ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU NARODA JUGOSLAVIJE

TOM

VI

KNJIGA 16

REDAKCIONI ODBOR :

Fabijan Trgo, general-major, Dimitrije Brajušković, peš. pukovnik.
Jože Novak, peš. potpukovnik, Vida Markič, peš. potpukovnik.
Jože Certalič, peš. major iz Vojnoistorijskog instituta.
Slavka Gorjan iz Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani

Urednik

magistar istorijskih nauka
Dimitrije Brajušković,
peš. pukovnik

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, general-major

PRIPREMILI ZA ŠTAMPU :

Vojnoistorijski institut i Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani

IZDAJE
VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

VOJNOISTORIJSKI INSTITUT
I INŠTITUT ZA ZGODOVINO
DELAVSKEGA GIBANJA V LJUBLJANI

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU NARODA JUGOSLAVIJE

TOM

VI

KNJIGA 16

BORBE U SLOVENIJI 1944. GODINE

BEOGRAD
1969.

t

BORBE U SLOVENIJI 1944. GODINE

1 septembar — 20. oktobar

I

DOKUMENTA
JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

BR. 1

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 1. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU ISTARSKOG NOP ODREDA ZA PREFORMIRANJE ODREDA U 4. BATALJON 9. SLOVENACKE NO BRIGADE[1]

S T A B
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Položaj dana 1. IX 1944.
Br. op. 358

HITNO!

ŠTABU ISTARSKOG ODREDA

S obzirom na potrebe

n a r e đ u j e m o

da se dosadanji Istarski odred rasformira te da se od istog formira jedan bataljon, i to na sledeči način:

I. Novoformirani bataljon treba odmah da se podeli na četiri čete, i to na taj način da se iz svakog dosadanjeg bataljona formira jedna četa, koja se dalje deli na potreban broj vodova i odeljenja.[2]

II. Novoformirani bataljon preimenuje se u IV bataljon IX brigade XVIII divizije ' time postaje sastavni deo pomenute brigade.

[1] Original (pisan n i mašini) u Arhivu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani (u daljem tekstu: IZDG u Ljubljani), f. 298/1. U gornjem desnom uglu je pečat Istarskog NOP odreda.

Svi dokumenti u ovoj knjizi su (osim onih za koje je izričito drugo navedeno) prevodi sa slovenačkog jezika.

[2] Prilikom preformiranja Istarski NOP odred imao je u svom sastavu: tri bataljona, obaveštajni i minerski vod, vod za vezu i pomoćno osoblje, sa ukupnim brojnim stanjem 394 čoveka.

III. U cilju preformiranja i tešnjeg sadejstva i komandovanja treba da jedan član (štaba) novoformiranog bataljona odmah krene u Stab IX brigade.

IV. Zadaci bataljona do daljeg ostaju oni isti kao što ih je izvršavao dosadanji Istarski odred, i to:

a) jedna četa treba da dejstvuje na sektoru južno od Trsta (Koparski zaliv). Jedna četa dejstvuje na sektoru Brkina, a jedna četa na sektoru Pivke u okolini Ilirske Bistrice.[3]

b) Organizovati mora stalan kanal za vezu sa Trstom zbog nabavke raznovrsnog materijala.

c) Organizovati mora dve minerske sabotažne grupe, od kojih jedna treba da dejstvuje na železničkoj pruzi Št. Peter[4] — Rijeka i St. Peter — Trst, a druga na putnoj mreži Rijeka — Trst.

č) Treba usko da se poveže sa Južnoprimorskim[5] odredom i Notranjskim odredom, a prema jugu sa hrvatskim Istarskim odredom (jedinicama).

d) Organizovati mora diverzije u samom Trstu.

e) Štab bataljona mora da se nalazi kod jedne od svojih četa.

U vezi sa postavljenim zadacima izdajemo bataljonu sledeče direktive u cilju uspešnijeg izvršavanja istih:

1.) Pri izvršavanju svojih zadataka bataljon se mora služiti isključivo partizanskom taktikom, izvršiti što više diverzantskih akcija i sabotaža; dalje uništavanje pojedinih neprijateljskih bunkera (kod uporišta) i organizovanje snajperista.

2.) Mesta četa i štaba bataljona moraju se stalno menjati, a najviše se mogu zadržavati na jednom mestu dva do tri dana.

3.) Na čitavoj do sada od neprijatelja kontrolisanoj teritoriji mora uspostaviti čvrstu vezu sa našim političkim radnicima te im pružiti svu potrebnu pomoć u dostavljanju literature u neprijateljeva uporišta, a njihovom pomoću organizovati i mitinge na teritoriji kontrolisanoj od neprijatelja.

[3] Stab novoformiranog bataljona je, svojim naređenjem od 10. septembra 1944, odredio četama sektore i zadatke: 1. četa se raspoređuje na sektor Kopra sa zadatkom da se poveže sa Komandom mesta Koper i jedinicama Operativnog štaba za Istru, vrši diverzantske akcije i mobilizaciju na ovom području; 2. četa se raspoređuje na sektor Ilirske Bistrice sa zadatkom da ruši železničku prugu i vrši mobilizaciju; 3. četa se raspoređuje na sektor St. Petera (Pivke) sa zadatkom da ruši železničku prugu između Ilirske Bistrice i Rakeka i vrši mobilizaciju: 4. četa ostaje na sektoru Brkina sa zadatkom da ruši železničku prugu St. Peter — Divača — Kozina. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 298/III.)

[4] Sada: Pivka.

[5] Prvi deo složenice dopisan je mastilom.

4.) Organizovati mora dezertiranje iz neprijateljskih uporišta.

5.) Borbu sa jačim neprijateljskim kolonama moraju čete prihvatiti odmah nakon ispada neprijatelja iz uporišta; borbu ne voditi frontalno, već stalnim napadima u bok i na zaštitnice neprijateljskih kolona.

6.) Na terenu koji do sada kontroliše neprijatelj bataljon mora postavljati stalne zasede odeljenjima i patrolama neprijatelja.

7.) Organizovati mora dobru obaveštajnu mrežu i onemogućiti rad civila i drugih domaćih izdajnika koji su u službi okupatora.

8.) Putem obaveštajne mreže mora organizovati stalnu vezu sa uporištima neprijatelja radi pribavljanja podataka o neprijatelju, a ukoliko su uporišta blokirana organizovati vezu pomoću signala. Na taj način biće odmah otkrivene namere neprijatelja.

9.) Pomenutom aktivnošću bataljon mora neprijatelju iščupati iz ruku što više teritorije koju do sada kontroliše i kod neprijatelja na toj teritoriji izazvati osećaj potpune nesigurnosti tako da će se osećati nesigurnim ne samo izvan uporišta već i u samim uporištima.

V. Bataljon mora do daljeg da izvršava sve zadatke dosadanjeg Istarskog odreda kao i raniji zadatak koji mu je posebno postavio član ovog štaba.[6]

VI. Bataljon mora da stavi na raspolaganje Štabu XVIII divizije sve ljudstvo koje je zbog preformiranja postalo suvišno kod štaba bataljona. •

VII. Ovu naredbu izvršiti odmah nakon primitka ovog naređenja te o izvršenju izvestiti naš štab.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Frenk**[8] Načelnik odseka, major **Lazar Kolarac** Komandant, pukovnik: **Pero'**

Dostavljeno:
Štabu XVIII divizije
Štabu IX brigade
Štabu Istarskog odreda.

*** Redakcija nije mogla utvrditi na kakav se zadatak odnosi.**

[7] Iz operativnog dnevnika Istarskog NOP odreda vidi se da je reorganizacija ovog odreda izvršena 4. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 299/11).

[8] Josip Zornada Frenk. Poginuo je 29. septembra 1944. u selu Dolenje Otave.

• Pero Popivoda

Napomena: Od 1. septembra 1944. pa dalje bataljon će svakodnevno minirati železničku prugu Rakek — Postojna — Ilirska Bistrica te o tome posebno izveštavati svakodnevno naš štab. Izveštaj mora da sadrži sve podatke o vremenu, mestu i načinu izvršenja akcije, kao i rezultat akcije, te odraz akcije na saobraćaj na ovoj pruzi.

BR. 2

ZAPOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 1. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA DA ONEMOGUĆE NOĆNI SAOBRAĆAJ NA PRUGAMA KOJE OD LJUBLJANE VODE ZA TRST I ZA GROSUPLJE[1]

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, dana 1. IX 1944
Br. 10

SVIM ŠTABOVIMA BRIGADA I ŠTABU
NOTRANJSKOG ODREDA TE
UDARNOM BATALJONU XVIII DIV.

na položaju

Z A P O V E S T
Sekcija Vrhnika 1 : 100.000 i Cerknica

Podaci o neprijatelju: Stanje uporišta duž železničke pruge Ljubljana — Trst i železničke pruge Ljubljana — Grosuplje kao i ostalih uporišta na našem sektoru nije se bitno promenilo. Na pojedinim odsecima pruge Ljubljana — Trst, koja ipak nije prekinuta savezničkim bombardovanjern,' primećen je samo pojačan noćni transport vozova. Da bi onemogućili i noćni saobraćaj na ovoj pruzi, naša divizija dobila je zadatak od Štaba VII korpusa da se ista napada noću 1/2. IX, [tako da] VIII brigada ruši na sek-

[1] Kopija originala (pisana na mašili) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/III. Broj delovodnika dopisan je olovkom.

[s] Saveznička avijacija je u tri navrata (26, 27. i 29. avgusta 1944) bombardovala vijadukt u Borovnici i Stampetov most te mitraljirala železničke kompozicije na pruzi Borovnica — Rakek. Efekat bombardovanja bio je minimalan (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani. Arhiv fonda kontrarevolucije (u daljem tekstu: AFK), f. 281/11).

toru Škofljica — Ljubljana, a Notranjski odred na sektoru Rakek — Borovnica — Preserje.[3] U vezi sa ovim zadacima

n a r e đ u j e m o :

VIII brigada: ostaje i nadalje na starim položajima Golo — Kurešček sa zadatkom da kontroliše teren na pravcima Ig — Pijava Gorica — Velike Lašče, da i ubuduće sprečava saobraćaj na železničkoj pruzi Grosuplje — Ljubljana. Hranom treba da se brigada snabdeva iz Barja[4] i sa sektora Št. Jurij[5] — Lipljene.

IX brigada: izvršiće pokret na nove položaje,[6] i to na područje X brigade, sa zadatkom da preuzme područje i zadatke X brigade. Brigada treba da krene blagovremeno tako da dana 2. IX 1944 u 12 časova prispe na položaje X brigade i preuzme njene zadatke, s tim da izvrši ovakav raspored svojih bataljona: Jedan bataljon na položaju 2erovnica [sa zadatkom] da kontroliše pravce od Cerknice i sprečava svaki dolazak bandita u pravcu Loške doline i u pravcu Nove Vasi; drugi bataljon u Gor. Jezeru sa Štabom brigade. Ovaj bataljon ima zadatak da kontroliše teren i održava vezu sa bataljonom koji se nalazi kod Zerovnice i da kontroliše teren u pravcu šume Javornik, kako se ne bi banditi provukli kroz šumu na sektoru Javornik. Treći bataljon postavlja u rejon aerodrom — Dane za direktnu zaštitu aerodroma. Štab brigade dobiće još usmeno zadatke i tačnije podatke o zadacima svoje brigade.[7] Brigada treba da uspostavi vezu sa bataljonom koii će doći sa položaja kod Vel. Lašča i treba da mu postavi konkretne zadatke i odredi položaj.[8] Štab brigade mora voditi računa da se bataljoni što bolje popune municijom i naoružanjem kada ona bude na raspolaganju. Iz jednog bataljona izdvaja jednu četu za direktnu zaštitu ranjenika. Istovremeno tre-

' Zapovest za rušenje pruge izdao je Stab 7. korpusa NOVJ 28. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 134).

[4] Odnosi se na Ljubljansko barje.

[5] Sada: Podtabor pri Grosupljem.

• Brigada se do tada nalazila u rejonu Pikovnik — Gorenje Otave (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III).

[7] Stab 18. NO divizije dopunskom je zapovešću 2. septembra 1944. odredio i zadatke 4. bataljona 9. brigade (reorganizovanog Istarskog NOP odreda — vidi dok. br. 1), naglasivši da se ovaj bataljon ne sme premeštati na druge sektore (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III).

[8] Odnosi se na 1. bataljon, koji je 31. avgusta 1944. upućen u pravcu Velikih Lašča da obezbeđuje prevoženje municije sa sektora Suhe krajine na sektor Notranjske za potrebe jedinica 18. NO divizije. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III).

ba da se brigada pripremi za prijem novomobilisanih boraca, koje će primiti u najskorije vreme. Na novim položajima posebno treba voditi kontrolu potčinjenih jedinica u svakom pogledu, jer će ljudstvo dolaziti u kontakt sa civilima koji se nalaze na tom području. Zbog toga je potrebno da u brigadi vlada maksimalna disciplina, da ljudstvo bude čisto, odelo zakrpijeno, 0 čemu će Stab brigade još dobiti usmena uputstva i zadatke od članova Štaba divizije.

X brigada: odmah po predaji dužnosti tog sektora IX brigadi premešta se na nove položaje, na sektor Otave — Pikovnik, sa obezbeđenjem i kontrolom terena sa pravca Rakeka, Borovnice i Rakitne. Brigada treba da se pripremi za akciju, o čemu će dobiti još posebno naređenje.[9] Brigada mora da posedne ove položaje bez obzira na bataljon koji ima specijalni zadatak, a nije se možda još vratio.[10] Bataljon koji ima specijalni zadatak odmah po povratku priključiće se brigadi na novim položajima. VIII brigada treba da uputi u X brigadu 5 minerskih grupa čim stigne na nove položaje. Sam Stab X brigade mora voditi računa da će X brigada imati 5 minerskih grupa istovremeno na novim položajima kada brigada tamo stigne, kao i dovoljnu količinu minerskog materijala koji pripada ovim grupama. Ove grupe moraju da imaju najmanje 70 kg eksploziva 808, koji treba mineri da ponesu sobom na nove položaje iz svoje rezerve.

Notranjski odred: U toku noći 2/3. IX 1944, jednim bataljonom i minerskim grupama, ruši železničku prugu na odseku između Borovnice i Preserja i mora da onesposobi istu za svaki saobraćaj za to vreme. Do 3. IX 1944. izvršiće raspored svojih bataljona na sledeći način: jedan bataljon Sv. Vid,[11] drugi bataljon Gor. Sleme,[12] treći bataljon Studenec[13] kod Nove Vasi, četvrti bataljon Lužarje — Rob. Treba da se pridržava svoje stare odredske taktike kao što već ima uputstva.[14]

«

[9] Štab 18. NO divizije dopunskom je zapovešču od 2. septembra 1944. naredio da jedan bataljon 10. brigade, ojačan s 5 minerskih grupa iz inžinjerijske čete 18. divizije, noću 3/4. septembra 1944. ruši železničku prugu Trst — Ljubljana između železničkih stanica Breg (Breg pri Borovnici) i Preserje. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III).

[10] Odnosi se na 2. bataljon, koji je noću 31. avgusta krenuo na sektor Velikih Lašča da obezbeduje prevoz municije (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III).

[11] Sada: Zilce.

[12] Na karti 1:100.000 piše: G. Sleme (zvaničan naziv jeste: Sleme;.

" Sada: Studenec na Blokah.

[14] O izvršenju prednjih zadataka vidi dok. br. 88.

Udarni bataljon XVIII divizije:[15] poseda nove položaje Sv. Trojica[16] sa odmorom do 3. IX 1944, nakon čega će dobiti specijalne zadatke od Štaba XVIII divizije.

Veza: mora da se uspostavi sa svim jedinicama, i to odmah po posedanju novih položaja. Odsek za vezu XVIII divizije mora paziti i kontrolisati da bude stalna veza sa svim jedinicama i sa Štabom divizije.

Veza sa Štabom divizije na starom mestu.[17]

Obaveštajni centri treba da razviju svoju službu maksimalno i kontrolišu sva uporišta. Za vreme akcija na železničkim prugama Trst — Ljubljana i Ljubljana — Grosuplje treba da obrate posebnu pažnju te dostavljaju što bolje podatke svojim jedinicama, kako bi im što više olakšali rad. Treba da blagovremeno obaveštavaju svoje jedinice o svim oromenama, o namerama neprijatelja i o banditskim pokretima te saobraćaju na pomenutim prugama.

Sve jedinice neka istovremeno crpu hranu što bliže banditskim uporištima, u sporazumu sa aktivistima rejonskih odbora.

Jedinice moraju međusobno da održavaju što tešnju telefonsku, kurirsku ili signalnu vezu te jedna drugu obaveštavaju o promeni situacije. O svakoj promeni odmah izveštavati Stab XVIII divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Colarič Lojze**

Komandant — pukovnik: **DakPS**

M.P.

[15] Da bi formirao taj Udarni bataljon (ponekad nazivan i Specijalnim bataljonom), Stab 18. NO divizije je 26. avgusta 1944. naredio potčinjenim jedinicama da mu upute određeni broj ljudi i naoružanja i to: 8. slovenačka NO brigada »Fran Levstik«: 1 političkog komesara čete, 6 boraca, 2 puškomitraljeza i 3 automata; 9. slovenačka NO brigada: 1 političkog komesara čete i 7 boraca; 10. slovenačka NO brigada »Ljubljanska«: 3 komandira čete, 15 boraca, 3 puškomitraljeza, 1 laki minobacač i 1 automat (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 19^111). U sastav Udarnog bataljona uključen je i deo minerskog bataljona, tako da je Udarni bataljon 1. septembra 1944. brojio 54 borca (vidi dok. br. 88. i izveštaj Štaba 18. NO divizije od 1. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV).

[16] Sada: Sivče.

[17] Stab divizije se nalazio u s. Zavrhu.

[18] Stanko Semič Daki

IZVEŠTAJ ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 1. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O STANJU, PLANOVIMA I PROBLEMIMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB 560[2]
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OP. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 1.9.1944.
Br. 560
Operativni odsek
s

ŠTABU IV OPER. ZONE

Na osnovu naredbe vašeg štaba br. 1042 od 22. 8. 1944. dostavljamo 15-dnevni izveštaj užeg štaba.[3]

a.) Rad, planovi i problemi naših jedinica uopšte

*VKO:** Za protekli 15 dana, tj. baš nakon izvršenih pošiljki od strane saveznika, odmah smo pristupili reorganizovanju formacije celog odreda. Na osnovu formacije koju smo propisali našim jedinicama, i pošto je VKO poslednjom mobilizacijom veoma porastao, formirali smo još treći bataljon, koji je za poslednjih 15 dana popunjen. Sem toga, otpočeli smo formiranje treće čete u svakom bataljonu, koje će se za sledečih 15 dana i brojčano popuniti.[5]

Zbog većih koncentracija na sektoru VKO mora se dejstvovati po bataljonima, pa je na taj način delimično izvršena greška, te je odred počeo zanemarivati izvršavanje odredskih zadataka i suviše je zapao u brigadnu taktiku. Da bi se ovo otklonilo, naš štab je izdao opširnu okružnicu o pravilnom shvatanju odredskih zadataka, kao i konkretna uputstva za izvršavanje istih.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom.

[8] Dopisano mastilom u Štabu Koruške grupe NOP odreda.

[5] Tom naredbom je Stab 4. operativne zone Slovenije propisao obrazac za dostavljanje petnaestodnevnih izveštaja, naređujući da se izveštaji dostavljaju svakog 14. i 30. u mesecu. Kasnije, 14. oktobra 1944, Stab 4. operativne zone Slovenije odredio je nove rokove za dostavljanje izveštaja: 5. i 21. u mesecu (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332/III).

[4] Vzhodnokoroški (Istočnokoruški NOP) odred

[5] Stab Koruške grupe NOP odreda je 26. avgusta 1944. precizirao zadatke Istočnokoruškog i Zapadnokoruškog NOP odreda i propisao formaciju jedinica (vidi knj. 15, dok. br. 124).

Mobilizacija na sektoru VKO izvodi se pre svega na bivšem jugoslovenskom delu Koruške, na delu okruga Velikovec i u okrugu Mežica. U okrugu Velikovec postavljena je naša mobilizacijska karaula, koja stalno izvodi mobilizaciju u ovom okrugu. U okrugu Mežica mobilizaciju organizuju mobilizacijske patrole. Sve to je usko povezano sa političkom organizacijom na terenu.

ZKO:[6] Pošto su mogućnosti za mobilizaciju na sektoru ZKO minimalne, za pojačanje odreda uputili smo iz VKO 50 novomobilisanih boraca, dok je, na osnovu dogovora sa našim štabom, Gorenjski odred uputio 30 drugova. Stab IX korpusa je odobrio da se iz Gorenjskog odreda u naš Zapadni odred[7] upućuje mesečno 30—40 drugova.

Pošto smo na taj način pojačali Zapadni odred za 80 drugova, tamo je takođe izvršena reorganizacija odreda tako da sada postoje tri bataljona koji ne operišu zajedno, već odvojeno, po četama.

Veza sa severnom četom,[8] koja operiše južno od Celoveca, održava se samo legalcima, te smo im već dostavili detaljna uputstva za njihov rad. Ova je četa u poslednje vreme bila veoma aktivna naročito u političkom pogledu, pa i u vojničkom, jer su za poslednjih mesec dana zaplenili 15 pušaka i mobilisali nekoliko stranaca. Tačne izveštaje o ovim akcijama nisu nam još dostavili.[9]

Četa upućena iz IX korpusa u dolinu Zilje vratila se prema Trbižu.[10]

I ZaDadnom odredu smo izdali istu okružnicu o zadacima odreda. Ovaj odred u stvari i ne može vršiti druge zadatke sem odredskih, jer mu ovo uslovljava konfiguracija zemljišta, kao i raspored neprijateljevih snaga.

Oba odreda operišu na veoma razvučenom sektoru, što nam otežava da ne možemo u komandnom, disciplinskom i organizacionom pogledu još u većoj meri uticati na razvoj naših jedinica. Ovaj je problem posebno težak na zapadu, a naročito zbog toga što je neprijatelj u poslednje vreme pojačao kontrolu na Jezerskom drumu.[11] Problem veze biće rešen tek onda kada budemo imali, osim čvrste kurirske linije, još najmanje tri ra-

*** Zapadnokoruški NOP odred**

[7] Odnosi se na Zapadnokoruški NOP odred.

[8] Odnosi se na 4. četu 1. bataljona Zapadnokoruškog NOP odreda (vidi knj. 15, dok. br. 87).

• O aktivnosti 4. čete (severne) vidi dok. br. 41.

[14] Odnosi se na 1. četu 1. bataljona. Opširnije o dolasku ove čete u Korušku vidi knj. 15, dok. br. 19.

[11] Odnosi se na drum Kranj — Velikovec koji vodi preko prelaza Jezerski vrh.

dio-stanice na zapadu. Od toga, jednu već imamo kod štaba ZKO, jednu smo uputili u dolinu Zilje, ali se ona još ne javlja, dok bi još jednu postavili u Rožnoj dolini.[12] U ovom slučaju stvarno ćemo moći da ovladamo čitavim zapadnim sektorom, te ćemo i u pogledu situacijskih i operativnih izveštaja biti u toku zbivanja.

b.) Problemi i planovi za budućnost

Problemi. Kao što smo napred izneli, jedan od najaktuelnijih problema je neprekidna i sigurna veza u našim jedinicama. Obezbedićemo je samo u tom slučaju ako budemo imali na raspolaganju više sredstava za njeno održavanje. Kao osnovna sredstva dolaze u obzir kurirska linija i radio-veza. Sa štabom Zapadnog odreda već smo uspostavili dnevnu kurirsku vezu i nadamo se da će ona, s obzirom na razvoj situacije, biti stalna, jer smo se postarali da je ljudstvo potpuno sigurno i pouzdano. No, kako ova veza ide preko Jezerskog druma, to će ova kurirska linija u vreme jačih koncentracija i eventualnog nastupanja jačih neprijateljskih snaga sa juga prema severu u potpunosti otkazati. Zbog toga nam je potrebna radio-stanica kod štaba ZKO, koja već postoji te nam se ponovo juče javila. Da bi ovladali čitavim sektorom Zapadnog odreda i indirektno mogli uticati na razvoj, potrebna nam je još jedna radio-stanica u Rožnoj dolini i u dolini Zilje. U dolini Zilje već smo je uputili, ali nam se još nije javila. Nedostaje nam, dakle, još samo jedna radio-stanica za Rožnu dolinu.

Zbog koncentracije neprijatelja u dolini Drave bili smo postavljeni pred problem kako i gde prodreti preko reke. Ovaj problem ćemo uglavnom rešiti, a veoma teško će biti stalno održavanje veze sa jedinicama koje smo već uputili ili ćemo uputiti preko reke. I ovde dolazi u obzir samo radio-veza. Za sastav radio-ekipe koja bi bila tamo upućena dolazi u obzir samo dobro izvežbani radio-telegrafista, koji u isto vreme treba da je i radio-tehničar.

Iz ovoga se može zaključiti da su nam pre svega potrebni stručni radio-telegrafisti koji će nam u mnogo čemu olakšati rad i koji će u odsutnom momentu igrati značajnu ulogu.

Planovi. U vreme od 1. do 7. septembra o.g. izvršavaće naše jedinice zadatke u smislu odredbe štaba IV oper. zone.[13]

[12] Dolina reke Drave od Rožeka (13 km jugoistočno od Beljaka) do Galicije (15 km jugozapadno od Velikoveca), na karti 1:100.000 označena sa: Zg., Sr. i Sp. Rož.

[13] To naređenje Štaba 4. operativne zone Slovenije redakcija nije pronašla, a odnosi se na pojačanu aktivnost na železničkim putnim komunikacijama (vidi naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 23. avgusta 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/11).

U vremenu od 7. do 14. septembra naše će se jedinice svim snagama, pre svega, angažovati na prodoru ka severu, gde će se istovremeno izvoditi najosnovniji odredski zadaci. Za sve ovo vreme izvodiće se najintenzivnija mobilizacija. U ovom periodu će VKO uputiti preko Drave prvu grupu a istovremeno će organizovati i karaulu na mestu prelaza. Isto tako će ZKO u ovom periodu uputiti svoju grupu u jedinice koje se nalaze južno od Celoveca.

c.) Problemi naoružanja

Do sada ovaj problem za nas nije bio ovako aktuelan jer smo primili još dosta izdašnu pomoć od saveznika. Na svaki način, ovo je umnogome išlo na štetu pribavljanja [oružja] u borbama ier štabovi jedinica, uprkos teškoj situaciji [u tom pogledi*,j, na ovo nisu polagali dovoljno pažnje. VKO ima momentano oko 60 nenaoružanih boraca, a ZKO ima 30 nenaoružanih drugova.

d.) Problem kadrova

Niži kadrovi. Zbog brzog porasta naše vojske pojavilo se pomanjkanje svih kadrova, pre svega političkih. Vojnički kadrovi — komandiri četa i vodova — mogu se još nekako naći, dok je za političke komesare teže, a sasvim nezadovoljavajuće je stanje kod pomoćnika političkih komesara, koje tako reći i nemamo. Ovaj problem pokušaćemo da rešimo na taj način što ćemo organizovati kratke kurseve i stalno upućivati iz nasiy. jedinica pitomce u partisku školu.

Srednji kadrovi. Bataljonski štabovi su nepotpuni, jer u celoj grupi [odreda] samo dva bataljona imaju pomoćnike političkog komesara. Iz toga se vidi da je stanje u tom pogledu veoma slabo. Štabovi bataljona su mladi i još bez iskustava te je potrebna stalna kontrola pretpostavljenih štabova, što je već prilično uređeno jer se štabovi odreda stalno zadržavaju u batalionima. Nedostaju im pre svega iskustva u organizacijskom pogledu, jer su se svi članovi [štabova] izdigli iz redova najhrabrijih boraca. Bilo bi potrebno da u oficirskim školama dobiju osnove iz teorije vojne taktike, te da im škola da i osnovu u organizacijskom pogledu. Bilo bi poželjno da naš vojni kadar u većem broju upućujemo i u oficirske škole.

Viši *kadrovi*

VKO: Štab odreda uspeli smo delimično da kompletiramo time što smo druga Ulčara Jožeta postavili za načelnika Štaba odreda. Komandant drug Stojan[14] još se do sada nije javio iako je već otputovao iz ZKO. Time bi operativni štab VKO bio

[14] **Ivan Ribič Stojan**

kompletan i svi drugovi u ovom štabu u svakom pogledu odgovaraju svojim položajima.

Prema još nepotvrđenim vestima, drug Stojan je poginuo na putu za naš štab. Kad proverimo ove vesti, izvestićemo vas.

ZKO: U ovom odredu sada nedostaje zamenik komandanta i pomoćnik političkog komesara. Pošto je teritorija Zapadnog odreda veoma razvučena a čete operišu podeljene po sektorima, potrebna je kontrola, a tako nepotpun štab ovo ne može izvršavati.

Pomoćni delovi štabova uglavnom su popunjeni referentima koji su predviđeni prema formaciji štabova odreda.

Stab grupe: U operativnom štabu Koruške grupe odreda nedostaju još zamenik komandanta i pomoćnik političkog komesara. Tek kada budemo toliko komoletni bićemo i sposobni da kontrolišemo čitavu našu teritoriju. Da bi se naše direktive jedinicama brzo i u potpunosti izvršavale, bila bi potrebna još dva operativna oficira u našem štabu. Pomoćni deo štaba razvija se s obzirom na naše potrebe i na mogućnosti kojima raspolažemo. Činjenica je da sa ovakvim aparatom nećemo moći da napustimo teren gde se nalazimo jer u austrijskom delu Koruške još ne postoje uslovi za život i bar donekle nesmetan rad ovakvog štaba. Zbog toga načelnici odseka i pojedini referenti stalno odlaze u naše jedinice i na taj način direktno utiču na njihov rad i razvoj.

e.) Problemi ljudstva

Brojno stanje grupe za poslednja dva meseca gotovo se utrostručilo. Zbog toga ljudstvo iz kojeg su sastavljeni naši bataljoni politički još nije dovoljno izgrađeno i vojnički izvežbano za izvršavanje odredskih zadataka koji se pred nas postavljaju, pa smo bili prinuđeni da, naročito u VKO, koncentrišemo vojsku u bataljone jer samo na taj način ćemo moći da za kratko vreme u dovoljnoj meri osposobimo borce, koje ćemo moći upućivati i preko Drave, gde treba da predstavljaju pre svega osnov za razvoj austrijskog partizanstva.

Većina starih partizana raspoređena je na rukovodeće položaje, a već i najmlađe raspoređujemo na odgovorne položaje. Uglavnom su svi novi borci mobilisani te su sa njima prilične poteškoće, naročito u početku, dok se malo ne priviknu i ne nauče na novi život. Kod ljudstva se primećuje izraziti lokalpatriotizam, tako da veoma nerado napuštaju neposrednu okolinu svojih krajeva, a iz udaljenijih jedinica, pre svega iz ZKO, pojedinci dezertiraju, uglavnom zbog nostalgije. Uglavnom se ovi ne javljaju policiji, već se sakrivaju u blizini svojih krajeva. Tačno je da su, pre svega novi borci iz revira, prilično fizički iscrpljeni i da teško savladavaju napore koji se postavljaju,

naročito Dred jedinice na zapadnom sektoru. Uprkos tome, prinuđeni smo da Zapadni odred pojačavamo ljudstvom iz VKO, jer na zapadu, kako smo već naglasili, mogućnosti za mobilizaciju veoma su male.

f.) *Problemi intendanture*

Ishrana. VKO: I i III bataljon nalaze se na sektorima koji su prilično bogati i još neiscrpljeni, a sem toga vrše i rekvizicije po prethodnim sporazumima sa političkim radnicima na terenu. Sve ostalo snabdevanje vrši se otkupljivanjem. Narod radije prima priznanice nego novac. Dok je II bataljon, koji se ne može spuštati tako daleko prema severu gde su bogatiji predeli, u pogledu snabdevanja vezan za teren koji je prilično iscrpljen.

ZKO: Snabdevanje u ZKO mnogo je lakše nego u VKO, jer bataljoni dejstvuju po četama te se sve vreme nalaze na bivšem austrijskom delu Koruške koji je još malo iscrpljen i veoma bogat.

Stab grupe nalazi se na sektoru koji je veoma iscrpljen. Na istom sektoru nalazi se i komanda mesta i još nekoliko pomoćnih ustanova. Zbog toga smo prinuđeni da radi ishrane odlazimo na čitavu oslobođenu Gornju Savinjsku dolinu.

Oprema. U pogledu odeće stoje naše jedinice veoma loše, jer se saveznička pomoć sastoji pre svega u oružju a samo delimično u opremi. Malo bolje je stanje rublja i čarapa. Od padobrana naše radionice izrađuju gaće i košulje, koje prema potrebi dostavljamo u oba odreda. Veoma je loše stanje obuće jer, uprkos radionicama koje imamo, ne možemo izrađivati nove cipele, pošto je štavljene kože veoma malo. U poslednje vreme dostavljamo sirove kože na štavljenje, pa će se ovo stanje u dogledno vreme poboljšati.

Novac. Detaljan novčani izveštaj o utrošku novca za potrebe naših jedinica podneće naš intendant. Uglavnom se novcem plaća stoka a u nekim predelima i ostala hrana. Ostatak novca koristi se pre svega u obaveštajne svrhe.

g.) Problemi obaveštajne službe

Isto tako kao u vojsci, i kod obaveštajne službe kadrovi su jedno od najvažnijih pitanja. Teritorija koja pripada KGO[15] veoma je široka, pa mora i obaveštajna mreža biti vrlo gusta. Ovo se stanje u poslednje vreme nešto popravilo, jer stalno upućujemo pitomce na kurs i, osim toga, uzimamo iz vojske najsposobnije drugove pomoću kojih ćemo obaveštajnu mrežu učiniti gušćom. Pošto su podaci koje nam pruža obaveštajna služba korisni samo onda ako ih primimo blagovremeno, isto-

[15] **Koruškoj grupi NOP odreda**

vremeno sa ovim problemom pojavljuje se i problem veze, koji smo već na početku pomenuli. U pogledu obaveštajne službe, težićemo za tim da je poboljšamo, jer smo svesni kako nam je važan sektor Slovenije poveren.

i.) Problemi inžinjerijsko-tehničke službe

Kako mi još nemamo regularnih jedinica, ovaj se problem sastoji samo u formiranju minerskih diverzantskih grupa. VKO do sada ima u svakom bataljonu obrazovano po jedno minersko diverzantsko odeljenje, a ZKO, osim toga, ima još jednu minersku četu, koja dejstvuje u Rožnoj dolini i, jednim vodom, u dolini Zilje. U istočnom predelu snabdevanje minerskim materijalom do sada su vršili isključivo saveznici, dok je u zapadnom predelu, za potrebe naših jedinica, IX koprus ustupio oko 1000 kg eksploziva. Zbog toga je u minerskoj četi u Zap. odredu formiran i jedan transportni vod, koji vrši transportovanje materijala iz skladišta IX korpusa do minerskih vodova u Rožnoj dolini.

j.) Problemi propagande

Propagandni odsek našeg štaba tek je u stadiju formiranja pa još ne možemo pokazati prave rezultate. Nastojaćemo da sopstvenim snagama i taj odsek, ukoliko bude moguće, postavimo na potrebnu visinu. Prvi broj našeg glasila izići će za najkraće vreme. Veoma smo siromašni u pogledu vojnih dopisnika, jer se ljudski materijal koji mobiliziramo regrutuje uglavnom iz radničkih i seljačkih redova pa je potrebno prilično vremena za vaspitanje u tom smislu.

k.) Problemi sudstva

Referent za sudstvo u našem štabu još ne postoji. Bilo bi potrebno da referent za sudstvo u štabu IV oper. zone izda potrebne direktive za rad drugu Lesjaku,[16] koga ćemo zatim predložiti na položaj referenta za sudstvo u našem štabu.

1.) Moralno stanje u našim jedinicama

Moralno stanje uglavnom zadovoljava. Borbenost jedinica mnogo se podigla, naročito nakon poslednjih akcija kod Crne.[17] Tu i tamo se još primećuju slučajevi nostalgije, što je i najosnovniji razlog za dezertiranje. U poslednje vreme smo mnogo pažnje poklonili političkoj izgradnji i političkom vaspitnom radu u našim jedinicama, pa je ovo. kao i politički položaj u svetu i stanje na frontovima, doprinelo dobrom moralnom stanju.

" Jurij dr Lesjak

[17] Odnosi se na borbe Istočnokoruškog NOP odreda od 19. do 24. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 127).

m.) Izveštaj o pomoći saveznika

U poslednjih četrnaest dana primili smo jedan avion materijala, od čega je jedna trećina bačena na sektoru VKO a ostale dve trećine na sektoru ZKO. Pošto je izveštaj o ovoj pošiljci nosio sa sobom komandant drug Stojan, koji je, verovatno, poginuo, ne možemo vam još javiti kakav je materijal primio ZKO. Na području VKO bačeno je sledeče oružje: 10 pušaka i dva mitraljeza te nešto vojne opreme. Sav materijal podeljen je jedinici koja je na putu da prede Dravu. Za sledečih četrnaest dana imamo već poručenu pošiljku, o kojoj pak još ne znamo tačno kada će, i šta, stići. U vezi sa ovom pošiljkom bilo je rešeno na sastanku načelnika štaba grupe sa štabom IV oper. zone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba — kapetan:[18] Komandant "— kapetan:[19]

[18] **U to vreme je načelnik štaba bio Franc Primožič. Tada je bio komandant Vinko Simončič Gašper.**

IZVEŠTAJ ŠTABA ZAPADNOKORUŠKOG NOP ODREDA OD 1. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA O STANJU I AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB
ZAPADNOKORUŠKOG ODREDA
NOV i POS
Na položaju, dana 1.9.44.
Br.: 211

*U arhiv 18**

Predmet: operativni izveštaj

ŠTABU KORUŠKE GRUPE ODREDA
Operativni odsek

I. *Situacija.* Jedinice ZKO[3] su po planu pregrupacije, u duhu naređenja Vašeg štaba, prispele na svoja operativna područja. Veće aktivnosti pojedinih jedinica nije bilo jer su se pojedini štabovi bataljona morali upoznavati sa topografskim prilikama na svojim sektorima. Položaj neprijatelja, koji se u prvoj polovini meseca skoncentrisao na našem sektoru, pre svega u istočnom predelu, ostao je nepromenjem. Primećuje se užurbano utvrđivanje Jezerskog prevoja, a u poslednje vreme neprijatelj je otpočeo utvrđivanje i na Obirskom. Izgleda da neprijatelj ima nameru da obezbedi svoj desni bok za event, efikasniju upotrebu jezerskog druma. Većih pokreta i koncentracija nije bilo primećeno. Obezbeđenje pojedinih uporišta Nemci pokušavaju izvršiti na taj način što stalno upućuju jače patrole u udaljenije predele ispod Karavanki i na Obirsko.

Uspostavili smo voj. vezu sa našim jedinicama i voj. kurirskom karaulom 1-14. Voj. veza sa I bat. funkcioniše, ali, zbog velike udaljenosti, samo dva puta nedeljno. Prvom operativnom sektoru dali smo uputstva za realizovanje veze sa 4. četom, a istovremeno i uputstva da se uspostavi veza sa 1. ziljskom četom. Pošto drug Ce-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/III.**
[8] **Dopisano olovkom u Štabu Koruške grupe NOP odreda.**
[5] **Zapadnokoruškog NOP odreda**

snik[4] još nije uspeo da sa svojom ekipom uspostavi vezu, nemamo tačnih izveštaja sa I sektora. Drug Bahovec[5] uspostavio je vezu sa Vašom centralom.

II *Plan štaba.* Konkretne planove za izvršenje pojedinih akcija u periodu izveštavanja nismo izdali. Uglavnom smo pokušavali da štabovima bataljona prikažemo važnost manjih diverzantskih, minerskih, snajperskih i ostalih voj. akcija. Izdali smo naređenje za što uspešnije izvršenje mobilizacije. Iz našeg štaba uputili smo 2 druga u Celovec i Beljak sa zadatkom da uspostave vezu i učvrste ovu vezu [za pridolazak] novomobilisanih boraca. U planu je takođe organizacija obaveštajne službe i jedna akcija u Gospi Svetoj. Stab III bat. dobio je konkretan zadatak za mobilizaciju u Borovijama. Detaljan plan našeg štaba dostavićemo Vam u sledečem izdanju izveštaja u skladu sa predstojećim »Tekmovanjem zmage«.[6]

III. *Aktivnost.* Bataljoni se nalaze na svojim sektorima odskoro. Zbog čestih pregrupacija i izmene kadrova udarna snaga bataljona bila je svakako mala. Pokušaćemo na svaki način da ovu momentanu neaktivnost prebrodimo.

15.8.44. Minerski vod ZKO je prilikom premeštaja ispod Golice kod Podgorja naišao na neprijateljsku patrolu od 20 ljudi. Posle 20 min. borbe neprijatelj je imao 5 mrtvih i 6 ranjenih. Kod naših nije bilo gubitaka.

16.8.44. Patrola od 3 čoveka iz Minerskog voda napala je na Ljubeljskom drumu[7] nem. kolonu i tom prilikom ubila kapetana SS. Naša patrola se povukla bez gubitaka.

18.8.44. Patrola II bat. napala je na drumu Bajtiše — Borovlje putnički automobil u kome se vozila policija. Bilo je ranjeno 6 policajaca. Naši nisu imali gubitaka.

[4] **Marjan Cesnik**

[5] **Zlatko Bahovec**

• **Odnosi se na takmičenje jedinica NOV i PO Slovenije koje je raspisao Glavni štab 11. avgusta 1944. pod nazivom »Tekmovanje zmage« (Takmičenje pobede), vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1.**

[7] **Reč je o drumu Tržič — Celovec koji vodi preko prevoja Ljubelj.**

21.8.44. Na drumu Ljubelj — Borovlje je 2. četa I bat. zapalila most dužine 12 m.

Istovremeno je miner, vod ZKO na istom drumu miniranjem srušio most dužine 8 m. Kod mosta se nalazio kamion, koji su naši zapalili. Saobraćaj na drumu Ljubelj — Borovlje još je do danas obustavljen za teška vozila.

22.8.44. Na Mrzlom vrhu[8] kod Sela[9] su drug načelnik OC[10] i referent ekonom, odseka[11] razoružali 2 nem. vojnika i zaplenili 2 puške »Mauzer« sa municijom.

26.8.44. Snabdevačka patrola 6. čete II bat. naišla je na Roblekovoj planini na nem. policiju. Posle kraće borbe poginuo je 1 Nemac. Naši bez gubitaka.

28.8.44. Četa III bat. bila je iznenadno napadnuta od policije iz Sela.[12] Posle kraće borbe sa nadmoćnim neprijateljem poginuo je švapski mitraljezac. Naši su imali 1 mrtvog i 1 nestalog.

29.8.44. Patrola III bat. je kod Sela u Zgornjem Kotu[1]* likvidirala narodnog izdajnika, lovca Frica Gabrijela. Pomenuti je davao uputstva švapskoj policiji prilikom vršenja akcija protiv naših jedinica. Bio je strah i trepet kod civilnog stanovništva. Bio mu je zaplenjen pištolj.

29.8.44. Snabdevačka patrola stanice »Krtina«[14] otišla je na Jezersko, gde je bila napadnuta od Švaba. Tom prilikom poginuo je 1 drug a 1 je bio ranjen.

Neprijateljevi gubici

mrtvih	9 ljudi
ranjenih	6 „
[ukupno] nepr. vojnika	15 ljudi

[8] Na karti nije pronađen. Verovatno se odnosi na Mrzli log, 2 km južno od Sela pri Cerkvi (odnosno sada: Sela pri Fari).

• Odnosi se na Sele pri Fari (na karti 1:100.000 piše: Sele pri Cerkvi).

[10] Načelnik obaveštajnog centra bio je Lovro Prek.

[11] Referent je bio Stane Grmek.

[18] Odnosi se na policiju iz uporišta Sele pri Fari.

" Zaselak na karti nije označen.

[14] Redakcija nije mogla utvrditi koja je jedinica sačinjavala ovu stanicu.

Uništen materijal neprijat.

1 kamion
2 mosta (10 m i 8 m)

Zaplenjeno

2 puške
1 pištolj

Naši gubici

mrtvih	2	druga
ranjenih	2	„
nestao	1	„
	5	drugova

IV. *Naša i nepr. taktika.* Naša taktika se zbog nedostatka snaga još uvek oslanja na partizansku taktiku.

Neprijatelj pokušava da manjim ali dobro naoružanim snagama i neprestanim patrolisanjem o[ne]mogući prilaze raznim osetljivim tačkama. Primećuje se pre svega njegovo snažno naoružanje. Neprijatelj uglavnom pokušava da onemogući boravak partizanskih jedinica u blizini naseljenih mesta (pojedine kuće). U sve većoj meri neprijatelj primenjuje partizansku taktiku. Prilikom pokreta van glavnih drumova koristi isključivo male nepoznate staze, od/i. šumske predele. U kuće više uopšte ne zalazi, već ostaje u šumi oko njih. Neprijatelj, iako potučen, zbog svojih starešina i snažnog naoružanja ne popušta. Raznim frapantnim izjavama pokušava da ostavi utisak nekadašnjeg pruskog vojnika.

V. *Kritički pogled na naša dejstva,* Pojedine akcije koje su vršene u ovom periodu možemo kazati da su bile izvršene vešto i disciplinovano. Primećuje se dakako još uvek nekakva nervoza kod pojedinih boraca, ali je to ipak samo prelaznog značaja. Borci, komandiri i komandanti disciplinovano su ustrajali u svojim jedinicama. Od prve polovine meseca, kada su primećena 3 dezertiranja, to se u drugoj polovini meseca nije dogodilo. Uprkos teškim prilikama i uprkos tome da u našim jedinicama prevlađuju novomobilisani borci, bataljoni su pravilno izvršili pokrete na svoja operativna područja.

Sa političkim uzdizanjem mlađih kadrova i ljudstva postići ćemo bolje rezultate. I samo ljudstvo je u tom pogledu pokazalo razumevanje i daje izgled budućih disciplinovanih boraca.

VI. *Razno.* U planu imamo rušenje uporišta u Mrzlom vrhu i kod Kališnika u Selškoj dolini.[15] Ova dva uporišta porušićemo da bismo osigurali pozadinu operativnog područja II bat, te da se lanac uporišta (s obzirom na izgradnju novog na Obirskom) zapadno od Železne Kaple ne bi spojio. O uspesima učvršćenja veza i ogranizovanju obaveštajne službe u Celovcu i Beljaku dostavićemo Vam detaljan izveštaj odmah posle povratka drugova koje smo uputili u cilju izvršenja tih zadataka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba — kapetan:
Remec Egon

Komandant
odsutan[16]

"STAB KGO
Primljeno 4.9.44.
Broj 18 op.

Ka oper. izv. i izv.
minerskih jedinica,
u arhiv.

[15] Odnosi se na dolinu potoka Borovnice, sa upravnim središtem Sele pri Fari.

" U to vreme je komandant odreda bio Anton Okrogar Nestl, narodni heroj. Umro je 13. oktobra 1955. godine.

[17] Tekst koji sledi dopisan je mastilom u Štabu Koruške grupe NOP odreda.

BR. 5

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 2. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 31. NO DIVIZIJE O BORBAMA PRILIKOM OBEZBEDENJA NAPADA NA CRNI VRH[1]

STAB
XVI SNOB »J. P. VOJKO«
Na položaju, 2. sept. 1944.

Predmet: *Operativni izveštaj za 31. avgust i 1. septembar 1944.*

Br. 46/44
koncept

ŠTABU XXXI DIVIZIJE NOV I POJ
Operativnom odseku

Uvod: U sklopu korpusne akcije na Črni Vrh,[2] čiji je cilj bio uništenje belogardističkog uporišta u Crnom Vrhu, naša brigada je dobila zadatak da omogući uništenje, s tim da spreči bilo kakvu neprijateljsku intervenciju sa pravca Hotedršice i Logateca. Sem toga, naš udarni vod, sa ruskim protivtenkovskim puškama, oba »Piata«[3] i lakim minobacačem, morao se priključiti napadnim grupama Gradnikove brigade.[4]

Raspored naših jedinica: I bataljon dobio je zadatak da što čvršće blokira Hotedršicu i spreči svaku» intervenciju iz ovog uporišta. Taj polukrug, koji su stvorile jedinice I i II bataljona, obuhvatao je [rejon] do druma Hotedršica — Godovič i druma Hotedršica — Kalce. Poluprečnik ovog polukruga iznosio je 700—1200 metara. Položaje od druma Hotedršica — Kalce do puta koji vodi iz Hotedršice za Vitez[5] poseo je I bataljon. Dalje odatle poseo je položaie II bataljon, čija se jedna četa nalazila i u rezervi u Novom Svetu. Teški minobacač nalazio se na putu Novi Svet — Hotedršica, iza položaja I bataljona. Na istom putu nalazio se i Štab brigade, koji je bio u telefonskoj vezi sa [jedinicama] na položajima. III bataljon

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 282a/II.**
[8] **Zapovest za napad na uporište 15. čete Slovenskega narodnega varnostnega (zaštitnog) zbora (u daljem tekstu: SNVZ) izdao je Stab 9. korpusa NOVJ 29. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 139).**
[3] **Projecktor Infantry Antitank — protivtenkovski ručni bacač**
[4] **O napadu 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« na uporište Crni Vrh vidi dok. br. 43.**
[5] **Odnosi se na usamljenu kuću 2,5 km zapadno od Hotedršice.**

poseo je položaje na raskrsnici drumova Hotedršica — Planina i Logatec — Hrušica.[6] Sa jednom četom bio je u zasedi iznad Hrušice, na putu za Lome i Vodice.

Pokret na određena mesta: Iz Bukovja III bataljon je već u 17,30 časova krenuo u jednoj koloni do K.3,[7] gde se podelio u dve kolone, od kojih je jedna odmah krenula za Hrušicu i blokirala je da ne bi neko od civila izdao naš pokret, a zatim je posela svoje položaje. Druga kolona je kod K. 7[8] skrenula na drum Hrušica — Kalce te u 22 časa posela svoje položaje na Kalcama.

Ostale jedinice naše brigade, sem komore sa delom štabne patrole, koja je u 18,30 časova krenula na Malu Goru,[9] krenule su u 18,30 časova preko Gorenja[10] drumom koji kod K.7 izbija na glavni drum Hrušica — Kalce i u 23 časa stigle do Novog Sveta. Tu smo se zadržali dva časa a zatim krenuli na određene položaje, koji su do 3 časa bili potpuno posednuti od strane naših jedinica a da nas neprijatelj nije osetio. Osetio nas je tek u 5 časova, kada su naši otpočeli ukopavanje i miniranje druma.

Tok akcije: Oko 5 časova neprijatelj je otpočeo vatreno dejstvo iz mitraljeza i minobacača na položaje I i II bataljona, ali nam nije napravio nikakve štete. Ovo vatreno dejstvo trajalo je tu i tamo čitav dan. Sa naše strane malo je odgovarano vatrom, jer se neprijatelj nije pokazivao iz uporišta. Naš teški minobacač, koji je izbacio oko 10 mina, više puta je ućutkao neprijateljev minobacač. Ceta II bataljona koja se nalazila kao brigadna rezerva u Novom Svetu — u 11 časova je bila upućena u sastav Prešernove brigade, jer je tamo nepriiatelj pokušavao ispade. Ova četa se zatim čitav dan nalazila kod Prešernove brigade.

III bataljon, koji je svoje položaje bio poseo već prošlog dana, stupio je u kontakt sa neprijateljem oko 10,30 časova." U to vreme nastupale su iz Logateca dve kolone belogardista u ukupnoi jačini do 100 ljudi sa teškim minobacačem. Jedna kolona nastupala je drumom a druga, kao desna pobočnica, severno od druma Logatec — Kalce. Prva kolona je na raskrsnici

• Zaselak, 8 km jugozapadno od Hotedršice.

[7] Kilometarska oznaka na italijanskim kartama na svim putevima na zagraničnoj teritoriji. Ova kilometarska oznaka nalazi se na raskrsnici puteva 9 km južno od Hotedršice.

[8] Kilometarska oznaka na raskrsnici puteva 5.5 km južno od Hotedršice.

• Zaselak, 8 km severoistočno od Ajdovščine.

[10] Na karti 1:100.000 (izdanje G. I. J. A. 1948) označeno sa G. Krnice.

[11] Do sukoba je došlo sa patrolom 45. čete slovenačkih domobranaca, kojoj je kasnije upućen u pomoć jedan vod iste čete (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK. f. 281/11).

puteva naišla na naše mine i tom prilikom je poginulo nekoliko belogardista. Zatim se neprijatelj, uprkos našoj snažnoj vatri, razvio u strelce i, uz povike, jurišao na naše položaje. Kada su naši odbili neprijateljev juriš, belogardisti su poseli položaje nasuprot našim i otpočeli da dejstvuju po našim položajima silovitom minobacačkom vatrom. Tom prilikom je dva naša druga raznela neprijateljeva mina. Naši su pokušavali da svoje položaje rasterete na taj način što su jedno odeljenje uputili iza leđa neprijatelja ali je ono već na drumu Kalce — Planina bilo odbijeno a da nije izvršilo svoj zadatak.

Posle snažne minobacačke vatrene pripreme belogardisti su ponovo pokušali da u jurišu prodru na naše položaje, ali su bili i ovog puta odbijeni. Tako se borba vodila do 15 časova, kada je belogardistima došla pomoć, i to oko 350 Nemaca,[12] koji su se takođe kretali u dve kolone, kao ujutro belogardisti, ali skoro bez odstojanja. Zbog toga su imali znatne gubitke kada su ih naši napali u grupi sa daljine 200—300 metara. Nemci su odmah odgovorili izvanredno snažnom minobacačkom vatrom a zatim prešli u odlučan juriš. I ovom prilikom Nemci su morali imati prilične gubitke, posebno zato što su nastupali u grupama i nisu tražili zaklon. Zbog odlučnog nemačkog juriša naši su bili prinuđeni na povlačenje, naročito zbog toga što ih je sa južne strane druma Kalce — Hrušica okruživala druga nemačka kolona. III bataljon se postepeno izvlačio do raskrsnice puteva Kalce — Hrušica i Bukovje — Novi Svet, gde je poseo nove položaje.

Za to vreme je deo neprijatelja, koji se ranije t>orio kod Kalca sa trećim bataljonom, nastupao u pravcu Hotedršice. I bataljon je odmah uputio jednu četu putem koji vodi uporedo sa glavnim drumom Hotedršica — Kalce, sa ciljem da napadne Nemce u bok i tako rastereti III bataljon. Ova četa je zbilja došla u kontakt sa neprijateljem, ali već u neposrednoj blizini Hotedršice, tako da mu nije mogla sprečiti ulazak u uporište. Pošto su i ostali Nemci nastupali protiv desnog krila naše blokade, mi smo se u 19 časova povukli od uporišta za 800—1000 metara, kako bismo izbegli bilo kakvo iznenađenje iza leđa. Na novim položajima smo ostali do 24 časa, kada smo primili naređenje za povlačenje. Odmah smo krenuli preko Lebanova hriba, Crnog Vrha i Cola u Predgozd[13], gde smo stigli u 7 časova ujutro.

[12] Ove snage bile su iz sastava 2. bataljona slovenačkih domobranaca iz Rakeka, ojačane jednim vodom iz Vrhnike i podržavane vatrom nemačkih artiljerijskih jedinica iz Logateca (vidi dok. br. 126; Arhiv IZDG u Ljubljani. AFK, f. 281/11).

u pogrešno: treba: Gozd.

I i II bataljon nisu imali nikakvih gubitaka, a eventualni neprijateljevi gubici nisu ustanovljeni.

Kada se III bataljon iz Kalca premeštao na nove položaje postavio je jednu zasedu i na drum koji vodi za Bukovje. Ova zaseda je u 21 čas došla u kontakt sa neprijateljem koji je nastupao sa pravca Bukovja.[14] Naša zaseda je u odlučnom jurišu proterala belogardiste prilično daleko, tako da neprijatelj više nije pokušavao da nastupa ovim drumom, već je iz velike daljine dejstvovao minobacačkom vatrom po raskrsnici puteva. Ovom prilikom naši nisu imali gubitaka, za neprijatelja nije ustanovljeno. U 23 časa bataljon se premestio u pravcu Hrušice, odakle je u jutarnjim časovima krenuo preko Cola u sastav brigade, gde je dospeo u 10 časova. U ovim borbama imao je III bataljon tri poginula i dva ranjena, a dvojica su nestala — ili su poginuli ili su zarobljeni jer su bili viđeni u neposrednoj blizini Nemaca. Nedostaje još kompletno mitraljesko odeljenje koje je u borbi bilo odsečeno od glavnine i do sada se još nije vratilo u sastav brigade.

Udarni vod sačinjavao je jednu napadnu grupu te je zajedno sa ostalim napadnim grupama Gradnikove brigade napadao uporište Crni Vrh. Kako oštra borba je bila vidi se po tome što je udarni vod imao srazmerno vrlo velike gubitke: jednog poginulog, jednog teško ranjenog i četiri lakše ranjena. U brigadu je udarni vod doneo zaplenjen mitraljez »Bredu«. U sastav brigade udarni vod se vratio u 11 časova pre podne.

Neprijateljeva taktika: U svim borbama primećeno je da je borbeni moral belogardista vrlo slab, što se vidi iz ponašanja belogardista u Hotedršici, koji se nisu usudili da izvrše nijedan ispad, kao i iz ponašanja belogardista u borbi sa III bataljonom, gde su se posle dva pokušaja juriša panično razbegli. Suprotno, Nemci su se dobro borili i u svom jurišu nisu pokazali samo drskost već i krajnu neopreznost. U ovim borbama neprijatelj je u velikoj meri koristio minobacačku vatru kao pripremu za juriš.

Naša taktika i greške: U blokadi uporišta Hotedršica primenjivali smo frontalnu taktiku, tako da smo se ukopali ispred samog uporišta i u slučaju neprijateljevog ispada ne bismo dozvolili neprijatelju prodor kroz naše položaje. Treći bataljon je kod Kalca takođe vodio frontalnu borbu više od četiri časa protiv brojno nadmoćnijeg neprijatelja, sa pokušajem uznemiravajućeg napada na neprijateljev bok. Pošto je nepri-

[14] **Na ovom pravcu nastupali su delovi 139. rezervnog brdskog lovačkog puka nemačke 188. rezervne brdske divizije iz Postojne (vidi dok. br. 126).**

jatelj, zbog malog rastezanja položaja III bataljona, otpočeo manevar opkoljavanja, bataljon je bio prinuđen na povlačenje. U večernjim borbama je III bataljon odlučno nastupio protiv nastupajučeg neprijatelja i odlučnim jurišem ga odbacio.

Verovatno bi i III bataljon kod Kalca postigao bolje rezultate u borbi da je nastupio ofanzivnije. Dalje, u ovim borbama osetila se slabost nižeg komandnog kadra, sa izuzetkom nekoliko njih koji su se odlično pokazali. Samo ljudstvo se uopšte dobro pokazalo.

Sto se tiče veze i povezanosti pojedinih jedinica treba priznati da još nikad nije tako odgovarala kao u ovim borbama.

Zaključak: Naša brigada je u ovoj korpusnoj akciji ispunila svoj zadatak i nije propustila neprijatelja kroz svoje položaje uprkos tome što je pritisak na nekim odsecima bio veoma jak.

U ovim borbama imali smo ukupno sledeče gubitke: 4 poginula, 2 teže ranjena i 6 lakše ranjenih. Oružja nismo izgubili, ali se u sastav brigade još nije vratilo mitraljesko odeljenje III bataljona, kao i puškomitralješko odeljenje II bataljona. Sem toga, imamo dva nestala, koja su verovatno poginula ili pak bila zarobljena od neprijatelja. Neprijatelj je u ovim borbama imao veoma osetne gubitke, ali se njihov broj ne može tačno ustanoviti. Računa se da ih je najmanje 25 poginulo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Čerin Jože-Peter
Peter

V.d. komandanta:
Petelin Stanko-Vojko

IZVEŠTAJ ŠTABA IDRIJSKO-TOLMINSKOG NOP ODREDA OD 2. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O NAPADU NEPRIJATELJA NA 17. SLOVENAČKU NO BRIGADU »SIMON GREGORČIČ« U REJONU PLANINE KRNA[1]

STAB
IDRIJSKO-TOLMINSKOG ODREDA
Položaj, 2. IX 1944.
Br. 1189

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Dajemo odgovor na Vaš dopis od 30.8.1944. br. 1921

Pokret odreda noću 19/20.8.1944. izvršili smo u cilju promene položaja, i to za Tolminske Ravne. Do tada nisu nam bili poznati bilo kakvi pokreti neprijatelja, niti smo bili informisani o njegovim namerama. Pre pokreta stigla su iz XVII SNOB do nas dva kurira po konac, kojima smo dali zadatak da svoju brigadu obaveste o našem premeštanju. Kuriri su kasnije stigli do nas te izjavili da ne mogu više preko doline Tolminke jer su tamo već Nemci. Odmah smo poseli položaje iznad Cadrga sve do Migaveca (tj. u 4 časa ujutro) i čekali na neprijatelja jer nismo znali u kom pravcu neprijatelj nadire. U zoru su neprijateljeve kolone koje su stigle preko Mrzlog vrha iznenada napale na brigadu, i to na položajima gde je brigada logorovala, iz čega se vidi da patrole i zasede koje su postavljene oko logora uopšte nisu reagovale, tj. da su spavale ili ih pak uopšte nije bilo. Neprijateljeva kolona koja je stigla dolinom Tolminke počela je nastupati prema položajima brigade kada su tamo borbe već otpočele, odnosno kad su Nemci brigadu već razbili, jer ona nije prihvatila borbe, već se jednostavno povukla. Jedan njezin deo razbežao se prema Soči a drugi preko Rdečeg roba.[3] Na svim pravcima povlačenja Nemci su ie napali jer, kako se ustanovilo, neprijatelj je brigadu okružavao dubinskim grupama već od 18.8., i one su odmah napale te unele pometnju u brigadu. Četa brigade koja je upućena na Krn i koja bi morala da štiti njezino povlačenje povukla se bez borbe. Tako su otpočele teške borbe duž Rdečeg roba preko

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 227/1.**
[2] **Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.**
[3] **Na karti 1:100.000 nije označen. To je greben 3 km severno od Mrzlog vrha, trig. 1360.**

kojega se brigada povlačila.[4] Naš odred sa svog položaja na koti 1570 nije mogao brigadi olakšati [povlačenje] jer je udaljenost od ovih položaja do Rdečeg roba 5 km vazdušne linije. Borbe nisu vođene samo sa ove strane Slemena ili Mrzlog vrha već i na Krnu i pored Soče. Odred se tri dana nalazio na položajima spreman da [neprijatelja] pristojno dočeka ukoliko bi se okrenuo na ovu stranu

Napominjemo da preko položaja odreda, kako ovih tako i ranijih, nije stigao nijedan neprijatelj.

S. F. — S. N.

5.9.«

Politkomesar
Rebec Drago Kovač
Kovač

Komandant kapetan
Bavec Franc Branko
Branko

BR. 7

IZVEŠTAJ KOKRŠKOG NOP ODREDA OD 2. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O STANJU I JAČINI ODREDA[1]

STAB
KOKRŠKOG ODREDA
Na položaju 2.9.44.
Br. 2293

op[2]

ŠTABI IX KORPUSA NOV I POJ

Nakon podele bivšeg Gorenjskog odreda,[3] odnosno formiranja novog Kokrškog odreda i Škofjološkog odreda, naš odred sačinjavaju sledeče jedinice: bivši I bataljon G.O.,[4] II bataljon G.O. i 2. MSČ[5] G.O. Ako izuzmemo Štab odreda, obaveštajni

*** Opširnije o borbi 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« u rejonu pl. Krna vidi knj. 15, dok. br. 126.**

[5] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhiyu IZDG u Ljubljani, f. 221/III.

[2] i [8] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

[3] Na osnovu naređenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 30. jula 1944 (vidi knj. 15. dok. br. 37) Stab 9. korpusa NOVJ 9. avgusta 1944. naredio je Štabu Gorenjskog NOP odreda da se reorganizuje u Kokrški i Škofjeloški NOP odred (vidi knj. 15, dok. br. 133).

[4] Gorenjskog NOP odreda

[5] minersko-sabotažna četa

centar, štafetnu liniju, sanitetske ustanove, radionice i tehniku, brojno stanje pomenute tri jedinice iznosi 450 ljudi, kojih je naoružano 250 a nenaoružano 200. Oružje je uglavnom italijansko.

Pošto je ovde aktivnost be-ge[6] i okupatora veoma porasla te je politički rad skoro nemoguć, a i obaveštajna služba okupatora vrlo aktivna, nužno je da se reorganizovanjem bataljona u čete što intenzivnije aktivizira čitavo ljudstvo a pre svega da se ono naoruža. Manje jedinice mnogo bi lakše kontrolisale čitavu teritoriju odreda i izvodile iznenadne a što konspirativnije udare i prodore među neprijatelje koji se osećaju sigurnim. Ljudstvo u našim jedinicama je dobro i u svemu odgovara ovdašnjoj komplikovanoj i teškoi situaciji koja traži do kraja pouzdane ljude i beskompromisne borce. Slab moral okupatora i mogućnost dezertiranja iz niegovih uporišta i jedinica traži što veću i stalnu prisutnost naših jedinica i stalne oružane akcije. Pošto je Gorenjska jedna od najkontrolisanijih teritorija i od velikog značaja zbog saobraćaja i zbog snažne ofanzive be-ge i čitave domaće reakcije, nužno je da odred, i svaki borac ponaosob, krajnim naporima parališe ove momente i da uporedo rešava sve zadatke i probleme koji se pojavljuju, a sem toga, treba i pretpostavljeni forumi da uvide naše poteškoće i prepreke te nam pruže svu potrebnu pomoć. Uprkos tome što naša vojska prima pošiljke oružja, u Gorenjskoj je oružje još uvek najveći problem, a koji postoji otkad se počelo razvijati partizanstvo u Gorenjskoj. Ovo zanemarivanje Gorenjske u pogledu naoružanja koštalo je već suviše mnogo nepotrebnih žrtava i progona kako na političkom tako i na vojničkom polju.

Za naoružanje jedinica našeg odreda potrebno je: 200 pušaka (po mogućstvu »Mauser«) i 15 puškomitraljeza. Sem toga su nenaoružani ili su slabo naoružani obaveštajci i kuriri štafetne linije, za što nam je potrebno 20 automata. Očekujemo razumevanje vašeg štaba u pitanju naoružanja i apelujemo da ga što pre povoljno rešite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zam. politkomesara: **Janez Bohinc**

Načelnik štaba — potporučnik: **Bor. Globočnik**[7]

M.P.

9. 9.[8]

• Bele garde. Zvaničan naziv za slovenačke kvislinške formacije u **Gorenjskoj bio je: Gorenjsko domobranstvo.**

[7] Boris Globočnik

NAREĐENJE ŠTABA ZAPADNOKORUŠKOG NOP ODREDA OD 2. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA O OPERATIVNIM SEKTORIMA I OSNOVNIM ZADACIMA[1]

STAB
ZAPADNOKORUŠKOG ODREDA
NOV I POS
Na položaju, dana 2.9.44.
Br.: 220

Predmet: formacija i operativni planovi bataljona.

ŠTABOVIMA I, II i III BATALJONA

Na osnovu naređenja Štaba KGO[2] i u smislu naših naredaba br. 186 i 50 b od 15.7.44. i 15.8.44.[3] a u cilju što većeg aktiviranja naših jedinica

n a r e đ u j e m o :

I — Bataljoni moraju i dalje dejstvovati odvojeno po četama, kojima smo odredili pojedine sektore našom naredbom br. 121 od 14.8.44. Cilj ove podele područja našeg odreda je pre svega u tome da pojedine jedinice, bez obzira na topografski karakter zemljišta i politički nivo tamošnjeg stanovništva, prodiru do reke Drave. Formacija četa, koja vam je bila dostavljena sa naredbom br. 168 od 22.8.44, potpuna ja i za naše prilike najelastičnija. Štabovi bataljona treba da teže za tim da svoje jedinice popune u smislu ove formacije.[4]

Pojedini sektori četa, sa svojim četnim punktovima, treba da su polazne tačke za sve akcije, kako četne, tako i diverzantske, sabotažne, likvidatorske i snajperske, sa pravcem na sever. Štabovi bataljona kao svoj glavni zadatak treba da smatraju rušenje komunikacija. U sadanje vreme su komunikacije neprijatelju tako potrebne da će se rušenjem istih osetno smanjiti njegova udarna snaga.

Svim akcijama na sektoru ZKO,[5] koje će biti izvršene na komunikacijama, treba da rukovode štabovi bataljona.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/11.
[2] Koruške grupe NOP odreda. O naređenjima njenog štaba vidi knj. 15, dok. br. 124 i 131.
[5] Te naredbe Štaba Zapadnokoruškog NOP odreda redakcija nije pronašla.
*** Formacijske preglede redakcja zbog obimnosti knjige ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/in.**
[5] Zapadnokoruškog NOP odreda

Stab I bataljona ima pre svega zadatak da ruši: Ljubeljski drum[6] sa svim mostovima, nasipima i usecima koji su na njemu: drum Podljubelj — Bistrica[7] — Rožek sa svim mostovima; železničku prugu Celovec — Podrošca, Beljak — Podrošca i Beljak — Trbiž.

Pojedine akcije na pomenutim komunikacijama vršiče čete na određenim sektorima, a minerski vodovi na ćelom sektoru bataljona prema naredbama štaba bataljona odn. našeg štaba.

Stab II bataljona ima pre svega zadatak da ruši sve objekte na drumu Jezersko — Velikovec. Manje akcije rušenja odnosno onesposobljavanja izvodi i na železničkoj pruzi Železna Kapla — Sinča Ves.

Stab III bataljona ima zadatak da ruši objekte na drumu Borovlje — Sele[8] — Sajdnik.

Štabovi bataljona treba, bez obzira na operacijska naređenja našeg štaba, da po sopstvenoj inicijativi izvode akcije svih vrsta na svojim sektorima.

II — Stab I bataljona treba da formira 2 minerska voda od izvežbanih minera koje ima na raspolaganju. Minerske vodove treba kompletirati tako da komandni deo voda sačinjavaju komandir voda i politički delegat, a ljudstvo puškomitraljeska trojka i 5 minera, tako da je u svakom vodu najmanje 10 drugova. Kao što smo vam već naredili, treba da vod ostane u sastavu bataljona. Treba da radi samoinicijativno pod kontrolom štaba bataljona odn. po naređenjima koja će štab bataljona primiti od našeg štaba. Na osnovu naređenja našeg štaba, štab bataljona će preko svoje obaveštajne službe proceniti situaciju i odlučiti da li će akciju izvršiti ceo bataljon ili jedna ili više četa, ili će je pak izvršiti minerski vod sam. Minerski vod je u svakom pogledu potčinjen štabu bataljona. Odmah treba I minerski vod da otpočne rušenje svih postrojenja na pruzi Celovec — Podrošca, a II minerski vod na pruzi Beljak — Podrošca.

Minerski vodovi treba da ruše u tač. I ove naredbe određene komunikacije [na području] vašeg bataljona.

Svaki bataljon treba da u svom sastavu ima i minersko-sabotažnu grupu koja dejstvuje sasvim samostalno, bez podrške jedinica, a pod kontrolom i odgovornošću štabova bataljona.

® Reč je o drumu Tržič — Celovec preko prevoja Ljubelj.

[7] Odnosi se na Bistricu v Rožu.

[8] Verovatno se odnosi na Sele pri Fari (na karti 1:100.000: Sele pri Cerkvi).

Štabovi bataljona treba da teže za tim da se izvrši organizacija nabavke minerskog materijala. Stab I bataljona preko GO[9] kao i do sada, a ostala dva bataljona preko referenta za naoružanje našeg odreda.

III — Da bismo što bolje mogli izvršiti naše zadatke odn. zadatke koji se postavljaju pred naše jedinice: da se ubrza vaspitanje partizana, njihova borbenost, inicijativa i snalažljivost, treba Stab I bataljona da u svakoj četi formira po jedno diverzantsko odeljenje, Stab II bataljona jedno diverzantsko odeljenje i štab III bataljona jedno diverzantsko odeljenje. Cilj formiranja ovih odeljenja je pre svega taj da naše jedinice prodru što dublje prema severu. Zadatak ovih diverzantskih odeljenja je da svakodnevno na svom području vrše likvidacije, manje sabotaže, iznenadne napade na manja uporišta, pripucavaju na vozove i izvode iznenadne napade na manje kolone itd. Treba težiti za tim da se pri izvođenju ovih akcija prodre što dalje na sever i da se na ćelom sektoru vašeg bataljona uznemirava neprijatelj. Težiti moramo za tim da akcijama na severu odvratimo pažnju od južnih predela Koruške. Štabovi bataljona ne treba da štede snage, već treba svakodnevno da borce upućuju na diverzantske akcije. Na taj način ćemo u vaspitanju ljudstva imati dvojaku korist: izgradićemo dobre, samostalne borce koje ćemo moći kasnije da upotrebimo za rukovodioce, a drugo, kako smo već naglasili, izvući ćemo neprijatelja sa južnih predela Koruške.

Diverzantsko-sabotažne grupe pak neće postići svoj cilj ako ne budu aktivne.

*

IV — Razvoj međunarodne vojne i političke situacije nalaže nam da su pojedini štabovi svakodnevno u međusobnoj vezi te da smo u svakodnevnom kontaktu sa pretpostavljenima i potčinjenima. Ne može se zamisliti redovno poslovanje štabova kod kojih ne budu uređene veze. Štabovi bataljona treba pre svega da teže za tim da što više učvrste vojnu liniju ZKO a prema direktivama koje smo dali prilikom formiranja četnih i bataljonskih punktova. Naš štab mora svakodnevno da dostavlja pretpostavljenom štabu operativne izveštaje. Da bismo mogli ovo izvršiti, naređujemo štabovima bataljona da učvrste vojnu liniju tako da izveštaji iz sva tri bataljona pristižu po mogućstvu svakog dana. Stab I bataljona treba da se za podnošenje operativnih izveštaja odmah poveže sa radio-stanicom na svom sektoru i preko nje da svakodnevno izveštava. Štabovi II i III bataljona su u mogućnosti da održavaju vezu sa našim centrom svakog dana.

[9] **Gorenjskog NOP odreda**

Upozoravamo štabove bataljona da pri tome ne štede snage. Samo redovna i svakodnevna veza omogućiće izvršavanje zadataka koji se postavljaju pred nas.

V — Stab I bataljona je našom naredbom br. 214 od 1.9.44. primio direktive za uspostavljanje veze sa 4. četom.

VI — Štabovi I, II i III bataljona moraju odmah, ukoliko to još nisu učinili, da postave svoje bataljonske obaveštajce. Bataljonski obaveštajci treba, kako smo to već naredili, da uspostave kontakte sa obaveštajnim punktovima na terenu i sa političkom organizacijom na svom sektoru.

VII — S obzirom na brzi razvoj svetskih događaja moraju štabovi bataljona da napregnu sve snage za što efikasnije sprovođenje mobilizacije onih raspoloživih snaga koje još služe okupatoru. Mobilizacija biće uspešna samo onda ako štabovi bataljona pravilno izvršavaju svoje vojničke i političke zadatke. Težiti treba za tim da se okupatoru izvuče što više radne snage.

Mobilizacija treba da je masovna. Samo uspešnom mobilizacijom će pojedini štabovi moći kompletirati svoje jedinice. Uvažavajte našu naredbu br. 105 od 9.8.44. Tok i način mobilizacije treba da kontrolišu drugovi politički komesari kako ne bi došlo do kakvih odstupanja od datih naredbi. Samo pravilnim i doslednim izvođenjem mobilizacije utvrdićemo kod stanovništva Koruške poverenje u našu narodnu vlast.

Štabovi bataljona treba da se gornjih naredbi striktno pridržavaju. Pre svega gledati na to da se pri izvršavanju postavljenih zadataka pazi na disciplinu, na podizanje političke svesti kod novih boraca i na izgradnju pojedinih rukovodilaca. Štabovi su odgovorni za izvršenje ove naredbe.

Izvestite nas o primitku ove naredbe i o poteškoćama na koje ste naišli pri sprovođenju pojedinih tačaka.

Podignite borbenost vaših jedinica i pazite na to da se disciplina ne izrodi u šlepu poslušnost, već da bude svesna. Podignite političku svest boraca stalnim ubeđivanjem i ličnim primerom.

Budite svesni da treba baš u ovo vreme angažovati sve raspoložive snage sa kojima ćemo uništiti još poslednje ostatke krvavog fašizma u svetoj koruškoj zemlji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba — kapetan:
Remec Egon Borut

Komandant:
Okrogar Anton

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 3. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU BELOKRANJSKOG NOP ODREDA ZA NOVI RASPORED SNAGA U CILJU ŠTO USPEŠNIJE ODBRANE SLOBODNE TERITORIJE BELE KRAJINE I FORMIRANJE 4. BATALJONA[1]

STAB
VII. KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Št. 594[3]

oper.

Na položaju, dne 3.IX.1944.

ŠTABU BELOKRANJSKOGA ODREDA,

na položaju.

Pri zadnjem upadu sovražnika[4] preko Vinice taj odred ne samo da nije izvršio svoje naloge,[5] već je panično in[6] dezorganizirano zapuštao[7] položaje, dozvoljujući in najmanjim neprijateljskim djelovima nemoteno[8] prodiranje slobodnim teritorijem.[9] Uopšte taj odred ne vodi nikak[v]u taktiku, niti računa o važnosti svoga sektora in nalogama koje se pred odrede postavljaju, a specijalno pred Belokranjski odred. Belokranjski odred nije postavljen zato da bi slobodna teritorija imala i gledala naše vojnike, već da bude prva sila koja će na partizanski način udariti, hitrim manevrom sprečiti da neprijatelj nadire u slobodnu teritoriju, i ovoga zadržuje[10] sve dok naše druge operativne jedinice ne pridju u pomoć. Zadnji primer je bio primer kako odred ne sme raditi, i kako je sav odred, obzirom na slabo vođenje i slabu organizaciju, neuredan i nesposoban za izvršenje postavljenih mu naloga. Odredi imaju u zajednici sa našom operativnom vojskom vrlo važne naloge. Suprotno brigadama, posebna naloga odreda je da dejstvuje i operira na određenu teritoriju, da je za taj teritorij vezan i onda kada

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11. Redakcija je pronašla primerak koji je dostavljen na uvid Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.
[2] Dopisano crvenom olovkom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.
[3] Broj delovodnika je dopisan mastilom.
*** neprijatelja**
[5] zadatke
• i [7] napuštao
[6] neometano
[9] Odnosi se na upad neprijatelja na sektor Vinice 28. avgusta 1944 (vidi dok. br. 57 i knj. 15, dok. br. 141).
[10] zadržava

ovaj zapuštaju naše operativne jedinice: divizije i brigade. Svoje bataljone odred mora držati više rastavljeno nego je to slučaj kod brigada, baš zato da bi ovladali celokupnim teritorijem, te ovaj bolje kontrolirali. U tom smislu bataljonski štab [ov]i moraju se osposobljavati i uzgajati za samostojne[11] naloge i zadatke više od štabova bataljona po brigadama. Razdalja[12] (veća) između odrednih bataljona ne smije značiti da se ovi ne smiju i ne mogu međusobno pomagati, već nasprotno[1'1] moraju kako u akcijama, tako po pitanjima mobilizacije gdje zajednički [dejstvuje] više bataljona, ili pak ceo odred nastupati zajednički. Situacija nas dovodi do toga da naše jedinice, divizije i brigade, ne mogu za duže vremena držati se jedne te iste teritorije, zato je dužnost odreda da aktivizira sve svoje sile, da osposobi sve svoje štab[ov]e i jedinice za izvođenje samostojnih operacija, [za] ovladivanje i kontrolu celokupnog dolučenog[14] teritorija. U vezi gornjeg

n a r e đ u j e m o :

1.) Izvršiti sledeči razpored snaga: Jedan bataljon na sektoru južno i južnoistočno od Koč(*/ja sa zadatkom: kontrola posadke[15] Kočevja, sprečavanje udora[16] neprijatelju u Roški kompleks i Belu krajinu, postavljanje zasjeda i minskih polja u neposrednoj blizini Kočevja, kontrola sektora i posadke do Ribnice, kao i manevar na ćelom ovom sektoru. Radi važnosti ovoga sektora i naloga koje ima ovaj bataljon, mora se pri istome uvek nalaziti jedan član štaba odreda. Bataljon se mora manevarski držati, kretajući se po ćelom sektoru djelom snaga do Ribnice, Rakitne i Grčarica. Zasjedu i patrole držati po danu i po noći do same žice. Demonstrativne napade i napade za uznemiravanje vršiti stalno. Vezu sa ovim bataljonom odred mora imati dobru, hitru i sigurnu, da bi bataljon mogao svakoga časa za svaki i najmanji pokret da ga blagovremeno javiti.[17] Pored radioveze uspostaviti i telefonsku vezu. Jedan bataljon držati na sektoru Vinica sa nalogom da djelom sila dejstvuje preko Kupe, u zajednici sa hrvatskim jedinicama izvodi akcije i diverzije,' te postavlja zasjede do Karlovca i do Lešća. I ovaj bataljon ne sme [biti] oko Vinice na jedne te iste položaje, ne sme čekati da neprijatelj ispada i prodire, već sam izabrati cilj[ev]e i izvoditi akcije samostojno i zajednički sa hrvat-

[11] **samostalne**
[12] **odstojanje**
[15] **naprotiv**
[14] **određenog**
[15] **posade**
[16] **prodora**
[17] **obavesti**

skim snagama. Za slučaj jačeg neprijateljskog nadiranja u pravcu Vinice, mora ovoga na Kupi zadržati toliko časa[18] dok odred ili druge naše jedinice, ne dođu u pomoć. Pri tome pa jih[19] upozoriti da neprijatelju ne dozvole prilaze levo i desno od mosta na Vinici, kod Učakovaca i Dol. Žilje i time stvore mogućnost, da jih obkole. Jedan bataljon držati na sektoru Vivodina — Dvorišče sa zadatkom čuvanja oslobođenog teritorija od upada neprijatelja sa strane Zumberka, sudelovati i tesno se povezati sa hrvatskim jedinicama na Zumberačkom sektoru, s njima zajednički izvoditi operacije i za slučaj neprijateljskog udara zajednički ovoga sprečiti za prodiranje u pravcu Bele krajine. Kad hrvatskih jedinica nema na sektoru Zumberka, onda [se] ovaj bataljon ima pomeriti proti Krašiću i Ozlju. Sa bataljonom upostaviti telefonsku vezu. Bataljonu ne dozvoliti pasivno zadržavanje i čekanje na sektoru, već aktivizirati sile, tražiti da ovaj postavlja zasjede, vrši akcije diverzantskog karaktera sve do zagrebačke pruge. Obavještajnu službu usmeriti u pravcu Draganića, Stojdrage i Ozlja.

IV. bataljon, koga hitno formirati, držati na sektoru Gorjanci, sa zadatkom da dejstvuje u St. Jernejskoj dolini[20] do Kostanjevice i Sv. Križa,[21] da na tom sektoru napada neprijateljske kolone, postavlja zasjede, vrši miniranje komunikacija i ove ugrožava, da razvije obavještajnu službu i daje podatke iz Brežica, da crpi hranu za ceo odred iz ove doline, pleneči [je] švabobranskim familijama. O tome se prethodno dogovoriti sa civilnim oblastima.[22] Radi pomanjkanja jahalnih[23] konja, dati u dužnost ovome bataljonu da u najkraćem času nabavi iz St. Jernejske doline do 10 najboljih jahalnih konja, po mogućstvu sa opremom, i ove dostaviti štabu Korpusa. Ovome bataljonu skrenuti pažnju na oprezno držanje na ovom sektoru, na pravilno manevarsko kretanje i nezadržavanje dugo na istom sektoru, na pomoć političkim oblastima na St. Jernejskom sektoru, čije je delo oteškoćeno[24] stalnim neprijateljskim patrolama. Stab odreda će se i dalje nalaziti u Beloj krajini, s tim da svakih 7 dana menja mesto stanovanja i da sa svim svojim jedinicama uspostavi telefonsku vezu i ove neprestanim obilascima kontrolira, naročito u pogledu aktivnosti i akcija posameznih[25] bataljona.

[18] vremena
[18] Odnosi se na čete toga bataljona.
[20] Odnosi se na deo doline reke Krke u rejonu Št. Jerneja (sada: Šentjernej).
[21] Sada: Podbočje.
[22] vlastima
[22] jahaćih
[24] čiji je rad otežan
[25] pojedinih

2.) Brojčanost odreda ne smije da bude vezana na nikakvu formacijsku odredbu, već na potrebe koje traži taj teritorij, te svoje bataljone popuniti da mogu ovladati terenom i izvršavati date naloge.

3.) Naoružanje: dostaviti štabu Korpusa tačan pregled raspoloživog oružja, naznačivši koliko i kakvog oružia najviše odred potrebuje za izvođenje akcija, kao protitankovskih puška, engleskih bacača itd.

4.) Minersko-sabotažne skupine:[26] svaki bataljon mora imati jednu ili dve sabotažne minerske skupine — grupe, koje će vršiti diverzantske akcije za račun svoga bataljona. Ove grupe ne zamjenjivati minerskim vodovima, koji služe odredu pri skupnim[27] akcijama svih bataljona za rušenie želj. objekata fabrika i pri napadu na postojanke. Minerske-sabotažne grupe moraju dejstvovati samostojno, po nalogama koje odred da bataljonu, no pod ličnom odgovornošću štaba bataljona. Za slučaj potrebe, pri nekoj većoj diverzantskoj akciji štab odreda može pridati svoj minerski vod, odn. dio ovoga jednome od bataljona za izvršenje postavljene naloge. Minerski vodovi i sabotažne grupe moraju biti dobro naoružane i opremljene sa minerskim materijalom. Stab odreda izvjestit će nas o formiranju sabotažnih grupa po bataljonima i minerskom vodu u odredu, te o njihovim nalogama i djelovanju. Ponovo podudaramo[28] da je dužan štab odreda svim tim grupama davati direktive i dodjeljivati naloge.

5.) Organizirati svoj obavještajni centar i ovome nuditi[29] dovoljno pomoći da može nesmetano raditi i blagovremeno prikupiti potrebne podatke. Usmeriti ga u pravcu Brežica, Samobora i Karlovca. Pri tome ne zaboraviti na terensku obavještajnu službu, koja mora biti pod obavještajnim centrom odreda, a davati podatke kako odredu, tako i svim pokretnim jedinicama, brigadama i divizijama, pri prelazu i zadržavanju na njihovu teritoriju.

6.) Kadru odreda posvetiti najveću pažnju, starati se za njihov vojno-politički razvoj, pomagati ih na taj način što im davati konkretne naloge, kontrolirati ih u izvršenju [zadataka] i ne dopuštati pasivno zadržavanje i delimično izvršavanje postavljenih zadataka. Pregledati svoje ljudstvo i pronaći sposobne tovariše[30], tem[31] dodjeliti dužnosti i dati odgovorne funk-

[26] **Grupe**
[27] **zajedničkim**
[28] **podvlačimo**
[29] **pružati**
[50] **drugove**
[51] **njima**

cije. Na kurseve šiljati što veći broj najboljih kadrova [slati ih] kako u oficirske i podoficirske, tako i političke škole.

7.) Pored 15-dnevnih operacijskih izvještaja mora štab odreda poslati posebni izvještaj o stanju odreda, karakterišući svaki svoj bataljon i svaku četu, naznačivši pomanjkljivosti[32] i slabosti, kako u pitanju kadra, tako u pitanju discipline, organizacije, naoružanja, prehrane, političkog djelovanja itd.

8.) Vojnizaciji posvetiti svu pažnju i u najkraćem času uvesti u odredu kako kod vojnika, tako i kod svih starešina najstrožu vojničku disciplinu, kako borbenu, tako i spoljnu. Stalno vršiti vježbanje sa vojskom. Pored rednog dnevnog zanimanja vježbati ih na položajima i u logoru, o utvrđivanju, streljanju,[33] patrolnoj službi, o osiguranju, hitrim pokretima, noćnim marševima itd. Najviše 7 dana držati jedan bataljon na istom sektoru, kad ga zamjeniti drugim. Pored pozdrava svih starešina, uvesti raportiranje predpostavljenim starešinama od desetara do najstarijih komandanata. Predvsem[34] gledati na to da mlađi starešine i u borbi, i svakom drugom prilikom osebno komanduju svojoj jedinici tražeći da ova bez pokorno[35] izvršava sva naređenja.

9.) Ove direktive štab odreda ima predelati[36] na svome sastanku i prenijeti ih na sve podređene štab[ov]e i jedinice, ne formalnim prepisivanjem, već podrobnim pojašnjavanjem svake tačke i svakog stava, kako od strane komandanata i komandira, tako i od politkomesara i partijskih rukovodioca. Stab korpusa će o najkraćem času izvršiti pregled vašeg odreda. Do 10.IX.44. pošaljite nam izvještaj šta ste sve uradili$_t$ po ovim direktivama.[37]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V.d. politkomisara: **Frenk**

Komandant — polkovnik: **Pero**

M.P.

Dostavljeno:
Glavnom štabu NOV in POS.
Štabu Belokranjskoga odreda.

[38]Op. št. 122
8. 9. 44.

®[f] **nedostatke**
[33] **gađanju**
[34] **pre svega**
[35] **bezuslovno**
[38] **proučiti**
[37] **Redakcija taj izveštaj nije pronašla.**
[38] **Ove oznake su dopisane mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.**

ZAPOVEST ŠTABA 10. SLOVENACKE NO BRIGADE »LJUBLJANSKA« OD 3. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA RUŠENJE ŽELEZNIČKE PRUGE BOROVNICA — PRESERJE[1]

STAB X SNOB »LJUBLJANSKA«
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, 3.9.1944.

Z A P O V E S T
(Sekcija Cerknica i Vrhnika 1 : 100.000)

Situacija: uglavnom je nepromenjena i vidi se iz zapovesti štaba brigade od 2. o.m.[2] Od štaba XVIII divizije naša brigada dobila je zadatak da noću 3./4.9.1944. ruši železničku prugu i bunker na odseku između Brega[3] i Preserja. Za izvršenje postavljenog zadatka i u cilju koordinacije sa akcijom Notranjskog odreda, koji će iste noći vršiti rušenje pruge između Borovnice i Dolenjeg Logateca,

n a r e đ u j e m o :

1.— II bataljon, koji se pojačava sa 5 minerskih grupa i jednim engleskim protivtenkovskim bacačem, ima zadatak da obezbeđuje rad minerskih grupa na taj način što postavlja zasedu u jačini jednog voda u pravcu Podpeč, na Žalostni gori — kota 418 — severozapadno od Prevalja.[4] Druga zaseda u jačini jednog voda treba da posedne položaj na ivici šume južno i jugozapadno od sela Kamnik[5] tako da zatvori sve puteve koji vode u pravcu naših položaja. Sa dva voda bataljon poseda kotu 528 sa zadatkom da budno motre na puteve koji izvode iz uporišta. Nadalje poseda jednim vodom raskrsnicu puteva koji izvode u Breg i Borovnicu, tj. zapadno od kote 800 i severno od sela Soboč evo. Sem toga, bataljon treba da odredi 30 dobrovoljaca

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 197ayll.
[8] U vezi sa zapovešću Štaba 18. NO divizije od 1. septembra 1944 (vidi dok. br. 2), Stab 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska« izdao je 2. septembra 1944. zapovest potčinjenim jedinicama za prebacivanje u rejon Pikovnik — D. i G. Otave. Ovu zapovest, koja se nalazi u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 197a/II, redakcija ne objavljuje jer su situacija i zadaci identični sa situacijom i zadacima u pomenutoj zapovesti Štaba 18. NO divizije.
[3] Sada: Breg pri Borovnici.
[4] Sada: Prevalje pod Krimom.
[5] Sada: Kamnik pod Krimom.

koji će sa pridodatim protivtenkovskim bacačem razbiti bunker broj 5 kod nadvožnjaka ispod kojeg prolazi drum iz Prevalja za glavni drum Goričica[0] — Podpeč. Prema mogućnostima porušiti i nadvožnjak. Ovi dobrovoljci, koristeći se zaklonima, treba da se naročito oprezno približe pruzi, unište bunker i nadvožnjak te se sa nesmanjenom opreznošću povuku. Jačina neprijatelja duž pruge kao i svi fortifikacijski objekti te bunker broj 5 vide se iz priložene skice,[7] koju treba posle upotrebe vratiti Štabu brigade i istu smatrati kao strogo poverljivu.

2.— Pravac pokreta ovog bataljona: G. Otave — Pikovnik — Rakitna — Kamnik — železnička pruga, s tim da se svaka grupa blagovremeno odvoji na osnovi karte, skice i vodiča i odlazi na određene položaje. Pokret na određene položaje treba otpočeti u 17 časova. Pokret dobro obezbediti prethodnicom, pobočnicama i zaštitnicom.

3.— Znak za početak napada daće Stab bataljona raketom, boja po dogovoru.

4.— Mine na pruzi postaviti u potpunom mraku i odmah zatim energično i brzo otpočeti akciju.

5.— Stab bataljona mora dobro upoznati sve drugove s pripremom i načinom izvršenja akcije i odrediti zborno mesto posle završene akcije, sa kojim upoznati sve drugove.

6.— Stab bataljona mora blagovremeno da obezbedi vodiče u pravcu Kamnika, kao i vodiče do železničke pruge.

7.— I bataljon treba da postavi zasedu jačine jedne čete u rejonu Borovnica — Rakitna, na kotama 933 i 958. Zadatak ovih zaseda je zaštita leđa i boka i povratka jedinice koja će izvršavati postavljeni zadatak na pruzi.[8] Ostale dve čete ostaju na dosadanjem mestu sa istim zadacima.

8.— Stab bataljona treba da odredi pogodno mesto za previjalište, odakle ogranizovati prevoz ranjenika do Štaba brigade koji će se sa minobacačkom baterijom nalaziti u Gorenjim Otavama.

9.— Detaljnija uputstva daće usmeno komandant brigade.

S. F. — S. N.!

Politkomesar: **Ignac Ferfila** M.P. Komandant — major: **Gliša Raco**

[6] Sada: Goričica pod Krimom.
[7] Redakcija skicu nije pronašla.
" O izvršenju zadatka vidi dok. br. 88.

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 4. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE DA POJAČANOM AKTIVNOŠĆU NA KOMUNIKACIJAMA SPREČAVA POVLAČENJE NEPRIJATELJA PREKO TERITORIJE ŠTAJERSKE I DA PREDUZME MERE BEZBEDNOSTI[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
Broj: 383

Na položaju, dana **4.IX 1944.**
IV/55

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Posle uspeha na svim velikim frontovima protiv Hitlerove Nemačke sve je bliže vreme odlučujućih borbi naše vojske za dokonačno uništenje i proterivanje okupatora. Da se pripremimo za operacije koje su u vezi sa tim odlučujućim borbama, dajemo sledeča uputstva:

1.) VI i XI brigada treba da dejstvuju na području Moravče — Kamnik — Kranj i tu predstavljaju osnovnu udarnu snagu koja će sa tog oravca ugrožavati Ljubljanu.

2.) XIV divizija treba da sa područja Celje — Maribor dejstvuje tako da se pre svega što pre učvrsti i oformi u zbilja pravu diviziju te ugrožava Celje i Maribor. Jednu njezinu brigadu držite u stalnoj pripravnosti da je možete u slučaju potrebe baciti u pomoć koruškim jedinicama kao prvu udarnu snagu za posedanje Celoveca i podršku ostalih jedinica XIV divizije za nastupanje uopšte u pravcu Austrije.[2]

3.) Svi odredi treba da ostanu na dosadašnjim sektorima kao osnovna mobilizaciska jezgra. Njihov je zadatak da stalno ugrožavaju osnovne komunikacije na svojim sektorima te ih, čim to bude moguće, i posednu.

Ove osnovne komunikacije su danas još udaljene od glavnih komunikacijskih linija ali treba nastoiati da naši odredi budu u mogućnosti da što pre udare na najvažnije linije, tj. na linije Brežice — Zidani Most — Ljubljana, Zidani Most — Celje — Maribor, Maribor — Dravograd — Celovec, Maribor — Graz, Ptuj — Murska Sobota i dalje za Mađarsku.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 13/1. U gornjem desnom uglu dopisano je crvenom olovkom: IV/55.

[5] Redakcija nije mogla pronaći posebna naređenja potčinjenim jedinicama za izvršenje ovih zadataka, ali se iz dejstva 14. NO divizije, te 6. SNOUB »Slavko Slander« i 11. SNOB »Miloš Zidanšek« vidi da su dejstvovale u duhu ovih direktiva.

4.) Najhitniji je Vaš zadatak da formirate Lackov odred i uspostavite vojne veze sa Prekomurjem. U Prekomurje odmah uputiti, kao prvo, bar jednu četu.[3]

5.) Svu vojsku treba pripremiti za brze operacije. Zbog toga treba u najkraćem vremenu organizovati sa svim jedinicama dobre radio-veze, sigurne šifrantske odseke i brzu te gipku obaveštajnu službu.

6.) Treba misliti na kadrove za glavna mesta, na organizaciju vojne vlasti u tim mestima, na brzo uspostavljanje saobraćaja, najvažnije vojne industrije, na sva pitanja intendanture koja će se pojavljivati u potpuno drugom i neprimerno većem obimu nego do sada, na motorizaciju itd.

7.) Za čitav ovaj rad treba otpočeti pretpripreme pre svega u odsecima Štaba zone i u svim pozadinskim ustanovama, a sporazumeti se sa OBKOM-om[4] radi uspostavljanja civilne vlasti i saradnje sa njom.

8.) Posebnu pažnju moramo posvetiti budnosti prema neprijatelju. Stab zone mora odmah prekontrolisati čitav kadar na radio-stanicama kao i čitav šifrantski kadar i nama dostaviti za ovaj kadar potrebne personalne kartone. Takođe mora da pregleda čitav aparat oko vodećih štabova te nam i za ovaj kadar dostaviti personalne kartone. (Kadrovske spiskove treba dostaviti za sav kadar u vojsci, a za spomenuti kadar u najkraćem vremenu, posle par dana po prijemu ovog pisma).

9.) Posebno je važno, a još važnije će biti u odlučujućim borbama, organizacija dobre narodne zaštite i OZN-e. To su zadaci koje će izvršiti civilna vlast, a gde mora vojska, naročito Stab zone, sa pravilnim razumevanjem važnosti crvih organizacija, pružati potrebnu pomoć. U tom pogledu već smo vam dali osnovna uputstva depešom.[5]

Narodna zaštita je organ narodnooslobodilačkih odbora pre svega za sprečavanje kriminala. Narodnooslobodilački odbori već formiraiu svoj osnovni aparat narodne zaštite kojem će trebati, čim bude aktuelno preuzimanje vlasti, staviti na raspolaganje politički poverljivo ljudstvo iz vojske, a koje je takođe moguće izgraditi iz ljudstva pozadinske vojske.

Organizacija Ozne ima pre svega zadatak: borba proti\ pete kolone, te joj treba već danas omogućiti da formira svoju

[3] Lackov NOP odred je formiran 19. septembra 1944. od dotadašnjeg Pohorskog NOP odreda. On se noću 21/22. septembra 1944. prebacio na levu obalu r. Drave, na sektor Kozjaka (vidi dok. br. 84). Stab 4. operativne zone Slovenije je 26. septembra 1944. ovom odredu naredio da neprekidno ruši komunikacije koje od Maribora vode ka Dravogradu, Gracu i Murskoj Soboti, i da brojno pojača četu koja je već dejstvovala u Prekomurju (vidi dok. br. 64).

[4] Odnosi se na Oblasni komitet KP Slovenije za Štajersku.

[5] Redakcija nije pronašla tu depešu Glavnog štaba Slovenije.

brigadu. Zbog toga joj treba, u duhu naših poslednjih naređenja, staviti na raspolaganje potrebno politički poverljivo ljudstvo i odgovarajuće naoružanje.[6]

10.) Veoma je važno da što pre formirate dobar personalni odsek koji će imati kontrolu nad čitavim kadrom i koji će i nama davati tačan pregled rasporeda i kvaliteta vaših kadrova. O svakom funkcioneru odn. vojniku koga iz bilo kakvih razloga otpustite iz vojske i stavite na raspolaganje civilnim vlastima — mora nas personalni odsek odmah obavestiti. Ovo važi takođe za sve ljudstvo i za sve kadrove koje budete stavili na raspolaganje Ozni ili narodnoj zaštiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:[7]

Komandant:
general-major[8]

[6] **Na teritoriji 4. operativne zone Slovenije postojala su dva bataljona VDV: bataljon VDV za Korušku (formiran 24. maja 1944) i bataljon VDV za Štajersku (formiran 10. jula 1944). Bataljoni su obrazovani od postojećih grupa VOS-a koje su dejstvovale na području Koruške i Štajerske. U cilju formiranja 3. brigade VDV za Štajersku, Stab 4. operativne zone Slovenije 5. septembra 1944. je naredio Štabu slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« da izdvoji kompletan bataljon za VDV brigadu, dok su iz ostalih jedinica upućene manje grupe boraca. Redakcija nije pronašla naredbu o formiranju 3. brigade VDV. Iz postojećih dokumenata se vidi da je ova brigada formirana 15. septembra 1944. te da je u svom sastavu imala četiri bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11, f. 332a II i VII, reg. br. 15/1, kut. 1441).**

[7] **Politički komesar Glavnog štaba NOV i PO Slovenije u to vreme je bio Boris Krajger (Kraigher), narodni heroj. Poginuo u saobraćajnoj nesreći 4. januara 1967. godine.**

[8] **Komandant je bio Franc Rozman Stane, narodni heroj. Poginuo nesrečnim slučajem 7. novembra 1944. godine.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 4. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTCINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI AVGUSTA«

STAB
VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Položaj, dana 4. IX 1944.
Op. br

Petnaestodnevni operativni izveštaj

SITUACIJA

U pogledu ocene situacije na sektoru VII korpusa od osnovnog su značaja sledeči elementi procenjeni u periodu od I. do 15. avgusta:

a) Neprijateljeve snage na položajima-uporištima na sektoru našeg korpusa u vremenu od 1—15. avgusta 1944. nisu se bitno promenile. Jačina neprijatelja u ukupnom prosečnom brojnom stanju iznosila je oko 31.000 ljudi, i to Nemaca, Italijana i domaćih izdajnika. Oni su razmešteni na sektoru našeg korpusa: duž železničke komunikacije Ljubljana,— Rakek — Trst za kontrolu iste. Odnos između Nemaca i bega na odseku Ljubljana — Št. Peter[2] je 1:1; na odseku Št. Peter — Trst je odnos između Nemaca i bega 13 :1. U uporištima od Trsta do Rijeke, za kontrolu druma i pruge, odnos je između Nemaca i bege 1 : 0- Duž stare Nemačke granice[3] je odnos Nemaca i bege 8 : 1. U uporištima pored drumova sa obe strane reke Krke od Save do Novog Mesta je odnos Nemaca prema begi 1 : 3. U uporištima duž druma i železničke pruge od St. Petra do Rijeke, za kontrolu istih, odnos je Nemaca prema begi 6:1. Na sektoru komunikacija Ljubljana — Škofljica — Št. 'Vid[4] — Kočevje je u uporištima odnos Nemaca prema begi 1 : 4. U Ljubljani i u neposrednoj okolini je odnos Nemaca prema begi 1 : 1. Na sektoru obale oko Trsta, za odbranu iste, odnos je

' Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.
[8] Sada: Pivka.
[s] Odnosi se na demarkacionu liniju u Sloveniji uspostavljenu 1941. godine između nacističke Nemačke i fašističke Italije, koju su nemačke snage i posle kapitulacije Italije posedale i obezbeđivale.
' Sada: Šentvid pri Stični.

Nemaca i bege 1 : 0. Ovde je ubrojana i obala Istre do Pirana. Na sektoru Trsta primećeni su i Italijani koji su ubrajani kao Nemci.

Ako saberemo broj neprijatelja na sektoru našeg korpusa, odnos Nemaca i Italijana prema begi je 2:1.

b) Sledi kao zaključak: neprijatelj koristi Nemce i Italijane za obezbeđenje za njega važnih saobraćajnih arterija. Na ostalim sektorima i u unutrašnjosti sektora našeg korpusa uglavnom ostavlja begu koja mu služi za posebno obezbeđenje njegovih manje važnih komunikacija kao i za kontrolu pojedinih delova terena. Tako imaju Nemci i Italijani, u ukupnom odnosu, nad belogardistima većinu 2:1.

U vremenu od 1—16. avgusta neprijatelj nije na našem sektoru skoncentrisao veće snage za kakve ofanzivne ciljeve, sem na granici slovenačko-hrvatske Istre, gde je skoncentrisao oko 3.000 vojnika prikupljenih iz okolnih uporišta. Koncentraciju je izvršio u cilju ispada na našu oslobođenu teritoriju.[5] Delovi neprijateljevih divizija (114. i 144) oko 15. VIII o.g. premestili su se iz Primorske u Istru, a delovi 392. divizije, zvane legionarske, preko Ogulina i Generalskog Stola u pravcu Zagreba.[6] U unutrašnjosti našeg korpusnog sektora su se u ovom periodu nalazili domobranski bataljoni u sledečim mestima: Rakek, Ig, Vel. Lašče, St. Vid i Višnja Gora, odakle su vršili ispade na našu oslobođenu teritoriju.[7]

Naše snage su se u vremenu od 1—15. VIII nalazile na području Suhe krajine, Gorjanaca i Notranjske. 12. VIII je XVIII divizija krenula u okolinu Ljubljane.[8] Odredi su se kretali na svojim sektorima.

c) Zemljište na kojem operiše VII korpus već je, sa karakteristikama u pogledu konfiguracije, opisano u 15-dnevnom izveštaju za mesec jul, a pošto se odnos neprijateljevih snaga na istome prema našim snagama u biti nije promenio,[9] nećemo ga u ovom izveštaju iznositi. Neprijateljeve snage još uvek su, u odnosu na zemljište raspoređene na sektoru našeg korpusa

[5] Odnosi se na akciju 137. rezervnog brdskog lovačkog puka nemačke 188. rezervne brdske divizije na sektoru zapadne Istre od 7. do 10. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 167 i 168).

[6] Opširnije o rasporedu i pokretima ovih divizija vidi knj. br. 15, dok. br. 143.

[7] U to vreme su se na teritoriji 7. korpusa NOVJ nalazila četiri bataljona slovenačkih domobranaca: 1. bataljon u Stični, 2. bataljon na Rakeku, 3. bataljon u Višnjoj Gori i 4. bataljon u St. Vidu. (Vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/11 i f. 292/III).

[8] Naređenje za prebacivanje 18. NO divizije na sektor južno od Ljubljane izdao je Stab 7. korpusa NOVJ u cilju rušenja tunela kod Šmarja i napada na obližnja uporišta slovenačkih domobranaca (vidi knj. 15, dok. br. 75).

[9] O zemljištu i odnosu snaga vidi knj. 15, dok. br. 33.

u centar istoga i to u vidu klešta od Ljubljane do Škofljice, sa kracima do Kočevja i St. Vida, radi kontrole ovog međuprostora i kontrole duž ovih krakova, kao i dalje potiskivanje naših snaga od teritorije koju poseda okupator ili domaće izdajice i vezivanje naših snaga za iste (posredno osiguranje pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst, i to jednog dela ove pruge), a u vidu klina od Novog Mesta do Brežica, radi kontrole zemljišta duž komunikacija u donjem toku reke Krke i neposredne odbrane istih, te potiskivanja naših snaga od komunikacija Zidani Most — Zagreb (posredna odbrana jednog dela ove komunikacije i vezivanje naših snaga za istu). Uloga zaštite komunikacija i vezivanja naših snaga uglavnom je pripala begi.

II

PLAN ŠTABA

U rasporedu naših snaga protiv rasporeda neprijateljskih snaga u vremenu od 1—15. avgusta, te na osnovu nabrojanih faktora pod tačkom »Situacija«, ogleda se i plan štaba:

Pojačati ofanzivna dejstva, upade na sektoru Ljubljana — Grosuplje sa ciljem da se sprečavaju neprijateljske drumske saobraćajne veze između Ljubljane i Vel. Lašča. Iznenadnim napadom razbiti železničku prugu Ljubljana — Grosuplje. Na sektoru Suhe krajine — istočno i zapadno od gornjeg toka reke Krke — tući neprijateljeve kolone i obezbeđivati dolinu gornjeg toka Krke od učestalih neprijateljevih gerilskih upada. Pojačati rušenie železničkih pruga Zidani Most — Ljubljana — Trst i Ljubljana — Grosuplje te obezbediti direktne avionske veze sa saveznicima.

U cilju izvršenja gornjih zadataka već su izdata konkretna naređenja, s tim da su naše snage [dobile sledeći raspored]: XVIII divizija rokira se prema severu i zapadu, ostavljajući izvesne snage na sektoru Suhe krajine; XV divizija istočno od gornjeg toka reke Krke, sa izvesnim snagama na sektoru Gorjanci — Novo Mesto.

III

HRONOLOSKI PREGLED AKCIJA DIVIZIJA I ODREDA

1. **XV DIV.**

VIII

IV SNOUB:

Brigada poseda iste položaje kao 30.VII i nije došla u kontakt sa neprijateljem.[10]

[10] **Brigada se nalazila na sektoru Žužemberk — Mačkov Hrib — Trebča Vas (vidi knj. 15, dok. br. 82).**

V *SNOUB:*

II bataljon dobio je zadatak da pretraži teren gde se navodno nalazi nekoliko pripadnika »crne ruke«. Bataljon je krenuo u 13 časova u tri pravca i to: prva kolona Lakovnice — Ruperč Vrh — Boričevo — Marof[11] — Srebrniče — Volavče[12] — Vrh — Potok. Druga kolona Gor. Lakovnice — Ušive — Petane — Ribnica[13] — Prapreče — Potok. Treća kolona Gor. Lakovnice — Podljuben[14] — Gor. i Dol. Mraševo — Prapreče — Potok. Prva kolona, koja je u jačini jednog voda kretala u pravcu Vrha, upala je u neprijateljevu zasedu severozapadno od sela Vrh. Ovaj vod je prihvatio borbu i u pomoć su mu došla i ostala dva voda. Zajedničkim snagama uspelo je proterati neprijatelja u polazno uporište. Ovom prilikom je jedan vod ove čete ostao u zasedi oko sela Vrh, dok su ostala dva voda gonila neprijatelja baš do samog bloka. Neprijateljevi gubici: 5 ^oginulo; vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijatelj je bio jačine 150 ljudi.[15]

Ovog dana je neprijatelj dejstvovao artiljerijskom vatrom po položajima V brigade i samo na sektor Padež izbacio oko 100 šrapnela. Ranjena su 2 druga i poginule su 3 mule. Na položaju kod Sv. Florjana bila su 2 ranjena i 1 poginuo. Na položaj kod Sv. Florjana neprijatelj je izbacio 100 granata.

VIII SNOB:

Brig, je u toku noći promenila položaje. I bat. se nalazi na Kobiljeku gde drži zasedu protiv neprijateljevih patrola i parališe neprijateljeve ispade iz uporišta. II bat. poseda položaje na sektoru između Brezja[16] i Smrjena sa istim zadacima kao I bat. III bat. ima dve čete na sektoru Vrbičje kao pomoć I i II bat., a 3. četa obezbeđuje komoru na sektoru Rožnik. Stab i štabne jedinice nalaze se na Rožniku.

I bat. napao je neprijateljevu patrolu koja je došla iz Grosuplja u pravcu Kobiljeka.[17] Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je neprijatelj imao 6 ranjenih.

[11] Naziv za zamak kod Srebrniča.
[12] Sada: Potok.
" Zaselak u rejonu s. Mraševo.
[14] Odnosi se na Veliki Podljuben.
[15] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.
[1e] Sada: Brezje pri Grosupljem.
[17] Patrola je bila iz sastava 26. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Grosuplja (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 412).

B.O.[18]

II bat. je noću 30.[jula]/l.[avgusta] demonstrativno napao uporište Kočevje i otvarao vatru na neprijateljeve bunkere sa daljine 200 m. Neprijatelj nije reagovao, već je reflektorima tražio naše položaje ali ih nije mogao da otkrije. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljevi nisu poznati.

2.
VIII *VIII SNOB:*

U toku noći 1./2. brigada je svoje položaje pomerila na sektor Golo i Skrilje, i to: I bat. na Gor.[enje] Golo radi obezbedenja iz pravca Vel. Lašča; II bat. na Dol.[enje] Golo[19] radi obezbedenja iz pravca Pijava Gorica; III bat. na sektor Skrilje radi obezbedenja sa pravca Iga i Barja.[20] Stab brigade se nalazi kod I bat. Sve jedinice imaju zadatak da uništavaju neprijateljeve patrole. Neprijateljeva kolona se u 11.30 časova kretala iz Vel. Lašča u pravcu Pijave Gorice. Jačina 2 tenka i 42 kamiona, a broj neprijatelja nepoznat.[21] Kolonu su u 1.30 časova napadali **I** i II bat. vatrom iz teškog naoružanja. Jedno neprijateljevo vozilo (tenk ili kamion) u toku borbe je naišlo na nagaznu minu i bilo oštećeno. Drugu minu koja se tu nalazila neprijatelj je uništio. U ovoj borbi nije bilo vlastitih gubitaka, neprijateljevi gubici u ljudstvu nisu poznati.

Dolenjski odred

Položaji isti kao 1. VIII.[22] Patrola I bat. je ignad Kresniških Poljana napala nemačku patrolu i naterala je u bekstvo. II. bat. nije naišao na neprijatelja.

3.
VIII *V SNOUB:*

Na istim položajima kao l.VIII.[23]

[18] Belokranjski NOP odred

[19] Gorenje Golo i Dolenje Golo sada se nazivaju jednim imenom: Golo.

[20] Odnosi se na Ljubljansko barje.

[21] Odnosi se na snabdevačku kolonu koja je 1. avgusta 1944. iz Ljubljane krenula za Kočevje te se 2. avgusta vraćala za Ljubljanu. Prolaz kolona su obezbeđivale posadne čete iz uporišta duž komunikacije. Deo puta od Pijave Gorice do Turjaka obezbeđivali su delovi 23. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Pijave Gorice. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 283/III — pov. br. 424).

[22] Dolenjski NOP odred je 30. jula 1944. bio ovako raspoređen: 1. bataljon u rejonu s. Janče, a 2. bataljon u rejonu s. Kremen kod Zabukovja (3 km jugozapadno od Mokronoga). Verovatno je isti raspored imao i 1. avgusta.

[23] Brigada je tada bila raspoređena u rejonu Gorenje Lakovnice — Vrhe pri Dolžu — Vinja Vas (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

Neprijatelj je u 10 časova otpočeo vatreno dejstvo po položajima bat. te je iz tri topa izbacio 250 granata, ali one nisu prouzrokovale nikakvih gubitaka.

XV SNOB:

[24]

I SAB:

Nalazila se na istim položajima kao 31.VII 44.[25] Neprijatelj je u prepodnevnim časovima izvršio ispad iz Stične u pravcu Žužemberka, gde je stigao u 9.30 časova u jačini 250 do 300 ljudi, prešao je reku Krku i upao u Stransku Vas. Prvi divizion je poseo položaje nad Zafarom i potisnuo neprijatelja u samo selo Zafaru. Dve baterije II diviziona su desno od I diviz. došle u kontakt sa neprijateljem i napale ga, ali su se morale povući jer im je došao neprijatelj iza leda. Kada su jedinice XV divizije prinudile neprijatelja na povlačenje, obe baterije su izvršile napad na neprijateljevu zaštitnicu i ubile i ranile 5 vojnika. Prvi diviz. ubio je 3 vojnika; II diviz. je sa svoje 2 baterije gonio neprijatelja do Dobrniča te je između Dobrave i Dobrniča došlo do kraće borbe ali se neprijatelj brzo povukao.

U rejonu Lašča je brig, postavila na vatreni položaj haubicu 75 mm za podršku diviziona koji su vršili napad kao pešadija. Sa dobrim rezultatom je izbacila 6 granata. Brigada u ovim borbama nije imala gubitaka.

Komand. Zaštitnog bat. drug Svajger[26] imao je sastanak sa zelenokadrovcima te ih 5 mobilisao. Sobom su doneli puške i 1 puškomitraljez.

Notranjski odred:

Neprijatelj je u jačini 150 ljudi u 12 časova izvršio ispad iz Rakeka u pravcu Cerknice.[27] Kod Cerknice se sa njim

[24] Redakcija je izostavila tekst o borbi 15. slovenačke NO brigade prilikom napada 4. bataljona slovenačkih domobranaca na Stab 15. NO divizije u Žužemberku jer je ta borba prikazana u knj. 15, dok. br. 68.

[25] Tog dana je 1. artiljerijska brigada imala sledeči raspored: Stab brigade sa 2. divizionom u s. Dvor, 1. divizion u s. Sadinja Vas, a zaštitni bataljon u rejonu s. Smuka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 186/V).

[28] Anton Svajger

[27] Odnosi se na snage 2. bataljona slovenačkih domobranaca iz Rakeka, koje su nastupale u tri kolone: 48. četa pravcem Klinji vrh — Martinjak, 17. četa grebenom planine Slivnica, a 47. četa pravcem Cerknica — Podslivnica (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283, III — pov. br. 412).

sukobila naša patrola ali se morala povući u pravcu Martinjaka. Patroli je došla u pomoć četa I bat., koja je poterala neprijatelja u pravcu Cerknice, ali je dalje gonjenje morala da prekine zbog snažne neprijateljeve vatre sa kote 858 gde se nalazila njegova zaseda. Neprijatelj je u toku poslepodneva još jedanput pokušavao da prodre do Martinjaka, ali su ga naše snage ponovo bacile nazad, nakon čega je, u 18 časova, napustio Cerknicu i povukao se u polazno uporište. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 4 ranjena. Naši su imali 1 mrtvog.

4.

VIII

V *SNOUB:*

Nalazi se na istim položajima kao 1. VIII 44. Neprijatelj je, jačine 100 ljudi, iz uporišta Novo Mesto u 3.30 časova krenuo u pravcu Oreheka. Istovremeno je iz St. Jerneja[28] krenula druga kolona, jačine oko 150 ljudi sa automatskim naoružanjem i jednim teškim minobacačem.[29] Obe kolone su nastupale u pravcu Dol. Suhadola i Hrušice, zatim iznad Gabrja i Zajčjeg Vrha u pravcu položaja III bat. Na Zajčjem Vrhu napala ih je zaseda V brigade. Kolona koja je nastupala iz St. Jerneja podelila se kod Hrušice u dve kolone, od kojih je jedna produžila ispod Zajčjeg Vrha a druga dolinom Klamfera u pravcu Dolža. Na Zajčjem Vrhu ovu kolonu napale su patrole tamošnje zasede. Patrole su istovremeno obavestile Stab bataljona o prisustvu neprijatelja. Za to vreme neprijatelj je već napao položaje na Zajčjem Vrhu i Dolžu, privukavši se kriomice, po jarugama, u neposrednu blizinu bunkera, dok je istovremeno minobacačkom vatrom dejstvovao po položajima bat. Postigao je pun pogodak u bunker u kome se nalazio mitraljez. Tom prilikom ubijen je nišandžija i prvi pomoćnik, dok je drugi pomoćnik bio ranjen, ali ga je neprijatelj prilikom zauzimanja bunkera streljao. Neprijatelj je zatim zauzeo i ostale bunkere na Zajčjem Vrhu i poubijao ljudstvo koje se tu nalazilo. Jedno mitraljesko odeljenje htelo je da se preda neprijatelju, ali je neprijatelj streljao čitavo odeljenje. Posada na Zajčjem Vrhu,

[28] Sada: Šentjernej.

[29] Iz izvještaja Organizacijskog štaba slovenskog domobranstva se vidi da je tog dana iz Novog Mesta u pravcu Dolža upućena patrola jačine 60 ljudi. Pošto je uz put bila obaveštena da su partizani otkrili njen pokret, patrola je skrenula s puta i preko padina planine Gorjanci udarila u leđa postavljenim zasedama. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 456).

jačine jednog voda, morala se povući, ali je zatim kod Dolža napala neprijatelja u bok kada se ovaj povlačio. Ceta iz bat. rezerve pritekla je vodu u pomoć i jurišem proterala neprijatelja iz Dolža i gonila ga do polaznog uporišta, nakon čega su se, oko 12 časova, i ostale kolone povukle u Novo Mesto. Neprijateljevi gubici: 15 mrtvih i 5 ranjenih. Naši gubici: 10 mrtvih, 2 ranjena, 1 nestao. Izgubljeno: 3 »šarca«, 2 puške i mitraljez.

VIII SNOB:

I bat. nalazi se na sektoru Kurešček, sa obezbeđenjem u pravcu Vel. Lašča; II bat. sa Štabom brig, i prištapskim jedinicama na sektoru Rogatec; III bat. na sektoru Golo, sa obezbeđenjem u pravcu Pijave Gorice. Noću 3/4. o.m. su I i II bat. izvršili akciju na Preserje i Goričicu,[30] dok je III bat. demonstrativno napao Ig. Neprijateljevo uporište na stanici Preserje napale su 2 čete I bat. a istovremeno je jedna četa minirala železničku prugu između železničke stanice i mosta kod Preserja, gde je takođe demonstrativno napadnuta posada. II bat. vršio je obezbeđenje u pravcu Podpeč a jedna četa ovog bat. minirala je prugu u pravcu Borovnice i istovremeno napala posadu u Goričici, dok se jedna četa nalazila u rezervi. Napad nije uspeo utoliko ukoliko nije bilo moguće proterati posade i uništiti uporišta. U Goričici je, naime, neprijatelj bio proteran iz bunkera, ali se i dalje zadržavao u streljačkim rovovima u koje se povukao iz bunkera. U Preserju se neprijatelj tvrdoglavo držao u bunkerima jer su ovi bili čvrsto građeni i protivtenkovske puške nisu uspele ništa da urade.

Naši gubici: 1 teško i 1 lakše ranjen.

Neprijateljevi gubici nisu poznati.

Belokranjski odred:

Nalazi se na položajima Učakovci, Laze kod Kočevja i u Rosalnicama. U 15.30 časova je neprijateljeva kolona, jačine 100 ljudi,[31] naoružana teškim pešadiskim naoružanjem, dospela do sela Laze. Patrola II bat. koja se vraćala

[30] U Goričici, na žel. st. Preserje i duž železničke pruge do Notranjih Gorica bila je raspoređena 2. četa slovenačkih domobranaca. Za vreme napada upućen joj je u pomoć oklopni voz iz Borovnice, ali je on naišao na razorenu prugu i iskočio iz šina. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/III i 281/11).

" Kolonu su sačinjavali delovi posadnih četa slovenačkih domobranaca (61. i 62. čete) i 3. bataljona 14. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani. ÄFK, f. 283/III — pov. br. 441.

iz Cvišlerja bila je od ove kolone napadnuta. Patrola je primila borbu i naterala neprijatelja u bekstvo.

Naši gubici: 1 mrtav.

Neprijateljevi gubici: 3 ranjena. Zaplenjen 1 ranac municije za zbrojovku.

Dolenjski odred:

1 bat. se nalazi na položaju Tuji Grm, II bat. na Debenecu, III bat. na Klanecu.[32] Neprijatelj je tog dana, u dve kolone, došao do položaja II bat., i to iz pravca Mirne preko Stana i Volčjih Njiva, Ostrožnika na M. Debenec. Druga kolona kretala se iz Trebelnega u pravcu Zabukovja. Bat. je prihvatio borbu sa prvom kolonom i držao položaje sve do napada druge neprijateljeve kolone. Pod snažnim pritiskom obeju kolona bat. se pravcem Rihpovec — Jezero — Račje Selo povukao u selo Rigles[33] kod Tihaboja.

Naši gubici: 1 teško ranjen i 4 nestala.

Neprijateljski gubici: 4 mrtva i 5 ranjenih. Zaplenjene 2 puške.

5.
VIII

Dolenjski odred:

Nalazi se na položajima Tuji Grm, Debenec a Stab odreda i III bat. na položaju Klanac pri Sv. Križu.[34] U*11.30 časova domobranski bataljon napao je Stab odreda. Za obezbeđenje odred je imao iznad sela Klanec zasedu od 5 ljudi. Ovu zasedu je neprijatelj obmanuo jer je bio obučen u partizanska odela. Zasedu je neprijatelj pobio i odmah napao sam štab u selu. Odred se bez borbe povukao na položaje pored nemačke granice. U to vreme je XII brig., koja se nalazila u Sv. Križu, napala neprijatelja u leđa. Zbog ovog napada neprijatelj se preko Čateža povukao u svoje uporište St. Vid.[35]

Naši gubici: 19 mrtvih i 8 ranjenih.

Neprijateljevi gubici: 4 ranjena.

[32] Sada: Klanec pri Gabrovki.

[33] Pogrešno; treba: Brglez.

[34] Sada: Gabrovka.

[35] Opišrnije o borbama Dolenjskog NOP odreda 4. i 5. avgusta 1944. vidi knj. 15, dok. br. 64.

Dolenjski odred:

Na sektoru Litija nalazi se I bat. sa zadatkom mobilizacije i prijema novomobilisanih boraca iz KZO.[36] II bataljon na položajima Rajše,[37] III bat. na položajima Tlaka. Neprijatelj je nastupao u tri kolone protiv položaja I bat. Prva kolona iz Jevnice, druga iz Litije preko V. Stange, a treća iz Prežganja. Neprijatelj je bio jačine 600 ljudi.[38] Bataljon je primio borbu na položajima Janče. Bat. se zbog novomobilisanih boraca koje je primio od KZO morao povući sa svojih položaja i krenuo je u pravcu nemačke granice.

Naši gubici: 2 mrtva.

Neprijateljevi gubici: 4 mrtvi i 5 ranjenih.

Istarski odred:

Na položajima u Slov. Istri, Ćićariji i Brkinima. Na drumu Kopar — Trst patrola odreda je napala neprijateljev motor sa prikolicom i ubila 4 čoveka.

Neprijateljevi gubici: 4 mrtva, 1 ranjen, 1 zarobljen.

Notranjski odred:

Neprijatelj, jačine 100 ljudi, izvršio je ispad iz uporišta Rakek.[39] Kretao se oreko Dol. Vasi u pravcu Cerknice. Ovde su ga napale **Datrole** odreda. Neprijatelj se branio snažnom vatrom i izvršio napad na patrole, koje su se zbog snažnog neprijateljevog pritiska povukle na položaje kod Martinjaka. Odred je uputio u pomoć patrolama jednu četu, koja je zajedno sa patrolama napala neprijatelja i naterala ga u njegovo polazno uporište.

Neprijateljevi gubici: 3 ranjena. Zaplenjeno 23 ruč. bombe, 5 ital. pušaka i 1 pištolj.

7.

VIII

40

[3]* Kamniško-zasavskog NOP odreda

[37] Verovatno se odnosi na zaselak Bačje.

[38] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage angažovane.

" Izveštaji Organizacijskog štaba slovenskog domobranstva ovu borbu nisu registrovali, već navode da su iz 2. bataljona upućene samo patrole koje nisu došle u dodir sa partizanima (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/II).

[40] Redakcija je izostavila deo teksta o borbama 9. i 15. slovenačke NO brigade u rejonu s. Žužemberk i tekst o borbama Notranjskog NOP odreda 7. avgusta 1944. u rejonu planine Slivnice, jer su te borbe prikazane u knj. 15, dok. br. 69 i 70.

8.
VIII

Belokranjski odred:

Na istim položajima kao 3.VIII.

Noću 7/8. o.m. jedan vod II bat. demonstrativno je napao neprijateljevo uporište Kočevje. Pet boraca sasvim se približilo neprijateljevom bunkeru i tuklo ga mitraljeskom vatrom, dok je minerska grupa miniranjem srušila most kod Livolda. Uprkos tome što je neprijatelj snažno odgovarao vatrom i dejstvovao na minersku grupu vatrom iz mitraljeza i teškog minobacača, na našoj strani nije bilo gubitaka. Neprijateljevi gubici nisu poznati. U 19 časova stigao je u Stab bat. miner koji je doneo minu Hawkins[41] sa namerom da je zameni u minskom polju kod Cvišlerja. Komandant bat. je bio radoznao kako mina radi, pa je miner hteo da to praktično pokaže i u minu je stavio upaljač. U tom trenutku je nastala eksplozija od koje su teško bili ranjeni komandant bataljona, zamenik komandanta bat., bolničar i jedan miner. Lakše su bili ranjeni zamenik političkog komesara bat. i administrator. Dva minera bila su mrtva.

Notranjski odred:

Patrola odeda napala je kod sela Palčje neprijateljevu patrolu i naterala je u bekstvo.

Neprijateljevi gubici: 2 mrtva.

10.
VIII

X *SNOB:*

Nalazi se na sektoru Markovec. U toku noći neprijateljeva kolona jačine 200 ljudi nastupala je iz Rakeka[42] preko Cerknice, Brezja, Podslivnice prema k. 860 i prema M. Slivnici te k. 775, zapadno od Radleka. Manji deo svojih snaga neprijatelj je rasporedio oko Ulake. Patrola III bat. je u 7 časova ujutro naišla na neprijatelja kod Ulake i sukobila se s njim. U pravcu Ulake odmah je III bat. uputio jednu četu, a dve čete je uputio preko sela Radlek sa ciljem da opkole i unište neprijatelja. Međutim, ove dve

[41] Naziv ove mine bio je: Hawkins No 75 Mine. Izrađena je od lima, prizmatičnog oblika dimenzija 18 X 10 X 5 cm. Ukupna težina, 1,5 kg a težina eksplozivnog punjenja 0,75 kg amonala. Paljenje je vršeno pomoću hemijskog ili nagaznog upaljača. (Vojna enciklopedija, knj. 5, Beograd 1962, str. 549).

[42] i [43] Kolonu iz Rakeka sačinjavale su 47. i 48. četa 2. bataljona slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III — pov. br. 441).

čete pale su u zasedu u dolini severozapadno od sela Radlek. Neprijatelj je držao zasedu na napred navedenim visinama i naneo je ovim dvema četama gubitke.
Naši gubici: 3 mrtva, 3 ranjena, 2 zarobljena. Izgubljeno: 1 »šarac«, »bren« i 5 pušaka.
Neprijateljevi gubici: 2 mrtva i 4 ranjena

Notranjski odred:

Kolona od 500 ljudi krenula je iz uporišta Rakeka,[13] podelila se u više kolona, koje su nastupale u pravcu položaja. Kod Gradišča je zaseda odreda napala neprijatelja a zatim se povukla u pravcu Martinjaka gde su vođene višečasovne borbe. U ovoj borbi bio je angažovan čitav odred. Neprijatelj je u večernjim časovima napustio položaje i vratio se u polazno uporište.
Neprijateljevi gubici: 15 mrtvih i 16 ranjenih. Zaplenjene 2 puške.

11.

VIII

V *SNOUB:*

Brigada se nalazila na starim položajima. Neprijatelj je krenuo iz uporišta St. Jernej u jačini 80 ljudi.[44] Kretao se preko Jugorja i Gabrja sa ciljem da odveze žitarice. III bat. ove brig, odmah je krenuo u pravcu kolone i napao je. Neprijatelj je posle kraće borbe bio odbačen u uporište.
Naši gubici: 1 mrtav, 2 ranjena.
Neprijateljevi gubici: 1 mrtav, 2 ranjena. Zaplenjeno je bilo 5 kola žitarica.

X *brig.:*

Nalazi se na sektoru Markovec. Neprijatelj je, u jednoj koloni, napao položaje NO[45] u šumi jugozapadno od Dol. Vasi, dok su druge dve kolone nastupale prema Cerknici i Begunjama.[48] III bat. ove brigade zapleo se sa ovim kolonama, koje su brojale oko 400 ljudi, u borbu na Gradišču i neprijatelja u 17 časova odbacio. Neprijatelj, podržan artiljerijskom i minobacačkom vatrom, ponovo je izvršio juriš na položaje III bat. ali mu nije uspelo da ih zauzme te je pred sumrak odbačen u uporište Rakek.
Neprijateljevi gubici: 15 mrtvih, 17 ranjenih.

[44] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[45] Notranjskog NOP odreda

[46] Kolone su sačinjavale 47. i 48. četa 2. bataljona slovenačkih domobranaca iz Raketa (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i *i.* 283/III — pov. br. 441).

Notranjski odred:

Neprijatelj je u prepodnevnim časovima ponovo izvršio ispad iz Rakeka i nastupao, podržan teškim naoružanjem, prema Cerknici i Dol. Vasi. Po naređenju Štaba X brig, odred je već u toku noći poseo sledeče položaje: 2 čete na k. 858 (Gradišče) a jedna četa i vod teškog minobacača na k. 1114 na Slivnici, sa zadatkom da prve dve čete napadnu neprijatelja u slučaju njegovog nastupanja iz pravca Podskrajnika prema Cerknici ili pak da krene sa tog pravca preko Kamne gorice[47] za Begunje. II bat. poseo je položaje na k. 649 i k. 610 jugozapadno od Dol. Jezera sa ciljem da napadne neprijatelja u leđa u slučaju da se po borbi sa I bat. povlači prema Dol. Vasi i Javorniku. Prema naređenju zaseda bi trebalo da ostaje na svom položaju do noći. Izgleda da je bio položaj ove zasede izdan jer ju je neprijatelj oko 3 časa posle podne opkolio i razbio. Posle toga neprijatelj je nastupao preko Dol. Vasi u pravcu Cerknice gde ga je sa k. 858 napao I bat. i sa njim vodio borbu do 20 časova naveče.[48]

Naši gubici: 3 ranjena, 19 nestalih. Izgubljeno: 13 pušaka, 2 puškomitraljeza i 1 laki minobacač.

Neprijateljevi gubici: nepoznati.

IX SNOB:

Na položajima Tolčane, Kitni Vrh, Grintovec i Kuželjevac. Nepriiatelj je krenuo iz uporišta Stična u jačini 200 ljudi.[49] Došao je u Zagradec odakle je imao nameru da napadne položaje ove brig. Zaseda koja se nalazila na položaju iznad mosta otvorila je na neprijatelja snažnu vatru. Zbog učinka ove vatre neprijatelj se vratio u uporište.

Neprijateljevi gubici: 6 mrtvih, 11 ranjenih.

Vlastiti gubici: 2 mrtva.

X *brig.:*

Brigada se nalazila na položajima Markovec. Patrola III bat. je kod Gor. Slemena[50] pala u neprijateljevu zasedu. Naši gubici: 2 mrtva.

[47] Brdo (k. 631) 1 km severozapadno od Cerknice.

[46] O borbama 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska« i Notranjskog NOP odreda 10. i 11. avgusta 1944. vidi i knj. 15, dok. br. 93.

[49] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[50] Na karti 1:100.000 piše: G. Sleme, a zvaničan naziv mu je Sleme (zaselak, 7 km istočno od Cerknice).

VIII

Relacija miniranja tunela kod M. Vrha[51] i istovremenog napada na uporište Škofljica koji su izvršile VIII i IX SNOB.

a) Za izvršenje akcije na tunelu kod Šmarja bila je određena IX brig, u jačini tri bat., dok je VIII brig, imala zadatak da napadne i uništi uporište Škofljica. Obe akcije su vršene iste noći, tj. sa približavanjem do predviđenih polaznih položaja za napad noću 13/14. VIII.

Opis terena: Zemljište na kojem su se kretale jedinice iz rejona prikupljanja (Vel. Lipljene) do polaznih položaja za napad (Tlake) uglavnom je pošumljen, sa manjim proplancima, posebno oko naselja. Izukršten je drumovima i kolskim putevima i šumskim stazama. Teren je talasast, sa niskim žbunjem. Pokreti jedinica se tu mogu izvesti neprimećeno i danju izbegavajući [naselja] sve do sela Tlake, a koja se već nalazi u blizini samog tunela. Zemljište oko tunela više nije u većoj meri pokriveno drvečem tako da je ovde moguće neprimećeno približavanje do samog tunela i sela Mali Vrh, u kome se nalazi posada, jedino noću. I oko samog tunela zemljište je brdovito. Južna strana uporišta Škofljica je ravna, bez šume, dok je severna strana preko ceste Grosuplje — Škofljica brdovita i u većoj meri obrasla šumom. Iz tog razloga je približavanje uporištu Škofljica sa južne strane i noću veoma otežano. Zbog toga ostaje kao pogodan pravac napada sa severne strane i duž druma Mali Vrh — Škofljica.

b) *Situacija*

Škofljica: oko 80 bega.[52] Uporište je okruženo većim brojem, oko 20—25, bunkera, od kojih je veći broj izgrađen sa severne strane. Uporište nema žičanih prepreka.

Mali Vrh: 30—40 bega.[53] Posada se nalazi u 6 bunkera i ima zadatak da obezbeđuje tunel. Naoružanje: 1 mitraljez »breda«, 3 puškomitraljeza, ostalo obične i automatske puške.

[51] Sada: Mali Vrh pri Šmarju.

[58] U Škofljici se nalazila komanda 64. posadne čete slovenačkih domobranaca sa 1. vodom i stanica policije slovenačkih domobranaca (vidi IZDG u Ljubljani, AFK, 1. 282/III).

as j 56 Posadu uporišta Šmarje sačinjavalo je 97 pripadnika 26. i 27. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Grosuplja. Oni su bili raspoređeni po otpornim tačkama Mali Vrh (sada: Mali Vrh pri Smarju), Farovški hrib i Smarski hrib (uzvišenja između Malog Vrha i Šmarja), sa zadatkom da obezbeđuju železničke tunele. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/IV).

Zalog: 60—70 bega.[54] Raspolažu sa 6 puškomitraljeza, 1 mitraljezom i 2 laka minobacača. Izgrađeno je 10 podzemnih bunkera okruženih žičanom preprekom.

Lisičje: 30 bega.[55] Naoružani sa tri puškomitraljeza i teškim minobacačem. Uporišta Zalog, Lisičje i Škofljica imaju istu komandu.

Smarje: 60—70 bega.[56] Raspolažu sa 29 bunkera, ali ih nisu sve poseli.

Grosuplje: 350 bega i nekoliko Nemaca.[57] Naoružanje: 2 topa kal. 75 mm i 100 mm, 1 teški i 2 laka minobacača, veći broj mitraljeza, 1 manji tenk i tri kamiona. Otkako su naše jedinice porušile tunel kod Razdrtog,[58] neprijatelj je otpočeo da poklanja veću pažnju i budnost zbog eventualnog ponavljanja akcija. Prvih dana po izvršenju akcije na prvi tunel iz pravca Smarje, koji su naše jedinice srušile i onesposobile za 14-dnevni saobraćaj, neprijatelj je kod oba tunela otpočeo da izgrađuje još po jedan bunker. Pored pomenutog obezbedenja, duž pruge i kroz oba tunela veoma često prolaze patrole, posebno noću. Sem ovih patrola, železničku prugu i tunele obezbeđuje oklopni voz koji se nalazi na železničkoj pruzi Ljubljana — Grosuplje. U toku 13.VIII jedinice XVIII divizije nalazile su se na sledečim položajima: VIII brig, u rejonu Male Lipljene, IX brig, u rejonu Vel. Lipljene a Stab divizije na Rožniku,

c) *Brojno stanje* i *naoružanje:*

Za vreme akcije VIII brig, imala je tri bat. u ukupnoj jačini 250 boraca, a IX brig. 300 [boraca]. Angđžovan je bio i minerski bat. Štaba div. sa 30 drugova i baterija sa 32 druga. Naoružanje VIII brig.: pušaka 200, 4 protivtenkovske puške, 19 puškomitraljeza, 3 mitraljeza, 2 laka i 2 teška minobacača, 1 bazuka. IX brig.: 204 puške, 3 protivtenkovske puške, 22 puškomitraljeza,3 mitraljeza, 2 teška i 3 laka minobacača. Baterija: 2 protivtenkovska topa kal. 34,7 mm i 39 mm, sistem »Breda«. Brojno stanje i naoružanje neprijatelja u okolnim uporištima navedeno je

[54] U Zalogu se nalazio 2. vod 64. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/III).

[55] U Lisičju (zamak 1,5 km severoistočno od Škofljice) nalazio se 3. vod 64. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/III).

[57] U Grosuplju su se nalazile 11, 26. i 27. posadna četa slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK f- 282). Redakcija nije mogla utvrditi koje su se nemačke snage nalazile u ovom uporištu.

[58] To je 27. jula 1944. izvršila 8. slovenačka NO brigada »Fran Levstik« (vidi knj. 15, dok. br. 29 i 82).

pod tačkom: Situacija. Za miniranje tunela imali smo na raspolaganju oko 900 kg eksploziva.

d) Za akciju je Operativni odsek div. izradio potrebne skice sektora Škofljica — Grosuplje sa svim podacima o bunkerima, preprekama, jačini neprijateljevih posada i mogućnostima za prilaz do polaznih položaja. Organizovao je prevoz minerskog materijala iz Suhe krajine do Štaba div. na Rožnik i dalje u pravcu tunela. Podaci o neprijatelju i njegovom odbrambenom sistemu bili su uneti u skice na osnovu podataka O.C.[59] a delimično na osnovu podataka Operativnog odseka, tj. sa svim mogućim sredstvima koja su nam stajala na raspolaganju.

e) *Početak borbe:*

Na sektoru IX brig, borbe su otpočele u 1.30 časova, a na sektoru VIII brig, u 2 časa [ujutro 14.VIII].

f) *Tok borbi:*

Iz rejona M. Lipljene VIII brig, je krenula preko Vel. Lipljena, pored St. Jurija,[60] zapadno od Bičja na Hudu Policu i dalje za Pucihar — Tlake. Odavde je krenuo I bat. ove brig, u pravcu uporišta Škofljica i izvršio okruženje ovog uporišta sa severne i delimično sa zapadne strane. Neprijatelj se već blagovremeno povukao iz zgrada i bunkera u Škofljici na padine severno od uporišta i u veći bunker na brdu ispod zamka Lisičje. Ukoliko se neprijatelj prilikom okruženja uporišta još nalazio u pojedinim bunkerima i nije se povukao pre dolaska bataljona u neposrednu blizinu bunkera, bio je posle snažne vatre i brzog dejstva naših jedinica prinuđen da što brže napusti uporište i pobegne u istom pravcu kao i ostala posada. Na taj način je bat. bez naročitih borbi zauzeo uporište Skofljicu, ali se morao zbog nastupa dana uskoro povući u pravcu Hude Police. Pošto se posada bez naročitih borbi povukla iz uporišta i pošto su naše jedinice na povratku naišle na mnoge zasede, postoji verovatnoća da se posada povukla planski i postavila jednu od brojnih zaseda. Drugi bat. ove brig, imao je zadatak: obezbeđenje na pravcu uporišta Zalog i Pijava Gorica i u pravcu Ljubljane. U tom cilju, jedna ojačana četa II bat. krenula je u pravcu Zaloga i tu postavila zasedu. Druga četa istog bat. krenula je na drum Škofljica — Lavrica. Kod ove čete nalazilo se i minersko odeljenje, koje je na tom odseku porušilo železničku prugu na dva mesta. Ovi delovi tog bat. su se pojedinačno povla-

[5]* Obaveštajnog centra

[en] Sada: Podtabor pri Grosupljem.

čili ujutro u pravcu Hude Police. III bat. bio je u ulozi brigadne rezerve i pridodat mu je bio protivtenkovski top iz protivtenkovske baterije i jedan teški minobacač. Top i minobacač trebalo je da se prebace do Tlaka u slučaju da se neprijatelj čvrsto drži u bunkerima i da dejstvuje po njima. Pošto se uskoro po otpočinjanju napada na uporišta Škofljica i Mali Vrh pojavio oklopni voz, nije bilo moguće a nije bilo ni potrebe da se ruše bunkeri u Škofljici, top je bio upućen u sastav baterije i priključio se topu sa kojim je u iste svrhe raspolagala IX brig. Dva protivtenkovska topa, jedan pridodat VIII a drugi IX brig., zbog neprijateljeve vatre iz oklopnog voza zadržala su se na položajima kod Tlaka i odatle otvarala vatru na oklopni voz. Posle povlačenja ostalih jedinica, pred svanuće, pod zaštitom III bat., povlačila se i baterija u pravcu Hude Police.

IX brig, krenula je iz rejona Vel. Lipljene u 20 časova preko St. Jurija, Bičja, Hude Police do Tlaka. Iz Tlaka je II bat. krenuo preko druma Smarje — Škofljica a zatim u streljačkom stroju u pravcu Malog Vrha. Iznad druma bat. je postavio na vatreni položaj teški minobacač, koji je izbacio 6 mina na uporište. Pod zaštitom ove vatre izvršen je juriš. Borci su, uprkos snažnoj neprijateljevoj vatri, zauzeli 2 bunkera i 1 kuću koja se nalazila u sistemu odbrane. Posle zauzimanja ove kuće i bunkera produžen je napad u pravcu glavnog bunkera koji je bio okružen žičanom preprekom ojačanom minama. Bombaši su se privukli do žičane prepreke ali nisu mogli da izvrše svoj zadatak zbog snažne vatre iz automatskog naoružanja i eksplozija mina u žičanoj prepreci, koje su ranile 12 drugova. Naišao je i oklopni voz, koji je otvorio topovsku i mitraljesku vatru na položaje [bataljona] tako da ovaj bat. nije mogao izvršiti postavljeni zadatak. Bat. je ostao na položajima do 4.30 časova, nakon čega je sa ranjenicima krenuo preko sela Tlake u pravcu Hude Police. Istovremeno sa II bat. Krenuo je i III bat. preko sela Razdrto do glavnog druma Ljubljana — Grosuplje i otpočeo napad na uporište M. Vrh sa zapadne strane. Dolaskom oklopnog voza morao se i ovaj bat. povući, koiom prilikom je samo jedna četa uspela da se prebaci nazad preko druma i železničke pruge, dok su se dve čete probijale ispod Lipoglava i dalje preko druma Grosuplje — Višnja Gora za Suhu krajinu. Ovaj bat. morao se povući već i zbog toga što je neprijatelj izvršio ispad iz uporišta Smarje. Dve čete I bat. vršile su obezbeđenje i kontrolu druma te železničke pruge kod uporišta Smarje. Pošto je neprijatelj

izvršio ispad iz uporišta jačim snagama, ove čete su se morale povući u pravcu Tlaka. Jedna četa ovog bataljona nije bila u akciji jer se nalazila u zasedi iznad Čušperka radi obezbedenja prenosa minerskog materijala iz Suhe krajine, a jedna četa nalazila se na obezbeđenju minerskog materijala. Izvršenje uspešne akcije ometao je pored oklopnog voza i požar jer je neprijatelj zapalio kuću sa ciljem da osvetljava okolno zemljište. Neprijateljev oklopni voz pre samog napada nalazio se pripremljen u tunelu kod Razdrtog. Jedinice VIII i IX brig, su se u svanuće, po neuspeloj akciji na tunel, vraćale u pravcu Hude Police i na k. 374 naišle na prvu neprijateljevu zasedu, koju su jedinice IX brig, posle kraće borbe prinudile na povlačenje. Druga snažna neprijateljeva zaseda nalazila se u samom selu Huda Polica i na okolnim grebenima. Na položaje ove zasede su jedinice VIII i IX brig, vršile više juriša i uspele da neprijatelja potisnu iz Hude Police, ali ga nisu mogle proterati sa okolnih grebena. Zbog toga su se jedinice VIII i IX brig, podelile u više kolona i zatim probijale u raznim pravcima, te tom prilikom upale u još više drugih zaseda i to: kod Zgornjeg Blata,[61] kod k. 428, kod Rogateca,[62] pored druma koji vodi iz Hude Police u pravcu Bičja, Ponove Vasi i St. Jurija. Prilikom napada na neprijateljevu zasedu kod Hude Police baterija je stupila u dejstvo. Pošto je tu bila najsnažnija neprijateljeva zaseda, te su jedinice bile prinuđene da se same, po cenu priličnih gubitaka, probijaju u raznim pravcima, tooovi su na brzinu zakamuflirani, a takođe i minerski materijal. Zbog slabog maskiranja neprijatelj je pronašao topove i eksploziv. Neke jedinice su uspele da se probiju na sektor Golo, neke na sektor Ilove Gore a neke u Suhu krajinu.[63]

g) *Naši gubici:*

Mrtvih 33, zarobljeno i nestalo 131.

Izgubljeno oružje: 52 puške, 9 puškomitraljeza, 1 mitraljez, 2 laka i 1 teški minobacač, 2 protivtenkovske puške, dva protivtenkovska topa, 2 automata, 2 pištolja, 2 konja, 14 mula, 14 samara i 950 kg eksploziva. Neprijateljevi gubici nisu poznati. Cene se na oko 100 mrtvih i ranjenih.

h) Neuspeh akcije treba pripisati dobroj obaveštajnoj službi neprijatelja koji je zbog naših prethodnih pokreta imao

" Sada: Gorenje Blato.
" Sada: Gornji Rogatec.
M O napadu jedinica 18. NO divizije na tunel kod Šmarja i o dejstvu neprijateljskih snaga vidi i knj. 15, dok. br. 103.

vremena i prilike da se dobro pripremi i obezbedi u uporištima i na železničkoj pruzi. Dalje, uspeo je da iz Pijave Gorice, Stične i Grosuplja prikupi dovoljne snage koje su našim jedinicama na povratku snažnim zasedama zatvorile pravac pokreta prema našim kantonmanima. Nema sumnje da neprijatelj na ovom sektoru raspolaže tajnom radio-stanicom, što potvrđuje i činjenica da je neprijatelj bio dobro obavešten o našim namerama jer je imao pripremljen oklopni voz u samom tunelu te tri domobranska bataljona. Osnov neuspeha leži u tome da naše snage nisu imale Dosednute položaje na grebenu koji se nalazi iznad druma kod Turjaka, odnosno morale bi da posednu Gradišče,[64] Smrjene i blokiraju Pijavu Goricu, Zalog, Grosuplje, kad i da posednu položaje Kobiljek, Spodnja Slivnica i zamak Boštanj. Kada je neprijatelj primetio da jedinice VIII i IX brig, nisu obezbedile bokove i leđa, postavio im je na povratku zasede,

i) Posle završene borbe neprijatelj je još 2 dana držao zasede na sektoru Vel. Lašče, Škofljica i Grosuplje. Jedinice XVIII div. prebacile su se na sektor Zapotok, Golo i Skrilje.

j) Od neprijateljevih jedinica u borbi su angažovani domobranski bataljoni i ljudstvo neprijateljskih posada iz Vel. Lašča, Pijave Gorice, Zaloga, Škofljice, Malog Vrha, Šmarja i Grosuplja.

k) Naše jedinice bile su, uprkos velikim gubicima, još uvek sposobne za borbu, što dokazuje i njihov proboj^kroz neprijateljeve obruče i primanje borbe odmah posle toga na sektoru Zapotok, Golo i Skrilje, gde su odbile sve neprijateljeve napade.

1) Borba je bila sasvim manevarska, upotrebljena nije bila nijedna minerska jedinica. Obaveštajna služba u ovoj akciji vrlo je slabo funkcionisala. Odlikovao se II bat. VIII brig, koji je probio neprijateljev obruč kod Hude Police i time omogućio izvlačenje naših snaga.

rv

IZVEŠTAJ INZINJERIJSKIH CETA BRIGADA, MINERSKO-SABOTAZNIH GRUPA I BOMBAŠKIH JEriNICA

A) Opšte o organizaciji, formaciji i radu ovih grupa

XV divizija:

Ima u svom sastavu 4 inž. čete, te se iste nalaze u svakoj brigadi. Svaka četa sastoji se iz minerskog i pionirskog

" Sada: Gradišče nad Pijavo Gorico.

voda. Prema usmenom naređenju pomoćnika političkog komes. Gl. štaba,[65] prošle nedelje su rasformirane sve inž. teh. čete brigada a ljudstvo je uključeno u bataljon.

XVIII divizija:

U vezi sa naređenjem o novoj formaciji minerskih bataljona, tačka 9,[66] Stab divizije povukao je sve brigadne inž. čete u sastav divizije, te je 10.VIII bio formiran minerski bat. Zbog malog brojnog stanja ljudstva, tj. 47 na licu (po spisku 67), sastavljen je iz dve čete: miner, i pionirske. Svaka četa ima po 2 voda, vod 2 odeljenja, svako [odeljenje] broji do 7 drugova, tj. 3 minera, 3 pomoć, i desetar. Pionirska četa ima u drugom vodu 2 puškomitralješka odeljenja. a svako broji sa desetarom zajedno 4 druga.

I SAB:[67]

Ima formiranu inž. četu koja se sastoji iz minerskog i pionirskog voda. Ukupno broji po spisku 33 druga.

Belokranjski odred:

Raspolaže inž. četom sa minerskim vodom (13 drugova), pontonirskim vodom (11 drugova) i pionirskim vodom (9 drugova).

Dolenjski odred,
Notranjski odred,
Istarski odred:

U svom sastavu nemaju inž. čete.

Belokranjsko voj. podr[učje],
Dolenjsko voj. podr.,
Notranjsko voj. nodr.,
Istarsko voj. podr.:

U svom sastavu imaju formirane minersko-pionirske vodove koji broje približno 30 do 35 drugova.
U ovom polumesečnom periodu inž. čete bile su angažovane kako sledi:

XV divizija:

IV i V *SNOUB:*

Inž. čete ovih brigada u ovom periodu izveštaja nisu bile angažovane na miniranju, dok su čete:

[65] Pomoćnik je bio Viktor Avbelj Rudi.

[6]® Odnosi se na naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 13. jula 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 119).

" Slovenačka artiljerijska brigada. Zvaničan naziv joj je bio: 1. artiljerijska brigada 7. korpusa NOVJ.

XII SNOB:

položile minsko polje 2.VTII na drumu Moravče[68] — nemačka granica i postavile zasedu. Tom prilikom bile su upotrebljene 2 nagazne mine domače izrade, koje su bile sledećeg dana izvađene.

XV *SNOB:*

Mineri ove čete kod Zvirča podigli su 4 nagazne mine.

XVIII divizija:

VIII SNOB:

Inž. četa ove brig, bila je do 9.VIII još uvek u sastavu brig, te je noću 31.VII/1.VIII na drumu Pijava Gorica — Turjak položila 2 nagazne mine domaće izrade, svaka težine po 5 kg. Prema izveštaju obaveštajaca i kontrole sledećeg dana može se zaključiti da je bilo oštećeno neprijateljevo vozilo. Dana 2.VIII ponovo su bile položene 2 mine, od kojih jedna lažna. Iste noći su mineri ove čete porušili takođe most između Rašice i Vel. Lašča i utrošili 10 kg Nobel 808. Prilikom akcije VIII SNOB na Preserje mineri ove čete porušili su prugu između Notranjih Gorica i Preserja.

IX i X SNOB:

Mineri ovih dveju brig, do 12.VIII nisu napravili nikakve akcije jer su bili već uključeni u minerski bat. koji se formirao u diviziji.

Minerski bat. XVIII div.: *

Imao je zadatak da noću 13/14.VIII poruši žel. tunel kod sela Tlake (Šmarje), ali akcija nije uspela. Grupa minera ovog bat. uspela je, pod zaštitom II bat. VIII SNOB, da na tri mesta poruši železničku prugu između Škofljice i Lavrice. Detaljnije o ovoj akciji navodimo u sledečem poglavlju.

I SAB:

Minerski vod inž. čete ove jedinice je dana 14.VIII minirao drum na odseku Mirna Peč — Novo Mesto, dok je četa uostalom bila angažovana kod poljskih radova (Gričice iznad Črmošnjica).

Belokranjski odred:

Neprijatelj je 4. o.m. naišao na minsko polje kod Cvišlerja (sektor Kočevja) kada su eksplodirale 3 mine. Na licu mesta su pronađeni nekoliko krpa od odela i izbrisani tragovi krvi, iz čega se zaključuje da je neprijatelj na ovom

Sada: Moravče pri Gabrovki.

mestu imao veće gubitke, ali tačnih podataka nemamo. Minerski vod je miniranjem srušio most kod Livolda, na sektoru Kočevja, i to noću 7/8.VIII. Tom prilikom utrošio je 40 kg Nobel 808, 8 m brzog i 2 m sporogorećeg štapina, 10 detonatora, 5 ignatora[69] i 6 inicijalnih punjenja.

Komande Područja:

BVP:"°

Minerski vod ovog područja bio je uglavnom angažovan na izradi kutija za mine te samih mina. Ovog materijala je dosada pripremljeno u velikoj količini. U ovom vremenu je na drumu Kot[71] — Vrčice bilo angažovano prosečno 12 ljudi, koji su izvršili opravku najoštećenijih delova puta. Drum je sada popravljen i osposobljen za saobraćaj. Isti radovi su izvođeni i na ostalim drumovima, kao: Kvasica — Tanča Gora — Stari Trg ob Kolpi te Stari Trg ob Kolpi — Kot.[72] Ovde je bilo u početku angažovano 15 a kasnije 30 drugova.

DVP:[73]

Ova četa izradila je 4 barake za Gl. štab NOV i POS i otpremila ih na određeno mesto. Dalje se izrađuju barake i skladišta za bazu Komande područja i vrši opravka i nasipa se šljunak na drumu šumski drum — Soteska — Jama,[74] te će isti po završenom radu biti sposoban za veći kolski i lakši auto-saobraćaj.

NVP:[7ä]

Čitavo vreme radilo se na aerodromu na otklanjanju okruglog brdašca koje je onemogućavalo parkiranje većeg broja aviona. Dana 5.VIII neprijatelj je avijacijom izvršio napad na aerodrom ali nije pričinjena veća šteta, jer je popravljeno za pola časa. Zbog bezbednosti od tada su se radovi izvodili naveče i rano ujutro posle 5 časova. Na drumovima Bosljiva Loka — Osilnica i Babno Polje — Stari Trg pri Ložu stalno su zaposlena 2 druga putara.

7 VP:[76]

Rad pionirsko-minerskog voda uglavnom se sastojao u prikupljanju municije, tel. materijala i na izradi potreb-

[89] To su inicijalni detonatori.
[70] Belokranjsko vojno područje
[71] Sada: Kot pri Semiču.
[71] Sada: Kot ob Kolpi.
[7S] Dolenjsko vojno područje
[74] Sada: Jama pri Dvoru.
[75] Notranjsko vojno područje
[7*] Istrasko vojno područje

nih prepreka, odnosno uklanjanju istih. Skladišni vod bio je angažovan na uskladištenju municije. Pionirski vod je u ovom periodu izvršio snažne zaseke, kombinovane sa kamenim barikadama, na drumu Riffugio[77] — Gomanjce.[78] Na opravci druma Mašun — Leskova dolina, zbog velike frekvence, stalno su zaposlena 3 druga.

B) O formiranju specijalnih minersko-sabotažnih i bombaških jedinica i njihovom angažovanju:

XV divizija:

U ovom periodu u ovoj div. nisu delovale minersko-sabotažne i bombaške jedinice.

XVIII divizija:

Iz jedinica IX i X SNOB, koje su već bile uključene u diviziju, formirala se minersko-sabotažna grupa jačine 13 drugova naoružanih sa 4 automata i puškama te 40 kg eksploziva, sa svim pripadajućim minerskim materijalom. Ova grupa bila je upućena na odsek železničke pruge Ljubljana — Podpeč. Noću 4.VIII ova grupa je porušila železničku prugu između Vnanjih i Notranjih Gorica, kojom prilikom dva vagona su razbijena i izbačena je iz koloseka lokomotiva. Saobraćaj je bio obustavljen do podne. Ista grupa je dana 5.VIII miniranjem porušila drveni most na drumu Podpeč — Preserje.

I SAB:

U ovom periodu nije formirala ove grupe. *

Odredi:

B.O.

U svom sastavu nema minersko-sabotažnih grupa.

D.O.[79]

Grupa od 8 minera, naoružana puškomitraljezom, noću 4/5. Vili minirala je postrojenja crpne stanice na železničkoj stanici Laze pored Save, te srušila 2 rezervoara, vodovodne cevi za fabriku i ventile. Tom prilikom je utrošeno 20 kg Nobel eksploziva, 3 m brzogorećeg i 5 m sporogorećeg štapina, 2 inicijalna punjenja, 3 detonatora i 3 upaljača.

Noću 5/6. VIII ova grupa je na odseku Jevnica — Laze minirala železničku prugu Ljublj. — Zidani Most (kod

[77] **Redakcija ga na karti nije pronašla.**
[78] **Usamljena kuća, 16 km jugoistočno od Ilirske Bistrice.**
[78] **Dolenjski NOP odred**

signalnih postrojenja železničke st. Laze). Uništeno je 16 šina neposredno pre dolaska voza. Utrošeno 9 kg eksploziva Nobel, 25 m brzogorećeg i 5 m sporogorečeg štapina, 4 inicijalna punjenja, 8 detonatora i 3 upaljača.

N.O.:

Ima 4 sabotažne grupe, koje su sastavljene iz 1—2 puškomitralj. trojke, 4 strelca i 2 minera. Za vreme ovog izveštaja bila je izvršena samo jedna sabotažna akcija, i to noću 10/11. VIII. Tom prilikom je uništeno između Postojne i Stare Vasi 80 m železničke pruge. Za akciju je utrošeno 10 kg plastika, 15 m brzogorećeg štapina, 20 detonatora, 10 hemiskih i 1 specijalni upaljač za mine.

I.O.:[80]

Miner.-sabotažna grupa sastoji se iz dva vodnika i 14 minera podeljenih u dve grupe. Zbog većeg neprijateljskog upada u Slovenačku Istru ovim grupama je bilo nemoguće • da izvrše sabotažne akcije.

Komande voj. podr.:

U svom sastavu nemaju minersko-sabotažnih i bombaških jedinica.

C) *Kadrovi:*

Pitanje kadrova se u poslednje vreme prilično poboljšalo i biće neuporedljivo lakše uređeno kada se pristupi formiranju minerskih bataljona.

D) Izveštaji i relacija sa analizom izvršenih akcija ukoliko se odnose na inžinjerijsko-tehničku službu

Kao sabotažnu akciju većeg karaktera treba smatrati rušenje prvog tunela kod Smarja, ali ova akcija nije uspela. Minerski bat. formiran kod Štaba XVIII div. je dana 13. VIII u 19.30 časova doneo na 16 mula sav potreban minerski materijal na mesto gde se nalazio [Štab] div., tj. u selo Rožnik. Ovde se za jedan čas pripremilo sve potrebno za rušenje tunela, pri čemu se vodilo računa o mogućnosti otvaranja [minskih] komora. Zbog toga se pripremilo nekoliko mina od po 5 kg težine iz PEN 2[81] koje su bile međusobno povezane brzogorećim štapinom i iste bi se prislonile na komore.

Minerska grupa krenula je u 20.45 časova na miniranje tunela pravcem Lipljene — Št. Jurij — Huda Polica i u [2] časa ujutro 14. VIII stigla do Tlaka. Za vreme napada

[80] **Istarski NOP odred**
[81] **Vrsta eksploziva**

na Mali Vrh bila je zapaljena neka kuća odnosno šupa u selu Tlake i zbog toga se morala minerska grupa povući iz rasvetljenog druma u kukuruz iznad druma. Za to vreme je iz tunela kod sela Razdrto naišao oklopni voz, koji se zadržavao na otvorenoj pruzi toliko vremena dok nije na njega otvorena vatra iz našeg protivtenkovskog topa, nakon čega se povukao u tunel kod Malog Vrha, to jest baš u onaj koji bi trebalo da rušimo u ovoj akciji. Da bi se spasao minerski materijal, grupa se sa njim povukla u pravcu Hude Police. Kada se komora približavala ovom selu, isto je poseo neprijatelj i odbacio našu posadu. Zbog toga su pozvate 2 čete IX SNOB koje su se nalazile kod Puciharja. One su izvršile juriš i odbacile neprijatelja iz sela na brdo iznad Hude Police. Cete su ponovo izvršile juriš na brdo ali su naišle na tako snažnu neprijateljevu vatru da su se morale povući i probijati sa druge strane brda. Tom prilikom su čete bile razbijene a minerska grupa ostala je bez zaštite, zbog čega je bio izgubljen celokupan materijal.

Druga grupa, koja je **imala** zadatak da ruši **železničku** prugu **u pravcu Škofljice,** pod zaštitom VIII SNOB je **prekinula Drugu** na 2 mesta, što je već rečeno u ra**nijem poglavlju.**

Treća grupa je imala zadatak da obezbeđuje komunikacije iz pravca Šmarja odnosno Grosuplja. Grupa uopšte nije bila angažovana jer četa koja se nalazila kao zaštita nije tačno znala zadatak i nije blagovrrtneno krenula na određene Doložaje.

Ovom prilikom izgubljen je bio celokupan materijal koji je bio donesen iz DVP, i to delimično u Hudoj Polici a ostatak u kantonmanu Rožnik gde je bila ostala sva divizijska komora. Bilo je primljeno: 384 kg plastike, 300 kg amonala, 790 kg Nobela, 610 m brzogorećeg i 207,5 m sporogorećeg štapina, 20 kom elektr. detonatora, 850 kom. inicijalnih punjenja, 30 engles. hemijskih upaljača, 9 kom. poteznih i 35 upaljača na pritisak i 5 na raster, [ećenje], 32 žabice i 24. Hawkins mine.

U ovoj akciji nestalo je 6 minera.

Nabavka minerskog materijala suviše se odugovlačila, te su neki mineri u jednoj turi prešli put iz Lašča do Kočevskog roga, gde su primili materijal, pa do Tlaka, tj. do mesta akcije. Eventualno povlačenje komore sa eksplozivom nije bilo pripremljeno. Mogućnost za telefonske

signalnih postrojenja železničke st. Laze). Uništeno je 16 šina neposredno pre dolaska voza. Utrošeno 9 kg eksploziva Nobel, 25 m brzogorećeg i 5 m sporogorećeg štapina, 4 inicijalna punjenja, 8 detonatora i 3 upaljača.

N.O.:

Ima 4 sabotažne grupe, koje su sastavljene iz 1—2 puškomitralj. trojke, 4 strelca i 2 minera. Za vreme ovog izveštaja bila je izvršena samo jedna sabotažna akcija, i to noću 10/11. VIII. Tom prilikom je uništeno između Postojne i Stare Vasi 80 m železničke pruge. Za akciju je utrošeno 10 kg plastika, 15 m brzogorećeg štapina, 20 detonatora, 10 hemiskih i 1 specijalni upaljač za mine.

7.O.:[80]

Miner.-sabotažna grupa sastoji se iz dva vodnika i 14 minera podeljenih u dve grupe. Zbog većeg neprijateljskog upada u Slovenačku Istru ovim grupama je bilo nemoguće - da izvrše sabotažne akcije.

Komande voj. podr.:

U svom sastavu nemaju minersko-sabotažnih i bombaških jedinica.

C) *Kadrovi:*

Pitanje kadrova se u poslednje vreme prilično poboljšalo i biće neuporedljivo lakše uređeno kada se pristupi formiranju minerskih bataljona.

D) Izveštaji i relacija sa analizom izvršenih akcija ukoliko se odnose na inžinjerijsko-tehničku službu

Kao sabotažnu akciju većeg karaktera treba smatrati rušenje prvog tunela kod Smarja, ali ova akcija nije uspela. Minerski bat. formiran kod Štaba XVIII div. je dana 13. VIII u 19.30 časova doneo na 16 mula sav potreban minerski materijal na mesto gde se nalazio [Stab] div., tj. u selo Rožnik. Ovde se za jedan čas pripremilo sve potrebno za rušenje tunela, pri čemu se vodilo računa o mogućnosti otvaranja [minskih] komora. Zbog toga se pripremilo nekoliko mina od po 5 kg težine iz PEN 2[81] koje su bile međusobno povezane brzogorećim štapinom i iste bi se prislonile na komore.

Minerska grupa krenula >e u 20.45 časova na miniranje tunela pravcem Lipljene — St. Jurij — Huda Polica i u [2] časa ujutro 14. VIII stigla do Tlaka. Za vreme napada

[80] **Istarski NOP odred**
[81] **Vrsta eksploziva**

na Mali Vrh bila je zapaljena neka kuća odnosno šupa u selu Tlake i zbog toga se morala minerska grupa povući iz rasvetljenog druma u kukuruz iznad druma. Za to vreme je iz tunela kod sela Razdrto naišao oklopni voz, koji se zadržavao na otvorenoj pruzi toliko vremena dok nije na njega otvorena vatra iz našeg protivtenkovskog topa, nakon čega se povukao u tunel kod Malog Vrha, to jest baš u onaj koji bi trebalo da rušimo u ovoj akciji. Da bi se spasao minerski materijal, grupa se sa njim povukla u pravcu Hude Police. Kada se komora približavala ovom selu, isto je poseo neprijatelj i odbacio našu posadu. Zbog toga su pozvate 2 čete IX SNOB koje su se nalazile kod Puciharja. One su izvršile juriš i odbacile neprijatelja iz sela na brdo iznad Hude Police. Cete su ponovo izvršile juriš na brdo ali su naišle na tako snažnu neprijateljevu vatru da su se morale povući i probijati sa druge strane brda. Tom prilikom su čete bile razbijene a minerska grupa ostala je bez zaštite, zbog čega je bio izgubljen celokupan materijal.

Druga grupa, koja je imala zadatak da ruši železničku **prugu** u **pravcu** Škofljice, pod zaštitom VIII SNOB je prekinula **Drugu** na 2 mesta, što je već rečeno u ranijem **poglavlju.**

Treća grupa je imala zadatak da obezbeđuje komunikacije iz pravca Smarja odnosno Grosuplja. Grupa **uoDšte** nije bila angažovana jer četa koja se nalazila kao zaštita nije tačno znala zadatak i nije blagovrrtneno krenula na određene **Doložaje.**

Ovom prilikom izgubljen je bio celokupan materijal koji je bio donesen iz DVP, i to delimično u Hudoj Polici a ostatak u kantonmanu Rožnik gde je bila ostala sva divizijska komora. Bilo je primljeno: 384 kg plastike, 300 kg amonala, 790 kg Nobela, 610 m brzogorećeg i 207,5 m sporogorećeg štapina, 20 kom elektr. detonatora, 850 kom. inicijalnih punjenja, 30 engles. hemijskih upaljača, 9 kom. poteznih i 35 upaljača na pritisak i 5 na raster, [ećenje], 32 žabice i 24. Hawkins mine.

U ovoj akciji nestalo je 6 minera.

Nabavka minerskog materijala suviše se odugovlačila, te su neki mineri u jednoj turi prešli put iz Lašča do Kočevskog roga, gde su primili materijal, pa do Tlaka, tj. do mesta akcije. Eventualno povlačenje komore sa eksplozivom nije bilo pripremljeno. Mogućnost za telefonske

narudžbine eksploziva i češće urgiranje za istim, i to u tako velikim količinama, nisu dovoljno konspirativni.

E) O prijemu eksploziva i minerskog materijala i o njihovoj podeli

U ovom polumesečju nismo primili nikakvog eksploziva ni minerskog materijala. Ukoliko smo našim jedinicama izdali eksploziv iz naših skladišta njegova upotreba se vidi iz prethodnih tačaka.

Ubuduće ćemo naslovu kao prilog polumesečnom izveštaju dostavljati stanje eksploziva i minerskog materijala na posebnom formularu, iz kojeg će se videti stanje i upotreba, uključno sa brigadama.

NEPRIJATELJEVI I NASI GUBICI:

U vremeu od 1. do 15. VIII 44. neprijatelj je imao sledeće gubitke:

Mrtvih	156
Ranjenih	212
Zarobljenih	3

Uništeno:	1	tenk
	1	motor sa prikol.
	200	m železničke pruge
	1	lokomotiva
	2	vagona
	3	mosta
	4	bunkera
		saobraćaj na žel. pruzi obustavljen za 24 časa
	3	mule
	1	crpna stanica na žel. stanici
Zaplenjeno:	1	automat
	10	pušaka
	2	pištolja
	50	ručnih bombi
	15	oprema
	1	šinjel
	1	tricikl
	3	sanduka eksploziva
	100	l vina
	1000	elektr. detonatora
	5	kola žitarica

Naši gubici u vremenu od 1. do 15. VIII 44:

Mrtvih	107
Ranjenih	146
Dezertera	147
Nestalih	87
Zarobljenih	**62**

Izgubljeno:

4	bicikla
2	protivtenkovska topa
2	mitraljeza
22	puškomitraljeza
2	protivtenkovske puške
2	automata
116	pušaka
3	pištolja
3	laka minobacača
1	teški minobacač
14	konja
24	mule
14	samara
2	radio-aparata
3	pisaće mašine
2	telefonske centrale
1	telefonski aparat
1	komplet veterinarskih instrumenata
2	sanduka sanitetskog materijala
1	kompletan arhiv propag. qdseka sa svim tehničkim sredstvima deo arhive kadrovskog odseka
950	kg eksploziva, nešto opreme i hrane.

V

ARTILJERIJSKE I MINOBACACKE JEDINICE

Artiljerija raspolaže dovoljnim brojem artiljerijskih oruđa. U ovom polumesečju bila je aktivirina samo jedna brdska haubica koja je 3. i 9. o.m. izbacila oko 17 granata. Minobacačke jedinice **usDešno** su dejstvovale u XVIII div. i NO a u ostalim jedinicama našeg korpusa minobacačke jedinice nisu došle do izražaja zbog nedostatka osnovnih punjenja.

Upotreba minobacačkih jedinica zbog nedostatka osnovnih punjenja vrlo je kritična i bilo bi potrebno u najkraće vreme da se nabave lake i teške mine (kompletne) za teški minobacač i upaljači za lake minobacače.

BROJNO STANJE

(ljudstva, naoružanja, municije i prevoznih sredstava) nalazi se u prilogu.[82]

VII
NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Neprijatelj je u vremenu od 1. do 15. o.m. primenjivao svoju staru gerilsku taktiku koja je u ranijim izveštajima više puta opisana. U ovom izveštaju iznećemo nekoliko rečenica iz saslušanja zarobljenog domobranca iz I bat.: »Sve akcije su bile izvršene brzo i iznenadno. Obično je do njih došlo na sledeći način: kakva žena je došla u uporište i otišla u štab bataljona. Već posle petnaestak minuta dat je zadatak bat. ili četama za polazak. Najviše posle pola časa bat. ili čete bili su pripremljeni za polazak i već su otišli iz uporišta. Ovo se događalo skoro redovno u kasnim večernjim časovima. Tako smo uvek kada pred veče dođe kakva žena i ode u štab znali da ćemo opet izvršiti neki napad. Kakav napad ćemo izvršiti i gde idemo nikada nam nije rečeno. Zene koje su dolazile i donosile podatke o partizanskim jedinicama bile su meštanke iz bliže ili dalje okoline. Bat. je svoje pokrete izvodio potpuno na partizanski način. Uvek smo išli u koloni po jedan i imali smo, ako se nije desilo nešto naročito, svakog sata kraći odmor. Kretali smo što više šumom iako smo zbog toga morali praviti duži put. Inače smo izbegavali puteve, ponekada čak i staze. Cesto smo se kretali kroz šumu bez obzira na to što su nam bili na raspolaganju putevi. Domobranci su naime bili meštani i to im je bilo moguće. Ponekada smo se kretali uporedo sa drumom ili putem ali na odstojanju 50—100 m. Putevima ili drumovima kretali smo se obično samo tada kada smo sobom vozili topove. Raspored u koloni bio je sledeći: napred dve čete, zatim komora, topovi, radio-stanica, minobacači, teška četa i na kraju pešadijska četa. Kada nas je u akciji vodio major Križ,[83] uvek smo imali pobočnice, a kada nas je vodio Meničanin,[84] nikada. Kada je bat. dospeo do partizanske jedinice, koju smo kasnije napali, komandiri četa su otišli na izviđanje. Mi smo za ovo vreme imali odmor. Izviđanje je trajalo oko 1

[82] Redakcija ovaj prilog ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33.

[83] Ladislav Križ, komandant 1. bataljona slovenačkih domobranaca.

[84] Dušan Meničanin, komandant 3. bataljona slovenačkih domobranaca.

sat. Posle izviđanja su se komandiri i komandat sastali na sa-**vetovanje.** Po završenom savetovanju komandiri su pozvali vodnike, komandire vodova, i dali im uputstva i zadatke za napad. Zatim su vodnici objasnili ljudstvu gde se nalaze partizani koje treba napasti«.

KRITIČKA OCENA NAŠIH OPERACIJA

Operacije VII korpusa imale su u vremenu od 1. do 15. o.m. karakter ofanzivnih i defanzivno-ofanzivnih akcija. Ofanzivne akcije su izvođene na neprijateljeve saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst. Na ovoj železničkoj pruzi saobraćaj je bio prekinut za 10% vremena u kom se piše 15--dnevni izveštaj, tj. od 1. do 15. VIII. Ovde nisu ubrojana dejstva naših snaga koje se nalaze severno od železničke pruge Zidani Most — Trst.

Zbog potrebe da se novomobilisani borci obučavaju, u ovom periodu je izostala ofanzivna aktivnost na neprijateljeva uporišta — položaje u unutrašnjosti našeg sektora. Ali ovo ne znači da su otpali napadi na neprijateljeve kolone koje su se kretale po našem sektoru. Ovi napadi naših snaga pokazuju da naša taktika u ovom periodu još nije suzbila neprijateljevu taktiku. Napadi na XV div. i DO jasno pokazuju da naše jedinice nedovoljno pažnje poklanjaju obezbeđenju i na taj način omogućuju neprijatelju da postigne svoj cilj. Napad XVIII div. na tunel kod Smarja morao je biti izvršen kao diverzantska akcija a ne onako kao što je bio izvršen.

IX

R A Z N O

Plan Štaba za idući period vremena je: pojačati aktivnost naših jedinica na neprijateljeve saobraćajne veze; obezbediti našu oslobođenu teritoriju od upada neprijateljevih kolona, sa ciljem da se ove efikasno tuku.

SKLADIŠTA ORUŽJA I MUNICIJE ZAKONSPIRISANO NAORUŽANJE I MUNICIJA TE NJIHOVA UPOTREBA

U toku ovog polumesečja izvršen je pregled svih skladišta naoružanja i municije na sektorima Belokranjskog i Dolenjskog voj. podr. Svi nedostaci koji su uočeni ovim pregledom odmah su otklonjeni. Kod uskladištenja minerskog materijala kod Dol. voj. podr. primećeno je, uprkos savesnom uskladište-

nju i dobro odabranim magacinima. da neki minerski materijal posle izvesnog perioda uopšte više nije upotrebljiv. (Šibice, amonal).

Utrošak municije za vreme od 1. do 15. VIII:

Iz Komande BVP:

1.500 kom. metaka za francusku pušku.

Iz Komande DVP:

20.550	kom.	metaka za pušku »mauzer«
12.570	„	„ „ ital. pušku
1.500	>i	u >> franc. „
15.000	„	„ „ engles. naoružanje
7.760	„	„ „ automata
19.990	„	„ „ puškomitraljez »breda
17.950	„	„ „ „ »bren«
8.700	„	„ „ mitraljez »breda«
3.200	„	„ „ protivavionski mitr.
200	„	„ „ protivtenkov. bacač »
60	„	engl, mina za minob. 81 mm
108	„	proboj, granata 47 mm.

Iz Komande NVP:

3.000	kom.	metaka za italj. puške
9.500	„	„ „ puškomitraljez »breda«
300	„	ručnih bombi
60	kom.	kompl. mina za minobacač 81 mm
200	„	mina za laki minobacač 45 mm.

Izdano naoružanje u vremenu od 1. do 15. VIII:

Iz Komande DVP:

6	kom.	protivavion. mitraljeza
15	„	puškomitralj. »bren«
11	„	protivtenkov. bacača »piat«.

Izdat eksploziv i minerski materijal u vremenu od 1. do 15. VIII:

Iz Komande DVP:

2.167	kg	eksploziva
2.040	m	brzogorećeg štapina
475	m	sporogorećeg štapina
190	m	srednje gorećeg štapina
110	kom.	detonatora
1.170	„	inicijalnih punjenja
117	„	žabica
8	„	različitih upaljača

1 „ izolirne trake
139 „ engles. hemijskih upaljača
28 „ upaljača na poteg
54 „ „ „ pritisak
13 „ „ „ rasterećenje
31 „ (kutija) šibica
30 „ elektr. detonatora
2 koluta žice
24 kom. Hawkins mina
30 „ upaljača.

SAVEZNIČKE POŠILJKE I NAJNUŽNIJE POTREBE:

Za naoružanje naših jedinica hitno je potreban savezički materijal za koji smo zamolili u toku poslednjih 15-dnevnih izveštaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba,
major:
Malnarič Jože

M.P.

Načelnik Operat. odseka,
major:
Lazar Kolarac

BR. 13

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 4. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU JESENIŠKO-BOHINJSKOG NOP ODREDA O OSNOVNIM ZADACIMA ODREDA[1]

2344[2]
9.IX 44. *Trajne vrednosti!*[3]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 4.9.1944.

ŠTABU JESENIŠKO-BOHINJSKOG ODREDA

Prema naredbi Glavnog štaba NOV i POS, na teritoriji Gorenjske se formiraju tri odreda, i to:
Kokrški odred,
Škofjeloški odred i

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 338/1.**
[1] i [J] **Dopisano mastilom u Štabu Jeseniško-bohinjskog NOP odreda.**

Jeseniško-bohinjski odred.[4]

Zadaci ova tri odreda su sledeči:

a) totalna mobilizacija,
b) razbijanje i uništavanje bele garde,
c) učvršćenje vojske.

Vaš je zadatak da svim snagama kontrolišete Jeseniško--bohinjski sektor, omogućite mobilizaciju čitavog terena kao i industrijskog centra Jesenice.

Aktivnošću protiv bele garde i protiv okupatora, kako na vojničkom tako i na političkom sektoru, morate za najkraće vreme mobilisati sve muškarce sposobne za vojsku, a istovremeno očistiti teren od skrivača i zelenog kadra te voditi kontrolu nad grupom četnika koja se nalazi na vašem sektoru. Svim dezerterima bele garde treba omogućiti stupanje u redove NOV da ne prilaze četnicima. Isto tako je vaš zadatak da radio-vezom sa ostalim odredima u Gorenjskoj koordinirate svoje akcije pa i mobilizaciju. Naglašavamo da morate voditi potpunu kontrolu nad čitavim terenom te nas o svakom pojavljivanju bele garde kao i četnika i o njihovoj aktivnosti odmah izvestiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Hribar J.

Komandant — pukovnik: Stane[3]

M.P.

*** Za formiranje Kokrškog i Skofjeloškog NOP odreda izdao je Glavni štab NOV i PO Slovenije naredbu 30. jula 1944 (vidi knj. 15, dok br. 37), a formiranje Jeseniško-bohinjskog NOP odreda naređeno je depešom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 30. avgusta 1944, u kojoj, pored ostalog, piše:**

» ... Na bivšoj jugoslovenskoj teritoriji formirajte novi Jeseniško--bohinjski odred...« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 254/III).

[5] Stane Potočar Lazar

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 5. SEPTEMBRA 1944. ZA FORMIRANJE INZINJERIJSKIH BATALJONA U DIVIZIJAMA[1]

GLAVNI STAB NOV I PO SLOVENIJE
Dana 5.9.1944.

Prema potrebi

N A R E Đ U J E M O :

Celokupna inžinjerijska služba u VII i IX korpusu te u IV operativnoj zoni, s obzirom na dosadanja iskustva i nastale potrebe za brzim i efikasnim izvođenjem naređenih zadataka, u operativnom pogledu se organizuje na sledeči način:

I. ZADACI:

Zadaci inžinjerijskih jedinica sastoje se u izvođenju minersko-sabotažnih akcija, sadejstvu u napadima na utvrđena uporišta (otklanjanje žičanih prepreka, minskih polja, uništavanje bunkera i utvrđenih zgrada pomoću eksploziva), izradi protivtenkovskih prepreka (minskih polja, rovova, rušenja komunikacija, izradi zaseka itd.), izradi mostova i provizornih prelaza preko rovova, potoka i reka prenosnim ili priručnim sredstvima pribavljenim na zemljištu, utvrđivanju, položaja, izradi zaklona za razne vrste automatskog oružja, lažnih maskirnih radova, kao i demontiranju tehničkih aparata i materijala za potrebe naše vojske.

II. FORMACIJA:

A) *Inžinjerijski bataljon*

u sastavu je divizije od koje prima sve zadatke za svoj rad. Sastavljen je od tri inž. čete koje se, prema potrebi, dodeljuju brigadama i od kojih u tom slučaju dobijaju svoje zadatke. Isto tako mogu i brigade, prema potrebi, dodeliti inžinjerijske vodove pojedinim bataljonima.

Štab inžinjerijskog bataljona je dužan da održava stalnu vezu sa inžinjerijskim četama po brigadama. Formaciju i sastav dodeljene inž. čete ili voda može menjati samo inž. bataljon uz saglasnost štaba divizije.

' Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 32. II.

Komandni deo inž. bataljona sačinjava:	komandant bataljona zam. komandanta politički komesar zam. političkog komesara oficir za minerstvo oficir za pionirsko--pontonirsku službu
pomoćni deo:	intendant za ishranu intendant za alat i materijal bolničar kuvar konjovoci
odeljenje za vezu:	1 desetar-telefonista 3 telefonista i signalista 3 linijaša 4 kurira.

Štab bataljona stara se o rasporedu stručnjaka i vrši stalnu kontrolu nad sastavom inž. četa po jedinicama, stara se o stručnoj osposobljenosti i političkoj uzdignutosti. Sarađuje u donošenju operativnih planova ukoliko je u njima predviđeno sadejstvo inž. jedinica. Organizuje potrebna skladišta i vodi kontrolu nad njima.

B) *Inžinjerijska četa:*

Inžinjerijska četa sačinjava osnovnu jedinicu i sastoji se od tri voda:

minerskog voda i dva pionirsko-pontonirska voda.

Komandni deo inž. čete sačinjavaju:	komandir čete zam. komandira politički komesar zam. političkog komesara
pomoćni deo:	intendant i bolničar.
Vod se sastoji od:	vodnika političkog delegata 28 boraca.

Podela inž. čete u minerski i pionirsko-pontonirski vod ne znači oštro razgraničenje rada, već moraju i mineri poznavati pionirsko-pontonirske zadatke, a i obratno.

Inž. čete su borbene jedinice koje se koriste pre svega za inž. rad.

Naoružanje i oprema potrebnim alatom i materijalom vide se iz priloženog pregleda.[2]

III. KADROVI:

Borci inž. četa popunjavaju se iz dosadanjih inž. jedinica u bataljonima. Pri daljem izboru minera treba da se privuku pre svega mineri sa minerskog kursa oficirske škole, podoficirskih škola, mineri bivše jugoslovenske vojske i rudari-mineri. Pri daljem izboru pionira treba iskoristiti stručno obučene radnike (tesare, stolare, zidare, kovače, bravare, mehaničare itd.).. Na svaki način mora biti u inž. četi 1 mehaničar ili bravar sa potrebnim alatom za demontiranje potrebnih delova sa uništenih motornih vozila i različitih drugih tehničkih instalacija za potrebe naše vojske.

Ali u daljoj izgradnji budućeg kadra ne smemo ostati neaktivni, već moramo borce inž. četa i dalje stručno osposobljavati svakodnevnim vežbanjem i svu pažnju pokloniti tečajevima podoficirske i oficirske škole.

Dužnost inžinjeraca je da svoje znanje prenose i na ostale borce u jedinicama kojima će biti privremeno dodeljeni.

Štabovi VII i IX korpusa te IV operativne zone će u cilju što brže reorganizacije inž. službe postaviti komandni kadar inž. bataljona kod štabova divizija sa zadatkom da ovi pristupe organizovanju inž. jedinica u smislu ove naredbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant:
general-lajtnant

*** Redakcija ovaj tabelarni pregled zbog obimnosti knjige ne objavljuje, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 35/11.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 5. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 5.9.1944.
Br. 26

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Izveštaji od 20.8. do 5.9.1944.

I

U periodu od 20.8. do 5.9. je neprijatelj produžio postepeno čišćenje na pojedinim sektorima. Ovo čišćenje je nastavak već ranije pomenutih lokalnih akcija na području Cerkna, Oblakovog Vrha, Banjške planote, Trnovskog gozda, na Krasu, Tolminskom, Jeseničko-tržičkom i Jeseničko-bohinjskom sektoru. U svim tim akcijama je neprijatelj nastupao uglavnom protiv terenskih organizacija na Krasu i u Gorenjskoj i protiv jedinica ITO[2] i 17. brigade na Tolminskom.

Sve ove akcije izvodio je manjim snagama, sem na sektoru Tolmina gde je protiv 17. brigade nastupalo oko 2.000 ljudi, te smo imali prilične gubitke u materijalu, ljudstvu i oružju. U tim borbama poginuo je zam. komandanta drug Paulus Stane a zarobljen je komandant brigade drug kapetan Joško (Uršič Franc). Osim toga imali smo oko 20 poginulih, 30—40 ranjenih i oko 60 nestalih. Akcija je veoma planski izvršena sa više strana, i to na području gde zbog visine i velike ispresecanosti nema pogodnih pravaca za povlačenje, pa je neprijatelj ovo iskoristio i naneo našim jedinicama osetne udarce. Krivica pre svega leži na štabu brigade koji nije blagovremeno saznao za namere neprijatelja te je na osnovu slabih informacija o neprijateljevim planovima i njegovoj jačini prihvatio borbu umesto da je blagovremeno naredio povlačenje i time izbegao izvlačenje u borbi. Ovo povlačenje, koje je brigada, zbog brojčane nadmoćnosti neprijatelja, bila prinuđena da

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. Poslednju stranicu ovog primerka originala redakcija nije uspela pronaći, pa je njen tekst objavila sa primerka koji je bio dostavljen na uvid Oblasnom komitetu KP Slovenije za Primorsku.

[1] Idrijsko-tolminskog NOP odreda

izvrši pod veoma nepovoljnim uslovima (nepošumljen teren, a **Drevoje** i malobrojne prelaze je neprijatelj u toku noći poseo), uslovilo je veoma osetne gubitke, te se brojno stanje brigade od 390 boraca smanjilo na 270. U ovom napadu su pored Nemaca nastupali i domaći belogardisti, koji su veoma dobro poznavali teren te na tai način umnogome doprineli ovakvom uspehu neprijatelja.[3] Sada je postavljen potpuno nov štab brigade, a brigadu smo pojačali sa ITO i BBO.[4]

Uglavnom je neprijatelj pasivan, dok bega[5] i četnici pokušavaju da se učvrste pre svega u Dolomitima, na sektoru Idrija — Hotedršica — Rovte, te navaljuju u Primorsku. Kod bege se primećuje prilična demoralizacija, koju nastoje da iskoriste četnici. Njihova se taktika sastoji u tome da svojim jedinicama kruže oko uporišta bege i hvataju odnosno vrbuju dezertere iz uporišta bege. Ova pojava je naročito uočljiva na sektoru Rovte — Hotedršica — Idrija gde se nalazi oko 150 četnika.[6] Veća aktivnost bege kao i njenih organizacija pojavila se u poslednje vreme u Idriji gde se smestilo oko 30—40 bega. Ovom organizacijom navodno rukovodi kapelan Brles,[7] koji je **Dre** nekoliko meseci stigao iz Ljubljane .

Begu zahvata sve veći strah, prvo zbog velikih uspeha saveznika, a drugo, naročito, otkad im je Rupnik u Rovtama kazao da u slučaju ako bi Nemci hteli da ih odvedu beže u šume,[8] gde ih pak opet očekuju četnici. Uništenje uporišta Crni Vrh veoma je na njih nepovoljno uticalo. Odmah smo uspostavili veze sa uporištima Gore iznad Idrije i Sv. Trije Kralji,[9] ali oni još nisu spremni da sa nama sarađuju odnosno da se predaju, izgovarajući se da je još prerano.[10] Očigledno č&kaju potpun slom.

[3] Opširnije o napadu neprijateljskih snaga na 17. slovenačku NO brigadu »Simon Gregorčič« u rejonu pl. Krn vidi knj. 15, dok. br. 126.

[4] Briško-beneškim NOP odredom

[5] Bela garda. Zvaničan naziv za kvislinšku formaciju slovenačkih domobranaca u Slovenačkom primorju bio je: »Slovenski narodni varnostni zbor« (u daljem tekstu: SNVZ).

[5] Na sektoru Dolomita nalazili su se Gorenjski, Notranjski i Soški četnički odred.

[7] Ivan Brglez

" Povodom dvogodišnjice formiranja uporišta slovenačkih domobranaca u Rovtama održan je 27. avgusta 1944. zbor na kome je, pored ostalih, govorio i Lev Rupnik, predsednik kvislinške pokrajinske uprave i generalni inspektor »Slovenskega domobranstva«. (Novine »Slovenec« i »Jutro« broj 197 od 29. avgusta 1944).

" Sada: Vrh nad Rovtami.

[10] U uporištu Gore iznad Idrije nalazio se jedan vod 10. čete SNVZ (Mikroteka Vojnoistorijskog instituta, Arhiv Sekretarijata unutrašnjih poslova Slovenije u Ljubljani — u daljem tekstu: Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana — film 7, snimak 475—497) dok se u uporištu Sv. Trije Kralji (Vrh nad Rovtami) nalazio 1. vod 44. posadne čete slovenačkih domobranaca (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

Italijanska vojska koja još služi Nemcima još uvek je spremna, osim fašista, da na pojedinim odsecima pređe u naše redove. Tako smo ponovo na isti način uspeli uništiti jedno uporište u Baškoj grapi kod Podbrda, gde je grupa boraca iz bataljona D.K.,[11] pod komandom obaveštainog oficira našeg centra druga Slavka,[12] razoružala posadu i zaplenila 1 mitraljez, 2 puškomitraljeza i 12 pušaka. Minirala je skretnicu i veći most od armiranog betona preko koga vodi pruga duplog koloseka.[13] Naš obaveštajni centar ima specijalne oficire koji stalno traže kontakte sa ovakvim italijanskim posadama, te na taj način unosimo rasulo u redove italijanske vojske koja služi Nemcima. Isto tako je našem centru pošlo za rukom da sa sabotažnom grupom XXX divizije uništi žel. stanicu Solkan.[14]

Naše jedinice su u ovom periodu ojačale, oslobodile se balasta, transportovale ranjenike, izvršile uspešne akcije u Vipavskoj dolini te uništile uporište bega Crni Vrh, koje smatramo kao krajnu zapadnu predstražu Dolomita a istovremeno i kao oslonac za novi prodor u Slovenačko primorje. Sada kad smo ovaj glavni šiljak otupili te je sektor Idrija — Predmeja — Col — Podkraj — Bukovje — Hrušica[15] — Crni Vrh očišćen, preći ćemo odmah na razbijanje »dolomitske republike«,[16] pa je u tom cilju već izvršen nov raspored naših jedinica, čime se teži za tim da udarimo u Dolomite s leđa istovremenim demonstrativnim frontalnim napadom na liniji Godovič — Hotedršica.[17]

[11] Odnosi se na zaštitni bataljon 9. korpusa NOVJ.

[12] Slavko Fratnik

[15] Akcija je izvršena 5. septembra 1944. godine. Srušen je samo deo mosta sa jednim kolosekom te saobraćaj nije bio prekinut. (Izveštaj Obaveštajnog centra 9. korpusa NOVJ od 20. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 73/IV).

[14] Akciju je 19. avgusta 1944. izvela diverzantska grupa 30. NO divizije pod rukovodstvom Evgena Matejke Pemca. Tom prilikom srušeni su: transformatorska stanica, skladište goriva, vodovod, radionica za opravku železničkih vozila, a uništeni su: 1 lokomotiva, više dizel lokomotiva, 5 skretnica, telefonska centrala i skretnički blok. (Izveštaj Obaveštajnog centra 9. korpusa NOVJ od 21. avgusta 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 73/IV).

[15] Zaselak, 8 km jugozapadno od Hotedršice.

[18] Zbog odsustva jačih jedinica NOVJ, slovenački domobrani su na sektoru Dolomita obrazovali više svojih uporišta. Oni su taj sektor, gde dugo nisu bili uznemiravani nazivali »dolomitska republika«.

[17] U toku septembra 1944. jedinice 31. NO divizije u više navrata su preduzimale napade na uporišta slovenačkih domobranaca i četnika u Dolomitima (vidi dok. br. 29, 52, 68, 73, 77, 80, 82, 83 i 92).

XXX divizija je u ovom periodu sa uspehom obezbeđivala XXXI diviziju prilikom transportovanja ranjenika preko pruge,[18] a zatim se vratila i prešla u Vipavsku dolinu. Ovde je vodila uspešne borbe sa nemačkim kolonama koje su se iz Gorice kretale u Ajdovščinu, kao i suzbijala ispade fašista iz uporišta Dornberk. U Vipavskoj dolini zadržala se nedelju dana, uništila 12 motornih vozila, zaplenila mnogo vojnog materijala i ubila oko 50 Nemaca i oko 40—50 fašista i uspela da natera fašiste u uporišta i da više ne izvode ispade.[19]

Posle povratka XXXI divizije sadejstvovala je pri napadu na Črni Vrh time što je davala obezbeđenje prema Idriji i Ajdovščini, a jedan njen bataljon upao je u uporište i zaplenio nekoliko mitraljeza i pušaka. Sada je otišla u Vipavu[20] i na Kras sa zadatkom da organizuje proslavu povodom proglašenja 18. SNOB za »udarnu brigadu Bazovišku«, a zatim da jednom brigadom parališe prodore okupatora na Kras i time omogući održavanje izbora a drugu sa istim zadatkom uputi u Vipavu.[21]

Uglavnom će se XXX divizija zbog eventualnog vojnog razvoja zadržati na južnom sektoru Primorske, dok će se XXXI divizija zadržati više na severu.

XXXI divizija je izvršila veoma uspešno transportovanje ranjenika na sektor VII korpusa a zatim se vratila i nakon odmora od nekoliko dana, u sadejstvu sa XXX divizijom i artiljerijom korpusa, napala uporište be-ga Črni Vrh. Sam napad otpočeo je artiljerijskom pripremom prvog [septembra] u 6 časova ujutro. Direktan napad na uporište vršila je Gfadnikova brigada, dok su ostale brigade vršile užu blokadu uporišta i obezbeđivale u pravcu Godoviča i Hotedršice. Borba je vođena ceo dan te je završena u 18 časova naveče, kada su posada i uporište definitivno uništeni. Mišljenja smo da je ovo bila do sada jedna od najboljih korpusnih akcija, koja je stoprocentno uspela, te u kojoj je bilo najbolje zastupljeno sadejstvo svih rodova vojske. Borba je bila veoma oštra jer su se belogardisti, koji su bili uglavnom domoroci i iz okoline Crnog Vrha, uporno borili, istrajavši u otpornim tačkama uprkos tome što su haubice tukle punim pogocima. Uporište je bilo u potpunosti uništeno, ljudstvo delimično zarobljeno, delimično je

[18] Opširnije o transportovanju ranjenika na sektor Notranjske vidi knj. 15, dok. br. 88, 94 i 123.

[19] Opširnije o napadima 30. NO divizije u Vipavskoj dolini vidi dok. br. 16.

[20] Odnosi se na Vipavsku dolinu.

[21] Opširnije o radu i borbama u Vipavskoj dolini i na Krasu vidi dok. br. 33, 49, 51 i 52.

poginulo, a sem toga je oslobođeno oko 20 političkih radnika koje su patrole uhvatile na terenu. Za vreme akcije nije bilo nikakve intervencije od strane neprijatelja, jedino što je iz Idrije haubicom izbacio na naše položaje oko 50 granata, koje nam nisu nanele nikakve štete. Sa pravca Rakeka nastupalo je 500 belogardista, ali ih je Vojkova brigada već u prepodnevnim časovima uspešno odbacila, nanevši im osetne gubitke. Sav ratni plen koji smo dobili u ovom uporištu vidi se iz operativnog izveštaja, ali napominjemo da je još mnogo oružja ostalo u ruševinama ili je oštećeno vatrom.[22]

Nakon uništenja uporišta, jedinice XXX i XXXI divizije zaposele su polazne položaje, a zatim smo pristupili reorganizovanju odreda i naših štabova u smislu naredbe koju smo primili od vašeg štaba.[23]

III

U vojsci, a pre svega u štabovima brigada i divizija, u poslednje vreme izvršili smo široku reorganizaciju. Zbog nedostatka kadra, a naročito zbog toga što smo morali velik broj dobrih i pouzdanih rukovodilaca ustupiti OZNI, reorganizovanje naših štabova je'bilo veoma teško, a ipak smo uspeli da za komandni kadar odredimo najbolje rukovodioce. Raspored komandnog kadra vidi se iz priloženog pregleda.[24]

Istovremeno smo izvršili i nov raspored divizija, te odrede na području Primorske priključili brigadama. XXXI divizija dobila je zadatak da se nakon uništenja Crnog Vrha, čime smo pažnju belogardističkih uporišta usmerili i privukli na ovaj odsek, iznenadnim pokretom sa Vojkovom i Prešernovom brigadom premesti na sektor Žiri sa zadatkom da izvrši sve pripreme za napad na Dolomite s leđa. Pod njegovu komandu

- Opširnije o napadu na uporište 15. čete SNVZ u Crnom Vrhu vidi dok. br. 5, 16, 43 i 126.

[t3] Glavni štab NOV i PO Slovenije je 30. avgusta 1944. uputio Štabu 9. korpusa NOVJ sledeče depeše:

»Odrede na bivšem ital. sektoru uključite u brigade XXXI divizije. Oni treba da ostanu na svojim sektorima ali uključeni pod jedinstvenom komandom brigade. Ovim će brigade biti delimično vezane i za teritorije odreda. Prema potrebi odrede možete povući za operacije, ali mora barem jedan jači bataljon ostati na njihovom sektoru. G. S. S. 30. 8. 44.«

»JPO [Južnoprimorski NOP odred] u 18. i 19. brigadu [uključite], BBO [Briško-beneški NOP odred] i ITO [Idrijsko-tolminski NOP odred] u 17. brig. Gorenjski i Dolomitski odred ostaju kao odredi na terenu. Na bivšoj jugoslavenskoj teritoriji formirajte novi Jeseničko-bohinjski odred. Na teritoriji bivše Italije treba da ostanu samo brigade i neophodan deo pozadinske vojske. G. Š. S. 30. 8.« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 254/III).

[54] Redakcija ovaj pregled ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 221.

privremeno potpada i Dolomitski odred koji je zbog istih razloga bačen na bok Dolomita. Gradnikova brigada ostala je na sektoru Crni Vrh sa zadatkom da, u isto vreme kad Vojkova i Prešernova brigada upadnu u centar Dolomita, napada sa pravca Crni Vrh prema Godoviču i Hotedršici. Ovaj napad koji bi imao frontalni karakter bio bi demonstrativan, te mora težiti za tim da svu pažnju skrene sa dolomitskih uporišta na sebe. Ovaj plan izrađen je pre svega zbog toga da naše jedinice ne bi frontalno napadale na Dolomite na liniji Hotedršica — Godovič — Idrija — Veharše — Rovte, koja je najsnažnije utvrđena i ima najborbenije posade u uporištima. Na taj način bismo izbegli frontalni napad i napali Dolomite tamo gde su posade oslabljene i odakle se najmanje očekuje napad. Prema podacima koje smo primili preko naše obaveštajne službe, civilno stanovništvo želi da dođu naše jedinice, a uporišta be-ga nisu kompaktna i u unutrašnjosti su postala bezbrižna, pa se nadamo da ćemo ih iznenadnim udarom većih snaga lako uništiti.

XXX divizija će se uglavnom zadržavati što više na jugu Primorske sa zadatkom da dvema brigadama napada fašistička uporišta, dok je 17. brigadu uputila na Tolminsko[25] sa zadatkom da parališe tamošnje domobrance te da uključi (u svoj sastav) sve jedinice BBO i 1. bataljon ITO, pa bi time brigada bila pojačana a, sa druge strane, bila bi oba odreda rasformirana u smislu vaše naredbe.

17. brigada je dobila zadatak da preuzme sektor ITO i BBO. Pošto je taj sektor veoma velik, naredili smo joj da dva bataljona BBO ostavi sa istim zadacima na istom sektoru kao što su ranije bili, a ostale bataljone uključi u svoj sastav i time stvori nekakvu manevarsku celinu kojom će moći da napada na celoj teritoriji, a teren će i pored toga biti kontrolisan. Na Tolminskom ostaće jedan bataljon ITO, dok će se brigada skoncentrisati na desnoj obali Soče sa zadatkom da napada uporišta be-ga Tolmin, Sv. Lucija,[26] Kobarid, odnosno parališe njihov uticaj, te fašistička uporišta Kred, St. Peter,[27] da ruši putne i železničke komunikacije Videm — Gorica — Podbrdo. Bataljone koji ostaju na terenu van sastava brigade mora stalno kontrolisati i mora sa njima biti u stalnoj vezi te ih u danim momentima uključiti u zajedničke veće akcije. Istovremeno ih mora smenjivati tako da se svi bataljoni podjednako prekale u borbama i disciplini. Briško-beneški odred je u poslednje vreme imao 5 bataljona i jednu benešku i jednu rezijansku četu koje

[25] **Brigada je na ovaj sektor upućena 7. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 126).**
[26] **Sada: Most na Soči.**
[27] **Odnosi se na** St. **Peter ob Nadiži.**

su sastavljene pretežno od domorodaca koji su u poslednje vreme otpočeli da se dobrovoljno javljaju u naše jedinice.

Istovremeno mora štab brigade rešiti i pitanje italijanskih jedinica koje se sada većinom nalaze na našoj teritoriji zapadno od Nadiže.[28] Za ovo je štab brigade primio tačne direktive od pom. političkog komesara druga Rudija[29] i člana SNOS-a druga Mihe.[30] O svemu će potpunije izvestiti dosadanji komandant general-major Lamo Ambrožič. Na taj način su BBO i ITO uključeni u 17. brigadu, sem jednog bataljona ITO koji je uključen u 19. brigadu. Štabove odreda smo delimično uključili u brigade a delimično smo ih upotrebili za popunjavanje Štaba Dolomitskog odreda.[31]

Južnoprimorski odred je kompletan dodeljen 18. brigadi, koja je time preuzela i sektor Južnoprimorskog odreda pa je u tom smislu već i izvršila premeštanje.

Rezijanska i Beneška četa nisu uključene u 17. brigadu, već dejstvuju kao samostalne terenske jedinice, naravno, pod rukovodstvom i kontrolom brigade. Ovo je bilo nužno stoga da bi kako Benečani tako i Rezijansi imali svoje čete, te će na taj način pridolaziti još novi borci.

IV

Odredi su kao i do sada pre svega izvodili diverzantske akcije na železničkim prugama i putevima i vršili napade na manja uporišta duž pruga ili su, svojim diverzantskim grupama, izvodili akcije u neprijateljskim uporištima, kao npr. JPO,[32] koji stalno prodire u sam Trst, napada nemačke i fašističke oficire, minira neprijateljeve objekte, automobile, magazine, ili pak kao Gorenjski odred, koji je izvršio uspešnu akciju na

[28] U to vreme se zapadno od r. Nadiže nalazila italijanska partizanska divizija »Garibaldi Ozopo« (Garibaldi Osoppo). Ona je, 17. avgusta 1944, formirana kao divizija »Garibaldi Natizone« (Garibaldi Natisone), sastava: dve brigade. Ulaskom brigade »Ozopo« u njen sastav ona je, 21. avgusta 1944, promenila ime. Bila je potčinjena Komitetu nacionalnog oslobođenja Italije (Comitato Liberazione Nazionale Italiano — CLNI). Ponovo je uzela prvobitan naziv »Garibaldi Natizone« kad je brigada »Ozopo«, razbijena 27. septembra 1944, i izašla iz njenog sastava (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 277/1).

[2]» Viktor Avbelj Rudi

[30] Miha Marinko

[31] Štab 9. korpusa NOVJ naredio je 4. septembra 1944. da se Briško-beneški NOP odred i 1. bataljon Idrijsko-tolminskog NOP odreda uključe u sastav 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič«, a 2. bataljon Idrijsko-tolminskog NOP odreda u 19. slovenačku NO brigadu »Srečko Kosovel«. Istim naredbama izvršen je i raspored komandnog kadra ovih odreda. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 291/1 i f. 295/III).

[32] Južnoprimorski NOP odred

zgradu Gestapoa u Kranju i na železničku stanicu na Jesenicama. U rušenju drumova i železničkih pruga bili su pre svega uspešni JPO i GO,[33] dok je ITO bio zahvaćen ofanzivom na Tolminskom, a Dolomitski odred imao je zadatak da transportuje razne jedinice preko pruge.

Briško-beneški odred, koji je od svih odreda imao najširi sektor, bio je isto tako veoma aktivan, stalno je napadao na komunikacije Videm — Gorica, Gorica — Sv. Lucija, dalje je uspeo da uništi uporište Trnovo[34] gde su se nalazili belogardisti (domoroci), koji su se našim jedinicama predali. Drugi bataljon BBO, koji se nalazi zapadno od Nadiže, vodio je više uspešnih borbi protiv Nemaca i Mongola koji su upadali na teritoriju sa linije Ponteba — Gemona — Tarčento.

Prema vašoj naredbi formirali smo, pored Kokrškog i Skofjeloškog odreda, i Jeseniško-bohinjski odred. Kao jezgro smo ovom odredu dali jedan bataljon Prešernove brigade, sa dovoljnim brojem rezervnih pušaka i mitraljeza, i uputili ga na sektor Pokljuke sa zadatkom da tu izvodi mobilizaciju, parališe aktivnost belogardista i napada njihova uporišta, te kontroliše i čisti ovaj teren od zelenog kadra i skrivača i pokuša da uništi tamošnji četnički odred.[35]

[30]Radi jedinstvenog rukovođenja, bolje kontrole i koordiniranog dejstva sva 3 odreda postavili smo u Gorenjskoj Stab grupe odreda.

Škofjeloški i Dolomitski odred dobili su zadatak da vrše što veći pritisak na Dolomite, i to prvi sa pravca Škofje Loke a drugi sa pravca Žirija. Oba odreda imaju zadatak da* dobrim i jakim patrolama prodiru što dublje u unutrašnjost Dolomita, onemogućavaju slobodno dejstvo bele garde, vrše propagandni rad na dotičnom terenu, prikupljaju podatke o belogardističkim uporištima, te da se povezuju sa be-gom u cilju kasnijeg uništavanja uporišta u sadejstvu sa XXXI divizijom koja je zbog toga rokirana u Žiri.

[33] Gorenjski NOP odred

[34] Sada: Trnovo ob Soči.

[35] Jeseniško-bohinjski NOP odred formiran je 30. avgusta 1944. u s. Pređama kod Postojne, od 3. bataljona 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren«. Istog je dana, preko Otlice, krenuo za Lokve. Odavde je 2. septembra krenuo pravcem D. i G. Novaki — Ribenska planina i 7. septembra stigao na planinu Uskovnicu na Pokljuki (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 227/11). O operativnom sektoru i zadacima ovog odreda vidi dok. br. 13.

[34] Ovde počinje tekst 5. stranice primerka izveštaja dostavljenog Oblasnom komitetu KP Slovenije za Primorsko. Taj primerak nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 220/11.

Mobilizacija se i dalje izvodi, pa se u pregledu brojnog stanja naših jedinica vidi manji napredak u operativnim jedinicama, dok je vojno područje u ovom periodu poraslo za 726 ljudi. Sve ove ljude ćemo odmah nakon lekarskog pregleda uključiti u operativne jedinice. Nasuprot tome, mobilizacija u Gorenjskoj prilično je otežana zbog stalnih akcija neprijatelja, kao i zbog premalog broja naših jedinica koje su se do sada nalazile u Gorenjskoj. Formiranjem Jeseničko-bohinjskog i Skofjeloškog odreda i ovo će se poboljšati, te se nadamo da će nam uspeti mobilizacija industrijskih centara, gde se do sada nalazi još najviše nemobilisanih, dok je ostali teren, naročito na desnoj obali Save, već šašavim mobilisan. Mobilizacija u Primorskoj je skoro završena, jedino Benečija i Rezija su još skoro nedirnute, ali ipak se nadamo da će se priliv povećati formiranjem Beneške i Rezijske čete.

VI

U isto vreme pristupili smo čišćenju naših jedinica kao i štabova od raznog balasta, reorganizovali smo propagandu, kadrovske otseke, a sud je još u fazi reorganizovanja. Kod Štaba korpusa je isto tako izvršeno čišćenje, a pored toga nam nedostaje nekoliko dobrih kadrova, pre svega za operativni odsek. Za pomoćnika načelnika štaba, čiji je rad u poslednje vreme veoma porastao, molimo da nam dozvolite [da postavimo] dosadanjeg operativnog oficira poručnika Tineta Derendu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Hribar Janez
Hribar J.

M.P.

Komandant — ppukovnik:
Potočar Stane
Stane

Načelnik Štaba — ppukovnik:
Jakopič Albert
Jakopič A.

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 5. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA U DRUGOJ POLOVINI AVGUSTA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Dana 5. septembra 1944.
Br. op. 2000

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
tehničko odeljenje

Polumesečni operativni izveštaj od 20. 8. — 5. 9. 1944.
(Sekcije: Bled, Vrhnika, Tolmin, Gorica 1 : 100.000, jug. izc^.)

I. SITUACIJA

U proteklom polumesečju su jedinice IX korpusa izvršile dve veče akcije koje su u vojničkom pogledu sasvim različite ali su zbog brižljivo izvršenih priprema i pravilnog razumevanja u izvođenju od strane rukovodećeg kadra i boraca u potpunosti uspele. Odmah nakon završene ofanzive neprijatelja na našu oslobođenu teritoriju iskorišteno je nastalo zatišje da^se transportuju ranjenici na sektor VII korpusa. U transportovanju do železničke pruge kao i prilikom prelaza pruge bile su angažovane obe divizije a dalje transtortovanje vršile su jedinice XXXI divizije.[2] Nakon povratka XXXI divizije, i posle kraćeg odmora koji je bio potreban, naše jedinice ponovo su prešle u ofanzivu, koja je završena uništenjem belogardističkog uporišta Crni Vrh iznad Idrije.

Vremenski između ove dve akcije dolazi jaka neprijateljska ofanziva na sektoru Tolmina, gde se nalazi naš ITO[3] i kamo je bila upućena 17. brigada sa značajnim političkim i vojnim zadacima.[4] Ovom je ofanzivom neprijateljska aktivnost na sektoru našeg korpusa dostigla kulminaciju. Na sektoru Brda je neprijatelj izvršio nekoliko ispada iz južnih i zapadnih peri-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. U istom Arhivu, f. 224/11, nalazi se kopija originala.**
[2] **O transportu ranjenika vidi dok. br. 15.**
[3] **Idrijsko-tolminski NOP odred**
[4] **Vidi dok. br. 6 i 15.**

%

fernih uporišta na naš oslobođeni teritorij. Kako je bio na svim pravcima odbijen, povukao se u polazne tačke i ispade nije ponavljao.

Na sektoru Gorenjske neprijatelj je izvodio isto takve ispade, koji su bili isključivo upereni protiv naših terenskih organizacija, pa zbog toga akcija pravog vojnog karaktera nije bilo. U dva slučaja, kada je pokušavao da iznenadnim noćnim napadima iznenadi Štab GO,[5] bio je uz gubitke odbijen.

Na Krasu je neprijatelj u prvoj polovini proteklog polumeseca vršio čišćenje terena. Za ovo je upotrebio grupu pod komandom ital. marešala Ketnera, kako smo to već u prošlom izveštaju pomenuli, i deo svojih snaga iz uporišta u okolini Trsta. Pošto je i ovo čišćenje bilo uglavnom upereno protiv naših terenskih radnika, patrola i rukovodilaca, koji se zbog karaktera svog posla kreću pojedinačno, i pošto su naše operativne jedinice bile angažirane na drugom mestu, do akcija na ovom sektoru nije došlo.

Aktivnost brigada u ovom polumesečju zahvaćena je u već pomenutim korpusnim akcijama, dok su se odredi, sem ITO, uglavnom ograničili na akcije svojih MSV.[6] Pod kraj ovog perioda pristupilo se pregrupisavanju i novoj dislokaciji odreda, odnosno njihovom uključivanju u brigade.

Op. br. 183[7]
13.9.44.

II. PLAN ŠTABA

Štab IX korpusa je u proteklom polumesečju planski pripremio i izvršio transportovanje ranjenika, kao i ofanzivu na belogardističko uporište Crni Vrh.

Već u drugoj fazi neprijateljske ofanzive, koja je izvođena pod kraj prve polovine meseca augusta na našu oslobođenu teritoriju,[8] Štab korpusa je svoj operativni plan prilagodio činjenici da je tada već bila izvršena koncentracija ranjenika i većeg broja novomobilisanih koji su bili pripremljeni za transportovanje preko pruge. Zbog toga naše jedinice u tom periodu nisu polazile u veću ofanzivu na neprijatelja, niti su pak koncentraciju neprijatelja i njegovo uporno zadržavanje na jednom sektoru iskoristile za pojačanu aktivnost na drugom sektoru, npr. Vipava, Kras itd., već su se, prema planu Štaba korpusa,

[5] Gorenjskog NOP odreda
*** minersko-sabotažnih vodova**
[7] Dopisano mastilom u Glavnom štabu Slovenije.
[8] Opširnije o borbama za vreme neprijateljske ofanzive od 19. jula do 13. avgusta 1944. vidi knj. 15, dok. br. 50, 51, 54, 57 66, 100, 104 i 169; i izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 5. oktobra 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 22/1).

Be-ga postojanke, oziroma palarizira njih uplive: Tolmin, Sv.Lucija, Kobarid, fašistične postojanke Kreda, St.Peter, ruši komunikacije in železnico Videm - Gorica - Podbrdo. Bataljone, ki ostanejo na tere izven brigade mora imeti pod stalno kontrolo, biti mora z njimi stalno v zvezi ter jih v danih momentih pritegniti v skupne večje akcije. Istočasno pa jih mora zamenjavati tako, da se bodo vsi bataljoni enako prekalili v borbah in disciplini. Briško-Benečanski odred je imel poslednjem času 5 bataljonov ter eno benečansko in enorezijansko četo, kateri sta sestavljeni povečini iz domačinov, ki so se v zadnjem času pričeli prostovoljno javljati v naše edinice.

Istočasno mora štab brigade urediti tudi vprašanje z italijanskimi edinicami, ki se sedaj povečini nahajajo na našem ozemlju zapadno od Nadiže. Za to delo je dobil štab brigade točne direktive od pom.politkomisarja tov. Rudija ter člana SNOS-a tov. Miha. O vsem bo točneje poročal ~~xxxxxxxxxx~~ dosedanji komandant generalmajor Lado Ambrožič. Tako je BBO in ITO vključen v 17.brigado, razen 1 bataljona ITO, ki je vključen v 19.brigado. Stabe obeh odredov smo delno uključili v brigade, delno pa smo jih uporabili za ispopolnitev štaba Dolomitskega odreda.

Južno-Primorski odred je kompleten dodeljen 18.brigadi, katera je s tem prevzela tudi sektor Južno-Primorskega odreda in se je v tem smislu tudi že premaknila.

Rezijanska in Benečanska četa nista vključeni v 17. brigado, ampak delujeta kot samostojni terenski četi seveda pod vodstvom in kontrole brigade. To je bilo nujno vsled tega, da bodo imeli benečani kot rezijani svojo četo, ter bodo na ta način prihajali še novi mobiliziranci.

IV.

Odredi so kot doslej vršili pred vsem diverzantske akcije na železnicah, cestah ter napadali manjše postojanke ob železnicah ali pa vršili s svojimi sabotažnimi skupinami akcije v sovražnih postojankah kot npr. JPO, ki stalno udira v sam Trst, napada nemške in fašistične oficirje, minira sovražne postojanke, automobile, magacine ali kot Gorenjski odred, ki je izvršil uspelo akcijo na poslopje gestapa v Kranju in železniško postajo na Jesenicah. V rušenju cest in železnic sta bila predvsem uspešna JPO in GO, dočim je ITO bil zapleten v ofenzivo na Tolminskem, Dolomitski odred pa je imel nalogo transportiranja raznih edinic preko proge.

Briško-Benečanski odred, ki je imel izmed vseh odredov najobsežnejši sektor je bil prav tako zelo aktiven, stalno je napadal komunikacijo Videm - Gorica, Gorica - Sv.Lucija, nadalje mu je uspelo likvidirati postojanko Trnovo, kjer so se nahajali belogardisti, (domačini), ki so se našim edinicam predali. Drugi bataljon BBO, ki se nahaja zapadno od Nadiže je imel več uspešnih borb z Nemci in Mongolci, ki so upadali na teritorij iz linije Ponteba - Dženona - Terčent.

Po vaši naredbi smo poleg Kokrškega, Skofjeloškega formirali tudi Jeseniško - Bohinjski odred. Kot osnovo smo dali temu odredu 1 bataljon Prešernove brigade z zadostnim številom rezervnih pušk in mitraljezov ter ga odposlali na sektor Pokljuka z nalogo, da tamkaj vrši mobilizacijo, paralizira belogardistično prodiranje, napada Be-ga postojanke, ter kontrolira in čisti tamkajšnji teren od zabitnikov, skrivačev in skuša uničiti temkajšnji četniški odred.

Fotokopija četvrte stranice dokumenta br. 15

ograničile na blokiranje neprijatelja na liniji Krnica — Nemci — Lokve — Mala Lažna, na obezbeđenje glavnog pravca za snabdevanje naših jedinica i komunikacija koje bi došle u obzir za transportovanje i obezbeđenje pomenutog kontingenta ranjenika i novih boraca.

Problem transportovanja, tj. prelaza preko pruge je Stab korpusa rešio na taj način što je korištenjem motornih vozila postigao najkraće potrebno vreme i time sprečio da bi neprijatelj bio obavešten o našim namerama i mogao preduzeti protivmere. Sam prelaz preko pruge izvršen je između uporišta Ravberkomanda i Skrbec.[9] Obezbeđenje i neometano prelaženje kolone, koje je trajalo dva časa, izvršeno je blokiranjem većih uporišta Postojna i Rakek, kao i napadom na uporišta Ravberkomanda i Škrbec, koja se nalaze u neposrednoj blizini i koja je bilo potrebno neutralisati vatrom naših jedinica. S obzirom na iznetu situaciju, Štab korpusa je samo transportovanje poverio, u tehničkom smislu, XXXI diviziji, dok je Štab XXX divizije dobio zadatak obezbeđenja, pa se divizija nakon završenog prelaza vratila na stari sektor.

Uništenje belogardističkog uporišta Crni Vrh su Štabu [korpusa] nalagali politički i vojnički razlozi koje je ovaj uzeo u obzir pri izradi planova. Pomenuto uporište bilo je zamišljeno kao oslonac za dalji prodor i širenje bele garde na sektor Primorske. Posadu su sačinjavali sami belogardisti, većim delom domoroci, i delimično partizanski dezerteri. S obzirom na svoj geografski položaj kao i snažnu patrolnu aktivnost, neprijatelj je iz ovog uporišta mogao da kontroliše čitavo područje između Idrije i Hotedršice pa sve do Cola. Osim toga vršio je nasilje nad stanovništvom koje je nama naklonjeno i nad našim terenskim organizacijama. Okolna uporišta: Idrija, Godovič, Hotedršica su oslabljena kako brojčano tako i u moralnom pogledu. Zbog toga se Štab korpusa odlučio:

1) za potpuno uništenje uporištp Črni Vrh,

2) za široko izvedeno obezbeđenje s ciljem da se ne samo omogući nesmetano izvođenje akcije, već i da se, dubinskim rasporedom — džepovima — i primenom manevra, uništi svaka moguća intervencija.

Za potpuno izvršenje 1. tačke bio je osim spoljnog predviđen i unutarnji obruč, sa zadatkom da sprečava ispade neprijatelja iz uporišta za vreme napada.

Nov momenat u ovoj akciji predstavlja upotreba artiljerije IX korpusa, zbog čega ova akcija označava preokret u taktici koju su do sada naše jedmice upotrebljavale u napadima na utvr-

" Na karti 1:100.000 nije označen.

đena uporišta. Akcija je izvršena danju, i to na taj način što je Štab korpusa uništenje uporišta poverio XXXI diviziji, s tim da nakon artiljerijske pripreme izvrši napad jednom brigadom a sa dve brigade i jedinicama XXX divizije obrazuje unutarnji i spoljni obruč obezbeđenja.

Po ovom planu je i vršena akcija, koja je izvedena s potpunim uspehom.

III. OPERACIJE JEDINICA IX KORPUSA

30.7.1944: Patrola 2. bataljona GO pretesterisala je 15 stubova dalekovoda visokog napona iz Crnuča prema Gorenjskoj.

30.7.1944: Patrola 2. bataljona GO minirala je električnu centralu predionice Glanzmann u Tržiču te u potpunosti uništila generator i dinamo-mašinu. Rad pogona obustavljen je za oko 4 meseca.

31.7.1944: 2. transportna karaula miniranjem je srušila transformator kod fabrike vezova na Bledu. Struja je 24 časa bila prekinuta.

31.7.1944: Patrola 2. bataljona GO minirala je električnu centralu fabrike gvozdenih proizvoda Ahačič u Tržiču. Uništen ie kompresor za ventilatore i dinamo. Rad pogona je obustavljen oko 4 meseca.

31.7.1944: Odeljenje obaveštajaca i kurira GO je iz zasede između stanica Soteska[10] i Nomenj napalo patrolu neprijatelja. Poginula su 4 neprijateljeva vojnika a 2 su ranjena. Zaplenjena je zbrojovka, puška »Mauser« sa municijom i 2 bombe. Mi nismo imali gubitaka.

1.8.1944: Patrola 1. bataljona GO minirala je železnički nadvožnjak između stanica Lesce i Žirovnica. Nadvožniak je jako oštećen. Uništeno je 8 m žel. pruge. Saobraćaj je za neko vreme prekinut.

1.8.1944: Neprijatelj jačine 90 ljudi napao je patrolu transportne čete GO koja je bila upućena u skladište oružja. Poginula su 2 druga, 1 je zarobljen a 2 su ranjena. Neprijatelj je zaplenio 1 puškomitraljez i 3 puške.

[10] **Zaselak i žel. stanica, 4 km severoistočno od s. Nomenj.**

3.8.1944: 3. MSV GO je minirao nosač za rasterećenje gvozdene konstrukcije dalekovoda KID[11] na Jesenkama između Zasipa i Dobrave.[12] Nosač je oštećen a dovođenje struje je za isvesno vreme prekinuto.

3.8.1944: Neprijatelj je napao patrolu 1. MSV GO u selu Breg. Na našoj strani je 1 poginuo i 1 je ranjen, a izgubljen je automat.

3.8.1944: Patrola 2. MSV GO minirala je žel. prugu između stanica Žirovnica i Lesce. Nadvožnjak je jače oštećen. Uništeno je 8 m pruge a saobraćaj je za izvesno vreme prekinut.

4.8.1944: Patrola 2. bat. GO uništila je drugu elek. centralu fabrike Glanzmann u Tržiču. Uništen je veći dinamo a dva manja su oštećena. Prouzrokovana šteta obe centrale procenjena je na 4 miliona RM.[13]

4.8.1944: Patrola 1. bataljona GO minirala je želj. prugu između stanica Lesce i Žirovnica. Uništeno je 30 m pruge. Saobraćaj je prekinut.

5.8.1944: Između stanica Vintgar i Kočna[14] je 3. MSV GO minirao železničku prugu. Uništeno je 16 m koloseka. Saobraćaj je prekinut 7 časova.

5.8.1944: Patrola 1. bataljona GO je iz zasede na drumu Tržič — Ljubelj kod uporišta Ljubqjj napala putnički automobil sa 2 SS oficira. Auto je oštećen, 1 oficir ubijen a drugi ranjen. Zaplenjen je automat i pištolj.

5.8.1944: Patrola 3. MSV GO je između stanica Žirovnica i Lesce izbacila iz koloseka lokomotivu i 3 vagona. Oštećeno je 16 m pruge a saobraćaj prekinut 10 časova.

5.8.1944: Mineri 7. SNOUB minirali su u fabrici Jugočeška u Kranju dva odeljenja: mitraljesko i tokarsko. Sve mašine su uništene.

6.8.1944: Patrola 1. bataljona GO minirala je cevovod koji dovodi vodu na turbine u fabrici KID na Javorniku.[15] Uništeno je 8 m cevi.

[11] Kranjske industrijske družbe — Kranjskog industrijskog društva
[11] Odnosi se na Blejsku Dobravu.
" Reichsmark (nemačka državna moneta)
[14] Selo jugoistočno od Jesenica. Na karti 1:100.000 nije označeno.
[15] Sada priključen Jesenicama.

7.8.1944: Obaveštajci GO su minirali žel. prugu između stanica Lesce i Žirovnica. Uništene 2 šine, saobraćaj prekinut 6 časova.

7.8.1944: U Repnjama kod Vodica je 1. MSV GO minirao zgradu manastira u koju se htela useliti bela garda.

7.8.1944: Odeljenje 1. bataljona GO napalo je štab uporišta bele garde u Lescama. Prodor je izvršen u samu zgradu te je ubijeno 6 belogardista, 3 su ranjena a 2 zarobljena. Zaplenjena je zbrojovka, automat i 2 puške. Zatim se odeljenje zbog nadmoćnosti neprijatelja i zbog susednog uporišta, udaljenog jedva 200 m, moralo povući iz zgrade. Pri tome je 1 bio lakše ranjen.

8.8.1944: Patrola 3. MSV GO minirala je žel. prugu između stanica Bled i Podhom. Uništeno je 25 m žel. pruge a saobraćaj prekinut 10 časova.

8.8.1944: 3. MSV GO minirao je žel. stanicu na Jesenicama. Zgrada je do polovine srušena a zatrpano je 40 osoba. Neprijatelj je imao 12 poginulih i 6 ranjenih.

9.8.1944: U selu Duplica mobilisao je 2. bataljon GO. Iz Kamnika su naišla oklopna kola te je neprijatelj nastupao u strelcima duž Bistrice.[16] Zasede koje su bile postavljene na putu napale su neprijatelja i zadržavale ga i time omogućile povlačenje svih mobilisanih preko Bistrice, a zatim su se postepeno povlačile. Neprijatelj je imao 3 mrtva. Na našoj strani poginuo je 1 a 2 su ranjena.

10.8.1944: Na sektoru pl. Stol. neprijatelj je iz uporišta ispod Begunjščice, u jačini od 100 ljudi, izvršio jači ofanzivni ispad sa ciljem da iznenadi jedinice na Poljškoj planini. Jedinice su bile blagovremeno obaveštene te su zauzele položaje. Borba do koje je došlo oko 8 časova trajala je preko celog dana. Neprijatelj je imao 3 poginula, dok su Stab odreda i štabna patrola bile bez gubitaka. Neprijatelj je zapalio 2 planinske kuće i odvukao 18 grla stoke.

10.8.1944: Odeljenje 1. MSV GO miniralo je žel. prugu između stanica Rakovica i Podnart. Na mine je

[16] **Odnosi se na r. Kamniška Bistrica.**

naišao voz te su uništena 4 vagona a oštećena je lokomotiva. Saobraćaj je bio prekinut 8 časova. Oštećeno je 120 m pruge. Neprijatelj je imao 4 mrtva.

10.8.1944: U Zasipu je 3. MSV GO minirao neprijateljev bunker.

13.8.1944: Minersko odeljenje 1. bat. GO miniralo je žel. prugu i nadvožnjak između žel. stanica Lesce i Žirovnica u blizini sela Vrba kada je nailazio voz. Nadvožnjak je srušen, uništena su 4 vagona, a lokomotiva je oštećena.

13.8.1944: Mineri 7. SNOUB minirali u su u Kranju Narodni dom gde se održavao vojni sastanak. Zgrada je oštećena a poginulo je 29 Nemaca.

...[17]

15.8.1944: Stab JPO[18] bio je obavešten o neprijateljevom pokretu **DO** šumi u blizini Gabrovice[19] i Komna. Na položaje je odmah otišao 1. bataljon i stupio u borbu sa neprijateljem koji je posedao maskirane položaje. Nakon kraće borbe su se povukli i bataljon i neprijatelj. Neprijateljski gubici nisu poznati a na našoj strani bila su 4 mrtva, izgubljena je protivtenkovska puška, puškomitraljez »breda« i 3 puške.[20]

15.8.1944: Odeljenje bele garde napalo je straž» 2. bataljona GO koju je sačinjavala mitraljeska trojka. Poginula su dva druga a neprijatelj je zaplenio puškomitraljez »breda«. Nakon intervencije patrole 2. bataljona, koja je odmah usledila, neprijatelj se povukao.

16.8.1944: Obaveštajac OC[21] GO iz zasede je na drumu Krže — Kranj napao motor. Motor je uništen a 2 belogardista su ranjena.

[17] Redakcija je ovde i dalje u tekstu sa tri tačke označila izostavljene tekstove o akcijama Briško-beneškog NOP odreda, jer su one potpunije iznete u knj. 15, dok. br. 111.

[18] Južnoprimorskog NOP odreda

[19] Odnosi se na Gabrovicu pri Komnu.

[80] Bataljon je, verovatno, vodio borbu protiv Borbene grupe »Vitek« (Witek), sastava: lovački, oklopni i biciklistički vod i delovi 7. čete 137. puka nemačke 188. rezervne brdske divizije, koja je bila angažovana u rejonu Štanjel — Dutovlje — Repentabor — Sempolaj — Komen (vidi mikroteku VII: Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 141).

[!1] Obaveštajnog centra

16.8.1944: Obaveštajnu patrolu DO[22] su kod Planine napali domobranci. Patrola je zauzela položaje i nakon kraće borbe naterala neprijatelja u bekstvo.[23] Na povratku u logor bila je ponovo napadnuta, sada od četnika, koje je isto tako nakon kraće borbe naterala u bekstvo. Gubici nenrijatelja nisu poznati.

17.8.1944: Jako odeljenje neprijatelja je uveče izvršilo napad na logor štaba GO sa namerom da ga okruži. Stab i štabna patrola zauzeli su položaje iznad logora i napali neprijatelja koji je stigao do logora. Neprijatelj je proteran te je imao 3 ranjena.[24] Na našoj strani poginuo je 1 borac te je neprijatelj zaplenio puškomitraljez i 5 pušaka.

17.8.1944: MSV DO je protivtenkovskom puškom napao voz između Rakeka i Postojne. Oštećen je parni kotao na lokomotivi.

18.8.1944: Obaveštajna patrola JPO zarobila je ital. policajca. Zaplenjeno je 47 lira.

18.8.1944: Deo 3. čete 2. bataljona GO minirao je drum Ljubljana — Kranj s namerom da uništi oklopni automobil koji stalno patrolira drumom. Na nekoliko m ispred minskog polja ovaj se zaustavio a iz njega je izašao jedan član posade i stao na minu, koja je eksplodirala i ubila ga. Ostala posada iz oklopnog vozila otvorila je vatru na sve strane. Zaseda se bez gubitaka povukla.

18.8.1944: Između žel. stanica Lesce i Žirovnica je 2. MSV GO minirao železničku prugu. Pruga je srušena na dužini od 30 m. Saobraćaj je prekinut 8 časova.[25]

18.8.1944: Prilikom prelaska preko žel. pruge Postojna — Rakek 3. SNOUB je minirala želez, prugu. Saobraćaj je prekinut 6 časova.

[22] Dolomitskog NOP odreda

2s Verovatno to su bili delovi iz sastava 6. ili 7. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Rakeka.

[24] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[25] O minersko-diverzantskim akcijama na železničkoj pruzi Ljubljana — Jesenice — Podbrdo vidi i knj. 15, dok. br. 179.

19.8.1944: Iz Crnog Vrha u pravcu Cola, gde je položaje držala 18. SNOUB, nadirala je neprijateljeva kolona. Neprijatelj je kroz zasede brigade prodro već do Cola, ali je zatim odbačen prema Crnom Vrhu. Neprijatelj je imao 6 mrtvih. Sa naše strane bila su 3 ranjena.

19.8.1944: MSV DO uništio je žel. prugu Planina — Logatec, razorivši je na oba koloseka u dužini 200 m. Saobraćaj je obustavljen 16 časova.

19.8.1944: OC ITO je minirao kasarne neprijatelja u Tolminu. Tačnih podataka još nemamo.[26]

[27]

[28]

21.8.1944: Patrola ITO napala je 2 nemačka podoficira na motoru. Motor ie uništen, neprijatelji su ubijeni. Zaplenjeni 2 pištolja, opasač i torbica. Napad je izvršen između Grahova[29] i Kneže.

22.8.1944: Patrola od 2 borca 2. MSV JPO minirala je u Trstu ispred kasarne SS kamion sa prikolicom na kome je utovareno 18 buradi benzina. Prilikom eksplozije nastao je požar, te su izgoreli kamion i prikolica sa čitavim teretom, kao i putnički automobil koji se nalazio u blizini kamiona. Ranjena su 3 SS vojnika.

• • • *

22 8.1944: Patrola 1. bataljona BBO je na odseku Jenkovo — Dolenje prikupila 500 m telefonske žice.

23.8.1944: Vod minera 3. bat. JPO minirao je drum između Senožeča i Razdrtog. Na mine je naišao nemački kamion i bio uništen.

23.8.1944: 18. i 19. brigada su zauzele položaje Vrtovin — Sv. Urban sa zadatkom da napadnu motorna vozila neprijatelja koja bi se kretala drumom Ajdovščina — Gorica.[30] Preko dana nisu naišla

[28] O miniranju kasarne u Tolminu vidi knj. 15, dok. br. 138.

[27] Redakcija je izostavila tekst o napadu neprijatelja na 17. slovenačku NO brigadu »Simon Gregorčič«, jer je to potpunije izneto u knj. 15, dok. br. 126 i 175.

[28] Redakcija je tu i u daljem tekstu stavila tri tačke umesto izostavljenih podataka o akcijama Briško-beneškog NOP odreda, jer su ove akcije opširnije iznete u dok. br. 23.

[29] Sada: Grahovo ob Bači.

Ovi položaji posednuti su na osnovu naređenja Štaba 30. NO divizije od 22. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 110).

vozila, već je prema položajima 19. brigade naišla kolona neprijatelja od 30 ljudi, koju je jedan bataljon odbio. Tri časa kasnije stigla je neprijateljeva autoblinda s topom manjeg kalibra i otpočela da gađa položaje. Ali je jakom minobacačkom vatrom bila prinuđena da se povuče u pravcu Ajdovščine. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 6 ranjenih. Na našoj strani bila su 2 mrtva i 3 ranjena.

23.8.1944: Snajperska patrola DO je kod Velikog Otoka, blizu Postojne, napala neprijatelja za vreme kupanja. Zaplenjene su 2 puške i 2 odela.

23.8.1944: Jedinice DO su kod Strmice napale kolonu Nemaca i naterale je u bekstvo. Neprijatelj je imao 7 ranjenih.

24.8.1944: MSV za Pivku JPO minirao je žel. prugu Trst St. Peter[31] između stanica St. Peter i Košana. Na mine je naišao nemački voz sa ranjenicima. Oštećene su 2 lokomotive i 4 vagona. Ranjene su 3 mašinovođe. Saobraćaj je na jednom koloseku obustavljen 7 časova a na drugom 40.

24.8.1944: Noću uoči 25.8.1944. je 16. SNOB izvršila pokret preko žel. pruge na sektor Sv. Mihel.[32] Tom prilikom je neprijatelj iz obližnjih bunkera pucao na kolonu i ranio 3 druga.

25.8.1944: Patrola JPO izvršila je MSA[33] u zgradi univerziteta u Trstu. Minirano je skladište i zaplenjeno: 1 puškomitraljez šarac, 19 pari cipela, pisaća mašina, 2 telefonska aparata i različit drugi materijal.

25.8.1944: Između Prvačine i Volčje Drage je 18. brigada iz zasede napala neprijatelja koji se, jačine 70 ljudi, kretao u 4 kolone od Dornberka prema Vipavi. Odmah nakon napada neprijatelj je pokušao da pruži otpor ali se zbog naše vatrene nadmoći odmah povukao. Pri povlačenju je imao 5 mrtvih i 7 ranjenih. Na našoj strani bila su 3 lakše ranjena.

" Sada: Pivka.

ss Pogrešno; treba: Smihel pod Nanosom.

33 minersko-sabotažnu akciju

25.8.1944: Snajperska grupa DO zaplenila je teretni auto s prikolicom iz Postojne, zajedno sa šoferom i pomoćnikom.

Desetina 1. bataljona DO napala je u Zadlogu kod Crnog Vrha domobransku patrolu i naterala je u bekstvo.[34] Poginuo je 1 neprijateljski vojnik a nekoliko je ranjeno.

Obaveštajnu patrolu DO napalo je u Planini kod Rakeka 200 be-ga.[35] Prihvatila je borbu ali se zbop nadmoćnosti neprijatelja morala povući, kada je 1 bio teže ranjen.

26.8.1944: 1. MSV JPO minirao je žel. prugu Trst — St. Peter. Na mine je naišao voz te su oštećeni lokomotiva i 6 vagona. Oštećeno je 200 m pruge a saobraćaj na jednom koloseku obustavljen 36 časova.

26.8.1944: Noću uoči 27.8, prilikom prelaska preko žel. pruge Postojna — Rijeka, bila je napadnuta 7. SNOUB. Neprijatelj je pucao iz obližnjeg bunkera iz minobacača, te je bilo ranjeno 8 drugova a 1 je pofinuo.[36]

26.8.1944: Kod Vogrskog su 2 čete 18. brigade iz zasede napale neprijatelja, i to: 2 kamiona, oklopni automobil i kolonu od 70 fašista koja se kretala iz Dornberka prema Gorici. Na njih su otvorile snažnu vatru a jedna četa ih je gonila pri pokretu. Neprijatelj je bio iznenađen te nije pružio ozbiljniji otpor. Naše su se jedinice povukle tek kada je neprijatelj intervenisao sa pravca Renča. Neprijatelj je imao 40 mrtvih i 10 ranjenih. Oštećena su oba kamiona i oklopni automobil. Na našoj strani ranjen je 1 drug.

27.8.1944: MSV ITO je na drumu između Tolmina i Pologa[37] porušio most.

27.8.1944: Do srušenog mosta kod Oseka na drumu Ajdovščina — Gorica stigla je neprijateljeva kolona

[54] Patrola je bila iz sastava 15. čete SNVZ iz Crnog Vrha.

[35] Kolonu je sačinjavala 7. posadna četa slovenačkih domobranaca iz Rakeka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[36] Zaseda je bila sastavljena od delova 3. bataljona 10. SS policijskog puka iz Prestranka. (Mikroteka VII: Arhiv SUP Ljubljana, film 8, snimak 117).

[37] Na karti 1:100.000 nije pronađen.

od 7 kamiona i 4 motocikla.[38] Neprijatelj se iskrcao i razvio u streljački stroj da bi obezbedio neometan prelazak kamiona. Ceta bataljona 18. brigade napala je neprijatelja te mu onemogućila zauzimanje predviđenih položaja. Neprijatelj je bio iznenađen te se tek nakon kraćeg vremena sredio i poseo položaje. Pri tom je imao više mrtvih i ranjenih. Zatim je vatrom iz automatskog oružja blokirao vatru s naših položaja. Uprkos tome, naši borci su uspeli stići do automobila i zapaliti 3 kamiona natovarena robom i 2 motora. Borba je nastavljena preko celog dana. Uveče je sa pravca Gorice pokušala da prodre nova motorizovana kolona od 4 kamiona, 6 motocikla i 2 oklopna automobila. Ovu kolonu je napala naša zaseda kod Ozeljana, pa se neorijatelj, zbog snažne vatre, vratio u Goricu. Oštećeni su bili oklopni automobil i kamion. U toku noći su se naši borci približili i ostalim kamionima te zapalili još 4 kamiona i 2 motocikla. U toku borbi neprijatelj je imao 60 mrtvih a broj ranjenih nije utvrđen. Zaplenjeno je: 8000 metaka za »šarac«, razni delovi mitraljeza, 6 teških mina za teški minobacač, municija za italijanske mitraljeze »breda« i različit materijal. Zapaljeno je 7 kamiona i 4 motorcikla. Oštećen je oklopni automobil i kamion. Na našoj strani su 3 poginula i 4 ranjena.

27.8.1944: Patrola DO zaplenila je u Velikom Otoku 1 pištolj.

28.8.1944: MSV ITO porušio je drum između Sv. Lucije i Pologa.

1.9.1944: Izvršena je korpusna akcija na uporište be-ga Črni Vrh iznad Idrije. Angažovane su jedinice: XXXI divizija, XXX divizija bez 17. brigade, Stab artiljerije sa 2 diviziona.[39] Napad na uporište izvršila je 3. SNOUB, dok su ostale brigade bile raspoređene na obezbeđenju, i to: 16. SNOB obezbeđivala je pravac Logatec i Hotedršica, 7. SNOUB pravac Godovič, 18. SNOUB pravac Idrija, 19. SNOB pravac Col a 1 bataljon

[58] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice sačinjavale tu kolonu.

" Zapovest za napad na neprijateljsko uporište Crni Vrh vidi u knj. 15, dok. br. 139.

nalazio se u divizijskoj rezervi. Napad je otpočeo u 6 časova artiljerijskom pripremom od dva časa. Zatim je 3. SNOUB prešla na juriš. Pošto se neprijatelj razmestio, sem u bunkerima i otpornim tačkama, još i po svim kućama severne polovine sela, vođena je oštra borba i zauzimana ie zgrada po zgrada sve do 18 časova, kada je uništena i zauzeta poslednja utvrđena tačka. Posada je brojila 147 samih be-ga i bila naoružana sa dva teška minobacača i pešadijskim naoružanjem. Sem toga, posada je imala nekakvu rezervu sastavljenu od starijih godišta. Gubici neprijatelja: 84 mrtva, 35 zarobljenih. Zaplenjeno: teški minobacač, mitraljez »breda«, 8 puškomitraljeza »breda«, 50 pušaka. Pored materijala, u uporištu je izgoreo neutvrđeni broj neprijateljskih vojnika koji su pružali otpor do uništenja.

Naši gubici: 8 mrtvih i 14 ranjenih. U toku borbe je neprijatelj u tri navrata iz uporišta Godovič gađao na naše položaje južno od Crnog Vrha ali nam nije zadao nikakve gubitke. Naši gubici u oružju: 1 mali minobacač P.I.A.T.,[40] 1 puškomitraljez »bren«, oba uništena od neprijateljeve mine. Na položaje 18. brigade naišla je motorizovana kolona iz Idrije. Kolona je naišla na mine. Uništena su 2 kamiona, a od 60 neprijateljskih vojnika poginulo je 30. U 17.50 neprijatelj je ponovio ispad pa je bio odbijen. Iz Hotedršice neprijatelj je pokušavao intervenisati slabijim snagama, te je bio odlučno odbijen. Najjača intervencija bila je sa pravca Logatec na položaje 16. SNOB. Brigada je prihvatila borbu sa brojno nadmoćnijim neprijateljem i zadržavala ga dok nije, posle završene akcije, primila naređenje za povlačenje. 16 brigada je nanela neprijatelju gubitke od 25 mrtvih i zaplenila puškomitraljez »breda«. Sopstveni gubici: 4 mrtva i 8 ranjenih. U toku čitave akcije neprijatelj je pretrpeo tmbitke od 170 mrtvih, 38 zarobljenih; zaplenjeno: teški minobacač, 2 mitraljeza »breda«, 1 mitraljez »fijat«, 13 puškomitraljeza »breda«, 40 pušaka, 6 automata, 5 pištolja, mno-

[40] **Projector Infantry Anti Tank (ručni protivtenkovski bacač engleskog porekla).**

go municije za puške i automatsko oružje, 26 lakih mina za teški minobacač, putnički automobil, motocikl, radio-aparat, 4 bicikla, hrana i vojnička oprema.

Naši gubici: 15 mrtvih, 34 ranjena, 1 P.I.A.T, 1 puškomitraljez »bren«. Prilikom zauzimanja uporišta bilo je takođe iz zatvora be-ga oslobođeno 20 naših političkih radnika. U neprijateljeve gubitke je ubrojeno i oružje koje je u poslednjem jurišu zaplenio 3. bataljon 19. SNOB koji se do tada nalazio u rezervi.[41]

UKUPNI GUBICI NEPRIJATELJA:

mrtvih 401, ranjenih 137, zarobljenih 47.

Zaplenjeno:	uništeno:	oštećeno:
45 pušaka	nepr. upor. Crni Vrh	el. dalekovod
16 puškomitraljeza	24 stuba dalekovoda	2 žel. nadvožnjaka
teški minobacač	3. el. centrale	16 puta žel. pruga
3 mitraljeza	transformator	el. nosač
8 automata	2 nepr. zgrade	4 automobila
11 pištolja	8 vagona	5 lokomotiva
5400 m žice	2 lokomotive	13 vagona
2 telefonska ap.	7 motocikla	2 fabr. postrojenja
pisaća mašina	2 automobila	2 nepr. zgrade
2 automobila	11 kamiona	3 oki. automobila
municija	tenk	drum.
hrana	18 buradi benzina	
	kasarna	
	3 bunkera	
	žel. nadvožnjak	
	most	

oslobođeno: 20 političkih radnika.

SOPSTVENI GUBICI:

mrtvih 56, ranjenih 87, zarobljenih 15, nestalih 60.

Izgubljeno: 5 mitraljeza
11 pušaka
2 automata, 1 at.[42] puška, 1 PIAT, 2 pištolja.

IV. NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA:

Neorijatelj je u poslednjem polumesečju primenio više načina borbe s obzirom na pojedine sektore. U ofanzivi na Tol-

[41] Opširnije o napadu na uporište Crni Vrh i borbama protiv intervencijskih kolona vidi dok. br. 5, 43 i 126.

[42] antitenkovska (protivtenkovska)

minskom on je prema 17. SNOB upotrebio svoju brojčanu nadmoćnost i, izvršenjem noćnih pokreta, preduzeo okruženje brigade, na taj način je iznenadio, uskoro joj onemogućio povlačenje nastojeći da je u potpunosti uništi.

Na Krasu i u Gorenjskoj nastavio je taktiku koju smo već izneli u prošlom izveštaju. Manjim, veoma pokretnim odeljenjima vrši ispade iz uporišta, postavlja zasede na komunikacijama. za kraće vreme okružava sela, a sve sa ciljem da otkrije naše terenske organizacije. Prilikom našeg napada na uporište Črni Vrh, o kome je neprijatelj bio, iz nepoznatih uzroka, obavešten, on je svoje snage iz uporišta rasporedio tako reći po svim kućama s namerom da dobije u vremenu i oduži naše zauzimanje kako bi dočekao intervenciju iz okolnih uporišta.

Naša taktika napadanja utvrđenih uporišta je sa Črnim Vrhom dobila značajnu prekretnicu. Štab korpusa je prekinuo dosadanje noćne napade te se odlučio za napad danju iz sledečih razloga:

1.) raspolagali smo prilično jakom artiljerijom,

2.) imali smo na raspolaganju dovoljne snage za obezbeđenje,

3.) okolna uporišta bila su brojčano oslabljena i

4.) intervencija iz uporišta s nemačkim posadama, s obzirom na političku situaciju, nije bila verovatna.

Napad je izvršen sasma regularno i po planu. Neprijatelj, koji je očekivao noćni napad, bio je iznenađen. Artiljerijskom pripremom, tučenjem uporišta i bunkera bio je prilično iznenađen. Problem je nastao tek kada su naše jedinice neočekivano naišle na neprijatelja u zgradama izvan žicom ograđenog sektora bunkera i otpornih tačaka. Ovaj problem smo rešili na taj način što su obrazovane udarne grupe koje su energičnim dejstvom, bombama i plastikom kao i paljenjem ovih kuća postigle to da se neprijatelj morao koncentrisati samo u severnom delu sela, ukoliko ranije nije izginuo. Zatim se pristupilo poslednjem jurišu, najpre koncentracijom vatre iz celokupnog pešadijskog i artiljerijskog naoružanja na neposrednu blizinu poslednjih otpornih tačaka a zatim odlučnim jurišem pešadije.

V. KRITIČKI OSVRT NA NAŠE OPERACIJE

Transportovanje ranjenika je u datim uslovima izvršeno besprekorno. O negativnim stranama naše vojske u ovom polumesečju teško se može govoriti, ukoliko se one ne odnose na greške koje smo već toliko puta navodili, kao što su slabo funkcionisanje veze, nedovoljna autoritativnost nižeg starešinskog kadra itd.

Činjenica je da je najvažniji problem koji se u poslednjoj, akciji pokazao u najvećoj meri, problem sadejstva artiljerije i pešadije, rešen na potpuno zadovoljavajući način. Naša artiljerija je inače u poslednjem periodu već dva puta učestvovala u akcijama zajedno sa pešadijom; ah tek u poslednjoj akciji na Črni Vrh bila je postignuta potpuna saradnja.

Pitanje veze rešeno je istim komandnim punktom.

Pešadija stvarno nakon prekida artiljerijske vatre nije odmah prešla na juriš, a to iz razloga što je u svom nastupanju naišla na neprijatelja van onog sektora na kome se prema podacima naše obaveštajne službe mogao očekivati. Nakon kraćeg zastoja uklonjen je i ovaj nedostatak.

VI. INZ. TEHNIČKA SLUŽBA

Prilažemo izveštaj.

VII. BROJNO STANJE LJUDSTVA, ORUŽJA I MUNICIJE

Priloženo.

VIII. NAORUŽANJE

Prilažemo izveštaj.

IX. GEODETSKA SEKCIJA

Prilažemo izveštaj.

X. IZVEŠTAJ O STANJU ARTILJERIJE

Formacija artiljerije IX korpusa menjala se utoliko što je formiran 2. divizion, koji sadrži brdsku bateriju i protivtenkovsku bateriju, kao i što je obrazovan OC. Tako je formacija sada sledeča:

Štab artiljerije

1. haubički divizion — dve haubičke baterije, svaka sa po jednom haubicom 100/17

2. divizion — 1. brdska baterija (2 brdska topa 75/13, 75/18) i 2. protivtenkovska baterija (2 AT topa 47 mm i 45 mm ruski).

Zaštitni bataljon
Inž. četa
OC
Vod za vezu
Trupna komora.
Komandni kadar je kompletiran.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba, potpukovnik: Jakopič A.[43] M.P. V.d. šefa odseka, poručnik: Darko Derenda[44]

[43] **Albert Jakopič**
[44] **Tine Derenda Darko**

Prilozi:[45]

1.) Brojna stanja ljudstva, oružja i municije
2.) Izveštaj o naoružanju
3.) Izveštaj geodetske sekcije
4.) Izveštaj inž. tehničke sekcije
5.) Grafički pregled pokreta jedinica IX korpusa
6.) Pregled neprijateljevih gubitaka u mesecu augustu.

BR. 17

IZVEŠTAJ ŠTABA 6. SLOVENACKE NOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« OD 5. SEPTEMBRA 1944. OPERATIVNOM ŠTABU 6. I 11. BRIGADE O AKTIVNOSTI KRAJEM AVGUSTA I POČETKOM SEPTEMBRA[1]

STAB
VI SNOUB »SLAVKO SLANDER«
Položaj, dana 5.9.44. 257[2]

OPERATIVNOM ŠTABU VI I XI BRIGADE

Položaj

Izveštaj o aktivnosti brigade od 21.8. do 7.9.1944.

21.8.44. Brigada se nalazila na položajima Vrh[3]—«Dolgo Brdo.[4]

I bataljon na položajima u selu Vrh.
II bataljon na položajima u selu Dolgo Brdo.
III bataljon na položajima sela Vrh.
IV bataljon na položajima sela Dolgo Brdo.

U I bataljonu vršio se pregled oružja od strane člana Štaba brigade. Uputili smo patrolu da na groblju u Moravčama sahrani dva druga koji su poginuli prilikom poslednjih borbi. Patrola koju smo uputili za prenošenje radio-stanica za XIV diviziju još se nije vratila. Prema podacima koje smo primili od Štaba IV operativne zone bila je uključena u neku drugu

[45] Redakcija ove priloge ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nanalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/11.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332a/lV.
[2] Dopisano mastilom.
[3] Sada: Vrh pri Mlinšah.
[4] Sada: Dolgo Brdo pri Mlinšah.

jedinicu u Štajerskoj. Četa koju smo uputili u IV operativnu zonu za izvršenje nekog specijalnog zadatka[5] isto tako se još nije vratila. Održavali smo stalnu vezu sa XI brigadom i KZO.[6] Preko TV-stanica[7] primili smo 14 novih boraca, mobilisanih u Spodnjoj Savinjskoj dolini. Neprijatelj se na položajima brigade nije pojavio. Dana

22.8.44. brigada se nalazila na starim položajima. Patrola koju smo uputili za prenos radio-stanica za XIV diviziju još se nije vratila. Četa koju smo uputili na specijalni zadatak u Štab zone isto tako se još nije vratila. Održavali smo stalnu vezu sa XI brigadom i KZO. Zbog pomanjkanja oružja uputili smo 114 drugova u KZO da se upute na oslobođenu teritoriju. Prekomandovano je 60 najboljih boraca u jedinice VDV.[8] U brigadi su se javila dva druga Rusa koji su pobegli iz logora u Zagorju.[9] Neprijatelj nije nastupao prema položajima brigade. U slobodno vreme održavani su vojnički i politički časovi. Noću između 22.8 i 23.8.44. brigada se premestila na nove položaje, te se dana

23.8.44. brigada nalazila na novim položajima,

I bataljon na položajima Zgornjeg Motnika,
II batalojn na položajima Jakovog Dola,[10]
III bataljon na položajima samog Motnika,

IV bataljon se u toku protekle noći premestio na spuštalište Mala planina sa zadatkom da prenosi saveznički materijal. S ovim bataljonom krenuo je i pomoćnik političkog komesara brigade.

Tog dana je neprijatelj sa 55 kamiona i 4 tenka počeo da nastupa iz Vranskog drumom za Trojane.[11] Četa III bataljona koja je imala zadatak da postavi zasedu u pravcu Vranskog — već je u 6 časova ujutro kod Ločice[12] došla u dodir sa neprijateljem. Imala je zadatak da postavi zasedu na drumu Ločica — Vransko, ali ga nije izvršila, već je postavila zasedu na drumu Motnik — Ločica i na taj način dozvolila

[5] Ceta je bila upućena kao obezbeđenje anglo-američke vojne misije.
' Kamničko-zasavskim NOP odredom
[7] terenska veza
[8] Vojska državne varnosti (Vojska državne bezbednosti)
® Sada: Zagorje ob Savi.
[10] Zaselak, 3 km severoistočno od Motnika (na karti: Jakovdol).
[11] Redakcija nije mogla utvrditi koje su snage angažovane.
[15] Sada: Ločica pri Vranskem.

neprijatelju dalji pokret prema Trojanama. U tom pokretu je neprijatelj došao u dodir sa zasedom XI brigade, koja se zbog nadmoćnosti neprijatelja povukla do Lebenica.[13]

Jedna četa ovog bataljona nalazila se na položajima na k. 770 a druga četa je napala neprijatelja i proterala ga na suprotno brdo, u pravcu Limovca.

Neprijatelj je odmah zaposeo položaje ispod Limovca i otpočeo da gađa naše položaje mitraljeskom i minobacačkom vatrom. Komandant bataljona se u neprijateljskoj vatri nije snašao te je napustio položaje. Pošto je kod ljudstva nastala panika, komandu je preuzeo načelnik štaba, ponovo poseo položaje i napao neprijatelja, koji je u tom napadu imao više mrtvih. Zbog suviše jake neprijateljske vatre iz tenkova morao se povući na stare položaje. Bataljon je držao položaje do uveče uprkos tome što je neprijatelj pokušavao da prodre na naše položaje, što pak nije uspeo.

II bataljon je jednom četom obezbeđivao dolinu od Vranskog prema Vologi i održavao vezu sa četom III bataljona koja se nalazila u zasedi kod Ločice. Neprijatelj ovde nije pokušavao da nastupa prema našim položajima. •

Četa III bataljona, koja bi trebalo da manevriše i napada neprijatelja bilo gde, ovo nije izvršila. Tek u 18.30 ova četa je zajedno sa četom II bataljona zaposela položaje iznad same Ločice, i to ba§ kada su drumom naišla dva putnička automobila. Kako čete još nisu posele položaje a, uprkos tome, pripucale su na neprijatelja, automobili su uspeli da pobegnu u pravcu Vranskog. Ovom prilikom je neprijatelj imao nekoliko mrtvih i ranjenih. U 21 čas obe čete su se vratile u sastav bataljona.

U 15 časova primili smo obaveštenje da grebenom između drumova Ločica — Motnik i Ločica — Trojane nastupa kolona neprijatelja od oko 100 ljudi. Odmah smo uputili četu I bataljona da neprijatelja zadrži, ali do dodira nije došlo.

Na drumu Ločica — Motnik srušili smo sve mostove i izradili zaseke od drveća na svim mestima gde je bila data mogućnost.

Prema izveštajima koje smo primili, neprijatelj je u borbama sa VI i XI brigadom imao deset auto-

" Zaselak, 2 km severno od Trojana.

mobila mrtvih i ranjenih.[14] Naši gubici: 1 mrtav i dva ranjena.

U sastav brigade stiglo je 76 novih boraca iz Spodnje Savinjske doline.

Noću 23/24.8. je brigada izvršila pokret te se dana

24.8.44. nalazila na novim položajima:

I bataljon u selu (Zg.) Tuhinj,

II bataljon u selu Golice,

III bataljon u selu (Zg.) Tuhinj,

IV bataljon se još nalazio na spuštalištu Mala planina. Zbog umora ljudstva, posle podne se vršilo samo čišćenje i pregled oružja. Naveče je brigada izvršila pokret te se dana

25.8.44. nalazila na novim položajima:

I bataljon u selu Gozd,

II bataljon u selu Kališe,

III bataljon se premestio na Malu planinu i smenio IV bataljon,

IV bataljon se sa Male planine premestio u Novu Stiftu. Na Malu planinu smo uputili 107 novih boraca po oružje, sa četom I bataljona koja treba da obezbedi sigurno prenošenje oružja u XIV diviziju.

U slobodno vreme vršeni su vojnički i politički časovi i čišćenje oružja. Neprijatelj se na položajima brigade nije pojavio. Dana

26.8.44. se brigada nalazila na starim položajima.

III bataljon se u toku noći sa Male planine premestio u Novu Štiftu.

Na razne kurseve podoficirske škole uputili smo 15 drugova. Od terenskih vlasti primili smo 28 novih boraca iz Spodnje Savinjske doline. Uputili smo patrolu u Luče po teški minobacač, ali se ona vratila bez minobacača.

U slobodno vreme održani su po bataljonima vojnički i politički časovi te čišćenje i pregled oružja.

Neprijatelj se nije pojavio na sektoru brigade te se brigada dana

27.8.44. nalazila na starim položajima. Vratila se patrola koja je bila dodeljena za pratnju novih boraca. Uputili smo patrolu od 15 ljudi po mine na Malu planinu, patrolu od 30 ljudi pak po municiju, kao i za prenos

[14] O borbama 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« vidi dok. br. 41.

savezničkog materijala. Na sanitetski kurs uputili smo 3 drugarice. U brigadu je stigao 1 dobrovoljac. U toku dana se

IV bataljon premestio na položaje kod Tomana.[15]

U užem štabu nastale su sledeče promene:

Za v.d. komandanta brigade imenovan je drug kapetan Mirko Jerman.

Za v.d. politkomesara drug Bizjak Ludvik.

Za zam. komandanta brigade drug Zalaznik Franc.

Za načelnika štaba potporučnik drug Mazej Ivan.

Na novo službeno mesto otišao je dosadanji politički komesar brigade drug Babič Jože.

U slobodno vreme vršili su se vojnički i politički časovi te čišćenje oružja.

Noću 27/28.8.44. brigada je izvršila pokret na nove položaje te se dana

28.8.44. nalazila na novim položajima:

I bataljon na položajima trgovišta Motnik,

II bataljon na položajima sela Jakovdol.

III bataljon na položajima Mala Ravan[16],

IV bataljon sa brdskom baterijom i minerskom četom na položajima Zgornji Motnik.

Vratila se patrola koja je pošla na Malu planinu po mine. Uputili smo patrolu od 4 čoveka ka Tomanu po nove borce. Patrola koju smo uputili na Malu olaninu za prenošenje savezničkog materijala još se nije vratila.

Privremeno smo otpustili iz sastava brigade 4 druga.

Mobilisali smo jednog druga.

Po bataljonima su se održavali vojnički i politički časovi i čišćenje oružja. Tog dana se neprijatelj nije pojavio na našim položajima.

Noću 28/29.8.44. brigada se premestila na nove položaje te se dana

29.8.44. nalazila na položajima:

I bataljon sa brdskom baterijom i minerskom četom na Kolovratu,

II bataljon na Strmoj Njivi,[17]

III bataljon na Kolovratu,

[15] **Zaselak, 1 km zapadno od Nove Stifte.**
[16] **Zaselak, 2 km jugozapadno od Motnika.**
[17] **Zaselak, 3 km jugozapadno od Trojana.**

IV bataljon na Strmoj Njivi.

Patrola koju smo uputili ka Tomanu otpratila je nove borce u XI brigadu. Patrola koju smo uputili na Malu planinu za prenošenje savezničkog materijala još se nije vratila. Bolničarka brigade otišla je na novo službeno mesto. Održan je sastanak operativnog i brigadnog štaba. Sa bolovanja se vratio 1 drug. Dezertirao je jedan drug. Mobilisali smo 5 drugova.

U slobodno vreme održavani su vojnički i politički časovi.

Neprijatelj se na sektoru naše brigade nije pojavio.

Zbog očekivane savezničke pošiljke materijala brigada se noću 29/30.8.44. premestila te se dana

30.8.44. nalazila na novim položajima:

I bataljon se nalazio na položajima sela Vače,

II bataljon se nalazio u selu Kandrše,

III bataljon u selu Tlačnica,[18]

IV bataljon sa minerskom četom, brdskom baterijom i Štabom brigade u selu Vrh.

Za lokalizovanje šumskog požara koji je prouzrokovao neprijatelj za vreme borbi sa XI brigadom uputili smo patrolu od 60 ljudi na Kolovrat. Na Malu planinu smo uputili patrolu od 43 čoveka da podigne minerski materijal. Vratila se patrola koja je pratila nove borce u XI brigadu. Van sastava brigade nalazi se patrola koju smo uputili na Malu planinu da prenosi saveznički materijal, te se još nije vratila.

Zbog nesposobnosti za našu NOV otpustili smo 1 druga.

U brigadu su stigla dva dobrovoljca.

Održan je sastanak užeg i šireg štaba.

U slobodno vreme održani su vojnički i politički časovi. i

Neprijatelj se na sektoru koji je zaposela brigada nije pojavio. Dana

31.8.44. brigada se nalazila na starim položajima.

Vratila se patrola koju smo uputili na Kolovrat da gasi šumski požar.

Vratila se i patrola koju smo uputili na Malu planinu po municiju.

[18] **Zaselak, 2 km južno od Blagovice.**

Pošto bolničarski vod u našoj brigadi nije ispunio očekivanja, mi smo ga raspustili.

Iz sastava brigade smo zbog nesposobnosti za službu u NOV otpustili dva druga.
Na novo službeno mesto otišao je intendant brigade Petek Jurij. Za novog intendanta brigade postavljen je drug Milan,[19] do sada intendant III bataljona.
Mobilisan je bio jedan drug.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio. Dana

J9.44. brigada se nalazila na starim položajima. Vršeni su samo pokreti po bataljonima.

I bataljon se nalazio kod Mačkoveca,[20] na Vačama. II bataljon se premestio iz Kandrša na položaje Tlačnica.

III bataljon se premestio iz Tlačnice na položaje Podbukovje.[21] Ovom bataljonu je priključen i deo minerske čete.

IV bataljon sa brdskom baterijom i delom minerske čete ostao je u selu Vrh. Isto tako i Štab brigade. Ceta II bataljona zarušila je drum Zagorje — Trojane i izradila zaseke gde god je to teren dozvoljavao. Ceta IV bataljona izradila je zaseke na drumu Trojane — Moravče na pet mesta u ukupnoj dužini 200 m i ponovo srušila 4 mosta koji su provizorno bili opravljeni. Nestala su dva druga. Jedan drtig vratio se sa bolovanja. Uputili smo 1 druga na tečaj za horovođe. U brigadu su pristigla 3 dobrovoljca. U slobodno vreme održavani su vojnički i politički časovi. Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio. Noću 1/2.9.44. je II bataljon sa delom minerske čete minirao žel. most na železničkoj pruzi Zagorje — Sava ispod Knežoha.[22] Most je u potpunosti srušen a pruga uništena na dužini od 25 m, a uništena su i sva signalna postrojenja u blizini. Na miniranje je **neDrijatelj** reagovao mitraljeskom vatrom i flakom iz Ponoviča i Litije. Pošto je svoj zadatak izvršio, bataljon se povukao i u jedan čas noću stigao na Vače.

" Franc Ivanuš Milan

[10] Zaselak, 1 km zapadno od Vača.

" Sada: Podbukovje pri Vačah.

" Pogrešno; treba: Knežakovna, brdo u rejonu k. 393, 1 km zapadno od s. Sava.

Dana

2.9.44. brigada se nalazila na starim položajima:

I bataljon na Vačama,

II bataljon na Tlačnici,

III bataljon poseo je položaj Breznika,

IV bataljon nalazio se na položajima sela Vrh zajedno sa brdskom baterijom.

U sastav brigade stigao je 1 dobrovoljac. U slobodno vreme održavali su se vojnički i politički časovi. Neprijatelj se tog dana na našim sektorima nije pojavio. Noću 31.8 /1.9.44. je III bataljon, delom minerske čete, srušio most zajedno sa podzitkom između Renka i Mošenika, koji se srušio u Savu i tom prilikom srušio oko 300 m pruge i isto toliko podzitka. Neprijatelj nije ometao ovu akciju.

Dana

3.9.44. brigada se nalazila na starim položajima:

I bataljon sa minerskom četom na položajima Vača,

II bataljon na Tlačnici,

III bataljon na položajima Breznik,

IV bataljon sa brdskom baterijom na položajima Vrh. Stab brigade premestio se sa Vrha na Vače. Sa bolovanja vratio se 1 drug. Mobilisali smo dva druga a 1 je stigao dobrovoljno.

U slobodno vreme održavali su se vojnički i politički časovi. Neprijatelj se na našim položajima nije pojavio. Noću 3/4.8.[23]44. krenuo je III bataljon na rušenje bunkera i železničke pruge Zagorje — Laze. Kako bataljon nije na vreme primio eksploziv, to se morao vratiti na stare položaje.

Brigada se

4.9.44. nalazila na starim položajima.

Vratila se patrola koja je otišla na Malu planinu. Sa sobom je donela 410 kg eksploziva. Iz ove patrole je dezertiralo 5 nenaoružanih novih boraca. Uputili smo patrola na sabotažnu akciju prema Ločici. Uputili smo patrolu od 5 ljudi ka Tomanu po nove borce. Jednog druga smo uputili u kulturnu ekipu u Stab zone. Mobilisali smo 5 novih boraca. U slobodno vreme su održavani vojnički i politički časovi. Neprija-

[0] i [u] Omaška; treba: 9.

telj se na našim sektorima nije pojavio. Noću 4/5.8.[24]44, delom minerske čete minirali smo železničku prugu na dužini od 300 m između Renka i Spodnjeg Krbulja.[25] Na ovoj dužini uništena je pruga. Oborena je i telefonska instalacija na dužini od 150 m. Podzidak visok oko 10 m u potpunosti je srušen na dužini od oko 60 m. Bataljon je pružio i KZO pomoć pri miniranju, a istome smo za ovo ustupili i nešto eksploziva. Za vreme akcije se neprijatelj nije pojavio.

U toku iste noći je vod II bataljona minirao i srušio most od armiranog betona koji se nalazi između Ločice i Jasenka[26] na glavnom drumu Celje — Domžale. Most je potpuno srušen te je pao u potok. Neprijatelj akcije nije ometao. Brigada se dana

5.9.44. nalazila na starim položajima:

I bataljon sa minerskom četom i Štabom brigade na položajima Vača.

II bataljon se sa položaja Tlačnica premestio na položaje Breznik.

III bataljon se u toku dana premestio na položaje kod Tlačnice.

IV bataljon sa brdskom baterijom ostao je na starim položajima u selu Vrh.

U prvi sumrak je 3. četa III bataljona htela da napadne uporište Mošenik. Ali je na putu saanala da je uporište već uništio KZO.

Na omladinsko savetovanje SKOJ uputili smo 13 drugova i dve drugarice.

Drug kojeg smo smatrali kao dezertera vratio se u sastav brigade.

Jedan drug je otišao na bolovanje.

Patrola koju smo uputili po nove borce još se nije vratila. Ceta koja je pratila anglo-američku misiju takođe se još nije vratila. Ni patrola koja je nosila radio-stanicu za XIV diviziju nije se vratila. Patrola koju smo uputili u pomoć specijalnoj četi za sklanjanje savezničkog materijala još se nije vratila. U slobodno vreme održavani su vojnički i politički časovi. Neprijatelj se na našim sektorima nije pojavio.

[25] **Pogrešno; treba: Krbulje, zaselak, 3 km jugozapadno od Zagorja • ob Savi.**

2« **Pogrešno; treba: Zajasovnik.**

6.9.44. brigada se nalazila na starim položajima.

I bataljon sa minerskom četom i Štabom brigade nalazio se na Vačama.

II bataljon na položajima Breznik.

III bataljon na položajima Tlačnica.

IV bataljon sa brdskom baterijom se nalazio na položajima sela Vrh.

Ceta II bataljona nalazila sa u zasedi kod porušenog dela pruge. Oko 14.00 časova stigla je patrola od 8 pripadnika Vermanšafta sa 15 radnika koji su hteli da oprave prugu.

Zaseda je odmah ispalila nekoliko rafala iz mitraljeza i izbacila dve mine iz minobacača, nakog čega su se svi panično razbegli prema Zagorju. Neprijateljski gubici nam nisu poznati. Zbog planirane akcije krenule su posle podne u dolinu još dve čete.

Vod IV bataljona izvršio je konfiskaciju na državnom imanju kod Bregara.[27] Zaplenjene su dve krave, zaprežni konj i jedna svinja.

U brigadu su stigla dva dobrovoljca.

Uputili smo najboljeg bataljonskog bolničara za potrebe VDV. Vršeno je saslušavanje ratnih zarobljenika. Održani su vojni i politički časovi te čišćenje oružja. Neprijatelj se na sektorima brigade nije pojavio. Naveče je II bataljon krenuo na diverzantsku akciju na železničku prugu duplog koloseka Zagorje — Sava. Minirano i srušeno je bilo oko 300 m pruge duplog koloseka i srušen je potporni zid kod mosta u blizini Renka, koji je bio uništen već u poslednjoj akciji. Neprijatelj nije ometao akciju. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

U isto vreme krenuo je i I bataljon na diverzantsku akciju na istoj pruzi te je minirao i srušio oko 300 m pruge duplog koloseka. I ovu akciju neprijatelj nije ometao. Saobraćaj je zbog obeju akcija prekinut najmanje za 6 dana.

7.9.44. **brigada** se **nalazila na starim Doložajima.**

I bataljon sa minerskom četom i Štabom brigade nalazio se na Vačama.

II bataljon se nalazio kod Breznika.

III bataljon se nalazio na Tlačnici a

" Ovaj posed nalazi se 7 km jugoistočno od Domžala.

IV bataljon sa brdskom baterijom nalazio se na Vrhu. Vratila se patrola od 5 boraca koju smo uputili po nove borce ka Tomanu. Sa sobom je dovela 29 drugova, dok je 10 drugova zadržala Komanda mesta Gornji Grad.

Zasede I i II bataljona stalno su kontrolisale porušenu železničku prugu i tako onemogućile neprijatelju njenu svaku opravku. U brigadu su stigla dva dobrovoljca.

U slobodno vreme održavani su vojnički i politički časovi i čišćenje oružja.

Neprijatelj se na sektorima brigade nije pojavio.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V.d. politkomesara:
L. Bizjak

V.d. komandanta, kapetan:
Mirko Jerman

BR. 18

IZVEŠTAJ ŠTABA ZAPADNOKORUŠKOG NOP ODREDA OD 5. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA O STANJU NA TERITORIJI I U JEDINICAMA ODREDA[1]

STAB
ZAPADNOKORUŠKOG ODREDA
NOV i POS

Na položaju dana 5.9.44. 35 op.
Br.: 239

Predmet: izveštaj o stanju jedinica
i operat. sektora

ŠTABU KORUŠKE GRUPE ODREDA

Dana 15.8. krenuo sam sa konkretnim zadatkom sa svim do tada novoformiranim jedinicama našeg Odreda prema za-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. U gornjem desnom uglu mastilom je dopisano u Štabu Koruške grupe NOP odreda: »35 op.«, što označava broj delovodnika Operativnog odseka.**

padu.[2] Zadaci koje sam sebi postavio i koje sam dobio od ostalih članova štaba bili su:

1) Postavljanje svih jedinica na određene operat. sektore koji su Vam bili dostavljeni.

2) Uspostaviti veze sa zapada, preko jedinica, s našim štabom i dalje sa KGO.[3]

3) Pregled Ziljske čete, veze s njom, dati joj konkretne zadatke, upoznati kadar i, po potrebi, zameniti ga ili popuniti.

4) Uspostaviti vezu sa severnom (4. četom) preko Drave.

5) Na svim operat. sektorima jedinica uspostaviti veze sa pol.[itičkim organima], organima vlasti i ustanovama OF.

6) Ispitati mogućnosti mobilizacije i opstanka jedinica na određenim sektorima sa zadacima koji su im bili postavljeni.

7) Pregled i provera ljudstva te novog i starog kadra.

8) Raspoloženje civ. stanovništva i jačina neprijatelja na ovim sektorima.

Kao što Vam je poznato, jedinice smo formirali iz novomobilisanih boraca, koje smo primili: 47 iz VKO,[4] 18 iz GO,[5] i 12 ruskih zarobljenika ili prinudno upućenih u Nemačku, koje smo mobilisali sami uz pomoć Povereništva OBKOM-a[6] za Rožnu dolinu.

Možda Vam nije noznato da su iz VKO i GO upućeni uopšte fizički slabi i, posebno, moralno sasvim slabi i nepoverljivi ljudi. Ovo ljudstvo, koje u vreme prijema odn. dolaska u naš Odred nismo poznavali, prilikom formiranja jedinica podelili smo među starije borce, a koji su bili u manjini, i sa njim sam krenuo na put. Sam pohod je bio, razumljivo, nedisciplinovan i nikako vojnički. U ovom pohodu pruženo im je što više pogodnosti i olakšica da bi se pojedinci kao i jedinice moralno, politički i vojnički učvrstili. Sve ovo, kao i svi napori starešina da bi se ovo postiglo, uspelo je u manjoj meri i željenog cilja nismo postigli. Dezertiranja su vršena kao po spisku, nekoliko nesposobnih vratili smo i uputili Komandi Solčavsko-logarske partizanske straže. Starije borce koji su se barem nešto istakli i koje smo uspeli da izgradimo — postavili smo za starešine, koje treba da vode i vaspitavaju ove nezadovoljne i u svim pogledima zaostale elemente. Uspostavljanje veze odu-

[2] Da bi se pojačala aktivnost jedinica Zapadnokoruškog NOP odreda formiran je, od 10. do 14. avgusta 1944, od dela ljudstva Istočnokoruškog i Gorenjskog NOP odreda, 3. bataljon Zapadnokoruškog NOP odreda. U vezi s tim bataljonima i četama određeni su novi sektori dejstva. Zatim je politički komesar Zapadnokoruškog NOP odreda krenuo u jedinice da kontroliše izvršenje zadataka (vidi knj. 15, dok. br. 87).

' Koruškom grupom NOP odreda

[4] Vzhodnokoroškeg (Istočnokoruškog) NOP odreda

[5] Gorenjskog NOP odreda

" Oblasnog komiteta KP Slovenije

zelo je i preostale starije i poverijivije borce koji su se još nalazili u jedinicama i posle toga su ostale jedinice sastavljene iz samih bolesnih i nezadovoljnih drugova, nesposobnih za napornu službu kakva se postavlja pred svakog pojedinca u zapadnoj Koruškoj. Kao što se iz ovoga vidi, udarna snaga i brojno stanje jedinica i iskustvo kadrova su veoma mali.

Komandni kadar, od bataljonskog do četnog, nije vičan nikakvim administrativnim poslovima kakvi se danas od njega traže. Svaku stvar treba mu do tančina razjasniti, a još uvek je nepotpuno i pogrešno napisano, i moramo ga za ove zadatke tek vaspitavati, da odgovara i u ovom pogledu. Zbog toga je veoma teško dostavljanje izveštaja i ostalih stvari koje moramo dostavljati. Prema kadru, koji hoćemo i moramo podići i svestrano osposobiti, moramo da imamo veliki obzir, a ovo se odražava na nedostatke u dostavljanju svih izveštaja našeg Štaba Vašem štabu. Štabovi bataljona su nepopunjeni, sem I bataljona, te je njihov rad težak i još otežan zbog velikih zadataka koje smo im dali u pogledu vaspitanja kadrova i novih boraca, zatim smeštaj u šumi i stalni pokreti otežavaju rad.

Sve jedinice su bile postavljene na svoje operat. sektore koji su im bili određeni. Uspostavili smo vezu od sektora II čete, koja dejstvuie u granicama potok Bistrica — bivša jug. granica — reka Drava — do visine Baškog jezera. Ova četa ima još konkretan zadatak da postepeno prodire u Ziljsku dolinu i tamo vrši diverzantske akcije. Ova veza ide preko štaba I bataljona i dalje preko ostalih jedinica do našeg štaba. Veze funkcionišu triput nedeljno, te ih treba samo još učvrstiti i popuniti, što ćemo i uraditi kada naiore uspemo popuniti jedinice, koje su oduzimanjem najboljih drugova veoma osakaćene i skoro nesposobne za kakvu veću aktivnost.

Prilikom dolaska u Rožnu dolinu saznao sam da je Ziljska četa, posle tri dana boravka tamo, na brzinu pobegla nazad[7] u sastav BBO.[8] Istovremeno sam se sreo sa komandantom Odreda drugom Nestlom[9] koji je došao sa četom da i ukratko mi objasnio sve

[7] **Podatak nije tačan. Ziljska četa, iz sastava Briško-beneškog NOP odreda, stigla je na područje Ziljske doline 30. avgusta 1944. i sledećeg dana uspostavila vezu s političkim organima na terenu (vidi knj. 15, dok. br. 18, objašnjenje 3). Ona je noću 2/3. septembra, u saglasnosti sa Okružnim komitetom, a uz pomoć nekoliko pripadnika Vojske državne bezbednosti i kurirske stanice, izvršila ekonomsku akciju u selu Korpiče (na karti 1:100.000, izdanje GI JNA, 1948: Grpiče, 8 km jugozapadno od Beljaka). Ceta se i posle te akcije zadržala na ovom sektoru (vidi izveštaj komande čete od 7. septembra 1944, Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 342/III).**

[8] **Briško-beneškog NOP odreda**

• **Anton Okrogar Nestl, narodni heroj. Umro 13. februara 1955. godine.**

ložaj. Zbog premeštaja našeg štaba odustao sam od namere da putujem u Ziljsku dolinu. Tamo je otišao pomoćnik OC drug Silvo,[10] on će doneti iscrpan izveštaj o tom sektoru, i mi ćemo ga odmah dostaviti Vama.

Sto se tiče veze sa severnom (4.) četom, ja sam za vreme boravka [u Rožnoj dolini], uz pomoć člana Povereništva OBKOM-a za Rožnu dolinu druga Janeza Kranjca, uputio legalnog kurira sa zadatkom da sa četom stupi u kontakt, da postavi javku na dogovorenom mestu gde bi se sastali kuriri posle prelaska Drave, a zatim bi se izvršilo sve potrebno [da se organizuje stalna veza]. Pošto nisam imao vremena da sačekam rezultat, dao sam potrebna uputstva štabu bataljona: da uspostavi i održava vezu sa ovom četom, zajedno i uz pomoć Povereništva OBKOM-a za Rožnu dolinu. U tom cilju je štab bataljona i naknadno primio nova uputstva koja smo primili od Vašeg štaba. Mogućnosti za uspostavljanje veze postoje ukoliko budemo raspolagali ljudima koji će biti sposobni da je održavaju. O uspostavljanju i funkcionisanju ove veze i o svim teškoćama pri tom izveštavaćemo.

Uspostavljeni su kontakti sa političkim i ostalim terenskim organizacijama, te će njihova saradnja biti u duhu međusobne pomoći i najtešnje saradnje između nas i njih. Mogućnosti prehrane kao i ostalih aktivnosti jedinica su zadovoljavajuće s obzirom na malobrojnost neprijatelja.

Mogućnosti mobilizacije i, u tom pogledu, prodora u veća mesta odn. centre gde se nalaze razni logori prilične su. U sva ova mesta, kao Bistrica,[11] Celovec, Borovije, uputili smo naše poverenike sa zadatkom da te ljude dovedu u naše jedinice. Sve ovo uradili smo u sporazumu s političkim organima, koji će nam pružati i pomoć. Sto se tiče mobilizacije Korušaca ima malo izgleda jer sve za vojsku sposobno već je u švapskoj vojsci, dok je omladina u 16 godini izključena iz mobilizacije, te mobilišu samo onog koji dobije poziv za Arbeitsdinst[12] ili slično. Na odsustvo dolazi mali broj ljudi, koji su nam uglavnom tuđi. Mobilizacija će uspeti koliko jedinice budu znale iskoristiti sve momente koji im se pružaju. Opstanak jedinica na određenim sektorima i izvršenje zadataka uz veću aktivnost biće mogući samo uz popunu, što ćemo pokušati da postignemo u najkraćem vremenu.

Ljudstvo, kao što je već navedeno, vrlo se slabo pokazalo. Iako se stanje donekle poboljšalo, još nije zadovoljavajuće. Takođe je neiskusan i novi kadar, i postepeno se popravlja uz naš stalni pritisak na njega. Sto se tiče starijeg, donekle već isku-

[10] Stane Prinčič Silvo
" Verovatno se odnosi na Bistricu v Rožu.
[12] Službu rada

snog kadra, on je dobar, ali mu nedostaje ljudstvo s kojim bi radio. Svi štabovi bataljona prilično su dobri i svesni su svog rada, ali su nevešti, nedovoljno obučeni u administraciji koja se danas traži od njih. I u tom cilju napregnućemo sve snage da ih osposobimo.

Raspoloženje civ. stanovništva prema našoj vojsci svugde je veliko, te je veoma radosno prilikom dolaska jedinica na određen sektor. Jačina neprijatelja na svim sektorima veoma je mala, ali se prilikom aktivnosti jedinica, ili pak kada primeti manje naše jedinice, prikupi iz ostalih krajeva Rajha. O stalnim posadama videćete iz izveštaja Obaveštajnog centra.

Ovo neka bude kratak pregled jedinica i mogućnosti rada u ovom delu Koruške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Mavrin Ivan

Komandant:
Okrogar Anton

[13] *Stab KGO*
Primljeno 8.9.44.
Br. 35 op.

U arhiv.

[11] **Sledeći tekst je, mastilom, dopisan u Štabu Koruške grupe NOP odreda.**

NAREĐENJE ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 6. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NOVI RASPORED SNAGA U VEZI S PREDVIĐENIM AKCIJAMA NA PODRUČJU KOZJANSKO[1]

STAB
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 6.IX 1944.

SVIM ŠTABOVIMA XIV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj

Neprijatelj ima zaposednute drumove i železnicu Frankolovo, Stranice, [Slovenske] Konjice, Loče,[2] Lipoglav, Grobelno. Verovatno i železničku prugu Grobelno — Celje. Neprijateljeva kolona[3] jačine 100—150 ljudi nastupa drumom od Ziča u pravcu Spitaliča,[4] i sa njom su već stupile u borbu jedinice I brigade u blizini Skednja ispod Tolstog Vrha.[5] Prema podacima obaveštajne službe i dosadašnjem nastupanju neprijatelja ustanovili smo da neprijatelj ima nameru da jačim snagama iz više pravaca napadne naše jedinice.[6]

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/11.

*** Sada: Loče pri Poljčanah.**

[3] Verovatno su to bili delovi 2. bataljona 14. SS policijskog puka, koji se u to vreme nalazio u Slovenskim Konjicama.

[4] Zaselak, 3.5 km južno od Slovenskih Konjica (na karti 1:100.000, izdanje GI JNA 1948: Sv. Marija Spitalič).

[5] Iz izveštaja Štaba 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« vidi se da je u rejonu Tolsti Vrh 3. bataljon vodio borbu protiv policijske kolone jačine oko 80 ljudi, koja se nakon kraće borbe povukla (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/11). U isto vreme, u rejonu Kraberk, vodio je borbu 3. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 81).

[6] Posle zauzimanja uporišta Sokolski dom i Mariborska koča na planini Pohorju (vidi dok. br.- 41) neprijatelj je pojačao svoja uporišta u Slovenskoj Bistrici, Vitanju, Slovenj Gradecu, Ribnici na Pohorju i Sv. Lovrencu (sada: Lovrenc na Pohorju) i otpočeo koncentrično nastupanje u pravcu Rogle. Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljeve snage bile angažovane, ali se iz izveštaja puka Trek (Treeck) vidi da je na zapadnom delu Pohorja bila angažovana podoficirska škola 18. vojnog okruga iz Maribora, a na jugoistočnom delu su angažovane policijske snage, — verovatno 2. bataljon 14. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V). Stab 14. NO divizije, koji je u to vreme već planirao da težište svog dejstva prenese na područje Kozjansko, odlučio je da ne prihvati borbu na Pohorju, te je 1. slovenačkoj NOU brigadi »Tone Tomšič« i 2. slovenačkoj NOU brigadi »Ljubo Sercer« nare-

Divizija će noćas, po brigadama, izvršiti pokrete na nove položaje. S obzirom na ovo

n a r e đ u j e m o :

I brigada treba uveče da prikupi sve snage i izvrši pokret preko druma Frankolovo — Vitanje na položaje Paškega kozjaka, sa zadatkom da transportuje višak novih boraca iz čitave divizije za VII korpus, odnosno za K.O.[7] Detaljno naređenje dobiće Štab brigade usmeno, zbog čega treba da se odmah jedan član Štaba brigade javi u Štab divizije.

II brigada treba u 21 čas da prikupi svoje snage i krene sa dosadašnjih položaja preko južne železnice,[8] severoistočno od Grobelna, na položaje Lekmarje. Odmah treba da prikupi, odnosno odredi 100 nenaoružanih boraca koji će biti upućeni za VII korpus, te ih uputi u XIII brigadu, koja će ih zajedno sa svojima predati I u.b.

XIII brigada treba da prikupi svoje snage[9] i u toku noći izvrši pokret preko južne železnice na položaje Resevna ili negde u okolini. Brigada treba odmah da odredi 80 nenaoružanih drugova za VII korpus te ih zajedno sa onih stotinu iz II brigade preda I brigadi u selu Sojeku, tj. u sedlu između Zg. Slemena i Kamne Gore.

Štab divizije će se uveče priključiti II brigadi te će kretati zajedno sa II brigadom.

I brigada treba da jedanput dnevno upućuje direktne kurire na tačku 1/15[10] koja se nalazi na Zg. Slemenima.

XIII brigada treba da jedanput dnevno održav.a vezu sa Štabom divizije. Javka biće kod crkve Sv. Štefana noću od 11 do 4 časova. Takođe treba da se XIII brigada poveže sa KO,[11] od kojeg treba da primi 100 pušaka, po mogućnosti sa 100 drugova, ako je puške ovaj već primio iz Dolenjske.

dio 4. septembra 1944. da se sa Pohorja prebace na Konjišku goru (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 334/11). U isto vreme naredio je da se i 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič« iz rejona Lekmarje prebaci na Konjišku goru. Cilj koncentracije 14. divizije na Konjiškoj gori bio je;

— da se nakon dužeg vremena prikupe sve jedinice (13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič«, dva meseca odvojena od ostalih jedinica, dejstvovala je na području Kozjansko),

— da se izvrši pregled jedinica i

— da se na zajedničkom sastanku sa štabovima brigada detaljno razradi plan budućih akcija. (Podaci tadašnjeg političkog komesara 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« Mihaela Butare Alekse).

[7] Pogrešno; treba: KZO (Kamničko-zasavski NOP odred).

[8] Odnosi se na železničku prugu Maribor — Zidani Most.

• Brigada se tada nalazila na položajima u rejonu Dramije — Zgornje Slemene.

[10] To je šifra za kurirsku stanicu.

[11] Kozjanskim NOP odredom

I brigada treba da XIII brigadi preda 100 kg eksploziva sa svim priborom [za miniranje] i 1.000 [komada] »mauzer« municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:[12] Komandant, major:[13]

BR. 20

ZAPOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 6. SEPTEMBRA 1944. ŠTABOVIMA 10. SLOVENAČKE NO BRIGADE »LJUBLJANSKA«, NOTRANJSKOM NOP ODREDU I UDARNOM BATALJONU ZA RUŠENJE ŽELEZNIČKE PRUGE PRESERJE — RAKEK[1]

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, dana 6.IX 1944.
Br. 45

ŠTABOVIMA VIII, IX i X BRIGADE
NOTRANJSKOM ODREDU
UDARNOM BATALJONU, I
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

na položaju

Z A P O V E S T
sekcija Vrhnika — Cerknica 1 : 100.000

Situacija:

Podaci o neprijatelju: Jačina neprijatelja u Rakeku je 1200 bega[2] i 165 Nemaca; Unec 30 bega a sem toga tu je privremeno 100 četnika;[3] Ivanje Selo 15 bega; Planina, na železničkoj stanici 30 bega; Logatec 150 bega, 10 polica-

[1!] Politički komesar je tada bio Alojz Zokalj Džidži.
[13] Komandant je bio Janko Sekirnik Simon.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/III. Broj delovodnika dopisan je olovkom.
[1] belogardista (slovenačkih domobranaca)
[s] Verovatno se odnosi na Notranjski četnički odred.

jaca i 450 radnika OT;[4] Bistra 25 bega; Dol[3] 40 bega, 6 Nemaca i 70 radnika OT; Borovnica 450 bega, 110 Nemaca, 10 policajaca, 70 radnika OT; Vrhnika 250 bega, 10 Nemaca; Log[G] 30 bega i 2 Nemca; Goričica[7] 20 bega; Preserje (žel. stanica) 60 bega; Podpeč 70 bega i 8 bega policajaca; Notranje Gorice 50 bega; Vnanje Gorice 20 bega; Brezovica[8] 30 bega, 360 radnika OT; Breg[9] 25 bega; Ig 160 bega; Črna Vas 30 bega; Kršlinov grič[10] 16 bega.[11]

Neprijatelj je razmešten u uporištima u cilju obezbeđenja železničke pruge i ima duž pruge bunkere okružene žicom. Pojedini bunkeri su i prazni. Na pojedinim sektorima neprijatelj je izvršio miniranje pored pruge. Utvrđenja duž pruge tačno se vide iz skice[12] koju je dobio na raspolaganje Štab X brigade. Neprijatelj je s obzirom na današnju svetsku i političku situaciju i na poslednje savezničko bombardovanje, demoralisan. Na sektoru Rakek je II udarni bataljon »W«. Poslednja neprijateljeva reakcija na naša stalna rušenja dokazuje da sa ispadom neprijatelja možemo računati samo na sektoru Rakek i Borovnica. Neprijatelj povremeno patrolira do Rakitne i Kožljeka a duž pruge su stalne dnevne i, noćne patrole jačine oko 15 ljudi, kao i zasede, koje menjaju svoja mesta.
Podaci o našim snagama: Notranjski odred se nalazi na

[4] organizacije Tot (Todt)

[5] Sada: Dol pri Borovnici.

• Sada: Log pri Brezovici.

[7] Sada: Goričica pod Krimom.

[8] Sada: Brezovica pri Ljubljani.

*** Sada: Breg pri Borovnici.**

[10] Na karti 1:100.000 nije pronađen. Verovatno se odnosi na brdašce kod zamka Kušljanov grad (2 km zapadno od Vnanjih Gorica).

[11] Za obezbeđenje železničke pruge Ljubljana — Rakek postojala je Grupa za zaštitu železničke pruge (sa štabom u Vrhniku). Ova Grupa slovenačkih domobranaca imala je sledeče jedinice: u Rakeku 2. bataljon (17., 47. i 48. i teška četa), 6. i 7. posadna četa; u Logatecu 1. posadna četa (stigla iz Brezovice u drugoj polovini avgusta) i 45. posadna četa; u Vrhniki 41. i 72. posadna četa; u Verdu 5. posadna četa; u Borovnici 3. i 4. posadna četa; u Notranjim Goricama i Preserju 2. posadna četa. Ove čete su bile raspoređene po bunkerima i uporištima duž železničke pruge. U sastavu Grupe za zaštitu železničke pruge bile su još: 42. posadna četa u Polhovom Gradecu, 43. posadna četa u Horjulu, 44. posadna četa u Rovtama i 46. posadna četa u Hotedršici. Redakcija nije mogla utvrditi iz koje su jedinice bile nemačke snage raspoređene po uporištima duž železničke pruge. U uporištu Ig nalazila se 24. posadna četa a u Crnoj Vasi jedan vod 112. posadne čete. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, 1 281/11 i 282/III).

Redakcija skicu nije pronašla.

sektoru Sv. Vid[13] — Gor. Sleme[14] — Studenec[15] i Lužarji — Zapotok. Položaji ostalih naših snaga su poznati brigadama i odredu. U cilju rušenja železničke pruge na odseku između Borovnice i Preserja, da bi se zaustavio neprijateljev saobraćaj prilikom povlačenja njegovih snaga iz Italije,

n a r e đ u j e m o :

VIII brigada: i dalje ostaje na svom sektoru Kurešček — pilana Mokrec — Golo, sa obezbeđenjem u pravcu Studenec-Ig[16] i u pravcu Vel. Lašče i Pijava Gorica. Kontroliše drum Pijava Gorica — Turjak i ima ostale zadatke koje je primila.

IX brigada: ostaje i dalje na starim položajima Dane — Gor. Jezero — Zerovnica sa istim zadacima.

X brigada: noću 7/8.IX 1944. izvršiće rušenje železničke pruge između Borovnice i žel. stanice Preserje na odseku Goričica. Za izvršenje rušenja Stab brigade odrediće 2 bataljona, od kojih će jedan na sektoru Rakitna vršiti obezbeđenje onih snaga koje će rušiti prugu.[17]

Bataljon na sektoru Rakitne mora pre odlaska snaga na železničku prugu prekontrolisati sektor Raktine i postaviti zasede na Krimček (k. 933) i Sop (k. 999) te pored puta koji prolazi između Krimčeka i Smrekoveća iz Rakitne u pravcu Paka. Snage ovog bataljona ostaju na ovim položajima sve do povratka snaga koje će rušiti železničku prugu, sa zadatkom da spreče svaki pokušaj neprijatelja da preseče povratak snaga sa pruge. Ovaj bataljon treba da bude na položajima konspirativno, a pred veče upućivati patrole prema Borovniškoj kotlini, što bliže uporištu, s ciljem otkrivanja neprijateljevih namera. Bataljon koji će rušiti prugu određuje 2 čete za obezbeđenje 4 minerske grupe, s tim da se svakoj četi pridaju 2 minerske grupe. Jedna četa treba da prekine prugu kod bunkera br. 7 i na taj način spreči dolazak oklopnog voza iz pravca Borovnica. Treba da se miniraju oba koloseka. Jedna četa

[15] Sada: Zilce.

[14] Na karti: G. Sleme, a zvaničan naziv: Sleme.

[15] Sada: Studenec na Blokah.

[18] Sada: Ig.

[17] Štab 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska«, u svojoj zapovesti od 7. septembra 1944, odredio je 2. bataljon za obezbeđenje a 3. bataljon za rušenje železničke pruge (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 197a/II).

treba dvema minerskim grupama da sruši oba koloseka kod bunkera br. 5 i spreči dolazak voza iz pravca Ljubljana. Minerske grupe treba zatim, pod zaštitom četa, da postave duž pruge što više mina sa hemijskim upaljačima i da ih dobro zamaskiraju tako da ih neprijatelj ne otkrije. Jedna četa treba da služi kao rezerva na pogodnom mestu. Udarni bataljon rušiče prugu na što većoj dužini između bunkera br. 5 i br. 7. Dok Udarni bataljon ruši prugu, četa u rezervi treba da protivtenkovskim bacačima izvrši napad na bunker br. 7 i uništi ga. Treba dobro postaviti zasede u pravcu Brega i u pravcu žel. stanice Presarje, kako neprijatelj ne bi došao iza leđa snagama koje ruše prugu.

Pokret snaga koje će izvršiti miniranje železničke pruge treba da bude konspirativan, i to pravcem Rakitna, između Smrekoveca i Krimčeka, južno od Srobotnika (k. 780), a zatim šumskim putevima u pravcu Goričice. Štab divizije će do 10 časova dana 7. IX 1944. uputiti u Štab brigade 3 vodiča. Za pojedine čete treba Štab brigade sam da obezbedi potreban broj vodiča, s tim da zakonspiriše akciju. Početak pokreta na akciju narediće član Štaba divizije. Štab drigade organizovaće dobru vezu za vreme akcije i na povlačenju po izvršenom zadatku.

Udarni bataljon: kretaće s jedinicama X brigade sa zadatkom da sruši što više pruge između bunkera br. 5 i br. 7. Svaku neprijateljevu zasedu energično napasti i uništiti. Prilikom miniranja pruge na svom sektoru položiti što više mina sa hemijskim upaljačima, te ih dobro zamaskirati. Dobro obezbediti svoja leđa. Za vreme pokreta Udarni bataljon kreće iza bataljona IX brigade koji će rušiti železničku prugu, te zbog toga treba da odredi jaku zaštitnicu. Štab X brigade dodeliće Udarnom bataljonu 100 kg eksploziva, koji je već dostavljen X brigadi od strane minerskog referenta Štaba divizije.

Notranjski odred: ostaje na svojim dosadašnjim položajima i noću 7/8. IX 1944. ruši železničku prugu između Borovnice i Rakeka i uništava bunker na već poznatom mestu. X brigada će za ovu akciju dodeliti Štabu odreda 1 protivtenkovski bacač sa poslugom.[18]

Veza sa Štabom divizije na starom mestu Mramorovo[19] kod Sv. Trojice.[20]

[18] O izvršenju ovih zadataka vidi dok. br. 26.
[19] Odnosi se na Mramorovo pri Pajkovem.
[20] Sada: Sivče.

Akciju neka X brigada izvrši na potpuno diverzantski način i energično. Posle akcije treba da se vrati na stare položaje tako da ujutro već bude na njima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Colarič Lojze** M.P. Komandant — pukovnik: **Daki**

BR. 21

ZAPOVEST ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 6. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA U DOLOMITIMA[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ

Položaj, 6. septembra 1944. Br. 1469[2]
Br. 972

Z A P O V E S T
(Sekcija Bled 1 : 100.000 jugoslovensko izdanje)

S i t u a c i j a

Rovte: posada broji 148 ljudi bega.[3] Naoružani su: 2 topa, 1 protivtenkovski, 1 brzometni top, 3 teška i 2 laka minobacača, 18 mitraljeza i 28 puškomitraljeza.

Sv. Trije Kralji:[4] posada broji 46 ljudi i ima 3 teška i 2 laka minobacača te 8 italijanskih i 7 grčkih mitraljeza.

St. Jošt:[5] 56 bega.[6] Naoružani su sa 3 teška i 6 lakih minobacača te 13 mitraljeza i 22 puškomitraljeza.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 294a/II.

*** Dopisano naknadno mastiljavom olovkom.**

[3] belogardista. U uporištu Rovte nalazila se 44. posadna četa slovenačkih domobranaca, bez jednog voda koji se nalazio u uporištu Sv. Trije Kralji — sada Vrh nad Rovtami (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

' Sada: Vrh nad Rovtami.

[5] Sada: Sentjošt nad Horjulom.

[6] U ovom uporištu nalazio se jedan vod 43. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

Lučine: 100 Nemaca i 43 bega.[7] Naoružanje: 2 topa, 2 teška i 3 laka minobacača, 4 mitraljeza i 19 puškomitraljeza. Bega u ovom uporištu imaju još 1 laki minobacač, 2 mitraljeza 1 4 puškomitraljeza.

Črni Vrh:[8] 109 Nemaca graničara i 116 bega.[9] Naoružani su sa 2 topa, 5 teških i 10 lakih minobacača te 9 mitraljeza i 24 puškomitraljeza.

Ispod Sv. Tri Kralja nalazi se četnički bataljon koji broji oko 200 ljudi.[10] Borave u šumi i po kućama. Patroliraju između Rovta — Žiri i Sv. Tri Kralja. Naoružani su slabo.

Suhi Dol:[11] Posada je razmeštena na tri mesta: kod Sedeja su 42 domobranca koji su naoružani 1 lakim minobacačem, 2 mitraljeza i 4 puškomitraljeza. U Sedejevoj kolibi nalazi se 9 domobranaca s jednim mitraljezom. Kod Bulta je 10 domobranaca sa dva puškomitraljeza. Ove tri kuće ograđene su žičanom preprekom i rovovima. Sa unutrašnje strane streljačkih rovova je 6 drvenih bunkera ojačanih zemljom. Ogim toga, kod Kocona je još 36 domobranaca koji su razmešteni u štaglju i štali. Naoružani su jednim mitraljezom i 4 puškomitraljeza. Ove tri zgrade su okružene žičanom preprekom. Izgrađena su tri drveno--zemljana bunkera. Ljudstvo ove posade sastavljeno je uglavnom od domorodaca.

U ovom uporištu vlada takva nedisciplina da se ljudstvo svako veče svađa ko će ići na stražu. Spavaju po štagljima i kućama. Uporište je pod nemačkom komandom koja se nalazi u Lučinama.

Zibrše: U Zibršama kod seljaka Tominca nalazi se štab četničkog Soškog odreda. Ovaj odred broji 150—200 ljudi te je raspoređen po raznim naseljima u Dolomitima.

Z a d a c i :

Nakon zauzimanja uporišta Črni Vrh mora se naša ofanziva protiv bega nastaviti, a naročito zato što su oni usled pre-

' Iz postojeće neprijateljske dokumentacije redakcija je utvrdila da je u ovom uporištu postojala carinska granična straža i grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva (vidi Arhiv IZGD u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[8] Odnosi se na Crni Vrh iznad Polhovog Gradeča.

• Iz postojeće neprijateljske dokumentacije redakcija je utvrdila da je u ovom uporištu postojala carinska granična straža i grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[10] Na sektoru Dolomita nalazili su se Gorenjski, Notranjski i Soški četnički odred (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 52/1).

[11] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučine. U njemu se nalazila grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva, potčinjena carinskoj graničnoj straži u Lučinama (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

trpljenog poraza kao i usled razvoja međunarodnog položaja veoma demoralisani. Zbog toga

n a r e đ u j e m o :

III SNOUB »Ivan Gradnik« napada i uništava četnički štab u Zibršama.

VII SNOUB »France Prešeren« napada i uništava uporište Suhi Dol.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« iste noći i sledećeg dana postavlja zasede oko Gorenje Vasi sa ciljem da uništi neprijateljeve patrole koje bi vršile pokrete izvan uporišta.

Dolomitski odred postavlja zasede prema Lučinama i Suhom Dolu sa pravca Zirovski vrh.[12]

I z v o đ e n j e :

III SNOUB »Ivan Gradnik«: treba da obrazuje posebnu udarnu grupu od 60 ljudi, naoružanu puškomitraljezima, lakim minobacačem, protivtenkovskom puškom i plastikom. Ova grupa mora se neprimetno približiti samom uporištu i jurišem ga uništiti. Ni u kom slučaju se ne sme duže zadržati u napadu. Odmah nakon izvršenog zadatka vraća se u sastav brigade.

Druga grupa, za koju ste preko radio-stanice primili naređenje da je morate uputiti na sektor Veharša, treba da se zadrži na sektoru Zibrša još sledećeg dana, te treba na pogodnom mestu da sačeka neprijateljevu patrolu. Tek nakon toga treba da se vrati u sastav brigade.[13]

VII SNOUB »France Prešeren«: direktan napad na uporište treba da izvrši jednim bataljonom podeljenim u 4 samostalne gru-

[12] Štab 31. NO divizije ovu zapovest je izdao na osnovu naređenja Štaba 9. korpusa NOVJ od 6. septembra 1944. Redakcija to naređenje ne objavljuje (nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 276/IV) jer su zadaci istovetni. Verovatno je Štab 31. NO divizije već bio upoznat sa ovim zadacima, pa je 7. slovenačku NOU brigadu »France Prešeren« i 16. slovenačku NO brigadu »Janko Premrl Vojko« 4. septembra 1944. skoncentrisao u rejonu Cepovan, dok je 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Gradnik« zadržao u rejonu Col — Podkraj. Nakon toga je Štab 31. NO divizije 5. septembra 1944. naredio 7. slovenačkoj NOU brigadi »France Prešeren« da sa dotadanjih položaja u 6 časova ujutro krene preko Dolenje Trebuše i Zelina u Cerkno, s tim da jedan bataljon uputi u Gorenje i Dolenje Novake, radi osiguranja sa pravaca Robidnice i Davče, 16. slovenačkoj NO brigadi »Janko Premrl Vojko« naređeno je da iz Cepovana u 6.30 časova istim pravcem ide do Zelina, odakle skreće za Cerkljanski Vrh, osiguravajući se sa pravca Idrije, dok je Dolomitskom NOP odredu naređeno da se skoncentriše na Kladju i isturi osiguranje u pravcu s. Sovodenj (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 281/III).

[13] Redakcija nije pronašla zapovesti Štaba 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« za izvršenje ovih zadataka.

pe, koje će svaka sa svog pravca izvršiti napad na uporište. Ove grupe treba da su naoružane puškomitraljezima i protivtenkovskim puškama. Sa sobom moraju poneti što više mina od plastike. Ne treba zaboraviti na makaze za sečenje žice.

I ovaj napad treba izvršiti iznenada. Bega se ne sme dati toliko vremena da bi mogli zaposesti bunkere i streljačke rovove. Odmah nakon završenog zadatka bataljon se mora povući na svoje položaje.

Drugi bataljon treba da omogući napad na uporište na taj način što vrši obezbeđenje sa pravca Lučine i St. Jošt.

Naoad će se izvršiti u toku noći 7. o.m. Još istog dana pre podne brigada će jedinice koje će vršiti napad uputiti na sektor Žiri, gde treba konspirativno da se zadržavaju po šumama. Zbog toga treba da sa sobom ponesu dovoljnu količinu suve hrane. Sa tog mesta kreću naveče na izvršenje svog zadatka. Posle podne kreću i ostale jedinice VII SNOUB »France Prešeren« na sektor Ledine, gde sledećeg dana posedaju položaje.[14]

Na novom sektoru se mora VII SNOUB obezbediti sa pravca Idrija, Gore i Žiri na taj način što će postaviti zasede kod RazDotja[15] i iznad Žirija. Pažnju treba da obrati na drum Idrija — Zelin.[18]

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«: premestiće se sutra na sektor Stara Oselica, s tim što će jedan bataljon razmestiti u Srednjem Brdu. U toku noći postavlja zasede oko Gorenje Vasi, i to u pravcu Hotavlja, Gorenjeg Brda i Poljana. Ove zasede treba da ostanu na svojim mestima i u toku sledećeg dana, sve dok ne budu imale mogućnosti da napadnu neprijateljeve patrole.

Uglavnom se osigurava sa pravca Gorenja Vas na taj način što i posle toga ima stalne zasede iznad Hotavlja i kontroliše Čabrače.[17]

Dolomitski odred: u toku noći premestiti će se na sektor Zirovski vrh. Za vreme napada na Suhi Dol i u toku sledećeg dana postavlja zasede na drumu Gorenja Vas — Lučine i na raskrsnici severozapadno od kote 908 na putu Lučine — Žiri.

[14] Štab 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren«, svojom zapovešću od 6. septembra 1944, odredio je 1. bataljon za napad na uporište, a 2. bataljon da obezbeđuje napad sa dva pravca: jednom zasedom na drumu kod s. Dolge Njive, a drugom zasedom kod zaseoka Paradiž (1 km jugoistočno od Suhog Dola). Vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 280/V.

[15] Zaselak, 4 km severoistočno od Idrije.

" Raskrsnica puteva 4,5 km jugozapadno od Cerkna.

i7 j is Redakcija nije pronašla zapovesti Štaba I6. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« i Dolomitskog NOP odreda za izvršenje ovih zadataka.

Dalje treba jaču zasedu da postavi na drumu koji iz Suhog Dola vodi prema Sv. Tri Kralja, i to kod kapelice južno od kote 874.[18]

Pošto na Zirovskom vrhu stalno patroliraju četnici i bega, odred treba da je pri kretanju i postavljanju zaseda veoma obazriv.

Stab divizije će se sutra naveče, tj. 7/8. septembra o.g. premestiti u Kladje.

Svim jedinicama skrećemo pažnju da sa štabom divizije održavaju najtešnju vezu.

Brigadna previjališta odredite sami. Treba paziti na utrošak municije jer ne možete očekivati da vam se naknadno doturi municija iz divizijskih skladišta.

U vezi s našom vojnom i političkom ofanzivom protiv bega morate biti veoma obazrivi u odnosima sa civilnim stanovništvom. Naročito treba paziti na to da se ne bi nepravilnim prisilnim otkupom ovi odnosi pokvarili. Na novim sektorima održavajte mitinge na kojima treba naglašavati značaj naše pobede nad bega u Črnom Vrhu.[19]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V.d. politkomesara:
Kuk Jože
Branko

Komandant, potpukovnik:
Klanjšek Jože
Klanjšek Jože

M.P.

Dostavljeno: Stabu III SNOUB »Ivan Gradnik«
Štabu VII SNOUB »France Prešeren«
Stabu XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«
Stabu Dolomitskog odreda (prilog: znaci raspoznavanja).[20]

[19] O izvršenju zadataka postavljenih ovom zapovešću vidi dok. br. 29, 43 i 52.

[20] Redakcija nije pronašla ovaj prilog.

DIREKTIVA ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 6. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU ISTOČNOKORUŠKOG NOP ODREDA ZA POJAČANU MOBILIZACIJU I POVEČANJE BROJA JEDINICA U KORUŠKOJ SEVERNO OD DRAVE'

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OP. ZONE NOV I POS
Na položaju, 6.IX 44.
Broj:

Stabu
VKO[2]

Drugovi komandant Stojan[3] i politički komesar Fronta[4] dobili su u našem Stabu tačne direktive i uputstva za rad VKO. Još jedanput naglašavamo da su zadaci koji stoje danas ispred vaših jedinica uglavnom sledeči:

1) Mobilizaciju treba vršiti mnogo doslednije i planskije nego do sada. Mogućnosti mobilizacije na vašem terenu ne koriste se do kraja. Poslednjeg meseca vaš odred je porastao samo za 60 ljudi. S obzirom na činjenicu da je ljudstvo u ovoj svetskoj situaciji spremno da stupa u naše redove a imamo mogućnost da sve novomobilisane borce odmah naoružamo, treba da ste svesniji značaja mobilizacije.

2) Da biste lakše izvodili mobilizaciju u punoj meri, danas se od Vas ne traži nikakva veća akcija, a najmanje akcija brigadnog značaja. Pred vaše jedinice se postavljaju potpuno odredni vojni zadaci koje ste sposobni da izvršavate s malim grupama tako da bi bataljone pre svega angažovali u svrhu mobilizacije. Akcije diverzantsko-sabotažnog karaktera usmeravajte na sve komunikacije. Od nas ste primili formaciju minerskih vodova, podelu sektora i njihove zadatke na njima te se toga treba pridržavati. U snabdevanju materijalom mi ćemo, kao i do sada, pomoći. Možete računati na izdašnu pomoć.

3) Treći i najvažniji zadatak je prodor u pravcu severa. Težite za tim da što pre uspostavite kanale preko Drave i do-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Redakcija je uspela pronaći samo primerak koji je dostavljen na uvid Stabu 4. operativne zone Slovenije.

*** Vzhodnokoroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred**

[5] Ivan Ribič Stojan

[4] Franc Sever Fronta

bijete kontakt s jedinicom druga Boja.[5] Pri tome naglašavamo da je ova jedinica neposredno pod vašom kontrolom te da će biti pod vašom komandom i grupa druga Belina[6] koja se ovih dana probija preko Drave.[7] Čitavo područje istočno od Celoveca nalazi se pod kontrolom vašeg štaba. Mi ćemo vam u vašem radu i nastojanjima pružati svestranu pomoć, naročito u materijalu, da sa one strane organizujete što više partizanskih jedinica.

U vaš Stab upućujemo druga Karela,* dosadašnjeg sekretara SKOJ-a vašeg odreda. Drug Karei se u sporazumu sa Obkomom[9] za Korušku razrešuje ove funkcije i stavlja na raspolaganje vašem štabu. Druga Karela postavićete za komandanta svih jedinica koje se nalaze preko Drave. Drug Karei će krenuti preko Drave čim u vašem odredu ogranizuje vlastitu grupu jačine barem dvanaest partizana. Odgovorni ste da drugu Karelu bude odmah omogućeno izvršenje njegovog zadatka.[10] Ukoliko će ovoj grupi trebati specijalno naoružanje, bolja obuća i odeća, to će primiti u našem štabu. U odnosu na englesku misiju, koja će se kretati s njom,[11] i u odnosu na austrijsko pitanje daćemo drugu Karelu uputstva i mi i Obkom za Korušku.

Smatramo da morate pristupiti izvršenju trećeg zadatka mnogo doslednije nego do sada.

Upozoravamo vas da se politički i vojnički položaj kako u svetu tako i kod nas razvija vrtoglavom brzinom, te je potrebno tempo našeg rada povećati do maksimuma. Pristupite

[5] Franc Mahnič Boj. Komandovao je Severnom četom, koja se u dokumentima naziva i Bojeva četa.

[8] Jože Belin

[7] U cilju pojačanja Severne čete koja je dejstvovala na području Svinške planine, Stab Koruške grupe NOP odreda je početkom septembra 1944. obrazovao grupu od 25 boraca pod komandom Jože Belina, koja je 9. septembra prešla r. Dravu i stigla na područje Svinške planine. Vezu sa Severnom četom uspela je da uspostavi tek nakon mesec dana. Za ovo vreme je Belinova grupa izvršila nekoliko uspešnih akcija (vidi Koroški zbornik, izdanje Državne založbe Slovenije u Ljubljani, 1946, strana 558—559).

[8] Stanislav Seidl Karei

[9] Oblasnim komitetom KP Slovenije

[10] Redakcija nije pronašla nikakav izveštaj o prelasku preko Drave i aktivnosti ove grupe. Iz nekih memoarskih materijala se vidi da je grupa prešla Dravu i uspostavila vezu sa Bojevom i Belinovom četom, a zatim se vratila u rejon reke Drave, verovatno zbog organizovanja prelaza, ali je bila otkrivena i uništena.

[11] Misija nije tada pošla preko Drave sa grupom Stanislava Seidla, već je tek u oktobru 1944. pošla sa grupom Jožeta Ulčara Mirka (vidi dok. br. 74).

odmah izvršenju ovih osnovnih zadataka sa svom požrtvovanošću i u okviru našeg poslednjeg narodnooslobodilačkog takmičenja — »tekmovanje zmage«.[12]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Ciril Ribičič**

Komandant — kapetan: odsutan

BR. 23

IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA OD 6. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBAMA I AKCIJAMA U DRUGOJ POLOVINI AVGUSTA[1]

STAB BRISKO-BENESKOG ODREDA
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Na položaju, 6.IX 44.

Op [2]

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek

Položaj

Predmet: 15-dnevni izveštaj
od 21.8. do 5.9.44.

21.8. U toku noći -je II MSV BBO[3] kod Dolenjana u Furlaniji porušio 9 telefonskih stubova na kojima se nalazilo 10 žica telefonske linije Gorica — Videm. Linija je prekinuta u dužini 500 m. Prikupljena je žica, skoro sva od bakra, u dužini 4.500 m.

21.8. Kod mosta u Pevmi, kod Gorice, u 21 čas 5 drugova iz I bataljona BBO, sa nekoliko hitaca, ubilo je jed-

[12] »Tekmovanje zmage« (Takmičenje pobede) raspisao je Izvršni odbor OF 3. avgusta 1944. Raspis je predviđao takmičenje između jedinica i ustanova, a trajalo je od 20. avgusta do 20. oktobra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 432/III).

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226a/II, a kopija u f. 252/11.
[2] Dopisano mastilom u Stabu 9. korpusa NOVJ.
[3] Minersko-sabotažni vod Briško-beneškog NOP odreda

nog stražara a jednog ranilo. Utrošeno 9 metaka municije. Neprijatelj nije reagovao.

21.8. Prva beneška četa BBO je u 19 časova napala nemačku i republikansku posadu u St. Petru.[4] Tom prilikom Nemci su imali dva poginula i tri teško ranjena. Naši bez gubitaka. Prilikom polaska Nemaca iz Cedada u pomoć napadnutoj posadi u St. Petru, italijanski partizani iz bataljona »Manin«[5] upali su na stočnu pijacu u Čedadu i odvezli 20 grla stoke koja je bila određena za Nemce.

22.8. Pred veče je 11 drugova iz I bataljona BBO pokupilo između Jenkova i Dolenja 500 m telefonske žice.

22.8. Patrola od 7 drugova iz II bataljona BBO je kod Torlana (Nimis) napala Nemce u momentu kada su ovi vršili napad na italijanske partizane. Neprijatelj je imao tri ranjena, naši bez gubitaka.

22.8. Patrola od tri druga iz II bataljona BBO je na drumu Kobarid — Trnovo[6] zarobila belogardističkog podnarednika i dovela ga u jedinicu.

24.8. Snajperska grupa od 3 druga iz III bataljona BBO napala je u Krštenici,[7] u dolini Soče, sa daljine 100 do 150 m, 12 republikanaca koji su patrolirali duž pruge. Dva neprijatelja su poginula a ostali su se razbegli. Iz bližeg uporišta neprijatelj je reagovao vatrom iz teške »brede« i pušaka. Naši su se povukli bez gubitaka. Utrošeno 6 metaka municije »mauzer«.

24.8. Kod Ločnika je 5 drugova iz II MSV BBO uhapsilo jednog fašistu i zaplenilo nešto vojnog materijala. Fašista je pokušavao da pobegne ali je u bekstvu ubijen.

24.8. Patrola I **bataljona** BBO **zaDlenila** je **jednom fašisti u** Podgori više **vojne robe.**

25.8. Grupa snajperista III bataljona BBO je u 16 časova gađala na bunker električne centrale u Selima[8] kod Sv. Lucije[9] i ubila jednog stražara. Utrošeno 6 metaka municije »mauzer«. Neprijatelj je reagovao jedan

[4] Odnosi se na Sv. Peter ob Nadiži.

[5] Bataljon »Manin« bio je iz sastava 2. brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi Natizone« (»Garibaldi Natisone«),

*** Sada: Trnovo ob Soči.**

[7] Zaselak, 2 km južno od Kanala.

[8] Sada: Sela pri Volčah.

• Sada: Most na Soči.

sat vatrom iz »šarca«, teške »brede« i minobacača. Naši su se vratili bez gubitaka.[10]

28.8. Snajperisti I bataljona BBO su u 19.30 časova napali republikansku patrolu na železničkoj pruzi u dolini Soče sa daljine 50 metara.[11] Sa dva hica ubili su dva neprijatelja. Ostala četvorica bacila se na zemlju i odgovorila vatrom. Snajperisti su se vratili bez gubitaka. Utrošena dva metka.

28.8. U noćnim časovima je minerski vod I bataljona BBO u blizini Pevme, sa druge strane Soče prema Gorici, minirao jedan gvozdeni i dva drvena stuba električne linije za fabriku u Podgori. Posle eksplozije drveni stubovi su se srušili, dok se gvozdeni samo pomerio i pokidao žicu. Uspeh akcije: obustavljen rad fabrike u Podgori za tri dana. Utrošak eksploziva: 8 kg plastika, 10 m štapina i 8 detonatora.

29.8. Snajperisti I bataljona BBO vatrom su napali kamion fašista i tom prilikom dvojicu ubili a trojicu teško ranili.[12] Utrošak municije: 16 metaka za italijanske puške.

30.8. Snajperisti III bataljona BBO su na mostu kod San Kvirina (Quirino) ubili republikanskog stražara. Neprijatelj je reagovao snažnom vatrom. Naši su se vratili bez gubitaka. Utrošeno 8 metaka za pušku »mauzer«.

1.9. Snajperisti III bataljona su u dolini Soče napali neprijateljeve vojnike koji su vršili miniranje terena pored železničke pruge i tom prilikom ubili jednog vojnika.[13] Utrošena dva metka za [pušku] »mauzer«.

3.9. U 1 čas posle pola noći je I beneška četa BBO u jačini 30 ljudi, uz sadejstvo I MSV BBO u jačini 22 čoveka, naoružana teškom »bredom«, 4 puškomitraljeza, jednim »brenom« a ostali automatima i puškama, izvršila napad na republikansko uporište Št. Peter ob Nadiži. Bili su u dogovoru sa jednim stražarom. U određeno vreme napada došao je u obilazak

[10] Redakcija je izostavila tekst o borbama i akcijama jedinica Briško-beneškog NOP odreda 25. avgusta 1944, jer su ove već objavljene u knj. 15, dok. br. 132 i 142.

[11] Napad je izvršen u blizini s. Plave.

[11] Napad je izvršen s padina brda Sabotin na kamion koji je išao u pravcu Gorice (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, 1. 22/1).

" Napad je izvršen kod s. Ajba.

straže tenetne,[14] koji je primetio naše drugove i odmah dao uzbunu u uporištu. Stražar ga je uhvatio za grlo da ne bi vikao ali je bilo već kasno. Zbog toga je akcija samo delimično uspela. Bilo je zaplenjeno: teški »fiat«, jedan puškomitraljez, dva automata, jedna italijanska puška i jedan pištolj »bereta«. Zarobljena tri republikanca a kapetan — komandant uporišta ubijen. Jedan oficir i dva vojnika ranjeni a nekolicina je pobegla iz uporišta. Utrošeno municije: 80 metaka za puškomitraljez, 100 za automate, 30 za puške i 30 za »bren«. Od naših jedan lakše ranjen i jedan ogreben jer je naišao na boljikavu žicu.

Naknadni izveštaj:

Patrola II bataljona BBO je 12.[15]8. minirala most [na drumu] Nimis — Tajpana. Most je samo delimično strušen tako da nije sposoban za automobilski saobraćaj.

22.8. Snajperisti III bataljona BBO napali su u dolini Soče neprijateljev kamion kojim su se prevozili vojnici. O ovoj akciji nismo izvestili jer nismo znali rezultat. Nemci su naime izvršili juriš na naše snajperiste i zbog toga su se ovi morali brzo povući. Uspeh akcije bio je sledeći: ubijena dva neprijatelja. Utrošeno 11 kom. municije za pušku »mauzer«.

KONAČNI REZULTAT AKCIJA:

NEPRIJATELJEVI GUBICI:

mrtvih	81
ranjenih	36
zarobljenih	4
ukupno izbačeno iz stroja:	121

NASI GUBICI:

mrtvih	2
ranjenih	5
ukupno:	7
puškomitraljeza	1
pušaka	5
pištolja	2
šaržera za automate	6
šaržera za »bren«	1

[14] **poručnik**
[15] **Pogrešno; treba: 22 (vidi knj. 15, dok. br. 142).**

UTROŠENO MUNICIJE:

za tešku »bredu«	1100	
za »bren«	30	
za rmškomitraljeze	740	
za automate	300	
za puške	574	
ručnih bombi	3	
plastika	12	kg
detonatora	12	
štapina	20	m
granata iz prošlog rata	1	od 70 kg

PORUŠENO:

mostova	1	
gvozdenih električnih stubova	1	
drvenih električnih stubova	2	
obustavljen rad u fabrici	3	dana

ZAPLENJENO:

mitraljez »fiat«	1	
puškomitraljeza	1	
ital. pušaka	1	
automata	2	
pištolja	1	
ručnih bombi	6	
telefonske žice, metara	10.900	
šatorskih krila	4	
šinjela	2	
bluza	2	
pantalona	11	
kaputa	10	
krpe za obuću (»šuferice«)	150	parova[16]
pušaka »mauzer«	2	
komada municije	60.	

Na terenu je bilo prikupljeno: 4 puškomitraljeza, 22 puške, 5 pištolja, dve teške »brede« bez postolja, oko 1000 komada različite municije, nekoliko ručnih bombi i razne sitnice.

SITUACIJA

Situacija se poboljšala. Mobilizacija se produžuje, dosta je dobrovoljaca, i to najviše u Reziji, zapadnoj Benečiji a za-

" Sledeča dva reda dopisana su mastilom.

dovoljavajuće je i u Starogorskoj Benečiji.[17] Broj se tako uvećao da smo formirali dva nova bataljona. Beneški je još malobrojan ali se jača svakog dana jer svakog dana dolaze dobrovoljci. Preimenovali smo naše bataljone, i to: I je ostao prvi i ostao je i nadalje na starom sektoru, tj. u Brdima, III bataljon je postao II bataljon i nalazi se na starom sektoru bivšeg II bataljona, tj. brda između Brda i Benečije. III bataljon je formiran iz beneške čete i nalazi se na sektoru Starogorska i Sentpeterska Benečija.[18] Vrši organizaciju terena, prikuplja dobrovoljce i sada već broji oko 60 ljudi. Iz bivšeg II bataljona formirali smo IV i V bataljon. Tako je IV bataljon ostao na starom sektoru zapadne Benečije i Breginjskog kota,[19] dok je V bataljon upućen u Režiju, njemu pripada i Bovška četa. Formirana je takođe Ziljska ili Koruška četa, koja se nalazi na sektoru Ziljske doline. Položaj se svugde poboljšao, naročito u zapadnoj Benečiji. Tamo se ističe selo Tajpana koje je dalo preko 20 dobrovoljaca. I u Reziji je položaj dobar, tu je formirana Rezijanska četa, koja je pod komandom V bataljona, a nadamo se da ćemo uskoro imenovati Rezijanski bataljon. Najslabiji je Breginjski kot, gde je još dosta oportunista. U Benečiji bi imali još više uspeha kada bi se drugovi obukli u engleske uniforme i bili naoružani automatskim naoružanjem, čime bi dokazali da nas saveznici zbilja pomažu te bi na taj način dobili potpuno poverenje stanovništva. Tamo se pojavljuju neki intelektualci koji kažu da će naše krajeve posesti Englezi i da će razoružati partizane. Ne možemo utvrditi ko vrši ovu propagandu. Ako bi ljudstvo bilo obučeno u engleske uniforme i raspolagalo izvesnim automatskim naoružanjem, ovim bi provokatorima zavezali jezik i kod stanovništva stekli poverenje i stoprocentnu pomoć. Pojačali smo i I i II MSV, koji dejstvuju u južnim Brdima i Furlaniji, naročito na železničkim prugama Videm — Gorica i Videm — Cedad. Neprijatelj je 25.8. upao u Brda, a naše jedinice su ga svugde napale. Više puta nedeljno [neprijatelj] šunja se oko Liveka, Ravna[20] i Drežnice. Na ostalim sektorima je mirnije, ne ometaju nas.

Redovno se izvodi vojna obuka, a velika pažnja se poklanja vežbama za napad na utvrđena uporišta. Angažuje se čitav bataljon, koji se podeli u dva dela, od kojih jedan markira neprijatelja a drugi vrši napad. Zatim: razoružanje neprijateljevih grupa, gađanje, praktično i teorijsko, i sva ostala nastava iz borbene obuke.

[17] Odnosi se na deo Beneške Slovenije u rejonu s. Stara Gora.

[18] Odnosi se na deo Beneške Slovenije u rejonu Sv. Peter ob Nadiži. Odnosi se na širi rejon s. Breginj.

[80] Zaselak, 6,5 km jugoistočno od Kobarida.

PLAN ŠTABA

Sto se tiče akcija, plan je bio sledeči: svu pažnju posvetiti rušenju komunikacija, posebno železničkih pruga Gorica — Videm, Čedad — Videm, Videm — Trbiž, a železnička pruga Gorica — Sv. Lucija od poslednjeg bombardovanja ne radi. Rušiti stubove dalekovoda, telefonska postrojenja i sakupljati telefonsku žicu. Jedinice aktivirati po planu i u svakom pogledu ih vojnički osposobiti, čak i za vođenje frontalnih borbi. Veliku pažnju posvetiti vaspitanju kadrova, te su u tom cilju bili održani sastanci vojnih i političkih starešina u svim jedinicama. Postavili smo dva nova štaba bataljona sa svim starešinama. Izvršiti izmenu bataljonskih kadrova: bolje uputiti na slabiji sektor, tako da se stanje popravi. Sav rad treba da bude planski.

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Naša taktika još uvek je usmerena na diverzantsko-sabotažne akcije. Ove zadatke imaju uglavnom I i II MSV. Snajperiste neprekidno upućivati u blizinu komunikacija i uporišta. Rušenje telefonskih i električnih postrojenja i obustavljati rad u fabrikama. Upućivati zasede s teškim naoružanjem i uništavati živu silu i tehniku neprijatelja.

Od Štaba IX korpusa nismo primili nikakvo naređenje ili okružnicu kojom bi se određivala dejstva naših jedinica.

Dana 25.8. neprijatelj je, jačine preko 500 ljudi, iz Plava preko Vrhovlja[21] upao u Brda. Naša zaseda dočekala ga već na Vrhovlju sa jednim puškomitraljezom i 10 pušaka, ali se zbog nadmoćnosti morala povući na Breg,[22] gde joj je došao u pomoć teški vod sa dve teške »brede« i lakim minobacačem. Prva kolona je odmah razbijena, pa je došla u pomoć druga kolona, s kojom je vođena borba tri časa. Zbog neprijateljeve koncentrične vatre teških minobacača i mitraljeza, i zbog toga što im je ponestalo municije, naši su se morali povući. Neprijatelj je imao oko 40 poginulih i 15 ranjenih. Druga kolona nastupala je iz Vrhovlja na Gonjače, gde ju je zaseda jačine 6 ljudi iz II MSV napala vatrom iz jednog puškomitraljeza i automata. Tom prilikom je dvojicu ubila i jednog ranila. Ubijena je takođe jedna mula. Treća kolona krenula je za Vedrijan i tamo se priključila koloni koja je tu stigla iz Višnjevika. Ovoj koloni

" Sada: Vrhovlje pri Kojskem.

" Sada: Breg pri Golem brdu.

su ital. partizani iz bataljona »Macini«[23] namestili minu i tom prilikom ubili 8 i ranili 4 neprijatelja. U Dobrovu su se sve tri kolone spojile i kamionima otišle prema Krminu. U ovim borbama nije bio ranjen nijedan od naših. Neprijatelj je imao 50 mrtvih i 23 ranjena.[24] Neprijatelj je sada minirao sve električne stubove na železničkoj pruzi Gorica — Videm. Prilikom poslednje akcije na železničkoj pruzi Gorica — Videm naš drug je naišao na minu te je prilikom prenosa do logora umro, dok je drugi, teško ranjen, u bolnici.

II MSV bio je iznenada napadnut oko 6 časova ujutro na Ravnama kod Liveka i tom prilikom je jedan drug poginuo. Otpor nije mogao da pruža jer nije bio pripremljen. Zeleznička pruga Videm — Trbiž tako je obezbeđena stražom da joj se ne može približiti. Sem toga, Nemci su u blizini ove železničke pruge doveli ruske kozake sa porodicama, koje je naš II bataljon napao u Kornapu (Tajpana).

Nije primećeno da neprijatelj primenjuje kakvu novu taktiku, ali je kod njega primećeno prilično panike i dezorganizacije. Bile su zastupljene sve nacionalnosti.

U svim ovim napadima mi smo izgubili dva druga, jedan je teško i četvorica su lakše ranjeni.

KRITIČKI PREGLED NAŠIH JEDINICA

Naše jedinice su se poboljšale u svakom pogledu, i u vojnom i u političkom, kao i u ogranizovanju terena. Ovo se vidi iz toga što smo formirali dva nova bataljona. Visok moral, dobra borbenost, a to su pokazali drugovi iz I bataljona prilikom poslednjeg neprijateljevog nastupanja fu Brda] jer se nisu povukli dok im nije nestalo municije. Lokalpatriotizam ćemo ukloniti jedino na taj način što ćemo postepeno menjati sektore jedinica.

RAZNO

Miniranje železničkih pruga biće izvanredno teško jer su pored pruga postavljena minska polja, čak i na železničkoj pruzi Gorica — Sv. Lucija. Na železničkoj pruzi Videm — Gorica minirani su i električni stubovi. Sem toga, nedostaje nam minerskog materijala. Već dvaput smo zbog njega u vaš štab

" Bataljon »Macini« (»Mazini») bio je samostalni bataljon 1. brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi Natizone«. On je sa područja Brda izvodio svoja dejstva bilo samostalno, bilo u sadejstvu s jedinicama Briško-beneškog NOP odreda.

[24] Opširnije o ovoj borbi vidi knj. 15, dok. br. 132.

upućivali patrolu, ali se uvek vraćala prazna. Moramo da kopamo stare granate, ali je ovih već malo i nema većeg uspeha. Ako je moguće, preporučujemo se za minerski materijal.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba:		Operativni odsek:
vodnik Remškar Tine		poručnik Perat Alfonz
Remškar	M.P.	**Perat Alfonz**

BR. 24

IZVEŠTAJ ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 7. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O SITUACIJI I AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA[1]

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OP. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 7.9.1944.
Operativni odsek
Br. 33 Op.

ŠTABU IV OPER. ZONE NOV I POS

15-dnevni operativni izveštaj

1.) SITUACIJA:

Istočnokoruški odred: Na sektoru VKO[2] se situacija u osnovnim crtama nije izmenila. Naše su jedinice mobilizacijom ojačale svoje redove novim borcima, koji su iz dana u dan sve bolji i sposobniji za borbu. Moral je naših jedinica, zbog generalnog položaja na frontovima kao i zbog dobre opreme, odličan. Borci se kale u borbama te su dokazali da mogu, uprkos tome što nedostaju stari kadrovi i što nemaju izvežbanosti u borbi, voditi uspešne borbe sa neprijateljem. Jedinice su podeljene po sektorima.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/III. U gornjem desnom uglu mastilom je, u Stabu Koruške grupe NOP odreda, dopisano: »33 OP.«, što označava broj delovodnika operativnog odseka.

*** Vzhodnokoroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred**

Neprijatelj prelazi sve više u defanzivu. Sem prodora na sektor Dolomita, čiji su uspeh naše jedinice osetno smanjile zadržavanjem kolone koja je nastupala iz Crne, neprijatelj nije preduzeo nikakve ofanzivne akcije. Ipak se ova aktivnost neprijatelja ne može ubrajati u akcije vojnog karaktera, već one služe samo za terorisanje slovenačkih seljaka. Pokret koji su izvršili Nemci iz Crne preko sektora I bataljona u pravcu Šoštanja i Slovenj-Gradeca isto tako ne možemo tretirati kao ofanzivnu akciiu protiv partizana, već je on, prema podacima obaveštajne službe, bio izvršen u cilju obezbeđenja Mislinjske doline. Jačina ovih kolona iznosila ie oko 200 ljudi.
U uporištima koja su pretvorena u utvrđenja broj neprijatelja uglavnom je ostao nepromenjen. Ove posade isto tako ne kontrolišu teritoriju jačim snagama, već se zadržavaju u uporištima, te su učestvovale samo u napred pomenuta dva slučaja.
Zapadnokoruški odred: Na sektoru Zapadnokoruškog odreda položaj naših jedinica mnogo je teži. Neprijatelj ima svoja uporišta razasuta na čitavoj teritoriji i stalno kontroliše teren. Jedinice odreda operišu odvoieno po sektorima, služe se izrazitom partizanskom taktikom, koju nalaže i sam teren na području na kome se jedinice nalaze. Njihov je položaj otežan zbog niske političke svesti civilnog stanovništva, koje u većini neprijatelja obaveštava o pokretima naših jedinica.

2.) PLAN ŠTABA:

Istočnokoruški odred: Za vreme od 21.8.44. do 7.9.44. bilo je predviđeno da glavni zadatak odreda bude mobilizacija novih boraca, učvršćenje veza sa pojedinim jedinicama a naročito preko Drave. Ovaj smo plan dopunili zadatkom jedinica da se u svakom bataljonu, u smislu izdate naredbe, formiraju minerske grupe čiji osnovni zadatak je rušenje i onesposobljavanje komunikacija. Stab Istočnokorušnog odreda je kao smernice za ciljeve napada dobio: Jezerski drum,[3] drum i železničku prugu u Podjunskoj i Mežičkoj dolini. Pruga Dravograd — Celovec mora se podeliti po sektorima, na njoj obeležiti sve važnije objekte i sistematski ih rušiti. Isto tako treba izvoditi napade na vozove i ostala saobraćajna vozila.
Mobilizaciju treba vršiti mobilizacijskim patrolama kad god je to moguće.[4]

Zapadnokoruški odred: U istom smislu kao Istočnokoruški odred, i Zapadnokoruški odred je primio uputstva za podelu terena na

[5] Reč je o drumu Kranj — Velikovec koji vodi preko prelaza Jezerskog vrha.

[4] Gornje zadatke postavio je Stab Koruške grupe NOP odreda svojim naređenjima od 26. i 27. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 124 i 130).

pojedine sektore. S obzirom na teren treba da podeli minerske grupe na komunikacije: Celovec — Podrožca, Beljak — Podrožca i Beljak — Trbiž. Položaj Zapadnokoruškog odreda iziskuje da ovaj na svom sektoru dejstvuje po mogućstvu u što manjim grupama, kao što su grupe snajpera, likvidatorske i diverzantske patrole, koje treba da prodru što dalje na sever. Učvrstiti mora vezu sa jedinicama koje se nalaze preko Drave te mora u tom cilju ogranizovati tri kanala. Mora pružiti svu podršku jedinicama koje se nalaze sa one strane Drave, i to kako u ljudstvu tako i u oružju i opremi.[5]

Za rušenje komunikacija i za akcije koje su stim povezane primili smo uputstva od višeg štaba."

3.) OPERACIJE:

Istočnokoruški odred: I i III bataljon nastavili su borbu sa neprijateljem koji je 19.8.44. iz Crne nastupao u pravcu Solčave. Bataljoni su prihvatili borbu u Pristavi kod Crne te su u toku tri dana, to jest od 19.8.44. do 22.8.44, stalnim ometanjem i zasedama zadržavali kolonu neprijatelja koja je nastupala na tom odseku. II bataljon se u to vreme nalazio na svom sektoru. 23.8.44. bataljoni su kontrolisali pokret nemačke kolone na sektoru Solčava, gde se ova odmarala. Dana 24.8.44. bataljoni su napali kolonu koja se vraćala u uporište.[7] Zbog kolone neprijatelja koja je 26.8.44. stigla u Logarsku dolinu, bataljon[8] je 27.8.44. ujutro bio u pripravnosti da interveniše u slučaju pokreta neprijatelja u pravcu Luče — Ljubno,[9] a I i II bataljon vršili su demonstrativni napad na Crnu u smislu vaše depeše.[10] Posle demonstrativnog napada na Crnu, I bataljon[11] je 28.8.44. ostao u zasedi kod Crne. Neprijatelj se nije pojavio. Dana 2.9.44. se I bataljon morao sa sektora Kotlje prebaciti preko Smrekovca na Bele Vode. Dana 28.8.44. je 1. četa I bataljona

[5] U vezi s tim zadacima vidi knj. 15, dok. br. 124 i 131.

[6] Odnosi se na naređenje Štaba 4. operativne zone od 10. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 73).

[7] Podrobnije o borbama 1. i 3. bataljona Istočnokoruškog NOP odreda od 19. do 24. avgusta 1944. vidi knj. 15, dok. br. 127.

[8] Reč je o 3. bataljonu.

[8] Odnosi se na Ljubno ob Savinji.

[10] Redakcija nije pronašla te depeše, niti bilo koji drugi detaljniji izveštaj jedinica Koruške grupe NOP odreda o ovom napadu. Iz izveštaja 13. SS policijskog puka od 28. avgusta 1944. vidi se da je napad na uporište Crnu otpočeo 28. avgusta 1944. u 01.50 časova i trajao 1 i po čas. Napad je izvršen vatrom mitraljeza i minobacača (Arhiv VII, kut. 32—A, reg. br. 1/12).

[11] Pogrešno; treba: bataljon.

napala neprijatelja na sektoru Kotlje,[12] te je neprijatelj, prema izveštajima, imao 12 poginulih. Patrola I bataljona je 29.8.44. na sektoru Leše napala oatrolu neprijatelja jačine 30—40 ljudi. Izveštaj minerskog voda: Minerski vod I bataljona VKO je 27. 8.44. minirao železničku prugu između Guštanja[13] i Dravograda. Minerski vod III bataljona je 2.9.44. minirao železnički most između Pliberka i Prevalja i srušio polovinu mosta. Saobraćaj je obustavljen tri dana.

Zapadnokoruški odred: Na drumu Ljubelj — Borovlje je 2. četa I bataljona 21.8.44. zapalila 12 m dugačak drveni most. Nä Mrzlom vrhu[14] kod Sela[15] su 22.8.44. dva druga razoružala 2 nemačka vojnika. Patrola 6. čete II bataljona se 26.8.44. na Roblekovoj planini sukobila sa neprijateljevom policijom.[10] Dana 28.8.44. bila je 1. četa III bataljona napadnuta iz zasede. Kod Sela u Zgornjem kotu[17] je 29.8.44. patrola III bataljona ubila nekog izdajicu. Istog dana napadnuta je i naša patrola.

Izveštaji minerskog voda: Minerski vod ZKO[18] je 21.8.44. na drumu Ljubelj — Borovlje srušio most dug 8 m. Istovremeno su zapalili i teretni automobil. Saobraćaj je za teža vozila obustavljen.

Gubici neprijatelja:	mrtvih 119 ljudi.
	ranjenih 60 ljudi.
Uništen materijal:	1 oklopno vozilo
	1 teretni automobil
	1 lokomotiva
	3 vagona
	50 m železničke pruge.
Zaplenjeno:	3 puške
	1 pištolj
	20 tromblonskih bombi
	15 ručnih bombi
	1000 komada municije
	više vojne opreme .

[18] Iz izveštaja 13. SS policijskog puka od 29. avgusta 1944. vidi se da je napad izvršen kod majura Rožank (2 km jugozapadno od Kotlja), na delove 1. bataljona toga policijskog puka koji su vršili obezbeđenje radne jedinice (vidi Arhiv VII, kut. 32—A, reg. br. 1/12).

[13] Sada: Ravne na Koroškem.

[14] Na karti 1:100.000 nije pronađen.

[15] Redakcija nije mogla ustanoviti na koja se Sela odnosi.

" Iz izveštaja 13. SS policijskog puka od 30. avgusta 1944. vidi se da je napad izvršen na jedinicu iz sastava puka »Trek«, te da je poginuo jedan vojnik (vidi Arhiv VII, kut. 32—A, reg. br. 1/12).

[17] Na karti 1:100.000 nisu označena ova dva mesta.

[18] Zapadnokoruški NOP odred

Naši gubici: poginulo 6 drugova
ranjena 4 druga.

4.) NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA:

Naše jedinice moraju se kao i ranije služiti partizanskim načinom ratovanja jer im to nalaže opšta situacija. Političkim radom sa stanovništvom naše jedinice osetno poboljšavaju svoj položaj, što naročito važi za sektor Zapadnokoruškog odreda. Neprijatelj je u ovom periodu pokušavao da uspeh postigne pomoću presvučenih Švaba koje je, u grupama od oko 20 ljudi, upućivao na teren. Na taj način hteo je da prikupi podatke o našim jedinicama na sektoru Istočnokoruškog odreda. Na sektoru Zapadnokoruškog odreda neprijatelj vrši kontrolu teritorije pomoću patrola različite jačine. Primećeno je da se neprijatelj često koristi zasedama srednje jačine.

5.) KRITIČKI OSVRT NA NASE OPERACIJE:

Jasno se pokazuje nedostatak kadrova sposobnih za vođenje akcija. Već slabiji udar neprijatelja ima za posledicu da se prekinu veze pojedinih jedinica sa štabom, da se rasturaju patrole, što sve znatno otežava sistematski rad. Nedostatak samoinicijative nižih starešina i nepoverenje komandanata u niže starešine ima za posledicu da komandanti napuštaju svoja mesta da bi kontrolisali izvršenje zadataka. Vaspitanje u cilju otklanjanja svih nezdravih pojava u našim jedinicama preko je potrebno.

6.) RAZNO:

Najveća poteškoća u organizaciji rada u našim jedinicama je veza između štabova i pojedinih jedinica, zbog čega trpi zajednički rad, ali se nadamo da ćemo sistematskim radom za kratko vreme otkloniti ove nedostatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba — kapetan:[19] V.d. šefa operativnog odseka potporučnik:[20]

[19] **Načelnik štaba u to vreme bio je Franc Primožič Marko.**
[20] **Šef operativnog odseka u to vreme bio je Anton Mencin.**

NAREĐENJE ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 7. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU ZAPADNOKORUŠKOG NOP ODREDA ZA PRODIRANJE U REJONE INDUSTRIJSKIH CENTARA, ENERGIČNO RUŠENJE KOMUNIKACIJA I POVEĆAVANJE JEDINICA SEVERNO OD DRAVE[1]

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OP. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 7.9.1944.
Br. 594

ŠTABU ZAPADNOKORUŠKOG ODREDA

Situacija na evropskom ratištu počela je da se razvija velikom brzinom. Da bi naše jedinice u Koruškoj bile sposobne da izvrše sve zadatke koji su im i koji će im biti postavljeni, treba da se ispune sledeča tri osnovna zadatka:

1.) **Mobilizacija.** Zapadni [koruški] odred u pogledu mobilizacije još nije izvršio svoj osnovni zadatak a koji se sastoji od prodora u industrijske centre: Borovlje, Bistricu,[2] Podklošter. Iz ovih centara treba crpsti naš najbolji ljudski potencijal, koji će dati i osnovu za austrijsko partizanstvo. Da bi se moglo ovo što potpunije izvršiti treba preduzeti sledeče mere:

a) odmah i što tešnje se povezati sa političkom organizacijom na terenu i preko nje tražiti kontakte sa ovim centrima i odmah pristupiti crpljenju ovih izvora;

b) na svom sektoru treba izvršiti takav raspored jedinica da će se one oslanjati na napred pomenute industrijske centre.

2.) **Izvršavanje odrednih vojnih zadataka.** Već sam topografski sklop vašeg sektora kao i raspored neprijateljevih snaga nalažu i omogućavaju vam izvršavanje tipičnih odrednih zadataka. Pošto su u poslednje vreme za neprijatelja najvažnije komunikacije, treba da ih odmah počnete energično rušiti. Da bi se ovo izvodilo što sistematskije morate:

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom. Isti broj je, takođe mastilom, u gornjem desnom uglu dopisan u Stabu Koruške grupe NOP odreda.**

[2] **Odnosi se na Bistricu v Rožu.**

a) minerske vodove rasporediti na sektoru gde se nalaze najvažnije komunikacijske mreže, tako da njime u potpunosti ovladate;

b) ogranizovati snabdevanje minerskih vodova minerskim materijalom tako da minerski vodovi stalno imaju na raspolaganju dovoljno minerskog materijala;

c) dati minerskim vodovima operativne zapovesti sa tačno određenim zadacima, čije izvršenje mora kontrolisati štab dotičnog bataljona. Pri tom se ne smete ograničiti samo na rušenje objekata, već budite u tom pogledu što inicijativniji, tako da saobraćaj bude ako ne u potpunosti obustavljen, bar svake noći ometan. Na železničkim prugama mogu se rušiti objekti, uklanjati zavrtnji, polagati nagazne mine, koje mogu snalažljivi mineri sami izrađivati prema uputstvima koja ste primili. Može se uništavati pruga na većoj dužini a može se i pripucavati na transporte itd.

d) četi koja dejstvuje na najistočnijem delu vašeg sektora dajte zadatak da odmah pristupi energičnom rušenju i ometanju saobraćaja na Jezerskom drumu.

3.) Prodor preko Drave. U smislu već izdate naredbe[3] sektor vašeg odreda je proširen i na severnu obalu Drave. Da biste ovladali i tim prostorom i pomogli jedinici koja se već tamo nalazi[4] morate preduzeti sledeće mere:

a) vršiti neprekidno osmatranje neposredno duž Drave;

b) na osnovu rezultata osmatranja odrediti mesto prelaza;

c) formirati i dobro opremiti i naoružati grupu partizana, koja će brojiti do 15 ljudi, i odmah je uputiti na severnu stranu Drave;[5]

d) prethodno treba stupiti u vezu sa drugom Kranjc Janezom, članom OK za Rožnu dolinu, koji će dati potrebne veze sa jedinicom koja se već nalazi na severnoj strani.

Za izvršenje ovih zadataka lično je odgovoran svaki član užeg štaba vašeg odreda. Stalno nas izveštavajte o merama koje ste preduzeli za ovo izvršenje, kao i o rezultatima koji su nastali na osnovu vaših mera.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Načelnik štaba — kapetan:

[3] **Odnosi se na naređenje Štaba Koruške grupe NOP odreda od 27. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 131).**

[4] **Reč je o 4. četi (severnoj) 1. bataljona, koja je sredinom marta 1944, upućena preko Drave na područje visoravni Na Gurah (vidi knj. 14, dok. br. 12, objašnjenje 5; knj. 15, dok. br. 87).**

[5] **Redakcija nije mogla, na osnovu arhivske građe, utvrditi da li je ta grupa upućena preko Drave. Verovatno do upućivanja nije došlo, jer je uskoro usledila reorganizacija Koruške grupe NOP odreda.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 8. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O RUŠENJU ŽELEZNIČKE PRUGE IZMEĐU PRESERJA I GORICICE POD KRIMOM[1]

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, dana 8.IX 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

na položaju

Noću 7/8.IX 1944. je 10. brigada porušila železničku prugu između žel. stanice Preserje i sela Goričica[2] na oko 30 mesta.[3] Samoj akciji rušenja prisustvovao je i vojni dopisnik američke vojske. Za akciju rušenja X brigada je upotrebila jedan bataljon, dok je jedan bataljon bio na obezbeđenju povratka brigade, na položajima na sektoru Šop — Krimček — Smrekovec, sa zasedama iznad doline D. i G. Brezovice, u rejonu kote 549 [i] pored druma koji vodi iz Rakitne za Kamnik.[4] Bataljon X brigade je rušio železničku prugu uz sadejstvo specijalnog bataljona XVIII divizije. Bataljonu X brigade je takođe bila dodeljena minerska četa koja se sastojala od 5 grupa minera. Pokret na mesto rušenja otpočeo je u 15 časova 7. IX 1944. iz sela Koščake preko Pikovnika, ivicom šume iznad Borovničke kotline, zatim preko Krimčeka, zapadno od Sobočeva, preko k. 502 i k. 517 za Kamnik. U rejonu Kamnika se specijalni bataljon odvojio u pravcu Goričica — Paka, gde je stigao oko 23 časa i odmah porušio prugu duplog koloseka i na taj način sprečio dolazak oklopnog voza iz pravca Borovnice. Jedna četa bataljona X brigade je iz rejona Kamnika (raskrsnica puteva zapadno od Prevalja)[5] krenula na Zalostnu goru i porušila železničku prugu kod žel. stanice Preserje i na taj način sprečila dolazak oklopnog voza iz pravca Ljubljane. Dve čete X brigade rušile su prugu između bunkera br. 2 i br. 3 i između bunkera br. 3 i br. 4. Bunker br. 2 kod žel. stanice Preserje bio je napadnut na znak zelene rakete, koju je ispalio komandant

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.**

* **Sada: Goričica pod Krimom.**

' **Rušenje je izvršeno na osnovu naređenja Štaba 18. NO divizije od 6. septembra 1944 (vidi dok. br. 20).**

[4] **Sada: Kamnik po Krimom.**

[5] **Sada: Prevalje pod Krimom.**

bataljona, i oštećen vatrom iz bacača »Piat«.[6] Iz bunkera se pojavio veliki plamen. Četa nije uspela da izvrši juriš na bunker jer je to sprečavala paklena vatra iz susednih bunkera. Pruga je minirana na taj način što su se mineri približili železničkoj pruzi između bunkera, koji su na odstojanju oko 200 m, pod zaštitom vatre našeg naoružanja, a samo miniranje izvršili su pod neprijateljevom vatrom. Takođe su položili mine sa hemijskim upaljačima podešenim za aktiviranje kroz 6 časova. Posle povlačenja minera čule su se snažne eksplozije, kojih je bilo oko 30. Eksplozije je sa ushićenjem brojao i američki novinar. On nije mogao da fotografiše uz pomoć magnezija jer bi osvetljavanjem odao mesto minera koji su ležali na pruzi i vršili miniranje. Takođe bi verovatno odao i svoje mesto, koje bi sigurno bilo tučeno neprijateljevom vatrom iz automatskog naoružanja i minobacača. Ovo je sam ustanovio i nije ni pokušao da fotografiše. Fotografisanje eksplozija nije mogao da izvrši zbog tehničkih razloga.

Za vreme pokreta američki novinar često je fotografišao borce na mestu, a takođe će danas, počev od 14 časova, da fotografiše život boraca X brigade u kantonmanu i na položajima. Pomenuti je bio zbog marša veoma umoran i stalno je ponavljao da su ovo pravi Titovi marševi. Sto se tiče rušenja železničke pruge, u detalje se interesovao za saobraćaj, da li ovaj neprijatelju funkcioniše. Od načelnika štaba bio je obavešten da saobraćaj za vreme naše ofanzive na železničku prugu uopšte ne funkcioniše, sem pojedinih transporata civilnog saobraćaja. Takođe se interesovao koliko je udaljena Ljubljana i da li je teren na kome se izvodila akcija snažno kontrolisan od neprijateljevih patrola, odnosno kolona. Bilo mu je odgovoreno da neprijatelj vrši povremenu kontrolu. Novinar je takođe pročitao poslednji letak domobranaca o razoružavanju francuskih i italijanskih partizana, te da ie drug Tito zatvoren u Italiji. Kada mu je prevodilac preveo, samo se ironično osmehnuo (letak je bio pronađen u šumi kod Kamnika). Takođe se novinar interesovao o poreklu naše uniforme od nemačkog štofa i porekla nemačkog odnosno italijanskog naoružanja. Bilo mu je objašnjeno da su sve ovo naši borci dobili u borbama sa neprijateljem.

Notranjski odred minirao je danas železničku prugu između Logateca i Planine. Izveštaj još nismo primili jer se diverzantska grupa ioš nije vratila.[7]

Prednji izveštaj se ne odnosi samo na vojna pitanja jer smatramo da su događaji u vezi sa američkim novinarom takođe važni. Tačan izveštaj o našim gubicima dostavićemo naknadno,

[6] Protivtenkovski ručni bacač engleskog porekla.
[7] Minirano je 150 m železničke pruge (vidi dok. br. 88).

kada dobijemo tačne podatke. Do sada je ustanovljeno **da** su nestala 2 minera [iz X brigade] i 2 minera i 1 drug iz specijalnog bataljona.[8] Novinar se takođe interesovao za naše gubitke. Prilikom prolaska kroz sela ili pored njih uvek je pitao da li je to partizansko ili belogardističko selo. Takođe je u selu Kamnik, kada je dobio da pije jabukovaču koju su pili i partizani, pitao da li ju je poklonila partizanska porodica. Bilo mu je objašnjeno u pozitivnom smislu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Colarič Lojze** M.P. Komandant — pukovnik: **Daki**

BR. 27

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 10. SEPTEMBRA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE O STANJU I BORBAMA POTCINJENIH JEDINICA U JULU I AVGUSTU[1]

GLAVNI STAB NOV IN* PO SLOVENIJE OPERACIJSKI ODDELEK»
dne 10.9.1944.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

I. DIO

OPERATIVNI IZVEŠTAJ ZA JUL I AUGUST 1944.

SITUACIJA

U periodu od 1. jula do 30. augusta neprijatelj nije preduzimao nikakve veće ofanzivne operacije, koje bi obuhvatile sav teritorij korpusa ili zone. Bili su pak veći ofanzivni sunki[1]

[8] **Nestala su samo dvojica: jedan iz Inžinjerijske čete i jedan iz Udarnog bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/IV): izveštaj Štaba 18. NO divizije od 8. septembra 1944. godine.**

[1] **Kopija originala (pisana na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 20/1.**

[!] **i**

[5] **odeljenje**

[4] **udari**

od strane neprijatelja, kako na sektor VII. korpusa, IX. korpusa, tako i na teritorij IV. op. zone. Pored toga je neprijatelj vršio česte lokalne ofanzivne sunke na pojedine sektore oba korpusa i zone.

1) Na sektoru VII. korpusa bilježimo u periodu od 1. do 15. jula moćni ofanzivni sunek protiv našem oslobođenom teritoriju u Beloj Krajini, koji je došao od neprijateljskih baza sa hrvatske teritorije, preko Zumberka. Jačina neprijateljskih snaga bila je od 3 do 4 hiljade ljudi. Pored toga u tom periodu su se nastavljali napadi novoformiranih takozvanih »udarnih bataljona«, koje je vodstvo bega[3] formiralo u cilju upada na naše oslobođeno zemljište i ubijanja štabova te, uništavanja drugih vojničkih i civilnih institucija.

Drugi period meseca jula je označen kao period naše ofanzive na neprijatelja na sektoru Krašić — Bosiljevo uskupno sa hrvatskim jedinicama.

Mesec august se lako označi* tako da je neprijateljska aktivnost bila veća nego naša i da je neprijatelj baš radi te svoje aktivnosti uspio da inicijativu naših jedinica u tom vremenskom razmaku dobrim djelom suzbije.

2) Na sektoru IX. korpusa za prvi period meseca jula bili su isto tako lokalni ofanzivni sunki od strane neprijatelja, kao reakcija na naše uspešne napade na komunikacije, koji su vršeni u drugoj polovini meseca juna. Pored toga je neprijatelj sa tim hteo da omogući opravljanje tih komunikacija i istovremeno je pojačavao njihovu odbranu. U drugom djelu toga mjeseca, pa sve do druge polovine mjeseca augusta, neprijatelj je izvršio ofanzivu na centralni dio teritorija korpusa, na sektoru Gorica — Tolmin — Podbrdo — Idrija. U vezi sa tim ofanzivnim napadima, od strane neprijatelja se vrši širenje uticaja bele garde protiv[7] centru Primorske i Gorenjske iz starih bega baza u Dolomitima. U tom vremenu stvorene su nove bega postojanke[8] na Primorskom i Gorenjskom. Druga polovina meseca augusta se označuje da je neprijateljska aktivnost pojačana i da manje ili veće kolone iz svojih baza idu mnogo dalje i dublje po terenu kog su naše jedinice do tada kontrolirale, bilo da je bio [i] oslobođen. Zbog toga su sve civilne i vojničke zaledne[9] ustanove, a naročito bolnice, izložene većoj opasnosti. U tom smislu su svi

[5] Bela garda. Zvanični naziv slovenačkih kvislinških formacija bili su u bivšoj »Ljubljanskoj pokrajini« — Slovensko domobranstvo; na teritoriji Slovenačkog primorja — Slovenski narodni varnostni zbor (SNVZ); u Gorenjskoj — Gorenjsko domobranstvo.

' karakteriše

[7] ka, prema

[8] uporišta

• pozadinske

nepokretni ranjenici prebačeni na teritorij VII. korpusa.[10] Zbog Hitlerove objave o novoj totalnoj mobilizaciji se u tom proteklom vremenu javlja novi pritok novomobiliziranca, koji beže iz mesta Trsta, Tržiča i Gorice. Svi ti mobiliziranci su u većini iz proleterskih redova. U vezi s tim se je kod jedinica IX. korpusa javio problem naoružanja, tako da prosečno po brigadama ima nenaoružanih od 100 do 200.

U tom vremenu naše snage su se nalazile: odredi na svojim odrednim sektorima, a divizije su se u glavnom skupno kretale protiv Poljanskoj dolini u cilju [uništenja] neprijateljskih uporišta tamo, ali radi neprijateljske ofanzive su se obe divizije pomaknule nazad proti Vipavi.

3) Na sektoru IV. [operativne] zone u toku meseca jula se oseća povećana aktivnost neprijatelja, posebno pak u Logarskoj dolini, Pohorju i Moravškom sektoru. U tom vremenu neprijatelj je usmerio svoje napade najviše na sektor Pohorja, gde je htio da prepreči[11] savezničko spuštanje materijala našim jedinicama, a pored toga da prepreči prehod[12] našim snagama u dolinu, gde se nalaze glavne komunikacije: Maribor — Slov. Bistrica itd. U mjesecu augustu naše snage preduzimaju šire ofanzivne akcije i uspjevaju da neprijatelja proteraju iz Gornje Savinjske doline, s Pohorja i da ga svale u dolinu. Na taj način su jedinice IV. zone uspele da stvore dosta veliki slobodni teritorij i samim tim da izmene celokupnu situaciju u našu korist na tom teritoriju.

Na svom teritoriju Slovenije su odredi u tome vremenu pokazali veću aktivnost i brojčano se povećali, posebno pak na sektoru IV. zone na pr.fimer] Kozjanski odred i na sektoru IX. korpusa Južnoprimorski i Gorenjski [odred]. U tom vremenu je formirana Koruška grupa odreda, koja ulazi u sastav IV. op. zone. Detaljnije o tome ćemo govoriti u našem izveštaju o IV. zoni.

Naše jedinice, kako djelovi NOV tako i odredi, u čitavom tom vremenskom razdobju neprekidno su vršili napade na glavne neprijateljske komunikacije. Usled toga je saobraćaj na nekim prugama (Trst — Ljubljana — Jesenice) bio nenormalan, dok je saobraćaj na drugim prugama bio obustavljen po jedan ili dva dana u tjednu, a na prugi Trst — Podbrdo — Jesenice je bio obustavljen za čitavo vreme.

[10] Potpunije o transportovanju ranjenika iz bolnica na teritoriju 9. korpusa NOVJ vidi knj. 15, dok. br. 88, 94 i 123.

[11] onemogući, spreči

[11] prelaz

Radi takve situacije na prugama neprijatelj nije mogao redovno i po načrtu[13] da pošilja[14] materijal i trupe na front, već su se mnogi transporti morali nepredviđeno zadržavati ili pak vraćati nazad, pa se posle pošiljati na Pontebsku prugu.[15] Samim tim važnost našega udara i pomoć savezničkom frontu u Italiji bila je značajna. To je neprijatelj shvatio, zato je posvud duž komunikacija ojačao odbrambeni sistem, da bi omogućio i osigurao promet po njima.

U svim borbama u tom vremenu, posebno pak na sektoru VII. korpusa, su se udeleževali[16] sa okupatorima i belogardisti. Bega baze se u glavnom nalaze na sektoru Ljubljana — Dolomiti, gde je sakupljen gro njihovih snaga, dok se manji djelovi nalaze na sektoru Novo Mesto i duž pruge Kočevje — Ljubljana. Sa teritorija Ljubljana — Dolomiti bega pokušavaju da prenesu svoj uticaj prema centru Primorske i Gorenjske, što im je u nekoliko uspelo, stavljajući tamo bega postojanke. Svoje sile[17] u glavnom ne cjepaju, već ih drže sakupljene u Ljubljani i okolini, tako da su sa postojankama napravili jedan ogroman pas[18] oko Ljubljane.

U toku tih dvaju mjeseca pred naše jedinice je postavljeno kao najvažnije pitanje mobilizacija. U tom smislu su sve jedinice radile te su uspjele da dobrim djelom izvrše mobilizaciju i tamo gde je teren držan ili kontroliran od okupatora. Naročito je to izvršeno na Štajerskom. Mobilizacija još nije potpuno izvršena, već postoje znatne rezerve ljudstva, naročito u dolinama gde se nalaze veći neprijateljski garnizoni, kao i duž glavnih komunikacija.

PLAN ŠTABA

U vezi najnovije Hitlerove mobilizacije, kao najosnovnije i najvažnije pitanje bilo je: sprečiti okupatoru da izvrši tu mobilizaciju. U tom smislu od strane našega štaba su bili izdani nalozi[19] svim jedinicama naše vojske da prepreče okupatoru uzeti i jednog Slovenca za svoju vojsku. Pored toga sve jedinice su imale nalog produžiti napad na rušenju komunikacija i proterivanju neprijatelja, koji je pokušavao da posjedne djelove zemljišta kontroliranog od naših jedinica, ili oslobođenog. Na kraju, sve jedinice su imale nalog preći u opštu ofanzivu na neprijatelja.

" planu
[14] upućuje
[15] Odnosi se na železničku prugu Beljak — Ponteba — Udine (Videm).
" učestvovali su
[17] snage
[19] pojas
[19] naređenja

Za pojedine sektore i jedinice plan je bio sledeči:

1) VII. korpus je dobio nalogu[20] da rasporedi svoje snage na sektoru Suhe Krajine i Bele Krajine, uključivši teritorij severno od Gorjanca, sa ciljem razbijati neprijateljske ofanzivne akcije usmerjene iz Vel. Lašča, Kočevja, ili pak iz smeri St. Vida,[21] Višnje Gore te Novog Mesta na teritorij koji je bio po našim jedinicama kontroliran, ili oslobođen. Snage su trebale da budu više sakupljene, sa ciljem da neprijatelja u tim borbama lakše opkole i unište. U tom vremenu VII. korpus je dobio nalogu da, uskupno sa IV. hrvatskim korpusom, protera neprijatelja sa teritorije Zumberka, koji je htio da prodre na oslobođenu teritoriju Bele Krajine. Krajem mjeseca je korpus dobio nalogu da sa izvesnim silama se premesti na sektor prema Ljubljani, sa ciljem preprečavati neprijateljski promet između Ljubljane i Vel. Lašča, razbiti sa iznenadnim upadom železničku liniju između Ljubljane i Grosuplja. Istovremeno na sektoru Suhe Krajine i zapadno od gornjeg toka reke Krke tući neprijateljske kolone i osiguravati dolinu gornjeg toka Krke od čestih nepriiateljskih gerilskih upada, pojačati rušenje pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst i dati osiguranje aerodroma, gde se spuštaju saveznički avioni.

2) IX. korpus osposobiti i aktivirati odrede da bi svojom aktivnošću držali pod kontrolom cio teritorij i neprijateljske sile angažovali na sebe, a divizije, kao glavne udarne snage korpusa, osloboditi od vezivanja za jedan kraj, kako bi bile sposobne da udare tamo gde je to u datom momentu za nas najviše korisno.

Korpus je dobio zadatak da produži sa napadom na glavne komunikacije, posebno pak likvidaciju postojanki koje su štitile prugu Gorica — Jesenice, a da posle toga pristupi ka čišćenju neprijatelja iz postojanki u Poljanskoj, Selškoj dolini i bega baza u Dolomitima, da stvori mogućnosti i vremena za vojničku obuku vojske, da izvrši organizaciju po novoj formaciji jedinica,[22] i da pojača sudjelovanje naših jedinica sa italijanskim partizanskim jedinicama, i da im pruži što više pomoći u vojničkom i političkom smislu.

Zbog neprijateljske ofanzive, koja je bila u tom vremenu na teritoriju IX. korpusa, to su u mnogome naloge i planovi bili promenjeni.

3) IV. op. zona. Njene naloge su bile rušiti žel. prugu na sektorima Litija — Zidani Most — Celje — Maribor — Dravo-

[20] **zadatak**

[21] **Sada: Šentvid pri Stični.**

[22] **Odnosi se na reorganizaciju štabova, jedinica i ustanova prema formaciji koju je propisao Glavni štab NOV i PO Slovenije 13. jula 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 119).**

grad — Celovec, Maribor — Dravograd i Zidani Most — Zagreb.

Osiguravati i obezbediti prostor za spuštanje savezničkog materijala. Zbog specijalnih prilika na teritorij IV. zone u tu svrhu trebalo je dati moćne snage, posvetiti najveću pažnju mobilizaciji, predvsem"-" u revirjima'-[24] i drugim industrijskim centrima Štajerske.

Očistiti Gornju Savinjsku dolinu i Pohorje od neprijatelja.

Jedinice su imale nalogu upadati u veća mesta sa velikim neprijateljskim posadkama, blokirati ih i izvršiti svoje djelo.

Pored toga jedna od glavnijih zadaća bila je uništavati neprijateljsku industriju koja radi za okupatora, ispopuniti jedinice sa novim snagama i vojnički ih i politički učvrstiti.

OPERACIJE VII. KORPUSA

Po uspešnom napadu jedinica VII. korpusa uskupno sa hrvatskim IV. korpusom na Bosiljevo,[25] su se jedinice VII. korpusa povukle natrag na svoje prve položaje. Nov raspored jedinica bio je saobražen tom cilju: da se neprijatelju izbije mogućnost kontroliranja terena koga drže naše jedinice, da mu se onemogući upadanje u unutrašnjost teritorija koga drži korpus. Pored toga, da budu naše sile što više sakupljene kako bi mogli tući neprijatelja tamo gde je on najosetljiviji i gde mi hoćemo. Aktivnost jedinica VII. korpusa u prvoj polovini meseca jula bila je u glavnom ograničena na manje borbe sa neprijateljem koji je održavao veze među svojim postojankama, napadom na komunikacije, dok druga polovina meseca jula je u glavnom protekla u velikoj našoj ofanzivi uskupno sa IV. hrvatskim korpusom na neprijateljske postojanke na sektoru Krašić — Bosiljevo. U mesecu augustu naša aktivnost je ograničena pre svega na borbu sa gotovo svakodnevnim neprijateljskim ispadima iz njegovih baza na Dolenjskoj i okolini Ljubljane, a koji su pokušavali da se probiju što globlje[26] u unutrašnjost našeg oslobođenog teritoriia.

U prvoj polovini meseca jula su se naše borbe kretale pre svega na sektoru Višnja Gora — Catež na pruzi Grosuplje — Vel. Lašče. 1. na 2. jula je XV. divizija dobila naređenje da prekine neprijateljski promet na pruzi Grosuplje — Zalna. Radi toga su jedinice IV. brigade pošle na sektor Lobček — Plešivica[27] — Luče. Taj dan je neprijatelj u više kolona kretao se

[23] **pre svega**

[24] **Odnosi se na predeo ugljenokopa Hrastnik — Trbovlje — Zagorje ob Savi.**

[25] **Podrobnije o napadu na Bosiljevo vidi knj. 14, dok. br. 93.**

[26] **dublje**

[27] **Sada: Plešivica pri Zalni.**

protivu položaja brigade, s namerom da je protera i da joj onemogući rušenje pruge. Borba se je razvijala na položajima kod Plešivice i Vel. Loke, kod Malih Vrha, na Velikoj i Maloj Ilovoj gori i kod Zdenske Vasi. Naše jedinice su uspjele da neprijatelja proteraju sa svih njegovih položaja. Jedinice brigade su odmah pristupile rušenju pruge te su uspjele da je na mnogim mestima miniraju i pokvare za promet. Uskupno sa IV. brig, su učestvovale jedinice XV. brigade, koje su sa svoje strane potpomagale borbu IV. brig, i gonile neprijatelja prema njegovim polaznim položajima. U tim borbama je neprijatelj imao 50 mrtvih, 40 ranjenih i 3 zarobljena, među tima 1 domobranski poručnik — lečnik. Zaplenjeno je bilo: 3 mitraljeza, 18 pušaka i druge vojničke spreme.[28]

U tom periodu su jedinice XVIII. divizije na Dolenjskoj imale stalne spopade[29] i borbe sa neprijateljem. Te borbe su se razvijale oko Markovca, Vel. Peca itd., gde su u glavnom naše jedinice uvjek uspevale da neprijatelja proteraju sa položaja i vrate natrag u postojanke. Od 10. do 16.7. su jedinice VII. korpusa uskupno sa hrvatskim IV. korpusom vodile neprekidnu borbu sa neprijateljskim snagama koje su pokušavale da iz pravca Hrvatske, preko Zumberka, prodru na oslobođeni teritorij Bele Krajine. Radi važnosti tih borbi i boljeg pregleda dostavljamo vam kao *posebni prilog* ovom našem izveštaju analizu tih borbi.[30]

Poslije uspešno završenih borbi na hrvatskom teritoriju sve naše jedinice koje su učestvovale u tim operacijama vratile su se na svoje položaje. Neprijatelj sa svoje strane u toku daljeg vremena nije preduzeo većih ofanzivnih operacija, ali u glavnom bio [je] stalno aktivan te je svakodnevnim ispadima iz svojih postojanki pokušavao da prodre što dublje u naš oslobođeni teritorij, napadao naše jedinice. Zato se je pre svega služio novoformiranim udarnim bataljonima, o čijoj taktici ćemo vam govoriti u našoj posebnoj glavi »Naša i neprijateljska taktika«.

Te svoje ispade neprijatelj je vršio iz postojanki Novog Mesta, Št. Vida, Kočevja, Višnje Gore, Rakeka i drugih manjih i većih postojanki. Sve njegove pokrete su potpomagali tenkovi i artilerija. Naše jedinice su takve neprijateljske napade uvijek odbijale i neprijatelja primoravale da se povuče u svoje polazne položaje.

[2S] Podrobnije o ovim borbama vidi knj. 15, dok. br. 33.

[29] sukobe

[30] Redakcija ovu analizu ne objavljuje (nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 154/III) jer je detaljan opis borbi iznet u knj. 15 dok. br. 33.

Zbog takve neprijateljske ofanzivnosti je neprijatelj uspio dobrim djelom da poremeti mnoge naše načrte za predvidevane ofanzivne operacije sa naše strane. Zbog toga aktivnost od strane jedinica VII. korpusa nije bila takva kakva je bila u prvom mjesecu. Pored toga jedinice su imale različite stranske[31] naloge, kao zaštita aerodroma i raznih ustanova, što je takođe dobar dio snaga korpusa odvajalo od glavnine. Zbog takve neprijateljske ofanzivnosti su mnoge naše akcije bile neuspešne, što se najbolje vidi iz akcije XVIII. divizije na miniranje tunela pod Malim Vrhom[32] na pruzi Ljubljana — Grosuplje.

13.8. su jedinice XVIII. divizije imale nalogu napasti i likvidirati postojanku Škofljica i uništiti tunel kod Smarja. Neprijatelj, koji je vjerovatno bio obavešten o tom našem pokretu, dio svojih snaga je povukao iz postojanki te ih postavio na najverovatnijim odstupnim pravcima za naše jedinice. Zbog slabe pripreme akcije same, sporosti jedinica i zbog nepravilnog zauzimanja položaja, akcija nije uspela, već se pretvorila u veliki naš neuspjeh. Ne samo naše jedinice da nisu uspele da prodru u postojanku, već su bile primorane da se brzo povlače. Neprijateljske zasede su ih na putu povlačenja dočekivale, tako da se u red[ov]ima naših jedinica napravila pomutnja, koja je na posletku prešla u neplansko otstupanje. Naše izgube su bile: 33 mrtva, a zarobljenih i sagubljenih 131. Izgubljene su 52 puške, 9 p. mitraljeza, 1 t. minomet, 2 protivtenkovske puške, 2 protivtenkovska topa, više' konja, mula i 950 kg eksploziva.[33]

Pored gornjih razloga, koje smo već naveli za taj neuspeh, treba istog pripisati i dobroj neprijateljskoj obaveštajnoj službi.

U tom proteklom času[34] su odredi bili dosta aktivni iako je njihova aktivnost u mnogome onemogućavana zbog specijalnih naloga koje su im davate. U času neprijateljskih upada sa hrvatske teritorije preko reke Kupe, Belokranjski odred je u svim tim borbama učestvovao, tako da je težinu svih neprijateljskih snaga od te strane u glavnom odred nosio. Notranjski odred, koji se u glavnom nalazio na sektoru Cerknica — Loška dolina, takođe je bio zapleten u svakodnevnim borbama sa neprijateljem koji je prodirao iz Rakeka i drugih postojanki. Pored toga, odred je vršio stalne napade na prugu i na više mesta je porušio. Tako isto svi ostali odredi su u glavnom dobro izvršavali sve naloge i uvijek pravočasno[35] intervenirali u odbrani slobodnog teritorija i sprečavanju manjim neprijateljskim kolonama da prodru u oslobođenu teritoriju.

[31] **sporedne**
[32] **Sada: Mali Vrh pri Smarju.**
[33] **Podrobnije o neuspelom napadu na uporišta i rušenju tunela kod Smarja, kao i borbama pri povlačenju vidi knj. 15, dok. br. 103.**
[34] **vremenu**
[35] **blagovremeno**

DOBRE I SLABE STRANE VII. KORPUSA

Dobre strane:

U tom razdoblju su jedinice VII. korpusa pokazale vidni rezultat u svom vojničkom razvoju, naročito je to slučaj kod jedinica XV. divizije. Sem nekih jedinica XVIII. divizije, gde još uvijek razvoj u borbenom smislu nije pošao dobro, kao što treba da ide, kod drugih su jedinice pokazale porast u boljoj pokretljivosti, sposobnije da izdrže duže marševe i "uopšte veće napore. Komandni kadar, posebno pak vojni, postao je više samostalniji u odlučivanju date određene situacije. Niži komandni kadar postao je samostalniji i njegov uticaj na borce se je povećao.

Slabe strane:

Pored toga kod jedinica su se pokazali nedostatci u slaboj vojničkoj izvezbanosti ili bolje kazano u vojničnoj umješnosti. U najsitnijim vojničkim radnjama, svakodnevnim borbama. vidjelo se da vojnicima mnogo manjka najpotrebnijeg znanja u vještini ratovanja. Jedinstvo i enotnost™ komandovanja su bili dosta slabi. Nedovoljna i spora orijentacija u određenom momentu nije bila na visini, zbog toga [je] kod mnogih jedinica i samoinicijativa bila slabija.

Obaveštajna služba, iako je sada na većoj visini, nego što je prije bila, još uvijek ne da[je] rezultate koje treba da da[de]. U gonjenju neprijatelja jedinice su bile nedosledne i dane uspehe nisu pravilno iskoristile zbog toga što su jedinice po uspešnoj borbi uvijek izgubile kontakt sa neprijateljem.

OPERACIJA IX. KORPUSA

Posle uspešnih napada, koje su jedinice IX. korpusa u mjesecu junu bile preduzele na glavne komunikacije na svom teritoriju i posle likvidacije nekoliko postojanki, koje su štitile te komunikacije, neprijatelj je u početku reagirao samo u toliko što je pojačao odbranbeni sistem komunikacija i preduzeo manje ofanzivne sunke, ograničavajući se na neposrednu blizinu. S druge strane su jedinice IX. korpusa tu neprijateljsku neaktivnost u prvoj polovini meseca jula htele iskoristiti za to da bi izvršile organizaciju u jedinicama, da bi se jedinice odmorile i naposletku, da bi se pripremile za ofanzivne operacije protiv neprijateljskih baza na Gorenjskom, a koje je bilo u načrtu predviđeno da se izvrši u drugoj polovini mjeseca jula. Zaradi[37]

[36] **jednoobraznost**
[57] **zbog**

toga u toj prvoj polovini meseca jula nije bilo nikakvih većih borbi. Aktivnost je bila kako sa naše strane, tako i sa strane neprijatelja, samo što te borbe nisu prelazile lokalnog značaja. To su bili napadi na komunikacije, upadi diverzantskih grupa koje su odredi pošiljali u veća mesta, kao na pr.: Trst, Gorica, i borbe sa različitim neprijateljskim patrolama koje su pokušavale da prodru na kontrolirano zemljište naših jedinica.

U drugoj polovini mjeseca jula štab korpusa je predvideo sa dvema divizijama ofanzivne operacije protiv neprijateljskih postojanki u Poljanskoj dolini.

18. jula su jedinice XXX. i XXXI. divizije napale neprijateljsku postojanku Hotavlje u Poljanskoj dolini, što je trebalo da bude kao uvod u likvidaciju ostalih neprijateljskih baza na tom sektoru. Oko postojanke se je nalazila čitava mreža drugih postojanki, koje su bile u odbranbenom smislu povezane sa njom. Sam napad je izvršila 16. brigada XXXI. divizije, dok su ostale jedinice imale zadatak da izoluju druge okolne neprijateljske baze i da prepreče sa tih strana ev.[entualnu] intervenciju.

U toku noći između 18. i 19. jula postojanka Hotavlje je bila likvidirana. Neprijateljska posadka većim delom je uspela da pobegne, dok su ostali bili ubijeni ili uhvaćeni.[38]

Neprijatelj, koji je ranije uočio koncentraciju naših jedinica na sektoru Cerkna i vidio naše namere, istovremeno je sa svoje strane izvršio koncentraciju u postojankama u dolini Bače, u Idriji i u Poljanskoj dolini te je tako već 19.7. sa više strana prodirao u pravcu Cerknog. Radi takve situacije naše jedinice, koje su se nalazile na tom sektoru, bile su prisiljene da napuste dalje napade te su morale da prime borbu sa neprijateljem. Neprijatelj je naše jedinice dočekao na putu, kad su se one vraćale iz Poljanske doline protiv Cerkna.

19.7. borba se je razvijala između naše XXX. divizije na sektoru Cerkljanski Vrh sa neprijateljem koji je prodirao od pravca Idrije i Poljanske doline.

Taj napad bio [je] u stvari uvod u ofanzivu koja je izvršena na deo teritorija IX. korpusa, a koja je trajala od 19. jula pa do 13 augusta, sa manjim prekidima.

Ofanzivu, koju je neprijatelj pripremio i izvršio u rečenom periodu na oslobođeni teritorij i teritorij kontroliran od naših jedinica, možemo u glavnom podeliti u dve faze:

Prva faza je napad neprijatelja na sektor St. Viška Gora[39] — Cerkno — Idrija — Oblakov Vrh, koji je trajao od 19. do 23.7. Druga faza, koja je u stvari bila produžetak prve, napad

[38] Podrobnije o napadu na Hotavlje vidi knj. 15, dok. br. 6, 11, 27 i 51.

[39] Sada: Šentviška Gora.

neprijatelja na sektor Cepovan — Trnovo — Lokovec — Predmeja — Col — Crni Vrh — Vojsko, koji je počeo 26.7. i produžio se do 13. augusta.

19.7.kad je počela ofanziva na sektoru Cerkno, naše su se jedinice nalazile: XXX. na sektoru Cerkljanski Vrh — Planina,[40] XXXI. na sektoru Poljane[41] — Novaki. Neprijatelj je nastupao jednom kolonom od pravca Bukovega protiv Reki i Jesenica, drugom kolonom od Idrije protiv Cerkljanskog Vrha, a trećom od Poljanske doline protiv Leskovici. XXX. divizija vodila je 19.7. cio dan oštru borbu sa neprijateljem na pomenutim položajima i uspela da ga zadrži na njegovom nastupanju. Radi toga što je neprijatelj nastupao sa više strana je postala opasnost da naše jedinice prisili da prime borbu u Cerkljanskoj dolini. 19.7. sve jedinice naveče su se povukle u pravcu Crni Vrh — Blegoš sa ciljem da na tim položajima uspešnije prime borbu sa neprijateljem, ako bi ev. pokušavao da tamo napada. Neprijatelj posle trodnevnog produžavanja na sektoru Cerkno se je vratio nazad u svoje polazne baze. Naše jedinice su se tada uputile u pravcu Trnovske i Banške planote sa ciljem da bi na tome sektoru vršile napad na oslabljene neprijateljske postojanke u Soškoj i Vipavskoj dolini. Na putu prema Čepovanu na sektoru Sebrelje — Oblakov Vrh je neprijatelj napao naše iedinice na pohodu sa više strana i to jednom kolonom od pravca Reke i Donje Trebuše, a drugom od pravca Idrije. Jedinice obeju divizija su vodile borbu čitav dan sa neprijateljem i uspele da ga na nekim položajima razbiju i poteraju, a na drugim zadrže. Noću između 23. i 24.7. su sve jedinice prešle na sektore: XXX. na sektor Lokovec — Cepovan, a XXXI. na sektor Lokve — Trnovo — Predmeja.

Na novim položajima 26.7. je neprijatelj započeo novi napad i to sa većim snagama i sa više strana. Napadao je koncentrično iz pravca Gorice protiv Čepovanu, od pravca Kanala protiv Lokovcu, od pravca Gorice protiv Trnovu i Lokvama, od pravca Ajdovščine protiv Predmeji i od pravca Idrije prema Lokvama i Lažni. Ukupna neprijateljska snaga iznosila je oko 3.000 ljudi. Borba se je razvijala 26.7. sa pojedinim neprijateljskim kolonama na položajima gde su se nalazile naše jedinice. Već prvo? dana je XXX. divizija uspela da jednu neprijateljsku kolonu na sektoru između Lokovca i Kala[42] potpuno razbije, a da sve druge kolone zadrži na njihovom pohodu. XXXI. divizija je tako isto, boreći se na sektoru [Mala] Lažna — Predmeja — Trnovo, zadržala neprijatelja, a jednu kolonu, koja je

[44] Sada: Planina pri Cerknem.

[41] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.

[42] Odnosi se na Kal nad Kanalom.

nastupala od Ajdovščine, razbila, uspevši da zapleni sva neprijateljska motorna vozila i oružje.

Idućih dana neprijatelju je uspelo posle žestokih borbi preko dana i noći sa našim jedinicama da prodre i probije naše položaje na sektoru Lokve — Čepovan — Lokovec i posjedne Tuljinin.[43] Da bi bile naše jedinice što sposobnije za napad na neprijatelja i proterivanje sa tih položaja, jedinice su grupisane na sektoru Predmeja — Col — Črni Vrh. Sa tih položaja su jedinice napadale neprijatelja nekoliko dana na njegovim novim postojankama, ali nisu uspele da ga proteraju iako su mu nanele osetne gubitke u ljudstvu. Neprijatelj je na položajima koje je zaseo vršio pretrese zemljišta, očigledno tražeći naše magazine oružja, hrane itd. te mu je uspjelo da ih deli[mič]no pronađe.[44]

13. augusta su se sve neprijateljske jedinice povukle natrag u ishodne tačke te je tako opet teritorij ostao čist i slobodan od neprijatelja.

U vremenu nemačke ofanzive su jedinice 3. brigade, koja se je djelom svojih snaga nalazila na sektoru Vipave, likvidirale bega postojanku Rihemberk,[45] gde je imao neprijatelj 2 mrtva i 98 zarobljenih. Likvidacija te postojanke je izvršena pomoću veze i nama naklonjenih bega u samoj postojanki.[46]

Borbe odreda u tom periodu su bile pre svega diverzantskog značaja te usmerene u postavljanju zaseda, rušenju komunikacija, napadu manjih postojanki, a u zadnjem vremenu isto tako diverzantski napadi putem civilnih ogranizacija u gradovima koje je imao okupirane neprijatelj.

Tako je Gorenjski odred izvršio sabotažnu akciju u tovarni Zabret pri Kranju, minirao »Park« hotel na Bledu te naneo neprijatelju velike, osobito osetne gubitke u materijalu. Vojnička aktivnost Gorenjskog odreda je bila u tom vremenu malo manja usled toga što je uskupno sa 7. brigadom vršio mobilizaciju u Jesenicama i u drugim većim centrima na Gorenjskom.

Južnoprimorski odred je sudjelovao kod likvidacije neprijateljske postojanke u Rihemberku, vršio stalna rušenja pruga Trst — Postojna, Tržič — Gorica, Nabrežina — Općine, električnih stubova za pogon vlakova na pruzi Tržič — Trst, zatim na pruzi Trst — Postojna te na liniji Postojna — Rijeka.

Dolomitski odred je u tom vremenu izvršio isto tako više sabotažnih akcija na telefonske linije, rušio cestu Planina —

[45] Na karti nije pronađen; verovatno se odnosi na Trnovo.

[44] Podrobnije o ovoj ofanzivi i borbama jedinica 9. korpusa NOVJ vidi knj. 15, dok. br. 34, 50 i 66.

[45] Sada: Branik.

[48] O napadu na uporište Rihemberk (Branik) vidi knj. 15, dok. br. 50.

Postojna, Postojna — Rakek te telefonske linije Logatec — Kalce, Postojna — Trst, zatim imao manje spopade sa švabobranskim i nemačkim patrolama.

Briško-beneški odred je isto tako imao stalne spopade sa neprijateljskim patrolama koje su dolazile od pravca žel. pruge Gorica — Videm i od bega postojanki Tolmin — Kobarid, vršio upade u Goricu, rušeći razna postrojenja u fabrikama i električnim centralama, napadajući neprijateljski promet na cesti Gorica — Tolmin i Tolmin — Kobarid —- Cividale, rušeći prugu Gorica — Videm.

Iz svih tih borbi koje su jedinice vodile u toku meseca jula i augusta, kao i same ofanzive koju je neprijatelj sprovodio u tom vremenu, sve su naše jedinice ostale neokrnjene. Naprotiv, iz svih tih borbi su izašle mnogo jače kako po svojoj udarnosti, tako i po svom broju. Gubitci koje su imale naše jedinice, s obzirom na ranije ofanzive koje je neprijatelj vršio na tom teritoriju i s obzirom na gubitke koje su zadale neprijatelju, su malenkostni.[47]

U tom periodu, radi nove Hitlerove mobilizacije, bilježimo velik priliv novinaca[48] u našu vojsku iz Trsta, Tržiča, Gorice, u većini italijanskog porekla, koji su u mnogome brojčano ojačali jedinice IX. korpusa, a pre svega italijanske partizanske jedinice koje se nalaze na našem teritoriju.

U tom vremenu kako u prvim borbama tako i u toku borbi za vreme ofanzive su učestvovale italijanske jedinice brigade Triestino d'Asalto Garibaldi. U operativnom smislu italijanske jedinice su potpadale pod naše štabove radi što boljeg sudjelovanja u toku samih borbi. Razvoj samih italijanskih jedinica nije išao tako dobro kako je trebalo da bude, iz razloga što pored drugih uslova i sa strane štaba IX. korpusa nije im poklanjana dovoljna pažnja niti im data svestrana pomoć. To je pak u zadnjem času popravljeno te sudjelovanje[49] med[50] našim i italijanskim jedinicama već je veće, isto tako im se pruža pomoć i podrška kako u oružju, tako i u kadrovima.

Jedan od najvećih udara za neprijatelja bili su naši stalni napadi na komunikacije na tom sektoru, jer kroz teritorij IX. korpusa prolaze dve najveće žel. pruge, koje vezuju italijanski front sa nemačkim, a to je pruga Trst — Ljubljana i Trst — Gorica — Jesenice. Naše divizije i odredi su neprekidnim rušenjima žel. pruga, mostova, zauzimanjem postojanki na pruzi stalno remetili saobraćaj, tako da neprijatelj skoro nije imao ni jednog dana promet po njima. Naprotiv pruga Gorica — Jese-

[47] **neznatne**
[48] **novih boraca, regruta**
[49] **sadejstvo**
[50] **između**

nice su naše jedinice temeljno uništile, tako da promet ne ide još ni danas po toj pruzi. To je svakako imalo velikih posledica za neprijateljski front u Italiji i to je u glavnom bio jedan od najvažnijih razloga zašto je neprijatelju stalo da kontrolira taj teren i da putem učestanih ofanziva naše jedinice odvrne od tih postojanki.

DOBRE I SLABE STRANE JEDINICA IX. KORPUSA

U mesecu julu i augustu kod jedinica IX. korpusa su se jasno videle kako dobre tako i slabe strane.

Dobre strane:

Za razliku od prvih meseca, u tom vremenu su se pokazali znaci da je komandni kadar, posebno vojni, sposobniji rešavati i teže naloge. Starešine su postali samostalniji u odlučivanju, inicijativniji. Borbena sposobnost jedinica, posebno pak jedinica XXXI. divizije ie mnogo narasla. Snalažljivost komandnog kadra u rešavanju datog momenta je isto tako porasla. Lična borbenost, hrabrost boraca, koja prije nije bila na zavidnoj visini, u mnogome je podignuta. Vještina u osvajanju naseljenih mesta, borba u šumi, koordinacija napada između više jedinica je pokazala da je bila u toku tih dvaju meseca na većoj visini nego u prvim mjesecima.

Slabe strane:

U tom mjesecu su se kod boraca IX. korpusa, kao i kod komandnog kadra pojavile mnoge napake.[51] Te napake se nizaju iz akcije u akciju i komandni kadar još uvijek nema dovoljno energije da ih popravi. S obzirom na novu taktiku neprijatelja na tom teritoriju, a to je taktika brzih noćnih napada na naše jedinice, opasnost je postala veća, a samim tim snalažljivost komandnog kadra treba da bude bolja. Tako je bilo slučajeva da je neprijatelju uspelo sa malim snagama pregnati[52] naše veće jedinice. Pored toga je izvidnička i uopšte patrolna služba vrlo slaba, i neprijatelju je u više slučajeva uspelo prići na neposrednu blizinu do naših viših štabova, a da o tome dotični štab ništa ne zna.

U toku napada na postojanke se još uvijek kaže[53] slaba priprema i nenačrtnost[54] u izvođenju same akcije. Organizacija i koordinacija svih delova koji napadaju još uvijek nije tako dobra, kao što je potrebno da bude. Radi toga vrlo rijetko dođe

[51] **greške**
[a] **proterati**
[53] **odražava**
[54] **neplanski rad**

do izražaja sva moć naše vatre, jer težinu borbe nose jedna ili dvije grupe koje napadaju, dok su ostale pasivne ili pak neofanzivne u toku napada. Zbog toga uloga štabova, naročito viših, ne dođe do izraza i njihov upliv u toku borbe je vrlo slab. Prilikom izvođenja same akcije štabovi u mnogim jedinicama još uvijek pokazuju slabu sposobnost u rešavanju novih momenata koji nastanu u toku izvođenja samoga plana i isto tako pokažu slabu sposobnost i sporost u sastavljanju novoga plana koji je potreban za tu novu situaciju. Zbog toga što su borbe u tom mjesecu, naročito u drugoj polovini mjeseca, vođene u šumi, pokazalo se je da jedinice još uvijek nisu izvežbane i pripremljene za takav vid borbe.

OPERACIJE IV. OPERATIVNE ZONE

Mjesec juli i august su pokazali veliki napredak u razvoju partizanske vojske na Štajerskom. Taj napredak se pre svega ogleda u tome: što su naše jedinice na tom sektoru kako po svom broju tako i po udarnoj moći narasle, što su očistile velik dio teritorija od neprijatelja, što su zaplenile ogroman broj oružja, municije itd. i, napokon, što su mobilisale veliki broj ljudstva za našu vojsku i time ojačale ne samo svoje jedinice, nego pre svega jedinice VII korpusa. Ipak u razmaku tih dvaju meseci aktivnost naših jedinica nije bila jednaka; to radi toga što [je] tokom mjeseca jula glavna aktivnost jedinica IV. op. zone bila uperena u cilju mobilizacije i priprema jedinica za šire ofanzivne akcije, koje su bile [izvedene] tokom meseca augusta. Radi toga borbe koje su [se] vodile u mjesecu julu kretale su se pre svega radi izvršenja mobilizacije, oko zaštite mjesta gde su saveznici spuštali materijal i napada na razne neprijateljske manje i veće kolone koje su kontrolirale teritorij bliže i dalje [od] svojih baza. U nizu tih svakodnevnih manjih a uspešnih borbi imamo dvije važnije borbe i to:

18.7. su jedinice XIV. divizije napale i likvidirale neprijateljsku postojanku Sv. Jurij.[55] Postojanka je brzim i odlučnim napadom naših jedinica bila likvidirana. Neprijatelj je uspio većim delom da pobegne. Sve oružje i ostali materijal bio je zaplenjen.

20.7. je 6. brigada uskupno sa 11. brigadom napala rudnik Zagorje, sa ciljem da izvrši mobilizaciju i uništi rudničke naprave. Rudnik je bio većim delom uništen.[56]

30.7. su jedinice IV. zone u sastavu: 6. brigada i 11. brigada XIV. divizije te Istočnokoruški odred, po unapred zami-

[55] Sada: Šentjur pri Celju. Napad je izvršio 1. bataljon 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« (vidi knj. 15, dok. br. 23).
[56] Vidi knj. 15, dok. br. 30.

sijenom i sastavljenom planu, počele sa velikom ofanzivom na Savinjskoj dolini.[57]

Plan za ofanzivu je bio sledeći:

1/6. brigada [da] izvrši napad na postojanku Ljubno i Luče te ih očisti od neprijatelja; 11. brigada [da] izvrši napad na Gornji grad, postojanku likvidira i daje osiguranje od pravca Kamnika. Za osiguranje prema Celju i drugim okolnim postojankama je predviđena XIV. divizija. Pored toga imala [je] zadatak da izvrši napad na Šmartno ob Paki, da ga likvidira, posle toga da izvrši pritisak prema Mozirju; 2. brigada da izvrši demonstrativni napad na Šoštanj i poruši komunikacije u Mislinjsko-šaleškoj dolini; 13. brigada je dobila nalogu napasti postojanku Dobrna kod Celja i rušiti objekte na komunikaciji Ponikva — Celje. Istočnokoruški odred imao je nalogu osiguravati sve od Crna — Kramarica — Ljubno i Železna Kapla — Luče i kontrolirati planinske prelaze Koprivna i Kamniško sedlo.

Napad je po napred navedenom nacrtu počeo 30.7. Posle duže i uporne borbe bila je likvidirana postojanka Ljubno, koja je razdeljena u četiri postojanke, u kojoj su naši borci zarobili 28 neprijateljskih vojnika, dok su svi ostali bili ubijeni u samoj postojanki. Ukupni broj neprijatelja iznosio je 130 vojnika. Istovremeno sa napadom na tu postojanku je bila napadena posatka[58] žandarmerije i Wehrmannschafta. Posle duge i teške borbe i ta je postojanka bila likvidirana i svi su bili ubijeni. Postojanka sa Wehrmannima se je posle kratke borbe predala.

Ukupno je bilo ubijenih 74, zarobljenih 56. Zaplenjeno je bilo 8 p. mitraljeza, 14 brzostrelki,[59] 147 pušaka, mnogo municije i druge spreme.

Naše izgube iznose: 14 mrtvih i 6 ranjenih.

Istovremeno sa napadom na postojanku u Ljubnom je 6. brigada izvršila napad na moćno[60] utvrđenu posatku u Lučama, koja je brojala 150 vojnika. Posatka je bila razdeljena u četiri zgrade. Borba je trajala celu noć i dan, nakon čega su naši borci zauzeli postojanku. U toj borbi je bilo ubitih više neprijateljskih vojnika a 80 zarobljenih. Zaplenjeno je bilo 5 p. mitraljeza, 14 brzostrelki, 111 pušaka, 5 pištolja, 17.750 kom. razne municije i ogromno ostale vojaške spreme. Na našoj strani su pala[61] četiri borca. 11. brigada je napala utvrđenu postojanku u Gornjem gradu. Postojanka se je djelila na više djelova i ukup-

[57] O borbama jedinica 4. operativne zone Slovenije za stvaranje slobodne teritorije u Zgornjoj Savinjskoj dolini vidi knj. 15, dok. br. 102.

[48] posada

[59] automata

[00] jako

[81] poginula

no je brojila oko 150 boraca. Posle duže i žestoke borbe naši borci su uspjeli da likvidiraju sve postojanke. U tim borbama je imao neprijatelj 3 mrtva i nekoliko ranjenih. Predalo ih se 160 do 180. Zaplenjeno je bilo 2 laka mitraljeza šarac, 6 p. mitraljeza, 27 brzostrelki, 134 puške, mnogo municije i druge vojničke spreme, 2 traktora, 1 motocikl i 1 luksuzni automobil. Naše jedinice su imale 3 ranjena.

1. brig, je iste noći napala postojanku žandarmerije i Wehrmannschafta u Smartnom ob Paki. Posatka je brojila oko 30 boraca i davali su moćan"'- otpor, ali su i naši borci jurišem zauzeli postojanku. Ubitih je bilo 24 neprijateljskih vojnika i 6 zarobljenih. Zaplenjeno: 1 p. mitraljez, 22 puške, 2 parabela, mnogo municije i ostale spreme. Jedinice iste brigade su u toku noći porušile velik most preko Savinje pri Letušu.

Za vreme borbi, a i posle uspešnog likvidiranja postojanki od strane naših jedinica, neprijatelj je pokušavao da naše jedinice protera sa tog sektora i ponovo povrati oduzeti teritorij. Za čitav čas borbe neprijatelju nije uspelo da probije položaj naših jedinica, već je u tim borbama imao ogromne gubitke.

Ü naslednjim"' danima naše jedinice su produžile sa čišćenjem drugog teritorija i gonjenjem neprijatelja prema njegovim bazama. Neprijatelj je posle toga stalno nastavljao sa pritiskom na naše jedinice te se pripremao za jedan ozbiljniji napad.

19.8. je neprijatelj napao položaje 11. i 6. brigade na sektoru Moravče i posle duže borbe i moćnog otpora kojeg su naše jedinice davale, ipak se neprijatelju posrečilo[04] da zauzme položaje gde su se naši nalazili. Naše jedinice su se premaknile[6"] na nove položaje. U tim borbama neprijatelj je imao oko 35 mrtvih. Naše izgube su 4 mrtva, 4 ranjena i 26 sagubljenih.[66]

Sa novih položaja je 6. brigada 17.8. izvršila napad na fabriku papira u Količevom. Zaplenjeno je bilo 18 vozova papira.[67]

Tokom čitavog mjeseca augusta su jedinice XIV. divizije i 11. i 6. brigade vodile stalne manje i veće borbe sa neprijateljem, koji je bio vrlo aktivan, te su mu u tim borbama nanele osetne gubitke. Pored svega toga neprijatelju nije uspelo da ozbiljno posedne oslobođeni teritorij, niti, pak, da ga kontrolira, već se samo ograničavao na upade sa pojedinim kolonama u teritorij kojeg su naše jedinice držale.

M snažan
94 sledečim
"5 uspelo
68 premestile
Podrobnije o ovim borbama vidi knj. 15, dok. br. 119.
Vidi knj. 15, dok. br. 90 i 145.

Odredi su u toku toga vremena sa svoje strane bili vrlo aktivni i na pojedinim mestima ukupno učestvovali sa jedinicama NOV. Predvsem"[8] njihova aktivnost je bila uperena na rušenje komunikacija, upade u industrijska mjesta i rušenje tovarni[09] i uopšte industrijskih objekata i [na] mobilizaciju. Pored toga tukli su pojedine neprijateljske kolone i izvršavali likvidaciju manjih postojanki.

U sastavu IV. zone je formirana Koruška grupa odreda,[70] sastavljena iz Zapadnokoruškog i Istočnokorušnog odreda, koji imaju zadatak, da operišu na teritoriju cele Koruške. Jedinice Koruške grupe odreda su uspele da u toku ta dva meseca se dosta uzdignu i da se povećaju kako po broju boraca, tako i da se podizaju[71] po oružju. Odredi su razvijali aktivnost na čitavom svom teritoriju operujući[72] presvem svoje napade na rušenje glavnih prometnih veza i uništavanje manjih neprijateljskih kolona, koje su svakodnevno sa više strana vršile napade na naše položaje. U glavnom u toku svih tih borbi su naše jedinice imale uspjeha te je to mnogo pripomoglo da se pojača i učvrsti naš uticaj na tamošnje stanovništvo i da ga se više aktivira za našu borbu. Uslovi pod kojima vode borbu naše jedinice tamo su, s obzirom na druge krajeve, najteži.

Protiv kraja[73] meseca augusta naše jedinice su izvršile ponovo ofanzivu na sektor Pohorja u cilju čišćenja tog teritorija od neprijatelja sa ciljem da bi se naše jedinice što više približile glavnim neprijateljskim komunikacijama Maribor — Slov. Bistrica — Zidani Most i Maribor — Dravograd. U tu svrhu su bili izvršeni napadi na neprijateljske postojanke na Pohorju te su [u toku] nekoliko dana borbi bile likvidirale Mariborsku koču, Ribnicu, Sv. Lovrenc na Pohorju,[74] Ruško i Pohorsku koču.[75]

Radi aktivnosti naših jedinica na teritoriju IV. zone i sve većeg našeg prodiranja prema severu, uticaj naše borbe se je počeo osećati i na krajeve severno od Drave. U tom cilju štab IV. zone uputio je bio jednu četu preko Drave s nalogom da probudi i aktivira stanovništvo za naš pokret. Radi neposrednosti vod-

[88] prvenstveno
[69] fabrika
[70] Koruška grupa NOP odreda formirana je na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 24. aprila 1944 (vidi knj. 13, dok. br. 23).
[71] pojačaju
[72] usmeravajući
[73] Pred kraj
[74] Sada: Lovrenc na Pohorju.
[75] Jedinice 14. NO divizije su noću 22/23. avgusta 1944. izvršile napad na Ribnicu i Sv. Lovrenc na Pohorju (vidi knj. 15, dok. br. 125 i 129), a noću 2/3. septembra napad na Mariborsku koču i Sokolski dom (vidi dok. br. 41).

stva, jedinica je bila razbijena i povratila se natrag.[76] Radi važnosti i cilja koje ima tamo da izvrši, štab zone je ponovo odredio jednu četu sa istim nalogama kao i prva, koja je već prešla Dravu i nalazi se na tom teritoriju.[77] O njenom radu još nemamo izveštaja.

DOBRE I SLABE STRANE U RADU JEDINICA IV. OP. ZONE

Dobre strane:

U toku [odvijanja] borbe su pokazale u tom mjesecu da je cio rukovodeći kadar u glavnom znao u datom momentu proceniti situaciju i doneti pravilne odluke. Jedinice su postale mnogo aktivnije u napadima, bilo na neprijateljske postojanke, komunikacije, ili pak na rušenju industrijskih strojeva koji rade za neprijatelja. Odgovarajući vojnički starešine pri izboru ciljeva su pravilno odlučivali u biranju ciljeva. Napadi su dobro izvršeni, brzo i iznenadno. U toku borbe kod starešina bila je doslednost za njeno izvođenje. Akcije su bile planski pripremljene, dobro promišljene i zasnovane.

Slabe strane:

Jedinice su u nekoliko slučajeva bile iznenadno napadnute od strane neprijatelja, to radi toga što komandni kadar nije dovoljno vodio računa o načinu i sistemu obezbeđenja logora, pored toga kod komandnog kadra bilo je premalo budnosti. Pokazalo se je da u tim iznenadnim napadima od strane neprijatelja naše jedinice još nisu usposobljene da uspešno prime borbu. Komandni kadar u takvim slučajevima pokaže premalo odlučnosti, brzine u rešavanju situacije i premalo snalažljivosti. Zbog toga je bilo primera gde su čak i veće jedinice bežale pred malom neprijateljskom grupom, gde su naši borci puštali oružje itd.

NASA I NEPRIJATELJSKA TAKTIKA

Taktika upotrebljena u borbi od strane naših jedinica i od strane neprijatelja nije bila podjednaka na čitavom našem teritoriju. No ipak u toj taktici postoje mnoge sličnosti, radi toga ćemo vam dati izveštaj o tome, ne deleći to na sektore jedinica.

Radi iskustva koje je neprijatelj imao u mnogim prošlim borbama sa našim jedinicama, kada je napadao frontalno sa

[70] Odnosi se na grupu boraca koja je noću 16/17. jula 1944. prešla reku Dravu, ali je bila razbijena (vidi knj. 15, dok. br. 85, objašnjenje 15).

[77] Ova grupa je reku Dravu prešla 9. septembra 1944 (vidi dok. br. 22. objašnjenje 7).

velikim snagama, to je iskustvo sad koristio i težište udara protiv naših jedinica preneo na manje skupine,[78] koje se služe u svojim napadima čisto gerilskom taktikom. Takvu taktiku je neprijatelj najviše upotrebljavao tamo gde su mu bili najpogodniji uslovi, a to je na teritoriju VII korpusa. U tom cilju je formirao nekoliko takozvanih »udarnih bataljona«, iz kojih se formiraju udarne napadalne[79] grupe te ih pošiljaju[80] duboko u unutrašnjost oslobođene teritorije.

1) Skupine se kreću po pokritom terenu po noći u blizini svojega cilja, čije mjesto doznaju preko svoje obaveštajne službe.

2) Iznenada podnevi[81] napadaju svoj cilj te se posle toga brzo, najviše po 2 urni[82] borbi, umaknu[83] drugim pravcem protiv svojih ishodišča.[84]

3) Ciljevi napada su veći štabovi, pozadinske ustanove, mlinovi i jedinice za koje izvide da su slabo zaštićene.

4) Skupina pođe iz postojanke u jednoj koloni i posle izvesnog vremena se razvije u dve ili tri. Ponekad, kad iziđe iz postojanke, neprijatelj upotrebljava ne jednu, nego dve ili tri kolone, radi toga da bi zavarao pravi smer.

U mnogim borbama neprijatelj se kretao po noći.

Pri napadu na postojanke posatka postojanke izađe i prima borbu na unapred organiziranim položajima van postojanke.

U mnogim slučajevima pokazalo je se da neprijatelj brzo reagira na naše napade time što naše jedinice neposredno posle naše akcije napada; u tom cilju, još dok naše jedinice vrše napade, noću se koncentriše i obično dočekuje naše jedinice pri pokretu na nove položaje.

Naša taktika:

S obzirom na takvu promjenjenu taktiku od strane neprijatelja naše jedinice su morale sa svoje strane, da upotpune svoj način vojevanja i da svoju taktiku prilagode i novim momentima. U tom smislu naše jedinice pošiljaju patrole do samih postojanki. To su specijalne tajne patrole, koje imaju nameru da otkriju neprijatelja kad izađe iz postojanke i da utvrde njegov pravac.

Jedinice menjaju svoja mesta bivakovanja i logorovanja te na taj način onemogućuju neprijatelju da brzo dozna položaj

[78] **grupe**
[79] **napadne**
[80] **upućuje**
[81] **danju**
[88] **dvočasovnoj**
[85] **povuku**
[84] **polaznih baza**

naših jedinica. U mjestima gde je narod naklonjen neprijatelju, pristupa se blokadi sela sve dok se jedinice nalaze na tim položajima.

Jedinice drže se više prikupljene, da bi bile sposobnije da takve iznenadne napade neprijatelja ne samo odbiju, nego da ga opkole i unište. Pojačala se je sposobnost manevriranja i veća brzina koncentracije.

U svim većim napadima od strane neprijatelja, izbegavala se je frontalna borba koju je neprijatelj htio da nametne, te se je napadao neprijatelj tamo gde "je najmanje očekivao.

TRENUTNO STANJE KORPUSA I ZONE

Situacija kod naših jedinica trenutno je mnogo bolja nego što je to bilo u času pred zadnjom nemačkom ofanzivom. Kako po udarnosti i po brojčanoj moći, tako i po vojničkoj umješnosti su jedinice mnogo porasle.

VII. Korpus još uvijek predstavlja glavnu udarnu snagu svih naših jedinica, kako po broju, tako i po svojoj ofanzivnosti. Nov tok novomobilisanih, koji dolaze sa Štajerske i Primorske, pojačao je redove jedinica VII. korpusa i omladio ih. Zbog svakodnevnih borbi jedinice su postale čvrste, pokretljive i ofanzivne. Dokaz za to su mnoge uspešne borbe koje su vođene u prošlom vremenu, kako protiv Nemaca, tako i protiv domaćih izdajnika. No u samom korpusu taj porast borbenosti ne ide podjednako kod svih jedinica, tako da se jedinice XVIII. divizije razlikuju od jedinica XV. divizije po svojoj slabijoj udarnosti. Još uvijek i za ovaj korpus predstavlja velik problem oružje, jer zbog naglog porasta broja boraca u njegovim jedinicama procenat nenaoružanih se povećava.

IX. Korpus: Zbog spećijalnih prilika terena na kome operišu jedinice korpusa i zbog toga što su borci kao i komandni kadar suviše mladi po svojoj borbenoj tradiciji, korpus još uvijek nije dospeo do te visine u svojoj udarnoj moći do koje je dospio VII korpus. No ipak u zadnjem vremenu, naročito posle poslednje nemačke ofanzive, udarnost njegovih jedinica mnogo je porasla. Iz ofanzive su jedinice izašle više očvrsnute nego što su prije bile, sposobnije da izdrže i teže zadatke. Dok su jedinice pre bile nevešte u osvajanju naseljenih mesta, u borbi u šumi itd., sad su se u tom smislu popravile da lako kažemo"[5] da su jedinice u sadašnjem momentu sposobne da prime borbu sa i nadmoćnijim neprijateljem bilo na kome terenu. Odredi su se isto tako ojačali kako po broju boraca, tako po svojoj udarnoj moći; postali su i više samostalni.

Smisao je: da možemo kazati.

IV. Zona: Jedinice IV. zone nalaze se u velikom razvoju. U sadašnjem vremenu borbena sposobnost tih jedinica se je visoko digla i njihov razvoj je bio podignut u vrlo kratkom vremenu. Zadnje velike uspešne borbe koje su vodile sa neprijateljem i gde su uspele da očiste velik dio svog zemljišta i da ga do danas slobodnog održe, to dokazuje da je moć tih jedinica na visokoj stopnji.[86] Zbog specijalnih prilika koje vladaju na Štajerskom i zbog priliva novih boraca koji dezertiraju iz nemačke vojske, razvoj jedinica u borbenom smislu će ići još dalje.

U [ovom] našem mjesečnom izveštaju koji vam šaljemo, u mnogim smo stvarima bili kratki, s obzirom na prvi izveštaj koji smo poslali,[87] tako da sve akcije koje su vodile naše jedinice, a koje nisu imale značaj i važnost za sve naše jedinice u tom momentu kad su vođene, nismo ih u ovom našem izveštaju pominjali. Naznačili smo samo one borbe koje su po svom karakteru imale uticaja i važnosti za sve jedinice naše NOV.

Zadržali smo se u glavnom na tome da bi vam dali pravu sliku o situaciji koja vlada na našem teritoriju, o stanju u našim jedinicama, od našega štaba [uočenim] greškama i nedostatcima koji su se pravili u našim jedinicama.

UKUPNI NEPRIJATELJSKI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU VII. KORPUSA

Mrtvih	631
ranjeno	838
zarobljeno	30
ukupno	1.499.

Zaplenjeno:

6 p. mitraljeza
56 pušaka
1 t. mitraljez
8 bicikla
10 sanduka municije
4 sand, mina za bacač
11 konja
2 mule
35 glava živine[88]
18 para odjela.

Uništeno:

4 tenka
5 oklopnih automobila
2.327 m žel. pruge
12 vagona
166 sati obustavljen promet
2 tunela
8 električnih žel. drogova[89]
1 lokomotiva.

[88] **stepenu**
[87] **Vidi knj. 15, dok. br. 41.**
[88] **grla stoke**
[88] **stubova**

UKUPNI NASI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU VII. KORPUSA

Mrtvih	124	*Zagubljeno:*
ranjeno	174	2 tenka
zarobljeno	27	15 lakih mitraljeza
zagubljeno	127	1 t. mitraljez
dezertera	177	9 pušaka
		3 konja
ukupno	629.	1 mula
		40 kg eksploziva.

UKUPNI NEPRIJATELJSKI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU IX. KORPUSA

Mrtvih	508
ranjenih	467
zarobljenih	216
ukupno . .	1.191.

Zaplenjeno:	*Uništeno:*	*Oštećeno:*
31 mitraljez	9 neprij. postojanki	46 vagona
10 brzostrelki	3 p. mitraljeza	5 lokomotiva
54 pištolja	2 bacača mina	1 elektr. centrala
259 pušaka	14 kamiona	1 automobil
6 bacača mina	4 osobna automobila	1 lokomotiva sa više vagona
1 protivtenkovski top	150 m^3 daski	železnička pruga
2 motocikla	3 lokomotive	14 puta rušena.
7.390 m razne žice	32 vagona	
1 daljnogled[90]	77 elektr. drogova	
1 radio-stanica	1 vijadukt	
3 telefonska aparata	2 mosta	
2 pisaće mašine	1 vodovod	
50 vojničkih odjela.	3 vagona benzina	
	3 vagona nafte	
	1 oklopni automobil.	

UKUPNI NASI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU IX. KORPUSA

Mrtvih	90	
ranjenih	144	*Zagubljeno:*
zagubljeno	72	6 puškomitraljeza
zarobljeno	16	1 teški mitraljez.
ukupno		

[80] **dvogled**

UKUPNI NEPRIJATELJSKI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU IV. ZONE

Mrtvih	429
ranjenih	202
zarobljenih	15
ukupno	646.

Zaplenjeno:

7	p. mitraljeza
217	pušaka
20	pištolja
114	bombi
7	brzostrelki
2	raketna pištolja
8	daljnogleda
15	kompasa
1	aparat za iskanje[91] mina
1	ručna ambulanta
5.210	kom. razne municije
9.000	flobert municije
6	nosila za ranjenike
11	torbi
3	kotla za kuhanje
3	telefona
30	porcija
5	pisaćih mašina
5	radio-aparata
60	kg podplata[92] za cipele
687	kom. čakšira
323	bluze
23	šinjela
20	pari cipela
3	para čizama
10	peškira
64	rjuha.[95]

Uništeno:

7	kamiona
4	lokomotive
25	vagona
1	tenk
1	žel. most
10	cestnih mostova
8	žel. elektr. daljnovoda
618	m dvotirne[93] žel. pruge
60	tračnica
2	transformatora
3	električna motora
4	m podpornog zida
1	kamenolom
1	rudnik
1	kemijska fabrika
1	tekstilna fabrika
1	fabrika žice
1	fabrika podkova[94]
4	postojanke
1	p. mitraljez

Oštećeno:

4	lokomotive
15	vagona
2	osobna automobila
4	kamiona
1	most.

UKUPNI NASI GUBITCI ZA MESEC JULI NA SEKTORU IV. ZONE

Mrtvih	13
ranjenih	24
zagubljenih	19
ukupno	56.

[91] **traženje**
[92] **pendžeta**
[93] **duplog koloseka**
[94] **kalupa**
[95] **čaršava**

Zagubljeno:

1 protivtenkovska puška
1 brzostrelka
1 protivtenkovski minomet Piat
5 mina za Piat
24 puške
65 kg eksploziva
45 detonatora
90 m brzogoreće vrvice[96]
8 nagaznih mina
70 metaka za protivtenkovsku pušku
1.600 kom. razne municije za puške.

PREGLED
NEPRIJATELJSKIH GUBITAKA NA TERITORIJU NOV I POS U MESECU JULU 1944.

Mrtvih	1.568
ranjenih	1.507
zarobljenih	261
ukupno	3.336 izbačenih iz stroja.

Zaplenjeno:

1 protivtenkovski top
1 t. mitraljez
44 p. mitraljeza
532 puške
17 brzostrelki
77 pištolja
6 bacača mina
4 sanduka mina za bacač
10 sanduka municije
2 raketna pištolja
5.210 kom. razne municije
9.000 kom. flobert municije
114 bombi
2 motocikla
1 aparat za iskanje mina
1 radio-stanica
5 radio-aparata
11 konja
2 mule.

Uništeno:

5 tenkova
6 oklopnih automobila
21 kamion
4 osobna automobila
8 lokomotiva
69 vagona
3 vagona nafte
3 vagona benzina
618 m dvotirne žel. pruge
2.327 m žel. pruge
60 m tračnica
1 žel. most
2 tunela
1 vijadukt
12 mostova
1 vodovod
2 transformatora
3 električna motora
1 rudnik

•• **štapina**

Oštećeno:

9 lokomotiva
61 vagon
1 lokomotiva sa više vagona
4 kamiona
2 osobna automobila
1 automobil
1 most
1 električna centrala
14 puta rušena žel. pruga.
1 kemijska fabrika
1 tekstilna fabrika
1 fabrika žice
1 fabrika podkova
13 neprijateljskih postojanki
2 bacača mina
4 p. mitraljeza.

PREGLED
NAŠIH GUBITAKA NA TERITORIJU NOV I POS U MESECU JULU 1944.

Mrtvih	227
ranjenih	432
zarobljenih	43
izgubljenih	218
dezertera	177
ukupno	1.097.

Zagubljeno:

2 tenka
1 protivtenkovski minomet PIAT
1 protivtenkovska puška
2 t. mitraljeza
21 p. mitraljez
33 puške
1 brzostrelka
5 mina za Piat
105 kg eksploziva
45 detonatora
90 m brzogoreće vrvice
8 nagaznih mina
70 metaka za protivtenkovsku pušku
1.600 razne municije za puške
3 konja
1 mula.

" Kraj dokumenta nije sačuvan.

ZAPOVEST ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 10. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA MOZIRJE, LETUŠ I BRASLOVCE[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS
Položaj, dana 10.9.1944.
Br.: 1110

Z A P O V E S T
Sekcija Celje — Ljubljana
1 : 100.000

Neprijatelj se nalazi u uporištima: Kamnik 700 ljudi, Šmartno v Tuhinju 40 ljudi, Vransko 52 čoveka, Celje 3—4.000 ljudi, Zalec 185 ljudi. Letuš 70 ljudi. Braslovče oko 120 ljudi, Šoštanj 1000 ljudi, Velenje 300 ljudi, Slovenj-Gradec 800 ljudi, Mozirje 300 ljudi, Crna 150 ljudi. Železna Kapla 170 ljudi, Polzela oko 200 ljudi.[2]

Zbog spoljnopolitičke situacije moral neprijatelja prilično je slab, a naročito vermana, na koje treba računati da će se posle energičnog početnog udara predavati.

Naše jedinice će izvršiti napad i uništiti uporišta: Mozirje, Letuš i Braslovče. U napadu i na obezbeđenju učestvovaće I SNOUB »Tone Tomšič«, XI SNOB »Miloš Zidanšek«, VI SNOUB »Slavko Slander«, VDV brigada" i jedinice KGO.[4] U vezi s tim

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/IV, a kopija primerka koji je dostavljen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije u f. 25/11.**

*** Iz razpoložive neprijateljske dokumentacije redakcija nije mogla utvrditi koje su se nemačke jedinice nalazile u navedenim uporištima. Na području Kamnik — Domžale nalazili su se pored ostalih snaga, 3. i 4. bataljon nastavnog puka »Brandenburg« i SS Jäger Bataljon; na području Crna — Mežica nalazili su se 1. bataljon 13. SS policijskog puka i granične jedinice; u uporištima u Gornjoj Savinjskoj dolini i duž železničke pruge Celje — Šoštanj — Slovenj Gradec, pored žandarmerijskih posada, nalazile su se jedinice 611. landešicen (Landesschützen) bataljona i 2. i 3. bataljon vermanšaft (Wehrmannschaft) - puka »Donja Štajerska«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond,** f. **170, f. 204, f. 205,** f. **207 i f. 346).**

[3] **Brigada Vojske državne varnosti (Vojske državne bezbednosti)**

[4] **Koruške grupe NOP odreda**

n a r e đ u j e m o

1.) Napad na uporište Mozirje vrši VI SNOUB »Slavko Slander« sa svim svojim jedinicama. Brigadi se dodeljuje topovska baterija. Napadom na Mozirje rukovodi operativni štab VI i XI SNOB.

2.) I SNOUB »Tone Tomšič« izvršiće napad i uništiće uporište Letuš, demonstrativno će napasti uporište Šmartno ob Paki i obezbeđivati u pravcu Celja, rušiti drum i železničku prugu od Smartna [ob Paki] do Polzele i uništiti sve mostove na drumu, te izraditi zaseke na drumu Polzela — Šmartno ob Paki i postavljati zasede kod Polzele.

3.) XI SNOB »Miloš Zidanšek« napada i uništava uporište Braslovče, vrši obezbeđenje sa pravca uporišta Vransko, Zovneka[3] i Celja na taj način što ruši mostove na drumu, izrađuje zaseke i prepreke na drumu Braslovče — Polzela, Braslovče — Gomilsko i Dostavlja zasede kod Vranskog i kod Polzele, a nakon procene situacije i na ostalim mestima.

4.) Koruška grupa odreda vrši obezbeđenje sa pravca Crne na taj način što kontroliše prevoj Kramarica i drum Crna — Šoštanj ili pak samom blokadom Crne.

5.) VDV brigada, najmanje dva bataljona, vrši obezbeđenje sa pravca Šoštanja, u njegovoj neposrednoj blizini, uz neprekidno kontrolisanje druma Šoštanj — Topolšica, Šoštanj — Zavodnje, te ruši železničku prugu i drum Šoštanj — Gorenje. Zbog toga se VDV brigadi dodeljuje minersko odeljenje Štaba IV op. zone.

Napad treba otpočeti noću 11/12. septembra o.g. u 22 časa."

Uporišta Letuš i Braslovče treba u toku noći uništiti.

Zbog veze i tesnog sadejstva kao i boljeg jedinstvenog rukovođenja obrazuje se, za vreme akcije, operativni štab za I i XI SNOUB. Komandant ovog štaba je drug Mišica Vlado, komandant I SNOUB, a politkomesar Jakoš Jože, politkomesar XI SNOB.

Jedinice VDV brigade za vreme akcije potpadaju pod komandu operativnog štaba, sa komandantom majorom drugom Risom[7] i politkomesarom drugom Vojtehom.[8]

Mesto jednog i drugog operativnog štaba odrediće se na sastanku u Štabu zone.

[5] Zamak, 1,5 km jugozapadno od Braslovča.

[8] Redakcija nije pronašla zapovesti brigada za izvršenje ovih zadataka, sem zapovesti Štaba 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« od 11. septembra 1944. godine, ali je ne objavljuje (nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/11), jer se zadaci ove brigade vide iz relacije (vidi dok. br. 42).

[7] Jože Lepin Ris

[8] Jože Babič Vojteh

Za vreme akcije Stab zone nalaziće se u Nazarju.

Veza između svih jedinica mora biti stalna kurirska a po mogućstvu telefonska i radiotelegrafska. Stabu zone treba dostavljati tačne i iscrpne izveštaje svaka dva časa, i to oba operativna štaba. Svaki operativni štab mora u tom cilju do 22 časa uputiti u Stab zone po tri poverljiva kurira na konjima ili biciklima.

Evakuacija ranjenika vrši se u pravcu Zgornje Savinjske doline. Sanitetski referenti brigada treba da na brigadnim i bataljonskim previjalištima ogranizuju potreban broj zaprežnih vozila kako bi se evakuacija [ranjenika] što brže odvijala. Previjalište hirurške ekipe Zone nalaziće se u Ljubnu [ob Savinji].

Evakuacija plena i zarobljenika iz Mozirja vršiče se u pravcu Gornjeg Grada, a iz Braslovča i Letuša u pravcu koji će odrediti operativni štab I i XI SNOUB.

U slučaju da uporište Mozirje ne bi bilo savladano u toku noći, napad se produžava i preko dana na taj način što će I i XI SNOUB pojačati obezbeđenje u pravcu Celja, i to I SNOUB na levoj obali Savinje a XI SNOB na desnoj obali Savinje.

U slučaju nepredviđenih situacija izdaće Stab zone blagovremeno potrebna naređenja.

Upozoravamo sve jedinice na bočna osiguranja.

Obaveštajni centar VI i XI SNOB mora za sve vreme akcije da razvije svoju obaveštajnu mrežu na svom sektoru i da kontroliše Celje i Šoštanj, a Slovenj-Gradec treba da kontroliše VDV brigada.

Napadati treba brzo i odlučno, te pozivanjem i parolama naročito uticati na vermane.[9]

Znaci razpoznavanja i ugovoreni znaci su za

11.9. Jože — Matevž Toplice — Trebnje

12.9. Drago — Ivan Mura — Maribor.

Pešadijski tečaj podoficirske škole pri Stabu IV operativne zone nalaziće se na prevoju Crnelec i postaviti zasedu radi obezbeđenja sa pravca Kamnika.

Detalji će se rešavati na sastanku štabova u Stabu zone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pomoćnik politkomesara: Matevž Hace

Komandant: Jože Borštnar

M. P.

[8] **O izvršenju ovih zadataka vidi dok. br. 42 i 59.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 10. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJEVA UPORIŠTA U HORJULU I ZLBRŠAMA»

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Operativni odsek 2021 op.[2]
Na položaju, dana 10.9.1944.
Br. 299/44

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Predmet: Izveštaj o napadu
na bega uporište
Horjul. •

Po naređenju vašeg Štaba[3] da se uništi bega uporište Horjul upućena je za izvršenje ovog zadatka grupa boraca iz VII SNOUB »Fr. Prešeren«, pod komandom zam. komandanta naše divizije druga majora Svaruna.[4]

Pomenuta grupa krenula je na izvršenje svog zadatka dana 4.9.1944. i dospela na svoje određene položaje dana 7.9.1944. Odmah po dolasku na određene položaje grupa se obezbedila, ispitala teren te noću dana 7.9. izvršila napad na uporište.

Bombaši su se u pratnji minera privukli u neposrednu blizinu stražara. Stražar je sa par metaka iz automata ubijen a zatim su mineri brzo priskočili do zgrade i minirali je plastikom. Kako je posada uporišta pucnjima iz automata, kada je bio ubijen stražar, bila alarmirana, odmah je otvorila snažnu vatru iz celokupnog naoružanja na naše borce, koji nisu imali drugog izlaza sem da se povuku. Izbacili su 15 mina iz bacača »PIAT«, koje su imale efikasno dejstvo, a zatim se čitava grupa povukla u sastav brigade.

Efekat miniranja od strane naše grupe bio je taj da **se** odvalio deo zgrade.[5] Tom prilikom čuli su se snažni jauci i po-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III. Broj delovodnika dopisan je mastilom.
[2] Dopisano mastilom u Stabu 9. korpusa NOVJ.
» Vidi dok. br. 21.
[4] Rudolf Hribernik Svarun
[5] Iz izveštaja slovenačkih domobranaca vidi se da je napad bio izvršen 8. septembra 1944. u 2.55 č na zgradu škole u kojoj je bila smeštena posada — delovi 43. posadne čete (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

klici za pomoč, te se može zaključiti da je neprijateljeva posada pretrpela brojne gubitke. O broju žrtava nije nam još poznato. Kada primimo tačne podatke od naše obaveštajne službe, izvestićemo.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Grupa se vratila u sastav svoje brigade dana 10.9.1944. ujutro.

Dalje, III SNOUB »Ivan Gradnik« primila je zadatak da napadne i uništi četnički štab u Zibršama, koji se nalazio kod posednika Tominca.

Stab III SNOUB »Ivan Gradnik« je, s obzirom na naređenje, odabrao 60 najboljih drugova, t.j. jednu četu pod komandom komandanta bataljona. Sa četom je otišao i načelnik štaba i operativni oficir. Grupa je bila naoružana sa 12 puškomitraljeza i 15 automata.

Odmah po primitku naređenja brigada je uputila na izviđanje situacije obaveštajce, od kojih je jedna grupa krenula prema uporištu, dok su ostali čekali četu u selu Dol.® Ceta je krenula na izvršenje svog zadatka dana 7.9.1944. u 17 časova drumom Col — Crni Vrh, skrenula pored Crnog Vrha u selo Dol, gde se sastala sa grupom obaveštajaca. Obaveštajci, koji su već ranije otišli da ispitaju situaciju, vratili su se i izvestili da su prilikom prelaska preko druma Godovič — Hotedršica upali u zasedu iz koje su se jedva izvukli. Uprkos tome da je situacija oko uporišta bila nejasna, jer je obaveštajci, zbog pada u zasedu, nisu mogli ispitati, i uprkos slabom vremenu, četa je krenula drugim putem na izvršenje svog zadatka. Kako je vodič, zbog guste šume i tamne noći, zalutao, čitavu noć je vodio četu po šumi okolo, odnosno u blizini uporišta Hotedršice. U zoru, **kada** su videli gde se nalaze i uvideli besmislenost produžavanja svog **Duta,** vratili **su** se u sastav svoje brigade, s tim što su u blizini Hotedršice ostavili zasedu u jačini jednog voda sa 4 puškomitraljeza.

Prema naknadno primljenom izveštaju obaveštajne službe saznalo se da je jedna veća grupa četnika i belogardista imala nameru da zapali Zadlog kao represaliju za uništenje posade u Crnom Vrhu. Pomenuti su se nalazili po šumi u okolini Zibrša.

Pošto se na osnovu svih ovih podataka došlo do zaključka da je nemoguće da se, za izvršenje ovog zadatka, probije veća grupa, Stab brigade je za izvršenje ovog zadatka odredio 20 najboljih boraca sa 4 puškomitraljeza i 6 automata. Bili su pod komandom komandanta III bataljona i imali zadatak da po svaku cenu pročešljaju određen sektor i unište četnički štab.

[0] **Odnosi se na Dedni Dol, zaselak, 2,5 km jugozapadno od Hotedršice.**

Pomenuta grupa je snabdevena dovoljnom količinom bombi i plastika te suhom hranom za 3 dana. Na izvršenje svog zadatka krenula je dana 9.9.44. u 10 časova.

Dana 9.9.1944. predao se III SNOUB »Ivan Gradnik« jedan domobranac. Preko terenske obaveštajne službe Gradnikova brigada je takođe bila obaveštena da domobranci iz uporišta Ajdovščina[7] traže veze za predaju. Odmah je bio upućen politički komesar 3. bataljona sa potrebnim obezbeđenjem da ispita situaciju i preduzme odgovarajuće mere. Dana 8.9.1944. došlo je iz uporišta Ajdovščina 5 domobranaca, koji su se odmah predali našoj zasedi. Prema njihovim izjavama, pretežan deo posade, sem nekoliko fanatika, ima nameru da pristupi u naše redove. Interesantna je njihova izjava o načinu njihove propagande: npr. u jednoj sobi imaju mikrofon a u drugoj zvučnik koji slušaju svi domobranci iz uporišta. U mikrofon se govori u ime Londona protiv partizana. I mnogim sličnim prevarama se koriste.

Na sektoru pomenute brigade nema nikakvih promena.

Brigade se nalaze na istim položajima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba:
Petelin Stanko Vojko
Vojko

Šef odseka: p.por.
Vukčević Blažo
Vukčević

M.P.

' U Ajdovščini se nalazila 5. četa SNVZ, u koju je 5. septembra 1944. uključeno ljudstvo rasformirane 16. čete iz Vipave (Mikroteka VII Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 26 i 30).

ZAPOVEST ŠTABA 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRAClC« OD 10. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE KOZJE[1]

ŠTAB
XIII SNOB »M. BRAClC«
Na položaju, 10.IX 1944.

ŠTABOVIMA BATALJONA
Sekcija Rogatec — Samobor 1 : 100.000

na položaju

Na području gde dejstvuje brigada neprijatelj ima sledeče posade:

Sevnica 120 ljudi, Videm-Krško 200 ljudi, Brežice 200 ljudi, Rajhenburg[2] 200 ljudi, Sv. Peter[3] 80 ljudi, Polje[4] 65 ljudi, Rogaška Slatina 150 ljudi, Šmarje p[ri] Jelšah 100 ljudi, Sv. Jurij[5] 200 ljudi.[6]

Zadatak je naših jedinica da unište neprijateljeva uporišta Kozje i Podčetrtek. Uporište u Kozju broji 130 vermana i 20 žandara, a u Podčetrteku 35 graničara i 10 žandara. Uporišta su prilično dobro utvrđena bunkerima a prozori su zazidani i imaju izrađene puškarnice. U akciji učestvuje II U.B., Kozjanski odred i naša brigada.[7]

Prema naređenju Štaba divizije[8] naša brigada mora da uništi uporište Kozje, zbog toga

naređujemo:

II bataljon sa svim naoružanjem i minerima vrši napad na žandarmerijsku stanicu u kojoj se nalazi ukupno, sa žandarima i vermanima, 80 ljudi.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.
[1] Sada: Brestanica.
[3] Sada: Bistrica ob Sotli.
[4] Odnosi se na Polje ob Sotli.
' Odnosi se na Sv. Jurij pri Celju, sada: Šentjur pri Celju.
• Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske jedinice nalazile u .navedenim uporištima.
' Jedinice 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« vršile su napad na neprijateljsko uporište Podčetrtek, dok je 1. bataljon Kozjanskog NOP odreda obezbeđivao napad 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« na uporište Kozje na pravcima Podsręda i Senovo (vidi dok. br. 81).
[8] Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 14. NO divizije.

I i III bataljon, svaki sa po jednom četom, pod komandom komandanta bataljona, napadaju parohiju u kojoj se takođe nalazi 80 ljudi, Kočevara i Slovenaca.

III bataljon jednu četu, pod komandom zamenika komandanta bataljona, postavlja u zasedu na drumu prema Podsredi. Zasedu treba da postavi na raskrsnici odakle dolazi drum iz Senovoga.

I bataljon će jedan vod sa dva puškomitraljeza, pod komandom političkog komesara bataljona, uputiti u Polje, gde će izvršiti demonstrativan napad na uporište Polje. Drugi vod ostaje kod brigadne komore i štabne patrole u selu Penkovo Selo,[9] gde će ostati i operativni oficir brigade drug poručnik Bojan.[10]

Napad počinje u 23 časa 10. o.m. U isto vreme treba da otpočne i demonstrativni napad, a takođe zaseda treba da bude na svom mestu u određeno vreme. U slučaju neprijateljevog nastupanja zaseda treba odmah da izvesti Štab brigade. Sa neprijateljem treba da primi borbu i da ga zadrži.

Štab brigade nalaziće se na drumu ispod sela Korte.[11]

U slučaju da ne uspe uništenje uporišta u toku noći, napad treba produžiti u toku dana. Treba težiti za tim da bude ovo uporište uništeno još u toku noći.[12] Ranjenike evakuisati na mesto koje će odrediti sanitetski referent divizije.

Intendanti treba da sav zaplenjeni materijal iz napadnutog uporišta odmah evakuišu na mesto gde će se nalaziti brigadna komora.

Pravac povlačenja Topolovo. Povlačenje će se izvršiti po naređenju Štaba brigade.

Znaci raspoznavanja: Janez — Jovo, Jesenice — Javorje.

Podrobnija uputstva dobiće štabovi bataljona usmeno od Štaba brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:[13] Komandant — poručnik:[14]

[9] Zaselak, 1,5 km severoistočno od Pilštanja.
[10] Boris Bitenc Bojan
[11] Zaselak, 1,5 km severozapadno od Kozja.
" O. izvršenju ovog zadatka vidi dok. br. 44.
[15] Politički komesar u to vreme bio je Janez Dolničar Janužik.
[14] Komandant je tada bio Milenko Knežević.

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 11. SEPTEMBRA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE O AKTIVNOSTI, STANJU I BUDUĆIM ZADACIMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

GLAVNI STAB **IV/53**[2]
NOV IN PO SLOVENIJE Na položajUj dne U.IX. 1944.

VRHOVNOM ŠTABU NOV IN PO JUGOSLAVIJE

U vezi sa izveštajima naših odeljenia[3] podnosimo kratak pregled o vojničkim i ogranizacionim merama te stavljamo neke predloge u vezi sa perspektivama i nalogama[4] koje stoje pred našom vojskom u najskorijoj budućnosti.

I.

Tačan izveštaj o operacijama jedinica NOV in POS za juli i avgust daje vam operacijsko odeljenje Glavnog štaba. Mi ćemo ukratko nakazati[5] samo osnovne stvari u vezi sa operacijama naših jedinica za ovo vreme.

1.) IX. Korpus

IX. Korpus posle uspešnog uništavanja željezničke pruge Sv. Lucija[0] — Podbrdo,[7] pripremio je ofanzivu na belogardističke postojanke[8] u Gorenjskoj i Dolomitima. 18. jula bila je kao početak likvidirana bega postojanka u Hotavljama.[9] 19. jula otpočela je veća nemačka ofanziva na čitav oslobođeni teritorij IX.Korpusa time što je bila izvršena najprije na sektor Cerkno i trajala je od 19—24. jula. Time je bio spriječen plan IX. Korpusa, koji je vodio teške borbe sa okupatorom i vrlo uspešne. 24. jula skoncentrisale su se sve udarne snage korpusa na sektoru Cepovan gde je bila 25. održana velika konferencija svih

[1] Kopija originala (pisana na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 13/1.

[s] Dopisano crvenom olovkom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[3] Vidi dok. br. 27.

[4] zadacima

[5] naznačiti

[6] Sada: Most na Soči.

[7] Napad na neprijateljska uporišta duž te železničke pruge otpočeo je 29. juna 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 87, 94, 100, 101, 102, 107, 110 i 112).

8 uporišta

• Vidi knj. 14, dok. br. 123, knj. 15, dok. br. 6, 11, 27 i 51.

IV/13

GLAVNI ŠTAB
NOV IN PO SLOVENIJE

Na poletaju, dne 11.IX. 1944.

VRHOVNOM ŠTABU NOV IN PO JUGOSLAVIJE.

U vezi sa izveštajima naših odelenja podnosimo kratak pregled o vojničkim i organizacionim merama te stavljamo neke predloge u vezi sa perspektivama i nalogama koje stoje pred našom vojskom u najskorijoj budućnosti.

I.

Tačan izveštaj o operacijama jedinica NOV im POS za julij i avgust, daje vam operacijsko odelenje Glavnog štaba. Mi ćemo u kratko nakazati samo osnovne stvari u vezi sa operacijama naših edinica za ovo vreme.

1.) IX.Korpus.

IX.Korpus posle uspešnog uništavanja željezničke pruge Sv.Lucija-Podbrdo, pripremio je ofanzivu na belogardističke postojanke u Gorenjskoj i Dolomitih. 18.julija bila je kao početak likvidirana bega postojanka u Notavljama. 19.julu otpočela je veća nemačka ofanziva na šitav oslobodjeni teritorij IX.Korpusa time, što je bila izvršena najprije na sektor Cerkno i trajala je od 19.-24.julu. Time je bio spriječen plan IX.Korpusa, koji je vodio teške borbe sa okupatorom i vrlo uspešne borbe. 24.julu skoncentrisale su se sve udarne snage korpusa na sektoru Čepovan gde je bila 25.održana velika konferencija svih funkcionara a na toj konferenciji bili su donešeni zaključci o podizanju vojničke pripreme partizana i funkcionara. 26.julu odpočela je ponove ofanziva na sektor Čepovan-Lokve, gde je bio centar oslobodjenog teritorija Primorske. Jedinice IX.Korpusa organizovane su dočekale neprijatelja, te mu već prvih dana zadale na svim pravcima nadiranja teške gubitke tako, da je bio neprijatelj primudjen dovuči nova ojačanja iz svojih rezervi. Taj dio ofanzive trajao je do 13.avgusta te se neprijatelj zadržao na oslobodjenoj teritoriji do tog datuma stalno napadan od naših jedinica, koje su morale, da zaštite ujedno 2000 italijanskih mobilizovanih drugova većinoma radnika iz Tržiča in Trsta, koji nisu bili naoružani. U isto vreme trebalo je osigurati transport težkih ranjenika iz bolnica preko pruge na teritorij VII.Korpusa zbog evakuacije u Italiju. Neprijatelj je u toj ofanzivi upotrebio dobre jedinice, nadirao je većinom noću po šumama i ostajao preko dana na položajima. Njegovo nadiranje in kretanje bilo je vrlo lagano zbog napadaja naših jedinica. IX.Korpus vodio je odbranu u toj ofanzivi uspešno po planu i dobro povezan sa svojim divizijama i brigadama. Zaplenio je veliki ratni plijen u oružju. Odmah posle završene ofanzive XXIII.divizija izvršila je težak transport težkih ranjenika preko pruge na sektoru Postojna-Rakek, medjutim je XXX.divizija štitila taj transport. Pored transporta ranjenika mi smo prevezli preko pruge novo mobilisane italijanske partizane, koji se ne mogu naoružati u IX.Korpusu. U XXX.diviziju "Srečko Kosovel" ušlo je 400 partizana u sastavu IX.Korpusa

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 31

funkcionara a na toj konferenciji bili su doneseni zaključci o podizanju vojničke pripreme partizana i funkcionara. 26. jula odpočela je ponovo ofanziva na sektor Cepovan — Lokve, gde je bio centar oslobođenog teritorija Primorske. Jedinice IX. Korpusa ogranizovano su dočekale neprijatelja, te mu već prvih dana zadale na svim pravcima nadiranja teške gubitke tako da je bio neprijatelj prinuđen dovući nova ojačanja iz svojih rezervi. Taj dio ofanzive trajao je do 13. avgusta te se neprijatelj zadržao na oslobođenoj teritoriji do tog datuma stalno napadan od naših jedinica, koje su morale da zaštite ujedno 2.000 italijanskih mobilizovanih drugova, većinom radnika iz Tržiča in Trsta, koji nisu bili naoružani. U isto vreme trebalo je osigurati transport teških ranjenika iz bolnica preko pruge na teritorij VII. Korpusa zbog evakuacije u Italiju. Neprijatelj je u toj ofanzivi upotrebio dobre jedinice, nadirao je većinom noću po šumama i ostajao preko dana na položajima. Njegovo nadiranje in kretanje bilo je vrlo lagano zbog napadanja naših jedinica. IX. Korpus vodio je odbranu u toj ofanzivi uspešno po planu i dobro povezan sa svojim divizijama i brigadama. Zaplenio je veliki ratni plijen u oružju.[10] Odmah posle završene ofanzive XXXI. divizija izvršila je težak transport teških ranjenika preko pruge na sektoru Postojna — Rakek, međutim je XXX. divizija štitila taj transport. Pored transporta ranjenika mi smo prevezli preko pruge novomobilisane italijanske partizane, koji se ne mogu naoružati u IX. Korpusu. Brigada »Triestino d'Assalto« ostala je u sastavu IX. Korpusa u XXX. diviziji brojeći oko 400 partizana, od tih oko polovine nenaoružanih. Odmah posle povratka XXXI. divizije pripremljen je napad na bega postojanku Črni Vrh kod Idrije,[11] kao početak naših operacija protiv bega. 1. septembra bila je postojanka u dnevnom napadu uz saradnju artilerije podpuno uništena.[12] Ubijeno je bilo 130 bega. XXXI. divizija dobila je zadatak, da na[pa]dne begu u Dolomitima te se prebacila sa VII. i XVI. brigadom na sektor Žiri, III. brigada te divizije ostala je na Crnom Vrhu, sa zadatkom, da napadne sa juga Dolomite. Akcije protiv Dolomita su u toku.[13] XXX. divizija imala je međutim uspešne borbe u Vipavskoj dolini, gde je uništila više manjih neprijateljskih motorizovanih kolona. U tim borbama učestvovale su XVIII. in XIX. brigada XXX. divizije.[14] XVII. brigada imala je teške

[10] Opširnije o borbama jedinica 9. korpusa NOVJ za vreme ove ofanzive vidi knj. 15, dok. br. 34, 50, 51, 66, 78, 151 i 169.

[11] Zapovest za napad na uporište Crni Vrh kod Idrije izdao je Stab 9. korpusa NOVJ 29. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 139).

[11] O toku napada na uporište Crni Vrh vidi dok. br. 5, 15, 16 i 43.

[1S] O dejstvima 31. NO divizije u Dolomitima vidi dok. br. 21, 29, 43, 52, 58, 73, 77, 82, 83, 91, 92.

[14] Podrobnije o ovim borbama vidi dok. br. 37.

borbe na Tolminskom, gde je utrpela[15] više gubitaka.[16] Izvršena je priključitev[17] svih odreda na teritoriju Primorske time što je Južnoprimorski odred priključen XVIII. brigadi, koja se sada nalazi na Krasu, Briško-beneški odred i Idrijsko-tolminski odred priključen je XVII. brigadi koja ima zadatak napadanje bege u Kobaridu i rušenje pruge Sv. Lucija — Podbrdo.[18] XIX. brigada nalazi se na sektoru Cepovan. Na Gorenjskom ogranizovali smo tri odreda: Kokrški odred na levoj obali Save, Jeseniško-bohinjski odred na sektoru Jesenice — Pokljuka — Bohinj i Škofjeloški odred na sektoru jugoistočno od Poljanske doline.[19] Zadatak svih odreda je mobilizacija u Gorenjskoj i borba protiv bele garde. Dolomitski odred ući će u Dolomite.

2.) VII. Korpus

Naročito protiv jedinica VII. Korpusa bio je aktivan neprijatelj sa ogranizovanjem iznenadnih prepada njegovih manjih jedinica naročito na štabove. Pre svega na sam štab VII. Korpusa, kao i na štabove XV. i XVIII. divizije, na podoficirsku školu i na školski logor za novomobilisane, koji je bez oružja.

Kao protivmeru VII. Korpus je prebacio čitavu XVIII. diviziju preko pruge Ljubljana — Kočevje na sektor Grosuplje — Ljubljana — Borovnica — Rakek. Na tom sektoru XVIII. divizija izvršila je akciju na belogardističke postojanke u Škofljici, Lavrici in na tunel u Šmarjama. U ovim operacijama XVIII. divizija nije uspela u neposrednom svome cilju, u cilju da uništi ove postojanke, ali je ipak uspelo štabu Korpusa time prinuditi belogardiste na dve koncentracije njihovih trupa na širi teritorij i ka vođenju borbi na širem teritoriju.

Sa jedinicama XVIII. divizije VII. Korpusa čuva aerodrom, organizuje evakuaciju ranjenika na aerodrom i u Italiju. Sa ovim jedinicama VII. Korpus je napao i obustavio promet na liniji Ljubljana — Rakek — Št. Peter.[20] Ova je operacija uspela.

Jedinicama XV. divizije VII. Korpus drži širok teritorij od Grosuplja i Stične do Novog Mesta i do Kupe. Sa dve brigade on stalno napada komunikacije Stična — Grosuplje, Grosuplje — Vel. Lašče — Ribnica — Kočevje, onemogućava promet na ovim komunikacijama i time neposredno sarađuju sa XVIII.

[15] pretrpela

[18] Odnosi se na borbe 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« na planini Krn 19—22. avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 126 i 175).

[17] priključenje

[18] O rasformiranju ovih odreda vidi dok. br. 15.

" O formiranju ovih odreda vidi dok. br. 39.

[80] Sada: Pivka.

divizijom u njezinim operacijama. Sa dve brigade momentano je VII. Korpus angažovan u borbama kod Novog Mesta i u borbama sa nemačkim kolonama, koje iz pravca Ogulin — Karlovac upadaju preko Kupe na oslobođenu teritoriju. Na ovome sektorju su jednom brigadom bili razbijeni pokušaji ispadanja preko Kupe, te se ova brigada prebacuje na sektor Stična — Ribnica, pošto su završene priredbe[21] Izrvšnog odbora OF u Beloj Krajini, koje je ova brigada osiguravala.

U vezi sa pripremama za buduće zadatke VII. Korpus raspoređuje svoje jedinice. Jedna brigada XVIII. divizije, u koju je uključen Istarski odred,[22] ostat će na sektoru Cerkniške doline i Brkina prema Trstu sa zadatkom stalnog rušenja komunikacija Rakek — St. Peter — Trst i St. Peter — Reka. Dve brigade nalaze se pred Ljubljanom. Momentano pripremaju, uz podporu jedinica XV. divizije, kao i jedinica XXXI. divizije IX. Korpusa, jaču akciju sa obe strane na prugu Ljubljana — Rakek. XXXI. divizija u ovim operacijama sarađivat će time što će vršiti napadanje na belogardističke postojanke u Dolomitima.

Dolenjski, Belokranjski i Notranjski odred ostaju na svojim sektorima sa dosadašnjim zadacima. Dolenjski odred pre svega obavlja tehničke poslove kod prebacivanja oružja za Štajersku kao i kod prebacivanja novomobilisanih boraca iz Štajerske u VII. Korpus.

IV. Operativna zona

Jedinice IV. O.Z. izvršile su najuspešnije operacije za ova dva meseca. Tačni podaci razvidni su[2S] iz operacijskog izveštaja. Za daljni razvoj i u vezi sa budućim nalogama IV. O.Z. poduzeli smo sledeče mere: VI. i XI. brigadu zadržavamo na teritoriju Celje — Ljubljana — Kranj. Momentano angažovane su na rušenju komunikacije Celje — Ljubljana i na proširivanju oslobođenog teritorija preko komunikacije Ljubljana — Kamnik. To je jedini sektor na kome bela garda u Gorenjskoj dobija koren, pa zato prebacujemo na taj sektor nekoliko jače snage za razbijanje bele garde. Istovremeno na taj način zadržavamo severno od Ljubljane dovoljne snage za ugrožavanje same Ljubljane.

XIV. divizija još uvijek je brojčano vrlo slaba. Da ju ojačamo, odlučili smo da iz Koruške grupe odreda uzmemo čitav

[51] Odnosi se na Savetovanje aktivista OF koje je održano 3. septembra 1944. u Crnomelju (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 342/1).

- Istarski NOP odred je rasformiran naredbom Štaba 7. korpusa NOVJ od 1. septembra 1944. a od njegovog ljudstva je obrazovan 4. bataljon 9. slovenačke NO brigade (vidi dok. br. 1).

" vide se

jedan odred te ga rasformiramo po brigadama XIV. divizije.[24] Pored toga Kozjanskom odredu oduzet ćemo veći dio, pa ga priključit XIV. diviziji, tako da ostane u Koruškoj jedan mali odred, oko 300 ljudi, raspoređen u malim četicama u Ziljskoj dolini, oko Ljubelja, Zel. Kaple, Pliberka, a mala četica preko Drave u Svinškoj planini. Kozjanski odred zadržat će male jedinice, četice, na prugama Zidani Most — Brežice, Zidani Most — Celje i Celje — Rogaška Slatina. XIV. divizija bačena je pre svega na komunikacije Celje — Maribor, Maribor — Dravograd, a njezin osnovni zadatak je konačna likvidacija komunikacije Celje — Šoštanj — Dravograd. U slučaju potrebe i mogućnosti sa jednom brigadom XIV. divizije ući ćemo u Korušku.

U Slov. Goricama formiran je nov odred,[25] kome smo dali zadatak da jednu svoju četu odmah prebaci preko Mure u Prekmurje. Prve veze sa Prekmurjem ovaj Pohorski odred već je uhvatio, pa smo tamo prebacili već naš obaveštajni punkt sa radiostanicom.

II.

Nakon razgovora sa drugom Bevcom,[26] došli smo do zaključka da treba tretirati pitanje Trsta, čitavog Tržaškog zaliva i čitave Istre kao jednu operativnu celinu i kao jedno od osnovnih pitanja kome treba posvetiti punu pažnju. Zbog toga smatramo da je u tom pogledu nužna najtešnja saradnja jedinica IX. Korpusa i jedinica hrvatskog XI. Korpusa. Imali smo sastanak sa štabom XI. Korpusa, koji se je [sa] našim stanovištem u celosti saglasio, tako da je pitanje jedinstvenog gledanja na ove stvari rešeno. No ipak mi smatramo da je potrebno formiranje jedinstvene komande u toku samih operacija. Zbog toga mislimo predložiti hrv. Glavnom štabu da se za vreme operacija, kad će se to pokazat potrebno, postavi pod komandu IX. Korpusa jedna divizija XI. Korpusa. Istovremeno mislimo da bi bilo kasnije, zbog daljnjih operacija iz Istre preko Trsta dalje, možda čak potrebno postaviti pod komandu Glavnog štaba i veći dio jedinica XI. Korpusa. Mislimo da će bit to potrebno zbog jedinstvenog vođenja operacija na tom sektoru, pa vas molimo da nas obavestite o vašoj odluci. Detaljnije izvestit će vas o tome drug p.polk.[27] Marjan Dermastia, koji je bio prisutan kod izvršavanja svih naših nacrta.

[54] Koruška grupa NOP odreda je rasformirana 29. septembra 1944 (vidi dok. br. 74).

[55] Odnosi se na Lackov NOP odred (vidi dok. br. 84).

[56] Edvard Kardelj Bevc

[57] potpukovnik

Zbog usposobljavanja naših korpusnih štabova za buduće samostalne zadatke većih razmera morali smo, u dogovoru sa drugom Bevcom, izvršiti neke promene.

1.) Pošto je drug generalmajor Ambrožič[28] postavljen za načelnika Glavnog štaba, smatrali smo za potrebno da naročito štab IX. Korpusa ojačamo dobrim kadrovima. Zbog toga smo zamenili tamošnjeg politkomesara i postavili za politkomesara IX. Korpusa druga Viktora Avbelja, dosadašnjeg pomoć, politkomesara Glavnog štaba.

Time će bit osigurana u izvođenju operacija IX. Korpusa dovoljna širina njegovog štaba, dovoljno razumevanje za veće stvari, naročito u komplikovanim poteškoćama sa italijanskim partizanskim jedinicama, sa pitanjem Trsta itd. Ne znači to nikakvo nepoverenje novom komandantu IX. Korpusa p.puk. Stanetu Potočaru, o kojem imamo najbolje mišljenje.

2.) Veće promene morali smo izvršiti u štabu VII. Korpusa. Ovome štabu pre svega je falilo ogranizacione delatnosti, pa čak i ozbiljnosti u samome radu. Zbog toga smo morali kazniti komandanta Korpusa i smatrali za potrebno da sve ostale članove štaba Korpusa smenimo. Za politkomesara postavili smo druga Janeza Hribara, dosadašnjeg politkomesara IX. Korpusa. On će tu naročito odgovarati sa svojom ozbiljnošću i političkom čvrstinom.

Za načelnika štaba postavili smo dosadašnjeg komandanta IV. O.Z. potpuk. druga Franca Poglajena. On se u IV. O.Z. dobro pokazao, pa mislimo da će odgovoriti na ovome položaju. Dosadašnji načelnik štaba major Malnarič[29] stavljen je na raspoloženje Glavnom štabu, jer će biti potreban na novim funkcijama u vezi sa porukama druga Bevca, a pored toga kao načelnik štaba nije odgovarao.

Za zamenika komandanta postavili smo potpuk. Mila Kilibardu koji će sigurno sposobnostima odgovarati, samo ćemo još videti kako će zbog lošeg zdravlja moći izvršavati svoju funkciju. Dosadašnjeg zamenika komandanta majora druga Tavčara[30] postavili smo, po odlasku potpuk. druga Dermastie, za pomoć. nač. Glavnog štaba.

3.) U IV. Zoni postavili smo za komandanta druga Jožeta Borštnara, koji je do sada bio politkomesar IV. O.Z. Smatramo da će odgovarati na ovome položaju, jer je rezervni poručnik bio u predaprilsk. vojsci Jugoslavije i jer je kao politkomesar Cankarove brigade od njenog osnivanja, pa onda politkomesar

[w] **Lado Ambrožič Novljan**
Jože Malnarič
[10] **Franc Tavčar Rok**

XV. divizije od njenog osnivanja, i kao politkomesar IV. O.Z. od februara ove godine pokazao velike vojničke sposobnosti. Mi smo sigurni da je on naš najbolji kandidat za komandanta korpusa.

Za novog politkomesara IV. O.Z. postavljen je drug Vladimir Benčič, do sada politkomesar XIV. divizije.

Za zamenika komandanta postavljen je major Kavčič Ivan (Efenka), do sada zamenik komandanta XIV. divizije.

Za načelnika štaba bio je već ranije postavljen major Pero Brajović,[31] bivši komandant XVIII. divizije.

Molimo da nam potvrdite sve ove promene u našim štabovima, jer su za sada svi ovi funkcioneri postavljeni na svoje dužnosti kao vršioci dužnosti.

IV.

Vašom odredbom od 4. ov. m. bili su potvrđeni naši predloži za vojne sudove VII. i IX. Korpusa i za veće Višeg vojnog suda pri Glav. štabu NOV in POS. Imenovanjem i postavljanjem civilnih sudova mi smo trebali neke članove dosadašnjih sudova staviti na raspoloženje Predsjedništvu] SNOS-a. Zbog toga je došlo do promena, pa vas molimo da odobrite izdavanje sledečih drugova na raspoloženje Preds. SNOS:

1.) Istražitelj veća Višeg vojnog suda kod GSS drug Segedin-[32] Mesto njega predlažemo dr. Damjana Viktora.

2.) Mesto potpukov. dr. Dermastie predlažemo poručnika dr. Žiga Voduška.

3.) Kod štaba VII. Korpusa dali smo na raspoloženje SNOS potpreds. suda dr. Globevnika Jožeta.

4.) Kod štaba IX. Korpusa potpreds. dr. Puca Borisa.

Za sve ove drugove molimo da potvrdite, a naše sudsko odeljenje slat će vam predloge za njihove zamenike.

V.

U samom štabu izvršili smo niz promjena, sa kojima smatramo da će [se] ustvariti mogućnost boljeg rada na posameznim[33] sektorima.

Petar Brajović
M Jože Šegedin
" pojedinim

U prvom redu rasformirali smo dosadašnji Organizacioni odeljak te istog priključili Operacionom.[34] Tome su nas vodili sledeči razlozi:

1.) Dvotirni[35] sistem u vrhu slabo je utjecao na rad podređenih štabova, gdje je postojalo samo operaciono odeljenje, pogotovo što su se posamezne direktive zamišljene od različitih ljudi i različitih odjeljaka međusobno protivile ako i ne u samoj liniji rada, pa[36] u načinu izvršenja postavljenog zadatka.

2.) Izveštavanje podređenih štabova moralo se je praviti in duplo za obe dvojice odjeljaka,[37] što je povećalo rad i birokratiju.

Sadašnji operacioni odjeljak mnogo je šire zasnovan kao[3]" prijašnji, te ima sledeću osnovnu podjelu: Prvo, operacioni dio sa svim pomoćnim granama za neposredno izvođenje operacija. Drugo, pomoćni dio sa svim granama koje su potrebne za stvaranje preduvjeta uspešnih operacija, među tima: ogranizacija vojske, formacija vojske, pozadina, organizacija aerobaza, i vaspitanje kadrova.

Noviteta u našem operacionom odjeljku jeste pojačana inž. tehnička služba, koja sada formira svoj izvršni organ »Novgrad«,[39] tehnička organizacija za izgradnju, koja će imati na upotrebu razne bataljone formirane od kažnjenika na teški rad i ratnih zarobljenika. Dalje ima referat za željeznice sa svojim izvršnim organom »Željeznički bataljon« i referat za vojničke škole.

[34] Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 24. avgusta 1944. dotadašnje Organizacijsko odeljenje je rasformirano i uključeno u Operativno odeljenje, sa sledečim sastavom:

1) Načelnik odeljenja.

2) Prvi pomoćnik načelnika odeljenja sa:

— referentom za operacije,
— referentom za artiljeriju i naoružanje.
— referentom za minerstvo,
— referentom za pionirsku službu.
— referentom za motorizaciju,
— referentom za radionice.

3) Drugi pomoćnik načelnika odeljenja sa:

— referentom za mobilizaciju i organizaciju vojske,
— referentom za školstvo,
— referentom za aerobaze.

(Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1).

[35] dvostruki

" onda pak jesu

[37] Poslednjih sedam reči imaju smisao: obavljati dvostruko za oba odeljka.

[58] nego

[38] Narodnoosvobodilna vojna gradnja (podrobnije o njenom formiranju vidi dok. br. 75, objašnjenje 2).

Osim toga izvršili smo u korist boljeg razvijanja rada odvajanje veterinarske službe od saniteta i formirali samostalan veterinarski referat.[40]

U vezi sa naredbom NKOJ-a o osnivanju personalnih odjeljaka mi smo ukinuli naš dosadašnji kadrovski odjeljak i formirali personalni u smislu uputa kojeg smo primili.[41]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant:
generallajtnant si. odsoten.

BR. 32

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 11. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA VIŠNJU GORU I ZA NOVI RASPORED SNAGA[1]

STAB
VII. KORPUSA NOV IN PO JUGOSLAVIJE
št. 615

Na položaju, dne 11.IX. 1944.

ZAPOVJEST
(sekcija Novo Mesto i Cerknica 1 : 100.000)

Situacija:

Na sektoru Istre naše i hrvatske jedinice izvukle su glavne snage severno i severozapadno, s tim da su manje jedinice zadržane na terenu. Akcije naših jedinica u glavnom su usmerene

[40] Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 24. avgusta 1944, iz sastava njegovog Sanitetskog odeljenja izdvojena je veterinarska sekcija, koja je obrazovala samostalan veterinarski referat, potčinjen neposredno Glavnom štabu. Isto je sprovedeno i u potčinjenim jedinicama (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1).

[41] Glavni štab NOV i PO Slovenije je 25. septembra 1944, na osnovu naredbe Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije od 11. 5. 1944, ukinuo svoje odeljenje za kadrove, odgovarajuće odseke i referate u potčinjenim jedinicama i obrazovao svoje Personalno odeljenje, a u potčinjenim jedinicama odseke i poverenike za personalne poslove (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 331/11).

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11. Broj delovodnika je dopisan mastilom. Redakcija objavljuje primerak koji je dostavljen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije na uvid.

na komunikacije. U vremenu od 1. do 7. o.mj. uspjelo je istarskim jedinicama djelomično porušiti prugu i obustaviti promet. Neprijatelj, koji se povlači i iz Italije i severne Dalmacije, koncentrira se u Ilirskoj Bistrici, Št. Petru[2] i Postojni, gdje trenutno zadržuje[3] jače sile.[4]

Na Notranjskoj također su naše jedinice početkom o.mj. rušile žel. prugu na sektoru od Preserja do Rakeka. Rušenje je bilo svakodnevno i promet je djelimično ustavljen, no nije sasvim sprečen. Jedinice na sektoru Notranjske nisu nacrtno[5] i sistematski rušile prugu i onemogućavale njenu popravku. 10. o.mj. neprijatelj je snagama cca° 1.500 ispao iz dva pravca, jednim od Ribnice preko Rakitne[7] — Jelenovoga Zleba — Hrib* — Stari Trg[9], a drugim Postojna — Mašun — Kozarišče, gdje su se ove kolone soojile i nakon celodnevne borbe potisnile[10] preko Gornjeg jezera na Rakek.[11]

Na sektoru Bele krajine nema izprememb.[12]

Na Dolenjskoj neorijatelj se poslednjih dana pasivno zadržuje.[13] Bataljon iz Stične prebacio se na sektor Notranjske. Ispadi iz Novog Mesta uobičajeno su bili lokalnog karaktera i zavrnuti[14] su od strane naših jedinica.

Na sektoru od meje[15] do Save naše jedinice zadržuju se i vrše manje diverzantske akcije.

Obzirom da promet na glavnim komunikacijama nije u potpunosti sprečen, da neprijatelj po svaku cjenu teži održati promet, moramo nadaljevati[10] neprestanim sistematskim i nacrtnim rušenjem glavnih žel. komunikacija, te onemogućiti povlačenje sa južne fronte ovim pravcem. Isto tako važno je da iako mali dio žel. komunikacije služi za vezu među postojankama,[17] ovu totalno rušimo i onemogućimo. Pitanje popravke pruge od strane neprijatelja, predvsem[18] Grosuplje — [Velike]

[2] Sada: Pivka.
[3] zadržava
[4] snage
[5] planski
[6] cirka (oko)
[7] Trebalo bi da piše: Rakitnice.
[K] Sada: Hrib-Loški potok.
[9] Sada: Stari Trg pri Ložu.
[10] povukle
[11] O borbama na sektoru Notranjske vidi dok. br. 88.
[13] promena
[13] odnosi
[14] onemogućeni
[15] granice (odnosno demarkacione linije iz 1941. između nemačke i italijanske okupacione zone u Sloveniji).
[16] produžiti (nastaviti)
[17] uporištima
[18] pre svega

Lašče — Kočevje, moramo ozbiljnije uzeti. Prugu uništiti, radnike mobilizirati, i neprijatelja razbiti.

U vezi dobivenih direktiva od Glavnog štaba NOV in PO Slovenije

naređujemo:

I. XV. DIVIZIJA:

Rasporediti će svoje sile: Dve brigade na sektoru Lova Gora — Hočevje — Muljava, s tim da u noći 15. o.mj. djelom sila potpuno razruši i uništi prugu od Račne do Grosuplja.[19] Sve propuste, mostove, pragove, šine razbiti. Inž.-teh. sekcija, zajedno sa operacijskim odsekom divizije, izraditi će plan pruge, nacrt rušenja, predviđajući potrebnu količinu materijala (eksplozivnog i ostalog), tako da pruga bude zaista osigurana. Drugim djelom sila, za zaštitu i nesmetano rušenje, osigura se od Grosuplja — Stične i [Velikih] Lašča, s tim da se jačim snagama napadne Višnja Gora,[20] čija je posadka oslabljena. Napad na Višnju Goru dobro pripremiti, predhodno prikupiti obavještajne podatke kako u pogledu osiguranja i razmještanja, tako i u pogledu njihovog spoljnog osiguranja, kretanja patrola, veza sa Stičnom i Grosupljem. Na .ovim pravcima postaviti zasede, koje moraju biti pokretne, premeštajući se sa jednog sektora na drugi, napadajući i ne dozvoljavajući vezu između posadki. Sam napad na Višnju Goru organizirati tako da se odrede jurišne grupe, bombaši, druge grupe sa tankovskim puškama i sa engleskim bacačima, sa kojima rušiti bunkere i izvršiti udar. Za sečenje žice pripraviti dovoljno klešta, lestvica, daski i drugog. Pripremiti bombe od eksploziva za rušenje objekata i utvrđenih zgrada. Prilaz mora biti vrlo konspirativan, izbjegavajući Novu Vas i Zavrtače gozdom,[21] između Gornjih Draga,[22] Kriške Vasi ka Starom gradu.[23] Po potrebi, dio sila prebaciti preko Peščenika na severnu stranu. Težiti da se udar pored iznenađenja izvrši i naglo, podkrepljujući jakim upijanjem,[24] bacanjem bombi itd. Ne zaboraviti na raketne pištolje i dobru vezu, sa kojom upravljati svim ovim grupama.

" Prugu su rušili 4. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« i Inžinjerijski bataljon 15. NO divizije (vidi dok. br. 118).

[20] Napad na Višnju Goru izvršila je 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« (vidi dok. br. 118).

[21] kroz šumu

[22] Naziv naselja jeste: Zgornja Draga.

[a] Odnosi se na ruševine starog zamka kod Višnje Gore.

[24] vikanjem

Napad ima početi u 22 časa bezuslovno. Početak rušenja tačno u 21 čas. Nakon likvidacije, ove sile povući severno od Stične oko Metnaja do Temenice i sa te strane sutradan i naslednje noći pritiskati na Stičnu i Št. Vid.[25] U koliko bi neprijatelj pokušao ove sile pritiskati od meje, izvući ih na sektoru Čateža, te povezati sa Dolenjskim odredom.

Treću brigadu ostaviti na sektoru Trebnje — Mirna Peč, sa zadatkom da iste noći pošalje svoje djelove sa tankovskim puškama i engleskim bacačem na cestu Novo Mesto — Kronovo, te iznenadnim napadom napadnu jednu od posadki (Mačkovec, Lešnica).[26]

Artiljerijsku brigadu iste noći baciti na rušenje pruge Kočevje — Ribnica, s tim da prethodno izrade podroban nacrt, pripreme sav materijal za totalno uništenje. Sledečih dana artiljerija ima postaviti zasjede za slučaj da neprijatelj pokuša popravku pruge. Težiti pri tome da se radništvo mobilizira. Da bi rušenje bilo uspješno i rad ne smeta, postaviti zasede pri Seljanu, nad Otavama,[27] Makošama, Maloj Gori i iznad Koblarja. Pored toga dati im dužnost da jedna minerska grupa razruši most u Dolenjpj Vasi, te postavi više mina na svinčnik[28] na cesti Kočevje — Dolenja Vas — Ribnica. Sledeče noći nadaljevati sa rušenjem, s tim da se zasede i osiguranja ne drže istih položaja. Štab artiljerije ima osobno da vodi akciju.

Dolenjskom odredu dati iste noći zadatak diverzantskog karaktera na svom sektoru.

XII. brigada iste noći sa bacačima i tankovskim puškama ima napadati Grm, te postaviti mine med[29] Gotnu Vas i Grmom, te Novim Mestom i Cikavom oko Zabje Vasi.[30]

II. XVIII. DIVIZIJA:

Noću 15. na 16. o.mj. izvršit će napad i rušenje tunela pri Šmarju.[31] Rušenje izvršiti sa X. brigadom i spe-

[25] Sada: Šentvid pri Stični. O napadu na ovo mesto vidi dok. br. 118.

" Napad na uporište Lešnica izvršila je 15. slovenačka NO brigada ^Belokranjska« (vidi dok. br. 118).

" Trebalo bi: Otavicama.

[ie] Odnosi se na tempirne upaljače engleskog porekla, koji liče na olovku (svinčnik).

" između

[58] O izvršenju ovih zadataka vidi dok. br. 118.

" Stab 18. NO divizije je 13. septembra 1944. izdao zapovest 10. slovenačkoj NO brigadi »Ljubljanska« i Inžinjerijskom bataljonu da sruše taj tunel (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/III). Rušenje, međutim, nije izvršeno. Redakcija nije mogla utvrditi razlog neizvršenja

cijalnim bataljonom na sledeči našin: Specijalni bataljon ima predhodno prebaciti na sektor oko Hude Police potrebnu količinu eksploziva i eksplozivnog materijala, ovoga dobro zakamuflirati, ostavljajući u neposrednoj blizini stražu. Ovaj bataljon ima za napad i rušenje pojačati se potrebnim številom[32] minera, boraca sa tankovskim puškama i engleskim bacačima, koji će podpomoći bataljon pri likvidaciji zaštite tunela. X. brigada izvršit će osiguranje od Grosuplja i Škofljice, s tim da odmah nakon prvog sudara na tunelu moćno zaruši prugu na mjestima osiguranja. Drugi dio sila X. brigade postaviti na položaj Turjak — Ločnik — Gradišče,[33] kao prihvatne položaje za isturene jedinice, pored toga ove sile imaju iste noći demonstrativno, predvsem bacačima, napasti Pijavu Goricu. Predhodno će operacijski odsek, sa inž.-teh. sekcijom divizije, izraditi podroban nacrt i plan tunela. Izračunati količinu materijala da se. tunel poruši tako da ga neprijatelj za duže vrijeme ne može popraviti. Napad ima početi u 22.30 časova bezuslovno (pre ne početi radi toga da se neprijateljska pozornost okrene na jedinice XV. divizije, koje imaju ranije početi sa napadom). Nakon završene akcije povući specijalni bataljon u sastav X. brigade, a ovu na svoj sadanji sektor. Obratiti pažnju i ostaviti manje djelove na Kureščeku i Golom, da neprijatelj iz Iga ne bi mogao X. brigadi udariti u leđa. Isto tako voditi računa na osiguranje od [neprijatelja iz Velikih] Lašča, te u koliko bi ovaj pokušao izpasti iz Lašča drugim jedinicama, postaviti se na položaj Zapotoka, vezujući se djelovima na Turjaku.

VII. brigada[34] ima se 15. o.mj. sa dva bataljona držati na položajima Rute s tim da u noći demonstrativno napadaju Vel. Lašče,[35] ne dozvole neprijatelju ispad u pravcu X. brigade, a za slučaj da ovi krenu, ova dva bataljona imaju zasledovati[3]® i napadati neprijatelja u hrbet.[37] Jedan bataljon VIII. brigade držati na sektoru Zimarice sa patrolama do Sodražice i Zlebiča.

ovog zadatka. Verovatno je Glavni štab NOV i PO Slovenije u to vreme već planirao rušenje Stampetovog mosta.

[32] brojem

[33] Sada: Gradišče nad Pijavo Gorico.

[34] Treba: VIII brigada.

[35] Iz izveštaja 18. NO divizije od 16. septembra 1944. vidi se samo da su noću 15/16. septembra 1944. dva bataljona 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« izvršili demonstrativni napad na uporište Velike Lašče (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/IV).

[34] pratiti

[37] leđa

Notranjski odred rasporediti na položaje St. Vid[38] — Stražišče — Gor. Sleme[39] sa zadatkom da iste noći minira prugu med Borovnicom i Rakekom na više mjesta, zaminira cestu Cerknica — Rakek.[40]

Stab divizije za vreme operacija nalaziti će se na Zapotoku, štab X. brigade na Gradišču, VIII. [brigade] Rute, N.O.[41] Gor. Sleme, IX. brigade Dane. Sa svim jedinicama, pored radio-veze, postaviti telefonsku vezu. Jedan član štaba divizije ima se nalaziti za vreme operacija pri X. brigadi. Određena mesta štabova brigada mogu se po potrebi promjeniti, s tim da nas blagovremeno izvestite i da ne dozvolite da se članovi štabova brigada rasture po bataljonima, ne znajući situaciju kod svih svojih jedinica. Sa svim svojim bataljonima moraju postaviti telefonsku i kurirsku vezu. Voditi računa da u ovoj akciji učestvuju svi odseci, posebno operacijski, obavještajni, za vezu, kojima dati naloge, konkretizirati do detalja i predviđati sve potrebno, a od njih tražiti maksimum zalaganja.

IX. brigadu rasporediti tako da jedan bataljon sa štabom brigade drži se u Vrhnici[4'-] sa zasjedom na Knežjoj Njivi, jedan bataljon — Dane, s tim da drži kote 812 i 786. Bataljon iz Zerovnice prebaciti na Blošku Policu. Raspored IX. brigade izvršiti odmah. IV. bat.[aljonu] IX. brigade dati također naloge koordinirane sa ostalim nalogama drugih brigada. (U dnevnim izvještajima štabu Korpusa javljajte delo i raspored IV. bataljona IX. brigade, o kome više vodite računa).

III. VEZA:

Svakoga dana poslati štabu Korpusa na staro mjesto izvještaj radio-depešom o poteku[43] priprema, a 16. o.mj. do 11 časova izvještaj o rezultatima i položajima kod svih jedinica. Ponovo upozoravamo štabove divizija da nam u radio-depešama daju opširnije izvještaje o stanju na sektoru i kod jedinica, obuhvativši sve svoje jedinice, kako one odvojene na specijalnim sektorima, tako i o pridatim odredskim jedinicama.

[58] Trebalo bi da piše: Sv. Vid (sada: Zilce).

[39] Na karti: G. Sleme; zvaničan naziv: Sleme.

[40] Stab Notranjskog NOP odreda je, na osnovu zapovesti Štaba 18. NO divizije, 14. septembra 1944. izdao zapovest da 1. bataljon ruši železničku prugu između Logateca i Verda, a 2. bataljon između Planine i Logateca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 193/1). O izvršenju zadatka vidi dok. br. 118.

[41] Notranjski NOP odred

[43] Sada: Vrhnika pri Ložu.

[45] toku

IV. ZNACI RAZPOZNAVANJA:

Za 15. na 16. o.mj. Siovan — Sava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za politkomisarja:
načelnik štaba — major: M. P. Komandant — polkovnik:
Malnarič Jože **Pero**

Dostavljeno: štabovima divizija i Glavnom štabu.

BR. 33

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 11. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBAMA KOD ŠTANJELA'

STAB XXX DIVIZIJE Op.[2]
IX KORPUSA NOV IN POJ
OPERATIVNI ODSEK
St. 81
Položaj, dne 11.IX.1944.

Relacija o borbama
kod Štanjela 7, 8. i
10.IX.1944.

ŠTABU IX. KORPUSA NOV IN POJ
(Operativni odsek)
(Topografska sekcija 1 : 25.000 — italijansko izdanje)

XXX. divizija dobila je zadatak da sa dve brigade izvrši pokret sa položaja na Predmeji na sektor Vipave[3] i Krasa. Zadaci koje je imala da sprovede u delo bili su vojno-političko-ekonomskog karaktera. S vojničke strane je imala nalogu[4] da po svaku cenu prepreči prodiranje belogardista i italijanskih fašističkih dobrovoljaca u tim predelima. Postojanke[5] formirane od ta dva elementa u Vipavi i na Krasu morale bi biti likvidirane. U političkom smislu trebalo je sačuvati naš politički uticaj u

[1] **Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1. U zaglavlju je otisnut četvrtasti štambilj.**
[2] **Dopisano crvenom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.**
[3] **Odnosi se na Vipavsku dolinu.**
[4] **zadatak**
[3] **uporišta**

pomenutim sferama od nasrtaja četničko-belogardističke propagande, koja je u zadnje vreme upravila svoje pokušaje u tom smislu; taj uticaj trebalo je što više učvrstiti i proširiti ga. Prebacivanjem trupa u bogatu Vipavsku dolinu olakšalo bi se pitanje prehrane i transporta hrane na masiv Cavna.

Uspešnim rešenjem ovoga zadatka uveliko bi se olakšalo dejstvo naših jedinica u času[0] nemačke kapitulacije. U tom trenutku imali bi mirnu pozadinu — bez ikakvih trzavica, koje bi prolazile i bile rezultat propagande raznih preživelih građanskih partija i verskih organizacija.

U isto vreme sa našim dolaskom na određeno područje pada i nemačko-fašistički pokušaj uspostavljanja postojanke u Štanjelu. Uspostavom postojanke Nemci bi pokušali pomoću organizacije Todt[7] da oprave razrušenu prugu Občine — Rihemberk — Gorica. Utvrđivanjem u Štanjelu bila bi kompromitovana naša veza sa Krasom i Vipavom, isto tako bilo bi onemogućeno svako dalje prisustvo ma kakve naše vojničke formacije i uspostavio bi se saobraćaj na pomenutoj železničkoj liniji. Ta železnička pruga ima za Nemce čisto lokalni karakter, ali je važna u odnosu na onu koja ide preko Postojne za Sloveniju. U slučaju da železnička pruga pored mora Gorica — Tržič — Trst bude uništena i saobraćaj na njoj bude onemogućen zbog dejstva pomorskih jedinica, u tom slučaju druga linija imala bi svoj pravi značaj.

Dolaskom na određeni sektor 19. SNOB »Srečko Kosovel« bila je istavljena na Kras da štiti 18. SNOUB »Bazovišku«, koja je tih dana imala da proslavi godišnjicu osnivanja.

7.1X1944. Nemci bacaju svoje snage iz Trsta na Kras sa zadatkom osnivanja postojanke u Štanjelu.

19. SNOB posedala je položaje Štanjel — Kobdilj sa sledečim rasporedom: 1. bataljon, ojačan jednom četom 3. bataljona i sa pridodatom pratećom četom, držao je levo od Kobdilja — kotu 406. 2. bataljon, pojačan 2. četom 3. bataljona, nalazio se jugozapadno od Štanjela, kota 343.[8]

Oko 12 h. jedna motorizovana kolona od dvadesetak kamiona kretala se fpravcem] Kopriva — Štanjel.[9] Ispred kote 291'°

[6] vreme

[7] Nemačka organizacija za ekonomsku eksploataciju okupiranih teritorija i za izvođenje javnih radova. Naziv je dobila po inženjeru dr Fricu Totu (Fritz Todt).

[8] Pogrešno; treba: 243.

• Iz izveštaja 137. rezervnog brdskog lovačkog puka 188. rezervne brdske divizije vidi se da je kod Koprive napadnuta motorizovana policijska kolona, koja je ovom prilikom imala više ranjenih. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 164).

[10] Na karti 1:100.000 nije ucrtana, a nalazi se 2,5 km južno od Štanjela (raskrsnica puteva).

fašisti, njih osamdesetak, sišli su sa kamiona i razvili se u strelce napredujući ka železničkom mostu. Odmah su bili stavljeni pod iaku i preciznu vatru 1. bataljona. U 13 h. 2. bataljon angažovao se za borbu da bi olakšao vatreni pritisak na 1. bataljon. Energično nastupanje prinudilo je neprijatelja da se povuče za nekoliko stotina metara unazad. Priklještenoj fašističkoj koloni, u 14.30 h., prišlo je u pomoć oko 300 vojnika, koji su pripadali dobrovoljačkom fašističkom bataljonu »Italia« SS Feldpolizei.[11] Po dolasku pomoći, koja je bila brojna i vatreno jaka, fašisti vrše pritisak na naše položaje s namerom da se po svaku cenu dočepaju Štanjela, čijim bi padom naše jedinice bile prinuđene da napuste položaj. U 15.30 h. u borbu bio je ubačen 1. bataljon 18. SNOUB na desno krilo rasporeda — kota 284. Pridolazak bataljona odmah je se osetio. Naša vatra bila je pojačana. Kombinujući manevar pokretom i vatrom 2. bataljon 19. SNOB teži da obuhvati neprijateljski streljački stroj i da mu izbije iza leđa. Ta nova pojava dovede do slabljenja neprijateljske vatre i do izvesne pometenosti u njegovim redovima. Trenutak se koristi. 2. bataljon 19. SNOB i 1. bataljon 18. SNOUB krenuli su na juriš. Neodoljivi nalet naših boraca fašisti nisu mogli da zaustave ni vatrom svoga automatskog naoružanja, niti su se usudili da dočekaju na nož. Ostavljajući za sobom topove, bacače, mitraljeze i bacajući puške, fašisti su se dali u paničan beg prema postojanci. Naše jedinice započele su gonjenje neprijatelja, ali nisu bile dosledne u tome — ostavljeni plen zadržao ih je u dalnjem gonjenju.

Naši gubici: 3 lakše ranjena.

Neprijateljski gubici: 8 zarobljeno, 35—40 mrtvih, veliki broj ranjenih.

Neprijateljski gubici u materijalu: 4 zaplenjena kamiona, 1 uništen.

Zaplenjeno oružje: 1 automatski top tip Erlickon kal. 20 mm sa rezervnim delovima, 1 protivoklopni top kal. 47 mm ital. model (jedan točak otkinut od nagazne mine), 2 teške »Brede«, 2 laka bacača, 2 brzostrelke,[12] 20 pušaka, 4 pištolja, veća količina raznovrsne municije, 1 radiostanica, raznovrsnog vojničkog materijala i hrane.

Znajući za značaj Štanjela, nije bilo nikakvog dvoumljenja da će neprijatelj u toku idućeg dana da preduzme nov ispad da bi imao Štanjel pod svojom kontrolom — ključ položaja.

[11] Odnosi se na 2. bataljon italijanskog dobrovoljačkog puka »Italija«, koji je formiran od fašista i bio pod neposrednom komandom komandanta SS i policije bezbednosti u Operativnoj zoni Jadransko primorje (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 52/1).

[12] automata

U toku 8.IX.1944. 19. SNOB izvršila je pregrupisavanje svojih snaga. 1. bataljon posedao je od Kobdilja levo do kote 332.[13] Bataljon, potpomognut pratećom četom, imao je za zadatak da obezbeđuje raspored brigade u slučaju neprijateljskog pritiska iz Gornje Braniče.[14] 3. bataljon zasedao[15] je kotu 243 sa zadatkom da frontalno veže neprijatelja, dok je 2. bataljon držao [položaje] ispred kote 284 sa zadatkom da frontalno angažovanom neprijatelju dejstvuje u bok. U 15.30 h. neprijateljska kolona u jačini 350—400 vojnika naišla je na zasedu 3. bataljona, koja povlačeći se zadržavala je neprijatelja, prinuđujući ga da se pre vremena razvije za borbu. U 16 h. 3. bataljon bio je ceo angažovan i uspeo je da vatrom protera[16] neprijateljsko nadiranje. Zadržan, nepriiatelj počeo je da tuče bacačima i automatskim topovima naše položaje. Koristeći se tim preimućstvom, Nemci uspevaju da napreduju za nekoliko stotina metara ali ne uspevaju više da realizuju svoju nadmoćnost, zauzimajući teren. Sve do 18.30 h. neprijatelj obasipa položaje brigade vatrom iz teškog oruđa. U 18.30 h. 2. bataljon potpomognut 1. bataljonom 18. SNOUB, koji je u to vreme prispeo, uspeo je da odbaci neprijatelja nazad, tako da isti nije stigao da povuče na vreme automatski top. U 17 h. neprijatelj je uspeo jakim frontalnim pritiskom da se približi Štanjelu na 500 metara. U tom odsudnom momentu 2. bataljon 19. SNOB i 1. bataljon 18. SNOUB energičnim jurišem rešavaju kritičnu situaciju, prisiljuju neprijatelja da prekine sa pritiskom i da se povuče. Neprijatelj, zbog neobične udarnosti naših jedinica, kao i prvog dana, našao je spas u bekstvu uspevši da se dočepa Koprive.

Naši gubici: 1 mrtav, 8 ranjenih.

Neprijateljski gubici: nisu utvrđeni. Za sve vreme borbe vrše evakuaciju ranjenih i mrtvih kamionima.

Zaplenieno je 1 automatski top Erlickon kal. 20 mm — bez zatvarača, 12 sanduka municije za pomenuti top, 3 specijalna ranca za municiju — puna za tešku »Bredu«.

Tokom 9.IX.1944 neprijatelj nije ni pokušao da izvrši ma kakvu akciju protiv naših položaja. Sve vreme zadržao se u postojanci iz koje se nije usuđao da izađe. Po primljenim izveštajima neprijatelj je vršio evakuaciju ranjenih u vojne pozadinske bolnice Sežana i Trst. Tokom noći neprijatelj je uputio kamionima ostale delove fašističkog bataljona »Italia« pojačanog nemačkim jedinicama. Toga dana 19. SNOB bila je oja-

[13] Na karti 1:100.000 nije ucrtana, a nalazi se 2 km jugoistočno od Štanjela.

[14] Na karti 1:100.000 piše: Braniča (zaselak, 3 km istočno od Štanjela).

[15] poseo

" Verovatno omaška. Trebalo bi: zaustavi.

čana sa dva bataljona 18. SNOUB, ali koji su iste noći bili povučeni zbog zadatka kojeg je imala da izvrši.[17] 19. SNOB morala je da računa na sopstvene snage, uz to njena šarža municije bila je znatno smanjena a popuna iz korpusnih magacina, zbog teškoće transportovanja i iscrpljenosti zalihe, bila je otežana i momentalno nemoguća. Povlačenje 18. SNOUB imalo je velikog odraza u toku borbe 10.IX.1944. jer snage koje je neprijatelj uputio bile su veće, tako da je 19. SNOB bila lišena manevarske rezerve.

10.IX.1944. raspored brigade bio je isti kao i 8.IX.1944, a zadaci su ostali nepromenjeni. Raspored teškog automatskog naoružanja bio je izmenjen. 2 teška mitraljeza 2. bataljona bila su pridodata 3., koji je imao zadatak da po svaku cenu blokira neprijateljski pokušaj prodora i zaposedanja dominantne kote 364[18] iznad Štanjela.

Oko 6 h. moćna neprijateljska motorizovana kolona, u jačini 600 ljudi, sa jednom brdskom pratećom baterijom (4 oruđa) kal. 75 mm i jednim vodom haubica kal. 100 pnm (2 oruđa), štićena sa 6 oklopnih automobila isturenih u prethodnicu, nadirala je pravcem Kopriva — Štanjel.[19] Kod železničkog mosta u blizini kote 280 neprijateljska pešadija sišla je sa kamiona i počela u tri kolone da podilazi našim položajima. Desna kolona sa 6 oklopnih automobila nastavila je kretanje po glavnom putu, srednja kolona, najmoćnija i najvažnija, kretala je prema položajima 3. bataljona sa krajnim ciljem da izbije i posedne kotu 364, leva kolona štiteći srednju kolonu bila je upućena ka položajima 2. bataljona.

Oklopni automobili, približavajući se nadvožnjaku ispod Kobdilja, naleteli su na naše minsko polje i dva su bila uništena. Istovremeno cela kolona bila je stavljena pod vatru sa položaja 1. bataljona. Neprijatelj je brzo reagirao koncentrišući topovsku i bacačku vatru na položaj kod Kobdilja. Neprijatelj, da bi obezbedio bokove, forsira levu kolonu, koja u 7 h. dolazi u vatreni dodir sa 2. bataljonom. Pokušaj napredovanja srednje kolone bio je energično zadržan planskom vatrom automatskog naoružanja 3. bataljona, čime je bio ukočen svaki dalji rad iste kolone. Neprijatelj usredsređuje svu svoju artilerisku

[17] Na osnovu podataka da će neprijatelj u toku 10. septembra 1944. drumom Gorica — Ajdovščina prevoziti namirnice za garnizon u Ajdovščini, Stab 30. NO divizije je 9. septembra 1944. naredio da se 18. slovenačka NOU brigada »Bazoviška« prebaci u rejon s. Osek i postavi zasedu neprijateljskoj koloni. Za obezbeđenje pravca iz Ajdovščine određen je jedan bataljon 14. brigade »Triestina d'Assalto« u rejonu Kovači — Stomaž — Cesta. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1).

[18] Na karti 1:100.000 nije ucrtana.

[18] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice angažovane.

vatru, upotpunjenu onom iz bacača, na položaje 1. i 3. bataljona istovremeno tukući sam Štanjel. Naše minerske jedinice izvršile su miniranje svih onih zgrada koje bi neprijatelj eventualno mogao da upotrebi za nastanjivanje. Oko 9 h. jednoj moćnoj nemačkoj patroli pošlo je za rukom da se privuče na krajnje levo krilo rasporeda i izvrši juriš na desetinu koja je bila na toj tački. Borci te desetine nisu se dali zbuniti od petostruko jačeg neprijatelja, već jurišem zbacili su ga sa položaja i naterali u bekstvo.

Ne uspevši da prodre u naše položaje, neprijatelj ih je tukao preciznom artileriskom i bacačkom vatrom. U 12.30 h. 2. bataljon energičnim ispadom proterao je neprijatelja za čitavi jedan kilometar. Do 15 h. sve se je svelo na uzajamno puškaranje, kada je svaka vatra prestala i zavladalo potpuno zatišje do 19.30 h. Zbog situacije na sektoru 19. SNOB okolnosti su diktirale da se pozove 18. SNOUB koja je poslužila kao rezerva 1 imala da reši borbu, pojavljujući se iznenada u neprijateljskoj pozadini. Brigada je krenula na marš posle 13 h. i stigla u trenutku gonjenja tako da uopšte nije stupila u borbu. U 19.30 h. posle brze i kratke vatrene pripreme, potpomognute bacačima, naši bataljoni krenuli su na juriš uspevši da nateraju neprijatelja u bekstvo. Ovom prilikom gonjenje bilo je tako energično da kolone nisu uspele da se sviju i povuku — bežanjem sklone u Koprivu, nego jedni su krenuli cestom Sežana — Štanjel za Dobravlje, drugi preko »gmajne«,[20] izrazitog kraškog terena neprohodnog, uspeli su da se dočepaju Dutovlja i Tomaja.

Naši gubici: 5 mrtvih i 7 ranjenih.

Neprijateljski gubici: 3 zarobljena, broj mrtvih i ranjenih nepoznat.

Neprijateljski gubici u materijalu: 1 bacač kal. 81 mm, 2 puškomitraljeza »Breda«, dve brzostrelke, 5 pušaka, 2 pištolja, 2 signalna pištolja, 4 municijske kutije za šarac i druga vojnička sprema i materijal.

Pokušaćemo da izvršimo kritičku analizu borbi kod Štanjela. Neprijatelj, postavljajući za cilj osnivanje postojanke u Štanjelu, odredio je za to moćne snage, da bi svoju zamisao što uspešnije realizovao. Isto tako neprijatelj je predvideo mogućnost sukoba sa našim jedinicama ali je računao na snage odreda, koje ne bi mogle da mu odole niti [bi] bile u stanju da drže frontalnu borbu. Imajući sve to u vidu neprijatelj je bio pun samopouzdanja. Tokom borbe neprijateljev moral je jako opao, da je samo pretstavljao gomilu ljudi bez ikakve volje za borbu. Po iskazu jednog zarobljenika, fašisti su držali položaj zahvaljujući samo surovosti Nemaca, koji su ih na to prisilili brzo-

" neplodnog zemljišta

strelkama. Posmatrajući rad nemačkih oficira koji su komandovali dolazi se do zaključka da su bili ispod svake kritike u pogledu komandovanja. Sva tri dana Nemci su se sveli samo na grub prodor u pravcu Štanjela i nisu se rukovodili nikakvom idejom manevra niti su tome težili, svodeći sve na grubu nadmoćnost u ljudstvu i materijalu. Za vreme borbe Nemci nisu uspeli da savladaju tehniku komandovanja, što bi se dalo pravdati nepoverenjem u ljudstvo koje se nalazi pod njihovom komandom, zbog čega su morali da prilagode i samo komandovanje da im jedinice budu skupa i pod njihovom neposrednom kontrolom, zbog čega je došlo do nagomilavanja snaga.

Sto se tiče naših boraca, bez svakog preterivanja, možemo se izraziti o njima u superlativima. Njihov moral bio je na velikoj visini i prvenstveno njemu mora da se zahvali. Ograničićemo se da ukažemo na dva slučaja. Teško ranjeni nišandžija na teškoj »Bredi« ne prekida sa dejstvom tim pre da je i njegova posada izbačena iz stroja. Drugi primer: granata iz haubice raznosi vodnika u neposrednoj blizini mitraljeza, dok zasuta posada mirno nastavlja sa ukopavanjem i nadaljuje[21] sa dejstvom. Prilikom izvođenja juriša nisu se ni malo kolebali da pođu na nož. Bilo je slučajeva da su sami borci zahtevali juriš, da bi izbegli artilerisku vatru. Za sve vreme borbe na položaju vladala je primerna borbena disciplina bez uobičajenog šetanja i samovoljnog napuštanja položaja, kao i nepoštovanja neprijateljske vatre. Moramo konstatovati jednu važnu činjenicu da pucanj više ne plaši našeg borca i nije u stanju da pokoleba njegov moral dug rafal šarca. Možemo mu prebaciti da nije dovoljno ekonomičan u potrošnji municije, zaboravljajući da SOJ naše rezerve svedene na minimum, to specijalno važi za poslugu automatskog naoružanja. Isto tako počevši od njega pa preko desetine pa do bataljona ne posvećuje se nažnja održavanju veze. Naš komandni kadar i borci ne mogu da shvate značaj i važnost održavanja veze.

Sto se tiče našeg komandnog kadra u više mahova do sada o tome pitanju bilo je govora u izveštajima dostavljenim oper. odseku korpusa. Ostaje i dalje u važnosti konstatacija da se naš komandir — komandant za vreme borbe ne može saživeti u funkciji onoga koji treba da izdaje naređenja i čvrsto da drži jedinice u ruci, da ih u pogodnom momentu upotrebi kako to zahteva borba. Naprotiv za vreme borbe on se prosto gubi i postaje običan borac zapuštajući jedinicu samu sebi. To pitanje je jako delikatno i ne da se rešiti na prečac, iziskuje vreme i krajniju rešenost da se jednom za svagda skine sa dnevnog reda. U pogledu teoretske spreme našem komandnom kadru nedostaju mnoge stvari i iz neznanja čine grube greške, čime

[11] **nastavlja**

je uspeh iako umanjen. Tako n.pr. kada se neka naša jedinica nađe neprijatelju na bok i teži da mu zađe za leđa, frontalne snage iskoriste tu neprijateljevu zbunjenost i svojim pritiskom nagnaju ga u beg, jedinice na bokovima da vrše paralelno gonjenje i da teže da se kreću ispred neDrijatelja, da mu seku otstupnicu, dozvoljavaju same da ih neprijatelj pređe i tek tada počinju sa gonjenjem. Naš komandni kadar ima izopačen pojam o gonjenju, smatrajući da se neprijatelj samo onda goni kada sledimo za njim.

Nikakav uspeh ne sme da nas zavara. Moramo uvek težiti za izboljšavanjem— naših jedinica i dizanjem nivoa izvežbanosti. Isto tako moramo posvetiti više pažnje teoretskom usavršavanju našeg komandnog kadra, proširujući mu poglede i ukazujući mu na značaj manevra — ali ne krutog i šablonskog. Trebamo težiti da naš komandni kadar bude elastičan i sa pravilnim manevarskim koncepcijama. Nastojanje u tom pogledu urodiće željene plodove.

Rekapitulacija rezultata trodnevnih borbi:

Naši aubici 6 mrtvih, 18 ranjenih.

Neprijateljski gubici: 35—40 mrtvih (prvog dana), veliki broj ranjenih, 11 zarobljenih. Pravo stanje neprijateljskih gubitaka u pogledu mrtvih i ranjenih nije se dalo utvrditi. Po izveštajima civilne ob. si. broj ranjenih u toku trodnevne borbe bio je tako veliki da su ranjenici bili smešteni po svim kućama u Koprivi.

Gubici u materijalu: Zaplenjena 4 kamiona, 3 uništena kamiona i 2 oklopna automobila.

Zaplenjeno oružje i municija: 2 automatska topa **tipa** Erlickon kal. 20 mm, 1 protivtenkovski top kal. 47 mm, 1 teški bacač, 2 laka bacača, 2 lake »Brede«, 4 brzostrelke, 25 **pušaka,** 6 **pištolja,** 2 **signalna Dištolja,** 1 radiostanica, 4000 metaka za automatski top, 36 **granata** za protivoklopni top, 50 bombi za težak bacač, 1000 [metakaj za laku »Bredu«, 8000 metaka za tešku »Bredu«, 350 nemačkih ručnih bombi, drugog raznovrsnog **vojničkog** materijala i spreme i izvesna količina hrane-

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Nam. komandanta, major:		Šef Oper. odseka, ppor.
Rojšek Franc		Janković Dragoslav
Rojšek Franc	M.P.	Drag. M. Janković

12/9[23]

[14] **poboljšanjem**
Dopisano crvenom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 12. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O REORGANIZACIJI BRIŠKO-BENEŠKOG I IDRIJSKO-TOLMINSKOG NOP ODREDA»

STAB XXX DIVIZIJE Br. 763[2]
IX KORPUSA NOV I POJ
Na položaju, 12.9.44.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ[3]

Položaj

U toku jučerašnjeg dana pregledali smo i preuzeli **I** bataljon BBO,[4] koji se sada naziva III bataljon i dejstvuje kao detaširana jedinica u Brdima/' Sektor kojeg ima ovaj bataljon je ogroman. Zbog toga ćemo nastojati da ga što pre pojačamo. Njegovo naoružanje i brojno stanje već smo dostavili.® Ovaj bataljon ima velike mogućnosti za akcije ali mu nedostaje protivtenkovskog naoružanja (nema nijedne protivtenkovske puške).[7] Nemci svakog dana ispod sela Dol. Cerovo — Valerišče[8] obučavaju svoje tenkovske jedinice koje dolaze iz Moše. Kako ovaj bataljon nema protivtenkovskog naoružanja niti nagaznih mina, ne može da ih uznemirava kod njihove obuke. Područje ovog bataljona izukrštano je dobrim drumovima kojima mogu da prolaze sva motorna vozila, a drumovi se teško mogu ili

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1.
[2] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.
[3] Dopisano mastilom.
[4] Briško-beneškog NOP odreda
[5] Naređenjem Štaba 9. korpusa NOVJ od 4. septembra 1944. rasformirani su Briško-beneški i Idrijsko-tolminski NOP odred a njihovo ljudstvo je uključeno u sastav 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« i 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« (vidi dok. br. 15).
[G] Redakcija ovaj pregled brojnog stanja i naoružanja nije pronašla. Iz izveštaja načelnika Štaba 30. NO divizije od 10. septembra 1944. vidi se da je bataljon brojio 177 ljudi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1).
[7] Iz izveštaja od 10. septembra 1944. vidi se da je Briško-beneški NOP odred prilikom rasformiranja imao sledeče naoružanje: 4 mitraljeza »Breda«, 2 mitraljeza »Fiat«, 32 puškomitraljeza »Breda«, 4 puškomitraljeza »Bren«, 2 grčka puškomitraljeza, 16 pušaka »Mauzer«, 500 italijanskih pušaka, 2 italijanske i 1 ruska poluautomatska puška, 5 austrijskih pušaka, 68 automata, 83 pištolja, 3 laka i 1 teški minobacač (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1).
[s] Zaselak, 3 km severozapadno od Gorice.

uopšte ne mogu srušiti. Ubeđeni smo da bi bataljon, ako bi imao dovoljno nagaznih mina i protivtenkovskog naoružanja, svakodnevno vršio akciju na ova (neprijateljeva) vozila i sprečio njihov dolazak u Brda. Svapske patrole se povremeno upuštaju u Brda i to zbog toga jer bataljon do sada nije bio dovoljno aktivan, pokrete uopšte nije vršio, a ako ih je vršio, bili su veoma retki.

Na konferenciji koju smo održali sa Štabom bataljona dati i precizirani su njihovi budući zadaci i energično je traženo da se što pre napusti odredni život i pređe u brigadni. Mogućnosti za mobilizaciju bataljon ima jer se u samim Brdima mobilizacija nije sto posto izvršila, a sama Gorica pretstavlja za njega velik rezervoar.

Sa II brigadom VDV[9] izmenili smo 20 drugova za nemačke dezertere. Na putu kada smo krenuli sa Čadrga[10] saznali smo da se XVII brigada nalazi negde u Trenti. Odmah smo joj dostavili dopise da se hitno skoncentriše u blizini štaba BBO. Takođe smo uputili patrolu da je potraži i dovede na određeno mesto. Ipak do danas od nje nismo dobili nikakvog obaveštenja. Prema informacijama koje smo dobili od druga kapetana Branka[11] (bivšeg komandanta ITO)[12] brigada je krenula preko Boveca, Rezije i Benečije za Brda. Izgleda da je odabrala ovaj dugački put zbog toga što se nije usudila da pređe Soču kod uporišta Volarje. Ako vam je poznato gde se tačno brigada nalazi, javite nam da je potražimo.[13]

U toku jučerašnjeg dana (11.9.) bataljon »Macini«, koji je bio u sporazumu sa posadom u uporištu Plave, pozvao je naš

[9] Vojske državne varnosti (Vojske državne bezbednosti)

[10] Načelnik Štaba 30. NO divizije stigao je u Cadrg 7. septembra 1944. sa zadatkom da rasformira Idrijsko-tolminski NOP odred. Na putu do Cadrga je 7. septembra 1944. u Kneškim Ravnama naredio 2. bataljonu Idrijsko-tolminskog NOP odreda da noću 7/8. septembra izvrši pokret preko Pečina u Srednji Lokovec, gde će dobiti dalja naređenja za uključenje u 19. slovenačku NO brigadu »Srečko Kosovel«. U toku 8. septembra reorganizovan je 1. bataljon Idrijsko-tolminskog NOP odreda u 5. bataljon 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1 i 221/III).

[11] Franc Bavec Branko

[12] Idrijsko-tolminskog NOP odreda

[15] Posle napada neprijatelja na 17. slovenačku NO brigadu »Simon Gregorčič« 20. avgusta 1944. u rejonu planine Krn (vidi dok. br. 6 i knj. 15, dok. br. 126), brigada se zadržavala u tom rejonu sve do 31. avgusta 1944, kada se premestila u rejon s. Soča. Tu se zadržavala do 16. septembra a zatim krenula u širi rejon Kambreškog, gde je 19. septembra u njen sastav uključen 2. bataljon Briško-beneškog NOP odreda (vidi dok. br. 55).

II bataljon BBO da učestvuje u akciji sa 20 ljudi i da poruši železnički most kod Plava. Bataljon je uputio 60 ljudi i zajedno sa Italijanima uništio uporišta sa one strane Soče, i to: Plave, železničku stanicu, bunker kod tunela i električnu centralu u Ložicama.[14] Vojni objekti su zapaljeni, most zbog male količine eksploziva samo je oštećen a železnička pruga je oštećena na daljini od 1 km. Tom prilikom su naši borci, pored različitog materijala, dobili francuski protivtenkovski top sa 100 kom. granata, teški minobacač bez nogu, tešku i laku »Bredu«. Italijanima nije išlo u račun što su naši pokupili teško naoružanje, te je komesar bataljona »Macini« rekao da treba pobiti sve Slovence. Fašisti koji svakodnevno masovno beže iz uporišta u dolini Soče uključuju se u ital. partizanske jedinice i postoji opasnost da ćemo imati fašiste, mesto u uporištima, u samim partizanskim redovima. Zbog toga smo pozvali Štab bataljona »Macini« da se javi kod nas, što u toku jučerašnjeg dana nije učinio. Takođe se primećuje sa strane Italijana snažna propaganda da Benečane privuku u svoje jedinice, te smo sa te strane zabeležili više dezertiranja. Svakako ćemo pokušavati da dođemo u kontakt sa italijanskim štabovima i ove stvari raščistimo. Do sada se kod odreda praktikovalo da su se svi fašisti koji su pobegli iz uporišta predavali ital. jedinicama. Smatram da ovo nije dobro jer ih oni zadržavaju u svojim redovima. Zbog toga ćemo ih ubuduće razoružane upućivati duboko u Italiju. *Odgovorite nam da li se sa ovim slažete.* Sada imamo 5 nemačkih podoficira koje ćemo pokušati da zamenimo za druga kapetana Uršič Jožkota.

Ako ste u mogućnosti, dostavite nam na jedno mesto na Banjskoj visoravni nekoliko protivtenkovskih pušaka, protivtenkovskih mina, eksploziv i noge za teški minobacač. Takođe bi bilo poželjno da se brigadi dodeli ljdstvo za protivtenkovski top. koji će se na tom sektoru moći uspešno koristiti, jer na svaki grebenčić izvodi drum. a uporišta u dolini Soče je bezbroj.

Svesni smo da je danas vreme za uništenje uporišta u dolini Soče, gde je sve do krajnosti demoralisano. To je povoljna prilika da dođemo do naoružanja, zbog toga sa nestrpljenjem očekujemo dolazak brigade. Ako ovaj dolazak zakasni, pokušaćemo da nekoliko uporišta uništimo snagama koje imamo sada na raspolaganju.

Radio-veze sa stanicom bivšeg ITO, koja se nalazi kod V bataljona, nemamo. Izgleda da je radio-stanica ITO pokvarena, a kurirska veza traje više dana.

[14] **Zaselak, 2 km severoistočno od Plava.**

Javite nam da li se slažete sa time da jedan bataljon ostavimo u Reziji. Mi smatramo ovo kao nužno potrebno jer će u njegov sektor biti uključen i predeo Bovca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba major:
Rustja Franjo
Rustja Franjo

BR. 35

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 13. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA POJAČANU POLITIČKU I VOJNIČKU AKTIVNOST'

GLAVNI ŠTAB
NOV I PO SLOVENIJE
Položaj, dana 13.9.44.
Br. 392

O K R U Ž N I C A

Što se više približavamo pobedonosnom završetku veličanstvene narodnooslobodilačke borbe naroda Jugoslavije utoliko veće napore ulaže neprijatelj da bi iznutra razbio i oslabio naše redove. Tako pokušava poslednjih dana da oslabi našu borbenu odlučnost pre svega na dva načina.

1. Kako u inostranstvu tako i unutar naših redova nastoje neprijateljski provokatori da razbiju poverenje u snagu i jedinstvo vojnog saveza velikih savezničkih država Sovjetskog Saveza, Engleske i Amerike. U inostranstvu razni bankrotirani hitlerovski špijuni šire glasine o sukobu i nepoverenju između Sovjetskog Saveza sa jedne i Engleske i Amerike sa druge strane. U samoj našoj vojsci provokativno razbijaju poverenje u pomoć i iskrenost saveznika raznim pričanjima i odbijanju dostavljania materijalne pomoći našoj vojci, o razoružavanju francuskih i italijanskih partizana na oslobođenoj francuskoj i italijanskoj teritoriji itd.

[1] **Prepis originala (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/11 i 283/V. Prepis je izvršen u Glavnom štabu Slovenije i dostavljen svim jedinicama. Redakcija original nije pronašla.**

Ovakva pričanja u ovakvom obliku mogu potpuno jasno da koriste isključivo neprijatelju. Ovakvim pričanjem pokušava se razbiti poverenje u pomoć saveznika i ostvariti nepoverenje u naše sopstvene snage.

Činjenice pokazuju neistinitost i provokativni karakter svih onih koji na taj način unose malodušnost u naše redove.

a) Baš u poslednje vreme su sve jedinice NOV i POJ u Jugoslaviji neposredno vojnički snažnije nego u dosadanjoj borbi sadejstvovale sa savezničkim armijama i savezničkom avijacijom. Ofanziva na komunikacije u Jugoslaviji, koju je naredio maršal Tito, izvršena je u duhu najtešnje saradnje sa savezničkom vojskom i najtešnje međusobne pomoći.[2]

b) Za sve operacije postoje dogovori koje je sklopio maršal Tito na konferenciji sa savezničkim komandantima u Italiji kao i na konferenciji sa britanskim premijerom g. Churchillom.[3]

c) Međusobno poverenje i pomoć našoj vojsci oslanjaju se na priznanje koje je naša vojska izborila na osnovu velikih vojničkih i političkih uspeha za tri i po godine svoje borbe. Najveći dokaz je veliko priznanje koje je baš u poslednje vreme dao našoj vojsci Sovjetski Savez kada je uručio najviša odlikovanja maršalu Titu, vodećim generalima i oficirima naše vojske i najzaslužnijim političkim predstavnicima naroda Jugoslavije. Ovo priznanje pruža najsnažniju garanciju da možemo s potpunim poverenjem gledati u budućnost.

- U okviru opšteg savezničkog plana, Vrhovni komandant NOV i POJ je 17. avgusta 1944. naredio 7. korpusu NOVJ da ruši komunikacije Rakek — St. Peter (Pivka) i St. Peter — Ilirska Bistrica u vremenu od 1. do 7. septembra 1944. i ovlastio Glavni štab Slovenije da, u sklopu ovog zadatka, precizira zadatke ostalih jedinica u Sloveniji (vidi knj. 15, dok. br. 59).

[1] Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Josip Broz Tito sastajao se u Italiji, od 6. do 14. avgusta 1944, s komandantom Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje generalom Henrijem Vilsonom, komandantom savezničkih kopnenih snaga u Italiji generalom Haroldom Aleksanderom i predsednikom vlade Velike Britanije Vinstonom Čerčilom. Na sastancima su rešena mnoga važna pitanja: materijalno snabdevanje NOVJ; sadejstvo savezničkog vazduhoplovstva s jedinicama NOVJ; formiranje vazduhoplovstva NOVJ uz pomoć saveznika; bolnička nega ranjenika NOVJ; formiranje materijalno-tehničke baze u Italiji; povratak jugoslovenske mornarice koja je do tada plovila u sastavu savezničke sredozemne flote; da u NOVJ stupe oni Hrvati i Slovenci iz Istre i Slovenačkog primorja koji su prisilno bili mobilisani u italijansku vojsku; da se Istra i Slovenačko primorje, shodno odlukama II zasedanja AVNOJ-a, imaju smatrati operacijskim područjem NOVJ. Sem toga, sa predsednikom vlade Velike Britanije Vinstonom Cerčilom razmatrana su pitanja u vezi sa sporazumom Tito—Šubašić, kao i druga politička pitanja od značaja za Jugoslaviju. (Hronologija oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije 1941—1945, izdanje Vojnoistorijskog instituta, Beograd 1964, strana 837—838).

d) Oslonjeni na snagu naše narodnooslobodilačke borbe i snagu naše vojske možemo sa poverenjem gledati na bezuslovno izvršavanje izjava svih predstavnika velikih savezničkih država i na dosledno sprovodenje svečane izjave na teheranskoj konferenciji o nemešanju u unutarnje stvari država koje su se u okviru savezničkog bloka borile protiv hitlerovske Nemačke.

Izjava o nemešanju u unutarnje stvari koja je bila naglašena i u poslednjem razgovoru na konferenciji Churchill — Tito pruža punu garanciju da nema nikakve bojazni u pogledu iskrene pomoći saveznika našoj vojsci.

2. Drugi način kojim neprijatelj pokušava da oslabi našu odlučnost za borbu ie širenje teorije čekanja. Kukavice podižu glave i govore: »Sovjetske armije su na našim granicama, angloamerička armija se velikom brzinom približava našim zapadnim granicama, dakle, nema smisla da prolivamo krv, pričekajmo jer će nas saveznička vojska uskoro osloboditi«.

Ovo je teorija patuljkastih kukavica koje su se, u svim mogućim oblicima, pokušavale ugurati u naše redove za ove tri i po godine borbe, a koje smo mi stalno raskrinkavali. Nema sumnje da nam ni danas neće moći naneti velike štete. Ipak je ona danas uzela nov oblik, pa je zato treba blagovremeno raskrinkavati u tom novom obliku.

Ova teorija mogla bi da oslabi spremnost naše vojske na najveće žrtve i najveće napore koji će u zaključnoj fazi naše narodnooslobodilačke borbe biti još nužni. Najvećom odlučnošću i požrtvovanjem, najdoslednijom mobilizacijom svih snaga za borbu protiv okupatora, borbom za uništenje okupatora i sprečavanje njegovog ogranizovanog povlačenja iz naše zemlje — samo tako ćemo moći osigurati sve uspehe naše borbe i samo tako ćemo moći stvoriti uslove pod kojima ćemo biti sposobni da sopstvenim snagama izborimo a zatim uspešno obnovimo novu federativnu demokratsku Jugoslaviju, u saradnji sa savezničkim zemljama a bez mešanja bilo kog spolja u naše unutarnje stvari.

Pri učvršćivanju naše vojske treba ubuduće pre svega obratiti pažnju na ova dva pitanja. Moramo se čuvati svakog provokativnog pokušaja koji bi na bilo koji način pokušavao da razbije samosvest i poverenje u vlastite snage naše vojske.

Za samosvest imamo dovoljno razloga. Naročito u Sloveniji možemo biti ponosni što smo tako reći do kraja raščistili pitanje raskrinkavanja svih narodnih izdajica. Bela garda se unutarnje raspada. Najvidniji njeni predstavnici u inostranstvu morali su javno da kapituliraju pred našom snagom i da javno priznaju izdajničke veze bele garde. Maršal Tito je svojim upozorenjem pružio poslednju šansu zavedenim ljudima da na-

puste izdajnike do 15. septembra.[4] General Wilson je objavio posebnu poslanicu narodima Jugoslavije koja dokazuje odlučnost saveznika da se neće mešati u unutarnje stvari i da će bezuslovno sarađivati sa Narodnooslobodilačkom vojskom u borbi za uništenje svih izdajnika, svih onih koji koče rad naše vojske i svih ratnih zločinaca.

U smislu ove okružnice treba da razvijamo najsnažniju političku aktivizaciju celokupne naše vojske. Okružnicu treba proraditi na posebnim konferencijama sa političkim komesarima i političkim delegatima. Političko učvršćivanje naše vojske, učvršćivanje njene političke svesti, zrelosti i njenog samopouzdanja je danas jedan od osnovnih zadataka za učvršćenje vojničke sposobnosti naše vojske.

Odlučna borba protiv svakog popuštanja u odnosu na Nemce, u odnosu na celokupnu okupatorsku vojsku kao i u odnosu na sve belogardističke i druge izdajničke bande je preduslov za uspeh u našoj daljoj borbi.

U poslednjem odlučujućem periodu naše borbe moramo pokazati još veću odlučnost i upornost u uništavanju neprijateljeve vojske, uništavanju njegovih komunikacija, u borbi za razoružavanje neprijatelja i za pribavljanje oružja te brzog naoružavanja naše vojske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Boris Kraigher s.r.

Komandant, general-major
Franc Rozman s.r.

[1] **Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio je 30. avgusta 1944. poziv svim hrvatskim i slovenačkim domobranima, četnicima i pripadnicima drugih neprijateljskih oružanih formacija da napuste okupatora i pređu na stranu NOVJ. U pozivu se izjavljuje da će svi oni koji se posle 15. septembra 1944. zateknu u kvislinškim vojnim formacijama biti izvedeni pred ratni sud i kao izdajnici naroda kažnjeni. Vidi Arhiv VII, reg. br. 8—1, k. 15A.**

ZAPOVEST ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 13. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 30. NO DIVIZIJE ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA HUDAJUZNU, KORITNICU I KNEZU[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 13.9.1944.
Br. 580

Op.*

STROGO POVERLJIVO!

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Z A P O V E S T
(Sekcija Bled 1 : 100.000)

Posle velikih međunarodnih političkih kao i vojničkih događaja neprijatelj, naročito Italijani koji su u službi nemačke vojske u Baškoj grapi, krajnje su demoralisahi i spremni da se predaju. Njihova neodlučnost mora se podupreti energičnim vojničkim nastupom i pozivom na predaju.

Prema podacima naše obaveštajne službe, u Baškoj grapi se nalaze pre svega italijanski vojnici pomešani sa malim brojem Nemaca.[3] Razmeštaj je sledeči:

Huda Južna:[4] 45 Italijana i 3 Nemca. Naoružanje: 2 teška minobacača, 3 mitraljeza i 1 puškomitraljez.

Čuvarska kuća br. 1: 9 Italijana i 1 Nemac, 2 mitraljeza, 3 puškomitraljeza i 1 laki minobacač.

Čuvarska kuća Humar, br. 2: 6 Italijana i 8 Nemaca, **1** mitraljez i 3 puškomitraljeza.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. Redakcija je pronašla samo primerak koji je dostavljen na uvid Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[2] Dopisano mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[3] U uporištima od Sv. Lucije (Most na Soči) do Podbrda, za obezbeđenje komunikacija u dolini r. Bače, nalazili su se delovi 1. bataljona alpinskog puka »Taljamento« (Tagliamento) i delovi »Bataljona difeza Kostijera« (Bataglione difesa Costiera), koji su italijanski fašisti nazivali i »Bataljone volontario Bruno Musolini« (Bataglione volontario Bruno Mussolini). U svim uporištima nalazilo se po nekoliko nemačkih podoficira i vojnika (verovatno iz sastava 136. rezervnog brdskog puka 188. rezervne brdske divizije). (Mikroteka VII: Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 211, 219, 234—237, Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 235/11).

[4] Sada: Hudajužna.

Čuvarska kuća Kupovo: 9 Italijana i 1 Nemac, 1 mitraljez i 2 puškomitraljeza.

Čuvarska kuća Zapolar:'" 13 Italijana i 1 Nemac, 2 mitraljeza i 1 laki minobacač.

Grahovo:[6] 15 bega, 15 Italijana i 25 Nemaca, 3 mitraljeza i 3 puškomitraljeza.

Kneža: 70 Italijana i 5 Nemaca.

Podmelec: 35 Italijana i 20 Nemaca.

Koritnica: 40 Italijana.

Lušin: 40 Italijana.

Podbrdo: 150 Italijana i **8** Nemaca.

Bača:[7] 45 Italijana, 1 top kal. 47 mm, 2 mitraljeza, 1 puškomitraljez i jedan laki minobacač.

Brdo kod Grahova:[8] 30 Italijana.

Podaci su zbog stalne promene situacije nesigurni i treba računati na eventualno manji ili veći broj neprijatelja, te manje ili veće naoružanje.

Na osnovu gornjih podataka

naređujemo:

19. SNOB »Srečko Kosovel« treba da napadne uporišta Hudu Južnu i Koritnicu sa zadatkom da ih uništi, a delom snaga vrši obezbeđenje sa pravca Podbrda. Kada uništi ova uporišta, plavne snage angažuje u pravcu Grahova i Koritnice a manje snage angažuje u pravcu Podbrda sa ciljem da uništi manja uporišta koja se nalaze na tom odseku.

Brigada »Triestino d'assalto Garibaldi« treba da izvrši napad na italijansku posadu u Kneži sa ciljem da je uništi, vrši obezbeđenje u pravcu Klavža, demonstrativno napada Baču i obezbeđuje rejon Logaršče — Slap.[J]

Radi obezbeđenja napada 19. SNOB i brigade »Triestino d'assalto Garibaldi« mora 5. bataljon 17. SNOB »Simon Gregorčič« postaviti obezbeđenje na sektoru Ljubinj — Poljubin.

19. SNOB »Srečko Kosovel« dodeliće se 1 brzometni i 1 protivtenkovski top sa odgovarajućim ljudstvom iz artiljerije IX Korpusa.

Vreme napada:

Napad počinje 15. o.m. tačno u 23 časa.

[s] **Cuvarske kućice: br. 1, Humar, Kupovo i Zapolar nalaze se na železničkoj pruzi od Hudajužne u pravcu Koritnice.**

[6] **Sada: Grahovo ob Bači.**

[7] **Odnosi se na Baču pri Modreju.**

[8] **Pogrešno; treba: Na Brdu, zaselak, 2 km istočno od Kneže.**

• **Sada: Slap ob Idrijci.**

Borbeni znaci:

Janko — Janez.

Taktičko izvršenje:

Koncentracija obe brigade XXX divizije na Čepovanu.

Pokret na polazne položaje za napad treba izvršiti u sledečem rasporedu:

19. SNOB »Srečko Kosovel« kreće 14. o.m. u 13 časova iz rejona **Čepovan** pravcem Dolenja Trebuša — Prapetno — Šentviška Gora u rejon Kremenkar — Korita — Davčar,[10] odakle 15. o.m. kreće na Bukovo i dalje za Hudu Južnu i Koritnicu.

Brigada »Triestino d'assalto Garibaldi« kreće 14. o.m. u 17.30 časova pravcem Vrata — Slap na Pečine i Ponikve, odakle produžava pokret tako da otpočne napad u 23 časa 15. o.m.

U samom napadu biće od odlučujeg značaja odlučan nastup naših jedinica, koncentracija pešadijske vatre i energičan juriš. Prilikom napada koristiti sve metode propagande i pozivati na predaju. Cilj celokupne akcije je potpuno uništenje uporišta u Baškoj grapi i svih železničkih objekata. Zbog nedostatka eksploziva jedinice treba da pristupe uništenju pruge na najekonomičniji način (tj. testerisanjem pragova, paljenjem pragova, uništavanjem železničkih stanica i skretnica i demontiranjem šina). Eksplozivom koji poseduju brigade treba rušiti železničke mostove.[11]

Zbog koordinacije napada obeju jedinica, brigade treba da uspostave međusobnu telefonsku liniju i kurirsku vezu.

Stab divizije treba da odredi svoje komandno mesto i mesto previjališta.

Štabu korpusa mora da predloži zapovest za napad na ova uporišta.[12]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Avbelj Viktor-Rudi
V. Avbelj

Komandant — ppukovnik:
Stane Potočar
Stane

20/9/44[1:t]
446

Proučite i izvestite.
Ambrožič[14]

[10] **Kremenkar, Korita i Davčar su zaseoci severno od Šentviške Gore.**

[11] **O izvršenju napada na neprijateljska uporišta u dolini r. Bače vidi dok. br. 53.**

[1S] **Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 30. NO divizije.**

[15] **Donji tekst je dopisan mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.**

[14] **Lado Ambrožič Novljan**

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 14. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU AUTO-KOLONU NA DRUMU GORICA — AJDOVŠČINA»

STAB XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
St. 85
Položaj, dne 14.IX.1944

Op/
2061 a/a*

Operacijski izvestaj
za 12.IX.1944 o borbi
na cesti Ajdovščina —
Gorica kod sela Osek.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

U noći 11. na 12.IX.44. divizija je izvršila pokret sa starih položaja na nove[4] i to: XVIII. SNOUB na odsek Vitovlje, XIX. SNOB na odsek Bratini.[5]

XVIII. SNOUB postavila je na cesti Ajdovščina — Gorica zasedu sa sledečim rasporedom: I. bat. XVIII. SNOUB poseo je položaje ispod sela Osek, I. četa II. bat. posela je položaje na suprotnoj strani ceste prema selu Osek.

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku (u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1. U zaglavlju je otisnut četvrtasti štambilj.

[2] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

[3] Dopisano mastilom u Štabu 9. korpusa.

*** Na osnovu podataka da neprijatelj po svaku cenu teži da nadmoćnim snagama uspostavi uporište u Štanjelu, Stab 30. NO divizije odlučio je da izvuče glavninu sa tog sektora, te je 11. septembra 1944. naredio:**

»... XVIII SNOUB »Bazoviška« premešta se sa dosadanjih položaja u rejon Vitovlja sa zadatkom da postavi zasedu i minira drum. U slučaju da naiđe drumom bilo kakva kolona, treba je napasti i uništiti. Prema usmenom dogovoru sa komandantom divizije ostavlja dva bataljona na području Krasa.

XIX SNOB »Srečko Kosovel« premešta se u toku noći u rejon zaseoka Bratini sa zadatkom da postavi zasedu u pravcu Ajdovščine.

Stab divizije nalaziće se u selu Podgora (to selo na karti nije označeno — primedba redakcije) iznad Vrtovina...« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1).

[5] Zaselak, 5 km severozapadno od Ajdovščine.

Oko 1 i h. naišla je po cesti Ajdovščina — Gorica neprijateljska autokolona jačine 2 oklopna automobila, 2 motocikla i 30 kamiona, koja se je kretala na velikom rastojanju.[0] Zbog dužine kolone I. bat. je propustio oko 10 kamiona i nato[7] otvorio vatru. Kolona se je odmah zaustavila i prihvatila borbu. I. četa II. bat., koja je napadala sa položaja na suprotnoj strani ceste, stavljena je pod vrlo jaku i preciznu neprijateljsku vatru, te odbačena sa položaja. Oko 13 h. i 30 m. II. bat. 19. brigade koji je stigao u pomoć,[8] poseo je položaje na koti 219[9] ispod borove šume i otvorio vatru na autokolonu dužinom cele ceste. III. bat. poseo je položaje od Oseka do Sempasa i otvorio vatru na deo kolone koji je I. bat. propustio kroz zasedu. Oko 14 h. stupila je u dejstvo naša artilerija sa kote 605 kod crkve Sv. Marije i to jedan protivtankovski top kl. 47 mm. i jedan brzostrelni[10] top Erlickon kl. 20 mm. Zbog velikog odstojanja dejstvo artilerije nije bilo uspešno te je oko 18 časova protitankovski top spušten na niže položaje radi približavanja autokoloni, ali do konca borbe nije stigao na položaj. Oko 15 h. napadnutoj autokoloni stigla je iz pravca Gorice pomoć u jačini 6 tankova i 2 oklopna automobila, koja je preuzela zaštitu čela i začelja kolone, patroliranje duž kolone i otvaranje vatre na mitraljeska gnezda, na selo Osek i zvonik[11] crkve.

Za vreme borbe je II. četa II. bat. posela položaje levo od sela Osek ispod kote 211[1]- a iznad groblja i vršila bočno osiguranje.

Naše protivtankovsko oružje nije stupilo u dejstvo zbog velikog brisanja[13] prostora.

Borba je trajala do 19 h. i za celo vreme borbe neprijatelj je vezivao kamione za tenkove i odvlačio ih sa tučenog prostora.

Neprijateljski gubici: preko 20 mrtvih, veliki broj ranjenih, medu kojima neki civili koji su se vozili u koloni.

Naši gubici: 2 ranjena, od kojih je jedan kom. III. bat. ranjen prilikom pokušaja juriša na kolonu.

Uništen materijal: 3 kamiona.

[6] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage sačinjavale ovu kolonu.

[7] zatim

[8] Deo rečenice »19. brigade, koji je stigao u pomoć«, dopisan je mastilom.

[9] i [1!] Kota nije označena na karti 1:100.000 (izdanje Vojnogeografskog instituta JNA 1950).

[10] brzometni

[11] toranj

" brisanog

Zaplenjen materijal: 1 kamion, 3 zaboja[14] municije za šarac, nešto ženskog rublja, 1 platneno pokrivalo[15] za kamion i nešto mehaničkog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Rudolf Janko
Janko Rudolf

Šef Operativ, odseka, p.poručnik
Janković Dragoslav
Drag. **M. Janković**
M.P.

BR. 38

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 15. SEPTEMBRA 1944. ZA REORGANIZACIJU NOTRANJSKOG NOP ODREDA[1]

VII. KORPUS NOV IN PO JUGOSLAVIJE
št. 629 Položaj, 15. IX. 1944.

GL. ŠTABU NOV IN POS*

U vezi dobivenih direktiva Glavnog štaba NOV in PO Slovenije o jačini, nalogama[3] i delovanju odreda[4]

n a r e đ u j e m o :

1.) N.O.[5] formirati će od svoga ljudstva 4 čete jačine 50 vojnika, naoružane svaka pored punog broja pušaka sa 4 puškomitraljeza i jednim lakim bacačem, te dve protitankovske puške. Štab odreda smanjiti će brojno stanje štaba na najnužnije referente i kurire, tako da ovaj broj ne sme prekoračiti 20. Sve ostalo ljudstvo, oružje i materijal pridaje se VIII. bri-

[14] **sanduka**
[15] **cerada**

[1] **Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111. Broj delovodnika dopisan je mastilom.**
[1] **Redakcija je pronašla primerak koji je bio dostavljen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije na uvid.**
* **zadacima**
[4] **Redakcija ove direktive nije pronašla.**
[5] **Notranjski NOP odred**

gadi XVIII. divizije.[0] Pri tome strogo paziti da se prilikom preformacije ne vrši izbor posameznika[7] ili kadrova. Naloge štaba odreda ostaju iste kao i do sada, s tim da je neposredno pod komandom štaba VII. korpusa. Politkomesar odreda tov. Jovo® stavlja se na raspoloženje štabu VII. korpusa. Pored već datih naloga, ponovo se skreće pažnja odredu da svojim minerskim grupama i vodovima neprestano danju i noću ruši žel. prugu na svome sektoru. Pri izvršavanju ovih naloga minerskim vodovima i grupama davati suhu hranu, da bi na pruzi mogli ostati više dana.

Štab XVIII. divizije poslat će jednog člana štaba ili šefa operacijskoga odseka u N.O. radi skupnog sodelovanja[9] u preformiranju. U koliko bi bilo kakvih nejasnosti, obratiti se direktno na naš štab.

2.) B.O.[10] Mesto 4 bataljona formirati će 4 čete po 50 vojnika, naoružane isto tako kao i N.O. i preostalo ljudstvo pridati XV. brigadi XV. divizije.[11] Naloge odreda ostaju iste, isto tako i sektor na kome su se do sada nalazili bataljoni.

Stab XV. divizije poslati će također jednog člana štaba ili člana operacijskoga odseka da u zajednici sa B.O. izvrše preformacije i preuzmu ljudstvo.

U pogledu štaba odreda, naoružanja i ostalog važi kao i za N.O.

Sve ove preformacije izvršiti odmah po prijemu naređenja. Izvestiti kad bude gotovo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za[1]* V.d. politkomesara: major[13]
Malnarič Jože

Komandant — polkovnik:[11]
Pero

M.P.

• Notranjski NOP odred je do 5. septembra 1944. imao četiri bataljona. Ovoga dana je rasformiran 4. bataljon a ljudstvo dodeljeno Komandi Notranjskog vojnog područja; 16. septembra je 3. bataljon upućen u sastav 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik«. Reorganizacija odreda na osnovu ove naredbe izvršena je 17. septembra, pa je odred imao sledeči sastav: Stab — 22 čoveka, Obaveštajni centar — 18 ljudi, 1. četa — 50 ljudi, 2. četa — 50 ljudi, 3. četa — 50 ljudi, 4. četa — 123 čoveka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 198/V).

[7] pojedinaca

[8] Jovo Galič

• zajedničke saradnje

[10] Belokranjski NOP odred

" Belokranjski NOP odred nije reorganizovan, već je i dalje imao isti sastav. Do reorganizacije, verovatno, nije došlo zbog veličine teritorije i zbog važnosti zadataka u vezi sa odbranom slobodne teritorije Bele krajine (vidi, dok. br. 9).

[18] i [13] Dopisano mastilom.

[14] pukovnik

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 15. SEPTEMBRA 1944. ŠTABOVIMA POTČINJENIH NOP ODREDA DA SISTEMATSKI JE RADE NA MOBILIZACIJI LJUDSTVA ZA SVOJE ODREDE I NA ORGANIZACIJI VEZE SA ŠTABOM KORPUSA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 15.9.1944.
Br. 586

ŠTABU SKOFJOLOŠKOG ODREDA*

Uprkos tome što su štabovi odreda u Gorenjskoj od Štaba korpusa ili pak od Štaba bivše[3] Grupe odreda[4] već primili tačna uputstva za rad svakog pojedinog odreda, treba da vas ozbiljno upozorimo na pojedine opasnosti odn. slabosti koje se baš u Gorenjskoj neretko pojavljuju.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 294/11. U gornjem desnom uglu dopisano je u Štabu odreda: »Stab« — crvenom olovkom, »352« — mastilom, »20. IX 1944« — pomoćnim štambiljem.

[2] Dopisano mastilom. Istovetna naređenja su dostavljena i štabovima ostalih odreda 9. korpusa NOVJ.

[3] Dopisano olovkom.

[4] Stab 9. korpusa NOVJ je naredbom od 9. septembra 1944. formirao na teritoriji Gorenjske i Dolomita Grupu odreda koju su sačinjavali: Kokrški NOP odred, sa operativnim područjem između reke Save i bivše austrijsko-jugoslovenske granice od Kranjske Gore do Kamnika; Skofjološki NOP odred, sa operativnim područjem između Save i bivše italijansko-jugoslovenske granice od pl. Jelovice do Dolomita; Jeseničko-bohinjski NOP odred, sa operativnim područjem: planina Pokljuka i Mežakla i teritorija na levoj obali reke Save Dolinke; Dolomitski NOP odred, sa operativnim područjem u Dolomitima. Odredi su imali sledeče osnovne zadatke: da sprovode mobilizaciju za jedinice NOVJ i da šire demoralizaciju i izazivaju rasulo u slovenačkim kvislinškim formacijama; da učvršćuju narodnooslobodilački pokret na tom području (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 22/1). Naredbom od 10. septembra, Štab korpusa je postavio Štab Grupe odreda sledećeg sastava: komandant — Evgen Matejka Pemc, politički komesar — Radovan Dolenc Perun, načelnik štaba — Dušan Švara Dule, šef obaveštajnog centra — Tadek Sadewsky Tomo, šef odseka za vezu — Jože Malič i referent za propagandu — Tone Pipan (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 221/1). Međutim, Glavni štab NOV i PO Slovenije se nije složio sa tim, pa je 9. septembra 1944. naredio Štabu 9. korpusa NOVJ da se na teritoriji Gorenjske ne formira Grupa odreda, već da se odredi zadrže pod direktnom komandom Štaba korpusa, uspostavljajući s njima dobre radio-veze i lične kontakte (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 13/1).

1.) Jedan od najvažnijih zadataka vašeg odreda je da u što većoj meri izvršite mobilizaciju svih muškaraca sposobnih za nošenje oružja. U skladu sa ovim glavnim vašim zadatkom primili ste direktive i za sav ostali politički i vojnički rad. Politička organizacija u Gorenjskoj obećala nam je svu pomoć u izvršenju ovog važnog zadatka.

O toku mobilizacije u Gorenjskoj trebalo bi da nas svakog dana redovno obaveštavate. Uprkos svim opomenama moramo vas na ovaj vaš zadatak ponovo upozoriti. Odsad pa dalje očekujemo od vas redovne izveštaje o tome šta ste preduzeli za uspešno izvođenje mobilizacije i koliko ste [ljudstva] stvarno mobilisali.

2.) Stab bivše Grupe gorenjskih odreda, iako je u tom svojstvu dejstvovao samo veoma kratko vreme, pravilno je utvrdio da su za doslednu mobilizaciju najozbiljnija smetnja vaše transportne čete i transportne karaule. Prvo, na tim karaulama se zadržavao suviše velik broj ljudi, pre svega domorodaca, a drugo, te su karaule služile kao paravan za »razhajkance«,[5] koji su, pošto su se, verovatno, svojevoljno razbegli, na tim karaulama čekali na vezu često i po nedelju dana, pa i više.

Vaš je zadatak da preispitate potrebu brojnog stanja svih vaših karaula i njima sličnih ustanova, te u interesu vaše odredne vojske taj broj što više smanjite. Inače treba pri tom uzeti u obzir kakav zadatak imaju ove karaule. Odlučno morate od komandira karaula tražiti da nijednom koji se samovoljno odvojio od jedinice ne pružaju podrške, već da svakog ovakvog druga odmah sa pratnjom upute u njegovu jedinicu.

3.) Između vašeg i našeg štaba su još uvek dosta slabe veze. Morate biti svesni da uspostavljamo radio, kurirske i druge veze zbog toga da se štabovi njima služe.

Vaš zadatak nije samo da pomažete u učvršćivanju veza, već da te veze, naročito u današnje odlučujuće vreme, i redovno koristite svakog dana. Potpuno pravilno je da nam preko radio-veze javljate svaki vaš uspeh, svaku vašu akciju, a morate biti svesni da se depešom mnogo šta ne može detaljno izveštavati. Zbog toga, Dored radio-izveštaja, uvek dostavljajte i detaljniji pismeni izveštaj. Isto važi i u pogledu mobilizacije. Mi vas pisanjem izveštaja ne želimo opterećivati, želimo samo naglasiti da vaši izveštaji moraju sadržavati sve, kako bismo na osnovu ovih izveštaja mogli da stvorimo tačnu sliku o stanju i dejstvu vaše jedinice, da iz ovih izveštaja vidimo i razne probleme i poteškoće koje se pred vas postavljaju, te da vam u savlađivanju istih možemo i pomoći.

[5] Ljudstvo koje se odvojilo od svojih jedinica i priključilo teritorijalnim jedinicama u blizini rodnih mesta.

4.) Budite svesni da ćete svoj glavni zadatak, mobilizaciju, što lakše izvršiti ako savesno pristupite izvršavanju vojničkih zadataka te time podignete ugled i snagu naše vojske. Danas, kada neprijatelj u svojim uporištima uglavnom samo još očekuje kraj rata, treba u potpunosti iskoristiti sve veze koje imamo odnosno koje bi morali imati sa neprijateljevim posadama ili nekim od članova ovih posada. Pri slomu hitlerovske vojske ne smemo dozvoliti da se neprijatelj neometano povuče, a naročito ne smemo dozvoliti da sa sobom odvuče i najmanji deo narodne imovine. Zbog toga pojačati dejstva minerskih grupa, postavljati neprijatelju zasede na partizanski način, iskoristiti sadašnji vojni i politički položaj, koji je za nas veoma povoljan, da bi se razbila neprijateljeva uporišta. Svaki naš rukovodilac mora biti svestan da baš danas treba uložiti sve svoje snage za vojničko i političko učvršćenje naše vojske, za izvršenje potpune mobilizacije i za uništenje neprijatelja. Naše bratske divizije i korpusi u Srbiji i drugde na jugu potpuno sami razbijaju ostatke nemačkih divizija koje su se htele spasti sa južnog dela Balkanskog poluostrva. Ovi sjajni uspesi moraju dati nov podstrek i elan čitavoj našoj Narodnooslobodilačkoj vojsci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **V. Avbelj**

Zam. komandanta — ppukovnik: **Stante Peter**

M.P.

P.S. Obavešteni smo da je zam. komandanta vašeg odreda, kada je kapetan Matejka,[6] komandant bivše Grupe, energično tražio rušenje pruge, izjavio da ovo nije moguće jer ne zna gde mu se vojska nalazi. O ovom slučaju nas izvestite, a ubuduće se više ne sme desiti da se Stab odreda ne bi uvek nalazio kod jednog od svojih bataljona.

Rudi[7]

" Evgen Matejka Pemc, narodni heroj. Poginuo 3. maja 1945, u blizini Gradiške, na desnoj obali r. Soče, kao komandant 31. NO divizije.

[7] Viktor Avbelj Rudi

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 15. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU I PROBLEMIMA POTCINJENIH JEDINICA I O PLANOVIMA ZA BUDUĆI RAD[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS
Položaj, dana 15. septembra 1944.
Br. 1121

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

položaj

15-dnevni izveštaj Štaba IV operativne zone za period od 15. do 31.8.1944.

1) Rad, planovi i problemi naših jedinica

a) XIV divizija

Operativno područje XIV divizije obuhvata čitavu teritoriju zapadno[2] od Mozirskih planina i Spodnje Savinjske doline do Haloza i Ptujskog polja na istoku, Drave na severu i južne železnice na jugoistoku, a često i predele preko ove pruge, tj. područje Boča, Rogaške Slatine itd. Dosadašnji osnovni zadaci XIV divizije bili su potpuna i što doslednija mobilizacija na čitavom pomenutom području, politička obrada terena, nabavka naoružanja u akcijama i ofanzivni upadi u predele što bliže Celju, Mariboru i Ptuju da bi se ometao saobraćaj neprijatelja. Jedinice divizije su u ovom periodu u pogledu mobilizacije prilično uspele, potpun uspeh su postigle u političkoj obradi terena a delimično i u nabavci naoružanja svojim napadima. Jedinice divizije su u ovom periodu mobilisale 816 novih boraca.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada je u ovom periodu dejstvovala na sektoru od Zgornje Savinjske doline do Revira[3] i u Moravškoj dolini sa zadatkom da vrši mobilizaciju i da paralizuje neprijateljev saobraćaj. U ovom periodu brigada je mobilisala samo 74 nova borca jer je pridolazak novih boraca iz Revira uglavnom usmeren u Kamničko-zasavski odred.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/1.
[5] Pogrešno; treba: istočno.
*** Naziv za predeo ugljenokopa Hrastnik — Trbovlje — Zagorje.**

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je dejstvovala na istom sektoru zajedno sa VI SNOUB i sa istim zadacima. U ovom periodu mobilisala je 334 nova borca.

d) Koruška grupa odreda

Istočnokoruški odred je dejstvovao na svom sektoru i vršio mobilizaciju pre svega na bivšem jugoslovenskom delu Koruške, jer su prilike za mobilizaciju u austrijskom delu Koruške, zbog izcrpljenosti, veoma male. Zbog većih koncentracija [neprijatelja] na ovom sektoru, odred je u ovom periodu bio prinuđen na defanzivu.

Zapadnokoruški odred je dejstvovao na sektoru zapadno od druma Jezerski vrh — Železna Kapla — Velikovec i bio je ojačan novomobilisanim borcima iz Istočnokoruškog odreda. Ceta upućena iz IX korpusa u Ziljsku dolinu bila je prinuđena da se vrati u pravcu Trbiža.

Oba odreda su zajedno mobilisala 39 novih boraca.

e) Kamničko-zasavski odred

Glavni zadatak odreda je bio mobilizacija i transportovanje novih boraca za VII korpus te transportovanje materijala za Glavni štab, kao i prenos naoružanja iz Glavnog štaba za jedinice IV operativne zone. Dalji zadaci odreda su bili obezbeđenje sektora na kome odred stalno dejstvuje, napad na neprijateljevu živu silu i rušenja saobraćajnih veza neprijatelja. Odred je u tome imao dobrih rezultata. Mobilisao je 231 novog borca a transportovao u VII korpus 451 novomobilisanog. Stalne akqije minersko-sabotažnih grupa na železničkoj pruzi Ljubljana — Zidani Most — Celje snažno su ometale neprijateljev saobraćaj na ovoj pruzi.

f) Kozjanski odred

Kozjanski odred je na svom sektoru energično produžio sa mobilizacijom i vršio diverzantske akcije na neprijateljevim komunikacijama, na železničkoj pruzi Zidani Most — Brežice i na drumskoj mreži samog Kozjanskog sektora.[4] Mobilizacija se na ovom sektoru odvija veoma povoljno. Zadnjih tačnih izveštaja u pogledu mobilizacije nemamo ali je brojno stanje odreda, uprkos tome da je bilo oko 500 novih boraca upućeno za VII korpus, ponovo došlo na raniji broj. Takođe je Kozjanski odred i dalje vrlo aktivan na stvaranju slobodne teritorije na Kozjem te je kontrolu ove oslobođene teritorije dobro ogranizovao.

g) Pohorski odred

Odred se nalazio na svom sektoru na Pohorju. Izvršio je delimičnu mobilizaciju i ukupno mobilisao 54 nova borca. Izvršio je nekoliko diverzantskih akcija na neprijateljeve komuni-

[4] Kozjansko (često u dokumentima: Kozje)'obuhvata'teritoriju između reka Sutle, Save i Savinje i železničke pruge Celje — Rogatec.

kacije. Pred kraj meseca neprijatelj je izvršio veće koncentracije na sektoru Pohorja te su njegove jedinice još uvek na terenu, tako da je bila aktivnost ovog odreda otežana.

2) *Problemi i planovi za budućnost*

a) XIV divizija

Glavni problem XIV divizije je da se čitava divizija što pre- dovede na normalno divizijsko stanje. Budući zadaci divizije su što energičnije sprovođenje mobilizacije na njenom području, što veća nabavka naoružanja iz neprijateljevih uporišta i prodori u pravcu Ptujskog polja i Haloza. Poklanja se najveća pažnja da se divizija što pre ojača i nadamo se da će se ona, sa svim merama koje su bile preduzete u tom pravcu, u najskorije vreme povećati na normalnu divizijsku jačinu i time dobiti potrebnu udarnu snagu.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada je posle predaje čitavog bataljona za VDV[5] prilično oslabila i trebaće je što pre ojačati i dovesti u njeno staro udarno stanje. Dejstvovaće i dalje na istom sektoru. Jedan od najvažnijih zadataka brigade biće i u budućnosti izvođenje potpune mobilizacije na sektoru njenog dejstva.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

XI SNOB ostaće i dalje u zajedničkom Operativnom štabu sa VI SNOUB i dejstvovaće na dosadašnjem sektoru.

d) Koruška grupa odreda

Po naređenju Glavnog štaba Koruška grupa će ovih dana biti rasformirana." Na području njenog dosadašnjeg delovanja biće ostavljene četiri čete u jačini kako je to predvideo Glavni štab. Sve ostalo ljudstvo i kadrovi koji će ostati na raspolaganju biće upućeni u sastav XW divizije. Cete koje će ostati na ovom području imaće potpuno odredne zadatke i moraće da sprovedu potpunu mobilizaciju na oba sektora dosadašnjeg VKO[7] i ZKO,[K]

[5] U cilju formiranja 3. brigade Vojske državne bezbednosti (VDV), Glavni štab NOV i PO Slovenije je 23. avgusta 1944. naredio Štabu 4. operativne zone Slovenije da 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« uputi kompletan bataljon, u koji treba odabrati samo najbolje i proverene borce (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11). Pošto je ova brigada već 22. avgusta uputila 60 boraca, to je 9. septembra uputila još 121 borca, sa kompletnim štabom 4. bataljona, i tako ostala samo sa tri bataljona (vidi dok. br. 17 i 81).

[6] Redakcija ovo naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije nije pronašla. Koruška grupa NOP odreda je rasformirana 28. avgusta 1944; umesto nje je obrazovan Koruški NOP odred, a ostalo ljudstvo je upućeno u druge jedinice 4. operativne zone Slovenije (vidi dok. br. 74).

[7] Vzhodnokoroški NOP odred (Istočno koruški NOP odred)

[8] Zapadnokoruški NOP odred

a pre svega u industrijskim predelima bivše jugoslovenske Koruške, gde postoje još i danas dovoljne mogućnosti za mobilizaciju.

a) Kamničko-zasavski odred

Treba težiti za tim da se u Kamničko-zasavskom odredu što pre formiraju 3. i 4. bataljon[9] kako bi odred bio sposoban da izvršava sve zadatke na svom sektoru. Najvažniji zadatak — sprovođenje mobilizacije na čitavom teritoriju, pre svega u Revirima, ostaje i dalje, zatim transportovanje novih boraca preko Save i granice za VII korpus. Odred će postepenim jačanjem biti sposoban i za vršenje većih vojnih akcija u cilju nabavke naoružanja od neprijatelja. Jedan od zadataka odreda ubuduće je i nastup prema beloj gardi koja se polako širi na njegovoj teritoriji. Produžiće se sa minersko-diverzantskim akcijama na žel. prugama.

f) Kozjanski odred

Odred će ostati na svom sektoru u jačini kako je to predviđeno poslednjim naređenjem Glavnog štaba[10] i sa istim zadacima kao i do sada. S obzirom na prilično veliku oslobođenu teritoriju, na njegovom sektoru, uskoro će se formirati Komanda područja i nekoliko komandi mesta.[11] Minersko-sabotažne grupe produžiće sa sabotažnim akcijama na železničkim prugama Zidani Most — Brežice, Zidani Most — Celje i Grobelno — Krapina.

g) Pohorski odred

Odred će ostati na svom sektoru sa istim zadacima.

3) *Problem naoružanja*

a) XIV divizija

Problem naoružanja je za sve naše jedinice kao i za XIV diviziju najakutniji i najaktuelniji. Odnos između naoružanih i nenaoružanih je najakutniji u XIII SNOB »Mirko Bračič« tako da je brigada prinuđena da izbegava borbe sa neprijateljem i zbog toga mora praviti česte i duge marševe, što svakako ima uticaja na moral ljudstva. Štab divizije je naredio da se u prvom redu dodeli naoružanje ovoj brigadi i da se uopšte njoj pokloni najveća pažnja. U diviziji se delimično oseća i nedostatak eksploziva, ali se nadamo da će sa budućim pošiljkama

[8] Ovaj plan Štaba 4. operativne zone nije bio brzo ostvaren: 3. bataljon Kamničko-zasavskog NOP odreda je formiran tek 26. novembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 25/1), a 4. bataljon nije bio formiran u 1944. godini.

[10] Verovatno se odnosi na direktive Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 4. septembra 1944 (vidi dok. br. 11).

[11] Komanda Kozjanskog vojnog područja je formirana 19. septembra 1944; tada su formirane i tri komande mesta: Jurklošter, Kozje i Planina (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 347/III).

saveznika divizija primiti dovoljne količine eksploziva kako za izvršavanje diverzantskih akcija tako i za napade na neprijateljeva uporišta sa ciljem da se nabavi naoružanje. Dana 12.9. o.g. brojno stanje divizije iznosilo je 1780 [ljudi] na licu, naoružanih sa 670 pušaka, 76 puškomitraljeza, 8 mitraljeza, 10 minobacača, 4 protivtenkovske puške, 115 automata i 117 pištolja. Kako je transportovanje nenaoružanih boraca u jedinice VII korpusa, odnosno do Kamničko-zasavskog odreda [otežano], te je za pratnju potrebna normalno čitava brigada, to ide nauštrb akcija koje bi mogla divizija da izvrši za to vreme. Zbog toga jedinice zadržavaju novomobilisane borce toliko vremena dok se ne prikupi veća grupa a zatim otpremi za KZO.[12]

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Da bi dostigla potrebnu jačinu, brigada bi trebalo da dobije još oko 200 pušaka, 15 mitraljeza, 9 minobacača i 2 protivtenkovske puške. U brigadi se delimično oseća nedostatak mina za italijanske minobacače i municija za engleske protivtenkovske puške. Dana 12.9. o.g. brigada je brojala 748 ljudi na licu, od kojih 220 nenaoružanih. Bila je naoružana sa 438 pušaka, 39 puškomitraljeza, 1 mitraljezom, 4 minobacača, 3 protivtenkovske puške, 53 automata i 47 pištolja. U sastavu brigade nalazi se i brdska baterija sa jednim topom 75 mm.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Naoružanje brigade je nezadovoljavajuće. Nove borce brigada redovno upućuje u KZO, ali je u poslednje vreme morala predati prilično naoružanja jedinicama VDV. Oseća se nedostatak italijanske i austrijske municije i municije za teško naoružanje, pre svega mina za laki italijanski i nemački minobacač i nemački teški minobacač.

d) Koruška grupa odreda

Sa rasformiranjem Koruške grupe odreda problema naoružanja ove grupe momentano neće biti. Inače je i ranije Koruška grupa odreda bila prilično dobro naoružana.

e) Kamničko-zasavski odred

Odredu hitno treba dovoljna količina naoružanja za formiranje 3. i 4. bataljona. Dana 12.9. o.e. brojno stanje odreda bilo je 287 [ljudi] naoružanih sa 277 pušaka, 24 puškomitraljeza, 1 minobacačem, 15 automata i 15 pištolja.

g) Kozjanski odred

Odred će ostati na svom sektoru u jačini oko 300 ljudi, kako je to predviđeno u zadnjim naređenjima Glavnog štaba, i dejstvovaće na sektorima koji su predviđeni ovim naređenjima. Mobilizacija se na sektoru odreda izvodi vrlo brzo i odred je imao 12.9. o.g. ponovo 982 čoveka na licu, a od naoružanja

[14] **Kamničko-zasavski NOP odred**

330 pušaka, 13 puškomitraljeza, 2 minobacača, 3 protivtenkovske puške, 27 automata i 50 pištolja. Naoružanje za predviđeno brojno stanje odreda je, dakle, dovoljno i u bližoj budućnosti odred neće imati problema naoružanja. Ostaće problem transportovanja novih boraca, za koje uvek treba snažno naoružana pratnja.

h) Pohorski odred

Odred će ostati na svom sektoru sa dosadašnjim zadacima. Kod njega je problem naoružanja vrlo akutan. Dana 12.9. o.g. odred je imao 339 ljudi na licu, od kojih 219 nenaoružanih. Imao je 98 pušaka, 10 mitraljeza, 12 automata i 35 pištolja. U poslednje vreme primio je veći broj novih boraca iz [okupacione zone] Mađarske,[13] ali o tome još nemamo tačnih izveštaja jer je veza sa Pohorjem, zbog neprijateljeve koncentracije na tom sektoru, već više dana prekinuta. Uostalom sa ovim odredom postupaćemo u duhu zadnjeg naređenja koje smo primili od Glavnog štaba.

4) *Problem kadrova*

a) XIV divizija

Vojni kadar uglavnom zadovoljava. Komandanti brigada i bataljona svi su stari iskusni borci. U komandama četa stanje je drukčije. Desetari, vodnici a delimično i zamenici komandira su novi borci, štajerski dobrovoljci ili mobilisani, a svi pokazuju dobre uspehe i uopšte su dobar materijal za vojne kadrove. Politički kadrovi ne zadovoljavaju. Njihova izgradnja nije na visini. Većina politkomesara brigada i bataljona teži da se angažuje po vojnim pitanjima te je njihovo interesovanje, s obzirom na prilike u kojima žive, uglavnom usmereno na vojnički rad. Zbog toga trpi politički rad. Još slabije je stanje kod pomoćnika političkih komesara. Divizija je mogla da vojni kadar popunjava novim borcima, dok izgradnja političkog kadra nije mogla slediti brzom razvoju jedinica. Divizija poklanja veliku pažnju izgradnji političkog kadra i upućuje drugove na političke kurseve. te .je na taj način dobila više sposobnih politdelegata, nekoliko komesara četa i čak jednog politkomesara bataljona. Problem političkih kadrova je akutan naročito sada kada se u II i XIII brigadi formiraju treći bataljoni, a u I brigadi u svim bataljonima treće čete.[14] Zbog toga je najedanput potreban veći broj političkog kadra.

" Odnosi se na deo Prekomurja koji su 1941. okupirale mađarske fašističke vlasti.

[14] Treći bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« je formiran u avgustu, a 3. bataljon 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« 1. septembra 1944; treće čete u bataljonima 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« formirane su početkom septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336).

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Čitav komandni kadar brigade izgrađen je u samoj brigadi. Primećen je delimičan nedostatak vojnog kadra, dok je stanje političkog kadra još slabije. U jedinicama brigade skoro se više ne primećuje stari kadar. Brigada je morala predati prilično kadra na nova službena mesta i na taj način je izgubila prilično drugova iz kojih bi se moglo vaspitati dosta komandanata i političkih komesara. U samoj brigadi posvećuje se vaspitanju kadrova dosta interesovanja i pri tome već su primećeni zadovoljavajući rezultati.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada posvećuje veliku pažnju vaspitanju kadrova u samim jedinicama. Sama je ogranizovala tečajeve za niži komandni kadar. Uspeh je dobar i uskoro će biti u stanju da popuni nedostatak koji se unekoliko pokazao u poslednje vreme. Inače pitanje kadrova u ovoj brigadi nije suviše akutno.

d) Koruška grupa odreda

Sa rasformiranjem Koruške grupe momentano na tom sektoru neće biti problema u kadrovima i deo kadra će biti slobodan za ostale jedinice.

e) Kamničko-zasavski odred

U odredu se oseća delimičan nedostatak vojnog stručnog kadra, a još više političkog. Ovo pitanje postaće akutnije kada se formiraju u odredu 3. i 4. bataljon.

f) Kozjanski odred

Stanje kadra u Kozjanskom odredu manje-više je zadovoljavajuće.

g) Pohorski odred

Za jačinu koja je predviđena za odred, on momentano ima dovoljan broj kadrova, koji uglavnom i odgovaraju.

5) *Problem ljudstva*

a) XIV divizija

Ljudstvo se u ogromnoj većini sastoji od drugova koji su bili mobilisani ili su stupili u NOV dobrovoljno posle februarske ofanzive u Štajerskoj. Novi borci su uglavnom dobar, vrlo borben materijal, nacionalno su svesni, ali je njihova politička izgrađenost, razumljivo, daleko zaostaje od one koju imaju stari partizani. Političkoj izgradnji se u diviziji posvećuje najveća pažnja, ali, zbog napred navedenog nedostatka i slabosti političkog kadra, ova izgradnja ne dostiže onaj stepen koji bi u datim uslovima bio potreban.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Ljudstvo je uglavnom mlađe i mobilisano u Spodnjoj Savinjskoj dolini i u Revirima. Dolazak dezertera iz nemačke voj-

ske, koji su uglavnom vrlo dobri borci, prestao je. Posle oslobođenja Zgornje Savinjske doline u brigadu je bio uključen veći broj vermana, ali oni nisu ispunili naša očekivanja.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Stanje ljudstva u brigadi je uopšte zadovoljavajuće. U poslednje vreme je u brigadu stigao priličan broj drugova novomobilisanih, koji se po dolasku u jedinice tuže da su bolesni i nesposobni za operativne jedinice.

d) Koruška grupa odreda

Ljudstvo je novo i nedovoljno politički zrelo. Kao vojnici su borbeni. Delimično se primećuje lokalpatriotizam, tako da vrlo nerado napuštaju okolinu svojih krajeva.

e) Kamničko-zasavski odred

Stanje ljudstva je zadovoljavajuće.

f) Kozjanski odred

Uprkos tome što je uglavnom novo, ljudstvo je borbeno a borbeni moral se u poslednje vreme, zbog uspešno izvršenih akcija, znatno podigao. Politička izgrađenost ljudstva i ovde nije sledila brzom razvoju i u tom pogledu biće još mnogo teškog rada.

g) Pohorski odred

Zbog nedostatka naoružanja i velikog broja nenaoružanih boraca borbeni moral u odredu nije najbolji. Političkom [vaspitanju] posvećuje se velika pažnja i u tom pogledu beležimo delimičan napredak. Minersko-sabotažne grupe prilično su aktivne.

6) *Problem intendanture*

a) XIV divizija

U diviziji problema intendanture tako reći nema. Ljudstvo se hrani dobro i obilato. Stanovništvo je svugde naklonjeno partizanima i dobrovoljno pomaže NOV svim onim čime raspolaže. Obuća i odeća u I i XIII brigadi uglavnom odgovara, slabije su opremljeni samo drugovi koji su sada stupili u ove brigade. Stanje u II brigadi je slabije. Intendantura divizije ima svoju obućarsku i krojačku radionicu te nekoliko skladišta punih zadeponovane hrane. Intendantura delimično snabdeva i razne punktove na sektoru divizije, kao bolnice itd. Oseća se nedostatak stručno osposobljenih zanatlija jer su svi novomobilisani uglavnom radnici i seljaci.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se snabdeva hranom preko ekonomskih komisija i u tom pogledu je na njenom sektoru prilično dobro organizovano. Delimično poteškoće se pojavljuju kada se brigada nalazi na sektorima gde još nema ekonomskih komisija. Rekvizicija u

kojima bi se mogla nabaviti hrana bilo je u poslednje vreme vrlo malo. Ljudstvo je prilično dobro obučeno, ali u velikoj meri nedostaje cipela i kože za opravke. Brigadi bi trebalo barem 100 pari cipela. Ishrana je dovoljna, ali se oseća delimičan nedostatak povrća.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Hranu prima preko ekonomskih komisija, koje su pak ponegde veoma slabo ogranizovane i jedinicama ne izlaze dovoljno u susret. Stanje odeće je zadovoljavajuće ali je akutno pitanje obuće. Oko 20% ljudstva je skoro potpuno boso.

d) Koruška grupa odreda

Ishrana jedinica je dobra, delimično se vrši nabavka hrane otkupom a delimično rekvizicijama po prethodnom sporazumu sa političkim radnicima na terenu. Stanovništvo radije prima priznanice nego novac. Stanje u pogledu odeće je slabije. U pogledu rublja, koje izrađuju od padobrana, stanje je više-manje dobro. Vrlo je slabo stanje u pogledu obuće jer nedostaje kože.

e) Kamničko-zasavski odred

Hrana je dobra s obzirom na godišnje doba i mogućnosti nabavke. Slabije je stanje u pogledu odeće i obuće. Marševi po nepovoljnom prostranom brdovitom terenu vrlo brzo ostavljaju svoje posledice. I ovde se naročito primećuje nedostatak obuće.

f) Kozjanski odred

Ishrana ljudstva je dobra, delimično se primećuje nedostatak odeće i obuće.

g) Pohorski odred

Ishrana je više-manje dobra. S obzirom na teritoriju na kojoj se odred nalazi biće potrebno misliti na topliju odeću.

7) *Obaveštajni problemi*

a) XIV divizija

Obaveštajna služba u diviziji očigledno se poboljšava. Obaveštajna mreža se proširuje a sam rad se bitno razlikuje od prvih diletantskih početaka u mesecu martu i aprilu. Obaveštajni centar ima poverenike u svim mestima na području dejstva divizije. Poslednji razvoj svetskih događaja uzrok je što se OC [15] u sve većoj meri može poslužiti dragocenim podacima koje dostavljaju ljudi slovenačke i nemačke nacionalnosti iz Maribora, Celja itd. U divizijskom OC oseća se nedostatak poverljivih administratora.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Obaveštajna služba prilično dobro je organizovana. Ali postoje teškoće u vezama između obaveštajaca na terenu i OC u

[15] **Obaveštajni centar**

brigadi. Sav obaveštajni kadar je još vrlo mlad ali nastoji da postigne dobre rezultate.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Akutan problem obaveštajnog centra u brigadi je još uvek u odabiranju članova obaveštajnog voda za koji nedostaje potrebnih kadrova. Naobrazba obaveštajaca još uvek je nedovoljna i u tom pogledu biće potrebno još dosta savesnog rada da se ovaj problem otkloni. Delimično se primećuje i nedovoljno naoružanje obaveštajaca.

d) Koruška grupa odreda

Primećuje se nedostatak kadrova za obaveštajnu službu. Područje koje pripada KGO[IB] veoma je opširno i treba da je obaveštajna mreža veoma gusta. U poslednje vreme stanje se donekle popravilo.

e) Kamničko-zasavski odred

Obaveštajna služba u odredu je zadovoljavajuća. Ljudstvo obaveštajnog voda uglavnom je mlado ali nastoji da svoju službu dobro obavlja. Civilna obaveštajna služba je veoma dobra.

f) Kozjanski odred

Obaveštajna služba u odredu je primerno organizovana i odgovara zahtevima.

g) Pohorski odred

Obaveštajna služba u Pohorskom odredu tek je u razvoju ali se pogodno razvija i nadamo se da će stanje u tom pogledu uskoro biti zadovoljavajuće.

8) *Problemi inžinjerijsko-tehničke službe*

a) XIV divizija

Za ovaj rad u diviziji nema dovoljno sposobnih ljudi. Malo brojno stanje i slabo naoružanje bili su uzrok što su inžinjerijsko-tehnički vodovi bili nepotpuni. U poslednje vreme stanje se prilično popravilo.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Minerska četa je jedna od najbolje ogranizovanih i sposobnih u brigadi. Odlikuje se hrabrošću i snalažljivošću. Brigada za sada nema inžinjerijsko-tehničkog referenta.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

U brigadi postoji minerski vod koji broji 18 ljudi. Komandir voda dnevno održava časove za svoje ljudstvo tako da će uskoro svaki pojedinac biti sposoban da samostalno obavlja najvažnije minerske poslove.

d) Koruška grupa odreda

Istočnokoruški odred ima u svakom bataljonu po jednu minersko-sabotažnu grupu. Zapadnokoruški odred ima jednu

" Koruškoj grupi NOP odreda

minersku četu koja dejstvuje u Rožu[17] a jedan njen vod dejstvuje u Ziljskoj dolini.

e) Kamničko-zasavski odred

Jedinice za rušenje objekata, železničkih pruga, mostova, drumova itd. veoma su agilne. Za gradnju objekata i ostalog što potpada pod inžinjerijsko-tehničku službu ne postoje još uslovi.

f) Kozjanski odred

Minerski vodovi su aktivni na rušenju železničkih pruga.

g) Pohorski odred

Odred ima dobru minersko-sabotažnu grupu za rušenje železničkih pruga, drumova itd.

9) *Problemi propagande*

a) XIV divizija

Propagandni odsek Štaba divizije izdaje mesečno i nedeljno glasilo. Raspolaže i tehnikom u kojoj se pored divizijskih glasila štampaju i brigadna i bataljonska glasila i omladinski listovi. Sem toga, tu se umnožavaju razni leci. Naročito nedostaje boja za umnožavanje i akumulator za radio-aparat. Tehnika će se uskoro potpuno osamostaliti te će joj biti omogućeno da nabavlja kompletan tehnički materijal bez ikakvih smetnji i ograničenja. Propagandni odsek Štaba divizije vodi, u sporazumu sa Štabom divizije, široku propagandu na području dejstva divizije, a uglavnom širi propagandu među civilnim stanovništvom u neprijateljevim uporištima i među neprijateljevim posadama. Odsek svoj posao delimično savladava, ali ga sve više rasterećuju referenti propagande u brigadama, koji su dobili po 1 ili 2 pomoćnika. Svi su još početnici te im je potrebna velika pomoć. Propagandnom odseku nedostaje administratora, odnosno daktilografkinja.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Do sada je propaganda predstavljala jedno od najvažnijih pitanja u brigadi, jer je dosadašnji referent za propagandu brigade premešten i rad je potpuno prestao. Novim uređenjem propagande u brigadama i ovo će biti rešeno.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

I u ovoj brigadi je do sada nedostajalo potrebnog kadra za propagandu. Novim uređenjem čitave propagandne službe verovatno će propaganda mnogo dobiti.

[17] Odnosi se na dolinu reke Drave, od Rožeka (14 km istočno od Beljaka) do Galicije (15 km jugoistočno od Celovca). Na karti 1:100.000 ovaj predeo je označen kao Zg. i Sp. Rož, a u nekim dokumentima se navodi i kao Rožna dolina.

d) Koruška grupa odreda

Propagandni odsek ove grupe bio je tek u formiranju i nije pokazao dovoljno uspeha.

e) Kamničko-zasavski odred

Tehnika Kamničko-zasavskog odreda izdaje dnevne radio-vesti i umnožava takođe letke namenjene vermanima, belogardistima i nemačkim vojnicima. Velika pažnja se polaže na širenje letaka koje propagandni odsek prima od drugih a koje umnožava tehnika sama.

f) Kozjanski odred

Propagandni odsek odreda dobro se razvio, redovno izdaje list »Od Savinje do Sotle«, a inače ima lepe uspehe u propagandi među civilnim stanovništvom.

g) Pohorski odred

Propagandna služba u Pohorskom odredu tek je u razvoju i za sada ne beleži nekih većih uspeha.

10) *Problemi sudstva*

a) XIV divizija

Obrazuje se senat vojnog suda u diviziji. Upućen je sekretar ovog senata.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Prema novom uređenju vojnih sudova, VI SNOUB potpada pod senat vojnog suda u XI SNOB.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

U brigadi je obrazovan senat vojnog suda, koji već radi.

d) Koruška grupa odreda

Sa rasformiranjem grupe otpada i predviđeno obrazovanje senata u ovoj grupi.

e) Kamničko-zasavski odred

Odred potpada pod senat vojnog suda koji je obrazovan u XI brigadi.

f) Kozjanski odred

U Kozjanskom odredu se obrazuje samostalan senat vojnog suda.

g) Pohorski odred

Odred potpada pod senat koji je obrazovan u XIV diviziji.

11) Problemi saniteta

a) XIV divizija

Divizija raspolaže samo jednim lekarom. U poslednje vreme divizija je mobilisala još jednog ali je stariji i otići će u sanitetsku stanicu. Sanitetski referenti u brigadama nemaju dovoljnog iskustva, a bataljonski bolničari uglavnom odgovaraju. Sanitetskog materijala je u dovoljnim količinama i divi-

zija ga dobija svojim kanalima. Divizija ima dve svoje sanitetske stanice.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigadi delimično nedostaje sanitetskog materijala, oseća se nedostatak i sposobnog bolničarskog osoblja. Vašljivost je u brigadi znatno smanjena, a potpuno uklanjanje vašljivosti otežano je zbog stalnih pokreta.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

I u ovoj brigadi oseća se nedostatak sanitetskog materijala i sanitetskog osoblja. Delimično je otežano evakuisanje ranjenika iz borbi.

d) Koruška grupa odreda

Sanitetska služba u Koruškoj grupi odreda bila je dobro organizovana. Rasformiranjem grupe problem saniteta na ovom području biće znatno olakšan.

e) Kamničko-zasavski odred

U odredu nema ni lekara ni veterinara. Inače je zdravstveno stanje ljudstva u odredu zadovoljavajuće.

f) Kozjanski odred

Sanitet u odredu uglavnom je tek u razvoju, ipak su stvari dobro postavljene i ima izgleda za dobar napredak.

g) Pohorski odred

Važi isto kao i za Kozjanski odred.

12) *Moralno stanje u jedinicama*

a) XIV divizija

Moralno stanje uopšte u diviziji je zadovoljavajuće. Borbeni moral se zbog poslednjih uspešnih akcija znatno podigao. Komandni kadar je veoma borben, te se češće čak bez potrebe izlaže tako da su u tom pogledu potrebne opomene. Novomobilisani, naročito dezerteri iz švapske vojske, veoma su borbeni.

b) VI SNOUB »Slavko Slander«

Moralno stanje u brigadi je zbog naših i savezničkih uspeha uopšte znatno poraslo. Borbeni moral je nešto opao zbog stalnog priliva novih boraca u brigadu.

c) XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Opšti kao i borbeni moral ljudstva u brigadi je potpuno zadovoljavajući, te se zbog razvoja događaja stalno podiže.

d) Koruška grupa odreda

Moral u jedinicama Koruške grupe vrlo je dobar.

e) Kamničko-zasavski odred

Moralno stanje jedinica odreda je odlično. Starešine nastoje da se ovakvo stanje održi i po mogućnosti još i podigne. Posle poslednjih uspešnih akcija odreda borbeni moral je odličan.

f) Kozjanski odred

Opšti kao i borbeni moral odreda je vrlo dobar jer je odred uspeo osloboditi skoro čitavo područje Kozjanskog. Borbeni moral nešto trpi zbog činjenice da odred stalno ima velik broj nenaoružanih novomobilisanih boraca, te je zbog toga njegova borbenost ograničena.

g) Pohorski odred

U odredu se borbeni moral još nije razvio na veći stepen, delom zbog toga što je odred još mlad a delom zbog velikog broja novomobilisanih boraca koji ometaju delovanje odreda. Minersko-sabotažna grupa je odlična i izvršila je nekoliko uspelih sabotažnih akcija na železničkim prugama.

Izveštaje o radu odseka pri Štabu zone dostavićemo naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Dragomir Benčič** M.P. Komandant: **Jože Borštnar**

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 15. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI I O DEJSTVU POTČINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Br. 500
15. septembra 1944.
Na položaju

Oper.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativno odeljenje)

Petnaestodnevni operativni izveštaj IV operativne zone
(Za prvo polumesečje meseca septembra)

Situacija :

Jasno se primećuje da neprijatelju nedostaje oružane [snage]. Prinuđen je da koristi svoje snage koje još ima na raspolaganju na svim sek[torima] naše teritorije gde se naime pojavi aktivnost naših jedinica.

Tako je neprijatelj bio prinuđen da većinu svojih snaga sa kojima je polovinom prošlog meseca vršio ispade protiv Istočnokoruškog odreda — izvuče i koncentriše na sektoru oko Pohorja gde se pojavila XIV divizija i u napadima uništila 4 neprijateljska uporišta te ugrožavala komunikacije na tom području. Neprijatelju su naneti znatni gubici u ljudstvu i materijalu, te je odmah zatim pojačao [još oko]lna uporišta i iz njih otpočeo ispade na Pohorje. Većinu ovih pojačanja uzeo je sa sektora Koruške.[2] Ovo je imalo za posledicu da su naše kurir-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/1. Prve dve stranice dokumenta su na nekoliko mesta oštećene. Nedostajuće reči (ili delove reči) redakcija je po smislu dopunila i stavila ih u četvrtaste zagrade. U gornjem desnom uglu je u Glavnom štabu dopisano mastilom »Oper«., što označava da je izveštaj dostavljen Operativnom odeljenju.

[1] Odnosi se na puk »Trek« (Treeck), koji je formiran 19. jula 1944. i prebačen na područje Podjunske doline, u Koruškoj. Ovde se nalazio do kraja avgusta 1944 (vidi knj. 15, dok. br. 108,objašnjenje 4). Početkom septembra je prebačen u Štajersku i angažovan u borbama protiv jedinica 4. operativne zone Slovenije na tom području (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205 V).

ske veze sa Pohorjem i jedinicama na njemu bile izvesno vreme prekinute.

Već na akcije ostalih jedinica, VI i XI brigade, Kamničko--zasavskog odreda i Koruške grupe odreda, koje su stalno rušile i onesposobljavale pruge i ostalu komunikacijsku mrežu, nije imao snaga da reagira, iako su baš sada za njega komunikacije od najvećeg značaja. Železnička pruga Ljubljana — Zidani Most, koju su srušile naše jedinice, još danas se ne može koristiti.

Uporišta koja neprijatelj drži u svojim rukama utvrđuju se a njihove posade delimično su ojačane begom.[1] Njihova jačina teško se može utvrditi jer se posade stalno menjaju i upućuju iz jednog uporišta u drugo, gde momentanb postoji opasnost da će biti napadnuto.

Utvrđivanje dolinom Drave, na Ljubeljskom i Jezerskom prelazu nastavljaju se i strogo kontrolišu. Zbog toga su i uporišta na tim sektorima snažnija a posade sastavljene većim delom [od nemačkih] vojnika, dok su ostala uporišta pretežno osigurfavali] vermani i slične manje sigurne formacije.

Prodora na oslobođenu teritoriju Štajerske [Zgornja Savinjska dolina] u ovom polumesečju nije bilo. Po svemu izgleda [da] je neprijatelj, zbog pomanjkanja oružanih snaga za njihovo održavanje, odlučio da ne obnavlja već zauzeta uporišta u ovom delu Savinjske doline.

Poslednjih dana ovog perioda neprijatelj je ponovo pretrpeo velike gubitke u oružju, materijalu i ljudstvu pri zauzimanju uporišta Mozirje, koje je uspeo snažno da utvrdi, Letuša, Šmartna ob Paki, Podčetrtka i Kozja.[4] Sva ova uporišta bila su uništena, ali ih je neprijatelj, nakon povlačenja naših jedinica, ponovo zaposeo. Za uporišta Kozje i Podčetrtek još nemamo tačnih podataka o dejstvu neprijatelja posle njihovog zauzimanja. Nije još utvrđeno da li neprijatelj ima nameru da obnovi ova uporišta ili ih je zauzeo samo privremeno, kao što je to bilo nakon zauzimanja u Zgornjoj Savinjskoj dolini.

Uglavnom **se** može kazati da se neprijateljeva aktivnost primećuje samo u predelima kroz koje vode značajne komunikacije na koje on još računa pri povlačenju svojih snaga sa Balkana i sa južnog fronta, u industrijskim centrima i većim gradovima kao što su Celje i Maribor. Ova dva grada mu služe kao koncentracijski centar u Štajerskoj odakle dobija potrebne oružane snage u slučaju potrebe, bilo iz jakih poseda ili pak iz

' Belom gardom. Zvaničan naziv za kvislinške formacije u Gorenjskoj bio je: Gorenjsko domobranstvo. Obrazovanje ovakvih formacija u Štajerskoj nemački okupator nije dozvolio, već je sve vojne obveznike uključio u »vermanšaft« (Wehrmannschaft).

[4] Podrobnije o napadima na ova uporišta vidi dok. br. 42, 44 i 81.

sastava vojnih transporata koji se tu obično izvesno vreme zadržavaju.

Naročitu pažnju posvećuje desnoj obali reke Drave i Pohorju. Izgleda da bi trebalo da mu Pohorje služi kao predstražarski položaj za odbranu ovog dela Dravske doline i samog Maribora. I sektoru Kozjanskog odreda poklanja veliku pažnju.

Na ostalim sektorima je njegova aktivnost skoro u potpunosti popustila ili je pak privremeno odustao od njihovog kontrolisanja.

Naše jedinice iz dana u dan brojčano rastu a time je i svakog dana sve veća potreba za oružjem. Uprkos uspehu u nabavci oružja i vojnog materijala od neprijatelja, kao i pošiljkama saveznika, broj nenaoružanih je u svakoj jedinici [još uvek ve]lik, a naročito u Pohorskom i Kozjanskom odredu, gde je [priliv] novih boraca naročito velik.

Plan štaba:

U toku ovog polumesečja Štab je uglavnom nastavio izvršavanje zadataka koje je sebi postavio: nabaviti i oduzeti od neprijatelja što više oružja i vojnog materijala, naneti neprijatelju što veće gubitke u ljudstvu i materijalu, rušiti komunikacije i onemogućiti neprijatelju transportovanje njegovih jedinica, izvršiti potpunu mobilizaciju, naročito u industrijskim centrima, proširiti oslobođenu teritoriju, proširiti sektore kontrolisanja preko Drave i prema severu te tamo organizovati diverzije i učvrstiti OF.

Potčinjene jedinice su za ovo dobile konkretne zadatke a njihov rezultat vidi se iz operacija naših jedinica.

Posebnih zadataka od Glavnog štaba u ovom polumesečju naš Štab nije primio.

Operacije	*jedinica:*
21 8.1944.	*XIV divizija — XIII SNOB:* Brigada se nalazila na položajima Zamark, severno od Pilštanja. U toku noći izvršena je rekvizicija u Pristavi.[5] Ovom prilikom mobilisano je 16 novih boraca. Borbe nije vodila.
22.8.1944.	XIV *divizija — XIII SNOB:* Brigada se prebacila [na] položaje Cerovec,[6] južno od Šmarja pri Jelšah. [Upućena] je jedna patrola po hranu, ali je pala u [neprijateljsku] zasedu. Izgubljene su 3 puške, žrtava nije [bilo].

[5] Sada: Pristava pri Lesičnem (selo, 4 km severoistočno od Lesična). Na karti 1:100.000 (izdanje VGI JNA 1948) nije označena.

[6] Sada: Cerovec pri Šmarju.

Zbog blizine neprijatelja se br[igada] nalazila na položajima. Borbe nije vodila.

23.8.1944. *XIV divizija — XIII SNOB:* U toku noći brigada je izvršila pokret sa starih položaja Cerovec preko železničke pruge i druma na Svetelku kod Dramlja.

Za vreme prelaska pruge napala je teretni voz koji je baš razdvojio kolonu brigade. Voz je produžio. Žrtava nije bilo.

24.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Bila je razmeštena na položajima na Rogli. Postavljeno je obezbeđenje logora i delio se materijal koji je bio zaplenjen u Ribnici na Pohorju.[7]

Istog dana je brigada krenula na položaje Hudi Vrh na Pohorju. Borbe nije vodila.

II SNOUB: Brigada se sa položaja Plešič, zapadno od Kameniteca na Pohorju, premestila na položaje Brv, severno od Hudog Vrha. Postavljena su obezbeđenja. Dodira sa neprijateljem nije bilo.

XIII SNOB: Brigada je u jutarnjim časovima krenula sa Svetelke na položaje Spodnje Slemene, južno od Konjiške gore. Osim postavljenog obezbeđenja logora, brigada je postavila još 5 zaseda. Održavani su vojnički i politički časovi-

Borbi nije bilo.

Pohorski odred: Nalazio se na položajima Rogle. Dat je ljudstvu odmor.

U XIV diviziju je tog dana upućeno 35 drugova. Pred veče se odred premestio na položaje na k. 1296, oko 3 km istočno od Peseka na Pohorju.

25.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nalazila se na položajima Hudi Vrh. Osim logorskog osiguranja, svaki bataljon je uputio po jednu zasedu jačine voda.

Borbe nije vodila.

II SNOUB: Ostala je na jučerašnjim položajima.

Sa neprijateljem nije došla u dodir.

[7] **Neprijateljsko uporište u Ribnici na Pohorju savladano je 23. avgusta 1944 (vidi knj. 15. dok. br. 125).**

XIII SNOB: Ostala je na istim položajima i izvršila akciju u Škofjoj Vasi, na drumu Celje — Vojnik.

Jedna četa izvršila je napad, dok su ostale jedinice bile na obezbeđenju. U zgradi opštine nalazila se naoružana civilna straža, koja se nakon nekoliko ispaljenih metaka predala.

Zaplenjeno: 13 pušaka, 10 bombi i 530 metaka.

Mobilisano je 7 novih boraca.

Zaseda 2. bataljona izradila je 180 m barikada, porušila 15 telefonskih stubova i uništila telefonsku vezu.

Žrtava nije bilo.

Pohorski odred: Logorovao je ispod k. 1296. Održavani su vojnički i politički časovi.

U odred je stiglo 13 novih boraca.

Jedna patrola otišla je po hranu.

26.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Na istim položajima. Borbe nije vodila. Održavani su vojnički i politički časovi.

II SNOUB: Nalazila se na istim položajima. Postavila je potrebna osiguranja. Borbe nije vodila.

XIII SNOB: Bila je raspoređena na položajima na Spodnjem Slemenu. Borbi tog dana nije imala.

Pohorski odred: Ostao je **na starim položajima.** Održavani su **Draktični vojnički časovi.**

Primljena su dva nova borca. Naveče je odred krenuo na nove položaje na k. 1292 na Pohorju.

27.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila. Mobilisanih nije bilo.

II SNOUB: Premestila se na položaje Sv. Urh, istočno od Sv. Tri Kralja, a posle podne je **Drodužila** pokret do zaseoka Rep, severno od Tinja, ispod Tinjske gore. Postavljena su potrebna osiguranja, održavani su vojnički časovi.

Borbi nije bilo.

[8]

[8] Redakcija je izostavila tekst o borbi 13. slovenačke NO brigade u rejonu Zgornje Slemene. jer je ova borba podrobnije opisana u knj. 15, dok. br. 136.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na položajima Kališe — Nova Štifta. Održavani su vojnički časovi i uređivala se sprema. Dodira sa neprijateljem nije bilo.

XI SNOB: Nalazila se na položajima kod Motnika. Borbe nije vodila.

Koruška grupa odreda — VKO:[9] Nalazio se na položajima oko Crne. Borbe tog dana nije vodio.

Minerski vod 1. bataljona minirao je železničku prugu između Guštanja[10] i Dravograda. Uništena su tri vagona i 1 lokomotiva te oko 50 m pruge. Saobraćaj je prekinut 36 časova.

Zapadnokoruški odred: Nalazio se na svom operativnom sektoru. Borbi nije imao.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na sektoru koji mu je određen. U toku noći izvršio je akciju u St. Jurju[11] kod Zagorja.[12] Spaljeni su prosvetni dom i zgrada parohije, koji su donedavna služili Nemcima kao uporišta.

Jedna četa bila je upućena u zasedu prema Vačama u Moravškoj dolini.

Pohorski odred: Zajedno sa političkim tečajem logorovao ispod k. 1292. U toku dana održavani su vojni i politički časovi.

Posle podne je 1 odeljenje od 40 ljudi otišlo po hranu.

28.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nalazila se na istim položajima. Održavani su vojni časovi. Borbi nije bilo.

II SNOUB: Bila je preko dana na istim položajima a uveče, u 20 časova, izvršila je pokret na položaje kod Greha,[13] istočno od Sv. Tri Kralja. Upućene su manje grupe na mobilizaciju i po oružje na Pohorje.

Borbe nije vodila.

XIII SNOB: Brigada je ujutro stigla na položaje na Boču gde je ostala preko celog dana. Borbi nije imala.

[9] Vzhodnokoroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred
[10] Sada: Ravne na Koroškem.
[11] Pogrešno; treba: Podšentjur.
[11] Sada: Zagorje ob Savi.
" Zaselak, 9 km severozapadno od Slovenske Bistrice.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na položajima Motnik — Jakovdol — Mala Ravan.

Naveče je zajedno sa XI brigadom izvršila pokret na položaje Kolovrat — Strma Njiva. Borbe nije vodila.

XI SNOB: Nalazila se na položajima Glisnik — Slopnik.[14] Naveče je zajedno sa VI brigadom izvršila pokret na položaje Kolovrat — Strma Njiva južno od Trojana.

Borbe niie vodila.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred:

Prvi bataljon se nalazio na položajima oko Kotlja, južno od Guštanja, gde je izvodio mobilizaciju, a 2. bataljon se nalazio na sektoru Bistra te je čitavog dana bio u zasedi u pravcu Črne. Treći bataljon se nalazio na istom sektoru. Održavani su vojni časovi.

Zapadnokoruški odred: Jedan bataljon nalazio se južno od Vrbskog jezera. Ovde je veoma otežana veza pa zbog toga nedostaju izveštaji. Jedna četa je na tom sektoru razoružala više patrola Landvahe[15] i zaplenila: 15 pušaka, 4 pištolja, 15 bombi i nešto municije.

Ovom odredu izdate su direktive za veću aktivnost, pojačanje mobilizacije i učvršćenje veza sa ostalim jedinicama.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na sektoru koji mu je određen. Održavani su vojni i politički časovi.

Borbe nije vodio.

Kozjanski odred: 1. bataljon podelio se na sektore: Brežice — Rudenca — Boč i celjski sektor. Cete 3. bataljona su na sektoru Planina.[16] Održavani su vojni časovi. Drugi bataljon prešao je granicu.[17] Borbe nisu vođene.

[14] Zaseoci, 3 km severozapadno od Motnika.
[15] seoske straže
[18] Sada: Planina pri Sevnici.
[17] Zbog dobijenih podataka da nemački okupator priprema poduhvat šireg obima na sektoru Kozjansko, Stab Kozjanskog NOP odreda je odlučio da nenaoružane novomobilisane borce odmah uputi preko Save na teritoriju 7. korpusa NOVJ. Tako je već 27. avgusta 1944. upućeno preko Save i demarkacione linije 260 boraca pod zaštitom 2. bataljona i 200 boraca pod zaštitom 3. bataljona. Ovi bataljoni su 1. septembra 1944. u selu Meniška Vas predali novomobilisane borce i preuzeli pošiljku oružja za odred. (Vidi dok. br. 81).

Pohorski odred: Logorovao je na starom položaju ispod k. 1292. Protekle noći su saveznici bacili iz jednog aviona nešto materijala. Odred je bio zaposlen deponovanjem materijala.

Primljena su 2 nova borca, a 7 drugova premešteno je u XIV diviziju.

29.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Brigada se nalazila na istim položajima. Borbe nije vodila. Održavani su vojni časovi.

II SNOUB: Nalazila se na istim položajima. Održavani su vojni i politički časovi. Borbi nije bilo.

XIII SNOB: Nalazila se na istim položajima. Održavani su vojni i politički časovi kao i mobilizacija na tom sektoru.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila.

XI SNOB: Nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Akcije nisu vršene.

Zapadnokoruški odred: Zbog prekinutih veza nisu primljeni izveštaji.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom sektoru. Borbe nije vodio.

Kozjanski odred: Nalazio se na istom sektoru. Održavani su vojni časovi i takmičenje u rasklapanju i sklapanju puškomitraljeza »šarac«. Najbolje vreme od 21 sekunde postigao je drug Kostrevc Miha.

Pohorski odred: Zbog prekinutih veza nisu primljeni izveštaji.[w]

30.8.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila. (Veza prekinuta).

II SNOUB: Zbog prekinute veze nisu primljeni izveštaji.

XIII SNOB: Prebacila se na položaje Sladka Gora na južnim padinama Boča. Na ove je položaje neprijateljeva kolona od 500 ljudi nastupala iz Lipoglava prema Dolgoj Gori, severozapadno od položaja brigade. Druga kolona,

[18] **O akcijama Pohorskog NOP odreda u ovom periodu vidi dok. br. 81.**

u jačini 800 ljudi, kretala se iz Ponikve prema položajima brigade.[19] Pošto je neprijatelj bio nadmoćniji, brigada se prebacila preko pruge i druma u pravcu St. Vida [pri Grobelnem],[20] na Rakovec, južno od St. Vida, na pruzi Grobelno — Šmarje pri Jelšah.

Prilikom prelaska preko druma zaplenila je putnički automobil u kome su se nalazila dva Nemca (šturmfirera), oba u civilu i bez oružja...

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na položajima Glisnik i Slopnik.

XI SNOB: Nalazila se na položajima Motnik. Brigade nisu vodile borbe.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: 1. bataljon se nalazio na sektoru Kotlje, južno od Guštanja, 2. bataljon je krenuo na sektor Lobnik — Lepena a 3. bataljon na sektor (Sv.) Helena — Peca. Održavani su vojni časovi. Borbi nije bilo.

Zapadnokoruški odred: Nema nikakvih izveštaja.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom sektoru. Održavani su vojni i politički časovi.

Kozjanski odred: Zbog velikog priliva novih boraca održani su posebni vojni časovi za nove borce. Borbi nije bilo.

Pohorski odred: Nema izveštaja.

31.3.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Bila je razmeštena na položajima u okolini Brvi na Pohorju. Održavani su politički i vojni časovi. Borbi nije bilo.

II SNOUB: Nalazila se na sektoru Borovje na Pohorju. Borbi nije bilo.

XIII SNOB: Premestila se na položaje Sv. Valentin na Zusmu. Borbi nije bilo.

Operativni štab — VI SNOUB: Na istim položajima. Borbe nije vodila.

XI SNOB: Na istim položajima. Borbi nije bilo.

" Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane, ali pretpostavlja da su to bili delovi 2. bataljona 14. SS policijskog puka, koji je u to vreme bio raspoređen na prostoriji Slovenska Bistrica — Slovenske Konjice, i delovi 1. bataljona »Kolm« (Cholm) 25. SS policijskog puka, koji se u to vreme nalazio u Celju.

[80] Sada: Šentvid pri Grobelnem.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Na istim položajima. Borbi nije bilo.

Zapadnokoruški odred: Nisu primljeni izveštaji.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom sektoru. Borbi nije vodio.

Pohorski odred: Nema izveštaja.

Kozjanski odred: Sve jedinice su krenule na nove položaje radi izvršenja dobijenih zadataka.

1.9.1944.

XIV divizija — I SNOUB: Nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila.

II SNOUB: Na istim položajima. Borbi nije imala.

XIII SNOB: Ostala je na istim položajima. Formiran je 3. bataljon. Borbe nije vodila.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazi se na položajima Motnik. Borbi nije imala.

XI SNOB: Na položajima Glisnik i Slopnik. Borbe nije vodila.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Nalazio se na svom sektoru. Održavani vojni i politički časovi.

Zapadnokoruški odred: Nema izveštaja.

Kamničko-zasavski odred: Primljeno je naređenje da se uništi bunker i most kod Mošenika. U tom cilju bila je upućena patrola za tačno izviđanje terena gde se nalaze bunker i most. Bunker je bio dimenzija 2 x 8 m te je imao 4 puškarnice. Izgrađen je 1 m ispod zemlje sa zidovima od drveta i zemlje debelim 1 m. Pokriven je debelim slojem zemlje.

Napad je otpočeo u 21 čas. Borci su se približili bunkeru na 20 metara i ubili stražara na mostu, a zatim je otpočela borba za bunker. Neprijatelj je pružao snažan otpor. Pod zaštitom mitraljeske vatre naši borci su sasvim prišli bunkeru tako da su se kretali već po bunkeru i prinudili neprijatelja na predaju. U to vreme su mineri već minirali most tako da je sve bilo pripremljeno za rušenje. Nakon jednočasovne borbe se posada bunkera predala. Odmah nakon predavanja posade srušen je most.

Zarobljeno je 9 neprijateljskih vojnika a 2 su poginula.

Zaplenjeno je 9 pušaka, 2 puškomitraljeza i 1 raketni pištolj te nešto vojne opreme.

Zbog srušenog mosta biće saobraćaj obustavljen 8 dana.

Drugi bataljon, koji se nalazio u zasedi prema Savi, postavio je nagazne mine uz samo uporište Sava. U 21,30 časova je neprijatelj krenuo u pomoć posadi u bunkeru.[21] Nakon borbe od 1 i 1/2 časa sa našom zasedom vratio se u uporište Sava odakle je i došao. Imao je gubitke ali ih nismo mogli utvrditi.

U toj akciji imali smo 4 ranjena.

Kozjanski odred: Nema izveštaja.[22]

Pohorski odred: Nema izveštaja.

2.9.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nalazila se u blizini Klančnikove vile kod Bajgota[23] na Pohorju. Preko dana vršila je priprema za predstojeću akciju. Borbi nije imala.

II SNOUB: Nalazila se na položajima na sektoru Borovje na Pohorju. Spremala se za akciju. Borbi nije imala.

XIII SNOB: Krenula je na položaje Loka pri Zusmu. Održavani su vojni i politički časovi. Borbi nije bilo.

Operativni štab — VI SNOUB: Na istim položajima. Borbe nije vodila.

XI SNOB: Na istim položajima. Borbi nije bilo.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: 1. bataljon se nalazio na položajima Kotlje. Obaveštajna služba obavestila je o pokretu neprijatelja iz Kotija te o pristizanju pojačanja u uporište Crna. Pošto je neprijatelj bio nadmoćniji, kolone koje su primećene brojile su preko 100 ljudi, a kolona iz Crne, koja je nastupala raznim pravcima preko Smrekoveca, bro-

[11] Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile na obezbeđenju železničke pruge Litija — Zagorje ob Savi.

" O akcijama Kozjanskog NOP odreda u ovom periodu vidi dok. L_\ 81

**** Bajgot je usamljena kuća, 14 km severozapadno od Slovenske Bistrice. Klančnikova vila nije obeležena na karti.**

jila je pak preko 2000 ljudi,-[14] bataljon se preko Smrekoveca povukao sa Kotlja.

Minerski vod bio je upućen na miniranje pruge Prevalje — Slovenj-Gradec.

Zbog hajke prekinuta je veza sa 2. i 3. bataljonom.

Zapadnokoruški odred: Nalazio se na svojim sektorima.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom sektoru.

Kozjanski odred: Nema više bilo kakvih izveštaja. Zbog slabih veza sa ovim odredom izveštaji dolaze sa velikim zakašnjenjem.

Pohorski odred: Zbog prekinutih veza nema nikakvih izveštaja. I otuda dolaze izveštaji uvek sa zakašnjenjem.

3.9.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* U protekloj noći, prema naredbi Štaba divizije, napala je [uporište] Mariborsku koču na Pohorju u kojoj se nalazilo 20 neprijateljskih vojnika.

Za napad su određene 2 čete, a ostale snage nalazile su se na zasedama u pravcu Limbuša, Bistrice,[25] Ruša i Fale sa zadatkom da time omoguće napad na uporište i spreče eventualnu intervenciju neprijatelja iz ovih uporišta.

Napad je otpočeo u 23 časa i trajao je sve do 3 časa ujutro.

U oba uporišta je neprijatelj bio snažno utvrđen a oko uporišta nalazilo se više bunkera i streljačkih rovova. Naši borci su uspeli da samim bombama proteraju neprijatelja sa položaja oko uporišta u samo uporište, koje je zatim bilo minirano.

II SNOUB je napadala u isto vreme Sokolski dom[26] gde se nalazilo 20 neprijateljskih vojnika. Postavila je obezbeđenje u pravcu Slovenske Bistrice i Frama. Jedan bataljon je krenuo da uništi uporište Šmartno na Pohorju ukoliko bi se u njemu nalazio neprijatelj.

[14] Verovatno su te kolone bile iz sastava puka »Trek« (Treeck), koji je 1. septembra 1944. stigao na područja Podjunske doline u austrijskom delu Koruške i 2. septembra izbio na liniju Bele Vode — Razbor — Sv. Duh (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

[85] Odnosi se na Bistricu pri Limbušu.

" Planinska kuća, južno od Glažute (karta 1:100.000), na putu Mariborska koča — Glažuta na Pohorju.

I u tom uporištu se neprijatelj nalazio na položajima, iako je napad na oba uporišta izvršen u isto vreme, te je pružao snažan otpor. Ručnim bombama je proteran u uporište, koje je zatim bilo minirano.

Oba uporišta su uništena. Veći deo neprijatelja je uspeo da probije našu blokadu i da pobegne.

Neprijatelj je imao 7 mrtvih, 3 zarobljena i neutvrđeni broj ranjenih.

Na našoj strani bilo je 11 mrtvih i 25 ranjenih.

Zaplenjeno: 2 puškomitraljeza, 9 pušaka, 1 poluautomatska puška, 4 pištolja i nešto municije te ostale vojne opreme.

Nakon uništenja ovih uporišta su obe brigade zapalile Mariborsku koču, Sokolski dom, Pohorski dom i Rušku koču te sve ostale objekte koji bi mogli neprijatelju da posluže za nova uporišta na Pohorju.

Iste noći je neprijatelju spaljeno i uporište u Smartnom na Pohorju, koje su Nemci dan ranije napustili.

Operativni štab — VI SNOUB: U zajedničkoj akciji sa KZO-'[17] na sektoru Sava — Zagorje [ob Savi] srušila je podzidak nad Savom, 200 m pruge i 1 most.

Srušila je most na pruzi između Save i Litije ispod Knežoha[28] te uništila 25 m pruge tako da je saobraćaj obustavljen.

XI SNOB: Na sektoru Dol[29] — Crnuče je uništila 900 m železničke pruge.

Istog dana je u toku noći između stanica Sava i Zagorje srušila kod Renka most na železničkoj pruzi tako da je saobraćaj obustavljen.[30]

Rušila je glavni drum Domžale — Trojane na odseku Lukovica — Blagovica. Zarušeno

[17] Kamničko-zasavskim NOP odredom

28 pogrešno, treba: Knežakovna. To je brdo u rejonu k. 393, 1 km zapadno od s. Sava.

[9] Sada: Dol pri Ljubljani.

[Sd] Akciju nisu izvršili delovi 11. slovenačke NO brigade već 3. bataljon 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander«, noću između 31. avgusta i 1. septembra 1944 (vidi dok. br. 17).

je 250 m druma, uništen 1 most i oboreno više telefonskih stubova.[31]

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Zbog nadmoćnosti neprijatelja je 1. bataljon bio prinuđen da se prebaci na sektor Bele Vode.

Veza sa ostala dva bataljona je prekinuta.

Zapadnokoruški odred: Bataljoni se nalaze na svojim sektorima.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom određenom sektoru. Akcije nije izvodio.

4.9.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Brigada se sa položaja Brv, kamo se nakon završene akcije povukla, prebacila na položaje Hudi Vrh na Pohorju. Posle podne u 16 časova je produžila na položaje Tolsti Vrh, južno od (Slovenskih) Konjica.

II SNOUB: Nalazila se na sektoru Hudi Vrh a posle podne se u 16 časova prebacila na položaje Kraberk.

XIII SNOB: Nalazila se na položajima Sv. Stefan[32] i Lekmarje, severno od Loke pri Zusmu. Održavali su se vojni časovi i izvodila mobilizacija na ovom području. Borbi nije bilo.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na području Moravča. Borbe nije vodila.

XI SNOB: Nalazila se na području Moravča. Srušila je 390 m pruge između železničkih stanica Laze — Črnuče. Saobraćaj je obustavljen. Neprijatelj je intervenisao.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. Naši gubici 1 poginuo i 3 ranjena.

Kamničko-zasavski odred: Nalazio se na svom sektoru. Borbe nije vodio.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Nalazio se: 1. bataljon se vratio na svoj sektor Kotije, 2. bataljon je bio u Solčavi a 3. bataljon na svom sektoru, gde izvodi mobilizaciju.

Minerski vod je minirao most na pruzi Pliberk — Mittlern,[33] na 400 m od železničke sta-

[51] Ova rušenja izvršili su 3. i 4. bataljon 11. slovenačke NO brigade (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332a'IV).

[Jä] Sada: Vinski Vrh pri Slivnici.

" Nemački naziv za selo Metlovo, 7 km zapadno od PliberKa.

nice Pliberk. Most je u potpunosti srušen a saobraćaj prekinut.[34]

Ove noći je isti minerski vod minirao most severno od Železne Kaple, poznat kao »Lešnikov most«.[35] Most je uništen i saobraćaj obustavljen za 24 časa a za automobilski i kolski saobraćaj zatvoren je za duže vreme.

Na železničkoj pruzi Pliberk — Prevalje srušen je železnički most.[36] Srušena je jedna polovina mosta a saobraćaj je bio prekinut 3 dana.

Zapadnokoruški odred: . . .[37]

5.9.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Brigada je stigla na položaje Kraberk. Tu se zadržala preko dana. Borbe nije imala.

II SNOUB: Nalazila se na sektoru Tolsti Vrh, gde je ostala preko dana. Borbe nije vodila.

XIII SNOB: Nalazila se na položajima Straža,[38] Svetelka, Dramlje. Održavani su vojni i politički časovi. Borbe nije vodila.

Operativni štab — VI SNOUB: Nalazila se na sektoru Moravče. Akcija i borbi nije imala.

XI SNOB: Nalazila se na sektoru Moravče.

Koruška grupa odreda — Istočnokoruški odred: Na svoj sektor Kotlje stigao je 1. bataljon, a štab odreda krenuo je u Bistru.

Zapadnokoruški odred: Nalazio se na svom sektoru.

Kamničko-zasavski odred: Dve čete su krenule prema Mošeniku da tu napadnu 2 ne-

[M] iz izveštaja komandanta zaštitnog područja u Koruškoj od 5. septembra 1944. vidi se da je miniranje izvršeno 5. septembra 1944. u 1,50 časova kod 87,3 km i da je saobraćaj bio prekinut dva dana (Arhiv VII, kut. 32-A, br. reg. 5/9).

~>5 Ovaj most se nalazi 100 m severno od Železne Kaple, na putu ka selu Reberca. Iz izveštaja komandanta zaštitnog područja u Koruškoj od 4. septembra 1944. vidi se da je miniranjem most oštećen na dužini 2—3 m (Arhiv VII, kut. 32-A, reg. br. 4/9).

" Iz izveštaja granične straže 18. graničnog odseka od 3. septembra 1944. vidi se da je srušen desni potporni stub železničkog mosta, 1,7 km istočno od železničke stanice Pliberk (Arhiv VII, kut. 32-A, br. reg. 28/11).

" Redakcija je izostavila tekst o akcijama tog odreda, jer su one podrobnije iznete u dok. br. 46.

[M] Sada: Straža na Gori.

prijateljeva bunkera i jednu zgradu u kojoj se nalazio neprijatelj.

U 14 časova su jedinice posele položaje. Otvorena je snažna mitraljeska vatra na bunkere i uporište. Otpočela je borba koja je trajala 3 časa. Naši borci su tri puta jurišali na bunkere a pre trećeg juriša minirano je uporište, u kome se nalazilo 35 neprijateljskih vojnika. Među njima jedan major i jedan kapetan. Neprijatelj se uporno branio do poslednjeg ali je ipak klonuo kada su naši prodrli kroz prozore i druge otvore u kuću. U kući je došlo do kraće oštre borbe prsa u prsa u kojoj su poginula još dva neprijateljeva podoficira i 9 vojnika.

Za vreme borbe je neprijatelju stigla pomoć iz Save, ali ju je naša zaseda nakon kraćeg puškaranja odbacila.

U ovoj akciji je neprijatelj imao 11 poginulih i 24 zarobljena a među njima dva oficira. Naši gubici iznose 5 ranjenih.

Zaplenjeno: 1 mitraljez, 3 puškomitraljeza, 15 pušaka, 1 signalni pištolj, 4 bombe i 2630 metaka.

Nešto oružja bilo je uništeno.

6.9.1944. *XIV divizija — I SNOUB:* Nema više izveštaja; još nisu primljeni.

II SNOUB: Nisu primljeni izveštaji.

XIII SNOB: Nisu primljeni izveštaji.

Operativni štab — VI SNOUB: Nisu primljeni izveštaji.

XI SNOB: Nisu primljeni izveštaji.

Koruška grupa odreda: Nema nikakvih izveštaja — još nisu primljeni.

Kamničko-zasavski odred: Još nisu primljeni izveštaji.[39]

Naknadno primljeni izveštaji:

Severna četa Istočnokoruškog odreda:

24.7.1944. je ova četa razoružala stražara kod logora u kome su se nalazili Italijani.[40] Zaplenila je francusku poluautomatsku pušku sa municijom.

[38] **O aktivnosti jedinica 4. operativne zone Slovenije od 6. do 30. septembra 1944. vidi dok. br. 81.**

[40] **Iz izveštaja 13. SS policijskog puka vidi se da je razoružan stražar kod logora italijanskih ratnih zarobljenika u Kneži (Grafenbach), 10 km severno od Velikoveca (Arhiv VII, kut. 32-A-II, br. reg. 1/12).**

Istog dana naveče sukobila se sa nemačkom policijom i SA.[41] Na mestu sukoba je neprijatelj imao 3 mrtva i 6 ranjenih.[42]

28.7.1944. je patrola ove čete protesterisala 20 telefonskih stubova između Velikoveca i Dekša.

2.8.1944. je ova četa uništila 1500 m telefonskog i električnog kabla koji je vodio do protivavionskog uporišta na Svinški planini.

4.8.1944. je četa postavila zasedu u koju je upalo 120—150 ljudi iz policije, SA i landvahe. Nakon prvog iznenađenja neprijatelj je jurišao na naše položaje ali bez uspeha. Ostalo je da leži 12 poginulih neprijatelja a ranjeno je bilo 30 ljudi.

5.8.1944. je na drumu St. Margareten — Wolfsberg srušila 20 telefonskih stubova.

6.8.1944. je na drumu Wolfsberg — Spanheim [Spanhajm] protesterisala 40 telefonskih stubova. Postavljena je zaseda na drumu.

7.8.1944. je u 9 časova stigla landvaha kao zaštita radnika. Četa ju je naterala u bekstvo. Zaplenjeno je 750 metaka »Mauzer« i 400 metaka za MP te 8 bombi.

Naišla je slučajno policija sa četiri automobila natovarena oružjem i municijom. Zapaljena su dva automobila. Poginulo je 20 policajaca a 30 ih je ranjeno.

Zbog nadmoćnosti neprijatelja četa se povukla.

Zaplenjeno je 1500 metaka.

8.8.1944. bila su na drumu St. Margareten — Klipicterl spaljena dva automobila koja su se kretala za fabriku hartije u Wolfsbergu. Na drumu Velikovec — Grebinj oboreno je 6 telefonskih stubova.

10.8.1944. razoružan je stražar u selu Weissenbach [Vajsenbah]. Zaplenjena je 1 puška.

11.8.1944. pala je četa u neprijateljevu zasedu,[4'1] te su tom prilikom poginula dva naša druga i jedan Poljak koji je bio mobilisan.

[41] Šturmabtajlung (Sturmabteilung) — oružana formacija Nacionalsocijalsitičke radničke partije (NSDAP).

[42] Redakcija nije mogla utvrditi gde i sa kojim neprijateljskim snagama je došlo do ovog sukoba.

[45] Iz izveštaja 13. SS policijskog puka se vidi da su u zasedi bili delovi 1. bataljona 13. SS policijskog puka. severno od zaseoka Vitra, 8 km zapadno od Volfsberga (vidi Arhiv VII, kut. 32-A, br. reg. 1/12).

15.8.1944. se četa sukobila sa neprijateljevom patrolom od 25 ljudi.[44] Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 3 ranjena.

Zaplenjena 2 pištolja i 1 puška.

Ostale izveštaje od naših jedinica nismo primili.

Uspeh naših jedinica:

Gubici neprijatelja:

U ljudstvu:	mrtvih	106	ljudi
	ranjenih	74	čoveka
	zarobljenih	38	ljudi
	Ukupno (izbačeno iz stroja)	218	ljudi

U materijalu: *Zaplenjeno:*

mitraljeza	2	kom.
puškomitraljeza	7	
pušaka	64	
poluautomatskih pušaka	1	
pištolja	15	
signalnih pištolja	2	
automata	9	
ručnih bombi	59	
metaka (raznih)	5810	

Uništeno:

vagona	3	kom.
lokomotiva	1	"
železničke pruge	1565	metara
automobila	6	kom.
mostova	7	"
bunkera	3	"
i više oružja		
telefonskih stubova	110	kom.

te još više ali broj nije utvrđen.
Izrađeno je 430 m barikada.
Saobraćaj je bio obustavljen 108 časova.

Naši gubici

U ljudstvu:	mrtvih	18	drugova
	ranjenih	41	drug.

U *materijalu* *Uništeno* (izgubljeno):
puške

[44] **Redakcija nije mogla utvrditi gde i sa kojim neprijateljskim snagama je došlo do sukoba.**

Osim pomenutog, ubijeno je i ranjeno još više neprijateljskih vojnika, kao i zaplenjeno više ostalog vojnog materijala, ali se tačan broj ovoga ne može utvrditi.

Uništeno je i više železničke pruge i izrađeno više barikada, a o ovome jedinice nisu podnele tačne podatke.

Sem toga, bio je i saobraćaj na prugama obustavljen duže vremena nego što se to iz izveštaja vidi, jer pruga Ljubljana — Zidani Most još i sada ne radi.

Naša i neprijateljeva taktika:

Za poslednjih petnaest dana su naše akcije imale ofanzivan karakter sa zadatkom da se proširi oslobođena teritorija na Pohorju i da se time otvore vrata našim jedinicama prema severu na predeo Kozjaka i prema severoistoku u Slovenske gorice i Prekmurje.

Dve brigade XIV divizije su uništile poslednja okupatorska uporišta na Pohorju — Mariborsku koču i Sokolski dom. Uporišta su se nalazila na severoistočnom delu Pohorja. Istog dana je neprijatelj napustio i uporište Šmartno na Pohorju (na jugoistočnoj ivici Pohorja) koje su naši demonstrativno napali.

Jedinice koje su dejstvovale u centralnom delu zone imale su zadatak da prošire oslobođenu teritoriju u Spodnjoj Savinjskoj dolini. Ovaj zadatak izvršile su jedinice VI, XI i I brigade i VDV.[45]

Drugi zadatak koji su primile i uspešno izvršile naše jedinice bilo je rušenje drumskih i železničkih komunikacija na teritoriji cele zone, a naročito u dolini Save.

Železnička pruga Zidani Most — Ljubljana rušena je na dužini od više kilometara. Osim koloseka rušeni su i potporni zidovi i mostovi na pritokama Save. Zeleznički saobraćaj na tom sektoru je obustavljen a opravka pruge još do danas nije izvršena. Svaki pokušaj opravljanja pruge i uspostavljanja saobraćaja neprijatelju su sprečile jedinice VI i XI brigade i Kamničko-vasavski odred.

Prekinut je saobraćaj i na železničkoj pruzi Celje — Slovenj-Gradec.

U težnji da odbaci naše jedinice sa Pohorja, neprijatelj je koncentrisao na podnožju Pohorja sve svoje snage koje je mogao da prikupi iz garnizona Grac (Graz), Celovec, Maribor i Celje.

Svi udari neprijatelja na Pohorje bili su u prazno. Naše jedinice, odmah kad su saznale za moguću neprijateljevu nameru, napustile su Pohorje.[46] Krenule su preko pruge Grobelno — Rogatec na područje Bohora i tamo odmah prešle u ofanzivu.

[45] Vojska državne varnosti — Vojska državne bezbednosti
[46] Podrobnije o tome vidi dok. br. 19.

Tako su II i XIII brigada XIV divizije napale uporišta Podčetrtek i Kozje pre nego što je neprijatelj mogao da uputi pomoć napadnutim uporištima.

U ovom periodu postavili smo sebi i zadatak da što dalje prodremo na sever i istok preko Drave na Kozjak, Slovenske gorice i Svinšku planinu, preko Mure u Prekmurje i na zapad sve do Ziljske doline. U tom cilju formiran je »Lackov odred«'[7] sa zadatkom da dejstvuje na levoj obali Drave i Mure od Koruške pa sve do Madžarske. Na ovaj sektor smo uputili i operativnog oficira zone, koga smo snabdeli radio-stanicom.[4S]

Jedinice koje dejstvuju preko Drave u Koruškoj i Štajerskoj dobile su zadatak da izvode diverzije na železničkim prugama, napadaju manja odeljenja neprijatelja, aktiviraju i mobilišu što više ljudstva, olakšavaju rad političkih radnika i prate koncentracije i pokrete neprijatelja.

Naša aktivnost u raznim predelima Štajerske je, pored događaja na svim ostalim frontovima, još više demoralisala neprijateljeve redove.

Vermani — Slovenci već šire defetizam u neprijateljevim uporištima i traže kontakte sa našom vojskom. Zarobljene Švabe izbegavaju da se vrate u redove propadajuće Hitlerove vojske.

Utvrđivanju uporišta neprijatelj poklanja veliku pažnju. Čisti zemljište oko objekata, izrađuje otkrivene i pokrivene zaklone, ojačava zidove uporišta i oko njih postavlja žičanu prepreku.

U poslednje dane primećuju se jače koncentracije neprijatelja sa centrom u Celju.[49] Obezbeđuje komunikacije koje iz

[47] Lackov NOP odred formiran je 20. septembra 1944. od dotadašnjeg Pohorskog NOP odreda (vidi dok. br. 84).

[49] Na taj sektor je upućen Tone 2nidaršić Stefan, koji je imao i zadatak da uspostavi vezu sa 10. korpusom NOVJ (vidi dok. br. 81).

[4]* U toku 9. septembra 1944. stigao je na područje Celja puk »Trek« (Treeck) te sledećeg dana bio raspoređen: Stab puka, Lovačka protivtenkovska četa, minobacačka baterija i biciklistički vod u Sv. Juriju pri Celju (Šentjur pri Celju); 1. bataljon, ojačan baterijom brdskih topova i pionirskom četom, u Šmarju pri Jelšah; 3. bataljon, ojačan brdskom baterijom, u Ponikvi; dok se štabna četa sa centrom veze nalazila u Celju, a protivtenkovski vod u Teharju. Puk je bio ojačan 2. bataljonom 14. SS policijskog puka u Slovenskim Konjicama i 4. landešičen (Landesschützen) bataljonom. (Redakcija nije mogla utvrditi gde je taj landešičen bataljon raspoređen i odakle je došao. Verovatno to je greška, te se radi o 4. četi 649. landešičen bataljona, koja je obezbeđivala železničku prugu Grobelno — Poljčane). Ukupno brojno stanje ovih snaga iznosilo je 3.564 čoveka. Cilj ovakvog rasporeda bio je da se jedinice 14. NO. divizije okruže na Konjiškoj gori. Kako je 14. NO divizija već 6. septembra 1944. izvršila dekoncentraciju svojih snaga (vidi dok. br. 19), to su neprijateljske snage udarile u prazno i sledećeg dana, u potrazi za jedinicama divizije, usmerile svoju aktivnost u pravcu planine Boča, te na jug, na područje Kozjansko. Pošto su noću 10/11. septembra 1944. napadnuta uporišta

Celja vode na sve strane. Naročita aktivnost ove vojske još nije pri mecena.

Kritički osvrt na naše akcije:

U borbi još se uvek primečuju nedostaci a koji nastaju zbog toga što se naša vojska popunjava ljudstvom iz nemačke vojske, iz bivše jugoslovenske vojske, a najviše je medu borcima mladiča koji nemaju prethodne vojničke izobrazbe. Obučavanjem se ovi nedostaci otklanjaju.

U operacijama XIV divizije na uporišta Mariborska koča i Sokolski dom na Pohorju, komandiri četa koje su napadale nedovoljno su izvideli zemljište oko uporišta. Posledica toga je bila da su naši borci bili iznenađeni.

U akcijama na uporišta Mozirje, Letuš i Šmartno ob Paki, čiji opis vidi se iz relacije, borbena veza između četa i između četa i bataljona bila je na visini. Snažna vatra neprijatelja iz mitraljeza, pušaka i ostalog oružja u znatnoj je meri otežavala pokrete kurira. Inače je veza u borbi u naseljenom mestu noću bila i ostaje problem koji se ne može u potpunosti rešiti.

Opšte greške koje su primećene skoro kod svih akcija su te da komandni kadar smatra da je uništenjem uporišta sve okončano, umesto da udvojenim snagama osmatra pokrete neprijatelja. Suviše se zadržava oko prikupljanja plena i posmatranja porušenih otpornih tačaka. Određene su bile specijalne jedinice za evakuaciju plena pa ne bi bilo potrebno da se borbene jedinice zadržavaju oko toga.

Razno:

Priliv novomobilisanih i dobrovoljaca je u poslednje vreme veoma jak. Novi borci pridolaze naročito iz Spodnje Savinjske doline, iz Revira i Prekmurja.

Za tih petnaest dana dobili smo mnogo savezničkih avionskih pošiljki koje su sadržavale: 5 mitraljeza »Breda«, 14 puškomitraljeza »Bren«, 77 engleskih pušaka, 241 italijansku pušku sa odgovarajućom municijom. Eksploziva je primljeno 3840 kg sa svim priborom. Neupotrebljeno je još 3000 kg eksploziva.

Zbog stalnog porasta novih boraca imamo još uvek dosta nenaoružanih.

Kozje i Podčetrtek kao i uporišta u Zgornjoj Savinjskoj dolini (vidi dok. br. 42 i 44), to je jedna četa puka »Trek« upućena u Podčetrtek, a u toku 12. septembra 1944. upućeni su u Zgornju Savinjsku dolinu 1. bataljon »Kolm« (Cholm) 25. SS policijskog puka i 2. bataljon 14. SS policijskog puka. U toku 12^13. septembra 1944. krenuo je u Zgornju Savinjsku dolinu i puk »Trek«, bez 2. bataljona koji je angažovan na području Kozjanskog. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

U poslednjoj akciji u Spodnjoj Savinjskoj dolini dobili smo velik plen u oružju, tako da ćemo njime naoružati oko 600 ljudi.

Oseća se pomanjkanje osoblja za vezu u svakom pogledu, a naročito rukovodećeg kadra. Nedostaje i tehnički materijal, rezervni delovi kao i radio-stanice. Punjenje akumulatora nam zbog nedostatka benzina pravi prilične poteškoće. Količine koje nam dobavljaju saveznici nisu dovoljne.

Obaveštajna služba proširila je svoju mrežu širom celog područja zone i prodrla duboko preko Drave i Mure.

Sanitetu nedostaje seruma i lekova. Organizacija saniteta je dobra. Ranjenicima se pružaju svi uslovi za što brže izlečenje.

Moral ljudstva je na visini. U redovima naših boraca vlada vedar duh i borbeno raspoloženje.

Zbog prekinutih veza u poslednje dane nismo primili izveštaje o akcijama i radu jedinica.

Plan za sledečih pretnaest dana zbog konspiracije ne dostavljamo.

Prilozi:[50]

1) Brojno stanje ljudstva, oružja, municije, vozila, stoke i pribora te minerskog materijala po jedinicama.

2) Pregled materijala koji se nalazi u magazinima sa stanjem na dan 15. septembra 1944.

3) Pregled minerskog materijala u magazinima sa stanjem na dan 15. septembra 1944.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet.[51] Brajović

M. P.

Sef Operativnog odseka
kapetan
Miha Avšič

Op. *br.* 258[52]
25. 9. 44.

[50] Redakcija ove priloge zbog obimnosti knjige ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 32/IV).

[51] Petar

[58] Oznake ispod potpisa su dopisane mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije a označavaju broj delovodnika Operativnog odeljenja i datum zavođenja dokumenta.

RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 15. SEPTEMBRA 1944. DOSTAVLJENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA UPORIŠTA MOZIRJE, LETUŠ I ŠMARTNO OB PAKI[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Br. 516
15. septembra 1944.
Na položaju

Op. br. 266
27. 9. 44.
11, 12-IX

Relacija o napadu na uporišta Mozirje, Letuš i Šmartno ob Paki dana 11. i 12. septembra 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
(Operativno odeljenje)

Sekcija C el j e 1 : 100.000 (jugosl. izd.)

Situacija

Uporišta Mozirje, Letuš i Šmartno ob Paki te Braslovče predstavljaju vrata za Zgornju Savinjsku dolinu a sa druge strane zatvaraju put u Spodnju Savinjsku dolinu i u pravcu Celja.

Neprijatelj je bio svestan važnosti položaja ovih uporišta jer su mu ona pored toga poslužila i kao odbrambeni zid protiv oslobođene teritorije u Zgornjoj Savinjskoj dolini i protiv železničke pruge i ostalih komunikacija i objekata na njima u dolini reke Pake i srednjem toku reke Savinje. Zbog toga ih je fortifikacijski dobro utvrdio i u njima smestio prilično jake posade, naročito u Mozirju, koje je, kao centar ove odbrambene linije, bilo podržano sa ostalim manjim uporištima oko istog. Celi ovaj kompleks oslanjao se na uporište Celje, odakle bi u slučaju potrebe bila pružena pomoć.

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/IL Broj delovodnika dopisan mastilom. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, a označavaju: broj delovodnika Operativnog odeljenja Glavnog štaba i datum zavođenja dokumenta. U Operativnom odeljenju Glavnog štaba- je olovkom dopisano: »11, 12-IX«, što označava datume kada su izvršene akcije koje se pominju u relaciji.**

Neprijatelj je na ovom delu imao sledeče snage: u Mozirju 300 ljudi, u Letušu 70, u Smartnom ob Paki 100 i u Braslovčama 120 ljudi.

U ostalim okolnim uporištima, na koja su se oslanjala napadnuta uporišta, neprijatelj je imao sledeče snage: u Celju 4000 ljudi, Žalcu 185, Šoštanju 1.000, Velenju 300, Slovenj-Gradecu 800, Crni 150, Zeleznoj Kapli 170, Smartnom v Tuhinju 40, Vranskom 52 čoveka, Kamniku 700 ljudi i u Polzeli 200 ljudi.[2]

Mozirje leži na levoj obali reke Savinje u podnožju Mozirskih planina, na severu i severozapadu i Dobroveljskih brda na jugozapadu i jugu.

Kroz Mozirje prolazi državni drum Zlabor — [Letuš] i Prihova — Letuš i dalje za Spodnju Savinjsku dolinu u pravcu Celja. Sem toga postoji više manjih puteva koji izvode u obližja naselja i planine.

Mozirje kontroliše prirodne pravce Zgornje i Spodnje Savinjske doline, Mozirje — Šmartno ob Dreti — dolina reke Drete i u pravcu Smihela.[3]

Kroz Mozirje protiče potok Trnava koji se na njegovoj južnoj strani izliva u Savinju. Savinja okružava Mozirje sa južne strane. U tom delu svog toka Savinja je široka oko 60 metara a duboka oko 30—40 sm. Baš u ovom delu preko Savinje je postavljen drveni most preko kojeg se dolazi u Loke,[4] jugoistočno od Mozirja.

Okolina Mozirja je sa severne strane okružena brežuljcima, na kojima su većim delom njive i pašnjaci. Sa zapadne strane u Savinju se kod Mozirja uliva pritoka potoka Mozirnice i tu se dolina Savinje sužava a kod Prihove se ponovo nešto proširuje. Sa južne strane pruža se 500 metara ravnice s njivama i pašnjacima, a u pravcu istoka otvara se Savinjska dolina koja je do Letuša prilično brežuljkasta, a odatle se nastavlja i proširuje u ravnicu.

Neprijatelj se u Mozirju nalazio u Prosvetnom domu, školi, parohiji i u crkvi. Škola, parohija i crkva bile su okružene zidom od tesanog drveta visine 2—3 metra i žičanom preprekom širine 30—40 metara. Između otpornih tačaka, žičane prepreke i zidova nalazila su se minska polja i streljački zakloni. U ovim otpornim tačkama bilo je oko 150 neprijateljskih vojnika zajedno sa komandantom Vermanšaft bataljona.

[2] Potpunije o rasporedu neprijateljskih snaga vidi dok. br. 28, objašnjenje 2 i dok. br. 128.

[3] Sada: Šmihel nad Mozirjem.

[4] Sada: Loke pri Mozirju.

Ostali deo posade nalazio se u Prosvetnom domu i u okolnim bunkerima koji su izgrađeni oko čitavog trga tako da je prilaz bio veoma otežan.

Letuš

Uporište Letuš leži pored reke Savinje, 2 km zapadno od ušća Pake u Savinju. Sa severne strane okružuje ga brežuljkasto zemljište Podkraj, sa zapadne i južne strane Dobrovska brda, a sa istočne i jugoistočne strane već je ravnica Savinjske doline koja se ovde otvara i već prelazi u široku ravnicu.

Kroz Letuš prolazi državni drum u pravcu Mozirja i Zgornje Savinjske doline a u suprotnom pravcu prema Polzeli i dalje prema Celju. U samom Letušu drum prelazi preko Savinje i tu je izgrađen poznati Letuški most, a zatim drum prolazi desnom obalom Savinje u pravcu Braslovča.

Savinja je na ovom delu nešto sužena, ali uprkos tome gazna. Tu se u nju uliva pritoka Lagaj.

Oko Letuša nalaze se manja sela Podgorje,[5] Rečica[6] i Obramlje. Teren je na severnoj kao i zapadnoj strani brežuljkast a sa južne i istočne strane nalazi se ravnica. Uglavnom je ovaj teren obrađen a ima i pašnjaka.

Veći deo neprijateljeve posade nalazio se <u selu na desnoj obali Savinje, dok je na levu obalu upućivao stalne patrole radi kontrole ovog dela sela. Sam most imao je stalnu stražu. Uporište je raspolagalo sa priličnim brojem bunkera i žičanim preprekama.

Posada se uglavnom smestila u privatnoj kući koja se nalazi na desnoj obali Savinje.

Šmartno ob Paki

Uporište Šmartno ob Paki leži na levoj obali reke Pake, oko 2 km severozapadno od njenog ušća u Savinju.

Sa severne i istočne strane okružuju ga brda Konjine, sa iužne strane dolina reke Pake i Savinje koje se ovde proširuju u ravnicu, a sa zapadne strane Podkraj, 300—400 m visoka brda.

Kroz Šmartno ob Paki prolazi državni drum i železnička pruga Gorenje — Polzela. Nedaleko od Smartna [ob Paki] nalazi se reka Paka koja je na ovom mestu široka 10—20 m> i gazna. Drum koji prolazi kroz Šmartno [ob Paki] ima u severnom i južnom delu [sela] po jedan nadvožnjak.

Šmartno ob Paki kontroliše prirodne pravce Gorenje — Polzela i Šmartno [ob Paki] — Letuš. Iz istog izvodi još više manjih puteva u okolna naselja i planine.

[5] **Sada: Podgorje pri Letušu.**
[6] **Odnosi se na Rečicu ob Paki.**

Okolina Smartna [ob Paki] je sa zapadne, severne i istočne strane brežuljkasta sa njivama i pašnjacima. Na južnoj strani je ravnica sa njivama i pašnjacima.

U ovom uporištu neprijatelj je bio nastanjen u školi, žandarmerijskoj stanici, pošti, u gostionici kod železničke stanice i u zgradi železničke stanice. Oko uporišta izgrađeni su bunkeri i žičane prepreke.

Braslovče

Uporište Braslovče leži pored državnog druma Letuš — Polzela pored potoka Trebnik, koji se uliva u Bolsku. Nalazi se između sela Obramlja, Zg. Gorča, Sp. Gorča, Rakovlja i Malih Braslovča. Sa severne i zapadne strane okružuju ga obronci Dobrava i Brezovac te Podvrh, sa južne strane Puša, dok sa severoistočne i istočne strane dolina Savinje.

U Braslovčama je raskrsnica drumova Braslovče — Letuš, Braslovče — Gomilsko i Braslovče — Polzela. Kroz varošicu protiče potočić Trebnik koji teče uporedo sa Savinjom te se kod Kaplje Vasi ispod Št. Ruperta[7] [uliva u Bolsku]. Zatvara prirodne pravce ka obližnjim brdima gde izvodi više kolskih puteva.

Okolina uporišta je sa zapadne strane brežuljkasta i obrasla, a sa ostalih strana okružuje ga dolina Savinje koja je na ovom delu prilično široka. Teren je većim delom obrastao i tu se nalaze njive i pašnjaci.

Neprijatelj se u Braslovčama nalazio u više zgrada koje su bile dobro utvrđene i osigurane raznim preprekama, tako da je prilaz samom uporištu bio veoma otežan, naročito zbog čistine sa istočne strane.

Zadaci i plan

Da bi se napala i uništila ova uporišta Stab IV operativne zone izdao je sledeću zapovest (prilog br. I).[8]

2, 3 i 4.[9]

Izvršenje

(Napad na uporište Mozirje).

VI SNOUB »Slavko Slander« imala je zadatak da uništi uporište Mozirje a na raspolaganju su joj stajale sledeče snage:

Ljudi. . . . . .452 pešaka
36 artiljeraca

ukupno **488** ljudi koji su

[7] **Sada: Sentrupert.**

[8] **Vidi dok. br. 28.**

•. '« j »o **Ovi brojevi dopisani su u Štabu 4. operativne zone Slovenije mastilom, a odnose se na primedbe priložene na kraju ovog dokumenta.**

bili naoružani sa:

mitraljezom	1
puškomitraljeza	24
lakih minobacača	6
pušaka	246
protivtenkovske puške	2
brdskim topom 75 mm	1

Plan: uporište treba blokirati i izvršiti napad sa svih strana.

1. bataljon treba da napada uporište sa istočne strane i uništi prve 3 otporne tačke na početku varošice, pored druma koji vodi iz Letuša za Mozirje.

2. bataljon treba da napada uporište sa zapadne strane gde se nalazi veći deo posade i glavne otporne tačke oko crkve i u samoj crkvi.

3. bataljon treba da upadne u centar varošice sa južne i severne strane i da izvrši napad na sve bunkere i glavnu žičanu prepreku u centru varošice, blokira otpornu tačku vermana i policije u centru varošice i spreči neprijatelju međusobnu pomoć pojedinih otpornih tačaka.

Minerska četa bila je podeljena na tri voda: svaki vod bio je dodeljen jednom bataljonu sa zadatkom da minira pojedine otporne tačke u slučaju da se one ne mogu zauzeti na drugi način.

Brdska baterija dodeljena je 2. bataljonu sa zadatkom da potpomaže pri uništenju glavnih otpornih tačaka oko crkve i u samoj crkvi.[10]

Napad obezbeđuju ostale jedinice koje su dobile određene zadatke.

Izvršenje:

Brigada se nalazila na položajima Bočna, Otok i Kropa.[11] Sa ovih položaja krenula je u 18 časova u pravcu Mozirja i u 21.30 časova otpočela sa napadom na uporište. Bataljoni su se kod Nazarja odvojili i krenuli svaki u svom pravcu, odakle su vršili napad. Svaki bataljon vršio je napad sa 2 čete dok je jedna četa bila u rezervi.

Napad je počeo istovremeno sa svih strana. Naši borci bili su primećeni i neprijatelj je otvorio mitraljesku vatra na borce koji su puzali.

Na prvi bataljon koji je vršio napad sa istočne strane neprijatelj je otvorio mitraljesku vatru sa tornja i okolnih bun-

[10] Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« za napad na uporište Braslovče.

[11] Otok i Kropa su zaseoci severno od Bočne.

kera. Uprkos ovoj vatri borci su stigli na jurišna odstojanja do otpornih tačaka, odakle su čete otvorile koncentričnu vatru na otporne tačke i prinudile neprijatelja da napusti utvrđene položaje izvan utvrđenog pojasa uporišta.

Zbog ograde od tesanog drveta direktnom vatrom neprijatelj se nije mogao prinuditi na predaju. Neprekidnom vatrom izvršeno je pregrupisavanje snaga tako da je bilo moguće izvršiti napad na ovu otpornu tačku sa svih strana. Posle pregrupisavanja snaga izvršen je juriš. Kada je neprijatelj čuo komandu za juriš smesta je prekinuo vatru, što su naši borci iskoristili i upali u otpornu tačku gde se odmah predalo 25 vermana, dok su ostali pobegli u otporne tačke oko crkve. U jurišnom poretku se odmah nastupalo sa obe strane druma u pravcu žandarmerijske stanice. Izvršen je upad u istu i pobijena je posada od 8 žandarma. Prilikom pregleda privatnih kuća od zauzetih bunkera do otporne tačke bilo je zarobljeno još 10 vermana koji su bili pobegli iz bunkera. Nastupalo se dalje do poslednjih kuća ispred otpornih tačaka oko crkve. Ovi položaji su zauzeti do svanuća.

Za to vreme je 2. bataljon, koji je nastupao iz pravca Nazarja, zaposeo položaje od brda Brdce[12] preko glavnog druma do reke Savinje, odakle je jedna četa koja je nastupala duž glavnog druma naišla na snažnu neprijateljevu vatru iz tornja i bunkera sa obe strane druma koji su branili ulaz u Mozirje. Prvi borci su prepadom zauzeli bunker i zaplenili 1 mitraljez i 3 puške. Druga četa koja je bila na položaju Brde za to vreme je snažnom vatrom dejstvovala na uporište, a pre svega na otporne tačke oko crkve. Pokušaj juriša na glavnu otpornu tačku bio je odbijen izvanredno jakom neprijateljevom mitraljeskom vatrom. Na odstojanju 250 m od otporne tačke bio je postavljen top koji je direktnim pogocima tukao toranj i otporne tačke. Posle prvih pogodaka posada iz tornja povukla se u crkvu. Top je bio razmontiran i odnesen jer se zbog snažne neprijateljeve vatre i skorog svanuća ne bi mogao odvesti.

Iz Nazarja je ceo 3. bataljon kretao do pilane ispred Mozirja, a tu je jedna četa skrenula ulevo da uspostavi vezu sa 2. bataljonom. Druga i treća četa skrenule su udesno i nastupale levom obalom Savinje, prešle žičane prepreke i dospele do prvih streljačkih zaklona koje su prepadom zauzele. Odmah su izvršile napad na bunkere iz kojih je osuta žestoka mitraljeska vatra. Posle zauzimanja bunkera 1. četa je odmah otvorila snažnu vatru na toranj i time omogućila razoražavanje vermana u bunkerima kao i postavljanje zasede kod mosta preko Savinje,

[18] Na karti 1:100.000 nije označeno. Verovatno se odnosi na uzvišicu zapadno od Mozirja.

dok je ostalim snagama zatvarala izlaz iz varošice u pravcu Savinje. Ova četa dobila je takođe vezu sa 1. bataljonom koji je dejstvovao na njenom desnom krilu.

Zatim je bio izvršen zajednički napad sa 1. bataljonom na otporne tačke Sokolski dom, Prosvetni dom i dečje zabavište. Posle kraće borbe posade sve tri otporne tačke su se predale.

Ceta koja je skrenula levo da uspostavi vezu sa 2. bataljonom, uprkos snažnoj neprijateljevoj vatri prešla je žičane prepreke i u oštroj borbi s neprijateljem zauzela streljačke zaklone i dva bunkera. Zatim je nastupala napred u unutrašnjost varošice i sadejstvovala sa severne strane prilikom napada na Sokolski dom. Pošto je zauzela ove otporne tačke četa se uključila u sastav bataljona koji je napravio obruč oko neprijateljevih otpornih tačaka oko crkve. Na taj način veći deo Mozirja bio je zauzet još u toku noći.

Kada je svanulo, glavne snage napadača razmestile su se u neposrednoj blizini otpornih tačaka i držale ih u blokadi sve dok se posade nisu predale.

U toku dana neprijatelj je protivnapadima pokušao da probije blokadu, ali mu to nije uspelo. Oko 17 časova naše snage su se pripremile za ponovni i odlučujući napad na otporne tačke oko crkve u kojima se još nalazio neprijatelj. Neprijatelj je verovatno primetio naše pripreme i ocenio da se neće moći uspešno suprotstaviti našem napadu te je klonuo. Najpre je otporne tačke napustilo 10 vermana koji su bili zarobljeni a zatim je došao još jedan starešina koji je bio prinuđen da pozove ostalu posadu da se preda. Uskoro je prestala neprijateljeva vatra a kroz prozor jedne otporne tačke pojavila se bela zastava u znak predaje.

Naši borci su sa svih strana upali u otporne tačke i zauzeli ih.

Ovim je na dan 12. septembra 1944. u 17.30 časova uništeno jedno od najjačih neprijateljevih uporišta u Zgornjoj Savinjskoj dolini.

Minerska četa izvršila je samo jedno miniranje privatne kuće u kojoj su se nalazili neprijateljevi vojnici.

Neprijateljevi gubici:

mrtvih . .	51	neprijateljski vojnik
zarobljeno .	255	
više ranjeno.		

Naši gubici:

mrtvih .	5	drugova
ranjeno	40	

Zaplenjeno:

pušaka raznih	225
lakih minobacača	5
mitraljeza	7
puškomitralj.	10
mina za minobacač.	121
raznih bombi	203
metaka	80.000
put. automobila	2
kamiona	1
nosila za ranjenike	1
ranaca	16

i

veća količina ostale vojne opreme i pribora.

Za čitavo vreme napada Stab brigade i Operativni štab nalazili su se u selu Prihovi, gde je bio jedan član, dok su se ostali članovi Štaba nalazili na položajima kod bataljona.

Bila je uspostavljena veza izmedu bataljona, između bataljona i Štaba brigade, između Štaba brigade i Operativnog štaba i Štaba zone. Veza se održavala radio-stanicom i kuririma na biciklima.[13]

Brigada je u toku dana i sledeče noči ostala na istim položajima dok nije povučena.[14]

Napad na uporišta Letuš i Šmartno ob Paki[15]

1)[16]

I SNOUB »Tone Tomšič« imala je zadatak da napadne i uništi uporište Letuš, da demonstrativno napadne uporište Šmartno ob Paki, vrši obezbeđenje u pravcu Celja, ruši mostove i pravi zaseke na drumu i železničkoj pruzi od Smartna [ob Paki] do Polzele. Imala je na raspolaganju 3 bataljona sa celokupnim naoružanjem i minerski vod.

Plan. Letuš treba da bude zauzet u toku noči. Kako će se borbe u Mozirju voditi još u toku sledećeg dana, treba vršiti obezbeđenje [sa tog pravca] sve do dobijanja novog naređenja.

1. bataljon treba da postavi zasedu u Podvinu,[17] na železničkoj pruzi i drumu Šmartno [ob Paki] — Polzela i bočnim obezbedenjem u pravcu Sv. Miklavža. Treba da uspostavi vezu sa XI SNOB koja će imati zasedu na mostu preko Savinje [na

[15] O napadu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« na uporište Mozirje postoji i relacija Štaba brigade od 15. septembra 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a'IV).

[11] Zbog neprijateljske intervencije dva bataljona brigade upućena su 13. septembra 1944. na položaje kod sela Kokarja (vidi dok. br. 81).

[15] Poslednje četiri reči dopisane su u Štabu 4. operativne zone Slovenije, mastilom.

[17] Sada: Podvin pri Polzeli.

drumu] Polzela — Parižlje. Sa minersko-sabotažnim grupama treba da ruši železničku prugu, a na drumu treba da postavi potezne mine, minira sve mostove i postavi barikade i zasede. Za ovaj zadatak treba da se angažuju pre svega nenaoružani borci.

2. bataljon treba sa 2 čete da izvrši demonstrativni napad na uporište Šmartno ob Paki i da ga po mogućnosti uništi, a jednu četu ostavlja u rezervi kod Štaba brigade.

3. bataljon vrši napad radi uništenja uporišta Letuš, i to sa dve čete na desnoj obali i sa jednom četom na levoj obali Savinje.

Minerski vod pridodaje se: 1. bataljonu 4 minera sa 80 kg eksploziva i potrebnim minerskim materijalom, 2. bataljonu 3 minera sa 50 kg eksploziva i 3. bataljonu 4 minera sa 100 kg eksploziva i ostalim potrebnim minerskim materijalom.[18]

Izvršenje

1. bataljon postavio je zasedu u Podvinu, ispred Polzele. Minirao je dva mosta na železničkoj pruzi (jedan gvozdene konstrukcije dužine 6 m koji je potpuno srušen i jedan gvozdeno--betonske konstrukcije dužine 3 m koji je delimično srušen) i uništio 18 šina. Na drumu su bile postavljene potezne mine i barikade.

U jutarnjim časovima bataljon je zarobio 6 vermana koji su bežali iz uporišta Letuša.

U 16 časova idućeg dana naišla je drumom kolona 250 do 280 nemačkih vojnika[19] koju je bataljon napao i posle borbe od 3/4 časa naterao je u panično bekstvo.

Druge intervencije od strane neprijatelja nije bilo.

2. bataljon je sa dve čete napao uporište Šmartno ob Paki, dok je jedna četa bila u rezervi kod Štaba brigade u Rečici [ob Paki] i imala zadatak transportovanja ranjenika i delom snaga blokirala uporište sa jugoistočne strane.

Neprijatelj je u ovom uporištu bio vanredno snažno utvrđen i nalazio se u školi, zgradi žandarmerije, pošti, u gostionici kod železničke stanice i u samoj železničkoj stanici.

Napad je otpočeo odmah posle 22 časa.

Neprijatelj se već nalazio na položajima jer je već bio alarmiran zbog borbi u Mozirju i Letušu, gde je borba otpočela nešto ranije. Poseo je jake bunkere koji su bili raspoređeni u čitavom uporištu tako da su se međusobno štitili. U jurišu i

[18] Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« za napad na ova uporišta.

" Verovatno delovi 2. bataljona 14. SS policijskog puka koji je 12. septembra 1944. bio upućen u pomoć napadnutim uporištima (vidi dok. br. 132). To bi se moglo zaključiti i iz situacijske skice puka Trek (Treeck) od 13. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 205/V).

ručnim bombama zauzeti su prvi bunkeri ali se nikako nije moglo upasti u žandarmerijsku stanicu koja je bila okružena bunkerima i žičanom preprekom od više redova kolja. Pred zoru uspelo je da se zauzme pošta i neprijatelj potisne do železničke i žandarmerijske stanice koje su blokirane. Borbe su se vodile u toku čitavog dana ali neprijatelj nije popustio u odbrani. Upotrebljen je teški i laki minobacač koji su konačno prinudili neprijatelja da se preda. Uporište je bilo zauzeto 12. septembra 1944. u 20 časova.

3. bataljon je sa dve čete prešao Savinju kod Podgorja iznad Letuša i u 22 časa došao ispred uporišta. Istovremeno se jedna četa približavala uporištu sa leve obale Savinje.

Neprijatelj se već nalazio na položajima i prvi je otvorio vatru iz automatskog oružja na naše borce. Neprijatelj je minirao glavne prilaze i tačke pripremljene za napad.

Naši borci su pod zaštitom mitraljeske vatre uspeli najpre da zauzmu 2 bunkera koja su se nalazila na levoj obali Savinje, a istovremeno i 1 bunker na desnoj obali reke. Ovim je bio otvoren put u uporište i data mogućnost da se neprijatelj tuče vatrom iz teškog minobacača.

Posle uporne borbe uporište je u 2 časa bilo zauzeto. Posle zauzimanja ovog uporišta jedna četa je bila upućena u pomoć 2. bataljonu koji je još vršio napad na Šmartno ob Paki.

Brigada se nalazila na ovim položajima dok nije povučena.[20]

Neprijateljevi gubici (u Smartnom ob Paki)

u ljudstvu:	mrtvih	34	neprij. vojn.
	ranjenih	4	
	zarobljenih	40	
	Ukupno	78	
Naši gubici:	mrtvih	5	drugova
	ranjenih	10	
	Ukupno	15	drugova

Zaplenjeno:

pušaka	100 (od ovih 40 neispravnih, pokvareni zatvarači)
automata	11
puškomitraljeza	7
lakih minobacača	1
pištolja	15
ručnih bombi	130
raznih metaka	15.000

" Brigada se 13. septembra 1944. prebacila u rejon Skorno (vidi dok. br. 81).

Neprijateljevi gubici (u Letušu)

u *ljudstvu:* mrtvih . . . . .8 neprij. vojn.
ranjenih 12
zarobljenih 3 5
6 verm, [ana]

Ukupno 55 neprij.
6 verm, [ana]

Naši gubici:

u ljudstvu: mrtvih . . . . . .4 druga
ranjenih . . . . . .25 drugova

Ukupno 29 drugova

Zaplenjeno:

pušaka 25
mitraljeza 2
puškomitraljeza 5
teških minobacača 2
automata 3
pištolja 3
parabela 1
mina za teš. minobacač . . . 16
ručnih bombi 100
raznih metaka 10.000

Uništeno:

mostova 2
šina 18

Napad na uporište Braslovče

XI SNOB »Miloš Zidanšek« imala je zadatak da uništi uporište Braslovče, vrši obezbeđenje u pravcu uporišta Vranskog, Zovneka i Celja, ruši drumske mostove, pravi zaseke i prepreke na drumovima Braslovče — Polzela, Braslovče — Gomilsko te da postavi zasede kod Vranskog i kod Polzele a na osnovu procene situacije i na drugim mestima.

Na osnovu poslednjih primljenih podataka o uporištu Braslovče, uoči samog napada, videlo se da je neprijatelj tog dana u ovom uporištu dobio pojačanje i da se tog momenta u uporištu nalazi više neprijateljskih vojnika nego što se računalo. Zbog toga je promenjeno ranije izdato naređenje[21] i XI SNOB »Miloš Zidanšek« izdato je naređenje da ovo uporište samo blokira i vrši demonstrativni napad.

" Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 11. slovenačke NO brigade -Miloš Zidanšek« za napad na uporište Braslovče.

Uprkos tome brigada je nastojala da uništi uporište ali je neprijatelj pružao snažan otpor. Da brigada ne bi bila izložena prevelikim gubicima insistiranjem na napadu, ona je odustala od zadatka uništenja uporišta.

Uporište je bilo napadnuto sa svih strana. Napad je otpočeo u 22 časa.

Brigada je sa svojih položaja Sv. Jošta, Crete, Javršnika i Križnika-"[2] krenula u 19 časova i stigla na polazne položaje za napad u određeno vneme. Postavila je potrebna obezbeđenja.

(Izveštaj o toku borbi još nismo primili od XI SNOB.)

(Prilažemo privremeni izveštaj o toku borbi sa položaja.)[23]

Prilog br. 2.[24]

Obezbeđenja:

Brigada VDV-'[5] imala je zadatak da sa dva bataljona vrši obezbeđenje sa pravca Šoštanja, u njegovoj neposrednoj blizini, vrši stalnu kontrolu druma Šoštanj — Topolšica, Šoštanj — Zavodnje i ruši železničku prugu i drum Šoštanj — Gorenje. Brigadi je pridato minersko odeljenje Štaba IV operativne zone.

Dana 11. septembra 1944. u 1 čas krenula su tri bataljona na određene položaje, i to:

1. bataljon poseo je položaje sa jednom četom kod jaruge Sv. Florjan,-'[6] dok se sa drugom četom nalazio u zasedi iznad Kurje Vasi[27] gde je bio miniran i drum. Ovaj bataljon upučivao je i patrole u pravcu Črne, Topolšice i Sv. Jakoba sa zadatkom da obezbedi naš levi bok i spreči neprijatelja da se probije na tom sektoru radi pružanja pomoći napadnutim uporištima.

2. bataljon poseo je položaje u klisuri kod Šoštanja i držao pod kontrolom drum i železničku prugu Šoštanj — Celje sa zadatkom da spreči neprijatelja da dođe u pomoć napadnutim uporištima.

3. bataljon nalazio se u rezervi kod Sv. Antona. Održavao je vezu sa 1. i 2. bataljonom, Štabom IV operativne zone, VI, XI i I brigadom, a po potrebi da uputi pomoć ostalim dvama bataljonima.

[22] Javršnik i Križnik na karti nisu označeni. Verovatno su to nazivi imanja iznad Dobrovlja.

" Redakcija ovaj prilog nije pronašla, a potpunije o napadu na Braslovče vidi dok. br. 59.

[14] Dopisano mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije. Redakcija ovaj prilog nije pronašla; verovatno se odnosi na privremeni izveštaj o napadu na Braslovče.

[25] Vojska državne varnosti — Vojska državne bezbednosti.

[28] Na karti 1:100 000 označeno kao St. Florijan, sada: Sv. Florjan pri Šoštanju.

Zaselak u rejonu Sv. Florjana pri Šoštanju.

U toku noći neprijatelj se nije pojavljivao pa je minirana i rušena železnička pruga Šoštanj — Celje u dužini od 500 m, a 1. bataljon je izvršio miniranje i napravio zaseke na drumu koji prolazi pored ove železničke pruge.

Sledećeg dana (12. sept.) u 7.30 časova naišao je iz Šoštanja putnički voz sa tri vagona vojnika ispred kojih su se nalazila tri vagona natovarena tucanikom. Kada je voz naišao na domet pušaka i mitraljeza, bataljon je sa svojih položaja otvorio snažnu vatru i prinudio voz da se povuče.

U 10.30 časova naišao je drugi voz na kome je bila ukrcana vojska. Neprijatelj se iskrcao ispred dometa našeg oružja i otpočeo napad na položaje 2. bataljona. Neprijatelj je više puta pokušavao da probije položaje ali je uvek bio odbijen. Po položajima bataljona dejstvovao je minobacačkom vatrom. Istog dana posle podne ispred ovih položaja naišao je još jedan voz sa vojnicima i policijom. 2. bataljon je bio odmah ojačan jednom četom 3. bataljona koja se nalazila u rezervi, ali neprijatelj više nije pokušavao da napada.

Za vreme napada neprijatelja na naše položaje deo 1. bataljona bio je upućen da demonstrativno napadne Šoštanj, što je imalo željeni efekat jer neprijatelj više nije pokušavao s napadima na naše položaje i u 21 čas sasvim se povukao u uporište Šoštanj.[28]

Posle završenih borbi u zauzimanju napadnutih uporišta ove položaje je posela I SNOUB »Tone Tomšič« a brigada VDV krenula je prema Topolšici, gde nije vodila borbe.

Noću 13/14. brigada je dobila naređenje da se povuče na svoje ranije položaje.

Neprijateljevi gubici: tačno je ustanovljeno da je neprijatelj imao 3 poginula i priličan broj ranjenih. Sigurno je imao osetnije gubitke, ali se [broj] nije mogao tačno ustanoviti.

Naši gubici: 1 mrtav.

KGO:[29] Istočnokoruški odred imao je zadatak da vrši obezbeđenje sa pravca Crna na taj način da kontroliše sedlo Kramaricu i drum Crna — Šoštanj, ili pak da vrši blokadu Crne.

Odred je poseo ove položaje s jednim bataljonom, dok je s drugim blokirao Crnu.

Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

[28] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice bile angažovane na tom pravcu. Verovatno je reč o delovima 611. landešicen (Landesschützen) bataljona i snagama Vermanšafta iz Šoštanja.

[29] Koruška grupa NOP odreda

Ukupan uspeh:

Neprijateljevi gubici: u ljudstvu:

mrtvih . . . . . 96 neprijateljskih vojnika
ranjenih . . . . . 18 neprijateljskih vojnika
zarobljenih . . . . 30 neprijateljskih vojnika

Svega izbačeno iz stroja 444 neprijateljskih vojnika čiji je broj ustanovljen. Sem toga imao je još velik broj ranjenih i poginulih ali se tačan broj nije mogao ustanoviti.

u materijalu

Zaplenjeno:

Neprijateljevi gubici u materijalu
Zaplenjeno:

teš. minobacača 2
lakih minobacača 6
mitraljeza 9
puškomitraljeza 22
pušaka 350
automata 14
pištolja 18
parabela 1
mina za teš. minobacač 16
mina za laki minobacač 121
ručnih bombi 433
raznih metaka 105.000
nosila za ranjenike 1
putničkih automobila 2
kamiona . . . . . 1 i
mnogo druge vojne opreme i materijala.

Sem zaplenjenog naoružanja i materijala uništeno je prilično vojne opreme i raznog materijala kao i naoružanja.

Uništeno

mostova 4
šina 18
železničke pruge . . . 500 metara

Sem toga napravljeno je prilično zaseka na drumovima i izvršeno više sabotažnih akcija.

Naši gubici u ovim borbama

mrtvih . . . . . 15 drugova
ranjenih . . . . . 75 drugova

Ukupno izbačeno iz stroja . . . . 90 drugova

Utrošak municije:

mina za teš. minobacače	15	
mina za lake minobacače	106	
za teške »brede«	1.400	
za protivtenk. puške	47	
za puške i (puško) mitraljeze	32.326	
za automate	4.640	
ručnih bombi	84	
tromblona	132	
granata za haubicu 75 mm	48	
eksploziva	445	kg
brzogorećeg štapina	120	met.
sporogorećeg štapina	25	"
inicijalnih punjenja	100	kom.
detonatora	100	kom.

Ovom prilikom porušen je i Letuški most preko Savinje, železno-betonske konstrukcije, dužine 100 metara. Most je do temelja srušen.

Posle završenih borbi naše su jedinice zaposele sledeče položaje: VI brigada Zg. Bela[31] — Spitalič — Nova Reber,[3]"- a brdski bat. u Sp. Beli; XI SNOB posela je položaje Motnik — Zgornji Motnik — Jakov Dol; I brigada premestila se na položaje Mozirskih planina kod Sv. Florjana i Sv. Antona; Brigada VDV vratila se u Gornji Grad.

S neprijateljeve strane u ovim borbama angažovani su vermani, nešto žandarma, policija i vojska. Vermani su bili uglavnom rodom iz Dravskog polja i Slovenskih gorica.

Neprijateljeve snage koje su bile angažovane u borbi uništene su a vermani su uglavnom zarobljeni. Zarobljenici su posle završenih borbi predati brigadi VDV. Jedan deo je kasnije uključen u naše redove a drugi deo je upućen u Dolenjsku VII korpusu. Osam vermana koji su pružali otpor do poslednjeg, a prema izjavama meštana pravili neprilike našem ljudstvu i odavali ga neprijatelju, bili su streljani.

Moral naših boraca uoči borbe bio je na zavidnoj visini. U toku borbe moral se podigao, naročito kada su vermani počeli da se predaju. Starešine i ljudstvo koje je učestvovalo u borbama mnogo su napredovali. Borbe su vođene u posebno teškim uslovima jer je neprijatelj koristio sve elemente fortifikacije kako bi našim jedinicama pružio što veći otpor. Sve ove prepreke naše su jedinice uz relativno male gubitke savladale i pri tome stekle mnoga iskustva.

[31] **Zg. i Sp. Bela su delovi sela Bela.**
[38] **Zaselak. 1 km severno od Spitaliča.**

Obaveštajna služba pre početka borbe dobro je funkcionisala. Ispoljila je nedostatak što nije blagovremeno izvestila 0 promeni jačine neprijatelja u uporištu Braslovče. Neprijatelj je bio naime znatno jači. U toku borbi obaveštajna služba blagovremeno je dostavljala podatke o neprijateljevim pokretima 1 približavanjima napadnutim objektima.

Služba veze bila je organizovana tehničkim i konvencionalnim sredstvima. Štabovi brigada, operativni štabovi i Stab zone bili su međusobno povezani radio-vezom, a kao rezerva služili su kuriri na biciklima. Veza od [Štaba] brigade naniže oslanjala se uglavnom na kurirske veze. Zbog snažne neprijateljeve vatre kurirska veza više puta je otkazala, a čim bi vatra prestala bila je odmah uspostavljena. Radio-veze su sve od momenta postavljanja pa do napuštanja položaja dobro funkcionisale.

Sanitetska služba bila je pravilno organizovana. Hirurška ekipa nalazila se u Ljubnem.[33] Evakuacija ranjenika vršena je iz bataljonskih preko brigadnih previjališta u Zgornju Savinjsku dolinu. Evakuacija je preko netučenih prostorija vršena kolima. Previjališta su se nalazila u mrtvim uglovima. Ranjenicima je pružena prva pomoč i dat topao čaj, o čemu su brižljivo vodile računa žene iz sela.

Popuna municijom. Jedinice su imale dovoljno municije. Popunu iz pozadine nije bilo potrebno vršiti. U blizini borbenih položaja bila su pripremljena skladišta municije radi popune u slučaju da se borba nastavi.

Intendantska služba

U toku borbe ljudstvo se hranilo rezervnom hranom. Posle završene borbe odmah je dobilo toplu hranu. Intendanti su blagovremeno pripremili ljudstvo i kola za evakuaciju plena i hrane [koja je oduzeta] izdajnicima u uporištu.

U ovim borbama istakao se kadar I SNOUB »Tone Tomšič«, VI SNOUB »Slavko Slander«, XI SNOB »Miloš Zidanšek« i brigade VDV. Posebne predloge za odlikovanja ne šaljemo.

Od starešina jedinica koje su učestvovale u borbama niko nije poginuo. Među ranjenicima nalaze se: zamenik komandanta XI brigade, komandant 1. bataljona, zamenik komandanta 1. bataljona, zamenik komandanta 2. bataljona i komandant i politkomesar 3. bataljona — svi iz VI brigade.

U ovim akcijama miniranje nije došlo do naročitog izražaja i to zbog toga jer se zbog snažne neprijateljeve vatre nije

[53] **Odnosi se na Ljubno ob Savinji.**

moglo priči otpornim tačkama. Bila je minirana samo jedna privatna kuća u koju se sklonio neprijatelj.

Posle završenih borbi, u cilju da se spreči neprijateljev upad u zauzeta uporišta, uspešno je miniran i potpuno srušen drumski most u Letušu.

Zaključak

Ako se još jedanput osvrnemo na čitav tok borbi u pomenutim uporištima, možemo reći da su pripreme svih jedinica biLe dobro i blagovremeno izvršene. Izvršenje je bilo dobro proučeno i pravilno izvedeno.

VI brigada otpočela je borbu pre određenog vremena zato što je neprijatelj poseo položaje van uporišta te su naše jedinice stupile sa njim u kontakt još za vreme približavanja.

Zamisao Štaba zone bila je nravilna. Neprijatelj nije uspeo ni sa jednog pravca da nas iznenadi. Neprijateljeva pojačanja iz Savinjske doline, iz pravca Celja i Vranskog, naišla su na naše zasede koje su ga zaustavile i odbacile.

Pojačanja sa severne strane, iz pravca Šoštanja, brigada VDV je odbacila. Neprijatelj je vozom uputio ljudstvo radi intervencije. Zbog porušene pruge voz je stao. Uskoro za prvim vozom naišao je drugi. Da bi zadržala neprijatelja u Šoštanju i skrenula njegovu pažnju od svojih položaja, brigada VDV je samoinicijativno uputila jednu grupu sa zadatkom da demonstrativno napadne Šoštanj. Ova grupa obmanula je neprijatelja koji je bio upućen kao pojačanje tako da se pred veče vratio u svoju polaznu bazu.

Civilno stanovništvo oslobođenih krajeva sa radošću je dočekalo našu vojsku. U naše redove odmah su počeli stupati novi borci iz Spodnje Savinjske doline.

Sledećeg dana, kada su se naše jedinice već bile povukle na nove položaje, neprijatelj je upao u zauzeta uporišta sa dve kolone, i to: jedna kolona išla je preko Dobrovlja do Zlabora, sa prethodnicom do Kokarja, dok je sa drugom kolonom upao iz pravca Braslovča, poseo Letuš, Mozirje, Šmartno ob Paki, a prethodnicu uputio do Rečice ob Savinji.[34]

[34] U toku 12. septembra 1944. u rejon Polzele stigli su 2. bataljon 14. SS policijskog puka i 1. bataljon »Kolm« (Cholm) 25. SS policijskog puka, a noću 12/13. septembra 1944. dovezen je puk »Trek (Treeck) bez 2. bataljona. Ove snage su 13. septembra 1944. nastupale sledećim pravcima: 2 bataljon 14. SS policijskog puka pravcem Polzela — Podvin — Šmartno ob Paki; 1. bataljon »Kolm« 25. SS policijskog puka: Polzela — Braslovče — Letuš; 3. bataljon puka Trek: Polzela — Braslovče — Dobrovlje — Sv. Urban — Soteska; 1. bataljon puka Trek: Dobrteša Vas — Gomilsko — Prekopa — Stopnik — k. 822 — Zavodica — Zlabor — Mozirje (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

Posle dvodnevnog zadržavanja u uništenim uporištima neprijatelj se povukao u pravcu Celja.

Za vreme zadržavanja [na ovom sektoru] praznio je trgovine i delimično odveo stoku i svinje, što je kod naših ljudi povećalo mržnju prema okupatoru.

Borbe za uništenje napred navedenih uporišta bile su teške. Neprijatelj u ulozi branioca do detalja je sastavio plan za odbranu i upotrebio sva raspoloživa sredstva da uporišta što duže zadrži u svojim rukama. U toku noći je paljenjem kuća nama naklonjenih ljudi osvetljavao zemljište i otežavao približavanje uporištima.

Ipak su naše brigade sve ove neprijateljeve prepreke u jurišu i relativno uz male gubitke savladale i isterale okupatora iz uporišta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet. Brajović

M. P.

Šef Operativnog odseka,
kapetan
Miha Avšič

Primed.be

1) Na sastanku štabova brigada usmeno je bilo dopunjeno naređenje izdato I SNOUB »Tone Tomšič« utoliko što je ova brigada dobila zadatak: posle uništenja uporišta Letuš odmah krenuti u pomoć snagama koje vrše napad na Šmartno ob Paki.

Zbog toga je Štab 3. bataljona, odmah posle uništenja [uporišta] Letuš uputio jednu četu u pomoć 2. bataljonu koji je izvodio napad na Šmartno [ob Paki].

2) Za vođenje borbe bio je formiran »Operativni štab I i XI brigade«, koji je u toku noći imao svoje komandno mesto u Obramljama a u toku dana u Podgorju. Sačinjavali su ga komandant I SNOUB drug Mišica Vlado i politkomesar XI SNOB drug Jakoš Jože.

3) Za vođenje borbe bio je formiran »Operativni štab VI SNOUB i brigade VDV« koji je u prvom momentu imao svoje komandno mesto u Prihovi, a zatim u prvoj kući na zapadnoj strani Mozirja. Bio je sastavljen od komandanta VI SNOUB druga majora Risa[35] i politkomesara brigade VDV druga Vojteha.[36]

4) Podoficirska škola IV operativne zone imala je zadatak da postavi zasedu na Črnelec i spreči eventualni neprijateljev

*[5] **Jože Lepin Ris**
Jože Babič Vojteh

P. končanih borbah, a da bi se sprečil sovražniku vdor v zavzete postojanke, je uspešno miniran in popolnoma porušen cestni most v Letušu.

Z a k l j u č e k:

Če se še enkrat osvrnemo na celi tok borbe v omenjenih postojankah, lahko rečemo, da so bile priprave vseh edinic pravočasno in dobro izvršene. Izvršitev je bila dobro preštudirana in pravilno izvedena.-

Borba VI. brigade pričela je pred določenim časom, iz razloga, ker je sovražnik posedel položaje izven postojanke, ter so naše edinice že v toku približavanja stopile z njim v kontakt.

Zamisel štaba zone je bila pravilna, sovražnik ni uspel niti z ene strani da nas preseneti. Sovražna pojačanja iz Savinjske doline iz smeri Celja in Vranjskega so naletela na naše zasede, ki so jih zadržale in zavrnile.

Pojačanje z severne strani, iz smeri Šoštanja, je brigada VDV zavrnila. Sovražnik je poslal moštvo z vlakom v intervencijo. Radi porušene proge, je bil vlak zaustavljen. Kmalu za prvim vlakom je prispel drugi. Da bi zadržal sovražnika v Šoštanju in obrnil njegovo pozornost od svojih položajev, je brigada VDV poslala samoinicijativno eno odeljenje z nalogo da demonstrativno napade Šoštanj. To odeljenje je premotilo sovražnika ki je bil poslan v pojačanje, tako da se je proti večeru vrnil v svoje izhodišče.

Civilno prebivalstvo osvobajenih krajev, je z veseljem sprejelo našo vojsko. V naše vrste so takoj začeli pristopati novi borci iz Spodnje Savinjske doline.

Sledečega dne, ko so se že naše edinice umaknile na nove položaje je sovražnik vdrl v likvidirane postojanke v dveh kolonah in to z eno kolono preko Dobrovlj do Žlaborja, z predhodnico v Kokarju; z drugo kolono je vdrl z smeri Braslovč, zasedel Letuš Mozirje, Šmartno ob Paki, predhodnico pa je poslal do Rečice ob Savinji.-

Po dvodnevnem zadržavanju v likvidiranih postojankah se je sovražnik umaknil proti Celju.

Za časa zadržavanja je prazmil trgovine in evakuiral delno govejo živino in prašiče,- kar je pri našem ljudstvu še povečalo mržnjo do okupatorja.-

Borba za likvidacijo postojank ki so goraj omenjene bila je težka. Sovražnik v ulogi branilca, je do podrobnosti sestavil plan za obrambo in uporabil vsa razpoloživa sredstva da postojanke čim dalj zadrži v svojih rokah. Ponoči je s požiganjem domov ljudstva ki je nam naklonjeno, osvetljaval zemljišče in otežaval približavanje k postojankam.

Vendar pa so naše brigade vse te sovražne ovire z naskokom z relativno malimi izgubami premagale in očistile okupatorja iz njih postojank.-

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Načelnik štaba - major

ČETRTI OPERATIVNE ZONE NOV in PO SLOVENIJE

Šef operacijskega odseka
kapetan

pokušaj prodora iz pravca Kamnika u pomoč napadnutim uporištima. Zaseda je bila postavljena u 18 časova i ostala je na svojim položajima sve do naređenja za povlačenje 13. septembra 1944.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet. Brajović

Šef Operativnog odseka,
kapetan
Miha Avšič

M. P.

BR. 43

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 15. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBAMA I AKCIJAMA POTČINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Operativni odsek
Na položaju, dana 15. 9. 1944.
Op. br. 317

M. P.*

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Predmet: 15-dnevni vojni izveštaj za period od 1. 9. do 15. 9. 44.

I

U ovom periodu naše jedinice izvele su vojnu akciju od velikog značaja — uništile su uporište be-ga Črni Vrh. Uništenjem ovog uporišta proširili smo oslobođenu teritoriju i zaustavili taktički prodor bele garde na našu [oslobođenu] teritoriju uspostavljanjem svojih uporišta. Podigli smo moral u redovima

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III. Broj delovodnika je dopisan mastiljavom olovkom.

' Tu je otisnut pečat Štaba divizije.

naših boraca, zadali veliki strah i uneli pometnju u neprijateljevim uporištima.

Uporište be-ga Crni Vrh bilo je za neprijatelja od velikog vojnog značaja zbog povezivanja uporišta Idrija — Črni Vrh — Ajdovščina te bi nam ovim bilo onemogućeno izvođenje bilo kakve akcije većeg obima na ovom sektoru. Svi prelazi preko tog sektora bili su otežani zbog mnogobrojnih patrola i zaseda sa njihove strane.

Od kakvog je značaja bilo be-ga uporište Črni Vrh jasno se vidi iz uporne i dosledne borbe koju je vodila posada i njene starešine kao i iz rezultata našeg uspeha.

Posle akcije na Črni Vrh pa sve do danas neprijatelj nije ispoljio nikakvu ofanzivnost prema nama sem što je, radi sopstvenog osiguranja, upućivao mnogobrojne zasede i patrole oko svojih još postojećih uporišta.

Naša divizija je izvršila pokret na nov određeni sektor, i to u Dolomite, radi čišćenja terena i podizanja morala ljudi na toj teritoriji.

Osim pomenute akcije naše jedinice nisu izvršile nijednu drugu akciju većeg obima sem što su delimično uništile uporište Horjul, koje je velikom konspirativnošću, smelošću i veštinom bilo minirano, a efekat je bio samo delimično rušenje zgrade.

II

Na osnovu 15-dnevnih izveštaja potčinjenih jedinica dostavljamo vam kratak pregled akcija koje su izvršile jedinice XXXI divizije u vremenu od 1. 9. 1944. pa do 15. 9. 1944.

III SNOUB »Ivan Gradnik«

Prema naređenju našeg Štaba,[3] III SNOUB »Ivan Gradnik« imala je zadatak da direktno napadne be-ga uporište Črni Vrh i da ga uništi.

Dana 1. 9. 1944. u 3 časa ujutro jedinice brigade posele su polazne položaje za napad. Kad je svanulo, artiljerija, koja je svoje položaje posela jugozapadno od Crnog Vrha, tj. na vrh prelaza, oko 800 m od uporišta, otvorila je snažnu vatru iz celokupnog svog raspoloživog teškog oružja, što je našim jedinicama omogućilo nastupanje u neposrednu blizinu uporišta za izvršenje napada.

Sa zapadne strane podišao je uporištu I bataljon, sa južne II bataljon, dok je III bataljon zaposeo položaje sa druge strane

[3] Redakcija nije pronašla naređenje Štaba 31. NO divizije za napad na uporište Crni Vrh, a zapovest Štaba 9. korpusa NOVJ vidi u knj. 15, dok. br. 139.

čistine, severno od samog uporišta. Dvočasovnom vatrom iz teškog oružja srušena je crkva u kojoj se nalazilo jako mitraljesko gnezdo, škola, kuće desno od crkve, i uništen bunker ispred škole koji je bio jedan od najjačih. Nakon završene vatrene pripreme teškog oružja naše su jedinice otpočele napad, i to pomoću udarnih grupa koje su bile naoružane orotivtenkovskim puškama, lakim minobacačima, »Piatima«,[4] bombama i plastikom. Najjači pritisak vršile su jedinice sa južne strane, jer je severna strana imala oko 100 metara brisanog prostora pa je napad zbog snažne vatre bio otežan. Sa južne strane preko žičane prepreke postavljene oko uporišta prvi je stigao II bataljon, na taj način što je prethodno zauzeo nekoliko kuća. Stigao ie sve do škole. Usled suviše jake mitraljeske vatre nije mogao dalje. Oko podne nastalo je zatišje a nakon tog zatišja uspelo je I bataljonu da pod zaštitom protivtenkovskog topa uništi jedan bunker kod crkve i drugi na najsevernijoj tački uporišta, kao i da zapali sve zgrade oko Lampeove gostionice, a zatim i samu gostionicu, koja je služila kao kasarna be-ga. U isto vreme izvršio je juriš i II bataljon na bunker na najjužnijoj tački te ga zauzeo. Oko 15 časova grupa domobranaca izvršila je ispad iz severnog dela uporišta u jačini od 20 ljudi; nju je sačekao III bataljon i ubio 15 domobranaca, dok je ostalima uspelo da se probiju u pravcu Idrije. Prvi sličan ispad izvršilo je 20 domobranaca već ujutro iz istočnog dela uporišta, njih je dočekao III bataljon te 17 ubio i dva zarobio. Posle drugog ispada be-ga iz uporišta našima je pošlo za rukom da i sa severne strane prodru u uporište. Time su belogardisti bili saterani u školu i u bunker kod crkve koji se ponovo oglasio. Kada je artiljerija svu svoju vatru upravila na ova dva bunkera, u 6 časova uveče, nakon teške i uporne borbe, (be-ga) su se predali. Time je uništeno belogardističko uporište Črni Vrh.

Gubici III SNOUB »Ivan Gradnik«: 7 mrtvih i 13 ranjenih.

Neprijateljevi gubici: 84 mrtva i 38 zarobljeno.

Izgubljeno oružje: 1 engleski »piat« i 1 puškomitraljez bren« (oba uništena neprijateljevom minom).

Zaplenjeno:
- 1 mitraljez »breda«
- 7 puškomitraljeza
- 26 italijanskih puški
- 6 automata
- 5 pištolja
- 1 teški minobacač
- 1 putnički automobil
- 1 motocikl i različit drugi materijal.

[4] **Projector Infantry Antitank = ručni protivtenkovski bacač**

600 metaka za mitraljez »breda«
300 metaka za p. mitr. »breda«
300 metaka za ital. puške
600 metaka za automate
200 bombi
26 teških mina za teški minobacač

Nakon napred pomenute borbe brigada se povukla na sektor Col — Podkraj — Crni Vrh, koji kontroliše patrolama te se obezbeđuje u pravcu Idrija — Godovič — Hotedršica — Logatec — Postojna i Ajdovščina.

Za tih 14 dana nije vodila nikakve borbe niti preduzimala pokrete već je upućivala samo patrole i zasede u blizinu uporišta koje su imale zadatak da napadnu neprijateljeve patrole i zasede koje bi vršile ispade.

VII SNOUB »France Prešeren«

U sklopu akcija na Crni Vrh brigada je dobila zadatak da blokira uporište Godovič i da spreči svaki prodor neprijatelja radi pružanja pomoći posadi Crnog Vrha.

U vezi sa tim I bataljon poseo je položaje na drumu Godovič — Črni Vrh i na Francuskom drumu.[5] Jednu četu imao je u rezervi. II bataljon imao je jednu četu u zasedi na koti 658 i 600.[6] Jedan vod je imao zadatak da stalno demonstrativno napada uporište, a jedan vod je obezbeđivao sve prelaze koji vode prema zasedi koja se nalazila desno od kote 600 i u blizini kote 653.[7]

Jedinice su bile na položajima i pripremljene za akciju već u 3.30 časova ujutro.

U prvim jutarnjim časovima neprijatelj nije odmah pokušavao da izađe iz uporišta.[8] Oko 9,30 časova u pravcu I bataljona krenula je kolona koju je ovaj odmah napao i pri tome dvojicu ubio. Neprijatelj se odmah povukao. Ponovo je napao položaje I bataljona oko 12 časova, ali se nakon nekoliko rafala iz naših mitraljeza povukao. Oko 16 časova neprijatelj je pokušavao da zađe za leđa našim borcima na drumu, provukavši se između naših i položaja XXX divizije a zatim skrenuvši prema našim položajima. Kada su naši borci ovo videli, odmah su uputili 2 desetine koje su napale neprijatelja a zatim se morale povući zajedno sa ostalima na nove dominantne položaje. Naši su sada nakon kraće borbe sa neprijateljem koji je već poseo dobre položaje ovoga oterali u polazna uporišta. Kasnije ne-

[5] Odnosi se na drum Idrija — Koševnik — Crni Vrh.

• i ' Kota nije označena na karti 1:100.000.

[8] U Godoviču su se nalazili delovi 2. bataljona 10. SS policijskog puka.

prijatelj više nije nastupao prema našim položajima, samo je topom iz Veharša tukao u pravcu Crnog Vrha.

U 11.30 časova borci su se povukli sa svojih položaja na Malu Goru.[9]

Neprijateljevi gubici: 2 mrtva i više ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva, 7 ranjenih i 8 nestalih.

Dana 2. 9. 1944. brigada se premestila na Otlicu, gde se obezbeđivala u pravcu Vipavske doline.

Dana 5. 9. 1944. brigada je krenula u Cepovan i odatle u 21.[00 5.] 9. 1944. preko Dolenje Trebuše — Cerkna u Dolenje Novake, gde je stigla 6. 9. 1944. u 10.30 časova. Po dolasku osigurala se na svim pravcima.

Dana 7. 9. 1944. oba bataljona krenula su u akciju na Suhi Dol,[10] koja nije uspela zbog budnosti stražara i rasporeda mnogih patrola oko uporišta koje su napale jednu četu pomenute brigade. Pošto je neprijatelj bio alarmiran, odmah je počeo da tuče naše položaje minama iz teškog minobacača pa su se naši povukli nakon kraćeg demonstrativnog napada. Naši nisu imali gubitaka.

Od 8. 9. do 13. 9. 1944. brigada se nalazila na Mrzlom vrhu,[11] i to sa I bataljonom, te se osiguravala u pravcu Zirja i Fužina. II bataljon se isto tako nalazio na Mrzlom vrhu te imao postavljene zasede na raskrsnici puteva prema Idriji i jugozapadno od kantonmana. U slobodnim časovima vojska ima vojnu teoretsku nastavu i praktične vežbe.

Isto tako grupa Prešernove brigade pod komandom zam. komandanta druga Svaruna[12] napala je be-ga uporište Horjul koje je veštinom i konspirativnošću delimično uništila na taj način što su se bombaši i mineri noću 7. 9. 1944. privukli uporištu, ubili iz automata stražara a zatim sa 40 kg plastika minirali uporište. Deo uporišta se srušio. Pošto je iz ostalog dela odmah odvraćeno snažnom vatrom, naši su se povukli s tim

• Zaselak, 8 km severoistočno od Ajdovščine.

[10] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučine.

[11] Brdo, 1 km severoistočno od Praprotnog brda, na karti 1:100.000 označeno kao k. 968.

[11] Rudolf Hribernik Svarun

što su prethodno ispalili još 15 mina iz »piata«.[13] Naših gubitaka nije bilo.

R e k a p i t u l a c i j a :

Naši gubici: 2 mrtva i 7 ranjenih.
Neprijateljevi gubici: 2 mrtva i mnogo ranjenih.

XV/ U *SNOB »Janko Premrl Vojko«*

5. 9. 1944. brigada je izvršila pokret preko Predmeje — Čepovana — Cerkna na Staru Oselicu, gde je imala zadatak da postavlja zasede oko Gorenje Vasi i da kontroliše drum Gorenja Vas — Poljane[15] i uništava sve neprijateljeve jedinice.

10. 9. 1944. kada se neprijatelj, spalivši selo Zetinu, vraćao naišao je na logor bataljona pomenute brigade. Kada je ljudstvo počelo da poseda položaj, neprijatelj ih je primetio i počeo da ih tuče iz minobacača, pri čemu su naši imali 1 mrtvog i 2 ranjena. Zatim se neprijatelj povukao u Gorenju Vas.

12. 9. 1944. Zaseda postavljena iznad druma Gorenja Vas — Poljane napala je neprijateljsku kolonu od 50 ljudi. Pri tome su poginula trojica. Odmah nakon prvog hica počeli su da tuku naše položaje mitraljeskom vatrom i minama iz crkve. Pošto je na nas s boka udarila druga kolona, nije se moglo ostati na položajima pa smo se povukli prema kantonmanu. Naši nisu imali gubitaka.

13. 9. 1944. Dok se I bataljon premeštao na nove položaje[16] i uputio 1 četu u zasedu na drum između Lučina i Gorenje Vasi, ova je na putu napadnuta nakon čega je četa prihvatila borbu. Borba je trajala 20 minuta. Bataljon je odmah zaposeo položaje i

[13] Potpunije o akcijama ove brigade vidi u dok. br. 29 i 52.

[14] Redakcija je izostavila tekst o borbama koje je brigada vodila 1. septembra 1944, jer je to potpunije izloženo u dok. br. 5.

[15] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.

[16] Štab 31. NO divizije je 12. septembra 1944. naredio brigadi da sa dva bataljona posedne položaje na Zirovskom vrhu, u rejonu k. 900. — k. 801, a sa jednim bataljonom u rejonu Goropeke (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/III).

uputio patrolu da izvidi situaciju. Patrola je naišla na neprijatelja pa se odmah zametnula borba na ćelom položaju koja je trajala od 6 do 7,30 časova. Kako je neprijatelj nastupao i s boka, pošto se Dolomitski odred povukao, bili smo prinuđeni da se i mi povučemo. Nove položaje smo zauzeli na taj način što je 1 četa sa teškom »bredom« krenula na Koprivnik do seljaka Petrovča, a druga četa sa ostalim delom bataljona zauzela je položaje iznad Fužina. Naši gubici su 1 mrtav i 1 ranjen. Prema izjavi I bataljona neprijatelj je imao velike gubitke. Neprijatelj je zaposeo položaje oko Kladja na koti 877, na Zirovskom vrhu.
U slobodnim časovima izvodi se vojna nastava, teoretska ili praktična.

Rekapitulacija:
Naši gubici: 6 mrtvih, 11 ranjenih.
Neprijateljevi gubici: Imao je osetne gubitke, ali se broj nije mogao utvrditi.

Rekapitulacija za jedinice XXXI divizije:

Naši gubici: 15 mrtvih, 31 ranjen.
Neprijateljski gubici: 86 mrtvih, 38 zarobljeno.
Izgubljeno oružje: 1 engleski »piat« i 1 puškomitraljez »bren«.

Zaplenjeno oružje:

1 mitraljez »breda«	600 metaka za mitraljez
7 p.mitraljeza »breda«	300 metaka za puškomitraljez
26 ital. pušaka	300 metaka za ital. pušku
6 automata	600 metaka za automate
5 pištolja	200 bombi
1 teški minobacač	26 lakih mina
1 putnički automobil	1 motocikl
	i drugi materijal.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba:
Petelin Stanko Vojko
Vojko

M.P.

Šef odseka: p-poruč:
Vukčević Blažo
Vukčević

RELACIJA ŠTABA 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRACIC« OD 15. SEPTEMBRA 1944. O NAPADU NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE KOZJE[1]

STAB
XIII SNOB »MIRKO BRACIC«
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 15. IX 1944.

RELACIJA
O AKCIJI XIII SNOB »MIRKO BRACIC« NA UPORIŠTE KOZJE OD 10—12. SEPT. 1944.

U vezi sa opštom situacijom u svetu i aktivnošću naših saveznika na svim frontovima, i naše su jedinice prešle u ofanzivu protiv okupatora koji se još uvek nalazi na našoj teritoriji. U okviru ovih ofanzivnih akcija i naša brigada je dobila zadatak da uništi neprijateljevo uporište Kozje, da izvrši demonstrativni napad na uporište Polje[2] i da postavi zasedu u pravcu Podsrede.

Na sektoru našeg dejstva neprijatelj ima sledeće posade: u Sevnici 120 ljudi, Rajhenburgu[3] 200, Senovu 150, Videm-Krškom 200, Brežicama 200, Sv. Petru [4] 80, Polju 65, Rogaškoj Slatini 150, Šmarju pri Jelšah 100, Sv. Jurju[5] 200 ljudi.

Zadatak jedinica XIV divizije bio je da uništi neprijateljeva uporišta Kozje i Podčetrtek.

U uporištu Kozje bilo je 60 vermana i 20 žandarma, a u Podčetrtku 50—60 graničara i 16 žandarma. Uporišta su bila dobro utvrđena bunkerima, zazidanim prozorima sa puškarnicama i ograđena bodljikavom žicom i krstilima.

U akciji su angažovane: II U.B., XIII SNOB i Kozjanski odred.[6]

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/VI. U gornjem desnom uglu dopisano je u Štabu brigade crvenom olovkom: l/b", što označava broj delovodnika operativnog odseka.

[2] Sada: Polje ob Sotli.

[3] Sada: Brestanica.

[4] Sada: Bistrica ob Sotli.

[5] Sada: Šentjur pri Celju.

[6] Potpunije o napadu 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« na neprijateljevo uporište Podčetrtek i dejstvu Kozjanskog NOP odreda na obezbedenju vidi dok. br. 81.

Za izvršenje zadatka koji je imala naša brigada štabovima bataljona bilo je izdato sledeče naređenje koje prilažemo.[7]

IZVRŠENJE:

I. četa I bataljona i 2. četa III bataljona.

U 23.30 časova bila je okružena otporna tačka vermana a sam napad je otpočeo u 24 časa. Otporna tačka bila je jako utvrđena i ograđena visokom žicom. Odmah nakon prvog sukoba bio je miniran bunker iz kojeg je neprijatelj dejstvovao duž druma koji vodi prema zgradi pošte. Posada se uporno branila, i kako se mineri zbog žičanih prepreka nisu mogli približiti zgradi, borba je trajala sve do jutra, ali bez uspeha. Da bi neprijatelja lakše držali pod vatrom, zapaljeni su pošta i štagalj. U zoru se posada htela povući u crkvu, koja se nalazi u blizini, ali to su sprečili komandant III bataljona drug potpor. Bune[8] i mitraljezac Vodeb[9], koji su posadu potisli natrag u zgradu parohije. U 9 časova borci su ponovo napali zgradu parohije i tom prilikom uspelo im je da protivtenkovskom puškom probiju krov te su zatim kroz otvor bacali boce napunjene benzinom i zgradu zapalili. Neprijatelj je bio prinuđen da se povuče u podrum, odakle je nastavio da se uporno brani. U 16 časova izvršen je juriš bombama, miniran je poslednji bunker i sama zgrada u kuhinjskoj prostoriji. Kroz otvor je izvršeno dalje miniranje zgrade nakon čega se neprijatelj odlučio na predaju.

Poginulo je 14 vermana, a zarobljeno 45, zajedno sa njihovim komandirom Saferjem...

Zaplenjeno je 30 pušaka, 3 puškomitraljeza (od toga 2 »šarca« sa 78 šaržera i 1 zbrojovka sa 8 šaržera), 1 laki minobacač sa 68 mina, 3 automata (neispravna), 33 bombe i 6000 metaka Mauzer.

II. bataljon.

U 23 časa bataljon je okružio uporište i otpočeo napad. I žandarmi su se uporno branili. Njihova otporna tačka bila je snažno utvrđena, a sem toga teren oko zgrade bio je čist tako da uporište nije bilo moguće jurišem razbiti pa je borba nastavljena i u toku 11. o.m. Pred zoru se bataljon povukao na nove položaje i postavio jake zasede prema Sv. Petru i Podčetrtku.

[7] Stab 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« izdao je zapovest 10. septembra 1944 (vidi dok. br. 30).

[8] Rudolf Bune

[9] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.

Oko 13 časova sa pravca Sv. Petra pojavila se neprijateljeva kolona jačine 60 Kočevara koji su bili preobučeni u vermane. Naša zaseda je pustila kolonu da se približi a zatim ju je žestokom vatrom razbila i naterala u bekstvo. U tom sukobu neprijatelj je imao 5 mrtvih i veći broj ranjenih.

Oko 22 časa sa pravca Sv. Petra pojavila so nova kolona *ustaša*[10] koji su bili u pijanom stanju. Ova kolona bila je naoružana i lakim topom kojim su tukli položaje našeg bataljona. Ista kolona je 12. o.m. oko 2 časa ujutro pokušavala da se približi uporištu Kozje, ali je razbijena i odbačena.

Pred zoru 12. o.m. borcima je pošlo za rukom da uporište miniraju i zapale, ali je u to vreme kolona ustaša jačine 400 ljudi iz teških minobacača osula vatru na položaje II bataljona koji je napadao uporište. Zbog premorenosti boraca usled dvodnevne borbe kao i zbog prejakih utvrđenja nije za to vreme bilo moguće zauzeti uporište, pa je Stab divizije izdao naređenje da se prekine borba i da se bataljon povuče na nove položaje.

U borbama s kolonama koje su nastojale da priteknu u pomoć napadnutom uporištu neprijatelj je imao najmanje 40 mrtvih i veći broj ranjenih.

1. četa III bataljona:

Ova četa nalazila se u zasedi na drumu kod Podsrede, pa zbog toga nije došla u dodir s neprijateljem već se vratila u sastav brigade 13. o.m.

1. vod 2. čete I bataljona.

Ovaj vod je demonstrativno napadao uporište Polje. Za vreme napada zašla je našim borcima za leđa grupa Kočevara iz Sv. Petra. Uprkos velikoj nadmoćnosti neprijatelja, ovaj vod je vodio s njime borbu do 5 časova ujutro i tek tada se vratio u sastav brigade.

Ujutro 12. o.m. brigada se po naređenju Štaba divizije prebacila na položaje Topolova.

Neprijateljevi gubici:

oko 50 mrtvih
45 zarobljenih i
veći broj ranjenih.

Zaplenjeno:

1 laki minobacač
3 puškomitraljeza (2 »šarca« i 1 »zbrojovka«)
3 automata (neispravna)

[10] **Redakcija nije mogla utvrditi koje su to neprijateljeve snage.**

30 »mauzer« pušaka
68 mina za laki minobacač
33 bombe
6000 metaka »mauzer«

Uništeno: 2 zgrade (žandarmerija i parohija) u kojima su se nalazile otporne tačke.

Naši gubici: 6 mrtvih
22 ranjena
4 nestala (s puškama)

Utrošeno: 14 mina za teški minobacač
16 mina za laki minobacač
350 metaka za protivtenkovsku pušku
2200 metaka engleske municije
850 metaka »mauzer« municije
120 metaka italijanske municije
250 za automate
15 ofanzivnih
10 defanzivnih bombi i
140 kg eksploziva

Uopšte uzev: Akcija je uglavnom bila dobro izvedena. Razlog što nije potpuno uništena žandarmerijska stanica bila su prejaka utvrđenja i odveć slabo naše naoružanje za razbijanje ovakvih utvrđenja. Moral neprijatelja bio je na visokom stepenu, a razlog tome je što im nije bila poznata opšta situacija u svetu, jer posadama nije poznato čak ni to šta se dešava u susednim uporištima.

Moral naših boraca bio je odličan. Borci su dali sve od sebe da bi izvršili zadatak. Uprkos dobro utvrđenim uporištima i pritisku neprijatelja spolja, ljudstvo se na položajima i u jurišu dobro držalo.

Naročito su se istakli sledeči drugovi: Zajšček Franc, šef propagande kod Štaba brigade, Lovše Franc, Stefan,[11] Blažič, Spiler, Kostanjšek, Sip, Grudnik, Hoznar, Pungartnik, Drobnik, Juvan, Cajžek, Jože, Jaklič, Rajšp, Lojger, Hasler, Kitah i Bobnar. Svi napred pomenuti drugovi su se odlično držali, izvršavali su sva naređenja svojih pretpostavljenih starešina i istrajali na svojim mestima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, poručnik:[12] Sef Operat. ods., poručnik:[13]

" Stefan Križman. Redakcija nije uspela da ustanovi ostalima potpuna imena i prezimena. Svi su oni bili pohvaljeni posebnom naredbom Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič«, ali tu naredbu redakcija nije pronašla.

[18] U to vreme načelnik Štaba bio je Egon Remec Borut.
U to vreme šef Operativnog odseka bio je Boris Bitenc Bojan.

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 16. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U ŠIREM REJONU ZIROVSKOG VRHA[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Operativni odsek

Op[2]

Na položaju, dana 16. 9. 1944.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Predmet: Vojni izveštaj za
16. 9. 1944.

I

Zbog naše aktivnosti poslednjih dana na području Dolomita[3] neprijatelj je pokušao da prodre na našu oslobođenu teritoriju na taj način što nas je hteo odbaciti iz blizine uporišta a zatim manevrom okružiti pojedine jedinice i uništiti ih.

U ovom vremenu protiv naših položaja uglavnom su bili angažovani belogardisti, a [i] izvestan broj Nemaca i četnika.

Kao i uvek, neprijatelj je nastupao iz više pravaca.

Prilikom same borbe primećeno je da je ljudstvo u neprijateljevim redovima bilo u pijanom stanju. Ovo je novi dokaz da je moral belogardista veoma opao te da su za ovaj napad morali da odaberu svoje najbolje jedinice, jer u posade u bližim uporištima nemaju poverenja. Taiko vidimo da su u ovim borbama angažovana dva belogardistička bataljona pod komandom Rupnika.[4] Njihova aktivnost podržana teškim naoružanjem

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III.
[2] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.
' O dejstvu jedinica 31. NO divizije u Dolomitima vidi dok. br. 21, 28, 43, 51 i 52.
*** Da zaustavi prodor jedinica 31. NO divizije u Dolomite, neprijatelj je u vremenu od 14. do 17. septembra 1944. protiv njih angažovao sledeče snage: 2. i 4. bataljon slovenačkih domobranaca, borbenu grupu »Smic« (Schmitz) sastavljenu od delova posadnih četa iz uporišta Kočevja, Ribnice i Velikih Lašča, kao i delova posadnih četa slovenačkih domobranaca iz uporišta u Dolomitima. Ove snage nastupale su sa juga i jugoistoka dok je sa severa i severoistoka nastupao nastavni puk »Brandenburg« (Lehr regiment »Brandenburg«), (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III — pov. br. 527 i 532).**

imala ja za cilj da nas izbace sa dosadašnjeg sektora i na taj način otklone opasnost našeg neposrednog upada u same Dolomite kao i da sa svojom ofanzivnošću ublaže demoralizirajući odjek izjave maršala Tita[5] o roku predaje be-ga.[6]

Raspored naših jedinica početkom neprijateljevog nastupanja:

III SNOUB »Ivan Gradnik« nalazila se na sektoru Podkraj — Col — Crni Vrh.

VII SNOUB »Fr. Prešeren« nalazila se na položajima Gore — Vrsnik.

XVI SNOB »J. P. Vojko« posela je položaje na sektoru Zirovski vrh — Goropeke.

Dolomitski odred nalazio se na sektoru Stare Oselice.

Stab divizije bio je smešten u Sovodnju.

Već prilikom našeg dolaska na ovaj sektor primećena je uznemirenost među belogardistima u uporištima, a naročito posle naših iznenadnih napada na uporišta u unutrašnjosti Dolomita. Kada je proterana posada sa Gore,[7] osetili su se neposredno ugroženim te su se u to vreme počeli koncentrisati u Logatecu s ciljem da izvrše akciju protiv naše divizije.

Prve borbe otpočele su dana 14. o.m. posle podne, kada je snažnija be-ga grupa napala naše položaje na Gori[8]. Uprkos

[5] Rok je ostavljen do 15. septembra 1944 (vidi Hronologiju oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije 1941—1945, izdanje Vojnoistorijskog instituta, Beograd, 1964, strana 842).

[6] Bele garde

[7] U uporištu Gore nalazio se do 6. septembra 1944. jedan vod 10. čete SNVZ, a tada je u Gore stigla 17. četa iz Trsta i uključila u svoj sastav i ovaj vod. Ceta je 10. septembra prešla u Veharše. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 475—497).

[8] Tim pravcem nastupao je 2. bataljon slovenačkih domobranaca (nazivan i »Rupnikov«) kao prethodnica borbene grupe »Smic« (Schmitz). Ove snage su 14. septembra 1944. prikupljene u Logatecu i krenule pravcem Logatec — Ceste (zaselak 2 km jugozapadno od Rovta) — Veharše, gde su u 14 časova dobile podatke da se u rejonu Gorenji i Spodnji Vrsnik — Ledine nalazi 7. slovenačka NOU brigada »France Prešeren« a da su izvesne snage zatvorile i put ka Idriji. U 16 časova došlo je do sukoba u rejonu Gore — Mrutni (trig. 891). Obadva mesta su posle žestoke borbe zauzeta, ali je dalje nastupanje borbene grupe »Smic« zaustavljeno. Kod zaseoka Tabor odvojio se deo grupe i krenuo u Idriju sa zadatkom da sutradan iz doline r. Idrijce, preko zaseoka Plestenice (6 km severno od Idrije) i trigonometra 1006 (Praprotno brdo), napadne brigade s leđa, dok je 2. bataljon slovenačkih domobranaca dobio zadatak da 15. septembra 1944. produži nastupanje pravcem Razpot — Govejek i u luku izbije na zaprečnu liniju na bivšoj italijansko-jugoslovenskoj granici. U toku dana vodili su borbe u rejonu Razpotja i Govejeka, a sutradan produžili nastupanje u pravcu trig. 1006 i zauzeli ga. Drugi bataljon Slovenačkih domobranaca bio je u 00.55 časova 17. septembra 1944. obavešten da je borbena grupa »Smic« izvučena iz borbe pa je ostao na dostignutim položajima do 8 časova kada se prikupio i vratio u Rakek. Četvrti bataljon slovenačkih

tome što su be-ga bili pijani i dva puta jurišali na naše položaje, bili su odbijeni sa neustanovljenim gubicima. Noću u 1 čas napad je ponovljen. Ovog puta napad je izvodilo oko 60 be-ga. Pod njihovim pritiskom naša zaseda morala se povući. Kasnije je bila upućena nova grupa koja je ove be-ga odbacila nazad u pravcu Idrije. Samo je na grebenu iznad Idrije još ostala njihova zaseda.

U toku noći bataljon je prešao na nove položaje na Razpotje.[9] Oko 7 časova ujutro iz Sp. Idrije krenula je u pravcu Razpotja neprijateljeva kolona [jačine] 520 ljudi sa 33 mule, koje su pored minobacača nosile i 3 topa. Ovu kolonu je naša zaseda napala snažnom vatrom iz teških »breda« i nanela joj osetne gubitke.

II bataljon Prešernove brigade je isto tako u toku noći prešao sa ranijih položaja kod Vrsnika na (položaje) Govejek, gde je u 9.30 časova stupio u borbu s neprijateljevom kolonom jačine 450 ljudi, od čega 180 Nemaca, koja je nastupala iz Veharša. Zbog veoma snažnog neprijateljevog pritiska — svi be-ga bili su pijani — jedinice VII SNOUB bile su prinuđene na postepeno izvlačenje na nove položaje, nanoseći neprijatelju neprekidno nove gubitke.

U 13 časova VII SNOUB »Fr. Prešeren« zauzela je nove položaje na Vodicama.[10] Ove položaje je brigada zadržala do mraka uprkos snažnom [neprijateljevom] pritisku. U prvim popodnevnim časovima neprijatelj je iz pravca Breznika[11] izvršio juriš na naše položaje, ali je ovaj juriš bio odbijen. Za sve ovo vreme neprijatelj je dejstvovao po našim položajima snažnom topovskom i minobacačkom vatrom. Kako na našem desnom krilu nisu primećene nikakve neprijateljeve koncentracije, Stab brigade je odlučio da uputi I bataljon između Ledina i Breznika sa zadatkom da napadne neprijatelja u bok. Ipak je u ovom momentu neprijatelj, kome je zbog visoke paprati uspelo da se neprimećeno približi našim položajima, uspeo da izvrši juriš na naše položaje. Posle kraće ogorčene borbe neprijatelj je bio odbijen uz prilične gubitke. Naši tom prilikom nisu uspeli da zaplene bilo kakvo naoružanje jer se brdo na kome su ležali ubijeni be-ga nalazilo pod direktnom neprijateljevom vatrom.

Padom mraka pijani be-ga i Nemci izvršili su ponovo juriš iz pravca Breznika. Naši su pustili neprijatelja u neposrednu

domobranaca poseo je zaprečnu liniju 14. septembra 1944. u rejonu s. Rovta, ali u dodir sa jedinicama NOVJ nije došao. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283 III — pov. br. 527 i 532).

[9] Zaselak, 2 km istočno od Spodnje Idrije.

[10] Na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nisu označene. To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

[11] Zaselak, 1,5 km zapadno od Žirija.

blizinu i na taj *su* način žestokom mitraljeskom vatrom naneli neprijatelju veoma teške gubitke. Kako je u tom trenutku grupi od 60 neprijatelja uspelo da se na krajnjem desnom boku približi jedinom prilazu preko granice na [svega] 500 metara, naše jedinice bile su prinuđene da se povuku preko granice i zauzele su položaj na brdu neposredno uz granicu iznad Sovodnja.

Dolomitski odred se toga dana nalazio na sektoru Stare Oselice. Tog prepodneva borbe nije vodio, ali je posle podne došla u Gorenju Vas kolona od 37 kamiona i 8 manjih motornih vozila. [Iskrcano] ljudstvo [iz ove kolone] delom snaga krenulo je u pravcu Lučina a delom u pravcu Hotavlja, gde se podelilo na dve kolone, od kojih je svaka brojala po 150 ljudi.[12] Jedna kolona nastupala je iz pravca Hotavlja a druga iz Fužina u pravcu Stare Oselice. Oko 16 časova sa obe kolone prihvatio je borbu Dolomitski odred. Uprkos snažnom pritisku zadržavao je obe kolone do mraka, kada se po naređenju Štaba XXXI divizije povukao na nove položaje. Istovremeno se i neprijatelj povukao u svoja polazna mesta.

XVI SNOB »J. P. Vojko«, koja se sa 2 bataljona nalazila na položajima na Zirovskem vrhu između kota 900 i 877, a sa jednim bataljonom na Goropekama, čitav dan nije stupila u borbu.

Obzirom na to da je neprijatelju uspelo da prodre u Fužine 1 Žiri, tako da je postojala opasnost da se Vojkova brigada odvoji od ostalih jedinica naše divizije, kao i da je postojala opasnost da se prodorom neprijatelja u Sovodenj VII SNOUB »Fr. Prešeren« spreči mogućnost za povlačenje, Stab divizije smatrao je za potrebno da izvrši novi raspored jedinica. Zbog toga se u toku noći XVI SNOB »J.P. Vojko« premestila na sektor Kladje[13] — Vrhovec, dok je VII SNOUB »Fr. Prešeren« posela položaje na Veharščah[14] i kod Slabeta na Cerkljanskom Vrhu. Dolomitski odred razmestio se u Robidnici i na Crnom vrhu, dok se Stab divizije smestio u Kladju.

U toku današnjeg dana naše jedinice nisu nigde stupile u borbu iako se neprijatelj još uvek kretao na sektoru Hotavlje — Fužine — Žiri — Zirovski vrh — Vodice.

U toku ovih borbi naše jedinice imale su 9 mrtvih i 10 ranjenih, i to: VII SNOUB »Fr. Prešeren« imala je dana 14. o.m. 2 mrtva i 4 ranjena, a sledećeg dana 7 mrtvih i 5 ranjenih. Dolomitski odred imao je jednog ranjenog. Prešernova brigada iz-

[15] Ovim pravcima nastupali su delovi nastavnog puka »Brandenburg«. Detalje o dejstvu ovih snaga redakcija nije mogla utvrditi.

[15] Zaselak 3,5 km jugoistočno od Cerkna. Na karti 1:100.000 nije ucrtan.

M j is Treba: Na Veharš (zaselak 3,5 km južno od Cerkna). Na karti 1:100.000 nije označen.

gubila je protivtenkovsku pušku i 2 puškomitraljeza. Protivtenkovska puška i 1 puškomitraljez uništeni su [neprijateljevom] minom, dok je drugi puškomitraljez izgubljen prilikom neprijateljevog juriša. Mitraljezac nije imao vremena da se povuče i poginuo je pored puškomitraljeza.

Broj neprijateljevih gubitaka nije tačno utvrđen, ali je znatan. Računa se da ima najmanje 50—70 mrtvih. Zarobljen je 1 domobranac — podnarednik, a zaplenjena 1 puška Mauzer i 1 signalni pištolj.

Dopunjavamo naš izveštaj od 13. 9, jer smo ga sada primili od Prešernove brigade.

Ova brigada uputila je noću 12/13 [9.] zasedu između Goropeka i Loga,[15] dok je jedna patrola bila upućena u pravcu Martinjeg Vrha[16] i Sv. Trije Kralji.[17]

Kako je neprijatelj primetio pokrete naših jedinica, preduzeo je protivmeru na taj način što je na svim putevima postavio zasede našim patrolama.

Zaseda koja bi trebalo [da se nalazi] između Goropeka i Loga sukobila se s neprijateljem u pokretu i uskoro bila napadnuta sa svih strana. Naši su se izvesno vreme borili i, kako je situacija za njih bila opasna, morali su se povući u logor bez ikakvih gubitaka, dok nam neprijateljevi nisu poznati.

Patrola sa 2 puškomitraljeza koja je bila upućena u pravcu Sv. Trije Kralji upala je u četničku zasedu koja se veoma često nalazi na tom sektoru. Četnici su naše napali sa svih strana. Naši su borbu prihvatili i borili se sve dok nisu poginula oba mitraljesca. Posle toga neprijatelj je još više stegao obruč tako da se od ove patrole spasio [samo] 7 drugova, dok je 6 zarobljeno. Tom prilikom izgubili smo 2 puškomitraljeza i 6 pušaka. Neprijateljevi gubici nisu nam poznati.

III

Kao što smo napred naveli, moral neprijatelja je na veoma niskom stepenu, što se vidi iz toga da je sva banda bila pijana.

Odmah posle prvih hitaca neprijatelj je svaki put pokušao da obiđe sad jedno sad drugo krilo našeg rasporeda kako bi nam udario u bok ili leđa. Naše jedinice svaki put su se snašle i u pravcu neprijatelja na tim mestima upućivale manje patrole koje su ga iznenađivale tako da m-u nijedanput nije uspelo da

[15] **Zaselak, 3 km jugoistočno od Žirija.**

" **Zaselak, 3,5 km jugoistočno od Žirija.**

[17] **Sada: Vrh nad Rovtami.**

obiđe naše položaje. Pri svakom pokušaju neprijatelja da izvrši juriš naši su ga pustili na vrlo malo odstojanje a zatim žestoko udarili po njemu.

Dostavljamo vam raspored naših jedinica:

III SNOUB »Ivan Gradnik«: Col — Crni Vrh — Podkraj.

VII SNOUB »Fr. Prešeren«: na sektoru Cerkljanski Vrh, i to Veharše[18] — Slabe.

XVI SNOUB »J. P. Vojko«: Vrhovec — Kladje.

Dolomitski odred Robidnica — Crni vrh.

Prilažemo brojno stanje ljudstva naše divizije (poslaćemo sledećom poštom[19]).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba:
Petelin Stanko Vojko
Vojko

Šef Odseka:
Vukčević Blažo
Vukčević

M. P.

17. 9.[20]

" Reči u zagradama su dopisane crvenom olovkom.

[t0] Datum je dopisan plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ i označava datum primitka izveštaja.

IZVEŠTAJ ŠTABA ZAPADNOKORUŠKOG NOP ODREDA OD 16. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA O SITUACIJI I AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA«

STAB
ZAPADNOKORUŠKOG ODREDA
NOV I POS
Na položaju, dana 16. 9. 44.
Broj: 316

Predmet: 15-dnevni operativni izveštaj.

ŠTABU KORUŠKE GRUPE ODREDA
Operativni odsek.

I) *Situacija.* U vremenu od poslednjeg 15-dnevnog operativnog izveštaja primećena je aktivnost i koncentracija nepr. jedinica koje su osetile prisutnost naših jedinica. Stalna patroliranja drumovima i postavljanje zaseda imalo je za posledicu da naše jedinice, zbog malobrojnosti, nisu mogle izvesti veće akcije. Neprijatelj, kod kojeg je primećeno da je dobro naoružan autom, oružjem, pokušao je da patroliranjem onemogući manevar naših jedinica te kontakt sa našim izvorima ishrane. Ovo su naše jedinice svojim starim partizanskim iskustvom sprečile i sa dobro smišljenim napadima napravile nepr. nove breše u njegovoj vojnoj mašini. Moral i udarna snaga naših jedinica u stalnom je porastu. Kod neprijatelja se primećuje, zbog neuspeha, sve veća nervoza i pometnja čemu treba pripisati i evakuaciju nemačkih porodica iz ugroženih područja. Povezanost naših jedinica sa civilnim stanovništvom sve je veća i čvršća jer stanovništvo iz dana u dan bolje upoznaje našu vojsku, njene ciljeve, borbu i uspehe. Veze koje smo uspostavili sa našim jedinicama funkcionišu, ali su povremeno ometane od neprijateljevih patrola ili izdajom naših dezertera.

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/III.**

II) *Plan Štaba.* Posebne i konkretne planove većeg obima Stab od poslednjeg izveštaja nije izradio. Izdata su uputstva i konkretni planovi za rušenje nepr. komunikacija i veza na čitavom sektoru ZKO.[2] Plan za rušenje komunikacija odnosi se pre svega na železničke pruge Celovec — Podrožca, Beljak — Trbiž itd., Ljubeljski i Jezerski drum[3] i ostale nepr. komunikacije. Svi napadi na komunikacije treba da imaju što veći diverzantski karakter i uspeh. Takode je izrađen plan i izdata uputstva jedinicama da se koriste partiz. taktikom prilikom napada na pojedine nepr. patrole i kolone. Bio je izrađen plan za mobilizaciju u industrijskim centrima na našem sektoru jer nam je uspelo da uspostavimo veze sa ovim centrima putem legalnih i ilegalnih kanala. I bat. izdato je konkretno naređenje da sa grupom od 15 ljudi pređe Dravu te uspostavi veze preko Drave. O detaljima izvršenja ovih planova naših jedinica izvestićemo.

U planu je pojačanje obaveštajne službe na čitavom sektoru i organizovanje kraćeg kursa za obaveštajce kod našeg Štaba. Radi popune i veće udarnosti, po naređenju i predlogu operat. oficira KGO[4] druga Janeza,[5] uključili smo III bat. u II bataljon. Za ovim se osećala potreba zbog malobrojnosti oba bataljona koji nikako nisu mogli uspešno kontrolisati svoje sektore i biti aktivni. Stab neki veći plan u operativnom smislu nije mogao da izvrši jer teži za tim da se sasvim mlade i neiskusne jedinice isprobaju i osposobe u manjim diverzantsko-partizanskim akcijama.

III) *Akcije*

1. 9. 44. Patrola 3. čete I bat. je prilikom patroliranja napala nepr. patrolu i ubila jednog Švabu. Jedan neprijateljski vojnik je ranjen. Poginuo je jedan drug.

1. 9. 44. Druga četa I bat. mobilisala je 13 Rusa, među kojima jednog oficira i tri Ukrajinke. Rusi su

[1] **Zapadnokoruški NOP odred**

[3] **Odnosi se na drum Tržič — Celovec preko prelaza Ljubelja i na drum Kranj — Velikovec preko prelaza Jezerskog vrha.**

[4] **Koruška grupa NOP odreda**

[5] **Ivan Kos Janez**

otišli u pratnji policije iz Beljaka u akciju protiv partizana. Kada su uspostavili kontakt sa našim jedinicama, ubili su 10 Švaba i nekoliko ranili. Zaplenili su 9 automata, 1 ruski mitraljez, 5 pištolja i 22 bombe te odgovarajuću municiju za automate, mitraljez i pištolje.

1. 9. 44. Patrola 3. čete presekla je na Ljubeljskom drumu 8 telefonskih stubova.

2. 9. 44. U Trnjama je 3 [četa] I bat. napala policijski automobil i oštetila ga. Ubijeno je 7 a ranjeno 4 Švaba. Naši bez gubitaka.

2. 9. 44. Napad na centar Štaba I bataljona. Izdajom 2 zarobljenih kurira Švabe su izvršile napad na centar Štaba. Švabe su otvorile mitraljesku vatru i počele bacati ručne bombe. Posle prvog rafala poginula je bataljonska bolničarka a 4 kurira srećno su umakli. Pomoćnik politkomesara[6] zahvaljujući svojoj prisebnosti ostao je u bunkeru, bacio se na zemlju i čekao da prestane vatra. Zatim se dočepao svog automata, uzeo tašnu sa bataljonskom arhivom, ispuzao iz bunkera i smestio arhivu na sigurno mesto. Odmah se vratio u bunker i otvorio vatru iz automata. Švabe su zbog iznenadne i jake vatre pobegle tako da je mogao poneti i pisaću mašinu, radio-aparat (oštećen parčadima bombi) i ostalu opremu. Sahranio je bolničarku i vratio se u Stab.

5. 9. 44. Na drumu Bistrica[7] — Bističke rovte[8] patrola I bataljona zaustavila je 2 nemačka vojnika, od kojih se jedan odmah predao a drugi (podoficir) je pokušao da pruži otpor, nakon čega je pao pogođen mecima.[9] Zaplenili smo 2 puške (franc.) sa 40 metaka, 2 ranca hrane i 2 uniforme.

5. 9. 44. Patrola 3. čete I bataljona zaplenila je od seoske straže u St. Janžu 2 puške sa municijom i jedan pištolj »Astra« sa municijom.

' Tone Urbas

[7] Odnosi se na Bistricu v Rožu.

[8] Odnosi se na selo Rute, 5 km južno od Bistrice v Rožu.

• Prepad je izvršen kod zaseoka Za Vrhom (na karti 1:100.000 piše: Zavrh) — vidi Arhiv VII, kut. 32-A, reg. br. 6/9.

5. 9. 44. Patrola 3. čete I bataljona napala je seosku stražu u Psinji Vesi[10] i razoružala je. Zaplenjene jedna puška i municija.

9. 9. 44. Švabe su u blizini Sele[11] napale III bataljon. Neprijatelj je bio jačine 30 ljudi. Naši su se dobro držali. Udarna snaga naših odlična i neprijatelja su odbili. Švabe su ostavile na bojištu 11 mrtvih, 1 zarobljenog, 7—8 ranjenika, oružje i ostali materijal. Borba je trajala 1/4—1/2 časa. Švabe su pružale vrlo slab otpor. Posle podne naišla je kolona jačine 100 ljudi koja nije imala nameru da vodi borbu već da pokupi mrtve.

Neprijateljevi gubici:

Mrtvih	30 ljudi
ranjenih	15 "
zarobljenih	1

Uništen neprijateljev materijal

Policijski automobil	1
telefonskih stubova	8

Zaplenjeno

Pušaka	12
mitraljeza	1
automata	10
pištolja	8
rezervne cevi za »šarac«	2
municije	preko 800 metaka
	80
bombi	47
tromblona	8
metaka za sign. pišt.	12

Nekoliko ranaca, uniformi i ostalog materijala.

Naši gubici

Mrtvih	2
ranjenih	—
zarobljeno	2
nestalo	3

[10] Na karti 1:100.000 (Izdanje GI JNA 1948) piše: Podsinja Ves.
[11] Redakcija nije mogla utvrditi na koje se Sele odnosi.

Naši gubici u materijalu

Pušaka	3	municije	280	metaka
automata	1	»	200	»
pištolja	2		40	»
		bombi	5	

IV *Naša i neprijateljeva taktika*

Naše jedinice primenjuju partizansko-diverzantske akcije dok neprijatelj patrolira drumovima i postavlja zasede.

V) *Kritički pregled naših akcija*

Akcije izvedene u ovom periodu bile su vešto zamišljene i izvršene. Zbog premeštanja i malobrojnosti pojedinih bataljona nije još postignuta ona udarna snaga koju se nadamo da ćemo postići spajanjem II i III bataljona. Borci će se u ovim manjim akcijama osposobiti i očvrsnuti za kasnije zadatke koji ih očekuju u skoroj budućnosti. Politička izgrađenost napreduje i zadovoljni smo uspesima koji su se vidno ispoljili.

VI) *Razno.* Posebnu pažnju posvetićemo rušenju komunikacija. Želimo poboljšati i obaveštajnu službu i učvrstiti i potražiti nove kanale za nabavku različitog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Mavrin Ivan

Komandant:
odsutan

[12] **STAB KGO**
Primljeno 17. 9. 44.
Broj: 70

u arhivu

" Tekst ispod potpisa dopisan je mastilom u Štabu Koruške grupe NOP odreda.

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 17. SEPTEMBRA 1944. ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA UPORIŠTE POGANEK I RUŠENJE MOSTA PREKO SAVE[1]

STAB
VII KORPUSA NOV I POJ 301[2]
Položaj, dana 17. IX 1944.

ZAPOVEST
(Sekcija Ljubljana — Celje 1 : 100.000)

Situacija:

U duhu izdatih direktiva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije sve jedinice na teritoriji Slovenije izvode ofanzivna dejstva na sve železničke komunikacije sa ciljem da se neprijatelju što više ometa saobraćaj i prevoz trupa.[3] Velike uspehe u ovim dejstvima postigle su jedinice IV operativne zone i Dolenjskog odreda na sektoru Ljubljana — Zidani Most. Saobraćaj na ovoj železničkoj pruzi već duže vremena je obustavljen. Jedinice Dolenjskog odreda su sem toga zauzele i uništile posade na železničkoj stanici Sava kod Litije koju još uvek drže u svojim rukama.[4] Ostale jedinice VII korpusa uništile su železničku prugu na ostalim sektorima i postigle znatne uspehe.

Neprijateljeve snage su za vreme ofanzivnih dejstava naših snaga ostale prilično pasivne, a naročito na sektoru Ljubljana — Zidani Most, gde do sada nisu vršile nikakve koncentracije niti su opravljale prugu da je osposobe za saobraćaj. Na sektoru Dolenjske i Notranjske, sem nekoliko manjih neprijateljevih ispada, veće neprijateljeve aktivnosti nije bilo.

Da se do maksimuma iskoristi povoljna situacija, Glavni štab NOV i POS izdao je naređenje da jedinice VII korpusa i IV operativne zone, pod operativnom komandom VII korpusa, izvrše napad i unište neprijateljevu posadu u Poganeku kod Litije te sruše železnički most preko Save.[5]

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332a/II. Jedan primerak dostavljen Štabu 4. operativne zone, a Glavnom štabu NOV i PO Slovenije na uvid (f. 21/111).

[8] Dopisano crvenom olovkom u Operativnom štabu, a označava broj delovodnika Operativnog štaba.

• Odnosi se na naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 22. avgusta 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. ll/III). Ono je izdato u duhu naređenja Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije od 17. avgusta 1944.

[4] Napad na uporište Savu izvršio je noću 8/9. septembra 1944. Treći bataljon Dolenjskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

[5] Zapovest za izvršenje ovih napada izdao je Glavni štab NOV i PO Slovenije 17. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11).

Za ovu akciju biće angažovane sledeće jedinice: IV SNOUB »Matija Gubec«, V SNOUB »Ivan Cankar«, Dolenjski odred pod operativnom komandom Štaba XV divizije; jedinice VI SNOUB »Slavko Slander« i XI SNOB »Miloš Zidanšek« pod operativnom komandom Operativnog štaba VI i XI brigade.

Napad naših jedinica podržaće saveznička avijacija sa 6 teških bombardera koji će u toku sutrašnjeg dana, u neodređeno vreme, bombardovati neprijateljevo uporište i most.

U vezi sa gornjim izdajem sledeće

naređenje:

1) XV divizija NOV i POJ sa IV i V brigadom te Dolenjskim odredom sa celokupnim ljudstvom i naoružanjem ovih jedinica

ima zadatak da posle izvršenog bombardovanja delom svojih snaga izvrši napad u cilju potpunog uništenja uporišta u zamku Poganeku, bunkera kod tunela i železničkog mosta na desnoj obali Save. Ostalim snagama vrši obezbeđenje na pravcima Kresnice, Laze,[6] Litija, Šmartno pri Litiji te Prežganje [i iz pravca] Ljubljane na drumu: Dobrunje — Besnica — Trebeljevo — Litija i iz pravca Preska. Na svim drumovima koji izvode u Litiju i na drumu Litija — St. Jurij[7] — Poganek napraviti jake zaseke i prokope te postaviti protivtenkovske mine.

Diviziji se pridaje I brdska haubica 75 mm za podršku napada na neprijateljeve otporne tačke.[8]

Mesto Štaba divizije treba da bude u rejonu Golišča. gde će se nalaziti i komandno mesto potpisanog.

2) VI SNOUB »Slavko Slander«, XI SNOB »Miloš Zidanšek« i Kamniško-zasavski odred sa celokupnim ljudstvom i naoružanjem

ima zadatak da odmah posle završenog bombardovanja savezničkih aviona izvrši napad u cilju uništenja neprijateljeve posade na mostu na levoj obali Save,

[6] Sada: Laze pri Dolskom.
[7] Sada: Podšentjur.
[8] Zapovest Štaba 15. NO divizije redakcija nije pronašla, a o izvršenju napada vidi dok. br. 85.

da sa minerskim jedinicama izvrši miniranje mosta i da ga potpuno sruši, zatim, kada nastanu uslovi, da uništi neprijateljeve posade na desnoj obali Save.
Postaviti obezbeđenje na drumu Ljubljana — Litija, sa leve obale Save, [i na pravcima] Domžale, Vače i Zagorje,[9] s tim da se na sektoru Dolsko — Sv. Trojica[10] — Vače — Sv. Gora[11] — Sava postave jake zasede. Na drumu napraviti snažne zaseke i prokope te drumove koji izvode u pravcu železničkog mosta kod Poganeka minirati protivtenkovskim minama. Sem toga onemogućiti svaki izlazak neprijateljevih snaga iz Litije levom obalom Save u pravcu Poganeka.[12]
Mesto Operativnog štaba treba da bude u rejonu Vače — Hotič.

Prilikom vršenja određenih dejstava treba iskoristiti eventualni postignut uspeh savezničkog bombardovanja i u brzom naletu zauzeti neprijateljeve otporne tačke, koristeći paniku i dezorganizaciju neprijatelja. Pri tome voditi računa da jedinice, koje budu vršile napad sa leve obale Save, ne dođu pod vatru jedinica koje budu vršile napad sa desne obale Save ili obrnuto.

Za vreme savezničkog bombardovanja sve jedinice treba oa budu na položajima udaljenim najmanje 1 km od železničkog mosta, kako ne bi došlo do nepotrebnih gubitaka od pogodaka iz aviona. Treba pretpostaviti da će bombe padati i dalje od mosta. Saveznički avioni mitraljiraće i eventualne koncentracije i pokrete neprijatelja na svim drumovima [koji izvode] u pravcu Poganeka. Zbog toga je potrebno da se jedinicama izdaju odgovarajuća naređenja kako one same ne bi bile mitraljirane.

Štab XV divizije i Operativni štab VI i XI brigade treba odmah da izvrše sve potrebne pripreme za izvršenje akcije i da potčinjenim jedinicama daju konkretne zadatke. Naročito treba izvršiti pripreme minerskih jedinica koje će minirati most i dati im konkretne zadatke o njihovim dužnostima. Blagovremeno pripremiti dovoljnu količinu eksploziva, i to: Štab XV divizije najmanje 1.000 kg, Operativni štab VI i XI brigade najmanje 3.000 kg, koji dopremiti u blizinu mosta da bi se u datom momentu mogao iskoristiti. Minerske jedinice i grupe moraju da pripreme dovoljnu količinu lopata, pijuka, testera, merdevina,

• Sada: Zagorje ob Savi.

[10] Sada: Trojica.

[11] Zaselak, 10 km severoistočno od Litije.

[18] Zapovest Operativnog štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« vidi u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332a/II, a o izvršenju zadatka dok. br. 65.

kanapa i žice, što će sve dolaziti u obzir za izvršenje miniranja. Ustanoviti da li je most već pripremljen za miniranje od strane Nemaca, a ove podatke dobiti i iskoristiti od zarobljenika. Ako se podaci ovim putem ne budu dobili, izvideti da li most ima minske komore i tu vršiti miniranje. Ako ove ne postoje, miniranje izvršiti na najpogodniji način.

Obaveštajni centri jedinica XV divizije i Operativnog štaba moraju u toku napada da prikupljaju podatke o eventualnim neprijateljevim koncentracijama i o eventualnom neprijateljevom nastupanju u pravcu mesta napada. O ovome treba odmah izveštavati na najbrži mogući način.

Referenti za vezu treba da uspostave dobre i solidne veze, i to: radio-veze, telefonske, kurirske i signalne. Operativni štab VI i XI brigade treba da obezbedi dobre i redovne veze sa Štabom korpusa pomoću telefonske veze kojom raspolaže Kamniško-zasavski odred preko Save. Mora osigurati redovan prelaz kurira preko Save do potpisanog. Radio-stanicu koju je Stab VII korpusa pre izvesnog vremena uputio u Operativni štab, odmah posle prijema ove zapovesti vratiti sa kompletnom ekipom na komandno mesto načelnika štaba VII korpusa. U slučaju da se ova radio-stanica više ne nalazi u Operativnom štabu, treba da uputite sa kompletnom ekipom svoju radio-stanicu. U tom slučaju Operativni štab će koristiti radio-stanicu Kamniško-zasavskog odreda. Obe ekipe radio-stanica treba da se sporazumeju za uslove rada. Radio-veza treba da bude svakog sata.

Sanitetski referenti XV divizije i Operativnog štaba treba da izvrše organizaciju sanitetske službe u svojim jedinicama. Treba da obezbede sigurnu evakuaciju ranjenika.

U slučaju da saveznička avijacija ne bude pogodila ni zamak ni most, što se mora utvrditi sa osmatračnica, napad će se izvršiti dana 18. o.m. naveče, najkasnije do 21 časa. U svakom slučaju jedinice su odgovorne za konspirativno kantonmanovanje i za prikriven prilaz mestu napada.

Stab XV divizije dodeliće pisaću mašinu sa daktilografom, odn. daktilografkinjom i 4 kurira, a Operativni štab VI i XI brigade 4 kurira koji će se vratiti posle završenih dejstava.

Veza sa načelnikom štaba korpusa je na Goliščama kod Kokolja.

Znaci raspoznavanja:

za 18. IX 1944	Janko — Tine	Mina — Maribor
za 19. IX 1944	Slavko — Drago	Top — Tržič
za 20. IX 1944	Miha — Marko	Sedlo — Sava

Operativni štab VI i XI brigade mora posle izvršenog napada i nadalje održavati vezu [sa potpisanim] u cilju izvršenja

daljih zajedničkih akcija, o čemu će dobiti naknadna naređenja.[13]

U slučaju da savezničko bombardovanje bude odloženo za 1 dan, akcija će se izvršiti 19. o.m. sa istim zadacima.[14]

Stab XV divizije treba da preduzme sve potrebno za pokret svojih snaga preko granice na položaje Stanga — Golišče. Pokret treba da počne najkasnije noćas u 23 časa. Pravac pokreta Vinji Vrh — Kostrevnica — Crni Potok — Volčja [Jama] — Stanga. Prema potrebi Stab divizije može menjati pravac pokreta.

"SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za Stab VII korpusa
M. P. nač. Štaba, potpukovnik:
Franc Poglajen

[13] Stab 7. korpusa NOVJ imao je u planu da se izvrši zajednički napad na neprijateljsko uporište Litiju, ali se zbog neprijateljevih pristiglih pojačanja od tog napada odustalo (vidi dok. br. 60).

[14] Stab 7. korpusa NOVJ je 18. septembra 1944. izvestio Operativni štab 6. i 11. brigade o sledečem: »Danas sam primio obaveštenje od Gl. št. da če se predviđena operacija vaših i jedinica XV div. izvršiti 20. o.m. posle podne. Pripremite svoje jedinice u smislu moje izdate zapovesti od 17. o.m. Akcija če se izvoditi pod istim uslovima kako je to bilo predviđeno za 18. om.« ... (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332a/II.) Stab 7. korpusa NOVJ je verovatno dostavio istovetno obaveštenje i Štabu 15. NO divizije, ali ga redakcija nije pronašla.

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 19. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 17. SLOVENAČKE NO BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« O ZADACIMA I OPERATIVNOM PODRUČJU BRIGADE[1]

STAB
DC KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 19.9. 1944.
Br. 598

ŠTABU 17. BRIGADE »SIMON GREGORČIČ«

i

Uprkos tačnim direktivama koje smo vam već dali u pogledu uključenja BBO[2] i ITO[3] u vašu brigadu[4] kao i u pogledu rasporeda, mišljenja smo da ipak niste pravilno rasporedili snage koje su sa uključenjem oba odreda došle u obzir. Niste oformili neko jako brigadno jezgro kojim bi mogli da operišete i u datom momentu sa istim da postupate po direktivama koje vam je doneo drug kapetan Matejka.[5]

Istovremeno morate ovladati i čitavim terenom, i to batalionima koji moraju biti takve jačine da brigada kao osnovno i najudarnije jezgro ima 800 ljudi. Bataljone koji će ostati van sastava brigade rasporedite na sledeće sektore:

jedan u Brda, drugi kod Tolmina, treći u Režiju a četvrti na sektor Breginj — Viškorša — Tarčent — Faedis — Robidišče.

Zadatak ovih bataljona je uglavnom mobilizacija, kontrola i čišćenje terena i pripremanje akcija, koje će izvršiti zajedno sa brigadom kada ova stigne na njihov sektor. Istovremeno je zadatak ovih bataljona da pripremaju hranu za brigadu kao i drugi materijal koji treba da nabavljaju u Furlaniji, gde je narod još uvek oduševljen za naše bonove te ovi važe kao odlično sredstvo plaćanja.

Brigada treba da se kreće po celoj teritoriji od bataljona do bataljona i da zajedno sa njima vrši akcije, što je naročito važno zbog toga da ovi bataljoni ne postanu sasvim neborbeni i vezani za teritoriju. Štab brigade mora sa njima održavati što tešnju vezu, stalno im davati konkretne zadatke i voditi nad nji-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 283/III.
[1] Briško-beneški NOP odred
[3] Idrijsko-tolminski NOP odred
*** Opširnije o uključivanju ovih odreda u sastav brigade vidi dok. br. 15.**
[5] Evgen Matejka Perne

ma što češću kontrolu. Stab brigade treba da organizuje vezu sa njima na taj način i takvim sredstvima da će, obzirom na blisku budućnost, svakog momenta imati sve jedinice u svojim rukama.

U smislu gornjih direktiva

naređujemo:

1. Odmah treba koncentrisati brigadu i njeno brojno stanje podići na 800 ljudi.[6]

2. Bataljoni koji su van sastava brigade treba da se nalaze na pomenutim sektorima sa takvim brojnim stanjem da brigada ima 800 ljudi.

3. Mobilizacijom ojačavajte ove bataljone, ali njihovo brojno stanje ne sme da prelazi 180 ljudi.

4. Izvršite reorganizovanje brigade prema novoj formaciji koja je priložena.[7]

Ponovo upozoravamo da je od velike važnosti da nam redovno dostavljate izveštaje i da sa nama uspostavite što bolju vezu, što je značajno kako za nas tako i za vas u pogledu davanja direktiva prema kojima ćete se ubuduće ravnati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
V. Avbelj

Komandant — ppukovnik:
Stane

Dostavljeno: Štabu XVII SNOB
" XXX divizije

[6] Brigada se skoncentrisala 19. septembra 1944 (vidi dok. br. 55).

[7] Odnosi se na formaciju jedinica koju je propisao Glavni štab NOV i PO Slovenije 13. jula 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 119).

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 19. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBI KOJU JE VODILA 18. SLOVENACKA NOU BRIGADA »BAZOVIŠKA« U REJONU ŠTANJELA[1]

STAB XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV IN POJ
OPERATIVNI OTSEK
Št. SI.
Položaj dne 19. sept. 1944

Relacija o borbi Op[2]
15. 9. 1944 kod Štanjela.

ŠTABU IX. KORPUSA NOV IN POJ
(Operativni odsek)

(Topografska sekcija 1:100.000 ital. izdanje)

U toku noći 11. na 12. 9. 1944 [je] 18. SNOUB »Bazoviška«, posle napada izvršenog 11. 9. 1944 na neprijateljsku avtokolonu kod s. Ossecca,[3] posela sektor Cobbia[4] — S.[ant] Daniele del Carso[5] — Cobidil [di] S.[an] Gregorio[8] u sledećem rasporedu: 2. bataljon Cobbia sa zadatkom da štiti desni bok rasporeda i istovremeno da posluži za udaranje u bok neprijatelja koji bi eventualno nadirao sa pravca Capriva del Carso[7] — S. Daniele; 1. bataljon posedao je položaje zapadno od Štanjela po prednjoj ivici šumice levo od kote 364; 5. bataljon nalazio se iza 1. bataljona, koji je branio prilaz S. Daniele, i bio je u brigadnoj re-

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1. U zaglavlju je otisnut četvrtasti štambilj. Stab divizije se služio kartom italijanskog izdanja, pa su nazivi naselja pisani na tom jeziku. Međutim, Stab 9. korpusa NOVJ izvršio je prepis ovog izveštaja i dostavio ga Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, promenivši italijanske nazive naselja u slovenačke nazive (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 22/1).

[a] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

' Italijanski naziv za s. Osek. Napad na neprijateljevu auto-kolonu kod ovog sela izvršila je brigada 12. septembra 1944 (vidi dok. br. 37), a pokret na Kras (iz zaseoka Vožice), 2 km severoistočno od Sempasa) izvršila je u 20 časova 14. septembra 1944. i zaposela položaje u rejonu Štanjela u 5 časova 15. septembra 1944 (vidi izveštaj 30. NO divizije od 17. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226'I).

[1] Kobja Glava; sada: Kobjeglava

[5] Štanjel

• Kobdilj

[7] Kopriva

zervi; 4. bataljon posedao je položaje po prednjem nagibu brda od Cobidil — a do kote 332 sa zadatkom da odvrati pažnju neprijatelja i umanji njegov pritisak na S. Daniele; 3. bataljon bio je isturen unapred iznad s. Paniqua;[8] njegov zadatak bio je čisto manevarski: da dejstvuje u neprijateljskoj pozadini tek onda kada bi neprijatelj bio i suviše angažovan sa 1. i 4. bataljonom, u kom slučaju izvršilo bi se potpuno opkoljavanje neprijatelja.

Po podacima naše obaveštajne službe od 11. 9. 1944 dalo se konstatovati da je u postojanku[9] Capriva prišla[10] jedna kolona od CO kamiona, a isto tako da je ojačena i postojanka Vipacco.[11] Nikakva koncentracija ili pokret nije se zapazio što bi dalo povoda da se pretpostavi ma kakva ofanziva preduzeta od strane neprijatelja.[12] U glavnom očekivao se neprijateljski ispad u cilju ovlađivanja kote 364 i posedanja S. Daniele, gde je imao nameru po svaku cenu da formira novu postojanku koja bi imala za zadatak u sistemu drugih postojanki da obezbedi prugu Trieste[13] — Rifembergo[14] — Gorizia[15] i da onemogući pristup naših snaga na Kras.

12.[16]9.1944 neprijatelj je ispoljio svoje ofanzivne namere, u početku, ograničujući se samo na dva pravca: Capriva i s. Branizza.[17] Samo malo docnije dalo je se videti da neprijatelj raspolaže superiornim snagama i da teži opkoljavanju naših jedinica i uništenju istih. U tom trenutku trebalo se računati da pred sobom imamo neprijatelja jako brojnog, koji raspolaže sa 2500 — 3000 ljudi i artileriskim naoružanjem i oklopnim kolima u izvesnom broju.

Neprijatelj u glavnom nadirao je sa 7 pravaca, vezujući nas frontalno moćnim snagama i pokušavao je da nas zgnječi bočno i nađe nam se u pozadini, čime bi postigao potpuno opkoljavanje i doveo naše jedinice u bezizlazan položaj.

1. kolona nadirala je Rifembergo — Locavizza[18] — S. Daniele u jačini 300 vojnika i u čijem sastavu nalazila se jedna

[8] Ponikve
[9] uporište
[10] stigla
[11] Vipava
[12] Iz Furlanije je preko Općina na područje Krasa 7. septembra 1944. stigao 2. italijanski dobrovoljački bataljon »Italija« sa ciljem da uspostavi uporište u Štanjelu. Zbog borbi s jedinicama 30. NO divizije (vidi dok. br. 31) neprijatelj je uspostavio to uporište tek 13. septembra 1944, nakon angažovanja i delova 136. rezervnog brdskog lovačkog puka 188. rezervne brdske divizije i delova 10. SS policijskog puka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 73/IV.)
[15] Trst
[14] Rihemberk, sada: Branik.
[15] Gorica
Trebalo bi: 15.
[17] Braniča; sada: Spodnja Braniča.
[18] Lukovec

brdska prateća baterija (4 topa) kalibra 75 mm i izvestan broj pešactijskih pratećih topova i 50 mula.

2. kolona kretala je se sa pravca Comeno[19] — Cobbia, najbrojnija 700 vojnika potpomognuta sa 3 tenka i 2 oklopna automobila i raspolagala sa 16 kamiona.

3. kolona dejstvovala je putem Capriva del Carso, od 14 kamiona nekoliko oklopnih automobila naoružanih topovima manjeg kalibra i jačine 350 vojnika. Za potpomaganje ove kolone ispred Caprive bila je postavljena jedna baterija bacača 81 mm, najmanje njih 4.

4. kolona koja je se kretala po putu Sesana[20] — Tomadio[21] — Paniqua bila je kao neka vrsta pobočnice kolone br. 3 i brojala je oko 150 vojnika.[22]

5. kolona dolazila je s. Branizza i imala je da izbije na kotu 332 i zaposedne Cobidil. Ta kolona iznosila je oko 500 vojnika. Za ovlađivanje Cobidila bilo je predviđeno oko 200 vojnika, a drugih 300, od kojih 150 konjanika — jedan konjički eskadron, imali su da dejstvuju dolinom reke Branizza, t.j. s. Branizza — Inf. Branizza.[23]

6. kolona upućena iz Vipacco imala je da se dočepa s. Ersel in Monte[24] i izbije u našu pozadinu i spoji sa kolonom koja je operirala sa pravca Montespino.[25] Ona je bila sastavljena od Nemaca i be-ga, njena jačina iznosila je preko 100 vojnika.

7. kolona operisala je sa pravca Montespino — Rifembergo gde je se delila u dve manje kolone, desna kolona u jačini 200 prema Svino[26] i leva kolona u jačini 300 prema Berie.[27] Ova kolona imala je obuhvatni karakter i postavljao joj se zadatak da operiše u pravcu 6. kolone i preseče naše izvlačenje od Samaria[28] preko sedla ispod kote 333 kod Vertazzi.[29] Bila je isključivo sastavljena od italijanskih fašista.

[19] Komen
[20] Sežana
[21] Tomaj
[22] Ovu kolonu sačinjavala je jedna četa 83. pionirskog bataljona 188. rezervne brdske divizije ojačana s jednim vodom 2. čete 137. rezervnog brdskog lovačkog puka i 3 protivtenkovska topa. Kolona je imala zadatak da zajedno sa ostalim snagama koje su dejstvovale sa juga zauzme Štanjel i Kobdilj te da nabaci jedinice NOVJ u ovom rejonu na snage koje su nastupale sa zapada, severa i istoka. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 171.)
[2S] Zgornja Braniča, zaselak 3 km istočno od Štanjela, na karti: Braniča.
[24] Erzelj
[25] Dornberk
" Zavino. I na karti 1:100.000 izdanje GI JNA 1949. piše Svino.
[27] Brje, selo 2 km severoistočno od Rihemberka (Branik), na karti 1:100.000, izdanje GI JNA 1949, nije označeno.
[28] Šmarje
[29] Vrtovče

U 6.30 h. kolona koja se kretala sa pravca Capriva naletela je ispod kote 291 na naše minsko polje, istovremeno kolona od Sesana prošavši s. Paniqua bila je stavljena pod vatru od strane 3. bataljona. Bataljon je borbu vodio uzmičući ka Pivki do 12 h., kada se je izgubio svaki kontakt sa njim s obzirom na situaciju na ostalom delu sektora. 2. bataljon koji se nalazio kod Cobbia, našavši se odrezan[30] od glavnine brigade zbog dejstva 1. kolone prema Locavizza i izbijanja 2. kolone, koja je sama bila 7 puta jača od njega, bio je prinuđen brzo da isprazni selo i da se zavuče u borovu šumu kota 364, tako da je bio neprimećen od neprijatelja. Tokom sledećeg dana vratio se je u sastav brigade.

Odmah stupa u dejstvo baterija bacača raspoređena ispred Capriva obasipajući položaje na S. Daniele. Oklopni automobili prešavši železnički most kod Cobidil svojim topovima pokušavaju da eliminišu naše otporne vatrene tačke. Vatra 1. bataljona sa dominantnih tačaka ne dozvoljava neprijatelju da se približi, istovremeno efikasno vatreno dejstvo 4. bataljona u bok nastupajućem neprijatelju koči dalje napredovanje 3. kolone. 4. bataljon zbog iznenadnog pojavljivanja 5. kolone sa pravca s. Branizza preko kote 176 morao je brzo da zapusti položaje i da se povuče preko kote 301 na položaj istočno od S. Daniele. Povlačenje je bilo brzo i u potpunom redu, ne pretrpevši pri tom nikakve gubitke. Za momenat dejstvo 3., 4. i 5. kolone bilo je otstranjeno. Sva pažnja morala se posvetiti 2. koloni i specijalno 1. koloni od pravca Locavizza koja je uz to bila potpomagata vatrom brdske baterije i pratećih pešadiskih topova. Ubacivanjem 5. bataljona na produžetak desnog krila 1. bataljona povijenog u nazad prodiranje bilo je energično preprečeno. Ubistvena vatra našeg lakog i teškog naoružanja nije dozvolila neprijatelju da izađe iz šumice i pokuša forsiranje većih snaga preko otvorenog i brisanog terena. Neprijatelj je bio prinuđen da istura manje rastresite grupe. Uzan prostor i otkrivenost terena ne dozvoljavaju drugoj koloni da razvije svoje moćne snage i da dođe do izražaja.

Situacija ostaje neizmenjena sve do 9 h., u znaku obasipanja naših položaja od strane neprijateljskog teškog naoružanja. Nadiranje konjičkog eskadrona sa pravca S.fuperiore] Branizza dolinom reke Branizza i pojave 7. fašističke kolone na Berie diktirali su brzo i odlučno povlačenje niz strme padine kota 293 i 364, prelaz reke i posedanje sledečih položaja. Svaka neodlučnost u tom pogledu ugrozila bi i dovela u pitanje docnije izvođenje te namere. Odmah je bila izbačena jedna teška Breda na prednji nagib kote 223 sa zadatkom da zatvara cestu od Inf. Branizza, dok je 2. četa 5. bataljona izvršila zaposedanje kote

[30] **odsećen**

267, osiguravajući se protiv s. Branizza i Gabria[31], sa zadatkom da izvrši prihvat povlačećih snaga.

Oko 11 h. 1. bataljon, prekinuvši vatreni dodir sa neprijateljem, uspeo je da se povuče i da zauzme nove položaje od kote 223 do seoskog puta koji ide kroz šumu između kota 216 i 267. Istovremeno sa 1. bataljonom vrši izvlačenje i 4. bataljon koji zamenjuje 2. četu 5. bataljona na koti 267, produžavajući svoje položaje sve do početnog slova G iz naziva za selo Gabria. 2. četa 5. bataljona odmah je bila upućena najkraćim putem da što pre posedne sedlo ispod kote 333 iznad s. Vertazzi i time osigura i zagarantuje povlačenje brigade. Pošto se je uspešno izvršilo povlačenje oba bataljona 1. četa brzo je zapustila svoje položaje i sjurila se preko reke Branizza i potom neometano od neprijatelja da posedne položaje između slova Z i A iz geografskog naslova za s. Branizza, s frontom prema Rifembergo.

U 11 h 15 m. pojavljuje se drugi deo 5. kolone u jačini 300 vojnika, krećući se putem od S.[uperiore Branizza] prema Inf. Branizza. Dospevši po putu u visini kote 267 jedan deo okrenuo je na desno po stazi koja se pruža ispod imenovane kote i kolskog puta za Gabria, drugi deo kolone produžio je putem prema mostu ispod kote 132. U momentu kada je kolona dospela do mosta bila je stavljena pod našu ubilačku vatru, to je bio signal da su druge snage otvorile vatru na deo kolone koji se kretao ka Gabria. Neprijatelj gubeći velike gubitke u mrtvim i ranjenima dao se je u divlji beg tražeći spas u šumi ispod S. Daniele na levoj obali reke Branizza. Neprijateljski gubici iznosili su preko 30 mrtvih i ranjenih.

Do 12 h. nije se dalo zapaziti nikakav pokret na dominantnim kotama kod S. Daniele, tek u podne bili su zapaženi prvi neprijateljski vojnici. (Sporost neprijatelja i njegovo nereagiranje na naše povlačenje nije se dalo objasniti. Tek 14.[32]9.1944 saznali su se pravi uzroci neprijateljeve neaktivnosti u momentu našeg prvog zapuštanja položaja. Po pričanju jednoga civila su ga naterali da izvrši prevoz njihovih mrtvih i ranjenih palih u prvom naletu sa pravca Locavizza. On sam je prevezao 5 mrtvih i 3 ranjena.)

U 12 h. 1. četa 5. bataljona bila je upućena na kotu 397 prema Svino da spreči fašističko nadiranje i izbijanje na put Svino — Samaria. U 12,30 h. 1. i 4. bataljon započeli su sa izvlačenjem na nove položaje M.[onte] Scol[33] i M. Acuto[34] na koje su dospeli oko 14 h. 1. bataljon imao je da posedne kotu 397 dok je 4 bataljon 333. Za vreme povlačenja neprijatelj nije ništa uči-

[31] **Gabrje**
[32] **Verovatno bi trebalo: 18.**
[33] **Skolj, trig. 418.**
[31] **Ostri vrh, k. 421.**

nio sa svoje strane da nam ga omete, [ne] bacajući za nama svoje pešadiske snage, ograničujući se samo na tučenje artilerijom sa položaja na Locavizza i u s. Branizza.

Pošto su 1. i 4. bataljon izbili na nove položaje izvršeno je novo pregrupisavanje snaga na njima. 4. bataljon posedao je M. Scol od kote 397 do trigonometriske tačke 418, 1. bataljon M. Acuto od kote 333 do slova I (poslednje) sela Lisiachi,[35] 5. bataljon razvio je se duž seoskog puta Svino — Vertazzi.

Oko 15 h. omanja fašistička patrola koja se kretala od Svino prema Samaria bila je napadnuta i proterana natrag. U 16 h. Nemci su od Garbia izbili u s. Potok[36] (grupa kuća iznad slova go iz naziva za s. Stegozzi[37]). Ali mi nismo na to reagovali da ne bi razotkrivali svoje položaje. Celo popodne Nemci su sveli svu svoju aktivnost na tučenje artilerijom sela Samaria i brda iznad nje. U 19 h. brigada je započela sa napuštanjem položaja u cilju povlačenja i prebacivanja preko automobilskog puta Gorizia — Aidussina.[38] Povlačeći se brigada je se kretala u sledečem marševskom rasporedu: 1. bataljon, dajući 1. četu u prethodnicu, 4. bataljon i 2. četa 5. bataljona, dok je 2. četa imala da da osiguranje na mestu i pošto brigada pređe Vipacco[39] da obrazuje brigadnu zaštitnicu. Brigada imala je da se krene Sable gr. de[40] — Dobraule[41] — Skrilla[42] — Rusti[43] — Camigna.[44] U 20 h. 1. četa 1. bataljona u prethodnici u visini Dobraule naletela je na nemačko-be-ga zasedu uspevši da je protera bez gubitaka, omogućivši time nesmetano i neuznemiravano kretanje glavnine. U 21 h. cela brigada prešla je autostradu i izvukavši se iz svakog daljeg ugrožavanja od strane neprijatelja.

Pokušaćemo da razmotrimo pripreme i izvođenje operacije preduzete od strane Nemaca protiv naših trupa na položajima kod S. Daniele 15.9.1944. Zaključujući iz svega Nemci su imali potpune podatke o rasporedu i kretanju naših trupa na sektoru Krasa. Konstatuje se činjenica da je nemačka obaveštajna služba aktivna i dobro informisana. Raspolažući sigurnim podacima o partizanskim snagama nemačka komanda rešila se je da izvrši ofanzivni ispad protiv njih.

Nemačkoj komandi stajale su na raspoloženju trupe evakuisane sa južnog bojišta i za tu svrhu upotrebila je oko 3000

[35] **Lisjaki**
[36] **To je zaselak 3 km severoistočno od Štanjela.**
[37] **Stegovci**
[38] **Ajdovščina**
[39] **Odnosi se na reku Vipavu.**
[40] **Velike 2ablje**
[41] **Dobravije**
[42] **Skrilje**
[43] **Rustji, zaselak 4,5 km zapadno od Ajdovščine.**
[44] **Kamnje**

vojnika, nešto brdske artilerije transportovane tovarnim grlima, desetak oklopnih automobila i nekoliko bornih kola. Upotrebljerie jedinice bile su moderno naoružane sa obilnim automatskim naoružanjem i imale u svome sastavu prateće pešadiske topčiće i bacače kal. 81 mm. Trupe su vodile sa sobom kuhinje i komoru.

Raspolažući dovoljnim snagama Nemci su bazirali svoj plan na ideji obuhvata i opkoljavanja. Nameravali su da protivnika vežu jakim snagama frontalno sa pravaca Paniqua — Capriva i Cobbia, istovremeno sa pravca s. Branizza za leda upadnu u naše položaje i razdvoje naše snage. Kolona koja je operisala preko Locavizza imala je zadatak da zaobiđe naš raspored po grebenu i koliko se to da da neopaženo izbije na kotu 364 kod S. Daniele koja pretstavlja ključ položaja i time odreže naše trupe. Drugi deo 5. kolone, sastavljen pretežno od konjanika, imao je da kontroliše dolinu reke Branizza. 6. i 7. kolona trebale su da se spoje na prostoru Samaria i Vertazzi.

Za nemački operativni plan možemo da kažemo da je skroz šablonski i da smo počevši od januarskih ofanziva imali stalno posla s njim, koncepcija unutrašnjih i spoljnih obruča — potpuno uništavanje neprijateljskih snaga. Zbog te svoje krutosti nijedan nemački plan do sada nije uspeo, a uz to i same kolone operišu i suviše sporo i bez energije i inicijativnosti. Tako uvek imamo zadocnjavanja u radu kolona i samim tim i nepostizanje opkoljavanja. Nemcima se mora prebaciti, da iz nepojmljivih razloga zanemaruju princip iznenađenja u potpunosti. Uspevši da se koncentrišu neopaženo na polazne položaje u toku noći, čekaju da u veliko dan ovlada pa tek onda da preduzmu operacije, time je efekat promašen. I pored ogromne nadmoćnosti i ideje obuhvata to ne pretstavlja opasnost jer se uvek ima vremena da se jedinica izvuče iz klješta; ako bi se govorilo [o] opasnosti, ona je čisto lokalnog karaktera i na pojedinim otsecima sektora i da se uvek predupreditи upotrebom rezerve.

Ako razmotrimo rad pojedinih rodova vojske možemo konstatovati n.pr. da je nemačka pešadija bila vrlo obazriva, imala rastresit raspored i njeno prebacivanje bilo na svom mestu. Malim snagama pokušavala je da razotkrije naše položaje i ukaže ciljeve za svoje teško naoružanje i prateću artileriju. I pored toga što su Nemci raspolagali teškim bacačima njihovi rezultati gađanja bili su ravni — 0. Principijelno gađanje vršili su grupno, najmanje dva oruđa. Artilerija koja je imala udela u borbi nije požnjela očekivane rezultate. Topovi koji su dejstvovali sa tenkova upotrebljavali su isključivo udarne granate, dok su se brdski topovi služili i tempirnim. Konjica, upotrebljena u dolini reke Branizze, pretrpela je fijasko (bili su sjahali u s. Branizza i kretali se pešice). Dočekani vatrom našeg automatskog

naoružanja jednostavno razbegli su se po brdima i od sebe nisu dali ni traga ni glasa.

Uzgredno morali bi da se osvrnemo i na 7. kolonu koja je operisak. sa pravca Montespino — Rifembergo, sastavljena isključivo iz italijanskih fašista. Jako brojna ona je u toku celoga dana bila skroz neaktivna. Ma kakav njen gest bio bi opasnost za naš pravac povlačenja.

O nemačkim gubicima u ljudstvu i materijalu ne možemo da govorimo, jer nemamo za to nikakve proverene podatke. Možemo se ograničiti da ukažemo da su osetni kako u mrtvim tako i u ranjenima.

Govoreći o našim trupama moramo prvo da se osvrnemo na rad naše obaveštajne službe. Ovom prilikom ona nije izvršila nijedan deo onoga što bi morala da uradi. Iznoseći to, ne mislimo za to da krivimo nju. Ukazaćemo samo na sledeće činjenice: Posmatrajući sektor Krasa padaju u oči dva pojasa postojanki — bliži sastavljen od novo osnovanih i dalji od starih postojanki. Da bi se mogla vršiti kontrola nad njima obaveštajci se moraju probiti. Nastaje teškoća u pogledu izveštavanja, jer se ne može upotrebiti nijedno prevozno sretstvo, tako da je obaveštajac prinuđen lično da izvesti gubeći pri tome u vremenu zbog teškog terena i kretanja van puteva. Sama služba zahteva da obaveštajci nose u takvim prilikama male ručne emisione stanice i u tom slučaju podaci bi bili dostavljeni pravočasno[45] (ali na žalost daleko smo još od toga!).

Sto se tiče rasporeda naših trupa odmah se da konstatovati da apsolutno nije odgovarao za ovu priliku. Jedinice razdvojene putevima udaljene jedna od drugih tako da uvek postoji opasnost da budu odrezane jedna od drugih i počesno tučene. Raspored je bio zauzet jer se očekivalo uobičajeno nadiranje sa pravca Capriva. Bez obzira na novostvorenu situaciju komandni kadar uspeo je na vreme da se snađe i da prilagodi raspored svojih trupa novim uslovima. Bataljoni su se održali kao celina i uspeli da savladaju tehničku teškoću izvlačenja iz borbe pod neprijateljskim pritiskom i blagovremeno da posednu nove položaje. (Jedino komandant 4. bataljona nije izvršio naređenje komandanta brigade da postavi jednu četu na zadnji nagib brda iznad Cobidila, čime bi preprečio verovatno nadiranje sa pravca s. Branizza). Isto tako naš komandni kadar bio je samoinicijativan i odlučan u najkritičnijim momentima kada je bio ostavljen sam sebi i morao säm da odlučuje o sudbini podređenih jedinica, primer 2. i 3. bataljona.

Naš borac, imajući pred sobom prekaljene nemačke trupe, nije ni za pedalj ustuknuo pred njima, već je bio hladnokrvan

[45] **blagovremeno**

i pribran vršeći mirno svoj zadatak. Njegov pravilan stav nije dozvolio da Nemci preduzmu inicijativu u svoje ruke i nametnu mu njihovu volju. Svojom ubistvenom vatrom, naprotiv, kočio ih je i nije im dozvoljavao da se lako kreću. Za vreme povlačenja sačuvao je borbenu disciplinu i sve radnje izvodio u najvećem redu. To najbolje dokazuju gubici koje smo pretrpeli za vreme borbe (do sad primljeni): 1 mrtav, 3 ranjena, i 28 nestalih, od kojih su se neki vratili odmah sutradan po završenoj borbi.

Možemo da budemo ponosni na postignute rezultate u toku borbe, bez obzira na nesrazmernu superiornost koju je imao neprijatelj nad nama u ljudstvu i naoružanju. Činjenica je da neprijatelj raspolaže boljim oružjem od nas i da moramo isto i mi da učinimo sa svoje strane sve da otklonimo minus koji pretstavlja za nas italijansko oružje kojim raspolažemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Namestnik[46] komandant, major:
Rojšek Franci
Rojšek Franci

Sef. Oper. otseka, p.por.
Janković Dragoslav
Drag. M. Janković

M. P.

[46] **zamenik**

IZVEŠTAJ ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 19. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O ZADACIMA I PROBLEMIMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OP. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 19. 9. 1944.
Br. 619

629

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

Na osnovu naređenja vašeg Štaba 1042 od 22. 8. 1944. dostavljamo vam 15-dnevni izveštaj užeg Štaba.

a.) *Rad i planovi jedinica uopšte i problemi:*
Za poslednjih 15 dana u radu oba odreda uglavnom smo se ograničili na tri osnovna zadatka:

1. Mobilizaciju
2. Izvršavanje odredskih zadataka i rušenje komunikacija
3. Upućivanje grupa preko Drave

Mobilizacija: Pošlo nam je za rukom da sa mobilizacijom otpočnemo više na severu gde su naše manje grupe otišle i mobilisale gotovo sve do Drave. Uglavnom postoje najveće mogućnosti za mobilizaciju na jug [oslovenskom] delu Koruške a pre svega u industrijskim predelima. U austrijskim predelima Koruške stanje je slabo jer je Hitler već gotovo sve mobilisao. Ovakvo stanje se naročito odražava na zapadnim predelima gde je naš ZKO[2] za poslednjih 14 dana mobilisao samo druge nacionalnosti: Ruse, Francuze i Italijane.

Izvršavanje odredskih zadataka i rušenje komunikacija: Za poslednjih 15 dana sve izvršene akcije bile su sasvim odredskog karaktera te je gotovo uporedo sa svakom akcijom vršena i mobilizacija tako da smo naročito Štab Istočnokoruškog odreda ozdravili od ranijih grešaka koje je pravio.[3] Intenzivno rušenje

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom. I u gornjem desnom uglu dopisan je mastilom broj delovodnika.

[2] Zapadnokoruški NOP odred

' Radi otklanjanja uočenih grešaka u radu štabova Istočnokoruškog i Zapadnokoruškog NOP odreda, Stab Koruške grupe NOP odreda izdao im je 26. avgusta 1944. direktive za dalji rad (vidi knj. 15, dok. br. 124).

komunikacija otpočelo je na osnovu naređenja koje smo primili od Štaba IV op. zone.[4]

Upućivanje jedinica preko Drave: Za poslednjih 15 dana Istočnokoruški odred obrazovao je dve grupe jačine od po 15 ljudi sa dobrim naoružanjem i uputio ih kao pojačanje tamošnjoj četi. Sa ove dve grupe uputili smo i radio-stanicu. Sa sledećom grupom uputićemo onamo i Stab odreda.[5] Pa i Zapadnokoruški odred će za nekoliko dana uputiti pripremljenu grupu od 15 ljudi kao pojačanje čete koja se već od marta nalazi južno od Celovca. Štabu odreda daćemo zadatak da se poveže sa ovom grupom i grupama koje dejstvuju na Svinškoj planini.

Početkom ovog meseca stigla je u Ziljsku dolinu četa iz sastava Briško-beneškog odreda jačine 21 čoveka, koju je doveo naš operativni oficir poručnik Mencin[6] i rasporedio je na određeni sektor.[7]

Za poslednjih 14 dana primećeno je znatno poboljšanje rada u Zapadnokoruškom odredu, koji je izvršio nekoliko uspelih akcija, a razlog je u tome što su bataljoni koji su bili upućeni na nove sektore već dobro upoznali teren te se saživeli sa prilikama koje ovde vladaju.

Pošto smo primili naređenje o rasformiranju Koruške grupe odreda,[8] tačka b.) otpada.

c.) *Problem naoružanja.* Pošto se baš u poslednje vreme pomoć saveznika povećala, nismo suočeni sa problemom naoružanja.

d.) *Problem kadrova.* Pošto vojska, naročito na istočnom sektoru, veoma brzo narasta, osetno nam nedostaje pre svega niži i sposoban srednji kadar. Ovaj se problem delimično rešava upućivanjem pitomaca u podoficirske i partijske škole. Uprkos tome, u Koruškoj se još uvek oseća da je ova vojska mlada jer ima tek jednogodišnju tradiciju. U poslednjih 15 dana popunili smo dva štaba bataljona pomoćnicima političkih komesara tako da sada svi štabovi bataljona imaju pomoćnike. Nedostajanje ovih pokazuje se u komandama četa. Štabovi odreda za poslednjih 15 dana bili su delimično popunjeni, a naročito Štab VKO.[9] Oba štaba odreda dorasli su svojim zadacima

*** Ovu naredbu Štaba 4. operativne zone Slovenije redakcija nije pronašla. Verovatno je to naređenje Vrhovnog štaba NOV i POJ od 17. avgusta 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11). •**

[5] Za jedinice severno od Drave nije formiran Stab odreda, već su one obrazovale samo bataljon.

' Anton Mencin

[7] Potpunije o Ziljskoj četi vidi knj. 15, dok. br. 19.

[8] Stab Koruške grupe NOP odreda dobio je usmeno naređenje za rasformiranje Grupe i obrazovanje Koruškog NOP odreda (vidi dok. br. 56).

[9] Vzhodno koroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred

kako u organizacionom tako i u vojnom pogledu. U Zapadnokoruškom odredu nedostaje još pomoćnik političkog komesara.

Pomoćni delovi štabova uglavnom su popunjeni.

Dolaskom druga Janžekovič Ivana na položaj pomoćnika političkog komesara Stab grupe je popunio uži Stab. Pomoćni deo Štaba grupe popunjen je referentom za sudstvo a dolaskom trojice drugova popunjen je propagandni odsek.

Referenti su dugo ostajali u jedinicama pa su užem Štabu time pružili priličnu pamoć u vezi sa kontrolom i uzdizanjem nižeg kadra.

e.) *Problem ljudstva:* Bataljoni u Istočnokoruškom odredu su za poslednjih 14 dana u pogledu borbenosti nešto popustili jer smo im oduzeli 30 najboljih drugova koje smo uputili preko Drave. Uprkos tome moral ljudstva uglavnom je dobar i borbenost, iako su to pre svega mladi partizani, iz dana u dan raste. Ovo stanje se poboljšalo pre svega u Zapadnokoruškom odredu. Procenat dezertera bio je neznatan. Kod ljudstva se primećuje nedostajanje sposobnog političkog kadra koji bi bio u stanju da obavlja svoje zadatke.

f.) *Problemi intendanture:* Ishrana: Sa ishranom uglavnom nemamo problema, a naročito na austrijskoj teritoriji stanovništvo još nije iscrpljeno i veoma je bogato. Pošto se nalazimo u jeku leta, ovo stanje još će se poboljšati.

Oprema. U pogledu odeće naše jedinice još uvek stoje slabo. Od saveznika smo primili samo veoma malu količinu odeće sa kojom nismo mogli da zadovoljimo velike potrebe koje se postavljaju pred nas. Nešto je bolje u pogledu rublja. Najlošije stojimo sa obućom jer još nismo primili kožu u zamenu za neštavljenu kožu koju smo uputili na štavljenje.

Novac. Narod uglavnom radije prima naše priznanice nego marke za materijal koji predaje. Ovakva je pojava i u austrijskom i u jugoslovenskom delu Koruške. Novac uglavnom trošimo u obaveštajne svrhe i za ishranu Štaba grupe.

g.) *Problemi obaveštajne službe:* Za poslednjih 14 dana stanje obaveštajne službe, naročito na istočnom sektoru, mnogo se poboljšalo jer se gotovo čitavih 14 dana na terenu nalazio šef C. C.[10] drug Savo.[11] Ipak bi obaveštajnu službu u Koruškoj trebalo još više popuniti, na čemu delimično radimo, ali zbog nedostatka sposobnog kadra ovo ne možemo izvesti. Istovremeno sa obaveštajnom službom pojavljuje se i problem sigurne i brze veze. Na krajnji zapad, u Ziljsku dolinu, već smo uputili aparate za punjenje akumulatora tako da će tamo radio-ekipa biti popuniena. Na popunu radio-veze potrebno je da se postavi još

[10] **Obaveštaini centar**
[11] **Savo Vizjak**

jedna radio-ekipa u Rožnoj dolini, što će se izvršiti prilikom rasformiranja Grupe.

h.) *Problemi inžinjerijsko-tehničke službe:* Za poslednjih 14 dana popunili smo minerske vodove tako da svaki bataljon ima po jedan minerski vod. Drugih inžinjerijsko-tehničkih jedinica nemamo. Donedavna bili smo dobro snabdeveni minerskim materijalom, ali nam je nakon poslednjih akcija ponestao. Kod sledeće savezničke pošiljke pored ostalog smo trazm i veće količine eksploziva.

i.) *Problemi propagande:* Propagandni odsek je popunjen i svi članovi odseka nalazili su se po jedinicama. Spremljen je i materijal za prvi broj našeg lista i dostavljen je Štabu zone gde bi trebalo da se štampa prvi broj. Ipak do sada ovaj broj još nije izašao iz štampe. Za ovo vreme propagandni odsek je već pripremio i prikupio materijal za drugi broj, koji ćemo štampati sami te će za najkraće vreme izaći iz štampe.

Za sada su naši propagandisti još mnogo vezani za sopstveni rad i rad rukovodilaca u pogledu dostavljanja dopisa, ipak će se ovo stanje poboljšati jer će baš članovi propagandnog odseka u jedinicama postići to da borci sami pišu. Najveći posao u tom pogledu pak obaviće sam list.

j.) *Problem sudstva:* Pošto smo primili naredbu da se naša grupa rasformira, nismo formirali predviđeni sud. U poslednjih 14 dana imali smo svega dva slučaja (jedan dezerter i jedan narodni izdajnik) koje bi trebalo sudskim putem rešavati, pa smo ove slučajeve predali vojnom sudu Štaba IV op. zone.

k.) *Moralno stanje u našim jedinicama:* Moral i borbeni duh u našim jedinicama zadovoljavaju i stalno rastu, pri čemu je najosnovniji razlog dobar položaj na evropskom ratištu kao i osećaj da se brzo približava kraj. Moral je mnogo porastao i na zapadu, tako da se procenat dezertiranja sveo na minimum.

1.) *Izveštaj o savezničkoj pomoći:* Za poslednjih 14 dana primili smo od saveznika dva aviona materijala. Izveštaj o primljenom materijalu dostavili smo operativnom odseku vašeg Štaba. Automatsko oružje koje smo primili uglavnom smo dodelili obema grupama koje su krenule preko Drave.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. politkomesara: Komandant — kapetan:

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 20. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU I ZADACIMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB Oper[2]
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 20. 9. 1944.
Broj: 28

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Izveštaj od 5. 9. do 20. 9. 1944.

I

Neprijatelj je u ovom periodu, zbog pregrupisavanja naših snaga u Gorenjskoj i na Krasu te zbog Titovog poziva[3] i godišnjice priključenja Slovenačkog primorja Jugoslaviji,[4] preduzeo čitavu seriju manjih akcija protiv naših jedinica na Krasu i u Gorenjskoj.

Uopšte je posle Titovog poziva primećen kod civilnog stanovništva veoma snažan pokret, kao i u samim uporištima gde su se nalazili Italijani ili belogardisti. Dezertiranja pojedinaca, kao i čitavih posada (Italijani), redala su se iz dana u dan. Kod be-ga je primećeno da ova bekstva nisu bila dovoljno organizovana jer su posade bile uglavnom pripremljene za bekstvo, ali su zbog međusobnog nepoverenja (koje su do najveće mere znali da unesu belogardisti iz tzv. Ljubljanske Pokrajine) dezertirali samo pojedinci i na taj način se čitava stvar dekonspirisala. Nemci su preostale ili razoružali ili zatvorili ili pak su pooštrili kontrolu te tako nije došlo do masovnih dezertiranja.

Oni be-ga iz Ljubljanske Pokrajine uglavnom su prebegli četnicima koji kod nas postaju poseban problem, pre svega u Do-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1, a kopija u f. 222/1.

[2] Dopisano crvenom olovkom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[3] Vidi dok. br. 35, napomenu 4.

[4] Vrhovni plenum Osvobodilne fronte je 16. septembra 1943. kao najviši predstavnik narodne vlasti slovenačkog naroda izdao proglas o priključenju Slovenačkog primorja slobodnoj Sloveniji u okviru slobodne i demokratske Jugoslavije. Istovremeno su zagarantovana sva prava nacionalnih manjina na priključenoj teritoriji, dok je javna uprava poverena Narodnooslobodilačkom veću za Slovenačko primorje. Vidi knj. 7, dok. br. 58 i 59.

lomitima, gde su sa svojom propagandom imali najviše uspeha. Dolomiti, posebno pograničm pojas, pun je četnika. U Ilirskoj Bistrici su pak u nemačkom uporištu službu preuzeli be-ga.[5]

Istovremeno se primećuju pokreti nemačke vojske iz severne Italije u pravcu Trsta i Postojne, te je i ovo u vezi sa pojačanom aktivnošću Nemaca protiv XXX divizije koja se nalazila na Krasu. Za obezbeđenje takvih pokreta Nemci su postavili na Krasu dva nova uporišta, i to u Štanjelu i Kobje Glavi.[6]

Slobodna teritorija na Primorskom se uopšte prilično povećala, naročito prema zapadu, gde je slobodna sva dolina Nadiže i ceo teren sa obe strane [iste] tako da izgleda kao prošle godine pre novembarske ofanzive[7]. Uporište se nalazi samo kod mostova na S. Querino, inače je čitava teritorija slobodna. Naši na ovoj teritoriji vrše mobilizaciju i uspostavljaju telefonsku mrežu. Posle zauzimanja Crnog Vrha[8] i uporišta Gore iznad Idrije i na ovom sektoru smanjila se neprijateljska aktivnost tako da be-ga još ni do danas nisu došli na Crni Vrh.

U Gorenjskoj preovlađuje stalna psihoza odlaska Nemaca, obavljaju se razne pripreme, ali Nemci su još uvek u uporištima. Sa svih strana stižu izveštaji o obučavanju nemačke vojske protiv bojnih otrova, o različitim zrnima i granatama, o V-2 koji će upotrebiti prvog oktobra, ali ništa ne dobijamo konkretno. Primećuje se jaka demoralizacija nemačkih vlasti, ali je vojska u borbi protiv nas još uvek veoma fanatična. Nemačke porodice, pozadinske vlasti i industrija sele se za Nemačku.

U Dolomitima, odakle posle Titovog poziva nisu došli k nama nikakvi dezerteri, povećao se broj četnika. Četnici su još pre poziva obilazili oko uporišta i hvatali be-ga dezertere, a posle poziva pooštrili su svoju kontrolu, naročito u pravcu Primorskog. Duž stare granice imaju veoma guste zasede tako da se naše patrole koje upadaju u Dolomite stalno sukobljavaju sa njima, a sa druge strane sprepile su put be-ga dezerterima, koji bi hteli k nama. Uništenje Crnog Vrha i Titov poziv imali su snažan uticaj na be-ga te su uporište na Gori kod Idrije napustili iz straha pred nama. Jedan deo je otišao na Veharše, a 18 ih je dezertiralo k nama. Približavanje XXXI divizije Dolomitima izazvalo je reakciju na taj način što su be-ga skoncentrisali

[5] U Ilirskoj Bistrici u to vreme su se nalazile sledeće jedinice SNVZ: Štab grupe, 3. četa i policijsko odeljenje (vidi mikroteku VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimke 11, 25 i 277).

[6] Sada: Kobjeglava.

[7] Odnosi se na »Volkenbruh« (Wolckenbruch) završnu fazu nemačke ofanzive za ovlađivanje jadranskim obalskim pojasom, koja je otpočela 18. novembra 1943. i zahvatila Benešku Sloveniju i područje Brda (vidi knj. 9, dok. br. 150).

[8] Uporište Crni Vrh zauzeto je 1. septembra 1944 (vidi dok. br. 5, 43 i 126).

u Logatecu i Rakeku više bataljona, među kojima je bio i »Bataljon Rupnikovog sina«. Zajedno s Nemcima su zatim nastupali preko Idrije — fužina — Gorenje Vasi prema XXXI diviziji. U borbi koja se razvila naročito osetne gubitke pretrpeo je »Rupnikov bataljon«. Njihova namera je bila da vrše pročešljavanje 4 dana. Kako su prvog dana imali osetne gubitke, već su se idućeg dana povukli u Idriju, a trećeg dana u polazna uporišta.[9]

II

U vojnom pogledu naše jedinice ispoljile su veoma veliku aktivnost na Krasu, u Gorenjskoj i u Kanalskoj dolini.[10]

XXX divizija, koja je otišla na Kras na proslavu proglašenja 18. brigade »Bazoviškom«, vodila je već drugog dana, tj. 7. o.m., borbe s neprijateljem koji je nastupao iz pravca Koprive s ciljem da posedne Štanjel. Sa istim je prihvatila borbu 19. SNOB »Srečko Kosovel«, koja je pred veče završena uspešnim jurišem. Ubila je oko 30 neprijateljskih vojnika i 8 zarobila, zaplenila 2 brzometna topa, nekoliko mitraljeza i pušaka, 4 kamiona sa opremom, 1 teški i 2 laka minobacača, 1 radio-stanicu, municiju i hranu. Sledećeg dana ponovo je vodila borbe. Neprijatelj je dobio pojačanja, nakon čega je sa naše strane angažovana i 18. brigada koja je manevrom opkoljavanja prinudila neprijatelja na povlačenje i zaplenila 1 protivtenkovski top, nekoliko pušaka i ubila 40, ranila 20 i zarobila 3 neprijateljska vojnika. Neprijatelj je 10. o.m. ponovo napao položaje XXX divizije, ali sa istim rezultatima. Naši su zaplenili: 1 teški minobacač, 2 puškomitraljeza, više pušaka i neprijatelja prinudili na povlačenje nanevši mu gubitke od 40 poginulih.[11]

Noću 11. o.m. neprijatelj je skoncentrisao jače snage u Koprivi, Komnu i Vipavi, a vršio je pripreme i u Trstu. Obzirom da je zbog neprestanih borbi naša vojska bila umorna, a imali smo u vidu da naše snage ne trošimo u borbama sa nadmoćnijim neprijateljem, glavninu snaga povukli smo preko druma Ajdovščina — Gorica, gde smo postavili jaku zasedu, a na sektoru Štanjel — Šmarje ostavili smo 2 bataljona. Neprijatelj je 12 [9.] sa svih strana nastupao u pravcu ranijih položaja divizije, ali su bataljoni koji su ostavljeni tu manevrom izbegli borbe. Neprijatelj je u Štanjelu i Kobje Glavi uspostavio uporišta i posle dva dana vratio se u polazna uporišta. Istog dana je na zasedu između Ajdovščine i Gorice naišla [neprijateljeva] kolona od 18 motornih vozila, koju je 18. brigada napala i 4 vo-

• Opširnije o borbama 31. NO divizije i dejstvu neprijateljskih snaga vidi dok. br. 45 i 52. .

[10] Odnosi se na predeo oko Kanala u dolini r. Soče.

[11] Potpunije o ovim borbama vidi dok. br. 33.

žila uništila, 1 zaplenila i ubila oko 20 Švaba.[12] Ostali su uspeli pobeći pod zaštitom tenkova, koji su došli u pomoć iz Gorice.

Posle ove borbe 19. SNOB i 14. brigada »Triestino d'assalto [Garibaldi]« otišle su u akciju u Bašku grapu, ali bez uspeha zbog suviše brojnih utvrđenja i otpora neprijatelja.[13]

17. SNOB »Simon Gregorčič«, koja se nalazi u Brdima i Benečiji, sjajno je iskoristila demoralizaciju italijanskih vojnika i be-ga te napala više uporišta u Kanalskoj dolini. Napad je bio veoma uspešan i uništena su 3 uporišta: Plave, Ložice i Salona,[14] zaplenjen ogroman materijal, naoružanje, municija, oprema i 1 protivtenkovski top. Srušili su sve drumske mostove između Kanala i Salone, železnički most u Plavama, zapalili stanicu u Plavama i uporište u Ložicama te porušili više stotina [m] železničke pruge, tako da je saobraćaj između Gorice i Podbrda već duže vremena u prekidu. Italijani su pobegli iz svih uporišta i Kanalska dolina od Salone do Doblarja bila je 1 dan pusta. Naši su ovo iskoristili i izvršili pomenuta rušenja.[15] Tek posle 24 časa Nemci su ponovo poseli ova uporišta. Domobranci iz Kobarida i Tolmina takođe su bežali iz uporišta i ličilo je na potpuno rasulo. Ipak ova bekstva nisu bila masovno organizovana i Nemci su prebrzo reagovali strožom kontrolom, razoružavanjem i smenjivanjem.

XXXI divizija je posle akcije na Črni Vrh krenula na sektor Cerkna sa zadatkom da upadne u Dolomite. Za upad su najpre bile određene jake grupe koje su prokrstarile Dolomitima, zarobile i ubile nekoliko be-ga, napale Horjul, ali nije postignut naročit uspeh.[16] Zbog toga smo otpočeli, na osnovu podataka koje su nam donele ove grupe, sa pripremama za upad jačim snagama. Za to vreme je došao 15. i 16. septembar i neprijatelj je kao reakciju skoncentrisao jake snage be-ga (Vrhniški bataljon,[17] Novomeški bataljon i Rupnikov bataljon) te zajedno sa Nemcima napao XXXI diviziju na sledećim položajima: Gore, Vrsnik, Zirovski vrh i Stara Oselica. Borba je vođena 2 dana. Be-ga i Nemci, koji su bili u pripitom stanju, napadali su na naše položaje svom žestinom i hteli su izbaciti diviziju sa njenih položaja i opkoliti je. Njihova taktika, posebno Rupnikovog bataljona, sastojala se u tome da su, kada bi odjeknuo prvi hitac iz puške ili bi u nastupanju osetili prisutnost naših snaga, odmah

[12] Borba je vođena kod s. Oseka (vidi dok. br. 37).

[13] Potpunije o tom napadu na neprijateljska uporišta u dolini r. Bače vidi dok. br. 53.

[14] Italijanski naziv za Anhovo.

[15] O akciji 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« u dolini r. Soče vidi i dok. br. 54.

[16] Potpunije o akcijama u Dolomitima vidi dok. br. 29.

[17] U Vrhniki nije postojao bataljon slovenačkih domobranaca, već su postojale samo posadne čete.

otpočeli sa opkoljavanjem i jurišem. Naše su jedinice ipak uglavnom ovo sprečile. Puštale su ih na 10—20 met. odstojanja i otvarale na njih mitraljesku vatru te su samo na jednom mestu odbile 8 juriša Rupnikovog bataljona. Be-ga, posebno Rupnikov bataljon, imali su veoma osetne gubitke, i to oko 70 mrtvih, a broj ranjenih se nije mogao ustanoviti. Zbog naših manevara kontra opkoljavanja be-ga jedinice bile su prilično razbijene tako da su se zatim još dva dana sakupljale u Idriji. Prema podacima zarobljenog podoficira, koga je zarobio neki domobranac koji je dan ranije dezertirao k nama, saznali smo da su imali nameru da akciju vrše 4 dana, a zatim da upadnu u Vipavsku dolinu. Hteli su da pročešljaju i sektor Crni Vrh — Col — Podkraj. Ali poraz koji su doživeli bio je tako težak da su 19. o.m. svi ponovo krenuli u pravcu Logateca i Rakeka. Ovim je njihova aktivnost bila razbijena i teren je ponovo pogodan za upad u Dolomite, o čemu je plan već pripremljen.[18]

U ovim borbama učestvovali su i Škofjeloški i Dolomitski odred. Škofjeloški odred vodio je borbu na Martinj Vrhu pa je neprijatelj iz ove borbe odvezao 4 kola mrtvih i ranjenih. Dolomitski odred naneo je neprijatelju gubitke od 8 ranjenih i 4 mrtva u borbi na Staroj Oselici iznad Hotavlja.

III

Odredi nisu za ovo vreme, kada se vršila reorganizacija odreda [i upućivanje ljudstva] u brigade te formiranje novih odreda, sem Kokrškog, izvodili brojnije diverzantske akcije. DO[19] i SO[20] vodili su borbe zajedno sa XXXI divizijom. Jeseniško-bohinjski odred tek je stigao na određeni sektor, a ipak vrlo uspešno vrši mobilizaciju. Već je ojačan za 150 ljudi te danas broji oko 300 ljudi. Na Titov poziv dolaze ljudi iz Jesenica i ostalih uporišta, javljaju se zelenokadrovci, skrivači i dezerteri iz nemačke vojske, uglavnom Štajerci ili domoroci. Kokrški odred takođe uspešno vrši mobilizaciju a izvršio je i više diverzantskih akcija na železničkoj pruzi i na manje neprijateljeve patrole.

Problem svih odreda u Gorenjskoj je pre svega nedostatak naoružanja. Mi takođe ne možemo da im pomognemo iz sopstvenih sredstava, a saveznici nam više ništa ne šalju.

IV

Mobilizacija posle Titovog poziva veoma je napredovala, jer su ljudi smatrali da se ovaj poziv ne odnosi samo na domo-

[19] Vidi dok. br. 58.
" Dolomitski NOP odred
Škofjeloški NOP odred

brance već i na sve one koji se do sada nisu odazvali mobilizacijskim pozivima, te je npr. samo iz Idrije došlo 150 novih boraca. Isti slučaj primećuje se i u Gorenjskoj, gde ljudi iz Jesenica, Kranja i Tržiča svakodnevno dolaze, i to čak ljudi iz bogatijih slojeva. Takođe je veoma uspešna mobilizacija u Reziji, gde Rezijski bataljon već broji 170 ljudi. Na sektoru Bohinja jedinicama su se javili zelenokadrovci i skrivači tako da je Titov poziv imao sveopšti uspeh.

Sve podatke o našin gubicima u ljudstvu, naoružanju i neuspesima daje izveštaj Operativnog odseka.[21]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: M. P. Komandant — ppukovnik:
Avbeli Viktor Potočar Stane
V. Ävbelj Stane

Načelnik Štaba — ppukovnik:
Jakopič Albert
Jakopič A.

" Vidi dok. br. 52.

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 20. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA I AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Dana 20. sept. 1944.
Br. op. 2090

Oper[2]

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje

POLUMESECNI OPERATIVNI IZVEŠTAJ OD 5.9 — 20.9.1944.

(Sekcije: Bled, Vrhnika, Tolmin, Gorica 1:100.000, jug. izdanje)

I. SITUA^T.TA

Nakon uspešnog uništenja uporišta bele garde u Crnom Vrhu su naše jedinice upućene na nove sektore, i to: XXXI divizija u Dolomite, XXX divizija na Kras i u Vipavu[3] a njeni delovi na Tolminsko, [Slovensku] Benečiju i u Brda.

XXXI divizija na sektoru Dolomita vodila je borbe s neprijateljem koji je odmah nakon dolaska divizije reagovao, a naročito iz uporišta Vrhnike, Logateca i Rakeka. Pored SS jedinica i ostalih neprijateljskih trupa učestvovao je i »Udarni bataljon M«[4] pod neposrednom komandom Vuka Rupnika, koji je došao iz Rakeka. Borbe su vođene na sektoru Veharše — Ledine — Zirovski vrh. Divizija je uglavnom vodila defanzivne borbe a zatim se povukla na Cerkljanski sektor težeći da se zadrži na perifernom pojasu Dolomita. Smela grupa krenula je u centar Dolomita i stigla do Dobrove te izvršila delimično uspešan napad na uporište Horjul. Plan je bio da se krišom podiđe uporištu te i da se ono minira, ali to je sprečila velika neprijateljeva budnost. XXX divizija bila je upućena na Kras da spreči obrazovanje novih uporišta na Krasu i terorisanje civilnog stanovništva i te-

» Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. Kopija originala nalazi se u istom Arhivu, u f. 224/III.

[1] Dopisano mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[5] Reč je o Vipavskoj dolini.

[4] Bataljon se tada zvao: 2. bataljon slovenačkih domobranaca. On je do 5. jula 1944. imao naziv »bataljon W«).

renskih radnika. Divizija je sa neprijateljem vodila trodnevne borbe u kojima su bili angažovani 2. policijski dobrovoljački bataljon »Italija«, koji je stigao iz Furlanije, i 136. puk 188. divizije. Neprijatelj je imao nameru da po svaku cenu uspostavi nova uporišta u Štanjelu i Kobji [Glavi].[5] Vođene su borbe u kojima je neprijatelj imao osetne gubitke u ljudstvu i materijalu. Nakon ovih borbi 19. brigada je upućena na sektor Bače u novu akciju a neprijatelj je novim snagama napao 18. brigadu, koja se pod pritiskom morala povući. Neprijatelju je pošlo za rukom da obrazuje uporište u Štanjelu i Kobjoj Glavi. Na novom sektoru su 19. i 14. brigada izvršile napad na neprijateljeva uporišta Knežu, Koritnicu, Klavže i Grahovo.[6] Akcija nije uspela jer se prema podacima obaveštajne službe očekivao mnogo slabiji otpor.

Nakon neprijateljske ofanzive na sektor Tolminskog protiv 17. brig, ista se reorganizovala i prešla reku Soču. Izvodila je akcije u dolini Soče na neprijateljeva uporišta i gotovo bez otpora uništila Plave, Ložice, Salonu[7] i Doblar, pri čemu je zaplenila mnogo vojnog materijala i oružja.
U Gorenjskoj nije bilo akcija od naročitog značaja.[8]

u. **PLAN ŠTABA**

XXXI divizija bila je upućena na sektor Dolomita sa zadatkom da izvrši moralni i vojni pritisak na belogardistička uporišta i unese veće rastrojstvo u njene redove te da onemogući aktivnost četničkih grupa koje su se u poslednje vreme pojavile na ovoim sektoru. Zbog snažne i brze reakcije neprijatelja jedinice XXXI divizije u svom prvom pohodu nisu izvršile ovaj svoj zadatak. Zbog toga je poslednjih dana ponovo dobila zadatak da se vrati na sektor Dolomita radi izvršenja ovih zadataka. Za poslednjih 15 dana izvršene su jake koncentracije neprijateljske vojske duž jadranske obale preko Istre do Trsta. Neprijatelj je na sektoru Krasa bio veoma aktivan, vršio terorističke akcije protiv našeg civilnog stanovništva i terenskih organizacija. Da bi sprečili ove namere neprijatelja kao i u cilju ometanja izgradnje odbrambenog obalskog pojasa, upućena je na taj sektor XXX divizija. Divizija je u isto vreme imala zadatak da u svoj sastav uključi jedinice JPO[9] i bataljon ITO.[10] JPO je uključen

[5] Sada: Kobjeglava.
" Sada: Grahovo ob Bači.
[7] Italijanski naziv za Anhovo.
[8] U Giavnom štabu NOV i PO Slovenije na kraju prve stranice originala. koja se ovom rečenicom završava, dopisano je mastilom: K op. br. 265. 27.9.44, što znači da je tog dana pod gornjim brojem zaveden u delovodni protokol.
[9] Južnoprimorski NOP odred
[10] Idrijsko-tolminski NOP odred

u 18. brigadu dok je bataljon ITO uključen u 19. brigadu. Ostali deo ITO je zajedno sa kompletnim BBO[11] uključen u sastav 17. brigade. Time je izvršeno novo pregrupisavanje naših jedinica te su divizije bile popunjene i dat im je oblik redovne armije kako bi bile sposobnije za izvršenje predstojećih zadataka.[12] Dana 6.9. bila je godišnjica bazoviških žrtava[13] te je u tom cilju upućena 18. brigada »Bazoviška« u Vipavu i na Kras kako bi što bliže bila kraju po kome je nosila naziv.

Sa specijalnim zadacima upućena je 17. SNOB »Simon Gregorčič« u Benečiju i Brda da između ostalog uključi i Briško-beneški odred u svoj sastav te da se time brojno pojača.

Akcija na dolinu Bače imala je za cilj da se prekinu neprijateljske komunikacije kao i da se demorališu i unište uporišta. Zbog netačnih podataka akcija nije izvršena po planu.

III. OPERACIJE JEDINICA IX KORPUSA

21.8.1944: Četu 1. bataljona GO,[14] dok je vršila mobilizaciju u Naklu, napao je neprijatelj jačine 300 ljudi. Četa se zbog nadmoćnosti [neprijatelja] morala pod borbom povući. Nestao je 1 mitraljezac.

22.8.1944: . . ,[15]

22.8.1944: Patrola 1. transportne čete ŠO[16] zapalila je most kod Zalog Loga u neposrednoj blizini Zeleznika. Prekinut je saobraćaj za vozila.

Snajperska grupa 1. čete SO je kod Crnog Vrha[17] teško ranila jednog belogardistu.

3. četa SO minirala je rezervoar kod el. centrale u Zasipu i delimično ga uništila. Elektrana je prestala s radom.

23.8.1944: MSV KO[18] je minirao železničku prugu između stanica Zabnica — Kranj.

[11] Briško-beneški NOP odred

[15] Vidi dok. br. 15.

[13] Vanredni fašistički sud za zaštitu države u Trstu osudio je 5. septembra 1930. na smrt streljanjem Alojza Valenčiča, Franja Marušiča, Zvonimira Miloša i Ferdinanda Bidoveca. Presuda nad ovim slovenačkim antifašistima izvršena je 6. septembra 1930. u Bazovici kod Trsta.

[14] Gorenjski NOP odred

[15] Redakcija je sa tri tačke obeležila mesta na kojima je izostavila tekst o borbama jedinica Briško-beneškog NOP odreda koje su već opisane u dok. br. 23 i u knj. 15, dok. br. 132 i 142.

" Škofjeloški NOP odred

[17] Odnosi se na Crni Vrh kod Polhovog Gradeča.

[18] Minersko-sabotažni vod Kokrškog NOP odreda

24.8.1944.

24.8.1944. Patrola 2. bataljona KO napala je neprijateljsku patrolu kod sela Hraše. Ubila je 3 i ranila 1. Mi nismo imali gubitaka.

25.8.1944:

26.8.1944: Patrola 3. bat. JPO je između Crniča i Šempasa minirala drum, i to na raskrsnici gde se odvaja put za Osek. Na mine je naišao kamion s nemačkom vojskom i odleteo u vazduh. Neprijatelj je imao 20 mrtvih. Mi nismo imali gubitaka.

27.8.1944: Patrola 1. MSV KO minirala je u Javorniškom Rovtu vodovodne cevi.

28.8.1944. Kod Plava su 2 snajperista ranila 2 pripadnika neprijateljske patrole.

28.8.1944:

28.8.1944: MSV ITO minirao je 2 telefonska stuba kod Sv. Lucije[19] i prekinuo žice.

27.8.1944: DO[20] izvršio je rušenje na žel. pruzi Planina — Rakek. Srušeno je 180 m žel. pruge na jednom koloseku.

27.8.1944: Prilikom pokreta na Veliku planinu neprijatelj je napao 2. bataljon KO. U borbi su poginula 2 a dezertirao je 1 s puškom.

29.8.1944: DO je izvršio rušenje žel. pruge Planina — Rakek. Uništeno je 5 vagona teretnog voza i 60 m pruge.

29.8.1944: ' Patrola od 2 čoveka 2. MSV JPO na Openskom hribu (Opčine) minirala je mašinu za mešanje betona koju su koristili Nemci kod izgradnje bunkera te jedno bure benzina.

30.8.1944: Između stanica Skofja Loka — Reteče 1. četa SO minirala je železničku prugu. Na mine je naišao transportni voz s vojskom. Uništene su dve lokomotive.
Neprijatelj nije imao gubitaka u ljudstvu.

30.8.1944: Patrola 1. bataljona KO na žel. stanici Tržič minirala je ložionicu i lokomotivu, te rezervoar za snabdevanje lokomotiva vodom. Oštećene su zgrada, lokomotiva i vodovodne instalacije.

" Sada: Most na Soči.
" Dolomitski NOP odred

30.8.1944:

1.9.1944: Patrola od 6 ljudi razoružala je posadu žel. čuvarske kuće u Redipulju, na 100 m od nemačkog uporišta.[21] Posadu su sačinjavali slovenački SS-ovci. Predalo ih se 7 a 1 je uspeo da pobegne. Zaplenjeno: puškomitraljez »breda«, 2 ital. automata, 7 pušaka, 12 bombi i 7 oprema.

1.9.1944: Patrola 1. bataljona KO minirala je žel. prugu između tunela i žel. stanice Radovljice. Razoreno je 30 m pruge. Saobraćaj je obustavljen za 6 časova.

1. i 3.9.1944: Ceta SO vodila je borbu s neprijateljskim zasedama kod sela Sv. Katarina.[22] Uprkos zasedama mobilisala je 3 druga a zatim se bez gubitaka povukla.

1.9.1944:

1.9.1944: Dva druga iz JPO minirala su skladište benzina na stanici Nabrežina. Uništeno je više buradi benzina. Ranjena su 3 radnika.

1.9.1944: Na žel. pruzi Trst — Nabrežina — Št. Peter,[23] između stanica Ležeče — Košana, 1. MSV JPO minirao je žel. prugu. Uništena je lokomotiva i oštećena 4 vagona.

1.9.1944: Patrola 2. bataljona BBO iz zasede je napala na drumu Čedad — Kobarid patrolu republikanaca od 9 ljudi. Posle borbe od 1/4 časa svih 9 se predalo. Zaplenjeno je 7 pušaka, puškomitraljez i automat.

2.9.1944: Između žel. stanica Sežana — Divača 2. MSV JPO minirao je žel. prugu. Na mine je naišao voz. Oštećeni su lokomotiva i nekoliko vagona.

3.9.1944:

4.9.1944: Mitraljeska četa KO minirala je žel. prugu između stanica Otoče — Radovljica. Uništeno je 32 m pruge te je za neko vreme prekinut saobraćaj.

4.9.1944: Na povratku sa akcije za snabdevanje po selima na sektoru SO četu je napala nadmoćnija ne-

[11] Akciju je izvršila patrola Južnoprimorskog NOP odreda (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 295/III).

" Verovatno se odnosi na zaselak 9,5 km jugoistočno od Škofje Loke.

" Sada: Pivka.

prijateljeva kolona.[24] Četa je prihvatila borbu i oterala nemačku kolonu. Gubitaka nije bilo.

4.9.1944: Obaveštajna patrola JPO, na drumu Trst — Benetke kod sela Sv. Križ htela je da rekvirira putnički automobil, pri čemu je došlo do kraćeg sukoba s neprijateljem koji se približavao. U borbi 1 neprijateljski vojnik je poginuo a 1 je ranjen. Zaplenjeni su automat i pištolj.

4.9.1944: Patrola 1. bataljona JPO na drumu Općine — Trst napala je iz zasede nemački automobil. Neprijateljevi gubici nisu poznati.

4.9.1944: Mineri KO između žel. stanica Otoče — Radovljica minirali su žel. prugu. Na minu je naišao brzi voz te bio oštećen.

5.9.1944: Na pruzi Tržič — Trst 3. MSV JPO minirao je el. dalekovod centrale za napajanje mreže za el. vozove. Srušeno je 5 stubova. Nije bilo struje 24 časa. Osim miniranih stubova srušena su i 4 drvena stuba.

6.9.1944: Prva četa SO napadnuta je u logoru koji je bio prokazan. Napad je izvršilo odeljenje be-ga iz Škofje Loke.[25] Četa je mitraljeskom vatrom sprečavala pristup do logora, ali se zbog nadmoćnosti morala povući pošto je neprijatelj otpočeo manevrom opkoljavanja. Na našoj strani izgubljena je samo 1 puška.

7.9.1944: Jedinice 7. brigade dobile su naređenje da unište be-ga uporište Suhi Dol[26] u Dolomitima. Nakon izvršenih pretpriprema jedinice brigade zaposele su položaje, ali su, uprkos strogoj konspiraciji, bile zbog stalnih patrola i zaseda neprijatelja primećene pa su se vratile ne postigavši uspeh jer je neprijatelj otvorio jaku vatru.

7.9.1944: Udarne grupe 16. brigade dobile su zadatak da unište be-ga uporište Koreno[27] u Dolomitima. Zbog naših MSA[28] na železničkoj pruzi Postoj-

[24] Redakcija nije mogla utvrditi u kom selu je došlo do sukoba.

[25] Zvaničan naziv slovenačkih kvislinških formacija u Gorenjskoj bio je »Gorenjsko domobranstvo«. Međutim, u dokumentima jedinica NOVJ i oni se često nazivaju belogardistima.

[28] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučine.

[27] Sada: Koreno nad Horjulom.

[28] minersko-sabotažne akcije

na — Ljubljana neprijatelj je bio veoma obazriv te je pre vremena otkrio pokrete naših jedinica. Mineri su pokušavali da se približe uporištu, ali im to nije uspelo. Iz Piata je pogođena jedna zgrada koja se zapalila. Na povratku je od mine ranjen 1 drug.

7.9.1944: Udarna grupa 7. brig, zaposela je položaje oko uporišta Horjula s ciljem da ga, po naređenju Štaba korpusa, uništi. Mineri i bombaši približili su se uporištu i ubili stražara te minirali zgradu. Usled pucnja neprijatelj je bio upozoren pa je odmah otvorio snažnu vatru. Grupa je reagovala Piatom i ispalila 15 mina a zatim se morala povući. Zgrada je bila oštećena.

7.9.1944: Treća brig, uputila je udarnu grupu da napadne četnički štab u Ziberšama. Uprkos pretpripremama, grupa nije izvršila akciju. Neprijatelj je bio veoma budan i na svim raskršćima i prelazima postavio je zasede. Osim toga grupa je zbog lošeg vremena i vodiča zakasnila na položaje tako da akciju nije izvršila.[29]

7.9.1944: Patrola 1. bataljona JPO napala je patrolu fašista kod uporišta Repentabora. Poginula su 3 fašista. Mi nismo imali gubitaka.

7.9.1944: Na planini Prtovču 31 neprijateljski žandarm napao je 2. transportnu četu. Ceta je prihvatila borbu i ranila 1 neprijateljskog vojnika. Mi nismo imali gubitaka,

so

8.9.1944: Prvi MSV BBO minirao je drum Oslavje u pravcu Števerjana, kojim je nastupala kolona Nemaca sa oklopnim automobilom i poseo položaje koje su pak Nemci otkrili pa se morao povući. Oklopni automobil je naišao na mine pa je bio oštećen a šofer ranjen.

8.9.1944: Mineri 1. bat. KO između Lesca i Radovljice srušili su žel. prugu. Uništeno je 6 šina.

Potpunije o napadu jedinica 31. NO divizije na neprijateljeva uporišta u Suhom Dolu, Horjulu i Zibršu vidi u dok. br. 29 i 43.

[50] i [37] Redakcija je izostavila tekst o borbama jedinica 30. NO divizije 7, 8. i 10. septembra 1944. u rejonu Štanjela, jer su potpunije iznete u dok. br. 33.

8.9.1944: Patrola 3. bataljona 17. brig, razoružala je 13 dezertera i zaplenila 12 pušaka.[31]

9.9.1944: Snajperska grupa DO napala je kod uporišta Gorenje Vasi 8 be-ga. Ranjena su 2 neprijateljska vojnika.

9.9.1944: Na planini Prtovču 450 neprijateljskih vojnika ponovo je napalo 2. transportnu karaulu SO. Borba je trajala 1/2 časa a zatim se neprijatelj povukao. Imao je 3 ranjena.

9.9.1944: Diverzantska grupa 18. brig, zaplenila je kamion sa 28 q brašna upućenog u kasarnu u Općinama. Akcija je izvršena na drumu Trst — Prošek.

9.9.1944: MSV za Spodnji Kras 18. brig, minirao je žel. prugu Ronke — Beljano. Uništeni su lokomotiva i 3 vagona putničkog voza koji je naišao na minu. Oštećeno je 180 metara pruge.

6.9.1944: Treća četa SO u dolini Radovne napala je neprijateljsku patrolu. Zaplenjene su 1 puška i dve bombe. Ubijen je 1 Nemac.

7.9.1944: Druga četa SO minirala je žel. prugu Zabnica — Škofja Loka. Uništeni su lokomotiva i dva vagona.

10.9.1944: Noću uoči 11.9. Drugi bat. 17. brig, zajedno sa bataljonom »Mazzini« izvršio je akciju na uporišta u dolini Soče: Plave, žel. stanicu, bunker kod tunela i na mostu i centralu Ložice. Vojni objekti su zapaljeni, a most oštećen. Akcija je izvršena u sporazumu sa posadom, od koje se predalo 90, petorica su zarobljena a 1 je poginuo.[32] Osim različitog materijala, zaplenjen je protivtenkovski top s municijom, teški minobacač, mitraljez, puškomitraljez, pištolj i signalni pištolj.

10.9.1944: Neprijatelj je spalio selo Zetinu i na povratku u uporište naišao je na logor 16. brig, kod Go-

[11] Iz uporišta Kamno, u kome su se nalazili delovi 1. čete 1. bataljona italijanskog alpinskog puka »Taljamento« (Tagliamento), pobeglo je 9 vojnika a iz uporišta Kobarid 4 pripadnika 9. čete SNVZ (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1, i mikroteku VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimke 219 i 238, te film 8, snimak 76).

" Sve ove vojnike uputio je kasnije italijanski partizanski bataljon »Macini« (Mazzini) u jedinice italijanske partizanske divizije >Garibaldi Ozopo« (Garibaldi Osoppo). vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 277/11.

renje Vasi. Minobacačem je tukao [naše položaje] a zatim nastavio pokret. Na našoj strani 1 je poginuo a 2 su ranjena.

11.9.1944: Patrola 2. bat. 17. brig, razoružala je 11 dezertera i zaplenila puškomitraljez, pištolj, 9 pušaka sa odgovarajućom municijom.[33]

11.9.1944: Patrola DO napala je 3 domobranca iznad Loga[34] kod Sv. Tri Kralja.[35] Poginuo je 1. Druga patrola je između Zažara i St. Jošta[36] napala grupu četnika. Poginula su 4, zaplenjen je puškomitraljez i 3 puške s municijom.
[37]

11.9.1944: MS[38] patrola 1. čete ŠO minirala je žel. prugu između stanica Sv. Jošt[39] — Podnart. Pruga je na tri mesta oštećena. Uništena su 4 vagona s vojnim materijalom i lokomotiva. Saobraćaj je prekinut 10 časova. Oštećeno je 90 m pruge.

12.9.1944: Osamnaesta brig, sa jednim bataljonom 19. brigade postavila je zasedu, na drumu Ajdovščina Gorica, kojim se kretala kolona od 2 oklopna vozila, 2 motocikla i 30 kamiona. Zaseda je kod Oseka napala kamione i vodila borbu do mraka. Od 14 časova dejstvovala je i artiljerija s protivtenkovskim i brzometnim topom sa kote 605 iznad Vitovlja. Neprijatelju su oko 15 časova stigli u pomoć 6 tenkova i 2 oklopna automobila te zaštitili povlačenje kolone prema Gorici. Uništena su 3 kamiona. Zaplenjen je 1 kamion, 3 sanduka municije i različit materijal.[40]

12.9.1944: Zaseda 16. brig, koja se nalazila iznad druma Gorenja Vas — Poljane[41] napala je neprijateljsku kolonu od 50 ljudi. Neprijatelj je imao 3 mrtva. Pošto je u bok zasedi nadirala i druga kolona neprijatelja, zaseda se moralä povući.

" Ovi dezerteri bili su iz uporišta Plave, Anhovo i Kanal, u kojima su se nalazili delovi 3. bataljona italijanskog alpinskog puka »Taljamento« (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 235).

[54] Zaselak, 3 km jugoistočno od s. Žirija.

[35] Sada: Vrh nad Rovtami.

" Sada: Sentjošt nad Horjulom.

[38] Minersko-sabotažna

[38] Sada: Jošt nad Kranjem.

[40] O napadu na auto-kolonu kod Oseka vidi i dok. br. 37.

[41] Sada: Poljane nad Škofjo Loko.

13.9.1944: Patrolu XXXI divizije upućenu u pravcu Sv. Tri Kralja napala je sa svih strana četnička zaseda. Patrola je prihvatila borbu te su u borbi poginula 2 mitraljesca a 6 boraca je zarobljeno. Izgubljena su dva puškomitraljeza i 6 pušaka.

13.9.1944: Ceta DO popravljala je drum kod Kladja. Druge patrole su angažovane na rasturanju letaka po Dolomitima.

13.9.1944: Zasedu XXXI divizije koja je upućena na sektor Lučina i Gorenje Vasi napala je na putu neprijateljska zaseda. Prihvaćena je borba. U pomoć joj je pristigla patrola divizije s kojom su zajedno vodili borbu od 6 — 7,30 časova a zatim su se povukli na nove položaje. S naše strane 1 je poginuo a 1 je bio ranjen.[42]

14.9.1944: Patrola 1. bat. KO minirala je žel. prugu između žel. stanica Lesce — Žirovnica. Pruga je oštećena na dužini od 30 m. Saobraćaj je za kraće vreme prekinut.

14.9.1944: Mineri 1. čete KO minirali su žel. prugu između žel. stanica Hrušica — Dovje — Mojstrana. Uništeno je 80 m žel. pruge. Saobraćaj je za neko vreme prekinut.

14.9.1944: Neprijateljska kolona jačine 450 ljudi raznih narodnosti krenula je iz Zeleznika preko Jesenoveca u Martinj Vrh.[43] Na putu su je dve naše zasede napale ali im je uspelo da se probiju sve do Martinj Vrha, gde je položaje držao Odred.[44] U dvočasovnoj borbi neprijatelj je imao 4 mrtva i 1 ranjenog, a Odred 3 ranjena. Nakon 2 časa neprijatelj je pristupio okružavanju pa se odred zbog toga povukao i zaposeo nove položaje.

14.9.1944: 7. brigada spalila je bivše be-ga uporište — zgradu parohije na Gori.

14.9.1944: Ceta DO opravljala je drum Planina — Sovodenj.

15.9.1944: Jača neprijateljska grupa napala je 14.9.1944. položaje 7. brigade na Gori. Neprijatelj je odbi-

[42] Potpunije o ovoj borbi vidi dok. br. 43.

" Ovu kolonu su verovatno sačinjavali delovi nastavnog puka »Brandenburg« (vidi dok. br. 45).

[44] Odnosi se na Škofjeloški NOP odred.

jen. U 1 čas posle pola noči 60 be-ga ponovilo je napad na zasedu ove brigade koja se morala povući. Protiv ove grupe odmah je upućena četa koja je zaustavila prodor i grupu odbacila ka Idriji. U toku noći bataljon se povukao na položaje kod Razpotja[45] i iz zasede napao neprijateljsku kolonu od 520 ljudi sa 3 topa i minobacačima koja je nastupala iz Idrije prema Razpotju. Neprijatelju je nanela gubitke. Drugi bataljon 7. brigade izvršio je pokret iz Vrsnika na Govejek i tu prihvatio borbu s neprijateljem koji je u jačini od 450 ljudi nastupao iz Veharša. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bataljon se nakon oštre borbe povukao. U 13 časova brigada se koncentrisala na Vodicama[46] i uprkos žestokoj artiljerijskoj i minobacačkoj vatri zadržala položaje sve do mraka. Odbacila je više neprijateljevih juriša na naše položaje. U toku noći jedinice su se povukle na Sovodenj.

DO je prihvatio borbu sa dve kolone neprijatelja od po 150 ljudi koje su nastupale iz Hotavlja i Fužina ka Staroj Oselici. Borba je trajala 4 časa a zatim su se i odred i neprijatelj povukli sa položaja.[47]

U tim borbama neprijatelj je imao 40 mrtvih i 1 zarobljenog. Zaplenjena je 1 puška i signalni pištolj. Naši gubici: 9 mrtvih, 10 ranjenih, izgubljena protivtenkovska puška i 2 puškomitraljeza.

15.9.1944: Osamnaesta brigada posela je položaje Štanjel — Kobdilj. U 7 časova neprijatelj je nadirao sa pravca Koprive prema Štanjelu u jačini od 14 kamiona pa je stigao do raskrsnice puteva Ponikve — Štanjel, odakle je tukao naše položaje. Istovremeno je otpočeo manevrom opkoljavanja, što mu je utoliko uspelo da je bataljon morao menjati položaje. Osim toga neprijatelj je nadirao u dve kolone i drumom Braniča[48] — Gornja Braniča,[49] ali su tu dva bataljona izvršila

[45] **Zaselak, 2 km istočno od Spodnje Idrije.**

[46] **To mesto nije pronađeno niti na karti 1:100.000 niti na karti 1:25.000.**

[47] **Potpunije o tim borbama i dejstvu neprijateljskih snaga vidi dok. br. 45.**

[48] **Sada: Spodnja Braniča.**

[49] **Zaselak, 3 km istočno od Štanjela; na karti: Braniča.**

juriš i naterala ih u panično bekstvo. Odmah nakon proterivanja ove dve kolone pojavile su se dve nove, i to sa pravca Gornje Braniče i Rihemberka.[50] Zbog nadmoćnosti kao i manevra opkoljavanja kojim su kolone otpočele, bataljoni su se povukli iznad sela Potoka[51] i severoistočno od Vrtovča. Tu su napali i naterali u bekstvo manju neprijateljevu kolonu na tom sektoru koja se povukla. Neprijatelj je položaje tukao artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Brigada se povukla sa položaja u selo Kamnje. Na putu je u Malim Zabljama naišla na manju patrolu neprijatelja i naterala je u bekstvo. U ovim borbama neprijatelj je imao 30 mrtvih i 15 ranjenih. Na našoj strani 28 je nestalo a 3 su ranjena.[52]

15.9.1944- Između žel. stanica Sv. Jošt — Podnart 1. MSV ŠO minirao je žel. prugu i izbacio iz koloseka teretni voz. Uništeno je 5 vagona i lokomotiva. Saobraćaj je prekinut za 1 dan.

18.[53]9.1944: Neprijateljeva kolona od oko 100 ljudi nadirala je iz pravca Gorenje Vasi prema položajima 16. brigade na sektoru Vrhovec — Kladje.[54] Neprijatelj je napadao položaje brigade i izbio na biv. jug.-ital. granicu. Odavde je do mraka tukao naše položaje. Naše jedinice odgovarale su žestokom vatrom. Kad je pao mrak, neprijatelj se povukao. Imao je 6 ranjenih i 3 poginula.

16.9.1944: U toku noći borci 2. bataljona 17. brigade upali su u fabriku u Saloni,[55] u dolini Soče, i razoružali 60 italijanskih vojnika. Zaplenili su teški minobacač, laki minobacač, 8 puškomitraljeza, mitraljez, 6 automata i 31 pušku.[56] Iz fabrike su odvezli više kola robe kao ćebad, kožu itd. Srušili su fabrički most i uklonili mine na prelazu preko Soče. Zaplenjena su i dva autobusa u ko-

[50] Sada: Branik.

[51] Zaselak, 3 km severoistočno od Štanjela.

[5!] Potpunije o ovoj borbi vidi dok. br. 49.

[53] Omaška, treba: 15.

[M] Zaselak, 3,5 km jugoistočno od Cerkna. Na karti 1:100.000 nije ucrtan.

[55] Italijanski naziv za Anhovo.

[54] Podaci kojima je raspolagao Stab 9. korpusa NOVJ o akciji na Anhovo nisu bili tačni. O tome vidi dok. br. 54.

jima je bilo 6 Nemaca. Ponovo su minirali žel. most koji je 10.9. bio oštećen.

16.9.1944:

UKUPNI NEPRRIJATELJEVT GUBICI:

Mrtvih 308 ranjenih 160 zarobljeno 199

Zaplenjeno:
pušaka 87
puškomitraljeza 6
mitraljeza 3
lakih minobacača 4
teških minobacača 4
topova 4
automata 16
pištolja 10
automobila 8
žice 6000 m
konja 2
14 bombi
radio-stanica
28 q brašna
4 signalna pištolja

Uništeno:
2 mosta
5 automobila
2 uporišta (Plave, Ložice)
2 oklopna kola
7 lokomotiva
nepr. zgrada.
19 vagona
13 el. stubova
benzin
fabr. cevovod

Oštećeno:
2 mosta
15 x žel. pruga
2 x drum
1 stub el. nap.
rezervoar
ložionica
pumpna stanica za lokomotive
6 vagona
5 zgrada
3 lokomotive
4 oklopna kola

SOPSTVENI GUBICI

Mrtvih 26, ranjena 52, zarobljeno 6, nestalo 29, dezertirao 1. Izgubljeno 5 puškomitraljeza, 8 pušaka, protivtenkovska puška.

IV. NAŠA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

U borbama na Krasu neprijatelj je uglavnom koristio brojčanu nadmoć kao i nadmoćnost u oružju i materijalu, a naročito u teškom oružju: topovima i minobacačima. U svim tim trodnevnim borbama neprijateljeve jedinice, sastavljene iz italijanskog policijskog dobrovoljačkog bataljona i nemačkih brdskih lovaca, stalno su forsirale frontalnu borbu. Nisu pokazale neku manevarsku sposobnost ili snalažljivost u taktičkoj situaciji te su u sva tri dana borbi pretrpeli osetne gubitke — oko 300 bilo je izbačeno iz stroja.

Naše jedinice su u tim borbama imale dominantne položaje koje su odlično iskoristile za dejstvo svog automatskog oružja. Isto

[57] **Redakcija je izostavila tekst o napadima 14. italijanske brigade »Triestina d'assalto Garibaldi« 9. korpusa NOVJ i 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« na neprijateljska uporišta Hudajužnu. Koritnicu i Knežu, u dolini r. Bače, jer je to potpunije izneto u dok. br. 53.**

tako su naše jedinice u ovim borbama pokazale manevarsku sposobnost i izvežbanost u korišćenju terena. U borbama su se istakli komandanti kao sposobni za vođenje borbi sa nadmoćnijim neprijateljem, jer su odmah iskorišćavali greške neprijatelja i preduzimali manevre u cilju opkoljavanja, pojavljujući se sa celim bataljonom na krilu ili boku neprijatelja. Ovakvim smelim i veštim manevrima demoralisali su neprijatelja koji je u žurbi preduzimao povlačenje ostavljajući na terenu i teško oružje — topove, te je povlačenje štitio samo pojedinim automatskim oružjima. Zbog ovih grešaka naši su bataljoni preduzeli gonjenje neprijatelja vatrom i pokretom sve do neprijateljevih polaznih tačaka (Štanjel — Kopriva). Pri tome neprijatelj ne samo da nije pružao otpor, već je panično bežao. Na taj način su naše jedinice, po broju i po oružju slabije, u otvorenoj manevarskoj borbi pokazale priličnu pokretljivost, umešnost i inicijativu pa i snalažljivost u taktičkim situacijama. Kod naših jedinica nije bilo šablonskih planova. Ove su borbe snažno uticale na moral naših boraca koji su po prvi put uvideli da su sposobni da se na otvorenom terenu bore sa elitnim neprijateljevim jedinicama. Naročito se istakla 19. brigada.

Nakon ovih borbi neprijatelj je uvideo svoje nedostatke, krutost svoje šablonske taktike te je ovo u svom napadu na 18. brigadu ispravio. Napad se odvijao sa više pravaca s jakim snagama, podeljenim u male grupe od 40 — 70 ljudi. Težio je za tim da okruži pojedine delove naših jedinica te da ih postepeno uništi. I u ovim borbama naše su se jedinice pokazale dorasle zadacima. Manjim svojim delovima zadržavale su pojedine kolone a većim delovima izvodile su smele i odlučne juriše kojima im je uspelo da se ne samo izvuku iz pojedinih »džepova« koje im je pripremio neprijatelj, već su čak i razbijali pojedine neprijateljeve grupe. U borbama u dolini Bače 14. i 19. brigada naišle su na snažno utvrđena i dobro naoružana uporišta kao i na fanatičan otpor fašista — dobrovoljaca. U tome nisu imale dovoljno iskustva kao ni uspeha u borbi oko utvrđenih uporišta, iako su u proteklim borbama pokazale veliku manevarsku sposobnost. Ove jedinice do sada nisu napadale utvrđena uporišta. Borbe koje je vodila 17. brigada na Soči bile su dobro pripremljene od strane našeg obaveštajnog centra. S posadama je postignut sporazum o predaji. Osim toga su oko uporišta izvršene jake koncentracije pa su se posade, videći naše jake snage, gotovo bez borbi predavale, što je od velikog značaja za demoralizaciju ostalih uporišta duž Soče, a isto tako je od velikog značaja i za podizanje morala naših boraca.

Za vreme borbi u dolini Bače naša je artiljerija primjenjivala taktiku brzih promena položaja zbog toga što je bila otkrivena te je neprijatelj tukao njene položaje.

V. KRITIČKI OSVRT NA NAŠE OPERACIJE

Prema podacima obaveštajne službe posade u uporištima u dolini Bače bile su sastavljene od bersaljera koji su imali nameru da se pre'daju. Zbog toga za napad nisu predviđene jače snage ni dovoljno teškog oružja. Ni podaci nisu bili tačni jer su se u uporištima nalazili fašisti-dobrovoljci jakog morala koji su se uporno borili tako da su naše snage bile suviše male za uništenje predviđenih uporišta. Naročito se osetio nedostatak teškog naoružanja: PIAT-a, minobacača, topova. Za vreme borbe naši su borci pojedine grupe pozivali na predaju i izvršili juriš, ali su naišli na snažan otpor.

VI. ARTILJERIJA

U ovo vreme izvršena je reorganizacija artiljerije IX korpusa, formirana je nova brzometna baterija u 2. diviziona tako da suda ima ukupno 5 baterija koje raspolažu sledečim naoružanjem:

2 haubice 100/17 mm
2 brdska topa 75 mm
3 protivtenkovska topa 47 mm
1 protivtenkovski top 45 mm
2 brzometna topa 20 mm

Osim toga raspolažemo i sa dva neispravna topa: brzometnim i brdskim.

Oseča se nedostatak municije. U to vreme su upućene patrole raznim pravcima radi pribavljanja municije na terenu.

Ukinuta je inž.-tehnička četa. Ostao je samo radni vod. Kod obaveštajnog centra formiran je obaveštajni vod.

Trupna komora podeljena je po divizionima.

VII. INZINJERIJSKO-TEHNICKA SLUŽBA

Po potrebi službe izvršili smo reorganizaciju.
Inžinjerijsko-tehnički referat preuzeo je dosadanji geodetski referent ing. Tomaž Štrukelj.
Prilažemo izveštaj o inž.-teh. službi.

VIII. NAORUŽANJE

Prilažemo izveštaj.

IX. NAORUŽANJE: BROJNO STANJE ORUŽJA I MUNICIJE I LJUDSTVA

Prilažemo preglede brojnih stanja.

X. GEODETSKA SEKCIJA

Prema potrebi službe za geodetskog referenta odredili smo druga ing. Rainera,[58] dosadanjeg geodetskog referenta XXXI divizije. Prilažemo izveštaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, **Dotpukovnik:** Jakopič A.

V.d. šefa odseka, poručnik Mitar Raičević

M. P.

Prilozi:[59]

1.) inž.-teh. izveštaj
2.) geodetski izveštaj
3.) izveštaj o naoružanju
4.) brojna stanja ljudstva, oružja i municije
5.) grafički prikaz pokreta jedinica IX korpusa.

[58] **Franc inž. Rainer**

[5]» **Redakcija ove priloge ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a na laze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/III.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 20. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJEVA UPORIŠTA U KNEZI, KORITNICI I HUDAJUZNP

op.[2] —

STAB XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV IN POJ
OPERATIVNI OTSEK
Št. Si.
Položaj dne 20.9.1944.

Podnosi operativni izveštaj o borbama 14. i 19. SNOB u danima 15. 16. i 17.9.1944.

ŠTABU IX. KORPUSA NOV in POJ.
(operativni otsek).

Koordinirane akcije 14 brigade d'assalto Garibaldi »Trieste« i 19. SNOB »Srečka Kosovela«, izvedene istovremeno u danima 15, 16. i 17.9.1944 na neprijateljske postojanke[3] u Kneži, Koritnici i Huda Južni[4] su pokušaji kooperacija rada naših jedinica na sektoru Baške grape radi likvidacije postojanki, koje vrše osiguranje železničke pruge u dolini reke Bače, te pretstavljaju radi toga vrlo važne objekte po neprijatelja.

Postojanke Koritnica i Huda Južna likvidirane su od jedinica IX. Korpusa početkom meseca jula.[5] Kolika je važnost tih postojanki po neprijatelja, vidi se po tome što su postojanke u vrlo kratkom vremenu obnovljene te čak šta više fortifikaciskim radovima u betonu pojačane. Pojačano je i naoružanje objekata.

Glavni zadatak u tim akcijama, t.j. likvidacija postojanki Koritnica i Huda Južna poveren je 19 SNOB »Srečka Kosovela«. Da bi se pozornost neprijatelja odvratila od izvršenja glavnog zadatka i onemogućila eventualna intervencija neprijatelja u pravcu Koritnice i Huda Južne poverena je 14 brigada d'assalto Garibaldi »Trieste« sa zadatkom izvršenja napada i li-

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226.1. U zaglavlju je.otisnut i četvrtasti štambilj divizije.

[8] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

' uporišta

[4] Sada: Hudajužna.

[5] U vremenu od 29. juna do 2. jula 1944. jedinice 9. korpusa NOVJ izvršile su napade na neprijateljeva uporišta u Baškoj grapi (vidi knj. 14, dok. br. 101, 102 i 107).

kvidacijom fašističke postojanke u Kneži i na taj način sa izvršenjem svog zadatka omogućiti nesmetano izvršenje zadatka 19. SNOB.

Uzevši u tim akcijama zadatak 19. SNOB kao glavni zadatak, možemo klasificirati zadatak 14 brigade kao demonstrativni.

Likvidacija postojanke u Kneži poverena je 14 brigadi pored ostalog i iz razloga što se je verovalo da će toj brigadi izvršenje zadatka biti olakšano pošto se posada postojanke u Kneži sastoji od Italijana, koji bi prilikom borbe sa tom brigadom videli u njoj svoje ljude i instinktivno olakšali izvršenje zadatka."

Sam potek[7] operacija prilikom pokušaja likvidacije navedenih postojanki bio je sledeči:

15.9.1944.

Radi izvršenja zadatka, t.j. likvidacija postojanke u Kneži, postavljen je od strane štaba brigade kao cilj, pronalazak napadnog pravca koji će omogućiti izvršenje napada na postojanku izbegavajući bunkere i široke pojase miniranog zemljišta i omogućiti izvršenje iznenadnog prepada. Ceo taj dan bio je upotrebijen za skupljanje informacija u tome pravcu i na osnovu skupljenih informacija sastavljen je sledeči plan napada:

2. bataljon imao je zadatak da napadne postojanku sa pravcem napada duž ceste Ponikve — Iermolo[8] i da se prešavši šumu na padini kote 438® sruči direktno na postojanku. Približivši se na najbliže moguće odstojanje, bataljon je morao na dati znak izvršiti juriš na postojanku, ne dozvoljavajući neprijatelju da se pribere i organizira. Jedna četa tog bataljona sa pridodatim teškim mitraljezom »Breda« ostavljena je na drugoj obali reke Bače sa zadatkom potpomaganja napada i eventualno štićenja povlačenja, tukući neprijateljeve položaje, kao i za zaštitu napadnog pravca u slučaju pokušaja opkoljavanja.

1. bataljon poseo je položaje iznad sela Bača[10] kao osiguranje. Jedna patrola minirala je cestu Sv. Lucija[11] — Pijetmelze.[12] Jedan vod postavljen je u zasedu na put koji od Idrije[13] vodi u Ponikvu i Logaršče.[14] — Jedan vod je po-

[6] Zapovest za izvršenje ovih zadataka izdao je Štab 9. korpusa NOVJ 13. septembra 1944 (vidi dok. br. 36).

[7] tok

[8] Jermol, posed 2 km- jugoistočno od Kneže.

' Na karti 1:100.000 nije pronađena.

[10] Odnosi se na s. Baču pri Modreju.

[11] Sada: Most na Soči.

[12] Trebalo bi Piedimelze (italijanski naziv za Podmelec).

" Odnosi se na Idriju pri Bači.

[14] Sada: Logarišče.

stavljen u zasedu na cesti koja vodi od Pečine. Štab brigade i ostatak brigade kao brigadna rezerva nalazili su se u Jurčini.[15]

U 23 h. 2 bataljon krenuo je u napad te prešavši reku Baču stigao neprimećen u blizinu postojanke i spremao se za izvršenje juriša, to je bilo 16.9.44 u 0 časova.

Istoga dana je 19. brigada za izvršenje zadatka, t.j. likvidacije postojanki Koritnica i Huda Južna zauzela sledeči raspored:

1. bataljon poseo je položaje između neprijateljske postojanke Grahovo[16] i sela Bukovo, sa zadatkom osiguranja pravca između navedenih postojanki, i to jedna četa sa inžinjeriskim vodom i pridodatim teškim mitraljezom u prvoj liniji, a jedna četa sa pridodatim teškim mitraljezom u drugoj liniji — kao brigadna rezerva.

2. bataljon pojačan sa četom pratećih oružja dobio je zadatak da izvrši napad na samu postojanku Huda Južna.

3. bataljon dobio je zadatak da izvrši napad na postojanku Koritnica. 4. bataljon vršio je osiguravanje u pravcu Podbrda. Napad na postojanke počeo je 15.9. u 23 h.

16.9.1944

U 0 h. neprijatelj je otvorio snažnu vatru na 2. bataljon 14. brigade, koji se je spremao na izvršenje juriša na postojanku. Iznenađenje nije uspelo, dolazak brigade na napadni sektor bio je otkriven od brojnih belogardističkih elemenata i neprijatelj je verovatno bio o tome obavešten. Napad je produžen. Grupa koja je napadala sa istoka naišla je na zapreke branjene jakom vatrom i bila je zaustavljena, dočim je grupa koja je napadala sa juga naišavši na zapreke iste prešla i našla se pred nadmoćnim neprijateljem. Iz svih bunkera neprijatelj je naše napadne grupe obasipao besnom vatrom. Zbog neprijateljeve nadmoćnosti kao i jačine njegove vatre napad je zaustavljen i naređeno povlačenje koje je izvršeno u redu.[17] U zoru naređeno je povlačenje zaštitnih grupa. Iste večeri trebao se je napad na postojanku u Kneži ponoviti, ali do toga nije došlo radi pojačanja koje je stiglo u Sv. Luciju.[18]

- [15] Posed, 2 km jugozapadno od Kneže.

" Sada: Grahovo ob Bači.

[17] U uporištu Kneži se u momentu napada nalazila posada sastava: 31 alpinac, 42 bersaljera, 2 nemačka vojnika i 2 policajca (vidi mikroteku VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 234).

[18] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage kao pojačanje stigle u Sv. Luciju (Most na Soči).

Borba 19. SNOB oko postojanki trajala je celu noć 16.9. 44. do 5 h. Pošto napadi na postojanke nisu urodili uspehom, to su se bataljoni povukli na unapred određene položaje sa zadatkom kontroliranja postojanki kao i njihove okoline. Oko 10 h. toga dana došla je iz smera Huda Južna kao intervencija jedna neprijateljska patrola koja je bila odmah razbijena. Posle tog dogotka[19] vladalo je zatišje, sem oko 12 h., kada je bio za kratko vreme otvoren na postojanke artileriski oganj.

U 19 h. toga dana ponovljen je napad na obe postojanke. Na postojanku Koritnica vršen je napad uz pomoć artilerije; jednim protivaeroplanskim i jednim protivtenkovskim topom. Sa artilerijom vršeno je gađanje na postojanke sa položaja koji su bili dosta udaljeni i tom prilikom zapaljeno je nekoliko kuća.[20]

Napad je trajao celu noć.[21]

17.9.1944.

Toga dana stigle su u Sv. Luciju jače snage sastavljene od domobranaca i Mongola. Po naređenju štaba divizije, brigada se je povukla u odbranu i posela položaje na visoravni oko sela Ponikve, spremajući se za odbijanje eventualnog neprijateljskog napada. Do toga napada nije došlo.

Pošto likvidacija postojanki i sa ponovljenim napadom nije uspela, to su se bataljoni oko 5 h. povukli na napred određene položaje. Toga dana popodne došla su kao intervencija iz pravca Kneže 2 kamiona koja su bila odmah napadnuta i naterana u bekstvo.

Napadi na postojanke i likvidacija istih nije uspela iz razloga što su iste vrlo dobro utvrđene. Bunkeri su betonski a tako plasirani da je predteren ispred njih u potpunosti brisan, a sami položaji na kojima se nalaze postojanke dominirajući nad okolnim zemljištem. Za likvidaciju postojanki Koritnica i Huda Južna bilo bi potrebno da napadne grupe raspolažu s artilerijom jačeg kalibra za razbijanje bunkera. Jedini postignuti uspeh je porušena železnička pruga u dužini od 50 m. od strane minerske sabotažne skupine.

[19] događaja

[20] U uporištu Grahovo ob Bači zapaljena je kasarna (mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 236.)

[11] O napadima na neprijateljeva uporišta u Kneži, Koritnici i Grahovu ob Bači govore i izveštaji 19. slovenačke NO brigade »Srećko Kosovel« od 19. septembra 1944, 30. NO divizije od 20. septembra 1944. i Štaba 9. korpusa NOVJ od 3. oktobra 1944. Ovi izveštaji se nalaze u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1, f. 226/1 i f. 226/11.

Naši gubici: 4 mrtva, 17 ranjenih.

Naši gubici u materijalu: Jedan P.I.A.T., jedan laki mitraljez »Breda«, 2 puškomitraljeza »Bren«, 5 italijanskih pušaka, cev za teški mitraljez »Breda« i oko 1000 metaka za mitraljeze i puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Namestnik[22] kom. major: Pom- šefa Operativ, odseka, poručnik
Rojšek Franci Svoboda Velimir
Rojšek Franci **Velimir Svoboda**

M. P.

BR. 54

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 20. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA O AKCIJI 17. SLOVENAČKE NO BRIGADE »SIMON GREGORCIC« U UPORIŠTU ANHOVO[1]

STAB XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV IN POJ
OPERATIVNI OTSEK
Št. SI.
Položaj dne 20.IX.1944.

Op. A/A

ŠTABU IX KORPUSA NOV i POJ
(Operativni odsek).

Operativni izveštaj
o radu 17. brigade u
vremenu od 14/15.IX.
1944.

14.IX.1944 Grupa tovariša[2] iz IV. bat. 17 SNOB sudelovala u akciji kod Sedilis (Tarčento). Prilikom povlačenja kozaka, tovariši su na juriš zaplenili jedan teški mitraljez »Breda«, 1 puškomitraljez i 1 kutiju municije.

" zamenik

[1] Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1. U zaglavlju je otisnut četvrtasti štambilj divizije. U desnom gornjem uglu dopisano je u Štabu 9. korpusa NOVJ plavom olovkom »op«, a mastilom: »A/A«.

[1] drugova

15.IX.1944 U 18 časova dobili smo od strane obaveštajne službe izveštaj da misli posada postojanke[3] u Anhovem napustiti postojanku. U noći 15/16.IX.44. je odelenje tov.[arišev] II. bat. i odelenje tov.[arišev] iz štabne zaštitne patrole pod vodstvom nam. kom.[4] otišlo na izvršenje akcije na postojanku u Anhovem.

Stigavši u Anhovo našli su postojanku praznu, republikanci su pobegli u Tolmin odnevši sa sobom svo oružje i vojnički materijal.

Stanovnici su nam napravili[3] pred selom veličanstven prijem. Zaplenjen materijal: 2000 kg. eksploziva Delamon, 6000 m. zapaljive vrvice,[6] 1 kutiju municije za teški bacač, 6000 detonatora, 20 1. motorskoga ulja, preko 2000 kg. hrane, preko 100 kg. kože, 3 pisaća stroja,[7] i velika količina raznog drugog materijala koji još nije prebrojan. II. bat. 17. SNOB javila su se 3 dezertera-alpina koji su pobegli sa postojanke u Kanalu. Sa sobom su doneli 1 pušku 36 kom. municije i 6 ručnih bombi.

Po akciji u Anhovom ostao je deo tov. I. bat. i I. MSV na cesti desnog brega Soče u zasedi radi napada na sovražnika[8] koji bi pokušavao kakvu slučajnu intervenciju. Ujutru oko 8 h. pridrveli[9] su po cesti 3 autobusa i to 2 iz smeri[10] Gorice a 1 iz smeri Tolmina. Na autobuse je otvorena vatra iz 2 teška mitraljeza, našto su se autobusi zaustavili. Tovariši su izvršili juriš na autobuse i na taj način sprečili Nemcima koji su se nalazili u istima izvršenje bekstva.

Neprijateljski gubici: 4 Nemca, 2 Italijanska republikanca zarobljena (sem tih su se u autobusima nalazili 2 železničara i 9 muškaraca od kojih je 7 bilo mobilizirano od strane Nemaca).

Zaplenjen materijal: 3 autobusa, 3 puške.

Upotrebljena municija: 87 metaka za teški mitraljez, 20 metaka za laki mitraljez, 70 metaka za brzostrelke,[11] 34 puščanih metaka i 3 ručne bombe.

[3] **uporište**
[4] **zamenik komandanta**
[6] **priredili**
[8] **štapin**
[7] **mašine**
[8] **neprijatelja**
[9] **dojurili**
[10] **pravca**
automate

REKAPITULACIJA

Uspeha 17. SNOB »S. Gregorčiča« u vremenu od 14—15.IX.1944.

Neprijateljski gubici u ljudstvu: 4 Nemca, 5 republikanaca-Italijana zarobljenih.

Zaplenjen materijal: 4 puške, 36 kom. puščane municije, 6 ručnih bombi, 3 autobusa, 2000 kg. eksploziva Delamon, 6000 m. zapaljive vrvice, 1 kutija municije za teški bacač, 6000 detonatora, 20 1. motorskoga ulja, preko 2000 kg. hrane, preko 100 kg. kože, 3 pisaća stroja i velika količina raznog drugog materijala koji još nije prebrojan. Osim toga je zaplenjen 1 teški mitraljez »Breda«, 1 puškomitraljez i 1 kutija municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Namestnik komandanta, major:	Šef Operat. odseka, p.poručnik:
Rojšek Franci	Janković Dragoslav
Rojšek Franci	Drag. M. Janković

M. P.

IZVEŠTAJ ŠTABA 17. SLOVENAČKE NO BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 20. SEPTEMBRA 1944. ŠTABOVIMA 9. KORPUSA NOVJ I 30. NO DIVIZIJE O RASFORMIRANJU 2. BATALJONA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA I ODLASKU BRIGADE NA TERITORIJU BENEŠKE SLOVENIJE I REZIJE[1]

STAB Op. br.[2]
XVII SNOB »SIMON GREGORČIČ«
XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 20.9.44.
Br.: 53

ŠTABU 9. KORPUSA i 30. DIVIZIJE[3]

Predmet: Izveštaj

Za pojačanje I i II bataljona brigade juče smo rasformirali bivši II bataljon BBO,[4] jer je I bataljon imao [samo] 89 drugova a II [bataljon] 84 [druga].

Posle rasformiranja II bataljona BBO, I bataljon sada ima 121 a II [bataljon] 127 drugova. Ovom prilikom preostalo nam je nekoliko rukovodilaca, kojim smo ojačali kadar u Benečiji i Reziji, gde se osećala velika potreba za njima, naročito sada, kada stalno dolaze novi borci, te je potrebno da tu damo što više dobrog kadra.

Danas Brigada kreće u Benečiju a zatim dalje za Režiju, kako bismo sa ovim pohodom učvrstili pokret u ovim krajevima, naročito sada kada italijanska propaganda snažno podriva naš ugled i time jer, navodno, slovenačkih partizana nema mnogo, dok italijanskih ima dosta i imaju svega. Tako će stanovništvo videti našu vojsku i neće više misliti da su njihovi bataljoni usamljeni. U tom cilju će se jezgrom brigade otići i III bataljon iz Brda. Na njegovom dosadašnjem mestu ostavićemo jednu četu fizički slabih i za duže pokrete nesposobnih, pod komandom jednog dobrog starešine, [koja će imati zadatak] da produžava sa mobilizacijom i akcijama, posebno na rušenju železničke pruge i glavnog druma u dolini Soče. Pošto je ovaj

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/11. Broj delovodnika i datum dopisani su mastilom.
[1] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.
' Dopisano mastilom.
[4] Briško-beneški NOP odred

sektor najdelikatniji u čitavoj Sloveniji, moramo učiniti sve što je u našoj moći te zbog toga molimo vaš Stab da po mogućnosti izađete u susret svim našim molbama i potrebama.[5]

Neophodno je potrebno da nam uputite načelnika Štaba koga nemamo a već ga je predložio drug major Rustja Franjo--Čanči, načelnik Štaba XXX divizije. Takođe je hitna potreba u pogledu propagande, jer je italijanska propaganda tako jaka da je bolja od naše. Zbog toga nam uputite što pre propagandistu koji će po svojim mogućnostima odgovarati svim uslovima u Benečiji i Reziji. Ovo bi bio drug Preis Franci koji već dobro poznaje krajeve i običaje stanovništva Benečije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
črnugelj Franc Zorko
Zorko

Zam. komandanta, kapetan:
Bavec Franjo Branko
Branko

M. P.

22.9«

[5] **Načelnik Štaba 30. NO divizije 15. septembra 1944. zamolio je Stab 9. korpusa NOVJ da mu se pošalje što više eksploziva i potreban broj minera kako bi 17. slovenačka NO brigada »Simon Gregorčič« što uspešnije mogla pristupiti rušenju komunikacija u dolinama reka: Soče, Nadiže i Bele (Fele). Istovremeno je zatražio i sposobnog propagandistu radi uspešnije prooagande u Reziji i Beneškoj Sloveniji (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1.)**

• Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

NAREĐENJE ŠTABA KORUŠKE GRUPE ODREDA OD 20. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA O NJIHOVIM ZADACIMA POSLE FORMIRANJA KORUŠKOG NOP ODREDA[1]

STAB 623
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OPER. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 20.9.1944.
Br.:

ŠTABOVIMA VKO[2] i ZKO[3]

na *položaju*

Na osnovu usmenog naređenja Štaba IV oper. zone rasformira se Koruška grupa odreda. Zbog toga

naređujemo:

1) *Da Stab VKO* odmah prikupi sve ljudstvo, sem obaveštajaca i ljudstva iz vojnih kurirskih karaula, u bataljone i pri tome u svemu postupa prema usmenim uputstvima koja je primio politkomesar drug Fronta[4] od Štaba Koruške grupe odreda. Prikupljanje i dolazak na određeno zborno mesto treba da budu završeni u što kraće vreme.

2) Danom kada bude izvršeno prikupljanje i dovedene jedinice na zborno mesto rasformira se Štab Istočnokoruškog odreda. Do tada Štab odreda normalno obavlja svoje zadatke s tim da sve svoje snage usmeri da se gore pomenuti zadaci pravilno i blagovremeno izvrše.

3) Do tog vremena Štab odreda treba da pripremi sve personalne kartone i predloge za imenovanje oficira i podoficira te sve ostale podatke i spiskove ljudstva koji su potrebni da se predaju štabovima jedinica u koje će to ljudstvo biti ponovo raspoređeno. Za blagovremeno izvršenje ovog odgovoran je pom. politkomesara odreda.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Broj u gornjem desnom uglu dopisan je u Štabu Koruške grupe NOP odreda mastilom, a označava broj delovodnika.

*** Vzhodno koroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred**

® Zapadnokoruški NOP odred

[4] Franc Sever

4) Istovremeno treba srediti i pripremiti za predaju svu arhivu Štaba odreda za šta je odgovoran načelnik Štaba odreda.

5) Pripremiti tačno brojno stanje i naoružanje ljudstva koje će otići u nove jedinice,[5] a za izvršenje je odgovoran načelnik Štaba odr.[eda].

6) *Da Stab ZKO* odmah pristupi formiranju tri čete u duhu uputstava koja je primio u našem Štabu komandant drug Stojan.[6] Moraju se postaviti komande četa, i to potpune. Treba da se odabere najbolje ljudstvo iz sastava ZKO. Svi preostali članovi Štaba sa štabovima bataljona i [preostalim] ljudstvom treba da se upute u već određenom roku na mesto koje će odrediti pom. politkomesara drug Janžekovič Ivan. Najkasniji rok: sedam dana po prijemu ovog naređenja.

7) Sve ljudstvo stranih nacionalnosti razoružati i uputiti u sastav IX korpusa. Preostalo naoružanje treba da donese ljudstvo koje ne dolazi u obzir za novi odred.

8) Komandu nad ovim transportom treba da preuzmu članovi sadašnjeg Štaba ZKO koji neće ući u sastav novog odreda.

9) Stab ZKO treba blagovremeno da pripremi sve personalne kartone_i predloge za imenovanje oficira i podoficira te sve ostale podatke ljudstva koje će biti premešteno u sastav drugih jedinica. Za ovo je lično odgovoran politkomesar odreda.

10) Sva arhiva treba da se preda novom Štabu, sem one koja ne dolazi više u obzir za novi odred. Treba predati sva naređenja opšteg karaktera.

11) Da se pripremi tačno brojno stanje i stanje naoružanja celokupnog ljudstva koje će doći iz sastava ZKO. Za ovo je lično odgovoran načelnik Štaba odreda.

12) Stab ZKO se rasformira danom kada će doći na zborno mesto koje će odrediti pom. politkomesara drug Janžekovič Ivan.

[5] Tekst do kraja rečenice dopisan je mastilom.

[6] Ivan Ribič Stojan je 20. septembra 1944. u Štabu Koruške grupe NOP odreda dobio naređenje da se od dotadašnjeg Zapadnokoruškog NOP odreda formiraju tri čete: 1. četa na području Ziljske doline, 2. četa na području doline Zg. i Sp. Roža i 3. četa na teritoriji između drumova Kranj — Velikovec i Tržič — Celovec. Tada je naređeno i formiranje 4. čete od ljudstva dotadašnjeg Istočnokoruškog NOP odreda sa područjem dejstva na dotadašnjoj teritoriji odreda. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 342/1).

Sve do dana rasformiranja Štabovi su moralno i materijalno odgovorni za svoje jedinice.[7]

Novoodređeni Štab Koruškog odreda[8] ubuduće će biti neposredno potčinjen Štabu IV oper. zone te treba da se po svakom pitanju obraća samo tome Štabu. Jedinice na severnoj strani [reke Drave] do daljeg naređenja ostaju na svojim mestima i ubuduće biće potčinjene Štabu IV oper. zone. Štab Koruškog odreda biće pre svega odgovoran samo za redovno održavanje veza. Detaljna uputstva dobiće od Štaba IV oper. zone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. politkomesara:
Janžekovič Ivan

Komandant — kapetan:
Simončič Vinko

[7] **Štabovi Istočnokoruškog i Zapadnokoruškog NOP odreda rasformirani su 28. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 342/1, a preostalo prekobrojno ljudstvo upućeno je u druge jedinice 4. operativne zone Slovenije (vidi dok. br. 74).**

[8] **Stab Koruške grupe NOP odreda postavio je naredbom od 20. septembra 1944. sledeči privremeni Stab Koruškog NOP odreda: komandant: Ivan Ribič Stojan, politički komesar: Rudolf Hohkraut Dolf, zamenik komandanta: Dušan Vlajšević, pomoćnik političkog komesara: Ivan Janžekovič, operativni oficir: Anton Mencin.**

Istovremeno je predložio Štabu 4. operativne zone Slovenije da potvrdi takav sastav Štaba i jednovremeno poslao predlog za postavljenje rukovodioca Obaveštajnog centra, sanitetskog referenta, šefa Otseka za vezu i referenta za radio-veze. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 342/1.)

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 21. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTCINJENIH JEDINICA U DRUGOJ POLOVINI AVGUSTA[1]

STAB
VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, dana 21. IX 44.
Op. br. 418

Gl. št.
n–•
^

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
(Oper. odsek)

Petnaestodnevni operativni izveštaj — 15 — 30-8-44

I

SITUACIJA

a) Ocena pojedinih elemenata situacije: neprijateljeve snage na položajima — uporištima na sektoru našeg korpusa se u vremenu od 15 — 31. VIII o.g. nisu bitno promenile, sem na sektoru Istre. Jačina nepr. u ukupnom prosečnom brojnom stanju iznosila je oko 46.000 ljudi, i to Nemaca, Italijana i domačih izdajnika. Oni su razmešteni na sektoru našeg korpusa duž železničke pruge Ljubljana — Rakek — Trst radi kontrole iste. Odnos između Nemaca i be-ga[2] na odseku Ljubljana — Št. Peter[3] je 1:1. Na odseku od Št. Petra do Trsta odnos između Nemaca i be-ga je 15:1. U uporištima od Trsta do Rijeke za kontrolu druma i železničke pruge, odnos između Nemaca i be-ga je 2:0. Duž stare demarkacione linije odnos Nemaca prema be-ga je 8:1. U uporištima sa obe strane reke Krke i drumovima od Save do Novog Mesta odnos Nemaca prema be-ga je 1:3. U uporištima duž druma i železničke pruge od Št. Petra do Ri-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, £. 21/11. Datum, broj delovodnika i adresat dopisani su mastilom. U Glavnom štabu NOV i PO Slovenije dopisano je: u gornjem desnom uglu olovkom: »Gl. št.«, mastilom: »Op« a ispod naslova crvenom olovkom: »15-30-8-44«.**

[2] **Partizanski naziv za slovenačke domobrance još iz vremena italijanske okupacije. U početku su ih nazivali: belogardistima.**

[3] **Sada: Pivka.**

jeke radi kontrole istih odnos između Nemaca i be-ga je 6:1. Duž komunikacije Ljubljana — Škofljica — St. Vid[4] — Kočevje, u uporištima, odnos Nemaca prema be-ga je 1:4. U Ljubljani i neposrednoj okolini odnos Nemaca prema be-ga je 1:1. Na sektoru obale oko Trsta, za odbranu iste, odnos Nemaca prema be-ga je 1:0 (ovde je uključena i obala Istre do Pirana). Na sektoru Trsta primećeni su i Italijani koji su uključeni među Nemce.

Ako saberemo ukupan broj neprijateljskih vojnika na sektoru našeg korpusa, odnos Nemaca i Italijana prema be-ga je 3:1.

Zaključak: neprijatelj upotrebljava za kontrolu i neposredno obezbeđenje za njega važnih komunikacija uglavnom Nemce i Italijane. Na ostalim sektorima u unutrašnjosti sektora našeg korpusa ostavlja uglavnom be-ga koji mu služe za posredno obezbeđenje komunikacija i za kontrolu pojedinih predela terena. Ipak Nemci sa Italijanima u ukupnom broju čine većinu u odnosu na be-ga.

U vremenu od 15 — 31. VIII o.g. na sektoru našeg korpusa neprijatelj nije skoncentrisao veće snage za ofanzivne ciljeve. Na severnoj granici našeg korpusa, u vremenu ovog izveštaja, prevoženo je železničkom prugom Zidani Most — Trst iz Češke za Trst oko 15.000 neprijateljevih vojnika, koji su dolaskom u Trst bili odmah razmešteni na obalni sektor Trst — Pula, radi odbrane istog.[5]

U unutrašnjosti našeg sektora pojavili su se, pored već 4 registrovana dom. juriša bataljona, još 2 nova, koji još nisu u punoj formaciji a raspoređeni su u uporištima Grosuplje i Višnja Gora.[6] Najveću aktivnost među jurišnim dom. bataljonima pokazali su novomeški i rakeški. Poslednji je u ovom petnaestodnevnom periodu bio upotrebljen za zaštitu železničke pruge Planina — Postojna.

Naše snage su se u vremenu od 15 — 31 [8.] o.g. nalazile na sektoru Suhe krajine, u gornjem toku doline reke Krke, na Gorjancima i na sektoru severne Notranjske. Sektori odreda uglavnom su ostali nepromenjeni.

b) Zemljište na kojem dejstvuje VII korpus je sa svojim karakteristikama u pogledu konfiguracije zemljišta već

[4] Sada: Šentvid pri Stični.

[5] Od 20. do 24. avgusta 1944. prevožena je železnicom iz Češke preko Ljubljane i Divače za Istarsko poluostrvo nemačka 237. pešadijska divizija (vidi knj. 15, dok. br. 143).

[6] U to vreme postojala su samo četiri bataljona slovenačkih domobranaca. Prvi je bio dislociran u Stični, Drugi u Rakeku, Treći u Višnjoj Gori a Četvrti u Št. Vidu (Šentvid pri Stični). Četvrti bataljon nazivan je i »novomeški«, jer je formiran od posadnih četa Zaštite okruga Novo Mesto i popunjavan je njihovim ljudstvom.

opisano u prošlom 15-dnevnom izveštaju. Takođe se ni odnos neprijateljevih snaga u ovom periodu nije ništa promenio.

c) Vreme: velike vrućine su u priličnoj meri zamarale ljudstvo na pokretima, naročito u predelima Suhe krajine i Notranjske, gde se očigledno oseća nestašica vode za piće.

Iz gornje ocene svih važnih elemenata situacije na teritoriji VII korpusa vidi se da elemenat zemljište uglavnom nije uticao na akcije i borbe naših jedinica u ovom periodu u onolikoj meri kao što je to bilo u ranijim periodima, jer nije došlo do većih frontalnih borbi, odnosno do manevara opkoljavanja. Ovde moramo nabrojati i faktore koji su takođe u većoj meri uticali na vojna dejstva naših jedinica, dakle za period za koji dostavljamo izveštaj, a to su: 1) formiranje minerskih bataljona u divizijama; 2) mobilizacija i transportovanje novomobilisanih u dopunski bataljon; 3) zaštita aerodroma na sektoru Notranjske; 4) sprečavanje neprijatelja da pljačka žitarice i hranu; 5) efikasno tučenje neprijateljevih upadnih kolona na slobodnu teritoriju; 6) pomirljiv stav prema stanovništvu koje na nekim sektorima masovno pomaže okupatora i domaće izdajnike.

II

PLAN ŠTABA

U rasporedu naših i neprijateljevih snaga u vremenu od 15 — 31. VIII o.g. i na osnovi nabrojanih faktora pod tačkom Situacija vidi se i plan Štaba.

Pojačati ofanzivne zadatke, tj. akcije na pravcu prema Ljubljani s ciljem uništenja neprijateljeve železničke veze Ljubljana — Grosuplje, Ribnica — Kočevje i drumske veze Ljubljana — Vel. Lašče kao i vršenja ekonomskih akcija na sektoru Barja.[7] Na sektoru Suhe krajine, istočno i zapadno od gornjeg toka reke Krke, tući neprijateljeve kolone i obezbediti gornji tok reke Krke od čestih neprijateljevih gerilskih upada. Pojačati rušenje železničkih pruga Zidani Most — Ljubljana — Trst, St. Peter — Ilirska Bistrica, Divača — Podgorje i obezbediti direktne avionske veze sa saveznicima.

Radi prednjeg već su izdata potrebna naređenja i naše jedinice već se nalaze na određenim sektorima, a iz skladišta VII korpusa izdate su potrebne količine minerskog materijala i eksploziva.

[7] **Odnosi se na Ljubljansko barje.**

16. 1944. VIII [8]

Notranjski odred

Neprijateljeva kolona koja je ispala iz uporišta Rakek pojavila se u blizini sela Laze i htela da prodre na visove zapadno od aerodroma. Odred je ovu kolonu napao i neprijatelja oterao u polazno uporište.[9]

Neprijateljevi gubici: 4 mrtva i 5 ranjenih.

17. 44. VIII

VIII SNOB

I bat. na sekt. Kureščeka sa obezbeđenjem pravaca Zapotok i Turjak. II i III bat. na sekt. zapadno od Kureščeka sa obezbeđenjem u pravcima Golo — Pijava Gorica i Mokreca. Održava vezu sa IX brig. Na sekt. VIII brig, naišle su dve nepr. kolone od Zapotoka i Visoka i postavile zasedu iznad Zapotoka. Od Pijave Gorice i Iga nastupao je udarni bat. iz St. Vida u jačini 300 ljudi preko Golog u dolinu Zelimeljščice i nazad.[10] I bat. napao je nepr. i odbacio ga.

[8] Redakcija je izostavila tekst o napadima 12. slovenačke NO brigade na Višnju Goru i 15. slovenačke NO brigade »Belokranjska« na Stičnu, jer je o njima potpunije izneto u knj. 15, dok. br. 92.

[9] Odnosi se na 2. bataljon slovenačkih domobranaca. On je 16. avgusta krenuo iz Rakeka sa zadatkom da, preko Stražnika (k. 645), Karlovice, Kaliča, Kozjeka (k. 1032) i Stanovnika (trig. 985), izbije na Javorje (k. 1168), tu zanoći, a sutradan da produži nastupanje u pravcu aerodroma Nadleseka, očisti teren a zatim krene prema severu, preko Križne gore (k. 855), Golog (k. 874) i planine Slivnica, pa se zatim vrati u Rakek. Sastav bataljona bio je: 17, 47, 48. i Teška četa. Ukupno je imao 552 čoveka. Bataljon je u 16 časova neopaženo stigao na liniju Lačnik (trig. 1097) — Javorje (k. 1168). Tu je naišao na snažan otpor. Zbog toga je bio prinuđen da odustane od izvršenja primljenog zadatka pa je skrenuo u pravcu sela Laze pri Gorenjem Jezeru, ali je ponovo naišao na snažan otpor i zbog toga se u toku noći, preko s. Otoka, Klinjeg vrha (trig. 617) i Dolenjeg Jezera, vratio u Rakek. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280/IV-pov. br. 313 i f. 281/11.)

[10] i [11] U borbama protiv 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« i 9. slovenačke NO brigade na sektoru Golo — Kurešček — Visoko bile su angažovane sledeće neprijateljske snage: 4. bataljon slovenačkih domobranaca, 23. posadna četa iz Pijave Gorice i jače snage posadnih četa (29. i 114. posadna četa) iz Velikih Lašča. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III-pov. br. 454 i 474.)

Istovremeno je nepr. nastupao iz Golog, gde je ranije bila IX brig, koja se povukla. Zbog toga se i II bat. morao povući sa položaja pa je ove položaje poseo neprijatelj koji se zatim povukao.

Naši gubici: 3 mrtva, 2 ranjena i 4 nestala.

Neprijateljevi gubici nepoznati.

IX brigada

Na položajima Golog. U pravcu ovih položaja neprijatelj je vršio napad u dve kolone.[11] Da bi izbegao opkoljavanje, I bat. se morao povući. Bat. se povukao posle prethodne borbe koja je trajala nekoliko časova.

Naši gubici: 1 mrtav, 4 ranjena i 12 nestalih.

Neprijateljevi gubici: 9 mrtvih i 13 ranjenih.

Belokranjski odred

Neprijatelj je kod Cvišlerja naišao na naše nagazne mine.

Neprijateljevi gubici: 3 mrtva.

18.

VIII

X *SNOB*

Neprijatelj jačine 300 ljudi iz uporišta Rakeka[12] nastupao je preko Cerknice i Slivnice u pravcu Lisca, k. 873, i sukobio se sa II bat. ove brig, koji je držao položaje na tom sektoru. U početku je neprijatelj bio odbijen, ali se zatim [bataljon] zbog dejstva neprijateljevih teških minobacača povukao na nove položaje Studeno.[13] Na ovim položajima II bat. je prihvatio borbu i odbio neprijatelja. I bat. ove brig, krenuo je u pomoć II bat. i postavio zasedu na Maloj Slivnici koja je napala neprijatelja na povlačenju. Neprijatelj se povukao u uporište.

Naši gubici: 5 mrtvih, 1 ranjen, uništen 1 puškomitraljez i izgubljen 1 minobacač.

Neprijateljevi gubici: 14 mrtvih i 12 ranjenih.

[11] i [12] Odnosi se na 2. bataljon slovenačkih domobranaca jačine 552 čoveka. On je krenuo i stigao na liniju Gošić — Gora — Hribljane, gde je zanoćio i sutradan produžio nastupanje pravcima: G. Sleme (Sleme) — Lisec (trig. 872) — Studeno (Studeno na Blokah) — Loza (trig. 875) i Golo (k. 874) — Bločice — Steberk. Zbog snažnog otpora u rejonu Radlek — Lisec, bataljon nije uspeo da prodre ka Starom Trgu pri Ložu pa se 18. avgusta uveče povukao u Rakek. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280/IV-pov. br. 313, f. 281/11 i f. 283/III.)

[13] Sada: Studeno na Blokah.

Notranjski odred

Neprijatelj je nastupao iz uporišta Rakeka u dve kolone, svaka [jačine] 150 ljudi.[14] Prva [kolona je išla] preko Begunja na Malu Slivnicu, a 2 [kolona] preko Sv. Trojice.[15] II bat. ovog odreda je u sporazumu sa Štabom X brig, poseo polož. na Golom, k. 874, i iznad Grahova. Neprijatelju je uspelo da se neprimećeno privuče do polož. zasede II bat. koju je napao. Zaseda je odbila neprijatelja ručnim bombama a zatim se povukla. Zasedi je bila upućena pomoć, nakon čega je zaseda ponovo posela svoje ranije položaje. Naši gubici: 1 ranjen.
Neprijateljevi gubici: 7 mrtvih.

19.

VIII

IX brig.

I bat. nalazi se na Purkačama, II i III bat. te Stab brig, na Osredeku. Neprijatelj je u 10 časova snažnom art. i minob. vatrom otpočeo da dejstvuje po položajima II i III bat., dok se za to vreme [pešadija] približavala Osredku i prinudila II bat. da se povuče i posedne nove položaje, sa kojih je bat. vodio borbu s neprijateljem koji je poseo ranije položaje bat. Bat. je sprečio dalje nastupanje neprijatelja uprkos tome što je dejstvovao po položajima bat. artiljerijskom i minobacačkom vatrom. II bat. pomogao je i III bat. koji je sa svojih položaja severno od sela zadržavao neprijatelja da ne prodre do II bat. Prvi bat. napao je neprijateljevu intervencijsku kolonu koja se kretala iz pravca Rob — Mački i zadržao je u selu Strletju. Jedan vod I bat. bio je upućen iznad sela Mački, odakle je zajedno sa Komandom mesta Vel. Lašče napao neprijatelja i prinudio ga na povlačenje.[16]

Neprijateljevi gubici: 5 mrtvih, 12 ranjenih.
Naši gubici: 1 mrtav, 1 ranjen.

Istarski odred:

Neprijatelj je izvršio napad na sektor Brkina iz uporišta Markovščine.[17] Odred je nepr. kolonu napao i oterao je u polazno uporište. Neprijateljevi gubici: 3 ranjena.

[15] Sada: Sivče.

[16] Ove neprijateljeve snage bile su iz sastava 29. i 114. posadne čete slovenačkih domobranaca i delovi 11. čete 3. bataljona 14. SS policijskog puka iz Velikih Lašča, podržavane artiljerijskom vatrom 1. baterije slovenačkih domobranaca. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III- pov. br. 474.)

[17] Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana.

VIII

IV SNOUB

Nalazi se na položajima Čateža. Neprijatelj je iz St. Vida i Stične u jačini 400 ljudi nastupao u pravcu položaja brig, na kojima su se razvile oštre borbe. Jedinice brig, odbile su neprijatelja i oterale ga u uporište.[18]
Naši gubici: 7 mrtvih i 12 ranjenih.
Neprijateljevi gubici: 23 mrtva, 25 ranjenih. Zaplenjeno: 1 teška »breda«, 7 pušaka, 2 mule i veća količina municije.

VIII SNOB

Na sekt. Golo i Kurešček. Nepr. je nastupao prema položajima Golo, gde se nalazio I i II bat. Bat. su odbili neprijatelja a iza leđa bio je upućen minerski bat. Kada je minerski bat. napao nepr., ovaj se povukao u uporište.[19]
Naši gubici: 2 mrtva, 6 ranjenih.
Neprijateljevi gubici: nepoznati.

22.

VIII

[20]

1 art. brig.
Nalazi se na položajima Jama,[21] Podgozd, Mali Lipovec i Smuka. Jedinice ove brigade vodile su borbu s neprijateljem na sekt. Ajdovec — Vinkov Vrh.[22] Zbog suviše velike nepr. nadmoćnosti jedinice su se prebacile preko Krke i posele polož. Jama — Podgozd. Na sektoru Hinja vodio je borbe zaštitni bat. ove brig.[23] Neprijatelju je uspelo da posedne Hinje, odakle je nastupao prema Smuki. Jedinice ove brig, uspele su da odbiju nepr. i odbace ga prema Hinjama.
Naši gubici: 4 mrtva, 4 ranjena, 15 nestalih. Izg.[ubljena] 2 konja i 2 mule.
Neprijateljevi gubici: nepoznati.

[18] Potpunije o ovoj borbi vidi knj. 15, dok. br. 114.
[19] Potpunije o ovoj borbi vidi knj. 15, dok. br. 115.
[so] Redakcija je izostavila tekst o borbama 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i 15. slovenačke NO brigade »Belokranjska« jer su potpunije iznete u knj. 15, dok. br. 116.
[21] Sada: Jama pri Dvoru.
[22] Na tom sektoru bila je angažovana 40. posadna četa slovenačkih domobranaca iz Novog Mesta u jačini od 170 ljudi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 474).
[23] Zaštitni bataljon vodio je borbu protiv slovenačkih domobranaca iz Kočevja jačine 150 ljudi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 479.)

Dolenjski odred

U vezi s borbama IV brig, na sektoru Čateža odred je uputio jedan bat. kao pomoć IV brigadi. Ovaj bat. je nepr. napao u leđa tako iznenada da se ovaj posle kraće borbe morao povući sa položaja.

Naši gubici: 1 nestao.

Neprijateljevi gub.: 8 mrtvih, 10 ranjenih.

23.

VIII

VSNOUB

Na položajima Podgrad. Neprijatelj je nastupao prema položajima ove brig, sa 2 tenka, 2 autoblinde, 15 kamiona i 1 motorom.[24] Brig, je ovu nepr. motorizovanu kolonu napala pri pokušaju opravke drumskih prokopa. Zbog snažne vatre naših jedinica neprijatelj se morao povući u uporište.

Naveče u 21 čas sve raspoložive snage ove brig, izvršile su demonstrativni napad na Novo Mesto. I i III bat. napali su nepr. zasedu koja se nalazila na Borončevom hribu.[25] Posle kraće borbe zaseda je naterana u bekstvo.

Naši gubici: 1 mrtav, 2 ranjena, 1 nestao.

Neprijateljevi gubici: 8 mrtvih, 10 ranjenih. Uništena 2 kamiona, 1 tenk i 1 motocikl.

VIII SNOB

Ove noći napala je nepr. uporište Crnu Vas. Uporište je bilo snažno utvrđeno i kako je upor.[ištu] dolazila pomoć iz pravca Ljubljane, bat. se povukao pravcem Tomišelj — Strahomer — Ustje. U to vreme su jedinice ove brig, vršile ekonomsku akciju na Barju. Rekviririrano je 20 grla stoke i 3 kola žitarica.[26]

24.

44.

VIII

TV SNOUB

Nalazila se na sekt. Babna Gora — Kozjek. II bat., koji se nalazio ispod sela Čateža, bio je iznenada napadnut od ne-

" Izveštaji Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva ovu akciju ne pominju. Verovatno je to bila kolona sastavljena od delova 1. bataljona 14. SS policijskog puka iz Novog Mesta i delova posadnih četa slovenačkih domobranaca.

" To je brdašce, 2 km južno od Novog Mesta. Na karti 1:25.000 označeno je kao trig. 236.

" Potpunije o napadu na uporište Crnu Vas i o ekonomskoj akciji u naseljima na Ljubljanskom barju vidi knj. 15, dok. br. 122.

prijatelja.[27] Bat. se baš nalazio za ručkom. Bat. se prikupio i poseo polož. oko Gorenje Vasi.[28] Bat. je odmah upućena pomoć, ali nije došla do izražaja jer se nepr. odmah posle napada povukao prema Vel. Loki.[29]

Naši gubici: 13 mrtvih, 4 ranjena. Izgubljeno: 1 p. mitraljez, 2 1. minobacača i nešto municije.

Neprijateljevi gubici: 2 teže ranjena.

26.

44.

VIII

XV *SNOB*

Brig, se nalazi na polož. Laze[30] — Hočevje — Hinje. Patrola ove brig, sukobila se s neprijateljevom zasedom koja se nalazila na k. 511 iznad Zdenske Vasi.[31]

Naši gubici: 1 mrtav, izgubljen 1 p.mitraljez.

Istarski odred

Na polož. Brkini. I bat. ovog odreda napao je teški kamion na kome se nalazio protivtenk. top. Istog dana po podne deo ovog bat. napao je nepr. blindu.

Nepr. gubici: 12 mrtvih, 1 ranjen. Uništeno: 1 kamion, 10 buradi nafte — benzina.

Naši gubici: 1 ranjen, 1 nestao.

27.

44.

VIII

XV *diviz.*

Na sektoru Zagradec. Oko 7 časova ujutro neprijatelj se neprimećeno preko Gabrovke[32] približio Zagradecu i upao u nj. Jačina neprijatelja koji je upao u Zagradec bila je oko 60 ljudi, dok se ostali deo nepr. nalazio kod Tolčana.[33]

[17] Napad su izvršili 1. i 3. bataljon slovenačkih domobranaca iz Stične i Višnje Gore. U direktnom napadu učestvovao je samo 1. bataljon (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[18] Sada: Gorenja Vas pri Čatežu.

[s] Potpunije o borbi 2. bataljona u rejonu Čateža vidi knj. 15, dok. br. 121.

[so] Sada: Laze nad Krko.

" Zaseda je bila iz sastava posadnih četa iz Velikih Lašča (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III- pov. br. 474).

" Sada: Gabrovka pri Zagradcu. [1]

[35] Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana na tom pravcu.

Zaštitni bat. diviz. sa ovom kolonom prihvatio je borbu i onemogućio joj dalje nastupanje. Kada je prispela u pomoć jedna četa XV brig., nepr. se preko Rebri povukao prema Tolčanama.

Toga dana u 5 časova ujutro Zaštitni bat. VII korpusa dobio je obaveštenje da nepr. nastupa u dve kolone u pravcu Jame, gde se nalazio kantonman VII korpusa. Prva kolona nastupala je iz Novog Mesta u pravcu Straže,[34] a 2. kolona iz St. Vida preko Sela pri Sumberku u pravcu Sadinje Vasi.[35] Bat. je poseo položaje od Stavče Vasi do Podgozda, a u pravcu nepr. kolona upućene su bile patrole. Posle višečasovne borbe u selu Jama Zašt. bat. se po naređenju Štaba korpusa povukao na položaje na grebenu iznad Lašča. U ovoj borbi angažovan je i 1 top iz Art. [brigadel sa posadom. Gubitke nepr. navešćemo pod borbom IV SNOUB, koja je uglavnom i vodila ovu borbu.

I SAB[36]

Zašt. bat. je poseo položaje na Ostrom vrhu. Sa ovog položaja odmah je uputio patrolu u pravcu Žužemberka sa zadatkom da ustanovi da li se neprijatelj nalazi u njemu. U 7 časova bila je primećena nepr. kolona koja je kretala od Zafare u pravcu Trebče Vasi. Divizion je odmah otvorio vatru na nepr. kolonu nakon čega se nepr. povukao. Zašt. bat. imao je zasedu iznad Prečne, u pravcu Novog Mtsta. Zaseda je napala nepr. kolonu,[37] ali se zbo»? nadmoćnosti nepr. morala povući na polož. Brezova Rebe[r].[S8]

[34] i '[7] Iz izveštaja Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva vidi se da je iz Novog Mesta krenula kolona jačine 180 ljudi pravcem: Brezova Reber — Veliki Lipovec — Vinkov Vrh i sukobila se sa delovima 1. artiljerijske brigade ('/idi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 474).

[33] Kolonu je sačinjavao 4. bataljon slovenačkih domobranaca iz St. Vida (Šentvid pri Stični), koji je 26. avgusta 1944. u 21.30 časova krenuo pravcem: Dob — Zagorica (Zagorica pri Velikem Gabru) — Sela pri Sumberku — Reber — Zafara — Mačkovec. Do prvog sukoba došlo je kod sela Trebča Vas, odakle se bataljon prebacio u rejon sela Mačkoveca, gde je vodio borbu sve do 15 časova, kada se izvukao iz okruženja pravcem s. Trebča Vas — Žužemberk — Dobrnič i tu bio ponovo napadnut. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III-pov. br. 474.)

[33] Prva slovenačka artiljerijska brigada, zvaničan naziv: 1. artiljerijska brigada 7. korpusa NOVJ.

[S8] Sada: Brezova Reber pri Dvoru.

[9] Redakcija je izostavila tekst o borbi 4 slovenačke NO brigade u rejonu Žužemberka jer je ta borba prikazana u knj. 15, dok. br. 140.

IX SNOB

Na položajima Golo. Patrole ove brig, zarobile su 1 be-ga.

Dolenjski odred

Patrola DO napala je Nemce koji su se kupali sa one strane Save.

Neprijateljevi gubici: 3 mrtva, 4 ranjena.

28.

44.

VIII

VIII SNOB

Na sekt. Koščaka i oko k. 962 I, II i III bat. ove brig, vodili su borbu s neprijateljem.[40] Zbog dobrih zaposednutih položaja neprijatelja jedinicama ove brigade nije uspelo da proteraju neprijatelja. U 19.30 časova neprijatelj se sam povukao u uporište.

Naši gubici: 2 mrtva, 2 ranjena, 4 nestala. Izgubljeno: 1 p.mitraljez i 4 puške.

Neprijateljevi gubici: 5 mrtvih, 4 ranjena.

Belokranjski odred

Prilikom neprijateljevog ispada na sektor Vinica III bat. uputio je jedan vod u Vukovce sa zadatkom da spreči dalji prodor neprijatelja na tom pravcu. Odmah posle napada na Komandu mesta Vinica bat. je krenuo na položaje Sv. Antona iznad Gornjeg Suhora[41] s ciljem da spreči prodor neprijatelja u pravcu Crnomelja. Kako neprijatelj nije nastupao na ovom pravcu, bat. se premestio u pravcu Bojanaca. Za to vreme je neprijatelj napustio i ovo selo i zbog toga je bat. krenuo u pravcu Tribuča s ciljem da se poveže sa II bat. koji se nalazio iznad sela Bedenja. Kod sela Bedenja jedinice odreda sukobile su se s neprijateljem i posle jednočasovne borbe prinudile ga na povlačenje. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih.[42]

[40] To je bio 2. bataljon slovenačkih domobranaca. On je iz Rakeka krenuo preko Bezuljaka na Kožljek, gde se podelio u tri kolone: 1. kolona nastupala je pravcem: Stražišče — Gorenje Otave — Koščake — Sv. Vid (Zilce); 2. kolona pravcem: Zibovnik — Zupeno — Zadela (trig. 962), a 3. kolona pravcem: Vinji vrh (trig. 984) — Sleme (k. 883) — Rakitna. Posle borbi u rejonu Koščake — Zadela bataljon se preko Sv. Vida (Zilce) vratio u Rakek. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 283,III-pov. br. 474.)

[41] Sada: Gornji Suhor pri Vinici.

[45] Potpunije o ovoj borbi vidi knj. 15, dok. br. 141.

Notranjski odred

Minersko-sabotažna grupa upala je u neprijateljevu zasedu u blizini železničke pruge.[43]

29.

44.

VIII

IV SNOUB

Na položajima Cvibelj — Zafara — Mačkov Hrib. U 6.30 časova neprijatelj sa nešto motorizacije pojavio se na drumu Žužemberk — Dobrava.[44] Neprijatelj je otpočeo s vatrenim dejstvom na položaje brigade, nakon čega je Štab brigade, zbog nadmoćnosti neprijatelja, izdao naređenje da se bataljoni prebace preko Krke. Kada su bat. stigli preko Krke, Štab brigade je na osnovu nastale situacije uputio nazad preko Krke 2 bat. sa zadatkom da napadnu neprijatelja s leđa. Kada su bataljoni stigli na određene položaje, neprijatelj se tamo više nije nalazio.[45]
Naši gubici: 3 mrtva, 5 ranjenih.
Neprijateljevi gubici: 2 mrtva, 4 ranjeni.

I SAB

Neprijateljeva kolona koja je krenula iz Št. Vida i Stične i dospela u Žužemberk vodila je borbu s jedinicama art. brigade.[46] U ovoj borbi angažovana je haubica koja je izbacila 20 granata na Zafaru.
Naši gubici: 1 mrtav, 1 ranjen.
Neprijateljevi gubici: nepoznati.

Dolenjski odred

Jedna četa III bat. imala je nameru da vrši mobilizaciju u Šmartnom pri Litiji. Pri tome je upala između dve neprijateljeve zasede koje su izvršile napad na četu. Četa je jurišem razbila jednu zasedu a zatim se povukla u pravcu Janča.

[45] Ovu minersko-sabotažnu grupu zarobio je 2. bataljon slovenačkih domobranaca prilikom napada na 8. slovenačku NO brigadu »Fran Levstik« u rejonu Zupeno — Zadela (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 283/III-pov. br. 474).

[44] i " Kolonu su sačinjavali 4. bataljon i 22. četa 3. bataljona slovenačkih domobranaca. Oni su kamionima prebačeni iz St. Vida (Šentvid pri Stični) pravcem: Radohova Vas — Veliki Gaber — Občine — Dobrnič — Dobrava — Žužemberk, gde su poseli položaje i držali ih do 11 časova. Tada su ponovo ukrcani na kamione i istim putem vratili se u polazno uporište. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III-pov. br. 474.)

[45] O ovoj borbi vidi i izveštaj 15. NO divizije od 30. avgusta 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11.

Naši gubici: 1 ranjen.

Neprijateljevi gubici: 4 mrtva, 9 ranjenih.

Istarski odred

Patrola odreda napala je neprijateljevu patrolu kod sela Kačiča. U isto vreme napala je i samo uporište Kačiče.[47] Zbog brze neprijateljeve intervencije uporište nije mogla da zauzme.

Naši gubici: 1 ranjen.

Neprijateljevi gubici: 1 mrtav, 1 ranjen.

Notranjski odred

Neprijateljeva patrola iz Rakeka naišla je na naše mine kod Gradišča.

Neprijateljevi gubici: 5 mrtvih, 5 ranjenih.

[IV]

IZVEŠTAJ INZINJERIJSKIH BATALJONA I MINERSKO-SABOTAZNIH GRUPA OD 15. VIII — 31. VIII 1944.

XVIII DIV. U vezi sa novom formacijom ostalih jedinica[48] u toku avgusta u divizijama su se formirali minerski bataljoni. XVIII divizija je već 13. VIII formirala bataljon [sastava] jedna minerska i jedna pionirsko-pontonirska četa. Bataljon je ukupno po spisku imao 65 drugova. Prilikom formiranja specijalnog bataljona ovaj bat. je bio rasformiran i čitav komandni kadar prešao je u tu novu jedinicu. Minerska četa koja je ostala zadržala je još 24 minera podeljenih u 8 grupa po 3 minera koje su izvodile minersko-sabotažne akcije. Za akcije pokazala se zbilja kao najpogodnija takva mala grupa, ali se pri tome zaboravilo, odnosno poklanjala se nedovoljna pažnja formaciji redovne vojske.

XV DIV. XV divizija je krajem avgusta formirala minerski bat. Kako ova divizija ima srazmerno dosta minera, uzela je u sastav bat. zbilja najbolje. Bat. ima dve minerske čete i broji po spisku 54 druga.

Oba bat. slabo su opremljena, nemaju automatskog oružja a odeća i obuća su u vrlo lošem stanju. U

[47] Zapovest za napad izdao je Stab Istarskog NOP odreda 25. avgusta 1944. Za napad je određeno po 15 ljudi iz 2. i 3. bataljona. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 296TII.)

[48] Odnosi se na naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 13. jula 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 119).

XVIII diviziji posle formiranja specijalnog bataljona rasformirana je pionirsko-pontonirska četa, dok XV divizija u sastavu minerskog bat. nije imala ovakvu četu.

B.O.[49] U BO 18.VIII rasformirana je inž.-teh. četa, a ljudstvo podeljeno po bataljonima.

IO[50] Minersko-sabotažna grupa IO sada ima 16 drugova. U I i III bat. otpočelo je obučavanje svih starešina u minerskoj službi.

NO[51] NO nema inž.-teh. četu ni pionirsku četu. Za vršenje minersko-sabotažnih akcija raspolaže minersko-sabotažnom grupom.

I SAB Minerski vod I SAB broji 15 drugova i u ovom periodu bio je angažovan na košenju trave. Pionirski vod ima 17 drugova i takođe je bio angažovan na košenju trave.

NVP« Pionirski vod NVP dolaskom novih boraca broji 58 drugova. Uglavnom je bio angažovan na radovima za produženje aerodroma, opravci dovoznih puteva, izrađivanju mostova na prokopima, a u slobodno vreme na košenju trave.

XV DIV. U ovom polumesečnom periodu bile su angažovane pojedine inž. čete ovako: Na dan 21.VIII minerska grupa od 4 druga iz XII brigade porušila je 5 deonica železničke pruge između Grosuplja i [Spodnje] Slivnice. Na dan 22. VIII 3 minera XV brigade porušili su 5 deonica železničke pruge između Kočevja i Ribnice, 3 km od Kočevja.

Na dan 24.VIII 8 minera XII brigade porušilo je 5 deonica železničke pruge između Kočevja i Ribnice. Ista grupa položila je nagaznu minu na železničkoj pruzi kod Koblarja, na koju je prema izveštaju O.C.[53] naišao voz i iskočio iz šina. Dva vagona izbačena su iz šina dok se lokomotiva znatno nagnula.

XVIII DIV. Na dan 16.VIII diverzantska grupa od 13 drugova naoružana puškomitraljezom i sa 4 automata napala je neprijateljevu patrolu na Ljubljanskom barju i zarobila 1 domobranca.

[49] **Belokranjski NOP odred**
[50] **Istarski NOP odred**
[51] **Notranjski NOP odred**
[51] **Notranjsko vojno područje**
[55] **Obaveštajni centar**

Na dan 17.VIII grupa od 3 minera porušila je na dva mesta železničku prugu između Škofljice i Lavrice. Na dan 20. VIII grupa od 3 minera po danu položila je dve nagazne mine na drumu Pijava Gorica — Turjak, jer u toku noći zbog neprijateljevih zaseda nije mogla da se približi drumu. Iste noći grupa od tri minera položila je na železničkoj pruzi Škofljica — Lavrica minu težine 10 kg sa upaljačem na pritisak. Ova mina je sledećeg dana prouzrokovala iskakanje voza iz šina.

Na dan 22.VIII zamenik komandanta minerskog bataljona drug Kranjc[54] sa dva minera i II bat. X SNOUB otišao je na železničku prugu između Lipoveca i Gornjih Ložina. Uprkos stalnoj kontroli pruge uspeo je da položi 2 mine sa engleskim hemijskim upaljačem i poruši prugu.

Na dan 24.VIII grupa od 3 minera izbacila je iz šina voz na železničkoj pruzi Šmarje — Grosuplje.

Na dan 31.VIII bio je porušen drveni most na glavnom drumu Rašica — Vel. Lašče. Iste noći položene su 4 nagazne mine, 2 od mosta [na drumu] u pravcu Vel. Lašča a 2 na drumu u pravcu Turjaka.

SAB Na dan 14.VIII [minerski] vod minirao je drum Mirna Peč — Novo Mesto.

O Na dan 30. VIII mineri su porušili 60 m železničke pruge između Lipoveca i Stare Cerkve.

O Na dan 16.VIII mineri su u potpunosti porušili most preko Save u Zagorju.

Na dan 24.VIII minersko-sabotažna grupa minirala je zamak Grmače.

3 Na dan 16.VIII minersko-sabotažna grupa porušila je gvozdeni most preko reke Dragonje u blizini Sečjola.[55] Istog dana druga sabotažna grupa porušila je 150 m železničke pruge Ilirska Bistrica — Rijeka u blizini Vel. Bukovice.

Na dan 24.VIII 4 minera su porušila 40 m dug a 7 m visok nasip na železničkoj pruzi Divača — St Peter i istovremeno oštetili još 10 m šina.

Na dan 25.VIII sabotažna grupa u blizini Divače minirala je železničku prugu u dužini od 50 m. Mine su eksplodirale u momentu kada je prolazila [neprijateljeva] patrola.

[54] **Alojz Kranjc**
[55] **Italijanski naziv za Sečovlje (Secciole).**

NO Minersko-sabotažna grupa više puta je pokušavala da se približi železničkoj pruzi, ali je uvek upadala u zasedu. Miniran je [teren] na k. 858 (Gradišče) iznad Cerknice. Na ovo minsko polje naišao je neprijatelj i tom prilikom imao 9 mrtvih, 7 teže i 4 lakše ranjena.

Ad. b) Minersko-sabotažne grupe u pravom značenju ove reči nisu radile. Zbog stalnog neprijateljevog patroliranja duž pruge, ove grupe u poslednje vreme nisu mogle da dejstvuju. Uspeh su imale samo grupe minera koje su pod zaštitom došle neočekivano iz duboke pozadine.

MESEČNI ZAKLJUČCI

Iz XVIII divizije primili smo nekoliko zaključaka:

Koncentrisanje minera u diviziji bilo je srečno rešenje, naročito zbog toga jer su razmatrani aktuelni problemi uz prisustvo svih minera. Na vojno-stručnim časovima, pored osnovnih pojmova iz miniranja, raspravljano je pre svega o problemima rušenja žel. pruga. Pri sadašnjem stalnom [neprijateljevom] kontrolisanju pokazalo se da je efikasna samo mala grupa od 3 druga koja se konspirativno i s dobrim vodičem približi železničkoj pruzi. Bataljon ili četa koji su na obezbeđenju ne treba da se suviše udaljuju od minera, već treba da im je zadatak obezbeđenje povlačenja minerske grupe. Ovo obezbeđenje u vidu demonstrativnog napada na bliža uporišta odnosno otporne tačke pokazalo se pri novoj neprijateljevoj taktici kao nedovoljno, jer je neprijatelj upoznao našu taktiku i minerima postavljao zasede. Prilikom jedne od poslednjih akcija dogodilo se čak da je minersku grupu s bataljonom koji ju je obezbeđivao primetio neprijatelj pa se bataljon zatim povukao, dok je od minera traženo da idu napred. Takva akcija više ne može da bude uspešna. Zbog malog broja sposobnih minera kojima još danas raspolažemo treba posvetiti veliku pažnju čuvanju ovog kadra i bolje je odustati od neke akcije, jer ćemo sa istim minerima moći da izvršimo još mnoge akcije.

U debatama se razmatralo još jedno veoma akutno pitanje, a to je kako sprečavati odn. ometati neprijatelja prilikom popravljanja železničke pruge porušene od strane naših minera. Ustanovljeno je više načina, među kojima bi bili najbolji: da se namesti manja količina eksploziva sa engleskim hemijskim upaljačem, za aktiviranje posle 5 — 10 časova na mestu u blizini porušene pruge. Ova specijalna mina trebalo bi da se aktivira za vreme opravke železničke pruge tako da bi se radnici [ubuduće] protivili da vrše opravke. Ova specijalna mina može da

ima i veću težinu, npr. 1 kg, kojom prilikom bi se železnička pruga za vreme opravke još jednom porušila. Pošto nema žutih hemijskih upaljača za vreme od 9 časova (kod većih temperatura 3 — 5 časova), upotrebljavaju se drugi hemijski upaljači sa dužim vremenom aktiviranja. Pri tome računamo da mineri izvrše miniranje oko 1 — 3 časa ujutro a opravka počinje oko 6—7 časova i traje do 10 odn. 12 časova [pre podne]. Tamp gde neprijatelj zameni oštećene šine novim, mogu se u iste svrhe upotrebljavati [mine] sa upaljačima na rasterećenje koje bi bile smeštene ispod šina i podloge.

Pitanje rušenja pruge na spojevima ili u sredini šina sa dva do tri puta manjim utroškom eksploziva još uvek je otvoreno. Tamo gde neprijatelj vrši opravku na taj način što zamenjuje šine novim, još uvek je pravilno rušenje na spojevima. Gde se ne raspolaže šinama odgovarajuće dužine, prilikom opravki stavljaju se komadi u oštećena mesta. U ovom slučaju jasno je da možemo rušiti na bilo kom mestu, čime otpada i traženje spoja prilikom miniranja.

Mine na rasterećenje ili opterećenje po uzoru specijalnih električnih mina, koje su već bile kod nas upotrebijene, a bile su suviše opasne za ugrađivanje, na železničkim prugama veoma dobro bi se koristile jer bi se njihovo uklanjanje moglo izvršiti jedino uništenjem te bi istovremeno bila prekinuta i pruga. Ova činjenica daje im veliku prednost ispred sličnih mina koje su se kod nas upotrebljavale kao nagazne mine na drumovima sa pogrešnom pretpostavkom da neprijatelj ukloni 70—80% ugrađenih protivtenkovskih mina. Stvarno ih uništava topovskom granatom, ručnim bombama ili eksplozivom. Ubuduće ćemo pokušati da za ovakve slučajeve koristimo improviziranu domaću minu koju je konstruisao inž.-teh. referent VIII SNOB drug Jure[56] i sa njom, pod nazivom »mina za radoznale«, već imao uspeha na drumovima.

Minerske bataljone koji će sada moći da se bave i specijalnim rušenjima treba takođe opremiti sa svim specijalnim materijalom koji se nalazi u posebnim skladištima, odakle se do sada prema potrebi dodeljivao jedinicama prilikom većih rušenja. U ovaj materijal ulazi npr. minersko platno, koje se inače može uspešno upotrebiti za izolaciju protiv vode kod protivtenkovskih mina. Do sada se u jedinicama nisu mogli pronaći minerske makaze, minerski noževi, vazelin za izolaciju detonatora od prodora vode itd.

[54] **Jurij Ivanetič Jure**

Ad. c) K a d r o v i

Razvoj inž.-teh. službe je pokazao da su našoj vojsci potrebni s jedne strane dobro izvežbani i smeli mineri a s druge strane su nam neophodno potrebni i dobri inž.-teh. referenti koji će dobro poznavati minerske radove i biti dobri organizatori, kojima bi od strane štabova bile date odrešene ruke za rad. Za vaspitanje ovog kadra sada, u ratu, potrebni su sasvim drugi uslovi nego inače. Ovde želimo u prvom redu naglasiti pogrešno mišljenje da dobrog minera možemo dobiti iz škole. Stručno znanje koje je danas potrebno našem mineru u akciji može da dobije svaki bistar drug za nekoliko dana. I dvomesečni tečajevi ne mogu napraviti dobrog minera od druga koji nema dovoljno smelosti ni oduševljenja za ovu službu. Naši dobri mineri vaspitavali su se u akcijama, najpre kao pomoćnici, a zatim kao samostalni mineri. Kod nas su mineri uvele imali suviše vezane ruke i nisu imali prilike da učestvuju u pripremama. Pri tome bismo mogli vaspitati velik broj samostalnih minera koji bi danas mogli da zauzmu mesta inž.-teh. referenata. Naši inž.-teh. referenti uglavnom nisu bili mineri, ali su na ova mesta bili postavljeni po potrebi ili su se pak vaspitali na tečajevima. Kao takvi, naime, nisu mogli steći poverenje štabova koji su mimo njih organizovali akcije. Ipak se za to vreme kod nas ova služba toliko razvila da bi pojedini stručno osposobljeni drugovi već mogli da odlučuju u stručnim pitanjima. Ali do toga nije došlo do pre izvesnog vremena. Kao što je već rečeno, ovo stanje će se sa novom formacijom poboljšati. Ali je činjenica da, uprkos raznim tečajevima, nećemo imati sposobnih drugova sve dok ne budemo na njih preneli neposrednu odgovornost za razne akcije, dok štabovi ne budu imali razumevanja za rad inž.-teh. službe, dok komandanti budu poručivali preko referenata: »Pripremi 2 komada plastika«, a mineri ne budu ni znali čemu to treba da služi. Takođe je činjenica da se kod nas nije vodila nikakva kontrola nad kadrovima koji su završili tečajeve i tako se dogodilo da XV i XVIII divizija od 100 drugova, koji su bili na minerskom tečaju kod Oficirske škole, imaju samo 20 drugova. Ostali su se razišli po raznim jedinicama, odnosno po drugim službama. Time što se nisu blagovremeno privukle nove snage u inž. čete i što se u akcije upućuju uvek samo najbolji usled bojazni od neuspeha, s jedne strane se, kao što je već rečeno, nije vodilo računa o mlađem kadru, a s druge strane u akcijama smo gubili onaj kadar koji bi stečenim iskustvom mogao mnogo pripomoći razvoju inž.-teh. službe. Izgubljeni kadrovi nisu se popunjavali a jedinice su se jednostavno osipale. Činjenica je takođe da mineri nisu nikada dobili odgovarajuće pohvale za riskantne akcije što je u vaspitnom pogledu veoma pogrešno.

Ad. e)

O prijemu i podeli eksploziva i minerskog materijala: Po ovoj tački izvestičemo uskoro jer zbog nepotpunih izveštaja trenutno ne možemo prikazati tačno stanje.

NEPRIJATELJEVI I NASI GUBICI

U vremenu od 16—31. VIII 1944. neprijatelj je imao sledeće gubitke:

Mrtvih	225
ranjenih	211
zarobljenih	7

Uništeno:	1	tenk
	2	kamiona
	1	motor
	10	buradi benzina i nafte
	3	mosta
	540	m železničke pruge
	1	železnički potporni zid dužine 40 m i tom prilikom je železnički saobraćaj bio prekinut za 59 časova, izbačena iz šina 3 voza
	2	zamka zapaljena
Zaplenjeno:	1	puškomitraljez
	19	pušaka
	2	laka minobacača
	7	i po sanduka različite municije
	23	opreme
	1	mula
	20	grla stoke
	1	telefonski aparat
	2	radio-aparata

Maši gubici u vremenu od 16 — 31. VIII 1944:

Mrtvih	46
ranjenih	55
zarobljenih	10
dezertera	118
nestalih	46

Izgubljeno:	8	puškomitraljeza
	7	pušaka
	3	laka minobacača
	2	teška minobacača
	1	sanduk municije

Izgubljeno: 2 konja
4 mule

V

ARTILJERIJSKE I MINOBACACKE JEDINICE

U ovom periodu od pola meseca artiljerija VII korpusa nije imala značajnih artiljerijskih akcija. Na dan 27. VIII brdska haubica 75 mm preciznim pogocima dejstvovala je na neprijatelja koji se nalazio u Sadinji i Trebči Vasi. Utvrđeno je da je neprijatelj tom prilikom imao osetne gubitke u mrtvim i ranjenim.

Na dan 29. VIII ista haubica dejstvovala je po neprijatelju koji se nalazio na položajima kod Žužemberka i Zafare. Uspeh gađanja bio je dobar.

Pitanje municije korpusne artiljerije još uvek nije rešeno. Sa njom se raspolaže samo za približno jednu veću akciju. Pre svega nedostaje municija za haubicu 100 mm. U ovom periodu od pola meseca bile su sve za opravku potrebne haubice dekonspirisane i opravljene u vojnoj radionici. Na taj način artiljerija sada ima sva oruđa u ispravnom stanju tako da je spremna za buduće akcije koje je očekuju.

Nedostaje municija za brdske topove 65 mm, a jednom brdskom topu potreban je ispravan panoramski goniometar. U tom slučaju i ovo oruđe moglo bi se uključiti u buduće akcije.

U ovom periodu minobacačke jedinice nisu bile dosta angažovane zbog toga što ovim jedinicama nedostaju osnovna punjenja [za mine]. Bilo bi potrebno da se najhitnije nabave lake i teške mine (kompletne) za teški minobacač i upaljači za laki minobacač.

VI

BROJNO STANJE

(ljudstva, naoružanja, municije i prevoznih sredstava) nalazi se u prilogu.[57]

VII

NASA [I] NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Naša kao i neprijateljeva taktika se u ovom periodu za koji se piše izveštaj nije ni u čemu promenila i zbog toga je u ovom izveštaju nećemo ni pominjati.

[57] **Redakcija ovaj prilog ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33.**

KRITIČKA OCENA NAŠIH DEJSTAVA

Dejstva VII korpusa u vremenu od 16 — 31. VIII imala su karakter ofanzivnih i defanzivno-ofanzivnih akcija. Ofanzivne akcije izvođene su na neprijateljeve saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst i Št. Peter — Ilirska Bistrica. Na ovim prugama bio je prekinut saobraćaj za 15% vremena za koje se piše ovaj 15-dnevni izveštaj, tj. za vreme od 16—31. VIII. Ovde nisu ubrojana dejstva naših jedinica na železničku prugu Zidani Most — Trst koje se nalaze severno od iste.

Zbog potrebe obučavanja novomobilisanih boraca u ovom vremenskom periodu otpala je naša ofanzivna aktivnost na neprijateljeva uporišta koja se nalaze u unutrašnjosti našeg sektora. Ovo ne znači da su otpali napadi na neprijateljeve kolone koje su se kretale našim sektorom.

IX

RAZNO

Plan Štaba za idući period jeste: pojačati aktivnost naših jedinica na neprijateljeve saobraćajne veze i osigurati našu oslobođenu teritoriju od upada neprijateljevih kolona sa ciljem da se one efikasno tuku.

X

SPISAK TAJNIH SKLADISTA

Trenutno nemamo tačan pregled i zbog toga ćemo uskoro dostaviti izveštaj po ovoj tački.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba,
pom., major:[58]
R. Božović[5]®

Načelnik Oper. odseka,
major:
Lazar Kolarac

[60]Uz op. br. 259
26.9.44

[58] Dopisano mastilom.
[59] Radomir Božović
Oznake ispod potpisa dopisane su mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

ZAPOVEST ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 21. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA U DOLOMITIMA[1]

ŠTAB *Strogo poverljivo!*
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA **od 2**
NOV I POJ
Na položaju, 21. sept. 1944.
Br. 1088

ZAPOVEST
(Sekcija Ljubljana, Bled, Vrhnika, Cerknica 1 — 100.000)
Jugoslovensko izdanje.

I Situacija.

Gorenja Vas: 500 Nemaca i be-ga.[3] Imaju 4 teška i 5 lakih minobacača, 9 mitraljeza i 26 puškomitraljeza, 2 haubice.

Gabrk: 16 Nemaca.[4] Imaju 1 teški minobacač, 2 puškomitraljeza i 2 mitraljeza te 3 automata.

Poljane:[5] 27 Nemaca. Imaju 1 teški minobacač, 1 mitraljez i 3 puškomitraljeza.

Lučine: 93 Nemca i 48 be-ga.[6] Imaju 2 topa, 4 teška i 3 laka minobacača, 21 mitraljez i puškomitraljez.

Suhi Dol[7]: 120 be-ga. Imaju 1 laki minobacač, 4 mitraljeza i 3 puškomitraljeza.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III Redakcija objavljuje primerak dostavljen na uvid Štabu 9. korpusa NOVJ.

[5] Dopisano plavom olovkom u Štabu 9. korpusa NOVJ.

[3] Ü uporištu Gorenjoj Vasi nalazile su se žandamerijska stanica, carinska granična straža i grupa Gorenjskog domobranstva. Verovatno se ovde, kao pojačanje, zadržao i deo nemačkih snaga koje su u vremenu od 14. do 17. septembra 1944. bile angažovane na ovom sektoru protiv jedinica 31. NO divizije (vidi dok. br. 45).

[4] U uporištu se nalazila žandarmerijska stanica (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[6] Sada: Poljane nad Škofjo Loko. Tu se nalazila žandarmerijska stanica (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[9] Iz postojeće neprijateljske dokumentacije redakcija je utvrdila da je u ovom uporištu postojala carinska granična straža i grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[7] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina. U njemu se nalazila grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva, potčinjena carinskoj graničnoj straži u Lučinama (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

Crni Vrh[8]:	104 Nemca.[9] Imaju 4 teška i 10 lakih minobacača, 8 mitraljeza, 21 puškomitraljez i 2 topa.
Rovte:	120 be-ga.[10] Imaju 2 topa sred. kalibra, 2 protivtenkovska topa, 3 teška i 2 laka minobacača, 14 mitraljeza i 21 puškomitraljez.
Sv. Trije Kralji[11]:	75 be-ga. Imaju 1 top nepoznatog kalibra, 3 teška i 3 laka minobacača, 12 puškomitraljeza.
Veharše:	170 be-ga.[12] Imaju 2 haubice sred. kalibra, 2 teška minobacača, 6 mitraljeza i 10 puškomitraljeza te 3 automata.
Sv. Jošt[13]:	55 be-ga.[14] Imaju 2 teška i 2 laka minobacača, 15 mitraljeza i 17 puškomitraljeza. Deo oružja nalazi se u skladištu.
Horjul:	50 be-ga.[15] Imaju 2 laka minobacača, 2 mitraljeza i 6 puškomitraljeza te 2 teška minobacača.
Koreno[16]:	35 be-ga.[17] Imaju 1 teški i 1 laki minobacač, 2 mitraljeza i 2 puškomitraljeza.
Polhov Gradec:	60 be-ga.[18] Imaju 2 teška i 2 laka minobacača, 2 mitraljeza i 6 puškomitraljeza.
Hotedršica:	80 be-ga.[19] Imaju 1 protivavionski top, 3 teška i 2 laka minobacača, 20 mitraljeza i 23 puškomitraljeza. Oko polovine oružja imaju u rezervi.

[8] Odnosi se Crni Vrh iznad Polhovog Gradca.

[9] Iz postojeće neprijateljske dokumentacije redakcija je utvrdila da je u ovom uporištu postojala carinska granična straža i grupa pripadnika Gorenjskog domobranstva (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

[10] U uporištu nalazila se 44. posadna četa slovenačkih domobranaca, bez jednog voda koji se nalazio u uporištu Sv. Trije Kralji — sada: Vrh nad Rovtami (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

[11] Sada: Vrh nad Rovtami. Tu se nalazio jedan vod 44. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282)

[18] U ovom uporištu nalazila se 10. četa SNVZ (vidi Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 7 i 53 i film 8 snimak 20 i 83).

" Sada: Sentjošt nad Horjulom.

[14] U ovom uporištu nalazio se deo 43. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

[15] U ovom uporištu nalazio se deo 43. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).

[19] Sada: Koreno nad Horjulom.

[17] U ovom uporištu nalazio se jedan vod 42. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III).

[18] U ovom uporištu nalazila se 42. posadna četa slovenačkih domobranaca, bez jednog voda (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III).

[19] U ovom uporištu i otpornoj tački Ravnik (sada: Ravnik pri Hotedršici) nalazila se 46. posadna četa slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 292/VI).

Godovič: 80 Nemaca.[20] Imaju top sred. kalibra, 8 teških i 1 laki minobacač, 4 mitraljeza i 6 puškomitraljeza.

Idrija: 900 — 1000 Nemaca i drugih nacionalnosti te 60 be-ga.[21] Stalne posade ima oko 400 ljudi sa 2 topa, 5 teških i 1 lakim minobacačem.

Dol. Logatec: 140 be-ga.[22] Imaju 2 teška i 3 laka minobacača, 6 mitraljeza i 16 puškomitraljeza.

Skofja Loka: Normalno stanje 1800 — 2000 ljudi, od toga 600 — 800 regruta.[23] Imaju 5 — 6 teških minobacača i oko 70 mitraljeza.

Moralno stanje be-ga u uporištima je na veoma niskom stepenu te se kod njih primećuje demoralizacija. Deo belogardista prelazi četnicima a ostali partizanima ili se pak sakrivaju kod kuća. Da bismo do izvesnih granica sprečili prelaženje be-ga u ilegalnost te da sprečimo belogardifstičkuj kontrolu nad područjem Dolomita, sa čitavom divizijom preći ćemo na taj sektor s ciljem da uništimo neka uporišta be-ga i da razbijemo četničku organizaciju. Prema podacima koje smo primili četnički logor se nalazi na Samotorici.[2,1]

II Naše snage.

U ovoj akciji učestvovaće sve tri brigade naše divizije kao i Dolomitski odred i deo Skofjeloškog odreda.

III Naš zadatak.

Direktan prodor u Dolomite izvršiće III SNOUB »Ivan Gradnik«, XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« i Dolomitski odred, dok će VII SNOUB »France Prešeren« i Škofjeloški odred osiguravati prodor sa pravca Idrije, Gorenje Vasi, Škofje Loke i Medvoda.

[20] U uporištu bio je raspoređen deo 2. bataljona 10. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 52'I).

[11] U Idriji bio je raspoređen deo 2. bataljona 10. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 52/1). Redakcija nije mogla utvrditi koje su jedinice došle kao pojačanje uporištu.

[22] U Gorenjem i Dolenjem Logatecu nalazila se 45. posadna četa i deo 1. čete za obezbeđenje železničke pruge (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 279/II i Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 14, snimak 15).

[23] Redakcija je mogla samo da utvrdi postojanje 319. dopunskog i 928. landesšicen bataljona, žandarmerije, granične straže i policije (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 204/1).

[24] Tu se nalazio Gorenjski četnički odred (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 235/11).

Za izvršenje ovog

naređujemo:

III SNOUB »Ivan Gradnik« kreće sa svojih polaznih položaja na Gabrškoj Gori preko Sv. Volbenka, gde za prelaz preko druma postavlja potrebno osiguranje prema Skofjoj Loki i Poljanama, te kreće dalje do Loga[25] i odavde preko Stanišča, Sv. Ožbolta[26] i Kopača[27] na Veliki Babnik. Na ovim položajima ostaje preko dana te se osigurava u pravcu Škofje Loke, Polhovog Gradca, Sv. Katarine,[20] Sore i Medvoda. U toku dana mora izvršiti sve pripreme za napad na uporište Sv. Katarinu.[29] U cilju dobijanji svih potrebnih informacija treba da se poveže sa obaveštajcima divizije koji se nalaze na tom sektoru.

Sam napad na uporiš+e Sv. Katarinu izvršiće se 23. septembra. i to najkasnije u 23 časa. U napadu na uporište treba angažovati jedan bataljon a jednu četu odrediti kao rezervu. Radi obezbeđenja napada postaviti jednu četu u zasedu prema Babnom Dolu,[30] a najbolji bataljon sposoban za manevarsku borbu uputiti u zasedu u pravcu Dobrove, kod sela Gabrje, blizu kote 401. Zadatak ovog bataljona je da razbije svaku neprijateljsku intervenciju. U zoru bataljon se sa istim zadatkom povlači nešto više, na bolje položaje. Na ovim položajima ostaje do svog odlaska, s tim što treba da bude u sastavu brigade do 11 časova (pre podne).

Nakon završene akcije na Sv. Katarinu cela brigada se vraća na sektor Sv. Mohora i Osolnika[31] sa istim osiguranjem kao i prošlog dana. Ovde treba da se poveže sa jedinicama Skofjeloškog odreda koje će se nalaziti u blizini Osolnika.

Sledeće noći, tj. 24/25. septembra o.g. brigada se mora od Sv. Mohora prebaciti preko druma Skofja Loka — Gorenja Vas pravcem Dolinski mlin,[32] Kopač, Sv. Ožbolt i Presečnik te se razmestiti na sektoru Gabrške Gore sa osiguranjem u pravcu Škofje Loke i Poljanske te Selške doline.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« kreće 22. septembra o.g. u 19 časova sa sadašnjih položaja preko Fužina, Kladja, Planinšeka i Bukovca do Skrbineka i raspoređuje se na sektoru Krem-

[25] Sada: Log nad Skofjo Loko.
[28] Sada: Ožbolt nad Zmincem.
[27] Posed, 5 km južno od Škofje Loke.
[28] Zaselak, 5 km jugozapadno od Medvoda.
[29] Redakcija nije mogla utvrditi koja se neprijateljeva jedinica nalazila u ovom uporištu.
[30] Zaselak, 4 km južno od Medvoda.
[31] Zaselak, 6 km zapadno od Medvoda.
[32] Dolinski mlin je posed 5 km južno od Škofje Loke.

žar,[33] Goli vrh (kota 961) i Škrbinek. Mora postaviti potrebna osiguranja prema Lučinama, Suhom Dolu, St. Joštu i Sv. Tri Kraljima. IS!a ovom sektoru zadržava se preko dana a naveče sa ovih položaja kreće u pravcu Kurje Vasi[34] i glavnim drumom do raskrsnice puteva St. Jošt — Polhov Gradec i St. Jošt — Horjul, gde treba da stigne najkasnije do 23 časa naveče, a odatle kreće sa zadatkom da napadne i uništi četnički logor na Samotorici. Napad na četnički logor mora biti dobro pripremljen i mora se izvršiti na sledeči način: kod kote 482 brigada se deli na dva dela: s jednim bataljonom kreće levo putem do Podkožlješkog mlina[35] a zatim od mlina prema koti 788 te napada Samotoricu sa severne strane. U slučaju pak da se četnici ili be-ga budu nalazili na Kožljeku, mora ih napasti sa južne strane. Istovremeno će napad na Kožijek sa severne strane izvršiti Dolomitski odred sa dve čete.

Nakon uništenja Kožljeka udružuju se Dolomitski odred i bataljon XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« te zajedno napadaju Samotoricu sa severoistočne strane. Dva bataljona odmah kreću do kapelice ispod kote 669, tu se podele i kreću odvojenim putevima te napadaju Samotoricu sa južne strane. Nakon uništenja Kožljeka i Samotorice XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« i jedinice Dolomitskog odreda koje će učestvovati u napadu na Samotoricu prikupljaju se na Kožljeku posle prethodno izvršenog osiguranja, i to najkasnije do 10 časova pre podne 24. septembra o.g. Odavde preko druma Polhov Gradec — St. Jošt kreću na nove položaje Mali vrh,[36] Veliki vrh i Klešče. Noću 24/25. septembra o.g. brigada se pomiče sa Klešča preko Kuclja, Kurje Vasi, Skrbineka na Goli vrh, i odatle dalje do Seljaka[37] te se razmešta na položajima od kote 801 — 900 sa osiguranjem prema Sv. Tri Kralja, St. Joštu, Suhom Dolu, Lučinama i Gorenjoj Vasi.[38]

Dolomitski odred: kreće u 20 časova 22. septembra o.g. preko Sovodnja glavnim drumom do Fužina i odatle preko Kladja do Planinšeka, gde se raspoređuje oko kote 860 na taj način što postavlja jednu četu za obezbeđenje na Javore. Tu se mora povezati sa XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« kod Kremžara. Obezbeđuje se sa pravca Žiri, Gorenje Vasi i Lučina.

[33] Planinšek. Bukovec, Skrbinek i Kremžar su posedi na Zirovskom vrhu.

" Zaselak, 3 km jugoistočno od Lučina.

[35] Nalazi se 4 km severozapadno od Horjula.

[3'] Zaselak, 3 km jugozapadno od Polhovog Gradca.

[37] Zaselak na Zirovskom vrhu.

[38] Na osnovu ove zapovesti Stab 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« izdao je svoju zapovest potčinjenim jedinicama za izvršenje gornjih zadataka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 282/1).

Noću 23/24. septembra o.g. kreće sa XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« preko Seljaka, Kremžara, Skrbineka i Kurje Vasi na Kucelj. Dve čete upućuje preko Butajnove ispod kote 794, odakle kreću od glavnog druma u pravcu Kožljeka i zajedno sa jedinicama XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« napadaju Kožljek, i pošto ga unište nastavljaju napad na Samotoricu. Sledećeg dana ove dve čete kreću zajedno sa jedinicama XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« natrag preko druma u sastav odreda na Kuclju.

Preostala četa Dolomitskog odreda postavlja zasedu na drum St. Jošt — Lučine, i to na taj način da polovinu čete postavlja u zasedu kod sela Paradiže[39] a drugu polovinu na raskrsnici puta ispod kote 791 kod Kurje Vasi. U slučaju napada neprijatelja obe zasede moraju sadejstvovati. Sledećeg dana ujutro moraju se obe zasede sastati na raskršću ispod kote 791. U 9 časova obe zasede odlaze u sastav odreda na Kuclju, koji se koncentriše na tom sektoru time da postavlja osiguranje u pravcu Butajnove, Suhog Dola i Lučina.

Noću 24/25. septembra o.g. premešta se istim putem kao i XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« preko Todraža na drumu Gorenja Vas — Lučine te se raspoređuje na sektoru Kladje na taj način što se obezbeđuje sa pravca Žiri i Gorenje Vasi. Mora održavati najtešnju vezu sa XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«, koja će se nalaziti u blizini.

Stab divizije krenuće prve noći sa XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«, dok će se sledeće noći priključiti Dolomitskom odredu i krenuće zajedno sa Štabom Dolomitskog odreda na sektor Kucelj. Zaštitna četa Štaba divizije poseda položaje na grebenu iznad glavnog druma St. Jošt — Polhov Gradec naspram Kožljeka sa zadatkom da svojom vatrom osigurava prelaz XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« i jedinica Dolomitskog odreda preko doline.

Noću 24/25. septembra o.g. Stab divizije se priključuje XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« sa kojom zajedno kreće i smešta se na istom sektoru kao i brigada.

VII SNOUB »France Prešeren« se na dan 22. septembra o.g. naveče sa dva bataljona premešta na sektor Idrije, i to: jednim bataljonom na Vodice[40] sa osiguranjem prema Idriji i Zirima a drugim bataljonom na Mrzli Vrh,[41] sa osiguranjem u pravcu Spodnje Idrije.

Preostali bataljon se istog dana premešta na sektor Stare Oselice sa osiguranjem u pravcu Gorenje Vasi. Ovaj bataljon

[39] Zaselak, 2 km jugoistočno od Lučina.

[40] Nije ucrtano niti na karti 1:100.000 niti na karti 1:25.000. To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

[41] Zaselak u rejonu Ledina.

upućuje 23. septembra o.g. u 16 časova posle podne dve čete preko Fužina — Kladja — Planinšeka — Mraka i Prelesja, odakle dva odeljenja šalje u demonstrativni napad na Lučine i Suhi Dol, a zatim ove dve čete nastavljaju put preko Lomoveca i Planine[4]- do italijansko-nemačke granice, gde treba da u toku 24. septembra o.g. najmanje na pet mesta načine prolaze između Butajnove i Crnog Vrha na taj način što će preseći žičanu prepreku i pokupiti mine. Odmah nakon izvršenog zadatka ove jedinice se vraćaju istim putem s tim što će na dogovorenoj javki povesti sa sobom i vod koji će u toku noći demonstrativno napadati Suhi Dol i Lučine.

Na svom putu ove dve čete treba da se kreću obazrivo i moraju da paze da ne upadnu u eventualne četničke ili belogardističke zasede. Za prikupljanje mina treba iz brigade odabrati stvarno stručnjake čiji je zadatak da prikupe sve mine kako prilikom prelaza preko granice ne bi bilo nepotrebnih žrtava.

U slučaju ispada neprijatelja iz Gorenje Vasi i Idrije jedinice pomenute brigade moraju što odlučnije voditi borbu i naterati ga natrag u uporište.

Škofjeloški odred: noću 22/23. septembra o.g. postavlja jedan bataljon u zasedu na drum Skofja Loka — Poljane, i to: dve čete postavlja iznad sela Podpulferca (na vojničkom drumu), tako da će deo ovih dvaju četa kontrolisati i glavni drum. Jednu četu postavlja s druge strane druma na kotu 504, koja osigurava odnosno kontroliše drum i dolinu prema Puštalu. U slučaju da na ovom sektoru dođe do sukoba s neprijateljem te da se naša zaseda bude morala povući, mora se približiti položajima ostalih četa i na njima ostati.

Drugim bataljonom se iste noći 22/23. septembra o.g. premešta na Martinji hrib i obezbeđuje u pravcu Sora, Medvoda i Sv. Katarine. Sledeće noći je vaš zadatak da s jednom grupom napravite zaseke na drumu Sora — Ločnik[43] a ostalim snagama da izvršite prodor u tekstilnu fabriku u Medvodama. Nakon završene akcije bataljon neka se vrati u blizinu Breznog vrha, gde će se nalaziti i jedinice XXXI divizije. Ovaj bataljon odmah po dolasku na sektor Martinj hrib mora da uputi patrolu na Veliki Babnik i da se poveže sa III SNOUB »Ivan Gradnik«.[44] Na-

[42] Zaseoci severoistočno od Lučina.

" Trebalo bi da piše: Ločnica. To je zaselak 5 km jugozapadno od Medvoda.

[44] Štab 31. NO divizije već je bio dao ove zadatke Štabu Škofjeloškog NOP odreda svojom zapovešću od 19. septembra, s tim da se izvrše noću 21/22. septembra 1944 (vidi zapovest Štaba 31. NO divizije u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III). Redakcija nije mogla utvrditi iz kojih je razloga akcija 31. NO divizije u Dolomitima odložena za sledeću noć.

kon završene akcije odred kreće na sektor koji mu je odredio IX korpus.[45]

IV Naša taktika.

Obzirom na to da su uslovi u Dolomitima veoma teški zbog gustog rasporeda uporišta, a naročito zbog stalnih i brojnih četničkih grupa po šumama koje se služe partizanskom taktikom, moramo nastojati da se jedinice što manje razdvajaju. S druge strane pak naše patrole koje upućujemo u cilju sopstvenog obezbeđenja moraju biti veoma obazrive i jake da odbiju svaki napad manjih četničkih ili belogardističkih patrola. Pošto se be-ga na sektoru kuda želimo da prodremo osećaju potpuno bezbedni, imaćemo verovatno posla samo s manjim zasedama i patrolama koje ćemo moći da oteramo i uništimo s našim jedinicama.

Na maršu se treba kretati obazrivo sa prethodnicama dovoljno udaljenim kao i pobočnicama ukoliko se za ovim ukaže potreba. Uvek moramo biti spremni za borbu. I preko dana na položajima treba biti oprezan i pažljiv. Uvek treba osiguravati i leđa. Na svim odmorima za vreme marša treba se osiguravati stražama.

U slučaju borbe bilo koje jedinice sa neprijateljem mora joj susedna jedinica priteći u pomoć.

V Veza.

Veza između štabova brigada i Štaba divizije održavaće se, osim kuririma, i radio-stanicama. Kurirske patrole treba da su dovoljno jake i moraju se kretati na takvom rastojanju pri kojem neće postojati mogućnost da bilo koji kurir bude zarobljen.

U toku dana treba redovno svakog časa, a preko noći svaka dva časa, održavati radio-vezu. Pri tome štabovi brigada moraju kontrolisati svoje radio-telegrafiste i šifrantkinje.

VI Ishrana i propaganda.

Naš prodor u Dolomite ima ne samo vojni već i politički karakter. Zbog toga veliku pažnju treba pokloniti načinu snabdevanja kao i pravilnim odnosima prema civilnom stanovništvu.

Hranu treba nabavljati kod imućnijih seljaka, ali uvek samo uz potvrde koje moraju biti pravilno izdate. Treba zapaliti samo one zgrade iz kojih bi belogardisti ili četnici pružali otpor.

Dalje, svaka jedinica treba da se snabde što većom količinom propagandnog materijala (lecima i drugom našom literaturom) koji treba rasturati po naseljenim mestima. Treba orga-

[45] Na osnovu ove zapovesti Stab Skofjeloškog NOP odreda 22. septembra 1944. izdao je zapovest potčinjenim jedinicama. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 294TII).

nizovati akcije ispisivanja parola tako da u svim naseljima budu ispisane naše parole.

Pošto će ljudstvo morati da ulaže velike napore i kako će u mnogo slučajeva zbog borbe snabdevanje hranom biti otežano, intendanti brigada treba da pribave za ljudstvo suvu hranu bez obzira na to što će je nabaviti i intendantura divizije.

VII Sanitetska služba

Ako bude ranjenika, svaka brigada mora se postarati za njihovo transportovanje i zbog toga kod sanitetskih referenata ispitati gde će se nalaziti punktovi te u vezi sa tim izdati bata-1jonima potrebna uputstva.[46]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V. d. politkomesara: Kuk Jože Branko

M. P.

Komandant potpukovnik: Klanjšek Jože

Dostavljeno: svim štabovima brigada XXXI divizije,
Štabu Dolomitskog odreda,
Štabu Skofjeloškog odreda,
Štabu IX korpusa,
A

[4]* O izvršenju zadataka postavljenih ovom zapovešću vidi dok. br. 73, 77, 82, 83, 91 i 92.

RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 22. SEPTEMBRA 1944. DOSTAVLJENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU 11. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE U BRASLOVCAMA[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Ka br.: 516
22. septembra 1944.
Na položaju

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativno odeljenje)

U vezi sa relacijom dostavljenom od strane našeg Štaba pod br. 516 od 15. septembra 1944,[2] dostavljamo izveštaj o izvršenom napadu XI SNOB »Miloš Zidanšek« na uporište Braslovče.

Ovaj izveštaj bio bi nastavak opisa napada na uporište Braslovče na str. 7. pomenute relacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet. Brajović

M. P.

Šef Operativnog odseka
kapetan
Miha Avšič

BORBE PRILIKOM NAPADA NA UPORIŠTE BRASLOVČE

(Dopuna relacije o napadu na uporište Mozirje, Letuš i Šmartno ob Paki na dan 11. i 12. septembra 1944. koja je dostavljena pod br. 516 od 15. septembra 1944. na strani 7. »Napad na uporište Braslovče »XI SNOB »Miloš Zidanšek«.)

Na izvršenje svog zadatka brigada je krenula sa svojih položaja Sv. Jošt, Črета, Javršnik i Križnik[3] na dan 11.9.1944. u 19 časova.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Lujbljani, f. 25/11. Broj delovodnika dopisan je mastilom.
[2] Vidi dok. br. 42.
[3] Javršnik i Križnik na karti nisu označeni. Verovatno su to nazivi poseda iznad Dobrovlja.

Bataljonima su dati sledeči zadaci:

1. bataljon ima zadatak da uništi žandarmerijsku stanicu (7 ljudi) i parohiju (15 ljudi) te posadu od 4 čoveka u tornju crkve. Sem toga mora da uputi nekoliko strelaca da blokiraju zamak Zovnek, i nekoliko boraca i nenaoružanih sa zadatkom da sruše drveni most kod Gomilskog preko reke Bolske. U jutarnjim časovima, kada dobije naređenje, treba da se povuče iz varošice i posedne položaje severozapadno od iste u pravcu Strnada.[4]

2. *bataljon* ima zadatak da uništi posadu u školi (33 čoveka) a sem toga postavlja u zasedu jedan vod sa 2 puškomitraljeza kod mosta preko Savinje kod Polzele, gde treba da podigne barikadu u koju ugrađuje jednu poteznu minu. Oko varošice Braslovče postavlja stražare. U jutarnjim časovima povlači se severno od Braslovča, levo od 1. bataljona. U sastav bataljona ulazi i zaseda.

3. bataljon postavlja jaku zasedu na mostu preko Savinje kod Groblja,[5] gde podiže barikadu u koju ugrađuje jednu poteznu minu.

Drugu zasedu postavlja na raskrsnici puteva u St. Rupertu,[6] gde postavlja i protivtenkovske mine. Ostali deo bataljona poseda položaje kod starog zamka, zapadno od varošice Braslovče. U jutarnjim časovima zasede se povlače u sastav bataljona.

4. bataljon blokira uporište Vransko i vrši demonstrativni napad te isto po mogućnosti uništi. Postavlja zasedu u pravcu Trojana i u pravcu Gomilskog, ruši most preko Bolske i postavlja protivtenkovske mine. U jutarnjim časovima bataljon se povlači na položaje Tešova i Stari grad.

Izvršenje

Napad je otpočeo u 22 časa.

1. bataljon izvršio je napad na uporište Braslovče, i to na posade koje su se nalazile u dve zgrade oko crkve, u parohiji, žandarmerijskoj stanici i crkvenom tornju. Bataljon je vršio napad sa dve čete, jednom sa južne a drugom sa severne strane. Oko otpornih tačaka nalazio se odbrambeni zid, ali su naši borci uprkos tome imali loš zaklon jer se isti nalazio suviše blizu otpornih tačaka te je neprijatelj bio u mogućnosti da na njega dejstvuje ručnim bombama. Neprijatelj se ogorčeno branio iz prvog sprata i tornja. Kako nije bilo nikakvog mrtvog ugla, mogao je da dejstvuje [vatrom] na sve četiri strane. Oko crkve i otpornih tačaka bili su izgrađeni bunkeri koje je napadnuta

[1] Posed, 2 km zapadno od Braslovča.
[5] Zaselak, 5 km jugoistočno od Braslovča.
*** Sada: Šentrupert.**

posada odmah posela. Naši borci zauzeli su nekoliko obližnjih kuća na južnoj strani, odakle su otpočeli s borbom. Minerima je uspelo da se uprkos snažnoj neprijateljevoj vatri približe zgradama i da ih miniranjem sruše. Juriš na srušene zgrade nije se mogao izvršiti zbog snažne mitraljeske vatre iz tornja i bunkera. Dok je miner pokušavao da minira bunker, neprijatelj je pogodio tromblonom minu koja je eksplodirala i teško ranila minera.

Usled svanuća i zbog brisanog prostora oko uporišta bataljon se morao povući na položaje iznad Braslovča, na ivicu šume. Pre nego što se povukao na određene položaje izvršio je napad na zamak Zovnek u kome se nalazilo oko 50 nemačkih vojnika. Neprijatelj je bio pozvan da se preda, ali se uporno i fanatično branio. Računao je na pomoć. Borba je trajala do 10 časova ujutro, kada je neprijatelj u uporištu dobio pojačanje od 4 tenka i 12 kamiona vojnika iz pravca Celja.[7]

Zbog pristiglog pojačanja bataljon se morao povući na položaje nešto iznad zamka u pravcu Starog grada.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih. Bataljon je imao 4 ranjena.

2. bataljon vršio je napad na školu, gde se nalazilo oko 50 neprijateljskih vojnika. Napad je izvodio sa dve čete, sa istočne i južne strane. Položaji su bili veoma slabi jer je u ovom predelu potpuna čistina i [ljudstvo] nije imalo potrebnih zaklona. Do bližih zgrada nije se moglo zbog brisanog prostora.

Borci su hteli da miniraju uporište ali su naišli na snažno utvrđene bunkere koji su već bili zaposednuti od strane neprijatelja. Pokušali su da od šupe, do koje su se uspeli probiti, zapale uporište zapaljivim materijalom, ali je neprijatelj vatru odmah ugasio. Pred svanuće bataljon se povukao na položaje iznad uporišta i odatle ga je blokirao. Posadi je bilo upućeno pismo sa pozivom na predaju, ali je neprijatelj odgovorio negativno. Bio je, naime, smenjen komandir koji je imao veze sa OF. Odgovor na pismo[8] nosio je potpis »novi komandir«. O tome terenci i obaveštajci nisu bili obavešteni. Uporište je bilo blokirano sve dok neprijatelju nije došla pomoć s tenkovima i kamionima.

Neprijatelj je u uporištu imao oko 10 mrtvih i ranjenih. Bataljon je imao 5 ranjenih.

3. bataljon postavio je zasedu u St. Rupertu i minirao drum te kontrolisao teren između zasede i St. Pavla,[9] južno od

[7] Verovatno su to bili delovi 1. bataljona »Kolm« (Cholm) 25. SS policijskog puka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205 V.)

[8] Pismo sa pozivom na predaju, kao ni odgovor na njega, redakcija nije pronašla.

*** Sada: Prebold.**

Groblja, te Kaplo na drumu St. Rupert — Vransko, kao i teren do zasede na mostu kod Groblja. Ova zaseda trebalo je da bude na mostu kod Groblja, ali nije uspela da stigne na određeno mesto jer su već ranije drumom naišla 4 kamiona vojnika iz pravca Celja. Zaseda je sa položaja pored druma napala neprijatelja vatrom iz mitraljeza i tromblona i naterala ga nazad prema Celju. Tek iza toga je zaseda posela određeno mesto na mostu kod Groblja.

U svitanje, a na osnovu primljenog naređenja, zaseda se povukla u sastav bataljona koji je poseo položaje kod Starog grada iznad Braslovča.

Zasede su se povlačile pored grada Zovneka, odakle ih je napao neprijatelj. Zasede su zauzele položaje sve dok ih nije zamenio 1. bataljon.

4. bataljon poseo je svoje položaje oko 23 časa i otpočeo s napadom na uporište Vransko. Posle prvih hitaca neprijatelj je poseo bunkere, odakle se ogorčeno branio i svaki pokušaj približavanja uporištu bio je odbijen.

Za to vreme bio je porušen most kod Kaple preko Bolske. Izvršena je takođe rekvizicija u trgovinama u Vranskom.

Neprijatelj je iz uporišta uputio jednu patrolu koja se htela približiti položajima bataljona. Bataljon je na nju otvorio vatru i prinudio je na povlačenje.

Bataljon je ostao na položajima do 7 časova 12. sept., nakon čega se povukao na Čretu.

Na dan 12. septembra 1944, u 10 časova u Braslovče je stiglo 6 tenkova i 22 kamiona vojnika koji su odmah otpočeli s napadom na položaje 1. i 2. bataljona.

1. bataljon je uprkos snažnoj neprijateljevoj vatri pešadije kao i vatri tenkovske artiljerije držao položaje do 13 časova, kada je bio prinuđen da se povuče na položaje kod Starog grada, gde se ukopao. Oko 14 časova neprijatelj je napao bataljon i na ovim položajima i pomoću tenkova ga razdvojio. Bataljon je bio prinuđen da se povuče do Strnada, nešto zapadnije od Braslovča, gde je postavio obezbeđenja i tu ostao do 22 časa. Neprijatelj je po ovim položajima dejstvovao artiljerijskom vatrom. U 22 časa ponovo se premestio na ranije položaje kod Starog grada, gde se ponovo ukopao i ostao tu do 4 časa 13. septembra 1944.

Za to vreme 2. bataljon je na svojim položajima vodio borbu s neprijateljem iz uporišta sve do 13 časova. U 14 časova i ovaj bataljon bio je napadnut od tenkova koji su topovskom vatrom — šrapnelima dejstvovali po položajima. Bataljon je bio prinuđen na povlačenje. Povukao se 700 m u pravcu Letuša i poseo položaje na malom grebenu koje je držao do 16 časova. Neprijatelj se zatim povukao u uporište, nakon čega se bataljon

ponovo premestio na položaje oko 400 m od uporišta, pored druma Braslovče — Letuš.

U 17 časova neprijatelj je nastupao iz uporišta sa 2 tenka i pešadijom (policija) drumom u pravcu Letuša. 2. i 3. bataljon napali su neprijateljevu kolonu, koja je imala dve pobočnice, još pre nego što se neprijatelj razvio za borbu. Posle dvočasovne borbe neprijatelj se morao povući u Braslovče. [Drugi] bataljon je ostao na istim položajima do 4 časa 13. septembra; nakon čega se povukao ka Sv. Urbanu na Dobrovljama, zapadno od Braslovča. 3. bataljon nalazio se na položajima kod Starog grada i krenuo je prema drumu Braslovče — Letuš, gde je došao u pomoć 2. bataljonu, odakle su zajedno sa 2. bataljonom krenuli ka Sv. Urbanu.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i ranjenih, a oba bataljona su imala zajedno 2 mrtva i 5 ranjenih. Sem toga bilo je i više ranjenih, ali su nastavili da se bore.

Brigada se 13. septembra 1944. skoncentrisala na položajima S. Urban — Ramšak — Sv. Janez in Pavel. Na ove položaje je stigla oko 8 čaova. Uskoro je primljen izveštaj da se iz Podloga, jugoistočno od Vranska, u pravcu Crete kreće neprijateljeva patrola. Na Čreti je bila postavljena zaseda koja je otvorila vatru na neprijatelja. Neprijatelj se povukao u pravcu Braslovča.

Oko 11 časova neprimećeno je prodrla neprijateljeva" kolona[10] do kantonmana 3. bataljona koji je napala. Bataljon se pod borbom izvlačio prema Sv. Urbanu. Odmah mu je pristigao u pomoć 1. bataljon i hteo da udari neprijatelju u bok na položajima 3. bataljona. Međutim, već na k. 872 (između Ramšaka i Hribernika) sreo se s neprijateljem koji je nastupao duž grebena u pravcu Sv. Urbana. 1. bataljon odbio je prvi neprijateljev napad, ali se kasnije morao povući ka Sv. Urbanu jer se neprijateljeva glavnina kretala u tom pravcu.

2. bataljon poseo je položaje desno od 3. bataljona na manjem grebenu. Neprijatelj je nastupao u pravcu 1. bataljona u jačini 500 ljudi, dok je druga [kolona] od 500 ljudi kretala od Ramšaka prema Sv. Urbanu (između dva grebena) s ciljem da veže naše snage frontalno, a da sa drugom kolonom, koja je kretala duž grebena, iste opkoli i uništi. Neprijatelj je svoje obezbeđenje uputio na kotu 830 sa zadatkom da spreči povlačenje naših jedinica u pravcu Crete. Kada je uočena ova neprijateljeva namera, odmah je sa položaja povučen 1. bataljon i polako se povlačio duž grebena koji se proteže paralelno sa Savijnskom dolinom. Kada je neprijatelj već prodro na padine Dobrovija, iznad Mozirja, brigada se povukla preko sedla ispod

[10] Kolonu je sačinjavao 3. bataljon puka »Trek« (Treeck). (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

k. 678 u pravcu Kokarja a zatim posela položaje u Smartnom ob Dreti, a jedan bataljon je bio upućen na Cretif.

U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 90 mrtvih i ranjenih koje su seljaci morali da prevoze iz Dobrovlja u raznim pravcima. Brigada je ovde imala jednog mrtvog i 7 ranjenih.

Pošto je razbio neprijateljevu patrolu, bataljon se premestio na Čretu. Ovde ga je ponovo napala neprijateljeva patrola koju je razbio a zatim se po naređenju premestio na položaje kod Sv. Janeza i Pavla, gde je ostao do mraka, a zatim se vratio na Cretu.

Sledećeg dana 1. i 2. bataljon upućeni su u Nazarje, gde se nalazio neprijatelj nepoznate jačine.[11] Kao prethodnica upućene su dve patrole koje su otvorile na neprijatelja snažnu mitraljesku vatru. Neprijatelj se odmah razvio za borbu i jedna patrola je bila prinuđena da se povuče, ali je druga iskoristila priliku i otvorila vatru na neprijateljevu kuhinju pored crkve i na osmatrača u tornju.

Prema vlastitoj oceni neprijatelj je imao 30 mrtvih.

Ukupni gubici neprijatelja u ovim borbama iznose preko 200 mrtvih i ranjenih, a XI SNOB imala je 3 mrtva i 21 ranjenog.

Bilo je zaplenjeno prilična količina hrane i odeće i 30 pari cipela.

U ukupnim gubicima na kraju relacije,[12] str. 8, potrebno je ispraviti broj mrtvih neprijateljskih vojnika na . . 296
i ukupno izbačenih iz stroja 644
neprijateljska vojnika, što ovom dopunom ispravljamo.

Zbog borbi koje je vodila celo vreme s neprijateljem, koji je reagovao na našu ofanzivu, brigada nije mogla da odmah posle napada na uporište dostavi te se i ove borbe nisu mogle potpunije opisati u našoj relaciji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet. Brajović

M. P.

Sef Operativnog odseka —
kapetan
Miha Avšič

[11] U Nazarju su se nalazili delovi 1. bataljona puka »Trek« (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

[12] Odnosi se na relaciju Štaba 4. operativne zone Slovenije od 15. septembra 1944 (vidi dok. br. 42).

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 23. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI KOD LITIJE POSLE RUŠENJA MOSTA KOD POGANEKA I NAPADA NA UPORIŠTE PREŽGANJE[1]

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 23. IX 1944. , Oper.[2]

Vojni izveštaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj.

Nakon završene akcije na železnički most kod Litije[3] s ciljem da u potpunosti srušimo most i tunel, izvršili smo ponovnu pripremu da sa snagama sa obe strane reke Save ponovo izvršimo napad. Zbog toga sam u toku 22. IX izdao ponovna naređenja svim jedinicama[4]. Situacija na sektoru bila je normalna jer je prošlog dana čitavo pojačanje nemačke vojske otišlo u pravcu Domžala.

Pre početka ponovne akcije iz Domžala je ponovo pristiglo 40 kamiona vojske i policije sa 8 tenkova.[5] Kolona se zaustavila na liniji Hotič — Zgornji Log — Litija. Dolaskom ove vojske bila nam je onemogućena zajednička akcija svih brigada radi potpunog rušenja mosta.

Zbog toga je naš dalji operativni plan bio promenjen. IV brigada »Matija Gubec« određena je da izvrši transportovanje ranjenika koje nismo mogli ostaviti na ugroženom sektoru s tim da nakon transDortovanja ostane na sektoru Št. Vid[6] — Primskovo, koji je ostao potpuno nekontrolisan zbog odlaska XV brigade u pravcu Sevnice[7].

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.
[2] Dopisano olovkom u Glavnom Štabu NOV i PO Slovenije.
[3] O napadu na uporište Poganek i rušenje mosta kod Litije vidi dok. br. 47, 65 i 85.
[4] Ova naređenja redakcija nije pronašla.
[5] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.
[6] Sada: Šentvid pri Stični.
[7] Na dan 24. septembra 1944. Petnaesta slovenačka NO brigada »Belokranjska« krenula je u pravcu s. Svibna sa zadatkom da u njemu napadne neprijateljsko uporište (vidi dok. br. 118).

V brigada »Ivan Cankar« napala je 22. o. m. naveče jako utvrđeno uporište Prežganje, koje ie imalo 81 čoveka. Raspored brigade bio je sledeči:

Za direktan napad na uporište određen je II bataljon kome je pridodata brdska haubica 75 mm i minerska grupa inž.-teh. bataljona XV divizije.

I bataljon iste brigade osiguravao je pravac od Litije na položajima Stangarske Poljane — Sirmanski Hrib.

III bataljon nalazio se u rezervi u selu Veliko Trebeljevo sa zadatkom da patrolama kontroliše drum u pravcu Besnice.

Bataljon Dolenjskog odreda ostao je na položajima Mala Stanga sa zadatkom da vrši obezbeđenje prema Kresnicama i Lazama[8].

Napad na uporište otpočeo je u 9 časova naveče. Neprijatelj je bio snažno utvrđen u dve zgrade i u crkvi. Celo brdo isprepleteno je streljačkim rovovima i bodljikavom žicom. Na svim prilazima do otpornih tačaka i streljačkih rovova nalazili su se bunkeri od armiranog betona. Borci Cankarjeve brigade su inače neopaženo stigli do samog sela, izvršili napad na bunkere ali su jakom vatrom neprijatelja bili odbijeni. Borba je trajala preko cele noći. U dva navrata izvršen je juriš, ali je uz naše žrtve bio odbijen. U toku borbe brdska haubica imala je nekoliko punih pogodaka u bunkere, ali je to ostalo bez efekta. Više oogodaka bilo je i u crkvu, gde je neprijatelj verovatno pretrpeo više gubitaka[9].

S obzirom da je svako produžavanje napada bilo bezuspešno, u svanuće sam na predlog komandanta divizije, odobrio povlačenje jedinica iz sledečih razloga:

Uporište je bilo prejako utvrđeno te se bez snažne artiljerije nije moglo zauzeti, sem po cenu velikih gubitaka. Za osiguranje daljeg napada imali smo premalo snaga na obezbeđenju u pravcu Litije, gde je pristiglo pojačanje od 1000 ljudi sa 8 tenkova. Ponestalo nam je artiljerijske municije jer je više granata otkazalo. Osim toga borci brigade su zbog dugih marševa i borbi bili veoma umorni.

U ovim borbama neprijatelj je verovatno imao više mrtvih i ranjenih od pogodaka naše haubice u crkvu. Brigada je imala 1 mrtvog i 9 ranjenih. Odmah nakon povlačenja brigada je izvršila pokret na položaje Vintarjevec — Podroje. U toku ove noći izvršiće dalji pokret na sektor Jablaniške Laze, odakle će jednim bataljonom **transDortovati** ranjenike do Gubčeve brigade. Na tom sektoru brigada će se odmarati, izvršiti **po-**

[8] **Sada: Laze pri Dolskem.**

[9] **Detaljnije o ovom napadu vidi u dok. br. 118.**

punu pešadijskom i artiljerijskom municijom i pripremiti plan za dalje operacije.

Naglašavam da se situacija na tom sektoru znatno izmenila. Posada u Litiji broji preko 1200 ljudi. Prema izveštajima neprijatelj je protivavionske topove sa Poganeka premestio u Litiju. Samu Litiju užurbano utvrđuje. Izgrađeno je više novih bunkera i streljačkih rovova ograđenih bodljikavom žicom. Brdo Sitarjevec, južno od Litije, minirano je. Novodošla vojska zaposela je zgrade na periferiji svuda oko Litije. Smatram da napad na Litiju nije moguć. U uporište Šmartno[10] stiglo je danas pojačanje od 250 ljudi sa 1 tenkom.[11] Ova patrola je danas odmah krenula u pravcu Prežganja.

Za dalje operacije na tom sektoru predlažem da se odobri upotreba sve tri brigade XV divizije, pojačane još jednom haubicom 100 mm. Sa ovim snagama bilo bi moguće napasti i uništiti sve ostale posade, sem Litije, na ćelom području između Save i granice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — potpukovnik:
Franc Poglajen

[10] Odnosi se na Šmartno pri Litiji.

[11] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice stigle kao pojačanje posadama u Litiji i Smartnom pri Litiji.

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 24. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD I RUŠENJE ŠTAMPETOVOG MOSTA[1]

VII. KORPUS NOV I PO JUGOSLAVIJE
Št. 664[4]

Strogo zaupno[2]! Nujno*!

Položaj, 24. IX. 1944.

Štabu XVIII div.
„ XV div
„ NO[5]
Gl. št.[6]

Z A P O V J E Š T
(Sekcija Cerknica i Vrhnika 1 : 100.000)

Situacija:

Na Dolenjskoj jedinice XV. divizije izvršile su skupa sa jedinicama IV. Operativne Zone ofanzivne operacije na komunikaciju Ljubljana — Zidani Most. U ovim operacijama sadejstvovala je saveznička avijacija. Naše jedinice uspele su porušiti železnički most pri Litiji te pešački most također pri Litiji, likvidirana je železnička postaja Kresnice i grad Poganek[7]. Naše jedinice dobile su bogat vojni plen i jetnike[8]. Operacije se nadaljuju[9] okolo Litije. Inicijativa je u rukama naših jedinica. Iz Novog Mesta neprijatelj periodično vrši ispade u pravcu Gorjanaca i [Dolenjskih] Toplica, ali je redovno odbijan od naših sila[10]. Na Belokranjskom sektoru zabeležen je ispad neprijatelja iz Ozlja i Draganića u pravcu Krašiča i Slavetića. Na Notranjskoj neprijatelj je od 20. do 23. ispao iz dva pravca u jačini cca 1.000 vojnika: iz pravca Borovnica — Št. Vid[11] [te] Vel. Lašče [pravcem] — Rob — Rute — Zalog[12] gdje su se obe

[1] **Original (pisan na mašini, na srpskohrvatskom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111.**
[2] **poverijivo**
• **hitno**
[4] **Dopisano mastilom.**
[5] **Notranjski NOP odred**
• **Svi adresati su dopisani mastilom.**
[7] **Potpunije o ovim dejstvima vidi dok. br. 65 i 85.**
[8] **zarobljenike**
• **nastavljaju**
[10] **snaga**
[11] **Trebalo bi: Sv. Vid (sada: Zilce).**
[12] **Trebalo bi da** piše: **Zavrh.**

kolone spojile i pokušale dalje prodiranje, što je sprečeno od jedinica IX. i X. brigade XVIII. divizije. Namjera neprijatelja bila je u glavnom odbaciti što dalie naše sile od komunikacije Ljubljana — Trst kako bi neometano vršili promet, koji im je baš sada od životne važnosti kada se povlače, ili pojačavaju južnu frontu. X. brigada uspješno je tukla neprijatelja i nanijela mu osjetne gubitke, dok ostale sile slabo su manevrovale i održavale svoje položaje[13]. U Istri neprijatelj je koncentrirao moćne sile cca 60.000 vojnika zaseo sva mjesta i vasi[14] te komunikacije. Naše jedinice bile su prinuđene povući se više severnije, dok su u Istri ostavljene manje sabotažne grupe.

Neprijatelj je sada najosetljiviji na komunikacije, zato ih uporno drži, pojačavši posade predvsem[15] na pruzi Trst — Ljubljana, koja mu je za sada najvažnija. Dosadašnjim napadom na komunikacije — razsecanjem pruge, nismo uspjeli za duže časa[16] onemogućiti svaki promet. Radi toga potrebno je da naše jedinice u naslednjim[17] operacijama ruše predvsem objekte na pruzi: mostove, tunele, vijadukte, želez, postaje,[18] koji se teže i sporije popravljaju. Rušenjem železničkog mosta pri Litiji, pruga Ljubljana — Zagreb onesposobljena je za više vremena i pitanje je dal neprijatelj bude stigao i mogao ovu sploh[19] oopraviti.

Glavni štab NOV i PO Slovenije dao je nalogu[20] jedinicama VII. korpusa na Notranjskom sektoru da izvrše napad na želez, prugu Ljubljana — Trst i poruše Stampetov most[21]. Rušenje ovog mosta izvedeno je do sada dva puta[22]. Zadnje rušenje neprijatelj je popravio u toliko što je stavio železnu konstrukciju, dok porušeni stup nije gradio. Dovoljno je porušiti samo jedan stup, levi ili desni od zadnjeg rušenja, pa da se most ne može premostiti železnom konstrukcijom radi prevelikog raspona. Posada koja čuva most jačine 60 vojnika, raspoređena

[13] Potpunije o ovim borbama vidi u dok. br. 118.

[14] sela

[15] pre svega

[18] vremena

[17] sledečim

[18] stanice

[19] uopšte

[20] zadatak

[21] Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije za rušenje železničkog vijadukta na pruzi Ljubljana — Trst, preko starog druma Logatec — Vrhnika, koji se naziva »Stampetov most«, redakcija nije pronašla.

[22] »Stampetov most« prvi put su porušile jedinice 14. NO divizije noću 13/14. oktobra 1943 (vidi knj. 7, dok. br. 129 i 131). a drugo rušenje izvršila je 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« 12. juna 1944 (vidi knj. 14, dok. br. 20, 29 i 71).

po bunkerima, na mostu i levo i desno [od] njega, dok se oko 30 vojnika, podijeljenih u dve grupe, drže u bunkerima oko kote 547 i zapadno od ceste Logatec — Stampetov most.

N a r e đ u j e m o :

I. *XVIII. divizija:*
(IX. i X. brigada, pojačane Specijalnim bat[23], dvema četama N. O. i jednim protivtankovskim topom kal. 50 mm)

26. IX 1944. u zoru izvršit će napad, likvidaciju i rušenje Stampetovog mosta. X. brigada sa dva bataljona i specijalnim bataljonom vršit će direktni napad i rušenje mosta. Ovim jedinicama pridaje se top 50 mm i minerske jedinice. Jedan bataljon X. brigade vršit će osiguranje od Logatca. IX. brigada sa dva bataljona rasporedit će se na položajima Verd — Padež sa zadatkom da jednim bataljonom raseče prugu pri Verdu na više mjesta, blokira Verd i ne dozvoli da neprijatelj iz Borovnice i Vrhnike prodre u pomoć Stampetovom mostu. II. bataljon ostaje na Padežu sa zadatkom da kontrolira Borovnišku dolinu, Rakitnu do Gor. Brezovice. Bataljonu koji se nalazi pri Verdu pridati engleske bacače i protivtankovske puške. Jedan bataljon IX. brigade ojačan sa dve čete N. O. postaviti na položaj Ivanje selo (kota 669) — Škilje (kota 732) — Loški grič (kota 681), te [da] imaju rezervu pri Bezuljaku sa zadatkom blokade Rakeka.

Pokret svih jedinica ima se izvršiti 25. IX 1944. u noći tako da pre zore budu [stigle] na određene položaje. Pravac pokreta i namjere držati u najstrožijoj konspirativnosti i od samih vojnika, osim brigadnih štabova. Napad izvesti hitro i energično, koristeći predvsem protivtankovsko oružje, engleske bacače i protivtankovski top.

Nakon završenja akcije jedinice povući na izhodiščne[24] položaje, s tim da se sile na Padežu i one koje blokiraju Rakek ne smiju pre povući sa položaja dok se X. brigada ne vrati sa mosta.

" O specijalnom bataljonu vidi dok. br. 2, napomenu 15.
54 polazne

Tehničku stranu operacije izvršit će naša inž.-teh. sekcija na čelu sa ing. K o ž e l j e m.[25] Sve ostale podrobnosti i detalje dat će Stab Korpusa na sastanku 25. o. mj.

II. N. O. Dve čete koje se nalaze na položajima Gor. Jezera, pridat će [se] za vrijeme operacije IX. brigadi, odn. bataljonu koji će se nalaziti pri Rakeku, pod čijom se komandom nalaze do završetka akcije. Čete se imaju javiti IX. brigadi 25. o.mj. do 15 časova.[28]

III. *Veza:* Telefonsku vezu uspostviti među jedinicama: Verd — Stampetov most — Logatec. Radio-stanica XVIII. divizije ima se nalaziti pri cisternama kod Tolstog vrha. Stab divizije ima odmah po prijemu zapovijesti poskrbeti [27] kurire sa karaulskih stanica na Ljubljanskom vrhu. Odmah, još danas, poslati obavještajne patrole, koje imaju sačekati na terenu.

IV. *Znaci raspoznavanja:*

Znaci raspoznavanja: Stane — Srušenj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

za politkomesara
pom. načelnika, major[28]
R. Božović

M. P.

Komandant — pukovnik:
Pero

" Anton inž. Koželj
[58] Zapovest Štaba 18. NO divizije za rušenje mosta (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 21/11), a o izvršenju zadatka vidi dok. br. 139.
[17] obezbediti
Reči: »za« i »pom. načelnika, major« dopisane su mastilom.

IZVEŠTAJ ŠTABA LACKOVOG NOP ODREDA OD 24. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKCIJAMA 3. BATALJONA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB LACKOVOG ODREDA
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I POS
Položaj, 24. IX 1944.
Br. 16

L. O. 2/9, 4/9, 9/9.

Situacijski izveštaji.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE
Operativni odsek.

III bataljon: je na dan 31. VIII 44. izvršio vojnu akciju na sreskog načelnika kod Sv. Jakoba[2]. Akcija je uspela prema planu te je kod ovog zaplenjeno: 5 pari cipela, 1 pisaća mašina, 2 pištolja sa 30 metaka odgovarajuće municije, 400 RM i drugi materijal.

2. IX 44. izvršio je vojnu akciju na oberšturmfirera kod St. lija.[3] Akcija je uspela prema planu te je kod ovog dobijeno: 1 automat sa 6 okvira, 2 pištolja, 2 lovačke puške, 8 bombi i 2 ranca. Nakon završene akcije naišao je putem od Maribora vojni automobil koji je patrola napala i oštetila. Zbog lošeg terena posada ovog automobila je pobegla. Iste noći napadnut je teretni voz na pruzi Grac — Maribor. Oštećen je kazan tako da je voz kasnio 10 časova.

4. IX 44. Treći bataljon trebalo je da napadne uporište Sv. Ožbalt[4] koje su obezbeđivali Nemci. Posada je brojila 19 ljudi, i to: 9 ljudi u zasedama a ostali su bili u gostionici nedaleko od zasede. Za vreme podilaženja naše jedinice, napale su je neprijateljeve zasede pa se nakon kraće borbe naša jedinica povukla jer nije bilo izgleda za akciju a naša jedinica pretrpela bi gubitke. Ishod borbe je sledeči: 1 žandarm ie smrtno pogođen a 2 su ranjena. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337/TV. Broj delovodnika dopisan je mastilom. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije, a označavaju inicijale Lackovog NOP odreda i datume njegovih akcija koje treba uneti u izveštaj Štaba 4. operativne zone.

[2] Zaselak, 9,5 km severoistočno od Maribora.

[5] Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.

*** Sada: Ožbalt.**

Na dan 9. IX 44 Treći bataljon PO[5] izvršio je veću vojnu akciju.

Plan akcije bio je uništenje uporišta Selnica.

Naoružanje posade u uporištu sastojalo se od: 3 automata, 34 puške, 7 pištolja »Steuer«, 3 laka pištolja i 18 bombi.

Bataljon je logorovao kod Sv. Duha na Kozjaku i u 16 časova krenuo je iz logora prema Selnici[6]. Podilaženje nije bilo primećeno.

Raspored bataljona za napad: 1. vod 1. čete postavio je zasedu na drumu u pravcu Maribora i na drumu u pravcu Fale. Drugi vod 1. čete imao je zadatak da napadne uporište na drumu koji sa severa vodi u uporište. Prvi vod 2. čete imao je zadatak da napadne uporište s leve štrene a 2. vod. 2. čete sa desne strane, što se vidi iz priložene skice[7] uporišta Selnica.

Akcija je otpočela u 20 časova i 15 minuta, i trajala je oko pola časa. Pri napadu žandarmi su se povukli iz uporišta s ciljem da pobegnu, što im pak zbog brzog reagovanja naših drugova nije uspelo pa su ovi odmah krenuli u poteru za njima i žandarme razoružali. Zarobljene žandarme su drugovi odveli u žandarmerijsku stanicu da pokažu gde se nalazi magacin te da predaju ključeve od istog. Iznenađeni i uplašeni ovi su samo molili da ne budu streljani jer da imaju porodice. Pošto je jedinica bila obaveštena da je neprijatelj izvestio sva okolna uporišta radi pružanja pomoći naša jedinica na brzinu je uništila stanicu jer su bili svesni da je jedinica suviše slaba u odnosu na neprijatelja.

Zaplenjeno je: 3 automata, 18 okvira za iste, 10 pištolja sa 210 metaka, 34 puške sa 900 metaka, 2 dvogleda, 5 opasača, 3 pribora za čišćenje, 6 torbica, 6 bajoneta, 4 zapaljive bombe, 11 uniformi, 3 para čizama, 2 para cipela i još mnogo drugih stvari (ćebad, šatorska krila itd.).

Primedba: Kad se naša jedinica povukla iz uporišta, već su rakete osvetijavale a meci su padali u neposrednu blizinu žandarmerijske stanice. Prema obaveštenjima terenskih radnika da su žandarmi dobro postupali s našim ljudima, ovi su bili pušteni. Trebalo je streljati samo nekog Prusa koji je, međutim, za vreme napada na uporište već bio pobegao. U planu je bilo da se pohvataju i narodni izdajnici, ali za to nije bilo vremena.

Na dan 16. IX 44. Treći bataljon izvršio je vojnu akciju na uporište Sv. Jurij[8].

Plan akcije bio je da se uništi uporište Sv. Jurij.

[5] Pohorski NOP odred
• Odnosi se na Selnicu ob Dravi.
[7] Redakcija nije pronašla skicu uporišta Selnice.
[f] Odnosi se na Sv. Jurij ob Pesnici sada: Jurski Vrh.

Uporište je brojilo 4 žandarma i 6 seoskih stražara. Njihovo naoružanje sastojalo se samo od pušaka i pištolja.

Pre akcije bataljon je logorovao u blizini Sv. Duha te je u 18 časova krenuo iz logora prema uporištu Sv. Jurij. Podilaženje je bilo neopaženo.

Raspored bataljona za napad: 1. četa postavila je zasede na drumu u pravcu Maribora i na drumu u pravcu Lučana, a sem toga bile su prekinute telefonske veze sa Mariborom i Lučanama, dok su se 2 čete rasporedile za napad. U 21 čas otpočeo je napad na uporište koji je izvršen varkom, i to: drugovi su zauzeli zaklone a komandir čete je posadu pozvao da se preda. Sve komande izdavao je na nemačkom jeziku, kao na pr.: minirati zgradu na sva četiri ćoška, pripremiti bombe i svi sa automatskim oružjem u zaklone, a zatim je povikao: još jedan minut imate vremena a onda će zgrada odleteti u vazduh. Minut kasnije povikao je »Pažnja« kao da bi hteo izdati komandu za paljenje mina, a tada se već čuo glas iz uporišta »Wir sind schon auf, wir sind schon auf«,[9] pa su tako naši borci bez borbe ušli u uporište i zaplenili: 30 pušaka sa 2220 metaka, 4 pištolja sa 70 metaka, 12 bombi, 12 ćebadi, 15 uniformi, 4 druge vojne opreme i još više stvari. Žandarmi koji su se predali bili su pušteni. Nakon uništenja zgrade žandarmerije ispražnjena je i prodavnica Resnika Franca, koji je bio narodni izdajnik.

Za vreme iznošenja robe iz prodavnice naišao je drumom iz Lučana prema našoj zasedi automobil koji je naša zaseda napala i uništila. U automobilu su se nalazile 3 osobe. Jedan je smrtno pogođen i to neki Ignac Mušič iz Maribora, a ostala 2 bila su ranjena. Na osnovu dokumenata utvrđeno je da je Ignac Mušič bio izdajnik te da mu je bilo dozvoljeno slobodno kretanje danju i noću njegovim automobilom jer je izvršavao poverljive zadatke u nemačkoj vojnoj industriji.

Primedba: Za vreme uništenja uporišta napadnut je i narodni izdajnik Ivan Vičar. Kod njega je zaplenjeno: 1 automat, 6 punih okvira municije za automat, 1 vermanšaft uniforma. I njega smo poveli u logor.

Ovi izveštaji ranije nisu bili dostavljeni zbog loše veze III bataljona sa Pohorskim odredom, jer u poslednje vreme III bataljon nije mogao upućivati nikakvu poštu preko Drave zbog koncentracija koje je neprijatelj izvršio na ovom sektoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant:
Anton Remih

Oper. oficir:
Jurij Kamenšek

[9] **Verovatno bi trebalo: »wir geben uns schon auf« — mi se predajemo.**

IZVEŠTAJ ŠTABA LACKOVOG NOP ODREDA OD 25. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBI POHORSKOG NOP ODREDA U REJONU KURJE VASI[1]

STAB LACKOVOG ODREDA
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I POS
Br. 16
Položaj, 25. IX 1944.

L. O. 15/9

Izveštaj o borbi kod
Kurje Vasi[2].

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE
Operativni odsek

Na dan 15. IX 44. oko 13 časova bio je Pohorski odred u svom logoru kod Kurje Vasi iznenada napadnut od neprijatelja koji je brojio preko 2000 ljudi (policija i alpinci)[3]. Stražar na brdu nasuprot logoru (severoistočno) primetio je 2 neprijateljeve kolone pa je odmah ispalio metak da time upozori na opasnost. Kada je metak ispaljen, kolone su se svaka sa svoje strane povukle u šumu. Odmah za njima su upućene patrole, od kojih je jedna na istočnoj strani logora pala u neprijateljevu zasedu. Za to vreme su naoružani drugovi po bataljonima raspoređeni na položaje za borbu.

Raspored bataljona: Prvi bataljon poseo je položaje sa južne, jugoistočne i istočne strane logora, a drugi bataljon sa jugozapadne i zapadne strane logora.

Prema izveštajima plan neprijatelja bio je sledeći: Pronaći Pohorski odred kao i druge partizanske jedinice koje se u to vreme nalaze na Pohorju, okružiti ih i uništiti — zarobiti. Neprijatelj je postavio jake zasede duž potoka Bistrice, po šumi, na čistinama i po jarugama kako bi mogao da napadne gru-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337 IV. Broj delovodnika dopisan je mastilom. Oznaka u gornjem desnom uglu dopisana je mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije, a označava inicijale Lackovog NOP odreda i datum vođenja borbe.

[2] Zaselak, 12 km severozapadno od Slovenske Bistrice.

[3] Ove snage sačinjavali su pripadnici podoficirske škole iz Maribora (WKUL — Werhkreis Unterführer Lehrgang), koji su u prvoj polovini septembra 1944. bili angažovani na području Pohorja (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205'V).

pe odreda koje bi se eventualno odvojile od odreda za vreme napada na logor te pokušale da se provuku.

Oko 13.30 časova neprijatelj je već izvršio snažan napad na logor sa južne i jugozapadne strane, a zatim i sa zapadne, jugoistočne i istočne strane. U početku neprijatelj je upotrebio automate, mitraljeze a zatim i minobacače. U prvim napadima neprijatelj je zapalio 3 zgrade, od kojih je jedna bila vlasništvo nekog posednika iz Kurje Vasi.

Pohorski odred svojim naoružanim borcima nije mogao da drži položaje pa se zbog velike nadmoćnosti neprijatelja morao povući prema severnoj strani logora, koja je po svemu bila najsigurnija za povlačenje. Bataljoni su samo utoliko zadržavali neprijatelja da su se nenaoružani mogli povući iz logora. Pri, povlačenju iz logora kolona je naišla na neprijateljevu zasedu koju je postavio severno od logora. Tu se odred razdvojio u više grupa koje su zatim krenule različitim pravcima. Prilikom probijanja više grupa je na svom putu naišlo na neprijateljeve zasede koje su snažnom vatrom tukle naše grupe te je pri tome neprijatelj uspeo da zarobi 10 drugova i 2 drugarice. Jedna veća grupa je tri puta naišla na neprijateljeve zasede te je radi toga da nenaoružanim omogući povlačenje sa istima stupila u borbu, koju pak nije dugo vodila već samo toliko dok je povlačenje izvršeno.

Borbe u samom logoru trajale su oko jedan sat. Pri povlačenju jedinica neprijatelj ih je neko vreme pratio a zatim je zastao. Borbe koje su vodile pojedine grupe koje su pri povlačenju padale u neprijateljeve zasede završene su oko 18 časova i 30 minuta.

Do 19. IX 44. grupe su se prikupljale i pristizale u Stab odreda koji se nalazio kod Sv. Tri Kralja. Veći deo ljudstva je stigao a do tog vremena je nedostajalo još 116 drugova i 4 drugarice[4].

Nepriiateljevi gubici: 2 mrtva, koje je neprijatelj kasnije sahranio u Smartnom na Pohorju, kao i više ranjenih.

Sopstveni gubiti: 5 mrtvih, 4 ranjena, 4 konja, 3 govečeta i zaprežni i tovarni pribor koji je odred imao.

Kritiku na ove borbe odred nije održao jer je od 700 ljudi, koliko je odred brojio, imao samo 122 naoružana, koji su se u to vreme nalazili na licu, a sa ovako malim brojem naoružanih boraca odred se morao povući zbog velike nadmoćnosti [neprijatelja],

[4] **Redakcija nije mogla utvrditi da li su se ovi nestali borci vratili u sastav odreda. Verovatno su se priključili drugim jedinicama na tom području, jer se iz nemačkog izveštaja vidi da je u toku cele akcije bio zarobljen samo 21 borac, dok je 39 poginulo. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)**

Izveštaj o ovim borbama nije dostavljen ranije, jer se baš u to vreme rasformirao Pohorski odred, te je obrazovan Lackov odred koji je pak odmah nakon formiranja krenuo na Kozjak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Anton Remih

Oper. oficir:
Jurij Kamenšek

BR. 64

NAREĐENJE ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 26. SEPTEMBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA DA POJAČAJU AKTIVNOST NA KOMUNIKACIJAMA[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Na položaju 26. 9. 1944.
Br. 1179/44

1/44

SVIM JEDINICAMA IV OPERATIVNE ZONE

položaj

Brzi razvoj događaja na svim svetskim ratištima i domačim frontovima jasno nam ukazuje na brzi slom Hitlerove Nemačke. Na svim frontovima steže se obruč oko Nemačke i razbija demoralisana nemačka vojska. Sadašnja situacija na našem jugoslovenskom frontu pokazuje nam velike uspehe naše NOV, a naročito u poslednje vreme u Srbiji, gde su se jedinice NOV sastale sa Crvenom armijom, gde je došlo do opšteg ustanka naroda i do velikog priliva novih boraca u NOV, do predavanja četnika i domobrana, zaposedanje velikog dela ostrva u Dalmaciji od strane jedinica naše NOV, veliki uspesi naših jedinica u Bosni, Hrvatskoj i Sloveniji. Time što se Crvena armija nalazi u Bugarskoj, Rumuniji i sada u ofanzivi u Mađarskoj, nemačke trupe na Balkanu su otsečene te im naša NOV

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337/IV. Oznaka u gornjem desnom uglu dopisana je u Štabu Lackovog NOP odreda, a označava broj delovodnika odreda. Konkretni zadaci bili su postavljeni svakoj jedinici, ali je redakcija pronašla samo primerak dostavljen Štabu Lackovog NOP odreda.**

neprekidnim uništavanjem komunikacija onemogućava povlačenje sa Balkana.

Sve naše jedinice IV operativne zone su u poslednje vreme postigle lepe uspehe u rušenju uporišta i pribavljanju oružja. Ipak se danas pred sve naše jedinice kao najvažniji zadatak postavlja rušenje i uništavanje svih komunikacija, to jest železničkih pruga, drumova, mostova, tunela itd. radi sprečavanja povlačenja neprijatelja preko teritorije IV operativne zone.

Zbog snažnog pritiska savezničke vojske u Italiji i ofanzivnih operacija našeg IX korpusa u Slovenačkom primorju, veoma je mala verovatnoća da će se nemačka vojska povući iz Italije preko Štajerske, već će se Nemci morati da povlače preko Brenera. Povlačenje nemačke vojske sa Balkana — Grčke, Bugarske, Jugoslavije zavisiće baš od stalnog i temeljitog rušenja svih železničkih pruga i drumova kao i od prodora Crvene armije u Mađarsku. Verovatno, odnosno delimično povlačenje nemačke vojske iz Hrvatske i Balkana već se odvija prugom Zagreb — Varaždin — Ptuj — Maribor — Grac i Varaždin — Ormož — Gornja Radgona — Grac. Za povlačenje n. v.[2] služiće se i prugom Zagreb — Zidani Most — Maribor i Celje — Dravograd, kao i Maribor — Dravograd — Celovec — Beljak kao i drugim. Sve ove komunikacije dolaze u obzir i u slučaju da Drava postane odbrambena linija. Time što ćemo što brže i temeljitije rušiti sve komunikacije, onemogućićemo povlačenje nemačkih snaga preko Štajerske. Od zauzimanja uporišta značajnija su baš rušenja komunikacija. Ukoliko budemo dobro uništili komunikacije, neprijatelj će biti prinuđen da sam napusti uporišta duž komunikacija pa i ona koja nisu na samim komunikacijama. Rušenjem komunikacija sprečićemo i eventualno dovlačenje neprijateljevih rezervi na našu teritoriju ili preko naše teritorije.

Zbog toga sve naše jedinice moraju preći u ofanzivu na komunikacije i do maksimuma razviti inicijativu. Na svakom mestu i položaju rušiti drumove, železnice, drumske mostove, tunele. Svuda moramo iskoristiti slab moral neprijatelja koga ćemo novim poletom još više slomiti a isto tako i novim, stalnim napadima. Ne smemo se danas, uspavati, ne smemo čekati prekrštenih ruku, ne smemo čekati na mir misleći da će se s Nemcima obračunati saveznici i Crvena armija. Za nas neće biti mira i nećemo prestati da se borimo sve dok ne postignemo naš cilj — ujedinjenu Sloveniju u federativnoj demokratskoj Jugoslaviii.

[2] **nemške vojske — nemačke vojske**

U vezi s našim ofanzivnim operacijama na komunikacije

naređujemo:

Lackov odred ima zadatak da stalno ruši železničke pruge Maribor — Dravograd, Maribor — Pragersko — Ptuj, Maribor — St. IIj[3] — Lipnica, Spielfeld — Radgona — Ljutomer, Ormož — Ljutomer — Murska Sobota — Hodoš. Drumove Maribor — Spilje; Maribor — Dravograd;Maribor— [Zgornja] Kungota — Lučane; Zgornja Kungota — Ehrenhausen; St. IIj — Mureck; Maribor — Sv. Lenart[4] — Sv. Trojica[5] — Ivanjci — Police; Ptuj — Dornava — Ljutomer; Ormož — Ljutomer; Maribor — Limbuš — Ruše — Sv. Lovrenc na Pohorju[6]; Vuhred — Ribnica[7] — Brezno; Hoče — Sv. Areh; Maribor — Slovenska Bistrica i sve ostale komunikacije. Zatim treba rušiti telefonske i električne vodove.

Prodirite u Slovenske gorice i Prekmurje i ojačavajte četu koja je otišla u Prekmurje.

Sve vaše jedinice treba da su brzo pokretne i stalno morate manevrisati; ne zadržavati se na istim mestima i položajima. Budno pratite situaciju u vezi sa prodiranjem R. A.[8] u Mađarsku; razvijte dobru obaveštajnu mrežu.

Radio-stanicu držite na konspirativnom mestu i za nju imajte pripremljen siguran bunker tako da uvek bude u stanju da održava vezu.

Održavatje najtešnju vezu sa političkim organizacijama na terenu.

Ostale direktive dobio je zam. komandanta drug Hadži".

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Dragomir Benčič

Komandant: Jože Borštnar

M.P.

[3] **Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.**
[4] **Sada: Lenart v Slovenskih goricah.**
[5] **Sada: Gradišče v Slovenskih goricah.**
[6] **Sada: Lovrenc na Pohorju.**
[7] **Odnosi se na Ribnicu na Pohorju.**
[8] **Rdeča armada — Crvena armija**
• **Franc Mustafa Hadži**

IZVEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA 6. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« I 11. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« OD 26. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA MOST POGANEK KOD LITIJE[1]

OPERATIVNI STAB
6. I 11. BRIGADE
Položaj, 26. 9. 1944
Br. 218

Oper.

Izveštaj o akciji na most Pogolnik[2].

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Položaj!

Situacija: Uporište Domžale 700 ljudi, Št. Vid[3] 450 ljudi, (36 kamiona pojačanja policije i Bele garde), Blagovica, Krašnja i Lukovica 450 ljudi, Št. Pavel[4] 200 ljudi (10 kamiona pojačanja), Dolsko 150 ljudi, Pogolnik 80 ljudi (od Hotiča do Gradeča[5] pored puta 450 ljudi sa 6 tenkova), Litija 750 ljudi, Trbovlje 800 ljudi, Hrastnik 450 ljudi, Zagorje[6] 400 ljudi.[7]

Za dan 18. o. m. naše brigade dobile su od Štaba zone naređenje da zajedno sa 15. divizijom i savezničkom avijacijom napadnu, miniraju i unište most Pogolnik.[8] Brigade su već 18.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332 a/I. Oznaka u gornjem desnom uglu dopisana je olovkom, a znači da je izveštaj operativnog karaktera.

[2] Treba: Poganek.

[3] Sada: Šentvid pri Lukovici.

[4] Sada: Sentpavel pri Domžalah.

[5] Sada je priključen Litiji.

[6] Sada: Zagorje ob Savi.

[7] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice bile raspoređene u gornjim garnizonima, ni koje su jedinice stigle kao pojačanje.

[8] Stab 4. operativne zone Slovenije je, na osnovu zapovesti Štaba 7. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 47,) 17. septembra 1944, naredio Operativnom štabu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« sledeće:

»... Sutra, na dan 18. 9. o. g. otpočeće akcija u sadejstvu sa VII korpusom i savezničkom avijacijom. VII korpus izvršiće napad sa desne obale Save sa dve brigade i jednim odredom. Prethodno će 6 aviona u neodređeno vreme posle podne bombardovati uporište. Za vreme bom-

o. m. u 12 časova krenule na [izvršenje] datog zadatka,[9] ali 15. divizije još nije bilo na svom mestu[10]. Saveznički avioni su doleteli ali nisu bombardovali. Istoga dana još nisu primećene nikakve koncentracije. Akcija bi se tog dana mogla uspešno izvesti i bez savezničkih aviona, samo da je sa druge obale Save bar demonstrativno napadala neka jedinica. Pošto nije izvršeno bombardovanje niti je došla 15. divizija naše jedinice, koje su bile primećene od civila, morale su se povući na stare položaje. Verovatno je neko od civila saznao za naš cilj i to javio neprijateljskim vlastima. Na dan 19. o. m. počeo je neprijatelj da vrši koncentraciju, kako je to napred pomenuto.

Cilj: Naše jedinice dobile su naređenje da 20. 9. o.g. napadnu most Poganek i da ga unište, jer je taj most za neprijatelja od velikog značaja.

Plan: Pošto je neprijatelj izvršio koncentraciju na više pravaca, izdali smo potčinjenim jedinicama sledeće zadatke:

VI SNOUB dobila je zadatak da sa 2 bataljona napada neprijatelja, i to: jednim bataljonom u pravcu Loga[11] i mosta, te da minira most, jednim bataljonom od Loga do Hotiča na neprijatelja koji se nalazi na drumu. Jedan bataljon postavljen je na Klane[12] kao rezerva svim našim jedinicama na tom sektoru za osiguranje sa pravca Limbarska gora — Moravče.

XI SNOB dobila je zadatak da obezbeđuje sa pravca St. Vid preko Sv. Trojice[13] sa jednim bataljonom koji raspoređuje na Murovic, a jednim bataljonom postavlja zasedu kod Senožeta, osigurava pravac od Domžala, a jednim bataljonom napada neprijatelja od Loga prema Gradecu, dok sa 4. bataljonom blokira sam Gradec — Litiju.

bardovanja i mitraljiranja, vaše jedinice koje će vršiti direktan napad na most treba da su udaljene najmanje 1 km. Odmah nakon bombardovanja iskoristite ovaj momenat pometnje kod neprijatelja i bez obzira na vezu sa VII korpusom izvršite napad na most, minirajte ga i srušite. Takođe rušite železničku prugu sa obe strane mosta. Verovatno će avioni i mitraljirati pa zbog toga vaše jedinice treba da su dobro zaklonjene.

Odredite i postavite dobre osmatrače, specijalno za ovo određene, koji će izveštavati o dolasku i odlasku avijacije.

Postavite dobro obezbeđenje u pravcu Litije i Ljubljane. Svu pažnju obratite na pravce Kamnik i Vransko. Za vreme akcije Kamniško-zasavski odred potpada pod vašu komandu, a treba da ruši železničku prugu na drugim podesnim mestima i vrši obezbeđenje.

Napadajte brzo i odlučno ...«

(Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/II.)

' Vidi dok. br. 47.

[10] Jedinice 15. NO divizije 18. septembra 1944. nalazile su se u rejonu sela Primskovo. Usled traganja za otkrivenom neprijateljskom radio-stanicom zakasnile su pripreme pa je napad odložen za 20. septembar 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/II.)

[11] Odnosi se na Gornji Log.

[18] Zaselak, 7 km severno od Litije. Na karti 1:100.000 piše Klani.

[15] Sada: Trojica.

KZO[14] imao je zadatak da sa jednim bataljonom poseda položaje Mlinše kod Sv. Gore[15], osigurava u pravcu Zagorja i Vranskog a jednim bataljonom postavlja zasedu kod Osredeka iznad Ponoviča[16].

Operativni štab nalazio se na Konju.

U 12 časova 20. o. m. krenule su naše jedinice na [izvršenje] primljenih zadataka. Blagovremeno su stigle na svoje položaje. U 16 časova i 45 minuta stiglo je 8 savezničkih aviona, među koiima dva lovca, koji su pojedinačno bacali bombe pored mosta. Bombe su padale na livadu i u reku Savu. Bombardovanje je trajalo oko pola časa. Nakon odlaska savezničkih aviona naše su brigade napale neprijatelja, koji je pružao snažan otpor.

Tok borbe: Oba bataljona VI SNOUB i bataljon XI SNOB napali su neprijatelja na drumu od Hotiča pa sve do Gradeča, koji je raspolagao teškim oružjem i sa 6 tenkova. Napad je bio veoma težak jer je naše položaje tukla protivavionska artiljerija. Bataljoni su izbili u neposrednu blizinu druma, pa i na sam drum, ali preko druma nisu mogli jer su ovo sprečavali neprijateljevi tenkovi. Jedan tenk su oštetili i pri tome zarobili 2 tenkista. Odmah zatim stigli su u pomoć i ostali tenkovi. Neprijatelja nije bilo moguće naterati u zgrade i tu ga- blokirati kako bi se mogao izvršiti direktan napad na most.

Za to vreme 15. divizija je upela da uništi uporište Kresnice i, prema njenom izveštaju, da prodre do samog mosta i da ga minira.[17] Na položajima XI brigade kod Senožeta i Murovici nije došlo do borbe. Iz uporišta Gradec oko 150 neprijateljevih vojnika pokušavalo je da krene u pomoć ali ih je bataljon XI brigade energično oterao natrag u uporište. Bataljon KZO, koji se nalazio u zasedi iznad Ponoviča, vodio je borbu sa oko 100 neprijateljskih vojnika koji su se već u toku dana nalazili tu radi opravke pruge. Bataljon je neprijatelja oterao.

Pošto preko noći nismo mogli uništiti neprijatelja na drumu od Hotiča pa do Gradeča, u 6 časova ujutro bili smo prinuđeni da svoje snage povučemo na stare položaje.

Gubici neprijatelja: Računamo da je neprijatelj imao preko 60 mrtvih jer su se već u toku dana videle čitave gomile koje neprijatelj preko dana nije mogao da izvuče. Tačan broj ranjenih nije nam poznat.

[14] Kamniško-zasavski NOP odred

[15] Zaselak, 10 km severoistočno od Litije.

i« Prednje zadatke postavio je Operativni štab naređenjem od 20. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/II).

[17] Vidi dok. br. 85.

Dvojicu zarobljenih neprijateljevih tenkista smo razoružali. Pri pokušaju bekstva poginuli su kako od naše tako i od neprijateljeve vatre.

Naši gubici: ranjeno 8, od toga tri teže. Uništen 1 automat granatom iz neprijateljevog topa.

Zaključak: Akcija nam nije uspela jer je neprijatelj osetio našu nameru i potrebnim snagama osigurao most kod Poganeka. Savezničko bombardovanje nije poljuljalo moral neprijatelja jer nije bilo nikakvog pogotka. Moral naših boraca bio je dobar uprkos tome što saveznici toj akciji nisu ništa doprineli. Da nije bilo neprijateljevih koncentracija, akcija bi sigurno 100°/o uspela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Babič Jože Vojteh

Komandant — major:
Lepin Ris

BR. 66

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 27. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA DA U DUHU NAREDBE VRHOVNOG KOMANDANTA NOV I POJ MARŠALA JUGOSLAVIJE JOSIPA BROZA TITA MAKSIMALNO RAZVIJU INICIJATIVU I OFANZIVNI POLET U BORBI PROTIV OKUPATORA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Dana. 27. sept. 1944.
Op. br. 2161

Odr. Op. O. 28. IX 1944
436

ŠTABU ŠO[2]

U vezi sa brzim razvojem događaja i teškog vojnog položaja fašističke nemačke vojske kao i bezizlaznog položaja domaćih izdajnika, a u cilju da se u redove okupatora i njegovih slugu

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 294a'I. Naređenje je dostavljeno svim jedinicama korpusa, a redakcija je pronašla samo primerak dostavljen Skofjeloškom NOP odredu. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su u Štabu Skofjeloškog NOP odreda olovkom sem brojke 436 koja je dopisana mastilom.

[5] Škofjeloški NOP odred

unese što veća panika do konačnog uništenja njihove vojne moći, kao i radi moralnog poleta i pojačanja udarnosti naših jedinica

n a r e đ u j e m o :

1. Sve jedinice moraju uvek imati na umu cljeve koje je dao vrhovni komandant maršal Jugoslavije **Tito: »Od svih jedinica tražim maksimalno razvijanje inicijative i ofanzivnog poleta, sve jače uništavanje komunikacija, zauzimanje raznih čvornih tačaka, mostova i drugih uporišta. Od vas tražim da Nemcima ne dozvolite da bi se organizovano povlačili i poneli sa sobom iz naše države i oružje.«**[8]
2. Za ostvarenje ovog naređenja sve jedinice moraju biti budne i uvek spremne. Treba udesetostručiti sve napore da se o neprijatelju dobiju što potpuniji podaci. Naše jedinice ne smeju nikad biti iznenađene, a moraju biti spremne da neprijatelja stalno iznenađuju i demorališu.
3. Na svojim sektorima moraju izvoditi drske i smele napade na neprijateljeve jedinice i kolone i ni za tren im ne smeju ostavljati osećanje sigurnosti. Uvek treba da ih dohvati osvetnička pesnica naše hrabre vojske. Kao uzor treba da posluže akcije i operacije naše vojske u ostalim područjima Slovenije odn. Jugoslavije, gde su uništena najvažnija uporišta i železničke raskrsnice na Balkanu. Zasede i patrole moraju uznemiravati neprijatelja na svakom koraku. Bataljoni treba da su gipki, pokretni, udarni, ofanzivni i time da slomiju otpor neprijatelja.
4. Svim snagama moramo se baciti na životne arterije neprijatelja: železničke pruge i drumove koji vode preko naše teritorije. Njihov značaj je za neprijatelja veoma velik a još veći značaj za nas ima njihovo onesposobljavanje. Na drumove i železničke pruge treba postavljati mine, rušiti komunikacije i objekte na njima. Obaveštajne i diverzantske patrole treba da su aktivnije nego do sada.
5. Mobilizacijom treba ojačati naše redove, a propagandom treba sprečiti težnju neprijatelja da pruži otpor.
6. Odredi ne smeju da se zadovolje samo odredskom aktivnošću već moraju pokazati svoju borbenost, odlučnost i smelim akcijama i svoju vrednost.

*** Ovu depešu je Glavni štab NOV i PO Slovenije 22. septembra 1944. prosledio štabovima korpusa i Štabu 4. operativne zone Slovenije (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 46/11).**

7. Sve svoje snage moramo usmeriti za postizanje tog cilja. Svaki naš potez i svaka naša akcija moraju biti u duhu poslednjeg vojničkog »takmičenja pobede«. Takmičenjem i ofanzivnim akcijama ćemo pre i sa manje žrtava postići pobedu.

Izveštavajte o rezultatima i aktivnosti u tom smislu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. načelnika Štaba, kapetan: **Darko Derenda**

Sef odseka, poručnik: **Mitar Raičević**

M. P.

BR. 67

ZAPOVEST ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 27. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 3. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN GRADNIK« ZA NAPAD NA NOTRANJSKI I GORENJSKI ČETNIČKI ODRED[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju, 27. sept. 1944.
Br. 1111/11

ŠTABU III SNOUB »IVAN GRADNIK«

ZAPOVEST
Sekcija Bled — Ljubljana 1:100.000
Jugoslovensko izdanje

Situacija

Sv. Trije Kralji[2]*:* posada broji 70 pripadnika be-ga. Imaju 3 teška i 5 lakih minobacača, 4 mitraljeza i 12 puškomitraljeza.

*St. Jošt**:* posada broji 120 pripadnika be-ga. Imaju 3 teška i 3 laka minobacača, 13 mitraljeza i 17 puškomitraljeza. Deo oružja nalazi se u skladištu a veći deo u bunkerima.

Horjul: posada broji 70 be-ga. Imaju 2 teška i 2 laka minobacača, 6 mitraljeza i 4 puškomitraljeza.

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III.**
[2] **Sada: Vrh nad Rovtami.**
[3] **Sada: Sentjošt nad Horjulom.**

Lučine: posada broji 100 Nemaca i jednu četu (120 ljudi) be-ga. Imaju 2 topa, 4 teška i 3 laka minobacača, 21 mitraljez i puškomitraljez.

Suhi Dol[4]*:* jedna četa be-ga od 120 ljudi. Imaju 1 laki minobacač, 4 mitraljeza i 3 puškomitraljeza.

Črni Vrh[5]*:* posada broji 120 be-ga i 55 finansa, imaju 4 teška i 1 laki minobacač, 8 mitraljeza i 12 puškomitraljeza te 2 topa.

Koreno[6]: Posada broji oko 40 be-ga. Imaju 1 teški i 1 laki minobacač, 2 mitraljeza i 2 puškomitraljeza[7].

Zažar: U Zažaru se nalazi Notranjski četnički odred koji broji oko 150—160 ljudi srazmerno dobro naoružanih ali koji nisu dobro utvrđeni jer se oslanaju na to da su dovoljno osigurani zbog okolnih uporišta be-ga. Pri napadu na ovo uporište treba odlučno nastupati, naročito zbog toga što se u uporištu verovatno nalazi i neki član četničkog glavnog štaba.

Kogel[8]*:* Još pre nekoliko dana tu se nalazila baza Gorenjskog četničkog odreda koji je nedavno razbijen na Samotorici[9]. Zadatak baze bio je da snabdeva Gor[enjski] četnički odred namirnicama i regrutima a održavala je i vezu sa be-ga uporištima. Ova baza broji oko 25 ljudi koji imaju jedno stražarsko mesto ispred same zgrade. Zgrada nije utvrđena.

III SNOUB »Ivan Gradnik« noću 28/29. septembra o. g. izvršiće napad i uništiti četnička uporišta u Zažarju i Kogelu. Za izvršenje ovog napada

n a r e đ u j e m o :

U 18 časova III SNOUB »Ivan Gradnik« neka krene sa svojih položaja na Golom vrhu, i to: sa dva bataljona Goli vrh — Smrečje i preko Podlipe na Zažar te napada četnički odred na sledeći način: jedan bataljon mora okružiti selo sa južne strane, jedna četa mora napasti sa jugoistočne strane bunker na koti 547; jedna četa ovog bataljona zauzima položaje severno od sela te odlučnim jurišem nadire u selo. Istovremeno mora na selo izvršiti juriš i bataljon sa južne strane.

Pošto selo nije utvrđeno i ima samo tri bunkera izvan sela, ove bunkere treba napasti PIATIMA i odeljenjima bom-

[4] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina.
[5] Odnosi se na Crni Vrh iznad Polhovog Gradeča.
[6] Sada: Koreno nad Horjulom.
[7] O sastavu neprijateljskih snaga u navedenim uporištima vidi dok. br. 21 i 58.
[8] Zaselak, 5 km zapadno od Horjula.
[9] Napad na uporište Samotoricu izvršila je 16. slovenačka NO brigada »Janko Premrl Vojko« noću 23/24. septembra 1944 (vidi dok. br. 68).

baša. Teški minobacač sa poslugom treba postaviti sa južne strane kao rezervu.

Naglašavamo da uporište treba napasti energično i u slučaju da četnici pruže otpor treba preduzeti sve da se uporište zauzme pa makar i potpunim uništenjem sela. Pošto se u uporištu nalaze članovi glavnog četničkog štaba, morate nastojati da ih uhvatite žive, a u slučaju da ovi članovi budu ranjavani treba bezuslovno preduzeti sve potrebno da se prebace u Štab naše divizije.

Treći bataljon pomenute brigade kreće što konspirativnije, kada se kod Škrbineka[10] odvoji od ostala dva bataljona za Kurju Vas[11], glavnim drumom ispod Št. Jošta pored raskršća ispod Samotorice te skrene ispod kote 669 prema Koglu. Mora pretresti sve kuće od druma prema Koglu, i to na taj način da najpre svaku kuću okruži sa svih strana a tek zatim da upadne u kuću. Zgrade na Koglu mora konspirativno okružiti te u slučaju da ih stražar ispred kuće primeti približiti se svom brzinom i kroz prozore ubaciti bombe. Ovo treba da izvrše grupe bombaša (po mogućstvu dobrovoljci) koje treba prethodno dobro pripremiti.

Kod oba uporišta veliku pažnju treba pokloniti arhivi i dokumentima koji bi se slučajno našli po kućama ili kod zarobljenih ili poginulih četnika.

Nakon završenih akcija na Koglu ovaj se bataljon vraća preko Crnog Vrha te zaposeda položaje na koti 708 i služi kao prihvatnica bataljonima koji će napadati uporište Zažar. Nakon uništenja oba uporišta brigada se vraća na stari položaj Zirovski vrh gde zaposeda položaje Loščar — Bukovec — Blaž[12]. Odmah treba da se poveže sa VII SNOUB »France Prešeren«, koja će se nalaziti na položajima Hrastov vrh — Zirovski vrh pri Sv. Urbanu[13].

Pre akcije III SNOUB »Ivan Gradnik« mora predati komoru na osiguranje VII SNOUB »France Prešeren[14]«.

[10] Zaselak, 2 km južno od Lučina.

[11] Zaselak, 3 km jugoistočno od Lučina.

[12] O izvršenju ovih zadataka vidi dok. br. 77.

" Sada: Zirovski Vrh nad Zalo.

[14] Štab 31. NO divizije je 27. septembra 1944. izdao i naređenje za novi raspored snaga: 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« da se premesti 28. septembra 1944. u 1 čas sa položaja Stara Oselica na položaje u rejonu Javorč — Bukovec, na Zirovskom vrhu, gde će izvršiti pripreme za napad na četničke odrede, a 7. slovenačka NOU brigada »France Prešeren« da se najpre noću 27/28. septembra 1944. premesti sa položaja Crni kal — Martinj Vrh na položaje u rejonu Stare Oselice, a potom da se noću 28/29. septembra prebaci na Zirovski vrh, u rejon brda Hrastov vrh (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/III).

Stab divizije nalaziće se na starim položajima u Sovodnju, a noću 29/30. septembra o. g. premešta se na Zirovski vrh, O mestu gde će se smestiti Stab divizije jedinice će biti obaveštene naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V. d. politkomesara: **Kuk Jože**

Komandant, potpukovnik: **Klanjšek Jože**

M. P.

Dostavljeno: Štabu III SNOUB »Ivan Gradnik«,
Štabu IX korpusa NOV i POJ
Štabu VII SNOUB »France Prešeren«
A

BR. 68

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 27. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 31. NO DIVIZIJE O BORBAMA I AKCIJAMA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
XVI SNOB »JANKO PREMRL VOJKO«
OPERATIVNI ODSEK
Na položaju 27. 9. 44.
Op. br. 54

ŠTABU XXXI DIVIZIJE (OPERATIVNI ODSEK)

Predmet: 15-dnevni vojni izveštaj
od 13. 9. 44. do 27. 9. 44.

I

U ovom periodu naša brigada je imala više dužih i kraćih pokreta. Imala je više manjih i većih sukoba s neprijateljem. U to vreme naše su jedinice uništile i spalile četnički logor kod Samotorice u Dolomitima.

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Lubljani, f. 226TV, a kopija originala u f. 282 a/II. Broj delovodnika dopisan je mastilom.**

Najveći uspeh brigade u ovom periodu je to da je prodrla duboko u unutrašnjost Dolomita i tu izvodila ofanzivne akcije. Ovaj sektor već duže vremena imaju pod kontrolom be-ga i četnici. Primećeno je da je zbog toga osetno opao njihov moral te da ispoljavaju sve manji otpor i aktivnost. I moralno stanje Nemaca je veoma nisko i na to dosta utiču vojni događaji, nadiranje saveznika kao i naša aktivnost.

II

13. 9. 44. Naš I bataljon nalazio se na položajima na Zirovskom vrhu. U pola 2 ujutro krenula je prva četa u zasedu na drum Gorenja Vas — Lučine koja je naišla na zasedu neDrijatelja. Ceta se odmah povukla na položaje bataljona. Odmah zatim upućena je u istom pravcu bojna patrola koja je ubrzo naišla na neprijatelja. Odmah je otpočela borba koja je trajala tri časa. Neprijatelj je bio mnogo nadmoćniji i kako je našim snagama pretila opasnost da ih neprijatelj okruži, povukli su se i poseli položaje i to jedna četa na Koprivniku a ostali deo bataljona iznad Fužina tako da je kontrolisao drum Fužine — Sovodenj kao i u pravcu Žiri. Neprijatelj je zauzeo položaje oko Kladja na koti 877 i na Zirovskom vrhu.

Neprijatelj je bio jačine 450 do 500 ljudi, i to uglavnom četnici i belogardisti[2].

Neprijateljevi gubici, kako su izjavili civili, iznosili su oko 20 mrtvih i 30 ranjenih. Za prevoženje ranjenika i poginulih neprijatelj je mobilisao kod civila kola i stoku.

Naši gubici iznose: 1 mrtav i 1 lakše ranjen.

14. 9. 44. U toku noći cela se brigada premestila na Zirovski vrh i tu su jedinice posele položaje. Neprijatelj nije napadao ili pokušavao da nastupa prema našim položajima, već je samo pred veče počeo iz Lučina da tuče naše položaje, a granate su padale pred same naše položaje. Nijedna nije pogodila. Izbacio je oko 35 granata, a kad ie pao mrak prestao je i kasnije, u toku noći, ispalio je još po neku granatu na naše položaje.

15. 9. 44. brigada se preko dana nalazila na istim položajima kao i prethodnog dana: Do sukoba sa nepri-

*** i [5] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice bile angažovane.**

jateljem nije došlo, ali su u Poljanskoj dolini primećene jače koncentracije neprijatelja[3]. Pred veče je neprijatelj ponovo počeo da tuče iz topa pa su granate padale u neposrednu blizinu Štaba brigade.

U 20 časova uveče brigada je izvršila pokret sa Zirovskog vrha na nove položaje na Cerkljansko[4]. Na tim položajima brigada se nalazila do 18. 9. 44.

18. 9. 44. Oko 9 časova ujutro neprijatelj je počeo da nastupa iz Gorenje Vasi prema položajima I i II bataljona[5]. Kad je neprijatelj stigao u blizinu naših položaja, podelio se u dve kolone od kojih je jedna krenula prema položajima I bataljona a druga prema položajima II bataljona. Jedna patrola je još ranije krenula u izviđanje neprijatelja, ali ju je neprijatelj pustio u neposrednu blizinu a zatim na nju otvorio mitraljesku vatru te su trojica poginula, među njima i puškomitraljezac sa puškomitraljezom koji su Švabe zaplenile.

U isto vreme neprijatelj je počeo da snažnom mitraljeskom i minobacačkom vatrom tuče naše položaje. U nekoliko navrata je pokušavao da pređe preko žice koja je predstavljala granicu između Jugoslavije i Italije, ali je svaki put odbijen i vraćen natrag. Upućena je i jedna bojna patrola da udari neprijatelja u leđa, ali ova na njega nije naišla.

Borba je trajala celog dana te su naši odgovarali mitraljeskom i minobacačkom vatrom. Kad je pao mrak neprijatelj se povukao u pravcu Gorenje Vasi.

Neprijatelj je bio jačine oko 400 ljudi koji su uglavnom bili belogardisti i Hrvati pod švapskom komandom. Sa sobom su vodili 10 mula, 2 psa i bili su dobro naoružani, naročito minobacačima.

Neprijatelj je imao 3 mrtva i 7 ranjenih koje su u dolini prebacili civili. Kad je sledećeg dana naša patrola pretraživala teren na kome se prethodnog dana nalazio neprijatelj pronašli su delove »šarca« na koji je pala mina iz našeg minobacača i uništila ga. Kakve su žrtve pri tome bile nije nam poznato.

Naši gubici iznose 3 mrtva a izgubljen je 1 puškomitraljez. Svi su poginuli kad su pali u neprijateljevu zasedu.

[3] Verovatno se odnosi na nastavni puk »Brandenburg« (vidi dok. * br. 45).

[4] Brigada se premestila u rejon Cerkljanskog Vrha.

Na ovim položajima na Cerkljanskom i na Staroj Oselici naše su se jedinice nalazile do 22. 9. 44. te nisu imale nikakvih sukoba sa neprijateljem koji nije ni nastupao na naše položaje.

22. 9. 44. cela brigada krenula je sa položaja Stara Oselica na nove položaje na Zirovski vrh. Na nove položaje stigla je sledećeg dana 23. 9. 44. u 4 sata ujutro. Posela je položaje na sektoru Kremžara, Golog vrha. k. 961, i na Škrbineku[6].

Na ovim položajima brigada je ostala preko dana. Naveče se brigada premestila prema Samotorici s ciljem da uništi četnike koji su se tu nalazili.

II i III bataljon krenuli su da okruže i unište logor četnika. Kad su stigli do Samotorice tu se više nisu nalazili četnici a od civila su saznali da se ovi nalaze u logoru između Kožljeka i Samotorice. Četnici su se nalazili u kućama na koje su naši jurišali. Pre no što su stigli do kuća, protivtenkovskom puškom zapaljena je kuća u kojoj se nalazio veći broj četnika, od kojih je nekolicina izgorela ali se nije moglo utvrditi koliko. Kad su naši upali u kuće, tu više nisu našli četnike koji su još ranije pobegli jer je bila veoma tamna noć.

Zatim je u selo stigao i I bataljon, koji je nešto zaostao jer je bio gusti mrak a on nije imao vodiča.

Pošto su kuće većinom bile pokrivene slamom i uglavnom od drveta, brzo su se zapalile te je u kućama izgorela sva oprema koju su četnici imali po kućama[7]. Naši su neprijatelju zaplenili:

1 automat sa 7 okvira i 300 metaka
2 italijanske puške
1 mitraljez »breda« sa 300 metaka
1 dvogled
500 metaka za puškomitraljez »breda«
5 mina za laki minobacač
12 ručnih bombi
1 pisaću mašinu
2 foto-aparata
3 šinjela, 10 ćebeta i 10 ranaca sa raznim sitnicama i rubljem. Mnogo vojne i civilne spreme.
1 prase, 1 konja i 7 grla stoke (volova).

[6] Kremžar i Skrbinek su zaseoci na Zirovskom vrhu.
[7] O ovom napadu vidi i u dok. br. 73.

Zaplenjeno je nekoliko akata koje smo odmah predali Štabu divizije.

Zarobljen je i komandant potporučnik koji je upućen u Stab divizije.

Koliko je bilo mrtvih odnosno koliko je izgorelo četnika u kući nije se moglo utvrditi.

Nakon uništenja četničkog logora naše su se jedinice povukle na nove položaie na visinskim tačkama kod sela Butajnova. Oko 9 časova ujutro neprijatelj je sa visinskih tačaka preko puta otpočeo da tuče naše položaje mitraljeskom i minobacačkom vatrom.

Preko celog dana neprijatelj je žestoko zasipao položaje minama iz teškog minobacača izbacivši preko 350 mina, od kojih je nekoliko palo pravo na naše položaje ali to nisu bili neki uspeli pogoci.

Gubici neprijatelja nisu nam poznati.

Naši gubici iznose 4 lakše ranjena a nedostaje i jedan puškomitraljezac s puškomitraljezom.

Kad je pao mrak, i neprijatelj je prestao da tuče naše položaje.

Odmah zatim bio je zbor brigade i izvršen pokret na nove položaje. Krenuli smo u 20 časova a na Zirovski vrh smo stigli sutradan tj. 25. 9. 44. u 11 časova.

25. 9. 44. Kad je brigada stigla na Zirovski vrh određen je kraći odmor a zatim je produžila pokret na Cerkljanski vrh, sem III bataljona koji je poseo položaje kod Ledina.

Na ovim položajima ostali su i sutradan 26. 9. 44.

27. 9. 44. naše jedinice su se premestile na nove položaje na Vodice[8] kod Ledina, sem II bataljona koji je ostao na starim položajima na Staroj Oselici[9].

Ukupni gubici neprijatelja:

23 mrtva i 37 ranjenih

[8] Na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nisu ucrtane. To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda, trig. 1006.

[9] Ovaj raspored brigada je zauzela na osnovu naređenja Štaba 31. NO divizije od 27. septembra 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/III).

zaplenjeno: 1 automat sa 7 okvira i 300 metaka
2 ital. puške
1 mitraljez »breda« sa 300 metaka
1 dvogled
500 metaka za puškomitraljez »breda«
5 mina za laki minobacač
12 ručnih bombi
1 pisača mašina
2 foto-aparata
3 šinjela, 10 ćebeta i 10 ranaca sa rubljem
2 svinje, 1 konj i 7 teških volova.
Zaplenjeno je nekoliko četničkih akata.

Naši gubici: 4 mrtva i 4 lakše ranjena
2 puškomitraljeza i 2 ital. puške.

Nestalo je 9 drugova koji su 15. 9. 44. ostali na Zirovskom vrhu, kada se brigada premestila na Cerkljansko. Oni se do sada još nisu vratili te su pali u ruke neprijatelju koji je iste noći prodro na Zirovski vrh, kako su nam javili civili.

Nestali sa sobom nose i puškomitraljez i 4 puške.

Zarobljeni neprijateljevi vojnici:

Zarobljen je komandant četnika potporučnik koji je upućen u Stab divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik štaba — pporučnik:
Nenezić Ljubo
Ljubo Nenezić

Admin. Oper. odseka:
Sink Danilo
Sink

UPUTSTVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 28. SEPTEMBRA 1944. O ORGANIZOVANJU VOJNIH TERITORIJALNIH ORGANA I O NJIHOVIM ZADACIMA[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
447

NA položaju, dana **28.** sept. **1944.**
J/37

UPUTSTVA br. 2
za organizaciju vojnih oblasti, jedinica i za rad.

Oslobađanjem većih predela slovenačke teritorije u glavnim centrima treba postupati na sledeći način:

I

Komande mesta Trst, Gorica, Celovec, Ljubljana, Maribor, Celje i Ptuj biće bez sumnje centar našeg života. Komandni kadar ovih komandi mesta, koji će istovremeno biti i komandni kadar komandi područja koji nosi naziv po tom mestu, treba upoznati sa celokupnom organizacionom strukturom i radom vojnih oblasti na sadašnjoj oslobođenoj i kontrolisanoj teritoriji, sa naređenjima Vrhovnog Štaba i uputstvima za organizaciju vojnih oblasti na slovenačkoj teritoriji. Moraju sarađivati sa odgovornim štabovima na oslobođenju ovih gradova i sa vojnim vlastima pripremiti sve potrebno. Zajedno sa štabovima korpusa i zone moraju pripremiti sposoban komandni kadar kod potčinjenih komandi mesta koje treba da odrede štabovi korpusa i zone na sektorima pojedinih područja.

Vojnu vlast treba uspostaviti na oslobođenoj teritoriji odmah nakon oslobođenja i preduzeti sve mere da se ona obezbedi i da se stvarno kao takva predstavlja pred narodom i saveznickim armijama. Zbog toga treba da svi funkcioneri određeni za pojedina područja i mesta budu u njihovoj neposrednoj blizini. Pri oslobađanju treba najtešnje sarađivati sa odgovornim štabom. Pri organizovanju komandi područja i komandi mesta treba imati u vidu granice okruga i srezova tako da jedan ili dva okruga potpadaju pod jedno područje ili jednu komandu mesta.

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/11. Broj delovodnika dopisan je mastilom, a u gornjem desnom uglu oznaka ispod datuma dopisana je olovkom.**

Rukovodioce komandi područja i komandi mesta postavlja Stab korpusa ili zone a potvrđuje Glavni štab. Načelnik odseka kod vojnih oblasti preko odgovarajućih odeljenja kod Glavnog štaba predlaže Stab korpusa ili zone na odobrenje Glavnom štabu. Oficire i referente u komandama područja i komandama mesta postavlja Stab korpusa na predlog komandi područja.

Kod svake komande područja prilikom oslobađanja napred navedenih krajeva obrazuje se bataljon pre svega od drugova koje će mobilizaciiske komisije proglasiti za nesposobne za operativne jedinice. Ovaj bataljon preuzima sva osiguranja i ostalo što su do tada obezbeđivale naše operativne jedinice. Kod komandi mesta obrazuje se četa sa istim zadacima. Treba imati u vidu da Komanda područja osigurava pre svega ono što neposredno potpada pod njeno komandovanje, dok sve ostale objekte osigurava Komanda mesta. Jačina bataljona i čete određuje se prema potrebi. Prilikom formiranja treba imati u vidu da bataljoni i čete ne obezbeđuju samo pojedine vojne objekte u određenim mestima, već treba da obavljaju i ostale zadatke, kao na pr. kod mobilizacije itd.

Bataljon i čete treba odmah vojnički popuniti sa svim potrebnim starešinskim kadrom.

Kod novoobrazovanih većih komandi područja treba odmah pojačati i sve specijalne jedinice koie su već danas organizovane kod pojedinih komandi područja, kao inžinjerijsko--tehničku četu, eskadron itd. Sto se tiče ostalog, u datom momentu vojne oblasti dobiće potrebna uputstva odgovarajućih odeljenja Glavnog štaba za organizovanje specijalnih jedinica.

Saradnja između vojne i civilne vlasti treba da bude najtešnja i treba uzimati u obzir savete političkih aktivista te na zajedničkim konferencijama rešavati sve neodložne probleme.

Odeljenjima OZNE treba pružati svu pomoć. Kada se ostvare uslovi, treba sve stvari i sve funkcije koje je privremeno preuzela voina vlast, a koji su iz delokruga rada OZNE i jedinica Korpusa narodne odbrane Jugoslavije, odmah preneti na njih.

II

Prvi i najvažniji zadatak na novooslobođenim područjima biće svakako mobilizacija celokupne žive sile i materijalnih sredstava za Narodnooslobodilačku vojsku. Svaka komanda područja odmah će odrediti mobilizacijsku bazu na svom području i preko komandi mesta sa istom upbznati sve vojne obvez-

nike na svom sektoru. Mobilizacijski proglas, čiji je primerak priložen, moraju sve komande mesta istaći na vidnim mestima[2].

Mobilizacijsku komisiju kod svake komande područja sačinjavaju sledeće starešine: komandant ili njegov zamenik, član dotičnog okružnog odbora i sanitetski referent — lekar Komande područja.

Zajedno sa predstavnicima političke vlasti komande područja utvrdiće koja su preduzeća i ustanove potrebni za održavanje redovnog javnog života u našoj vojsci. Pri tome se misli na saobraćajne, telefonske, telegrafske, industrijske, električne, rudarske, građevinske i slične pogone i ustanove. U vezi s tim će, naravno, sve komande morati strogo da paze na pravilan odnos prema vlasništvu. Preduzeća, pogoni itd. u privatnom vlasništvu a koji su preko potrebni vojsci mogu se u dogovoru sa civilnom vlašću staviti pod vojnu kontrolu, ali ipak treba da ostanu pod upravom i u vlasništvu sopstvenika. Samo ukoliko se radi o konfiskovanju izdajnicima i ljudima koji su služili okupatoru treba sa vojničke strane osigurati da niko ne mogne sabotirati odluke Predsedništva SNOS-a o konfiskaciji[3]. Vojna komanda i ovakva preduzeća samo stavlja pod svoju kontrolu, dok ista ne preuzme OZNA, obezbedi pogon ukoliko je to za vojsku preko potrebno, a inače ova preuzimaju organi Predsedništva SNOS-a prema uputstvima koja će izdati Predsedništvo.

Sve vojne obveznike iz ovih ustanova koji su neophodni treba samo staviti pod vojnu disciplinu i ostaviti ih na svojim mestima u raznim potrebnim pogonima. Sve politički opasne elemente treba preko OZNE izvesti pred sud i zameniti ih drugim stručnim snagama.

Mobilizacijska komisija će sve one drugove koji budu proglašeni sposobnim za operativne jedinice uputiti u dopunski bataljon koji će sa svim potrebnim kadrom za obučavanje vojske obrazovati svaka komanda područja, zatim će ih naoružati i preko Štaba korpusa uputiti u operativne jedinice. Sve one drugove koji budu proglašeni sposobnim samo za čete i bataljone komandi područja i komandi mesta, dakle nesposobnim

[1] Ovaj proglas redakcija ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 13/11. U njemu je naređena, na osnovu odluke Zbora poslanika slovenačkog naroda od 3. septembra 1943, opšta mobilizacija svih ljudskih i materijalnih snaga na oslobođenoj teritoriji. Mobilizacijom su obuhvaćena godišta od 1899. do 1927. uključno.

*** Odnosi se na Odluku Predsedništa SNOS-a od 20. februara 1944. o obrazovanju komisije za upravu nad narodnom imovinom, kao i na Odluku Izvršnog odbora OF od aprila 1942. o sekvestru nad imovinom stranaca i konfiskaciji imovine narodnih izdajnika koji su služili okupatoru (vidi dr Makso Šnuderl, Dokumenti o razvoju ljudske oblasti v Sloveniji, izdanje Službeni list NRS, Ljubljana 1949, dok. br. 26, 33, 40 i 120).**

za brigade, treba odmah staviti na raspolaganje ovim komandama te od njih obrazovati čete i bataljone kod komandi mesta i komandi područja. One pak koji budu proglašeni potpuno nesposobnim treba uključiti u pionirske čete i dodeliti ih radnim bataljonima pri komandama područja. Na lekarskom pregledu voditi računa da se odmah u sporazumu sa OZNOM svi opasni elementi izvedu pred sud ili pak pošalju u radne bataljone. Svaka komanda područja mora stalno izveštavati svoju pretpostavljenu komandu o uspesima mobilizacije, stanju dopunskih bataljona te čete i bataljona kod komandi područja i komandi mesta.

Komande mesta i komande područja moraju pomoću svojih mobilizacijskih oficira odmah pristupiti izradi mobilizacijskih spiskova i voditi kontrolu da li su se svi odazvali mobilizaciji.

Svaka komanda područja mora pripremiti potrebne prostorije za pritvorenike koji se nalaze u istražnom zatvoru i čekaju na presudu vojnih sudova. Sve osuđene na prinudni rad treba uključiti u kažnjeničke bataljone koje treba obezbediti, a one kojima se krivica ne može dokazati a koji su opasni treba uključiti u radne bataljone.

Radne bataljone s pionirskim četama i kažnjeničke bataljone komande područja moraju rasporediti na mesta odakle će moći da odlaze na rad koji će im biti određen.

Treba strogo razlikovati kažnjeničke od radnih bataljona. U kažnjeničke bataljone dolaze ljudi koje je sud osudio na prinudni rad ili ljudi koje upućuje OZNA na prinudni rad. Nad tim bataljonima treba osigurati strogu kontrolu nad svakim pojedincem.

Radni bataljoni su nešto sasvim drugo. U njih dolaze ljudi koji nisu sposobni za borbene jedinice i koji su kao profesionalci nreko potrebni pri radu. Zbog toga prema njima treba imati sasvim drukčiji odnos, određivati ih na rad koji traži sigurnije i poverijivije radnike itd.

III

Komande područja i komande mesta moraće naročitu pažnju posvetiti prikupljanju oružja, municije i ostalog vojnog materijala te ga odmah pomoću skladišnih vodova magacionirati, obezbediti stražom i prema potrebi izdavati operativnim jedinicama te koristiti za naoružanje i opremu novomobilisanih.

Odmah nakon preuzimanja vlasti komande mesta treba u svim selima na vidnim mestima da objave proglas koji se prilaže, za predaju oružja, municije i ostalog vojnog materijala[4].

IV

Preuzimanje zgrada i objekata, saobraćajnih sredstava i sredstava za vezu kao i aerodroma koji su pripadali okupatorskoj vojsci ili domaćim izdajnicima sastoji se u sledećem:

1. Sve kaznione i logore obezbediti stražom i odmah pustiti sve političke osuđenike u dogovoru sa OZNOM i političkim radnicima na terenu.

2. Postaviti odgovorno komando osoblje na aerodromima koje ima privremeni karakter do uspostavljanja potrebnog starešinskog kadra od strane Glavnog štaba.

3. Preuzimanje i postavljanje privremenog starešinskog kadra u pristaništima. Stvari treba rešavati u sporazumu sa odeljenjem za vazduhoplovstvo i mornaricu kod Glavnog štaba[5].

4. Bolnice, lečilišta koja su pripadala neprijateljevoj vojsci obezbediti stražom i preduzeti sve potrebno za pravilan rad i bezbednost ovih ustanova u sporazumu sa sanitetskim odsecima vojnih oblasti korpusa.

5. Železnički saobraćaj preuzeće železnički bataljoni koji će se prethodno formirati na svakom sektoru korpusne Vojne oblasti po jedan. Organizaciju istog izvršiće saobraćajno-tehničko odeljenje Glavnog štaba[6]. Putnički saobraćaj -železnicom, ukoliko bude odobren, kontrolisaće pre svega organi narodne vlasti. Isto tako sve komande područja i komande mesta staraće se da se obezbede sve telefonske, telegrafske, radio-telegrafske i poštanske instalacije i objekti.

6. Komande područja i komande mesta obezbediće stražom i preuzeće sve one industrijske objekte i pogone koji su is-

[1] Ovaj proglas redakcija ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/ II.

[5] Na osnovu naređenja Vrhovnog štaba NOV i POJ, Glavni štab NOV i PO Slovenije je 19. septembra 1944. obrazovao Mornaričko odeljenje na teritoriji 9. korpusa NOVJ koje je bilo neposredno potčinjeno Štabu mornarice pri Vrhovnom štabu NOV i POJ, a naredbom broj 419 od 22. septembra 1944. je, na osnovu naredbe Vrhovnog štaba NOV i POJ od 8. septembra 1944, osnovao Referat za vazduhoplovstvo. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 1 l/I).

*** Glavni štab NOV i PO Slovenije je naredbom br. 418 od 19. septembra 1944. obrazovao Saobraćajno-tehničko odeljenje, koje je u svom sastavu imalo Saobraćajni (sekcije: za saobraćaj, vezu i za železnice) i Tehnički odsek. Kod vojnih oblasti korpusa i zone obrazovani su, od dotadašnjih odseka, saobraćajno-tehnički odseci sa odgovarajućim referatima, a kod komandi vojnih područja ostao je i dalje saobraćajni oficir sa tri pomoćnika. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1).**

ključivo izrađivali predmete za vojsku, a u industrijska preduzeća i pogone koji su samo delimično izrađivali vojni materijal komande će uputiti svoje predstavnike koji će se postarati da se izvesna količina materijala stavi na raspolaganje vojsci. U odnosu na građevinska preduzeća, to je stvar najtešnje saradnje sa civilnim vlastima i ona se u prvo vreme koriste samo za izgradnju komunikacija u vojne svrhe.

7. OZNA (Odeljenje za zaštitu naroda) odn. Korpus narodne odbrane u svojim zadacima, između ostalog ima i sledeće:

a) Obezbeđenje luka, obale i državne granice,

b) obezbeđenje najvažnijih žel. i automobilskih komunikacija i mostova i tvornica od odbrambenog karaktera, aerodroma i drugih objekata odbrambenog karaktera.

U svim tim slučajevima vojna vlast mora na svaki način odmah izvršiti obezbeđenje svih objekata i njihovu proizvodnju za vojsku. Kad je to moguće, gde su odeljenja vojske Narodne odbrane na raspolaganju, obezbeđenje ovih objekata treba prepustiti njima. Vojna vlast u svakom slučaju mora obezbediti upotrebljivost svih tih objekata za potrebe vojske.

V

Komande područja će preko svojih saobraćajnih oficira izvršiti odmah popis svih motornih vozila i po potrebi mobilisati ih za organizovanje auto-komandi, poštanske veze ili u cilju dodeljivanja motorizovanim jedinicama naše vojske. Sav redovan autobusni saobraćaj treba po potrebi i u dogovoru sa civilnim vlastima privremeno ukinuti. Treba konfiskovati sva vojnička, a oo potrebi, i civilna pogonska sredstva, a broj motornih vozila i količine goriva odmah dostaviti pretpostavljenoj komandi.

VI

Intendantski oficiri će po naređenju Komande područja osigurati i preuzeti na upravljanje, prema uputstvima koja će primiti, sva skladišta vojne hrane i materijala te će se postarati da se isti uskladište i da se njima snabdevaju po potrebi jedinice. Komande područja i komande mesta odgovorne su da se u dogovoru sa odeljenjima narodne vlasti, narodne zaštite i OZNE stanovništvu zaštiti privatna imovina a u svim privatnim pogonima se dopušta mogućnost inicijative.

Jedinice vojnih vlasti će na svojim sektorima organizovati službu protivavionske zaštite, urediti skloništa itd., a u

sporazumu sa civilnim vlastima i OZNOM odrediti policijski čas itd.

Svaka vojna oblast korpusa ili zone će pomoću tehničkih odseka organizovati etapna prevoženja i stanice sa etapnim kuhinjama, potrebnim radionicama i servisima duž glavnih saobraćajnih arterija. Komade mesta vodiče kontrolu i evidenciju nad ovim osobljem. Organizaciju radionica izvršiti prema uputstvima saobraćajno-tehničkog odeljenja pri Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

Sve mere vojnih vlasti obavezne su za vojsku koja se nalazi na njihovom sektoru. U slučaju dolaska savezničke vojske na pojedine sektore, treba odmah stupiti u dodir sa njima te ih upoznati sa našim vojnim propisima i merama.

Saradnja sa civilnom vlašću mora biti najtešnja jer će samo zajednička saradnja doneti željeni uspeh.

VII

Sva ova uputstva treba detaljno proučiti, upoznati sa njima sve starešine i na osnovu istih pripremiti sve konkretne planove za preuzimanje vojne vlasti u vreme oslobađanja širih područja slovenačke teritorije. Do tog vremena treba imati u vidu i upravljati se pre svega po uputstvima br. I.[7]

Upozoravamo sve štabove da se sada ne bace samo na organizovanje pozadine i time propuste organizovanje naših operativnih jedinica koje jeste i ostaje i dalje naš glavni zadatak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
B. Kraigher

M. P.

Komandant:
general-lajtnant
Rozman Franc

Dostavljeno: Vojnoj oblasti VII i IX korpusa i zone, Kursu za izgradnju vojne vlasti u Ofic. školi[8], svim odeljenjima. Na uvid Preds. SNOS-a i OZNI.

[7] Odnosi se na uputstva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 30. septembra 1944 (vidi dok. br. 75).

[8] Kurs za izgradnju rukovodilaca vojnih oblasti organizovan je kod Vojne oblasti 7. korpusa NOVJ, a naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 16. septembra 1944. ušao je u sastav Oficirske škole Glavnog štaba. Do tada su održana dva tečaja, a treći je otpočeo 1. oktobra 1944. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11).

IZVEŠTAJ ŠTABA 11. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« OD 28. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKTIVNOSTI BRIGADE U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB 11. SNOB 4. OP. ZONE
Na položaju, 28. 9. 1944.

Br. 11/B[2]

na položaju.

Petnaestodnevni izveštaj za
vreme od 15. do 30. 9. 1944.

Na vaš dopis od 22. 8. 1944. br. 1042 dostavljamo vam petnaestodnevni izveštaj:

a) 19. 9. 44. neprijatelj je nastupao prema položajima 4. bataljona kod Sv. Trojice[3]. Bataljon je imao zadatak da obezbeđuje pravac ka Domžalama i Ihanu u zajedničkoj akciji na Litiju[4]. Neprijatelj je kroz šumu prodro u bok bataljona i zaposeo položaje na Murovici. Nakon dvočasovne borbe bataljon je bio prinuđen da se povuče na položaje Grmače[5]. Ovom prilikom bataljon je imao 3 mrtva i nekoliko nestalih. Izgubio je mitraljesca s puškomitraljezom.

19. 9. 44. neprijatelj je nastavio nastupanje po grebenu i naišao na zasedu 3. bataljona na Grmačama. Neprijatelja jačine oko 500 ljudi[6] borci su energičnim jurišem naterali u panično bekstvo. Zaplenili su 4 puške, 6 okvira za »zbrojovku« i mnogo municije. Zarobili su dva neprijateljska vojnika. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i više lakše i teže ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

20. 9. 44. Prvi i 2. bataljon imali su zadatak da nakon savezničkog bombardovanja železničkog mosta preko Save blokiraju i napadnu Litiju — Gradec[7]. Bataljoni su energično na-

'Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 333/V.
[8] Sifrovani naziv za Stab 4. operativne zone Slovenije.
[5] Sada: Trojica.
[4] Reč je o napadu na Poganek i železnički most kod Litije (vidi dok. br. 65).
[5] Zaselak, 2,5 km južno od Moravča.
[6] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane na tom pravcu.
[7] To selo je posle oslobođenja priključeno Litiji.

pali neprijatelja, ali uspeha nisu mogli postići zbog nadmoćnosti neprijateljevog teškog oruđa.

21. 9. 44. neprijateljeva motorizovana kolona sa 6 tenkova nanadirala je iz Dolskog levom obalom Save prema Litiji. Naišla je na zasedu 3. bataljona. Razvila se ogorčena borba, ali se bataljon, zbog nadmoćnosti neprijatelja u automatskom i teškom naoružanju, morao povući na uzvišenije položaje.

29. 9. 44. brigada je izvršila diverzantsku akciju na železničkoj pruzi Mislinja — Velenje, gde je minirala dva gvozdena železnička mosta duga oko 40 m te zarušila drum tako da su pruga i drum sasvim onesposobljeni za saobraćaj. Osim toga na više mesta su minirane i šine[8].

Goruće pitanje vaspitanja potrebnog kadra, koje je do nedavno bilo najaktuelnije, u poslednje vreme je nešto ublaženo organizovanjem podoficirskog kursa pri samom Štabu brigade koji je završio već znatni broj solidno obučenog nižeg kadra. Rešavanju ovog pitanja ubuduće mnogo će doprineti pre izvesnog vremena izdato naređenje o ukidanju zamenika komandira četa kao i zamenika komandanta bataljona.[9] Potrebno je pre svega da se samoinicijativa desetara i vodnika podigne na onaj stepen da stekne potreban autoritet. Starešina bez autoriteta znači taman toliko kao da ga u jedinici uopšte nema.

Vaspitanje vojske je kako u vojničkom tako i u političkom pogledu veoma zadovoljavajuće. Disciplina je mnogo porasla zbog povoljnog razvoja događaja kod nas i u svetu. Isto tako je i opšti kao i borbeni moral na zavidnoj visini. Dugi marševi za poslednja tri dana vojsku su nešto zamorili, ali se ipak zbog toga nije primetilo da je oslabila disciplina ili da je opao moral.

b) Problemi u budućnosti: Naoružanje brigade je u poslednje vreme prilično poboljšano. Biće potrebna samo dobra odgovarajuća municija. Tako npr. imamo dva teška minobacača (švabski i talijanski) za koje pak nemamo nijedne mine. Značajno pitanje ubuduće biće pre svega da se ljudstvo snabde toplom zimskom odećom, što će biti veoma otežano zbog ovako visokog brojnog stanja. Planovi: Unutarnju organizaciju, disciplinu kao i moral pokušaćemo da neprekidnim redovnim egzercirom i intenzivnim radom s ljudstvom održimo na stepenu koji sada vlada u brigadi.

Vojno i političko vaspitanje vojske stalno kontroliše Stab brigade.

[8] Potpunije o ovoj akciji vidi dok. br. 103.

[8] Odnosi se na naredbu Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 16. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/11.)

c) Naoružanje brigade je zadovoljavajuće. Problem se sastoji još samo u nabavci municije za teško oruđe, kao npr. za teški minobacač, za laki minobacač, jer će nam u protivnom ovakvo oruđe predstavljati samo balast koji brigadu čini manje pokretnom.

Pitanje ulja za podmazivanje i čišćenje oružja još uvek nije rešeno. Privredne komisije ovom pitanju pridaju veoma malo važnosti, da nam ga u dovoljnim količinama pribave, što često može imati veoma sudbonosne posledice zbog zaglavljivanja i slično. Još uvek nam nedostaju rezervne cevi za češke »zbrojovke«.

d) Pošto se vaspitanju nižeg komandnog kadra u poslednje vreme poklanja najveća pažnja, uspeli smo da otklonimo njegov manjak koji se pojavio formiranjem novih jedinica i gubitaka starešina u poslednjim borbama. S nižeg podoficirskog kursa pri Štabu brigade pre kratkog vremena izašao je znatan broj dobro obučenih nižih starešina. Pitomci su pokazali veoma dobar uspeh te će svi za kratko vreme biti sposobni da preuzmu dužnosti komandira četa. Osim toga brigada stalno upućuje pitomce u oficirsku i podoficirsku školu pri Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, od kojih se pak neki iz nama nepoznatih razloga ne vraćaju u svoje jedinice. Bilo bi poželjno da nam oficirske i podoficirske škole pomenute drugove vraćaju ili da nas pak u protivnom obaveste kuda su ovi drugovi određeni kako bismo imali tačnu evidenciju.

e) Ljudstvo jedinice u potpunosti zadovoljava. Problem koji nastaje zbog promene godišnjeg doba i vremena pre svega je u snabdevanju toplom prikladnom odećom. Na ovu činjenicu novomobilisane bi već trebalo da upozore vojni referenti koji izvode mobilizaciju. Osim toga i regrutne komisije bi trebalo da novomobilisane lekarski potpuno pregledaju kako mi i u tom pogledu ne bismo imali suvišnog posla.

f) Intendantura u brigadi je dobro razvijena. Brigadnog intendanta smo pre kratkog vremena uputili na intendantski kurs i postavili zamenika koji u svakom pogledu odgovara. Snabdevanje brigade vrši se putem ekonomskih komisija koje se pak u mnogo slučajeva ponašaju veoma sektaški.

Zbog predstojeće promene godišnjeg doba glavni problem intendanture pre svega je snabdevanje ljudstva prikladnim toplim rubljem i bar za prvo vreme sa nekoliko šinjela za stražare. Goruće pitanje je još uvek obuća koje, uprkos tome što smo, obzirom na brojno stanje brigade, primili izvesnu količinu cipela, još nije rešeno. Procenat potpuno bosih drugova je stvar-

no minimalan, ali su u većini slučajeva cipele veoma loše. U slučaju da nam Stab zone izađe u susret te nam pomogne da nabavimo nešto kože, bićemo u stanju da organizujemo obućarske radionice jer u brigadi imamo dovoljno obućara.

g) Gorući problemi OC[10] postoje još uvek u izboru odgovarajućeg kadra i članova obaveštajnog voda. Naobrazba je još uvek veoma niska pa će biti potrebno još mnogo savesnog rada da se i ovaj problem reši. Obaveštajcima je sada data mogućnost da se u svom radu služe konjima i biciklima, ali im ih ekonomske komisije ne stavljaju na raspolaganje uprkos tome što ih terenski radnici koriste u privatne svrhe. Razumljivo je da time slabi rad OC. Jedan od važnih problema OC je i prikladno naoružanje. Bilo bi potrebno da se obaveštajnom vodu dodeli nekoliko automata.

h) Inžinjerijsko-tehnički odsek se u brigadi razvija povoljno. Obuka ljudstva se stalno usavršava, čemu mnogo doprinosi i kurs kojim rukovodi sam komandir. Za kratko vreme biće ljudstvo sposobno da minira i veće objekte. Na raspolaganju za prenos eksploziva služe 4 konja te je time i ovaj problem rešen. Sada raspolaže sa 150 kg eksploziva.

i) Prema novoj naredbi propagandne poslove preuzeo je politički komesar[11], ali je još uvek goruće pitanje sama njihova organizacija. Politički komesari su već ionako svojim zadacima preopterećeni. Osim toga nedostaje nam i podesan pisar. U brigadi je ponovo organizovana vojno-dopisnička služba.

j) Problem sudstva u poslednje vreme nije se mogao konstatovati. Kažnjivih slučajeva nije bilo, već je izvešteno o jednom disciplinskom prestupu koji je ustupljen u dalju nadležnost Štabu brigade.

k) Opšti kao i borbeni moral ljudstva u svakom pogledu u potpunosti zadovoljava te se zbog razvoja domaćih i svetskih događaja stalno podiže.

1) Od saveznika smo u poslednje vreme primili nešto eksploziva a posredno, preko Štaba 4. operativne zone, i nešto rublja, obuće i oružja te municije.

[10] Obaveštajnog centra

[11] Glavni štab NOV i PO Slovenije ukinuo je propagandne odseke u brigadama naredbom od 10. avgusta 1944. pa je političkim komesarima stavio u dužnost organizovanje propagandnog rada u brigadi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1).

m) Sanitet je u dovoljnoj meri snabdeven sanitetskim materijalom a problem su još uvek mobilne higijenske ekipe i vaspitanje odgovarajućeg kadra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Jakoš

V. D. operativnog oficira:
Suligoj Ciril

BR. 71

UPUTSTVO ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 28. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU KORUŠKOG NOP ODREDA ZA BUDUĆI RAD[1]

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OPER. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 28. 9. 1944.
Br. 78 OD.

ŠTABU KORUŠKOG ODREDA
Komandantu drugu Stojanu[2]

Na položaju.

K nama je stigao bivši politički komesar ZKO[3] drug Miloš[4], koji nam je, detaljno izneo položaj koji vlada na zapadu. Ovaj položaj u suštini ništa ne može uticati na našu reorganizaciju[5], koja nije izvršena na našu inicijativu već naređenjem višeg foruma. U čitavom radu treba da si snalažljiv i elastičan i da stanje na terenu podesiš tako da bude najpovoljnije za vojničke oblike tvog odreda koji formiraš. Stavili smo ti na raspolaganje sve starešine bataljona s kojima ćeš prema sopstvenom nahođenju formirati jedinice onakvog brojnog stanja kako smo se dogovorili na našem sastanku. Pri tome moraš paziti da se ove već ionako male jedinice ne dele, već da dejstvuju za-

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom.**
[8] **Ivan Ribič Stojan**
' **Zapadnokoruški NOP odred**
[4] **Ivan Mavrin Miloš**
[5] **Odnosi se na rasformiranje Koruške grupe NOP odreda (vidi dok. br. 56).**

jedno i da im komanduje Stab bataljona[6]. Da li ćeš ti ovu jedinicu nazivati vodom, četom ili bataljonom, sasvim je svejedno. Važno je da onim što imaš na raspolaganju obrazuješ čete koje će biti sposobne za vojnu aktivnost, a u isto vreme i kadre da izvode mobilizaciju, pri čemu treba postupati onako kako smo se dogovorili na sastanku. Naravno da se pri tome ne isključuje da ćeš tu i tamo zaboraviti da kakvog dobrog druga ne uputiš dalje već da ga zadržiš i time pojačaš svoje čete u onoj meri kako budeš smatrao za potrebno. Sva ovakva pitanja prepuštena su tvojoj inicijativi i nahođenju užeg Štaba. Dakle u tom pogledu ostavljena ti je potpuna sloboda, naravno u onim okvirima da se ne dešavaju neke nepravilnosti te da ne odlazite suviše daleko.

Svu pažnju treba posvetiti obaveštajnoj službi koja sada ima na raspolaganju dovoljan broj ljudi da se mogu organizovati obaveštajne mreže na celoj teritoriji Koruške. Neposredno u vezi sa obaveštajnom službom je i služba veze, tako da će svi podaci koje će prikupljati obaveštajna služba biti blagovremeno dostavljeni obaveštajnom centru. Sem toga, od tebe i tvojih odseka zavisi kako ćete svu ovu službu pravilnim i potrebnim razumevanjem organizovati.

Da bi teritorija Koruške bar delimično bila popunjena vašim jedinicama, uputićeš na krajnji zapad, tj. na sektor između Trbiža — Rabeljskog jezera i Kanalske doline jednu četu, a sve ostale čete treba da se povuku više prema zapadu, što se već izvodi, jer je komesar Koruškog odreda drug Dolf[7] već izdao naređenje četi iz Podjunske doline[8] da krene na sektor između Jezerskog[9] i Ljubljanskog[10] druma. Isto tako i ti naredi četama da se premeste prema zapadu.

O četama na severnoj strani [Drave] neće se starati Koruški odred. Tu će biti obrazovan samostalan odred[11] koji će takođe potpadati pod Stab IV oper. zone. Zbog toga sve vaše snage i organizacijske sposobnosti posvetite terenu južno od Drave da tu ponovo izraste vojska koja će u odlučujućem momentu biti sposobna da izvrši svoj istorijski zadatak.

Drug Mencin[12] je postavljen za načelnika Štaba Koruškog odreda. Ovo naimenovanje izvršeno je u sporazumu sa Ob-

• Uprkos naređenju Štaba Koruške grupe NOP odreda (vidi dok. br. 56, objašnjenje 6) Koruški NOP odred je u svom sastavu zadržao bataljone.

[7] Rudolf Hohkraut Dolf

[8] Ceta je bila iz sastava Istočnokoruškog NOP odreda.

[9] Odnosi se na drum Kranj — Velikovec preko prelaza Jezerski vrh.

[10] Odnosi se na drum Tržič — Celovec preko prelaza Ljubelj.

[11] Severno od Drave nije bio formiran odred već samo jedan bataljon.

[lä] Anton Mencin

Štab
Koroške grupe odredov
IV.oper.zone NOV in POS
Položaj,dne 28.9.1944

Štev. 7806.

Štabu Koroškega odreda
komandantu tovarišu Stojanu

Na položaju.

K nam je prispel bivši politkomisar ZKO tovariš Miloš kateri nam je detalno opisal položaj, ki vlada na zapadu. Ta položaj pa v bistvu popolnoma nič ne more vplivati na na našo reorganizacijo, katera ni prišla od nas ampak od višjega forma. Pri vsem delu moraš biti iznajdljiv in elastičen, da boš stanje naterenu prilagodil tako, da bo najbolj primerno za vojaško organizacijske oblike Tvojega odreda ki ga sedaj formiraš. Dali smo Ti na razpolago vse bataljonske funkcijonarje, s katerimi boš po Tvoji lastni uvidevnosti formiral edinice v tistem številčnem stanju kot je bilo dogovorjeno na našem sestanku. Pri vsem tem pazi nato, da se te že itak majhne edinice ne bodo delile na dva dela ampak da bodo operirale skupno, katerim bo poveljeval bataljonski štab. Če boš pa Ti to edinico imenoval vod čete, bataljon jepa čisto vseeno. Važno je, da s tem kar imaš na razpolago formiraš čete, ki bodo sposobne, da bodo vojaško aktivne in da bodo istočasno sposobne vršiti mobilizacijo pri čemer moraš postopati kot smo se dogovorili na sestanku, seveda pani pri tem izključeno, da boš sem in taj kakega dobrega tovariša pozabil pošlati naprej ampak ga boš zadržal in s tem uspel povečati svoje čete toliko kot boš smatral pač za potrebno in vse te stvari so prepuščene Tvoji sposobnosti in pa uvidevnosti višjega štaba. Tore v tem pogledu Vam je prepuščena popolna svoboda,seveda v to iko, da se pri tem ne bodo vršile kake nepravilnosti in da ne boste posegali malo predaleč.

Treba je posvetiti vso pažnjo obveščevalni službi, kiima sedaj dovolj ljudi na razpolago, da bo lahko organizirela obveščevalne mreže po vsem teritoriju Koroške. Neposredno v zvezi z obveščevalno službo jetudi služba zveze, tako da bodo vsi podatki, ki jih dobavlja obveščevalna služba pravočasno dostavljeni v obveščevalni center. Razen tega zavisi od Tebe in Tvojih odsekov kako boste vso to službo s pravilnim in dovoljnim razumevanjem organizirali.

Da bi teritorij Koroške bil vsaj deloma izpopolnjen z vašimi ednicami boš poslal na skrajni zapad t.j. na sektor med Trbižem-Rabljskim jezerom in Kanaleko dolino eno četo, vse ostale čete naj se pa pomaknejo proti zapadu, kar sele izvršuje kerje komisar Koroškega odreda tovariš Dolf iz Podjunske doline z dal odredbo četi, da krene na sektor med Jezersko in Ljubeljeko cesto.Navno tako daj Ti odredbe četam, da se premaknejo proti zapadu.

Za čete na severni strani Koroški odred ne bo skrbel. Tam bo formiran samostojen odred, ki bo spadal ravno tako pod štab IV.oper.zone. Radi tega je treba da posvetite vse Vaše sile in organizacijske sposobnosti terenu južno od Drave da tam ponovno zraste vojska, kibo v odločilnem momentu sposobna izvršiti svojjo zgodovinsko nalogo.

Tovariša Mencina je imenovan za načelnika štaba Koroškega odreda.To imenovanje je bilo izvršeno v sporazumu z CKKom za Koroško. Ker bo Vaš štab že popolnoma postavljen, v katerem bodo dobre moči, katere so s svojimi nalogami že detaljno upoznane mu njegov posel ne bo težak, potreben pa je on tam radi tega ker detaljno pozna prilike v Rožu in Ziljski dolini. Poleg tega ljudstvo predvsem v Rožu dobro pozna in ima v njega popolno zaupanje. Tovariša Mencina je treba na njegovem novem položaju vzpodbujati mu dajati voljo do dela, ker bo v stanju ravno z obzirom na gori izloženo lahko mnogo koristil.Ti kot komandant in dober organizator mu boš v tem pogledu lahko ogromno koristil.

Z obratno pošto mi sporoči, kaj je do slej vse narejeno in v kakšnem smislu si reorganizacijo izvedel ter mi ponovno javi o vseh težkočah v katere ste postavljeni. Kot vidiš Vam je prepuščena velika svoboda v Vašem delu,zato

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 71

komom[13] za Korušku. Pošto će vaš Stab u potpunosti biti formiran, a u njemu se nalaze znatne snage koje su sa svojim zadacima već detaljno upoznate, njegov zadatak mu neće biti težak a potreban je tu zbog toga što u detalje poznaje prilike u Rožu i Ziljskoj dolini. Osim toga narod u Rožu dobro ga poznaje i ima u njega potpuno poverenje. Druga Mencina treba na njegovom novom položaju podsticati i davati mu volje za rad, jer će biti u stanju, s obzirom na gore izneto, da vam mnogo koristi. Ti kao komandant i dobar organizator moći ćeš da mu mnogo koristiš.

Obratnom poštom mi javi šta je do sada učinjeno i u kakvom smislu si reorganizovanje izvršio te me ponovo izvesti o svim teškoćama pred koje ste postavljeni. Kao što vidiš, ostavljena ti ie velika sloboda u vašem radu pa zbog toga u svemu budite trezveni u procenama i obazrivi da i ubuduće budete mogli beležiti uspehe kakvi se od vas očekuju. Odgovor pošalji prvim kurirom[14].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — kapetan:

Komandant—kapetan:
odsutan

" Oblasni komitet KP Slovenije
[14] Redakcija ovaj izveštaj nije pronašla.

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 29. SEPTEMBRA 1944. DA SE RADI REŠAVANJA VOJNIH I POLITIČKIH PITANJA ITALIJANSKIH PARTIZANSKIH JEDINICA U SASTAVU NOV I PO SLOVENIJE FORMIRA ITALIJANSKI REFERAT PRI GLAVNOM ŠTABU I POLITODELI PRI ŠTABOVIMA KORPUSA[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 446

29. IX 1944.
TT/1IU

ODREDBA

Pošto se broj italijanskih jedinica u redovima NOV i POS povećao, potrebne su neke organizacijske mere za sređivanje posebnih vojnih i političkih pitanja koja su s time u vezi.

Zbog toga

naređujemo:

1. Pri Glavnom štabu NOV i POS formira se poseban referat koji se stara o specifičnim vojničkim i političkim pitanjima italijanskih jedinica.

2. Pri Štabu VII korpusa i Štabu IX korpusa, kod svakog se formira po jedno političko odeljenje koje preko političkog komesara korpusa odgovara Glavnom štabu NOV i POS i koje predstavlja instruktorski organ za politički rad u italijanskim jedinicama.

3. Referat za italijanske jedinice pri Glavnom štabu NOV i POS preuzimaju:

drug Giorgio Jakšetič-Adriano kao referent

drug Abram Mario kao pomoćnik referenta.

4. Politodel u Štabu VII korpusa za italijanske jedinice sačinjavaju drugovi:

drugarica Bernetič Marija-Marina kao sekretar

drug Agostini Ennio kao član

drug Balbi Teodoro kao član.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. li/I. Oznaka u gornjem desnom uglu ispod datuma dopisana je olovkom. Redakcija nije mogla utvrditi njeno značenje.

5. Politodel pri Štabu IX korpusa biće postavljen kasnije posebnom naredbom a na predlog političkog komesara IX korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant:
general-lajtnant

Dostavljeno: Štabu VII i IX korpusa,
Referentu drugu Adrianu
Pers. odeljenju Glav. štaba.

BR. 73

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 29. SEPTEMBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O DEJSTVU POTČINJENIH JEDINICA U DOLOMITIMA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Dana 29. sept. 1944.
Br. op. 2170

Predmet:
Relacija borbi u Dolomitima od 22—26. 9. 44.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje

I. UVOD

Bela garda je do sada mislila da je sektor Dolomita potpuno siguran i smatrala ga je svojom »oslobođenom teritorijom«. Ranije našim jedinicama gotovo nikada nije uspevalo da prodru u Dolomite a još manje da se duže vreme ovde zadrže. U poslednje vreme na tom sektoru počele su se pojavljivati grupe četnika koji svoje logore imaju po šumama na brdima i odatle vrše ispade na našu teritoriju.

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/11.**

Titov proglas nije imao veći odjek u Dolomitima iz razloga što civilno stanovništvo i be-ga nisu s njim bili upoznati i dobro obavešteni, jer naša literatura i propagandni materijal ne stižu u dovoljnoj meri na ovaj sektor. Be-ga uporišta sačinjavaju stari oprobani belogardisti koji su položili zakletvu i koji ometaju svaku našu propagandu.

Razvoj događaja u svetu i na našoj domaćoj teritoriji diktirao je da naše jedinice krenu na taj sektor kako bi se sprečio teror nad civilnim stanovništvom, da se ono privuče na našu stranu a da se vojničkim uspesima ubrza raspad be-ga i četnika.

II. PLAN

Zbog napred iznetih činjenica bilo ie preko potrebno da se bar sada u poslednjem momentu pristupi sistematskom upadanju u Dolomite te da se ruše i uništavaju pozicije Bele garde i četnika. Za napad na Dolomite određena je XXXI divizija sa Dolomitskim i Skofieloškim odredom. Jedna brigada XXX divizije pak imala je zadatak da demonstrativno napada na liniji Idrija — Hotedršica te na taj način olakša izvršenje zadatka XXXI divizije.

Ovaj napad na Dolomite uglavnom je imao dva zadatka:

a) vojnički: postepeno potiskivati Belu gardu sa Dolomitskog sektora te uništavanjem četničkih uporišta sprečiti prelazak belogardista iz uporišta u četnike;

b) propagandni: stanovništvu kao i belogardistima treba prikazati sadašnji razvoj događaja kao i našu snagu-'.

Za izvršenje ovih zadataka izrađen je sledeči plan:

Polazne tačke za prodor u Dolomite bile su: Gabrška Gora, Stara Oselica i Cerkljanski Vrh. Glavni prodor trebalo je da izvrši 16. SNOB »Janko Premrl Vojko«, koja se noću 22/23. 9. 44. premestila na sektor Blaž na Žirovskom vrhu, a odatle sledeče noći da krene preko nemačko-ital. granice[3] i iznenadnim udarom u tri kolone upadne na Samotoricu, gde se nalazio logor

[2] U vezi sa dejstvom jedinica 9. korpusa NOVJ u Dolomitima Glavni štab NOV i PO Slovenije naredio je 9. septembra 1944:

» ... Prodor u Dolomite izvršite sa perspektivom da će otpor Bele garde, zbog sve očiglednije demoralizacije, oslabiti te da ćete energičnim udarom na Dolomitskom sektoru moći stvoriti takvo stanje da će Dolomitskom odredu biti omogućeno izvršavanje njegovih odrednih zadataka u samim Dolomitima..... Da bi olakšao prodor u Dolomite Glavni štab NOV i PO Slovenije obavestio je Stab 9. korpusa NOVJ da će jedinice 7. korpusa izvršiti veću akciju na železničkoj pruzi Ljubljana — Trst (odnosi se na napad na Stampetov most, vidi dok. br. 139; Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 13/1.)

' Odnosi se na demarkacionu liniju između italijanske i nemačke okupacione zone u Dolomitima iz 1941. godine.

Gorenjskog četničkog odreda i da ga uništi. Četvrtu kolonu u napadu na Samotoricu sačinjavaju jedinice Dolomitskog odreda koje bi se kretale istim putem kao i 16. brigada.

Nakon završene akcije, tj. 25. sept. o.g., trebalo je da se jedinice prikupe na sektoru Kucelja[4], odakle bi sledeče noći krenule na polazne položaje.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« kretala bi se odvojeno od ostalih jedinica naše divizije na Veliki Babnik. Sledeče noći napala bi uporište Sv. Katarinu[5], a manje grupe bi uputila još dublje u Dolomite da na taj način rastereti glavni udar na Samotoricu te da u redove be-ga unese još veću pometnju. I 3. SNOUB »Ivan Gradnik« bi se nakon završene akcije morala vratiti na polazne položaje.

7 SNOUB »France Prešeren« imala je zadatak da obezbedi naš prodor sa pravca Idrije i Gorenje Vasi, da manjim jedinicama demonstrativno napadne uporišta Lučine i Suhi Dol[6] te da na više mesta preseče telefonsku vezu između Suhog Dola i Crnog Vrha[7].

Škofjeloški odred privremeno je stavljen pod komandu XXXI divizije te je imao zadatak da postavi zasede na drumu Skofja Loka — Gabrk i sa tim omete pokrete neprijatelja u pravcu Gorenje Vasi i Lučina. Ostalim snagama trebalo je da isprazni tekstilnu fabriku u Medvodama[8].

19. SNOB »Srečko Kosovel«, ojačana jednim bataljonom 14. brigade i brzometnim topom artiljerije IX korpusa, imala je zadatak da demonstrativno napadne Hotedršicu i na taj način privuče na sebe neprijateljeve snage kako ne bi mogle biti angažovane na glavnom sektoru[9].

Kao što se iz gornjeg vidi, prodor u Dolomite trebalo je da se izvrši udarima u više pravaca tako da neprijatelj ne bi nigde mogao koncentrisati jače snage protiv naših jedinica, što je i izvršeno.

III. IZVRŠENJE

Stab divizije održao je konferenciju sa svim štabovima brigada na kojoj je prinremljen plan za akciju. Na taj način divizija je bila srazmerno dobro pripremljena za težak zadatak koji joj je poveren.

' Zaselak, 3 km istočno od Lučina.
[5] Zaselak, 5 km jugozapadno od Medvoda.
*** Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina.**
[7] Odnosi se na Crni Vrh iznad Polhovog Gradeča.
[8] Zapovest Štaba 31. NO divizije za izvršenje ovih zadataka vidi u dok. br. 58.
*** Zapovest za izvršenje ovog zadatka redakcija nije pronašla.**

22. sept. 1944.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« krenula je naveče sa svojih položaja na Gabrškoj Gori, preko Sv. Volbenka prešla glavni drum Skofja Loka — Gorenja Vas i odatle preko Loga[lu], Sv. Ožbolta" i Kopača[1]- na Veliki Babnik, gde se zasedama i bojnim patrolama osigurala u pravcu Škofje Loke — Polhov Gradca — Sv. Katarine — Sore i Medvoda. Za vreme samog pokreta brigada je naišla na neprijateljevu zasedu koju je jurišem oterala bez sopstvenih gubitaka.

7. SNOUB »France Prešeren« je istog dana zaposela sa dva bataljona položaje na Vodicama[13] i na Mrzlom vrhu[14], sa osiguranjem u pravcu Idrije. Preostalim bataljonom premestila se na Staru Oselicu, gde je vršila obezbeđenje u pravcu Gorenje Vasi. Na ovom sektoru brigada je ostala sve do završetka naših akcija u Dolomitima.

16. SNOB »Janko Premrl Vojko« noću 22/23 sept, premestila se sa starih položaja preko Fužina na Zirovski vrh i rasporedila se na sektoru Kremžar — Goli vrh — Skrbinek, gde je stigla u 4 časa ujutro 24. o.m. Obezbeđenje je postavila u pravcu Lučina — Suhi Dol — St. Jošt[15] i u pravcu Sv. Trije Kralji[16].
DO[17] se isto tako premestio na Zirovski vrh, i to do Planinšeka i na Javorč — kota 900[18], sa obezbeđenjem u pravcu Gorenje Vasi, Lučina i Žiri. Škofjeloški odred je odmah krenuo u zasedu na drum Skofja Loka — Gorenja Vas a preostalim bataljonom na Martinji hrib.

Stab divizije kretao se zajedno sa 16. SNOB i smestio se kod Bukovca na Zirovskom vrhu.

19. SNOB krenula je s jednim bataljonom 14. brigade i brzometnim topom artiljerije na Crni Vrh[19], gde je stigla u 18 časova. Ovde je ostala do 21 čas. U toku noći približila se liniji be-ga i na dan 23. 9. u 2.30 časova posela svoje položaje: 2. bataljon bio je na Kalcama, na kotama 558, 504 i 579. Njegov za-

[10] Sada: Log nad Skofjo Loko.
" Sada: Ožbolt nad Zmincem.
[12] Posed (imanje), 5 km južno od Škofje Loke.
[15] Na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nisu ucrtane. To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).
[14] Greben, severoistočno od Praprotnog brda (trig. 1006); na karti 1:100.000 nije obeležen.
[15] Sada: Šentjošt nad Horjulom.
[16] Sada: Vrh nad Rovtami.
[17] Dolomitski NOP odred
[18] Sve kote pomenute u dokumentu na karti 1:100.000 nisu pronađene. Verovatno je izveštaj pisan na osnovu sekcije 1:50.000, italijansko izdanje.
[19] Odnosi se na Crni Vrh iznad Idrije.

datak bio je da spreči eventualno neprijateljevo nastupanje sa pravca Logateca te da time štiti bok 1. bataljona i pravac povlačenja brigade na Crni Vrh. Prvi bataljon imao je zadatak da demonstrativno napadne uporište Hotedršicu, a 4. bataljon je morao blokirati Godovič te je zaposeo kote 616, 600, 658 i 570. Italijanski bataljon[20] zaposeo je položaje iznad serpentina ispod kote 654 te je imao zadatak da spreči svaku neprijateljevu intervenciju iz neprijateljskog uporišta Idrije. Treći bataljon je kao brigadna rezerva bio na položajima kota 620, 592 i 572 te je imao zadatak da u slučaju snažnog pritiska neprijatelja iz Dolomita štiti povlačenje.

23. sept. 1944.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« se preko dana nalazila na sektoru Veliki Babnik te čitavog dana nije vodila borbe.
7. SNOUB »France Prešeren« ostala je na istim položajima bez borbi. DO je u 9.30 časova napao neprijateljevu patrolu od 30 ljudi koja je stigla sa pravca Gorenje Vasi do položaja odreda kod Planinšeka. Odred je ovu patrolu odbacio. Ubrzo se ta patrola ojačana vratila i napala položaje DO sa istoka. I po drugi put je odbijena. U 15 časova sa pravca Gorenje Vasi stigle su 4 neprijateljeve patrole u jačini od oko 100 ljudi sa teškim minobacačem i sa severa i istoka napale DO. Jednoj neprijateljevoj koloni uspelo je da iznenadi komoru odreda koja se razbegla. Odred se premestio na nove položaje, oko 1 km udaljene od ranijih. Sa novih položaja upućen je vod sa tri mitraljeza iz zaštite Štaba XXXI divizije koji je iz Seljaka krenuo na kotu 900 sa zadatkom da napadne neprijatelja s leđa. U međuvremenu se neprijatelj već povukao pa nije došlo do borbe. Neprijateljevi gubici nisu utvrđeni a DO je imao 1 mrtvog i 1 lakše ranjenog. U 19 časova odred se premestio na nove položaje.
16. SNOB »J. P. Vojko« kao i Stab divizije ostali su na starim položajima, bez borbi.

Toga dana ujutro između Kladja i Planinšeka pala je u zasedu kurirska patrola i 3 su poginula.

19. SNOB »Srečko Kosovel« krenula je (1. bataljon) u napa.d na Hotedršicu. Prednjim delovima uspelo je da oteraju neprijateljeve spoljne straže te da se približe bunkerima na 30 m, gde su zaustavljeni žičanom preprekom i snažnom vatrom iz automatskog oružja iz svih bunkera, nakon čega su se vratili na položaje bataljona. Neprijatelj je nastavio s vatrom do 7 časova ujutro i nije postigao nikakav uspeh. U 4 časa ujutro stigao je na položaje brzometni top i otvorio vatru. Zapalio je 1 zgradu.

[50] **Odnosi se na bataljon 14. italijanske NO brigade »Triestina d' assalto Garibaldi« 9. korpusa NOVJ.**

U 1L30 časova jača neprijateljeva patrola pokušala je da se probije kroz naš raspored. Energičnom intervencijom 1. čete 1. bataljona neprijateljeva kolona bila je zaustavljena. Prva četa 3. bataljona bila je upućena na kotu 567 sa zadatkom da sa leve strane okruži neprijatelja, što joj nije uspelo. Preko dana na ovom odseku položaj je ostao nepromenjen. U 13 časova ital. bataljon propustio je 2 kamiona iz Idrije preko Godoviča do Veharša. Iznenađen njihovom pojavom, 4. bataljon morao ih je pustiti sve do Veharša. U 15.30 časova neprijateljeva kolona zaustavila **se**-na 1 km od 2. bataljona i iz teškog minobacača tukla naše položaje. U 19 časova ona se povukla prema Logatecu. U 20 časova 1. i 4. bataljon dobili su naređenje za ponovni demonstrativni napad na Godovič i Hotedršicu. Ovaj **napad** morao bi **da kod neDrijatelja** stvori **utisak da je** reč **o** pokušaju uništenja istih. Otpočela je da dejstvuje i neprijateljeva[21] haubička baterija od 100 mm sa pravca Veharša i Sv. Trije Kralji. Gađanje je bilo precizno **te** je imalo **zadatak** da našim jedinicama onemogući podilaženje. U 21 čas sve naše snage povukle su se iz borbe bez gubitaka[22].
Neprijateljevi gubici nisu utvrđeni, a verovatno je više njih poginulo ili bilo ranjeno.

24. sept. 1944.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« još prethodnog dana sa jednom četom i minerskim vodom krenula je na žel. prugu između Škofje Loke i Medvoda i minirala je na 24 mesta. Saobraćaj je bio u prekidu 13 časova. Druga četa istog bataljona postavila je ujutro zasedu između Topola[23] i Goljeka da napadne svaku patrolu be-ga koja bi naišla. Pošto ove toga dana nije bilo, četa se vratila u sastav bataljona. Druga jedinica ove brigade postavila je jednu četu i mitraljeski vod u zasedu ispod kote 772. Ova zaseda je ujutro napala nemačku patrolu koja je došla radi opravke prekinute telefonske linije i ubila dva neprijateljeva vojnika. Neprijatelj nije reagovao. Jedna četa 3. bat. noću 23/24. o.m .postavila je zasedu na drumu Dobrova — Polhov Gradec. U jutarnjim časovima napala je neprijateljevu biciklističku patrolu i 2 ubila. Nakon završenih akcija brigada se koncentrisala na Osolniku[24], gde je ostala do mraka.

7. SNOUB »France Prešeren« i Škofjeloški odred ostali su tog dana na starim položajima, bez borbi.

[21] Reči »i neprijateljeva« dopisane su mastilom.
[22] O napadu 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« govori i izveštaj Štaba 30. NO divizije od 24. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 2261).
[23] Sada: Topol pri Medvodah.
[24] Zaselak, 6 km zapadno od Medvoda.

16. SNOB »Janko Premrl Vojko« zajedno sa DO i Štabom divizije još prethodne večeri krenula je preko Blaža i Skrbineka ispod kote 664 do Kurje Vasi,[25] gde je stigla u 24 časa. Odatle je 16. brig, krenula u napad na Samotoricu, i to tako da je sa dva bataljona nastupala prema Samotorici sa južne strane — od druma St. Jošt — Vrzdenec — a jednom kolonom sa severne strane preko Kožljeka. Sam napad na četnički logor izvršen je u 5.30 časova. Četnici su u početku pružali veoma snažan otpor ali su kasnije pobegli, što su lako mogli da učine zbog gustog mraka. I teren je bio nepoznat našim borcima. Ovom prilikom jedinice 16. brigade su zaplenile mitraljez »bredu« sa 300 metaka, automat sa 300 metaka, 2 puške i 500 metaka za puškomitraljez »bredu«, 5 mina za laki minobacač, pisaću mašinu, dvogled, nešto stoke i drugog materijala. Pošto je prilikom napada na zgrade u kojima su bili četnici izgorelo mnogo materijala, nije se više ništa moglo zapleniti. Nakon uništenja logora četničkog odreda cela brigada se prebacila preko glavnog druma St. Jošt — Polhov Gradec na sektor Kucelj — Klešče — Veliki vrh, gde je stigla u 14 časova. Sa sobom je dovela i zarobljenog komandira 3. čete Gorfenjskog] četfničkog] odreda.

Stab divizije i DO su odmah pošto su se u Kurjoj Vasi odvojili od 16. brigade bili napadnuti iz uporišta St. Jošt-1 za vreme pokreta od Skrbineka do Kurje Vasi DO kao zaštitnica cele kolone bio je napadnut od neprijateljeve patrole. Zbog ovih napada DO imao je 1 mrtvog i 2 ranjena. Uprkos tome nastavio je pokret i stigao na Kucelj u 2 časa ujutro te je odmah nastavio pokret preko druma St. Jošt — Polhov Gradec i nadirao prema Kožljeku. Jedna četa odreda služila je kao prihvatnica iznad druma, a između kota 677 i 794. Kolona koja je nastupala prema Kožljeku ubrzo se vratila ne izvršivši zadatak jer navodno na Kožljeku nije bilo nikoga. Još pre nego što su se naše jedinice rasporedile na položajima oko Kuclja, neprijatelj je zaposeo položaje na Planini iznad Suhog Dola, kod kote 797, odakle je mitraljeskom i minobacačkom vatrom tukao naše položaje. U međuvremenu su se našim jedinicama priključile i dve čete 7. brig, koje su imale zadatak da nakon izvršenog demonstrativnog napada na Suhi Dol i Lučine na više mesta preseku [telefonsku] liniju između Suhog Dola i Crnog Vrha, što su uspešno izvršile južno od Eržena. Kad su se čete istim putem vraćale sa zadatkom da napadnu neprijatelja u bok, napao ih je neprijatelj na Planini, koji je u međuvremenu već bio poseo greben iznad Eržena. Posle podne pritisak neprijatelja stalno se pojačavao iako nije raspolagao jačim snagama. Zbog ispresecanosti terena bile su mu dovoljne samo male snage da ovlada srazmerno velikim prosto-

" Zaselak, 3 km jugoistočno od Lučina.

rom. Najjači pritisak vršen je sa pravca kote 794, gde se vodila borba na bliskom odstojanju. U kasnim poslepodnevnim časovima neprijatelj je, osim sa već pomenutih pravaca, izvršio pritisak i od Koželjeve vodenice i prema Kleščama, od druma St. Jošt — Polhov Gradec. Izgleda da su, osim Nemaca, u borbi učestvovali i četnici.[26] Sa naše strane u borbi su učestvovale 16, 7 [brigada] (dve čete), DO i štabna zaštita XXXI divizije. Naročito se istakao 3. bat. 16. brig., koji je u najodsudnijem momentu odlučnim jurišem odbacio neprijatelja i primorao ga da se pred veče povuče i sa ostalih sektora. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni. Verovatno su osetni. Naši gubici: 10 lakše ranjeno i 1 nestao mitraljezac sa puškomitraljezom.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« nije izvršila predviđeni napad na uporište Sv. Katarinu jer je uporište bilo utvrđeno snažnije nego što se predviđalo pa bi naši gubici u odnosu na postignuti uspeh bili nesrazmerni. Brigada je o ovom izvestila diviziju.

25. sept. 1944.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« uputila je noću uoči 25. sept. minersku grupu na žel. prugu Medvode — Skofja Loka te istu srušila na 20 mesta. Iste noći cela brigada se premestila sa svojih položaja preko Sv. Mohora, Sv. Andreja[27] i Breznice[28] na Zapreval. Na tom sektoru bataljoni su zaposeli položaje: Rovte,[29] Četenu Ravan i Zapreval, sa obezbeđenjem u pravcu Selške i Poljanske doline i Škofje Loke.

7. brig, i Škofjeloški odred toga dana nisu stupili u borbu.

16. brig, je zajedno sa DO, Štabom divizije i dve čete 7. brig, još prethodne večeri krenula preko Pustog Vrha, Buha, Brložnika,[30] Zadobja preko druma Gorenja Vas — Lučina, kod vodenice ispod Črne gore, i odatle na Žirovski vrh, gde je stigla u 10 časova. Dok je 16. brigada odmah produžila na svoje nove položaje na sektoru Cerkljanski vrh — Vodice, DO je još ranije otpratio ranjenike na određeno mesto. Zatim je poseo položaje na sektoru Javorč na Zirovskom vrhu sa svim potrebnim osigu-

[26] Iz izveštaja Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva vidi se da su 24. septembra 1944. najpre angažovani delovi posadnih jedinica iz uporišta Horjul, Koreno (Koreno nad Horjulom), a nešto kasnije su stigli i delovi iz uporišta St. Jošt (Sentjošt nad Horjulom), Suhi Dol i Lučina, zajedno sa 20 nemačkih vojnika. Sve ove snage su se prikupile u Planini, odakle su otpočele da nastupaju u pravcu s. Butajnova. U isto vreme stigle su i snage slovenačkih domobranaca iz Vrhnike i Borovnice, pa je otpočeo zajednički napad na Butajnovu, koja se zbog snažnog otpora nije mogla zauzeti. Oko 18 časova neprijateljeve jedinice su se vratile u polazna uporišta. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11.)

[27] Sada: Andrej nad Zmincem.

[29] Sada: Breznica pod Ljubnikom.

[2"] Sada: Rovte v Selški dolini.

Zaseoci, severno i severozapadno od Butajnove.

ranjima. Stab divizije je 26. o.m. od Bukoveca na Zirovskom vrhu krenuo preko Mače Vasi[31] i Koprivnika kroz Sovodenj pa su time sve jedinice bile na polaznim položajima.

26. sept. 1944.

3. SNOUB »Ivan Gradnik« se premestila na sektor Stara Oselica te se osigurala sa pravca Idrije i Gorenje Vasi.[32]

7. SNOUB »France Prešeren« je posle pokreta na sektor Lomovec[33] — Planina i demonstrativnog napada na Lučine posle podne vodila borbu na Pasjoj Ravni.[34] Neprijatelj je napao 3. bataljon topovskom i minobacačkom vatrom. Zbog snažne mitraljeske vatre naših jedinica ovaj je bio prinuđen da se povuče pa je u 17.30 sa boka izvršio juriš na položaje bataljona. Borba je vođena na odstojanju od 30 metara na pošumljenom terenu. Pre juriša neprijatelj je taktički upotrebio minobacačku i topovsku vatru i time pripremio put napadaču za izvršenje juriša. Borba je bila žestoka pa je neprijatelj bio prinuđen na povlačenje, ali samo za kratko vreme, jer je ubrzo ponovio juriš koji bataljon nije izdržao pa se pod borbom morao povući na nove položaje udaljene 100 m od starih. Istovremeno je neprijatelj nastupao i na položaje 1. bataljona sa pravca Črni Vrh i sa više uzastopnih juriša pokušao da zauzme položaje bataljona, što je ovaj protivjurišima osujetio i naneo neprijatelju gubitke. Borba je trajala do 19.30 časova, a zatim se neprijatelj povukao u polazna uporišta. Na položaje 2. bataljona i prateće čete neprijatelj nije napadao pa je tako ovaj bataljon bio u mogućnosti da štiti povlačenje 3. bataljona snažnom mitraljeskom vatrom.

U ovim borbama neprijatelj je imao 60 mrtvih i veći broj ranjenih. Naši gubici iznose 6 mrtvih i 15 ranjenih. Zaplenjena je puška »mauzer« s municijom i vojničkom opremom a izgubljen je puškomitraljez »breda« i laki minobacač koje je uništila neprijateljeva mina.[35]

16. SNOB stigla je na sektor Mrzli vrh — Vodice sa obezbeđenjem u pravcu Idrije.[36]

[31] Na karti 1:100.000 nije pronađeno.

[35] O dejstvu 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« za ovaj period vidi i dok. br. 77.

[35] Zaselak, 1,5 km severoistočno od Lučina.

[34] Tu su izbile neprijateljeve snage iz uporišta Lučine, Suhi Dol i Crni Vrh, koje su se, nakon ogorčenih borbi, predveče povukle u polazna uporišta (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281 II).

[35] O dejstvu 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« za ovaj period vidi i dok. br. 82.

" O dejstvu 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« za ovaj period vidi i dok. br. 68. U Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 282 a/II nalazi se poseban izveštaj Štaba brigade od 26. septembra 1944. o borbama u ovom periodu.

DO se razmestio na sektoru Robidnica — Crni vrh,[37] a Stab divizije u Sovodnju.

IV. NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Naše jedinice se nisu upuštale u teške frontalne borbe s neprijateljem. Služile su se taktikom iznenadnog prodora u Dolomite sa više pravaca. Iskorišćen je momenat iznenađenja. Jedinice su se zatim brzo povukle na polazne položaje. Na taj način su se be-ga osećali ugroženim na svakom koraku te su bili primorani da se povuku sa područja koje su delimično kontrolisali. Brzim pokretima sa jednog na drugi sektor naše su jedinice izbegavale mogućnost koncentracija neprijatelja i u vezi sa tim i teških frontalnih borbi i borbi u okruženju. Jače koncentracije onemogućilo je i to što je prodor izvršen sa raznih pravaca te demonstrativnim napadom 19. brigade na drugom sektoru Dolomita, tako da su uporišta uglavnom bila prinuđena da se brane. Dolazi se do zaključka da se iznenadnim prodorima jačih grupa postižu veći uspesi nego s manjim bojnim patrolama. Dosadanje manje zasede koje je neprijatelj obično postavljao nisu bile dovoljne i nisu se mogle suprotstaviti napadu naših većih jedinica. Pri poslednjem prodoru neprijatelj se služio ofanzivnom odbranom, i to na taj način što je preko dana napadao manjim grupama (Zirovski vrh, Kucelj) a naveče se povukao u blizinu uporišta i držao oko njega zasede.

Četnici se ovog puta nisu u potpunosti snašli jer su odmah nakon našeg juriša pobegli. Manje utvrđene zgrade nisu pokušavali da brane. Pošto je većina od njih došla iz be-ga uporišta, nisu navikli na borbe na otvorenom zemljištu.

V. ZAKLJUČAK

Iz svega se vidi da neprijatelj ne može sprečiti pokrete naših brigada na Zirovskom vrhu, Polhograjskom predelu ili samim Dolomitima. Sto se tiče četnika, primećuje se nedostatak organizacije.

Našim prodorom u Dolomite postignuto je to da se četnici ne csećaju bezbednim na svojoj »oslobođenoj teritoriji«. Pohod naših jedinica imao je i politički značaj jer je stanovništvo Dolomita videlo našu snagu i brojnost te se upoznalo s našom literaturom koju su naše jedinice rasturale.

VI. GUBICI

Neprijateljevi gubici: zarobljen komandir 3. čete Vovk Marjan, oko 70 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenjeno: mitraljez »bre-

" O akcijama Dolomitskog NOP odreda u ovom periodu vidi i dok. br. 83.

da« sa 300 metaka, automat sa 300 metaka, 2 puške, 500 metaka za puškomitraljez, 12 ručnih bombi, sprema, 1 konj, 7 volova, vlasništvo četnika.

Naši gubici: 11 mrtvih, 27 ranjenih, 1 nestao. Izgubljeno: 2[88] puškomitraljeza i 1[39] minobacač.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. načelnika Štaba, kapetan: **Darko Derenda**

Šef odseka, poručnik: **Mitar Raičević**

M. P.

Prilozi:

3 grafičke skice operacija.[40]

BR. 74

IZVEŠTAJ ŠTABA KORUŠKE GRUPE NOP ODREDA OD 29. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O PODELI LJUDSTVA RASFORMIRANE GRUPE[1]

STAB
KORUŠKE GRUPE ODREDA
IV OPER. ZONE NOV I POS
Položaj, dana 29.9.1944.

ŠTABU IV OPER. ZONE NOV i POS

na položaju.

U prilogu dostavljamo vam brojno stanje ljudstva, oružja i municije iz sastava VKO[2] kojeg upućujemo u sastav XIV divizije.[3]

U Koruškoj ostaće sledeče stanje:

1. Preko Drave do sada smo uputili 65 ljudi, od kojih se Severna četa[4] ispod Celoveca već utrostručila tako da

[88] i [59] Brojevi su dopisani mastilom.

[40] Zbog obimnosti knjige redakcija ove priloge ne objavjuje, a na**laze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/11.**

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 342/1.

*** Vzhodno koroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred**

[3] Redakcija ovaj prilog nije pronašla.

[4] Odnosi se na 4. četu 1. bataljona Zapadnokoruškog NOP odreda koja je dejstvovala na području visoravni Na Gurah.

je sadašnje brojno stanje na severnoj strani Drave 95 — 100 ljudi. Iz sastava bivšeg VKO odredili smo da još jedan bataljon jačine 70 ljudi sa 5 puškomitraljeza i 10 automata pređe Dravu. Ovom bataljonu pridodali smo i Štab odreda. Po prelasku ovog bataljona brojno stanje jedinica na severnoj strani Drave popeće se na oko 170 ljudi.

2. Na južnoj strani Koruške ostaju 4 čete po 56 ljudi i Štab Koruškog odreda, što sve zajedno iznosi 250 ljudi.
3. Obaveštajni centar u Koruškoj momentano broji 80 ljudi.

Ukupno brojno stanje u Koruškoj posle rasformiranja Koruške grupe odreda iznosiće oko 500 ljudi u koje nisu ubrojane vojne i obaveštajne kurirske karaule.

Ostalo ljudstvo raspoređeno je kako sledi:

Iz VKO u sastav XIV divizije	164 čoveka
Iz VKO za zaštitu Štaba zone	15 ljudi
Iz VKO za zaštitu OBKOM-a[5]	20 ljudi
Iz VKO za zaštitu partijske škole	15 ljudi
Iz ZKO[6] Rusi u IX korpus	40 ljudi
Iz ZKO na putu za XIV diviziju	52 čoveka
Štabna zaštita i Štab KGO[7]	32 čoveka
U Štab IV oper. zone upućeni refer.	6 ljudi
Komandi mesta Solčava	14 ljudi
Engleska misija sa kuririma	8 ljudi
Radio-stanice	9 ljudi
Ukupno:	374 čoveka

U ovo još nije ubrojan rashod koji se u ovo vreme nalazi u partijskoj školi kod Štajerskog OBKOM-a, u podoficirskoj školi kod Štaba IV oper. zone i u oficirskoj školi kod Glavnog štaba, kao i minerski vod koji se još uvek nalazi na terenu a koji će se priključiti bataljonu koji će ići preko Drave.

Molimo da nam izdate naređenje šta da učinimo odn. da li da deponujemo arhivu bivšeg Štaba Koruške grupe odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — kapetan:

Komandant — kapetan: odsutan

[5] **Oblasni komitet KP Slovenije za Korušku**
• **Zapadnokoruški NOP odred**
' **Koruška grupa NOP odreda**

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 30. SEPTEMBRA 1944. O ORGANIZACIJI ZONSKE I KORPUSNIH VOJNIH OBLASTI[1]

GLAVNI STAB NOV I PO SLOVENIJE
442

Dana 30. IX 1944.
R/O7

UPUTSTVA BR. 1
za organizaciju korpusnih i zonskih vojnih oblasti

Zbog uspešnog razvoja situacije predviđamo da će jedinice NOV i POS osloboditi i onaj deo Slovenije koji nam još do sada nije uspelo iščupati iz ruku okupatora. Oslobođenjem celokupne slovenačke teritorije ili pak njenog znatnijeg dela ispod nacističke vojne i upravne vlasti zadatak naših jedinica biće ne samo da produže gonjenje neprijatelja, već su vojne oblasti korpusa i zone dužne da na oslobođenom i kontrolisanom teritoriju odmah organizuju Vojnu oblast.

1. Oslobađanjem pojedinih predela i kontrolisanjem pojedinih sektora od strane naših jedinica na kojima se može uspostaviti vojna vlast, vojne oblasti korpusa i zone treba još u prvim počecima, dok ne bude oslobođena čitava slovenačka teritorija, da organizuju manje komande područja koje treba da nose nazive po pojedinim većim naseljima. Ove komande područja imaju svoje komande mesta. Komande mesta treba da su uspostavljene po svim važnijim krajevima, centrima itd. Pri formiranju komandi područja i komandi mesta treba imati u vidu granice okruga i srezova da se na taj način postigne bolja saradnja između vojne i civilne vlasti. Starešinski kadar birajte pre svega iz redova starih oprobanih i poverljivih boraca koji imaju dosta sposobnosti za organizaciju.

Kod komandi područja i komandi mesta treba u smislu odredbe Vrhovnog štaba o organizovanju pozadine i korpusnih vojnih oblasti, kao i na osnovu naših dopunskih naređenja, postaviti sve pomoćne oficire i referente.

Svaka komanda područja i komanda mesta treba da ima svoju četu u koju uključiti pre svega borce nesposobne za operativne jedinice. Osim toga svaka komanda područja mora imati i inžinjerijsko-tehničku četu sa tri voda: vod za vezu, skladišni

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/11. Broj delovodnika dopisan mastilom, a oznaka u gornjem desnom uglu ispod datuma dopisana je olovkom.**

vod i građevinsko-linijski vod. Od drugova koji nisu sposobni za nošenje oružja ni u operativnim jedinicama ni u četama komandi područja i komandi mesta treba obrazovati pionirske čete u koje uključiti potreban broj profesionalaca, kao drvodelje, stolare itd. i priključiti ih radnim bataljonima.

Kažnjenički bataljoni, u koje su uključeni svi osuđenici, kao i radni bataljoni sa pionirskim četama disciplinski su potčinjeni komandama područja, radne zadatke im određuje saobraćajno-tehnički referat za NOVGRAD[2] kod korpusnih i zonskih vojnih oblasti.

Kod svake komande područja treba da se organizuje vozarski eskadron, a gde to nije moguće transportna četa koja se koristi za prevoženje i transportovanje vojnog materijala našim jedinicama.

U svim jedinicama vojnih oblasti treba sprovesti vojnički i politički život u što većoj meri. Treba paziti da se u ove jedinice ne uvuku neprijateljski elementi.

U prilogu vam dostavljamo uputstva za organizovanje vojne vlasti u momentu oslobađanja slovenačke teritorije i konačnog uspostavljanja vlasti.[3] Sve vojne oblasti treba ova uputstva dobro da prouče te na osnovu njih izrade detaljne planove i pripreme sve potrebno po konkretnim pitanjima kao i da usmeno upoznaju sve funkcionere koji se predviđaju za pojedine komande područja i komande mesta.

Svi rukovodioci koji su određeni na važna starešinska komandna mesta moraju se odmah u detalje upoznati sa organizacijom vojnih oblasti koja je danas aktuelna i pripremiti zajedno sa vojnom oblasti korpusa i zone detaljan plan o preuzimanju vojne vlasti u određenim mestima. Moraju sarađivati u izradi

*** Narodnoosvobodilna vojna gradnja — Narodnooslobodilačka vojna gradnja (NOVGRAD), formirana je naredbom Glavnog štaba Slovenije od 5. septembra 1944. s ciljem da se inžinjerijsko-tehnički radovi na oslobođenoj teritoriji sistematizuju, te da se omogući što brže izvođenje svih najnužnijih radova za potrebe vojske. NOVGRAD je imao sledeću formaciju: Upravno rukovodstvo (načelnik, tri pomoćnika, potreban broj stručnog osoblja, ekonom, referent za alat i materijal, sanitetski referent i odgovarajući broj administrativnog osoblja); komandno rukovodstvo radničkih bataljona (komandant, zamenik komandanta i pomoćnik politkomesara, intendant i lekar); radnički bataljon (komandant, politkomesar, intendant, četiri vodnika radničkih vodova, četiri stručna predradnika, više od 120 radnika i 10 do 20 naoružanih boraca); radnički logor: s logorom za ratne zarobljenike, logorom za kažnjenike i osuđenike (komandant logora, politkomesar, intendant, potreban broj vodnika vodova, potreban broj stručnih predradnika, potreban broj naoružanih boraca i radna snaga — zarobljenici i osuđenici). Istom naredbom propisane su nadležnosti, način snabdevanja i načini izvođenja radova. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1.)**

' Odnosi se na uputstvo Glavnog štaba Slovenije od 28. septembra 1944 (vidi dok. br. 69).

operativnih planova zaposedanja dotičnog kraja tako da će biti tačno upoznati sa stanjem u trenutku preuzimanja vlasti.

Rukovodioci koje Glavni štab predviđa za važnije komande područja i komande mesta, kao što su Trst, Gorica, Ljubljana, Celovec, Celje, Maribor i Ptuj će se u najskorije vreme, ukoliko to već nisu učinili, javiti vojnim oblastima u cilju daljih priprema u smislu naših odredbi o preuzimanju vlasti, koje prilažemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
B. Kraigher

Komandant
general-lajtnant
Rozman Franc

M. P.

Dostavljeno: Vojnoj oblasti VII i IX korpusa,
Štabu IV operativne zone
Kursu za izgradnju vojne vlasti pri Oficirskoj školi
Svim odeljenjima Glavnog štaba.

BR. 76

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 30. SEPTEMBRA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE O AKTIVNOSTI POTCINJENIH JEDINICA U SEPTEMBRU[1]

GLAVNI STAB NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNO ODELJENJE
Dana 30.9.1944.
Br. 282

VRHOVNOM ŠTABU NOV **I** POJ

I DEO

1. IZVESTAJ OPERATIVNOG ODSEKA

Situacija

U vreme od 15. avgusta do 30. septembra neprijatelj nije mogao preduzeti nikakvu veću ofanzivu koja bi zahvatila teri-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu CK SKJ, br. 4069. Kopija izveštaja nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 20/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom.**

toriju čitavog korpusa ili zone. Neprijatelj je preduzeo više manjih ofanziva na sektor VII korpusa, IX korpusa i na teritoriju IV operativne zone; sem toga izvodio je više puta lokalne ofanzivne udare — ispade na pojedine sektore oba korpusa ili zone. Na teritoriji VII korpusa u to vreme bio je samo jedan snažniji udar prema našoj oslobođenoj teritoriji na Notranjskom, koji je neprijatelj izvršio uglavnom iz svojih baza Rakek, Trst, Ljubljana. Neprijateljeve snage bile su jačine 2 do 3 hiljade ljudi. U to vreme još su dejstvovali udarni be-ga bataljoni koje je neprijatelj upućivao na sektore na kojima se osećao najugroženijim. Jedinice VII korpusa su u to vreme vršile ofanzivu na komunikacije i žel. pruge te onemogućile neprijatelju da svoje operacije izvodi po planovima koje je izradio.

Na sektoru IX korpusa neprijatelj je bio aktivan i preduzeo je jaču ofanzivu na sektor Tolminskog s ciljem da spreči jedinicama da prošire oslobođenu teritoriju. Pošto je na svim pravcima bio odbijen, morao se povući na polazne tačke i ispade više nije preduzimao. U to vreme brigade su izvršile dve veće akcije, i to transportovanje ranjenika u pozadinu i ofanzivu kojom je uništeno be-ga uporište Crni Vrh iznad Idrije. Nakon uništenja uporišta Crni Vrh težište aktivnosti IX korpusa u prvoj polovini septembra preneseno je u Dolomite, Kras, Vipavu, Tolminsko i Benečiju. U Dolomitima jedinice nisu postigle veće uspehe jer je neprijatelj na naš pritisak odmah reagovao jačim snagama. Nakon neprijateljeve ofanzive na Tolminsko protiv XVII brigade, ova je prešla Soču i zauzela uporišta Plave, Ložice, Salonu[2] i Doblar. Zbog velikih uspeha jedinica na ovom sektoru, rasulo be-ga u uporištima se veoma povećalo, što se naročito pokazalo prilivom dezertera iz ovih uporišta.

Na sektoru IV operativne zone u početku nije bilo bitnih promena jer je aktivnost neprijatelja popustila. Svoj pritisak vršio je samo na sektore koji su za njega imali veći taktički i strateški značaj. Neprijatelju je nedostajala oružana sila da jačim snagama reaguje na naše napade pa je zbog toga bio prinuđen da napusti neka manja uporišta i da pojača ona koja su za njega bila značajnija. Akcije IV operativne zone u drugoj polovini avgusta bile su upravljene na Zgornju Savinjsku dolinu, gde su oslobođena uporišta: Luče, Ljubno, Gornji Grad i Šmartno ob Paki pa je time stvorena oslobođena teritorija koja je zatim počela da se širi na istok. Iza toga je izvršen pritisak na Pohorje, gde su jedinice XIV divizije oslobodile Ribnicu, Sv. Lovrenc na Pohorju,[3] Mariborsku koču i Pohorski dom na Pohorju. Istovremeno su jedinice VI i XI brigade vršile pritisak

[2] **Italijanski naziv za Anhovo.**

[3] **Sada: Lovrenc na Pohorju.**

na revire[4] u cilju mobilizacije i rušenja žel. pruge Ljubljana — Zidani Most. Nakon uspešne mobilizacije i uspešnog rušenja žel. pruge jedinice IV operativne zone prešle su na dalje čišćenje Savinjske doline i zauzele uporišta: Letuš, Šmartno ob Paki, Mozirje, pa je time oslobođena teritorija mnogo proširena. U početku druge polovine meseca septembra jedinice IV operativne zone (VI i XI brigada) sadejstvovale su jedinica VII korpusa u akciji na most kod Litije, gde su više dana vodile oštre borbe s neprijateljem koji je pokušavao da spreči ovu akciju.

Pruga Zidani Most — Ljubljana bila je srušena na više mesta. Svaki pokušaj opravljanja i uspostavljanja saobraćaja sprečile su neprijatelju jedinice VI i XI brigade i Kamniško-zasavskog odreda. U to vreme naše su jedinice prodrle duboko na sever i na istok preko Drave na Kozjak, Slovenske gorice i Svinšku planinu, a preko Mure u Prekmurje i na zapad do Ziljske* doline. Dejstva ovih jedinica predstavljaju diverzije na prugama, manje akcije, napade na manje neprijateljeve kolone, aktiviranje i mobilizaciju stanovništva s ciljem da se olakša rad političkih radnika. Aktivnost jedinica IV operativne zone na raznim sektorima Štajerske i Koruške, s obzirom na događaje na svim frontovima, veoma će demoralisati neprijateljeve redove.

VII KORPUS

Situacija

Neprijateljeve snage na teritoriji VII korpusa kao i po uporištima u vremenu do 20.9. nisu se bitno izmenile, sem na Istarskom poluostrvu, gde se broj Nemaca, Italijana i domaćih izdajnika veoma povećao. Raspoređeni su na području duž žel. komunikacija Ljubljana — Rakek — St. Peter[5] — Trst, po uporištima od Trsta do Rijeke, duž stare nemačke granice,[6] po uporištima sa obe strane Krke i drumovima od Brežica do Novog Mesta. Na odseku komunikacije Ljubljana — Grosuplje i u makazama Grosuplje — Višnja Gora — Stična — St. Vid[7], Grosuplje — Ribnica — Kočevje, u Ljubljani i u njenoj neposrednoj okolini. Za kontrolu svojih važnijih komunikacija neprijatelj koristi pre svega Nemce i Italijane, a na ostalim komunikacijama u unutrašnjosti teritorije VII korpusa ostavlja be-ga koja mu služi za neposredno osiguranje njegovih komunikacija i za kontrolu pojedinih odseka teritorije. U vreme od 15. 8. do

[4] Predeo ugljenokopa Hrastnik — Trbovlje — Zagorje ob Savi.
[5] Sada: Pivka.
[6] Odnosi se na demarkacionu liniju između italijanske i nemačke okupacione zone u Sloveniji iz 1941. godine.
[7] Sada: Šentvid pri Stični.

20. 9. na teritoriji VII korpusa neprijatelj nije koncentrisao veće snage racu oianzive. iNa severnoj granici korpusa, zeiezmčkom prugom kidani Most — Trst u penoau za koji se dostavlja lzveštaj prevoženo je iz Češke za Trst oko 1O.U00 neprijaieljevih vojniKa koji su posle dolaska u Trst odmah rasporeaeni na ooalnom sektoru Trst — Pula radi odbrane. U unutrašnjosti teritorije Vll korpusa, pored već registrovana četiri jurišna bataljona domobranaca, pojavila su se još dva nova[8] i raspoređena su u uporištima Grosuplje i Višnja Gora. Najveću aktivnost jurišnih švabobranskih bataljona ispoljili su novomeški i rakeški. Ovaj poslednji je u tom vremenu bio upotrebljen kao neposredna zaštita pruge Planina — Postojna. Snage korpusa su se nalazile na sektoru Suhe krajine, u gornjem toku reke Krke, na Gorjancima i na sektoru severne Notranjske". Sektori odreda ostali su uglavnom nepromenjeni. Na vojna dejstva jedinica VII korpusa uticali su i drugi faktori, kao: formiranje inž. bataljona u divizijama, velika mobilizacija i transportovanje novomobilisanih u dopunski bataljon; zaštita aerodroma na sektoru Notranjske, sprečavanje neprijatelja da odnosi žito i namirnice te efikasno tučenje neprijateljevih kolona koje su upadale na oslobođenu teritoriju.

Plan štaba

Plan štaba bio je da se pojačaju ofanzivne akcije na područja prema Ljubljani radi uništavanja neprijateljeve putne i železničke veze Ljubljana — Grosuplje, Ribnica — Kočevje, drumske veze Ljubljana — Velike Lašče kao i izvođenje ekonomskih akcija na sektoru Ljubljanskog barja. Na sektoru Suhe krajine istočno i zapadno od gornjeg toka reke Krke tući neprijateljeve kolone, potpuno porušiti žel. prugu Zidani Most — Ljubljana — Trst, St. Peter — Ilirska Bistrica [te] Divača — Podgorje.

Kao glavni objekat rušenja na pruzi Zidani Most — Ljubljana odabran je most kod Litije, koji je srušio VII korpus u koordiniranoj operaciji sa IV zonom, s tim u vezi uništiti neprijateljeva uporišta na sektoru Save odnosno železničke pruge Ljubljana — Zidani Most — granica.

Kao glavni objekat na pruzi Ljubljana — Trst odabran je Sampetov most.

Ove operacije trebalo je izvršiti sadejstvom savezničke avijacije koja bi prethodno bombardovala gornje objekte, a zatim bi usledili napadi naših jedinica.

[8] U to vreme nisu postojala šest, već samo četiri bataljona slovenačkih domobranaca. Oni su bili raspoređeni ovako: 1. bataljon u Stični, 2. u Rakeku, 3. u Višnjoj Gori i 4. bataljon u St. Vidu (Šentvid pri Stični). (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280 i f. 283y'III.)

Jedinice VII korpusa imale su zadatak da osiguraju direktnu vezu sa aviomma saveznika.

Operacije naših jedinica na sektoru VII korpusa

Na dan 16.8. Dvanaesta brigada napala je Višnju Goru, a XV Stičnu. Neprijatelj je u borbama imao velik broj mrtvih i ranjenih; ipak napad naših jedinica nije uspeo i one su se, zbog jakih neprijateljevih intervencija, morale povući. Sledećih dana neprijatelj je vršio ispade iz Rakeka, St. Vida, Stične i Novog Mesta. Svi ovi ispadi pretrpeli su neuspeh pa se neprijatelj morao povući na polazne položaje.[9] Cilj neprijatelja bio je da napada na naše štabove duboko u pozadini, da pljačka i pali sela te da vrši nasilje nad nama naklonjenim stanovništvom. U vezi sa novom formacijom ostalih jedinica obrazovani su u divizijama minerski i pionirsko-pontonirski bataljoni koji su veoma uspešno razvijali svoju aktivnost na prugama i komunikacijama. Porušene su pruge: između Grosuplja i [Spodnje] Slivnice, između Lipoveca i Zg. Ložina na pruzi Ljubljana — Kočevje, pruga Škofljica — Lavrica, pruga Kočevje — Ribnica, srušen je most preko Save kod Zagorja, porušena je pruga Ilirska Bistrica — Rijeka i pruga Divača — St. Peter.

Noću 19/20.9. jedinice VII korpusa i IV zone zajedničkom akcijom napale su jako utvrđeno uporište kod mosta blizu Litije. Akcija je bila zamišljena uz sadejstvo savezničke avijacije, tako da bi jedinice VII korpusa napadale utvrđenja i zamak Poganek na desnoj obali Save, a jedinice IV zone utvrđenja na levoj obali Save. Jedinice IV zone, VI i XI brigada svoj zadatak nisu mogle u celini da izvrše jer su vodile trodnevne teške borbe s neprijateljem koji je jakim snagama po svaku cenu nastojao da izbije na položaje kod mosta blizu Litije.

Jedinice VII korpusa prešle su granicu i obezbedile se u pravcu Kresnica, Litije, na položajima Sirmanski Hrib, prema Besnici i Prežganju. Divizijska rezerva nalazila se na Golišču.

Oko 16.30 časova 8 savezničkih aviona bacilo je na most i zamak Poganek 5 bombi, koje, međutim, nisu pogodile ciljeve. Po odlasku aviona IV brigada je odmah prešla u napad. Nakon jednočasovne borbe borci su jurišem zauzeli jake bunkere kod mosta i utvrđeni zamak Poganek. Miniranje mosta ometala je žestoka vatra iz bunkera i tri tenka na levoj obali Save, koje jedinice IV zone, zbog snažnog neprijateljevog pritiska, nisu mogle uništiti. Protivtenkovskim puškama uspelo je IV brigadi da sa desne obale Save uništi oba tenka na levoj obali a topom dva protivavionska topa koja su takođe bila jako utvrđena na

• Potpunije o napadu na uporišta Višnju Goru i Stičnu kao i borbama koje su usledile vidi knj. 15, dok. br. 92.

levoj obali Save. Uprkos tome neprijatelj se održao na levoj obali Save pa su mineri morali da pod snažnom vatrom miniraju most. Most je miniran na šest mesta i za duže vreme je neupotrebljiv.

Istovremeno s napadom na most kod Litije izvršen je i napad na žel. stanicu Kresnice, odakle je neprijatelj pobegao na levu obalu Save. Osim toga mineri su na 24 mesta porušili žel. prugu.

Sve intervencije neprijatelja sa pravca Litije, Novog Mesta i ostalih pravaca bile su odbijene.

U ovim operacijama neprijatelj je imao 80 mrtvih, više ranjenih i 44 zarobljena. Zaplenjeno je: 57 pušaka, 1 mitraljez, 2 puškomitraljeza, 2 automata, velika količina municije i vojne opreme. Uništen je železnički i drumski most preko Save, 2 tenka i 2 protivavionska topa.

Ovo je bila prva uspela koordinirana akcija *većeg* stila VII korpusa i IV zone u kojoj je učestvovala i saveznička avijacija, koja međutim nije postigla svoj cilj. Iako su jedinice IV zone u celini izvršile svoj zadatak, ipak su time što su zadržale duže vreme nadmoćnijeg neprijatelja omogućile jedinicama VII korpusa da izvrše svoj zadatak. Ovim je dokazano da su moguće zajedničke operacije većeg obima na našoj teritoriji.[10]

Na dan 28.9. Osamnaesta divizija izvršila je napad na Štampetov most. Izvršenje ove akcije najpre je bilo zamišljeno prethodnim savezničkim bombardovanjem, ali je ono bilo odloženo te je izvršeno tek 2 časa posle rušenja Štampetovog mosta koje je izvršila X brigada.

Direktan napad na most izvršila je X brigada, a IX brigada nalazila se na prihvatnim položajima na Kožljeku i obezbeđivala pravce: Borovnicu, Velike Lašče i Rakek.

Napad na most izvršen je u 17 časova. Neprijatelj je pružao snažan otpor iz utvrđenih položaja i pokušavao da spreči minerima prilaz do mosta. Nakon zauzimanja bunkera, kasarni i nakon uništenja dva topa miniran je most. Neprijatelj je još uvek pružao snažan otpor iz udaljenijih gnezda i tukao prostoriju oko stubova mosta tako da je bio uništen deo eksploziva natovaren na mule pa su pri tome poginula tri druga. U 19.50 časova srušen je stub širine 4 m, dubine 9 m i visine 22 m. Prilikom rušenja mosta, u jurišu na bunkere i kasarne koje su obezbeđivale most, naše su jedinice imale 5 mrtvih i 40 ranjenih zbog snažnog otpora neprijatelja kao i zbog toga što se zapalio

[10] **Potpunije o napadu na uporište Poganek i o rušenju železničkog mosta kod Litije vidi dok. br. 65 i 85.**

eksploziv. Zbog položaja koje je neprijatelj posedao u šumi i betonskog bunkera na putu koji vodi do mosta bilo je veoma teško izvršiti akciju. Prethodno su naši borci morali da zauzmu ovaj bunker jer je branio pristup mostu. Nakon gađanja bunkera i direktnih pogodaka iz topa naši su ga borci zauzeli. Time je otvoren put do utvrđenja oko mosta.

U 20 časova saveznički avioni bombardovali su Borovnicu i železničku prugu. Ovo bombardovanje izvršeno je 2 sata pošto su naše jedinice srušile Štampetov most. Naše jedinice ovo bombardovanje nisu mogle iskoristiti jer su već bile krenule na nove položaje pa je ljudstvo bilo umorno od dugog puta i dvodnevnih borbi.

Nakon završene akcije X brigada se povukla na položaje Sv. Vid,[11] a IX brigada preuzela je transportovanje ranjenika. Neprijatelj je odmah jakim snagama reagovao sa pravca Rakeka, Velikih Lašča, Ribnice i Borovnice. Zaposeo je položaje na Begunjama, Kožljeku, Sv. Trojici,[12] Ravniku i na Lužarjima. Na Sv. Vidu napadnuta je X brigada te je vodila dva dana žestoke borbe s neprijateljem, a zatim su se X i IX brigada povukle na stare položaje. Neprijatelj je u tim borbama imao velike gubitke i zaplenjen je 1 top. O tačnim neprijateljevim i našim gubicima javićemo u sledečem izveštaju.[13]

Dobre i loše strane jedinica VII korpusa

Operacije VII korpusa uglavnom su imale ofanzivni karakter. Ove akcije izvođene su na neprijateljeve saobraćaine veze Zidani Most — Ljubljana — Trst i Št. Peter — Ilirska Bistrica. Zbog potrebe obučavania novomobilisanih opala je u to vreme aktivnost na neprijateljeva uporišta koia se nalaze u unutrašnjosti ovog sektora ali su napadane neprijateljeve kolone koje su se ovuda kretale. Primečeno je da komandni kadar niie u dovoljnoj meri samostalan, da u izvesnim momentima slabo procente situaciju te da vrši raspored svojih jedinica po nekakvim šablonima, pri čemu su im onemogućeni manevarska sposobnost i brzi udari jačim snagama na neprijateljeva krila i bokove. Treba naglasiti da u borbi nije bilo jedinstva u komandovanju a neke jedinice su ispoljile slabiju aktivnost. Obaveštajna služba još i sada ne daje one rezultate koji bi bili poželjni. Niži komandni kadar postao je samostalniji i njegov se uticaj na borce veoma pojačao.

[11] Sada: Zilce.
[12] Sada: Sivče.
" Potpunije o rušenju Stampetovog mosta i borbama koje su usledile vidi relaciju Štaba 7. korpusa NOVJ u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21 III.

Neprijateljevi gubici na teritoriji VII korpusa od 15.8 do 31.8.1944.

akcija na most kod Litije

mrtvih	205
ranjenih	211
zarobljenih	51

Ukupno 567[14] izbačeno iz stroja.

Zaplenjeno:	*Uništeno:*
76 pušaka	3 tenka
1 mitraljez	2 protivavionska topa
3 puškomitraljeza	1 žel. most raspona 54 m
2 automata	1 žel. vijadukt
2 laka minobacača	1 drumski most
velika količina municije	2 teretna automobila
2 radio-aparata	10 buradi benzina i nafte
	3 mosta
	540 m. žel. pruge

Naši gubici na teritoriji VII korpusa

		Izgubljeno:
mrtvih	54	8 puškomitraljeza
ranjenih	71	7 pušaka
zarobljenih	10	3 laka minobacača
dezertera	118	2 teška minobacača
nestalih	46	1 sanduk municije
ukupno	299	

Akcija na Stampetov most nije ubrojana.

IX KORPUS

Situacija

U vreme od 20. 8. do 5. 9. 1944. jedinice IX korpusa izvršile su dve veće akcije koje su zbog brižljivo izvršenih priprema i pravilne podele pri izvršenju od strane starešinskog kadra i boraca u potpunosti uspele. Odmah nakon završene neprijateljeve ofanzive na oslobođenu teritoriju IX korpusa iskorišćeno je nastalo zatišje za transportovanje ranjenika na sektor VII korpusa. Prilikom transportovanja do pruge su bile angažovane XXX i XXXI divizije, dok su dalje transportovanje izvršile jedinice XXXI divizije.[15] Nakon njenog povratka i nakon najkra-

[14] Zbir iznosi: 467.

[15] Potpunije o transportovanju ranjenika iz bolnica na teritoriju 9. korpusa NOVJ vidi knj. 15, dok. br. 88, 94 i 123.

čeg odmora jedinice IX korpusa ponovo su prešle u ofanzivu koja je završena uništenjem be-ga uporišta Crni Vrh iznad Idrije. Između ove dve akcije vremenski pada snažna neprijateljeva ofanziva na sektor Tolminskog, gde se nalazio Idrijsko--tolminski odred i gde je upućena XVII SNOB sa značajnim političkim i vojnim zadacima. Ovom ofanzivom aktivnost neprijatelja dostigla je vrhunac na teritoriji IX korpusa. Na području Brda neprijatelj je izvršio samo nekoliko ispada iz uporišta na južnim i zapadnim ivicama ove teritorije na oslobođenu teritoriju. Pošto je na svim pravcima bio odbijen, povukao se na polazne tačke i više nije preduzimao ispade. Na sektoru Gorenjske neprijatelj je isto tako preduzimao ispade, koji su isključivo bili upravljeni na naše terenske organizacije pa zbog toga akcija pravog vojnog karaktera nije bilo. Na Krasu neprijatelj je u početku vršio čišćenje terena. Za ovo je upotrebio deo snaga iz uporišta u okolini Trsta. Aktivnost brigada je u to vreme bila obuhvaćena pomenutim korpusnim akcijama, dok su se odredi uglavnom ograničavali na akcije svojih minersko-sabotažnih vodova. Na kraju ovih akcija pristupljeno je pregrupisavanju odreda odn. njihovom uključivanju u brigade.

Nakon uspešnog uništenja be-ga uporišta Crni Vrh jedinice su upućene na nove sektore, i to: XXXI divizija u Dolomite, XXX divizija na Kras i u Vipavu a njeni delovi na Tolminsko, Benečiju i Brda. XXXI divizija na sektoru Dolomita vodila je borbe s neprijateljem koji je odmah po dolasku divizije reagovao, naročito iz uporišta Vrhnike, Logateca i Rakeka. Osim SS jedinica i ostalih trupa neprijatelja angažovan je i udarni bataljon »M«[16] pod direktnom komandom Vuka Rupnika koji je stigao iz Rakeka. Borbe su vođene na sektoru Veharše — Ledine — Zirovski vrh. Divizija je uglavnom vodila defanzivne borbe a zatim se povukla na sektor Cerkna težeći da se zadrži u ivičnom pojasu Dolomita. Smela grupa krenula je u središte Dolomita i stigla do Dobrove te izvršila delimično uspeo napad na Horjul. XXX divizija je upućena na Kras s ciljem da onemogući organizovanje novih uporišta na Krasu, spreči terorisanje civilnog stanovništva i terenskih radnika. Divizija je s neprijateljem vodila trodnevne borbe u kojima je bio angažovan II policijski dobrovoljačka bataljon Italijana, koji je stigao iz Furlanije, i jedan puk nemačke divizije. Neprijatelj je težio da po svaku cenu uspostavi nova uporišta u Štanjelu i Kobjleglavi]. Vođene su borbe u kojima je neprijatelj imao osetne gubitke u ljudstvu i materijalu. Nakon ovih borbi upućena je XIX brigada na sektor Bače u novu akciju, a neprijatelj je novim snagama napao XVIII brigadu, koja se pod pritiskom morala

i« pogrešno; to je bio 2. bataljon slovenačkih domobranaca, ranije nazivan i bataljon »W«.

povući. Neprijatelju je uspelo da organizuje uporišta u Štanjelu i Kobjeglavi. Na novom sektoru XIX i XVIII brigada izvršile su napad na neprijateljeva uporišta Knezu, Koritnicu, Klavže i Grahovo.[17] Akcija nije uspela jer se, prema podacima obaveštajne službe, očekivao mnogo manji otpor. Nakon neprijateljeve ofanzive na sektor Tolminskog protiv XVII brigade, ova se reorganizovala i prešla Soču. Izvršila je akcije na neprijateljeva uporišta u dolini Soče i skoro bez otpora uništila Plave, Ložicu, Salonu i Doblar, pri čemu je zaplenila mnogo oružja i vojnog materijala.

Na sektoru Gorenjske u vremenu do 20. 9. 1944. nije bilo nekih značajnijih akcija.

Plan štaba

IX KORPUS

Stab IX korpusa planski je pripremio i izvršio transportovanje ranjenika te napad na be-ga uporište Crni Vrh. Zbog transportovanja ranjenika preko žel. pruge operativne jedinice IX korpusa u tom periodu nisu preduzimale veću aktivnost protiv neprijatelja niti su pak iskoristile neprijateljevu koncentraciju i njegovo uporno zadržavanje na jednom sektoru za svoju aktivnost na drugom sektoru kao: Vipava, Kras itd., već su se po planu Štaba korpusa ograničile na blokiranje neprijatelja na liniji: Krnica — Nemci — Lokve — Mala Lažna, na obezbeđenje glavne linije za snabdevanje jedinica i komunikacija koje su dolazile u obzir za transport i obezbeđenje pomenutog kontingenta.

Uništenje be-ga uporišta Crni Vrh Štabu su diktirali politički i vojni razlozi. Pomenuto uporište zamišljeno je kao oslonac za dalje prodiranje i širenje be-ga uporišta na sektor Primorske. S obzirom na svoj geografski položaj i živu aktivnost, neprijatelj je iz ovog uporišta mogao da kontroliše čitavo područje između Idrije i Hotedršice pa sve do Cola. Osim toga vršio je teror nad stanovništvom koje je bilo nama naklonjeno kao i nad našim terenskim organizacijama.

Nakon uništenja be-ga uporišta u Crnom Vrhu, XXXI divizija upućena je na područje Dolomita sa zadatkom da izvrši moralni i vojni pritisak na be-ga uporišta te da izazove što jače rasulo u njihovim redovima kao i da onemogući aktivnost četničkih grupa koje su se u poslednje vreme pojavile na tom sektoru. Zbog snažne i brze reakcije neprijatelja jedinice XXXI divizije u svom prvom pohodu nisu uspešno izvršile svoj zadatak. Zbog toga je poslednjih dana ponovo primila naređenje da se

[17] **Odnosi se na Grahovo ob Bači.**

vrati na područje Dolomita s ciljem izvršenja ovih akcija. Pošto su poslednjih dana izvršene veoma snažne koncentracije neprijateljske vojske duž jadranske obale, preko Istre do Trsta, i kako je neprijatelj na sektoru Krasa bio veoma aktivan, izvodio terorističke akcije protiv civilnog stanovništva i terenskih organizacija, na taj sektor je upućena XXX divizija s ciljem da spreči namere neprijatelja i da ga omete u izgradnji odbrambenog obalskog pojasa. U XXX diviziju su uključene jedinice Južnoprimorskog odreda i deo Idrijsko-tolminskog odreda, a u XXXI diviziju uključen je deo Idrijsko-tolminskog odreda i Briško-beneški odred.[18] Time je izvršeno novo pregrupisavanje naših jedinica te su divizije popunjene kako bi bile sposobne za izvršenje predstojećih zadataka. U Vipavu i na Kras upućena je XVIII brigada »Bazoviška«, dok je XVII brigada upućena u Benečiju i Brda.

' Akcija u dolini Bače imala je pak za cilj da se prekinu po neprijatelja važne komunikacije kao i da se demorališu i unište uporišta. Zbog netačnih podataka akcija nije izvršena kako je planirano.

Operacije IX korpusa

Nakon uspešnih operacija na neprijateljeva uporišta u Poljanskoj dolini u drugoj polovini jula i početkom avgusta, neprijatelj je preduzeo ofanzivu na oslobođenu teritoriju IX korpusa. Neprijatelj je otpočeo ofanzivu 20. 8. 1944. protiv jedinica XVII brigade, koja je bila raspoređena na sektoru Planica — Sleme — Pretovče. Neprijatelj je nastupao u četiri kolone, sa dve iz doline Tolminke od jugozapada preko sela Krna, a sa dve sa istoka i iz doline Tolminke, gde je uspeo da iznenadi brigadu. Osim toga neprijatelj je posebnom grupom još u toku noći poseo vrh i padine Rdečeg vrha[19] s namerom da spreči povlačenje brigade. Zbog iznenađenja, brojčane nadmoćnosti neprijatelja i odsutnosti komande brigade kao i teškog terena, pojedini bataljoni nisu mogli da izdrže pritisak neprijatelja te su sve borbe preko dana vođene radi osiguranja pravca za povlačenje i povlačenja samog. Nakon veoma teške borbe u kojoj je poginuo zam. komandanda brigade, glavnini je u toku noći uspelo da se prebaci preko Rdečeg vrha na levu obalu Tolminke, gde se sledečih dana koncentrisala brigada. Neprijatelj, koji je nastupao u jačini od 2.000 ljudi, imao je 15 poginulih i 40 ranjenih. Naši su gubici bili: 21 poginuo, 20 ranjenih, 14 zarobljenih i 60 nestalih. Na ovom terenu neprijatelj se zadržao sve

[18] Sve ljudstvo rasformiranih odreda uključeno je samo u jedinice 30. NO divizije (vidi dok. br. 15).

Na karti 1:100.000 nije označen. To je greben 1 km jugoistočno od planine Krna, koji je na karti 1:25.000 označen kao k. 2163.

do 24. 8. 1944, pretraživao teren i pljačkao po selima.[20] Većih borbi nije bilo, ali su obe strane bile aktivne i dolazilo je samo dc lokalnih borbi. To su bili napadi na komunikacije, upadi diverzantskih grupa, borbe s različitim neprijateljevim patrolama koje su pokušavale da prodru na teritoriju koju su kontrolisale naše jedinice. Na dan 21. 8. izvršen je neuspeo napad na neprijateljevo uporište Št. Peter kod Čedada. Srušeni su mostovi u blizini uporišta Železniki i kod Zalog Loga kao i most na drumu Nimis — Tajpana, a oštećena je električna centrala u Zasipu. Oštećena je i pruga Trst — St. Peter između stanica Trst — Košana. Na dan 25. 8. u Brda je preko Vrhovija[21] prodrla iz Plava kolona od 500 Nemaca. Veštim manevrom Nemci su bili odbijeni. Neprijatelj je pri tome imao 40 mrtvih i 15 ranjenih.[22] Na dan 27. 8. neprijatelj je nadirao drumom Ajdovščina — Gorica i stigao do srušenog mosta kod Oseka. Neprijatelja je napala XVIII brigada i nakon dvodnevnih borbi primorala ga da se povuče u Goricu. U toku borbi neprijatelj je imao 60 mrtvih. Zaplenjeno je 8.000 metaka, zapaljeno 7 kamiona i 4 motocikla, oštećen 1 oklopni automobil i 1 kamion.[23] Na dan 1. 9. 1944. izvršena je korpusna akcija na be-ga uporište Črni Vrh iznad Idrije. Bile su angažovane jedinice: XXXI divizija, XXX divizija bez XVII brigade, Stab artiljerije sa dva diviziöna. Napad na uporište izvršila je III SNOUB, dok su ostale brigade bile raspoređene na obezbeđenie, i to: XVI SNOB je obezbeđivala pravac o'd Logateca i Hotedršice, VII SNOUB pravac Godovič, XVIII SNOB pravac Idrija, XIX SNOB pravac Col a 1 bataljon se nalazio u divizijskoj rezervi. Napad je otpočeo u 6 časova artiljerijskom pripremom koia je trajala dva časa. Zatim je III SNOUB prešla na juriš. Pošto se neprijatelj, sem po bunkerima i otpornim tačkama, nalazio i po svim ostalim kućama severne polovine sela, otpočela je oštra borba za svaku kuću ponaosob, koja je traiala sve do 18 časova, kada je uništena i poslednja otporna tačka. Posada je brojila 147 ljudi, samih be-ea, i bila je naoružana sa dva teška minobacača i pešadijskim oružiem. Osim toea posada je imala nekakvu rezervu sastavlienu od starijih godišta. Gubici neprijatelja: 84 mrtva, 35 zarobljenih. Zaplijenjen je teški minobacač, mitraljez »breda«, 8 puškomitraljeza »breda«, 50 pušaka. Osim materijala izgoreo je i neutvrđeni broj neprijateljskih vojnika u otpornim tačkama koje je branio sve do uništenja. Naši gubici: 8 mrtvih i 14 ranjenih. U toku borbi neprija-

[20] Potpunije o borbi u rejonu planine Krna vidi knj. 15, dok. br. 126.

[21] Sada: Vrhovlje pri Kojskem.

[22] Potpunije o ovim borbama Briško-beneškog NOP odreda vidi knj. 15. dok. br. 132.

[23] O napadu na neprijateljevu auto-kolonu kod Oseka vidi još i dok. br. 16.

telj je u tri maha iz uporišta Godovič tukao [artiljerijom] naše položaje južno od Crnog Vrha, ali nam nije naneo gubitke. Naši gubici u oružju: 1 laki minobacač »piat«, 1 puškomitraljez »bren« — oba uništena neprijateljevom minom. Na položaje XVIII brigade naišla je motorizovana kolona iz Idrije. Kolona je naišla na mine i pri tome su uništena 2 kamiona, a od 60 ljudi 30 ih je poginulo. U 17.50 neprijatelj je ponovio ispad, ali je opet bio odbijen. Iz Hotedršice neprijatelj je pokušao da interveniše slabijim snagama, ali je bio odlučno odbijen. Najjača intervencija bila je sa pravca Logateca na položaje XVI brigade. Brigada je prihvatila borbu sa brojno nadmoćnijim neprijateljem i zadržala ga dok nije primila naređenje za povlačenje nakon završene akcije. XVI brigada nanela je neprijatelju sledeče gubitke: 25 mrtvih, a zaplenila je puškomitraljez »bredu«. Sopstveni gubici: 4 mrtva i 7 ranjenih. U toku cele akcije neprijatelj je imao gubitke od 170 mrtvih, 38 zarobljenih. Zaplenjeno: teški minobacač, 2 mitraljeza »breda«, 1 »piat«, 13 puškomitraljeza »breda«, 40 pušaka, 6 automata, 5 pištolja, mnogo municije za puške i automatsko oružje, 26 lakih mina za teški minobacač, luksuzni automobil, motocikl, radio-aparat, 4 bicikla, hrana i vojnička oprema. Naši gubici: 15 mrtvih, 34 ranjena, 1 »piat« i 1 »bren«. Pri zauzimanju uporišta, osim toga, iz zatvora je oslobođeno 20 naših političkih radnika. U gubitke neprijatelja ubrojano je i oružje koje je u poslednjem jurišu zaplenio 3. bataljon XIX SNOB, do tada u rezervu.[24] Posle akcije na Crni Vrh XXXI divizija krenula je na Cerkljanski sektor sa zadatkom da prodre u Dolomite. Ipak nije postignut naročit uspeh. Vršene su pripreme za prodor jačim snagama a u međuvremenu neprijatelj je koncentrisao jake be-ga snage (Vrhniški batalion, Novomeški batalion i Rupnikov bataljon)[25] te zajedno sa Nemcima napao XXXI diviziju na sledečim položajima: Gore, Vrsnik, Zirovski vrh, Stara Oselica. U dvodnevnim borbama naše su jedinice veštim manevrom, okružavanjima i jurišima snažno razbile neprijateljeve jedinice koje su se morale povući na polazne položaje prema Logatecu i Rakeku. Time je neprijateljeva ofanziva razbijena a teren ponovo pripremlien za prodor u Dolomite, za koji je plan već bio pripremljen. XXX divizija je otišla na Kras i već 7. o. m. vodila ie borbe s neprijateljem koji je nastupao s pravca Kopriva s ciljem da zaposedne Štanjel. XVIII i XIX brigada napale su neprijatelja i u dvodnevnim borbama primorale ga na povlačenje. U tim borbama poginulo je 110 neprijateljevih vojnika, 11 je zarobljeno i 20 ra-

Detaljnije o napadu na uporište Crni Vrh i borbama protiv intervencijskih kolona vidi dok. br. 5, 43 i 126.

" Nisu to bili Vrhniški, Novomeški i Rupnikov bataljon, već borbena grupa »Smic« (Schmitz). Potpunije o ovim borbama vidi dok. br. 45.

njeno. Zaplenjena su 2 brzometna topa, 1 protivtenkovski top, 2 teška minobacača, 2 laka minobacača, 2 puškomitraljeza i više pušaka.[26] Na dan 11.9.1944. neprijatelj je koncentrisao jače snage u Koprivi, Komnu, Vipavi i Trstu. Pošto je neprijatelj bio nadmoćniji, kao i zbog ranijih borbi, glavnina XXX divizije povukla se preko druma Ajdovščina — Gorica a na sektoru Štanjel — Šmarje ostala su dva bataljona. Neprijatelj je u Štanjelu i Kobjeglavi uspostavio uporišta i posle 2 dana povukao se na polazne položaje. Neprijateljevu kolonu na drumu između Ajdovščine i Gorice napala je XVIII brigada i tom prilikom uništila 4 automobila, 1 zaplenila i ubila oko 20 Švaba.[27] Nakon ove borbe XIX i XVIII brigada otišle su u akciju u Bašku grapu, gde pak, zbog prejake utvrđenosti i otpora neprijatelja, nisu imale uspeha.[28]

XVII brigada, koja se nalazila u Brdima i Benečiji, sjajno je iskoristila demoralizaciju italijanskih vojnika i be-ga te je napala više uporišta u Kanalskoj dolini.[29] Napad je bio veoma uspešan pa su uništena 3 uporišta: Plave, Ložice i Salona, zaplenjena je ogromna količina materijala, oružja, municije, spreme i 1 protivtenkovski top. Porušila je sve mostove na drumu između Kanala i Salone, žel. most u Plavama, zapalila žel. stanicu u Plavama, uporište Ložice i razrušila više od sto metara pruge, tako da je saobraćaj između Gorice i Podbrda za duže vreme obustavljen. Italijani su iz svih uporišta pobegli pa je Kanalska dolina od Salone do Doblara bila jedan dan slobodna. Jedinice VII[30] brigade su ovo iskoristile i izvršile pomenuta rušenja.[31] Tek nakon 24 časa Nemci su ponovo zaposeli ova uporišta. I domobranci iz Kobarida i Tolmina pobegli su iz uporišta i to je ličilo na potpuno rasulo. Ipak ova bekstva nisu bila masovno organizovana te su Nemci suviše brzo reagovali oštrijom kontrolom, razoružavanjem i smenjivanjem posada. Borbe odreda su u to vreme imale pre svega diverzantski karakter i bile usmerene na rušenje komunikacija, postavljanje zaseda, napade na manja uporišta i u poslednje vreme na diverzantske napade putem civilnih organizacija u mestima koje je zaposedao neprijatelj. Briško-beneški odred bio je aktivan u okolini Čedada, prekinuo ie električni vod Gorica — Videm, minirao drum Oslavlje — Števerjan. Idriisko-tolminski odred bio je naročito aktivan u napadima na neprijateljeve kolone. Južnoprimorski od-

[28] Potpunije o borbama kod Štanjela vidi dok. br. 33.

[27] O napadu na auto-kolonu kod Ajdovščine vidi dok. br. 37.

[28] O napadu na neprijateljeva uporišta u dolini reke Bače vidi još i dok. br. 53.

[29] Odnosi se na dolinu reke Soče kod Kanala, so Pogrešno; treba: XVII.

" Potpunije o ovim akcijama vidi dok. br. 54.

red bio je naročito aktivan u napadima i rušenju komunikacija. Oštetio je drum izmeau Senožeca i Razdrtog, više puta minirao prugu Trst — St. Peter, minirao drum između Crniča i Sempasa, zatim skladište benzina na stanici Nabrežina i žel. prugu između stanica Sežana — Divača. Gorenjski odred bio je naročito aktivan na pruzi Ljubljana — Jesenice, srušio je prugu između stanica Lesce — Žirovnica. Dolomitski odred je takođe u ovo vreme bio aktivan u više diverzantskih akcija na telefonske linije, rušenju drumova i vodio je manje borbe sa švabobranskim i nemačkim patrolama. Izvršio je rušenja na žel pruzi Planina — Rakek. Škofjeloški odred bio je aktivan na pruzi Ljubljana — Jesenice. Oštetio je prugu između stanica Skofja Loka — Reteče i žel. prugu između stanica Sv. Jošt[32] — Podnart. Kokrški odred minirao je žel. prugu Ljubljana — Jesenice između stanica Otoče — Radovljica, između Lesca i Radovljice, između stanica Hrušica — Dovje — Mojstrana. U vreme kada je izvršeno reorganizovanje odreda u brigade i formiranje novih odreda, sem Kokrškog, nisu izvodili brojnije diverzantske akcije. Dolomitski i Škofjeloški odred vodili su borbe zajedno sa XXXI divizijom. Jeseniško-bohinjski odred tek je stigao na određeno mesto, ali ipak vrši uspešnu mobilizaciju. Već je ojačao za 150 ljudi i danas broji oko 300 ljudi. Na Titov poziv dolaze novomobilisani sa Jesenica i ostalih uporišta a javlja se i zeleni kadar, skrivači i dezerteri iz nemačke vojske, uglavnom iz Štajerske a i meštani. Kokrški odred isto tako uspešno mobiliše a izvršio je i više diverzantskih akcija na pruge i manje neprijateljeve patrole.

U svim odredima u Gorenjskoj problem je pre svega nestašica oružja. Mobilizacija posle Titovog poziva veoma je porasla jer su ljudi ovaj poziv uzimali ne samo kao poziv za domobrance već i za sve one koji se do sada nisu odazvali mobilizacijskim pozivima pa je na primer samo iz Idrije došlo 150 novomobilisanih. Isti slučaj opaža se i u Gorenjskoj, gde ljudi iz Jesenica, Kranja i Tržiča svakog dana pridolaze, i to čak ljudi iz bogatijih slojeva. Isto tako veoma dobro uspeva mobilizacija u Reziji, gde Rezijski bataljon već broji 170 ljudi. Iz bohinjskog kraja javio se u jedinice zeleni kadar i skrivači tako da je Titov poziv imao potpun uspeh.

Posle Titovog poziva uglavnom je primećen veoma snažan pokret među civilnim stanovništvom pa i u samim uporištima, gde su se nalazili Italijani i be-ga. Na dnevnom su redu dezertiranja pojedinaca pa i čitavih uporišta. Kod be-ga je primećeno da ova bekstva nisu dovoljno organizovana. Nemci su pre-

[32] **Sada: Jošt nad Kranjem.**

ostale ili razoružali ili zatvorili, ili su pooštrili kontrolu pa tako nije došlo do masovnih dezertiranja. Što je bilo be-ga iz Ljubljanske Provincije, uglavnom su otišli četnicima koji kod nas postaju poseban problem, naročito u Dolomitima gde su sa svojom propagandom imali najviše uspeha. Dolomiti, a naročito njihov granični pojas, puni su četnika. U Ilirskoj Bistrici belogardisti se nalaze u nemačkom uporištu. U isto vreme primečuju se pokreti nemačke vojske iz severne Italije prema Trstu i Postojni te je sa ovim povezana i aktivnost Nemaca protiv XXX divizije, koja se nalazila na Krasu. Za obezbeđenje ovakvih pokreta Nemci su na Krasu uspostavili dva nova uporišta, i to Štanjel i Kobjeglavu.

Oslobođena teritorija u Primorskoj uglavnom se prilično povećala, naročito prema zapadu, gde je oslobođena cela dolina Nadiže i teren sa obe strane. Uporište se nalazi samo kod Sankvirinskih[33] mostova, a inače je slobodna cela teritorija. Nakon uništenja Crnog Vrha i uporišta Gore iznad Idrije smanjila se aktivnost neprijatelja i na tem sektoru. Približavanje naše XXXI divizije Dolomitima izazvalo je reakciju na taj način što su u Logatecu i Rakeku koncentrisali više be-ga bataljona. Zajedno sa Nemcima su zatim nastupali preko Idrije, Fužina i Gorenje Vasi protiv XXXI divizije. Pošto su u borbama pretrpeli suviše velike gubitke, već sledećeg dana povukli su se u Idriju, a zatim na polazne položaje.

Dobre i slabe strane dejstva jedinica IX korpusa

U mesecu septembru primećen je veliki napredak jedinica IX korpusa, naročito u pogledu priprema, komandovanja i vođenja operacija pri napadu na uporišta. Ispoljene greške sada su već mnogo manje, a one su: slabo funkcionisanje veze, nedovoljna autoritativnost nižeg komandnog kadra i obaveštajna služba. Najvažniji problem koji se pojavio naročito u akciji na Crni Vrh, tj. sadejstvo pešadije i artiljerije, rešen je na potpuno zadovoljavajući način. Starešine su postale samostalnije, odlučnije i inicijativnije. Porasla je borbena sposobnost jedinica. Naročito su se istakle jedinice u zauzimanju naseljenih mesta, borbama u šumi, napadima na kolone i u koordinaciji napada više jedinica. U napadima na uporišta akcije su bile savesno i dobro pripremljene, komandni kadar se u odlučujućim momentima dobro snalazio u proceni situacije i izdavanju pravilnih naređenja. Jedinice su postale aktivnije u napadima. U nekim slučajevima jedinice su bile iznenađene pa bi stoga bilo potrebno da se komandni kadar više stara o načinu obezbeđenja.

[55] S. Quirinno, 4,5 km severoistočno od Cedada (Cividale).

Gubici neprijatelja na teritoriji IX korpusa

Poginuio	709	
ranjeno	297	
zarobljeno	246	
ukupno	1.252	izbačena iz stroja.

Zaplenjeno:

132 puške
22 p.mitraljeza
6 mitraljeza
5 t. minobacača
4 laka minobac.
24 automata
4 topa
21 pištolj
10.400 m žice
10 automobila municije
1 radio-stanica
18 kvintala brašna

Uništeno:

3 nepr. uporišta Crni Vrh, Plave, Ložice
3 električne centrale
16 kamiona
1 transformator
2 tenka
9 lokomotiva
27 vagona
7 motocikla
1 tenk
18 buradi benzina
1 most

Oštećeno:

2 električna dalekovoda
2 mosta
31 put žel. pruga
8 lokomotiva
19 vagona
7 tenkova
4 automobila
20 političkih radnika oslobođeno

Naši gubici na teritoriji IX korpusa

Poginulo	82	
ranjeno	139	
zarobljeno	21	
nestalo	89	
dezerter	1	
ukupno	332	izbačena iz stroja

Izgubljeno:

19 pušaka
10 mitraljeza
2 protivtenkovske puške
2 automata
1 »piat«
2 pištolja

IV OPERATIVNA ZONA

Situacija

Na operativnoj prostoriji IV operativne zone od sredine pa do kraja avgusta nije bilo bitnih promena. Nakon borbi koje su

vođene zbog pritiska neprijatelja na oslobođene predele Zgornje Savinjske doline aktivnost neprijatelja je nešto popustila. Ograničio se samo na pojedine sektore preko kojih prolaze njegove važne komunikacije i nalaze se prelazi preko prirodnih prepreka, dok je neprekidno gonjenje jedinica NOV u velikoj meri napustio. Bile su primećene manje koncentracije neprijatelja na sektoru Koruške, i to u Ziljskoj i Podjunskoj dolini, u okolini Železne Kaple, u okolini Pohorja i na Moravškom te na području između Save, Sutle, Savinje i žel. pruge Celje — Rogatec. Krajem meseca avgusta preduzeo je ofanzivu na teritoriju koju kontroliše Kozjanski odred, koja je završena bez uspeha po neprijatelja. Jedinice koje su grupisane u Ziljskoj i Podjunskoj dolini sada su raspoređene u obe ove doline i oko Železne Kaple. Izgleda da ove jedinice imaju zadatak da obezbeđuju prelaze preko Drave kao i prelaz preko Jezerskog u Logarsku i Zgornju Savinjsku dolinu. U okolini Pohorja, zbog uspešnih akcija XIV divizije na uporišta na Pohorju koja štite prilaze do žel. pruge Dravograd — Maribor i prilaz u mariborski industrijski bazen, neprijatelj je koncentrisao nekoliko jedinica koje su uglavnom upućene u Savinjsku dolinu. Primećujemo da neprijatelj veliki značaj pridaje Savinjskoj dolini jer njome vode komunikacije koje dobijaju sve veći značaj. Na Moravškom su koncentracije usmerene protiv Moravške doline. Neprijatelju je stvarno uspelo da prodre u dolinu, ali nije imao uspeha. U tim ispadima u Moravšku dolinu nacistička vojska je pljačkala i palila. Angažovane su veće grupe be-ga i Gestapoa. Na sektoru gde je neprijatelj vršio ofanzivu protiv Kozjanskog odreda napuštena su uporišta Planina[34] i Koprivnica, koja su do ove ofanzive stalno bila blokirana od naših jedinica. I u to vreme ponovili su se slučajevi da je neprijatelj bio prinuđen da napusti manja uporišta da bi njihovim posadama pojačao posade većih i značajnijih uporišta ili pak da bi mogao organizovati ispade iz uporišta koji su u poslednje vreme jači i podržani motorizovanim jedinicama i lakšim topovima, a u nekoliko slučajeva čak i avijacijom.

U drugoj polovini avgusta neprijatelj je napustio sledeća uporišta: Trojane (na glavnom drumu Domžale — Celje), Sv. Ožbalt[35] (na istom drumu, 2 km zapadno od Trojana), Podšentjur (na drumu Trojane — Zagorje), Planina (na sektoru Kozjanskog odreda, na severnim padinama planine Bohor) i Koprivnicu (na sektoru Kozjanskog odreda, na drumu Rajhenburg™ — Podsreda). Jačina ostalih uporišta stalno se menja i nju je teško odrediti. Prema dobijenim podacima neprijatelj je otpočeo da utvrđuje dolinu Drave.

[54] **Sada: Planina pri Sevnici.**
" **Sada: Sentožbolt.**
v M **Sada: Brestanica.**

Na sektoru IV zone neprijatelj se uglavnom nalazi u defanzivi i svu pažnju poklanja komunikacijama i važnijim prelazima te većim i značajnijim uporištima. U isto vreme pokušava aa spreči našu mooiiizaciju, ali u tome nikako nema uspeha jer su se narodu otvorile oči pa su čak mnogi iz njegovin redova spremni da se sa nama bore protiv fašizma. Nasuprot tome naše su jedinice stalno u ofanzivi i nanose neprijatelju teške gubitke u ljudstvu i materijalu. U prvoj polovini septembra primetili smo da neprijatelju nedostaje oružane snage te je morao da koristi svoje snage koje još ima na raspolaganju na sektorima gde je bila najjača aktivnost naših jedinica. Tako je bio prinuđen da gro svojih snaga sa kojima je prošlog meseca dejstvovao protiv Istočnokoruškog odreda povuče na sektor oko Pohorja, gde se pojavila XIV divizija i napadima uništila četiri neprijateljeva uporišta na južnom delu oslobođene teritorije Zg. Savinjske doline i ugrožavala komunikacije na tom sektoru. Pošto su neprijatelju bili naneti znatni gubici u ljudstvu i materijalu, odmah je pojačao sva okolna uporišta i iz njih otpočeo ispade protiv Pohorja. Zbog stalnog rušenja i onesposobljavala pruga i ostale komunikacijske mreže od strane dveju štajerskih brigada, Kamniško-zasavskog odreda i grupe koruških odreda bila je teško oštećena žel. pruga Ljubljana — Zidani Most i vršena masovna mobilizacija u revirima ugljenokopa Trbovlje — Zagorje — Hrastnik. Neprijatelj nije imao snaga za energičnije reagovanje iako su te komunikacije sada za njega od najvećeg značaja. Pruga Ljubljana — Zidani Most je zbog toga neupotrebljiva. Neprijatelj u poslednje vreme utvrđuje dolinu Drave, Ljubeljski i Jezerski prelaz pa su stoga uporišta na tim sektorima jača. Zbog nedostatka oružanih snaga nije bilo ispada na oslobođenju teritoriju Zg. Savinjske doline. Naše jedinice su preduzele napad protiv Celjske kotline, koji je uspeo, te su ponovo bila zauzeta četiri uporišta i povećana oslobođena teritorija Savinjske doline. Na oslobođenom području Kozjanskog odreda uništena su uporišta Podčetrtek i Kozje koja su kasnije ponovo uspostavljena. Uglavnom se može kazati da je aktivnost neprijatelja u područjima preko kojih vode važne komunikacije značajne za Nemce pri povlačenju sa Balkana i južnog fronta mnogo jača nego na ostalim. Industrijski centri u Celju i Mariboru služe neprijatelju kao centri za koncentracije u Štajerskoj, odakle mu u slučaju potrebe pristižu i potrebne oružane snage. Naročitu pažnju poklanja desnoj obali reke Drave i Pohorju. Izgleda da bi mu Pohorje trebalo da služi kao predstraža za odbranu ovog dela Dravske doline i samog Maribora. Na ostalim sektorima njegova je aktivnost oslabila ili je pak samo privremeno napustio kontrolu ovih sektora. Jedinice IV operativne zone zbog uspešne mobilizacije iz dana u dan jačaju. I

pored uspeha u dobijanju oružja i materijala od neprijatelja i savezničkih pošiljki, broj nenaoružanih u svakoj jedinici je suviše velik, a naročito u Pohorskom i Kozjanskom odredu, gde je priliv novih boraca naročito velik.

Plan štaba

Obzirom na događaje u svetu, uspehe saveznika na svim frontovima, slabljenje morala neprijatelja kao i situacije na našim sektorima, a da bismo ofanzivnu sposobnost i inicijativu zadržali u svojim rukama, Stab zone je napravio sledeči plan. Nakon oslobođenja Zg. Savinjske doline proširiti oslobođenu teritoriju prema istoku na Pohorje uz istovremeni pritisak na revire sa zadatkom da se izvrši mobilizacija i onemogući pruga Ljubliana — Zidani Most. Jedinice su dobile sledeče zadatke: energično napadati neprijatelja u uporištima i na terenu da se dobije što više oružja i materijala, uništi neprijatelieva živa sila i ruši moral nieeove vojske te da se podiže naša borbenost, izvrši potpuna mobilizacija, uništavaiu nepriiatelieve komunicije i transporti te da se proširi oslobođena teritorija kao i da se prošire sektori kontrolisanja preko Drave i prema severu, da se tu pojačaiu diverzantske akcije i učvrsti OF. Za ovo su potčinjene iedinice dobile konkretne zadatke i njihov rezultat je u naivećem delu bio veoma uspešan. Jedinice XIV divizije uništile su jaka uporišta Ribnicu i Sv. Lovrenc na Pohorju, Mariborsku koču i Sokolski dom te ubile ili zarobile veći broj nepriiateljevih vojnika, zaplenile mnogo oružja i materiiala i mobilisale velik broj novih boraca. Istovremeno su iedinice VI i XI brigade vršile pritisak na revire, stalno napadale nepriiatelia na terenu, vodile sa njim teške borbe i nanele mu velike gubitke u liudstvu, oružiu i materijalu. Naročito uspešno izvodile su mobilizaciju i napadale pojedina uporišta. U drugoj polovini meseca septembra učestvovale su i u zajedničkoi akciji sa jedinicama VII korpusa na rušenju žel. mosta preko Save kod Poganeka.

Odredi su na svojim sektorima, osim specijalnih zadataka koje imaiu, energično napadali neprijatelja, nanosili mu u borbama teške udare, vršili stalnu mobilizaciju i rušili komunikacije koje vode preko njihovih sektora.

Operacije jedinica IV operativne zone

Jedinice XIV divizije izvršile su više uspešnih napada na neprijateljeve kolone koje su imale cilj da okruže njegove snage ili su pak htele da vrše razna nasilja nad nama naklonjenim stanovništvom. Na dan 23. 8. jedinice XIV divizije napale su neprijateljevo uporište Ribnicu na Pohorju i uništile ga. Zbog

energičnosti naših jurišnika neprijatelj se morao predati, a nekolicini je uspelo da pobegnu, dok su neke zarobile naše zasede. U isto vreme II brigada uništila je uporište Sv. Lovrenc na Pohorju. Uspešnom blokadom sprečila je neprijatelja da pobegne. Zatim su mineri-jurišnici minirali uporište i neprijatelj je ostao u ruševinama. Otporna tačka koja se nalazila u školi predala se zajedno s komandirom.[37] Na dan 26. 8. Jedanaesta brigada napala je neprijateljevo uporište Sv. Katarinu[38] iznad Trbovlja. Zbog uporne odbrane neprijatelja srušene su sve zgrade zajedno sa bunkerima, pa je neprijatelj u svim objektima bio uništen.[39] Na dan 3. 9. jedinice XIV divizije napale su i uništile Mariborsku koču na Pohorju, dok je II brigada u isto vreme napala i uništila Sokolski dom, gde je većem delu neprijatelja uspelo da pobegne. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 3 zarobljena. Nakon uništenja uporišta I i II brigada zapalile su Mariborsku koču, Sokolski dom, Pohorski dom i Rušku koču kao i sve objekte koji bi neprijatelju mogli poslužiti kao uporišta na Pohorju. Iste noći zapaljeno je neprijateljevo uporište Šmartno na Pohorju koje su Nemci prethodnog dana napustili.[40] Na dan 5. 9. jedinice Kamniško-zasavskog odreda uništile su uporište Mošenik. Kad su borci jurišem prodrli u samo uporište, neprijatelj se predao. U toku borbe neprijatelju je iz Save stigla pomoć, ali je odbijena. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 14 zarobljenih, među kojima jednog majora i 1 kapetana.[41] Osim ovih akcija brigade su napadale kolone i rušile komunikacije. Uništene su pruge: Ljubljana — Zidani Most, drum Domžale — Trojane, Guštanj[42] — Dravograd, Dravograd — Celovec, a prekinut je i saobraćaj na pruzi Celje — Slovenj-Gradec. U ovim akcijama učestvovali su: Koruška grupa odreda, Kamniško-zasavski i Kozjanski odred. U vremenu od 21. do 22. 9. uz sadejstvo savezničke avijacije i jedinica VII korpusa izvršena je akcija na most preko Save kod Litije. Jedinice VI i XI brigade imale su zadatak da obezbede akciju sa pravca Ljubljana — Domžale te da onemoguće neprijatelju da uspešno interveniše u samoj akciji. Minerske jedinice Operativnog štaba imale su zadatak da za to vreme sruše most. U trodnevnim ogorčenim borbama sa jakim neprijateljem, koji je uz podršku 10 tenkova

[57] Potpunije o napadima na uporišta Ribnicu na Pohorju i Sv. Lovrenc na Pohorju (Lovrenc na Pohorju) vidi knj. 15, dok. br. 125 i 129.

[58] Sada: Ostenk.

" O napadu na uporište Sv. Katarinu (Ostenk) vidi knj. 15, dok. br. 145.

[40] O ovim dejstvima vidi i u dok. br. 41.

[41] O napadu na uporište Mošenik vidi dok. br. 41.

[42] Sada: Ravne na Koroškem.

pokušavao da odbaci jedinice od druma i pruge na levoj obali Save, neprijatelju je uspelo da nešto potisne jedinice VI i XI brigade od leve obale Save, zbog čega one nisu mogle srušiti most pa su ovo učinile jedinice IV brigade.

Dobre i slabe strane dejstva jedinica IV oper. zone

U borbama se još uvek primećuju nedostaci koji nastaju zbog toga što se naša vojska popunjava ljudstvom iz nemačke vojske, a najviše mladim borcima koji nemaju nikakvog prethodnog vojničkog obrazovanja. Stalnim uzdizanjem kadra i boraca ovi se nedostaci ispravljaju. U operacijama XIV divizije nije bila dobro organizovana veza kao ni izviđanje zemljišta oko uporišta. Zbog toga su borci bili iznenađeni. Druga greška sastoji se u tome što nisu pravilno procenili situaciju u pogledu vremena pa zbog toga niže jedinice nisu na vreme stigle na položaje za borbu. Isto tako nije bila dobro procenjena situacija, naročito odnos neprijateljevih snaga, pa je zbog toga neprijatelju više puta uspelo da se izvuče iz borbe iako bi ga brzim koncentričnim napadom bilo moguće uništiti. U napadima nije bilo dovoljne i pravilne blokade, zbog čega je neprijatelju uspelo da se iz pojedinih objekata koncentriše i da se probije iz obruča. Opšte greške koje su primećene gotovo u svim akcijama sastoje se u tome što komandni kadar smatra da je uništenjem uporišta sve završeno, umesto da nad neprijateljem zadrži stalnu kontrolu, prati njegove pokrete i istovremeno reaguje na sve protivmere neprijatelja. Sve manje se iskorišćavaju postignuti uspesi, jer se na pr. u gonjenju ne iskorišćava naša nadmoćnost već se borci zadržavaju prikupljanjem i razgledanjem plena i srušenih uporišta.

Dobre strane jedinica IV operativne zone su naročito u njihovoj manevarskoj sposobnosti, elastičnosti i u brzom, energičnom izvršavanju dobijenih zadataka. Niži komandni kadar postao je samostalniji i inicijativniji a time je porastao i njihov autoritet. Naročito dobro pokazale su se minerske jedinice i jurišnici koji imaju glavnu zaslugu za uspešno izvršenje akcija.

Gubici neprijatelja na sektoru IV operativne zone

Poginulo	519	
ranjeno	194	
zarobljeno	191	
ukupno	904	izbačeno iz stroja

Zaplenjeno:

2 mitraljeza
18 puškomitraljeza
293 puške
2 poluautomatske puške
1 minobacač
19 automata
65 pištolja
320 bombi
37.640 metaka
220 tromblonskih mina
22 tromblonske puške
5 raketnih pištolja
92 mine za minobacače
45 lovačkih pušaka

Uništeno:

11 mostova
16 automobila
12 lokomotiva
30 vagona

Oštećeno:

1 most
2 lokomotive
50 vagona

Uništena su 3 uporišta, neprijatelj je napustio 5 uporišta.

Naši gubici na teritoriji IV operativne zone

Poginulo	73	*Izgubljeno:*
ranjeno	113	1 »piat«
nestalo	62	1 puškomitraljez
zarobljeno	4	5 pušaka
ukupno	252 izbačena iz stroja	1 mitraljez nešto spreme

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Na teritoriji VII korpusa neprijatelj se služio sa više načina borbe, obzirom na tamošnje sektore. Pokušavao je da iskoristi svoju brojčanu nadmoć u oružju, materijalu, a naročito u teškom oružju, i primenjivanjem brzih noćnih pokreta okružavao pojedine jedinice, na taj način ih iznenađivao, skoro im onemogućivši povlačenje a sve u cilju potpunog uništenja. Ovakvu taktiku koristio je tamo gde su za ovo bili najpovoljniji uslovi, tj. napadao je tamo gde su bile manje grupe, štabovi itd. U tom cilju formirao je nekoliko tzv. udarnih bataljona u kojima se obrazuju udarne napadne grupe koje je upućivao duboko u unutrašnjost oslobođene teritorije. Na području IX korpusa nastavio je taktiku u kojoj je manjim veoma pokretnim odeljenjima vršio ispade iz uporišta, postavljao zasede na komunikacijama, za kraće vreme okružavao sela u cilju da otkrije našu terensku organizaciju. Prilikom napada na uporište Črni Vrh neprijatelj je iz nepoznatih razloga bio obavešten te je sve svoje snage razmestio izvan otpornih tačaka, tako reći po svim zgradama s ciljem da vremenski oduži naše zauzimanje i da sa-

čeka intervenciju iz okolnih uporišta. U borbama na Krasu neprijatelj je forsirao frontalnu borbu ali nije pokazao naročitu manevarsku sposobnost i snalažljivost u taktičkoj situaciji. Posle više neuspeha neprijatelj je promenio taktiku i preduzimao napade jačim snagama sa više pravaca, težeči za tim da okruži pojedine delove naših jedinica i da ih postepeno uništava. Na teritoriji IV operativne zone način borbe nije se bitno izmenio. U ćelom periodu imamo samo jednu slučajnu borbu." Konspirativnost akcije u potpunosti je postignuta i neprijatelj je u svim planskim akcijama bio iznenađen, što je doprinelo da naše jedinice postignu uspeh uz relativno male žrtve.

Naša taktika na teritoriji VII korpusa i IV operativne zone nije se bitno izmenila, dok se na teritoriji IX korpusa mnogo promenila. Umesto dosadanjih noćnih napada, otpočelo se napadati danju zato što je na raspoloženju bila artiljerija i dovoljno snaga za izvršenje obezbeđenja, što su uporišta bila prilično oslabljena a intervencije iz uporišta sa nemačkim posadama, obzirom na političku situaciju, bile malo verovatne. Neprijatelj koji je očekivao noćni napad bio je iznenađen vatrom artiljerije na uporišta i bunkere. U svim napadima postignuto je uspešno i korisno sadejstvo artiljerije i pešadije. U tim napadima obrazovane su udarne grupe koje su energičnim dejstvom bombama i plastikom te paljenjem zgrada postigle da se neprijatelj morao koncentrisati samo na određenom sektoru gde se mogao zatim lakše uništiti. Naše jedinice su u borbama dobro koristile položaje za deistvo svog automatskog oružja. Isto tako su u tim borbama naše jedinice ispoljile manevarsku sposobnost i umešnost u korišćenju zemljišta. Komandanti su se u borbama pokazali sposobni za vođenje borbi sa nadmoćnijim neprijateljem jer su odmah iskorišćavali greške neprijatelja i preduzimali manevre okružavanja pojavljujući se s celim bataljonom na krilima ili bokovima neprijatelja. Na taj način naše su jedinice, po broju ljudstva i po naoružanju slabije, u otvorenoj manevarskoj borbi pokazale dovoljnu pokretljivost, veštinu, inicijativnost i snalažljivost u taktičkoj situaciji.

I DEO

2. IZVEŠTAJ REFERATA ZA NAORUŽANJE

(Prilog: brojno stanje)[43].

Naoružanje naših jedinica vidi se iz priloženog pregleda.

Pridolaskom novomobilisanih i dobrovoljaca u našu vojsku došlo je do ogromne nestašice u oružju. Naročito nedostaju puške, automati, puškomitraljezi i pištolji.

[45] **Brojno stanje jedinica NOV i PO Slovenije vidi u dok. br. 79.**

Da bi se unekoliko otklonila nestašica oružja, nenaoružane borce smo naoružali bombama.

Haubice i topove smo zbog nestašice municije većim delom morali da zakonspirišemo. Zbog toga se ljudstvo artiljerijskih jedinica koristi kao pešadijska jedinica. Upotreba artiljerijskih jedinica kao pešadijskih štetno utiče na izvežbane artiljerijske posade, a naročito u pogledu žrtava koje su u takvim slučajevima veće.

Od saveznika smo u mesecu septembru primili:

722 puške
22 puškomitraljeza
6 teških minobacača
46 automata.

Ponovo smo zamolili saveznike za sve potrebno i nedostajuće naoružanje te bi bilo potrebno da se ubrza dostavljanje oružja.

Preduzeli smo sve potrebno da se nabavi što više oružja te da se neispravno oružje u radionicama odmah opravi i dodeli jedinicama.

Za kompletiranje svih vrsta topova nedostaju nam nišanske sprave koje sada, ono što ih imamo, još mogu koristiti.

Veliko pomanjkanje oseća se i u zaprežnom i tovarnom priboru. Ono što od ovog pribora imamo većinom je u veoma lošem stanju iako se nastoji da se sve odmah opravi.

Municija:

Iz priloženog obrasca br. 2 vidi se koliko se municije nalazi u skladištima Glavnog štaba NOV i POS.[44]

Brojno stanje municije se zbog stalnih borbi veoma smanjuje.

Od saveznika smo u ovom mesecu primili samo minimalnu količinu municije.

Municiju koju nam je poslao Vrhovni štab NOV i POJ, artiljerijsko odeljenje, materijalni odsek, dostavnicom br. 1 od 7. avgusta 19[44], još do danas nismo primili.

Najviše nam nedostaju osnovna punjenja za teški minobacač, koje smo, zbog pomanjkanja ovih punjenja, morali deponovati.

Municiju 7,9 mm za »šarce« i »mauzer« puške nemamo na zalihi, a i jedinice raspolažu minimalnim količinama i, ukoliko je za najkraće vreme ne budemo dobili, moraćemo i ovo oružje deponovati.

[44] Zbog obimnosti knjige redakcija ovaj pregled ne objavljuje a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33'IV.

Mnogo nam nedostaje i artiljerijska municija za sve vrste topova, od haubice 100 mm do protivtenkovskih topova 47 mm. Ovu municiju nemamo na zilihi, sem nekoliko šrapnela i granata.

Saveznike smo ponovo zamolili za nedostajuću municiju i potrebne nišanske sprave, a naročito za punjenja za teški minobacač kalibra 81 mm i municiju 7,9 mm za puškomitraljeze »šarac« i »mauzer« puške, ali bez uspeha. Potrebno bi bilo da Vrhovni štab urgira kako bi nam se municija za koju smo molili odmah dostavi.

I DEO

3. IZVESTAJ REFERATA ZA INZINJERIJU

Izveštaj o minerstvu

Naredbom koja je bila priložena referatu za minerstvo u mesecu avgustu o formiranju inž. bataljona u divizijama[45] biće konačno postignuta celishodnost organizacije cele minerske službe. Na taj način biće omogućeno jedinstveno rukovođenje, stalna kontrola i uspešna obuka minerskog kadra. Koncentrisanjem minerskog kadra u inž. bataljonima pružena je mogućnost za pravilno raspoređivanje minerskih vodova po brigadama s obzirom na njihove potrebe, bolji nadzor nad eksplozivom i minerskim materijalom, koje je do sada uprkos svim nastojanjima zbog nejedinstvene formacije i izvođenja minerske službe bilo nemoguće.

Minersko-sabotažne grupe dejstvovaće i nadalje na određenim sektorima a uključene su u njihov matični inž. bataljon koji će odsada vršiti kontrolu nad njihovim radom i od koga će ubuduće primati sve direktive za dalji rad.

Formiranje inžinjerijskih bataljona u VII korpusu je izvršeno, o toku formiranja u IX korpusu i IV operativnoj zoni još nedostaju odgovarajući izveštaji.

Za redovan i stalan priliv minerskog kadra u inžinjerijske bataljone naredbom Glavnog štaba NOV i POS u svakom bataljonu je organizovan stalan stručni kurs na kome će se vršiti izbor pritomaca za već postojeći podoficirski kurs, odnosno pitomaca za minerski kurs Oficirske škole NOV i POS. Na zaključku IX minerskog kursa Oficirske škole pokazalo se da smo poslednjim izborom minera na pomenuti kurs dobili prvorazre-

[45] **Naređenje za formiranje inžinjerijskih bataljona u divizijama izdao je Glavni štab NOV i PO Slovenije 5. septembra 1944 (vidi dok. br. 14).**

dan komandni kadar a time je data i garantija za uspešan razvoj minerske službe u operativnim jedinicama.

Radi pojačanja minersko-sabotažnih akcija na teritoriji IV operativne zone i pojačanja minerskog kadra sa kojim Stab IV operativne zone ne raspolaže u dovoljnom broju, Štabu IV operativne zone stavljeno je na raspolaganje izvestan broj najboljih minera koji će kako na kursevima tako i pri vršenju akcija znatno ojačati ostali minerski kadar.

Minersko-sabotažne akcije u ovom periodu postigle su raniju cifru izvršenih akcija a po efikasnosti samih akcija primećuje se izvesno opadanje, naročito na teritoriji IX korpusa. Zbog toga je bilo potrebno da budu pozvani svi referenti na zajednički sastanak, na kome će se sa referentom Štaba IX korpusa razmotriti uzroci opadanja aktivnosti minerske službe.

Medu brojnim manjim sabotažnim akcijama na teritoriji IX korpusa treba spomenuti kao veći sabotažni uspeh, u kome je neprijatelju prouzrokovan veliki zastoj u saobraćaju ili pak nanesena šteta u materijalu, sledeče akcije: Na pruzi Sežana —- Divača uništen je teretni voz, na pruzi Planina — Rakek uništeno je 180 m žel. pruge, na pruzi Skofja Loka — Reteče oštećene su 2 lokomotive, uništena pruga i oštećen i izbačen iz šina brzi voz na relaciji Otoče — Radovljica.

Na teritoriji VII korpusa rušenjem žel. mosta kod Kresnica na pruzi Ljubljana — Zidani Most i ponovnim rušenjem Stampetovog mosta na pruzi Ljubljana — Postojna postignuti su do sada najveći odnosno najobimniji minersko-sabotažni uspesi.

U IV operativnoj zoni izvršena su značajna rušenja na pruzi Guštanj — Dravograd, Sava — Zagorje i rušenje žel. mosta ispod Knežoha[4]" na pruzi Sava — Litija kao i kod Železne Kaple u Koruškoj.

Izveštaj o mineratvu i pontonirstvu

Odlukom Glavnog štaba NOV i POS od 5. IX 1944. naređeno je da se formiraju inžinjerijski bataljoni po divizijama VII i IX korpusa i IV operativne zone. Inžinjerijske čete po brigadama, ukoliko su ove postojale, delimično su uključene u inžinjerijske bataljone. Zadržane su pak inžinjerijske čete u odredima i u Artiljerijskoj brigadi. Kontrolom izvršenja pomenute naredbe u VII korpusu utvrđeno je da postoji dovoljno obučenog kadra za inžinjerijske bataljone i dovoljno stručnog kadra za minersku službu. Nedostaju pak oficiri za pionirsku službu jer su skoro svi ovi stručnjaci (inženjeri i tehničari) bili

[46] Trebalo bi da piše: Knežakovna. To je brdo, 1 km zapadno od s. Save.

pozvani u organizaciju »NOVGRAD«.[47] Minera za popunu bataljona ima dovoljno, ali nedostaju obučeni pioniri-pontoniri. Ovome će se doskočiti time što je iz garnizona VII korpusa pozvano 120 ljudi za inž. bataljon XVIII divizije i 100 ljudi za inž. bataljon XV divizije, tako da će privremeno ovi inž. bataljoni brojati oko 180 ljudi, uključujući tu i dosadanje brojno stanje inž. bataljona. Iz garnizona su odredeni pre svega oni profesionalci koji mogu da čine osnovu za uspešno vršenje pionirsko-pontonirske službe. Dalja popuna inž. bataljona do određene formacije vršiče se novomobilisanim borcima koji su još u građanstvu imali odgovarajuća zanimanja. O rezultatu formiranja u IX korpusu i IV operativnoj zoni izvestićemo onda kada primimo odgovarajuće podatke.

Za popunu kadra kao i u cilju praktičnog i teoretskog osposobljavanja inžinjeraca u predviđenim inž. bataljonima, Operativno odeljenje Glavnog štaba NOV i POS donelo je 15. 9. 1944. uredbu o stalnim kursevima minerske i pionirsko-pontonirske službe, koji će se održavati u inžinjerijskim bataljonima. U istom cilju održavaju se i tečajevi za minersku i pionirsko-pontonirsku službu u Oficirskoj školi NOV i POS.

U okviru pionirskog referata obrazovan je »NOVGRAD«. Prišlo se odmah formiranju tehničkog rukovodstva i radnih bataljona u smislu postojećeg naređenja. Tehničko rukovodstvo odmah je pristupilo izvođenju raznih planova, prikupljanju potrebnih podataka i kontroli nad izvođenjem raznih tehničkih radova. Radni bataljoni upotrebljeni su prilikom rekonstrukcije raznih puteva, izgradnje aerodroma i na drugim građevinskim radovima. Naredbom Glavnog štaba NOV i POS od 18. 9. 1944. formirano je Saobraćajno-tehničko odeljenje kome je sada potčinjen i »NOVGRAG«.[4s]

i DEO

4. IZVEŠTAJ REFERATA ZA MOTORIZACIJU

Sadašnje stanje borbene motorizacije:

Postoji *Tenkovski odred* koji u svom naoružanju ima: tri tenka od 6,5 tona naoružana jednim topom 20 mm i mitraljezom

[47] Narodnoosvobodilna vojna gradnja, vidi primedbu br. 2 u dok. br. 75.

[4R] Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 19. septembra 1944. pri Glavnom štabu formiiano je Saobraćajno-tehničko odeljenje sa: Saobraćajnim odsekom (saobraćajna sekcija, sekcija za veze i sekcija za železnice) i Tehničkim odsekom NOVGRAD i sekcija za radionice). Istovremeno su pri komandi vojnih oblasti korpusa i zone dotadanji saobraćajni odseci prošireni u saobraćajno-tehničke odseke, sa istim referatima kao kod Glavnog štaba. U komandama vojnih područja i dalje su ostali saobraćajni oficiri sa tri pomoćnika. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 111.)

breda« kalibra 9 mm; pet tanketa od 3 tone naoružanih sa po 2 mitraljeza »breda« ili »fiat« kalibra 9 mm.

Sem toga deponovani su: jedan tenk od 6,5 tone, dve tankete od 3 tone, dva oklopna automobila naoružana topom i sa po jednim mitraljezom (u Brkinima), jedan tenk od 18 tona sa poznatim naoružanjem na teritoriji Dolomitskog odreda.

Auto-kolona na teritoriji VII korpusa broji: dva automobila »Tatra« od 3 tone na pogon generatorskim plinom, tri teretna automobila od 1 tone tipa SPA na pogon benzinom, jedan teretni automobil »Mercedes Benz« od 2 tone na pogon na naftu, jedan teretni automobil »Krupp« od 4 tone na pogon na naftu.

Deponovan je veći broj teretnih automobila kojima nedostaju razni rezervni delovi a koje već prikupljamo. Mnogo automobila je i na teritoriji IX korpusa.

Referent za borbenu motorizaciju izrađuje projekat motorizovane brigade i projekat oklopne brigade koji će biti predloženi užem Štabu.

Dalje se referat stara i o tenkovskom kursu kod Oficirske škole Glavnog štaba, o evidenciji šofera po jedinicama pa će izdati jedinicama uputstva za organizaciju motorizovanih jedinica kad za ovo budu postojali uslovi.

I DEO

5. IZVEŠTAJ REFERATA ZA ARTILJERIJU

Na teritoriji Slovenije formirana je artiljerija kod VII i kod IX korpusa, a IV operativna zona raspolaže samo pojedinačnim oruđima koja su pridata brigadama.

U VII korpusu formirana je korpusna artiljerija koja raspolaže sa dva diviziona ukupne jačine 10 artiljerijskih cevi. Ovi topovi su u upotrebi i pripremljeni za dejstvo. Ljudstvo se osposobljava u samoj korpusnoj artiljeriji i na artiljerijskim kursevima u Oficirskoj ili Podoficirskoj školi. U IX korpusu formirana je takođe korpusna artiljerija koja raspolaže sa dva diviziona od 8 topovskih cevi. Problem artiljerije kod nas je pitanje artiljerijske municije koja veoma nedostaje. VII korpus raspolaže sa još oko 1.000 granata za poljski top 75 mm i oko 300 granata za haubice 100 mm. I artiljerija IX korpusa i IV operativne zone raspolaže veoma malim brojem granata.

Upotreba artiljerije u operacijama je do sada bila veoma uspešna. U poslednje vreme IX korpus -upotrebio je artiljeriju u napadu na Crni Vrh, koji je zauzet posle dvočasovne artiljerijske pripreme. VII korpus veoma uspešno koristi artiljeriju, ali samo za razbijanje pojedinih ciljeva a ne i većih kompleksa

ciljeva. Artiljerija je korišćena pri rušenju mosta blizu zamka Poganek, gde je Poganek zauzet prethodnom artiljerijskom pripremom. I pri trećem rušenju Štampetovog mosta jedinice XVIII divizije upotrebile su artiljeriju.

Broj topovskih cevi i njihov kvalitet, količina municije kao i zaplenjenih topova i municije vidi se iz priloga.

Naše artiljerijske jedinice veoma su slabo opremljene instrumentima (busolama, dvogledima, daljinomerima itd.).

II DEO

IZVEŠTAJ ORGANIZACIJSKOG ODSEKA

1. Izveštaj referata za formaciju

U širem Štabu reorganizovano je Operativno odeljenje i popunjeni referati Organizacijskog odeljenja (organizacija, formacija, naoružanje, minerska služba, pionirsko-pontonirska služba itd.) koji je bio rasformiran. Sadanje Operativno odeljenje podeljeno je na tri odseka: *Operativni* sa referatima za operacije, za naoružanje, za artiljeriju, za inžinjeriju i za motorizaciju; *organizacijski* sa referatima: za formaciju, za mobilizaciju i za školstvo te *Odsek za veze*[49] sa referatima: za trupnu vezu, za radio-telegrafiju i za nabavke. Izdato je naređenje za organizovanje operativnih ustanova u korpusima i divizijama i preduzeto sve potrebno da se ove ustanove organizuju.

U novoobrazovano Saobraćajno-tehničko odeljenje ulaze: referat za pozadinsku gradnju »NOVGRAD«, referat za železnice, za saobraćaj i za radionice.

Referat za aero-baze, meteorološku službu i protivavionsku odbranu prelaze u nadležnost referata za avijaciju koji je direktno potčinjen Glavnom štabu NOV i POS.

Izdato je naređenje za formiranje inžinjerijskih bataljona u divizijama. Ovo formiranje je u divizijama VII korpusa uglavnom već sprovedeno. Preduzeli smo potrebne mere da se ovakvi bataljoni organizuju i u IX korpusu i IV operativnoj zoni.

Prihvaćen je plan o formaciji bataljona za vezu koji će biti organizovan na sličan način kao i inžinjerijski bataljoni. Potpunije o ovome izveštava referat za veze.

« Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 19. septembra 1944. rasformirano je Odeljenje za vezu. Saobraćajni odsek ovog odeljenja uključen je u Saobraćajno-tehničko odeljenje, dok je Odsek za veze, kao poseban, uključen u Operativno odeljenje. Istom naredbom ukinuti su i odseci za vezu pri štabovima korpusa i zone i kao posebni referati uključeni u operativne odseke. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1.)

2. Izveštaj referata za mobilizaciju

Mobilizacija se sprovodi intenzivno. Najveću aktivnost u pogledu mobilizacija razvila je IV operativna zona na čijoj teritoriji postoje velike mogućnosti za mobilizaciju. Uspešna aktivnost jedinica IV operativne zone i opšta politička situacija mnogo su doprineli da je priliv novomobilisanih sa te teritorije sve veći. Samo u vremenu od 10. avgusta do 18. septembra bilo je u Štajerskoj mobilisano 3.536 drugova.

Na teritoriji VII korpusa nastavlja se mobilizacija ali u obzir dolazi još samo teritorija Istarskog vojnog područja koja ioš nije u potpunosti iscrpljena. Na teritoriji ostalih područja VII korpusa mobilizacijske mogućnosti su minimalne i odnose se samo na mobilizaciju onih koji iz zdravstvenih razloga nisu bili određeni za vojnu službu ili su pak bili oslobođeni jer su se nalazili u političko-upravnim službama.

Na teritoriji IX korpusa mobilizacija se sprovodi na zadovoljavajući način, te su od 5. do 20. septembra mobilisana 362 druga.

3. Referat za školstvo

Ovaj referat je mlada ustanova u okviru Glavnog štaba jer je ranije ove poslove obavljalo Kadrovsko odeljenje Glavnog štaba. Cilj tog referata je da se stara o nastavi u svim vojnim školama NOV i PO Slovenije, da se ona usaglasi i podredi stvarnim potrebama naše operativne vojske. Nakon jednomesečnog rada ovaj referat je u tome delimično uspeo. Rad su ometale razne tehničke teškoće, u prvom redu velika udaljenost između pojedinih škola.

Oficirska škola NOV i POS stoji na stanovištu da je specijalizacija u svim strukama moguća tek onda kad se stekne opšte znanje. U oficirskoj školi uveden je za sve novodošle pitomce početni kurs (izuzetak je radio-telegrafski kurs). Ovaj početni kurs traje 20 do 25 dana i na njemu novodošli pitomci dobijaju osnovnu vojnu naobrazbu koju mora imati svaki oficir. Uspeh na ovom kursu je u isto vreme i merilo da li je pitomac sposoban da ide na specijalni kurs. Na taj način postići ćemo da se kvalitet apsolviranih pitomaca poveća i da jedinice upućuju najbolje pitomce.

Instruktori se s vremena na vreme upućuju u operativne jedinice da na licu mesta vide kako se izvode operacije u našoj vojsci i, drugo, da bi se oslobodili zastarele taktike, a to naročito važi za bivše oficire. U tom smislu se pre svega grešilo u vojnim dejstvima pešadije i artiljerije.

Škola stalno prima relacije o pojedinim akcijama i prema njima podešava nastavu.

Podoficirska škola VII korpusa NOV i POJ. Ranija podoficirska škola IX korpusa spojila se sa napred navedenom školom, zbog toga što ie izvođenje nastave na teritoriji IX korpusa zbog stalnih nemačkih upada bilo nemoguće. Škola je snabdevena i ostvarena je najtešnja povezanost škole sa Štabom VII korpusa, njen instruktorski sastav je popunjen, sve je uređeno u pogledu načina održavanja nastave i preduzeto sve potrebno da se škola premesti na manje ugroženo mesto tako da će mogućnosti nastave biti što bolje.

Podoficirska škola IV operativne zone. Teritorijalna udaljenost i teški saobraćajni uslovi doveli su do toga da je organizovana podoficirska škola i u IV operativnoj zoni. Škola je održala tek nekoliko kurseva a ispoljen je nedostatak dobrih instruktora pa je zbog toga upućeno nekoliko instruktora iz Oficirske škole (za intendantski kurs, za pešadijski i minerski kurs). Škola je oslobođenom teritorijom dobila bolje uslove za nastavu.

Dopunski bataljon VII korpusa. Cilj ovog bataljona je da se novomobilisani vojnički obuče. Preduzeto je sve da nastava bude takva da novim borcima damo potrebnu borbenost, da uklonimo bezrazložni strah od borbe te da ih dobrim vežbama prekalimo u valjane borce i da ih takve uputimo u operativnu vojsku.

Preduzeli smo sve da savladamo tehničke teškoće te da jedinice snabdemo najnužnijim udžbenicima ukoliko ih još nemaju.

III DEO

IZVEŠTAJ ODSEKA ZA VEZE

Opšte.

Odeljenje za vezu je po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije rasformirano. Vozni park kao i postojeću telefonsku i telegrafsku mrežu preuzelo je novoformirano Saobraćajno-tehničko odeljenje. Radio-mreža i trupne veze sačinjavaju pak Odsek za veze u okviru Operativnog odeljenja. Cilj rasformiranja bio je da se dobije veoma pokretljiv odsek za veze te da se što tešnje poveže sa vođenjem operacija.

Načelnik odeljenja major Slavko Kavšek razrešen je a na njegovo mesto postavljen instruktor oficirske škole poručnik ing. Miloš Brelih. Načelnik radio-telegrafske sekcije poručnik Silvo Hrast pozvan je u Vrhovni štab. Njegovo mesto nije popunjeno. Dužnost referenta za radio-telegrafiju privremeno vrši pomoćnik načelnika kapetan Vladimir Klaus. Odsek se dakle faktički sastoji samo od načelnika i pomoćnika. Postavljen je

već referent za trupne veze drug Jerin,[50] ali on još nije preuzeo dužnost.

Zbog masovnog priliva novih boraca iz oslobođenih područja Štajerske kao i zbog prerastanja naše vojske u redovnu vojsku, ukazala se potreba za reorganizovanjem službe veze. Izdato je naređenje o formiranju bataljona za vezu koje ćemo odmah otpočeti da sprovodimo u život.

Bataljon za vezu biće dodeljen svakoj diviziji. Pri štabu divizije ostaće štab bataljona i jedan vod. Svaka brigada imaće četu za vezu. Svaki pešadijski bataljon imaće svoj vod za vezu a takođe i štab brigade. Svaki vod imaće telefonsko, linijsko, signalno i kurirsko odeljenje. Brigada će imati dve radio-ekipe u rangu odeljenja. Brojno stanje bataljona za vezu iznosi 328 ljudi, ćete 90 ljudi, voda 17 ljuda (sa radio-ekipom 20), divizijskog voda 50 ljudi. Stab bataljona broji 8 ljudi. Starešinama će pripasti oficirski odn. podoficirski činovi i iste nadležnosti kao što ih imaju ostale starešine u drugim rodovima vojske.[51]

Nova formacija će, kada bude sprovedena, predstavljati odlučan korak dalje u izgradnji naše vojske i njome će se poboljšati uslovi za uspešno funkcionisanje trupne veze, a naročito veze za vreme borbe.

U vezi s formiranjem bataljona za vezu ukazala se potreba da se i stručna nastava podesi zbog kvantitativnih i kvalitativnih potreba vojske. U tom pogledu već smo preduzeli neke mere, i to: Kurs za vezu oficirske škole i radio-telegrafski kurs iste škole koji su do sada po mestu bili odvojeni odsada će biti na istim mestima i što tešnje povezani. Povećali smo i delimično promenili instruktorski kadar. Obrazovali smo poseban viši kurs za vezu u koji smo odabrali najbolje pitomce višeg oficirskog kursa. Na ovom kursu školovaće se i nekoliko apsolvenata radio-telegrafskog kursa kao referenti za radio-telegrafiju. I stručne kurseve u podoficirskim školama i trupne kurseve za ljudstvo reorganizovaćemo i uskladiti s novim potrebama.

Pitanje sredstava za vezu danas je najaktuelnije. Materijal, koji je prema vašem obaveštenju pripremljen u Bariju, još nisu počeli da nam dostavljaju, sem nekoliko radio-stanica. Materijal koji smo dobili prilikom kapitulacije italijanske vojske već je u potpunosti istrošen i gotovo sasvim neupotrebljiv. Odlučili smo da u Bari uputimo našeg referenta za nabavke sa zadatkom da organizuje transportovanje materijala koji je određen za nas.

Zbog izvršenih reorganizacija, a kako naš odsek broji samo dva člana, u ovom izveštaju nismo u mogućnosti da iznesemo sve potankosti.

[50] Ivan Jakič Jerin
[51] Potpunije o organizaciji službe veže vidi dok. br. 93.

Radio-telegrafija je naša najvažnija veza, jer su telegrafisti već stekli veliku praksu a radio-telegrafski saobraćaj stalno raste. U avgustu o. g. radio-centar Glavnog štaba imao je 147.000 grupa saobraćaja. U IX korpusu sve brigade već imaju radio-stanice, a u VII korpusu i IV operativnoj zoni sve divizije kao i neke brigade i odredi. Uveli smo dežurnu službu i radio-telefoniju. Aparati tipa SCR 284 često se kvare, a naročito generatori.

Telefonija zbog istrošenosti materijala i velike nestašice žice ne odgovara potrebama. Na oslobođenoj teritoriji IV operativne zone već su postavljene telefonske linije dok je stalna telefonska i telegrafska mreža kod vojnih oblasti VII i IX korpusa već pod rukovodstvom Saobraćajno-tehničkog odeljenja.

Borbene veze veoma dobro funkcionišu u IX korpusu, a u VII korpusu se tek uvode. Velika prepreka je u nestašici sredstava za signalizaciju. Od nove formacije očekujemo velike uspehe i u borbenoj vezi.

Izveštaji iz korpusa:

VII korpus: Stanje veze je veoma slabo, pre svega zbog dezorganizacije i nedovoljnog shvatanja značaja i potreba veze kod štabova. Nova formacija će uglavnom otkloniti prepreke za uspešan rad veze.

IX korpus: Veza je veoma dobro organizovana i postoji tesna saradnja organa za vezu sa štabovima jedinica. Naročito je dobra veza u borbi dok su uslovi za telefonsku vezu nešto slabiji. Radio-telegrafska veza je veoma dobra.

IV operativna zona: Zbog prostranstva oslobođenih teritorija u IV operativnoj zoni veza je od naročitog značaja i osnovni preduslov za sadejstvo jedinica. Uspelo nam je da čitavu teritoriju izukrštamo dobro organizovanim stalnim kurirskim vezama. I radio-telegrafska mreža se veoma popunila i po svom značaju zauzima prvo mesto. Razvitak telefonije sprečava nestašica sredstava.

U IV operativnoj zoni pre svega nedostaje kadar koji bi mogao da organizuje vezu. Zbog toga ćemo joj sa kurseva oficirske škole Glavnog štaba, koji su baš sada završeni, uputiti 10 najboljih apsolvenata sa kursa veze i 10 najboljih radio-telegrafista i nešto tehničkog materijala.

Ubeđeni smo da će reorganizacije koje smo počeli da sprovodimo ostvariti uslove za dalji brzi razvoj veze koja će tako koristiti vojsci koja se brzo razvija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba:
general-major
Ambrožič

Načelnik odeljenja:
major
Dušan Majcen Nedeljko

IZVEŠTAJ ŠTABA 3. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN GRADNIK« OD 30. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 31. NO DIVIZIJE O BORBAMA I AKCIJAMA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
III SNOUB »IVAN GRADNIK«
Operativni odsek 1099/IP
Na položaju, 30. IX 1944.

Predmet: 14-dnevni vojni izveštaj
od 14. IX do 30. IX 1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ
— Operativni odsek —

Dana 14. IX 1944.

Cela brigada nalazila se na sektoru Col — Podkraj i vršila obezbeđenje prema Ajdovščini, Bukovju i Crnom Vrhu. Svaki bataljon uputio je po jednu četu u zasedu u blizini Hotedršice i Godoviča sa zadatkom da sačekaju i napadnu neprijateljeve kolone. Vratile su se u sastav bataljona ne naišavši na neprijatelja.

Dana 15. IX 1944.

Brigada se nalazila na istim položajima i sa istim osiguranjem. I toga dana su iz svih bataljona upućene po jedna četa u zasedu u blizinu Godoviča u Hotedršice. Ove čete su imale zadatak da blokiraju sve puteve koji iz Hotedršice vode prema Novom Svetu, Vitezu[3] i Dolu.[4] Zaseda 1. bataljona sukobila se sa be-ga patrolom koja se nakon nekoliko hitaca povukla u svoje uporište.

Održana je vojna teoretska i praktična nastava.

Dana 16. IX. 1944.

Cela brigada se još uvek nalazi na istim položajima i sa istim osiguranjem. Upućene su patrole i zasede iz sva tri bataljona jer smo bili obavešteni da neprijatelj želi da prodre na naše položaje.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/IV.
[=] Dopisano mastilom, verovatno u Štabu 31. NO divizije.
*** i [4] Zaseoci zapadno od Hotedršice.**

Vojna nastava toga dana nije održavana jer se gro ljudstva nalazio u patrolama i zasedama.

Dana 17. IX 1944.

Brigada je na istim položajima i sa istim osiguranjem. Upućena je jedna zaseda prema Idriji i vratila se ne dolazeći u sukob s neprijateljem.

Vojne vežbe održavane su po četama po programu koji je izradio Štab brigade s ciljem da se ljudstvo obuči u pravilnom zauzimanju položaja, kako pri napadu na bunkere treba vatrom automatskog oružja podržavati bombaše.

Dana 18. IX 1944.

Cela brigada se i dalje nalazi na istim položajima i sa istim osiguranjem. Toga dana svaki bataljon dobio je zadatak da po jedan vod pošalje radi (napada) demonstrativnog karaktera na Godovič i Idriju. Vod 1. bataljona je napadao uporište Godovič. Neprijatelj je odgovorio manjim dejstvom. Vod 2. bataljona je napao brzom paljbom iz mitraljeza Idriju a zatim se povukao na serpentine iznad Idrije. U ovoj akciji učestvovao je i naš teški minobacač koji je na grad izbacio 10 mina. Vod 3. bataljona došao je u neposrednu blizinu Hotedršice i otvorio vatru na nju. Neprijatelj je snažno reagovao i ispadom pokušao da odbaci naše borce.

Dana 19. IX 1944.

Noću 18/19. IX 1944. cela brigada premestila se na sektor Čepovana, razmestila se u selu Dragi i postavila osiguranje u pravcu Vrata — Grgar.[5]

Vojna nastava nije održana jer se ljudstvo zbog napornog marša odmaralo.

Dana 20. IX 1944.

Dana 19/20. 9. 1944. cela brigada je preko Trebuše,[6] Reke, Zelina[7] i Cerkna krenula u Novake, gde je stigla u 4 časa ujutro. Prvi bataljon smestio se u selu Robidnici sa osiguranjem

[5] Ovaj pokret izvršen je u vezi s naređenjem Štaba 9. korpusa NOVJ od 18. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 221/1).

• Odnosi se na Dolenju Trebušu.

J Raskrsnica puteva, 4,5 km jugozapadno od Cerkna.

prema Slugovoj dolini" te je upućivao patrole prema Crnom kalu i Blegošu. Treći bataljon razmestio se u Gor. Novakima sa osiguranjem prema Sorici i Petrovom Brdu. Drugi bataljon poseo je položaje u selu Krnice[9] sa osiguranjem u pravcu Gorenje Vasi. Toga dana je neprijatelj iz jednog obližnjeg bunkera napao patrolu 1. bataljona koja je iz Robidnice išla u Leskovicu. Istoga dana je 250—300 neprijateljevih vojnika, koji su nastupali sa pravca Gorenje Vasi,[10] napalo položaje 1. bataljona. Naše su jedinice bile blagovremeno obaveštene te su veštim manevrisanjem i snažnom vatrom automatskog oružja napale neprijateljevu kolonu i prinudile je da se povuče. Mi nismo imali nikakvih gubitaka dok nam o gubicima neprijatelja nije poznato.

Dana 21. IX 1944.

Brigada je na istim položajima sa istim osiguranjem.

Vojna nastava nije održavana jer su se jedinice pripremale za dalji pokret.

Dana 22. IX 1944.

Po naređenju Štaba XXXI divizije[11] IX korpusa NOV i POJ noću 21/22. IX 1944. cela brigada se premestila na sektor Zapreval i rasporedila ovako:

1. bataljon u Zaprevalu sa osiguranjem prema Selškoj dolini, 2. bataljon u selu Četena Ravan sa osiguranjem prema Poljanskoj dolini a 3. bataljon na Mlaki[12] sa osiguranjem u pravcu Škofje Loke.

Vojna nastava toga dana nije održana zbog priprema za dalji pokret.

Dana 23. IX 1944.

Zbog predstojećih zadataka noću 22/23. IX 1944. naša brigada se premestila na sektor Osolnika,[13] gde je zaposela položaje i osigurala se u pravcu Škofje Loke, Govejeka i Medvoda. Za taj dan naše su jedinice dobile zadatak da svojim zasedama

' Na karti 1:100.000 nije označena. To je prevoj, 4 km severoistočno od Gorenjih Novaka (istočno od k. 1304).

[9] Sada: Krnice pri Novakih, na karti 1:100.000 nisu obeležene, a nalaze se 2 km jugoistočno od Gorenjih Novaka.

[10] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane; verovatno delovi nastavnog puka »Brandenburg«, koji se od 14. septembra 1944. nalazio na tom području (vidi dok. br. 45).

[11] Vidi dok. br. 58.

[11] Sada: Mlaka nad Lušo.

[13] Zaselak, 6 km zapadno od Medvoda.

blokiraju uporište Sv. Katarinu[14] a ostalim snagama da prodru duboko u Dolomite i da u zasedama sačekuju neprijateljeve patrole. U isto vreme naređeno je da se noću 23/24. IX 1944. izvrši minersko-sabotažna akcija na pruzi Škofja Loka — Medvode.

Dana 24. IX 1944.

Aktivnost naših manevarskih patrola i zaseda od 24 časa do 11 časova dana 24. IV 1944.

1. bataljon je uputio jednu četu sa minerskim vodom na žel. prugu Škofja Loka — Medvode i uspeo da je na 24 mesta minira. Neprijatelj je reagovao na taj način što je reflektorom osvetljavao čitavu prugu, a i vojskom koja je nastupala u streljačkom stroju prema mestu gde su naši minirali prugu. Naši su se za to vreme već bili povukli. Druga četa istog bataljona postavila je zasedu između Topola[15] i Goljeka na Grabcima.[16] Četa je bila u zasedi do 10 časova, a kako nije dočekala nikakvu neprijateljevu patrolu ili kolonu, vratila se u 12 časova u sastav bataljona.

2. bataljon je sa jednom četom i Teškim vodom postavio zasedu na Brezovici.[17] Ova zaseda imala je cilj da izazove neprijatelja iz uporišta na taj način što bi upućivala manje patrole i zasede koje bi zatim neprijatelj počeo da goni svojim patrolama i tako upao u našu zasedu. Pri tome su naši na tri mesta presekli telefonsku liniju, i kada je neprijatelj stigao da je opravi, zaseda je na njega otvorila vatru i ubila 2 neprijateljeva vojnika.

3. bataljon je uputio jednu četu u zasedu na drum Polhov Gradec — Dobrova. Druga zaseda nalazila se na putu ispod sela Hruševa, gde je sačekala neprijateljevu patrolu od 6 ljudi na biciklima te na nju otvorila vatru i nanela joj gubitke od 2 mrtva. Ova četa ponela je sa sobom dosta naše literature koju su borci razdelili civilima i rasturali po drumu.

Dana 25. IX 1944.

Noću 24/25. o. m. cela brigada se iz Osolnika premestila u Zapreval i posela položaje: 1. bataljon u selu Rovte[18] sa osiguranjem prema Sv. Lenartu,[19] Zeleznikima i prema Blegošu; 2 bataljon u selu Četena Ravan sa osiguranjem prema Gorenjoj

[14] Zaselak, 5 km jugozapadno od Medvoda.
[15] Sada: Topol pri Medvodah.
[16] Brdašce, 750 m jugozapadno od Sv. Katarine.
[17] Sada: Brezovica pri Medvodah.
[18] Sada: Rovte v Selški dolini.
[19] Sada: Lenart nad Lušo.

\ asi i Poljanama,-" a 3. bataljon u selu Zapreval sa osiguranjem u pravcu Škofje Loke i Praprotna.

Vojna nastava toga dana nije održana. Samo je čišćeno oružje.

Noću 24'25. IX 1944. grupa od 6 minera otišla je da minira žel. prugu na isti sektor kao i prethodne noći, te je ovu minirala na 20 mesta.

Dana 26. IX 1944.

Brigada je na istim položajima i sa istim osiguranjem.

Održane su vojne vežbe po četama, i to teoretske. U 15 časova cela brigada je krenula iz Zaprevala na sektor Stare Oselice i posela položaje: 1. bataljon na kotama oko Homoveca[21] sa slanjem patrola prema Trebiji, Hotavlju i Kopačnici, 2. bataljon rfizmestio se u blizini Preškara ispod Ermanoveca sa osiguranjem prema Sovodnju, Fužinama i Trebiji, a 3. bataljon je zaposeo položaje kod Jezeršeka sa osiguranjem prema Hotavlju — Gorenjoj Vasi i dolini Kopačnice.

Dana 27. IX 1944.

Brigada se nalazila na istim položajima i sa istim osiguranjem.

Vojna nastava nije održana. Cišćeno je oružje. U 13 časova vratili su se drugovi iz MS[22] akcije na pruzi između Podnarta i Zg. Besnice. Uništili su 24 šine.

Dana 28. IX 1944,

Cela brigada premestila se sa sektora Stare Oselice na Zirovski vrh,[23] gde je zaposela položaje u blizini [kuće] seljaka Planinšeka sa osiguranjem prema Gorenjoj Vasi, Kladju i Novoj Vasi,[24] te upućivanjem patrola drumom Lučine — Trata[25] — Bukovec i prema Golom vrhu.

Vojne nastave nije bilo jer se ljudstvo pripremalo za dalji pokret i za nove zadatke.

2. četa II bataljona je noću 27/28. IX 1944. demonstrativno napala uporište Lučine. Ovoj četi priključen je i teški vod sa

[20] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.
[21] Posed, 4 km zapadno od Gorenje Vasi.
" minersko-sabotažne
[2S] Brigada je tu došla postupajući po naređenju Štaba 31. NO divizije od 27. septembra 1944 (vidi dok. br. 67).
[24] Sada: Nova Vas pri Zireh.
[25] Odnosi se na s. Tratu kod Gorenje Vasi. Ona je posle oslobođenja priključena selu Gorenjoj Vasi.

mitraljezom »breda« i lakim minobacačem. Zauzeli su položaje severoistočno od uporišta i na njega otvorili vatru iz automatskog oružja i pušaka koja je trajala 30 minuta. Neprijatelj je reagovao samo sa nekoliko hitaca iz pušaka.

Dana 29. IX 1944.

Noću 28/29. 9. 1944. naše jedinice trebalo je da izvrše napad na četnička uporišta Zažar i Kogel.[26]

Za napad na Zažar određeni su 2. i 3. bataljon, i to na taj način što bi 2. bataljon napadao uporište sa severne a 3. bataljon sa južne strane. Za izvršenje ovog zadatka bataljoni su krenuli .sa Zirovskog vrha u 17 časova 28. 9. 1944. i stigli na određene položaje u 1 čas dana 29. 9. 1944.

1. bataljon je dobio zadatak da napadne uporište Kogel. Za izvršenje ovog zadatka određena je jedna četa sa jednim mitraljezom koji joj je bio dodeljen iz Teškog voda, dok je druga četa posela položaje na Golom vrhu s ciljem obezbeđenja povratka bataljona na svoje ranije položaje. Jedan vod ove čete imao je zadatak da demonstrativno napadne uporište Suhi Dol.[27] Četa koja je imala da napadne Kogel krenula je takođe u 17 časova i stigla na određeno mesto u 1.30 časova 29.9. 1944.

Prema podacima koje smo pre polaska primili trebalo je da se u Kogelu nalazi oko 25 ljudi koji su bili smešteni u jednoj kući. Međutim, situacija se promenila tako što su se četnici iz Zažara povukli pa su se svi koncentrisali na položajima oko Kogla. Prilikom napada na uporište Kogel bataljon je svoje snage rasporedio ovako: jedan vod nastupao je sa severne a drugi sa južne strane. Grupe bombaša privukle su se prvim neprijateljevim rovovima i neprijatelja bombama prinudile na povlačenje. Zatim se neprijatelj povukao prema kućama koje se nalaze na severnoj strani Kogla. Naši borci su nastavili nastupanje prema ovim kućama i otpočeli da bacaju bombe u same zgrade. Videči da su mu leđa slobodna, neprijatelj se odmah prikupio i bombama napao naše grupe bombaša koje su se povukle. Zatim je iz jednog teškog i iz lakih minobacača počeo da dejstvuje na naše položaje. Napominjemo uz to da je situacija bila veoma teška zbog toga što je vladao mrkli mrak koji je još više onemogućavao orijentaciju naših grupa kojima je ionako teren bio nepoznat.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

Neprijateljevi gubici: broj poginulih i ranjenih neprijateljevih vojnika nije utvrđen. Prema podacima koje smo naknadno primili poginula su 3 četnika i isto toliko bilo ih je ranjeno.

[26] **Zaselak, 5 km zapadno od Horjula.**
[27] **Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina.**

Utrošena municija: 120 metaka za puškomitraljez »bredu«. 80 za puške, 500 metaka za »bren« nedostaje jer se ova municija nalazi kod ona tri druga koji su nestali.

Zaplenjeno: u Zažaru 21 grlo stoke
2 konja

Uništeno: u Zažaru zapaljena škola (uporište).

Bataljoni su se vratili iz akcije u 10 časova i poseli nove položaje, i to: 1. bataljon se nalazi iznad Sv. Antona[28] te vrši osiguranje u pravcu Gorenje Vasi a istovremeno kontroliše i drum Gorenja Vas — Lučine.

2. bataljon se nalazi severno od Kočara te se njegov streljački stroj proteže sve do kote 587 i vrši osiguranje druma Gorenja Vas — Fužine.

3. bataljon nalazi se severno od Kladja u rezervi. Patrole upućuje prema Zirima.

Stab brigade i prateća četa nalaze se kod 3. bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, kapetan
Vrhunec Oto Blaž
Blaž

Operativni oficir, poručnik:
Kesič Franko Cene
Fr. Kesič Cene

[86] **Sada: Zirovski Vrh nad Gorenjo Vasjo.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 12. SLOVENAČKE NO BRIGADE OD 30. SEPTEMBRA 1944. ŠTABU 15. NO DIVIZIJE O AKTIVNOSTI U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA«

STAB XU **SNOB** Koncept*
Položaj, 30. IX 1944.
Operativni oficir

ŠTABU XV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativnom odseku

Na položaju

15-dnevni operativni izveštaj od 15. IX 1944. do 30. IX 1944.

1.— Situacija: Naša brigada raspoređena je na položajima na sektoru južno od Novog Mesta. U toku 15 dana nismo ih menjali. Sa istim zadatkom ostali smo na istom sektoru.

a) Položaj neprijatelja odnosno njegovih uporišta: Novo Mesto 850 be-ga i 880 Nemaca. Naoružanje: 9 topova[3] i veća količina automatskog oružja. Nešto snaga imaju izvan Novog Mesta, u Šmihelu,[4] kao predstražu. Radi vršenja ispada na sektor naše brigade dolaze iz obližnjih uporišta Mačkoveca,[5] Lešnice, Št. Petera,® Kronova i Št. Jerneja." Ukupna jačina ovih uporišta iznosi 250 be-ga.[8] Naoružani su s nekoliko teških i lakih

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 190 III.

[1] Dopisano olovkom. Na pojedinim pnmercima dokumenata koji su ostavljani za arhivu sopstvenog Štaba stavljana je ovakva oznaka.

[3] Dopisano mastiljavom olovkom.

[4] Sada: Smihel pri Novem Mestu.

[5] Sada: Mačkovec pod Trško Goro.

[s] Sada: Otočec.

[7] Sada: Šentjernej.

[8] Za područje sreza Novo Mesto postojala je Grupa za zaštitu sreza Novo Mesto. Ova Grupa, sa Štabom u Novom Mestu, imala je 30. septembra u svom sastavu sledeče posadne čete slovenačkih domobranaca raspoređene u ovim uporištima: Novom Mestu — 38-mu, 40-tu, 52-gu, 53-ću, 54-tu i Stabnu četu (formirana 12. septembra); Lešnici — 37. posadnu četu sa jednim vodom u St. Petru [Otočec]; Beloj Cerkvi — 51. posadnu četu; Stranjama [Stranje pri Skocjanu], Cučjoj Mlaki. Dobravi (Dobrava pri Skocjanu) — 56. posadnu četu; St. Jerneju [Šentjernej] — 34. posadnu četu; Kostanjevici — 36. posadnu četu i u Tržišču — 35. posadnu četu. U organizacijskom pogledu u Grupu za zaštitu sreza Novo Mesto potpadao je i 4. bataljon slovenačkih domobranaca sa 31-om, 32-om, 39-om i Teškom četom, stacioniran u St. Vidu [Šentvid pri Stični]. Od nemačkih snaga u Novom Mestu nalazili su se delovi 1. bataljona i 13. oklopne čete 14. SS policijskog#puka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/1II i 299/III.)

minobacača i automatskim oružjem. Za vreme ispada na sektor naše brigade neprijatelj snažno tuče iz topova koje razmešta na brdu zapadno od Smihela. U poslednjem ispadu prema Uršnim Selima upotrebio je jedan tenk i dve autoblinde za tučenje naših položaja. Naše snage su raspoređene severozapadno, severno, severoistočno i jugoistočno od sela Podgrada. Minobacačka baterija nalazi se na položajima severoistočno od kote 540. Da suzbijemo uticaj neprijateljevih položaja odnosno njegovu kontrolu sektora naše brigade upućujemo bojne patrole jačine jednog voda radi demonstrativnog napada neposredno pred same blokove i stalno patrolama kontrolišemo sve do Poganca, Slatnika, Tolstog Vrha i Orehovice te jugozapadno od Poganca do Ruperč Vrha i Mraševa. Zatim kontrolišemo i Gorjance do pilane. Pod prismotrom je i uporište St. Jernej. Prilikom neprijateljevih ispada na naše položaje mi sa jedinicama manevrišemo po ćelom sektoru brigade. Nakon završenih borbi jedinice zaposedaju stare položaje.

b) U pogledu konfiguracije zemljišta gde se nalaze položaji teren je bio pogodan za borbu jer je prilično brdovito i postoje dobre visinske tačke. Sto se tiče pošumljenosti, teren je delimično povoljan i za nas i za neprijatelja. U vezi sa mogućnošću manevrisanja jedinicama veoma je pogodan i ima dobru pozadinu. Uticaj zemljišta na akcije je u tome što postoji mnogo prikrivenih puteva i jaruga, što omogućava neprijatelju da podilazi našim položajima.

c) Godišnje doba uticalo je tako što je nastupila jesen a borci imaju lošu odeću i obuću, nekolicina je čak bez cipela. Na patrolnu i stražarsku službu uticalo je utoliko što brigada treba da kontroliše veliki sektor. Sto se tiče ostalog, stanje je dobro jer dozvoljava upotrebu svakovrsnog oružja.

d) Vremenski uslovi bili su još kako-tako zadovoljavajući, samo je poslednjih dana padala kiša i u jutarnjim časovima bilo je magle po dolinama. Za poslednjih 15 dana ovo nije imalo uticaja na akcije.

e) U pogledu akcija odnosno napada neprijatelja na brigadu za tih 15 dana pokazalo se da bojne patrole i pojedini stražari ispoljavaju premalo budnosti i svesti. Dokaz je to što se neprijatelj neopaženo približavao našim položajima, što je veoma uticalo na vojna dejstva. Ovo se dešavalo zbog toga što su borci slabo obučeni za borbu. Brigada nije imala pokreta. Pošto imaju lošu odeću i obuću, a neki su čak i bez cipela, ovo veoma utiče na borce koji se nalaze u patrolnim službama. Sto se tiče boravka na terenu stanje je prilično teško jer nemamo opreme za borce. Pošto se borci moraju nalaziti na položajima, pružamo im što je god moguće više uslova za boravak. U vezi sa izviđanjem i bezbednošću stalno smo kontrolisali vršenje slu-

žbe i poučavali borce odnosno upoznavali ih sa neprijateljevom taktikom koju je ovaj za poslednjih 15 dana primenjivao.

2.— *Plan Štaba:* Od Štaba divizije primili smo zadatak da sa južne strane blokiramo Novo Mesto. U pogledu planova za akcije ili za slučaj napada na naše položaje, sami izrađujemo iste. Najjače udare zadajemo neprijatelju manevrisanjem za vreme borbe. Ovo se u poslednjih 15 dana veoma dobro pokazalo. Samoinicijativno smo vršili samo lokalne demonstrativne napade na neprijateljeve otporne tačke. Za vreme neprijateljevih napada na sektor naše brigade detaljno smo proradili neprijateljevu taktiku da bi se njome ubuduće koristili. Uostalom Stab brigade svakodnevno izrađuje plan za dejstvo sledećeg dana.

3.— *Operacije naše brigade:* 15. IX 1944. naša brigada je vršila demonstrativni napad na otporne tačke u Novom Mestu i Zabjoj Vasi a istovremeno su mineri polagali mine između Žabje Vasi, Cikave, Gotne Vasi i Grma.

16. IX 1944. Naša brigada nije izvodila nikakve akcije.

17. IX 1944. Oko 6 časova ujutro neprijatelj jačine 200 ljudi nastupao je u dve kolone prema položajima III bataljona. Bataljon se nalazio na ivici šume južno od Mihoveca. Nakon kraće borbe neprijatelj se u panici povukao u svoje polazne tačke. Gubici neprijatelja u ovoj borbi bili su: 7 mrtvih, 1 zarobljen i veći broj ranjenih. Zaplenili smo jednu pušku i 950 metaka. Naši gubici iznosili su: 3 mrtva i 2 ranjena. Izgubili smo 3 puške. Za vreme napada neprijatelj je artiljerijom snažno tukao naše položaje.

18. 19. i 20. IX 1944. nije bilo akcija odnosno napada na naše položaje.

21. IX 1944. Oko 7 časova ujutro neprijatelj je izvršio ispad do Uršnih Sela s namerom da pljačka civilno stanovništvo. Neprijatelj je nastupao u tri kolone jačine 800 ljudi s jednim lakim tenkom, jednim oklopnim automobilom i dva kamiona. Kad je neprijatelj stigao do minskog polja pokupio je mine. Uprkos pažljivom radu iedna je mina eksplodirala i nanela mu gubitke od dva mrtva i tri ranjena. Motorizacija je stigla do škole u Birčnoj Vasi. Kolonu koja je imala zadatak da štiti glavnu kolonu napale su naše jedinice i nakon kraće borbe oterale je ka Birčnoj Vasi. Zatim je stigla kolona iz Uršnih Sela. Odmah su upućene dve čete protiv neprijatelja, ali se ovai već ranije povukao na svoje polazne položaje. Neprijateljevi gubici u ovoj borbi iznose 13 mrtvih i veći broj ranjenih. Drugi vojni materijal nismo zaplenili. Naši gubici iznose tri ranjena. Od oružja i vojnog materijala nismo ništa izgubili. Za vreme borbe kao i posle borbe neprijatelj je neko vreme snažno tukao položaje III bataljona.

22. IX 1944. Brigada nije imala sukoba sa neprijateljem.

23. IX 1944. Oko 12 časova stigla je neprijateljeva patrola nepoznate jačine u Stranski Vas. Naišla je na našu patrolu. Cim ga je patrola primetila, odmah ga je napala. Neprijatelj se smesta povukao na polazne položaje. Gubitaka ni na neprijateljevoj ni na našoj strani nije bilo.

24, 25, 26. i 27. IX 1944. brigada nije imala akcija ni patrolnih sukoba.

28. IX 1944. Za vreme kontrolisanja terena Vrhe[9] — Gabrje bojnim patrolama naša patrola naišla je na neprijateljevu kolonu jačine 60 ljudi naoružanih lakim oružjem i odmah je napala. Neprijatelj je smesta odgovorio snažnom vatrom i bacao ručne bombe. Kako je neprijatelj bio iznenađen, za kratko vreme se povukao u polazno uporište.[10]

29. i 30. IX 1944. brigada nije izvodila akcije.

4.— *Neprijateljevi i naši gubici:* Za proteklih 15 dana neprijatelj je imao sledeče gubitke: 20 mrtvih, nekoliko ranjenih. Od oružja je izgubio jednu ital. pušku i 950 metaka. Naši gubici u ljudstvu: 3 mrtva i 5 ranjenih, uglavnom od artiljerijske vatre, a od oružja smo izgubili tri puške, dok ostali materijal nismo izgubili.

5.— *Dobre i loše strane akcija odnosno operacija:* Dobre sirane su u tome što dežurni četnih komandi, štabovi bataljona i članovi Štaba brigade stalno vrše kontrolu u ranim jutarnjim časovima kako ne bi došlo do iznenađenja. Imamo dobru izvidnicu na visinskoj tačci kao i telefonsku vezu sa svim jedinicama koje se nalaze na položajima. Slabe strane su u tome što . . . više puta dolazi do pokazivanja rasporeda naših jedinica. I naša obaveštajna služba nije usavršena kao što bi trebalo da bude i ne dostavlja tačne podatke o neprijatelju i njegovim pokretima.

6.— *Minerstvo i eksploziv:* Izveštavamo: Ako se ukaže potreba za miniranje drumova dolaze mineri iz divizije i zatim se vraćaju u svoju jedinicu. Eksploziva brigada nema.

7.— *Artiljerijske i minobacačke jedinice:* Pošto minobacačka baterija nije popunjena po novoj formaciji, do sada nije mnogo korišćena u akcijama, sem što je za poslednjih 15 dana izbacila nekoliko mina. U svom sastavu ima dva teška minobacača.

8.— *Brojno stanje:* Vidi prilog![11]

9.— *Skladišta oružja i municije:* Vidi prilog![11]'

10.— *Najnužnije potrebe od saveznika:* Najpotrebnije nam je 200 kompletnih odela sa rubljem, zatim ćebad i šinjeli, 150

• Odnosi se na Vrhe pri Dolžu.

[10] Potpunije o borbama 12. slovenačke NO brigade i angažovanim neprijateljskim snagama u ovom periodu vidi dok. br. 118.

" i [15] Ove priloge redakcija nije pronašla.

pari cipela i čarapa. Preko bi nam bilo potrebno i nešto automatskog oružja (automata).

11.— *Naša i neprijateljeva taktika:* Taktika neprijatelja poslednjih dana sastojala se u tome da iznenadi naše jedinice. Koristio se pokretima u ranim jutarnjim časovima prema našim položajima. Preduzimao je i juriše, a kako mu ovi nisu uspevali, to se u najvećoj panici povlačio. Ispade je preduzimao uglavnom jačim snagama. Naša taktika sastoji se u tome da upućujemo bojne patrole do ispred samih neprijateljevih uporišta, da napadaju neprijatelja i time omoguće da ga naše jedinice sačekaju na položajima, a delom snaga da manevrisanjem na terenu nanosimo neprijatelju veće gubitke nego što bi to postigli frontalnom borbom. Snažnom artiljerijskom vatrom neprijatelj podržava nastupanje ka našim položajima.

12.— *Kritički osvrt na naše operacije:* Kritika našeg dejstva sastoji se u tome, što je opšta pojava, da naše jedinice zbog nedovoljne odeće i obuće, nedostatka vojnog i političkog obrazovanja i boljih uslova za smeštaj [pokazuju nedovoljnu aktivnost]. Više puta je neprijatelj imao uspeha i zbog toga što smo suviše malo pažnje poklanjali konspiraciji.

13.— *Razno:* Predloge za akcije odnosno za operacije za sada ne možemo dostaviti jer zaposedamo položaje radi blokade Novog Mesta. Zbog nepravilnog rukovanja oružjem i bombama jedan drug se ranio u nogu a jedan je povredio ruke. Oba druga su upućena u bolnicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — poručnik: Operativni oficir — poručnik:
Jožef Močilnikar

M. P.

PREGLED BROJNOG STANJA LJUDSTVA. ORUŽJA. MUNICIJE I STOKE U JEDINICAMA I USTANOVAMA NOV I PO SLOVENIJE OD 1. OKTOBRA 1944. GODINE[1]

PREGLED BROJNOG STANJA

ljudstva, oružja, municije i stoke NOV i POS

		Naoružanje														Municija														
		Topovi														Topovi											Konji			
	Ljudstvo	Haubice	Poljski	Brdski	Protivtenkovski	Protivavionski	Teški minobacač	Laki minobacač	Mitraljezi	Puškomitraljezi	Automati	Puške	Protivtenkovske puške	Pištolji	Bombe	Haubička	Poljska	Brdska	Protivtenkovska	Protivavionska	Za teške minobacače	Za lake minobacače	Za mitraljeze	Za puškomitraljeze	Za automate i pištolje	Za protivtenk. puške	Za puške	Jahači	Tegleći	Tovarni i mule	PRIMEDBA
Glavni štab NOV i POS	227									2	44	71		78	66									700	7720		2550				
XX brigada	811							3	2	37	104	929	1	96	783							218	1085	15780	10983	98	29992	22	7	8	
Skladišni vod	29									1		22			48									306			1400				
Radionice	325									4		219		37	223									1140	764		9185				
Bolnice	838									24	20	445		119	729									11400	3000		21250	5	13	27	
Oficirska škola	497			1	1		1	1	3	11	43	287	2	108	377			60	7		38	66	3900	7580	7000	30	15834		5	2	
	2727			1	1		1	4	5	79	211	1973	3	438	2226			60	7		38	284	4985	26900[2]	29467	128	80212	27	25	37	
Štab korpusa	316								3	13	46	205		51	224								1602	3000	6245		9985	23*	47	8	*2 konja iz inž. brigade
XV divizija	2584						7	28	25	152	55	1919	19	197	4573						361	781	27120	95710	8691	1525	63564	27	11	127	
XVIII divizija	2361*						8	15	20	115	67	123 1299 1422	11	251	200 1843						166	200 1088 170	25325	17000 57440 16000	11083	978	10000 87495	13	1	76	*Ubrojen i Istarski odred
I artiljerijska brigada	371	3	4	3	1		1	3	4	18	12	307	1	42	911	393	1296		44		23	114	6620	10250	2534	68	22058	9	69	11	
Dopunski bataljon	555								1	7	8	239		28	44								1200	6800	945		4100				
Belokranjski odred	443							1	6	31	21	217	3	59								35	6977	12413	2123	154	4100			18	
Dolenjski odred	399							2	2	25	8	233		11	158							120		4060	1087		9718	1	2	3	
Notranjski odred	1046						1	3	10	31	8	397	2	35	1034						33	251	11260	22040	2858	87	19750	4		11	
Kda. Belokranjskog voj. područja	840							1		9	5	339		36									400	2085	277		9079	4	54	3	
Kda. Dolenjskog voj. područja	669								1	10	2	227		35	146								580	2900	974		8610	3	28		
Kda. Istarskog voj. područja	465									16	13	350		80	526									4050	2931		13930	2	13	5	
Kda. Notranjskog voj. područja	519									13	4	351		47	408									4240	1076		13199		24	4	
	10568	3	4	3	1		16[3]	45[4]	64[5]	424[6]	249	6083[7]	36	872	10622[8]	393	1296		44		603*	2399[9]	73992[10]	226594[11]	39878[12]	2812	33685[13]	82[14]	202[15]	270[16]	*120 za minobacač 63 mm
Štab korpusa	567							2	2	13	27	266	1	76	600							74	1200	1680	4630	100	22150				Ovo su stari podaci traženo radiogramom. Nove podatke još nismo primili
XXX divizija	2962						4	12	24	161	175	1979	19	282	843						49	322	10930	30340	32243	786	75106	4	4	20	
XXXI divizija	1917						5	8	16	83	62	988	19	137	1464						65	126	13805	18818	9070	1212	73100	2	4	20	
Dolomitski odred	289							1	1	13	15	219	1	32	315							6	600	3280	2824	57	9279				
Škofjeloški odred	270							1	4	17	3	138	2	9								16	1600	4500	530	120	4520				
Kokrški odred	670							1	7	32	24	360	2	44	587							24	1780	14082	3446	185	21199				
Jeseniško-bohinjski odred	234								2	14	2	138	2	3									700	3500	330	120	5130				
I artiljerijska brigada	350	2		2	4				2	11	10	219		24		51		122	72				236	838	1191		9272				
C. V. B.[17]	359								2	10	3	88		13	220									920	610		512				
Voina oblast IX korpusa	1710									24	33	686		130	900									6840	5373		28398				
Ustanove IX korpusa (radionice)	173											15	2	6	15										500		660				

PREGLED BROJNOG STANJA LJUDSTVA, ORUŽJA, MUNICIJE I STOKE U JEDINICAMA I USTANOVAMA NOV I PO SLOVENIJE OD 1. OKTOBRA 1944. GODINE'

PREGLED BROJNOG STANJA
ljudstva, oružja, municije i stoke NOV i POS

Redni broj			Ljudstvo	Naoružanje													Municija											
				Topovi													Topovi											
				Haubice	Poljski	Brdski	Protivtenkovski	Protivavionski	Teški minobacač	Laki minobacač	Mitraljezi	Puškomitraljezi	Automati	Puške	Protivtenkovske puške	Pištolji	Bombe	Haubička	Poljska	Brdska	Protivtenkovska	Protivavionska	Za teške minobacače	Za lake minobacače	Za mitraljeze	Za puškomitraljeze	Za automate i pištolje	Za protivtenk. puške	Za puške	Jahači
	Glavni štab NOV i POS	Glavni štab NOV i POS	227									2	44	71		78	66									700	7720		2550	
		XX brigada	811							3	2	37	104	929	1	96	783							218	1085	15780	10983	98	29992	2
		Skladišni vod	29									1		22			48									306			1400	
		Radionice	325									4		219		37	223									1140	764		9185	
		Bolnice	838									24	20	445		119	729									11400	3000		21250	
		Oficirska škola	497			1	1		1	1	3	11	43	287	2	108	377			60	7		38	66	3900	7580	7000	30	15834	
1	Ukupno		2727			1	1		1	4	5	79	211	1973	3	438	2226			60	7		38	284	4985	26900[2]	29467	128	80212	2
	VII korpus	Štab korpusa	316								3	13	46	205		51	224								1602	3000	6245		9985	2
		XV divizija	2584						7	28	25	152	55	1919	19	197	4573						361	781	27120	95710	8691	1525	63564	2
		XVIII divizija	2361*						8	15	20	115	67	123 1299 1422	11	251	200 1843						166	200 1088 170	25325	17000 57440 16000	11083	978	10000 87495	1
		I artiljerijska brigada	371	3	4	3	1		1	3	4	18	12	307	1	42	911	393	1296		44		23	114	6620	10250	2534	68	22058	
		Dopunski bataljon	555								1	7	8	239		28	44								1200	6800	945		4100	
		Belokranjski odred	443							1	6	31	21	217	3	59								35	6977	12413	2123	154	4100	
		Dolenjski odred	399							2	2	25	8	233		11	158							120		4060	1087		9718	
		Notranjski odred	1046						1	3	10	31	8	397	2	35	1034						33	251	11260	22040	2858	87	19750	
		Kda. Belokranjskog voj. područja	840							1		9	5	339		36									400	2085	277		9079	
		Kda. Dolenjskog voj. područja	669								1	10	2	227		35	146								580	2900	974		8610	
		Kda. Istarskog voj. područja	465									16	13	350		80	526									4050	2931		13930	
		Kda. Notranjskog voj. područja	519									13	4	351		47	408									4240	1076		13199	
2	Ukupno		10568	3	4	3	1		16[3]	45[4]	64[5]	424[6]	249	6083[7]	36	872	10622[8]	393	1296		44		603*	2399[9]	73992[10]	226594[11]	39878[12]	2812	336858[13]	82
	IX korpus	Štab korpusa	567							2	2	13	27	266	1	76	600							74	1200	1680	4630	100	22150	
		XXX divizija	2962						4	12	24	161	175	1979	19	282	843						49	322	10930	30340	32243	786	75106	
		XXXI divizija	1917						5	8	16	83	62	988	19	137	1464						65	126	13805	18818	9070	1212	73100	
		Dolomitski odred	289							1	1	13	15	219	1	32	315							6	600	3280	2824	57	9279	
		Škofjeloški odred	270							1	4	17	3	138	2	9								16	1600	4500	530	120	4520	
		Kokrški odred	670							1	7	32	24	360	2	44	587							24	1780	14082	3446	185	21199	
		Jeseniško-bohinjski odred	234								2	14	2	138	2	3									700	3500	330	120	5130	
		I artiljerijska brigada	350	2		2	4				2	11	10	219		24		51		122	72				236	838	1191		9272	
		C. V. B.[17]	359								2	10	3	88		13	220									920	610		512	
		Vojna oblast IX korpusa	1710									24	33	686		130	900									6840	5373		28398	
		Ustanove IX korpusa (radionice)	173											15	2	6	15										500		660	

														1422										170		16000								
	VII korpus	I artiljerijska brigada	371	3	4	3	1		1	3	4	18	12	307	1	42	911	393	1296		44		23	114	6620	10250	2534	68	22058	9	69	11	
		Dopunski bataljon	555								1	7	8	239		28	44								1200	6800	945		4100				
		Belokranjski odred	443							1	6	31	21	217	3	59								35	6977	12413	2123	154	4100			18	
		Dolenjski odred	399							2	2	25	8	233		11	158							120		4060	1087		9718	1	2	3	
		Notranjski odred	1046						1	3	10	31	8	397	2	35	1034						33	251	11260	22040	2858	87	19750	4		11	
		Kda. Belokranjskog voj. područja	840							1		9	5	339		36									400	2085	277		9079	4	54	3	
		Kda. Dolenjskog voj. područja	669								1	10	2	227		35	146								580	2900	974		8610	3	28		
		Kda. Istarskog voj. područja	465									16	13	350		80	526									4050	2931		13930	2	13	5	
		Kda. Notranjskog voj. područja	519									13	4	351		47	408									4240	1076		13199		24	4	
2	Ukupno		10568	3	4	3	1		16[3]	45[4]	64[5]	424[6]	249	6083[7]	36	872	10622[8]	393	1296		44		603*	2399[9]	73992[10]	226594[11]	39878[12]	2812	33685[8][13]	82[14]	202[15]	270[16]	*120 za m 63 mm
	IX korpus	Štab korpusa	567							2	2	13	27	266	1	76	600							74	1200	1680	4630	100	22150				Ovo su star traženo radi Nove podat primili
		XXX divizija	2962						4	12	24	161	175	1979	19	282	843						49	322	10930	30340	32243	786	75106	4	4	20	
		XXXI divizija	1917						5	8	16	83	62	988	19	137	1464						65	126	13805	18818	9070	1212	73100	2	4	20	
		Dolomitski odred	289							1	1	13	15	219	1	32	315							6	600	3280	2824	57	9279				
		Škofjeloški odred	270							1	4	17	3	138	2	9								16	1600	4500	530	120	4520				
		Kokrški odred	670							1	7	32	24	360	2	44	587							24	1780	14082	3446	185	21199				
		Jeseniško-bohinjski odred	234								2	14	2	138	2	3									700	3500	330	120	5130				
		I artiljerijska brigada	350	2		2	4				2	11	10	219		24		51		122	72				236	838	1191		9272				
		C. V. B.[17]	359								2	10	3	88		13	220									920	610		512				
		Vojna oblast IX korpusa	1710									24	33	686		130	900									6840	5373		28398				
		Ustanove IX korpusa (radionice)	173											15	2	6	15										500		660				
3	Ukupno		9501	2		2	4		9	25	60	378	341[18]	5100[19]	48	788[20]	4959[21]	51		122	72		114	568[22]	33601[23]	103298[24]	60421[25]	2580	249456[26]	6	8	40	
	IV operativna zona	Štab zone	424*								1	5	79	225		59	48								1000	2130	9255		7944	12		13	*131 pito škole
		XIV divizija	1971							11	8	85	110	739	4	162	380							133	4120	38006	17763	217	32979	17	1	39	
		VI SNOUB „Slavko Šlander“	782			1				7	1	43	55	469	4	46	218			50				101	1260	27830	14168	20	36566	7	4	20	
		XI SNOB „Miloš Zidanšek“	693*						1	4	1	41	69	285	3	34	169						6	33	350	32403	16071	84	19171	4		8	*39 oper XI. briga
		Kamniško-zasavski odred	388							1		25	19	336		13	293							16		8790	2347		13943	2	4		
		Kozjanski odred	858							2		24	27	333	3	50	227							14		9240	5152	110	8183				
		Grupa koruških odreda: Istočnokoruški odred	446							7		42	169	370	1	135	319							524		25460	12985	45	18950				
		Grupa koruških odreda: Zapadnokoruški odred	320																														
		Pohorski odred	339									10	12	98		35	50									4005	1431		3315	2	4		
		Kda. područja Zg. Savinj. doline	165								1	1	5	56		7									358	210	1150		1860				
		Kda. Moravškog područja	73									3	2	29		3																	
		Bolnice — sanit. osoblje i kurir. stanice	207									2	5	74		31											370		1107				
4	Ukupno		6656[27]			1			1	32	12	281	552	3014	15	575	1713[28]			50			6	821	7088	148044[29]	90692	476	144048	44	13	80	
5			29452[30]	7[31]	4	7	6		27[32]	106	141	1162[33]	1353[34]	16170[35]	102	2673[36]	19520[37]	444	1296	238	123		761	3072[38]	149666[39]	504836[40]	220458[41]	5996	810587[42]	159	248[43]	429[44]	

[1] Kopija originala (pisana mastilom) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33 IV. Original dokumenta dostavljen je Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije kao prilog izveštaju od 30. septembra 1944 (vidi dok. br. 102). Na poledini dokumenta dopisano je mastilom: »1.—X. — 1944«. Brojevi u kolonama su na više mesta ispravljeni. U ovom pregledu nisu prikazani podaci o brojnom stanju jedinica VDV i Narodne zaštite.

[2] Pogrešno sabrano; treba: 36.906.
[3] Pogrešno sabrano; treba: 17.
[4] Pogrešno sabrano; treba: 63.
[3] Pogrešno sabrano; treba: 72.
o Pogrešno sabrano; treba: 440.
[7] Pogrešno sabrano; treba: 6.206.
Pogrešno sabrano; treba: 10.067.
Pogrešno sabrano; treba: 2.759.
[0] Pogrešno sabrano; treba: 81.084.
[1] Pogrešno sabrano: treba: 257.988.
[2] Pogrešno sabrano; treba: 40.824.
[s] Pogrešno sabrano; treba: 275.588.
[1] Pogrešno sabrano; treba: 86.
[5] Pogrešno sabrano; treba: 249.
• Pogrešno sabrano; treba: 266.
[7] Centralna vojna bolnica
[s] Pogrešno sabrano; treba: 354.
* Pogrešno sabrano; treba: 5096.
[20] Pogrešno sabrano; treba: 756. '
[21] Pogrešno sabrano; treba: 4944.
[22] Dopisano olovkom : j-dodelj. 5.000.
[23] Pogrešno sabrano; treba: 30.801.
[24] Pogrešno sabrano; treba: 84.798.
[25] Pogrešno sabrano; treba: 60.717.
se Pogrešno sabrano; treba: 249.326.
[27] Pogrešno sabrano; treba: 6.666.
[2S] Pogrešno sabrano; treba: 1.704.
[28] Pogrešno sabrano; treba: 148.074.
[30] Pogrešno sabrano; treba: 29.462.
[31] Pogrešno sabrano; treba: 5.
[32] Pogrešno sabrano; treba: 28.
33 Pogrešno sabrano; treba: 1178.
[34] Pogrešno sabrano; treba: 1366.
35 pogrešno sabrano; treba: 16.289.
[38] Pogrešno sabrano; treba: 2641.
[37] Pogrešno sabrano; treba: 18.941.
[3] Pogrešno sabrano; treba: 4.432.
[s11] Pogrešno sabrano; treba: 124.108.
40 Pogrešno sabrano; treba: 527.766.
[41] Pogrešno sabrano; treba: 221.730.
[42] Pogrešno sabrano; treba: 749.174.
[43] Pogrešno sabrano; treba: 295.
[44] Pogrešno sabrano; treba: 423.

																						170		16000							
rijska brigada	371	3	4	3	1		1	3	4	18	12	307	1	42	911	393	1296		44		23	114	6620	10250	2534	68	22058	9	69	11	
ski bataljon	555								1	7	8	239		28	44								1200	6800	945		4100				
njski odred	443							1	6	31	21	217	3	59								35	6977	12413	2123	154	4100			18	
lki odred	399							2	2	25	8	233		11	158							120		4060	1087		9718	1	2	3	
iski odred	1046						1	3	10	31	8	397	2	35	1034						33	251	11260	22040	2858	87	19750	4		11	
elokranjskog voj. područja	840							1		9	5	339		36									400	2085	277		9079	4	54	3	
Dolenjskog voj. područja	669								1	10	2	227		35	146								580	2900	974		8610	3	28		
starskog voj. područja	465									16	13	350		80	526									4050	2931		13930	2	13	5	
Notranjskog voj. područja	519									13	4	351		47	408									4240	1076		13199		24	4	
	10568	3	4	3	1		16[3]	45[4]	64[5]	424[6]	249	6083[7]	36	872	10622[8]	393	1296		44		603*	2399[9]	73992[10]	226594[11]	39878[12]	2812	336858[13]	82[14]	202[15]	270[16]	*120 za minobacač 63 mm
orpusa	567							2	2	13	27	266	1	76	600							74	1200	1680	4630	100	22150				Ovo su stari podaci traženo radiogramom. Nove podatke još nismo primili
livizija	2962						4	12	24	161	175	1979	19	282	843						49	322	10930	30340	32243	786	75106	4	4	20	
divizija	1917						5	8	16	83	62	988	19	137	1464						65	126	13805	18818	9070	1212	73100	2	4	20	
tski odred	289							1	1	13	15	219	1	32	315							6	600	3280	2824	57	9279				
pški odred	270							1	4	17	3	138	2	9								16	1600	4500	530	120	4520				
i odred	670							1	7	32	24	360	2	44	587							24	1780	14082	3446	185	21199				
ko-bohinjski odred	234								2	14	2	138	2	3									700	3500	330	120	5130				
erijska brigada	350	2		2	4				2	11	10	219		24		51		122	72				236	838	1191		9272				
B.[17]	359								2	10	3	88		13	220									920	610		512				
oblast IX korpusa	1710									24	33	686		130	900									6840	5373		28398				
ve IX korpusa (radionice)	173											15	2	6	15										500		660				
	9501	2		2	4		9	25	60	378	341[18]	5100[19]	48	788[20]	4959[21]	51		122	72		114	568[22]	33601[23]	103298[24]	60421[25]	2580	249456[26]	6	8	40	
one	424*								1	5	79	225		59	48								1000	2130	9255		7944	12		13	*131 pitomac podof. škole
ivizija	1971							11	8	85	110	739	4	162	380							133	4120	38006	17763	217	32979	17	1	39	
OUB „Slavko Šlander“	782			1				7	1	43	55	469	4	46	218			50				101	1260	27830	14168	20	36566	7	4	20	
OB „Miloš Zidanšek“	693*						1	4	1	41	69	285	3	34	169						6	33	350	32403	16071	84	19171	4		8	*39 oper. štab VI. i XI. brigade
ško-zasavski odred	388							1		25	19	336		13	293							16		8790	2347		13943	2	4		
ski odred	858							2		24	27	333	3	50	227							14		9240	5152	110	8183				
h Istočnokoruški odred	446							7		42	169	370	1	135	319							524		25460	12985	45	18950				
h Zapadnokoruški odred	320																														
ski odred	339									10	12	98		35	50									4005	1431		3315	2	4		
područja Zg. Savinj. doline	165								1	1	5	56		7									358	210	1150		1860				
Moravškog područja	73									3	2	29		3																	
— sanit. osoblje i kurir. stanice	207									2	5	74		31											370		1107				
	6656[27]			1			1	32	12	281	552	3014	15	575	1713[28]			50			6	821	7088	148044[29]	90692	476	144048	44	13	80	
	29452[30]	7[31]	4	7	6		27[32]	106	141	1162[33]	1353[34]	16170[35]	102	2673[36]	19520[37]	444	1296	238	123		761	3072[38]	149666[39]	504836[40]	220458[41]	5996	810587[42]	159	248[43]	429[44]	

sana mastilom) u Arhivu IZDG u Ljubljani, ta dostavljen je Vrhovnom štabu NOV i PO taju od 30. septembra 1944 (vidi dok. br. 102). isano je mastilom: »1.—X. — 1944«. Brojevi u ispravljeni. U ovom pregledu nisu prikazani iinica VDV i Narodne zaštite,
reba: 36.906.
reba: 17.
reba: 63.
reba: 72.
reba: 440.
reba: 6.206.

8 Pogrešno sabrano; treba: 10.067.
9 Pogrešno sabrano; treba: 2.759.
10 Pogrešno sabrano; treba: 81.084.
11 Pogrešno sabrano: treba: 257.988.
12 Pogrešno sabrano; treba: 40.824.
13 Pogrešno sabrano; treba: 275.588.
14 Pogrešno sabrano; treba: 86.
15 Pogrešno sabrano; treba: 249.
16 Pogrešno sabrano; treba: 266.
17 Centralna vojna bolnica
18 Pogrešno sabrano; treba: 354.
19 Pogrešno sabrano; treba: 5096.

20 Pogrešno sabrano; treba: 756.
21 Pogrešno sabrano; treba: 4944.
22 Dopisano olovkom »dodelj. 5.000.
23 Pogrešno sabrano; treba: 30.851.
24 Pogrešno sabrano; treba: 84.798.
25 Pogrešno sabrano; treba: 60.747.
26 Pogrešno sabrano; treba: 249.326.
27 Pogrešno sabrano; treba: 6.666.
28 Pogrešno sabrano; treba: 1.704.
29 Pogrešno sabrano; treba: 148.074.
30 Pogrešno sabrano; treba: 29.462.
31 Pogrešno sabrano; treba: 5.

32 Pogrešno sabrano; treba: 28.
33 Pogrešno sabrano; treba: 1178.
34 Pogrešno sabrano; treba: 1366.
35 Pogrešno sabrano; treba: 16.289.
36 Pogrešno sabrano; treba: 2641.
37 Pogrešno sabrano; treba: 18.941.
38 Pogrešno sabrano; treba: 4.432.
39 Pogrešno sabrano; treba: 124.108.
40 Pogrešno sabrano; treba: 527.766.
41 Pogrešno sabrano; treba: 221.730.
42 Pogrešno sabrano; treba: 749.174.
43 Pogrešno sabrano; treba: 295.
44 Pogrešno sabrano; treba: 423.

BK. 80

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 1. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKCIJAMA U DOLOMITIMA[1]

ŠTAB . oper[2]
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, dana 1. 10. 1944.
Br. 649

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Akcije u Dolomitima:

Otkad su naše jedinice otpočele akcije u Dolomitima, stanje u Dolomitima mnogo se poboljšalo. Otpočeli smo upućivati u Dolomite jače patrole. Kad su se prve patrole vratile, uputili smo odmah druge tako da su se naše patrole stalno nalazile u Dolomitima te su imale zadatak da napadaju belogardističke patrole i rasturaju propagandni materijal. Ove patrole su u početku imale uspeha. Kad je neprijatelj utvrdio da upućujemo samo patrole, počeo je da postavlja zasede. Pri tome je neprijatelju uspelo da razbije nekoliko naših patrola.[3]

Uvideli smo da u Dolomite treba uputiti jače jedinice. Zbog toga smo odredili XXXI diviziju da izvrši prodor u Dolomite s ciljem da delom snaga napadne četnički logor u Samotorici a drugim delom svojih snaga Sv. Katarinu.[4] Napad na Samotoricu delimično je uspeo. Sv. Katarinu nismo napadali jer smo na putu dobili podatke da je snažno utvrđena. Deo divizije koji je imao zadatak da napadne Sv. Katarinu izvršio je rušenje ne žel. pruzi Škofja Loka— Medvode, postavio zasede u Dolomitima i rasturao propagandni materijal.[5]

Posle izvršenih akcija u Dolomitima, naše jedinice vratile su se na polazne položaje. Uz put. dok se divizija vraćala, primili smo depešu da će VII korpus izvršiti akciju na prugu." Mi smo hteli

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22 I. U istom Arhivu nalazi se i kopija originala: f. 222/1.

[1] Dopisano crvenom olovkom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[a] To je bilo u vreme prvog prodora jedinica 31. NO divizije u Dolomite (vidi dok. br. 21. 29. 43 i 52).

[4] Zaselak, 5 km jugozapadno od Medvoda.

[3] To je bio drugi prodor jedinica 31. NO divizije u Dolomite (vidi dok. br. 58, 73, 77. 82. 83. 91 i 92).

*** Odnosi se na napad jedinica 7. korpusa NOVJ na Štampetov most (vidi relaciju Štaba 7. korpusa NOVJ od 23. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111).**

da zadržimo diviziju u Dolomitima, ali je neprijatelj odmah intervenisao pa su se jedinice morale vratiti na polazne položaje. Radi akcije na prugu smo uputili 7. SNOUB, i to na sektor Lučine — Polhov Gradec — Črni Vrh.[7]

Četnik koga smo zarobili na Samotorici izjavio je na saslušanju da se u selu Zažaru nalazi Notranjski četnički odred. Mi smo odmah izvršili napad na Zažar. Kad su naše jedinice stigle do mesta, četnici se više nisu nalazili u selu jer su se odmah posle napada na Samotoricu povukli.[8] Prema do sada primljenim podacima svi četnici se nalaze na Praprotnom Vrhu[9] između Rovta i Sv. Tri Kralja.[10]

XXXI divizija sada se nalazi na Zirovskom vrhu.

Na sve akcije koje smo izvršili u Dolomitima neprijatelj je odmah intervenisao tako da su jedinice, pored dugih marševa, vodile i oštre borbe. Glavne intervencije bile su iz Škofje Loke i Gorenje Vasi. Kao što se vidi, Nemci su veoma zainteresovani z£ Dolomite. Za vreme akcija stiglo je u Gorenju Vas oko 1000 Nemaca koji su izvršili ispad prema Dolomitima. Mi smo hteli da zadržimo XXXI diviziju duže vreme u Dolomitima, ali se ona zbog snažnih intervencija odande morala povući. Duže zadržavanje naših jedinica u Dolomitima sprečava uporište Gorenja Vas, jer su glavne intervencije potekle iz ovog uporišta. XXXI diviziju smo premestili na sektor Žiri, gde pripremamo nove planove. Englezi su nam se ponudili, ukoliko želimo, da dođu i bombarduju pojedina uporišta. Dogovorili smo se da dođu i bombarduju 2 uporišta u Dolomitima. U isto vreme mi ćemo ova uporišta napasti. Imamo pripremljen plan tako da napad izvršimo određenog dana došli oni da bombarduju ili ne.[11] U planu imamo i izvođenje veće akcije na železničku prugu, a kako smo bez eksploziva, za sada to ne možemo izvesti.

Molimo vas da nam što pre pošaljete eksploziv i municiju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
V. Avbelj

Komandant — ppukovnik:
Stane

M. P.

[7] **Odnosi se na Crni Vrh iznad Polhovog Gradca.**

[8] **Napad su izvršile jedinice 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« noću 28-29. septembra 1944 (vidi dok. br. 77).**

[9] **Trebalo bi da piše: Praprotnom Brdu.**

[10] **Sada: Vrh nad Rovtami.**

[11] **Odnosi se na napad na neprijateljevo uporište u Hotedršici (vidi dok. br. 111).**

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 1. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTCINJENIH JEDINICA U SEPTEMBRU[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Br. 627
1. oktobra 1944. g.
Na položaju

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativno odeljenje)

Petnaestodnevni operativni izveštaj IV operativne zone
(Za drugu polovinu meseca septembra)

Situacija:

N^šim jedinicama uspelo je da više ili manje vežu neprijatelja za njegova uporišta. Njegova aktivnost je baš zbog toga mnogo popustila. Sprečeni su ili bar otežani njegovi transporti oružanih snaga na druge sektore fronta jer su uglavnom sve komunikacije, a naročito železničke pruge, porušene i onesposobljene za saobraćaj. Osim toga svi njegovi transporti ugroženi su našim napadima pa je tako prinuđen da se zadrži na sektoru na kome se zatekao.

Usled nekih akcija naših jedinica morao je da napusti svoja uporišta i da svoje snage koncentriše za napade na NOV. Na ovo je bio prinuđen već i radi održavanja morala i ugleda u svojim redovima i kod civilnog stanovništva. Ovakav slučaj bio je prilikom napada na uporišta Mozirje, Letuš, Šmartno ob Paki i Braslovče, gde mu je XI SNOB nakon zauzimanja ovih uporišta nanela naročito osetne gubitke te je poginulo preko 200 neprijateljskih vojnika, što za njega znači brojno stanje jedne jake posade, a naročito i stoga što je to bila policija. I napad jedinica XIV divizije na Kozje te Podčertek kao i na most kod Poganeka izazvali su njegovu reakciju, pri čemu su ga naše jedinice protivnapadima i zasedama uvek odbijale i nanosile mu velike gubitke.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25'I. Broj delovodnika dopisan je mastilom.

U većini slučajeva neprijatelj drži važnija uporišta, uglavnom ona duž komunikacija, koja sada za njega dolaze u obzir i koja čak i ojačava nekim delom i sa be-ga.-[1] Vrši stalne izmene i pregrupisavanja te je njegovu jačinu veoma teško kontrolisati, a naročito i zbog toga što je pojačao kontrolu nad civilnim stanovništvom i njegovim pokretima.

Kao što je već pomenuto, glavninu svojih snaga drži duž komunikacija, kako bi time naše jedinice sprečio da ih uspešno ruše ili pak da bi na taj način ovim snagama omogućio i obezbedio opravku porušenog dela komunikacija.

Zeleznička pruga Ljubljana — Zidani Most prekinuta je već od 1.9. i njome se saobraćaj uopšte ne odvija. Sve ostale pruge pak. ukoliko nisu napadane ili onesposobljene, biće onesposobljene u najskorije vreme tako da neprijatelj neće moći da upućuje transporte svojih snaga preko naše teritorije. Na drumovima su izrađene barikade i zaseke tako da se i ovima ne može u većoj meri služiti.

Za ovo pola meseca primećeno je transportovanje neprijatelja u pravcu Mađarske i istočne Austrije, zbog čega su i naše jedinice dobile određene zadatke radi sprečavanja ovih transporata.

Sem nekoliko izuzetaka neprijatelj u ovom periodu nije prema našim jedinicama upućivao svoje veće jedinice. Zabeležena su samo dva slučaja u to vreme, i to kao reakcija na uništenje uporišta u donjem delu Zgornje Savinjske doline kao i napad savezničke avijacije i naših snaga na most kod Poganeka i Litije. U prvom slučaju borbe su vođene 4 dana te je neprijatelju zbog velike nadmoćnosti i tehničkog naoružanja uspelo da uništena uporišta ponovo zaposedne.

Moral neprijatelja je u nekim jedinicama veoma opao, dok se kod ostalih jedinica, kao kod SS i policije, primećuje još uvek tvrdoglava fanatičnost i čvrsto ubeđenje u njihovu pobedu.

Sa takvim jedinicama napada naše snage samo velikom nadmoćnošću i mnogo boljim tehničkim naoružanjem. Uglavnom se može kazati da izbegava direktnu borbu sa našim jedinicama, već se u poslednje vreme služi čak i čisto partizanskom taktikom. Postavlja zasede, napada na manje patrole i jedinice, a naročito na kurire, brzo se povlačeći kada naiđe na naš otpor, itd.

Stanje na raznim sektorima:

Koruška: Neprijatelj se ne upušta u veće borbe, teren kontroliše patrolama koje se kreću konspirativno. Iz uporišta upu-

[1] **Bela garda; zvaničan naziv u Gorenjskoj: Gorenjsko domobranstvo.**

ćuje patrole uglavnom radi osiguranja kao neku vrstu predstraža onih snaga koje se preko noći obično zadržavaju u blizini uporišta na otvorenom prostoru. Samo kada je mnogo nadmoćniji, nastupa putevima te stupa i u borbu s našim jedinicama.

Koncentracije nije vršio. Ograničio se na čuvanje komunikacija i uporišta. Pooštrio je i kontrolu nad ratnim zarobljenicima i pripadnicima drugih nacionalnosti. Već se primećuje demoralizacija u neprijateljevim redovima i kod civilnog stanovništva. Fanatični germanofili i hitlerovci počeli su da se sele iz nekih mesta u Koruškoj.

Borbenost naših boraca u Koruškoj u vidnom je porastu te se iz akcija vidi njihov uspeh.

Korušku grupu odreda smo u tom periodu reorganizovali u jedan Koruški odred koji će operisati na sektorima gde je do sada dejstvovala grupa. Na sever i preko Drave upućene su nove jedinice, dok su na ovom delu sektora zadržane manje jedinice sa istim ranijim zadacima.[3]

Pohorje: U odnosu na ostale sektore neprijatelj je na tom sektoru bio mnogo aktivniji. Kao što se vidi, Pohorju poklanja veliku pažnju. S vremena na vreme zaposeda sve važnije prolaze i na taj način znatno ometa našu redovnu kurirsku vezu i pokrete kurira, patrola i naših jedinica.

Moravsko: Ovde se situacija nije bitno izmenila. Neprijatelj je bio neaktivan, vršio je samo manje pokrete, ojačavao uporišta i vršio smenu posada.

Zbog opravke porušenih komunikacija izvršio je koncentraciju dela vojske u pojedinim uporištima da bi pod njihovom zaštitom mogao da opravi železničku prugu Zidani Most — Ljubljana. To mu do sada nije uspevalo jer su ga naše jedinice uvek napadale i razbijale ove kolone, tako da pruga do sada još nije opravljena.

Kozje: Na ovom sektoru neprijatelj je još uvek mnogo aktivniji nego na ostalom području. Mnogo mu je stalo do železničke pruge koju kontrolišu jedinice na tom sektoru i nastoji da onemogući vezu naših jedinica na jednoj obali Save sa onima na drugoj, kao i sa onima preko granice. Naše jedinice na tom sektoru bile su ojačane u tom periodu sa 2 brigade XIV divizije koje su u to vreme dejstvovale na tom sektoru[4] i izvršile nekoliko izvanrednih akcija, što je, naravno, izazvalo reakciju koja je pak završena uspešno za naše jedinice.

[3] O rasformiranju Koruške grupe NOP odreda i formiranju Koruškog NOP odreda vidi dok. br. 56, 71 i 74.

[4] Odnosi se na 2. slovenačku NOU brigadu »Ljubo Sercer« i 13. slovenačku NO brigadu »Mirko Bračič« (vidi dok. br. 19).

Oslobođena teritorija. Ovde neprijatelj nije pokazao naročitu aktivnost. U to vreme izvršio je samo jedan napad avijacijom i pri tome uspeo da sruši i zapali samo jedno privatno imanje te ubije 8 ljudi. Kako izgleda, napad je bio usmeren na Stab zone.

Ispade na oslobođenu teritoriju neprijatelj nije izvodio, sem na ono područje koje je oslobođeno našim poslednjim akcijama (Mozirje, Letuš, Šmartno ob Paki). Mozirje i Letuš neprijatelj je napustio kao svoja uporišta ali se ponovo razmestio u Šmartnom ob Paki. Na ovaj predeo prodro je u nekoliko navrata, ali je ovde ostao samo kratko vreme — 1 ili 2 dana, a zatim se ponovo oovukao u svoja polazna uporišta.

Naše jedinice se i dalje pojačavaju te njihova udarna snaga iz dana u dan sve više raste, što se vidi iz brojnih akcija.

Drugih bitnih promena u ovom periodu na našem sektoru nije bilo.

Plan Štaba:

Nastavljeno je s rušenjem komunikacija kako bi se neprijatelju onemogućilo povlačenje ili transportovanje snaga. Neprijatelj je napadan u uporištima i na terenu kako bi se njegova živa sila u što većoj meri uništila, da bi mu se naneli što veći gubici u ljudstvu i materijalu i da bi se pribavilo što više oružja i vojne opreme. Izvođena je potpuna mobilizacija na oslobođenoj teritoriji i u drugim krajevima, gde god je to bilo moguće. Težilo se za povećanjem oslobođene teritorije na kojoj su obrazovana [vojna] područja i komande mesta. Akcije ka severu su pojačane, kako na području Koruške tako i na sektoru Prekmurja.

Od Glavnog štaba primljena su naređenja u pogledu rasformiranja naših odreda, naročito Koruške grupe odreda i Kozjanskog odreda/' Po ovim naređenjima već smo postupili i oba odreda reorganizovali.

U ovom periodu reorganizovana su i [vojna] područja na oslobođenoj teritoriji i ponovo je formirano Kojzansko [vojno] područje.

Operacije naših jedinica:

Naknadno primljeni izveštaji:

Pohorski odred:

14. VIII 1944. odred je pri 2. bataljonu formirao diverzantsku grupu koja je odmah upućena na teren.[6]

[5] **Ova naređenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije redakcija nije pronašla.**

• **Redakcija nije mogla utvrditi sastav, jačinu i kuda je grupa upućena.**

16. VIII 1944. diverzantska grupa odreda bacila je u vazduh teretni voz na žel. stanici Rače—Fram. Voz je izbačen sa koloseka. Saobraćaj je bio obustavljen 24 časa. Isto veče ova grupa je naišla na neprijateljevu patrolu i napala je. Ubijen je 1 neprijateljski vojnik.

18. VIII 1944. diverzantska grupa u Slivnici[7] oborila je stub dalekovoda iz Fale. Stub nije srušen, ali je postavljen na drugo mesto. Te noći struja je bila prekinuta.

22. VIII 1944. minerska grupa minirala je železničku prugu između stanica Limbuša i Bistrice.[8] Pruga je bila minirana na tri mesta. Prekinuta je i telefonska linija i srušeno nekoliko stabala na drum u pravcu Ruša.

25. VIII 1944. U 1 čas diverzantska grupa je minirala železničku prugu na 500 m od stanice Rače—Fram. Na minu je naišao teretni voz i iskočio iz šina. Saobraćaj je na jednom koloseku obustavljen 12 časova, a na drugom 36 časova.

1. bataljon ovog odreda, koji se nalazi na Kozjaku,[9] tih dana je izvršio vojnu akcjju s napadom na uporište Brezno, drumski most preko Drave i na zasedu domaćih izdajnika u blizini ovog mosta u jačini od nekoliko ljudi sa jednim mitraljezom, koja je imala zadatak da sprečava prelazak preko mosta. Jačina neprijatelja u uporištu Brezno iznosila je 4 žandarma i 5 pripadnika landvahe[10] a straža na mostu sastojala se od 3 čoveka, dok je mitraljeska zaseda bila jačine 3 čoveka s mitraljezom. Istovremeno trebalo je srušiti i Potočnikovu pilanu u Breznu. Za napad je određeno 75 naoružanih i 35 nenaoružanih boraca. Napad je otpočeo u 1 čas noću. Bombaši su napali uporište baš dok se smenjivala straža. Nakon nekoliko rafala ubijen je 1 žandarm i 1 pripadnik landvahe. Bombaši su prodrli u uporište, koje su žandarmi već bili napustili. Ono je ručnim bombama do temelja

[7] Odnosi se na Slivnicu pri Mariboru.

[8] Odnosi se na Bistricu pri Limbušu.

*** Na Kozjaku je tada dejstvovao 3. bataljon Pohorskog NOP odreda, a ostala dva bataljona nalazila su se na Pohorju (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 337/IV).**

[10] seoske straže

srušeno. Zaplenjeno je nešto oružja. Odeljenje koje je određeno da napadne i uništi zasedu domaćih izdajnika nije vodilo borbe jer zasede ove noći nije bilo. Stražu na drumskom mostu napalo je jedno odeljenje. Nakon nekoliko hitaca ranjen je jedan stražar a ostala dva su se povukla na drugu stranu mosta ponevši sa sobom i ranjenika. Na drugoj obali Drave bilo je oko 100 nemačkih vojnika koji su odmah otvorili vatru na položaje naših boraca. Borba je trajala pola časa a zatim je odeljenje odstupalo u pravcu Potočnikove pilane koja je radila za potrebe države. S vodom koji je već stigao iz uporišta sada je izvršen istovremeni napad na pilanu koju je obezbeđivala landvahe. Landvahovci su se posakrivali ispod drveta na pilani. Borci su pilanu zapalili i tako pronašli sva četiri landvahovca. Jedna četa je zatim otišla u Potočnikovu radnju i izvršila rekviziciju te pri tome zaplenila 3 lovačke puške s nekoliko metaka.

Prema Mariboru i Marenbergu" postavila je zasedu 2. četa. Obe zasede bile su na glavnom drumu. U borbu je stupio samo drugi vod, kojeg je napao neprijatelj sa suprotne obale Drave. Borba je protekla bez žrtava. U 4 časa bataljon se povukao.

Neprijateljevi gubici: 2 mrtva, 1 ranjen i 4 zarobljena. Naših gubitaka nije bilo.

Zaplenjeno: 13 pušaka i 330 metaka te 7 ručnih bombi i 5 uniformi. Osim toga je zaplenjeno i nešto odeće i rublja te namirnica.

26. VIII 1944. Ovoga dana neprijateljeva kolona od 60 ljudi iznenada je napala 1. bataljon koji se nalazio na Kozjaku. Stražar je pucnjem alarmirao bataljon. Neprijatelj je odmah napadnut i oteran u dolinu. Prilikom bekstva neprijatelj je ostavio na terenu 1 mrtvog a imao je i više ranjenih. U borbi neprijatelj je bacao opremu i municiju da bi lakše pobegao.

Na suprotnom brdu neprijatelj se ponovo počeo prikupljati. Protiv njega upućeno je 25 boraca sa zadatkom da ga napadnu. Na putu ova grupa je naišla na neprijateljevu patrolu od 3

[11] **Sada: Radije ob Dravi.**

čoveka i napala je. Neprijatelj je odmah pobegao. Naši borci su ga gonili i uspeli su da zarobe jednog iz patrole. Približavajući se neprijatelju primetili su njegovu zasedu koju su napali i naterali u bekstvo. Na mestu je ostalo 6 mrtvih žandarma. Zatim je neprijatelju pristigla pomoć pa se bataljon vratio u svoj logor.

Posle podne bataljon je primio obaveštenje da se neprijatelj prikuplja kod crkve Sv. Pankracija. I sa druge strane primećen je neprijatelj jačine 40 ljudi-belogardista (gestapovci u uniformi belogardista). Postavljena je zaseda. Zaseda ih je pustila na odstojanje od 10 metara 1 zatim na neprijatelja otvorila snažnu unakrsnu vatru. Četvorica su na mestu poginula, među njima i komandir ove grupe, dok su ostali pobegli.

U ovim borbama neprijatelj je imao: 37 mrtvih, 1 zarobljenog i više ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva i 2 ranjena a 5 ih je nestalo.

Zaplenjeno: 1 mitraljez, 1 pištolj, 5 pušaka, 4 bombe, 800 metaka, 10 rančeva, 4 uniforme, 10 okvira za mitraljez, 2 rezervne cevi i 2 redenika.

27.[12]VIII 1944. Od Štaba XIV divizije odred je dobio zadatak da ove noći blokira uporišta Vuhred i Marenberg te da postavi prepreke na putu Vuhred — Ribnica, ruši drum i železničku prugu na odseku Limbuš — Ruše te da napravi zaseke na drumu Maribor — Ruše.[13]

Blokadu u Vuhredu i Marenbergu izvršio je 2. bataljon, a blokadu na drumu Maribor — Ruše diverzantska grupa.

Jedna od jačih patrola naišla je na neprijateljski bunker i na njega otvorila vatru. Druga naša patrola naišla je na neprijateljevu patrolu na železničkoj pruzi i sukobila se s njom. Zbog ovog puškaranja dat je u uporištu alarm. Neprijatelj je naše položaje počeo da tuče vatrom iz mitraljeza i izbacivao je rakete. Žrtava nije bilo.

[11] Omaška. Trebalo bi da piše: 22 (vidi knj. 15, dok. br. 107.

" Ove zadatke Pohorski NOP odred primio je u vezi sa napadom na neprijateljska uporišta Sv. Lovrenc (Lovrenc na Pohorju) i Ribnicu na Pohorju.

28. VIII 1944. Diverzantska grupa je toga dana izvršila akciju u varošici Makole. Zaplenjena su 1 kola kože dovoljna za oko 300 pari cipela.

Kozjanski odred:

7. VIII 1944. Na drumu Jurklošter — Rimske Toplice 3. bataljon ovog odreda srušio je dugačak i jak most a na drumu Laško — Sv. Rupert[14] još 4 manja mosta.

Na drumu Planina[15] — Pilštanj jedan vod je porušio most. Toga dana bataljon je primio obaveštenje da prema položajima nastupa neprijateljeva kolona. Bataljon je odmah zaposeo položaje, ali do borbe nije došlo jer je neprijatelj skrenuo drugim pravcem.[10]

22. VIII 1944. Na drumu Planina — Sevnica 1. bataljon zapalio je dva drvena mosta preko Sevnice.[17] Istovremeno je napravio i nekoliko prepreka.

Istovremeno je 3. bataljon minirao most od armiranog betona i do temelja ga srušio.

2. bataljon prokopavao je drum u pravcu Rimskih Toplica. Jednom četom sačekao je 100 vermaaa[18] i kočevara te udario po njima. Ubijena su 4 neprijateljska vojnika a više ih je ranjeno. Borba je nastavljena kada je neprijatelj poseo položaje. Dve čete su postavile zasedu neprijatelju koji se pred veče vraćao na svoja polazna uporišta. Nakon jedno i po časovne borbe neprijatelj se panično razbežao.

Neprijatelj je imao 20 mrtvih i veći broj ranjenih a 10 ih je zarobljeno. Mi nismo imali gubitaka.

Zaplenjeno je 10 pušaka i 300 metaka.

24. VIII 1944. Drugi bataljon je bio u zasedi prema Koprivnici, Kozju i Sv. Petru,[19] kada je udarni bataljon hrvatske Zagorske brigade[20] napadao va-

[14] Sada: Breze.

[15] Odnosi se na Planinu pri Sevnici.

[18] O gornjim akcijama Kozjanskog NOP odreda vidi i knj. 15, dok. br. 86.

[17] Trebalo bi: Sevniščice.

[18] Redakcija nije mogla utvrditi iz koje su jedinice bile ove neprijateljske snage.

'» Sada: Bistrica ob Sotli.

[so] Odnosi se na 1. zagorsku brigadu Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

rošicu Podsredu. Uporište nije zauzeto. Bataljon nije vodio borbe.

26. VIII 1944. Dve čete su otpratile preko Save 200 novih boraca. U cilju sigurnijeg prelaženja 1. bataljon je postavio zasedu a na povratku je minirao žel. prugu. Pruga je bila jako oštećena. Napao je i transportni voz koji je nailazio. Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja nije ga mogao zauzeti, ali se priča o velikom broju mrtvih i ranjenih. Na našoj strani ranjena su dvojica.

27. VIII 1944. Prvi bataljon rušio je drum prema Dobju[21] severno od Planine. Posle podne su na položaje odreda nastupale dve neprijateljeve kolone jačine od po 200 ljudi od Sv. Jurija[22] prema Jezercu,[23] a druga od Laškog prema Planini.[24] Jedna četa upućena je u izviđanje. Četa je napala neprijatelja i prvim hicima ubila 7 neprijateljevih vojnika a više ih ranila. Zbog nadmoćnosti [neprijatelja] četa se povukla.

Zbog izveštaja da se priprema veći napad, toga dana upućeno je 260 novih boraca u Dolenjsku. Pratio ih je 2. bataljon.

— 0 —

29. VIII 1944. *Kozjanski odred:*

Odred se nalazio na svom području. Održavana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Pohorski odred:

Diverzantska grupa je minirala železničku prugu između Pragerska i Slovenske Bistrice, 1 km od tunela kod Crešnjeveca. Lokomotiva i 6 vagona iskočili su iz šina i potpuno su uništeni. Saobraćaj je bio u prekidu 24 časa. Poginula su 2 neprijateljeva vojnika koji su pratili voz.

Borbi nije bilo.

" Sada: Dobje pri Planini.

" Sad: Šentjur pri Celju.

ss Sada: Jezerce pri Dobjem.

S4 Ove kolone bile su verovatno iz sastava 649. landešicen (Landesschützen) bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).

30. VIII 1944. *Kozjanski odred:*

Odred se nalazio na istim položajima. Borbe nije vodio. Održana je vojna i politička nastava.

Pohorski odred:

Nalazio se na istim položajima. Održavana je vojna i politička nastava. Borbi nije imao. Akcije nije izvodio.

31. VIII 1944. *Kozjanski odred:*

Nalazio se na ranijim položajima. Borbi nije imao. Održavana je vojna i politička nastava.

Pohorski odred:

Nalazio se na istim položajima. Dodira sa neprijateljem nije bilo. Održana je vojna i politička nastava.

1. 9. 1944. *Kozjanski odred:*

Štab odreda nalazio se na položaju Skolica, južno od Planine, 1. bataljon na sektoru Bizeljsko—Brežice, gde je vršena mobilizacija, dok su 2. i 3. bataljon stigli u Menišku Vas u Dolenjskom, gde su predali 460 novih boraca. Primili su oružje i municiju, što je srazmerno podeljeno.

Toga dana mobilisano je 40 drugova.

U Celje je toga dana pristiglo 1000 Španjolaca[25] i 400 Kozaka.

Pohorski odred:

Odred se nalazio u logoru na koti 1292. Održana je vojna i politička nastava.

U toku noći saveznici su bacali materijal koji je podeljen odredu i XIV diviziji.

Diverzantska grupa je na žel. stanici Rače minirala i uništila skretnice. Saobraćaj je obustavljen 48 časova, a kasnije je bio moguć samo na jednom koloseku.

2.9.1944. *Kozjanski odred:*

Štab odreda nalazio se na položajima na Bohoru. Postavljena su osiguranja, i to jedna

55 Verovatno se odnosi na pripadnike bataljona »Espagnol Volontario de Hall« koji su sačinjavali dobrovoljci iz Španije. Ovaj bataljon stigao je u Štajersku polovinom juna 1944. i bio raspoređen u Dobrni, a zatim prebačen u Trbovlje i Zagorje ob Savi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 52/11).

četa je postavila zasedu u pravcu ranijeg uporišta Pilštanj, jer su se prema podacima obaveštajne službe približavali Nemci radi pljačkanja. Nemci su se pre vremena povukli ka Kozju.

Prva četa 1. bataljona premestila se sa sektora Bizeljsko — Brežice i izvodila mobilizaciju i demonstrativne napade na uporišta. Stab bataljona s jednom četom nalazio se na Rudeniku. Imao je potrebna obezbeđenja i održavao vojnu i političku nastavu. Treća četa ovog bataljona nalazila se na sektoru Jurkloštera.

Drugi i 3. bataljon izvršili su pokret u Dečju Vas, gde su imali odmor. Jedna četa ovih bataljona primala je nove borce na sektoru Rudenika.

U toku dana primljeno je 70 novomobilisanih.

Kurirska stanica br. 3 postavila je toga dana zasedu patroli vermana od 10 ljudi.[26] Nakon kraće borbe cela se patrola sa opremom i oružjem predala.

Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog a 8 ih je bilo zarobljeno.

Zaplenjen je 1 puškomitraljez, 7 pušaka, 1 automat, 1 pištolj i 2000 metaka. Svi vermani, sem 2 kočevara, dobrovoljno su stupili u naše jedinice.

Neprijatelj nije vršio koncentracije.

Pohorski odred:

Odred se nalazio na svojim položajima. Održavana je vojna i politička nastava. Dodira s neprijateljem nije bilo.

3. 9. 1944. *Kozjanski odred:* Stab odreda s jednom četom na Rudeniku. Jedna četa 1. bataljona na sektoru Brežice — Bizeljsko radi izvođenja mobilizacije i postavljanja zaseda u pravcu neprijateljevih uporišta. Druga četa 1. bataljona sa Štabom bataljona nalazila se na položaju Pojerja.

Minersko-sabotažna grupa bataljona je u toku noći minirala žel. prugu između Rimskih Toplica i Zidanog Mosta. Postavljeno je 8 mina.

[M] Patrola je bila iz sastava 3. alarmne čete »Brezice« 4. bataljona Vermanšaft (Wehrmannschaft) puka »Donja Štajerska« (vidi dok. br. 127).

Uništeno je 16 šina. Saobraćaj je prekinut 12 časova.

Treća četa ovog bataljona nalazila se na položajima kod Henina, jugozapadno od Jurkloštra. Svoje položaje je osiguravala dubinskim patrolama.

Drugi i 3. bataljon izvršili su pokret iz Dolenjskog prema Savi i stigli u selo Strbinec.[27]

Jedna četa je na položajima Prapretno na severnim padinama Veternika[28] primala novomobilisane.

U toku dana primljena su 44 nova borca.

U Sevnicu je toga dana stiglo pojačanje tako da sada posada broji 800 ljudi.

Pohorski odred:

Odred se nalazio na istim položajima. Od Štaba divizije primio je naređenje da sruši drumski most na drumu Hoče — Mariborska koča te da na tom drumu na padinama Pohorja postavi zasedu.[29]

U 16 časova iz logora ka mestu izvršenja akcije krenulo je 140 ljudi. Na mesto su stigli u 23 časa.

Postavljene su zasede, a 1 vod sa minerima je pristupio miniranju mosta.

Kad je bio dat znak za napad, poletela je u vazduh polovina vijadukta. Drugu polovinu zbog nestašice eksploziva nisu mogli minirati.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Za vreme napada stalno je održavana veza sa I SNOUB.

Žrtava u toku akcije nije bilo.

U 13 časova odred se vratio na svoje položaje.

Posle podne je izvršeno reorganizovanje odreda u 3 bataljona, i to: 1. bataljon jačine 134, 2. bataljon 138 a 3. bataljon 49 drugova, od kojih je 15 nestalo. Obrazovan je i ženski vod od 28 drugarica.

[27] Selo se naziva Trbinc. Na karti 1:100.000 piše: Trebinec.

[28] Pogrešno; treba: Rudenik.

[29] To naređenje Pohorskom NOP odredu redakcija nije pronašla. Ono je usledilo u vezi s napadom jedinica 14. NO divizije na neprijateljeva uporišta Mariborsku koču i Sokolski dom na Pohorju (vidi dok. br. 41).

4. 9. 1944. *Kozjanski odred:*

Štab odreda je s jednom četom ostao na istim položajima.

Stab 1. bataljona se s jednom četom nalazio na položajima Pojerje, severno od Jurkloštra. Druga četa ovog bataljona bila je na sektoru Brežice — Bizeljsko. Vršena je mobilizacija i kontrola terena. Treća četa ovog bataljona nalazila se kod Sv. Lenarta.[30]

Drugi i 3. bataljon prešli su granicu. Sukobili su se s jačom nemačkom patrolom koju su, međutim, s nekoliko rafala razbili. Nastavljen je pokret prema Savi.

Druga četa 3. bataljona nalazila se na položajima stare pilane na severnim padinama Skolice kod Planine. Prihvatala je nove borce.

S novim borcima rušen je drum Planina — Pilštanj i Planina — Sevnica. U toku toga dana primljeno je 76 novih boraca.

Vojska iz Sevnice prešla je u Krško.

Pohorski odred:

Odred se sa starih položaja premestio i zaustavio 1 km iznad kote 1226.

Održana je vojna i politička nastava.

Primljeno je 11 novih boraca.

5. 9. 1944. *Kozjanski odred:*

Stab odreda nalazio se u Jurkloštru.

Stab 1. bataljona sa 2. četom bio je na položajima kod Rudenika, a 1. četa se još uvek nalazi na sektoru Brežice — Bizeljsko. Vršeno je osiguranje, izvođena vojna i politička nastava i mobilizacija.

Drugi i 3. bataljon nastavili su pokret prema Savi.

Obaveštajna služba je izvestila da se pored Save nalaze straže a zbog porasta vodostaja nemoguće je gaženje pa su se bataljoni vratili natrag u Dolenjsku. Uz put su kod kočevara izvršili rekviziciju.

Treća četa 3. bataljona nalazila se na položajima kod Planine.

U toku dana primljeno je 66 novih boraca.

[30] **Sada: Vrh nad Laškim.**

Pohorski odred:

Odred je iz ranijeg logora prešao na Smogavec,[31] 2 km severoistočno od kote 1063.

Primljeno je 9 novih boraca.

6. 9. 1944. *XIV divizija — I SNOUB »Tone Tomšič«:*

Brigada se nalazila na položajima kod Tolstog Vrha, južno od [Slovenskih] Konjica.

Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

II SNOUB »Ljubo Šercer«:

nalazila se na sektoru Kraberk — Pojman, na jugoistočnim padinama Konjiške gore.

Posle podne je stigla kolona Nemaca jačine 200 do 250 ljudi prema položajima 3. bataljona sa pravca Lipoglava. Kad se neprijatelj približio položajima, bataljon je otvorio vatru i primorao ga da se povuče.

Neprijatelj je imao 7 mrtvih i više ranjenih.

Nakon ove borbe brigada je sa Štabom divizije prešla[32] žel. prugu i drum i premestila se na položaje na Polžanskoj Gori (Povžanska Gorica [karta]), blizu Sladke Gore, severno od Šmarja pri Jelšah.

Na ovom pokretu brigada je naišla na neprijateljevu zasedu u Luterju, severno od Ponikve. Zaseda je bila jačine 250 do 300 ljudi. Da bi izbegla nepotrebne žrtve brigada je skrenula desno prema Ponikvi, gde je prešla prugu i drum bez borbe. U ovoj borbi ranjen je 1 drug.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Nalazila se na sektoru Dramlja, na položajima kod Zgornjeg Slemena.

Preko dana brigada nije vodila borbe. Pred veče se premestila na sektor Straže"[3] — Svetelka.[34]

[51] Posed, 9,5 km severozapadno od Slovenske Bistrice,

a 40 j 4« Brigade su izvršile pokret na osnovu naređenja Štaba 14. NO divizije od 6. septembra 1944 (vidi dok. br. 19).

[M] Sada: Straža na Gori.

'[4] Dopisano mastilom Svetelka

VI SNOUB »Slavko Slander«

Nalazila se na sektoru Moravča. Od nje nismo primili izveštaj.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na sektoru Moravča. Od nje nismo primili izveštaj.

Koruška grupa odreda:

V.K.O:[35] nalazio se na svom sektoru.

Mobilisano je 11 vermana ruske narodnosti koji su pobegli iz nemačkog uporišta Kotije.

Z.K.O.:[36] toga dana napao je neprijateljevu patrolu od 30 SS policajaca, žandarma i RAD.[ST] Bataljon je postavio zasedu koja je napala neprijatelja u blizini Sela kod Slovenj Gradeca.[38]

Neprijatelj je imao 11 mrtvih, 8 ranjenih i 1 zarobljenog.

Zaplenjeno je 7 pušaka, 1 automat,. 2 pištolja, 25 ručnih bombi, 8 tromblonskih mina, 2 rez. cevi za mitraljez, veća količina municije i nešto spreme.

Istoga dana posle podne stigla je na lice mesta patrola od 100 ljudi i sahranila poginule neprijateljeve vojnike.

6. 9. 1944. *Kamniško-zasavski odred:*

Nalazio se na svom sektoru. Održavana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kozjanski odred:

Stab odreda nalazio se na položajima u Jurkloštru. Imao je postavljena potrebna osiguranja.

Prvi bataljon nalazio se na položajima Polana, 2. četa ovog bataljona bila je na sektoru Laško — Sv. Lenart, a 3. četa na sektoru Kozje — Zagorje, gde je vršila mobilizaciju i kontrolu terena.

[35] Vzhodno koroški NOP odred — Istočnokoruški NOP odred Zapadnokoruški NOP odred

[37] Reichs Arbeit Dienst — državna služba rada

[38] Sela kod Slovenj Gradeča ne postoje. Ni operativno područje Zapadnokoruškog NOP odreda nije bilo na tom sektoru već zapadno od druma Kranj — Velikovec (vidi dok. br. 46 i knj. 15, dok. br. 62).

Drugi i 3. bataljon ponovo su prešli granicu i razmestili se u selu Trbincu. Imali su odmor.

Treća četa 3. bataljona nalazila se na sektoru kod Sv. Vida,[39] gde je prikupljala i raspoređivala nove borce.

Mobilisano je 47 novih boraca.

U Radeče je stiglo 100 SS-ovaca i 100 vojnika.

Pohorski odred:

Odred je logorovao na Smogovcu, 2 km severoistočno od kote 1063. Održana je vojna i politička nastava.

Odred je primio 21 druga i 2 drugarice a 12 ih je kao nesposobne otpustio. •

7. 9. 1944: *XIV divizija:*

I SNOUB: brigada se u toku noći prebacila na položaje na Paškom Kozjaku,[40] odakle je kasnije nastavila put prema Zgornjoj Savinjskoj dolini.

Toga dana nalazila se na položaju kod Zgornje Ponikve.[41] Zbog dugog marša nije održana vojna nastava. Borbe nije vodila.

II SNOUB: nalazila se na položajima kod Sotenskog[42]. Održana je vojna i politička nastava (severno od Šmarja pri Jelšah). Borbe nije vodila.

XIII SNOB: nalazila se na istim položajima, i to: Straža — Svetelka — Zgornje Slemene. Oko 5 časova posle podne neprijatelj je nastupao u tri kolone u jačini od po 200 — 250 ljudi. Jedna kolona stigla je iz Frankolova prema Crešnjicama, severozapadno od Zgornjih Slemena, druga je došla iz Vojnika prema Gabrovcu,[43] severno od Straže, a treća iz Sv. Jurija [pri Celju] prema Dramljama.[44] Istovremeno s nastupanjem ovih kolona neprijatelj je tukao položaje brigade artiljerijom. Ispred položaja se

[39] Sada: Šentvid pri Planini.
[41] Zg. i Sp. Ponikva, sada: Ponikva pri Žalcu.
" Sada: Sotensko pri Šmarju.
[13] Sada: Gabrovec pri Dramljah.
[44] Ove neprijateljske kolone bile su verovatno iz sastava 1. bataljona »Kolm« (Cholm) 25. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205 V).

zaustavio pa tako toga dana do borbe nije došlo.[45]

Brigada je u ponoć krenula na nove položaje kod Kalobja, južno od Sv. Jurija [pri Celju].[46]

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Nalazila se na istim položajima. Dodira sa neprijateljem nije imala. Održana je vojna i politička nastava.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Nalazila se na položajima u Moravčama. Borbi nije imala. Održana je vojna i politička nastava.

Koruška grupa odreda: V.K.O.:

Na pruzi Prevalje — Guštanj[47] minirala je minerska patrola. Na minu je naišao transportni voz s vojskom. Uništeni su lokomotiva i 3 vagona.

Broj poginulih neprijateljskih vojnika nije se mogao utvrditi.

Z.K.O.: nalazio se na svom sektoru. Održana je vojna i politička nastava.

Kamniško-zasavski odred:

Nalazio se na svom sektoru. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodio.

Kozjanski odred:

Stab odreda nalazio se u Jurkloštru. Prvi bataljon sa jednom četom kod Zigarske Vasi,[48] 2. četa nalazila se u Stopcama, a 3. četa na sektoru Kozje — Podčetrtek. Postavljena su osiguranja, održana je vojna nastava i vršena mobilizacija.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se u selu Trbincu.

Treća četa 3. bataljona nalazila se na položaju Marof[49] — Planina.

[45] Iz izveštaja Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« vidi se da su ove neprijateljske kolone nastupale 6. septembra 1944. a do borbe nije došlo zbog mraka. Od dejstva neprijateljske artiljerije poginuo je jedan borac a trojica su lakše ranjena. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.)

[47] Sada: Ravne na Koroškem.

[48] Trebalo bi da piše: Zigrskog Vrha.

[49] Zaselak, 1 km jugozapadno od Planine pri Sevnici.

Mobilisano je 30 novih boraca.

U Zidani Most stiglo je 800 vojnika koji su istog dana nastavili put u pravcu Trbovlja.

Pohorski odred:

Odred je izvršio pokret na položaje kod Jeseneka.[50] Bataljoni su imali vojnu nastavu. Primljeno je 15 novih boraca.

8. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: nalazila se na sektoru [Gora] Oljka — (Bajht),[51] istočno od Smartnog ob Paki.

U ranim jutarnjim časovima je neprijatelj, koji je nastupao sa pravca Jajca[52] prema Št. liju,[58] istočno od Gore Oljke otvorio vatru na našu zasedu koja se nalazila kod Sv. Andraža.[54] Naša zaseda je na neprijatelja izbacila nekoliko mina iz minobacača.

Drugog dodira sa neprijateljem nije bilo.

II SNOUB: nalazila se na položajima kod Lekmarnja, južno od Šmarja pri Jelšah. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

XIII SNOB: nalazila se na Kalobju. Zbog koncentracije neprijatelja[35] prema položajima brigade ova se prebacila na položaje kod Dobja. Do borbi nije došlo.

VI SNOUB »Slavko Šlander«:

U toku noći brigada je izvršila pokret i razmestila se u Motniku — 1. bataljon na položajima Mala Raven, 2. bataljon u Motniku, 3. bataljon u Jakovom Dolu i 4. bataljon sa brdskom baterijom i minerskom četom na položajima u Zgornjem Motniku.

Primljeno je 8 novih boraca koji su upućeni u KZO.[56] Osim toga mobilisano je još 5 novih boraca.

[34] Posed, 9 km severozapadno od Slovenske Bistrice.
[31] Posed, 3 km istočno od Smartna ob Paki. >
[51] Zaselak; posle oslobođenja priključen je selu Andraž nad Polzelo.
[33] Sada: Laze.
[34] Sada: Andraž nad Polzelo.
[33] Potpunije o koncentraciji neprijatelja vidi dok. br. 41, objašnjenje 49.
[36] Kamniško-zasavski NOP odred

Obaveštajna služba je javila da je neprijatelj sekao šumu oko uporišta Vranskog. Bataljoni su zapalili kresove.

Brigada se noću prebacila na položaje oko Bočne.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Još uvek se nalazi na istim položajima. Borbi nije imala, održana je vojna i politička nastava.

Kamniško-zasavski odred:

Premestio se sa položaja kod Klena[57] na položaje Klane — Mačkovec.[58] Održana je vojna i politička nastava.

Jedan bataljon određen je kao pratnja transporta soli u Dolenjsku, dok je 2. bataljon izvršio transportovanje novih boraca u Dolenjsku i Zgornju Savinjsku dolinu.

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Minerska patrola minirala je transformatorsku stanicu koja snabdeva Pliberk. Stanica je potpuno uništena.

Z.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava.

Kozjanski odred:

Štab odreda nalazio se na starim položajima u Jurkloštru. Prvi bataljon podeljen je po četama na položajima između Podčetrtka i Podsrede. Druga četa ovog bataljona nalazila se na sektoru Sv. Lenarta. Postavljene su zasede u pravcu uporišta. Treća četa nalazila se na sektoru Vel. Kamne — Senovo.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se na starim položajima.

Minersko-sabotažna grupa razorila je prugu između Rimskih Toplica i Zidanog Mosta, u dužini od 200 m. Saobraćaj je obustavljen 16 časova.

Mobilisano je 60 novih boraca.

[57] Zaselak, 2 km južno od Moravča.

[58] Klane (na karti 1:100.000 piše: Klani) i Mačkovec su zaseoci, 7 km severno od Litije.

Pohorski odred:

Odred je logorovao na Jaseneku. Održana je vojna i politička nastava.

Na vojnu akciju upućena su 52 druga, ali ona nije uspela. Cilj je bio da se na pruzi Pragersko — Rače zapali voz. Kako ovaj nije naišao, akcija se nije mogla izvršiti.

9. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: Brigada se nalazila na Dobrovljama, južno od Mozirja. Vojna i politička nastava nije održana. Dodira s neprijateljem nije bilo.

II SNOUB: Brigada se nalazila na položajima Lekmarje — Stara Glažuta.[59] Dodira s neprijateljem nije imala.

XIII SNOB: se nalazila u Dobju, severno od Planine. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije imala.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

nalazila se na položajima oko Bočne, i to kod Otoka, Krope i Čeplja.

Primljeno je 28 novih boraca koji su upućeni u KZO.

U slobodno vreme održana je vojna i politička nastava.[60]

Dodira s neprijateljem nije bilo.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«: nalazila se na istim položajima. Borbe nije vodila. Održana je vojna i politička nastava.

* *Koruška grupa odreda:*

V.K.O.: Odred se nalazio na svome sektoru i izvodio mobilizaciju. U Kotljama je mobilisan 41 drug.

Prilikom mobilizacije u Žitara Vesi došlo je do borbe sa seoskom stražom i RAD. Nalazili su se u utvrđenoj privatnoj kući. Pošto nisu hteli da se predaju, kuća je zapaljena.

Neprijateljevi gubici: 10 poginulih.

[a] Zaselak, 5 km severozapadno od Pilštanja.

[60] Toga dana (9. septembra) rasformiran je 4. bataljona 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander«, jer je Stab bataljona sa 121 borcem i 2 drugarice, naoružanih sa 10 puškomitraljeza, 10 automata i 101 puškom i odgovarajućom municijom upućen u sastav 3. brigade VDV [Vojske državne bezbednosti], a ostatak ljudstva podeljen je po ostalim bataljonima brigade (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 ay'IV.)

Zaplenjeno 5 pušaka, 1 pištolj, 3 bombe i nešto vojne opreme. Naši nisu imali gubitaka.

Istoga dana minerska grupa je na dva mesta srušila prugu između Guštanja i Dravograda u dužini od 70 m.

Z.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava.

K.Z.O. Kamniško-zasavski odred:

Odred se nalazio na svome sektoru. Održana je vojna i politička nastava i vežbe za slučaj uzbune.

Minerska četa u 9 časova minirala je železničku prugu na žel. stanici Sava i drveni bunker koji se tu nalazi.

U toj akciji uništene su sve ulazne skretnice, jezgra, 2 ranžirne stanice i drveni bunker.

Saobraćaj je obustavljen najmanje 20 dana.

Žrtava nije bilo.

U toku noći jedna četa otišla je u Litiju da uništi policiju koja se nalazila u sali Mautnerove fabrike. U sporazumu sa obaveštajnom službom akcija nije izvršena jer je policija pre toga već bila otišla. Nakon povlačenja naših jedinica reagovao je neprijatelj ali žrtava nije bilo.

Kozjanski odred:

Stab odreda nalazio se u Sv. Vidu, 1. bataljon na položajima Zgor. Zdole[61] — Zagorje — Veliki Kamen — Senovo sa zadatkom da izvodi mobilizaciju i kontroliše teren.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se u selu Trbincu, gde je održana vojna i politička nastava.

Minersko-sabotažna grupa minirala je prugu između Zidanog Mosta i Rimskih Toplica te Laškog.

Uništeno je 500 m pruge. Saobraćaj je prekinut 18 časova.

U toku dana mobilisano je 109 novih boraca.

Pohorski odred:

Odred je logorovao na starom položaju **u** Jeseneku. Održana je vojna i politička nastava.

Verovatno zaselak, 2 km severno od Kozja.

Primljena su 24 nova borca.

10. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: Brigada se nalazila na svojim ranijim položajima (Dobrovlje). Održana **je** vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

II SNOUB: nalazila se na starim položajima (Lekmarje — Stara Glažuta). Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

Brigada se uveče koncentrisala kod Stare Glažute.

XIII SNOB: premestila se na položaje kod Topolova, zapadno od Pilštanja. Dodira s neprijateljem nije bilo.

VI SNOUB >-Slavko Slander«:

Nalazila se na starim položajima oko Bočne. Održana je vojna i politička nastava. Dodira s neprijateljem nije bilo.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Nalazila se na položajima Sv. Jošt — Greta — Javršnik i Križnik[62] na Dobrovijama. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava i uređivalo se oružje i sprema. Neprijatelj se nije pojavio.

Z.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava te pregled oružja.

Kamniško-zasavski odred:

Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima i održavali vojnu i političku nastavu.

Jedna četa nalazila se u pratnji materijala koji je transportovan u Glavni štab. Neprijatelj se nije pojavio.

Kozjanski odred:

Stab odreda se nalazio u Sv. Vidu, a 1. - bataljon na položajima Podsreda — Senovo. Postavljene su zasede u pravcu Podsrede. Uni-

" Javršnik i Križnik na karti 1:100.000 nisu označeni; verovatno su to nazivi poseda (imanja).

šten je most na drumu Podsreda — Sv. Peter dug 10 m. Most se ne može koristiti. Deo ovog bataljona nalazio se na položajima kod Veternika. Imao je postavljena osiguranja i zasede. Zaseda postavljena u pravcu Velikog Kamena izvršila je demonstrativni napad na Senovo radi rasterećenja XIV divizije.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se na istim položajima a posle podne su izvršili pokret prema Savi.

Minersko-sabotažna grupa minirala je ranžirnu stanicu u Blanci i potpuno je uništila. Straža na stanici napala je minersku grupu pa su naši borci odgovorili vatrom, ranili jednog neprijateljskog vojnika a zatim se povukli.

U toku dana mobilisano je 98 novih boraca.

Pohorski odred:

Odred je krenuo na položaje Sv. Uršula (1 km od kote 1046). Bataljoni su imali vojnu i političku nastavu.

Uveče su zapaljene vatre u okolini Mariborske koče i Pohorskog doma. Zapaljene su i dve planinske kuće u koje je trebalo da se smesti neprijatelj. Primljeno je 11 novih boraca.

11.9.1944. *XIV divizija:*

I SNOUB .. ,[63]

II SNOUB: Brigada je u 12 časova noću napala jako utvrđeno uporište Podčetrtek, u kojem se nalazilo 50 graničara i 16 žandarma. Neprijatelj je bio smešten u tri zgrade.

Preko puta uporišta graničara jedan bataljon je poseo dve zgrade i odatle mitraljeskom i minobacačkom vatrom tukao neprijateljevo uporište. Zbog snažne vatre neprijatelja

[M] **Redakcija je sa tri tačke obeležila izostavljeni tekst o borbama 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« pri napadu na neprijateljeva uporišta u Letušu i Šmartnom ob Paki 11. i 12. septembra 1944. jer o tome potpunije piše u dok. br. 42; zatim tekst o borbama 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« pri napadu na uporišta Mozirje 11. i 12. septembra 1944, jer je to potpunije izloženo u dok. br. 42; kao i tekst o borbama 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« pri napadu na uporište Braslovče 11, 12, 13. i 14. septembra 1944, o čemu potpunije piše u dok. br. 59, tekst o napadu 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« na uporište Kozje 11. i 12. septembra 1944, jer je to potpunije izneto u dok. br. 44.**

miniranje se nije moglo izvršiti. U 9 časova ovaj se bataljon povukao na stare položaje a jednu četu je ostavio u zasedi u pravcu uporišta.

Istovremeno je 2. bataljon napao žandarmerijsku stanicu čija se posada uporno branila. Uporište je bilo tri puta minirano i gotovo u potpunosti srušeno, ali je neprijatelj iz ruševina još uvek pružao otpor.

U zoru se bataljon povukao na položaje kod Zusema.

Treći bataljon nalazio se u zasedi iznad Prelaska. Prekinuo je sve telefonske i telegrafske veze. U jutarnjim časovima bataljon se povukao na položaje kod Sv. Valentina.

Dve minerske grupe minirale su most od armiranog betona kod Hanjšeka,[64] na drumu Podčetrtek — Cigajnerbirt[65] kao i drveni most ispod Sv. Urbana, na drumu između Podčetrtka i Pristave.[66]

XIII SNOB:...

VI SNOUB »Slavko Slander«: . . .

XI SNOB »Miloš Zidanšek«: ...

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Minerski vod je srušio most na drumu između Železne Kaple i Bele. Saobraćaj je prekinut 48 časova.

Na sektoru -[Sv.] Helena — Peca odred je vodio borbu s neprijateljem koji je imao nameru da okruži položaje na kojima su se prošlog dana nalazile jedinice. Naše jedinice su se na vreme povukle i sa novih položaja otvorile vatru na neprijatelja. Zbog nadmoćnosti neprijatelja odred se povukao.

Neprijateljevi gubici nisu poznati; naši gubici: 1 mrtav (komandant bataljona drug Visočnik Valentin).

Z.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava.

[M] Posed, 2 km severno od Podčetrteka.

•[5] Usamljena kuća na raskrsnici puteva, 3,5 km istočno od Smarja pri Jelšah.

[M] Sada: Pristava pri Mestinju.

Kamniško-zasavski odred:

Odred se nalazio na položajima od prethodnog dana. Održana je vojna i politička nastava te izvršen popis oružja i municije. Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kozjanski odred:

Stab odreda sa potrebnim osiguranjem nalazi se na položajima kod Sv. Vida.

Prvi bataljon nalazio se na položajima od prethodnog dana. Postavljena su osiguranja i upućene patrole te obaveštajci, a takođe su postavljene zasede na pravcu Sv. Peter i Podsreda.

Kod Podsrede sukobile su se naša i neprijateljeva patrola, pri čemu je neprijatelj imao 1 ranjenog.

Drugi i 3. bataljon stigli su u selo Malu Stangu.

Minersko-sabotažna grupa izvršila je miniranje pruge između Rimskih Toplica i Laškog. Uništeno je 120 m pruge i 29 šina. Saobraćaj je bio u prekidu 13 časova.

Upućena je i grupa koja je rušila drum u pravcu Sevnice.

Uveče je u čast RA[67] zapaljeno 15 vatri.

U toku dana mobilisano je 97 novih boraca.

Pohorski odred:

Odred je logorovao na položajima od prethodnog dana. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava.

Primljeno je 15 novih boraca.

12. 0. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB:...

II SNOUB: 1. i 2. bataljon nalazili su se na Žusmu a 3. bataljon kod Sv. Valentina.

U 3 časa 1. i 2. bataljon vratili su se u Podčetrtek da uporište do kraja unište.

Neprijatelj se nalazio na položajima izvan uporišta i odatle je pružao snažan otpor.[88]

" Rdeča armada = Crvena armija

•[8] Napadnutom uporištu u Podčetrteku stigla je 11. septembra 1944. u pomoć jedna četa iz sastava 2. bataljona puka »Trek« (Treeck). Vidi dok. br. 131.

Zbog intervencije neprijatelja kao i bez velikih gubitaka uporište se nije moglo uništiti, zbog čega su se bataljoni povukli, i to 1. bataljon na Zusem a 2. bataljon na Brezje.[6]®

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i veći broj ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva i 18 ranjenih.

Uništeno: 2 zgrade i 2 mosta.

XIII SNOB: ...

VI SNOUB »Slavko Slander«: .. .

XI SNOB »Miloš Zidanšek«: .. .

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Bataljoni su se nalazili na određenim sektorima, održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo. Postavljena je zaseda na Kramarici.

Z.K.O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima; održana je vojna i politička nastava te izvršen pregled i čišćenje oružja.

Kamniško-zasavski odred:

Odred se premestio na nove položaje, i to: Štab sa 1. bataljonom na Podbrdo kod Moravča, a 2. bataljon na Senožete [pored Save],

Obaveštajna služba javila je da se u Zagorju [ob Savi] nalazi 300 neprijateljevih vojnika koji će osiguravati radnike na opravci pruge između Zagorja i Zidanog Mosta..Radnika je bilo oko 200.

Po dolasku na nove položaje jedna četa postavila je zasedu da bi sprečila neprijatelja da opravi prugu. Neprijatelj nije naišao.

Kozjanski odred:

Štab odreda nalazio se na položaju kod Sv. Vida, 1. bataljon podeljen po četama u selima Železno,[70] Podsreda i Sv. Lenart. Postavliene su zasede prema Senovom, Podsredi i Rim. Toplicama.

Srušen je drum u pravcu Rim. Toplica.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se u selu Kandrše.

Treći batalion je zapalio i uništio veliki most na drumu Litija — Ljubljana. Straža na mostu bila je oterana.

Sada: Bre7ie pri Lekmarju.
Zaselak, 1,5 km zapadno od Podsrede.

Naveče su zapaljene vatre u čast RA.

U toku dana mobilisano je 90 drugova.

Pohorski odred:

Odred se premestio na kotu 1006, gde je postavio logor. Pojedini bataljoni održavali su vojnu i političku nastavu. Primljena su 64 nova borca; 12 drugova krenulo je u vojnu akciju.

13. ». 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: razmestila se na Skornu kod Sv. Antona. Postavljena su potrebna osiguranja. Neprijatelj se nije primetio. Ljudstvo je imalo odmor te uređivalo spremu.

Mobilisano je 30 drugova.

II SNOUB: u toku dana se premestila sa Brezja na položaje kod Sv. Štefana.[71] Ljudstvo je imalo odmor i uređivalo je spremu. Borbe nije vodila.

XIII SNOB: premestila se na položaje kod Planine. Ljudstvo je imalo odmor te je uređivalo spremu i oružje. Borbe nije vodila.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se nalazila na položajima kod Bočne a 1. bataljon bio je u Mozirju radi održavanja reda. Jedna četa postavljena je u zasedu na Slape.[72]

U 8 časova ujutro mineri su srušili most od armiranog betona kod Letuša. Most je do temelja srušen.

Obaveštajna služba je javila da neprijatelj nastupa prema položajima kod **Crete,**[73] zbog čega je upućen 3. bataljon u Kokarje sa osiguranjem u pravcu **Crete.** Kasnije je na ove položaje upućen i 1. bataljon. Patrola ovog bataljona naišla je na neprijatelja koji se povlačio prema Braslovčama. U borbi je poginuo 1 naš drug. Neprijateljevi gubici nisu se mogli utvrditi.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

[71] Sada: Vinski Vrh pri Slivnici.

[74] Zaselak, 4,5 km južno od Smartna ob Dreti, na karti 1:100.000 piše: Slopnik.

[7]> Na tom pravcu nastupali su delovi puka »Trek« (vidi dok. br. 134).

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Mineri ovog odreda minirali su most i žel. prugu kod Dobrija. Na minu je naišao teretni voz iz Dravograda. Uništeno je: dve lokomotive, 4 vagona i 40 m pruge. Gubici neprijatelja: 4 mrtva i 3 ranjena.

Z.K.O.: Odred se nalazio na svom sektoru. Rasformiran je 3. bataljon, zbog čega su sektori podeljeni jedinicama, i to: 1. bataljonu dolina Roža i severna strana Obira. Bataljon je dejstvovao odvojeno po četama.

Drugi bataljon dejstvuje zajedno na sektoru između Ljubeljskog i Jezerskog druma.[74]

Kamniško-zasavski odred:

Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Jedna četa posela je položaje duž grebena iznad železničke pruge, između Zagorja i Save, sa ciljem da spreči opravku iste.

U toku noći dve čete su izvršile akciju u Zagorju, u kojoj je zaplenjena veća količina odeće. Nakon završene akcije izbačene su 4 mine na žel. stanicu u Zagorju gde se nalazio neprijatelj. Gubici neprijatelja nisu poznati.

Kozjanski odred:

Stab odreda se nalazio u Sv. Vidu.

Prvi bataljon u Zabukovju[75] — Sv. Lenartu. Postavljena su potrebna osiguranja kao i zaseda prema Sv. Rupertu. Vršena je mobilizacija i kontrola terena. Održana je vojna i politička nastava.

Drugi i 3. **bataljon premestili su se** u **selo Cemšenik, a uveče** su **nastavili pokret prema** Savinji.

U toku dana mobilisano je 30 novih boraca.

Pohorski odred:

Odred je logorovao kod Sv. Uršule (kota 1006). Po bataljonima je održana vojna i politička nastava.

Primljen je 21 novi borac.

U ekonomskoj akciji poginuo je 1 drug a dva su nestala.

[74] **Odnosi se na puteve preko prelaza Ljubelja i Jezerskog vrha.**
[75] **Sada: Zabukovje nad Sevnico.**

14. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: bila je razmeštena na sektoru Ravne. Postavljena su potrebna osiguranja. Ljudstvo je imalo odmor. Na pokretu preko druma kod Topolšice jedna četa naišla je na nemačke kamione koji su išli iz Šoštanja.[76] Četa je na automobile otvorila vatru i tom prilikom ranila 3 neprijateljeva vojnika. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Na ovom sektoru brigada je mobilisala 8 drugova.

II SNOUB: sa 1. i 3. bataljonom nalazila se na sektoru Skrbnika, jugozapadno od Rogaške Slatine, a sa drugim bataljonom na sektoru Škofija — Sadovec, južno od Šmarja pri Jelšah. Održana je vojna i politička nastava. Dodira s neprijateljem nije bilo.

XIII SNOB: nalazila se na položajima Planina pri Sevnici. U podne bataljoni su podeljeni za samostalne sabotažne akcije na sledečim sektorima: 1. bataljon Dramlje, 2. bataljon Rim. Toplice — Grobelno, 3. bataljon sa Štabom brigade na sektor Rogaška Slatina — Rogatec. Borbi nije bilo.

U toku noći minirana je žel. pruga između Štora i Sv. Jurija. Na minu je naišao teretni voz. Usled eksplozije voz se prevrnuo u močvaru i za sobom povukao duži komad pruge. Voz se nije mogao pregledati jer se u to vreme na ovom mestu nalazila automobilska kolona neprijatelja.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se sa svojih starih položaja premestila na položaje Sv. Jošt — Lipe — Slape na Krešica planini, u Kropu i Bočnu, gde se nalazila i brdska baterija i minerska četa, odakle je kontrolisala prelaze u Zgornju Savinjsku dolinu.

Primljen je 31 novi borac.

Zbog obaveštenja da neprijatelj nepoznate jačine nadire iz Mozirja u pravcu Zgornje Savinjske doline dva bataljona su zaposela položaje kod Potoka, nešto južnije od Kokarja.

Kolonu je sačinjavala motorizovana četa puka »Trek« (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205 V).

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Koruška grupa odreda:

V.K.O.: Minerska grupa je minirala prugu između Holmeca i Prevalja na dužini od 30 m. Teretni voz koji je naišao iz Prevalja iskočio je iz šina. Lokomotiva i 3 vagona su uništeni.

Z.K.O.: Nastavljeno je pregrupisavanje jedinica koje su pred veče krenule na određene sektore.

Kamniško-zasavski odred:

Drugi bataljon se premestio na položaje kod Jesenova, iznad Trbovlja, a ostale jedinice zadržale su se na svojim položajima. Jedna četa je osiguravala transport novih boraca za Dolenjsku.

Održana je vojna i politička nastava.

Kozjanski odred:

Stab odreda sa osiguranjem premestio se na položaje kod Planine. Prvi bataljon nalazio se na položajima Podlipa[77] kod Pilštanja. Postavljena su osiguranja i upućene patrole radi kontrole terena. Postavljena je i jedna zaseda prema Pilštanju jer je prema dobijenim obaveštenjima sa tog pravca nastupala švapska kolona jačine 150 ljudi. Neprijatelj nije stigao do zasede već se vratio u uporište Kozje.

Drugi i 3. bataljon nalazili su se u selu Rečici.[78] U bataljonima je održana vojna i politička nastava.

Minersko-sabotažna grupa minirala je prugu između Sevnice i Blance. Uništene su 24 šine. Saobraćaj je bio obustavljen 12 časova.

Toga dana mobilisano je i primljeno 120 novih boraca.

Neprijatelj koji je prethodnog dana stigao u Sv. Jurij i Grobelno otišao je sa svom opremom i naoružanjem u pravcu Celja.[79]

Pohorski odred: (Još nisu primljeni izveštaji.)

[77] Na karti nije pronađeno.

[78] Zg. i Sp. Rečica, sada: Rečica.

[n] Verovatno se odnosi na 2. bataljon puka »Trek« koji je od 11. septembra 1944. bio angažovan na području Podčetrtek — Kozje.

15. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: nalazila se na položajima Vel. Ravne.[80] Oko 11 časova primljeno je obaveštenje da iz Šoštanja prema Zavodnju nadire neprijatelj sa pet kamiona i dva tenka, na kojima je bio prikačen protivtenkovski top.

Dve čete su odmah krenule prema Zalesniku, severno od Zavodnja, gde su imale zadatak da postave zasedu. Za to vreme neprijatelj se već bio iskrcao i poseo položaje iznad Zalesnika. Neprijatelj je jurišem oteran sa položaja a sat kasnije sve do kamiona koji su se nalazili ispod Zavodnja. Tenk je zadržavao nadiranje [naših jedinica].

Druge dve čete upućene su na drum Šoštanj — Zavodnje do Brdnika da tu spreče povlačenje neprijatelja. Ove dve čete su napale neprijatelja koji se povlačio, zapalile automobile i zaplenile top. Artiljerijom iz Šoštanja neprijatelj je tukao naše položaje. Dolazilo mu je pojačanje. Borba je trajala do mraka. Četa koja je bila na položajima kod Sv. Duha sukobila se s neprijateljevom kolonom koja je dolazila u pomoć sa pravca Sv. Duha. Ceta se premestila na nove položaje i tri puta se kod Pristove sukobila sa zasedama neprijatelja, pri čemu je 5 drugova nestalo, među njima i politički komesar bataljona, zatim 3 puškomitraljeza i 1 »piat«.

Neprijateljevi gubici: 12 mrtvih, 4 zarobljena i veći broj ranjenih. Zaplenjen je 1 protivtenkovski top kal. 37 mm, 170 granata. 10 pušaka, 1400 metaka, 2 pištolja, 1 automat i veća količina spreme. Uništeno 5 kamiona.

Naši gubici: 2 mrtva, 3 ranjena, 4 nestala, 1 zarobljen (komesar bataljona drug Bokar).[81]

Izgubljeno oružje: 3 puškomitraljeza i 1 »piat«.

Sa kolonom neprijatelja koja je nastupala iz Crne nismo došli u dodir. Ukupna jačina neprijatelja bila je oko 400 ljudi.[82]

Na ovom sektoru mobilisarta su 23 druga.

[80] Postoji samo selo Ravne.

[M] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.

[88] Sa pravca Crne verovatno su nastupali delovi 1. bataljona 13. SS policijskog puka, dok su na pravcu Šoštanj — Zavodnje bili angažovani delovi puka »Trek.«

Brigada se povukla na nove položaje.

II SNOUB: Stab brigade i 3. bataljon premestili su se na položaje kod Hrastovca, 1. bataljon u selo Cerovec a 2. bataljon ka Planini.

Na pokretu 2. bataljon pao je u zasedu. Nakon nekoliko ispaljenih metaka zaseda je oterana.

XIII SNOB: nalazila se: Stab brigade sa 3. bataljonom u selu Dobje, na drumu Planina — Sv. Jurij, 2. bataljon na položajima kod Sv. Petra[83] a 1. bataljon na sektoru Dramlje u Spodnjem Slemenu.

Pri prelaženju minirana je pruga između stanica Sv. Jurij — Store. Na minu je naišao voz koji se, sem lokomotive i nekoliko vagona, sav prevrnuo. Zbog pridolaska neprijateljevih kamiona nije bilo moguće pregledati voz.

Ostali bataljoni nisu vodili borbe.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Uveče je izvršen pokret.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila na položajima kod Javršnika i Križnika, na Dobrovljama. Održana je vojna i politička nastava. Uveče se brigada premestila na položaje Motnik — Jakov Dol.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Jedna patrola napala je poštanska kola koja su išla iz Guštanja u Kotlje. Pri tome su ubijena dva policajca i zaplenjena 1 puška.

Z. K. O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima te je održana vojna i politička nastava.

U cilju prodora preko Drave iz V. K. O. formirane su dve grupe od po 15 ljudi da pređu reku Dravu te da se povežu sa severnom četom[81] koja dejstvuje na tom sektoru. Moraju organizovati vezu sa štabovima i diverzantskim akci-

[68] Crkva, 5 km istočno od Laškog.

[M] Odnosi se na četu koja je dejstvovala na području Svinške planine.

jama i mobilizacijom proširiti naš pokret na ovom sektoru.

Kamniško-zasavski odred:

Odred se (bez 2. bataljona) premestio na položaje kod Moravča.

Uveče je jedna četa krenula u ekonomsku akciju u Trbovlje. Zaplenjeno je nešto obuće i obućarskog materijala.

Kozjanski odred:

Stab odreda nalazio se na sektoru Planine a 1. bataljon u Podlipi. Postavljena je zaseda kod sela Lesičnog. Primećena je kolona od 160 vermana koja se kretala {trema Pilštanju. Do borbi nije došlo. Drugi i 3. bataljon izvršili su pokret preko Savinje i poseli položaje kod sela Skofce, kod Sv. Lenarta.

Jedna zaseda upućena je na drum Laško — Sv. Rupert i ona se u 19 časova sukobila sa neprijateljem a zatim se povukla.

Mobilisano je 95 novih boraca.

16. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: Brigada je bila razmeštena na sektoru Graška Gora — Jesenjak.[85] Ljudstvo se odmaralo. Borbi nije bilo.

II SNOUB: nalazila se na sledečim položajima: jedan bataljon na Cerovecu, Stab brigade sa 3. bataljonom u Hrastju,[86] a 2. bataljon je krenuo na sektor Sladke Gore.

Preko dana nije bilo dodira s neprijateljem. U toku noći jedan bataljon izvršio je napad na voz između stanica Šmarje pri Jelšah — Rogaška Slatina.[87] Voz je bio prazan, zapaljen i potpuno uništen. Zarobljeno je 8 policajaca. Zaplenjeno: 4 puške i 4 pištolja.

XIII SNOB: u jutarnjim časovima izvršila je pokret iz sela Dobja u selo Konjice.[88] Drugi bataljon se premestio na Svetinu a 1. bataljon na sektor Dramija.

[85] Posed, 7 km severno od Velenja.

[88] Trebalo bi: Hrastovec.

[87] Akciju je izvršila četa iz sastava 1. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/V.)

" Zaselak u rejonu Sv. Rupert (Breze), na karti 1:100.000 nije ucrtan.

Preko dana nije bilo dodira s neprijateljem.

Toga dana jedna četa izvršila je napad na rudnik Pečovnik kod Celja[89] koji je okružen 2 m visokom žičanom preprekom. U rudnik su upale dve desetine sa dva pravca. Prva desetina jurišala je kroz glavni ulaz. Stražari koji su primetili kolonu pobegli su i sakrili se u rudniku. Na poziv naših boraca predali su se i pokazali bunker sa oružjem i drugim materijalom. Otpor je pružalo samo 7 Nemaca koji su poginuli.

Neprijateljevi gubici: 7 mrtvih. Naših gubitaka nije bilo. Zaplenjeno: 7 pušaka, 4 automata, 16 bombi, 500 metaka i mnogo sanitetskog i drugog materijala. U rudniku su uništene garaže, kasarne i četiri kamiona.

Mobilisano je 79 novih boraca.

Druga četa dobila je zadatak da napadne voz na žel. pruzi između Sv. Jurija i Celja.[9]®

U 4.30 časova naišao je teretni voz iz Celja prema Mariboru. Voz je miniran i uništen. U isto vreme porušeno je 400 m pruge. U vozu su se nalazila tri teretna automobila, 1 tenk, više vagona platna, nekoliko vagona bicikla i drugog vojnog materijala.

Gubici neprijatelja: 5 mrtvih, među njima 1 oficir. Naših gubitaka nije bilo.

Zaplenjeno: 1 puška s municijom, 2 pištolja, 3 uniforme, 10 kuhinjskih lonaca i 2 kola platna.

Uništeno: 1 lokomotiva, 20 vagona, 1 tenk, 3 automobila.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se nalazila na položajima Zg. Bela — Špitalič — Nova Reber i Sp. Bela.[91]

Mobilisana 34 nova borca.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila [na položajima] Motnik — Zg. Motnik — Jakov Dol.

[88] Napad je izvršila 1. četa 2. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.)

[90] Akciju je izvršila 2. četa 3. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.)

[91] Zg. i Sp. Bela su delovi sela Bela.

Mobiiisana su 4 druga. Neprijatelj se nije pojavio.

Koruška grupa odreda:

V. K. O : Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Borbi nije bilo.

Z. K. O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Borbi nije bilo.

Kamniško zasavski odred:

Odred se nalazio na starim položajima. Jedna četa nalazila se u zasedi na Svetoj planini sa zadatkom da napadne neprijateljevu patrolu ako bi naišla. Neprijatelj nije došao.

Kozjanski odred:

Stab odreda nalazio se na položajima kod Planine; 1. bataljon se iz Podlipe premestio u Sv. Vid kod Planine, a 2. i 3. bataljon premestili su se iz sela Skofce do Prapretna.[92]

Minersko sabotažna grupa minirala je prugu kod Sevnice. Uništeno je 300 m pruge i 38 šina. Saobraćaj bio je u prekidu 22 časa. Neprijatelj je pokušavao da opravlja prugu ali su ga naše jedinice proterale.

Mobilisano je 30 novih boraca.

17.9.1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: Brigada se nalazila na starim položajima. (Rogaška Gora[93] — Jesenjak).

Oko podne naišla je neprijateljeva kolona od 900 ljudi[94] iz Velenja preko Plešiveca kroz dolinu Velunje do Arnečnika[95] sa namerom da izbije u leđa brigadi te da je odbaci u dolinu Pake koju je neprijatelj zaposeo. Dve čete su zadržavale ovu kolonu do 20 časova i pri tome

" Zaselak, 3 km jugozapadno od Planine pri Sevnici.

9J Omaška; treba: Graška Gora.

94 Iz izveštaja puka »Trek« vidi se da su toga dana bila angažovana dva bataljona ovog puka: jedan bataljon nastupao je pravcem Šoštanj — Zalesnik (Veliki vrh) — Strgar (posed 8 km severno od Šoštanja), a drugi bataljon pravcem Velenje — Skale, gde je jedan deo kolone produžio u **pravcu Arnečnika a drugi u pravcu Metulovog vrha. Potčinjeni policijski bataljoni (2. bataljon 14. SS policijskog i 1. bataljon »Kolm« 25. SS policijskog puka (bili su angažovani sa istoka sa linije Huda Luknja — Auberšek u pravcu Graške Gore, dok je motorizovana četa puka »Trek« zatvorila liniju na odseku Dovže — Mislinja. (Arhiv IZDG** u **Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).**

95 Posed u rejonu Graške Gore, na karti nije ucrtan.

naneli neprijatelju gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih. — Naši gubici: 4 mrtva i 7 ranjeno.

Na povlačenju ostala su na položaju od našeg oružja glava teške »Brede« i 2 puškomitraljeza.

II SNOUB: nalazila se na položajima Variša Vas;[96] 1. bataljon se nalazio u Halozama a 2. bataljon na sektoru Sladka Gora. Borbi nije imala.

XIII SNOB: Stab brigade sa 3. bataljonom premestio se u Sv. Rupert. Ostala dva bataljona ostala su na svojim položajima. Dodira s neprijateljem nije bilo.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se premestila na položaje Kandrše kod Vača — Laze[97] — Ravne.[98] Neprijatelj nije naišao.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se premestila na položaje Vače — Bukovica[99] — Grmače[100] — Zg. Prekar. Vojna i politička nastava nije održana. Neprijatelj nije bio primećen.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su se nalazili na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Z. K. O.: Bataljoni su se nalazili na starim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kamniško-zasavski odred:

Odred se nalazio na starim položajima. Postavljena je zaseda ispod sela Gabrsko, poviše Trbovlja. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kozjanski odred:

Stab odreda se nalazio na starim položajima. Prvi, 2. i 3. bataljon premestili su se do

**** Zaselak, 6 km severno od Rogaške Slatine.**
" Sada: Laze pri Vačah.
•[8] Sada: Ravne pri Mlinšah.
" Zaselak, 8 km severno od Litije.
[100] Zaselak, 2,5 km južno od Moravča.

stare pilane kod Sv. Vida, gde je bio formiran 4. bataljon.

Mobiiisana i primljena su 103 nova borca.

18. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: Brigada se premestila na Pohorje, na položaje kod Velike Kope. Zbog premorenosti ljudstvo se odmaralo. Borbi nije bilo.

II SNOUB: Stab brigade sa 3. bataljonom premestio se iz Variše Vasi na položaje kod Sv. Marjete. Ostali bataljoni nalazili su se na svojim položajima. Borbe nije vodila.

XIII SNOB: Stab brigade i 3. bataljon premestili su se na sektor Kalobja. Druga dva bataljona ostala su na starim položajima.

Između Grobelna i Ponikve 1. bataljon napao je putnički voz. Pruga je na jednom koloseku minirana. U vozu se nalazilo 14 neprijateljevih vojnika koji na naređenje svoga komandanta nisu pružali otpor. Zarobljena su 2 neprijateljska vojnika a ostali su pušteni.

Zaplenjeno: 7 pušaka, 5 pištolja, 7 bombi, 400 metaka i 12 ranaca sa vojnom spremom.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se nalazila na starim položajima. Zbog predviđene akcije pred veće se premestila na položaje Konj — Ponoviče — Vače — Konj. Borbi nije bilo.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Zbog predviđene akcije brigada se premestila na položaje iznad Litije — Senožeta — Sv. Trojice.[101] Pošto saveznički avioni nisu došli, brigada se ponovo premestila u selu Klen — Grmaču — Sv. Trojicu.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Minerski vod je minirao prugu između Dravograda i Guštanja. Cilj mu je bio da uništi vojni transportni brzi voz. Zbog velikog zakašnjenja voza akcija nije uspela. Na mesto miniranja stigli su radnici koji su primetili da je pruga minirana. Odmah zatim stigla je poli-

Sada: Trojica.

cija sa oklopnim vozom i automobilima i dala se u poteru za minerima.

Z. K. O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kamniško-zasavski odred:

Odred se nalazio na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava te čišćenje oružja.

Uveče je jedan vod sa minerima otišao u uporište Kisovec kod Zagorja ob Savi i srušio Sokolski dom i dva obližnja bunkera. Zaplenjen je telefonski aparat i nešto kancelarijskog materijala.

Kozjanski odred:

Stab odreda sa zaštitom nalazio se na starim položajima. Prvi, 2. i 3. bataljon su u toku noći izvršili pokret, i to: 1. bataljon na sektor Rudenca, 2. bataljon na sektor Zidani Most — Laško, a 3. bataljon na sektor Sevnica — Senovo i 4. bataljon sa novim borcima u selo Prapretno.

U toku dana mobilisano je i primljeno 98 novih boraca.

19. 9. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: (Još nisu primljeni izveštaji.)

II SNOUB: Stab brigade i 3. bataljon nalazili su se na položajima Ravno Cerje.[102]

Oko 11 časova primećeno je 5 neprijateljevih kolona koje su nastupale prema našim položajima u jačini od po 150 ljudi.[103] Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja borba nije prihvaćena već se brigada nakon kraćeg sukoba povukla.

Neprijateljevi gubici: 5 mrtvih. — Sopstveni gubici: 1 ranjen. Pokret je izvršen do Sv. Marjete.

Sa Sladke Gore 2. bataljon se povukao na položaje kod Kalobja.

U toku noći izvršen je napad na putnički voz na pruzi Grobelno — Ponikva. Voz je uni-

[105] Zaselak, 5 km severoistočno od Rogaške Slatine, loa ove snage su verovatno bile iz sastava 2. bataljona puka »Trek«, u to vreme angažovane na prostoriji Šmarje pri Jelšah. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)

šten. Tom prilikom zarobljeno je 11 neprijateljskih vojnika.

Zaplenjeno: 7 pušaka, 5 pištolja, nešto municije i vojne opreme (18. 9. 1944.)

XIII SNOB: 2. i 3. bataljon nalazili su se na položajima u Dobju a 1. bataljon na Jazbinama. Održana je vojna i politička nastava.

U toku noći na pruzi Grobelno — Sv. Jurij napadnut je teretni voz. U vozu se nalazilo 10 neprijateljskih vojnika koji su nakon kraće borbe zarobljeni. Voz je uništen. Zaplenjeno je 8 pušaka, 6 pištolja, 200 metaka i nešto vojne opreme.

VI SNOUB »Slavko Slander«:

Brigada se nalazila na položajima Vače i u okolini. (Mačkovec — Klenik.)

U 2. bataljonu formirana je 4. četa. Održana je vojna i politička nastava.

Prema obaveštenjima obaveštajne službe prilično jaka neprijateljeva kolona kretala se grebenom od Sv. Trojice prema Grmačama. Zasede na Zg. Slivni[104] primetile su pokret jednog tenka i 10 kamiona, koji su dolazili iz pravca Ljubljane prema Litiji. U mraku je bilo primećeno još 13 kamiona koji su se kretali obalom Save prema Litiji.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Zbog novonastale situacije brigada se u toku dana premestila na sektore Zg. Slivno — Poljane — Grmača i na Sv. Trojicu.

4. bataljon, koji se nalazio kod Sv. Trojice, oko 10 časova prihvatio je borbu s neprijateljevom kolonom koja je grebenom nastupala prema Sv. Trojici. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bataljon se povukao na više položaje te se morao probijati kroz neprijateljeve redove. Oko 16 časova ovaj bataljon zaposeo je položaje Grmače i Kovačija.

Prema položaju 3. bataljona koji se nalazio na Grmači nastupala je neprijateljeva kolona od 300 ljudi. Zbog povlačenja neprijatelja nije došlo do borbi, a iz doline neprijatelj je

[104] **Zg. i Sp. Slivna, sada: Slivna.**

naše položaje tukao minobacačkom i artiljerijskom vatrom.

Oko 19 časova 4. bataljon ponovo je prihvatio borbu i jurišem oterao neprijatelja do Sv. Miklavža i tu ga razbio. Pri tome je zarobljen 1 neprijateljev vojnik (Ukrajinac), koji je izjavio da je kolona imala 500 ljudi.

Neprijateljevi gubici: 7 mrtvih, 2 zarobljena i više ranjeno. — Naši gubici: 3 mrtva i nekolicina nestalih, (među njima i mitraljezac s puškomitraljezom).

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima.

Minerski vod 2. bataljona ponovo je minirao prugu između Dravograda i Guštanja. Na minu je naišao teretni voz. Uništeni su lokomotiva i 5 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 6 dana. Ubijeno je više neprijateljevih vojnika, među njima 2 gestapovca.

Minerski vod 1. bataljona minirao je železničku prugu između stanica Prevalje — Holmec (3 km zapadno od Prevalja). Na minu je naišao teretni voz. Uništeno je: lokomotiva i 4 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 30 časova.

Kamniško-zasavski odred:

Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kozjanski odred:

Stab odreda sa zaštitom nalazio se kod Planine, 1. bataljon kod Zusma, 2. bataljon kod Sv. Lovrenca, 3. bataljon kod sela Pokojnika, kod Zabukovja,[105] i 4. bataljon u Prapretnom. — Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

20. 9. 1944. *XIV divizija:*

II SNOUB: Stab brigade sa 3. bataljonom premestio se preko druma Lemberk[106] — Poljčane na sektor Sladke Gore. Pokret je izvršen zbog koncentracije neprijatelja za ofanzivu na Boč.

[105] **Sada: Zabukovje nad Sevnico.**
[106] **Sada: Lemberg pri Smarju.**

XIII SNOB: Preko dana brigada se nalazila u selu Dobje a uveče je izvršila pokret na Planinu. U sastav brigade stigao je i 1. bataljon sa sektora Dramlja.

Jedna četa 3. bataljona upućena je u akciju na železničku prugu Grobelno — Celje. Na putu je naišla na zasedu neprijatelja i sa njom prihvatila borbu. Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja četa se povukla na svoje položaje.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. — Naši gubici: 1 mrtav i 2 ranjena.

Izgubljeni 1 mitraljez i 3 puške.

VI SNOUB »Slavko ***Slander«***

XI SNOB »Miloš Zidanšek« i

Kamniško-zasavski odred:[107]

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Minerski vod 1. bataljona minirao je gvozdeni podupirač električnog dalekovoda između Pliberka i Mežice (jugoistočno od Sv. Jurija). Podupirač je potpuno uništen.

Z. K. O.: (Još nisu primljeni izveštaji.)

Kozjanski odred:

Stab odreda sa zaštitom na istim položajima, 1. bataljon na sektoru Rudenca — Boč, 2. bataljon na sektoru Sv. Rupert — Sv. Lenart, 3. bataljon na sektoru Senovo — Vel. Kamen, 4. bataljon na sektoru Voluš.[108]

Minersko-sabotažna grupa je u toku noći minirala prugu između Brega i Sevnice te porušila 500 m pruge i uništila 40 šina. Saobraćaj je bio prekinut.

U toku dana mobilisano je i primljeno 160 novih boraca.

21.9.1944. *XIV divizija:*

II SNOUB: Zbog koncentracije neprijatelja Štab se sa 3. bataljonom premestio na sektor Lekmarje. Toga jutra 3. bataljon je minirao

[107] Redakcija je izostavila tekst o borbama ovih jedinica na dan 20. septembra 1944, jer o tome potpunije govori dok. br. 65.

[108] Zaselak, 1 km severno od Jurkloštra.

voz na pruzi Grobelno — Šmarje. Voz je uništen, razoreno je 100 m pruge.

U toku dana prikupili su se 2. i 3. bataljon. Posle podne neprijatelj je nastupao ka položajima ovih bataljona sa 3 tenka i 250 ljudi. Nakon kraće borbe bataljoni su se premestili na položaje kod Sv. Valentina.

Neprijatelj je imao 20 mrtvih i mnogo ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena.

Preko noći napadnut je kod Smarja putnički voz u kome se nalazilo 600 Nemaca (civila) koji su se selili iz Donje Štajerske). Svi su legitimisani i njihov prtijag pregledan. Zaplenjena je jedna vojnička uniforma.

U toj akciji neprijatelj je imao 10 mrtvih. Voz je uništen.

Toga dana koncentrisane su II i XIII brigada radi daljih operacija.

XIII SNOB: premestila se na položaje do Kozjanskog odreda radi transportovanja svih novih boraca u VII korpus.

Borbe nije vodila.

VI SNOUB »Slavko ***Slander«:***

XI SNOB »Miloš Zidanšek« i

Kamniško-zasavski odred:

Nalazili su se na istim položajima.

VI brigada dobila je zadatak da s bataljonom koji je bio u rezervi energično napadne s manjim grupama neprijatelja.

XI brigada nalazila se u zasedi na drumu Domžale — Litija a

KZO se nalazio na istim položajima i sa istim zadacima.

Oko 17 časova primećena je neprijateljeva automobilska kolona od 12 kamiona, 3 tenka i 1 motocikla, koja se kretala od Sp. Hotiča prema Zg. Hotiču. Prva zaseda, koja se nalazila između Spodnjeg i Zgornjeg Hotiča, napala je neprijatelja i primorala ga da se povuče.

Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih.

Druga zaseda, koja se nalazila ispod Konja, napala je neprijateljeve bunkere i neprijatelja koji se nalazio kod mosta a zatim se po-

vukla na položaje duž druma i tu napadala neprijatelja koji se kretao po drumu.

Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Tačan broj nije se mogao utvrditi. Mi nismo imali gubitaka.

Zaseda XI brigade, koja se nalazila na drumu Domžale — Litija, napala je neprijateljevu kolonu od 4 tenka, 2 oklopna kola i 12 kamiona. Izginula je cela posada oklopnih kola, a na kamionima je bilo oko 15 mrtvih. Nakon borbe od 4 časa bataljon, koji je bio u zasedi, povukao se prema Grmačama.

Sopstvenih gubitaka nije bilo.

KZO nije došao u dodir s neprijateljem.

Kozjanski odred:

Stab odreda sa zaštitom nalazio se na istim položajima, 1. i 2. bataljon ostali su na svojim položajima, 3. bataljon se premestio na sektor Bizeljsko — Brežice, a 4. bataljon u Zabukovje.

Mobilisano i primljeno je u toku dana 30 novih boraca.

22. 9. 1944. *XIV divizija:*

II SNOUB: (Izveštaji još nisu primljeni.)

XIII SNOB: bila je razmeštena kod Sv. Kolomana a 1. i 2. bataljon u Lokavecu.

Uveče je brigada demonstrativno napala Loku,[109] Breg i Orehovo da bi na taj način omogućila Kozjanskom odredu da transportuje nove borce preko Save.

*VI SNOUB »Slavko **Slander«:***

Brigada se nalazila u Vačama a bataljoni na položaju Klane — Klenik.

Top brdske baterije bio je toga dana deponovan.

Drugi bataljon krenuo je uveče na sabotažne akcije — rušenje pruga.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila na položajima Zg. Slivna — Grmače — Poljane.

Prvi bataljon napao je neprijatelja koji se kretao iz Ljubljane prema Litiji (oko 70 kamiona). Neprijatelj je imao dosta gubitaka, bata-

[IM] **Odnosi se na Loku pri Zidanem Mostu.**

ljon nije imao gubitaka. Drugi bataljoni nisu vodili borbe.

Koruška grupa odreda: V. K. O.:

Bataljoni su se nalazili na svojim sektorima. Diverzantska grupa imala je zadatak da napadne policiju koja se, prema primljenim obaveštenjima, vraćala sa hajke u Podjunskoj dolini. Pošto policije nije bilo, grupa je napala voz na pruzi Železna Kapla — Sinča Ves. Voz je zaustavljen kod Reberca, gde su postavljene prepreke. U vozu se nalazila policija, zbog čega je došlo do borbe. Poginulo je više neprijateljskih vojnika a tačan broj nije se mogao utvrditi. Na našoj strani poginuo je vođa grupe.

Kamniško zasavski odred:[110]

Kozjanski odred: (Izveštaji još nisu primljeni.)[111]

23. 9. 1944. *XIV divizija:*

XIII SNOB: 1. bataljon postavio je zasedu između Loke[112] i Radeča, a sa jednom četom je blokirao uporište u Loki, dok je sa 20 ljudi napao bunker na mostu u Boči.[113]

Nakon kraće borbe uništen je bunker i zarobljeno 9 neprijateljevih vojnika. — Zaplenjeno: 1 mitraljez, 9 pušaka, 9 bombi i 2.500 metaka.

Jedan deo bataljona blokirao je železničku stanicu Breg, na kojoj je čekao transport vojske. Vojska je zauzela položaje i uporno se branila. Komandiru minerskog voda uspelo je da, uprkos neprijatelju, minira lokomotivu.

Borba je trajala do 5 časova ujutro, kada se bataljon povukao.

Drugi bataljon blokirao je uporište u Loki ali u samu Loku nije mogao da prodre jer su se na ulazu nalazila dva tenka. Zaseda je postav-

[1,0] Redakcija je u daljem tekstu sa tri tačke obeležila izostavljene tekstove o borbama i akcijama Kamniško-zasavskog NOP odreda, jer su potpunije izložene u dok. br. 97.

[111] Izveštaj o borbama i akcijama Kozjanskog NOP odreda do 7. oktobra 1944. vidi u dok. br. 102.

[1.2] Pogrešno, treba: Brega.

[1.3] Potok kod sela Breg, na karti 1:100.000 nije označen.

ljena prema Radečama i ona je bacila u vazduh oklopni voz koji je stigao iz Zidanog Mosta.

Treći bataljon napao je uporište Orehovo ali ga nije mogao uništiti jer je bilo snažno utvrđeno. Jednu četu imao je u zasedi prema Sevnici i na nju je naišao drugi oklopni voz koji je hitao u pomoć ugroženom uporištu. Voz je miniran i potpuno uništen. U vozu su se nalazili vojnici koji su iskočili i zauzeli položaje. Ceta ih je jurišem oterala. Neprijateljevi gubici: broj mrtvih i ranjenih nije se mogao utvrditi. Zarobljeno je 9 neprijateljevih vojnika. — Zaplenjeno: 1 mitraljez, 9 pušaka, 9 bombi, 12 mina, 3700 metaka i nešto opreme.
Uništeno: 2 oklopna voza sa dve lokomotive.
Naši gubici: 5 ranjenih.

VI SNOUB »Slavko ***Slander«:***

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije imala.

U toku noći 2. bataljon je srušio železnički most kod stanice Sava kao i sve koloseke na stanici. Zbog toga će saobraćaj biti obustavljen najmanje 14 dana.[114]

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije imala.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kamniško-zasavski odred:

24. 9. 1944. *XIV divizija:*

XIII SNOB: stigla je na prve položaje, i to: Stab sa 1. bataljonom u selo Dobje,[115] 2. bataljon u Slatinu pri Dobjem[116] i 3. bataljon iznad Loke pri Zidanom Mostu. Preko dana ljudstvo se odmaralo. Borbi nije bilo.

[114] Potpunije o tome vidi u dok. br. 96.
[115] Odnosi se na Dobje pri Planini.
Slatina pri Dobjem na karti 1:100.000 nije označeno.

VI SNOUB ***»Slavko Slander«:***
[117]

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada je izvršila transporte»vanje tehnike u Zgornju Savinjsku dolinu. Borbi nije imala.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su na svojim mestima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Minerski vod je minirao železničku prugu između Guštanja i Dravograda. Čuvari su primetili mine i uklonili ih. Time je saobraćaj ometen 7 časova.

Kamniško-zasavski odred:

25. 9. 1944. *XIV divizija:*

XIII SNOB: Jedinice su se nalazile na istim položajima, sem 3. bataljona koji se premestio na položaje kod Jelca.

Rušeni i zasečeni su drumovi Planina — Sv. Jurij, Gorica[118] — Bukovje[119] i od Sv. Urbana[120] prema Volčjoj Jami. Istovremeno je srušen i most između Bukovja i Stope. Na drum je oboreno oko 100 stabala.

VI SNOUB ***»Slavko Slander«:***

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se sa tehnikom još uvek nalazi na pokretu za Zgornju Savinjsku dolinu.

Koruška grupa odreda:

Bataljoni su na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava.

Minerski vod je ponovo minirao prugu između Guštanja i Dravograda. Na minu je na-

[117] Redakcija je sa tri tačke označila izostavljeni tekst o borbama 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« jer su potpunije izložene u dok. br. 96.

[1.8] Sada: Gorica pri Slivnici.

[1.9] Sada: Bukovje pri Slivnici.

[.!0] Posle oslobođenja priključen selu Gorica pri Slivnici.

išao »Fronturlauber«.[121] Uništene su dve lokomotive tipa »Borsik« i 3 vagona. Ostali vagoni su oštećeni. — Neprijatelj je imao 37 mrtvih i 51 ranjenog. Uništeno je 100 m pruge. Saobraćaj je prekinut 56 časova.

Kamniško-zasavski odred:

26. 9. 1944. *XIV divizija:*

XIII SNOB: (Izveštaji nisu primljeni.)

VI SNOUB: »Slavko Slander«:

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada je nastavila da prevozi materijal u Zgornju Savinjsku dolinu. Borbi nije imala.

Koruška grupa odreda:

V. *K. O.:* Bataljoni su na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Kamniško-zasavski odred:

27. 9. 1944. *VI SNOUB »Slavko Slander«:*

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila u Gornjem Gradu radi primanja zastave koju joj je ovaj grad poklonio u znak zahvalnosti za oslobođenje.

Koruška grupa odreda:

V. K. O.: Bataljoni su na svojim sektorima. Održana je vojna i politička nastava. Nije bilo borbi.

Minerski vod ovog odreda minirao je želez. prugu između Dravograda i Guštanja. Na minu je naišao teretni voz iz Dravograda. Ovom vozu bili su prikačeni i putnički vagoni. Voz se sjurio niz brdo i pri tome je jako oštećen. Broj žrtava nije poznat. Uništeno je 80 m železničke pruge.

Kamniško-zasavski odred:

[111] **Tako je nazvan voz kojim su prevožena vojna lica sa fronta na odsustvo.**

28. 9. 1944. *VI SNOUB »Slavko* ***Slander«:***

XI SNOB »Miloš Zidanšek«:

Brigada se nalazila u Gornjem Gradu gde je primila nešto oružja i eksploziva za predviđenu akciju.

Koruška grupa odreda: (Izveštaji nisu primljeni.)

Kamniško-zasavski odred:

29. 9. 1944. *VI SNOUB:*

VI[122] *SNOB:*

Brigada je noću krenula da ruši prugu Celje — Dravograd i između stanica Paška Vas — Šoštanj u klisuri uništila 2.150 m pruge te porušila gvozdeni most na sredini klisure preko Pake. Saobraćaj će biti prekinut oko 2 meseca. Nakon izvršene akcije brigada se premestila na položaje Prihova — **St.** Janž — Rečica ob Savinji.[123]

Kamniško-zasavski odred: (Izveštaji nisu primljeni.)

30. 9. 1944. *VI SNOUB »Slavko* ***»Slander«:*** (Izveštaji nisu primljeni.)

XI SNOB »Miloš Zidanšek«: (Izveštaji nisu primljeni.)

NAKNADNO PRIMLJENI IZVEŠTAJI

29. 8. 1944. *XIV divizija:*

I SNOUB: u toku noći izvršila je napad na Vuzenicu. Akcija nije uspela zbog toga što je brigada zalutala na putu i što je neprijatelj o tome već bio obavešten.

Neprijatelj je tukao naše borce iz bunkera i iz zaseda. Na našoj strani bilo je 10 ranjenih i 1 mrtav. — Neprijateljevi gubici nisu nam poznati.

[>e] **Omaška; treba: XI.**

Potpunije o rušenju železničke pruge Celje — Dravograd vidi u dok. br. 103. "

8. 9. 1944: Pri prelasku preko pruge Celje — Velenje mineri su na stanici Polzela minirali dve skretnice, rezervoar za vodu, električni motor za crpljenje vode. U staničnoj zgradi su uništene sve telefonske i telegrafske instalacije i sva arhiva.

USPEH NAŠIH JEDINICA:

Gubici neprijatelja:

U ljudstvu:	poginulo	oko 719	ljudi
	ranjeno	„ 200	„
	zarobljeno	„ 449	„
	Ukupno izbačeno iz stroja	1368	ljudi

U materijalu: zaplenjeno:

mitraljeza	10
puškomitraljeza	29
pušaka	490
teških minobacača	1
lakih minobacača	6
automata	24
pištolja	50
bombi (ručnih)	613
mina	224
metaka	120000
protivtenkovski top 37 mm	1
granata za top	170
tromblona	8
nosila za ranjenike	1

Napravljeno je mnogo barikada i prepreka na drumovima i železničkim prugama.

Saobraćaj je bio u prekidu ukupno 1785 časova, tj. oko 2 meseca. Osim toga još se nije moglo utvrditi koliko će vremena saobraćaj biti obustavljen.

Izbačeno je iz šina i uništeno vozova: 13.
Oklopnih vozova uništena: 2.
Pruge uništeno: 3420 m.
Lokomotiva uništeno: 10.
Mostova uništeno i oštećeno: 28.
Gvozdenih električnih nosača dalekovoda: 2.
Vagona uništeno: 48.
Transformatora: 1.
Kamiona uništeno: 12
Tenkova uništeno: 1.
Podzida srušeno: 500 metara.

Naši gubici:

u ljudstvu:

poginulo	43	druga
ranjeno	179	drugova
nestalo .	20	"

u materijalu:

izgubljeno pušaka	3
puškomitraljeza .	7
»piat«[124] . . .	1

Sem pomenutog postoji više slučajeva u kojima se gubici neprijatelja nisu mogli utvrditi pa je broj iz stroja izbačenih neprijateljevih vojnika verovatno veći.

I sami izveštaji primljeni od pojedinih jedinica još su nepotpuni pa se postignuti uspesi nisu mogli detaljno opisati.

Na više komunikacija koje vode preko teritorije IV operativne zone saobraćaj je obustavljen. U poslednje vreme su gotovo sve železničke pruge neupotrebljive. Naročito su rušene pruge Ljubljana — Zidani Most i pruga Celje — Velenje — Dravograd. Obe pruge su za duži period neupotrebljive.

U sledečem periodu nastaviće se rušenje komunikacija i nastojaće se da izveštaji budu što potpuniji.

Treba dodati i to da je pored navedenog materijala bio zaplenjen i drugi vojni materijal, i to u velikim količinama, a što se poimenično ne može navesti kako zbog nepotpunih izveštaja tako i zbog raznovrsnosti materijala.

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA:

Sve naše akcije u poslednjih 15 dana imale su ofanzivni karakter. Sa svih strana saveznici vrše pritisak na Hitlerovu Nemačku i sužavaju obruč oko nje. Gubitkom izvora nafte u Rumuniji i delimičnim uništenjem rafinerija nafte u samoj Nemačkoj i Mađarskoj, Hitlerovoj vojsci je znatno otežano manevrisanje. Ostala mu je na raspolaganju još samo železnica pa njome prevozi i koncentriše svoju demoralisanu vojsku. Pošto smo svesni značaja železničkih pruga na našem sektoru kao i velikog tranzita koji se preko njih odvija, u ovom periodu pristupili smo potpunom uništavanju železničkih pruga, vijadukata, mostova i podzida na prugama.

U kombinovanoj akciji sa bombardovanjem saveznika i jedinicama VII korpusa izvršen je napad na most Poganek kod Litije. VI SNOUB, koja je učestvovala u akciji, srušila je železničku prugu na odseku Zidani Most — Litija.

[124] Skraćenica od Projector Infantry Antitank — engleski ručni protivtenkovski bacač.

Nekoliko dana nakon ove akcije sa jedinicama VI i XI brigade izbacili smo iz saobraćaja prugu Slovenj-Gradec — Celje, koja je kao paralelna pruga linije Celje — Maribor za neprijatelja od velikog značaja.

U to vreme su jedinice K.Z.O. stalno ometale saobraćaj neprijatelja na sektoru Zidani Most — Litija, a jedinice K.O.[125] na sektoru Laško — Zidani Most — Dobova.

Pomenute pruge rušili smo naročito aktivno radi toga da zajedničkim rušenjima sa jedinicama VII i IX korpusa onemogućimo neprijatelja da svoje snage povlači preko naše teritorije i da njegov saobraćaj, koji je upravljen na jug, potisnemo ka zapadu.

XIV divizija je ometala neprijateljev saobraćaj na pruzi Celje — Rogatec, a naročito na odseku Celje — Grobelno. Rušenju pruga koje vode na istok u pravcu Hrvatske nismo pridavali toliki značaj.

Mineri Koruškog odreda neprekidno su otežavali i ometali neprijateljev saobraćaj u Koruškoj, naročito na odseku Dravograd — Pliberk.

Naš drugi zadatak u ovom periodu bio je da pokret prenesemo što dalje na sever i istok pa je radi toga čitav Lackov odred prebačen preko Drave.[126] Određena mu je zona dejstva Kozjak — Slov. gorice — Prekmurje. Po prelasku Drave odmah je stupio u ofanzivu, uništio neprijateljeva uporišta, i to jedno u dolini Drave a drugo u dolini Pesnice.[127]

Snabdevanje oružjem od strane saveznika ne zadovoljava. Da bismo pribavili novo oružje, izazvali demoralizaciju u neprijateljevim redovima i proširili oslobođenu teritoriju, pristupili smo uništenju neprijateljevih uporišta u dolini Savinje, na području Bohora, i to u dane kada je neprijatelj izvršio koncentraciju svojih snaga na Pohorju.

Jedinice VI i XI brigade, V.D.V.[128] i jedne brigade XIV divizije napale su i uništile jako utvrđeno uporište Šmartno ob Paki, Letuš i Mozirje, a dan ranije XIV divizija je sa dve brigade napala uporišta Kozje i Podčetrtek.

Uništenje ovih uporišta donelo nam je novu oslobođenu teritoriju, a na Kozjem smo obrazovali područje.

Neprijateljeva taktika je na različitim sektorima bila različita. Na oslobođenoj teritoriji neprijatelj se služi domaćim izdajnicima koji su u službi be-ga i Gestapoa. Ove upućuje na

[125] Kozjanski NOP odred

O prebacivanju Lackovog NOP odreda na levu obalu Drave vidi u dok. br. 99.

[127] Odnosi se na napade na neprijateljeva uporišta u Zg. Kungoti, 25. septembra 1944, i u Pali, 28. septembra 1944 (vidi dok. br. 99).

[128] Vojska državne varnosti — Vojska državne bezbednosti.

oslobođenu teritoriju i pomoću njih prikuplja podatke o našim pokretima i koncentracijama.[129]

Na teritoriji koju stalno kontrolišu naše jedinice okupator je u defanzivi. U tim predelima utvrđuje svoja uporišta bunkerima, zakiva prozore, kopa rovove, podiže drvenu ogradu oko uporišta, izrađuje žičane prepreke i na njih namešta mine. U blizini uporišta postavlja zasede.

Ukoliko je neprijatelj na ovom terenu još u ofanzivi, služi se partizanskom taktikom. Kreće se kroz šume, napuštenim" stazama i ivicama šuma te napada naše jedinice u više kolona i sa raznih strana.

Komunikacije napušta jer su uglavnom srušene ili zatrpane. Ukoliko se pak njima služi, kreće jakim kolonama podržavanim tenkovima i drugim teškim oružjem. Na velika odstojanja upućuje prethodnice a bokove osigurava jakim jedinicama.

Na predele uz neposrednu desnu obalu Drave neprijatelj obraća veliku pažnju i neprekidno ih kontroliše. Zbog toga je u akciju protiv partizana uputio 138. Gebirgsjäger-Regiment iz Celovca,[130] koji je nastupao prema: Crnoj — Šoštanju — Slovenj-Gradcu — Mislinjskoj grapi — Sv. Lovrencu[131] — Ribnici na Pohorju i Mežici. Puk se u pomenutim mestima zadržavao po nekoliko dana i iz njih upućivao jake patrole kroz šume i prikrivenim putevima ekscentrično na sve strane. Na području Zgornje Savinjske oslobođene teritorije neprijatelj je uspeo da pomoću domaćih izdajnika dođe do podataka o položaju Štaba zone pa je 20. o.m. sa četiri aviona kružio nad njenim položajima i bacio nekoliko bombi, a jednu čak i od 300 kg, u blizinu Komande područja. Zemljište gde su bačene ove bombe je prema svojoj konfiguraciji potpuno slično onom na kome se nalazio Stab zone. Verovatno je pilot bio ubeđen da baca bombe na Stab zone. Ovom prilikom poginulo je 7 civila i srušena te zapaljena veća kuća i sporedna zgrada.

U Koruškoj smo, po naređenju Glavnog štaba, reorganizovali K.G.O.[132] i smanjili partizanske jedinice. Obrazovali smo 4 čete sa zonom dejstva na desnoj obali Drave i dve čete na levoj obali.

Čete koje operišu južno od Drave rasporedili smo tako da će njihovo težište biti zapadno od ovog predela. Tri čete dej-

Nemci su na teren upućivali svoje patrole, preobučene u partizanske uniforme, da bi i na taj način prikupljali potrebne podatke (vidi dok. br. 136 i 149).

[1,0] Nije upućen taj puk, već puk »Trek«, koji je formiran 19. jula 1944. u Celovecu od dela pripadnika dopunskih bataljona 188. rezervne brdske divizije (vidi knj. 15, dok. br. 108, objašnjenje 4).

[,M] Sada: Lovrenc na Pohorju.

[,S!] Koruška grupa NOP odreda

stvuju zapadno od druma preko Ljubelja a jedna četa u Pojunskoj dolini. Cete severno od Drave dobile su sledeče sektore: jedna na Svinškoj planini a druga na području Celoveca. Ovim jedinicama dat je zadatak da izvode diverzantske akcije na pruge i puteve, uznemiravaju i kontrolišu neprijatelja, pružaju podršku političkim radnicima te da naš pokret prošire na celu Korušku.

Reorganizovali smo i smanjili Kozjanski odred.[183] Na sektoru ovog odreda sada dejstvuju 4 čete: jedna između Save i Tisoveca, druga između Sutle, Bohora i Sv. Jurija te Šmarja pri Jelšah, treća na istoku od Sv. Jurija i Bohora a na zapadu do Savinje, a četvrta četa je dobila naređenje da što pre izbije u Haloze i da tu dejstvuje. Zadaci su slični onima koje smo izneli za Koruški odred.

Obzirom na brzi razvoj događaja na Istočnom frontu kao i zbog sadejstva sa jedinicama preko Sutle preduzeli smo sve potrebne mere da povežemo naš pokret, tj. naše jedinice sa X hrvatskim korpusom. U tom cilju upućen je u ovaj korpus drug potpukovnik Žnidaršič »Štefan«[134] sa zadatkom da uspostavi radio i kurirsku vezu, odabere ljudstvo iz sastava njihovih jedinica rodom iz Prekmurja te da ih uputi u Prekmurje radi ojačanja Lackovog odreda.

U poslednje vreme primećuje se da neprijatelj teži da što jače utvrdi istočnu slovenačku granicu. Otpočeo je utvrđivanje i iza Drave u Koruškoj.

Linija utvrđivanja na istoku proteže se od Ptuja preko Haloza, Rogaške Slatine, desne obale Sutle do Brežica. Na Sutli radi 5 do 6000 radnika, od kojih je nekolicina stigla iz Nemačke a drugi su meštani. Utvrđenja prave od materijala koji dobiju na mestu a alat dovoze iz Nemačke.[135]

Poslednjih dana neprijatelj jačim patrolama, ojačanim teškim oružjem, sve češće upada u naša sela u dolini Sutle i Savinie, odvodi stoku i odnosi poljoprivredne proizvode. Isto se dešava i u dolini Save na Bizeljskom, ukoliko u ovim selima nisu naseljeni Kočevari te i na području Sevnice.

KRITIČKI OSVRT NA NASE AKCIJE

Ako se kritički osvrnemo na naše poslednje akcije vidimo da je borba za most Poganek bila suviše dugo pripremana. Okupator je naše jedinice, koje su se nekoliko dana zadržavale u blizini mosta, primetio i na ovo reagovao. Garnizon Litiju oja-

[153] O reorganizaciji Kozjanskog NOP odreda vidi dok. br. 102.
[134] Anton Žnidaršić Stefan
[133] Potpunije o tom utvrđivanju vidi izveštaj Obaveštajnog odeljenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 52/1.

čao je vojskom iz garnizona u dolini Kamniške Bistrice i Ljubljane. Pešadijom i tenkovima stalno je kontrolisao teren u blizini ovog mosta na levoj obali Save. Savezнički avioni nisu izvršili dati im zadatak. Bombardovali su i mitraljirali sa visine od 1000 m. Da su se spustili niže, naneli bi braniocima na mostu žrtve i izazvali paniku pa bi akcija sigurno uspela.

Nekoliko dana ranije akcija bi uspela bez sadejstva saveznika.

Napad na uporište Braslovče nije uspeo zbog toga što je obaveštajna služba javila da se u uporištu nalazi manje vojske nego što je stvarno bilo. Osim toga vodič koji je vodio jedinice na položaje za napad odabrao je nepodesan pravac kretanja te je zbog toga jedinicu pre vremena otkrio neprijatelj.

Konspiraciji se ne pridaje dovoljno pažnje. Naročito se ovo primećuje kod vojnih kurirskih stanica, što za posledicu ima da kuriri često padaju neprijatelju u ruke. Što napad na uporište Podčetrtek nije uspeo može se delimično pripisati nedovoljnoj pripremi od strane komandnog kadra.

RAZNO:

Težimo za tim da što više ojačamo brigade a uporedo i da razvijamo vojnu vlast na oslobođenoj teritoriji. Na svim područjima obrazovali smo komande područja i komande mesta. Organizaciju i formaciju Područja i dalje dopunjavamo. U Kozjanskom području zbog prodora neprijatelja nešto smo zakasnili, dok se u Zgornjoj Savinjskoj dolini Područje dobro razvija.

Nedostaje nam municija za sva oružja, sem za engleske mitraljeze i puške. Najveću nestašicu osećamo u minama za lake i teške minobacače, ručnim bombama, Manlicher-municiji, municiji za francuske puške, za italijanske puške i puškomitraljeze, za mitraljeze i za ruske automate kao i u municiji za top 75 mm.

Nedostaju nam još uvek sekcije »Ljubljana«.

Obavešteni smo da ćemo »Osalit papir« koji ste tražili dobiti te ćemo ga odmah dostaviti Glavnom štabu.

Nastava u Podoficirskoj školi izvodi se pravilno. Izbor pitomaca za poslednji tečaj bio je dobar. Nastavni program u svim tečajevima prilagođen je našoj i neprijateljevoj taktici. Naročita pažnja poklanja se disciplini a sama nastava se izvodi što više praktično i očigledno.

Imamo radionicu za opravku oružja gde se vrše sve opravke. Manje kvarove otklanjanju u samim jedinicama.

Veza: Postavljene su nove vojne kurirske stanice, za koje još nemamo podatke o jačini i naoružanju.

Radio-stanica: Još uvek se oseća pomanjkanje aparata i izvežbanog tehničkog kadra. Generatori se brzo kvare.

Još uvek nam nedostaju telefonski aparati i žica.

Preko Drave, Savinje i Save, zbog pomanjkanja prevoznih sredstava (čamaca), imamo samo po jedan kanal. Trebalo bi da imamo barem još po jedan kanal.

U poslednje vreme smo primili više avionskih pošiljki eksploziva, italijanskih pušaka sa municijom i nešto odeće. Primljeno je i više mitraljeza.

Zbog događaja na evropskim frontovima kao i zbog uspeha moral naših jedinica je na visini.

Priliv novih boraca je velik. U naše redove stupaju borci iz svih krajeva, širom Slovenije.

Prilozi: 1.) Brojno stanje ljudstva, oružja, municije, vozila, stoke i pribora.
2.) Pregled materijala koji se nalazi u skladištima sa stanjem 1.10.1944.
3.) Pregled minerskog materijala koji se nalazi u skladištima sa stanjem 1.10.1944.[138]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, major: Pet Brajović

Sef Operat. odseka, kapetan:

M. P.

Zbog obimnosti knjige redakcija ove priloge ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 32 IV.

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. SLOVENACKE NOU BRIGADE »FRANCE PREŠEREN« OD 1. OKTOBRA 1944. ŠTABU 31. NO DIVIZIJE O BORBAMA I AKCIJAMA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
VII SNOUB »FRANCE PREŠEREN«
OPERATIVNI ODSEK
Na položaju, dana 1.10.1944.
Op. broj: 304

Predmet:
Polumesečni vojni izveštaj
od 14.9 — 29.9.1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
(OPERATIVNI ODSEK)

Dana 14.9.

U to vreme naš I bataljon, koji je imao posednute položaje iznad sela Gore kod Idrije na kotama 840, 880 i 891,[2] bio je napadnut od neprijateljeve pobočnice, koja se kretala pravcem Rovte — Idrija. Kolona se ispred položaja našeg bataljona razvila u strelce i tom prilikom naišla na našu zasedu sa kojom se sukobila. Neprijatelj je izvršio tri puta juriš na naše položaje ali je bio odbijen protivjurišem. Borba je trajala od 4 — 6.30 časova.

Naši gubici: 5 ranjenih, od kojih jedan teže i podlegao je ranama za vreme prevoženja u bolnicu.

Neprijatelj je u ovoj borbi svakako imao gubitaka ali nam broj nije poznat.

Dana 15.9. Prvi bataljon bio je na položajima iznad Razpotja.[3] Dok se brigada nalazila u pokretu javljeno je sa položaja I bataljona da se pravcem Sp. Idrija — Razpotje prema položajima I bataljona kreće neprijateljeva kolona [jačine] oko 500 ljudi sa 33 mule.

Brigadna kolona sa drugim bataljonom bila je u pokretu kod Govejeka napadnuta od neprijatelja. Odmah su zauzeti položaji iznad Govejeka i zadržan neprijatelj. Snažnim otporom neprijateljeva kolona bila je razbijena. Zatim je brigada sa II

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/IV.
[1] Ove i ostale kote koje se navode u izveštaju uzete su sa karte 1:50.000, italijansko izdanje.
' Zaselak, 2 km istočno od Spodnje Idrije.

bataljonom zauzela po'ožaje iznad Ledina, odakle je stupio u dejstvo i naš teški minobacač, koji je direktnim pogocima dejstvovao po neprijateljevim položajima. Kako ovde nije bio najpogodniji teren za dalje borbe, a neprijatelj je ugrožavao naše položaje s boka, sa ovih položaja smo se povukli i u 11 časova zauzeli položaje na liniji iznad Vodica[4] — Mrzlog vrha[5], tako da je I bataljon sačinjavao desno a II bat. levo krilo. Neprijatelj je tokom cele borbe snažno napadao naše položaje i dejstvovao po njima minobacačkom vatrom i vatrom iz topa. U 18.30 časova usledio je jedan od najodlučnijih neprijateljevih juriša, snažno podržan minobacačkom i topovskom vatrom, koji su naši odbili i vodili borbu sve do 20 časova. Tada je neprijatelju uspelo da izvrši napad u bok II bat. pa su se naši morali povući za oko 100 m i na ovim su položajima ostali do završetka borbe koja je sasvim prestala u 20.30 časova.[6]

Naši gubici: 6 mrtvih i 6 ranjenih, od kojih jedan teže, koji je za vreme prevoza podlegao ranama.

Gubitaka u oružju nismo imali.

Neprijateljevi gubici prema dobijenim informacijama iznose 22 poginula, veći broj ranjenih, ali nam tačan broj nije poznat. Zarobljen je jedan belogardistički podoficir.

Oružje koje je odmah posle borbe nedostajalo nestali drugovi su doneli sobom po povratku u svoje jedinice.

U ovoj borbi nama je pre svega nedostajalo puškomitraljeza. Takođe smo morali štedeti municiju kao i mine za teški i laki minobacač.

U poslednjim borbama primećuje se da neprijatelj sve češće vrši napade na naše položaje vatrom iz minobacača, uglavnom teških, kao i topovskom vatrom. Tom prilikom imamo gubitke uglavnom baš od mina, odnosno granata, koje se cene na 80%. Retki su pogoci mecima iz pušaka i automatskog oružja jer su borci dovoljno obučeni za borbu i vešti u zauzimanju položaja. Ali nemaju uvek prilike da se dobro ukopaju. I kada su bili ukopani, bilo je nekoliko slučajeva da je mina pala direktno, npr. na laki minobacač, i tom prilikom ranjena su trojica boraca; drugi put takođe je pala mina na sam mitraljez kao i na protivtenkovsku pušku.

Treću borbu naša brigada je vodila na Bukovom Vrhu dana 26.9. Položaji I i II bataljona bili su na koti 1030, Pasja ravan, a III bataljona na grebenu Sivk.[7]

[4] Na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nisu ucrtane. To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

[5] Odnosi se na greben severoistočno od Praprotnog brda (trig. 1006). Na karti 1:100.000 nije označen.

*** Potpunije o tim borbama, koje su vođene 14. i 15. septembra 1944, vidi dok. br. 45.**

[7] Na karti 1:100.000 i 1:25.000 nije označen.

Neprijatelj koji je opipavao naše položaje u 10 časova pre podne je patrolom jačine 15 ljudi naišao na našu zasedu I bataljona. Naši su patrolu oterali. Vođena je kraća borba i neprijatelj se povukao u svoju polaznu bazu Crni Vrh. U toku celog dana neprijatelj je bio prilično aktivan i dejstvovao je po našim položajima vatrom iz minobacača iz uporišta Crni Vrh i Lučine, dok je iz uporišta Gorenja Vas izbacio nekoliko granata.

Posle podne u 16.30 časova neprijatelj je otpočeo nastupanje iz pravca Lučine u pravcu položaja III bataljona, ali je tom prilikom bio odbijen. Neprijatelj je ponovio napad u 17.30 časova, takođe u pravcu III bataljona. Napad su naši odbili, ali je neprijatelj ponovo pokušavao da napadom zauzme položaje III bataljona, što mu je delimično i uspelo, te se III bataljon morao povući za oko 100 m, gde je ostao sve do završetka borbe na tim položajima.

Istovremeno kada je vršen napad na III bataljon, iz pravsa Crnog Vrha nastupala je druga kolona u pravcu položaja I bataljona. Napad ove kolone nije uspeo iako je neprijatelj izvršio juriš tri puta na položaje I bataljona i svaki put je bio odbijen. II bat. je vatrom dejstvovao u bok nastupajućem neprijatelju. Ova borba trajala je do 19.30 časova.[8]

Naši gubici u ovim borbama iznose: 6 mrtvih, 18 ranjenih, od kojih 10 lakše.

Izgubljen 1 puškomitraljez »breda« i jedan minobacač, koji je uništila neprijateljeva mina. Sve oružje poginulih drugova je spaseno.

Neprijateljevi gubici: 1 poginuo i njemu je zaplenjeno oružje i sva oprema. Dalje se ceni da je neprijatelj imao veći broj poginulih i ranjenih, ali nam tačan broj nije poznat.

Zaplenili smo jednu pušku »mauzer« i ostalu vojničku opremu.

Druge vojne akcije u ovom vremenu nismo izvodili.

Dalje izlažemo situaciju naših jedinica u ovom vremenu:

14.9.44: I. bataljon nalazio se na sektoru iznad sela Gore kod Idrije [na položajima] na kotama 840, 880 i 891. Vodio je borbu s neprijateljem od 4 do 6.30 časova posle podne. Uveče se bataljon povukao iznad Razpotja.

II bataljon nalazio se iznad Vrsnika.

Stab brigade sa Stabnom četom i Pratećim vodom nalazio se u Vrsniku.

[8] **O ovoj borbi i angažovanim neprijateljskim snagama vidi u dok. br. 73.**

15.9.44: I bataljon nalazio se u rejonu Razpotja.
II bataljon sa Štabom brigade nalazio se u Vrsniku. U 8 časova izvršio je pokret.
Čitava brigada ovoga dana vodila je borbe sa nadmoćnijim neprijateljem na sektoru Govejeka, Ledina, Vodica i Mrzlog vrha.
Posle borbe brigada se u 22 časa uveče premestila u rejon Cerkljanski Vrh.

16.9.44: I bataljon na Bevkovom vrhu i imao je posednute položaje na kotama 1025, 1050 kod Slabeta.[9]
II bataljon poseo je greben iznad Nove Oselice od Pagona[10] do Veharša.[11]
Stab brigade, Štabna četa i Prateći vod nalazili su se Na Veharšu.

17.9.44: Položaji brigade nepromenjeni.

18.9.44: Položaji brigade nepromenjeni.

19.9.44: Položaji brigade nepromenjeni.

20.9.44: Položaji brigade nepromenjeni.

21.9.44: Položaji brigade nepromenjeni.

22.9.44: Položaji nepromenjeni. U 19 časova brigada je izvršila pokret sa starih na nove položaje.
I bataljon u rejonu Stare Oselice. Poseo je položaje kod Vrhoveca na koti 1047.
II bataljon u rejonu Vodica.
III bataljon u rejonu Vodice — Mrzli vrh.[12]
Stab brigade nalazio se u Vodicama.

23.9.44: Položaji nepromenjeni, kao što ih je brigada posela u toku noći.

24.9.44: Položaji nepromenjeni.

25.9.44: Položaji I bataljona u rejonu Stare Oselice, II i III bataljona te Štaba brigade u rejonu Vodice — Mrzli vrh.

U 0.30 časova dana 25.9. izvršili smo pokret na Zirovski vrh i zauzeli položaje duž grebena na kotama 900 i 877 te tražili vezu sa našim I bataljonom koji se kretao iz Stare Oselice

» Posed u rejonu Bevkovog vrha.

[10] To je brdašce, 500 m severozapadno od Nove Oselice. Na karti 1:25.000 označeno je kao k. 642.

[11] Trebalo bi da piše: do Na Veharšu. Tako se naziva zaselak 3,5 km južno od Cerkna.

" Treći bataljon je formiran od delova 1. i 2. bataljona brigade.

samostalno. Stab brigade se kasnije nalazio u rejonu Kladje kod Pivke, odakle je zatim čitava brigada krenula naJavorč, a potom odatle u 8.30 časova na nove položaje na Bukov Vrh. Za vreme pokreta jedna četa III bataljona izvršila je demonstrativni napad na uporište Lučine. Pred zoru su bataljoni poseli položaje, i to: I i II bataljon na koti 1030, a III bataljon na grebenu Sivk, nasuprot položaja I i II bataljona. Ovi položaji bili su posednuti 26.9.44. ujutro.

26.9.44. Na položajima kako su gore pomenuti vodile su se veoma krvave borbe i neprijatelj je pretrpeo prilične gubitke. Takođe smo i mi imali veći broj ranjenih i 6 poginulih. Posle borbe oko 9 časova izvršili smo pokret iz Bukovog Vrha preko sela Visokog,[13] Sv. Volbenka, Gabrške Gore, Mlaka[14] i Rovta[15] u rejon Martinj Vrh — Črni kal u pratnji 18 ranjenih drugova. Pokret je izvršen neometano i u najboljem redu.

27.9.44. Došli smo sa ranjenicima u rejon Martinj Vrh — Črni kal.

28.9.44. U 2 časa ujutro izvršili smo pokret na nove položaje na Staru Oselicu, gde smo stigli u 8.30 časova ujutro i tu su jedinice odmah zaposele položaje. U 8[16] časova brigada je krenula dalje na Zirovski vrh.

29.9.44. Odmah smo poseli položaje na Zirovskom vrhu na kotama 877 i 900. Kasnije, kada je iz Dolomita došla Gradnikova brigada, naši položaji su se suzili.

Na vojnoj nastavi ljudstvo se pre svega obučavalo u strojevoj obuci i u sklapanju i rasklapanju automatskog i drugog oružja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — kapetan:
Nardin Karei Jakec
Jakec

V.d. operativnog oficira:
Jelar Jože
Jelar

" Sada: Visoko pri Poljanah.
[11] Sada: Mlaka nad Lušo.
[15] Sada: Rovte v Selski dolini.
Omaška. Trebalo bi: 18.

IZVEŠTAJ STABA DOLOMITSKOG NOP ODREDA OD 1. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O AKTIVNOSTI ODREDA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
DOLOMITSKOG ODREDA
OPERATIVNI ODSEK
Na položaju, dana 1. X 1944.
Oper. broj: 923

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

OPERATIVNOM ODSEKU

14-dnevni vojni izveštaj za vreme od 15. IX do 31. IX 1944.

Neprijateljevi pokreti
na području Dolomiti — Gorenjska

U ovom periodu neprijatelj je stalno vršio ispade u pravcu Zirovskog vrha, u čemu su ga naše jedinice sprečavale stalnim napadima, tako da se ograničio na ispade iz uporišta manjim snagama.

Na području Dolomita, za vreme našeg upada, neprijatelj je hteo da spreči našim jedinicama zadržavanje na ovom terenu, ali mu to nije uspelo jer je uvek bio odbijen uz gubitke.

AKCIJE

15.IX 44. Oko 18 časova blizu naših položaja na Staroj Oselici došlo je oko 80 do 100 Nemaca iz Gorenje Vasi.[2] Posle dvočasovne borbe odbili smo sve napade i neprijatelj se povukao. Neprijatelj je imao 8 mrtvih a ubijen je i policijski pas. Na našoj strani jedan je bio lakše ranjen.

16.IX 44. Uputili smo patrole u pravcu Gorenje Vasi, ali nisu došle u kontakt s neprijateljem.

23.IX 44. Po naređenju [Štaba] XXXI divizije[3] zauzeli smo položaje iznad Javorča i Seljaka (Žirovski vrh, kote

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 227/11.**
*** Verovatno su bili iz sastava nastavnog puka »Brander.uurg« (vidi dok. br. 45).**
[3] **Zapovest Štaba 31. NO divizije vidi u dok. br. 58.**

900 i 860). Oko devet i trideset časova ispred naših položaja naišlo je oko 90 Nemaca koji su se posle kraće borbe povukli. Kasnije je neprijatelj dobio pojačanje ali se uprkos tome morao povući u pravcu Gorenje Vasi. Prema podacima neprijatelj je imao 5 ranjenih. Tačnije izveštaje ne možemo dobiti. Sa naše strane bio je samo jedan lakše ranjen.

24.IX 44. Noću 23/24. dve čete su otišle na Kožljek sa zadatkom da tu unište četničko uporište odn. logor koji se tu nalazio. Kako neprijatelja na Kožijeku nije bilo, čete su se vratile. U toku čitavog dana naše jedinice vodile su borbu s neprijateljem koji je pokušavao da zauzme naše položaje.[4] Pred veče smo iz rejona Butajnova — Kucelj,[5] zajedno sa ostalim jedinicama XXXI divizije, krenuli na polazne položaje (Zirovski vrh).

30.IX 44. Dve čete su otišle u akciju u Selšku dolinu pod vođstvom intendanata i obaveštajaca XXXI divizije.

Patrola je napala grupu švabobranaca kod Gorenje Vasi. Uspeh još nije poznat.

18.1X44. patrola je napala švabobransku patrolu iz Goren[jeJ Vasi. Dva nepr. r.[anjena]

Ostali rad u ***jedinicama***

16.IX 44. Izvršili smo pokret u rejon Robidnica — Crni vrh sa zadatkom obezbeđenja u pravcu Gorenje Vasi i Selske doline.

19.IX 44. Pokret na položaje Nova Oselica sa obezbeđenjem u pravcu Mrzlog Vrha i Sovodnja.

22.IX 44. Izvršen pokret na Zirovski vrh sa obezbeđenjima na kotama 900 i 860.

23.IX 44. U večernjim časovima izvršili smo pokret u Dolomite te je naša kolona, kao zaštitnica XXXI divizije, bila napadnuta u Kurjoj Vasi[6] od be-ga i tom prilikom imala 7 teže i lakše ranjenih.

24.IX 44. Preuzeli smo ranjenike i sa njima krenuli iz rejona Butajnove na Zirovski vrh, gde smo ranjenike predali Prešernovoj brigadi.

[4] Potpunije o ovim borbama vidi u dok. br. 68.

• Zaselak, 5,5 km severozapadno od Horjula.

*** Zaselak, 3 km jugoistočno od Lučina.**

26.IX 44. Odred se premestio u Robidnicu.

U ovom periodu održano je 7 vojnih časova na kojima se ljudstvo obučavalo o zauzimanju položaja, izgradnji bunkera, upoznavanju oružja i strojevoj obuci.

Takođe je održano 7 političkih časova na kojima su razmatrana tekuća pitanja i čitana je literatura.

Kritika borbi i akcija

U svim borbama u kojima je učestvovao naš odred ljudstvo se dobro pokazalo, ali se vidi da pojedine četne starešine ne vladaju svojim jedinicama.

Za poboljšanje komandnog kadra održani su sa političkim i vojnim kadrovima sastanci u Štabu odreda i bataljona, gde su kritikovane greške pojedinih starešina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

pom.[7] politkomesara
Petruša Ivo Tijoka

Za Oper. odsek, zam. kom.
kapetan: Kern Marjan
Marjan

M. P.

Oper. broj 923 a[8]

Neprijateljevi gubici

u vremenu od 15. do 30. IX neprijatelj je imao sledeče gubitke:

15. IX neprijatelj je imao 8 mrtvih i ubijenog policijskog psa.
18. IX švabobranska patrola imala je 2 ranjena.
23. IX Nemci su na Javorču imali 5 ranjenih.
24. IX broj gubitaka nije se mogao ustanoviti.

[7] Dopisano olovkom.
[8] Pregled obostranih gubitaka, zaveden pod ovim brojem, priložen je izveštaju.

Naši gubici

U isto vreme mi smo imali 9 lakše i 2 teže ranjena, a nestalo je 13 drugova. Takođe je nestala jedna mula.

Zakonspirisano oružje i municiju, ukoliko smo ih imali u našim skladištima, podigli smo. Oružaru XXXI divizije predali smo:

7.000 metaka za tešku »bredu«,
2 puškomitraljeza »breda«,
1 teški »fiat«,
58 metaka za protivtenkovsku pušku,
37 mina za laki minobacač.

Ostalo oružje i municiju podelili smo jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU ! *

pom. politkomesara:
Petruša Ivo Tijoka

Za Oper. odsek, zam. kom.,
kapetan: Kern Marjan
Marjan

M. P.

BR. 84

IZVEŠTAJ ŠTABA LACKOVOG NOP ODREDA OD 1. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O FORMIRANJU I ZADACIMA ODREDA[1]

STAB LACKOVOG ODREDA
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I POS
Položaj, 1. X 1944.

Op. **O.**

Dostavlja se 15-dnevni izveštaj užeg Štaba.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

U vezi s naređenjem Štaba IV operativne zone br. 1042 od 22. avgusta 1944. dostavljamo prvi petnaestodnevni izveštaj užeg Štaba ovog odreda na osnovu primljenih tačaka:

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337/TV. Oznaka u gornjem desnom uglu dopisana je mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije, a znači da je izveštaj dostavljen na korišćenje Operativnom odseku.**

1) Dana 20. IX 1944. rasformiran je Pohorski odred i po naređenju [Štaba] IV operativne zone od njega je formiran Lackov odred.[2] Brojno stanje Pohorskog odreda na dan rasformiranja bilo je sledeče:

po spisku	747	muškaraca	i 69	žena
u rashodu	17	i»		
(nestalih u borbi u Kurjoj Vasi 15. IX 1944)[8]	105	j»	i 4	f »
Od ovih je upućeno u:				
Dolenjsku	300	M	i 47	» f
u Lackov odred	325	II	i 18	»»
od kojih u rashodu (služ. putovanje)	39	ı]		
na licu	286	II	i 18	»»
novomobilisanih	192	II		
od kojih upućeno terenskim vlastima u Sv. Lovrenc[4]	137	II		
Brojno stanje [odreda] na dan 2. X 1944	378	II	i 20	»»

Lackov odred je 22. IX 1944. prešao reku Dravu i zalogorovao u rejonu Sv. Duh na Kozjaku. Bila su formirana tri bataljona, specijalna četa koja je bila upućena u Prekmurje, vod za vezu, obaveštajni vod i komora. Sabotažna odeljenja i minerski vod ovaj odred još nije formirao zbog toga što su svi mineri bivšeg Pohorskog odreda prilikom njegovog rasformiranja bili odsutni i tako nisu došli sa odredom na ovu stranu Drave. Odred je uspostavio kurirske stanice za redovno održavanje veze preko Drave sa stanicom 1/13.[5]

Od formiranja pa do danas Lackov odred je uništio neprijateljeva uporišta u Zg. Kungoti i u Fali. Sem toga uništio je dva vojna kamiona, održao miting za civilno stanovništvo te

[1] U izveštaju Štaba Lackovog NOP odreda od 25. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije navodi se da je Lackov NOP odred formiran 19. septembra 1944. iz dotadašnjeg Pohorskog NOP odreda. Najpre su formirana dva bataljona, dok je Treći bataljon Pohorskog NOP odreda ušao u njegov sastav tek 22. septembra 1944, kada se odred sa Pohorja prebacio preko Drave na područje Kozjaka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 337/IV). Rasformiranje Pohorskog NOP odreda i formiranje Lackovog NOP odreda verovatno je otpočelo već 19. septembra 1944, a završeno 20. septembra 1944. pa se zbog toga i navode dva datuma.

[3] Potpunije o borbi Pohorskog NOP odreda u rejonu Kurje Vasi vidi u dok. br. 63.

[4] Sada: Lovrenc na Pohorju.

[3] Šifra kurirske stanice na Pohorju. Tačno mesto stanice redakcija nije mogla utvrditi.

učinio velik korak [napred] u političkom pogledu na ovom području.® U ovim akcijama bilo je zaplenjeno:

2 [puško]mitraljeza (1 »zbrojovka« i 1 »šarac«)
6 automata (5 MP,[7] 1 it.[alijanski])
67 pušaka (47 »mauzer«, 3 ital., 17 austris.)
15 pištolja (raznih tipova)

Sem toga bila je zaplenjena i veća količina municije i raznog drugog vojnog materijala.

U ovim akcijama uništeno je: 2 neprijateljeva uporišta, 2 pošte, 2 [zgrade] »Heimatbunda«,[8] 7 generatora za proizvodnju elektr. energije, glavni kabel i 35.000 kg specijalnog ulja za transformatore. Ovim je elektrana onesposobljena za dalju proizvodnju elektr. energije za najmanje 3 meseca. Zbog toga ne radi sledeča vojna industrija: celo područje Maribora ostalo je bez električne struje koju su upotrebljavala domaćinstva i zanatlije, zatim Flugmotorwerke[9] u Teznu je onemogućen svaki rad. Fabrika azota u Rušama, fabrika žel. pragova u Hočama i fabrika čokolade prekinule su rad zbog nestanka struje. U ovim akcijama neprijatelj je imao 9 poginulih, 24 zarobljena a streljano je 6 narodnih izdajnika. Vlastiti gubici u ovim akcijama: jedan mrtav i 2 ranjena.

2) Za budući rad Stab odreda ima u planu sledeče:

a) Bolje političko obrazovanje civilnog stanovništva na područjima Kozjak, Slov. gorica i Prekmurje.

b) Uništenje svih neprijateljevih uporišta na ovim područjima.

c) Kada se vrate mineri, formirati 2—3 diverzantske grupe koje će biti upućene na sektore St. Ilj[10] — Maribor, Spielfeld — [Gornja] Radgona i Dravograd — Zeltweg. Sem toga formiraće se minerski vod i inž.-tehn. grupa.

d) Stalno napadati manje neprijateljeve kolone odn. kamione.

e) Uopšte vojno i političko obrazovanje ljudstva (praktično i teoretsko).

3) Ovaj odred se zaplenjenim oružjem iz poslednjih akcija naoružao do 95%, ali su nam neophodno potrebni teško pešadijsko oružje, tj. mitraljezi i minobacači kojima do sada nismo raspolagali.

4) [Stab] odreda je postavio celokupan komandni kadar. To su sve mladi neiskusni [kadrovi] kojima će se morati po-

" Potpunije o ovim akcijama vidi u dok. br. 99.
[7] Maschinenpistole, vrsta nemačkog automata.
[8] Steirischer Heimatbund je bila nemačka politička organizacija u Štajerskoj, formirana u cilju denacionalizacije Slovenaca.
' Naziv fabrike avionskih motora na Teznem kod Maribora.
" Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.

svetiti velika pažnja i obrazovati ih. Za ovo područje potrebni su nam dobri politički kadrovi jer nam isti nedostaju.

5) Ljudstvo je dobro jer su prilikom formiranja ovog odreda odabrani najbolji borci, a među novomobilisanim borcima zadržani su najbolji.

6) Intendantura zadovoljava jer se nalazimo na novom, još neiscrpljenom terenu.

7) Obaveštajna služba još ne zadovoljava, naročito bi nam za ovo područje bili potrebni dobri i iskusni obaveštajci.

8. Inž.-teh. služba do sada nije postojala u našem odredu, ali je predviđeno da se uskoro formira.

9) Propaganda ovog odreda ne zadovoljava, naročito zbog toga što je to novo područje na kojem propagandni odsek ima vrlo veliku ulogu. Potrebni su nam iskusni propagandisti (koji bi po mogućnosti dobro vladali nemačkim jezikom). Molimo vas da nam dostavljate što više svakovrsne literature (na nemačkom i slovenačkom jeziku) kako za vojsku tako i za teren.

10) Sudski odsek nije još dobro uveden u svoj posao ali će rad, nadamo se, i po tim pitanjima biti zadovoljavajući te će biti dosta posla.

11) Moral jedinica je na visokom stepenu i u svakom pogledu zadovoljavajući.

12) Savezničku pomoć nismo primili.

Ovaj izveštaj dostavljamo vam s primedbom da ga zbog opterećenosti u radu nismo mogli dostaviti do 30. IX 1944, kako je to naređenjem predviđeno. Nadamo se da ćemo ubuduće sve izveštaje dostavljati blagovremeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ivan Mali

Komandant:
Anton Remih

RELACIJA ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD 2. OKTOBRA 1944. UPUĆENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O UNIŠTENJU UPORIŠTA U ZAMKU POGANEK I O RUŠENJU ZELEZNICKOG MOSTA PREKO SAVE[1]

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek
Opr. br.: 604
Položaj 2. X 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
(Operativno odeljenje)
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Dostavljamo vam relaciju o napadu na železnički most preko Save i zamak Poganek te uporište Kresnice dana 20. septembra 1944.[2]

1) Opis zemljišta

Između sela Kresnice i Litije reka Sava čini veliku dvostruku okuku. U sredini između obe okuke nalazi se veliki železnički most na važnoj železničkoj pruzi duplog koloseka Ljubljana — Zidani Most. Od mosta u pravcu Ljubljane prostire se oko 300 m ravnice a zatim pruga ulazi u tunel iznad kojeg se nalazi zamak Poganek, koji dobro ovlađuje mostom i svom njegovom okolinom sa obe obale reke. Iz zamka je takođe dobar pregled duž pruge sve do Kresnica. Tunel se nalazi u podnožju grebena Robidnik — Bajde, koji se zatim produžava u pravcu Golišča. Zemljište oko zamka je pošumljeno. Drum Ljubljana — Litija; prolazi skroz desnom obalom Save, sve do tunela uporedo sa železničkom stanicom.

Sem zamka, iznad doline su još dominirajuče tačke Bajde, odakle se delimično vidi zamak i most. Ipak pogled zaklanja drveće kojim je okolno zemljište veoma obraslo. Poviše se diže greben Robidnik — Goliše.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Broj delovodnika i datum dopisani su mastiljavom olovkom.

[8] Štab 15. NO divizije već 21. septembra 1944. dostavio je izveštaj o izvršenoj akciji. Zbog obimnosti knjige redakcija ga ne objavljuje a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11 i f. 26 II.

Oko 3 km u pravcu Ljubljane nalazi se selo Kresnice koje leži u podnožju Kresniškog vrha, koji je takođe povezan sa Golišćem. Iz Kresniškog vrha greben se postepeno spušta u pravcu Kresnica i isrped samog sela prelazi u ravnicu. Ovaj greben je veoma obrastao drvečem i džbunjem koje se gubi na oko 800 m ispred sela. Kroz selo prolazi opštinski drum Litija — Zalog koji je pogodan za različit saobraćaj. Uporedo sa njim prolazi železnička pruga Ljubljana — Zidani Most. Pruga je duplog koloseka i trenutno delimično neupotrebljiva jer su je naše jedinice poslednji mesec dana stalno rušile. U samom selu Kresnice nalazi se i železnička stanica. Nasuprot železničkoj stanici, sa durge strane pruge, nalazi se velika krečana. Tačke koje dominiraju selom i okolinom su Kresniški vrh i delimično Golišče. Kresniški vrh ima kotu 522. Sava je na ovom mestu široka oko 150 m a 50 do 150 sm duboka, teče veoma polako.

2) *Obostrana situacija*

Napad na uporište Kresnice i zamak Poganek izvršila je IV SNOUB »Matija Gubec«. Položaji brigade bili su toga dana na grebenima Golišča.[3] Neposredno pre same akcije II bataljon ove brigade prebacio se na ivicu šume iznad sela Kresnica a I i III bataljon ka Bajdetu i u šumu oko zamka Poganek. Pomenute tačke su predstavljale prilično pogodan teren za napad jer su se nalazile iznad položaja koje je držao neprijatelj.

IV brigada imala je tri bataljona a za vreme napada dodeljena joj je i brdska haubica 75 mm koja je bila pod neposrednom komandom Štaba brigade. Ova haubica upotrebljavala se samo za uništavanje bunkera sa obe strane mosta a dejstvovala je sa vatrenih položaja kod Bajdeta.

Neprijatelj se nalazio u samom selu Kresnicama, zamku Poganek te u bunkerima pored mosta sa leve i desne obale Save.[4] Bunkeri su bili veoma jaki, drveni i duboko uko-

[J] Na dan 19. septembra 1944. u 18.30 časova 4. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«, zajedno sa 5. slovenačkom NOU brigadom »Ivan Cankar«, Štabom divizije, minerima divizije i jednim brdskim topom, krenula je iz rejona Primskovo pravcem: Sobrače — Riharjever — Crni Potok — Volčja Jama — Velika Stanga — Golišče, gde je sutradan ujutro zauzela sledeče položaje: 1. i 2. bataljon u rejonu Bajde, 3. bataljon u rejonu Kresniški Vrh, dok se Stab brigade nalazio u s. Golišče (vidi izveštaj 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« od 21. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189 b/III.) Stab divizije smestio se u s. Golišče, dok je 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« vršila obezbedenje sa pravaca Litije i Besnice (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. **21/11.)**

[4] Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske jedinice nalazile u ovim uporištima.

pani u zemlju. Isti bunkeri bili su i iznad tunela kod samog zamka. U Kresnicama neprijatelj se nalazio na železničkoj stanici, školi i u žandarmeriji, gde je takođe bio utvrđen u samim zgradama.

3) *Brojno stanje*

IV brigada angažovala je u napadu 300 ljudi, 20 artiljeraca i 30 minera iz minerskog bataljona XV divizije.

Naoružanje brigade bilo je sledeče: 1 brdska haubica kal. 75 mm, 1 teški minobacač, 6 mitraljeza »breda«, 34 puškomitraljeza, 10 automata, 6 protivtenkovskih pušaka, 3 protivtenkovska ručna bacača, oko 250 pušaka i 5 lakih minobacača.

U uporištu Kresnice bilo je oko 45, a u zamku Poganek i na mostu oko 100 ljudi neprijateljeve posade. U Kresnicama su bili naoružani sa 2 mitraljeza, 2 puškomitraljeza, a ostali puškama i automatima. U zamku Poganek 2 puškomitraljeza »breda«, a kod mosta se nalazilo 9 flak[5] topova i nekoliko mitraljeza i puškomitraljeza. U zamku je bilo takođe 60 pušaka. Vatrene položaje svog oružja neprijatelj u toku borbe nije menjao ali je svoje položaje sve do završetka borbe držao na levoj obali reke Save, istočno i zapadno od železničke pruge. Neprijatelj je u ovoj borbi upotrebio 3—4 lakša tenka koji su došli iz Litije.

4) *Plan rada, zadaci operativnih jedinica i izdata naređenja*

Po završenom savezničkom bombardovanju ova brigada treba da na juriš zauzme zamak Poganek i bunkere oko mošta, i to sa desne obale reke Save. Na levoj obali reke Save VI i XI brigada imale su zadatak da unište neprijateljeve otporne tačke.[6] Posle toga da se minira železnički most preko Save.

5) *Vreme početka napada*

IV brigada otpočela je napad na uporište Kresnice, zamak Poganek i bunkere kod mosta na dan 20. sept. 1944. u 16.30 časova posle podne, i to odmah nakon savezničkog bombardovanja zamka Poganeka i okoline mosta. Bombardovanje je vršilo 9 lovaca bombardera.

6) *Tok borbe u pojedinim fazama*

U 16.30 časova naišlo je 9 savezničkih lovaca bombardera koji su otpočeli bombardovanje oko zamka Poganeka i železničkog mosta. Bombardovanje je trajalo oko 10 minuta, avioni su bacili oko 10 lakših bombi, nakon čega su se

[5] Flieger abwehr kanonen = protivavionski topovi.

• O dejstvima 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander* i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« u to vreme vidi dok. br. 65.

[avioni] podigli i odleteli. Za vreme bombardovanja neprijatelj je dejstvovao snažnom protivavionskom vatrom, ali bez uspeha.[7] Među neprijateljevim ljudstvom u zamku bombardovanje je napravilo priličan haos, što su naši borci iskoristili te je III bataljon IV brigade odmah izvršio energičan juriš. 1. četa vršila je juriš na sam zamak, 2. četa napad na bunkere kod mosta a 3. četa sa dva mitraljeza, dve protivtenkovske puške i jednim protivtenkovskim ručnim bacačem nalazila se na grebenu iznad zamka i podržavala juriš i napad ostalih dveju četa na zamak i bunkere kod mosta. Uskoro je Prvoj četi uspelo da se približi zamku, dok se 2. četa nije uspela približiti bunkerima i uništiti ih jer je neprijatelj pružao snažan otpor vatrom iz topova »flak« i ostalog automatskom oružja sa druge obale Save. Kada je 1. četa već bila kod zamka, odmah joj je došao u pomoć i deo 3. čete, dok je 2. četa i dalje vršila napad na bunkere kod mosta. Za to vreme potpuno je zauzet zamak Poganek i u njemu je zarobljeno 30 neprijateljevih vojnika. Odmah zatim su uništeni i bunkeri na desnoj obali reke Save, i to uz pomoć vatre protivtenkovskih ručnih bacača i brdske haubice koja je dovezena na odstojanje oko 500 m od samih bunkera. Pogoci su bili prilično dobri. Na levoj obali Save, uprkos svemu, nisu se mogli uništiti bunkeri jer su bili snažni i duboko ukopani u zemlju. Iz ovih bunkera za čitavo vreme borbe [neprijatelj] je snažnom vatrom iz protivavionskih topova dejstvovao po našim položajima. Jedan bunker dobrim pogocima iz haubice ipak je ućutkan i u njemu su uništena 2 protivavionska topa. Za to vreme su drumom na drugoj obali Save naišli iz Litije u pomoć napadnutom uporištu 3 tenka i oko 50 pešaka. Pešake je raspršio bataljon V brigade »I. C«. koji se nalazio na koti 441 iznad Litije, a tenkovi su se kretali dalje te ih je napala 3. četa III bataljona IV brigade, koja se nalazila na položajima iznad zamka i bunkera vatrom je već ranije podržavala napad na zamak i bunkere vatrom iz protivtenkovskog ručnog bacača i 3 protivtenkovske puške. Ovim oružjem izvršila je napad na tenkove koji su se približavali i 2 oštetila, a treći se povukao u uporište Litiju. Oba oštećena tenk u toku noći su odvučena.

[7] **Iz izveštaja Štaba 15. NO divizije od 21. septembra 1944. vidi se da je napad izvršilo 8 aviona koji su na most i zamak Poganek bacili 5 bombi od po 100 kg, ali bez uspeha. Usled snažne protivavionske vatre samo jedan avion izvršio je bombardovanje u niskom letu, dok su ostali bacili bombe sa velike visine i nakon 10 minuta odleteli. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 21/11.)**

Za to vreme mineri minerskog bataljona XV divizije čekali su kod Bajdeta iznad Poganeka. Pred mrak uputili su se na most sa dvoja kola i mulama koje su nosile materijal. Kada je kolona stigla na drum iznad tunela, primetio ju je neprijatelj iz bunkera sa druge obale Save i obasuo je vatrom iz mitraljeza i automatskih [protivavionskih] topova te minobacača. Ovde su se mineri neko vreme zadržali dok nije stiglo naređenje da se most po svaku cenu mora minirati jer neprijatelj sa leve obale Save dobija pojačanje. Uprkos tome što se na drugoj strani mosta još nalazio neprijatelj, kojeg bi prema naređenju trebalo da unište VI i XI brigada, a tek zatim bi se izvršilo miniranje, mineri su krenuli u pravcu mosta. Za zaštitu dodeljen im je jedan vod III bataljona IV brigade koji je držao zasedu kod mosta na desnoj obali Save. Kola i mule sa materijalom ostali su kod zamka a 3 druga (minerski referent, politkomesar bat. i komandir II čete) otpočeli su da miniraju most dok su ostali drugovi donosili materijal iz kola i sa mula. Minere je iznenadila veličina i jačina mosta jer sa time nisu bili tačno upoznati. 170 m mosta je izgrađeno sa 3 deonice. Svaki kolosek ima posebnu gvozdenu mrežastu konstrukciju. Sama konstrukcija približno se vidi iz priložene skice. Minere je posebno iznenadila visina konstrukcije koja iznosi oko 6 do 7 m. Mineri su sa sobom, naime, imali lestve ali su one bile dugačke svega 3 m, tako da su mineri morali još puzati do vrha konstrukcije kako bi mogli namestiti mine na gornje (konstrukcijske) nosače. Vezali su pripremljene mine za spojeve i stubove, kao što se vidi iz priložene skice, a na jačim mestima dodali još nekoliko džakova eksploziva Nobel 808 sa inicijalnim punjenjima i štapinom. Nešto preostalog eksploziva položili su i ispod prvih ležajeva. Sva povezivanja mina i između obe konstrukcije bila su dvostruka. Na ulazu na most između obe konstrukcije učvršćeni su detonatori sa dva sporogoreća štapina i upaljačima. Kada su se mineri i zaseda povukli, odjeknula je snažna eksplozija. Mineri koji su čekali u tunelu po jačini eksplozije utvrdili su da su sve mine morale pravilno eksplodirati. Neprijatelj je zatim ponovo otvorio snažnu vatru sa druge obale Save. Mineri su se zatim povukli kroz tunel i sa druge strane nastavili put ka Bajdetu. Interesantno je da se za vreme miniranja samim minerima približilo po mostu 6 Nemaca a da ih zaseda nije primetila. Komandir 2. čete je baš učvršćivao minu kada je u blizini primetio Nemca. Bio je tako priseban da ga uhvati za vrat i hteo je da ga baci, ali je ovaj počeo da muca: »Predati«. Nemci su došli bosi, noseći u rukama či-

zme. Uspeh miniranja: porušena jedna deonica (između dva potporna stuba) tako da je deonica jednog koloseka odmah pala u vodu, dok se druga deonica najpre nagnula zbog vertikalno postavljenih mina (vidi skicu), a zatim pala u vodu. Zbog pogrešnog obaveštenja da most nije potpuno porušen, mineri su morali druge noći ponovo na most, ali se bataljon, koji se nalazio u zasedi kod zamka Poganeka, morao zbog neprijateljevog pritiska povući, tako da mineri nisu mogli napred. Posle savezničkog bombardovanja i istovremenog napada na zamak Poganek te železnički most, II bataljon IV brigade je, u cilju obezbeđenja ove akcije, izvršio napad na neprijateljevo uporište Kresnice. Ovaj bataljon je sa dve kolone, svaka jačine jedne čete, brzim manevrom napao žandarmerijsku stanicu kod crkve sa istočne i zapadne strane. Iznenađen neočekivanim napadom naših boraca neprijatelj je izvršio ispad u pravcu železničke pruge, zaposeo železničku stanicu i fabriku, sa druge strane pruge, gde se snažno utvrdio.[8] Za to vreme jedna četa ovog bataljona izvršila je napad na neprijatelja u školi sa istočne strane. Neprijatelj je tu bio snažno utvrđen. Imao ie 2 betonska bunkera koje naša četa nije mogla uništiti. Odmah po zauzimanju žandarmerijske stanice dva voda čete koja je zauzela ovu stanicu otišla su u pomoć četi koja je vršila napad na školu. Ovde je neprijatelj pružao snažan otpor iz različitog automatskog oružja. Padom mraka II bataljon je ponovo izvršio snažan juriš na školu, ali bez uspeha. Betonski bunkeri nisu se mogli uništiti niti protivtenkovskim puškama niti protivtenkovskim ručnim bacačima, jer su bili čvrsto izgrađeni i duboko ukopani u zemlju. Ovo je neprijatelj znao dobro da iskoristi te je neprekidno snažnom [vatrom] dejstvovao po položajima II bataljona. Do 24 časa bataljon je izvršio još dva juriša koja takođe nisu uspela. Ovaj bataljon je blokirao uporište do 24 časa a zatim se povukao u sastav brigade na Škodovnik.

Ovu akciju obezbeđivala je V brigada na sledeći način: vršila je obezbeđenje na pravcu Litija i Šmartno [pri Litiji] sa I bataljonom, II bataljon vršio je obezbeđenje iz pravca Janče i Prežganje, a III bataljon nalazio se na položajima kod Male Stange kao rezerva i za obezbeđenje u pravcu Besnice i Prežganja.[9]

[9] Zandarmerijska posada nije izvršila ispad, već se podzemnim rovom povukla u fabriku i na železničku stanicu.

*** Potpunije o tim dejstvima 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« vidi u dok. br. 118.**

Bataljon Dolenjskog odreda nalazio se kao divizijska rezerva na Golišču. Ovaj bataljon dao je i sve potrebne vodiče. Vršio je patroliranje u pravcu Jevnica — Laze.[10]

7) *Završetak borbe, gonjenje i vreme prestanka borbe*
Sama borba završena je toga dana u 24 časa. Zamak Poganek bio je zauzet, a posada zarobljena. Železnički most preko Save bio je srušen. Posle zauzimanja zamka III bataljon IV brigade zapalio ga je. Neprijatelj nije gonjen jer nije bio uništen neprijatelj koji se nalazio na levoj obali Save. Neprijatelj takođe nije bio uništen u uporištu Kresnicama. Iako je zauzeta žandarmerijska stanica, nisu zauzeti železnička stanica i parohija.

8) *Neprijateljevi* i vlastiti gubici:
Zarobljeno je 45 neprijateljskih vojnika a jedan je poginuo. U uporištu Kresnice zaplenjen je mitraljez »švarcloze« [kal.] 8 mm sa 4.500 metaka, 5 pušaka »mauzer«, 50 ručnih bombi i prilično opreme. U zamku Poganek zaplenjene su 52 puške, dva puškomitraljeza, 60 ručnih bombi i lična oprema koja se nalazila u uporištu.
Vlastiti gubici: u napadu na uporište Kresnice imali smo 3 mrtva i 12 ranjenih, a u napadu na zamak Poganek 3 mrtva i 15 ranjenih, zajedno s minerima. U borbi s neprijateljevom kolonom jačine 50 ljudi V brigada imala je jednog mrtvog. Ukupni naši gubici: 7 mrtvih i 27 ranjenih.

9) *Vlastiti i neprijateljevi položaji*
Naši položaji nalazili su se na početku borbe na ivici šume ovih uporišta i bili su neutvrđeni, ali prikriveni, dok je neprijatelj bio utvrđen bunkerima u uporištu Kresnicama, kod zamka Poganeka i kod samog žel. mosta.

10) *Neprijateljeve jedinice angažovane u ovim borbama* i *njihovi komandanti:*
U Kresnicama se nalazilo 15 žandarma i 30 graničara. U zamku Poganeku 54 graničara, a kod mosta na levoj obali Save 45 ljudi iz flak artiljerije. Za pojedine komandante nije poznato [ime i prezime],

11) *Stanje neprijateljevih jedinica, stanje vlastitih jedinica i sposobnost za dalju, borbu*
Neprijatelj je u ovim uporištima bio delimično pripremljen za napad jer su VI i XI brigada već dan ranije vodile

[10] Sada: Laze pri Dolskem. Jedna zaseda Dolenjskog NOP odreda je kod Kresnica zarobila 11 nemačkih vojnika koji su bez oružja, samo s ličnom spremom, pobegli iz zamka Poganeka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 21/11.)

borbe na levoj obali Save. Primećeno je da je moral neprijateljevih vojnika vrlo slab, naročito u uporištu Poganek, gde su bila uglavnom samo starija godišta, muškarci od oko 50 godina, uglavnom Austrijanci. U susednim uporištima primećena je panika jer posade nisu izvršile nikakav odlučan ispad u pravcu naših položaja, a samo su iz Litije dejstvovali vatrom iz minobacača po našim položajima. Moral naših jedinica bio je na prilično visokom stepenu jer je ovaj napad bio povezan sa napadom savezničke avijacije. Naše jedinice bile su u stanju da nastave borbu s neprijateljem.

12) Važniji podaci o radu obav. službe, utrošku municije, o svim fortifikacijskim i pionirskim radovima koji su bili u vezi i imali uticaja za vreme borbe, na ishod borbe i posle borbe.

Obaveštajna služba je na ovom sektoru odlično funkcionisala jer je tamošnje stanovništvo naklonjeno našoj vojsci i o svakoj promeni odmah izveštavalo.
Utrošak municije: U ovim borbama utrošeno je 3000 metaka za laku »bredu«, 2000 metaka za tešku »bredu«, 34 mine za teški [minobacač], 15 mina za protivtenkovski ručni bacač, 31 metak za protivtenkovsku pušku, 1000 metaka za puške, 35 mina za laki minobacač, 16 granata za haubicu 75 mm, 60 ručnih bombi. 500 metaka za automate.
II bataljon izradio je zaseke na drumu Litija — Šmartno [pri Litiji] — Trebeljevo. Grupa minera iz min. bataljona takođe je minirala drumski most kod Bedena, na desnoj obali Save. Most je bio uspešno dignut u vazduh te na taj način sprečen ev. dolazak neprijateljeve motorizacije u pravcu naših položaja.

13) Koja su se lica i jedinice dobro držali i zaslužuju pohvalu ili prekor.

U ovim borbama naročito se dobro držao III bataljon IV brigade koji je vodio borbu sa neprijateljem u zamku Poganeku, zauzeo zamak kao i bunkere kod mosta. Istakao se takođe II bataljon IV brigade koji je vršio napad na Kresnice.

Pojedini borci ne zaslužuju posebnu pohvalu. Stab IV brigade bio je u ovoj akciji nedovoljno odlučan. Prekor zaslužuje služba veze koja nije funkcionisala. Tako npr. II bataljon, koji je vršio napad na Kresnice, nije izveštavao Stab brigade o toku napada, niti Stab brigade Stab divizije. Izveštaje smo dobijali od ranjenika a oni se nisu podudarali. Da je Stab divizije bio blagovremeno obavešten, uputio bi na položaje II bataljona brdsku haubicu koja bi

uništila neprijateljeve bunkere i školu te bi tako uporište Kresnice bilo potpuno uništeno. Ovako su pak u toku noći [neprijateljevi vojnici] pobegli levom obalom [Save] za Litiju. Prekor zaslužuju takođe mineri čiji komandni kadar nije bio na svom mestu i držao ih pod svojom komandom. Mineri su dva puta pobegli sa mosta, a kako nisu bili uništeni bunkeri sa leve strane, mineri su morali vršiti miniranje pod neprekidnom vatrom. Plan miniranja bio je uglavnom dobar. Kao što srno već rekli, mine za deonicu na drugom koloseku postavljene su suviše vertikalnp, što je imalo za posledicu da se ova deonica u početku samo nagnula a tek kasnije pala u vodu.

14) *Naši pogledi i stavovi*

Niži komandni kadar još uvek ne može da stekne dovoljno autoriteta među borcima, koji ne izvršavaju uvek njihova naređenja. Ovo otežava komandovanje komandirima i komandantima, što znatno utiče na ishod borbe.

15) *Zaključak*

Napominjemo da je akciji prisustvovao i šef američke misije kapetan Goodwin[11], koji je odmah na početku borbe prilikom upada u zamak Poganek bio ranjen.

Prilažemo skice: zamka Poganeka te mosta i okoline, uporišta Kresnica i približnu skicu mostovne konstrukcije.[12]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, poručnik: Vesel[13]

Sef Operat. odseka, pporučnik: Drenik Vinko

M. P.

Primedba: Za miniranje železničkog mosta preko Save kod Litije utrošen je sledeči materijal:

460 kg No'oel 808, 15 kg plastika, 105 inicijalnih punjenja, 600 m detonirajućeg štapina, 2 m sporogorećeg štapina, 2 detonatora, 2 upaljača u vidu kalema te 2 kotura izolirajuće trake.

Za most na drumu Litija — Poganek, preko potoka kod Bedena, utrošen je sledeći materijal:

[11] James M. Goodwin (Džems M. Gudvin), kapetan američke vojske, šef angloameričke Vojne misije kod Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 20. marta 1944. do 4. oktobra 1944 (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 18/111).

[12] Zbog obimnosti knjige redakcija skice ne objavljuje a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11.

[13] Peter Vesel

100 kg Nobel 808, 100 inicijalnih punjenja, 30 m detonirajućeg štapina, 60 sm sporogorećeg štapina, 1 detonator i 1 upaljač u vidu kalema.

Za vreme miniranja mosta kod Poganeka 2 minera su minirala železničku prugu između Kresnica i zamka Poganeka te uništila 24 šine po 12 metara, ukupno oko 224 metra železničke pruge. Za ovo je utrošeno 12 kg Nobel 808, 24 inicijalna punjenja, 6 detonatora, 50 m detonirajučeg štapina, 3 m sporogorećeg štapina i 6 upaljača u vidu kalema.

BK. 86

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA SLOVENIJE OD 3. OKTOBRA 1944. VRHOVNOM KOMANDANTU NOV I POJ MARŠALU JUGOSLAVIJE JOSIPU BROZU TITU O VELIKOJ OSKUDICI U NAORUŽANJU I MUNICIJI I ODRAZU TOGA NA IZVOĐENJE KRUPNIJIH OPERACIJA[1]

[GLAVNI STAB NOV I PO SLOVENIJE] **3 okt [19414 iv 74**

VRHOVNOM KOMANDANTU
MARŠALU JUGOSLAVIJE DRUGU TITU

Smatramo za svoju dužnost da Vas, pored izveštaja koji smo uputili vašem Štabu,[2] posebno izvestimo o kritičnom položaju u kojem se nalazi naša vojska u Sloveniji u vezi sa odlučujućim zadacima koji stoje pred njom.

U poslednjim operacijama koje su bile usmerene na železničke pruge Trst — Ljubljana i Ljubljana — Zidani Most — Maribor samo smo delimično uspeli. Uspelo nam je da za srazmerno kratko vreme prekinemo saobraćaj na ovim prugama.* Čvrsto smo odlučili da ova dejstva nastavimo. Međutim, nastavljanje dejstava neposredno je zavisilo od naoružanja naše

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 13 I. Oznaka u gornjem desnom uglu ispod datuma dopisana je olovkom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

[2] Odnosi se na izveštaj Glavnog štaba Slovenije od 30. septembra 1944 (vidi dok. br. 76).

[3] Odnosi se na rušenje Stampetovog mosta i mosta kod Poganeka u blizini Litije (vidi dok. br. 47. 61. 85 i 118).

vojske. Obratili smo se savezničkim misijama da nam dostave potrebne količine eksploziva, topovske i minobacačke municije, potrebnu količinu municije za puške »mauzer« i nemačke mitraljeze »šarac« kao i potrebnu količinu pušaka i mitraljeza.

Otkako je od nas otišao potpredsednik NKOJ-a drug Kardelj,[4] situacija se u tom pogledu još više zaoštrila.

Neprijatelj je osetio naš pritisak na železničke pruge i reagovao snažnije nego do sada. Zbog toga su naročito u borbama za Štampetov most i u borbama neposredno po našem napadu na Štampetov most, koje nam je nametnuo neprijatelj, naše jedinice utrošile skoro poslednji metak za puške »mauzer«. Zbog pogoršanja vremena baš u to doba do nas nije mogao da doleti nijedan savezнički avion. Tako nam je otpala i poslednja pomoć izvana. Sem toga od anglo-američke misije, uprkos tome što je obećala naročito da će biti poslat eksploziv, bez sumnje ne možemo više očekivati izdašniju pomoć.

Svesni smo da bi u sadašnjoj situaciji i uz dovoljno naoružanje naše vojske mogli izbacit; iz saobraćaja železničke pruge Ljubljana — Trst i Ljubljana — Celje, odnosno uspešnim akcijama protiv bele garde u Dolomitima i na liniji Grosuplje — Kočevje i Grosuplje — Stična stvoriti takvu bazu da bi naša vojska bila u stanju da blagovremeno i uspešno preduzme operacije što dalje prema zapadu. Ako želimo da osiguramo uspeh s ciljem dostizanja strateške linije, koju na mapama označava Avšičeva linija[5] i koju nam vi određujete, svesni smo da moramo blagovremeno obezbediti polazne rejone odakle bi mogli da otpočnemo takve operacije. Sadašnje stanje naoružanja onemogućava nam prodor u tom pravcu.

U svojim planovima mnogo smo računali na naš takozvani »partop«." Dosadašnja ispitivanja dala su dobre rezultate i ubeđeni smo da ćemo sa njim imati dobre rezultate. Ali u nedostatku eksploziva i osnovnih punjenja za minobacače nemoguća nam je proizvodnja u dovoljnim količinama granata, tako da ne možemo »partop« isprobati čak ni u samo jednoj borbi.

Situacija je za našu vojsku utoliko teža jer se neprijatelj nešto sredio. Na našoj teritoriji neprekidno vrši pokrete svojih divizija sa italijanskog fronta prema istoku i obratno a to mu omogućava da ipak izvrši po neku ofanzivu protiv naših snaga. Sa dovoljnim naoružanjem naše vojske mogli bismo da onemogućimo pokušaje ofanzive a u ovakvoj situaciji možemo pred-

[4] Edvard Kardelj Bevc

[5] Odnosi se na zapadnu slovenafku etničku granicu.

[0] Skraćeni naziv partizanskog topa napravljenog od minobacača. Iz njega je izbacivana mina sopstvene izrade sa velikom razornom snagom. Potpuniji opis vidi: Stanko Petelin, Prešernova brigada, izdanje »Soča^, Nova Gorica 1967.

videti da bi nas neprijatelj mogao prisiliti na povlačenje te da bismo u takvoj ofanzivi čak izgubili nenaoružane novomobilisane borce.

Uvek smo bili svesni osnovnog pravila partizanskog delovanja: »pomozi se sam«. Nikako ne očajavamo. Uradičemo sve da izvršimo Vaše naređenje. Ipak, pri sadašnjem stanju našeg naoružanja postoji ozbiljna opasnost da isto nećemo izvršiti onako kako to Vi od nas očekujete i kako to situacija traži na našim granicama.

Kad smo se po pitanju oružja i municije obratili šefu Sovjetske misije g. pukovniku Patrahalcevu,[1] on je primio odgovor da samo Vi odlučujete o podeli sovjetske pomoći pojedinim jedinicama naše vojske.

Svesni smo velikih potreba naše vojske, naročito u Srbiji i Bosni. Ako se neposredno obraćamo Vama po pitanju naoružanja naše vojske, time nikako ne želimo da potcenimo potrebe jedinica naše vojske drugde, naročito u Srbiji. Obraćamo se samo zbog toga jer smo svesni odgovornosti, a svesni smo da baš od nas u najvećoj meri zavisi uspeh operacija naše vojske na zapadnim granicama nove Jugoslavije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant,
general-lajtnant:

[1] **Nikolaj Patrahalcev bio je šef Sovjetske vojne misije kod Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 18. marta 1944. do 25. decembra 1944, kada se avionom vratio u Sovjetski Savez.**

ZAPOVEST ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 3. OKTOBRA 1944. ŠTABOVIMA 1. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »TONE TOMŠIČ« I 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRAČIČ« ZA RUŠENJE PRUGE NA ODSEKU SLOVENJ GRADEC — MISLINJA[1]

STAB
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 3. X 1944.
Broj: 294

ŠTABOVIMA I i XIII BRIGADE

Položaj

ZAPOVEST

Sekcija Celje — Slovenj Gradec 1 : 100.000

Na sektoru dejstva I i XIII brigade nalaze se sledeče neprijateljeve snage: Dravograd 300 vojnika, 30 Kozaka, 70 gestapovaca i 20 žandarma; Otiški Vrh 30 vojnika; Št. Janž[2] 15; Slovenj Gradec 500; Šmartno pri Slovenjem Gradcu 25—30; Turiška Vas 14; Dovže 20—25; Mislinja 120; Marhatov[3] 30; Paka[4] 32; Šalek 40; Velenje 280; Vitanje 25, ali je juče pojačano na 200.[5]

Noću 3/4. X Prva brigada »Tone Tomšič« ima zadatak da poruši železničku prugu od Slovenj Gradca do Dovža a XIII brigada »Mirko Bračič« od Dovža do Mislinje.

Za izvršenje gornjeg

naređujemo:

I brigada »Tone Tomšič« postaviće dve čete u zasedu u pravcu Slovenj Gradca, u blizini zamka Golenhofen, a jednu četu na drumu Slovenj Gradec — Podgorje, na koti 408, tako da obe zasede budu povezane od kote 408 na kotu 418 i na kotu 478, kod Sv. Jurija. Na oba druma postaviti po jednu protivtenkovsku pušku. Sa jednom četom vrši napad radi uništenja

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) v Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/11.**
[2] **Sada: Šentjanž pri Dravogradu.**
[3] **Redakcija nije mogla utvrditi gde se ovo uporište nalazilo.**
[4] **Sada: Paka pri Velenju.**
[5] **U Vitanje stigao je 1. oktobra 1944. u 0.20 časova 1. bataljon pukä »Trek« (Treeck) (vidi dok. br. 149).**

posade na železničkoj stanici Turiška Vas, a sa drugom napada posadu na železničkoj stanici Dovže. Sa preostalim snagama ruši, izvaljuje i pali železničku prugu sve od Dovža prema Slovenjem Gradecu. Sa jednom četom blokira uporište u Smartnom i po mogućnosti da ga uništi.[6]

XIII brigada »Mirko Bračič« postavlja zasedu dovoljne jačine kod Gor. Doliča sa zadatkom da odbije svaku intervenciju iz pravca Velenja i Vitanja. Odgovarajućim snagama blokira uporište Mislinju a sa minersko-diverzantskom grupom minira tunel kod Mislinje (u pravcu Gor. Doliča). Ova brigada ima zadatak da poruši prugu od Dovža do Mislinje, a kod St. Andraža ima jedan bataljon u rezervi. Tu će se dovesti ranjenici iz obe brigade a ovaj bataljon ima zadatak da ih transportuje u najbližu bolnicu prema direktivama sanitetskog referenta divizije.'

Stab divizije nalaziće se u selu Dobravi,[8] gde dostavljati izveštaje brzim kuririma (na konjima ili biciklima) odmah na početku napada i o svakoj promeni situacije.

Akcija treba da otpočne tačno u 22 časa."

Obe brigade [po završenoj akciji] povlače se po naređenju Štaba divizije na nove položaje, i to: I brigada na Grašku Goru a XIII brigada na položaje Razborca — Golavabuka. Stab divizije premestiće se sa I brigadom na Grašku Goru i sa njim će se održavati *stalna* veza na tačci 1/1,[10] gde redovno dostavljajte izveštaje kao i izveštaje o svakoj promeni situacije na sektorima pojedinih brigada.

[6] Redakcija nije pronašla zapovest Štaba 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« za izvršenje ovih zadataka.

[7] Stab 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« izdao je 3. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama sledeče naređenje:

«... I bataljon postavlja zasedu jačine dve čete sa zadatkom da odbije svaku intervenciju sa pravaca Velenja i Vitanja. Zasedu postavlja iznad Doliča, i to sa svake strane druma po jednu četu. Jedan vod daće za obezbeđenje minerske grupe koja ima zadatak da minira tunel kod Mislinje u pravcu [Zg.] Doliča.

II bataljon sa jednom četom blokira uporište Mislinju, a drugom četom, kojoj se dodeljuje minerski vod, ruši železničku prugu od Mislinje do Dovža. Prugu treba minirati a zatim je polugama izvaliti a pragove pretesterisati. Jednu četu daće kao zaštitu komore brigade, koja se premešta na Golavabuku.

III bataljon ostaje u rezervi kod St. Andraža i ima zadatak da prihvata ranjenike iz obeju brigada i da ih transportuje u obližnju bolnicu prema direktivama sanitetskog referenta divizije.

Štab brigade nalaziće se u St. liju [sada: Šentilj pod Turjakom], kuda I i II bataljon svaka 2 časa treba da ostavljaju izveštaje...« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.)

[8] Sada: Mislinjska Dobrava.

' O izvršenju gornjih zadataka vidi dok. br. 112.

" Šifra za kurirsku stanicu u rejonu Graške Gore.

Dana 3. X obaveštajna služba I brigade treba da kontroliše sve promene od Dravograda do Šoštanja, a OC[11] XIII brigade od Dravograda u pravcu Maribora kao i područje Pohorja. OC [Štaba] divizije kontrolisaće sektor Črna i Vitanje.

Znaci raspoznavanja za vreme akcije: Simon — Srečko; šaržer — Stična.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Žokalj**[14] M. P. Zamenik komandanta: **Mišica Lado**

BK. 88

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 4. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA I AKCIJAMA POTČINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, dana 4. X 44.
Op. br. 450

Petnaestodnevni operativni izveštaj (od 1. do 15. 9. 1944)

I

SITUACIJA

a) Ocena pojedinih elemenata situacije. Neprijateljske snage na položajima — uporištima na sektoru našeg Korpusa se u periodu od 1. do 15. 9. 1944. u suštini se nisu promenile. Jačina neprijatelja u ukupnom prosečnom broju iznosila je oko 46.000 ljudi, i to Nemaca, Italijana i domaćih izdajnika. Oni su razmešteni na sektorima pored važnih drumskih komunikacija i železničkih pruga, kao i između nemačke i italijanske granice

" Obaveštajni centar
15 Alojz Zokalj Džidži

1 Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/II. Datum i broj delovodnika dopisani su mastilom.

iz 1941. godine.[2] Odnos između Nemaca i belogardista na sektoru Ljubljana — St. Peter[3] je 1:1. Na odseku St. Peter do Trsta odnos između Nemaca i be-ga je 15 : 1. U uporištima od Trsta do Rijeke za kontrolu komunikacija i obale odnos između Nemaca i be-ga je 1 : 0. Pored nemačko-italijanske granice odnos između Nemaca i be-ga je 8 : 1. U uporištima sa obe strane donjeg toka reke Krke i na drumovima od Save do Novog Mesta odnos Nemaca prema be-ga je 1 : 3. U uporištima pored druma i železničke pruge od St. Petra do Rijeke, za kontrolu istih, odnos Nemaca prema be-ga je 6:1. Na sektoru komunikacija Ljubljana — Škofljica — St. Vid[4] — Kočevje odnos Nemaca prema be-ga u uporištima je 1 : 4. U Ljubljani i neposrednoj okolini odnos Nemaca prema be-ga je 1:1. Na obalnom sektoru Trsta odnos Nemaca prema be-ga je 1 : 0 (ovde je uključena i obala Istre do Pirana). Na sektoru Trsta primećuju se i Italijani i pripadnici drugih nacionalnosti koji su svi ubrojeni u Nemce.

Ako saberemo broj neprijateljskih vojnika na sektoru našeg Korpusa odnos Nemaca prema be-ga je 3:1.

Kao zaključak proizlazi da neprijatelj upotrebljava Nemce i Italijane za osiguranje njemu važnih saobraćajnih arterija, dok belogardiste koristi za osiguranje manje važnih komunikacija i za kontrolu terena na kojem operišu naše snage kao i za vezivanje naših snaga.

U vremenu od 1. do 15. IX o. g. neprijatelj nije skoncentrisao veće snage za kakve veće operacije prema našoj oslobođenoj teritoriji. Primećuje se živ saobraćaj na pruzi Trst — Ljubljana — Zidani Most i Ljubljana — Jesenice. Zbog nastupanja savezničkih snaga na italijanskom frontu neprijatelj je otpočeo da premešta svoje tehničke radionice sa sektora Venecije na sektor Postojne. Za vreme koje obuhvata ovaj izveštaj neprijatelj je sa dva jurišna bataljona i većim brojem nemačkih vojnika izvršio ispad u Lošku dolinu sa zadatkom da uhvati Stab VII korpusa. Za vreme važnih neprijateljskih vojnih transporata na pruzi Ljubljana — Trst neprijatelj već dan ranije vrši ispad iz svojih uporišta kojim osigurava prevoz prugom i postavlja zasede našim minersko-sabotažnim grupama.

Naše snage su se u periodu od 1. do 15. IX o.g. nalazile na sektoru Suhe krajine, između granice i reke Krke, na Gorjancima i na sektoru severne Notranjske. Sektori odreda ostali su uglavnom nepromenjeni s tim, što je bio preformiran Istar-

[2] Reč je o demarkacionoj liniji između italijanske i nemačke okupacione zone u Sloveniji.

[3] Sada: Pivka.

[4] Sada: Šentvid pri Stični.

ski odred u IV bataljon IX brigade i to iz vojnih i političkih razloga.[5]

b) Zemljište na kojem operiše VII korpus je sa svojim karakteristikama u pogledu konfiguracije već opisano u ranijim petnaestodnevnim izveštajima i pošto se odnos neprijateljskih snaga prema našim snagama na istome u suštini nije promenio, ovde ga nećemo opisivati. Moramo podvući da su neprijateljske snage još uvek u odnosu na zemljište raspoređene na sektoru našeg korpusa, u njegovom centru, u obliku klešta od Ljubljane do Škofljice, sa jednim krakom do St. Vida a sa drugim do Kočevja, radi kontrole istoga i daljeg potiskivanja naših snaga od Ljubljane i vezivanja naših snaga za iste (posredno osiguranje jednog dela pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst). U obliku klina od Novog Mesta do Brežica radi kontrole zemljišta pored komunikacija u donjem toku reke Krke i neposredne odbrane istih kao i za potiskivanje naših snaga od komunikacije Zidani Most — Zagreb (posredno osiguranje dela ove komunikacije) i vezivanja naših snaga za ista. Ova prethodnička uloga zaštite okupatora uglavnom pripada be-ga.

Uticaj zemljišta na akcije i borbe naših jedinica na sektoru istočno od gornjeg toka reke Krke (sektor Stična — St. Vid — Trebnje do nemačko-italijanske granice iz 1941. godine) pogoduje i nama i neprijatelju u taktičkom smislu jer je ovde mnogo gfebena sa dosta pogodnim položajima. Za izviđanje, radi prikupljanja podataka o neprijatelju i njegovom kretanju, dosta je nepovoljno zbog obraslosti zemljišta šumom i rastinjem (pri tome se misli na izviđanje u taktičkom smislu), a posebno još s obzirom na političku nezrelost ljudi i njihovo neraspoloženje prema nama partizanima. Isto važi i za uticaj zemljišta na akcije i borbe i izviđanje na sektoru Suhe krajine. U vezi sa izviđanjem ovde se ubraja i odnos naseljenog stanovništva prema našoj NOV. Treba podvući da je zbog prednjeg otežana kontrola zemljišta za manje naše snage na sektoru Suhe krajine i na sektoru istočno od gornjeg toka reke Krke. Sektor Gorjanaca je pogodniji za akcije i borbe naših jedinica jer ovde već držimo u rukama visinske položaje sa čistom pozadinom. Ipak je kontrola čitavog sektora do Sv. Križa® teška za manje jedinice zbog pokrivenosti i nepreglednog zemljišta. Južni sektor našeg Korpusa na odseku Kupe je pogodan kako za borbe i akcije tako i na odseku do Ozlja i za kontrolu same Kupe. Sektor Notranjske je pogodan za borbe i akcije; kontrola istog

[5] Naređenje za preformiranje Istarskog NOP odreda u 4. bataljon 9. slovenačke NO brigade izdao je Stab 7. korpusa NOVJ 1. septembra 1944 (vidi dok. br. 1).

[6] Sada: Gabrovka.

u taktičkom smislu je mnogo olakšana dobrom koordinacijom obaveštajne mreže.

c) Vreme: u izveštajnom periodu vreme nije uticalo na borbe ni na akcije. Spominjemo samo da je na sektoru Suhe krajine i na sektoru severne Notranjske, zbog male količine padavina, vladala nestašica vode za piće.

Iz gornje ocene svih važnih elemenata situacije na teritoriji VII korpusa vidi se da elemenat zemljišta u glavnim crtama nije uticao na akcije i borbe naših jedinica u tom periodu u onoj meri kao što je to bilo u ostalim periodima, jer nije došlo do većih frontalnih borbi odnosno do manevara opkoljavanja. Ovde moramo nabrojati i faktore koji su takođe u većoj meri uticali na vojna dejstva naših jedinica, dakle na situaciju vremenskog perioda za koji šaljemo izveštaj, a ti su: 1. Formiranje minerskih bataljona u divizijama; 2. Mobilizacija i transportovanje novomobilisanih [boraca] u Dopunski bataljon, 3. Zaštita aerodroma na sektoru Notranjske; 4. Sprečavanje neprijatelja da odnosi žito i hranu; 5. Efikasno tučenje neprijateljskih ispadnih kolona na oslobođenu teritoriju; 6. Pomirljivo držanje prema stanovništvu koje na nekim sektorima masovno pomaže okupatora i domaće izdajnike.

II

PLAN ŠTABA

U rasporedu naših [i] neprijateljskih snaga u vremenu od 1. do 5. IX o.g. i na osnovu nabrojanih faktora pod tačkom situacija, vidi se i plan Štaba.

Pojačati ofanzivne zadatke, to jest akcije na sektoru prema Ljubljani radi uništavanja neprijateljske saobraćajne železničke veze Ljubljana — Grosuplje, Kočevje — Ribnica, drumske veze Ljubljana — Velike Lašče — Kočevje kao i vršenja ekonomskih akcija na sektoru Barja.[7] Na sektoru Suhe krajine, istočno i zapadno od reke Krke, tući neprijateljske kolone i osiguravati gornji tok reke Krke od čestih neprijateljskih gerilskih napada, pojačati rušenje pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst, Št. Peter — Ilirska Bistrica, Divača — Podgorje i osiguravati direktne avionske veze sa saveznicima.

Zbog prednjeg već su dati potrebni zadaci s tim da se naše jedinice već nalaze na određenim sektorima kao i da je iz magacina VII korpusa već izdata potrebna količina eksploziva i municije.

[7] **Odnosi se na Ljubljansko barje.**

HRONOLOSKI PREGLED AKCIJA DIVIZIJA I ODREDA

1. XV divizija

IX.

IV SNOUB

Brigada ima posednute iste položaje kao 31. VIII i nije došla u kontakt s neprijateljem.[8]

VSNOUB:

Prilikom neprijateljskog ispada iz St. Jerneja[9] prema Gabrju u jačini 150 ljudi,[10] neprijatelj je opkolio patrolu koja je kontrolisala Gabrje. Neprijatelj se već nalazio u selu. U ovom sukobu patrola je imala 2 mrtva i 2 zarobljena, a izgubljene su 4 puške. Odmah zatim poslata je jedna četa III bat. da napadne i otera neprijatelja koji se u međuvremenu već bio povukao u svoje izlazno uporište.

Cete I i III bat. na sektoru Brusnica sukobile su se sa neprijateljskom patrolom koja je imala nameru da dođe u Brusnice.[11] Neprijatelj se odmah posle prvih hitaca povukao; naše jedinice su ga gonile.

VIII SNOB:

Noću 1/2.IX Treći bat., ojačan sa 6 minerskih grupa, rušio je [železničku] prugu na odseku Škofljica — Ljubljana. Minerske grupe su na tom odseku uništile 16 šina.

D.O.:[12]

Patrola III bat. zarobila je žandarme iz uporišta Polšnik koji je išao za Litiju. Na povratku hteo je da pobegne pa ga je naša patrola ubila. Pri sebi nije imao oružja.

N.O.:[13]

Prilikom eksplozije mina na dan 30.8, koje su bile položene na Gradišču (k. 858), poginulo je 9 a 11 je ranjeno [neprijateljskih vojnika],

[8] Na dan 31. avgusta 1944. brigada je imala sledeči raspored: Stab brigade i 2. bataljon u s. Budganja Vas, 1. bataljon na položajima oko s. Stranska Vas, a 3. bataljon na položajima Cvibelj — Zafara, dok je 1. septembra 1944. imala sledeči raspored: Stab brigade sa 1. i 2. bataljonom u s. Grintovec, a 3. bataljon u s. Fužini. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11.)

[8] Sada: Šentjernej.

[10] Ove snage bile su iz sastava 34. posadne čete slovenačkih domobranaca iz St. Jerneja (Šentjernej). Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 13, snimak 27.

[11] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile na tom pravcu angažovane.

[12] Dolenjski NOP odred

[13] Notranjski NOP odred

2. XV div.

IX.

Štab divizije nalazi se u selu Klečetu. U 3.30 časova neprijatelj je krenuo iz uporišta Vel. Lašče preko Zdenske Vasi prema k. 511. Išao je u dve kolone u ukupnoj jačini 70 ljudi.[14], Jedna kolona išla je od Zdenske Vasi prema k. 511 i na nju je naša zaseda otvorila mitraljesku vatru. Druga kolona krenula je preko Sv. Antona prema k. 511 i napala jedinice XV brigade s leđa. U l i časova neprijatelj se vratio u izlazno uporište. Na sektoru Kočevja neprijatelj je došao do Male Gore i u popodnevnim časovima povukao se. Naši gubici u tim borbama: 1 mrtav i 2 nestala.

IX SNOB:

I bat. uputio je 40 ljudi za osiguranje prevoza oružja i municije na Kukmaku — k. 556. Oni su u 24 časa demonstrativno napali neprijatelja u Vel. Laščama.

X *SNOB:*

Na sektor brigade Dane — Žirovnica — Studenec[13] — Gorenje Jezero u 15 časova došla je neprijateljska patrola jačine 90 ljudi do Cerknice.[10] Zaseda I bat. je sa Gradišča kod Cerknice otvorila vatru na neprijatelja koji se zatim povukao u izlazno uporište Rakek.

B.O.[1'

2. četa I bat. je noću 1/2. IX izvršila demonstrativni napad na Kočevje. Neprijatelj je odmah odgovorio mitraljeskom vatrom. 3. četa istog bataljona otišla je u 21 čas sa minerima na [železničku] prugu s ciljem da je poruši. Pri tome su naišli na neprijateljsku zasedu i posle kraće borbe povukli su se na svoje položaje ne uspevši da poruše prugu.

IV bat. IX SNOB:

Bataljon se nalazi u selu[18] Brkinima. Toga dana neprijatelj je izvršio ispad iz uporišta Podgrad — Materija prema selu Tatre. Jačina neprijatelja je bila 180 ljudi (Nemci, be-ga, Italijani).[19]

[14] Redakcija nije mogla utvrditi kojoj su neprijateljskoj jedinici te kolone pripadale.

[15] Sada: Studenec na Blokah.

[16] Patrola je bila iz sastava 48. čete 2. bataljona slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11.)

[17] Belokranjski NOP odred

[18] Umesto »u selu« trebalo bi da piše: na sektoru.

[19] Neprijateljske snage bile su iz sastava 1. bataljona »Hajne« (Heine) 139. rezervnog brdskog lovačkog puka koji je u drugoj polovini avgusta 1944. premešten iz Idrije na sektor Kozina — Podgrad — Sapjane.

N.O.:

Odred se nalazi na sektoru Sv. Vid[20] — Gornje Sleme[21] — Ravne — Kozarišče. Bataljon N.V.P.— postavio je zasedu ispod sela Visokog, odakle je napao neprijateljsku kolonu . jačine 2 automobila i više biciklista. Tom prilikom ubijen je 1 Nemac a veći broj bio je teže i lakše ranjen. Ranjenike je neprijatelj odvezao u Ljubljanu. Na povratku ova zaseda je pala u neprijateljsku zasedu na Vel. Osolniku, kojom prilikom je ubijen 1 drug: 3 druga sa puškomitraljezom nestala su.[2:1]

3.

IX.

IV SNOUB:

U noći 2/3. IX neprijatelj je krenuo iz uporišta Grosuplje prema Mlačevu ([i] u selo Blato.[24] Iste noći II i III bat. bili su u akciji na žel. pruzi između Grosuplja i Mlačeva. II bat. imao je zadatak da osigurava rad minera na pruzi. III bat. je za to vreme demonstrativno napao neprijateljsko uporište Grosuplje. Bataljoni su došli na određeno mesto u 1 čas ujutro. II bat. naišao je na neprijatelja u selu Blatu ranije nego što bi se morao minirati most. Istovremeno neprijatelj je krenuo sa oklopnim vozom iz uporišta Grosuplje prema selu Mlačevu tako da nije bilo moguće doći na određeno mesto miniranja. III bat. napao je oklopni voz i kolonu koja je htela da zađe za leđa II bat. koji je vršio demonstrativan napad na neprijatelja u selu Blatu.

XII SNOB:

Stab brigade nalazi se u Podgradu. U 9 časova ujutro neprijateljska patrola jačine 60 ljudi došla je iz Novog Mesta preko Težke Vode i Zajčjeg Vrha[25] na Dolž. Tamo se zadržala neko vreme i posle toga se vratila u polazno mesto. Istoga dana kretala se neprijateljska patrola jačine 60 ljudi iz Novog Mesta do sela Prečna. Iz Kočevja došla je

[20] Sada: Zilce.

[21] Sada: Sleme.

[22] Notranjsko vojno područje

[ts] O ovim akcijama govori se i u izveštaju Notranjskog NOP odreda od 3. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 198/V).

[24] Zasedu u rejon s. V. i M. Mlačevo uputila je 11. posadna četa. a u rejon s. Blato (2 km istočno od Grosuplja) 26. posadna četa slovenačkih domobranaca iz Grosuplja (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 283 III-pov. br. 479.)

[25] Sada: Zajčji Vrh pri Stopičah.

neprijateljska kolona jačine 30 ljudi do Male Gore.-" Obe patrole povukle su se u svoje polazne baze.

U 6 časova ujutro patrola je našla na neprijatelja i sukobila se sa njim kod Težke Vode. Žrtava nije bilo. Kolonu koja je došla iz Novog Mesta do položaja brigade napala je zaseda u selu Vrhe [pri Dolžu], gde se nalazila jedna četa I bat. Ova četa napala je neprijatelja, razbila ga i oterala preko Težke Vode nazad u [Novo] Mesto. Mi nismo imali gubitaka, neprijateljski gubici nisu poznati.

X *SNOB:*

Štab brigade sa baterijom minobacača nalazi se u Gorenjim Otavama. Na sektoru brigade nastupala je manja neprijateljska kolona preko Rakitne prema Sv. Vidu.[27] II bat. ojačan jednom četom I bat. u 17 časova krenuo je u akciju rušenja žel. pruge.[28] Bat. se kretao od Gorenjih Otava preko Pikovnika do Rakitne i Brezovice, gde ga je napala neprijateljska zaseda koja se nalazila na k. 638 (Štanga). Zaseda je bila naoružana teškom i lakom »bredom«, teškim i lakim minobacačem i većim brojem automata. Bat. se pod zaštitom 1. čete povukao na k. 549, [koja se nalazi] na ivici šume na putu koji vodi za Rakitnu. Borba je vođena od 21.30 do 22 časa. Neprijatelj je sve vreme tukao naše jedinice snažnom vatrom. U 23 časa bat. se posle neuspele akcije vratio na svoje stare položaje.

Artiljerija:

Štab brigade nalazi se na Jami. U noći 2/3. o.m. zaseda i patrola su kod Prečne napale neprijateljsku patrolu jačine 60 ljudi.[29] Usled naše vatre neprijatelj je bio prinuđen da se povuče u izlazno uporište. U tom sukobu neprijatelj je imao neutvrđen [broj] gubitaka. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Belokranjski odred:

Štab odreda nalazi se u Božakovu. Iz uporišta Kočevje neprijatelj je u 3 časa izvršio ispad, i to u više kolona.[30] Kretao se u pravcu Koprivnik — Mozelj i Rajhenav s ci-

s6 j so Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice uputile ove patrole.

[27] i [52] Iz Izveštaja Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva vidi se da je toga dana 2. bataljon iz Rakeka uputio izviđačke patrole na ovaj sektor, ali one nisu došle u dodir sa jedinicama NOVJ. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11.)

[28] Zapovest za izvršenje ovog zadatka izdao je Stab 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska« 3. septembra 1944 (vidi dok. br. 10).

[30] Ove kolone sačinjavali su delovi nemačkih jedinica i posadnih četa slovenačkih domobranaca iz Kočevja (vidi mikroteku VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 13, snimak 103.)

ljem da opkoli naš I bat., što mu je i uspelo. Izvidnice i patrole, zbog guste magle, nisu primetile neprijatelja koji se kretao samo po šumi. U 9 časova neprijatelj je upao u logor. Pošto je većina ljudstva bila nenaoružana, bataljon se povukao iznad Koprivnika. Povlačenje je štitila samo straža sa teškom »bredom« i nekoliko strelaca. Kada se neprijatelj povukao, bataljon se smestio u Koprivniku. Istovremeno kretala se kolona preko Mozlja i došla u selo Hrib,[31] gde je ponovo napala bataljon koji se zbog neprijateljske nadmoćnosti ponovo povukao na Slabu Goricu. U tim borbama naši gubici iznosili su: 1 mrtav, 1 ranjen, 3 zarobljena i 6 nestalih. Gubici u materijalu: 1 protivtenkovska puška,. 1 protivtenkovska »breda«, 1 mitraljez »šarac«. Neprijatelj nije pretrpeo nikakve-gubitke.

Notranjski odred:

U Cerknicu je došla neprijateljska kolona jačine 610 be-ga koja se posle kraćeg zadržavanja vratila na Rakek.[32]

IX.

X SNOB:

I i II bat. izvršili su akciju na žel. prugu između Brega i Preserja.[33] Mineri su napali bunker br. 5 koji je vatrom iz protivtenkovskog bacača bio prilično oštećen.[34] Neprijatelj je odgovorio snažnom vatrom iz automatskog oružja i teških minobacača. Ubrzo posle početka napada naišao je oklopni voz koji je sprečio potpuno uništenje bunkera. Dalje, minerska grupa napala je neprijateljsku patrolu koja se kretala prugom i rasterala je. Odeljenje sa teškim minobacačem dejstvovalo je i na Borovnicu, odakle je neprijatelj odgovara snažnom vatrom. U toj akciji naše jedinice imale su sledeče gubitke: 1 mrtav i 1 nestao. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.

Dolenjski odred:

Odred se nalazi na sektoru Moravška Gora — Mamolj — Mala Stanga. Patrola III bat. napala je kod Spodnjeg Loga nemačku patrolu jačine 26 ljudi. 2 Nemca su ubijena, 4. ranjena. Zbog slabog položaja i neprijateljeve nadmoćnosti naša patrola se odmah zatim povukla bez gubitaka.

[31] Sada: Hrib pri Koprivniku.

[33] Naređenje za rušenje pruge Breg (Breg pri Borovnici) — Preserje izdao je Stab 18. NO divizije 2. septembra 1944 (vidi dok. br. 2).

[34] Istovremeno su minerske jedinice razorile železničku prugu i uništile 24 šine (vidi izveštaj Štaba 18. NO divizije od 6. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191'IV.)

V SNOUB:

Jedna četa III bat. demonstrativno je napala neprijateljsko uporište Stičnu. O rezultatu ove akcije biće javljeno naknadno.

XII SNOB:

Na dan 4. IX 1944. u poslepodnevnim časovima krenula je iz Novog Mesta neprijateljska kolona jačine 400 ljudi prema St. Jerneju. Ovde se spojila sa posadom u St. Jerneju jačine 150 ljudi. Jedna kolona [jačine] 150 ljudi krenula je prema Dolžu i Vrhu. Druga kolona jačine 50 ljudi [krenula] je u pravcu Jurne Vasi, a treća kolona, jačine 100 ljudi nastupala je u pravcu Rakovnika.[35] Oko 4 časa ujutro neprijatelj je naišao na našu zasedu koja se nalazila kod pilane na Gorjancima. Ista kolona je na Gorjanskoj cesti naišla na zasedu II bat. Istovremeno je' bojna patrola III bat. kod Jurne Vasi naišla na neprijatelja. Neprijatelj je bio naoružan teškim minobacačem i većim brojem lakih minobacača i mitraljeza. Oko 9 časova neprijatelj je krenuo nazad prema St. Jerneju i Novom Mestu.

U 5 časova ujutro došla je 1 neprijateljeva kolona pred položaje I bat. i sukobila se s drugom četom koja se nalazila na položajima Vrhe. Kada je neprijatelj otpočeo dejstvovati vatrom na našu četu ona se jurišem probijala iz sela. Pri tome je imala 3 mrtva i izgubila 1 puškomitraljez. 1 vod 1. čete, koji se nalazio na položajima na Cerovcu, štitio je povlačenje 2. čete i zadržavao neprijatelja tako da se mogla povući komora i teško oruđe. Kada je neprijatelj svom snagom izvršio pritisak na II bat., odmah je krenula jedna četa u pomoć s ciljem da zađe neprijatelju iza leđa i da ga iznenadi pri nastupanju prema Vinjoj Vasi i Podgradu. Ostali deo bataljona odbio je neprijatelja i sprečio mu dalje nastupanje prema Podgradu. Isti se povukao prema St. Jerneju i ovaj deo bataljona ponovo je poseo ranije položaje. Imao je ukupno 5 mrtvih i 10 ranjenih, i to od granata koje je neprijatelj izbacio na položaje pomenutog bataljona.

[35] **Iz izveštaja Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva vidi se da je toga dana preduzet napad većeg obima na položaje 12. slovenačke NO brigade kod Podgrada. Angažovane snage nastupale su u tri kolone. (U to vreme u Novom Mestu su se nalazile sledeće jedinice: 38, 40, 52, 53, 54. posadna četa slovenačkih domobranaca i delovi 1. bataljona i. 13. oklopne čete 14. SS policijskog puka.) Cilj ovog napada bio je da se odbace jedinice NOVJ sa utvrđenih položaja na Gorjancima. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 13. snimak 28.)**

Istovremeno je neprijateljska kolona nastupala iz pravca Gorjanaca prema položajima II bat. Vod koji se nalazio na položaju na brdu iznad Vinje Vasi morao se povući na drugu stranu brda. Ceta koja je bila na položajima iznad Koroške Vasi morala se povući prema Podgradu i posela je visinske položaje iznad Podgrada i na taj način štitila je povlačenje štabnih jedinica s tim da je napadala neprijatelja. Jedan vod II bat. napao je neprijatelja i gonio ga do Vinje Vasi; pri tome je neprijatelj imao 5 mrtvih i 2 ranjena.

1. četa III bat. je u 6 časova krenula prema Podgradu sa zadatkom da napadne neprijatelja sa boka. U to vreme primetila je neprijateljsku kolonu koja je nastupala iz Jurne Vasi prema Lakovnicama. Ovu kolonu je već bio napao jedan vod koji se nalazio kod crkve Sv. Florijana. Neprijatelj je bio prinuđen da se povuče u svoje polazno uporište.

U toj borbi neprijatelj je imao 4 mrtva i 2 ranjena. Pored toga neprijatelj je izgubio glavu teške »brede«. Minobacačka baterija posela je položaje iznad Podgrada, odakle je dejstvovala po neprijatelju. U tim borbama granata je ubila jednu mazgu iz II bat. i izgubljen je 1 konj.[36]

X SNOB:

U 8.30 časova izašao je udarni bataljon iz Rakeka i kretao se preko Bezuljaka i Kožlieka na Stražišče, gde je nastupao u dve kolone. Istovremeno krenula je neprijateljska kolona jačine 200 ljudi iz Borovnice prema Pikovniku." Udarni bataljon broji 600 ljudi.

Neprijatelj koji je nastupao iz gore navedenog pravca prema položajima III bat. udario je na pravcu Goli vrh[38] na zasedu na k. 947 i na zasedu južno od Stražišča. Druga neprijateljska kolona nastupala je prema zasedi I bat. iznad sela Pikovnika. Zaseda I bat. primetila je dve kolone,

[3]" O ovoj borbi re govori i u izveštaju 15. NO divizije od 7. septembra 1944 (vidi u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 2611).

[87] Toga dana krenuo je 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka na sektor Gorenje Otave — Pikovnik — Sv. Vid (Zilce). Kod sela Kožljeka 48. četa naišla je na snažan otpor, zbog čega je angažovana rezerva bataljona (17. četa i mitraljeski vod) pa su posle tročasovne borbe uspeli da izbiju na liniju k. 947 — Stražišče, gde su usled snažnog otpora zaustavljeni. Za vreme borbe 47. četa upućena je zaobilaznim putem između Vinjeg vrha (trig. 984) i Slemena (k. 883) u pravcu sela Pikovnika i iznenada napala delove 1. bataljona 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska« i tom prilikom je došlo do borbe prsa u prsa. Dalje nastupanje 47. čete zaustavljeno je snažnom vatrom sa brda Zadela (trig. 962) i ona se predveče vratila u rejon sela Kožljeka u sastav bataljona, koji se zatim povukao u Rakek. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK. f. 281'II.)

[w] Na karti označen kao k. 947.

a naknadno se pokazalo da je prva kolona bila vod X SNOB koji se vraćao, iz jučerašnje akcije i nije znao da mu je neprijatelj za petama. To je uticalo na Stab I bat. da iz Pikovnika već povučenu komoru uputi nazad u selo misleći da nema neposredne opasnosti od strane neprijatelja. Uskoro zatim došao je neprijatelj u selo i zaplenio svu komoru, to jest 5 mazgi, 3 samara i 1 kola. Borbe su vođene do mraka. Zbog neprijateljskog pritiska morao se III bat. sa gore navedenih [položaja] povući na nove položaje zapadno od sela Gorenje Otave i na Dolenje Otave, prema Stražišču i Pikovniku, gde je ovaj bat. obrazovao liniju sa II. bat. koji je čvrsto držao položaje i time štitio bok i leda čitavoj brigadi. Na severnom delu neprijatelj je u drugom jurišu uspeo da potisne četu I bat. od Pikovnika ka Zadelu, k. 962, gde je ova uprkos daljim neprijateljskim jurišima, pijanog neprijatelja zadržala do kraja borbe. Baterija minobacača bila je po odeljenjima raspoređena na pojedine bataljone i menjala položaje s obzirom na neprijateljski pritisak. Pored automatskog naoružanja, neprijatelj se služio teškim minobacačima i pešadijskim topom. Namera neprijatelja da posle zauzimanja prvih kota posedne greben od Pikovnika do Koščaka, čime bi naše jedinice bile opkoljene, nije uspela, jer su naši borci čvrsto držali položaj u svoiim rukama. Pred veče neprijatelj je na desnom krilu, posle bezuspešnih napada, odstupio u pravcu Rakitne, dok je na našem levom krilu istrajao do kasno u noć. Zbog ranije pomenutog dejstva i zamorenosti boraca izvršeno je pregrupisavanje na položajima, a na starim položajima ostavljene su izviđačke patrole koje su u toku noći ustanovile da se neprijatelj povlači u uporišta Borovnicu i Rakek. U tim borbama naši gubici iznose 13 mrtvih, od kojih je većina ubijena u borbi na nož, i 5 ranjenih. Borci su se uspešno služili engleskim ručnim defanzivnim bombama. Neprijatelj je imao 40 mrtvih i 40 ranjenih. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke zbog bezglavog jurišanja u pijanom stanju. U jurišu na naše desno krilo izgubljen je 1 ital. puškomitraljez i 1 »šarac«.

Dolenjski odred:

U 4.10 časova bojna patrola I bat. naišla je na neprijateljsku kolonu jurišnog bataljona be-ga.[39] Neprijatelj je baš razmeštao svoje snage u zasedu od Klanca[40] do Orešja.

Kolonu je sačinjavao 4. bataljon slovenačkih domobranaca iz St. Vida (Šentvid pri Stični), koji je 4. septembra 1944. u 21.30 časova krenuo u pravcu Sv. Križa (Gabrovka). Arhiv IZDG u Ljubljani. AFK. f. 281/11.

[40] Sada: Klanec nad Gabrovko.

Naša patrola je odmah otvorila vatru iz mitraljeza na neprijatelja, na koju neprijatelj nije odgovorio. U 4.20 časova vratila se obaveštajna patrola iz Tihaboja i izvestila da odatle nastupa druga kolona i treća preko Zabukovja prema Goricama.[41] U 4.30 časova druga kolona napala je I bat. i Stab odreda. Istovremeno smo povlačili komoru i nenaoružani deo Štaba kroz Brezovo[42] i dalje preko granice u Čeplje. 1. četa I bat. odlučno je odbijala pijanog neprijatelja dok joj je druga četa štitila oba boka i leđa. Neprijatelj je otpočeo dejstvovati po našim položajima minama iz dva teška minobacača i iz dva topa. Zbog snažne neprijateljske vatre I bat. je bio prinuđen da se povuče na Spodnje Vodice.[43] Povlačenje preko Brezovog u Čeplje bilo je nemoguće jer je treća kolona držala položaje u tom pravcu. U 7 časova bataljon je vodio borbu sa četvrtom kolonom koja je nastupala od Javorskog pila[44] prema Vodicama. Energičnim napadom bataljon je razbio kolonu i posle polučasovne borbe iznudio izlaz prema Novoj Gori i dalje prema Primskovu. Na tim položajima bat. je u 16 časova ponovo vodio borbu s neprijateljem koji se vraćao, a zatim se bataljon povukao preko granice prema Libergi. U toj borbi odred je imao sledeče gubitke: 9 mrtvih, 3 ranjena, 1 zarobljenog, 3 nestala. Izgubljeno oružje: 2 puškomitraljeza i 2 puške. Neprijateljski gubici: 5 mrtvih, 12 ranjenih. U tom sukobu učestvovalo je 700—800 be-ga jurišnog bataljona, kome se plan izjalovio jer su treća i četvrta kolona došle suviše kasno na određeno mesto.

A
IX.

V *SNOUB:*
Stab brigade nalazi se u selu Zavrhu. III bat. krenuo je u 20.30 časova da demonstrativno napadne uporište Stičnu.[45] U 0.30 časova jedinice su se približile uporištu i otvorile snažnu vatru na neprijatelja koji je odmah odgovorio vatrom iz teškog oružja. U 3 časa jedinica se povukla na svoje položaje. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski gubici nisu poznati.

[41] Na karti nije pronađeno.
[42] Na karti 1:100.000 pogrešno je napisano Brezje (selo 1 km severno od Sv. Križa).
[4S] Zvaničan naziv naselja jeste: Vodice (Vodice pri Gabrovki).
[44] To je raskrsnica puteva, 1 km južno od Javorja. Na karti 1:25.000 označena je kao k. 581.
[45] U Stični se nalazio 1. bataljon slovenačkih domobranaca. (Arhiv IZDG u I.jubljani, AFK, f. 283TII.)

_7.
IX.

Artiljerija:

Jutros je zaseda iznad Prečne napala neprijatelja jačine 150 ljudi koji je nastupao iz Novog Mesta, preko Gornjeg Lipovca[40] do sela Sela [pri Ajdovcu]. Zaštitni bataljon poseo je položaje kod Srednjeg Lipovca. Napao je neprijatelja koji je nastupao i vratio ga u polazno uporište.[47] Neprijatelj je pri tome imao 1 ranjenog.

Dolenjski odred:

Štab odreda nalazi se na položaju na sektoru Cirnik — Tuji Grm — Zelenec. Na dan 5. o.m. druga četa III bat. vodila je borbu s neprijateljem kod Mošenika s ciljem da ga spreči da opravi [železničku] prugu. Napad je bio izvršen preko Save, pri čemu je neprijatelj imao 7 mrtvih. U 13 časova istoga dana patrola toga bataljona napala je nemačku patrolu iz uporišta Polšnik.[48] Neprijatelj je odmah pobegao i nije pretrpeo nikakve gubitke. Ista patrola je u 17 časova vodila borbu s nemačkom patrolom kod Spodnjeg Loga. O rezultatu toga sukoba još nismo dobili izveštaj.

Notranjski odred:

Neprijateljska patrola jačine 50 ljudi kretala se iz Rakeka preko Begunja [pri Cerknici] u pravcu Topola, gde ju je napala zaseda I bat. i oterala nazad prema Rakeku.[49]

8.
IX.

Dolenjski odred:

U 22 časa prethodnica 2. čete II bat., koja je pratila transport novih boraca, pala je u zasedu u Štangarskim Poljanama. Posle kraće borbe transport se vratio nazad u bataljon, pri čemu je bio ranjen 1 drug, 4 nova borca pobegla su.

[48] Trebalo bi: preko Velikog Lipoveca.

[47] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[48] U Polšniku se nalazila žandarmerijska stanica jačine 16 ljudi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 148/11).

[49] Patrola je bila iz sastava 2. bataljona slovenačkih domobranaca iz Rakeka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III).

VIII SNOB:

Brigada se nalazi na sektoru Selo[50] — Vrh — Dednik. Na tom sektoru u 5 časova ujutro pojavio se neprijatelj jačine 100 ljudi u selu Naredi. Druga kolona jačine 150 ljudi pojavila se na sektoru Sv. Primož — Sv. Ožbolt.[51]

[50] Sada: Selo pri Robu.

[51] U toku avgusta 1944. Drugi bataljon slovenačkih domobranaca u više navrata je pokušavao da sopstvenim snagama razbije jedinice NOVJ na sektoru Loške doline. Radi toga je preduzimao napade sa raznih pravaca, ali bez uspeha. Zato je komandant bataljona Vuk Rupnik 23. avgusta 1944. predložio Organizacijskom štabu slovenskega domobranstva sledeče: »Dosadašnje akcije bataljona su pokazale da bataljon sopstvenim snagama ne može izvršiti proboj neprijateljskih položaja na sektoru Stari Trg — Lož jer je brojno slabiji. S druge strane ne može napasti neopaženo neprijatelja, jer se svako približavanje iz Rakeka, bilo sa istočne bilo sa zapadne strane Cerkniškog jezera, odmah može uočiti tako da neprijatelj može smesta preduzeti odgovarajuće protivmere. Zbog toga molim da se što pre izvede šira akcija u kojoj kao polazne baze za napad treba iskoristiti uporišta St. Peter (Pivka), Kočevje, Ribnicu i Velike Lašče.« (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280/IV i 281/11.) Nemačka komanda — verovatno Führungstab für Bandellbekämpfung (Operativni štab za borbu protiv bande) prihvatila je ovaj predlog i od 8. do 12. avgusta 1944. na sektoru Notranjske angažovala sledeće snage:

a) Borbenu grupu »Smic« (Schmitz), u koju su uključeni delovi posadnih četa slovenačkih domobranaca iz Kočevja (61. i 62. četa), Ribnice (25. i 115. četa) i Velikih Lašča (29, 114. četa i 1. baterija), kao i delovi 3. bataljona 14. SS policijskog puka iz ovih uporišta. Ove snage prikupüe su se u Velikim Laščama 8. avgusta 1944. i uveče krenule pravcem Karlovica — Dolenje i Gorenje Kališče — Naredi — Lužarji — pored Nemške Vasi (Nemška Vas na Blokah) — Nova Vas — Loza (trig. 875) — Bloška Polica — Križna gora (trig. 855) — Greben (k. 785) — Lož — Stari Trg (Stari Trg pri Ložu) — Grahovo — Rakek, odakle su 11. septembra uveče stigli u Pijavu Goricu i kamionima prebačeni u polazna uporišta. Za vreme svog nastupanja ove jedinice vodile su borbe kod Karlovice, s. Naredi i u rejonu brda Loza.

b) Borbenu grupu »Sumaher« (Schumacher), sastava 1. i 4. bataljon slovenačkih domobranaca iz Stične i St. Vida (Šentvid pri Stični). Ona je krenula 8. septembra 1944. u 18 časova pravcem: St. Vid — Višnja Gora — Grosuplje — Senturje (Podtabor pri Grosupljem) — Velike Lipljene — Turjak — Rašica — Velike Lašče — Mala Slevica — Sv. Gregor — Sodražica — Retje — Markovec — Viševek — Pudob — Knežja Njiva Stari Trg (Stari Trg pri Ložu) — Bloška Polica — Grahovo — Martinjak — Cerknica — Rakek, odakle je vozom prebačena u Grosuplje a zatim se peške vratila u polazna uporišta. Ova borbena grupa imala je prvi sukob sa jedinicama NOVJ 10. septembra 1944. na putu iz Retja u Lošku dolinu, a zatim u rejonu Starog Trga. Za vreme njene akcije obezbeđenje uporišta Stična i St. Vid (Šentvid pri Stični) vršile su 21. i 22. četa 3. bataljona slovenačkih domobranaca iz Višnje Gore.

c) Borbenu grupu »Buhberger« (Buchberger), u koju je uključen i 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka. Redakcija nije mogla utvrditi koje su ostale jedinice sačinjavale ovu borbenu grupu. Borbena

I i II bat. su čitav dan vodili borbu s neprijateljem koji je poseo gore pomenute položaje. Neprijatelj je dejstvovao po položajima ova dva bataljona artiljerijskom vatrom iz uporišta Vel. Lašče i teškim minobacačima. Zbog snažne vatre naših jedinica neprijatelj je bio prinuđen da se povuče prema Vel. Laščama. U tim borbama neprijatelj je imao 4 mrtva i 6 ranjenih; naši gubici su 1 mrtav i 1 ranjen.

Dolenjski odred:

Stab odreda nalazi se u Brglezu. U noći 8/9. o.m. III bat. je napao uporište Savu.[5]-' Posle kraće borbe neprijatelj se predao, nakon čega je naš bataljon upao u uporište. Pri tome je zaplenio 27 pušaka, 3 puškomitraljeza, 1 mitraljez, 2 pištolja, 72 [ručnej bombe i 6075 metaka.

10.

IX.

VIII SNOB:

Toga dana u 5 časova ujutro neprijateljska kolona kretala se u pravcu Loške doline, kYetala se preko Volčjih jama[r,:1] na Novu Vas — Metulje — Knežju Njivu.[54] U vezi sa tim VIII brigada dobila je zadatak da sve svoje snage, specijalni bataljon i I bat. Notranjskog odreda zabaci za leđa neprijatelju i da krene na Veliki Vrh. Pošto je VIII brigada bila prilično daleko od sektora Knežja Njiva, specijalni bataljon je direktno udario na neprijatelja preko Metulja

grupa krenula je iz Rakeka 8. septembra 1944. u 15 časova pravcem: Stražnik (k. 645) — k. 610 — Karlovica — Kalič — k. 1115 — lovačka kuća Debeli kamen, gde je zanoćila. Sutradan je nastavila pokret preko Bršljanovca (k. 927) — Cela (k. 946) — k. 777 — k. 896 — 2leba (k. 842) — k. 964 — k. 1105 — Vratenskih hriba (k. 1059), gde je stigla u 20 časova. Na dan 10. septembra 1944. ova borbena grupa trebalo je da u 3 časa nastavi pokret u pravcu Loške doline. Zbog prekida radio-veze pokret je usledio tek u 8 časova pravcem Bička gora — Leskov vrh (k. 931). Tu je 2. bataljon zauzeo borbeni poredak i oko 9.30 časova izvršio napad na zamak Snežnik, Kozarišče, Smaratu i Smaraški vrh (trig. 647), gde je izvršio pretres pomenutog rejona. Na pravcu Drstenica — Gola gorica (k. 702) nastupale su nemačke snage iz sastava ove borbene grupe. Zbog prekida radio-veze nije došlo do sadejstva sa borbenom grupom »Sumaher« u napadu prema Loškoj dolini. U 17 časova borbena grupa se pravcem Gorenje Jezero — Lipsenj — Grahovo — Cerknica vratila u Rakek.

Sve snage angažovane u ovoj akciji prikupile su se u Rakeku u toku noći 10/11. septembra 1944, odakle su prebačene u polazne garnizone. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK f. 281'II i 283/III.)

[sa] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile stacionirane u uporištu Savi.

[58] Na karti nisu pronađene: verovatno se odnosi na predeo kod sela Voleja.

O pokretima i dejstvima neprijateljskih kolona na sektoru Notranjske 10. septembra 1944. vidi objašnjenje 51.

i iznad Knežje Njive izvršio juriš na neprijateljske topove i kola sa municijom, što nije uspelo jer je neprijatelju veštim manevrisanjem pošlo za rukom da specijalnom bataljonu zađe za leđa. Za to vreme došla je na sektor Nova Vas, preko Velikog Vrha, VIII brigada (oko 10 časova) i pošto je primećen pokušaj neprijatelja da se povuče u pravcu Knežje Njive — Loškog potoka, jedan bataljon VIII brigade ponovo je udario u pravcu Knežje Njive a drugi u pravcu Loža, dok je III bat. [dejstvovao] preko Studenca prema Loškom potoku s ciljem da spreči povlačenje neprijatelja u tom pravcu. Još pre dolaska VIII brigade na sektor Nove Vasi, dva bataljona VDV[55] bila su usmerena protiv neprijateljskog nastupanja prema Knežjoj Njivi, ali ova dva bataljona nisu energično i brzo napali neprijatelja tako da je njihova krivica što nisu odvučeni neprijateljevi topovi

Zbog slabog delovanja prilikom pritiska prema Loškoj dolini, i da se neprijatelju zatvori odstupnica, isti je pokušavao i postavio više zaseda specijalnom bataljonu oko Knežjeg vrha, Pogače i Kozjeg vrha tako da su naše jedinice posle podne padale više puta u zasedu. Nije bilo mogućnosti da se ove zasede oteraju da bi naše jedinice prodrle u Lošku dolinu. Oko 13 časova bilo je izdato naređenje da se sa svim raspoloživim snagama očisti teren kada je bilo jasno da neprijatelj odstupa u pravcu Rakeka sa jednom kolonom [jačine] oko 200 ljudi, a sa drugim delom preko Loškog potoka u pravcu Ribnice. Po izvršenom čišćenju sektora Studenec — Nova Vas — Bloška Polica — Stari Trg i Retje sve jedinice VIII brigade prikupile su se na sektoru Veliki Vrh. Oba bat. VDV na sektoru Studeneca a specijalni bataljon na grebenu iznad Nove Vasi sa zadatkom da spreči povlačenje pojedinih neprijateljskih grupa preko Bloške planote. Neprijatelj je učestvovao u tim borbama sa dva udarna bataljona i sa pojedinim posadnim četama. Prema podacima obaveštajne službe od 9. o.m. neprijateljske snage iz Ribnice bile su skoncentrisane na sektoru Vel. Lašče pošto su kretale preko Gole[58] i Karlovice prema Vel. Laščama. Pošto je VIII brigada 9. o.m. vodila borbe i na sektoru Naredi — Dednik, a njene jedinice bile razmeštene većinom na sektoru Bloške planote i Vel. Lašča,[57] i pošto je pravac prema

[55] Vojska državne varnosti = Vojska državne bezbednosti.

Na karti nije pronađeno.

[37] Osma slovenačka NO brigada »Fran Levstik« imala je 9. septembra 1944. sledeči raspored: Stab brigade i 3. bataljon u s. Selu (Selo pri Robu), 1. bataljon u s. Vrhu a 2. bataljon u s. Dedniku (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.)

Ribnici kontrolisao samo jedan bataljon N.O. na položaju u selu Studeno,[58] neprijatelju je uspelo da se neprimetno približi Loškom potoku i Loškoj dolini.[59] Neprijatelj je, prilikom juriša našeg specijalnog bataljona na njegove topove i kola sa municijom, imao 50 mrtvih i 50 ranjenih. Stoka, konji i mazge koji su vukli prednje bili su ubijeni.

IX SNOB:

Brigada se nalazi na sektoru Dane — Žirovnica — Gorenje Jezero. Neprijatelj jačine oko 2000 ljudi u toku današnjeg dana kretao se u 3 kolone prema našim položajima, i to: 1 kolona iz pravca Čabar — Podgora[60] — Stari Trg; druga kolona iz pravca Loški potok — Retje — Račna gora — Vrhnika [pri Ložu] — Stari Trg, i treća kolona Mašun — Kozarišče — Dane. Jedinice IX brigade vodile su borbu s neprijateljem, i to: I bat. je na dan 10 o.m. u 7 časova ujutro, smešten u Danama, čuo pucnjavu u pravcu Starog Trga. Po naređenju komandanta VII korpusa ovaj bat. je odmah krenuo na položaje k. 682 (Ulaka) [i] na k. 629 (istočno od sela Podcerkev), a sa jednom četom u Babno Polje radi osiguranja terena. Prve dve čete koje su se nalazile na k. 682 i k. 629 dobile su zadatak da napadnu neprijatelja koji je nastupao iz pravca Starog Trga i Pudoba. Posle, posedanja pomenutih položaja neprijatelj je u 8 časova napao naše jedinice koje su snažnom vatrom zadržale neprijatelja. Bivši komandanti VIII i IX brigade[61] su na vlastitu inicijativu sa jednim vodom krenuli u selo Pudob s namerom da napadnu neprijatelja. Zbog naše snažne vatre neprijatelj se morao povući sa položaja Pudob, odakle je nastavio put u pravcu Knežje Njive s ciljem da nas zaobiđe i iznenadi. Prilikom neprijateljskog juriša u Pudobu pomoćnik puškomitraljesca pobegao je na stare položaje tako da je komandant IX brigade ostao sam sa oružjem. Kada je neprijatelj krenuo iz Pudoba prema Knežjim Njivama, na taj pravac je odmah upućena prva četa sa zadatkom da spreči neprijatelju nastupanje prema Knežjim Njivama. Ova četa je vodila borbu dok nije došao

[58] Sada: Studeno na Blokah.

[58] Notranjski NOP odred imao je 9. septembra 1944. sledeči raspored: Štab i 2. bataljon kod Sv. Vida (Zilce), 1. bataljon kod s. Slemena, a 3. bataljon kod s. Studenog (vidi izveštaj Štaba Notranjskog NOP odreda za 9. septembar 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 198/V).

[60] Sada: Podgora pri Ložu.

[81] Bivši komandant 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« bio je major Leopold Gerdovič Jure i bivši komandant 9. slovenačke NO brigade Alojz Bele Tičko. Oni su se nalazili na raspoloženju kod Štaba 7. korpusa NOVJ. Prilikom juriša na selo Pudob poginuo je Leopold Gerdovič Jure.

specijalni bataljon XVIII divizije koji je prinudio neprijatelja da se okrene prema Ložu. Četa IX brigade je za to vreme zauzela položaje na k. 691 s ciljem da spreči neprijateljevo nastupanje prema Ložu, što joj je i uspelo. Neprijatelj je za to vreme već bio došao sa južne strane i nastupao prema Kozarišču, zauzeo položaje na Smaraškom vrhu (k. 647, 805, 664 i 702). Sa pomenutih položaja neprijatelj je teškim minobacačem dejstvovao po našim položajima na k. 621, 682, 604 i 786. Naše jedinice bile su prinuđene na povlačenje na nove položaje (k. 785, k. 818. Bukov vrh). Neprijateljski položaj na k. 786 poseo je jedan vod III bat. koji je došao iz Gorenjeg Jezera i oterao neprijatelja sa tog položaja. Neprijatelj je za ovo vreme pojačao svoju vatru iz minobacača i automatskog oružja i šrapnelima tako da su naše jedinice bile prinuđene da se povuku na k. 312[62] i 785. Oko 20 časova uveče ove jedinice morale su se po naređenju komandanta VII korpusa vratiti na stare položaje iznad Starog Trga sa zadatkom da prečiste teren i smeste ranjenike u prihvatnicu. Zaštitni bataljon VII korpusa postavio je osiguranje. U 7 časova ujutro I bat. je krenuo na svoje stare položaje u selu Dane.

II bat. Na dan 10. o.m. u 12 časova patrola toga bat. primetila je pokret neprijateljske kolone jačine 50 ljudi iz Rakeka prema Cerknici. U 15 časova bat. je dobio zadatak da krene na položaje k. 786, ali ovo naređenje nije mogao izvršiti zbog novonastale situacije kod Gorenjeg Jezera. Oko 23 časa čula se pucnjava iz pravca Lipsenja. Odmah zatim krenula je jedna četa na k. 569 (pored ceste Grahovo — Biočica), odakle je napala neprijatelja koji se približavao i iznenadnim napadom prouzrokovala pometnju i raspršila neprijateljsku kolonu koja se u neredu povukla prema Martinjaku. Ostale dve čete osiguravale su položaj prema Bločicama. 1. četa III bat. imala je zadatak da osigurava kantonman kod Gorenjeg Jezera. 2. četa dala je zasedu na Devin i stupila u borbu s neprijateljem. Drugi deo čete krenuo je u 11 časova na položaj prema Smarati, odakle je otvorio vatru na neprijateljsku kolonu. Kada je neprijatelj razvijao pobočnicu, četa se povukla u šumu zapadno od aerodroma. Treća četa bila je na položaju iznad raskrsnice cesta koje vode iz Dana u Gorenje Jezero sa zadatkom da napadne neprijatelja gde se pojavi. Pošto se iz sela Klance pojavila neprijateljska pobočnica, četa se morala povući prema k. 785. Patrola, jačine 5 ljudi.

" Verovatno bi trebalo da piše: k. 812 (Stražišče).

koja je bila poslata iz Gorenjeg Jezera prema Otoku bila je zarobljena od strane neprijatelja. Neprijateljski gubici u tim borbama iznose 21 mrtav i 30 ranjenih, IX brigada imala je 5 mrtvih, 9 ranjenih i 15 nestalih. Prilikom neprijateljskog povlačenja iz Gorenjeg Jezera prema Cerknici I bat. je zaplenio 1 puškomitraljez.

Zaštitni bataljon VII korpusa:

Posle primljenog izveštaja da neprijatelj dolazi sa južne strane prema Starom Trgu zaštitni bataljon poseo je sve položaje oko Starog Trga, i to: k. 682 i k. 676[63] kod Starog Trga i k. 779 Goli vrh. U 7.20 časova otpočela je borba kod Knežje Njive i Golog vrha. Neprijatelju je uspelo da snažnom vatrom prisili na povlačenje našu zasedu na Golom vrhu, dok je istovremeno neprijateljska kolona koja je dolazila sa tog pravca nastupala prema Starom Trgu, ali zbog snažne vatre naših jedinica neprijatelju nije uspelo da nastupa dalje prema Starom Trgu. Jedan vod je krenuo prema Golom vrhu s ciljem da zađe neprijatelju za leđa. Na ovom vrhu došlo je do borbe s neprijateljskom zasedom koja je u međuvremenu posela taj položaj. Zaseda je pustila vod u neposrednu blizinu a zatim ga napala ručnim bombama. Posle neuspelog juriša naša jedinica bila je prinuđena na povlačenje na k. 691, gde je ponovo napala neprijateljsku kolonu koja se kretala iz Markovca prema Starom Trgu. U toku borbe zaštitni bataljon je imao 2 ranjena i 1 drugaricu nestalu. Komora zaštitnog bataljona izgubila je 2 kola natovarena kazanima i rancima. Zaplenjeno je 6 pušaka, 1 bicikl, 2 sanduka municije, 1 mazga. Neprijateljski gubici: 8 mrtvih u borbi na Golom vrhu, k. 779. Protivavionskim mitraljezom uništen je 1 neprijateljski automobil.

Notranjski odred:

Odred se nalazi na sektoru Gornje Sleme — Kročale i Jeršiče, Na dan 9.IX neprijatelj je ispao iz uporišta Vel. Lašče u jačini 500 ljudi. Deo odreda vodio je borbu s neprijateljskom kolonom kod Mačkovca. Za to vreme glavnina se konspirativno kretala u pravcu Nove Vasi. Istovremeno je preko Gore kretala druga kolona (udarni bataljon iz Ribnice, 800 ljudi) za Loški potok. Neprijatelj je imao nameru da u toku noći izvrši pokret preko Loške planote do Loške doline s ciljem da iznenadi Stab VII korpusa. Te noći II bat. je vršio pokret iz Sv. Vida na nove položaje u selu

[M] Ova kota nalazi se 750 m istočno od trig. 786 (Devin, karta 1:25.000).

Kročale.[64] Kod Nove Vasi bataljon je bio napadnut od neprijatelja i tako je neprijatelj bio otkriven. Štab odreda je odmah obavestio sve bliže jedinice o prisustvu neprijatelja. Deo II bat. se je podelio i bio je upućen za neprijateljem na položaje na k. 875. Jedna četa I bat. bila je ' poslata u pomoć sa zadatkom da održava kontakt s neprijateljem i da ga prati. Istovremeno bio je obavešten i bat. VDV koji je dobio zadatak da odmah postavi zasedu na k. 1022, u pravcu Knežje Njive, odakle odmah mora napasti neprijatelja kada se pojavi. Uskoro zatim stigao je specijalni bat. XVIII divizije koji je napao neprijateljsku kolonu kod Knežje Njive. U tim borbama s neprijateljem odred je imao sledeče gubitke: 3 mrtva, 5 ranjenih, 10 nestalih. Zaseda N.V.P.[63] vodila je borbu s neprijateljem kome je uspelo da dođe do same zasede.[66] Borba je vođena na nož i zaseda je imala sledeče gubitke: 1 mrtav, 7 nestalih; neprijateljski gubici neustanovljeni.[67]

I L
IX.

XII SNOB:

Toga dana neprijatelj je napravio ispad u više kolona prema položajima brigade. Kolona se kretala u pravcu Orehka — Zajčjeg Vrha i Cerovca. Kod Zajčjeg Vrha kolona se podelila u tri kolone. Jedna kolona kretala se istočno od Zajčjeg Vrha, po jaruzi ispod Iglenika do sela Cerovca. Druga [kolona] kretala se zapadno od Zajčjeg Vrha i došla do sela Vel. Cerovca. Treća [kolona] kretala se iza sela Dolža, pored Vrhe [pri Dolžu] i sa severne strane došla do Vel. Cerovca. Jačina ovih kolona bila je oko 400 ljudi, naoružanih lakim i teškim automatskim oružjem i 1 teškim minobacačem. Istovremeno jedna kolona jačine 200 ljudi došla je iz pravca Ruperč Vrha s ciljem da sa zapadne

[64] Naređenje za promenu položaja izdao je Stab Notranjskog NOP odreda 9. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 193 I).

•[3] Notranjskog vojnog područja

[66] Bataljon Notranjskog vojnog područja nalazio se u rejonu s. Purkače, sa zadatkom da kontroliše uporište Velike Lašče i dolinu rečica Rešice i Karlovice (vidi izveštaj Notranjskog NOP odreda od 11. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 198/V). Verovatno je bila njegova zaseda koja je u rejonu s. Karlovice 9. septembra 1944. vodila borbu protiv delova borbene grupe »Smic« (vidi objašnjenje br. 51).

[97] O ovim borbama 9. i 10. septembra 1944. na sektoru Notranjske govore i izveštaji: 7. korpusa NOVJ od 13. septembra, 18. NO divizije od 12. septembra, 9. slovenačke NO brigade od 15. septembra i Notranjskog NOP odreda od 9. i 11. septembra 1944. Izveštaji se nalaze u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/ III, f. 191 IV, f. 192/11 i f. 198/V.

strane priđe Podgradu.[68] Ova kolona podelila se u dve manje kolone koje su nastupale[:] jedna severozapadno a druga severoistočno prema Podgradu. Cilj ove kolone bio je da opkoli naše jedinice. Bila je naoružana puškomitraljezima i mitraljezima i lakim i teškim minobacačem.

Na dan 11. o.m. u 5 časova ujutro neprijatelj je napao četu koja se nalazila na položajima na Vel. Cerovcu. Bojnim i kružnim patrolama neprijatelj se izmicao tako da ga nisu primetile. Zbog toga je Stab bataljona poslao drugu patrolu sa zadatkom da ustanovi gde se nalazi neprijatelj. Ovu patrolu neprijatelj je hteo zarobiti ali mu ovo nije uspelo. Odmah zatim neprijatelj je izvršio juriš na naše položaje. Ceta se morala povući prema Vahti,[69] kao i vod koji je bio na položaju jugozapadno od sela Vel. Cerovec. Drugi bat. se takođe povukao sa svojih položaja kada je čuo pucnjavu na položajima I bat. i poseo nove položaje jugoistočno od sela Konec. Jednom streljačkom četom i jednim vodom jurišao je na grebene jugoistočno iznad sela Konec i južno od Vinje Vasi. Neprijatelj se povukao i istovremeno je deo I bat. napao neprijatelja iz pravca Gorjancev tako da je neprijatelj bio prinuđen da se povuče na položaje iznad Težke Vode i Črmošnjica.[70] Naše jedinice neprekidno su dejstvovale vatrom sa položaja iznad Koroške Vasi. Neprijatelj je odgovorio na našu vatru artiljerijskom vatrom na naše položaje. Borba je trajala do 10 časova. Kolona jačine 200 ljudi u ubrzanom maršu kretala se iz pravca Ruperč Vrha do Podgrada, gde je naišla na bojnu patrolu koja je odmah otvorila vatru na tu kolonu, koja je potpuno raspršena i sklonila se u selo Lakovnice. Zatim je neprijatelj artiljerijskom vatrom dejstvovao po položajima III bat. III bat. je zbog toga bio prinuđen da menja svoje položaje. Po završetku artiljerijske vatre neprijatelj je pokušao da izvrši juriš, kako bi oterao bataljon s ciljem da izvuče ranjene i mrtve, ali mu ovo nije uspelo. Pri II neprijateljskom jurišu i ponovnoj artiljerijskoj vatri bataljon je bio konačno prinuđen da se

[68] Iz izveštaja Organizacijskog štaba slovenskega domobranstva vidi se da su toga dana iz Novog Mesta angažovane jače snage. One su nastupale u dve kolone: jedna pravcem: Novo Mesto — Veliki Cerovac — Vinja Vas — Podgrad — G. i D. Težka Voda — Novo Mesto, a druga pravcem: Novo Mesto — G. i D. Lakovnice — Podgrad. Ova druga kolona je zakasnila u nastupanju. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 13, snimak 28 i 29.)

[69] To je prevoj na Gorjancima. Na karti 1:100.000 piše: Na Straži.

[70] Sada: Crmošnjice pri Stopićah.

povuče na položaje iznad Jurne Vasi i Lipovca.[71] Na taj način neprijateljsko povlačenje prema Novom Mestu bilo je osigurano tako da ni bat. koji je bio poslat da ide za neprijateljem, ovoga nije mogao pronaći. Borba je završena u 9.30 časova. Naši gubici iznose: 7 mrtvih, 4 ranjena, 17 nestalih. Izgubljeno oružje: 1 »šarac«, 900 metaka, 1 protivtenkovska puška i 1 laki minobacač sa 35 mina i 18 pušaka. Neprijateljski gubici: 14 mrtvih i 20 ranjenih. Izgubljeni su 1 konj i 1 mazga.

Dolenjski odred:

I bat. nalazi se na položajima Moravške Gore.[72] Patrola I bat., koja je bila upućena prema granici, naišla je na neprijatelja koji se nalazio u zasedi i snažnom vatrom napao našu patrolu, koja je odmah odgovorila snažnom vatrom. Zatim je komandant I bat. krenuo s jednim vodom u pomoć, nakon čega je neprijatelj pokušavao da pređe granicu, ali u tome nije uspeo. U toj borbi naši gubici bili su: 3 ranjena. Neprijateljski gubici nisu poznati.

Notranjski odred:

Odred se nalazi na sektoru Sleme — Studeno — Jeršiče. Danas je iz Rakeka u Cerknicu došla neprijateljska patrola jačine 30 ljudi sa jednim motociklom. Zbog toga je jedna četa s teškim minobacačem otišla na Slivnicu i izbacila 5 mina na Cerknicu i 3 na Podskrajnik, nakon čega je upala u Cerknicu.[73] Neprijatelj se u paničnom bekstvu povukao prema Rakeku i snažnom vatrom dejstvovao na Slivnicu. Neprijateljski gubici nisu poznati, naših žrtava nije bilo.

13.

IX.

X SNOB:

12.[74]IX. neprijatelj se kretao iz uporišta Vel. Lašče prema položajima brigade. Kolone su imale sledeče pravce: Ig — Golo; Pijava Gorica — Golo; Vel. Lašče — Rob — Osredek — Kurešček; Vel. Lašče — Turjak — Zapotok — Visoko — Kurešček; Vel. Lašče — Rob — Purkače — Žaga Mokrec[75] — Golo. Jačina svih kolona iznosila je oko 800 Iju-

[71] Pogrešno; treba: Mihoveca.

[78] Na karti 1:100.000 nije označena. Nalazi se 1 km severozapadno od Sv. Križa (Gabrovka).

[7'] Patrola je bila iz sastava 2. bataljona slovenačkih domobranaca iz Rakeka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 28/11).

[74] Omaška. Trebalo bi da piše: 13.

[75] Parna pilana, 2 km južno od s. Golog.

di.[76] Glavnina neprijateljskih snaga prilikom kontakta s našim jedinicama imala je položaje na Visokem i na padinama istočno i zapadno od Kureščka radi opkoljavanja. Ostale neprijateljske snage vršile su manevarske pokrete. Težište borbe bilo je oko Kureščka, gde je položaje držao II bat. Uprkos snažnoj neprijateljskoj vatri i manevru opkoljavanja neprijatelju nije uspelo da otera naše jedinice sa položaja na Kureščku. Bat. je u 12 časova promenio položaje jer je pretila opasnost da neprijatelj napadne bataljon s leđa. Pošto je neprijatelj nastupao iz pravca Roba preko Purkača i Zage Mokrec na Golo, i III bat. bio je prinuđen da napusti svoje položaje na Golom. Kada je još u početku borbe II bat. primetio neprijateljski manevar opkoljavanja, dve čete I bat. otišle su u pravcu Sekirišče — Purkače [sa zadatkom] da spreče nastupanje neprijateljske kolone sa toga pravca. Pošto je neprijateljska kolona u međuvremenu već krenula šumom na istočnim padinama Mokreca prema pilani, ove dve čete nisu stupile u kontakt s neprijateljem. Pošto je zaposela nove položaje, brigada je na severoistočnim padinama Mokreca napala neprijatelja koji se povlačio u pravcu Skrilje i Pijave Gorice. Prilikom kretanja neprijateljske kolone u pravcu Purkače sa pobočnicom ove kolone, jačine 40 ljudi, sukobio se I bat. VIII brigade koji je neprijateljsku pobočnicu rasterao. Borba je trajala do 17 časova. Neprijateljski gubici iznose 23 mrtva, 30 ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav, 6 ranjenih, 3 nestala.

Notranjski odred:

Danas pre podne došla je iz Rakeka u Begunje neprijateljska kolona jačine 180 be-ga.[77] Obaveštajna patrola koja je primetila ovu kolonu u Begunjama zauzela je položaje i otvorila vatru na neprijatelja. Posle nekoliko hitaca kolona se u neredu povukla nazad prema Rakeku.

[76] U toku 13. septembra 1944. u rejonu Golo — Mokrec — Rob bila je angažovana borbena grupa »Smic« sastavljena od delova posadnih četa slovenačkih domobranaca i delova nemačkih jedinica iz Kočevja, Ribnice i Velikih Lašča. Snage iz Kočevja i Ribnice su 12. septembra 1944. uveče kamionima prebačene u Velike Lašče. U isto vreme nastupao je 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka pravcem: Cerknica — Begunje [pri Cerknici] — D. i G. Otave — Rakitna — Borovnica. Planirano je bilo da akcija traje 4 dana. Međutim, zbog akcije većeg obima na sektoru Veharše — Ledine — Idrija protiv delova 9. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 51 i 52), ona je obustavljena, pa je borbena grupa »Smic«, preko Iga i Pijave Gorice, prikupljena u Skofjici i vozom prebačena u Logatec, odakle je zajedno sa 2. bataljonom krenula na pomenuti sektor. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III-pov. br. 527 i 532.)

[77] Kolonu je sačinjavao 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

14.

IX.

IV SNOUB:

Toga dana neprijatelj je iz uporišta Kočevje i Vel. Lašče dejstvovao vatrom po našim položajima, i to na sektoru stari zamak, k. 728 — Kuželjevec — Laze[78] — Hinje, ali bezuspešno.[79]

Artiljerija:

Nalazi se na sektoru Lašče — Smuka. Zaštitni bataljon premestio se na sektor Hinja. Noću 13/14.IX naša patrola bila je napadnuta kod Kala.[80] Neprijatelj se nalazio u Goriškoj Vasi.[81] Patrola je otvorila vatru na neprijatelja a zatim se zbog neprijateljeve nadmoćnosti povukla. Nestala su dva druga; neprijateljski gubici nisu poznati.

15.

IX.

7V bataljon IX SNOB:

Bataljon se nalazi na sektoru Brkina. U toku 14.IX neprijatelj je izvršio ispad iz Trsta i Rijeke u jačini od 300 ljudi, naoružanih teškim oruđem, sa tri autoblinde, tri kamiona i 1 motociklom, koji su došli u selo Tatre.[82] Naše čete su odmah zauzele položaje, i to: 1 četa postavila je zasedu u blizini sela Orehek,[83] druga četa u blizini sela Rijavec,[84] dok je treća četa napala selo Tatre, u kome se nalazio neprijatelj, koji je imao nameru da nastavi put prema Kozjanama. Odmah na početku našeg napada na neprijatelja ovaj je zamolio za pomoć koja mu je uskoro stigla [u vidu] tri autoblinde; na jednoj je bio montiran brzometni top.

[78] Sada: Laze nad Krko.

'* Brigada je toga dana imala sledeči raspored: Stab brigade i 1. bataljon u s. Malom Korinju, 2. bataljon u s. Kuželjevcu, a 3. bataljon u rejonu s. Hinje — s. Ratje. Iz izveštaja se vidi da je neprijateljska artiljerija iz Velikih Lašča i Kočevja dejstvovala po rejonu s. Žvirča i Kompoljskoj dolini. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 189/III.)

[80] Odnosi se na selo Kuzarjev Kal.

[81] To su bili delovi iz sastava 40. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Novog Mesta. Oni su tom prilikom ubili dva borca iz patrole 1. artiljerijske brigade 7. korpusa NOVJ. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283,'III-pov. br. 532.)

[82] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[83] Na karti 1:100.000, izdanje GI JNA iz 1950. godine, nije upisano, a nalazi se na drumu Materija — Tatre, 500 m istočno od trig. 745 (Lukovica). Sada je zvaničan naziv: Orehek pri Materiji.

[84] Odnosi se na selo Rjavče. Na karti 1:100.000, izdanje GI JNA iz 1950. godine, pogrešno je označeno kao Erjavče.

Zbog neprijateljske nadmoćnosti naše jedinice su bile prinuđene da se povuku sa gornjih položaja i krenule su prema Abvizama.[85] U 20 časova neprijatelj je potpuno spalio selo Tatre a delimično i Kozjane, a zatim se povukao u polazne baze. Sobom je odveo sve civile iz sela Tatra tako da mi nismo mogli napasti neprijatelja jer bi inače poubijali i civile. Neprijateljski gubici iznose [:] 3 mrtva, 5 ranjenih; naši gubici [:] 1 ranjen.

IZVEŠTAJ INZINJERIJSKIH BATALJONA I SABOTAZNIH GRUPA
od 1. IX do 15. IX 1944.

U ovom periodu otpočelo je formiranje minerskih bataljona[86] u kojima, pored minerskih vodova, imamo i pionirske vodove. Novoformirani bataljon XV divizije ima sada 2 čete sa 6 vodova minera i po spisku broji 62 druga. Za prenos materijala bataljon ima 6 mula. Pionirskih vodova u tom periodu bataljon još nije imao. U bataljon su privučeni samo najbolji mineri i borci. Kada ne izvodi akcije, bataljon se stručno i politički uzdiže. U tome se primećuje velika prednost bataljona u sastavu Štaba divizije u odnosu na inžinjerijske čete po brigadama gde su minere koristili za sve pre nego za njihov posao. Slaba strana nove formacije je u tome što su mineri uvek prilično udaljeni od terena na kojem vrše akcije. I u opremi mineri još veoma oskudevaju.

XVIII divizija raspolaže srazmerno malim brojem minera — 20 drugova — pa tako i sastav bataljona predstavlja veliki problem. Do 15. IX divizija je imala samo 6 grupa po 3 minera sa komandirom i zamenikom. Ova divizija već je imala formiran minerski bataljon, ali se prilikom formiranja specijalne grupe razbio i do danas još nije došlo do nove formacije.

Artiljerija VII korpusa ima inžinjerijsku četu koja broji 30 drugova, i oni su u poslednje vreme bili vrlo aktivni.

Belokranjski odred rasformirao je inžinjerijsku četu u sabotažne grupe.

I Notranjski odred raspolaže za sada samo minersko-sabotažnim grupama; isto važi za Dolenjski odred i IV bat. IX SNOB.

U [vojnim] područjima, po naređenju VII korpusa, bile su raspuštene inžinjerijske čete. Ukoliko se nisu podelile po raznim službama u području, bile su priključene Nov-grad-u.[87]

[85] Pogrešno; treba: Artviže.
[88] Bataljoni su se zvali inžinjerijski (vidi dok. br. 76).
[87] Narodno osvobodilna vojna gradnja (Narodnooslobodilačka vojna gradnja). Formirana je 5. septembra 1944 (vidi dok. br. 75, objašnjenje 2).

P r i m e d b e :

Pošto VII korpus do sada, zbog nesistematski datih izveštaja, nije imao pregled ni nad kadrom ni nad minerskim materijalom, uputili smo cirkulare s kojima ćemo uskoro upotpuniti naše preglede.

A k c i j e :

XV divizija

	Eksploziv kg	Br. minera	Gubici	metara poruš. pruge	časova prekinut saobraćaj	izbačen voz iz šina	porušen most	uništeni vagoni	Vremenske mine
1) U noći 1/2. IX 1 km od Stare Cerkve prema Ribnici	15	6	—	36	8	1			
2) Pruga Grosuplje — Slivnica,[88] 2. 9.	10	5	—	150	10				
3) 3. 9. pruga Grosuplje — Slivnica	6	8	—	72	10				
4) 4. 9. pruga Grosuplje — Slivnica	16	6	—	150	8			1	
5) 9. 9. kod Stare Cerkve	2	6	—	24	5				
6) 9. 9. između Kočevja — Stare Cerkve postavljene 2 mine sa engl. olovkom	18	6	—	50	7			1	2
7) 9. 9. na cesti Novo Mesto — Št. Jernej dva mala mosta u Cikavi i Ratežu	28	5	—	—			2		
8) 12. 9. pruga kod Stare Cerkve	15	7	—	50	7			1	1
9) 12. 9. Pruga između Zdenske Vasi i Dobrog Polja	54	19	—	1000					
10) 16. 9. pruga Šmarje—Grosuplje	—	—	2	—					
Svega:	164		2	1532	55	1	2	3	3

[88] **Odnosi se na Spodnju Slivnicu.**

	Eksploziv kg	Br. minera	gubici	metara poruš. pruga	časova prekinut saobraćaj	izbačen voz iz šina	4 porušeni mostovi	uništeni vagoni	Vremenske mine
XVIII divizija									
1) 2. 9. Pruga Škofljica—Ljubljana	8	9		96	10				
2) 4. 9. pruga između Brega[89] — Preserja	15	6		144	20				
3) 6. 9. Preserje—Goričica[90]	5	3		60	5				
4) 8. 9. Preserje—Goričica	30	15		180	13				3
Svega:	58	35	–	480	48				3
Artiljerija VII korpusa									
1) 1. 9. pruga Kočevje—Ribnica	10	5		70	8				
2) 2. 9. cesta Mirna Peč—Novo Mesto položeno 6 nagaznih mina po 5 kg	30								
3) 4. 9. cesta Soteska — Straža položeno 6 mina po 4 kg	24								
Svega:	64			70	8				
Akcije minersko-sabotažnih grupa odreda									
Belokranjski odred:									
1) 15. 9. prtjga Karlovac — Draganići i Karlovac — Ozalj	5	10		50	15				
Dolenjski odred:									
1) 1. 9. pruga Laze—Jevnica Jevnica—Kresnice Kresnice—Poganek	310	15		1680			4		
2) 4. 9. pruga Zalog—Litija. Saobraćaj prekinut od 1. IX dalje	30	12		320					
Svega:	340		–	2000			4		

[89] Sada: Breg pri Borovnici.
[90] Sada: Goričica pod Krimom.

	Eksploziv kg	Br. minera	gubici	metara poruš. pruge	časova prekinut saobraćaj	izbačeni voz iz šina	porušeni mostovi	uništeni vagoni	Vremenske mine
IV bataljon IX SNOB:									
1) 1. 9. pruga Kilovče—Mereče									
Kilovče—Topole	90	20		1200	20	1			1
2) 3. 9. pruga Št. Peter—Rijeka porušena 2 električna stuba	16	12		250	10				
3) 9. 9. pruga Divača—St. Peter porušena 4 električna stuba dalekovoda visine 32 m	5	4		40	8				
4) 10. 9. pruga Rijeka—Ilirska Bistrica	24	8	—	60	20	1		4	
[Svega:]	135		—	1550	58	2		4	1
Notranjski odred:									
1) 1. 9. kod stanice Planina iz protivtenkovske puške oštećena lokomotiva	10	5	—	100	10				
2) 2. 9. sabotažna grupa napala je teretni voz sa MG[91] 91 i protivtenk. puškom, oštećena lokomotiva i isterani vojnici iz voza									
3) 3. 9. pruga Borovnica — Preserje	22	5	—	150	10				
4) 4. 9. pruga Logatec—Planina	25	5	—	180	12	1			
5) 5. 9. pruga Logatec—Planina	35	5	—	320	18				

" Mašinengever (Maschinengewehr) = puškomitraljez.

	Eksploziv kg	Br. minera	gubici	metara poruš. pruge	časova prekinut saobraćaj	izbačen voz iz šina	porušeni mostovi	uništeni vagoni	Vremenske mine
6) 6. 9. pruga Logatec—Planina	22	5	—	150	10				
7) 7. 9. pruga Logatec—Planina	22	5	—	150	10				
8) 8. 9. stanica Planina	35	8	—	320	12	1			
9) 10. 9. kod stanice Planina	17	5	—	90	8				
10) 15. 9. Logatec — Verd	18	5	1	200	15				
Svega:	196[92]	—	1	1560[93]	95[94]	1			
Vojna područja:									
Notranjsko vojno područje:									
1) 7. 9. bataljon N. V. P. rušio je prugu Grosuplje—Predole	10	4	—	120	15				
Ukupno:	972[95]	—	3	7362[96]	294[97]	4	4[98]	7	7

Poslednja rušenja svakako su pokazala veliki značaj inžinjerijskih jedinica. Uprkos tome još uvek se prilikom popune četa odnosno bataljona minerske specijalnosti ne dodeljuju drugovi koji bi najbolje odgovarali. Posebno sada kada pitanje pionirsko-pontonirskih jedinica postaje aktuelno, biče velikih teškoća pri izboru obzirom na povlačenje pojedinih drugova specijalista boraca — iz borbenih jedinica. Kadar za pionirsko-pontonirske jedinice za sada još nemamo; škole takođe nisu imale odgovarajuće tečajeve.

[92] **Pogrešno sabrano; treba: 206.**
" **Pogrešno sabrano; treba: 1660.**
[9J] **Pogrešno sabrano; treba: 105.**
[95] **Pogrešno sabrano; treba: 982.**
»s **pogrešno sabrano; treba: 7462.**
[97] **Pogrešno sabrano; treba: 304.**
»s **Pogrešno sabrano; treba: 6.**

SPISAK

ORUŽJA I MUNICIJE STAVLJENIH U SKLADISTA KOMANDI VOJNIH PODRUČJA

Komanda Belokranjskog vojnog područja:

1)	laki minobacač	3377	mina
2)	minobacač kal. 60 mm	178	
3)	teški minobacač	2950	"
4)	metaka za francusku pušku kal. 8	3700	
5)	grčka municija	3670	[metaka]
6)	italijanski mitraljez kal. 8	11607	
7)	upaljača za teški minobacač	100	
8)	kompletne kaučuk-bombe bez deton.[atora	204	
9)	metaka za belgijski mitraljez	3000	
10)	metaka za američki mitraljez	3000	
11)	metaka za »Wichers«	12750	
12)	»Wichers« mitraljeza	5	
13)	rezervni delovi za »Wichers«	5	
14)	pribora za čiščenje	5	
15)	engleskih bombi	443	
16)	detonatora za kaučuk-bombe	135	
17)	detonatora za engleske bombe	431	
18)	tenk. municije	99	metaka
19)	protivtenkovskih granata	18	
20)	signalnih metaka	66	

Komanda Dolenjskog vojnog područja:

1)	engleskih protivtenkovskih pušaka	19	
2)	italijanskih mitraljeza »breda«	4	
3)	metaka za »bredu« (mitraljez)	8800	
4)	metaka za rusku protivtenk. pušku	4440	
5)	metaka za engl, protivtenk. pušku	3790	
6)	metaka za engl, pušku	6000	
7)	mina'za teški minobacač — lakih	172	
8)	mina za teški minobacač — teških	192	
9)	mina kompl. lakih za teški minobacač	58	
10)	upaljača za teški minobacač	210	
11)	mina za laki minobacač	440	
12)	upaljača za laki minobacač	372	
13)	kompl. udarnih granata kal. 47/32 mm	589	
14)	metaka za protivavionski mitraljez	56	
15)	metaka za puškomitraljez »breda«	31400	
16)	metaka za italijansku pušku	69560	
17)	testera na sklapanje	15	
18)	eksera za ter papir	15	kg

19)	magneta	56	
20)	kolomaznog ulja	120	kg
21)	gumene cevi	7	m

Komanda Istarskog vojnog područja:

1)	municija za mitraljez »breda«	165450	metaka
2)	municija za mitraljez »breda« dum-dum	300	
3)	municija za puškomitraljez »breda«	48780	
4)	municija za ital. pušku	3110	
5)	municija za (mitraljez) »fiat« u redenicima	27550	
6)	municija za (mitraljez) »fiat« bez redenika	5240	
7)	municija za franc, mitraljez	430	

Komanda Notranjskog vojnog područja:

1)	mitraljeza VAC	1	
2)	pribora za čišćenje	1	
3)	tablica gađanja	2	
4)	redenika za engl, mitraljez	3	
5)	okvira za engl, mitraljez	35	
6)	engl, protivtenk. pušaka	6	
7)	okvira za protivtenk. pušku	53	
8)	protivtenk. puška sa priborom	1	
9)	mitraljez sa rezervnom cevi	1	
10)	municije za VAC	2914	metaka
11)	municije za protivtenk. pušku	1865	
12)	municije za automate	560	
13)	municije za mitraljez »breda«	11200	
14)	municije za puškomitraljez »breda«	400	
15)	municije za engl, pušku	1000	
16)	municije za ital. pušku	4380	
17)	municije za franc, pušku	3600	
18)	lakih mina za teški minobacač	12	
19)	mina za laki minobacač	12	
20)	dopunskih punjenja	1300	

Stanje eksploziva na dan 15. IX 1944.

XV divizija:	1200	kg
XVIII divizija:	1330	^
Artiljerija VII korpusa	450	
Belokranjski odred	200	
Dolenjski odred	110	
IV bataljon IX SNOB	740	"

Notranjski odred	50	"
K-da D.V.P.**	300	"
K-da N.V.P.	670	"
Ista komanda ima u skladištu Glavnog štaba	1500	

NEPRIJATELJSKI I NASI GUBICI

U vremenu od 1. IX — 15. IX 1944. neprijatelj je imao sledeče gubitke:

Mrtvih	196
ranjena	234

Uništeno:	1	automobil
	7362	m žel. pruge
	4	mosta
	2	lokomotive
	7	vagona
	2000	pragova spaljeno
	200	m^3 drva spaljeno
	8	električnih stubova
	1	bunker
		porušena stena na pruzi 50 m^3
Zaplenjeno:	1	mitraljez
	4	puškomitraljeza
	33	puške
		glava mitraljeza »breda«
	2	pištolja
	7	sanduka municije
	1	sanduk ručnih bombi
	1	mula
	1	bicikl

Naši gubici u vremenu od 1. IX — 15. IX 1944:

Mrtvih	65
ranjenih	56
zarobljenih	10
nestalih	65

Izgubljeno:	1	mitraljez
	7	puškomitraljeza
	2	protivtenkovske puške
	24	puške
	2	laka minobacača
	1	sanduk mina

** Dolenjsko vojno područje

2 konja
6 mula
1 1/4 sanduka municije
3 kola hrane i opreme.

ARTILJERIJSKE I MINOBACACKE JEDINICE

Artiljerija VII korpusa u ovom periodu nije stupala u akciju. Ni minobacačke jedinice nisu došle toliko do izražaja jer je sve veća nestašica osnovnih punjenja. U poslednje vreme radionice oružja otpočele su izrađivati ova osnovna punjenja iz dodatnih punjenja i posebnih čahura.

BROJNO STANJE

(ljudstva, naoružanja, municije i prevoznih sredstava) nalazi se u prilogu.[100]

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

U ovom vremenu neprijatelj nije menjao taktiku. Primenjuje još uvek taktiku iznenađenja, to jest odvojeno ići, a zajednički napasti. Pri tome se služi tehničkim sredstvima za održavanje veze i za koordinaciju svih vrsta naoružanja (radio-stanice, optička signalizacija), kao i obaveštajnom službom njemu naklonjenog [jednog dela] stanovništva.

Naša taktika uglavnom se razvija u pravcu paralisanja taktike neprijatelja, koji je u početku uspevao da nas iznenadi. Karakteristično je izbegavanje frontalne borbe pri čemu deo snaga vrši manevar opkoljavanja. Vodi se računa i o blagovremenom otkrivanju neprijateljevih ispada, koristeći se pojedinim osmatračkim stanicama koje, zbog još uvek nedovoljno organizovane mreže O.C.,[101] nisu dovoljno aktivne. Po danu se postavljaju jake zasede koje neprijatelja čim izvrši ispad iz uporišta napadnu a istovremeno se putem kurira brzo obaveštava štab svoje jedinice.

KRITIČKA OCENA NAŠIH OPERACIJA:

Operacije VII korpusa su u vremenu od 1. IX do 15. IX imale karakter ofanzivnih i defanzivno-ofanzivnih akcija. Ofanzivne akcije vršene su na neprijateljske saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst; St. Peter — Ilirska Bistrica; Ljubljana — Grosuplje; Ribnica — Kočevje. Na svim tim prugama saobraćaj je bio prekinut 25% vremena za koje se piše 15-dnev-

100 Redakcija ovaj prilog zbog obimnosti knjige ne objavljuje, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33/11.

101 Obaveštajnog centra

ni izveštaj. Ovde nisu uračunata dejstva naših jedinica na prugu Zidani Most — Trst, koje se nalaze severno od ove pruge.

Zbog potrebe obučavanja i transportovanja novomobilisanih otpala je u tom vremenu ofanzivna aktivnost na neprijateljska uporišta. Napadi na neprijateljska uporišta se takođe nisu izvodili iz razloga što našim jedinicama nedostaje municija za teške minobacače, kao i municija za našu artiljeriju.

U raznim akcijama koje su naše brigade imale u planu još uvek se primećuje netačnost pokreta, što često dovodi do toga da jedinice ne stignu blagovremeno na određeno mesto; isto tako ni neprijatelja, kad izvrši ispad iz svojih uporišta, uglavnom ne kontrolišu niti pak pokušavaju da ga pri pokretu napadaju i da ga stalno drže pod kontrolom. Zbog nepovezanosti između jedinica naše vojske koje operišu protiv neprijatelja, nastaju praznine koje onemogućuju izvršenje datih zadataka. Nedisciplinovanost ljudstva kao i nedovoljna energičnost komandnog kadra loše utiču na tok akcija. Sem toga primećuje se nedovoljna pažnja stražarske službe kao i tajnost pokreta na marševima. Zbog toga neprijatelj često uspeva da nas iznenadi.

RAZNO:

Plan Štaba za budući period: do krajnosti pojačati našu aktivnost na neprijateljske saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst i time onemogućiti neprijatelju da ovom železničkom prugom prevozi teški ratni materijal i rušenjem ove pruge onemogućiti mu vezu između garnizona u zemlji sa garnizonima na frontu. Obezbeđivati našu oslobođenu teritoriju od neprijateljske pljačke. Tući sve njegove kolone koje bi pokušavale da prodru na našu oslobođenu teritoriju.

POŠILJKE SAVEZNIKA I NAJNUŽNIJE POTREBE:

Za naoružanje naših jedinica hitno bi nam bio potreban savezički materijal za koji smo u poslednjem izveštaju molili da nam se pošalje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, ppukov.
Franc Poglajen

Načelnik Operativnog odseka, major:
Lazar Kolarac

ZAPOVEST ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 4. OKTOBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE U HOTEDRŠICI[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 4. okt. 1944.

Strogo poverljiv op. br. 2203

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS-'

ZAPOVEST
(Sekcija Vrhnika, 1:100.000, jug. izdanje)

Podaci o neprijatelju:

Hotedršica: 80 — 90 be-ga i nekoliko pomoćnih stražara. Imaju protivtenkovski top, 2 teška i 2 laka minobacača, 25 mitraljeza, 37 puškomitraljeza i 15 automata. Uporište je utvrđeno sa 22 bunkera u kojima je uglavnom razmešteno oružje. Bunkeri su izgrađeni pod zemljom a u poslednje vreme su zabetonirani. Imaju i protivavionski top. Oko sela proteže se žičana prepreka u koju je sprovedena električna struja, a prepreka je i osvetljena. Na prelazima postoje krstila na kojima su montirani bakreni zvončići.

Ravnik:[3] 35 — 40 be-ga. Imaju teški i 5 lakih minobacača, 4 mitraljeza i 6 puškomitraljeza. Smešteni su u crkvi oko koje su od drveta i kamenja izgrađena 4 bunkera, imaju električno osvetljenje i telefonsku vezu sa susednim uporištima.[4]

Idrija: 400 Nemaca iz 10. SS policijskog puka. Naoružanje: 2 topa kal. 108 mm, 5 teških i 1 laki minobacač, 8 mitraljeza, 16 puškomitraljeza i veći broj automata. Oko Idrije nalazi se veći broj otpornih tačaka u kojima je uglavnom smešteno ovo oružje. Sem toga, kod ulaza u rudničku jamu postoji nekoliko bunkera kao i na Kresu i na Skirci,[5] ali su prazni i iste bismo koristili u slučaju opasnosti. U zamku se nalazi još oko 20 be-ga.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/11.
[1] Redakcija je pronašla primerak dostavljen na uvid Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.
[5] Sada: Ravnik pri Hotedršici.
' U Hotedršici i Ravniku bila je raspoređena 46. posadna četa slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282).
[5] Naziv za predele u Idriji.

SP. Idrija: 50 — 60 Nemaca iz 10. SS policijskog puka naoružanih teškim i lakim minobacačem te 9 raznih mitraljeza. Oko uporišta nalazi se 6 bunkera. Ljudstvo je smešteno u Kazini, kod Zaklja i u školi.

Godovič: 80 — 100 Nemaca iz 10. SS policijskog puka. Imaju top, 8 teških i lakih minobacača, 4 mitraljeza i 6 puškomitraljeza. Izgrađeno je 6 bunkera a uporište je okruženo žičanom preprekom. Sem toga u blizini uporišta prolazi bivša italijanska žičana prepreka. Ljudstvo je smešteno kod Kankelja. Postoji telefonska veza sa Idrijom i Hotedršicom.®

Veharše: posada broji oko 250 ljudi. Naoružanje: 4 teška i 1 laki minobacač, 24 mitraljeza, 32 puškomitraljeza i 15 automata. Duž novog druma od Kovača[7] do Mravljišča postoji 9 bunkera koji su izgrađeni od debelih balvana i pokriveni zemljom. Bunkere grade i dalje tako da će uporišta Mravljišče i Veharše biti povezana.[8] Udarna četa na Veharšah broji 150 ljudi. Komandant uporišta je kapetan Fortuna Vinko.

Rovte: oko 120 be-ga (44. četa). [Naoružanje] 2 protivavionska topa, 2 haubice kal. 78 mm (protivtenkovski top ima neispravnu udarnu iglu, a jedna haubica nema nišanskih sprava). Zatim imaju 3 teška i 2 laka minobacača, 14 mitraljeza i 21 puškomitraljez, 10 automata, reflektor, teretni automobil i pokretnu ambulantu. Deo oružja je uskladišten. Smešteni su u školi, crkvenjakovoj kući i u barakama. Stab se nalazi u zadružnoj prodavnici. Uporište ima 14 bunkera koji su međusobno povezani streljačkim rovovima. U svakom rovu nalazi se po jedan mitraljez a u toku noći 3 stražara. U toku dana straže su kod izlaza. Oko uporišta nalazi se žičana prepreka i električno osvetljenje. Imaju vezu sa susednim uporištima.

Dolenji Logatec: Kod Krištofa nalazi se oko 60 be-ga, kod Dolšarja oko 80 be-ga (45. četa) i 20 pomoćnih stražara. Naoružanje: 2 teška i 3 laka minobacača, 6 mitraljeza, 16 puškomitra-

[6] U ova tri uporišta bio je raspoređen 2. bataljon 10. SS policijskog puka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 235 II.

[7] Usamljena kuća južno od Mravljišča.

[8] U ovim uporištima nalazio se Udarni bataljon »Idrija« SNVZ. Formiranje tog bataljona počelo je krajem avgusta 1944. a definitivno je oformljen 5. septembra 1944. U svom sastavu imao je 10. i 17. četu. Sedamnaesta četa formirana je naredbom inspektora SNVZ od 16. avgusta 1944. u Trstu od delova 4, 12. i Rezervne čete. Naredbom od 5. septembra četi je određen kantonman u s. Gore iznad Idrije, gde je istoga dana i stigla. U svoj sastav je uključila i posadni vod 10. čete koji se tu već nalazio. U ovu četu uključen je i ostatak ljudstva poražene 15. čete iz Crnog Vrha koji se u to vreme nalazio u Idriji. Ceta se u uporištu Gore zadržala do 10. septembra 1944, kada se premestila u Veharše. U Veharšama se nalazio i Stab Udarnog bataljona »Idrija«. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 26, 30 i 481.)

ljeza te 8 automata. Upotrebljavaju 7 bunkera: jedan 1 km od uporišta u pravcu Martinj Hriba, 2 bunkera oko 500 m od uporišta u pravcu Verda. U svakom od ovih bunkera nalazi se po 8 vojnika sa jednim teškim minobacačem i jednim - dva mitraljeza. Oko kuće Dolšarja postoje 3 bunkera u kojima se nalaze trojica stražara sa jednim puškomitraljezom. U bunkeru kod zgrade potrošačke zadruge i na groblju nalazi se po 5 vojnika sa jednim mitraljezom i jednim puškomitraljezom. Oko uporišta postoji još nekoliko praznih bunkera. U poslednje vreme oko sela je izgrađena žičana prepreka (kod blokova).

Gorenji Logatec: 42 be-ga (45. četa). Naoružani su lakim minobacačem, 4 mitraljeza, 8 puškomitraljeza i 3 automata. Smešteni su u zamku. Na ćošku u pravcu Dolenjeg Logateca postoji jedan bunker ispred zamka i jedan iza zamka. Izgrađeni su drveni zakloni napunjeni peskom i napravljenim streljačkim otvorima. Zamak ima 4 tornja a u svakom je smešten jedan mitraljez i jedan puškomitraljez. Žičana prepreka prolazi pored potoka i oko parka do druma. Jedan stražar stoji na drumu, drugi na ulaznim vratima u zamak a treći na vratima pozadi zamka. Komandir posade je poručnik Martinjak [Polda] iz Ljubljane, bivši poštanski činovnik.

Hotedršica i Ravnik su uporišta koja zajedno sa Idrijom i Godovičem čine predstražne položaje za odbranu Dolomita. Uništenjem uporišta Hotedršica ovaj bi se lanac prekinuo i iz njega bi ispala najjača karika. Kakvu važnost pridaju be-ga ovom uporištu najbolje se vidi po jačini utvrđenja i količini oružja koje se nalazi u skladištima. Uništenje ovog uporišta bilo bi od velikog značaja jer bi time bio otvoren put za slobodan udar sa jugozapadne strane u Dolomite, odakle se mogu naneti odlučujući udari beloj gardi. Time što ćemo Hotedršicu postaviti u red Crnog Vrha, Turjaka i Grčarica[9] veoma ćemo podići moral naše vojske i naroda i dati nov borbeni elan našim jedinicama. Belogardistima ćemo takođe oduzeti volju za otpor i ubrzati njihovo rasulo a s time u vezi i njihov konačni slom.

Obzirom da smo po broju ljudstva, naoružanju, a naročito u artiljeriji nadmoćni, a moralno jači od neprijatelja te u cilju uništenja uporišta Hotedršice i njegove predstraže Ravnika

' Uporište Crni Vrh zauzeto je 1. septembra 1944 (vidi dok. br. 43); uporište Turjak zauzela je 7. slovenačka NOU brigada »France Prešeren« 19. septembra 1943, a uporište Grčarice zauzele su jedinice 14. NO divizije 10. septembra 1943 (vidi knj. 7 dok. br. 11, 24 i 36).

n a r e đ u j e m o :

1) XXX divizija sa *14,18. i 19. SNOB* ukupno 9 bataljona	Sa jednom brigadom neka izvrši napad na Hotedršicu i Ravnik dok ostale brigade vrše obezbeđenje na pravcima Logatec, Col i Idrija.
2) XXXI divizija sa *3, 7. i 16. SNOB* ukupno 9 bataljona	Neka vrši obezbeđenje napada sa pravaca Vrhnike, Rovta, Idrije, Godoviča i Veharša.
3) Artiljerija sa 2 haubice, 2 brd. topa, 2 AT[10] topa i 2 *brzomet. topa* ukupno: 2 diviziona i zaštitni bat., 6 topova i 2 haub.[ice]	Neka izvrši artiljerijsku pripremu napada u kojoj učestvuju: 2 haubice, 2 brdska topa, 2 AT topa i 2 brzometna topa. Ovom pripremom treba da se pešadiji omogući slobodan prilaz u selo te da se poruše sva utvrđenja koja ometaju pešadiju u napadu.

IZVRŠENJE

Ad. 1)

Jedna brigada sa dva bataljona neka izvrši okruženje a zatim odlučno napadne na uporište Hotedršicu, a sa jednim bataljonom predstražu ovog uporišta Ravnik s ciljem potpunog uništenja posade ovih uporišta. Težiti da se posle završene artiljerijske pripreme odlučnim jurišem zauzme uporište Ravnik, i to što brže, da bi se zatim sve snage bacile na uporište Hotedršicu. Prilikom približavanja uporištu treba očistiti sve neprijateljeve zasede koje bi se event, tu nalazile, s ciljem da artiljerija neometano zaposedne vatrene položaje. Pripremiti jurišne grupe koje će upasti u uporište. Dok jedna grupa bude nastupala u pravcu sela, druga neka je podržava vatrom. Jedinicu treba blagovremeno obučiti za borbu u naseljenom mestu, za borbu oko utvrđenih kuća i bunkera. Naročitu pažnju treba posvetiti jurišnim i bombaškim grupama, protivoklopnim odeljenjima i poslužiocima PIATA.[11] Ova sredstva brigada mora najbolje iskoristiti u borbi. Pripremiti inžinjerijske grupe za uništenje žičanih prepreka. Zbog toga iste treba snabdeti makazama za sečenje žice. Po zauzimanju uporišta treba miniranjem uništiti sva utvrđenja u selu.

[10] protivtenkovska

[11] Ručni protivtenkovski bacač engleskog porekla.

Sa jednom brigadom vrši obezbeđenje sa jugoistočnog pravca tako da jedan bataljon zatvara sve drumove koji se stiču u Kalcama (Logatec — Kalce, Rakek — Planina — Kalce, Podkraj — Kalce). Jedan bataljon obezbeđuje pravac koji iz Gorenje Vasi[12] vodi dolinom Crnog potoka kao i sve drumove koji izvode iz ove doline preko brda do Ravnika. Jedan bataljon obezbeđuje sve drumove i staze koje izvode u Zibrše iz doline [potoka] Reke. Ova brigada ima zadatak da spreči sve neprijateljeve pokušaje intervencije sa ovih pravaca i da ga napada brzim manevrima. Na svim važnijim drumovima moraju se postaviti minska polja. Sa trećom brigadom (italijanskom) vrši obezbeđenje pravaca Idrija i Col na taj način što postavlja jedan bataljon kod Cola, koji treba da postavi [zasedu na] drumu koji izvodi iz Ajdovščine. Jedan bataljon postavlja iznad Idrije i obezbeđuje pravce Idrija — Crni Vrh i Idrija — Fužinar.[13] Bataljon treba da minira drumove i žestokom vatrom da spreči neprijatelja u slučaju intervencije. Četiri minobacača iz divizije treba skoncentrisati u četi koja će učestvovati u artiljerijskoj vatrenoj pripremi. Položaj ove čete treba da odredi Štab divizije. Jedan ili dva minobacača treba da vatrom dejstvuju na uporište Ravnik. Prateća četa ima zadatak da svojom vatrom tuče žičane prepreke, streljačke zaklone, neprijateljevo grupisanje u selu, centar sela i druge otporne tačke na koje minobacač može uspešno da dejstvuje. Komandno mesto odrediće sam Stab divizije.[14]

Ad. 2)

Sa jednom brigadom vrši obezbeđenje pravaca iz Idrije i Veharša blokadom drumova Idrija — Godovič i Idrija — Tabor[15] te Veharše — Godovič na taj način što će se kod Veharša postaviti dva bataljona. Ovoj brigadi dodeljuje se i inžinjerijski bataljon.[16] Drumovi se moraju minirati.

Jedna brigada ima zadatak aktivnog obezbeđenja iz pravaca Logatec, Vrhnika i Rovta koji vrši na taj način što

[12] Sada: Gorenja Vas pod Režišami.

" Zaselak, 4,5 km jugozapadno od Idrije.

[14] Zapovest Štaba 30. NO divizije za izvršenje ovih zadataka redakcija nije pronašla. Napad na uporišta izvodila je 18. slovenačka NOU brigada »Bazoviška«, pravac od Logatca obezbeđivala je 19. slovenačka NO brigada »Srečko Kosovel«, a pravce od Idrije i Ajdovščine zatvarala je 14. italijanska brigada »Triestina d'assalto Garibaldi« (vidi dok. br. 111).

[15] Zaselak, 4 km istočno od Idrije.

[16] Inžinjerijski bataljon 31. NO divizije formiran je 27. septembra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 281/IV).

sa manjim snagama poseda taktički važne tačke (Planina, kota 718, Trate, k. 750 i 758) sa kojih ovladava čitavim terenom po kome će verovatno kretati neprijatelj u cilju intervencije i pomoći napadnutim uporištima. Glavnina ove brigade treba da je tako raspoređena da može uspešno vršiti manevar u cilju uništenja belogardističko-četničkih bandi koje bi se pojavile na tom sektoru.

Sa jednom brigadom postavlja se oko Godoviča tako da jedan bataljon vrši blokadu sela sa juga, jugoistoka i jugozapada. Dva bataljona postavlja u rejon Dola[17] (k. 653) kao divizijsku rezervu.

Komandno mesto Štaba divizije u blizini D. Dola.[18]

Jedan član Štaba divizije treba da se nalazi kod brigade u rezervi.[19]

Ad. 3)

Oba brzometna i oba AT topa sa pripadajućim ljudstvom Stab artiljerije dodeljuje brigadi koja će vršiti napad s tim da baterije ostaju pod komandom Štaba artiljerije. Ova oruđa moraju se prvenstveno koristiti za tučenje zgrada radi paljenja (brzometni topovi) i tučenje neprijateljevih bunkera (AT topovi), ostalih slabo utvrđenih objekata i žive sile neprijatelja ukoliko budu postojali takvi ciljevi.

Vatrene položaje haubičkog diviziona i brdske baterije određuje Štab artiljerije s tim da blagovremeno obavesti o njima naš Štab.

Teška artiljerijska oruđa imaju zadatak da tuku neprijateljeve betonske bunkere, utvrđene kuće i kasarne, žičane prepreke, krstila i kuće iz kojih se brani neprijatelj te da na taj način otvaraju slobodan put našoj pešadiji. Sva artiljerija učestvovaće u artiljerijskoj vatrenoj pripremi napada. Pravo na upotrebu artiljerije pripada Štabu XXX divizije.

Artiljerijskom vatrom upravlja Stab artiljerije.

Sa zaštitnim bataljonom artiljerija vrši neposredno obezbeđenje s ojih oruđa.

Za prevf : municije dobiće kamion od Saobraćajnog odseka Vo e oblasti.

" Zaselak, 4 km zapadno od Hotedršice.

[18] G. i D. Dole, sada: Dole.

" Stab 31. NO divizije je na osnovu ove zapovesti 5. oktobra 1944. postavio zadatke potčinjenim jedinicama. Zbog obimnosti knjige redakcija ovu zapovest ne objavljuje, a nalazi se u Arhivu **IZDG** u Ljubljani, f. 221/III. Zadaci potčinjenim jedinicama i način izvršenja vide se u dok. br. 111.

4) Izviđanje.

Sve jedinice vrše izviđanje svojih sektora same s ciljem da se odaberu najbolji položaji, organizuje veza, izvrši napad i prikupe podaci o neprijatelju, njegovim utvrđenjima i položajima kao i podaci o zemljištu.

Obaveštajni organi treba da u tom pravcu razviju najveću aktivnost.

5) Veza

Štab XXX divizije treba da uspostavi stalnu telefonsku vezu sa brigadom koja vrši napad i sa brigadom koja vrši obezbeđenje napada sa pravca Logateca. Brigada koja vrši napad treba da ima telefonsku vezu sa svojim bataljonima. Štab XXX divizije treba sem toga da ima telefonsku vezu sa Štabom korpusa, a Štab artiljerije treba da se telefonom poveže sa Štabom divizije. Sve tri teške baterije treba da se povežu telefonom sa Štabom artiljerije. Sve brigade treba da imaju radio-vezu sa štabovima divizija. Od komandnog mesta XXXI divizije do brigade u rezervi treba da postoji radiofonska veza. Ova brigada treba da se poveže telefonskom linijom sa Štabom korpusa.

XXXI divizija treba da ima svakog sata radiofonsku vezu sa Štabom korpusa.

Bataljon na Colu treba da se priključi na telefonsku liniju za Crni Vrh. Od Crnog Vrha do Štaba divizije veza se održava kurirom-motociklistom. Takođe treba da se uključe telefoni na već postojeću stalnu telefonsku liniju Idrija — Godovič.

Sve veze treba da budu uspostavljene i prokontrolisane do 4 časa 7. oktobra.

Sem ovih veza treba uspostaviti i stalne kurirske veze. Naročito dobra veza treba da postoji između brigada XXX i XXXI divizije koje vrše obezbeđenje napada sa pravaca Logatec, Vrhnika i Rovte.

5) Sanitetska služba.

[Štabovi] divizija treba sami da odrede mesta svojih divizijskih i brigadnih previjališta.

6) Ishrana.

[Štabovi] divizija sami organizuju plan ishrane.

7) Početak napada.

Sve jedinice treba da su na svojim položajima dana 7. oktobra u 4 časa [ujutro] po novom vremenu.[20] Napad otpo-

[20] U nekim krajevima su se u letnjem periodu pomerali časovnici za jedan sat unapred od srednjoevropskog vremena.

činje posle artiljerijske vatrene pripreme koja počinje u 5 časova i 45 minuta.

Znak za početak artiljerijske pripreme su 3 crvene raketle, a znak za prekid artiljerijske vatre su tri zelene raketle.

Artiljerijsku vatrenu pripremu napada brigada koristi za približavanje uporištu. Odmah po prekidu vatre brigada mora brzim upadom zauzeti prve kuće i produžiti s napadom.

8) Postupak.

Pri zauzimanju uporišta zapaliti sve kuće u kojima bi neprijatelj organizovao odbranu ili bi pokušavao da ih brani. Treba zapleniti svu imovinu belogardista-domaćina i pohvatati sve sumnjive elemente i belogardističke simpatizere. Nijedan zarobljenik ne sme biti ubijen već ih predati Obaveštajnom centru koji će ih po završenom saslušanju predati narodnim sudovima. Prilikom poziva na predaju jedinice treba da budu veoma oprezne. Posle zauzimanja uporišta treba izvršiti temeljiti pretres i zapleniti sav vojni materijal.

Posle izvršenja svega ovoga jedinice kreću na nove položaje koji će im biti blagovremeno određeni.

9) Borbeni znaci.

Borbeni znak biće: Bomba — Bled.
Znak treba da poznaje svaki borac i starešina.

10) Komandno mesto.

Komandno mesto Štaba korpusa za vreme borbe biće kod Dola, zapadno od kote 653.

Osmatračnicu za štab korpusa izgradiće inžinjerijski bataljon XXX divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
V. Avbelj

Komandant, potpukovnik:
Stane

M. P.

Šef Operativnog odseka, poručnik:
Mitar Raičević

Dostavljeno:

Glavnom štabu, na znanje
Štabu XXX divizije na izvršenje
Štabu XXXI divizije na „
Štabu artiljerije na „
Arhiv

GLAVNI STAB»
NOV I PO SLOVENIJE
Broj: 24
Došlo 3. XI Poslato 4. X
Video Marja[22]

BR. 90

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 5. OKTOBRA 1944. ZA PREFORMIRANJE ARTILJERIJSKE BRIGADE U ARTILJERIJU 7. KORPUSA NOVJ[1]

GLAVNI STAB NOV I PO SLOVENIJE
Dana 5. oktobra 1944.

Stepen razvoja koji je dostigla naša vojska i zadaci koji joj predstoje u najskorije vreme hitno traže da se posebna pažnja posveti artiljeriji. Pre svega je od naročite važnosti da se struktura artiljerije prilagodi savremenim borbenim zahtevima i naoružanju. S obzirom na to artiljerijske jedinice VII korpusa treba odmah reorganizovati, tj. preformirati u okviru sada raspoloživih topova i haubica te stručnog ljudstva, uzimajući pri tome u obzir jačanje artiljerije sa dolaskom novomobilisanih boraca, posebno iz redova onih drugova (novomobilisanih) koji su bili prinudno mobilisani u nemačku vojsku a služili su u artiljerijskim jedinicama. Zbog toga

NAREĐUJEMO:

1) Da se odmah reorganizuje artiljerijska brigada VII korpusa;

[21] Tu je utisnut četvrtasti štambilj, dok su brojevi upisani mastilom.
[22] Marija Vidic Marja

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f 35/1.

Dosadašnji naziv »Artiljerijska brigada« VII korpusa menja se u »Artiljerija VII korpusa«.[2]

2) Formiranje odnosno reorganizaciju Artiljerije VII korpusa izvršiti na osnovu opšteg pregleda br. I i formacijskih pregleda br.: 12, 14, 15, 16 i 22.[3]

3) Za popunu praznih formacijskih mesta, posebno za mesta za koja su predviđeni stručnjaci — artiljerci, treba uzeti novomobilisane drugove iz Dopunskog bataljona VII korpusa, u prvom redu one koji su već služili u artiljeriji. Pri tome treba imati u vidu da će Artiljerija VII korpusa morati da da nešto svog stručnog kadra i artiljeraca za formiranje artiljerije u XV i XVIII diviziji.

4) Artiljerijske jedinice u sastavu brigada treba da izađu iz sastava istih, a dok se ne formira artiljerijska divizija, stavljaju se pod neposrednu komandu štabova divizija.

5) Po izvršenom formiranju odnosno reorganizaciji Artiljerije VII korpusa pristupiće se formiranju divizijske artiljerije, o čemu će uslediti posebno naređenje. Za to vreme treba izvršiti sve pripreme za formiranje artiljerije XV i XVIII divizije. U ove pripreme ulazi: da se ustanove nepopunjena formacijska mesta posle korišćenja ljudstva iz jedinica pod tačkom 4) ovog naređenja, prikupljanje u Dopunskom bataljonu VII korpusa iz tog bataljona i ostalih jedinica VII korpusa onih drugova koji su već ranije služili u artiljeriji kao i novomobilisanih drugova sa područja IV operativne zone i Istarskog vojnog područja koji su služili u artiljerijskim jedinicama nemačke i italijanske vojske, prikupljanje potrebnog broja stoke (ja-

[a] Štab 7. korpusa NOVJ je već 12. septembra 1944. na osnovu naređenja Glavnog štaba Slovenije naredio da se dotadašnji naziv »1. artiljerijska brigada 7. korpusa NOVJ« promeni u »Artiljerija 7. korpusa« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 186/1).

[3] Redakcija ove preglede zbog obimnosti knjige ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 35/1. Pregledom br. 1 određuje se sledeća formacija artiljerije 7. korpusa: Štab korpusne artiljerije; Štab 1. diviziona sa tri haubičke baterije (11 haubica 100 mm i 1 haubica 75 mm), i trupna komora; Štab 2. diviziona sa dve topovske baterije (4 poljska topa 75 mm) i trupna komora; zaštitna četa. Ukupno brojno stanje artiljerije 7. korpusa iznosilo je 529 ljudi. Pregledom br. 12 određuje se sledeči sastav Štaba korpusne artiljerije: komandni deo, pomoćni deo, obaveštajni centar, vod za vezu (radio-telegrafsko, telefonsko i signalno odeljenje), zaštitno odeljenje i komora. Svega 89 ljudi.

Pregledom br. 14 određuje se sledeći sastav Štaba artiljerijskog diviziona: komandni deo, odeljenje za vezu i pomoćni deo. Svega 33 čoveka.

Pregledom br. 15 precizira se sastav haubičke baterije 100 mm.

Pregledom br. 16 precizira se sastav poljske baterije 75 mm.

Pregledom br. 22 precizira se sastav trupne komore artiljerijskog diviziona.

hećih, teglećih i tovarnih konja ili mula) za formiranje artiljerijskih jedinica divizija.

Formiranje artiljerije XV I XVIII divizije izvršiće se na osnovu opšteg pregleda br. I i II[4] te formacijskih pregleda br.: 13, 14, 16, 17, 18 i 22® pa obzirom na ove treba izvršiti i sve potrebne pripreme.

6) Najveće teškoće pri formiranju artiljerijskih jedinica i štabova prema novoj formaciji predstavljaće popuna stokom, koja već sada osetno nedostaje jedinicama, a slobodna teritorija je konjima veoma iscrpljena kako brojem tako i kvalitetom. Zbog toga će Stab VII korpusa preduzeti potrebne mere preko potčinjenih organa vojnih oblasti, a u saradnji sa Veterinarskim odsekom Glavnog štaba i privrednim komisijama, da se mobiliše potreban broj teglećih, jahaćih i tovarnih konja (mula). Ukoliko se ne mogne mobilisati dovoljan broj stoke na teritoriji Vojne oblasti VII korpusa, stupiti u kontakt sa Štabom IV operativne zone i u sporazumu sa njim mobilisati potrebnu stoku na teritoriji Štajerske.

7) Formiranju odnosno reorganizaciji artiljerije VII korpusa treba odmah pristupiti. Pri tome treba voditi računa o svim nedostacima i teškoćama koje će se pokazati pri ovom formiranju — reorganizaciji i o tome odmah izveštavati sa odgovarajućim predlozima.

O formiranju i reorganizaciji izveštavati Glavni štab NOV i PO Slovenije svakih 6 dana. Prvi izveštaj dostaviti posle 5 dana po prijemu ovog naređenja.

Prijem ovog naređenja odmah potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

POLITKOMESAR: KOMANDANT
general-lajtnant

Prilozi: Opšti pregledi I, II i III
Formacijski pregledi br. :12,
13, 14, 15, 16, 17, 18 i 22

[4] Omaška; treba: II i III, jer pregled br. II određuje sastav divizijske artiljerije 15. NO divizije, a pregled br. III sastav divizijske artiljerije 18. NO divizije. Tim pregledima je predviđen sledeći sastav: Štab divizijske artiljerije sa po dva diviziona, svaki po dve baterije i trupnom komorom, te zaštitna četa. Divizioni bi u svom sastavu imali: tri brdska topa, četiri poljska topa ili haubice 75 mm i tri protivtenkovska topa, a ukupno brojno stanje divizijske artiljerije iznosilo je 410 ljudi (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 186/1).

[5] Pregledom br. 13 određuje se sledeći sastav Štaba divizijske artiljerije: komandni deo, pomoćni deo i vod za vezu. Od ovog pregleda sačuvana je samo prva stranica.

Pregledom br. 17 određuje se sastav brdske baterije.

Pregledom br. 18 određuje se sastav protivtenkovske baterije (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 186.1).

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 5. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O POJAČANOJ AKTIVNOSTI JEDINICA U DOLOMITIMA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 5. 10. 1944.
Br. 30

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Izveštaj od 20. 9. do 5. 10. 1944.

I

Navedeni period karakteriše našu aktivnost protiv četničkih organizacija u Dolomitima čime je izazvana reakcija be-ga i relativno slaba aktivnost neprijatelja na sektoru Primorske i Gorenjske.

Iako su posade na svim granicama naše oslobođene teritorije, sem severne, znatno pojačane, neprijatelj nije izvršio nikakav ofanzivni ispad protiv naših jedinica. Ovu činjenicu treba objasniti na taj način što je:

1) Neprijatelj deo svojih snaga skoncentrisao na obalu, kao na pr. jedinice 188. divizije.

2) Pojačanje pomenutih uporišta čine jedinice divizija koje su bile razbijene na italijanskom frontu i koje dolaze na taj sektor radi reorganizacije i popune. Moramo spomenuti 94. peš. diviziju, zatim 71. peš. diviziju (»Raapke«) koja se nalazila na sektoru Postojna — Št. Peter-' od 18. septembra do 3. oktobra, i konačno 159. motorizovanu diviziju koja je došla na sektor Videm — Gorica 2. 10. 1944.

3) Neprijatelj je deo svojih snaga upotrebio za izvođenje fortifikacijskih radova na levoj obali Soče i na obali do Trsta, te za radnu mobilizaciju civilnog stanovništva. Jače i življe patroliranje neprijatelja u donjoj Vipavi[3] i istočnoj okolini Gorice treba shvatiti samo kao osiguranje radova na utvrđivanju.[4]

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. U f. 222/1 istog Arhiva nalazi se kopija originala.

[s] Sada: Pivka.

[s] Odnosi se na Vipavsku dolinu.

[4] Potpunije o ovim neprijateljevim snagama i utvrđivanju vidi izveštaj Obaveštajnog odeljenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 52/1.

Naša aktivnost bila je uglavnom usmerena u Dolomite, i to protiv četničkih formacija na tom sektoru; akcije na Samotoricu, Zažar i Kogel[5] imale su za cilj uništenje žive sile četnika. Pošto je neprijatelj svugde izbegavao otvorenu borbu, odn. napuštao svoja uporišta, ovaj cilj smo samo delimično ostvarili.

Već sama pojava naših jedinica u Dolomitima izazvala je snažnu reakciju be-ga koja se odražavala u pojačanju već postojećih uporišta i patroliranju jakim kolonama u predelima u kojijna je neprijatelj očekivao naše jedinice.

Panika koja je u redovima be-ga dostigla kulminaciju oko 15. 9. popustila je kao i prebegavanja belogardista u četničke formacije.

Na Gorenjskom nastavlja se seljenje industrije i nemačkih porodica u Nemačku. Istovremeno više znakova opravdava pretpostavku da neprijatelj na tom sektoru namerava organizovati odbrambenu liniju koja bi, obzirom na konfiguraciju zemljišta i fortifikacijsku jačinu, bila jača od one na obali Soče.

Na krajnjoj zapadnoj granici našeg sektora neprijatelj je izvršio snažnu ofanzivu protiv italijanske divizije »Ossopo«, kojom prilikom je pomenuta divizija pretrpela prilične gubitke i doživela dezorganizaciju.[6] Ovu ofanzivu treba tumačiti u vezi sa utvrđivanjem južne Furlanije i sa neprijateljevom odlukom da na svaki način omogući i osigura saobraćaj na pontebskoj železničkoj pruzi.[7]

II

Vojna aktivnost naših jedinica sastojala se u akcijama naših MSV,[8] snajpera i u upadu u Dolomite.

U diverzantskim akcijama na železničke pruge i telefonsko-telegrafske linije najveću aktivnost pokazali su MSV za Spodnji Kras i MSV za Pivku, koji su svojevremeno pripadali Južnoprimorskom odredu i koji su po uključivanju JPO[9] u XVIII SNOUB ostali na svojim sektorima rada. Uspešna miniranja izvršio je i KO[10] na gorenjskoj pruzi i MSV bataljon DK[11] na komunikacijama u Kanalskoj dolini.[12]

Od svih jedinica snajperi XVII SNOB postigli su najbolje rezultate.

[5] Zaselak, 5 km zapadno od Horjula.

• Potpunije o nemačkoj ofanzivi u zapadnom delu Beneške Slovenije vidi u dok. br. 106, napomena br. 9.

[7] Reč je o železničkoj pruzi Videm (Udine) — Trbiž (Tarvisio).

* minersko-sabotažnih vodova

[9] Južnoprimorski NOP odred

[10] Kokrški NOP odred

[11] Odnosi se na Zaštitni bataljon Štaba 9. korpusa NOVJ.

[15] To je onaj deo doline r. Soče koji se nalazi kod Kanala.

U vremenu od 20—23. 9. XXXI divizija je izvršila koncentraciju svojih snaga na ivici Dolomita. U toku koncentracije neprijatelj je iz uporišta Gorenje Vasi, koje je prethodno ojačao, napao 20. 9. položaje III SNOUB i 23. 9 položaje Dolomitskog odreda. U oba slučaja bio je odbijen uz manje gubitke. 23. 9. XIX SNOB približavala se Hotedršici i u toku noći izvršila demonstrativan napad na ovo uporište. Cilj ovog napada bio je da odvrati pažnju neprijatelja od XVI SNOB koja je 24. 9. napala logor četnika u Samotorici. U ovom napadu neprijatelj, demoralisan posle prvih hitaca, nije pružao nikakav otpor, već je iskoristio gusti mrak da pobegne. Zarobljen je Vovk Marjan, komandir čete koja se ovde formirala. Istovremeno je VII SNOUB demonstrativno napala be-ga uporišta Lučine i Suhi Dol.[18] Na povratku bila je zajedno sa jedinicama XVI SNOB i Dolomitskog odreda napadnuta od be-ga. Neprijatelj je u borbi koja je trajala do uveče pretrpeo osetne gubitke. 26. 9. Sedma SNOUB je doživela ponovan napad neprijatelja koji je nastupao iz pravca Lučina i Crnog Vrha i nanela mu gubitke od oko 60 mrtvih i veći broj ranjenih. 28. 9. Treća SNOUB ponovo je prešla u ofanzivu i u toku noći napala četničku bazu Zažar i uporište Kogel. Bataljon koji je napadao Zažar tek za vreme napada ustanovio je da je baza napuštena. Neprijatelj se naime iz ove baze povukao odmah po napadu na Samotoricu, kao što smo naknadno ustanovili. Napad na uporište Kogel nije uspeo iz razloga što se neprijatelj u toku noći povukao iz uporišta, poseo okolne položaje [i] pustio našu jedinicu da prodre u samo uporište a zatim manevrom opkoljavanja pokušavao da zatvori obruč. Posle borbe iz neposredne blizine našoj jedinici je uspelo da bez težih gubitaka probije obruč.[14]

Za to vreme je na Gorenjskom vladalo relativno zatišje. 27. 9. policija je sa domobrancima napala bataljon SO[15] iznad Breznice,[16] ali bez uspeha.

Istoga dana otpočela je i ofanziva u zapadnoj Benečiji protiv jedinica divizije »Ossopo«. Dok su jedinice ove divizije bile manje-više iznenađene, naš 4. bataljon XVII SNOB, koji je bio dislociran na tom sektoru, prihvatio je i vodio uspešnu borbu. U Vipavi su jedinice XVIII SNOUB kontrolisale italijansku posadu i saobraćaj i 1. 10. napale neprijateljsku kolonu kod Dornberka a 2. 10. kolonu kod Prvačine. Uništena su odn. oštećena 4 kamiona.[17]

[13] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina.

[14] Potpunije o ovim borbama u Dolomitima vidi u dok. br. 73, 77, 82 i 83.

[15] Škofjeloški NOP odred

Sada: Breznica pod Lubnikom.

[17] O ovim napadima vidi i u dok. br. 92 i 124.

Preformacija odreda odn. uključivanje istih u brigade bilo je u tom vremenu konačno izvršeno. Od preostalih su Škofijeloški i Dolomitski odred učestvovali u akcijama XXXI divizije u Dolomitima. Novi Jeseniško-bohinjski odred se na svom sektoru, kako izgleda, već snažno afirmisao. Uspešnom mobilizacijom, od početnog brojnog stanja od 150 ljudi, dostigao je već jačinu od 450 ljudi.

Problem svih odreda na Gorenjskom ostaje pre svega u nestašici oružja uprkos tome što im se sa naše strane posvećuje sva moguća pažnja.

IV

Mobilizacija je u ovom vremenu uspešno nastavljena. Tako je XXX divizija na sektoru Benečije i delimično Krasa i Vipave mobilisala 347 boraca. XXXI divizija je na sektoru Žiri — Idrija [mobilisala] 143, Dolomitski odred 9, Škofjeloški odred 61 u Selškoj i Poljanskoj dolini a Stab artiljerije sa Krasa i Vipave 24. Najveću aktivnost u mobilizaciji pokazali su već pomenuti JBO[18] i KO, koji je na levoj obali Save mobilisao 439 drugova. Ovu činjenicu treba obrazložiti time što su ljuti Titov proglas u potpunosti razumeli. Ukupna mobilizacija u ovom vremenu dostiže broj 1450.

Potpunije podatke o akcijama, neprijateljskim i našim gubicima daje izveštaj Operativnog odseka.[19]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: V. Avbelj

M. P.

Komandant-ppukovnik: Stane

Pom. načelnika Štaba kapetan: Derenda

[18] Jeseniško-bohinjski NOP odred
Vidi dok. br. 92.

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 5. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI JEDINICA KORPUSA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 5. okt. 1944.
Op. br. 2210

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
tehničkom odeljenju

Polumesečni operativni izveštaj od 20. 9—5. 10.1944.
(Sekcije: Videm, Bled, Vrhnika, Tolmin, Gorica 1 : 100.00, jug. izd.)

I. SITUACIJA

U vremenu od 20. 9—5. 10. 1944. na sektoru IX korpusa neprijatelj nije vršio nikave veče akcije. Male lokalne borbe na pojedinim delovima našeg sektora, koje su vodile jedinice našeg korpusa, ofanzivnog ili defanzivnog karaktera, nisu uticale na opštu situaciju na čitavom sektoru. U ovom polumesečnom periodu nemačka 188. divizija nije bila aktivna već je učestvovala na radovima utvrđivanja pored obale. 171.[2] divizija, koja je došla sa italijanskog bojišta kod Riminija, bila je na tom sektoru uglavnom radi odmora i nije izvodila akcije. Ova divizija se u toku poslednjih dana vratila na italijansko bojište. 159. nemačka divizija dolazi sada sa italijanskog bojišta, i pošto je i ona bila razbijena, momentano ne ispoljava aktivnost. Manje patrole ovih jedinica koje su se kretale po Vipavi[3] i Krasu vodile su manje borbe sa našim zasedama.

U poslednje vreme četničke grupe i jedinice be-ga otpočele su da sa manjim patrolama vrše ispade na pogranični pojas našeg sektora duž Dolomita. Time su se moralno učvršćivale. Ovo njihovo moralno učvršćivanje predstavljalo je opasnost da se poveća njihova drskost i aktivnost na našoj teritoriji i oslabi udarnost i borbeni polet naših jedinica, kao i da se smanji teritorija koju kontrolišu naše jedinice. Takvo stanje

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, **f. 22/1.** U f. 224/11 istog Arhiva nalazi se kopija originala.
* Pogrešno; treba: 71.
* Odnosi se na Vipavsku dolinu.

ukazivalo je na pripreme za širenje četničkog pokreta na Primorskom i Gorenjskom.

Stab korpusa je ozbiljno procenio četničke pripreme i hteo ih je sprečiti ili barem ograničiti. Zadatak za rešenje ovog pitanja poverio je XXXI diviziji, kojoj su pomogle jedinice DO,[4] SO® kao i deo XXX divizije. Možemo reći da naše jedinice nisu u potpunosti uspele da reše ovaj problem jer nije došlo do odlučujućih borbi. Uprkos tome može se ustanoviti da je pohod naših jedinica u Dolomite imao vrlo veliki značaj za neprijatelja, i to u sledečem: neprijatelj, posebno četnici i be-ga, uvideli su da su naše jedinice u stanju da upadnu i tamo gde se osećaju potpuno sigurnim, jer na upade njihovih patrola sledili su upadi naših većih jedinica na njihovu oslobođenu teritoriju. XXXI divizija vodila je u Dolomitima borbe sa neprijateljskim patrolama kojima nisu postignuti važniji rezultati. Najžešća borba vođena je na povratku iz Dolomita. Vodila ju je Prešernova brigada i u njoj je neprijatelj imao veći broj gubitaka. Sve ostale borbe bile su manjeg značaja.

II. PLAN ŠTABA

Štab korpusa hteo je da spreči širenje četničkog uticaja na Primorsko i Gorenjsko. Zbog toga je izdao naređenje XXXI diviziji da likvidira Samotoricu, Sv. Katarinu,[6] Kogel[7] i Zažar. Za likvidaciju ovih manjih uporišta bile su određene naše jače snage. XXX divizija dobila je zadatak da demonstrativno napadne Hotedršicu i Godovič u cilju vezivanja neprijateljskih snaga za taj sektor i na taj način da olakša zadatak XXXI diviziji.

Stab korpusa ima u planu likvidaciju uporišta Hotedršica i Ravnik, koja će se izvršiti u toku sledečih dana. Prilažemo zapovest za akciju.[8]

III. OPERACIJE JEDINICA IX KORPUSA

8. 9. 1944: 3. MSV[9] 18. brig, za Spod. Kras minirao je žel. prugu Videm-Pieris. Saobraćaj je bio prekinut 24 časa.

9.9. 1944: 3. MSV 18 brig, za Spod. Kras minirao je žel. prugu Ronke — Beljano. Na mine je naišao

* Dolomitski NOP odred

[5] Škofjeloški NOP odred

[6] Zaselak, 5 km jugozapadno od Medvoda.

[7] Zaselak, 5 km zapadno od Horjula.

[8] Zapovest Štaba 9. korpusa za napade na uporišta Hotedršicu i Ravnik (Ravnik pri Hotedršici) vidi u dok. br. 89.

[9] minersko-sabotažni vod

putnički voz. Uništeni su lokomotiva, 5 vagona i 180 m. žel. pruge. Saobraćaj je bio prekinut 10 časova.

9. 9. 1944: Minerska četa KO[10] minirala je žel. prugu između stanica Žirovnice i Lesca. Oštećeno je 30 m pruge, a oštećena je i lokomotiva. Saobraćaj je bio prekinut 8 časova.

11.9.1944: 1. bat. KO minirao je žel. prugu između stanica Žirovnice — Jesenica. Iz šina je izbačena lokomotiva i 2 vagona putničkog voza. Saobraćaj je bio prekinut nekoliko časova.

11. 9. 1944: Odelj.[enje] 1. bat. KO napalo je kod sela Otoka kod Jesenica putnički automobil kojim su se vozili nemački oficiri [iz] Štaba policije na Brezju. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i više ranjenih. Neprijatelj je otvorio vatru na zasedu iz oklopnog vozila koje je služilo kao zaštitnica, zbog čega se zaseda povukla.

12. 9. 1944: Mineri bataljona DK[11] minirali su žel. prugu iznad Kanala u dolini Soče i izbacili iz šina lokomotivu i nekoliko vagona iz kojih su spasli 4 internirca.

13. 9. 1944: Grupa [boraca] 4. bat. 17. brig, na cesti kod Kobarida napala je automatima neprijateljsku patrolu koja je prevozila hranu.[12] Neprijatelj je imao 4 mrtva i 1 zarobljenog. Zaplenjene su 4 puške sa 50 metaka, 7 bombi i oprema. Zaseda se morala povući zbog neprijateljeve intervencije iz Kobarida.

13. 9. 1944: Deo 1. čete 1. bat. KO napao je neprijateljsko uporište u Dovju[13] kod Mojstrane. Namera je bila da se uporište likvidira, ali zbog toga što je neprijatelj bio jače utvrđen, ovo nije uspelo. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i nekoliko ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

13. 9. 1944: Minerska grupa 5. bat. 17. brig, minirala je cestu Kobarid — Bovec ispod kote 414 i porušila

[10] Kokrški NOP odred

[11] Devetog korpusa (odnosi se na Zaštitni bataljon 9. korpusa NOVJ).

" Napad je izvršen na drumu između Starog Sela i Kobarida (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, £. 226/1).

[15] U ovom uporištu nalazila se žandarmerijska stanica (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 6/III).

je u dužini od 7 m, a na istom mestu sporednu cestu u dužini od 16 m.

14. 9. 1944: Patrola 4. bat. 17. brig, u akciji kod Sedilisa (Tarčento) zaplenila je mitraljez »breda«, PM[U] »breda« i sanduk municije.

14. 9. 1944: 1. MSV 18. brig, minirao je žel. prugu između Sežane i Općina. Oštećena je el. lokomotiva i 2 vagona, porušeno 80 m žel. pruge, 2 el. stuba gvozdene konstrukcije. Saobraćaj je bio prekinut 10 časova.

14. 9. 1944: Obaveštajac IX korpusa minirao je u Trstu neprijateljsku zgradu i 2 el. centrale. U svim ovim akcijama neprijatelj je imao 33 mrtva [i] 12 teško ranjenih. Porušene su 3 zgrade i 2 centrale.

14. 9. 1944: Deo 1. bat. KO minirao je žel. prugu između stanica Žirovnice i Lesca. Porušeno je 30 m pruge.

15. 9. 1944: Ceta 1. bat. i 1. MSV 17. brig, štitili su akciju brigade na neprijateljsko uporište Anhovo. Pored već izveštenog o tome da je zaplenila 2 autobusa, zaplenila je i autobus koji je došao iz pravca Tolmina. Na automobile su otvorili vatru iz mitraljeza i zatim izvršili juriš. Zaplenjene su 3 puške i mobilisano 11 ljudi [koji su bili] na kamionima.[15]

15. 9. 1944: U akciji u Plavama zapaljena je i žel. stanica.

16. 9. 1944: Prilikom napada na neprijateljsko uporište Koritnicu 19. brig, imala je, pored gubitaka o kojima je već javljeno: izgubljeno: 2 PM »bren«, PM »breda«, PIAT, 5 ital. pušaka, cev teškog minobacača.[16]

16. 9. 1944: 16 boraca 4. bat. 17. brig, na cesti Cedad — Kobarid, između Stupice i Loga, napalo je 8 nemačkih vojnika. Ubili su šofera i izvršili juriš na kamion. Posada na kamionu je juriš odbila i tek u drugom jurišu posada je likvidirana. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 1 ranjenog. Zaplenjeno: PM »breda«, 6 pušaka, 5 pištolja, municija, oprema. Oštećen automobil.

[14] puškomitraljez

[15] Potpunije o ovoj akciji vidi u dok. br. 54.

[14] O napadu na Koritnicu vidi u dok. br. 53.

17. 9. 1944: U noći uoči 18. 9. 1. MSV SO minirao je žel. prugu između stanica Sk. Loka — Kranj. Na mine je naišao voz i [tom prilikom] oštećena je lokomotiva i 4 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 16 časova.

17. 9. 1944: Patrola 1. MSV 18. brig, za Pivku razoružala je u blizini Trsta patrolu [jačine] 17 ljudi, pripadnika organizacije »Todt.« Zaplenila je 15 pušaka, mitraljez »šarac«, 3 pištolja i 1500 metaka.

17. 9. 1944: Od.feljenje] 2. bat. KO poselo je položaje u Strahinju kod Kranja s namerom da napadne voz kojim se prevoze radnici. Zasedu su izdali be-ga iz Strahinja te ju je napala neprijateljska kolona nepoznate jačine. Zaseda je prihvatila borbu i probila se kroz obruč. Neprijatelj je imao 3 mrtva.

17. 9. 1944: (Patrola 1. MSV 18. brig, za Pivku u blizini Trsta napala je neprijateljsku patrolu [jačine] 17 ljudi koji su pripadali organizaciji »Todt« i razoružala ih. Zaplenjeno: »šarac«, 15 pušaka, 3 pištolja.)

17. 9. 1944: 1. MSV ŠO minirao je žel. prugu između Sk. Loke i Kranja. Iz šina je iskočio teretni voz, oštećeni su lokomotiva i 4 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 16 časova.

18. 9. 1944: 1. MSV 18. brig, minirao je žel. prugu St. Peter[17] — Košana iznad sela Kapri.[18] Na mine je naišao teretni voz, na 20 vagona bili su natovareni automobili. Porušeno je 100 m pruge, saobraćaj prekinut 12 časova. Oštećeni su lokomotiva i 4 kamiona.

18. 9. 1944: MSV JBO[19] bio je na planini [kod] Gorjuše u 10 časova napadnut od neprijatelja. Neprijatelj je zarobio 2 druga a 2 su poginula. Izgubljene su 3 puške.

18. 9. 1944: Patrola 18. brig, je na cesti Sežana — Opčine dala znak fašističkom majoru[20] koji se vozio biciklom da se zaustavi. Pošto se na poziv nije za-

[17] Sada: Pivka.
[18] To selo na karti nije označeno. Verovatno se odnosi na s. Kal.
[19] Jeseniško-bohinjski NOP odred
[20] Pogrešno; ubijen je »caporale maggiore« — viši kaplar (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/1).

ustavio patrola ga je ubila i zaplenila bicikl. Na povratku je zaplenila još dva bicikla, vlasništvo org. »Todt.«

18. 9. 1944: Vodnik minerskog voda 17. brig, minirao je kod Ročinja cestu Gorica — Tolmin. Porušeno je 3 m ceste.

18. 9. 1944: Mineri zaštitnog bat. DK porušili su oko 500 m šina kod stanice Salona[21] u dolini Soče.

18. 9. 1944: 3. MSV 18. brig, za Spodnji Kras minirao je žel. prugu Červinjan — Ronke, između Beljana i St. Vida.[22] Na mine je naišao teretni voz i iskočio iz šina. Uništena je lokomotiva i oštećeno 8 vagona. Saobraćaj je bio u prekidu 23 časa, oštećeno je 8 m pruge.

18. 9. 1944: Bojna patrola DO napala je nemačku patrolu iz Gorenje Vasi i ranila 2 neprijateljska vojnika.

19. 9. 1944: Patrola 2. MSV 18. brig, za Kras minirala je 3 jarka na žel. pruzi između Sv. Križa i Nabrežine. Prekinuta je telegrafska veza sa inostranstvom.

19. 9. 1944: Dva snajpera 17. brig, iz zasede kod Plava napali su neprijatelja koji je došao automobilom i sa 2 kamiona da pljačka fabriku u Anhovom. Ranili su 3 [neprijateljska vojnika] i oštetili automobil.

19. 9. 1944: 5. bat. 17. brig, napao je neprijateljsko uporište Kamno kod Kobarida.[23] Bataljon je imao nameru da likvidira uporište, ali nije uspeo zbog snažnih utvrđenja. Gubici nisu ustanovljeni.

1S. 9. 1944: Minerska grupa zaštit. bataljona DK kod stanice Salona u dolini Soče uništila je žel. prugu u dužini od 1000 m time da je presekla svaku pojedinu šinu.

19. 9. 1944: 2. MSV 18. brig, minirao je telegrafske instalacije između Sv. Križa i Nabrežine. Veza je neko vreme bila prekinuta.

[11] Italijanski naziv za Anhovo.
[22] Na karti 1:100.000 nije pronađen.
[23] U tom uporištu nalazila se 1. četa 1. bataljona fašističkog alpinskog puka »Taljamento« (Tagliamento) i nemačka policijska stanica. Napad je otpočeo snažnim vatrenim dejstvom u 23 časa. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 215, 237 i 238.)

20. 9. 1944: 1. i 2. bataljon 3. brigade vodili su borbu sa 350 neprijateljskih vojnika koji su nastupali iz Gorenje Vasi prema položajima na sektoru Robidnice. Borba je trajala 4 časa i naše jedinice nisu imale nikakvih gubitaka. Za neprijatelja nije ustanovljeno.[24]

20. 9. 1944: 2. četa 1. bat. KO napala je neprijateljsko uporište u hotelu KOP u Gozd-Martuljku.[25] Borba je trajala od 21—5 časova ujutro. Na našoj strani nije bilo gubitaka, neprijateljski nisu ustanovljeni. Demolirana je i [žel.] stanica Gozd--Martuljek.

21. 9. 1944: Minerska četa KO minirala je žel. prugu između stanica Gozd-Martuljka i Kranjske Gore. Oštećena je lokomotiva i vagon putničkog voza koji je naišao na mine. Saobraćaj je bio prekinut 6 časova.

21. 9. 1944: Patrola MSV 17. brig, na mostu kod Pevme napala je grupu fašista i 3 ubila.

21. 9. 1944: Patrola 1. MSV 17. brig, na cesti Gorica — Gradišče[26] zaplenila je od nekog fašiste automobil, ubila fašistu i zaplenila pušku.

22. 9. 1944: Snajperi 5. bat. 17. brig, kod kasarni kod Kobarida ubili su stražara.

23. 9. 1944: Neprijateljska patrola došla je iz Vipave preko St. Vida[27] u selo Podragu i iznenadila i zarobila 4 druga iz 1. bat. 18. brig.

23. 9. 1944: MSV 1. bat. KO minirao je žel. prugu između stanica Žirovnice i Javornika. Porušeno je 40 m pruge. Saobraćaj u prekidu 6 časova.

23. 9. 1944: Patrola 1. MSV napala je na cesti Gorica — Krmin neprijateljski kamion kojim se vozilo 16 Nemaca. Pošto je neprijatelj u blizini imao zasedu, patrola se morala povući. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 5 ranjenih.

23. 9. 1944: DO vodio je borbu s neprijateljskom patrolom koja je došla iz Gorenje Vasi i odbio je. Neprijatelj je dobio pojačanje od oko 100 ljudi i po-

" O ovoj borbi vidi i u dok. br. 77.

" U tom hotelu bila je smeštena nacistička Pokrajinska partijska škola (vidi dok. br. 150).

[26] Na karti 1:100.000 piše: Gradiška.

[27] Sada: Podnanos.

novo napao položaje odreda, kome je došla u pomoć zaštitna četa XXXI divizije, ali se neprijatelj još pre nego što je stigla na položaje povukao. Odred je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog.[28]

Kod Kladja pala je u zasedu kurirska patrola XXXI divizije i [tom prilikom] 3 su poginula.

19. brig, izvršila je demonstrativan napad na neprijateljsko uporište Hotedršicu zajedno sa jednim bataljonom 14. brig, i brzometnom artiljerijskom baterijom. Prednji delovi bataljona približili su se uporištu, ali su bili prinuđeni da se povuku zbog snažne neprijateljske vatre iz uporišta. Borba je trajala do 7 časova. Zapaljena je zgrada u uporištu.

Pre podne jača neprijateljska kolona pokušavala je da se probije i ubaci među naše položaje, ali je bila odbijena.

Ital. bataljon propustio je 2 kamiona sa 50 vojnika [koji su došli] iz Idrije preko Godoviča do Veharša.

Toga dana uveče ponovio se napad na Hotedršicu, nakon čega su se naše jedinice povukle bez gubitaka. Neprijateljski gubici nisu ustanovljeni.[29]

24. 9. 1944: MSV 3. brig, minirao je žel. prugu na 24 mesta između Sk. Loke i Medvoda. Saobraćaj je bio prekinut 13 časova. Zaseda ove brigade je kod Brezovice[30] napala neprijateljsku patrolu koja je opravljala presečenu telefonsku liniju i 2 ubila. Zaseda ove brigade je na cesti Dobrova — Polhov Gradec napala patrolu na biciklima i 2 ubila.

16. brig, napala je četničko uporište Samotoricu. Četnici su u početku pružali snažan otpor a zatim se povukli. Zbog mraka uspelo im je da pobegnu. Zarobljen je komandir čete. Zaplenjeno: mitraljez »breda«, automat, 2 puške, 5 mina, dvogled, stoka, oprema. Izgorela je kuća u kojoj su se nalazili četnici.

[28] Potpunije o ovoj borbi Dolomitskog NOP odreda vidi dok. br. 83.

[29] O napadu na neprijateljsko uporište Hotedršica vidi i u dok. br. 73.

[30] Sada: Brezovica pri Medvodah.

DO bio je napadnut na pokretu iz Škrbineka do Kurje Vasi. Imao je 1 mrtvog i 2 ranjena.
Dve čete 7. brig, demonstrativno su napale neprijateljska uporišta Suhi Dol i Lučine i na više mesta presekle [tel.] žicu između Suhog Dola i Crnog Vrha. Na povratku sa akcije bile su napadnute na Planini iznad Suhog Dola, gde su se nalazile i jedinice 16. brig., DO i zaštita XXXI divizije. Borba je vođena do mraka, bilo je izvršeno više juriša. Neprijateljski gubici bili su osetni. Na našoj strani bilo je 10 ranjenih i nestao je mitraljezac s mitraljezom.[31]

25. 9. 1944: 3. brig, sa MSV ponovo je minirala na 20 mesta žel. prugu Medvode — Sk. Loka.

24.9.1944: Patrola 3. MSV 18. brig, za Spod. Kras minirala je žel. prugu između Červinjana i Ronke. Na mine je naišao teretni voz od 18 vagona. Uništena je lokomotiva i 4 vagona, ostali [vagoni] su oštećeni. Oštećeno je i 150 m pruge.[32]

24. 9. 1944: Patrola 3. MSV 18. brig, porušila je 3 nosača vis. napona.

25.9. 1944: Patrola 3. bat. 14. brig, minirala je žel. prugu Tržič — Benetke. Uništeni su lokomotiva i 3 vagona.

25.9.1944: Patrola 2. bat. 17. brig, ubila je stražara kod mosta San. Quirino.[33]

26. 9. 1944: 7. brig, vodila je borbu s neprijateljem koji je nastupao iz pravca Lučina i Crnog Vrha.[34] Borba je bila oštra i povezana s više juriša. Trajala je do sumraka i neprijatelj je imao 60 mrtvih i veći broj ranjenih, na našoj strani bilo je 6 mrtvih i 15 ranjenih. Zaplenjene su puška i vojnička oprema, a izgubljen laki minobacač i puškomitraljez »breda«.[35]

[51] Detaljnije o ovim borbama jedinica 31. NO divizije vidi u dok. br. 73.

" Redakcija je izostavila i sa tri tačke obeležila izostavljeni tekst o borbama i akcijama jedinica 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič«, jer su potpunije iznete u dok. br. 106.

" Most na reci Nadiži, 5 km severoistočno od Cedada (Civiđale).

M Odnosi se na Crni Vrh kod Polhovog Gradca.

[55] Potpunije o ovoj borbi vidi u dok. br. 73 i 82.

27. 9.1944: Patrola od 60 domobrana i policije došla je preko Lubnika do logora bataljona ŠO iznad Breznice[36] i napala ga. Bataljon se odmah povukao a zatim zauzeo položaje i prihvatio kraću borbu, a zatim se skoncentrisao u Prevaljama.[37] Izgubljen je laki minobacač i postolje za laku »bredu«. Nestalo je 12 drugova.

28. 9. 1944: 3. brig, dobila je zadatak da likvidira četnička uporišta Kogel i Zažar u Dolomitima. 2 bataljona bila su određena za napad na Zažar, posela su određene položaje i napala uporište koje je neprijatelj blagovremeno napustio tako da nije došlo do borbi. Bataljoni su izvršili samo prinudan otkup i odveli 25 grla stoke i 2 konja. 3. bataljon je za to vreme zauzeo položaje kod uporišta Kogel i otpočeo napad jurišem. Neprijatelj je reagovao protivjurišem i manevrom opkoljavanja i tako prinudio jedinicu da zauzme nove položaje. Razvila se oštra borba na nož i bataljonu je uspelo da se probije kroz neprijateljski obruč i zauzme položaje na Zirovskom vrhu. Bataljon je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog.[38]

28. 9. 1944: Patrola 2. MSV 18. brig, minirala je [žel.] prugu duplog koloseka između Nabrežine i [Sv.] Križa. Na mine je naišao teretni voz sa dve lokomotive i preko 20 vagona natovarenih rez. avionskim delovima. Lokomotive su bile oštećene, 12 vagona izbačeno iz šina; porušeno je 90 m pruge. Saobraćaj je bio u prekidu 48 časova.

2. 10. 1944: Zaseda XXXI divizije[39] napala je kod Hotavlja neprijateljsku kolonu [jačine] 300 ljudi koja se kretala iz Idrije u Žiri preko Gorenje Vasi. Koloni je došla pomoć iz Gorenje Vasi ali ju je zaseda ponovo napala, međutim, zbog nadmoćnosti [neprijatelja] morala se povući. Neprijatelj je imao 16 mrtvih, ubijenog konja i mulu.

1. 10. 1944. Bataljon 18. brig, napao je kod Dornberka neprijateljsku kolonu od 3 kamiona i blinde. Ošte-

[38] Sada: Breznica pod Lubnikom.
[37] Pogrešno; treba: Zapreval.
[38] Potpunije o napadu na Zažar i Kogel vidi u dok. br. 77.
[38] Zaseda je bila iz sastava 3. bataljona 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« (vidi dok. br. 113).

ćena su 2 kamiona i zarobljena 2 neprijateljska vojnika.

2. 10. 1944: 18. brigada napala je kod Prvačine neprijateljsku kolonu od 3 blinde i 2 kamiona. U oštroj borbi uništena su 2 kamiona, ubijena 4 fašista. Na našoj strani 1 je poginuo.

2. 10. 1944: Patrola 3. bat. 18. brig, napala je kod Dornberka neprijateljsku patrolu. Ubila je 3 i ranila 1 fašistu.[40]

UKUPNI GUBICI:

mrtvih 185 ranjenih 94 zarobljenih 21.

Zaplenjeno:	uništeno:	oštećeno:
32 puške	5 lokomotiva	22 x žel. pruga
3 puškomitraljeza	12 vagona	9 lokomotiva
2 mitraljeza	7 nepr. zgrada	52 vagona
8 pištolja	2 el. centrale	2 x cesta
12 bombi	2 automobila	7 el. stubova
2 automobila	konj	9 automobila
3 bicikla	mula	3 telegraf, linije
25 grla stoke		nepr. zgrada
2 konja		
1 automat		

Naši gubici:

21 mrtav 35 ranjenih
6 zarobljenih
13 nestalih

Izgubljeno:

2 mitraljeza »breen«
3 puškomitraljeza »breda«
1 PIAT
8 pušaka
cev teškog minobacača
2 laka minobacača
postolje teške »brede«

Sem toga, nesrečnim slučajem u artiljeriji IX korpusa ranjeno je 5 a 3 su poginula prilikom pripremanja balastita za granate za haubice.

" O borbama koje je 18. slovenačka NOU brigada »Bazoviška« vodila 1. i 2. oktobra 1944. vidi i izveštaj Štaba 30. NO divizije od 16. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1.

IV. NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Za vreme pohoda i borbi u Dolomitima naša taktika se ogledala u sledečem:

a) Jedinice su se kretale u jakim grupama, po brigadama ili najmanje po bataljonima. Manje jedinice nisu se kretale same. Nije primenjivano da se u ovom vremenu upućuju manje patrole. Na taj način naše jedinice bile su uvek prikupljene i spremne da se odupru neprijatelju.

b) Služili smo se taktikom iznenadnog upada iz više pravaca, jakim snagama, čime je neprijatelj bio ponekad iznenađen zbog pojave naših velikih jedinica.

c) Jedinice su često vršile pokrete. Zahvaljujući tome, neprijatelj nije bio nikada siguran gde se nalaze naše jedinice, kuda će krenuti i gde će napasti.

d) Naše jedinice nisu se upuštale u teške frontalne borbe. Brzim manevrima uvek su težile da opkole neprijatelja, ali u tome nisu uvek uspevale.

Ovakvu taktiku neosporno je diktirala situacija u kojoj su se nalazile naše jedinice: nepoznat teren, nama nenaklonjeno civilno stanovništvo, gusta mreža neprijateljskih uporišta.

Sto se tiče neprijateljeve taktike, možemo konstatovati sledeče:

a) Obzirom da je inicijativa bila u našim rukama, neprijatelj je reagovao samo na naše napade i koncentracije.

b) Ovo reagovanje osetilo se u velikoj aktivnosti na čitavom sektoru. Neprijatelj je često napadao s manjim grupama koje su pretraživale i ispitivale situaciju istovremeno sa više pravaca tako da je često dolazilo do manjih sukoba. Svi ovi sukobi bili su više ili manje slučajni i sa obe strane neočekivani.

c) Manje neprijateljske zasede sa kojima je neprijatelj pokušavao da se zaštiti bile su suviše male da bi zaustavile naše snage ili im nanele gubitke, a ponekada su bile potpuno razbijene.

č) Neprijatelj je preko dana bio aktivan sa svojim manjim grupama, dok se u toku noći povukao u uporišta.

d) Često je dejstvovao po našim jedinicama iz svojih uporišta teškim oruđem: minobacačima, kada su jedinice prolazile pored uporišta.

e) Taktika koju su primenjivale naše jedinice sprečila je [neprijatelja] da izvrši veće koncentracije pomoću kojih bi mogao tući naše jedinice.

Sto se tiče četnika, dva puta im je uspelo da se evakuišu iz svog uporišta, jedanput su pružili snažan otpor iz uporišta gde su se skoncentrisali.

V. KRITIČKI PREGLED

Našim jedinicama na pohodu u Dolomite nije uspelo da nametnu neprijatelju svoju volju, odn. da ga prinude na borbu pod nama povoljnim uslovima, već su dozvolile da se izvuče iz klešta koja su pripremale. Isto tako u napadu na Samotoricu jasno se vidi da je uzrok neprijateljevog blagovremenog povlačenja bila nedovoljna veza između pojedinih bataljona koji bi trebalo da izvrše napad. Ovome je doprinela i tama i neprijatelj se povukao sa mnogo manjim gubicima nego što je bilo predviđeno i nego što je i sam očekivao.

VI. ARTILJERIJA

U ovom vremenu nije bilo promena, sem brojnog pojačanja jedinica. Sav napor bio je [usmeren] na sakupljanje municije koju su pronašli u priličnoj količini, ali nekompletnu. Nedostaju joj upaljači i balastit. Zbog toga molimo Stab da nas obavesti u slučaju da ostale jedinice raspolažu sa istim. Za ovo vreme uputili smo raspis u sve jedinice da sve artiljerce upute u artiljerijsku [jedinicu] radi toga da kod iste formiramo jedinice divizijske artiljerije. Zbog toga molimo da nam pošaljete formaciju divizijske artiljerije. U slučaju da nam je ne pošaljete, molimo da nam javite da izradimo formaciju.

VII. ORGANIZACIJA ODSEKA

U ovom vremenu odsek je organizovao sledeče:

Imenovan je pomoćnik šefa odseka pporučnik Ljubomir Nenezić; priključen je odsek za veze kao referat za vezu (po naređenju GSS), referent za vezu je pporučnik Znidaršič Janez;

referent za inžinjeriju je ing. Tomaž Štrukelj;

referent za naoružanje i broj. stanje star. vodnik Necmeskal Gracija, dosadašnji pom. referenta za naoružanje;

geodetski referent poručnik ing. Franc Rajner.

Pre nego što smo dobili naređenje GSS br. 244 od 27. 9. imenovali smo za referenta za motorizaciju poručnika Emila Filipčiča, dosadašnjeg referenta za naoružanje.

Operativnih oficira kao i referenta za artiljeriju još nemamo. U vašem naređenju br. 264 ne predviđa se da op. odsek korpusa ima geodetskog referenta,[41] zbog čega molimo za objašnjenje da li treba i dalje da postoji. Mišljenja smo da zbog velikih potreba korpusa može i dalje da postoji.

Istovremeno smo mišljenja da je neophodno da se postavi referent za mobilizaciju i referent za organizaciju i formaciju.

[41] Redakcija ovo naređenje nije uspela pronaći.

Referentu za naoružanje oduzeli smo radionice (oružane) i stavili ih pod direktnu kontrolu vojnih vlasti, saobraćajni odsek kod Štaba IX korpusa.
Referentu za inžinjeriju oduzeli smo staranje o elektrifikaciji, industriji i saobraćaju, jer će ovo voditi vojna i civilna vlast zbog neoperativnog značaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. načelnika Štaba, kapetan: Darko Derenda

Sef odseka, poručnik: Mitar Raičević

M. P.

Prilozi:

1) Brojno stanje ljudstva, naoružanja i municije
2) Izveštaj referenta za naoružanje
3) Izveštaj referenta za inžinjeriju
4) Izveštaj geodetskog referenta
5) Izveštaj referenta za motorizaciju
6) Pregled pokreta jedinica IX korpusa
7) Zapovest za napad na Hotedršicu[42]

[4!] Zbog obimnosti knjige redakcija prvih šest priloga ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/11. Sedmi prilog je objavljen kao dok. br. 89.

UREDBA GLAVNOG ŠTABA SLOVENIJE OD 6. OKTOBRA 1944. O ORGANIZACIJI SLUŽBE VEZE U JEDINICAIV1A NOV I PO U SLOVENIJI[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
Položaj, dana 6. 10. 1944.

Prepis[!]

UREDBA

O ORGANIZACIJI SLUŽBE VEZE

Cl. 1.

Iz dosadašnjih jedinica za vezu u svim divizijama NOV i PO Slovenije formiraju se bataljoni za vezu sa zadatkom da vode računa o sigurnoj, tačnoj, neprekidnoj i brzoj vezi između jedinica i štabova kojima su dodeljeni.

Cl. 2.

Bataljon za vezu sastoji se iz četa za vezu koje su dodeljene brigadama, pešadijskim i artiljerijskim, koje uspostavljaju i održavaju unutrašnje i spoljne veze.

Cl. 3.

Četu za vezu čine vodovi koji se dodeljuju pojedinim bataljonima, divizionima. Svaki vod deli se na sledeča odeljenja:

odeljenje signalista
kurirsko odeljenje
odeljenje telefonista
odeljenje linijaša
(radio-ekipa)

Vodom komanduju vodnici, odeljenjima desetari koji raspoređuju ljudstvo na službu, neposredno vrše nadzor nad radom i na licu mesta daju uputstva, a prema potrebi i lično pokazuju kako se određeni posao obavlja. (Formacija se vidi iz priloga.)[3]

[1] Prepis originala (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/1.

* Prepis je izvršen u Glavnom štabu Slovenije (verovatno 6. oktobra 1944. godine).

[3] Zbog obimnosti knjige redakcija ove priloge ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 1 l/I.

Prilogom br. 1 određuje se sledeča formacija bataljona za vezu: komandni deo, pomoćni deo, 3—4 čete za vezu u brigadama i vod za vezu kod štaba divizije; svega 318 do 405 ljudi.

O ekonomskim potrebama ljudstva i starešina četa za vezu kao i o njihovom naoružanju vodi računa štab jedinice kojoj je četa dodeljena. O istim potrebama štaba bataljona vodi računa Štab divizije. O ishrani ljudstva jedinice za vezu, koja je zbog vršenja službe odvojena od pešadijskih jedinica, vode računa ekonomi bataljona za vezu.

Cl. 5.

Jedinice za vezu treba same da osiguraju svoja sredstva za vezu na taj način što će svoje raspoloživo ljudstvo upotrebiti za stražarsku i patrolnu službu. Kada zbog vršenja dužnosti ili stručne nastave nema dovoljno ljudstva za osiguranje, štabovi brigada, odn. divizija, treba da stave na raspolaganje za ovo potrebno ljudstvo.

Za druge pomoćne i vojne dužnosti u vojsci ljudstvo jedinica za vezu ne može se koristiti. Ljudstvo određuju i raspoređuju na službu i za pojedine radove njihove neposredno pretpostavljene starešine.

Cl. 6.

Štab bataljona sačinjavaju:

komandant bataljona, koji je u isto vreme i referent za vezu u štabu divizije,
politkomesar,
pom. politkomesara,
šef radio-centra kao referent za radio-telegrafiju,
referent za materijal.

Cl. 7.

Komandu čete sačinjavaju:

komandir, koji je u isto vreme i referent za vezu u štabu brigade,
politkomesar,
pom. politkomesara,

Prilogom broj 2: određuje se sledeča formacija voda za vezu kod štaba divizije: komandni deo i 6 odeljenja; svega 50 ljudi.

Prilogom broj 3 određuje se sledeča formacija čete za vezu u brigadi: komandni deo, pomoćni deo, četiri voda od po pet odeljenja; svega 87 ljudi.

Prilogom broj 4 određuje se sledeča formacija čete za vezu u artiljerijskoj brigadi: komandni deo, pomoćni deo, onoliki broj vodova koliko artiljerija ima diviziona i baterija, a svaki vod ima pet odeljenja, sa ukupno 26 ljudi.

Prilogom broj 5 određuju se sledeče specijalnosti i broj ljudi u njima u vodu za vezu bataljona: 4 telefonista, 4 signalista, 4 kurira, 5 linijaša i radio-ekipa; ukupno 20 ljudi.

Prilogom broj 6 određuje se sledeča formacija voda za vezu baterije: komandni deo i 4 odeljenja; ukupno 19 ljudi.

šef radio-centra odn. radio-stanice kao referent za radio-telegrafiju.

U disciplinskom pogledu sve starešine imaju prava koja odgovaraju njihovim položajima u drugim rodovima vojske.

Cl. 9.

Svim starešinama pripadaju oficirski odn. podoficirski činovi koji odgovaraju jednakim položajima u drugim rodovima vojske. Šefovi radio-centara su oficiri.

Cl. 10.

Odgovornost i nadležnost

Svaki borac i svaki starešina odgovara u stručnom i disciplinskom pogledu neposredno pretpostavljenom starešini. Komandni kadar štaba bataljona za vezu postavlja ili premešta štab divizije na predlog šefa odseka za veze kod štaba korpusa iz razloga da se sačuvaju kadrovi u svojoj službi i da kadrovima raspolaže jedino stručni starešina.

Štab bataljona za vezu odgovara za svoj rad u disciplinskom pogledu Štabu divizije a u stručnom pogledu šefu odseka za vezu [Štaba] korpusa.

Starešine komande čete [za vezu] postavlja i premešta na predlog štaba bataljona [za vezu] štab divizije.

Desetare i vodnike postavlja i premešta štab bataljona [za vezu] na predlog komandira čete [za vezu] ili po vlastitoj -inicijativi.

Cl. 11.

U odredima se na isti način formiraju čete za vezu. Komandni deo čete za vezu je disciplinski potčinjen štabu odreda a u stručnom pogledu vezan je za sekciju za vezu operativnog odseka štaba korpusa odn. operativne zone i istoj je potčinjen u stručnom pogledu.

Cl. 12.

U artiljerijskim brigadama formiraju se samostalne čete [za vezu] koje su u stručnom pogledu potčinjene referentu u [štabu] korpusa a u disciplinskom pogledu komandantu artiljerijske brigade.

Cl. 13.

Za divizione u divizijama formiraće se po potrebi vodovi za vezu istog sastava kao i vodovi u bataljonima i ojačani radio-odeljenjem. Ovi vodovi biće disciplinski potčinjeni komandantima artiljerijskih diviziona a u struč-

nom pogledu komandantima bataljona za vezu u divizijama.

Tenkovski bataljoni dobiće svoje vodove za vezu koji će "imati u svom sastavu radio i signalna odeljenja.

Cl. 15.

Veza u Glavnom štabu i u korpusima ostaje prema dosadašnjoj Uredbi.

Cl. 16.

Uredba odmah stupa na snagu.[4]

Štabovi VII i IX korpusa i Štab IV operativne zone treba da odmah izvrše formaciju prema gornjoj Uredbi u svojim potčinjenim jedinicama na taj način da ne trpi rad na održavanju veza.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Kraigher s. r.

Za[5] komandanta,
general-lajtnant:
Rozman Franc s. r.

M. P.

Dostavljeno:

Štabu VII korpusa
Komandi Podof. škole VII korpusa
Garnizonu VII korpusa
Štabu IX korpusa
Štabu IV op. zone
Komandi Podof. škole IV [operativne] zone
Komandi Oficirske škole
OZN-i
Vrhovnom štabu NOV i POJ.

[4] Ovoj Uredbi priložena su i objašnjenja o dužnostima rukovodilaca jedinica veze. Očuvane su samo prve dve stranice ovog objašnjenja. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 11/1.)

[5] Dopisano je mastilom.

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 7. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE ZA USPEŠNIJI BUDUĆI RAD[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju dana 7. X 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

1) Kontakti između vašeg Štaba i Oblasnog komiteta za Štajersku, prema našim informacijama, nikako nisu dobri. Vaša dužnost je da bar politkomesar češće (više puta nedeljno) razgovara sa članovima OBKOM-a. To je neophodno potrebno ako politkomesar želi da ima uvid u tekuće političke probleme i da ih u vojsci pravilno rešava. Naročito je ovo potrebno zbog toga što veliki deo političkih problema zavisi od njihovog pravilnog rešavanja od strane vojske. Reč je o pravilnom usmeravanju operacija IV [operativne] zone, za pravilan postupak kod organizacije Vojne oblasti IV [operativne] zone, za pravilan postupak sudova itd.

Smatramo da u tom pogledu do sada niste izvršavali svoje dužnosti.

2) Imamo utisak da Štab u mnogim slučajevima gubi situaciju iz svojih ruku. Brigade bez potrebe izvode velike marševe a da pri tome ne izvršavaju bilo kakvu akciju.[2] Mobilizaciju izvodi npr. Kozjanski odred, koji je daleko od vašeg Štaba, neuporedivo bolje od svih ostalih vaših jedinica.

Pomoć u naoružanju od strane saveznika bila je srazmerno prilično velika. Uspeh vaših jedinica, međutim, u tom pogledu do danas još uvek nije onakav kakav bi trebalo da bude.

3) Pitanje savezničkih misija jeste i mora da bude pre svega pitanje samog Štaba. Oficir za vezu može da bude samo referent koji obavlja tehničke poslove, a inače sva politika mora da bude neposredno u rukama Štaba. Izgleda nam da vaš oficir za vezu svoju funkciju, naročito u odnosu na anglo-američku misiju, dobro obavlja, ali se nama čini da se ovde radi pre svega o njegovoj ličnoj inicijativi.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 13/1.

[2] *Iz* izveštaja Štaba 4. operativne zone Slovenije vidi se da su brigade zbog velikog broja nenaoružanih boraca bile prinuđene da izbegavaju veće borbe kako bi sačuvale živu silu pa su zbog toga morale preduzimati duge marševe (vidi dok. br. 40).

Oficir za vezu nikako ne sme da bude lakej već vaš opunomoćeni predstavnik koji izvršava svoje zadatke strogo po vašim uputstvima.

4) Ponovo upozoravamo na slabost vaše propagandne štampe. Članak politkom.[esara] druga Brkina[3] o sporazumu Tito — Subašić sadrži nedopustiv oportunizam po pitanju pravilnog samostalnog odnosa Jugoslavije i savezničkih država, a još više u pogledu svih zločina koje su protiv naše oslobodilačke borbe izvršile izbegličke vlade. I iz ovih razloga neophodno je potrebno da održavate, naročito politkomesar, tešnje kontakte sa OBKOM-om.

5) Imamo utisak da u radu samoga Štaba preovlađuje prilična sporost. Na pojedine događaje treba mnogo brže i ekspeditivnije reagovati kako u operativnom i u organizacijskom tako i u političkom pogledu.

6) U jedinicama VII korpusa sve su češći primeri dezertiranja Stajeraca u Štajersku. Ovo se naročito dešava zato što u VII korpusu vlada nestašica oružja, što je slabija hrana i veoma veliko pomanjkanje odeće i obuće. Dogodilo se da je iz Cankarjeve brigade pobeglo u jedinice u Štajerskoj više novih boraca sa mitraljezima. Odlučno tražimo da se protiv svakog samovoljnog odlaženja iz jedinice u jedinicu postupa sa svom odlučnošću. Svakog dezertera treba najstrožije kazniti i, najmanje što se može učiniti, s kaznom uputiti nazad u njegovu jedinicu. Ovo je stvar koja traži brzinu i odlučnost u vašim postupcima.

7) Sa predstavnicima austrijskog oslobodilačkog pokreta koji se nalaze kod nas dogovorili smo se da će se sve organizovane partizanske jedinice u Austriji staviti pod našu komandu. To znači da će sve ove jedinice biti sastavni deo IV [operativne] zone. Samo na taj način ove će jedinice osetiti potrebu za snažnim osloncem u našoj vojsci i samo tako će moći da se suprotstave raznim reakcionarnim elementima koji bi bilo kada pokušali da ih samovoljno rasformiraju kao jedinice neregularne vojske.

Time što prelaze pod komandu naše vojske, one će preći u sastav regularne vojske.

Ovo svakako zahteva od vas pravilan postupak prema njima. Nikako se ne radi o bilo kakvom šovinističkom stavu prema Austriji, već je reč o tome da se omogući što širi antifašistički oslobodilački pokret u samoj Austriji.

8) Vaši izveštaji našem Štabu veoma su neredovni. Odmah treba da otpočnete sa dostavljanjem redovnih 15-dnevnih izveštaja našem Štabu o svim pitanjima. Petnaestodnevne izve-

[8] Vladimir Benčič Brkin, narodni heroj. Umro 22. juna 1967.

staje treba da dostavljaju i svi odseci vašeg Štaba. Izveštaje dostavljajte po posebnim direktnim kuririma. Uži Štab treba da vrši kontrolu i preko načelnika [Štaba] da supotpisuje sve izveštaje odseka. 15-dnevne izveštaje odseka i užeg Štaba uži Štab treba da dostavi kao celinu našem Štabu.

O svim gornjim pitanjima odmah nam dostavite svoj izveštaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant,
general-laj tnant:

BR. 95

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 7. OKTOBRA 1944. O PREPOTCINJAVANJU KOKRSKOG NOP ODREDA[1]

GLAVNI ŠTAB
NOV I PO SLOVENIJE
Br.: 465

Na položaju, dana 7. okt. 1944.

Naređenjem br. 464[2] Kokrški odred prepotčinjen je IV O.Z.[3] U vezi sa ovim upozoravamo:

1) IX korpus nikako ne sme smatrati Savu za granicu svog operativnog područja. Mora održavati što tešnju vezu sa Kokrškim odredom i što više ubrzati mobilizaciju na levoj obali Save. Ukoliko je moguće, treba i dalje da transportuje novo-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f.13/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom.

[2] Cifre su dopisane mastilom.

[3] U naredbi Glavnog štaba NOV i PO Slovenije br. 464 od 7. oktobra 1944, između ostalog, piše:

»1) Kokrški odred pretpotčinjava se Štabu IV O. Z.

2) Štab IX korpusa mora Štabu IV O. Z. predati tačan pregled zadataka, dužnosti i dosadašnjeg rada Kokrškog odreda.'

Kokrški odred prelazi u sastav IV O. Z. sa čitavim kadrom, celokupnim naoružanjem i kompletnim aparatom za veze kakav je imao do sada.

3) Štab IX korpusa održava i dalje najbržu moguću vezu sa Kokrškim odredom zbog potreba obaveštajne službe IX korpusa.

Štab Kokrškog odreda dužan je da u tom pogledu savesno izvršava sve zadatke koje dobija od Štaba IX korpusa«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 338/1.)

GLAVNI ŠTAB
NOV IN PO SLOVENIJE

Na poročnja, dne 7. okt. 194 4

št. 465

IV/73

Z odredbe št. 464 je dodeljen Kokrški odred IV.O.Z. V zvezi s tem e p e z a r j a m o:

1). IX. Korpus nikakor ne sme sa ntrati Save za meje svojega operacijskega podrečja. Vzdrževati mora čim tesnejše zveze s Kokrškim odredom inčimbolj pospeševate mobilizacije na levem bregu Save, V. kolikor je mogoče naj še nadalje transportira mobilizirance iz levega brega Save v edinice IX.K. Oba Gorenjska odreda Jeseniški inKokerški morata preditati preko Save.

2). Štab IV.O.Z. mora Kokrškemu odredu posvetiti vse potrebne pozornost. Zgornje odredbe nikakor ne sme vzeti same formalno na znanje Treba je takoj osebno pregledati edinice Kokrškega odreda, njegov štab in njegove zveze. Namen odredbe je, Kokrški odred v operacijskem pogledu aktivizirati. Treba je radikalno v kodredu ozdraviti vsezabitniše "tendence". Po potrebi je treba spremeniti štab Odreda.

V organizacijskem pogledu mora štab IV.O.Z. predvsem skrbeti za mobilizacije nanjegovem podrečju in zasigurati transportiranje neoberečenihmobilizirancev v edinice IV.cone, pa tudi v edinice VII. Korpusa, kar je mogoče , naj se neoberečenih mobilizir ncev transportira tudi v edinice IX. Korpusa.

Vprašanju mobilizacija na Gorenjskem mora štab IV.O.Z. posvetiti vse pozornost, stopiti v tem pogledu v stik z Okrožnemi in Oblastnim Komitetom.

3). Štab IX. Korpusa naj v zvezi z omenjeno odredbe in tem pismom uredi vse potrebne z Ob.Kom za Gorejske. Ob.Kom jetreba o tem obvestiti.

Smrt fašizmu - svoboda narodu !

Politkomisar:

GLAVNI ŠTAB NOV in PO SLOVENIJE

Komandant;
generalaljtnant:

Dostavljeno: štabu IX. Korpusa in IV. O.Z.

Fotokopija dokumenta br. 95

niobilisane sa leve obale Save u jedinice IX K.forpusa].[4] Oba Gorenjska odreda — Jeseniški i Kokrški[5] — treba da prodiru preko Save.

2) Stab IV O.Z. mora posvetiti Kokrškom odredu svu potrebnu pažnju. Prednja naređenja nikako ne sme da uzme samo formalno na znanje. Treba odmah lično izvršiti pregled jedinica Kokrškog odreda, njegovog Štaba i njegovih veza. Cilj naređenja je da se Kokrški odred u operativnom pogledu aktivizira. U odredu treba radikalno suzbiti »skrivačke tendencije«. Prema potrebi treba promeniti Štab odreda.

U organizacijskom pogledu Stab IV O.Z. treba pre svega da vodi računa o mobilizaciji na njegovom području i da osigura transportovanje nenaoružanih novomobilisanih boraca u jedinice IV [operativne] zone, a takođe u jedinice VII korpusa, a ukoliko je moguće, nenaoružane novomobilisane borce treba transportovati i u jedinice IX korpusa.

Pitanju mobilizacije u Gorenjskoj Štab IV O.Z. treba da posveti svu pažnju. U tom pogledu treba da stupi u kontakt sa Okružnim i Oblasnim komitetom.

[4] Stab 9. korpusa NOVJ je Štabu Kokrškog NOP odreda 19. oktobra 1944. naredio sledeće:

» ...

1) Sa Štabom korpusa i dalje ćete održavati vezu putem karaula. Radio-vezu sa nama imaćete kao i do sada: to znači da ostaju na snazi isti uslovi za radio-vezu koje ste primili od našeg štaba.

2) Našem Obaveštajnom centru redovno ćete dostavljati sve obaveštajne izveštaje o stanju i pokretima neprijatelja kao i o stanju na terenu (raspoloženje stanovništva).

3) Od našeg Štaba dobili ste naređenje da u XXXI diviziju odmah uputite 300 nenaoružanih boraca. Ukoliko ovo naređenje još niste izvršili, pričekajte dok vam istovetno naređenje ne izda Stab IV operativne zone, posle čega pomenuti broj nenaoružanih boraca odmah uputite preko Save.

4) U smislu direktiva Glavnog štaba i ubuduće ćete delimično upućivati novomobilisane borce sa [područja] na levoj obali Save u jedinice IX korpusa.

5) Sava nikako ne sme da bude granica između IV operativne zone i IX korpusa. Jeseničko-bohinjskom i Skofjeloškom odredu izdali smo naređenje da u što većoj meri prodiru i preko Save, dakle na teritoriju koja spada u delokrug vašeg odreda. Dužnost jedinica vašeg kao i naših odreda je da na levoj obali Save sarađuju po svim pitanjima. Jedan od zadataka koje smo dali našim odredima je da što više pojačaju mobilizaciju i preko Save.

6) U poslednje vreme primili ste od našeg Štaba direktive za vojnički i politički rad vašeg odreda. Sve ove direktive odmah dostavite Štabu IV op. zone, tako da nama neće biti potrebno da upoznajemo Stab IV op. zone sa zadacima koje ste trebali da izvršite...« (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 338/1.)

[5] Pogrešno; treba: Škofjeloški.

3) U vezi sa pomenutim naređenjem i ovim dopisom Stab IX korpusa treba da preduzme sve potrebno sa Obi. kom. za Gorenjsku. Obi. kom.[itet] treba o tome obavestiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant,
general-lajtnant:
Rozman Franc

Politkomesar:
B. Kraigher

M. P.

Dostavljamo štabovima IX korpusa i IV O.Z.

BR. 96

IZVEŠTAJ ŠTABA 6. SLOVENACKE NOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« OD 7. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBAMA BRIGADE KRAJEM SEPTEMBRA I POČETKOM OKTOBRA[1]

STAB
VI SNOUB »SLAVKO SLANDER«
Na položaju, dana 7. X 1944.

414/4

Petnaestodnevni operativni
izveštaj od 22. 9 do 7. 10. 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Operativnom odseku

OPERATIVNOM ŠTABU VI i XI BRIGADE

a) ***Situacija***

1) Brigada je dejstvovala na sektoru koji je prilično pošumljen i brdovit: duž reke Save između železničkih stanica Zagorje i Litija, u Moravškoj dolini, na glavnom drumu Celje — Domžale, u Zg. Sav.[vinjskoj] dolini do početka Sp. Sav.finjske] doline i žel. pruge Šmartno ob Paki — Šoštanj.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332a/IV. Oznaka u gornjem desnom uglu dopisana je mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije, a označava broj delovodnika njenog Operativnog odseka. U Arhivu IZDG u Ljubljani nalazi se primerak izveštaja koji je dostavljen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

Kako su lokalni drumovi na tom području zbog porušenih mostova, zaseka i drugih prepreka neupotrebljivi za neprijateljev motorizovani saobraćaj, neprijatelju je na istim otežano kretanje.

Železnička pruga duplog koloseka Zidani Most — Ljubljana tako je porušena da za osiguranje radnika koji opravljaju ovu prugu neprijatelj mora držati neprekidno duž pruge jače snage.

Neprijatelj je u tom vremenu iz Zasavja nastupao samo sa veoma jakim kolonama (do 1.000 ljudi). Iz Litije je [nastupao] u pravcu Moravške doline uz podršku tenkova i ostalog teškog oruđa.

Glavnim drumom Celje — Domžale, duž kojeg su uporišta Vransko, Krašnja i Domžale, neprijatelj se, zbog našeg stalnog pritiska na ovaj drum, kretao samo u većim kolonama.

Od velikog strateškog značaja za neprijatelja je železnička pruga duplog koloseka Ljubljana — Zidani Most, zatim drum Domžale — Celje i Zg. Sav.[injska] dolina, koja povezuje Sav.[injsku] dolinu sa Koruškom. Važna je za neprijatelja i sa ekonomsko-industrijskog stanovišta jer se njome sada više ne može služiti. Savinjsku dolinu sa svih strana okružuju visoke planine koje se sve više sužavaju i na taj način zatvaraju put neprijatelju. Na svim drumovima koji vode u ovu dolinu srušeni su mostovi i napravljene zaseke.

Sada kada neprijatelju nedostaje [gorivo] za pogon motora veoma mu je bila važna železnička pruga Celje — Šoštanj koja je u poslednje vreme između Smartna ob Paki i Šoštanja bila tako porušena da je saobraćaj bio u prekidu oko 2 meseca. Ovim je neprijatelju onemogućen izvoz poljoprivrednih i industrijskih proizvoda te potrebe, koje je ranije podmirivao sa ovog terena, sada mora podmirivati iz drugih krajeva.

Železnička pruga služila je za rasterećenje železničke pruge Celje — Maribor — Dravograd i Celje — Maribor — Beč.

Neprijatelj mora za njega nekada tako važno područje da napušta i ograničava se samo na obezbeđenje uporišta i raznih komunikacija.

Stanovništvo je na tom području [nama] veoma naklonjeno, što omogućava i lakša dejstva naših jedinica.

2) Brigada se kretala na sektoru između Kamnika — Cerklja,[2] u sredini i severno te južno od ovih krajeva. Važnijih reka koje bi došle u obzir za naša ili neprijateljeva dejstva na tom sektoru nema.

Kamnik je za neprijatelja veoma važan kao industrijski centar i saobraćajna raskrsnica drumova: Kamnik — Vransko,

[1] Sada: Cerklje na Gorenjskem.

Kamnik — Gornji Grad. Stalna posada u Kamniku iznosi od 1.000 — 1.500 ljudi. Snažno neprijateljevo uporište nalazi se takode u Kranju.

U dolini potoka Reke belogardisti su uz pomoč okupatora uspostavili više manjih uporišta. Iz ovih uporišta neprijatelj vrši stalne ispade u pravcu Šentjurske Gore i dalje okoline.

Zemljište je tu brdovito i postepeno se diže prema Kamniškim planinama, ali je isprepleteno grupom dobrih drumova te je na taj način neprijatelju pristup sa juga olakšan. Sa severne strane najbolji pristup neprijatelju je iz Kokrške doline preko Krvavca.

Zbog nenaklonjenosti stanovništva, brdovitog zemljišta koje se stalno diže i spušta u jaruge, kao i zbog dobre neprijateljeve obaveštajne službe ovaj teren je teško kontrolisati.

Naših vojnih jedinica na tom terenu nema.

b) Plan Štaba: Brigada ne vrši akcije samoinicijativno i sva naređenja prima od Operativnog štaba VI i XI brigade.

Detaljniji plan za akcije izrađuje operativni deo Štaba a samim akcijama rukovodi komandant brigade sa operativnim delom Štaba.

Dana 22. 9. brigada je dobila naređenje od Operativnog štaba VI i XI brigade da poruši železnički most kod železničke stanice Sava. Diverzantsku grupu treba da obezbedi iz pravca Litije i Zagorja.[3]

Dana 23. 9. 44. brigada je dobila naređenje da ruži železničku prugu između železničkih stanica Zagorje i Sava na takvom mestu gde ju je teško opraviti. Diverzantsku grupu treba obezbediti iz pravaca Litije i Zagorja.

Dana 29. 9. brigada je dobila naređenje od Operativnog štaba VI i XI brigade da temeljito poruši železničku prugu između Smartna ob Paki i Šoštanja, na kojoj treba srušiti sve mostove, tunele a i samu železničku prugu, tako da neprijatelj ne mogne da je popravi.

Dana 3. 10. 1944. na sastanku operativnog dela Štaba VI SNOUB i [komandanta] Operativnog štaba VI i XI brigade druga majora Risa[4] brigada je dobila usmeno naređenje da uništi belogardističko uporište Lahovče a samoinicijativno da napadne uporišta be-ga u Brniku i Cerkljama.

Dana 6. 10. 1944. brigada je dobila naređenje od Operativnog štaba VI i XI brigade broj 267 da uništi neprijateljevo uporište u Stranjama i da se pri tome obezbedi iz pravca Kamnika.

[3] Sada: Zagorje ob Savi.

[4] Jože Lepin Ris

c) *Dejstva jedinica*

22. 9. 44. brigada se nalazila na položajima Vače i u okolini:

I bataljon sa minerskom četom na Klancu,

II bataljon na položajima Klenika,

III bataljon sa Štabom brigade i brdskom baterijom na Vačama.

Iz bolnice se vratio zamenik komandanta I bataljona.

Iz sastava brigade uputili smo preko KZO[5] 33 druga za VII korpus, a u Komandu područja Zg. Savinjske doline 6 drugova.

U sastav brigade uključili smo 6 drugova.

U pratnji ranjenog druga u bolnicu nalazilo se 12 drugova.

Uputili smo patrolu da prenese leš nedavno [poginulog] druga u rodno mesto.

Četa sa ljudstvom brdske baterije otišla je da sakrije top.

Zboru aktivista prisustvovao je načelnik Štaba kao predstavnik naše brigade.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se nije pojavljivao na položajima brigade.

Noću 22/23. u 18 časova 3 čete II bat. otišle su na diverzantsku akciju rušenja železničke pruge.

Situacija: železnička pruga duplog koloseka Zidani Most — L.jubljana predstavlja za neprijatelja jednu od najvažnijih saobraćajnih veza. Ovom prugom neprijatelj snabdeva svoje snage u Italiji. Verovatno je da će neprijatelj ovom prugom povlačiti svoje snage sa italijanskog fronta. Ova pruga bila je već pre 14 dana veoma oštećena, a kako su u toku radovi na njenoj opravci, bila bi uskoro sposobna za saobraćaj.

Procena neprijatelja. Neprijatelj verovatno nije očekivao da će naše jedinice ponovo rušiti ovaj deo železničke pruge. Najbliža neprijateljeva uporišta bila su: Litija — 1.500 neprijateljskih vojnika, Zagorje — oko 700 neprijateljskih vojnika.

Naše snage. Bataljon je krenuo na diverzantsku akciju sa 135 ljudi, naoružanih sa 12 pm,[6] 3 laka minobacača a ostali sa puškama. Bataljonu je priključeno 12 minera.

Zadatak i plan. Bataljon pomoću minera treba da poruši železničku prugu i železnički most kod železničke stanice Sava. Diverzantsku grupu treba da obezbedi od eventualne neprijateljeve intervencije na pravcima Litija i Zagorje.

Izvršenje. Bataljon je stigao na položaje iznad sela Save u 22 časa. Izviđačkim patrolama najpre je pregledana železnička pruga. Postavljene su 2 zasede u jačini po 20 ljudi sa 2 pm na železničkoj pruzi, i to jedna u pravcu Zagorja a druga u pravcu Litije. Ostali deo bataljona, ukoliko nije pomogao kod mini-

[5] Kamniško-zasavski NOP odred

* puškomitraljeza

ranja, ostao je u rezervi iznad sela Save. Zatim je bio miniran most dužine 30 m a širine 8 m, izgrađen od betonskih blokova. Preko mosta bilo je 8 šina dužine 15 metara, profil 125 mm. Za miniranje je utrošeno 220 kg Nobel 808 povezanog sa inicijalnim punjenjima, detonatorima i brzo te sporogorećim štapinom. Eksploziv je bio podmetnut ispod svoda te se most prilikom eksplozije srušio do temelja. Minskih komora most nije imao.

Most izgrađen na 3 svoda već je bio srušen na jednom svodu u poslednjim akcijama.

Minirana je takođe železnička pruga na železničkoj stanici Sava, i to 2 koloseka u dužini od 30 [m], a 3 koloseka u dužini od 22 metra. Eksploziv je bio podmetnut ispod šina. Bilo je utrošeno 80 kg Nobel 808 povezanog sa detonatorima, inicijalnim punjenjima i brzo te sporogorećim štapinom

Neprijatelj nije ometao akcije.

Zaključak: Vlastitih i neprijateljevih gubitaka nije bilo. Bilo je utrošeno: 300 kg Nobel 808, 200 metara brzogorećeg štapina, 4 metra sporogorećeg štapina, 30 inicijalnih punjenja, 30 detonatora.

Uspeh: Porušen most železničke pruge duplog koloseka kod železničke stanice Sava dugačak 30 m i širok 8 m, građen na 3 svoda iz betonskih blokova. Porušena je pruga u dužini od 126 metara.

Zbog ove akcije saobraćaj na ovoj pruzi biće u prekidu mesec dana.

Brigada se dana

23. 9. 44 *nalazila na položajima:*

I bataljon na Mačkovecu[7] a pre podne se premestio na položaje na Zg. Slivni,[8]

II bataljon na položajima Klenika,

III bataljon sa Štabom brigade na Vačama.

Minerska četa na Klancu, brdska baterija u Kandršah.

Vratila se četa i brdska baterija koje su sakrile top. U Glavni štab smo uputili 3 druga na specijalni kurs.

Nepoznato lice ranilo je šefa OC[9] druga Kamnara.[10]

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj nije nastupao u pravcu položaja brigade.

U 18.30 časova [3.] bataljon ponovo je krenuo u diverzantsku akciju na železničku prugu Zidani Most — Ljubljana.

[7] Zaselak, 1 km zapadno od Vača.
[8] Zg. i Sp. Slivna; sada: Slivna.
[9] Obavestajnog centra
[10] Milan Stajner Kamnar

Situacija. Železnička pruga duplog koloseka između Save i Zagorja u poslednjim akcijama bila je stalno predmet naših dejstava a neprijatelj neprestano opravlja ovu prugu.

Procena neprijatelja. U Litiji 1.500 neprijateljskih vojnika a u Zagorju oko 700. Duž pruge neprijatelj stalno vrši patroliranje jakim patrolama.

Naše snage. Sa položaja Vače krenuo je 3. bataljon u jačini od 95 ljudi naoružanih sa 7 pm, lakim minobacačem i puškama. Pridružilo im se i 12 minera.

Zadatak i plan. Bataljon sa minerima treba da miniranjem sruši železničku prugu između železničkih stanica Zagorje i Sava na takvom mestu gde bi se teško mogla opraviti. Grupe koje će vršiti miniranje treba obezbediti zasedama iz pravca Zagorja i Litije.

Izvršenje. Bataljon je krenuo sa položaja Vače u 18.30 časova i došao na mesto akcije u 00.30 časova dana 24. 9. 1944. Odmah je uputio patrole u izviđanje železničke pruge [sa zadatkom] da ustanove da li se na njoj nalaze neprijateljeve patrole. Neprijatelj nije primećen. Jaka neprijateljeva patrola išla je prugom 20 minuta pre dolaska bataljona. Odmah su upućene zasede jačine 1 voda sa 3 pm u pravcu Zagorja i Save. Ostali deo bataljona bio je u rezervi ili je pomogao minerima prilikom miniranja. Minirana je železnička pruga u dužini od 300 metara na novopostavljenom desnom koloseku. Utrošeno je 80 kg Nobel 808 povezanog sa inicijalnim punjenjima, detonatorima i sporo te brzogorećim štapinom.

Miniran je takođe potporni zid ove pruge kod Renka u dužini od 200 metara, izgrađen od betona debljine 90 cm, visok 7 do 8 m, koji se nalazi neposredno iznad Save. Minskih komora nije bilo. Iskopano je 11 rupa dubine 1 do 1.20 m, prečnika 50 do 60 cm. Eksploziv je stavljen u iskopane rupe i posle [po] vezivanja zatrpan zemljom.

Posle eksplozije železnička pruga sa potpornim zidom porušena je u dužini od 200 m i visini od 2 metra.

Za ovo miniranje utrošeno je 390 kg Nobel 808, povezanog sa inicijalnim punjenjima, detonatorima, sporo i brzogorećim štapinom.

Po završenoj akciji bataljon je krenuo na Ravne[11] gde je stigao u 7 časova ujutro. Akcija i pokret trajali su 11 časova.

Zaključak. Vlastitih i neprijateljevih gubitaka nije bilo.

Utrošeno: 470 kg Nobel 808
770 m brzogorećeg štapina
14 m sporogorećeg štapina
96 inicijalnih» punjenja
81 detonator.

[11] Sada: Ravne pri Mlinšah.

Uspeh. Železnička pruga porušena je u dužini od 300 metara na novopostavljenom desnom koloseku. Porušen je potporni zid dužine 220 do 230 metara, koji se nalazio neposredno uz reku Savu. Od ovog potpornog zida porušeno je 200 metara, visine 2 metra.

Zbog ove akcije saobraćaj će biti prekinut 14 dana.

Brigada se premestila na nove položaje pa se na dan »24. 9. 1944. nalazila na položajima:

I bataljon na položajima Izlake, II bataljon sa Štabom brigade, minerskom četom i brdskom baterijom na položaju Podšentjurj dok je III bataljon posle diverzantske akcije krenuo na položaje Ravne.

Ceta II bataljona pratila je ranjenike u novu bolničku stanicu.

U sastav brigade uključen je 1 drug.

U Podšentjurju brigada je priredila miting za civilno stanovništvo koji je veoma dobro uspeo. Sudelovali su brigadni »šramel«[12] i pevački hor. Poseta je bila veoma dobra, oko 100 ljudi, koji su posle govora politkomesara brigade Kumer Franca Harkova oduševljeno pljeskali.

Oko 13 časova neprijatelj je otpočeo s vatrenim dejstvom po položajima Sv. Gore[13] iz električnih minobacača[14] (Elektrische Minenwerfer, novo naoružanje), verovatno zbog toga jer je primetio kolonu novih boraca koju je pratio KZO.

Održana je vojna i politička nastava.

Kao što smo ustanovili, neprijatelj je prvi put otpočeo upotrebljavati protiv nas svoje novo oružje — električne minobacače, ali bez naročitog uspeha.

Kada smo napustili položaje Vača, neprijatelj je došao u Vače u jačini od oko 1.000 ljudi sa 80 kamiona i 8 autoblindi.[13] Odvezao se iz Vača u Kandrše a zatim nastavio put prema Pečama.

Brigada se noću 24/25. 9. 44 premestila na nove položaje te se dana

25. 9. 44. nalazila na položajima Motnik:

I bataljon sa minerskom četom i brdskom baterijom na položaju Zgornji Motnik,

II bataljon sa Štabom brigade u varošici Motnik.

III bataljon na položajima Mala Ravan.

[18] duvački orkestar

" Zaselak, 8 km zapadno od Zagorja ob Savi.

[14] Redakcija nije mogla utvrditi na kakve se to minobacače odnosi.

[15] Redakcija nije mogla utvrditi koja je to neprijateljska jedinica bila.

Vratila se patrola koja je prenela leš nedavno poginulog druga u rodno mesto.

U brigadu smo uključili 4 novomobilisana borca i 1 druga iz Štaba zone koji je bio premešten po kazni.

Iz VDV[16] vratio se u brigadu 1 drug.

Primili smo 105 novih boraca i otpremili ih preko KZO za VII korpus.

Održana je vojna i politička nastava.

Na sektoru brigade neprijatelj se nije pojavio.

Brigada se noću 25/26. [9] premestila na nove položaje te se dana

26. 9. 44. nalazila:

I i II bataljon sa brdskom baterijom i minerskom četom nalazili su se u Zgornjem Tuhinju,

III bataljon u Golicama.

Vratila se četa I bataljona koja je pratila ranjenike u novu bolničku stanicu.

U Komandu mesta Ljubno uputili smo patrolu jačine 4 čoveka koja je odnela na opravku oštećeno oružje.

Po materijal koji se nalazi u Rebri[17] iznad Trbovlja upućena je patrola od 2 čoveka.

Mobilisali smo i uključili u sastav brigade 4 nova borca.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio te se brigada toga dana pre podne nalazila na starim položajima a posle podne

27. 9. 44. premestila se na nove položaje:

I bataljon u Šmartno ob Dreti,

II bataljon sa brdskom baterijom, minerskom četom i Štabom brigade u Bočni,

III bataljon na položajima Vologa.

U brigadu smo uključili 7 novomobilisanih boraca i dobrovoljaca.

Uputili smo patrolu od 10 ljudi da podigne sakriveni mitraljez »švarcloze«.

Na bolovanje je otišao komandir I čete III bataljona drug Bele Anton.

Primili smo 79 mina za italijanski laki minobacač.

Održana je vojna i politička nastava.

Brigada se dana

28. 9. 44. nalazila na starim položajima.

Prilikom pregleda oružja nastradao je 1 drug.

[16] Vojska državne varnosti = Vojska državne bezbednosti

[17] Zaselak, 7 km severno od Trbovlja.

Uputili smo četu po oružje i municiju.

Zbog nesposobnosti za služenje u operativnoj jedinici otpustili smo jednog druga i drugaricu.

U brigadu smo uključili 2 dobrovoljca.

Primili smo kod sebe 26 novih boraca.

Održana je konferencija štabova bataljona sa Štabom brigade i vojnim starešinama [Štaba] IV operativne zone NOV i POS.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio.

Brigada se dana
29. 9. 944. nalazila na starim položajima.

Zbog predviđene akcije brigada se u 13.30 časova premestila u Mozirje.

I bataljon je po dolasku u Mozirje odmah krenuo u akciju. Priključena mu je minerska četa.

II i III bataljon zadržali su se u Mozirju.

Za vreme pokreta dobili smo obaveštenje da se neprijatelj nalazi u selu Kokarje gde odvodi stoku i teroriše političke radnike na terenu. Odmah smo uputili I bataljon u pravcu Kokarja, ali nije naišao na neprijatelja jer se ovaj u međuvremenu već bio povukao.

Na osnovu podataka civilnog stanovništva za vreme pokreta smo uhapsili 2 druga iz II bataljona koji su odvedeni u Gornji Grad.

Patrola od 10 drugova odnela je bolesnog druga iz I bataljona u bolničku stanicu.

U sastav brigade uključili smo 7 drugova.

Predali smo 30 drugova Komandi područja Zg. Sav. dol. [ine] da ih uputi u VII korpus.

Uputili smo patrolu od 10 drugova sa 2 mule u radionicu 6. SNOUB, koja je ponela sa sobom padobrane za izradu rublja. Od GK[18] Moravške doline drugovi će primiti materijal za izradu kišnih mantila i predati ga našoj radionici.

Razrešili smo dužnosti referenta za vezu potporučnika druga Korošca.[19] Njegovu funkciju vršiće njegov zamenik Djonny.[20] Potvrdu o razrešenju primili smo od Štaba IV operativne zone NOV i POS.

Na sanitetski tečaj kod [Štaba] IV operativne zone NOV i POS uputili smo 1 druga i 2 drugarice.

[18] Gospodarske komisije = ekonomske komisije
" Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.
" Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.

Noću 29/30. p.m. brigada je izvršila diverzantsku akciju na železničkoj pruzi Celje — Dravograd.
21

Zaključak. Ove diverzantske akcije potpuno su uspele.

Utrošeno je: 650 kg Nobel 808 sa odgovarajućim materijalom za paljenje,
600 metaka za mitr. i puške,
130 „ za automate,
3 tromblona.

Rezultat: Porušen je most gvozdene konstrukcije dug 30—35 metara, širine 4 m a visine oko 13 metara.

Porušen je privremeni most drvene konstrukcije preko reke Pake. Porušena je železnička pruga jednog koloseka, uništeni pragovi i nasipi između Smartna ob Paki i Šoštanja u dužini od 2.650 metara.

Na drumu [pored] ove pruge izrađena je zaseka dužine 50 metara.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Neprijateljevi gubici nisu poznati.

Saobraćaj na ovoj železničkoj pruzi biće prekinut 2 meseca.

Brigada se dana
30. 9. 1944. nalazila na položajima:

I bataljon Prihova,

II bataljon St. Janž,[22]

III bataljon, minerska četa, brdska baterija i Stab brigade u Rečici (ob Savinji).

Pred veče bataljoni su se premestili na nove položaje:

I bataljon: Šmartno ob Dreti,

II bataljon: u selo Pusto Polje,

III bataljon, minerska četa, brdska baterija i Stab brigade ostali su na starim položajima u Rečici [ob Savinji].

Vratila se četa koja je otišla na Malu planinu i sa sobom donela primljeni materijal. Vratila se patrola koja je bila upućena na Moravško po mitraljez.

Mobilisano je 7 drugova, od kojih smo jednog uključili u Stab brigade.

Privremeno smo primili na čuvanje 3 puškomitraljeza »bren«, 5 ručnih protivtenkovskih bacača »piat«, municiju za mitralieze i mine za minobacače.

[11] Redakcija je izostavila tekst o rušenju železničke pruge Celje — Dravograd, jer o tome potpunije govori dok. br. 103.

" Sada: Šentjanž.

Iz KZO vratila se patrola koja je sa sobom donela 10.000 cigareta, 150 paketića duvana i 120 paketića papira za cigarete.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio.

Brigada se dana

1. 10. 1944. nalazila na starim položajima.

Odabrana četa od 30 ljudi obezbeđivala je zbor u Bočni, koji su sazvali SNOS i saveznici.

Na bolničarski kurs uputili smo jednu drugaricu.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio.

Kontrolor iz [Štaba] IV operativne zone izvršio je pregled oružja III bataljona.

Na bolovanje smo uputili 3 druga.

Brigada se noću 1/2. 10. 1944. premestila na nove položaje te se dana

2. 10. 1944. nalazila:

I i II bataljon, minerska četa, brdska baterija i Stab brigade u Gozdu,

II bataljon u selu Kališe.

Iz brigade je otišao na novo službeno mesto pomoćnik politkomesara I bataljona drug Petje Janez Ivan.

U Stab IV operativne zone otišao je na 20 dana drug ing. Herman Alojz.

Iz Smartna ob Dreti uputili smo patrolu od 3 čoveka u Luče po sanitetski materijal ali se do sada još nije vratila.

Zbog nesposobnosti da služe u operativnoj jedinici uputili smo 4 druga u Komandu područja Zg. Sav. dol.

Zaostala je patrola od 5 ljudi koju je uputio III bataljon iz Rečice na [Sv.]Radegundu.[23] Patrola se još nije vratila.

Patrola koju smo uputili po odeću na sektor Moravške doline nije se još vratila.

U sastav brigade uključili smo 2 druga, nova borca.

U 12 časova od civilne obaveštajne službe dobili smo obaveštenje da se neprijateljeva kolona nepoznate jačine kreće u pravcu Vodica.[24] Odmah smo uputili pojačanje zasedi kod Brezja,[25] a jedna četa krenula je da napadne neprijatelja. Kada je četa stigla u selo Briše, saznala je da neprijatelj u tom kraju nije bio primećen. Posle 2-časovnog čekanja četa se ponovo vratila u sastav brigade.

[11] Sada: Radegunda.
[14] Sada: Vodice nad Kamnikom.
" Sada: Brezje nad Kamnikom.

Zbog zamorenosti ljudstva vojna i politička nastava nije održana.

Dana

3. 10. 1944. brigada se nalazila na starim položajima.

Patrola od 5 ljudi, koja je ostala u [Sv.] Radegundi, vratila se.

U Stab IV operativne zone uputili smo 4 kožarska radnika i 1 sarača.

Održana je vojna i politička nastava.

Neprijatelj se na sektoru brigade nije pojavio.

Uveče je brigada krenula na nove položaje i noću

4. 10. 1944. stigla na nove položaje:

I bataljon sa Štabom brigade nalazio se kod Sv. Florijana,

II bataljon na položajima Slatine,

III bataljon, minerska četa i brdska baterija na položaju Senožet.[26]

Za vreme pokreta na nove položaje čula se mitraljeska vatra iz pravca Sidraža.

Iz III bataljona bila je odmah upućena patrola koja je ustanovila da je neposredno pre njenog dolaska 12 be-ga[27] napalo kurire u selu Sidražu koji su se nalazili u nekoj kući. Dvojicu od njih i vlasnika kuće su ubili, jednog druga, a jednu drugaricu i neku seljanku su ranili. Odmah posle zločina be-ga su se povukli i naša patrola nije došla sa njima u dodir.

Pre podne je vršeno čišćenje i pregled oružja. Posle podne brigada se pripremala za napad na be-ga uporišta.

Bataljoni su krenuli sa svojih položaja u 17.30 časova s ciljem da izvrše napad na utvrđena be-ga uporišta.

Situacija. Belogardistička uporišta Cerklje, Brnik i Lahovče, koja se nalaze između Kamnika i Kranja, veoma su važna za neprijatelja. Odavde potiče sva belogardistička propaganda u Gorenjskoj kao i terorisanje stanovništva u tom kraju. Uništenjem ovih uporišta naneli bismo neprijatelju težak udarac u materijalnom, a naročito u moralnom pogledu.

Pr*ocena neprijatelja.* Prema dobijenim podacima u Cerkljama se nalazilo 140 neprijateljskih vojnika, u Lahovčama 60, u Brnikih 25, Vodicah 63, Mengešu 78, Smledniku 68, Voklu 60 i u Komendi 19 neprijateljskih vojnika. Ova uporišta oslanjaju se na glavna uporišta Kamnik sa 620 neprijateljskih vojnika, Kranj sa 3000 i Domžale sa 2200 neprijateljskih vojnika. Sva uporišta koja se napadaju utvrđena su, okružena bunkeri-

** Slatina i Senožet su zaseoci 7 km severozapadno od Kamnika.

" Bela garda. Ovde se odnosi na pripadnike Gorenjskog domobranstva.

ma i žičanom preprekom. U svakom tornju neprijatelj ima mitraljez, a u Brnikih i top. Napadnutim uporištima mogu stići u veoma kratkom vremenu u pomoć snage iz jednog ili svih glavnih uporišta.

Naše snage. Brigada je krenula u napad sa 620 ljudi naoružanih sa 37 pm, 4 mitraljeza, 2 protivtenkovske puške, 52 automata, 378 pušaka i 6 lakih minobacača. Ostali su bili snabdeveni pionirskim alatom, pijucima, sekirama, testerama itd.

Zadatak i plan. Brigada je imala zadatak da napadne i uništi belogardističko uporište u Lahovčama a demonstrativno da napada uporište Brnik i Lahovče. Zasedama ili blokadom treba da se obezbedi od bližih neprijateljevih uporišta.

I bataljon imao je zadatak da sa jednom četom blokira žandarmerijsku stanicu u Cerkljama, sa jednom četom da vrši napad na uporište belogardista u Cerkljama, koje po mogućnosti treba da uništi, a sa jednom četom da vrši demonstrativni napad na uporište Brnik.

II bataljon treba sa dve čete da izvrši napad na belogardističko uporište Lahovče i da ga uništi, a sa jednim vodom da blokira ili izvrši demonstrativni napad na uporište Vodice. Jednim vodom postavlja zasedu na glavnom drumu u selu Moste. Ova zaseda ima zadatak da podigne barikade vozilima iz sveg mogućeg priručnog materijala. Ispred barikada treba da minira drum. Sa jednim vodom treba da blokira uporište Komendu. Jedan vod postavlja u zasedu kod sela Gore[28] koja treba da poruši most preko Tunjščice.

III bataljon treba sa dve čete da postavi zasedu u pravcu Šenčurja i Kranja, i to: kod Srednje Vasi[29] jedan vod, a ostatak snaga da rasporedi u zasede u Velesovu, Trati[30] i Češnjeveku. Sa jednom četom treba da postavi zasedu na drumu Kranj — Kamnik, na odseku Brnik — Šenčur i Brnik — Voklo.

Sve jedinice koje će se nalaziti u zasedama moraju prekinuti telefonske veze, srušiti mostove, praviti barikade i zaseke na drumovima. Sve važnije drumove koji izvode napadnutim uporištima jedinice treba da miniraju sa pridatim minerima.

Izvršenje. Bataljoni su krenuli sa svojih položaja Sv. Florjan, Senožet i Slatina u 17 časova.

I bataljon kretao se do sela Poženika, odakle su dve čete krenule u pravcu Cerklja, a jedna četa pod komandom zamenika komandanta bataljona druga Jude[31] i pomoćnika politko-

[28] Sada: Gora pri Komendi.
Sada: Srednja Vas pri Šenčurju.
[30] Sada: Trata pri Velesovem.
[31] Franc Lebar Juda

mesara [brigade] druga Matije[32] krenula je preko Zaloga[33] u pravcu Brnika.

Četa koja je krenula preko Zaloga uz put je saznala da je u Brnik stiglo oko 150 neprijateljskih vojnika. Da bi dobila tačnije podatke o neprijatelju, četa je tražila informacije u Zalogu od gostioničara koji je nama naklonjen.

Vodiči, [inače] politički radnici sa terena, ušli su u kuhinju gostionice a za njima pom. politkomesara drug Matija. Za dugačkim stolom u kuhinji sedelo je 14 ljudi, 10 ih je bilo u civilnim odelima kao i naši terenski politički radnici, imali su opasače a neki su nosili samo pištolje. Od ostale četvorice dvojica su bili popovi i dva veoma elegantno obučena civila. Na oba kraja stola stajala su dva stražara, jedan naoružan italijanskim a drugi nemačkim automatom. U početku je izgledalo kao da se održava sastanak neke ekonomske komisije. Politički radnik koji je bio naoružan automatom počeo je da se igra sa detetom domaćina koji se nalazio u kuhinji.

Pomoćnik politkomesara koji je ušao odmah je upitao jednog od vodiča da li su mu ovi ljudi poznati, na šta je ovaj odgovorio da ih ne poznaje. Drug Matija je zatim odmah tražio od njih propusnice pa mu je jedan od prisutnih pokazao stražara koji je bio naoružan automatom i rekao: »Ovaj ima propusnicu.« Stražar se rukom mašio za džep i pokazao parče papira na kome su bile ispisane reči »puška — kopito, bomba — Brestovac«. Drug Matija, još uvek misleći da su to partizani, obratio se prisutnima rečima: »To nije dovoljno.« U tom momentu uhvatio ga je jedan pop za vrat i rekao: »Vidi kakav si, jesi li se dobro obukao, na glavi imaš titovku!« (Drug Matija imao je na sebi nemačku policijsku uniformu i znak pomoćnika političkog komesara na rukavu.) Za to vreme jedan od civila izvukao je pištolj i uperio ga u druga Matiju rekavši: »Da li je ovo dovoljno za propusnicu?« Dok su se svi smejali, mi smo mislili da su to partizani. U tom momentu ušao je drug Juda, koji je bio obučen kao i drug Matija. I njemu su se svi nasmejali primećujući kako je dobro obučen a ima titovku. Lice koje je primetilo njegov dolazak odmah je stavilo pištolj u džep.

Dolaskom [druga Jude] vodič je mislio da su Nemci i viknu je na nemačkom: »Ruke u vis«. Svi su mu se smejali i vodič je bio ubeđen da su to partizani.

Kako drugu Matiji niko nije hteo da pokaže propusnicu a i dalje su se smejali, uzeo je od stražara italijanski automat dok je drugi stražar pokušao da se izvuče kroz vrata. Za ovim stražarom skočio je drug Matija, uhvatio ga u vratima a u tom momentu neko je ugasio svetio. Mi smo odmah otvorili vatru.

[31] Matija Knap
[33] Sada: Zalog pri Cerkljah.

Borba je vođena u kuhinji i u hodniku. Drug Matija osuo je čitav rafal iz automata po njima a takođe i drug Juda. Drug Matija iščupao je i drugom stražaru automat i dao ga najbližem drugu koji se nalazio ispred vrata, drugu Justinu.[34] Odmah posle prvih hitaca sišao je niz stepenice sa prvog sprata na hodnik nemački oficir sa automatom spremajući se da puca na druga Matiju. Međutim, ubio ga je metkom iz pištolja drug Justin. Za njim je naišao drugi oficir koji je uhvatio za pušku druga Beričnika.[33] Kako je puška bila otkočena, Beričnik je opalio i ubio drugog nemačkog oficira jer se i ovaj spremao da puca na drugove koji su se borili u kuhinji i u hodniku.

Kako nismo znali koliko se neprijatelja još nalazi na prvom spratu i u sobi gostionice, povukli smo se iz kuće i opkolili je. U borbi u hodniku i u kuhinji poginuo je drug Juda a teško je ranjen komandir čete Jožko.[36]

Pošto bi juriš u kuću iziskivao suviše žrtava, kuću smo minirali a pre toga pozvali smo ukućane da izađu. Na ove pozive ukućani su vikali: »Partizani, pomozite, ne puštaju nas napolje.« Kroz nekih 5 minuta istrčala je napolje čitava porodica (6 članova).

Za čitavo ovo vreme neprijatelj je dejstvovao vatrom iz mitraljeza, automata, pušaka i pištolja i bacao bombe (svaki neprijateljski vojnik imao je po 10 nemačkih bombi). Mitraljez se nalazio u gornjim prostorijama i za jvjega smo saznali tek kada je otpočeo s vatrenim dejstvom. Prema podacima koje nam je dala porodica ustanovili smo da su se tu nalazili četnički oficiri koji su održavali sastanak. Dva popa i dva civila među njima bili su iz Ljubljane (kasnije, kada je zgrada srušena, pronađen je putir jednog od popova na kome je bilo ispisano: »Gospodin Jelene«. Ovaj pop bio je u službi u biskupskom ordinarijatu u Ljubljani). Imali su i pozive za mobilizaciju na kojima se nalazio potpis Draže Mihailovića. U prostorijama na spratu bili su nemački oficiri od kojih smo obojicu ubili. Ovi ljudi su došli u gostionicu u jedan čas i govorili su da su četnici i pripadnici »crne ruke«.

Kuća je bila miniranjem do temelja srušena. Zbog neprijateljevog nastupanja sa svih strana izdato je naređenje za povlačenje te tako nismo mogli da pretražujemo ruševine. Sobom smo odneli samo zamenika komandanta bataljona druga Judu i sahranili ga na groblju. Prilikom eksplozije izbačeno je iz kuće 7 neprijateljskih vojnika dok su ostali zatrpani pod ruševinama. Kod ove sedmorice pronašli smo spisak ljudi iz okolnih sela. U spiskovima je bilo navedeno za svakog da li je za partizane ili

[34] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.
[35] Ivan Beričnik
[3,1] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.

za njih. U spisku je u procentima određeno kakav je dotični, npr. 100% naš, 75 % protiv nas, u nemačkoj vojsci, domobranac, partizan, u partizanima protiv partizana, »grana bez volje«, »vetar bez volje«.

Prilikom eksplozije našli su smrt svi koji su se nalazili u kući. Prema podacima koje smo tek kasnije primili tu se nalazio štab četnika, bele garde i »crne ruke« koji su održavali sastanak sa nemačkim oficirima. Verovatno se razgovaralo o postavljanju i učvršćenju njihove organizacije u Gorenjskoj. Neprijatelj samo govori da smo iznenada napali ovu kuću a druga uporišta da smo napadali samo demonstrativno. Da je to bio neki važan centar vidi se i po tome što nas je tukla artiljerija iz Brnika, i to samo oko kuće. Oko ovog sela bilo je prilično četničkih zaseda i patrola koje smo razbili.

Sa ovim ljudima koji su bili na sastanku došlo je i oko 250 četnika koji su se smestili po obližnjim zaseocima, vršili patroliranje i postavljali zasede. Ovog popodneva došlo je u Brnik još 150—200 policajaca sa topom. O uporištu Brnik raspolagali smo podacima da se u njemu nalazi samo 25 neprijateljskih vojnika.

Kada je ova kuća bila opkoljena, uputili smo u Brnik jedan vod te čete sa puškomitraljezom i minobacačem sa zadatkom da izvrši demonstrativni napad. Na putu do uporišta tri puta je upao u četničku zasedu. Na ovaj demonstrativni napad neprijatelj iz Brnika nije reagovao, već je samo izbacivao rakete. Da je izbacivao samo rakete, verovatno je uzrok taj što nas je neprijatelj hteo pustiti sasvim blizu bunkera jer je teren oko istih miniran. Vod se po naređenju povukao u sastav čete. Četa se u 3 časa ujutro vratila u sastav bataljona.

Dve čete I bataljona pod komandom zamenika komandanta brigade druga Božiča[37] kretale su se u dva pravca na uporište Cerklje. Patrola jedne čete uhvatila je na putu belogardističkog kurira koji se vozio biciklom a automat je nosio preko ramena. Prema njegovoj izjavi bio je upućen od patrole jačine 20 ljudi sa jednim pm koja je išla iz uporišta Cerklje u pravcu Šmartna. Iz Smartna patrola ga je uputila sa izveštajem natrag u Cerklje. Izveštaj je glasio: »Patrola je stigla u Šmartno, na putu nema ničeg novog.« Kurir je takođe rekao da oko Cerklja možda patrolira patrola iste jačine. Još u samim Cerkljama naišli smo na ovu patrolu na koju smo otvorili vatru iz puškomitraljeza. Patrola se odmah povukla u uporište.

U samim Cerkljama odmah se začula vika civila: domobranci, u pomoć. Civili su zvali domobrance jer su nas primetili kada smo se sa svih strana približavali uporištu.

" Franc Zavasnik Božič

Kako je četa, koja se kretala sa drugom Matijom na uporište Brnik, uz put naišla na belogardiste u Zalogu, napad nije mogao da se izvrši konspirativno jer je neprijatelj, zbog pucnjave u Zalogu, već sat uoči našeg dolaska bio alarmiran. Zbog toga uporište nismo mogli planski da opkolimo, jer je neprijatelj predosetio naš napad. Neprijatelj je bio upozoren vikom civila koji su zvali u pomoć domobrance i vatrenim sukobom sa patrolom koja se kretala po selu i koju smo napali. Ova patrola se posle kraćeg sukoba povukla u uporište.

Posle opkoljavanja oba uporišta, otpočeli smo napad. Neprijatelj je žestokom vatrom odgovarao iz obe otporne tačke i iz tornja crkve gde se nalazio mitraljez. Za vreme borbe zapaljena je kuća koja se nalazila u blizini zgrade u kojoj je bilo uporište. Pokušavali smo da spasemo civile i kada smo se približili kući, otvorena je na nas vatra. Kuću smo blokirali i ona je potpuno izgorela. Prema izjavama civilnog stanovništva u kući se nalazilo 10 belogardista iz Cerklja i okoline i svi su izgoreli. Zapaljene su još 2 kuće, ali se iz njih spasio civilno stanovništvo.

Usled vatre zapaljenih kuća i veoma svetle noći nismo mogli da dođemo do samog uporišta i da ga miniramo jer je bilo okruženo bunkerima i žičanom preprekom.

Našim minobacačlijama uspelo je da ubace nekoliko mina kroz gornje prozore koji su bili zazidani. Prema povicima koji su usledili zaključili smo da u zgradi u kojoj se nalazila posada od 90 ljudi mora biti nekoliko mrtvih i ranjenih.

Prema primljenim podacima neprijatelj je u samoj zgradi imao 5 mrtvih i 9 ranjenih.

Zbog neprijateljevog nastupanja protiv svih položaja brigade čete su se na dati signal (rakete) povukle.

Obe zgrade-uporišta verovatno bi se mogle do svanuća minirati i srušiti.

Zgrada u kojoj se nalazilo belogardističko uporište liči na zamak sa veoma jakim zidovima, a oko zgrade je oko 20 m same čistine. Zbog našeg napada minama iz »piata«[38] zidovi zgrade su veoma oštećeni.

Druga zgrada u kojoj su se nalazili žandarmi bila je blokirana i neprijatelj je i iz nje pružao jak otpor.

II bataljon je sa dve čete stigao u blizinu uporišta Lahovče u 21.00 čas. Napad na uporište trebalo je da se izvrši konspirativno, ali zbog pucnjave i borbe u Zalogu ovo nije bilo moguće. Napad je lično vodio komandant brigade drug kapetan Mirko.[39]

[38] Projector Infantry Antitank = ručni protivtenkovski bacač
[39] Mirko Jerman

Prilikom približavanja uporištu primetio nas je stražar kod crkve i otvorio na nas vatru. Odmah zatim neprijatelj je otvorio vatru iz tornja. Naši borci su blokirali uporište i uprkos neprijateljevoj vatri počeli su da mu se približuju.

Uporište se nalazilo u bivšoj parohiji. To je jednospratna zgrada sa debelim zidovima, prilično velikih dimenzija. Prozori su bili zazidani. Zgrada ima dvoja vrata ispred kojih se nalaze bunkeri. Nalazi se na čistini i oko nje je preko 20 m brisanog prostora.

Na zgradu i toranj otvorili smo žestoku mitraljesku vatru, a posebno vatru iz minobacača. Neprijatelj je besno odgovarao vatrom i bacao u velikom broju ručne bombe.

Uporište se jurišem ne bi moglo zauzeti; zbog toga smo se pripremali da zgradu miniramo, ali je ovo bilo otežano usled suviše velikog brisanog prostora oko uporišta. Zbog toga su bile potrebne pripreme. Kada su bile izvršene sve pripreme za miniranje, nasred druma pala je raketa koja je bila ispaljena iza naših leđa. Odmah zatim iza naših leđa otvorena je vatra iz svih vrsta oružja i začuli su se snažni povici: »juriš na partizane!«

Komandant brigade odmah je uvideo da su naše snage preslabe da pruže uspešan otpor neprijatelju i nastave napad na uporište pa je izdao naređenje za povlačenje. Cete su se u redu povukle prema Zalogu.

Snage koje su nam upale iza leđa bili su četnici koji su istog popodneva stigli sa štabom koji je bio razbijen u Zalogu. Četnici su bili ojačani policijom koja je pred veče stigla u Brnik. Pre našeg dolaska napustila je uporište i krila se na nepoznatom mestu.

Uporište bi do svanuća bilo zauzeto da nije neprijatelju stigla pomoć.

Vod koji je imao zadatak da blokira uporište Vodice na drumu ispred samih Vodica napravio je zaseku dužine 50 m, minirao drum i postavio zasedu. Patrola sa 1 pm i lakim minobacačem izvršila je demonstrativni napad na samo uporište u Vodicama. Neprijatelj je odmah odgovorio na našu vatru vatrom iz mitraljeza, automata i minobacača. Našem minobacačliji uspelo je da preciznim pogotkom probije krov na neprijateljevom uporištu. Neprijatelj ovde nije nastupao i vod je demonstrativno vršio napad do 2.00 časa, kada se po naređenju povukao.

Vod koji je imao zadatak da postavi zasedu u Mostama na drumu je izradio barikade, dovezao na drum oko 30 kola, među kojima su bila kola puna sena. Ovim kolima skinuti su i sakriveni točkovi. Takođe je pretesterisano 9 telefonskih stubova na liniji Kamnik — Kranj. Drum je ispred barikada bio mi-

niran. Vod se nalazio u zasedi kod sela Gore do 2.30 časova, srušio most preko potoka Tunjščice i minirao drum.

Vod koji je imao zadatak da blokira žandarmerijsku stanicu u Komendi izvršio je blokadu iste i prekinuo telefonske linije. Blokadu je vršio do 3.00 časa kada je dobio naređenje za povlačenje.

Na sektorima gde su se nalazili 2, 3. i 4. vod neprijatelj se nije pojavio.

III bataljon je pod komandom politkomesara brigade druga Harkova[40] postavio zasede u pravcu Kranja i Senčura. Na mesta gde su bile zasede stigao je u 20.45 časova. Jedan vod bio je postavljen u zasedi u blizini Srednje Vasi. Ovaj vod izradio je barikade u dužini oko 500 [metara]. Ispred zaseka drum je bio miniran.

Druga zaseda bila je postavljena između sela Češnjeveka i Velesova u jačini jedne i po čete. Ova zaseda izradila je zaseke u dužini od 350 m i pretesterisala 30 telefonskih stubova na liniji Cerklje — Kranj. Ispred zaseka drum je miniran.

Jedna četa postavila je zasedu na drumu Kamnik — Kranj na odseku Brnik — Šenčur i upućivala patrole prema Voklu. Izradila je zaseke u dužini od 400 m, ispred kojih je sa 6 mina minirala drum. U pravcu ove zasede nastupao je neprijatelj iz pravca Kranja. Mine položene na drumu nisu eksplodirale. Jačina neprijatelja nije se mogla ustanoviti zbog oštre okuke u šumi. Tu se nalazila [kolona] nepoznatog broja kamiona i jedan tenk. Neprijatelj je došao do zaseke i kada je uvideo da je drum zasečen, okrenuo se i izgubio u nepoznatom pravcu. Zaseda nije napala neprijatelja zbog okuke, jer se ona nalazila iza okuke i čekala da neprijatelj naiđe na mesto pogodno za napad.

U pravcu zasede kod Srednje Vasi naišlo je u 1.15 časova 5 kamiona neprijateljskih vojnika sa jednim tenkom. Zaseda je odmah otvorila vatru po neprijatelju. Prvi kamion na koji je izvršen napad odmah se zaustavio, a zatim su stali i ostali kamioni. Neprijateljski vojnici su iskočili iz kamiona i razvili se u strelce. Iz prvog kamiona koji je stao na mestu nije se pojavio nijedan neprijateljski vojnik već su se čuli samo jauci i povici u pomoć.

Neprijatelj je pokušao da opkoli zasedu ali mu to nije uspelo jer se zaseda polako povlačila u pravcu glavne zasede kod Velesova i neprekidno vatrom dejstvovala na neprijatelja. Neprijatelj je dejstvovao vatrom iz mitraljeza i teških minobacača. Pre nego što je zaseda stigla do Velesova, izdato je naređenje zamenika komandanta brigade za povlačenje.

Prema oceni zasede neprijatelj je imao 20 mrtvih i 20 ranjenih.

[40] Franc Kumer Harkov

Ostale zasede ovog bataljona nisu došle u dodir s neprijateljem.[41]

Zaključak

Vlastiti gubici: 2 mrtva (od kojih je jedan umro na putu za bolnicu)
5 ranjenih
2 nestala

Neprijateljevi gubici:
57 mrtvih
36 ranjenih
1 zarobljen

Zaplenjeno: 4 automata
1 pištolj
1 puška
200 metaka

U borbi oštećeno i nestalo:
2 automata
1 puška

Utrošeno: 5.422 metka razne municije
835 metaka za automat
194 mine za laki minobacač
27 ručnih bombi
60 kg eksploziva Nobel 808

Uspeh, neprijateljevi gubici: 57 poginulih neprijateljskih vojnika
36 ranjenih
1 zarobljen
1 kamion uništen

Među poginulim neprijateljima nalaze se organizatori be-ga, četnika i »crne ruke«. Jedan zarobljenik bio je prilikom pokušaja bekstva ubijen. Zarobljen je kurir belogardista.

Zaplenjeno: 4 automata
1 pištolj
1 puška
200 metaka.

Najveći uspeh je uništenje rukovodstva Mihailovićevih četnika, be-ga i »crne ruke« koji su po uputstvima nemačkih oficira kovali planove za budući rad na teritoriji Gorenjske i

[41] O napadu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« na uporišta Cerklje na Gorenjskem, Lahovče i Zg. i Sp. Brnik postoji i relacija Štaba 4. operativne zone Slovenije od 11. oktobra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 25/11 i 332/IV).

Štajerske. S time je već u korenu uništeno svako razjedinjavanje slovenačkog naroda i stavljanje istoga u službu neprijatelja i nama protivne propagande.

Primedba: Prilikom miniranja kuće u kojoj su se nalazili pomenuti organizatori bio je uništen i nepoznat broj onih koji su se nalazili na I spratu.

Po završenim akcijama brigada se ujutro povukla na nove položaje te se dana
5. 10. 1944. nalazila:

I i II bataljon sa Štabom brigade na Sentjurškoj Gori,
III bataljon, minerska četa i brdska baterija u Senožetu.
Vratila se patrola koja je otišla po municiju.
Četa II bataljona išla je kao pratnja ranjenika za bolnicu.

U akciji je poginuo zamenik komandanta I bat. drug Lebar Franc Juda, rođen 14. septembra 1919. u Jesenovem kod Zagorja, po zanimanju rudar. U NOV stupio dana 13. marta 1944. Sahranjen je na groblju u Sentjurškoj Gori.

Noću 5/6. jedna od patrola došla je u neposrednu blizinu Kamnika i vatrom iz puškomitraljeza iz neposredne blizine napala neprijatelja koji se nalazio u drvenim barakama.

Dana 6. 10. 1944. brigada se nalazila na starim položajima.

Putem obaveštajne službe saznali smo da je neprijatelj, koji je noću 4,5. o.m. nastupao iz Kranja u pravcu naših zaseda, došao u jačini od 5 kamiona i 1 tenka u Cerklje.

Neprijatelj je takođe toga dana pod zaštitom 300 vojnika otkopavao [iz ruševina] u Zalogu Stab belogardista, četnika i »crne ruke«.

Upućeno je više patrola sa zadatkom da napadnu neprijatelja u dolini, ali sa njim nisu došle u kontakt.

Zbog premorenosti ljudstva vojna i politička nastava nije održana.

Nestao je kurir komandanta brigade koji se još nije vratio iz akcije u Lahovčama.

Neprijatelj nije nastupao prema položajima brigade.

Noću 6/7. [10] brigada je napala utvrđeno neprijateljevo uporište u Stranjama.

Situacija. Uporište Stranje leži pored reke [Kamniška] Bistrica, u dolini u koju se prilično strmo spuštaju padine okolnih planina. Stranje se nalaze u neposrednoj blizini Kamnika i služe kao predstraža za obezbeđenje za vojsku važnih industrijskih objekata kojima neprijatelj raspolaže u Kamniku. Iz ovog uporišta neprijatelj vrši patroliranja u bližu okolinu i onemogućava prilaz našim jedinicama do samog Kamnika. Kroz

ovo naselje prolazi automobilski drum Kamnik — Gornji Grad, koji povezuje dolinu reke [Kamniške] Bistrice sa Zg. Sav. dolinom.

Procena neprijatelja. Uporište Stranje jako je utvrđeno bunkerima i okruženo žičanom preprekom. U uporištu se nalazi 37 neprijateljskih vojnika.[42] U slučaju napada neprijatelj može da dobije pomoć iz Kamnika, u kome se prema dobijenim podacima nalazi 750 naoružanih neprijateljskih vojnika sa dva teža i 2 lakša tenka, nekoliko topova i drugim teškim oruđem.

U neprijateljevim uporištima u blizini Kamnika, koja bi došla u obzir da pruže pomoć uporištu Stranje, nalazi se oko 5.500 neprijateljskih vojnika.

Naše snage. Brigada je krenula u napad sa 580 ljudi, naoružanih sa 4 mitraljeza, 37 pm, 51 automatom, 2 protivtenkovske puške, 4 minobacača, 3155 pušaka, a ostali su bili snabdeveni pionirskim alatom, pijucima, lopatama, sekirama i testerama.

Zadatak. Brigada je dobila zadatak da napadne i uništi uporište Stranje. Treba da postavi obezbeđenje u pravcu Kamnika i na svim ostalim pravcima odakle bi neprijatelj mogao doći u pomoć napadnutom uporištu.[43]

Plan. I bataljon treba da vrši obezbeđenje sa leve obale [Kamniške] Bistrice u pravcu Kamnika, u blizini sela Vodice. Ovom bataljonu dodeljuju se mineri koji će minirati drum kod Zduše i Godiča. Ojačanim odeljenjem treba da demonstrativno napadne neprijateljevo uporište Mekinje.

II bataljon treba da sa svim svojim snagama postavi zasedu na desnoj obali Kamniške Bistrice. Bataljonu se dodeljuju mineri koji će dva puta minirati drum u blizini barutane u pravcu Stranja.

III bataljon treba da sa najboljom četom, po mogućnosti sa dobrovoljcima, napadne uporište i da ga sa pridodatim minerima uništi. Jednu četu treba da postavi u zasedu u Stahovici, iznad gostione »Karel«, a drugu da ima u rezervi kod Kregarjeva, u neposrednoj blizini uporišta.

Izvršenje. Brigada je krenula sa položaja ispod Sentjurške Gore i Senožeta u 19 časova i stigla na mesto akcije u 22.40 časova. Od 22.30 do 23 časa bataljoni su posedali prema planu određene položaje.

U 23 časa četa je s minerima opkolila neprijateljevo uporište i otpočela napad. Napad je otpočeo vatrom iz teškog mi-

[42] Oni su pripadali Gorenjskom domobranstvu.

[43] Ove zadatke brigadi postavio je Operativni štab 6. i 11. brigade svojim naređenjem od 6. oktobra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/III). Redakcija ih ne objavljuje jer se mogu videti iz ovog teksta.

nobacača na osmatračnicu koju je neprijatelj postavio na vrhu zgrade. U njoj se takođe nalazio neprijateljev teški minobacač. Posle dva direktna pogotka osmatračnica je srušena. U istom momentu naši borci su otvorili vatru na uporište iz sveg naoružanja. Neprijatelj je odmah reagovao vatrom.

Mineri koji su hteli da odmah miniraju zgradu, nisu joj se mogli približiti jer je bila okružena sa 3 bunkera i gustom žičanom preprekom. Oko zgrade nalazio se priličan brisani prostor. Mineri su zatim sa krova susednog štaglja, koji se nalazio oko 20 m od uporišta, izbacivali lake mine na krov uporišta i srušili ga a zatim zapalili zapaljivim minama.

Uporište je izgorelo do temelja. Za čitavo ovo vreme neprijatelj je dejstvovao vatrom iz bunkera i sa prozora te utvrđenih podzemnih prostorija. U borbi koju je četa vodila sve do 6 časova ujutru neprijatelj je raketom zapalio drvenu baraku koja je bila udaljena od uporišta oko 60 m i na taj način osvetljavao prostoriju na kojoj je vođena borba. Pre nego što je uporište izgorelo, neprijatelj se povukao u podrum koji je bio tako izgrađen da vatra nije mogla da prodre u njega.

Tri bunkera na uglovima uporišta bili su tako vešto izgrađeni da ih uopšte nije bilo moguće primetiti niti nas je civilna obaveštajna služba izvestila gde se tačno oni nalaze. Bunkeri su bili pod zemljom povezani sa uporištem. Oko 7 časova četa koja je vršila napad na uporište, zbog nastupajućeg neprijatelja, povukla se na položaje Gozd.

Ostale dve čete zauzele su položaje iznad Zg. Stranja, ispod Brezja, i očekivale neprijatelja.

Podzemne prostorije se nisu mogle minirati jer su bile pretvorene u pravu tvrđavu i tako uređene da se neprijatelj iz njih mogao braniti duže vremena.

II bataljon stigao je na mesto svojih položaja, tj. na oko 100 m ispred barutane u Kamniku u 22.45 časova i razmestio svoje snage u zasede: 3. četu duž glavnog druma Kamnik — Stranje, desno od nje posela je položaje prva četa. Ovi položaji nalazili su se nešto više, a sasvim desno nalazila se 2. četa. Kod prve čete nalazio se mitraljez »maksim«. Odmah po dolasku na položaje borci su napravili zaklone od kamenja. Miniran je drum i prekinuta telefonska linija. Porušeno je 5 telefonskih stubova.

U 5 časova naišla su drumom 2 laka tenka i stala ispred mesta gde su bile mine. Neprijatelj je snažnim reflektorom koji se nalazio na tenku osvetljavao drum i otkrio mine iako su bile dobro maskirane. Neprijatelj je verovatno na tenku imao minodetektor.

Zaseda je otvorila vatru na tenk iz sveg oružja, a neprijatelj je iz tenkova odgovorio odmah vatrom iz topova i mitra-

ljeza. Vatrom protivtenkovske puške i protivtenkovskog bacača »piat« jedan tenk je bio oštećen pa su se oba tenka povukla u pravcu Kamnika.

Zaseda je ostala na svojim položajima i poboljšala zaklone. U 6.05 časova u pravcu naših položaja otpočela je da nastupa neprijateljeva pešadija[44] podržana sa 2 teška tenka. Ovaj napad podržavala je takođe i artiljerija i drugo teško oruđe iz barutane. Uprkos tome što su naši položaji bili obasuti topovskom i mitraljeskom vatrom, borci su izdržali na položaju.

U 7.00 časova izdato je naređenje za povlačenje. Zbog ponovnog neprijateljevog pritiska i veoma nepodesnog terena za povlačenje četi je tek u 7.15 časova uspelo da povuče sa položaja mitraljez »maksim«. Zatim se najpre povukla 1. četa, zatim 3. četa, a 2. četa štitila je povlačenja ovih četa. U ovim borbama zaseda je imala 3 mrtva, jednog teže i dva lakše ranjena. Bataljon se povukao u pravcu Strahovice a zatim poseo položaje Gozd.

I bataljon vršio je obezbeđenje svih prilaza iz Kamnika u pravcu Stranja na levoj obali reke [Kamniške] Bistrice. Prva četa posela je položaje sa leve strane druma Godič — Kamnik te se desno krilo ove čete naslanjalo na obalu reke [Kamniška] Bistrica. Desno i levo od druma posela je položaje 2. četa. Ova četa morala se ukopati jer na ovom mestu nije bilo prirodnih zaklona. Na 150 m ispred položaja mineri su minirali drum. Iznad mina izrađene su barikade. Neprijatelj koji je kasnije tenkovima nastupao tim pravcem išao je preko livade i na taj način izbegao mine. Treća četa zauzela je položaje od druma do ivice šume. Odeljenje od 12 strelaca sa puškomitraljezom bilo je upućeno da izvrši demonstrativni napad na uporište Mekinje. Ovo odeljenje menjalo je položaje i zatim demonstrativno napalo školu u kojoj se takođe nalazio neprijatelj. Posle je opet promenilo položaje i napalo uporište Mekinje. Takvim načinom dejstva uporište Mekinje bilo je napadnuto tri puta a škola dva puta.

Oko 6 časova neprijatelj je s pešadijom otpočeo da nastupa u pravcu levog i desnog krila bataljona, dok su na centru nastupali tenkovi. Neprijatelj je bio zadržan iako je dejstvovao po položajima bataljona topovskom vatrom iz tenkova i nastupao brojnim pešadijskim delovima. U 7.15 časova bataljon se po naređenju povukao u pravcu Brezje — Gozd i poseo položaje u Sovinji Peči. Za vreme borbe i povlačenja bataljon nije imao gubitaka.

Dve čete 3. bataljona koje su se nalazile u zasedi ispod sela Brezja štitile su povlačenje I bataljona.

[44] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice toga dana bile angažovane.

U 8.30 časova primećen je pokret neprijateljeve kolone ispod naše zasede. Prethodnica je bila jačine 10 ljudi. Dok je vršila pregled terena nije primetila našu zasedu koja je bila dobro maskirana. Misleći da su se naše snage povukle, dala je signal da je teren čist i da nema neprijatelja. Prethodnica je promenila pravac kretanja i nastavila put u pravcu Stahovice, dok je na tom mestu ostavila stražara. Iz pravca kojim je naišla prethodnica odmah se pojavila kolona u raštrkanom stroju. Kada je glavnina bila najbliže našoj zasedi, ova je otvorila vatru tamo gde je bilo najviše neprijateljskih vojnika. Naša vatra je unela pometnju u njegove redove jer na nju uopšte nije bio pripremljen. Neprijatelj se zatim povukao niže nas i otpočeo s vatrenim dejstvom po našim položajima. Odmah su naišla i 4 tenka koji su topovskom i mitraljeskom vatrom dejstvovali po našim položajima. Kako se na mitraljezu, koji je bio glavno oružje zasede, pokvario zatvarač, čete su se povukle u pravcu Gozda.

Prema oceni boraca očevidaca i komandanta bataljona od ove zasede neprijatelj je imao 15 mrtvih i 15 ranjenih.

Zaključak. **U uporištu neprijatelj je imao 10 mrtvih i 3 ranjena, koje je neprijatelj idućeg dana prevezao kamionom u Kamnik.**

Neprijatelj je u borbama sa 2. bataljonom imao 5 mrtvih i veći broj ranjenih (najmanje 10).

U borbama sa III bataljonom neprijatelj je imao 15 mrtvih i 15 ranjenih.

Naši gubici: **Prilikom napada na uporište i u borbama koje su vodile zasede imali smo 3 mrtva, 1 teže i 3 lakše ranjena.**

Izgubljeno, oštećeno ili uništeno u borbi oružje:

1 puškomitraljez »šarac«
1 automat
1 puška

Bilo je utrošeno: 6.490 metaka »mauzer«
1.600 " engleske municije
2.240 " za automate
66 raznih mina za minobacače
15 metaka za protivtenkovsku pušku
100 kg Nobel 808

Uspeh: **neprijateljevi gubici: 30 mrtvih**
33 ranjena (broj treba da bude veći). Do temelja porušeno neprijateljevo uporište.
Oštećen 1 tenk
5 telef. stubova pretesterisano.

Posle napada brigada je dana

7. 10. 1944. u 12 časova posela nove položaje, i to:

I bataljon Sovinja Peč,

II, III bataljon, Stab brigade, minerska četa i brdska baterija na položajima Gozd. U toku dana bila je postavljena zaseda jačine 22 čoveka sa 2 pm na Brezju zbog neprijatelj evih pokreta u Stranj ama i okolini.

Uputili smo patrolu od 26 drugova koja je odnela jednog ranjenog druga u bolničku stanicu.

Od [Štaba] IV operativne zone primili smo 2 bolničarke. Jedna od ovih biće dodeljena bataljonu a druga ostaje u Štabu brigade.

Zbog premorenosti ljudstva vojna i politička nastava nije održana. Posle podne neprijatelj nije nastupao prema položajima brigade.

U vremenu od 21.9.44. do 7.10.44. utrošena je sledeća municija:

14.112	metaka za mitraljeze i puške
3.209	metaka za automate
260	različitih mina za minobacače
15	metaka za automate
3	tromblona za pištolj
1.626	kg eksploziva Nobel 808
109	m sporogorećeg štapina
3.184	m brzogorećeg štapina
434	inicijalna punjenja
470	detonatora

26	drugova mobilisano,
131	drug primljen od raznih komandi,
105	drugova upućeno za VII korpus,
43	druga [upućeno] u različite komande,
33	" [upućeno] iz sastava brigade u VII korpus,
2	" došla iz raznih komandi i uključena u sastav brigade,
34	" uključena u sastav brigade od novomobilisanih drugova,
20	drugova [upućeno] na razne tečajeve.

U borbi uništeno, izgubljeno ili oštećeno oružje:

3	automata,
2	puške,
1	puškomitraljez.

Naši gubici:	**5**	**mrtvih,**
	12	**ranjenih (od ovih jedan nesrečnim slučajem).**
	4	**nestala.**
Uspeh:	**87**	**neprijateljskih vojnika ubijeno,**
	69	**ranjeno,**
	1	**zarobljen (ubijen u bekstvu).**
Zaplenjeno:	**4**	**automata,**
	1	**pištolj,**
	1	**puška,**
	200	**metaka.**
Uništeno:	**2**	**mosta na železničkim prugama, gvozdene i betonske konstrukcije,**
	1	**privremeni drveni most,**
	200	**m betonskog potpornog zida visine 8 m a debljine 90 cm,**
	50	**m zaseka na drumu,**
	1.050	**m telefonske linije,**
	35	**telefonskih stubova,**
	1	**kamion uništen,**
	1	**tenk oštećen,**
	1	**neprijateljevo uporište uništeno, posada delimično uništena,**
	1	**stambena zgrada uništena zajedno sa Štabom bele garde, četnika, »crne ruke« i nemačkim oficirima,**
	3.076	**metara železničke pruge (šina) uništeno,**
	2.500	**m nasipa železničke pruge zajedno sa pragovima uništeno.**
		Ukupno je bio prekinut saobraćaj 2.496 časova (104 dana).

d) *Kritički pogled na naše akcije.* **Naše jedinice su u poslednje vreme stekle prilična iskustva u zauzimanju uporišta. Komandni kadar je vrlo dobar sem nekoliko izuzetaka. Pripisuje se slučaju pogibija komandanta[45] I bataljona.**

Pri poslednjim napadima i u zasedama pokazalo se da su borci mnogo hrabriji i veštiji ako znaju da imaju obezbeđena leđa. Ljudstvo se mnogo bolje pokazalo u brzim napadima nego u povlačenju ili borbama na položajima.

U danima kada se brigada nalazila u Zasavju i vršila napad kod Poganeka borci su bili vrlo dobro raspoloženi. Kada se kasnije brigada gotovo šest dana nalazila na starim položajima, a neprijatelj u dolini počeo da koncentriše veće snage i dejstvuje vatrom iz teškog oružja po našim položajima, borce je

[45] Pogrešno; poginuo je zamenik komandanta Franc Lebar Juda.

počela da obuzima nervoza i malodušnost. Raspoloženje se odmah promenilo kada je brigada prešla na nove položaje.

U Zasavju smo imali jedan primer panikerstva.

Naša zaseda nalazila se iznad Litije i očekivala neprijatelja koji je nastupao. Kada se neprijatelj približio zasedi, ova je odmah otvorila na njega vatru.

Borac koji je bio na straži zasede toliko se uplašio pucnjave da je dotrčao u Stab brigade govoreći: »Švabe su dole, video sam šestoricu kako pucaju na mene kao i vatru iz njihovih pušaka i mitraljeza.« Kako smo kasnije ustanovili, na mestu gde se nalazio drug na straži neprijatelj se uopšte nije pojavio. On nije mlad borac, već je verovatno naslućivao da Švabe nastupaju prema našim položajima sa svih strana.

Dana 30. 9.44. brigada prilikom diverzantske akcije na železničku prugu Šmartno ob Paki — Šoštanj nije uništila tunel i sve mostove zbog toga što su svi objekti bili osigurani. Najpre je trebalo ustanoviti gde su neprijateljeve snage najslabije, lako je porušen most i 2.650 m železničke pruge, što je zadovoljavajuće i zbog toga će saobraćaj biti prekinut 2 meseca.

Noću 4/5. [10] 44. prilikom napada na uporišta Cerklje, Brnik i Lahovče snage brigade su bile suviše razvučene. Ovo je bilo nužno zbog toga što je bilo mnogo neprijateljevih uporišta. Sve akcije bi sigurno završile sa uspehom da je brigada bila jača ili da je u akciji učestvovala bar još jedna brigada. Da je bilo moguće neprijatelja koji je nastupao zadržati do 4 časa ujutro, gotovo sva uporišta bila bi sigurno uništena, iako je brigada imala zadatak da 2 uporišta samo demonstrativno napada.

Uništenje uporišta Lahovče nije uspelo zbog toga što je četa koja je trebalo da vrši napad naišla na nepredviđenu akciju u Zalogu.

Akcija u Zalogu, u kojoj je bio uništen Stab belogardista, četnika, »crne ruke« kao i nemačkih oficira, prevazišla je kako u vojničkom tako i u političkom pogledu sve ostale akcije, iako bi sva tri uporišta bila uništena.

Zaseda pod komandom komandira čete druga Čekota[46] nije bila pravilno postavljena (kod Vokla) jer nije imala dobar pregled terena tako da se neprijatelj pojavio ispred same zasede. Uprkos tome mogla je da ga odmah napadne, ali to nije učinila.

Mine položene i zatrpane na drumu bile su verovatno postavljene na velikom razmaku tako da tenk verovatno nije na

njih naišao. Zašto mine nisu eksplodirale ili pak zašto su nepravilno postavljene, zbog mraka se nije moglo ustanoviti.

e) *Naša i neprijateljeva taktika.*

[a)] Neprijateljeva taktika: (Sektor 1; podsituacija). U ofanzivnim dejstvima protiv naših jedinica neprijatelj nastupa u više snažnih kolona sa više pravaca (uporišta) [na područje] gde računa da bi se mogle nalaziti naše jedinice. Neprijatelj se u poslednje vreme služi partizanskom taktikom. Pokrete ne vrši otvorenim zemljištem već koristi napuštene staze, pašnjake, ivice [šuma] i retko naseljena područja. Na ovaj način pokušava da zaobiđe naše zasede.

Prilikom kontrole terena, pljačkanja, paljenja i vršenja terora nad civilnim stanovništvom neprijatelj nastupa u jakim kolonama a obezbeđuje se snažnom prethodnicom i pobočnicama koje se kreću na velikoj udaljenosti od glavnine. Brzim prodorima nekoliko odeljenja pokušava da izvrši napad na jedinicu ili mesto gde želi da izvrši pljačku, a zatim se brzo povlači. Kao rezervu pozadi ostavlja glavninu.

Drumovima koji su još upotrebljivi neprijatelj vrši pokrete pod snažnom zaštitom tenkova, artiljerije i ostalog teškog pešadijskog oruđa. Gde računa da se nalaze naše jedinice, sa velikog odstojanja dejstvuje po tim rejonima artiljerijskom vatrom. U poslednje vreme dogodio se slučaj da su se neprijateljeve kolone kretale iz više uporišta u različitim pravcima tako da bi naša jedinica zaključila da neprijatelj ima sasvim druge namere. Ove kolone posle izvesnog vremena najedanput promene pravce kretanja i usmeravaju se istom cilju.

Neprijatelj uporišta utvrđuje bunkerima, zaziđuje prozore, postavlja žičane prepreke, kopa streljačke zaklone i postavlja minska polja.

Prizemne prostorije zaštićuje snažnim betonskim pločama tako da njih ne može zahvatiti vatra.

b) Sektor 2, situacija: Belogardisti su u vreme kada su uz pomoć okupatora uspostavljali uporišta otpočeli sa mobilizacijom stanovništva iz bliže i dalje okoline uporišta. Sa ovim su počeli da razjedinjuju ranije nama naklonjeno stanovništvo.

Time što su seljaci imali rođake kod domobranaca bili su prinuđeni da im daju i obaveštajne podatke. U svakom selu se sigurno nalazi obaveštajac koji neprekidno kontroliše pokrete vojske i terenskih radnika.

Na ovom terenu dejstvovao je odnosno dejstvuje Gorenjski odred, sada Kokrški, koji se svojim nepravilnim postupcima i neuspelim akcijama nije znao da pridobije naklonost stanovništva.

Ovde nastupaju belogardisti, »rastrganci«,[47] četnici i »crna ruka« u manjim grupama jačine 6 do 10 ljudi [i] u većim grupama od 20 do 30 ljudi, kojima je teren vanredno dobro poznat. Zbog izdajstava stalno su tačno obavešteni gde se nalaze jedinice ili terenski radnici te ih brzim prodorima kroz prikriven teren u manjim grupama napadaju. Neprijatelj se kreće danju i noću, a najradije uveče, iz svojih uporišta i postavlja zasede na svim mogućim putevima. Takve grupe služe se svim mogućim trikovima kao na primer: Noću dolaze u selo i kucaju na prozore seljaka govoreći: »partizani, bežite, dolaze Nemci«. Ovim žele da postignu da izađu partizani koji bi se ev. nalazili u kući i da im na taj način padnu u ruke. Posle brzog napada koji traje samo nekoliko minuta takve neprijateljeve grupe odmah se povlače.

Naša civilna i vojna obaveštajna služba ovde skoro ne postoji. Svaki pokret jedinica ili terenskih radnika tačno je kontrolisan od belogardista.

Naša taktika: Obaveštajne kao i druge patrole koje upućujemo tačno nas izveštavaju o neprijateljevim pokretima. Na taj način prilično nam ie omogućeno da redovno kontrolišemo neprijateljeve pokrete. Postavljamo zasede gde god se očekuje neprijatelj. Prilikom napada na utvrđena uporišta svi prilazi se obezbeđuju, a drumovi miniraju i izrađuju zaseke. Posle završenog napada jedinice se u brzim i po mogućnosti konspirativnim marševima povlače na dominirajuće položaje ili se pak uzme potpuno drugi pravac povlačenja od onog koji bi očekivao neprijatelj.

f) Razno: Da bi se akcija koju je brigada izvršila noću 4/5. o.m. završila uspešno trebalo je da je u njoj bila angažovana još jedna brigada. Dok bi se jedna brigada nalazila u zasedama, druga brigada vršila bi napade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V. d. politkomesara:
Fr. Kumer"

V. d. komandanta, kapetan:
Mirko Jerman

[47] Pripadnici kvislinških grupa koje je organizovao Gestapo sa ciljem da prikupljaju podatke o pristalicama NOB, nad kojima su vršili nasilja, pljačkali i palili njihove kuće. Krstarili su po terenu u pocepanoj odeći izdajući se za partizane, pa ih je narod nazivao »raztrgancima« (odrpancima).

[48] Franc Kumer Harkov

IZVEŠTAJ ŠTABA KAMNIŠKO-ZASAVSKOG NOP ODREDA OD 8. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA KRAJEM SEPTEMBRA I POČETKOM OKTOBRA[1]

STAB
KAMNIŠKO-ZASAVSKOG ODREDA
IV OPER. ZONE NOV I POS
Br. 66
8. oktobra 1944.
Položaj.

22'9 —7/X44.

15-dnevni operativni izveštaj od 22. 9. do 7. 10. 1944.

IV OPERATIVNOJ ZONI NOV I POS
Operativni odsek.

Na osnovu vašeg naređenja br. 430 od 1. sep. 44. dostavljamo sledeći 15-dnevni operativni izveštaj:

1) SITUACIJA:

Od poslednjeg izveštaja pa do danas ovaj bi se period mogao okarakterisati kao zatišje. Ovo vreme smo iskoristili da sa nekoliko ekonomskih akcija poboljšamo kod vojske stanje obuće i odeće. Na vojničkom polju po četama je intenzivnije održavana vojna i politička nastava kako bi se pojačanim jedinicama dala unutarnja čvrstina koja je potrebna na prelazu iz partizanskih odreda u redovnu vojsku. Ne samo vojska već i civilno stanovništvo pojačalo je akciju u duhu naređenja viših štabova, odn. pretpostavljene komande. U to vreme organizovali smo 3 mitinga, i to u Cemšeniku kod Zagorja,[2] Motniku i Tuhinju. Ovo je bilo potrebno jer civilno stanovništvo ovih krajeva do sada nije imalo dosta dodira sa našom vojskom i našim pokretom.

Pošto je zbog napada naših jedinica postojala opasnost za neprijatelja da mu bude presečena jedna od glavnih arterija koja povezuje njegove vojne centre, rasporedio je duž pruge osiguranja koja bi trebalo da mu omoguće što bržu opravku

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337/1. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su mastilom u Operativnom odseku Štaba 4. operativne zone Slovenije, označavaju vreme na koje se odnosi izveštaj.

* Sada: Zagorje ob Savi.

pruge a u isto vreme bi mu služila za ofanzivne operacije protiv jedinica NOV koje bi pokušavale da ga u tome ometu. Za pojačanje osiguranja neprijatelj zbog opšteg pomanjkanja snaga nije mogao koncentrisati nove snage već je upotrebio vojsku koju je imao na drugim odsecima ovog sektora ili pak na drugim sektorima. U vezi sa tim pojavile su se neke vesti o divizijama koje će za kratko vreme stići na naš sektor. Ove vesti su za sada neosnovane jer su neprijatelju divizije veoma potrebne na savezničkim ratištima te bi došle u obzir tek onda kada bi se front počeo približavati Sloveniji — sa jugoistoka, juga ili jugozapada. Postoji mogućnost da neprijatelj ovamo prebaci neku diviziju razbijenu na frontu da se ovde popuni, odn. reorganizuje.

2) PLAN ŠTABA

— Samoinicijativno.

Premestio je svoje snage na područje revira[3] da time spreči ispade iz Trbovlja, gde su se nalazili Španjolci.[4] Osim toga i da pruži pomoć minerskoj četi pri rušenju pruge Zagorje — Zidani Most. U isto vreme treba ometati i neprijatelja u pljački stoke i žita u Savinjskoj dolini. Snabdeti u isto vreme vojsku odećom i obućom, i to akcijama u Trbovlju i Zagorju. Nakon završenih akcija na železničku prugu premestiti se prema Kamniku. Po naređenju pretpostavljene komande akcija nije bilo sem prevoženja materijala.

3) OPERACIJE JEDINICA

22. 9. Dana 21. 9. 44. Stab KZO[5] u 18 časova premestio se iz Klanca[6] na novi položaj kod Cemšenika. Pokret je završen u 21.30 časova. Jedna četa 1. bataljona nalazila se u pratnji novih boraca za Dolenjsku, a druga je bila u zasedi iznad Vovša,[7] ispod Sv. Gore. U 15 časova 2. i 3. četa krenule su sa položaja Klane u Podšentjur i smestile se u selu Prhovcu. Prva četa ostala je na starom položaju na Klancu radi primanja novih boraca i daljeg transportovanja na određena mesta.

[3] Odnosi se na predeo ugljenokopa Hrastnik, Trbovlje i Zagorje ob Savi.

[4] Redakcija nije mogla utvrditi koja je to neprijateljska jedinica bila.

[5] Kamniško-zasavski NOP odred

• Zaselak, 7 km severno od Litije. Na karti 1:100.000 pogrešno piše: Klani.

[7] Naselje. 8 km zapadno od Zagorja ob Savi. Na karti 1:100.000 nije označeno.

U 18 časova 2. bataljon je izvršio pokret na novi položaj u selo Jesenovo iznad Zagorja. Mobilizacijska četa je u 9.30 časova zaplenila cigarete i duvan u Zagorju za potrebe vojske. Zaplenjeno je 388.700 cigareta, 3.700 cigara, 1.330 paklića duvana, 1320 omota cigaretnog papira i par jahaćih konja. — Specijalna četa stigla je u Ljubno[8] s materijalom i predala ga. Obaveštajna služba javlja naknadno da je 19. o.m. neprijatelj u Litiji koncentrisao 900 policajaca i be-ga[9] koje je prikupio iz Krašnje, Kamnika, Domžala i St. Vida[10] da bi odbio udar naših jedinica koji su pripremale za napad na Poganek. Pošto je naš napad bio odložen i naše jedinice ostale u okolini Litije, neprijatelj je za to vreme dovukao nova pojačanja.

Stab KZO se nalazi na starom položaju a i l. bataljon je ostao na starim položajima. Iz drugog bataljona su upućene patrole u izviđanje. O neprijatelju nisu ništa određeno saznale. Španjolci odlaze iz Trbovlja u okolna sela u grupama od 10 — 20 ljudi. Prema raznim obaveštenjima Nemci imaju cilj da uskoro rekviriraju žito. Španjolci stanuju u dve drvene barake kojima se može podići do na 100 m bez ikakve opasnosti. — Po četama je održavana vojna i politička nastava.

Patrola specijalne čete u 4 časa ujutro ponovo je krenula na Veliku planinu po materijal.

Obaveštajna služba javlja da je neprijatelj toga dana koncentrisao u Litiji oko 1.200 ljudi zbog toga što je u međuvremenu (20. o.m.) bio uništen Poganek,[11] kako bi osigurao Litiju od napada koji je neprijatelj očekivao. Pošto su se u međuvremenu naše jedinice povukle, a to je neprijatelj osetio, 24. o.m. preduzeo je ispad u pravcu Vača u jačini od 600 ljudi, 16 kamiona, 6 tenkova.[12] Ove noći zanoćio je na Vačama i kod civila pokrao sve što je bilo od vrednosti. Zasedu je imao na Mačkovecu i Klancu.

Stab KZO se nalazio na starom položaju Čemšenik. U 15 časova održan je miting za civilno stanovništvo. U selu je to bio prvi miting pa je ljudstvo bilo veoma zadovoljno i s naročitim odobravanjem pratilo je izlaganje političkog komesara odreda druga Karo Stanislava.

U 17 časova 1. bataljon je primio naređenje Štaba KZO da krene u Trbovlje na ekonomsku akciju za nabavku

[8] Odnosi se na Ljubno ob Savinji.

[9] Nisu to bili belogardisti, već pripadnici Gorenjskog domobranstva.

[10] Sada: Šentvid pri Lukovici.

[11] Potpunije o napadu na uporište Poganek vidi dok. br. 65 i 85.

[12] Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana.

obućarskog materijala. Kao pojačanje bataljonu je pridodata 3. četa 2. bataljona. U 24 časa ojačani bataljon je stigao na mesto i postavio 5 zaseda radi obezbeđenja od ispada neprijatelja. U toku akcije neprijatelj je sa tri strane izvršio napad ali je odbijen pa se povukao u uporište. Nakon završene akcije u 1.30 časova ljudstvo se povuklo u Čemšenik. Sopstvenih gubitaka u ljudstvu i materijalu kao i ranjenika nije bilo. Zaplenjeno je 12,75 kg kravlje kože, 2,50 kg unutarnje kože, 2 komada filca, 187 kg saračke kože, 15,50 kg crnog boksa, 9,50 kg braon boksa, 2,50 kg kromove kože, 6 kg crnog semiša, 6 kg ovčje kože za postavu, 2 m platna za postavu, 4 kg drvenih eksera i 5 kg kedera.

Drugi bataljon nije o neprijatelju saznao ništa novo, a nalazio se na starom položaju i pripremao se za miting. Patrola specijalne čete stigla, je u Ljubno, predala materijal i primila naređenje da se vrati na svoj sektor.

25. 9. Stab KZO se nalazi na starom položaju. Od Oper, štaba 6. i 11. brigade dobio je naređenje da radio-stanicu preda Operativnom štabu na dalje korišćenje. Izveštaji se istovremeno dostavljaju i ovom Štabu. U 18 časova izvršen je pokret na položaje Križe[13] a završen je u 19.30 časova. Stab KZO je toga dana primio naređenje br. 522 o formiranju inžinjerijsko-tehničkih jedinica.[14]

Prvi bataljon se pre podne odmarao a posle podne čistio oružje i izvršio pokret u Križe.

Od obaveštajne službe 2. bataljon je saznao da se u Zagorju nalazi 21 žandarm, 28 pripadnika fabričke zaštite, u Sokolskom domu 70 vojnika, na železničkoj stanici 250 pionira a u Toplicama[15] kod Zagorja 120 vojnika. Na Gorici iznad Zagorja postavljaju žičanu prepreku koja će biti povezana strujom. Održana je vojna i politička nastava. Toga dana je šef OC[16] drug Hinko[17] uz pratnju dva obaveštajca samoinicijativno izvršio akciju u prodavnici Paš u centru Trbovlja. Po dolasku u prodavnicu zaplenio je pisaću mašinu. Pri polasku došlo je do sukoba u kome je ubio 3 a ranio 4 neprijateljska vojnika, od kojih su dvojica bili niži oficiri, jedan je poginuo a drugi je ranjen. Drug Hinko se sa pratnjom vratio bez gubitaka. Specijalna četa se toga dana odmarala u Motniku. Specijalna četa

[13] Zaselak, 6 km severno od Zagorja ob Savi.

[14] Odnosi se na naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 5. septembra 1944 (vidi dok. br. 14).

[15] Deo varošice Zagorje ob Savi.

" Obaveštajnog centra

[17] Hinko Volkar

javlja da je neprijatelj nastavio svoj pljačkaški pohod iz Vača u Moravče. Kolona se kretala samo glavnim drumom, ali sa jakim pobočnicama. Pri tome su prikupljali stoku, namirnice, odeču i druge stvari po kućama koje se nalaze uz drum. Glavni cilj tog ispada bio je da se pokupi što više ovogodišnjeg roda a u isto vreme da se oteža ishrana naših jedinica ubuduće.

26. 9. Štab KZO se premestio na novi položaj Reber iznad Trbovlja. Prvi bataljon imao je čišćenje oružja koje je pregledao komandant odreda. Održana je vojna i politička nastava a u 17 časova se premestio na novi položaj do Sv. Miklavža. Od obaveštajne službe 2. bataljon je saznao da su u Zagorje stigla 2 vagona Španjolaca koji imaju cilj da postave nove zasede iznad Zagorja. Održana je vojna i politička nastava. Osim toga bataljon je izvršio i pokret na novi položaj u selo Mariju Reku.

27. 9. Štab KZO izvršio je u 17 časova pokret na Sv. Lenart.[18] Pokret je završen u 20 časova.

U 1. bataljonu je pre podne održana vojna nastava po četama a posle podne je jedna četa po naređenju Štaba KZO otišla na položaj Loke,[19] gde se nalazio neprijatelj. Stigla je prekasno. Pred veče je 2. četa sa minerskim vodom otišla prema Hrastniku. U 17 časova bataljon je izvršio pokret sa Sv. Miklavža na Sv. Lenart, a 2. bataljon je upućivao patrole u ->ravcu Sv. Pavela [pri Preboldu][20] i Sv. Planine. U toku dana nije saznao ništa novo o neprijatelju. Održana je vojna i politička nastava a uveče se bataljon premestio na novi položaj kod Sv. Lenarta. Sef OC drug Hinko je prilikom izvršavanja specijalnog zadatka Štaba KZO uhvatio jednog španskog vojnika. Plen: 1 puška »mauzer«, tip 1944, nož za pušku, fišeklije i opasač sa 100 metaka i 1 jajasta ručna bomba.

28. 9. Štab KZO je ostao na starim položajima. U 1. bataljonu je održana vojna i politička nastava, i to o maršu, disciplini i samoinicijativi. Po naređenju Štaba KZO 3. četa sa minerskim odeljenjem krenula je uveče prema Hrastniku. Drugi bataljon je preko obaveštajne službe primio obaveštenje da je u 9 časova u Sv. Jurij ob Taboru[21] stiglo 150 Nemaca sa automobilima i 1 tenkom s ciljem da pokupe žito i stoku. Iz Trbovlja su istoga dana u 8 časova krenuli Španjolci u jačini od 120 ljudi u nepoznatom prav-

[18] Sada: Vrhe.
[19] Sada: Loke pri Zagorju.
[20] Sada: Prebold.
[21] Sada: Tabor.

cu. Ni kasnije jedinice nisu mogle saznati gde su otišli. Prvi vod prve čete je po naređenju komandanta bataljona krenuo u selo Knežji Dol,[22] gde je čekao patrolu Španjolaca. Drugi vod pak dobio je zadatak da sačeka patrolu Španjolaca u selu Gabrskom. Pošto na Španjolce nisu naišli, vod je zaplenio motocikl kojim se jedan seljak vozio na službu u Trbovlje. Vod se vratio u 17 časova.

U 12.20 časova 2. vod 2. čete primio je naređenje da krene u pomoć 3. četi. Vod 2. čete imao je zadatak da napadne neprijatelja sa levog boka. Nakon tri juriša oterali su neprijatelja iz tri sela, i to: Glažute,[23] Sv. Miklavža[24] i Sv. Jurija ob Taboru. Najoštrija borba je vođena u 16.30 časova. Borba je trajala 4 časa (od 15 — 19). Cilj naših jedinica bio je da se neprijatelj otera te da se spreči u prikupljanju stoke. Nakon završene akcije seljaci su žito sklonili. Akcija je izvršena u Sv. Juriju. Akcija je u potpunosti uspela. Neprijatelj je imao sledeče gubitke: 37 mrtvih, 18 ranjenih, a drugog plena nije bilo jer je Nemcima pristigla automobilima pomoć u jačini od 80 ljudi. Sopstvenih gubitaka nije bilo. U 11 časova 3. četa dobila je naređenje da postavi zasedu iznad sela Glažute. Čim je četa u 14.45 časova stigla na položaj, iz zasede je udarila u selo u kome su se Nemci već nalazili. Istovremeno su napali i njihovu zasedu koja se nalazila kod štaglja, desno od sela, nakon čega je [neprijatelj] iz sela i iz zasede otvorio snažnu mitraljesku vatru i vatru iz teškog minobacača. Ova zaseda vodila je borbu 1.15 časova a zatim se četa premestila na nove položaje i uz pomoć 2. voda 2. čete dejstvovala zajedno protiv neprijatelja sve do završetka borbe.

Toga dana održana je i vojna nastava, predavanje i borbena obuka o zaposedanju položaja.

. 9. Štab KZO se u 19 časova premestio na novi položaj kod Čemšenika. Pokret je završen u 21.30 časova. U toku dana rešavana je pošta. Pre podne po četama 1. bataljona održavana je vojna nastava, i to o pokretu, a posle podne je održana politička nastava dok je u 17 časova izvršen pokret iz Vrha u selo Jesenovo. Treća četa, koja je otišla na prugu Hrastnik — Zidani Most[25] radi obezbeđenja minerskog odeljenja, po izvršenom zadatku u 22.30 časova vratila se u sastav bataljona i istovremeno dopratila 408

" Trebalo bi da piše: Knezdol.

" Na karti 1:100.000 nije pronađeno.

[54] Sada: Miklavž pri Taboru.

[25] Miniranje je izvršeno kod Savne Peči (vidi dok. br. 145).

novih boraca.[26] Drugi bataljon je u 5 časova ujutro iz svih četa uputio patrole u izviđanje. Toga dana održao je vojnu nastavu, politička predavanja i čišćenje oružja. U 17 časova izvršio je pokret sa starih položaja Sv. Lenarta na nove položaje Čemšenik.

30. 9. Stab KZO na starom položaju Čemšenik. Obaveštajna služba izveštava da neprijatelj vrši koncentraciju svojih snaga duž pruge Zagorje — Sava u jačini od 500 ljudi s namerom da obezbedi opravku pruge na tom sektoru. Drži zasede i vrši patroliranje. Prvi bataljon je pre podne imao vojnu nastavu a posle podne političku. Drug Oto[27] je samoinicijativno zamolio komandanta da mu dozvoli da sa 12 ljudi iz 2. čete sa 2 puškomitraljeza izvrši akciju u Gabrskom, što mu je i dozvoljeno. U 2 časa je drug Oto izvestio da je u 12.30 časova izvršio akciju na vermane koji su hteli da iz Gabrskog isele jednu ženu. Odmah po dolasku na položaj napao je sa svojim borcima 40 vermana[28] te je borba trajala 2 časa a zatim je neprijatelj dobio pojačanje u ljudstvu i artiljeriji pa su se naši morali povući sa položaja. Prema informacijama neprijatelj je imao velike gubitke jer su na dvoja kola za spasavanje odvezli povređene. Tačan broj nije se mogao utvrditi. Prema informacijama ranjen je i šturmfirer[29] — ime nepoznato. Sopstvenih gubitaka nije bilo. Upućene patrole 2. bataljona vratile su se bez novosti. Održana je vojna i politička nastava.

1. 10. Stab KZO nalazi se na starom položaju na Cemšeniku. Obaveštajna služba izveštava da je iz Zagorja 60 vojnika otišlo u nepoznatom pravcu. U 1. bataljonu održana je vojna i politička nastava i čitana je literatura. I u 2. bataljonu održani su vojna nastava i politička predavanja. U 13 časova krenuo je 1. vod 2. čete u Sv. Jur,[3]" gde je postavio zasedu u pravcu Zagorja. Vod se u 20 časova vratio bez ikakvih novosti.

2. 10. Stab KZO se u 18 časova premestio na nove položaje Mala Ravan. Pokret je završen u 20.30 časova.

Po bataljonima su pre podne održani vojna nastava i politička predavanja a posle podne izvršen je pokret, i-to: 1. bataljon u Veliku Ravan, drugi pak u Malu Ravan kod Motnika.

" Ove novodošle borce primio je od Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 102).

[17] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.

[28] To je bio jedan vod alarmne čete »Trbovlje« (vidi dok. br. 146).

[29] Cin u jedinicama Vermanšafta (Wehrmannschaft).

[30] Na karti nije pronađen.

3. 10. Štab KZO kao i oba bataljona izvršili su pokret u Motnik u vremenu od 17 do 18 časova.

Obaveštajna služba je izvestila o pojačanoj aktivnosti be-ga na području Zasavje — Kamnik. Neprijatelj još uvek nastavlja opravku pruge i u tom cilju na ćelom sektoru duž pruge drži vojsku. Inače na tom sektoru vlada zatišje. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava i vršeno je čišćenje oružja. Drugi bataljon uputio je patrolu u Vransko. Patrola je izvestila da se u ovom uporištu nalazi posada od oko 300 ljudi.

Toga dana smo od Štaba IV operativne zone primili naređenje o formiranju inžinjerijsko-tehničkih jedinica i o njihovom radu; naređenje br. 595 od 29. 9. 44. o nastavi u inžinjerijsko-tehničkim jedinicama; naređenje br. 599 od 28. 9. 44. sa uputstvima o reorganizaciji operativnih, saobraćajno-tehničkih odeljenja, odeljenja veze i šifrantskih odeljenja i odseka u štabovima NOV i POS kao i naređenje br. 597 i 598.[31]

4. 10. Štab KZO se premestio na novi položaj u Cirkuše v Tuhinju. Pokret je završen u 1.30 časova. U prvom bataljonu pre podne je izvođen egzercir i politička nastava o Koruškoj, a posle podne vršene su pripreme za miting, dok je u 22.30 časova izvršen pokret iz Motnika u Crni Vrh.[32] O neprijatelju 2. bataljon nije doznao ništa novo. Pre podne vojna nastava i egzercir. Prema Vranskom je i danas postavljena zaseda. U pravcu Moravča u 15 časova krenuo je 1. vod 3. čete sa zamenikom komandira po službenim zadacima. Bataljon je učestvovao na mitingu koji je održavan u 19 časova u Motniku. Odmah nakon mitinga bataljon se premestio u Cirkuše, gde je stigao u 1.30 časova. Za sledeči dan nije primio nikakva naređenja.

Miting u Motniku veoma je uspeo. U dupke punoj sali ljudi su pažljivo pratili govor druga političkog komesara i recitacije, a nakon mitinga moglo se čuti da je to bio najbolji miting koji je neka jedinica održala u Motniku.

5. 10. Štab KZO se u 18 časova premestio na novi položaj u selo Golice kod [Zg.] Tuhinja. Pokret je završen u 18.30 časova.

[31] Naređenja br. 597 i 598 redakcija nije pronašla. Ostala naređenja koja se pominju u ovom pasusu jesu prepisi naređenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije koja je Štab 4. operativne zone Slovenije pod svojim brojem dostavio potčinjenim jedinicama. Zbog obimnosti knjige redakcija ih ne objavljuje a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11 I.

[35] Sada: Crni Vrh v Tuhinju.

Obaveštajna služba je izvestila da su primećene jake koncentracije neprijatelja na sektoru Litija — Zidani Most. Kako su u tim koncentracijama angažovani i novi planinski lovci nepoznate divizije, postoji mogućnost da je na naš sektor stigla nova divizija, o čemu su se već proširile glasine.[33] Pruga koja se još uvek opravlja između Save i Zagorja te kod Jevnice biće ubrzo, i to za 2 — 3 dana, opravljena a inače se ne mogu primetiti druge promene. Ofanzivne akcije protiv naših jedinica neprijatelj nije preduzimao već se isti povukao u defanzivu. U prvom bataljonu pre podne je održan sastanak rukovodilaca a posle podne bataljonski egzercir i politička nastava po četama. Bataljon je ostao na starom položaju na Crnom Vrhu. Patrola 2. bataljona upućena prema Smartnu v Tuhinju izvestila je da je u Šmartno stiglo 300 — 400 neprijateljevih vojnika koji su pak samo pratili transport hrane a zatim se odmah vratili u Kamnik. Održana je politička nastava za ceo bataljon te čišćenje i pregled oružja. U 18 časova bataljon je izvršio pokret na nove položaje u selo Golice, gde je stigao u 18.30 časova.

6. 10. Stab KZO je ostao na starim položajima. Obaveštajna služba je izvestila da uskoro stiže u Celje iz Trsta Marineštab.[34] Iz drugog izvora smo saznali da će stići u manastir na brdu Sv. Jožefa. U vezi sa tim već se seli financamt[35] koji se do sada nalazio u ovim prostorijama. Na sektoru Zasavje — Kamnik razvila je svoje delovanje be-ga i teroriše civilno stanovništvo koje im nije naklonjeno. Nadalje se primećuje da nemačka komanda nema poverenja u svoje jedinice koje sačinjavaju stranci. Zbog toga ih smenjuje pravim Nemcima, kao što je to bio slučaj u Krašnji. Primećuje se i snažno utvrđivanje na čitavom našem sektoru, koje je isključivo u vezi sa sve snažnijim napadima naših jedinica a nikako sa izgradnjom neke utvrđene linije. Navodno neprijatelj već prikuplja maloletnike da ih uputi na izgradnju utvrđene linije koja će se pružati duž Sutle prema mađarskoj granici.[36] Uglavnom na ćelom sektoru ne primećuju se nikakve promene. Neprijatelj kao obično kontroliše patrolama bližu okolinu uporišta a ne preduzima ispade.

[33] Redakcija nije mogla utvrditi koje su se jedinice skoncentrisale na toj prostoriji.

[34] Stab mornarice

Finansijski ured

[39] Potpunije o utvrđivanju vidi izveštaj Obaveštajnog odeljenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 52/1.

Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Uveče je priređen miting sa približno istim programom kao u Tuhinju. Civilno stanovništvo ga je takođe sa jednakim razumevanjem i odobravanjem primilo.

7. 10. Štab KZO se premestio na novi položaj u selo Češnjice kod Rakitovca. U 1. bataljonu je pre podne održana vojna nastava o borbenoj obuci i praktične vežbe. Isto tako je po četama održana politička nastava. Posle podne čistilo se oružje a u 16.30 časova bataljon je izvršio pokret iz sela Crni Vrh u selo Lipa kod Cešnjica. Bojna patrola koja je krenula na sektor Crni Vrh — Špitalič nije primetila neprijatelja. I 2. bataljon toga dana nije ništa novo saznao o neprijatelju. Vojna i politička nastava održana je po četama, a u 17 časova bataljon je krenuo na nove položaje u selo Češnjice, gde je stigao u 19 časova. Istovremeno sa bataljonom otišla je 1. četa i jedan vod 2. čete na rekviziciju sa koje se još nisu vratili.

Obaveštajna služba javlja da se situacija na našem sektoru nije bitno izmenila. Be-ga na sektoru Zasavje — Kamnik nastavlja s terorom. Neprijatelj za sada još nigde ne izvodi koncentracije a ni pokrete u pravcu Cerklja,[37] koje su naše jedinice uništile.[38] Iz Zidanog Mosta će navodno iseliti porodice svih onih koji su pobegli iz Vermanšafta ili kakve druge nemačke formacije. Isto važi i za okolinu Zidanog Mosta. Neki be-ga je izjavio da će se uskoro održati hajka na Moravškom te da će iz Litije na Vače ići 300 ljudi, iz Dolskog preko Hriba[39] 350 ljudi i iz Št. Vida 400 ljudi. Tačnost ovih podataka se proverava. Iz Domžala je 15 Nemaca otišlo za Beograd. U Kranju su 5. o.m. sahranili 8 be-ga i na groblje položili venae s natpisom: »U znak oproštaja sa slovenačkim domobrancem«.

Uspesi naših jedinica

Gubici neprijatelja:

— U ljudstvu: mrtvih 40, ranjenih najmanje 25, zarobljen 1 španjolski vojnik.

— U materijalu: 388.700 cigareta, 3.700 cigara, 1.330 pakla duvana, 1.320 paklica cigaretnog papira, 1 par jahaćih konja, 12.75 kg kravlje kože, 2.50 kg unutarnje kože, 2 komada filca, saračke kože 178 kg, crnog semiša 6 kg, ovčje postave 6 kg, platna za postavu 2 m, drvenih obućarskih eksera 4 kg, kedera 5 kg, 1 pisaća mašina, 1 puška »mauzer«, mod. 1944, nož

[57] Sada: Cerklje na Gorenjskem.

[58] O napadu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« na uporište Cerklje na Gorenjskem vidi dok. br. 96

" Zaselak, 7 km jugoistočno od Domžala.

za pušku, fišeklije i opasač sa 100 metaka i jedna jajasta ručna bomba, 1 motocikl.

— Uništeno: 45 m potpornog zida na železničkoj pruzi između stanica Hrastnik i Zidani Most.

— Prevezeno materijala: Specijalna četa je stalno prenosila materijal sa Velike planine u Ljubno, u Savinjskoj dolini.

— Mobilisano u vremenu od 21. 9. do 7. 10. 44. zaključno. Pregled je priložen.

4) KRITIČKI OSVRT NA NAŠE OPERACIJE

Akcije su bile izvršene sa uspehom. Sto nije u potpunosti sprečen saobraćaj na železničkoj pruzi Zagorje — Zidani Most može se u prvom redu pripisati pomanjkanju eksploziva. Akcije radi nabavke odeće i obuće u centru Trbovlja i Zagorja bile su dobro i planski pripremljene tako da intervencija neprijatelja nije bila moguća. Akcija u Sv. Juriju ob Taboru bolje bi uspela, ali zbog pomanjkanja informacija i nepoznavanja terena panika u neprijateljskim redovima nije bila iskorišćena u potpunosti.

b) Naša i neprijateljeva taktika

Naša taktika sastoji se u brzom i iznenadnom napadu na koncentracije neprijatelja, rušenje neprijateljevih komunikacijskih veza kako bi se onemogućila veza između njegovih uporišta i pružanje međusobne pomoći. Neprijateljeva taktika sastoji se u odbrani i čuvanju komunikacijskih veza. Neprijatelj ne nadire dublje na našu teritoriju.

5) RAZNO

Primili smo naređenje IV operativne zone br. 1179 od 26. 9. 44.[40] kojim nam se naređuje da stalno rušimo železničku prugu Zagorje — Zidani Most na taj način što ćemo svake noći upućivati minerske vodove na taj sektor te da ne rušimo samo železničku prugu već i potporne zidove i stene iznad pruge. Važno je razrušiti i rezervoar za vodu između Zidanog Mosta i Hrastnika kao i vodovodne cevi. Ako se železnička pruga Zidani Most — Ljubljana bude temeljito rušila, verovatno će Nemci popustiti i neće držati uz nju uporišta, što potvrđuje i činjenica da ovu prugu do sada nisu ozbiljnije opravljali. Zatim treba rušiti drumove Litija — Vače — Zagorje, Domžale — Ljubljana, Dolsko — Zidani Most i Domžale — Krašnja — Blagovica, ukoliko na tom sektoru ne bi dejstvovale jedinice VI i XI brigade. Inače je težište naših akcija na sektoru Moravče — Kamnik —

[40] Vidi dok. br. 64.

Ljubljana. Bataljoni moraju biti lako pokretni i ne smeju se duže vreme zadržavati na jednom mestu.

Dosadanji operativni oficir drug Jezernik Janko je naredbom Štaba IV operativne zone br. 366 od 2. 10. 44. određen na viši intendantski tečaj. Na njegovo mesto je naredbom IV operativne zone br. 1217 postavljen drug Hočevar Frido Danilo.

Prilozi: Brojno stanje ljudstva, oružja, municije, vozila, stoke i pribora kao i brojno stanje mobilisanih.[41]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Karo Stanislav

Operativni oficir:
Hočevar F. Danilo

BR. 98

IZVEŠTAJ ŠTABA KOKRŠKOG NOP ODREDA OD 8. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O ORGANIZACIONOM STANJU I OPERATIVNIM PODRUČJIMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

ŠTAB
KOKRŠKOG ODREDA
Na položaju, 8. 10. 1944.
Broj: 477

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

Operativni odsek

U vezi s vašim dopisom br. Op. 1/3 od 4. 10. 1944. dostavljamo sledeči izveštaj o formaciji naših jedinica i o operativnim područjima pojedinih jedinica.

Dana 5. 10. 44. od minerske čete K.O.[2] i 2. čete I bataljona formirali smo III bataljon K.O. Formacijski sastav odreda je sledeči:

I bataljon
Štab bataljona
1. četa
2. četa

[41] Redakcija ove priloge nije pronašla.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 338/III. Broj delovodnika dopisan je olovkom.

[!] Kokrški NOP odred

Prateći vod (2 mitraljeza, protivtenkovska puška, laki minobacač)
Minersko odeljenje.

II bataljon

Stab bataljona
1. četa
2. četa
Prateći vod (2 mitraljeza, protivtenkovska puška).
Minersko odeljenje.

III bataljon

Štab bataljona
1. četa
2. četa
Prateći vod (2 mitraljeza, protivtenkovska puška)
Minersko odeljenje.

Bataljoni imaju sledeća operativna područja:

I bataljon: Jesenice — Sava Dolinka — Sava do utoka Tržiške Bistrice — Tržiška Bistrica — Lubelj — bivša državna granica — Jeseniški rovt — Jesenice.

III bataljon: Sava od utoka Tržiške Bistrice do Trboja — Voklo — Šenčur — Srednja Vas[3] — Luže — Olševek — Predvor — dolina Kokre — bivša državna granica — Lubelj — Sv. Ana[4] — Tržič — Tržiška Bistrica do utoka u Savu.

II bataljon: Trboje — Sava do Crnuča — železnička pruga Črnuče — Domžale — Kamniška Bistrica, Kamniška Bistrica — bivša državna granica — dolina Kokre — Predvor — Olševek — Šenčur — Voklo — Trboje.

Minerska odeljenja bataljona za svoje akcije primaju uputstva od štabova bataljona za duži period (2—6 dana), a za ovo vreme dejstvuju samostalno. Sastav i operativno područje ovih odeljenja je sledeće:

Minersko odeljenje I bataljona jačine 12 ljudi ima pre svega zadatak da ruši komunikacije na sektoru Jesenice — Žirovnica kao i dalekovode, industriju i druge važne vojne objekte.

Minersko odeljenje III bataljona jačine 8 ljudi ima pre svega zadatak da ruši komunikacije na sektora Žirovnica — Radovljica — Ljubno. Sem toga treba da ruši električne dalekovode i ostale važne vojne objekte na tom sektoru. Takode treba da ruši železničku prugu Tržič — Kranj i drum Tržič — Ljubelj.

Minersko odeljenje II bataljona jačine 8 ljudi ima zadatak da ruši drum Jezersko — Kranj, železničku prugu Črnuče — Kam-

[3] Sada: Srednja Vas—Goriče.
[4] Sada: Podljubelj.

nik, električni dalekovod Črnuče — Kranj te komunikacije i druge važne vojne objekte na sektoru II bataljona.
Pregrupisavanje minerskih jedinica u našem odredu bilo je izvršeno na konferenciji kojoj su prisustvovali Štab grupa[5] i štabovi odreda a u vezi sa trenutnim vojno-političkim položajem. Minerska odeljenja sačinjavaju drugovi koji su do sada pokazali uspeh i sposobnost u minerskoj službi i svi su specijalizovani mineri. Minerska četa K.O. bila je rasformirana zato što više nije odgovarala današnjim potrebama jer je minersku službu vršilo samo nekoliko drugova te čete, a četa sama uopšte više nije imala karakter minerske jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. politkomesara: Janez Bohinc

Zam. komandanta — poručnik: Rebolj Jože

M. P.

BR. 99

IZVEŠTAJ ŠTABA LACKOVOG NOP ODREDA OD 8. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBAMA I AKCIJAMA NA PODRUČJU KOZJAKA[1]

STAB LACKOVOG ODREDA
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I POS
Broj: 19
Položaj, 8. X 1944.

L O 22/9_____7/10

Petnaestodnevni izveštaj za vreme od 21. IX — 7. X 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE
Operativni odsek

Dostavljamo petnaestodnevni izveštaj na osnovu uputstava Štaba IV operativne zone, Operativni odsek, broj 430 od 1. IX 1944. a za vreme od 21. IX — 7. X 1944.

[5] Odnosi se na Stab Grupe gorenjskih NOP odreda (vidi dok. br. 39, objašnjenje 4).

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 337/IV. Broj delovodnika dopisan je mastilom. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije, a označavaju inicijale za Lackov odred i vreme na koje se odnosi izveštaj.

Dana 22. IX 1944. **Lackov odred je prešao reku Dravu i stigao na Kozjak, gde se sastao sa III bataljonom bivšeg Pohorskog odreda, koji je od tog vremena preimenovan u III bataljon Lackovog odreda. Reku Dravu je prešao kod Petrovog vrha između potoka (utoka) Čermenice i potoka zapadno od Čermenice i krenuo severozapadno od kote 897, gde je stigao u pet časova i imao odmor do 10 časova, kada je nastavio put jugoistočno od kote 897, gde se ulogorio.**

Posle podne vršeno je čišćenje i pregled oružja po bataljonima. Toga dana neprijatelj nije primećen.

23. IX 1944. **Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Plan za vojnu akciju Stab odreda nije imao. Izvršena je ekonomska akcija kojom prilikom je dobijeno nešto hrane. Patrolu koju je još ranije uputid III bataljon Pohorskog odreda na područje Slov. gorica sa zadatkom da mobiliše, vratila se i sobom dovela 56 novih boraca koji su raspoređeni po bataljonima. Iz III bataljona dezertirao je 1 (borac). Vratio se nestali drug iz borbe na Remšniku koju je ranije vodio III bataljon Pohorskog odreda.**

24. IX 1944. **Odred se premestio u novi logor jugoistočno od Sv. Duha, kota 924. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Stab odreda nije imao plan za vojnu akciju. Od [ljudstva] bataljona bila je formirana jedna četa jačine 21 čoveka i upućena u Prekmurje. Sa četom je otišao i oper. oficir [Štaba] IV operativne zone kapetan Džems.[2] Odred je u Javnik[3] uputio jednu patrolu sa zadatkom da prihvati nove borce. U odred su stigla 3 nova borca. Neprijatelj nije primećen.**

25. IX 1944. **Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Stab odreda imao je plan da izvrši napad na uporište Zg. Kungotu i da ga uništi. U odred je došlo 19 novih boraca iz sektora V, VI i VII.[4] Posle podne bataljoni su imali odmor i vršili pripreme za voj. akciju. U 18 časova uveče odred je krenuo na izvršenje vojne**

[1] Ivo Majnik Džems

» Na karti 1:100.000 (izdanje Gl JA 1948): Javniče.

* U cilju konspiracije i lakšeg obeležavanja pojedinih područja Stab 4. operativne zone Slovenije podelio je svoje operativno područje na devet sektora. I sektor obuhvatao je područje od Domžala do Zidanog Mosta na levoj obali r. Save; II — područje između r. Savinje, r. Pake i bivše jugoslovensko-austrijske granice u Koruškoj; III — područje Koruške na desnoj obali r. Drave; IV — područje na levoj obali r. Drave u austrijskom delu Koruške; V — područje planine Pohorja, uključujući i područje Maribora; VI — područje Kozjaka; VII — područje Ptujskog polja i Slovenskih gorica; VIII — područje između železničkih pruga Celje — Šoštanj — Mislinja i Celje — Slovenske Konjice; IX — područje između železničke pruge Pragersko — Celje — Zidani Most, reke Save i Sutle. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/II.)

akcije u Zg. Kungoti. Akcija je izvršena po već unapred pripremljenom planu koji je priložen ovom izveštaju,[5] i to:

I bataljon dobio je zadatak od Štaba odreda: prva četa treba da postavi zasedu na pravcu prema Mariboru i da na tom drumu spreči svaki dolazak neprijatelja. Druga četa treba da postavi zasedu na drumu u pravcu Sv. Jurija[6] i spreči dolazak neprijatelja koji bi eventualno došao u pomoč posadi u uporištu Zg. Kungota. Treba da uhapsi narodnog izdajnika, poštara, u Gancerovoj kući i da izvrši rekviziciju u trafici kod Lojana. Obezbeđenja treba da budu na mestima u 22.30 časova.

Izvršenje akcije: Bataljon jačine 50 naoružanih ljudi u 18 časova krenuo je sa ostalim jedinicama odreda i u 22.15 časova stigao u neposrednu blizinu uporišta, gde se odvojio od ostalih jedinica odreda i postavio zasede na gore pomenutim drumovima. Obezbeđenje je bilo postavljeno u 22.30 časova i odmah je uhapšen nar. izdajnik, poštar. Također je izvršena rekvizicija u trafici kod Lojana. Posle uništenja uporišta bataljon je dobio naređenje od Štaba odreda da napusti položaje i krene na mesto koje je već ranije Stab odreda odredio za prikupljanje. Bataljon je ovaj zadatak odmah izvršio. Bataljon nije primetio neprijatelja i tako nije ispaljen nijedan metak. Na povratku u logor bataljon je bio u zaštitnici i vratio se u logor 26. IX 44. u 10 časova.

II bataljon: treba da postavi zasedu na drumu Zg. Kungota — Svečina i Zg. Kungota — St. Ilj.[7] Za vreme napada III bataljona na žandarmeriisku stanicu jedna četa treba da izvrši rekviziciju u Senekovičevoj radnji. Istovremeno treba da uhapsi narodnog izdajnika Rajka.

Izvršenje akcije: Prvi vod druge čete postavio je zasedu na drumu Zg. Kungota — Svečina, a drugi vod druge čete na drumu Zg. Kungota — St. Ilj. Druga četa je za vreme napada III bataljona na žandarmerijsku stanicu izvršila rekviziciju u Senekovičevoj radnji. Uglavnom je zaplenjena hrana. Istovremeno je jedna grupa prve čete uhapsila narodnog izdajnika Rajka. Po završenoj akciji bataljon je dobio naređenje da napusti selo i položaje te da se uputi na već ranije određeno mesto od strane Štaba odreda, gde se sastao sa Štabom odreda i I bataljonom. Bataljon nije primetio neprijatelja te tako nije došlo ni do kakvih borbi. Bataljon se vratio u logor sa Štabom odreda 26. IX 44. u 10 časova.

III bataljon: Sa jednom četom treba da izvrši napad na žandarmerijsku stanicu jačine 8 žandarma naoružanih sa 1 automa-

[5] Redakcija ovaj prilog nije pronašla.
[8] Sada: Jurski Vrh.
[7] Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.

tom, 7 pušaka, 6 pištolja i ručnim bombama. Sem toga u uporištu ili na patroliranju nalazi se nekoliko »landvahovaca«.[8] Uporište treba uništiti na sledeći način: 1 miner treba da se neprimetno približi glavnim vratima koja su sa unutrašnje strane kod brave ojačana gvoz[denomj šinom a dole [kod vrata] nalazi se sanduk sa peskom. Ova vrata treba da minira kod brave sa 2 kg eksploziva a dole sa 1 kg. Posle eksplozije u zgradu će upasti 8 bombaša, koje bataljon treba ranije da odredi, razoružati stražare a zatim ih staviti pod stražu. U slučaju da vrata sobe u kojoj se nalaze žandarmi budu zaključana, treba ih razbiti jednom zapaljivom bombom, a zatim upasti u sobu. Druga četa treba da izvrši blokadu zgrade ako bi neprijatelj slučajno otvorio vatru kroz prozore zgrade koji su preuređeni u puškarnice (zazidani) ili ako bi se negde pojavili »landvahovci«. Jedno odeljenje treba da zapali vinčariju[9] kod Sv. Urbana, [vlasništvo] gostioničara Lavrenčiča iz Zg. Kungote, u koju treba da se kroz nekoliko dana usele gestapovci. Jedno odeljenje treba da uništi [zgradu] »Heimatbunda« i [zgradu] opštine.

Izvršenje akcije: Bombaši sa minerom neprimetno su se privukli do zgrade i minirali [ulazna] vrata. Prilikom eksplozije ova vrata su otišla u paramparčad dok su izvaljena i ostala vrata po sobama. Bombaši su upali u sobe i razoružali žandarme a da nijedan od njih nije pokušao da puca (bili su veoma iznenađeni). Landvahovci nisu primećeni. Gostioničareva vinčarija nije bila zapaljena jer izveštaji koje je primio Stab odreda nisu bili tačni. Odeljenje koje je imalo zadatak da je zapali saznalo je od porodice koja tu stanuje da gestapovci tu neće doći i da će porodica i dalje ovde stanovati. Po završenoj akciji bataljon je dobio naređenje od Štaba odreda da napusti selo i krene na mesto koje je još ranije odredio Stab odreda. Pri povlačenju iz sela bataljon je zapalio zgradu opštine i žandarmerijsku stanicu sa poštom koja se nalazila u zgradi stanice. Do borbi nije došlo tako da nije bilo vlastitih gubitaka. Bataljon je zaplenio: 1 automat, 7 pušaka, 6 pištolja »štajer«, 8 uniformi, 5 pari čizama, 4 para cipela, 4 šaržera za automate, 1.431 metak za automat, 864 metaka za pušku, 22 ručne bombe i više drugog različitog materijala. U radnji je zaplenjeno prilično namirnica. Posle završene akcije bataljon se priključio ostalim jedinicama odreda i vratio se u logor.

Stab odreda: Akcija je bila izvršena pod rukovodstvom Štaba odreda.

[8] seoskih stražara

[9] Lokalni naziv za kućicu u kojoj živi vinogradarski najamni radnik, koja je pripadala vlasniku vinograda.

Kritički pregled akcije. **Stab odreda za ovu akciju nema primedbi. Akcija je izvršena tačno prema planu. Ljudstvo se držalo disciplinovan oi borbeno. Početak akcije bio je u 22.30 časova, a završetak u 24 časa. Odred je krenuo u logor u 0.30 časova i stigao 26. IX 44. u 10 časova. Pošto im je oduzeo opremu, Stab odreda je pustio na slobodu žandarme jer su, prema podacima koje je odred dobio, to bili partizanski simpatizeri i izjavili da neće pucati na partizane ako dođu u uporište.**

26. IX 1944. **Odred je po povratku sa voj. akcije ostao u logoru iz prethodnog dana. Po bataljonima je vršeno čišćenje oružja a zatim je bio odmor. Po bataljonima je podeljeno zaplenjeno oružje i oprema iz akcije u Zg. Kungoti. Stab odreda nije imao plan za voj. akciju. U odred je došao 1 novi borac sa sektora V. Neprijatelj nije primećen. Likvidirana su 2 narodna izdajnika koja su uhapšena u Zg. Kungoti.**

27. IX 1944. **Odred je krenuo u nov logor zapadno od Sv. Duha. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Stab odreda nije imao plan za voj. akciju. Neprijatelj nije primećen. Likvidirana su 2 dezertera koji su ukrali automat u I bataljonu. Pomenuti su se udaljili od logora s ciljem da izdaju Lackov odred. Patrola koja je bila upućena za njima uhvatila ih je i dovela u Stab odreda. Odred je uputio 42 nova borca Okružnom odboru u Sv. Lovrencu na Pohorju.[10] U odred je došlo 11 novih boraca koji su podeljeni po bataljonima (novi borci sa sektora VI i VII).**

28. IX 1944. **Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. Pre podne je po bataljonima održana vojna i politička nastava. Posle podne vršene su pripreme za vojnu akciju [u] Fali. Stab odreda imao je plan da uništi neprijatelj evo uporište Fala prema planu priloženom ovom izveštaju. Akcija je izvršena s čitavim odredom, i to :**

I bataljon dobio je zadatak od Štaba odreda da izvrši napad na uporište Fala na sledeći način: 3 čoveka treba da razoružaju stražu kod glavnih vrata i da je stave pod stražu. Za napad na sama uporišta bataljon treba da se podeli u 4 grupe: prva treba da napadne — razoruža policiju, druga vermane u stražari, treća »werkschutze«[11] a četvrta [zgradu] Vermanšafta. Posle razoružavanja zarobljenike pod stražom uputiti u zgradu policije. Za ranjenike je određena kuća sa druge strane druma udaljena od uporišta 200 m. Po izvršenoj akciji zbor bataljona je kod kuće za ranjenike.

[10] Sada: Lovrenc na Pohorju.

[11] fabričku stražu

Izvršenje akcije. Bataljon je sa ostalim jedinicama odreda krenuo u jačini od 55 ljudi u 19 časova i u 22.30 časova stigao na položaje za napad. Jedan radnik iz elektrane Fala dao je još neka uputstva za uspešniji napad na uporište, nakon čega su trojica drugova krenula i razoružala stražara te ga zajedno sa vratarom stavila pod stražu. Grupe su se neprimetno kroz vrata približile stražarnici i na povik »ruke uvis« odmah sve razoružali. Ostale tri grupe krenule su napred pa je 2. i 3. grupa, koje su bile određene za napad na policiju i »werkschutze«, naišle na snažan otpor. Nekoliko žandarma koji su bili budni otvorilo je vatru na grupe koje su se približavale i na taj način probudili i ostale koji su takođe otvorili vatru. Grupe su na njih otvorile žestoku vatru i jurišem zauzele oba uporišta. Grupe su razoružale 7 policajaca i 6 »werkschutza«. Za to vreme se 4. grupa brzo približavala uporištu vermana i stepenicama upala u prvi sprat, gde su se nalazili vermani. Na prvom spratu bila su zarobljena i razoružana 2 vermana koja su se odmah predala, dok su se ostali vermani nalazili na položajima na mostu preko Drave. Vermani na mostu bili su telefonom pozvani da se predaju, nakon čega je grupa otišla na most, ali su se vermani sakrili. Kada je jedan pronađen, bio je prinuđen da pokaže gde se nalaze i ostali pa je tako pronađeno još 11 verman akoje su drugovi razoružali. Među njima je bio vođa vermana koji se nalazio na telefonu kada su ih naši pozvali da se predaju. Kada je čuo da su partizani, pokušao je da pobegne i u bekstvu je pucao iz automata na naše drugove, kojom prilikom je smrtno ranio politdelegata druge čete druga Ferjan Radota a druga Dolenc Janeza lakše. Bataljon je zatim postavio jaku zasedu na mostu a sve zarobljenike posle razoružavanja odveo u policijsku stanicu, odakle su bili odvedeni na zborno mesto odreda.

Posle zauzimanja uporišta bataljon je otpočeo sa miniranjem same električne centrale i uništio 7 generatora, glavni kabel i 15 tona najboljeg ulja koje se nalazilo u gvozdenim rezervoarima. Neprijateljevi gubici: ubijeno 5 žandarma, 2 »werkschutza« i 2 vermana. Zarobljeno: 4 žandarma, 4 »werkschutza« i 14 vermana.

Vlastiti gubici: 1 poginuo i 1 lakše ranjen.

Zaplenjeno: 1 puškomitraljez M 34 sa 600 metaka, 1 [puškomitraljez] »zbrojovka« sa 310 metaka, 4 automata sa 600 metaka, 25 pušaka sa 3.800 metaka, 4 pištolja sa 292 metka, 32 ručne bombe, 25 okvira za p.mitraljez M 13 i 6 okvira za »zbrojovku«, 30 ćebadi, 9 uniformi, 5 šinjela, 4 para čizama, 3 para cipela i veća količina drugog materijala.

Jačina i naoružanje okupatora: 9 žandarma, 7 »werkschutza« i 18 vermana, naoružanih sa 2 puškomitraljeza, 8 automata, 25 pušaka i nekoliko pištolja.

II bataljon dobio je zadatak da postavi jednu četu u zasedu na drumu kod Sturma a jedna četa za vreme napada I bataljona na elektranu Fala da izvrši rekviziciju u trgovini Grahor i istovremeno da uhapsi »Ortsgruppenführera«[12] Wendnera.

Izvršenje akcije: Prva četa je postavila zasedu na drumu kod Sturma. Zaseda je bila postavljena u 21.30 časova na okuci druma zapadno od Sturma. Ceta je bila naoružana sa 2 mitraljeza, a ostali s puškama. Za vreme akcije zaseda nije primetila neprijatelja. Druga četa je za vreme napada I bataljona na elektranu Fala izvršila rekviziciju u trgovini Grahor i uhvatila narodnog izdajnika Wendnera. Uglavnom je bilo zaplenjeno nešto hrane i rublja. Posle završene akcije četa je sa I bataljonom otišla do Sturmove gostionice gde je bilo zborno mesto odreda. Ljudskih žrtava i ranjenika bataljon nije imao. Municiju bataljon nije potrošio.

III bataljon treba da postavi zasedu na drumu kod Gorečje Vasi'[13] u pravcu Maribora i da spreči svaki pokušaj neprijatelja koji bi eventualno hteo da dođe u pomoć posadi u Fali. Obezbeđenje je bilo postavljeno u 22.15 časova. Druga četa ostala je u logoru. Bataljon je posle posedanja položaja uspostavio kurirsku vezu sa Štabom odreda. Za vreme napada na uporište Fala zaseda nije došla u dodir s neprijateljem. Po završenoj akciji četa je napustila položaje i krenula na zborno mesto odreda. Četa nije imala gubitaka.

Stab odreda: Akcija je bila izvedena pod komandom Štaba odreda.

Kritički osvrt na akciju. **U vezi sa ovom akcijom Stab odreda nema nikakvih primedbi. Akcija je izvršena tačno prema planu.**

Ljudstvo se pokazalo disciplinovano i zadatak shvatilo ozbiljno, a prilikom izvršenja ljudstvo je ispoljilo hrabrost.

Početak akcije bio je u 22.30 časova a akcija je bila završena u 24 časa. Odred je iz zbornog mesta otišao u 0.30 časova u novi logor na Dvoršnikovem vrhu, kota 816, gde je stigao na dan 29. IX 1944. u 8 časova. Tu se već nalazilo ostalo ljudstvo odreda koje nije učestvovalo u voj. akciji na Falu, a u ovaj logor je ranije stiglo.

[11] mesnog vođu Štajerskog domovinskog saveza (Steirischer Heimatbund).

[13] Sada: Crešnjevec ob Dravi.

29. IX 1944. **Odred se nalazio na Dvoršnikovem vrhu, kota 816. Po bataljonima je vršeno čiščenje oružja i opreme a zatim je bio odmor zbog akcije u protekloj noči. Likvidirana su 2 izdajnika i 1 izdajnica koji su bili uhvaćeni prilikom akcije u Fali. Dva žandarma su posle saslušanja puštena dok je 14 vermana, koji su nas dočekali, ostalo u odredu. Odred nije imao plan za izvršenje vojne akcije. Neprijatelj u jačini od 550 policajaca" vršio je patroliranje [na sektoru] Sv. Duh i logora u kojem je logorovao odred prethodnog dana. Odred nije došao u dodir s neprijateljem jer se ovaj pred veče vratio u dolinu. Prema izveštajima koje smo kasnije primili neprijatelj je znao za logor odreda, ali se nije usudio da ga napadne. Zbog bolesti otpušten je 1 drug.**

30. IX 1944. **Odred je promenio logor [i otišao] na Fanče[15], kota 746. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Stab odreda nije imao nikakav plan za izvršenje vojne akcije. Neprijatelj u toku dana nije primećen. U pratnji 1 odeljenja upućeno je 18 novih boraca terenskim vlastima u Sv. Lovrenc na Pohorju sa zadatkom da se upute u najbližu brigadu. U odred su došla 4 nova borca sa sektora VI.**

1. X 1944. **Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. Uveče je krenuo u logor jugoistočno od kote 686. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. U 22.00 časa I i III bataljon priredili su miting za civilno stanovništvo u selu Remšnik. Miting je dobro uspeo i stanovništvo je bilo oduševljeno. II bataljon odreda bio je upućen u ekonomsku akciju u Brezno. U odred je došao 1 novi borac sa sektora VI.**

Od štaba odreda II bataljon dobio je zadatak da izvrši ekonomsku akciju u uporištu Brezno tako da izvrši rekviziciju u obe trgovine i obe trafike. Rekviziciju treba takođe da izvrši kod Kolara koji je došao iz Kočevja i nastanio se [na imanju] [Slovenca] koga je Gestapo još 1941. godine iselio. Bataljon je krenuo iz logora u 18.00 časova i stigao do Brezna u 21 čas, gde je odmah postavio potrebna obezbeđenja. Prvi vod na drum Brezno — Maribor a drugi vod druge čete na drum Brezno — Marenberg[18]. Prvi vod 1. čete odmah je otpočeo rekviziciju u trgovini i trafikama. Jedan deo 2. voda pak je istovremeno demolirao službene prostorije »Heimatbunda« i izdao nalog za iseljenje Kolaru (germanofil). Drugi deo 2. voda izvršio je rekviziciju u drugoj trgovini koja se nalazila nekoliko minuta od sela Brezna, u pravcu Marenberga.

[14] Ove snage bile su iz sastava Podoficirske škole iz Maribora (vidi dok. br. 149).

[15] Posed, 6,5 km severoistočno od Vuhreda.

[16] Sada: Radije ob Dravi.

U to vreme naišao je drumom od Maribora kamion natovaren oružjem i vojnom opremom koja je bila namenjena vermanima u Marenbergu. Zaseda na drumu je otvorila vatru, no pošto je mitraljez zatajio kamion je nastavio vožnju i bio napadnut od druge zasede ispred trgovine i zaustavio se. Tom prilikom bio je ranjen šofer i neki vodnik vermana u stomak i noge. Jedna žena koja se nalazila na kamionu ostala je nepovređena. Na kamionu je zaplenjeno: 1 automat sa 2.000 metaka, 33 puške sa 500 metaka, 1 pištolj, 10 ranaca, 10 uniformi i 2 nosila za ranjenike. Nekoliko minuta kasnije naišao je drumom iz Marenberga automobil koji je zaseda sa nekoliko rafala zaustavila. Automobil je bio vlasništvo »Flugzeugwerke[17]« iz Maribora — Tezno i u njemu se nalazilo nekoliko ljudi, među kojima neki inženjer koji je poginuo, dok su ostali pobegli. Sem torbe sa raznim dokumentima fabrike u automobilu nije ništa zaplenjeno. S nekoliko rafala i ručnih bombi automobil je uništen. Kamion nije oštećen jer je bio privatno vlasništvo. U trgovinama i trafikama zaplenjeno je nešto hrane i cigareta. Akcija je završena u 22.30 časova, nakon čega se bataljon vratio u logor odreda, gde je stigao 2. X 1944. u 2.30 časova.[18]

2. X 1944. Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. U odred je došlo 26 novih boraca sa sektora VII. Neprijatelj nije primećen.

3. X 1944. Odred je izvršio pokret na Sv. Lovrenc, kota 947[19] (u Austriji). Prvi bataljon je ostao na sektoru Kapla — Sv. Duh sa zadatkom da mobiliše. III bataljon je izvršio ekonomsku akciju i tom prilikom u okolini Eibiswalda uhvatio 2 narodna izdajnika koja je likvidirao. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. I bataljon je dobio (mobilisao) na sektoru VII 45 novih boraca i 29 Rusa, od kojih je 19 novih boraca i 29 Rusa uputio terenskim vlastima u Sv. Lovrenc na Pohorju, dok su ostali zadržani u bataljonu.

4.X 1944. Odred je krenuo u novi logor ka Sv. Jerneju, kota 1044. I bataljon nalazio se u starom logoru. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. U odred je došlo 12 novih boraca sa sektora V. Vratio se jedan nestali drug.

5. X *1944.* Odred se nalazio u logoru iz prethodnog dana. I bataljon promenio je logor za nekoliko kilometara od starog logora. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. U blizini logora primećene su neprijateljeve patrole. U odred su

[17] Fabrike avionskih motora

[18] O ovim akcijama vidi i Ratni dnevnik puka »Trek« (Treeck) za 2. oktobar 1944 (dok. br. 149).

[18] Crkva, 6 km severno od Mute.

došla 33 nova borca sa sektora V, VI i VII. Likvidirana su 2 narodna izdajnika iz Rotweina.[20] Vratio se jedan nestali drug.

6.X 1944. Odred se nalazio u starom logoru. Prvi bataljon se premestio za nekoliko kilometara od logora iz prethodnog dana. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Likvidiran je 1 gestapovac (špijun) koga je u blizini logora pronašla patrola u šumi. Zaplenjena mu je puška sa 60 metaka.

7.X 1944. Odred je izvršio pokret na Pernicu, kota 1060. Prvi bataljon je ostao u starom logoru. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Na veče je odred krenuo u nov logor, istočno od kote 1060. Stigao je 1 novi borac sa sektora VI.

Naša i neprijateljeva taktika. Naša taktika bila je da se neprijatelj napada tamo gde je nepripremljen i na taj način da se iznenadi i nanesu mu se gubici. Gde je neprijatelj hteo da nas napadne nadmoćnijim snagama, povukli smo se. Kako se odred nalazio na potpuno neobrađenom terenu, morao je često da menja logore. Na taj način neprijatelju je zadao veliku brigu i strah te i na taj način onemogućio mu koncentraciju.

U vremenu od 21. IX — 7. X 1944. bilo je ukupno zaplenjeno:

puškomitraljez M 34	1	[i] 690	metaka
„ »zbrojovka«	1	[i] 310	„
automata	6	[i] 4.031	„
pušaka	67	[i] 5.224	„
pištolja	11	[i] 292	
uniformi	27	komada	
čizama	9	pari	
cipela	7	„	
bombi	54	komada	
ćebadi	35	„	
šinjela	5		
nosila za ranjenike	2	„	
ranaca	10	„	

Razno: izveštaj o inžinjerijsko-tehničkim jedinicama i diverzantskim grupama ne dostavljamo jer odred još nije formirao nijednu inžinjerijsku jedinicu i diverzantsku grupu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant:
Anton Remih

Operativni oficir:
Jurij Kamenšek

[20] Nemački naziv za zaselak Radvanje, 5 km severozapadno od Mute.

Prilog: broj. stanje ljudstva, naoružanja, municije, minerskog materijala, konja i voznog parka te izveštaj.[21]

Br. 810
2G. 10. 1944.

BR. 100

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD 9. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU ŽUŽEMBERKA[1]

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ **Oper[2]**
Operativni odsek
Opr. br.: 618
Položaj 9.X 44

Operativni izveštaj za
8.X 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
(Operativno odeljenje)

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

I) NEPRIJATELJEVI POKRETI NA TERITORIJI DIVIZLJE

IV brigada: **Oko 4.30 časova neprijatelj se kretao iz Dobrniča u pravcu Dobrava — Žužemberk. U blizini Dobrave jedna kolona odvojila se u pravcu Sela pri Šumberku i kretala se dalje u pravcu Rebera i Cvibelja. Druga kolona krenula je iz Dobrave preko Mačkovog Hriba u pravcu Zafare. Jačina neprijatelja: oko 800 ljudi (prema primljenim podacima ukupno 6**

" Ova rečenica je dopisana mastilom u Štabu Lackovog NOP odreda (redakcija ovaj prilog nije pronašla), a oznake ispod nje dopisane su mastilom u Štabu 4. operativne zone Slovenije i označavaju broj delovodnika i datum kada je izveštaj prispeo.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Broj delovodnika i datum dopisani su olovkom.

[1] Dopisano mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

četa).[3] Oko 10 časova neprijatelj se povukao u pravcu Dobrave i Dobrniča.

V *brigada:* Naše patrole i O.C.[4] primetile su neprijatelja u 3.30 časova na Kitnom Vrhu.[5] Patrola se susrela na 2 metra sa neprijateljevom patrolom. Neprijatelj je otvorio vatru, a isto tako i naša patrola, koja se zatim povukla i o tome izvestila Stab brigade. Na Kitnom Vrhu neprijatelj se zadržao do 14.30 časova, nakon čega se povukao u uporište. Protiv položaja IV brigade neprijatelj je nastupao u 5.30 časova u tri kolone i sa jednom snažnom pobočnicom na Reber. U 14.30 časova povukao se u pravcu Zaliseca — Volčje Jame.

Art. VII korpusa izveštava: oko 5.30 časova neprijateljeva kolona prodrla je iz St. Vida[6] do Zafare, odakle se posle kraćeg sukoba povukla u pravcu Dobrave. Manja neprijateljeva patrola stigla je posle podne u Polom i odmah se vratila nazad.[7]

Dolenjski odred izveštava: Neprijatelj iz Trebnja krenuo dalje na Novo Mesto.[8] Neprijatelj je napustio Polšnik.

II) BROJNO STANJE NASE DIVIZIJE

	po spisku
Stab divizije	51
Spec, jedinice divizije	220
Pokretna bolnica	116
IV brigada	538
V brigada	608
XII brigada	674
XV brigada	580
XV divizija	2.787
Art. VII korpusa	447
Dolenjski odred	494

[3] i [5] Noću 7/8. oktobra 1944. slovenački domobranci preduzeli su akciju na Žužemberk. Nastupali su u dve kolone:

— Prva (16. i 28. četa 1. bataljona i 32. četa sa delom Teške čete 4. bataljona) pravcem Sela pri Sumberku — Žužemberk. Ova kolona vodila je borbu u rejonu Zafara — Cvibelj.

— Druga (15. i 22. četa 3. bataljona) pravcem Krka — Zagradec sa zadatkom da zauzme položaje na desnoj obali r. Krke, jugozapadno od Žužemberka. Zbog snažnog otpora jedinica NOVJ u rejonu Zagradeca. kolona se povukla u Višnju Goru ne izvršivši dobijeni zadatak. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283/III-pov. br. 584.)

[4] Obaveštajni centar

[6] Sada: Šentvid pri Stični.

[7] Patrolu su sačinjavali pripadnici posadnih četa slovenaćkih domobranaca i izvestan broj nemačkih vojnika iz Kočevja (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK. f. 283'HI-pov. br. 584).

[8] Na dan 7. oktobra 1944. krenula je 31. četa 4. bataljona iz St. Vida (Šentvid pri Stični) za Novo Mesto da primi zimsku odeću. Do Ve-

Promene po spisku: IV brigada: 2 druga dezertirala, 1 drug u XV div.. 11 drugova poginulo, 2 druga u bolnici, 5 drugova nestalo.

V *brigada:* **3 druga poginula.**

XII brigada: **upisano 159 novih boraca, 1 nestali drug vratio se, 2 druga u bolnici, trojica dezertirala.**

XV *brigada:* **upisano 5 drugova, ispisano 3 druga.**

Dolenjski odred: **ispisano 7 drugova.**

III) TRENUTNI RASPORED DIVIZIJE

Stab divizije sa svim svojim odsecima nalazi se u Stavčoj Vasi.

IV brigada: **veza sa Štabom brigade je u selu Mačkovcu.[9] I bataljon na položajima Vinkov Vrh sa zasedom jednog voda na grebenu iznad Gornjeg Ajdovca. Kontroliše teren u pravcu Brezove Rebri[10] i Globodola. Patrole upućuje u pravcu Soteske i Gornjeg Lipovca.[11] Ceta sa k. 531 u toku noći se povukla u sastav bataljona. II bataljon nalazi se u selu Mačkovcu i obezbeđuje se s patrolama u pravcu Dobrave. Jedno odeljenje nalazi se u zasedi iznad Dvora. III bataljon nalazi se na Mačkovom Hribu sa jednim vodom u zasedi na grebenu iznad Zafare. Patrole upućuje u pravcu Dobrave i Dobrniča te održava vezu sa V brigadom.**

V *brigada:* **Stab brigade u selu Vrhu.[12] I bataljon u Valičnoj Vasi, odakle je ujutro u 6 časova otišao na položaje, i to: jedna četa iznad sela Rebra, k. 349. Na putu se sukobila sa neprijateljem. Druga četa i teška četa krenule su u pravcu Cviblja, gde su se takođe [sukobile sa neprijateljem koji je došao] na Reber i Vrh. II bataljon je u selu Plešivici; sa jednim vodom kod Sv. Katarine a sa drugim kod mosta u Smihelu.[13] Patroliranje vrši u pravcima Amburs, Zvirče, Zagradec i Žužemberk te [održava vezu] sa art. VII korpusa. III bataljon ima jedan vod u zasedi iznad sela Vrha. Ujutro je bataljon krenuo u zasedu iznad [sela] Rebra, Jedna četa i jedan vod II bat. poseli su položaje iznad sela Hriba.[14] a druga četa južno od sela Kutne,[15]**

like"Loke pratila ju je 39. četa istog bataljona koja se zatim vratila u polazno uporište. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283 III--pov. br. 584.)

[9] Sada: Mačkovec pri Dvoru.
[10] Sada: Brezova Reber pri Dvoru.
[11] Pogrešno; treba: Velikog Lipoveca.
[14] Odnosi se na Vrh pri Križu.
[15] Sada: Smihel pri Žužemberku.
[14] i [15] Zaseoci severno od s. Reber.

dok su 2 voda krenula u pravcu Sumberka[16] da potraže izgubljene nove borce. Bat. se u 17 časova vratio na stare položaje.

XII brigada: Stab brigade nalazi se u selu Koncu. I bataljon nalazi se na položajima oko Vinje Vasi, a jedan vod je u zasedi na Vahti[17] za vezu sa SHVPB.[18] Patrolira u pravcima Gabrja, Dolža, Hrušice i Zajčjeg Vrha.[19] II bat. je u selu Podgradu sa zasedom iznad Koroške Vasi. Patrolira u pravcu Črmošnjice[20] i G. i D.T.[ežke] Vode. Zaseda u jačini jednog odeljenja nalazi se u Gorjancima između sela Podgrada i Pristave, a izvidnica na brdu sev. od Podgrada. III bataljon nalazi se u šumi južno od Mihoveca te vrši stalnu kontrolu Lakovnica, Koroške Vasi, Stranske Vasi, Ruperč Vrha, Skrjanča,[21] Mraševa, Poganca i Srebrniča.

XV *brigada:* Veza sa Štabom brigade je u G.forenji] Vasi pri Čatežu. I bataljon je na položajima oko Čateža. Na Zaplazu 2 voda kontrolišu teren u pravcu neprijateljevih uporišta, a 2 voda su u zasedi ist. od druma Čatež — V. Loka, na koti 374, te kontrolišu teren u pravcu M. Loke, Dolge Njive[22] i St. Lovrenca.[23] Patroliranje se vrši preko Dolge Njive i Gabra u pravcu St. Vida. II bat. je na položaju Razbore sa zasedom na Lačnom Vrhu i zadatkom obezbeđenja u pravcu granice. Patrolira u pravcima Primskovo, Temeniška dolina, St. Vid. III bat. je na položajima Gor. Vas pri Čatežu sa zadatkom obezbeđenja prema granici. Patrolira u pravcu V. Loke i kontroliše teren prema Trebnju i V. Gabru.

Art. VII korpusa: Stab se nalazi u Jami.[24] I div. je na Smuki sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Kočevja. Jedna baterija je u zasedi iznad St. Loga, odakle patrolira u pravcu Trnovca te M.[ale] Gore. Osmatračnica je na koti 563. II div. je na Jami. Kontroliše sektor Ajdovec — Sadinja Vas.[25] Patrolira u pravcima Sr. Lipovec, Soteska i Zafara gde ima vezu sa IV brigadom. Brdska haubica 75 mm nalazi se u rejonu Lašča. Zaštitni bat. kontroliše sektor Hinje i Strušku dolinu i vrši obezbeđenje sa pravca Kočevja. Jedno odeljenje je stalno u zasedi u Hinjama gde se u tornju nalazi i osmatračnica. Patrolira u pravcu Poloma i Zvirča.

" Sada: G. i D. Podšumberk.

[17] Prevoj na Gorjancima na drumu Novo Mesto — Metlika, na karti 1:100.000 označen je sa: Na Straži.

[18] Slovensko hrvatska vojna partizanska bolnica — Slovenačko-hrvatska vojna partizanska bolnica.

" Sada: Zajčji Vrh pri Stopičah.

[!0] Sada: Crmošnjice pri Stopičah.

[81] Veliko i Malo Skrjanče; sada: Skrjanče pri Novem Mestu.

" Sada: Dolga Njiva pri Sentlovrencu.

" Sada: Sentlovrenc.

[!4] Sada: Jama pri Dvoru.

[15] Sada: Sadinja Vas pri Dvoru.

Dol. odred: **I bat. na položajima M. Štanga, gde prihvata nove borce od KZO-'[6] i transportuje ih preko granice do III bat. Patrolira [u] pravcima Tuji Grm, Janče, M. Dolga Noga, Sirmanski Hrib, V. Vrh[27] i Golišče. II bataljon je na položajima Dobovice gde od KZO prihvata nove borce i upućuje ih preko granice do III bat. U suprotnom pravcu transportuje naoružanje i municiju za IV oper. zonu. Patrolira u pravcima Jablaniških Laza, Cerovice i Polšnika. III bat. je na položajima Selska Gora, gde prihvata nove borce od I i II bat. i transportuje ih na DVP.[28] Patrole upućuju u pravcu Moravča,[29] na Moravšku Goru i Mirnu.**

IV) AKCIJE I BORBE NASE DIVIZIJE

IV brigada: **Oko 5.15 časova neprijateljeva kolona kretala se iz pravca Dobrave prema Žužemberku. III bat. bio je o tome obavešten te se pripremio za napad. 10 minuta kasnije bila je napadnuta zaseda na Zafari. Tama i gusta magla omogućile su neprijatelju da dode u neposrednu blizinu. Borba se razvila na odstojanju od 5 do 10 m i sa obe strane su upotrebljene ručne bombe. Zbog nadmoćnosti neprijatelja i njegovog izbijanja na greben kod sela Zafara četa se povukla u pravcu Žužemberka, a zaseda na greben u pravcu zasede II bat. Za ovo vreme druga neprijateljeva kolona napala je zasede kod crkve u Zafari i Cviblju. Zaseda na Cviblju odbila je napad ručnim bombama i omogućila da se obe čete III bat. prebace na drugu obalu Krke gde je bat. poseo položaje kod Stranske Vasi[30] i drvenog mosta. Neprijatelj je pokušavao da preko greda pređe u Stransku Vas ali je bio odbijen. U 8.30 časova neprijatelj se povukao iz Žužemberka, Zafare i Cviblja. III bat. prebacio se preko Krke i poseo stare položaje gde se već nalazio deo II bat. Odmah je uputio jednu četu za neprijateljem koji se povlačio i napao ga. II bat. imao je zadatak da napadne neprijatelja s leđa. Ovaj bgt. izvršio je napad na neprijatelja s leđa samo sa jednom četom, a neprijatelj se za to vreme već bio povukao u pravcu Dobrave i Zaliseca, gde je ostavio jake zasede. Neprijatelj je napao četu, koju je predvodio komandant bat., kada se kretala čistinom. Ceta je naišla na 2 neprijateljeve zasede i na nju je izvršen snažan juriš. Tu je poginuo načelnik Štaba brigade drug potporučnik Krištof Mihael. Jedna četa ovog bataljona krenula je prema Zafari da tu napadne neprijatelja, ali ga je za to vreme iz pravca Rebra već bio napao s leđa bataljon V brigade**

[26] Kamniško-zasavski NOP odred
[27] Sada: Veliki Vrh pri Litiji.
[28] Dolenjsko vojno područje
[29] Sada: Moravče pri Gabrovki.
[50] Sada: Stranska Vas pri Žužemberku.

i prinudio ga na povlačenje. Četa koja je krenula prema Zafari priključila se četi III bataljona, koja se vratila na svoje položaje, te su zajedno krenule za neprijateljem u pravcu Zalisca i Dobrave. Posle završene borbe bataljon je poseo Mačkov Hrib. *Prvi bataljon* imao je zadatak da napadne neprijatelja s leđa, ali je četa pod komandom komandanta bataljona stigla suviše kasno na određeno mesto. Ista četa kretala se prema Dobravi i Zaliscu, a zatim se vratila u sastav bataljona.

Vlastiti gubici: 11 mrtvih, 5 ranjenih, 5 nestalih. Izgubljena su 2 italijanska puškomitraljeza, 4 puške i 1.500 metaka. Neprijateljevi gubici nisu poznati. Na 8 kola odvezli su mrtve i ranjene.

V *brigada.* U 4 časa ujutro patrola se sukobila na Kitnom Vrhu s neprijateljevom patrolom koja se zbog guste magle približila na dva metra. Posle kraće borbe patrola se povukla i izvestila o sukobu. Prva četa sukobila se s neprijateljem u selu Rebru gde je neprijatelj bio sakriven. Bataljon se povukao na uzvišicu iznad Rebra i otvorio vatru na neprijatelja. Neprijatelj se povukao preko Volčje Jame u uporište. Druga i Teška četa nastupale su u streljačkom stroju u pravcu Cviblja te je neprijatelj sa položaja kod Rebra otvorio vatru na njih. Naše snage su posele položaj na ivici šume kod Cviblja, odakle je zatim četa nastupala u streljačkom stroju u pravcu Zalisca, gde je napala neprijatelja u povlačenju. Jedna četa prvog bataljona napala je neprijateljevu pobočnicu, koja se kretala u pravcu Volčjih Jama. Dok je neprijatelj u ranim jutarnjim časovima nastupao protiv položaja IV brigade, III bataljon je odmah posle prvih hitaca, krenuo na taj sektor s ciljem da spreči neprijatelja da se povrati u uporište. Kada je zaposeo položaje, neprijatelj je već nastupao iz sela Rebra te istovremeno napao prvi bataljon. Treći bataljon je zajedno sa prvim bataljonom napao neprijatelja i sprečio ga da dalje nastupa. Zbog naše vatre neprijatelj je bio prinuđen da se povuče i nastavi drugim pravcem. U 9.30 časova krenula je jedna četa u napad na neprijatelja u selu Rebru, ali ovaj se više nije tu nalazio. Četa se povukla i postavila zasedu na drumu Žužemberk — Dobrava. Po završenom čišćenju terena četa je krenula u selo Zalisec, odakle je uputila patrole u šumu da pronađu nove borce koji su se razbežali. Po povratku patrola bataljon se povukao u 18 časova na stare položaje.[31]

" Stab 7. korpusa NOVJ u svom izveštaju od 10. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije kao uzroke neuspeha u ovim borbama navodi: nesnalažljivost štabova brigada u komandovanju za vreme borbe; nekoordiniranost gonjenja neprijatelja, tako da su jedinice svaka za sebe gonile neprijatelja bez primene manevra opkoljavanja; nedovoljnu kontrolu doslednog izvršavanja naređenja primljenih od Štaba divizije (vidi Arhiv IZD u Ljubljani, f. 21/11).

Dolenjski odred. **Na dan 7. oktobra 1944. patrola je izvestila da se neprijatelj noću 5/6. o.m. povukao iz uporišta Polšnika, gde je sve polupao i opljačkao. Odmah posle dobijanja ovog izveštaja krenula je u uporište jedna četa sa zadatkom da razbije neprijateljeve bunkere. Pošto su ovi bili veoma čvrsto izgrađeni, ovo joj nije uspelo. Zapaljena je zgrada u kojoj se nalazio neprijatelj. Neprijatelj je otišao u pravcu Zagorja.[32]**

V) UPOTREBA PROTIVTENKOVSKOG NAORU2ANJA I EKSPLOZIVA

Do upotrebe istog nije došlo.

VI) PLANOVI DIVIZIJE ZA BUDUĆE

Sa položaja na kojima se nalaze brigade treba dobro kontrolisati teren, izvršiti napade i uništiti neprijatelja ukoliko se pojavi na tim sektorima. U slučaju neprijateljevog ispada iz uporišta, prikupiti sve snage i oterati ga natrag. Artiljerija VII korpusa produžiće sa tečajem za komandire i zamenike.

VII) Razno: IV brigada primila je 100 a XII brigada 159 novih boraca. Po brigadama je održana vojna i politička nastava. U sastav artiljerije vraćen je protivtenkovski top 50 mm i vratilo se 49 drugova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Janez[35]

Sef Operativnog odseka — major:
Pavel Jezeršek

M. P.

" Sada: Zagorje ob Savi.
" Janez Vipotnik

ZAPOVEST OPERATIVNOG ŠTABA 6. SLOVENACKE NOU BRIGADE »SLAVKO SLANDER« I 11. SLOVENACKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« OD 9. OKTOBRA 1944. POTCLNJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJEVA UPORIŠTA U KRAŠNJI I BLAGOVICI[1]

OPERATIVNI STAB
VI I XI BRIGADE
Na položaju, 9. X 1944.
Br. 282

ŠTABOVIMA VI SNOUB, XI SNOB i KZO[2]

Položaj.

Sekcija Ljubljana i Celje 1 : 100.000

Situacija:

St. Vid[3] — Prevoje[4]	250	policajaca
Domžale	500—600	voj., pol., žandarma
Kamnik	600—700	voj., pol., žandarma
Mengeš	100	vojnika
Litija	400	voj., pol., žandarma
Zagorje[5]	350	voj. pol., žandarma
Blagovica	50	žandarma i policajaca
Krašnja	35	žandarma i policajaca
Lukovica	25	žandarma
Šmartno[6]	42	žandarma
Dob	25	žandarma
Ihan	20	žandarma
Dolsko	100	vojnika i policajaca
Krumperk[7]	150	vojnika
Količevo	150	vojnika
Beričevo	30	vojnika
Vransko	300	policajaca

Ukupno oko 3.137 ljudi[8] na sektoru la, Ic i Id.[9]

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332 a'III.

* Kamniško-zasavski NOP odred

[5] Sada: Šentvid pri Lukovici.

* Sada: Prevoje pri Šentvidu.

[5] Sada: Zagorje ob Savi.

' Odnosi se na Šmartno v Tuhinju.

[7] Zamak, 3 km istočno od Domžala.

[8] Iz neprijateljske dokumentacije redakcija je ustanovila da su se u gornjim uporištima na području Kamnik — Domžale nalazile sledeče

Kako su uporišta Krašnja i Blagovica za neprijatelja od velike važnosti, u toku ove noći izvršićemo napad na pomenuta uporišta, i zbog toga

n a r e đ u j e m o :

6. SNOUB ima zadatak da sa čitavom brigadom postavi zasedu u pravcu Domžala na sledečim položajima: sa jednim bataljonom Vel. Lašna — Zlato Polje, sa drugim Trnjava, a jedan bataljon neka prebaci preko druma i postavi zasedu iznad Gradišča.[10] Bataljon koji će biti u zasedi iznad Gradišča ima zadatak da napravi zaseke na drumu Krtina — Moravče. Svi prilazi moraju se minirati i napraviti zaseke tako da neprijatelj neće moći da prodre sa tenkovima. Brigada ne sme da napusti položaj bez naređenja pa ma kako situacija bila teška.

11. SNOB ima zadatak da sa jednim bataljonom izvrši napad na neprijatelj evo uporište u Blagovici. Ovom bataljonu se dodeljuju 2 bacača »piat« i brdska baterija.

Sa jednim bataljonom neka blokira neprijatelj evo uporište u Krašnji i pokuša da ga uništi.

Sa jednim bataljonom neka postavi zasedu iznad uporišta Vransko.

Jedan bataljon neka prebaci u Hrastnik kao rezervu i obezbeđenje u pravcu Zagorja.

KZO ostaje kao rezerva svih jedinica u Cešnjicama sa zadatkom da u slučaju nadmoćnijeg neprijateljevog nastupanja u pravcu 6. SNOUB bez posebnog naređenja odmah pritekne u pomoć.[11]

Obe brigade i KZO moraju da budu međusobno tesno povezani. Operativni štab će se za vreme napada nalaziti kod 11. brigade na Petelinjeku.[12] Upozoravamo sve štabove da svaka dva časa dostavljaju izveštaje. Napad počinje u 22.30 časova, dok zasede treba da budu postavljene već pola časa pre napada. Sva dalja uputstva i naređenja dobićete za vreme akcije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: **Komandant — major:**

jedinice: 3. i 4. bataljon Nastavnog puka »Brandenburg« (Lehr Regiment Brandenburg), SS Jäger Bataillon, 517. bataljon 184. landesšicen puka ((Landesschützen Regiment); delovi XVIIL'F graničnog pododseka u Litiji i Zagorju ob Savi; a u Vranskom delovi 2. bataljona 14. SS policijskog puka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205.)

[9] Ove oznake predstavljaju užu podelu sektora I (vidi dok. br. 99, objašnjenje 4).

[10] Sada: Gradišče pri Lukovici.

[11] Zaselak, 1,5 km istočno od Blagovice.

[18] O izvršenju svih napred navedenih zadataka vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 25/11 i 333/V.

IZVEŠTAJ ŠTABA KOZJANSKOG NOP ODREDA OD 9. OKTOBRA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKTIVNOSTI ODREDA KRAJEM SEPTEMBRA I POČETKOM OKTOBRA[1]

STAB KOZJANSKOG ODREDA 22. 9. — 7. 10.

Položaj, dana 9. 10. 1944.

15-dnevni vojni izveštaj za vreme od 22. 9 — 7. 10. 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE
(Operativni odsek)

na položaju.

U duhu zadataka Štaba IV oper. zone, Oper. odsek, br. 430 od 1. sept. o.g. dostavljamo sledeći 15-dnevni vojni izveštaj:

22. 9. 1944. **Štab odreda na položaju Planina.[2] Obezbeđenje s patrolama i stražama. Obavljanje tekuće administracije.**

1. bataljon **na Bizeljsko-brežiškom sektoru.[3] Osigurava se patrolama i stražama. Jedinice posele položaje jer je bilo javljeno o dolasku neprijatelja.**

2. bataljon **na položajima iznad sela Paneča u očekivanju neprijatelja. U 18 časova izvršen je pokret u pravcu Save ali iz tehničkih razloga prelaz nije bio moguć.[4] I neprijatelj je imao jake zasede.**

3. bataljon **na Bizeljsko-brežiškom sektoru. U 16 časova 1. četa se sukobila kod sela Rucman Vrh[5] s neprijateljevom kolonom. Vođena je dvočasovna ogorčena borba s kolonom ustaša**

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/11. Oznake u gornjem desnom uglu dopisane su u Štabu 4. operativne zone Slovenije, mastilom, a označavaju vremenski period na koji se odnosi izveštaj.

[2] Odnosi se na Planinu pri Sevnici.

[3] Prvi bataljon se tada nije nalazio na tom sektoru već na sektoru Boč — Rudenca (vidi dok. br. 81).

[4] Bataljon je imao zadatak da obezbedi transportovanje nenaoružanih novomobilisanih boraca na teritoriji 7. korpusa (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/11).

[5] To je zaselak u rejonu Zgornje Pohance. Na karti 1:1000.000 nije označen.

jačine oko 150 ljudi.[6] Neprijateljevi gubici: 22 mrtva i 2 teško ranjena. Neprijatelj se ogorčeno borio i u povlačenju odneo mrtve i ranjene kao i materijal. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Mobilizacija: mobilisano je 11 drugova.

23. *9. 1944.* Štab odreda na položaju Planina. Obezbeđenje položaja i obavljanje administracije.

1. bataljon na položaju kod sela Lekmarja. Obezbeđenje s patrolama i stražama. Sa daljnjim patrolama vršena kontrola terena. Održana je vojna i politička nastava. Na drumu Sv. Peter[7] — Podčetrtek iskopan prokop 3 x 1 met.

2. *bataljon* u toku noći izvršio je pokret u Zabukovje[8] te poseo položaje. Novim borcima održana je vojna i politička nastava.

3. *bataljon* na položajima kod Pišeca. Očekivao je neprijatelja koji se, prema izveštaj-u o. s.,[fl] približavao Pišecama. Neprijatelj nije došao. Održana je vojna i politička nastava na položajima.

4. bataljon na položajima Urebe Planine. Obezbeđuje se patrolama i stražama. Novim borcima održana je vojna i politička nastava. Vršene su pripreme za transport novih boraca.

Mobilizacija: mobilisano je 13 drugova.

24. 9. 1944. Štab odreda na položaju Planina. Obezbeđenje i obavljanje tekuće administracije.

1. bataljon na položajima iz prethodnog dana. Obezbeđenje jedinica s patrolama i stražama. Vršena kontrola terena. Po jedinicama na položaju održana je vojna i politička nastava.

2. *bataljon* na položajima iz prethodnog dana. Obezbeđenje s patrolama i stražama. Održana je vojna i politička nastava novim borcima. Vršene su pripreme za transport novih boraca.

3. *bataljon* na položajima Bizeljsko-brežiškog sektora. Osiguranje terena. Naša patrola napala je ustaše koji su osiguravali Besarabljanina[10]

* i [11] Redakcija nije mogla utvrditi koja je to neprijateljska jedinica bila.

[7] Sada: Bistrica ob Sotli.

[8] Sada: Zabukovje nad Sevnico.

* obaveštajne službe

[10] Pripadnik nemačke nacionalne manjine iz Besarabije. Nemački okupator ih je naseljavao na imanja Slovenaca u Štajerskoj koje je bio iselio ili odveo u koncentracione logore a njihova imanja konfiskovao.

Biskla. Neprijatelj je imao 2 mrtva. Na našoj strani bez ikakvih gubitaka.
4. bataljon na položajima iz predhodnog dana. Obezbedenje logora. Novim borcima održana vojna i politička nastava. Održana voj. i pol. nastava te vršene pripreme za transport [novih boraca].

Mobilizacija: **mobilisano je 10 drugova.**

25. 9. 1944. **Stab odreda na položaju Planina. Obezbedenje logora i obavljanje tekuće administracije.**

1. bataljon **u pokretu za selo Podvrh. Po dolasku u selo posednuti su položaji i postavljeno obezbedenje. Održana vojna i politička nastava.**
2. bataljon **na položajima Stranje. Obezbedenje vršeno sa zasedama i stražama. Održana je voj. i pol. nastava novim borcima. Vršene pripreme za transport novih boraca. Uveče je izvršen pokret u pravcu Save.**

3. bataljon **na položajima kod Pišeca. U 19 časova približila se kolona ustaša jačine oko 200 ljudi.[11] Naša zaseda je na nju otvorila vatru. Nekoliko njih je na mestu poginulo a drugi su prihvatili borbu koja je bila veoma ogorčena. Tačni neprijateljevi gubici nisu nam poznati jer je neprijatelj prilikom povlačenja sve odvukao. Naši nisu imali gubitaka. Na položajima je takođe održana vojna i politička nastava.**

4. bataljon **na položajima iz prethodnog dana. Obezbedenje i održana politička nastava novim borcima. Uveče je izvršen pokret na nove položaje u pravcu Save radi prelaska ove reke. Sa novim borcima 4. bataljona gaženjem je izvršen prelaz Save. Jedinice 2. bataljona nisu prešle Savu te su tako novi borci 4. bataljona ostali na drugoj obali Save sa malom zaštitom. O tome je već posebno izvešteno.[12]**

Minersko-sabotažna grupa odreda **minirala je železničku prugu između železničkih stanica Rajhenburga[13] i Blance u dužini od 200 metara. Uništeno je 17 šina. Utrošeno 7 kg eksploziva Nobel 808. Saobraćaj je prekinut za oko 14 časova. Minerska grupa 3. bataljona minirala je**

[11] Redakcija nije mogla utvrditi koliko je boraca ostalo na desnoj obali Save i u koju jedinicu su se uključili.
[15] Sada: Brestanica.

na drumu Pišece — Brežice železno-betonski most. Most je imao dimenzije 4 x 4 x 3 m. Most je neupotrebljiv za saobraćaj kolima. Utrošeno je 7 kg eksploziva Nobel 808.

Mobilizacija: mobilisano je 16 drugova.

26. 9. 1944. Stab odreda na položajima Planina. Obezbeđenje logora i obavljanje tekućih administrativnih poslova.

1. bataljon izvršio je pokret na nove položaje kod Virštanja. Obezbeđenje je vršeno s patrolama i stražama. Kod Kočevara je izvršena rekvizicija. Na drumu Podčetrtek — Pristava[14] porušen je drveni most dužine 10 metara. Materijal mosta je zapaljen tako da je za saobraćaj potpuno neupotrebljiv.

2. bataljon je posle neuspelog prelaza preko Save izvršio pokret u selo Stranje. Izvršeno obezbeđenje bivaka. Ljudstvo se odmaralo i prikupljano je ljudstvo koje se u toku noći razbežalo.

3. bataljon na položajima kod sela Silovca kod Sromlja. Bilo je postavljeno naročito jako obezbeđenje jer se prema podacima o.e.[15] iz pravca Sromlja približavao neprijatelj. Neprijatelj se nije približio već je krenuo nazad u polazno uporište. Po jedinicama je održana voj. i pol. nastava.

4. *bataljon* sa novim borcima koji u toku noći nisu prešli Savu na položajima kod Visoča. Obezbeđenje jedinica s patrolama i stražama. Održana voj. i pol. nastava. Posle podne izvršeno rasformiranje bataljona iz razloga što je odred trebalo da preda XIV diviziji 50 pušaka. Starešine su podeljene po ostalim bataljonima kojima su stavljene na raspoloženje. Ljudstvo je ravnomerno podeljeno bataljonima.

U XIV diviziju upućena 204 novomobilasana borca.

Mobilizacija: mobilisano 7 drugova.

27. 9. 1944. Stab odreda na položajima Planina. Obezbeđenje sa stražama i patrolama. Obavljana je tekuća administracija.

[14] Sada: Pristava pri Mestinju.
[15] Obaveštajnog centra

1. bataljon **na položajima iz prethodnog dana. Obezbedenje terena vršeno je patrolama i stražama. Održana je voj. i pol. nastava.**

2. bataljon **stigao je u selo Lokavec u 5 časova u pokretu prema Savinji. Novim borcima održana je pol. nastava. Vršene su pripreme za prelaz Savinje u toku iduče noći.**

3. bataljon **na položajima u selu Silovcu. Osiguranje i kontrola terena kao i rekvizicije. Veća količina rekviriranog materijala upućena je Kozjanskom području. Po četama je održana polit, nastava.**

Mobilizacija: **mobilisano 10 drugova.**

28. 9. 1944. **Sta'o odreda na položaju Planina. Obezbedenje sa stražama i patrolama. Obavljanje tekuće administracije.**

1. bataljon **na položajima iz prethodnog dana Obezbedenje sa stražama i patrolama. Vršena kontrola terena. Po četama održana voj. i pol. nastava.**

2. *bataljon* **izvršio pokret do Savinje i sa novim borcima prešao Savinju te stigao u selo Govče, gde je uspostavio kontakt sa jedinicom KZO.[16] Bataljon se obezbedio s patrolama i stražama. Ljudstvo se odmaralo.**

3. bataljon **izvršio pokret u selo Rucman Vrh. Obezbedenje kantonmana vršeno je patrolama i stražama. Vršena je kontrola terena. Po četama je održana voj. i pol. nastava. Jedna patrola je kod Zdola napala neprijatelja i u kraćoj borbi ubila 5 i 7 ranila. Na našoj strani nije bilo gubitaka.**

Minersko-sabotažna grupa odreda **je noću minirala železničku prugu između železničkih stanica Rajhenburg i Bianca u dužini od 200 metara. Uništila je 20 šina. Utrošeno je 10 kg eksploziva Nobel 808. Saobraćaj prekinut 18 časova.**

Mobilizacija: **mobilisana 22 druga.**

" Bataljon je uspostavio vezu sa 3. četom 1. bataljona Kamniško--zasavskog NOP odreda koja se nalazila zajedno sa minerima na tom sektoru (vidi dok. br. 97).

29. 9. 1944. **Stab odreda na položajima u selu Prapretnom. Vršeno obezbeđenje i obavljanje tekuće administracije.**

1. bataljon **u rejonu na položajima Rudnice. Obezbeđenje je vršeno patrolama i stražama. Obaveštajci su vršili kontrolu terena.**

2. bataljon **na položajima u selu Govče. Obezbeđenje s patrolama i stražama te zasedom. Vršena priprema predaje novomobilisanih boraca jedinici KZO. U 12 časova primljen je izveštaj da se približuje neprijatelj. U tom pravcu je upućena patrola koja se sukobila s jednom švapskom patrolom sastavljenom od Španjolaca. Posle prvog rafala su se razbegli. Naši bez gubitaka. Jedinici KZO predato je 417 novomobilisanih drugova. U 20 časova izvršen je pokret natrag prema Savinji te prelaz preko mosta u selu Smarjeta kod Rimskih Toplica.**

3. bataljon **na položajima u blizini Rucman Vrha. Osiguravao se patrolama i stražama. Primljen je izveštaj da se neprijatelj približava Zeleznom.[17] U tom pravcu odmah je upućena patrola koja je napala neprijatelja. Gubici neprijatelja nisu poznati jer se odmah povukao. Druga naša zaseda napala je u blizini Zgor. Pohance Švabe koji su se vraćali iz pljačke. Neprijatelj je ostavio kola natovarena napljačkanim stvarima i pobegao. U ovim borbama utrošeno je 300 metaka.**

Kurirska stanica 1—23 **sa jednom patrolom KO[18] u 12.30 časova napala je Švabe u Loki[19] kod Jenčičeve gostionice. Pošto je neprijatelj otpočeo s vatrenim dejstvom iz škole, naša patrola se povukla. Neprijateljevi gubici: poginuo 1 podoficir a 6 je ranjeno ručnim bombama koje su bačene kroz prozor u gostionicu.**

Mobilizacija: **mobilisano je 17 drugova.**

30. 9. 1944. **Stab odreda na položaju u selu Prapretno. Obezbeđenje i rešavani tekući poslovi.**

1. bataljon **na položajima u rejonu Rudnice. Izvršeno je obezbeđenje i rekvizicija kod Kočevara na imanjima u Bučama. Kontrolisan je**

[17] Zaselak, 1,5 km zapadno od Podsrede.
[18] Kozjanski NOP odred
Odnosi se na Loku pri Zidanom Mostu.

Kočevarski pojas.[20] Po četama je održana voj. i pol. nastava.

2. bataljon na položajima u selu Poreber[21] kod Paneča. Izvršeno je obezbedenje bivaka. Pošto je ljudstvo bilo umorno od dugog marša u toku dana, dat je odmor. Obavešt. si. je izvestila da se neprijatelj iz pravca Radeče, Loke, Brega i Sevnice približava u većim grupama. Bataljon je zatim izvršio pokret na pogodnije položaje u selo Pojerje,[22] gde je stigao u 22 časa.

3. bataljon na položajima iz prethodnog dana. Obezbedenje položaja izvršeno je s patrolama. Na neprijatelja u toku dana nisu naišli. Održana je voj. i pol. nastava jedinicama na položaju.

Mobilizacija: mobilisano 35 drugova.

1. 10. 1944. Stab odreda na položajima u selu Prapretno. Obezbedenje je izvršeno s patrolama i stražama. Od o.s. su primljeni izveštaji da se neprijatelj u jakim kolonama kreće iz pravaca Sevnice, Brega i Radeče. Na osnovu ovih podataka Stab je izvršio pokret u pravcu Sv. Vida pri Planini.[23]

1. bataljon na položajima Pilštanj — Lesično. Izvršeno je obezbedenje položaja. S patrolama je kontrolisan teren. U blizini Buča je izvršena rekvizicija.

2. *bataljon* na položajima u selu Olešče. Obezbedenje je izvršeno s patrolama, stražama i zasedom. Neprijatelj nije primećen. Održana je vojna i polit, nastava.

3. bataljon je noću 30. 9/1. 10. izvršio pokret na položaje Vetrnik. Zbog nejasne situacije poseo je položaje i bio u pripravnosti da prihvati borbu ukoliko se pojavi neprijatelj. Na položajima je održana vojna i politička nastava.

[20] Odnosi se na deo teritorije bivšeg sreza Brežice, severno od reke Save, koji je zahvatio područje između reke Sutle i linije: Videm — Krško — Dedna Vas — Pišece — Podsreda — Kozje — Buče — Prelasko, sa kojeg je nemački okupator 1941. godine iselio slovenačko stanovništvo i na njihova imanja naselio pripadnike nemačke nacionalne manjine sa područja Kočevja. Potpunije o tome vidi knj. 1, dok. br. 59 (objašnjenje 2) i dok. br. 171.

[51] Zaselak u rejonu sela Paneče, na karti 1:100.000 nije označen.

[28] Zaselak, 3 km severno od Jurkloštera.

[8] Sada: Šentvid pri Planini.

Mobilizacija: **toga dana mobilisano je 47 novih boraca.**

Neprijatelj je toga dana **preduzeo dugo obećavanu akciju s ciljem da pljačka civilno stanovništvo. U ranim jutarnjim časovima su tri jake kolone, svaka jačine oko 250 — 300 ljudi, krenule iz Sevnice, Brega i Radeča u pravcu Planine. Jedna od ovih kolona kretala se preko Zabukovja, zatim ispod Skolice do Sv. Vida. Druga kolona iz Brega preko Paneča — Lisce — Rudenika za Jurklošter. Treća kolona iz Brega — Radeča takođe u pravcu Jurkloštra.[24] Pošto odred nije imao prikupljenih bataljona, nije mogao da napadne neprijatelja. Neprijatelj je otpočeo s novom taktikom. Približuje se neopaženo po šumama pa iznenadno napada. Oko 17.30 časova neprijatelj se približio staroj pilani ispod Planine i otvorio mitraljesku vatru na jedinicu Kozjanskog [vojnog] područja, koja je odmah napustila ovo mesto i povukla se u šume Rudenika. Neprijatelj je poseo selo Sv. Vid i pljačkao sve što mu je došlo pod ruku.**

2. 10. 1944. **Stab odreda na položajima kod Topolova. Vršeno je obezbeđenje i obavljanje tekuće administracije.**

1. bataljon **je dobio zadatak da rasporedi svoje čete zapadno i s.zapadno od Planine, da se približi neprijatelju u Planini te iznenadno sa više pravaca izvrši napad na njega. Cete su posele položaje. Isto naređenje je dobio i** *3. bataljon* **koji se u toku dana smestio u Lesičnom. Neprijatelj je pred veče napustio Planinu i povukao se u Sevnicu i Breg.**

2. *bataljon* **na položajima u selu Olešče. Obezbeđenje je izvršeno s patrolama i stražama. S patrolama je vršena kontrola terena. Održana je vojna i politička nastava.**

Mobilizacija: **mobilisana su 74 druga.**

3. 10. 1944. **Stab odreda na položaju Planinska Vas. Obezbeđenje je vršeno s patrolama i stražama. Oba-**

[u] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice bile angažovane. Verovatno su to bili delovi 649. landesšicen (Landesschützen) bataljona, koji je u to vreme bio raspoređen po garnizonima na odseku Zidani Most — Sevnica.

vljana je tekuća administracija, te formiranje bataljona prema naređenju Štaba IV op. zone. *1, 2. i 3. bataljon* izvršili su pokret na položaje u blizini Planinske Vasi. Izvršena je reorganizacija 1. i 2. bataljona. U vezi s naređenjem Štaba IV op. z[one] 3. bataljon je formiran za XIV diviziju.

Mobilizacija: mobilisana su 22 druga.

4. 10. 1944. Stab odreda na položajima Planinska Vas. Obezbedenje je vršeno s patrolama i stražama.

1, 2. i 3. bataljon na položajima Planinska Vas. Vršena je reorganizacija bataljona kao prethodnog dana. Obezbedenje je vršeno s patrolama i stražama.

Minersko-sabotažna grupa odreda je u toku noći minirala železničku prugu između železničkih stanica Rajhenburg i Bianca u dužini od 200 metara. Uništeno je 20 šina. Utrošeno je 10 kg eksploziva Nobel 808. Saobraćaj prekinut za 15 časova.

5. 10. 1944. Stab odreda na položaju Planinska Vas. Obezbedenje sa stražama i patrolama. Vršena je reorganizacija bataljona. 1, 2. i 3. bataljon na položajima u blizini Planinske Vasi. Obezbedenje je izvršeno s patrolama i stražama. U toku dana je nastavljena reorganizacija bataljona koja je veoma otežana zbog prikupljanja oružja iz terenskih stanica.

Mobilizacija: mobilisano je 11 drugova.

6. 10. 1944. Stab odreda na položaju Podvine. Obezbedenje vršeno s patrolama i stražama. Obavljanje tekuće administracije.

1. bataljon na položaju u Zg. Zegaru. Obezbedenje s patrolama i stražama. Po četama održana vojna i politička nastava. Vršeno je parenje odeće.

2. *bataljon* na položajima Podjasen.[25] Obezbedenje s patrolama i stražama. Po četama je održana vojna i politička nastava. Prema izveštaju o.s. neprijatelj je napustio uporište Kozje. Upućene su patrole za izviđanje terena.

" Zaselak, 3 km istočno od Planine pri Sevnici.

3. bataljon **na položajima u selu Loke.[26] Vršeno formiranje i popuna bataljona koji je određen za XIV diviziju.**

Minersko-sabotažna grupa odreda **minirala je prugu između železničkih stanica Blanica i Sevnica u dužini od 200 metara. Uništeno je 20 šina. Utrošeno 10 kg eksploziva Nobel 808. Saobraćaj prekinut za 12 časova.**

Mobilizacija: **mobilisana 3 druga.**

7. 10. 1944. **Stab odreda na položaju Podvine. Obezbeđenje vršeno sa stražarima i patrolom. Obavljanje tekućih poslova.**

1. bataljon **na položajima u selu Zg. Zegar. Obezbeđenje terena s patrolama i zasedama na pravcu Sv. Jurij.[27] Po četama je održana vojna i politička nastava.**

2. bataljon **na položaju u selu Zagorje kod Pilštanja. Osiguranje vršeno sa stražama i patrolama. Održana je vojna i politička nastava.**

3. *bataljon* **na položajima u selu Gubno. Obezbeđenje je vršeno u pravcu Kozja stražama i patrolama. U selu Buče izvršena je rekvizicija kod Kočevara. Održana je politička nastava.**

Minersko-sabotažna grupa odreda **minirala je prugu između železničkih stanica Bianca i Sevnica u dužini od 200 m. Uništeno je 20 šina. Utrošeno je 10 kg eksploziva Nobel 808. Saobraćaj prekinut za 16 časova.**

Mobilizacija: **mobilisano je 5 drugova.**

U vremenu od 22. 9. do 7. 10. 1944. uglavnom je vršena mobilizacija, transportovanje novomobilisanih, rekvizicije kod Kočevara i kontrola terena.

Ukupno je mobilisano 214 drugova, od kojih su 57 drugova pušteni kao nesposobni za NOV.

Izvršeno je 5 većih rekvizicija.

Porušeno je 1.000 metara žel. pruge.

Uništeno je 97 šina.

Železnički saobraćaj prekinut za oko 75 časova.

" Odnosi se na Loke pri Planini.
" Sada: Šentjur pri Celju.

Uništena su 2 drumska mosta.

Za ove akcije je utrošeno 54 kg eksploziva Nobel 808.

Neprijateljevi gubici:

30 ubijeno i

15 ranjenih, koliko se moglo proveriti.

Zbog mase nenaoružanih boraca s neprijateljem se nije moglo stupiti u otvorenu borbu te vršiti napade na istog prilikom njegovih ispada iz uporišta.

Neprijatelj je u poslednje vreme primenio novu taktiku, tj. vršenje ispada s jakim snagama u cilju pljačkanja. Kreće se kroz šume i primenjuje partizansku taktiku te na taj način pokušava da prodre duboko u našu oslobođenu teritoriju.

Među stanovništvom mnogo se govori da neprijatelj ima nameru da na našem sektoru otpočne sa izgradnjom nekakve utvrđene linije, i to na Savi i Sutli. U tom cilju već vrši mobilizaciju civilnog stanovništva — muškaraca i žena. Duž železničke pruge već kopa streljačke zaklone. Potpunije o tome već je izveštavao O.C. odred.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant:
Jerin Marjan

V. d. operativnog oficira:
Alojz Postrak

BR. 103

RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 10. OKTOBRA 1944. UPUĆENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RUŠENJU ŽELEZNIČKE PRUGE ŠMARTNO OB PAKI — MISLINJA[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Operativni odsek
Br.: 702
Položaj, dana 10. 10. 44.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE
(Operativnom odeljenju)

Relacija o diverzantskim akcijama
VI i XI brigade dana 29. i 30. 9. 44.
na železničkoj pruzi Šmartno ob Paki
— Mislinja.

U akciji su učestvovale VI SNOUB »Slavko Slander« i XI SNOB »Miloš Zidanšek«. VI SNOUB imala je zadatak da ruši prugu na odseku Šmartno ob Paki — Šoštanj a XI [SNOBJ na odseku Velenje — Mislinja. Rušenje je bilo zamišljeno u većem obimu. Pre svega trebalo je uništiti veće objekte na pruzi kao i železnički postroj kako bi se za duže vreme onemogućio prevoz neprijatelju.

Neprijateljeve snage bile su raspoređene duž železničke pruge Celje — Velenje. Glavna uporišta duž ove pruge su: Celje, Braslovče, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Velenje i Mislinja. Sem navedenih uporišta neprijatelj je obezbedio sve veće objekte, pre svega tunele kod žel. stanice Paka, kod Šoštanja, Hude luknje, kod [Gor.] Doliča kao i tunel i vijadukt kod Mislinje. Neprijatelj je upućivao snage i na razne veće objekte, sem navedenih tunela, kod kojih se nalaze stalne straže. Neprijatelj ima nameru da na svaki način zadrži u svojim rukama ovu komunikaciju i na taj način omogući u prvom redu iskorišćavanje rudnika u Velenju i ostalih preduzeća u Mislinjsko-saleškoj dolini.

Prilaz samim objektima na žel. pruzi je lak i nesmetan. Zemljište je srednje brdovito i prilično se strmo pušta ka žel. pruzi tako da se na odseku Gorenje do tunela kod Šoštanja i na

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/IV.

odseku žel. stanica Paka do Hude luknje železnička pruga mora probijati [kroz klanac].

Akcija treba da se izvrši 29. 9.

Ova železnička pruga je važna jer povezuje Dravograd sa Celjem, tj. sa prugom dvostrukog koloseka Maribor — Zidani Most. Ovu prugu neprijatelj koristi za prevoz svojih trupa iz Austrije u pravcu juga i time rasterećuje železničku prugu Dravograd — Maribor — Zid. Most. Na ovoj pruzi 18. VI o.g. srušen je vijadukt kod Mislinje i sve do danas nije opravljen tako da je direktan saobraćaj između Celja i Dravograda nemoguć.[2] Iz kojih razloga neprijatelj nije opravio ovaj vijadukt, nije nam poznato. Izgleda da je to propustio da učini namerno kako ne bismo rušili ostali deo pruge koju bi mogao i dalje upotrebljavati a kada zatreba mogao bi taj vijadukt teškim gvozd, materijalom (na sklapanje) brzo opraviti. Na taj način železnička pruga bila bi u dobrom stanju i potpuno sigurna. To su bili uzroci zbog kojih smo se odlučili za ovu akciju.

Neprijatelj se verovatno nadao da ćemo pokušavati da rušimo prugu i u tom cilju ostavio je malo uporište u klancu između Paške Vasi i Šoštanja. Uporište je bilo utvrđeno, izgrađeni su bunkeri i streljački zakloni. Bunkeri su bili izgrađeni i kod tunela kod Šoštanja i pored većih mostova. U Šoštanju se nalazilo 220 a u Šmartnu ob Paki 300 neprijateljskih vojnika, dok je svaku grupu bunkera zaposelo 25 do 30 vojnika.

VI SNOUB imala je zadatak da poruši železničku prugu i drum između železničkih stanica Šmartno ob Paki i Šoštanja. Po mogućnosti trebalo je da minira jedan od žel. mostova na tom odseku. Obezbeđenje mora da postavi u pravcima Šoštanj, Šmartno ob Paki i prema posadama u bunkerima duž pruge.

XI SNOB imala je zadatak da poruši železničku prugu i drum Velenje — Mislinja i bar jedan železnički most. Treba da se obezbeđuje u pravcima Mislinja i Velenje te u pravcima ostalih manjih grupa [neprijatelja] koje imaju zadatak da obezbeđuju mostove i tunele.

Izvršenje. Diverzantsku akciju trebalo je da izvrši 1. bataljon tako da poruši prugu i most između tunela kod Šoštanja i klisure. Bataljon je došao na mesto u 21 čas dana 29. 9. Sa jednom i po četom postavio je zasedu severno od tunela u pravcu Šoštanja i istovremeno blokirao bunkere kod tunela. S jednim ojačanim vodom bilo je blokirano uporište u klisuri. Bokove je bataljon obezbedio bočnim patrolama. Ostali deo bataljona pomogao je minerima u samoj akciji rušenja. Miniran je most gvozdene konstrukcije u klisuri preko reke Pake (vidi skicu).[3]

* Rušenje ovog tunela izvršila je noću 17/18. juna 1944. godine 11. slovenačka NO brigada »Miloš Zidanšek« (vidi knj. 14, dok. br. 75).

[3] Redakcija nije pronašla skicu.

Most je bio dugačak 30 do 35 m, širok 4 m i visok oko 13 m. Minirana su dva gvozdena nosača profila »I« i dva manja profila »I« sa šinama. Miniranje je izvršeno na jednom preseku. Utrošeno je 280 kg Nobel 808. Minirana su i oba ležišta na betonskim nosačima. Most je na jednom kraju presečen te se jednim delom srušio u Paku dok je drugi deo ostao da visi na nosačima. Delimično su uništeni i nosači. Na ovom odseku je dalje bila porušena i železnička pruga sa pragovima i donjim postrojem u dužini od 150 m. Neprijatelj je posle miniranja u klisuri otvorio žestoku vatru iz mitraljeza i pušaka. Naše zasede su odgovorile vatrom i zadržavale neprijatelja dok se mineri nisu povukli. Rušenje mosta izvršeno je pravilno, po jednom preseku. Postavljanje mina na nosače ležišta bilo je nepotrebno i nekorisno jer se time ne nanosi velika šteta. Da su porušili čitav nosač, to bi imalo veći značaj. Delimično porušen nosač neprijatelj može opraviti za kratko vreme. Za rušenje mosta i 150 m železničke pruge bila je utrošena prevelika količina eksploziva. S takvom količinom eksploziva morao bi se uništiti ne samo most već i nosači i mnogo više pruge. Obezbedenje je bilo dobro postavljeno, tako da su obezbeđeni svi pravci iz kojih bi neprijatelj mogao da interveniše.

2. bataljon obezbeđivao je diverzantsku akciju na pravcu Paška Vas i postavio zasedu ispod sela Soteske.[4] Pioniri su kod ove zasede napravili zaseku dužine 50 m. Dalje su pioniri pionirskim alatom porušili privremeni most preko Pake. Patrola koja je bila upućena u pravcu Šmartna ob Paki naišla je na neprijatelja koji je otvorio vatru. Patrola je neprijatelja zadržavala sve dok nije srušen most.

3. batalion imao je zadatak da ruši železničku prugu između železničke stanice Šmartno ob Paki i klisure. Četa ovog bataljona bila je u zasedi i patrolirala u pravcu Šoštanja. Ostale dve čete su s minerima rušile prugu. Pruga je bila porušena u dužini od 2.000 m sa pragovima i donjim postrojem. Utrošeno je 350 kg eksploziva Nobel.

Akcija brigada bila je uspešna. Porušeno je 2.150 m železničke pruge s pragovima i donjim postrojem te jedan most gvozdene konstrukcije dužine 35 m. Sem toga porušen je privremeni most preko reke Pake severno od Smartna ob Paki. U ovoj akciji utrošena je prevelika količina eksploziva koja nikako ne odgovara izvršenoj diverziji. Miniranje se još uvek vrši bez pravila i mineri određuju približne količine eksploziva, ponekad 2—3 puta veće od potrebnih.

XI SNOB »Miloš Zidanšek« imala je zadatak da ruši železničku prugu na odseku Mislinja — Velenje.

[4] Zaselak, 2,5 km istočno od Mozirja.

Brigada je postavila obezbeđenje u pravcima Mislinja i Velenje kao i protiv posada koje su imale zadatak da obezbeđuju veće železničke objekte.

Brigada se podelila na tri dela. Svakom železničkom mostu koji je bio predviđen za rušenje otišao je jedan deo. Rušeni su sledeči mostovi:

1) Most između železničke stanice Zg. Dolič i tunela Huda luknja.

2) Most zapadno[3] od kote 923 (Smodivnik), južno od Hude luknje.

3) Most između tunela Paka i železničke stanice Paka.

Most pod 1) je gvozdene konstrukcije izgrađen preko druma i reke Pake. Dugačak je 30 m, širok 4 m a ima 6 nosača. Miniranje je izvršeno po jednom preseku, i to svih 6 nosača. Na svaki nosač postavljena je mina od 25 kg Nobel 808.

Most pod 2) je gvozdene konstrukcije izgrađen preko druma i [reke] Pake sa jednim armiranobetonskim potpornim stubom. Dužine je 35—40 m, širine 4 m. Ima 6 nosača profila »I«. Miniran je na dva preseka neposredno uz potporni stub, i to svih 6 nosača sa po 15 kg eksploziva.

Most pod 3) je gvozdene konstrukcije izgrađen preko druma i reke Pake s jednim zidanim potpornim stubom. Ima 6 nosača profila »I«. Most je dugačak 15 plus 12 m. Miniran je krajnji deo u jednom preseku sa 25 kg [eksploziva] na jednom nosaču.

Od mosta pod 1) porušen je u pravcu severa zid u dužini od 300 m. Dalje je bila srušena pruga Velenje — Mislinja na 14 mesta.

Objekti su bili pravilno rušeni ali se stalno ponavlja to da se utroši 4 ili 5 puta veća količina eksploziva nego što je potrebno. Svi objekti se ruše bez prethodnog proračunavanja. Raspolažemo uglavnom mladim minerskim kadrom koji još nije dovoljno obučen za rušenje različitih objekata tako da bi mogao od oka odrediti potrebnu količinu eksploziva. Zbog toga je naš zadatak da minere koji praktički izvršavaju svoj zadatak obučimo tako da pre pristupanja miniranju izvrše sve po propisima potrebne proračune.

Ova relacija je sastavljena na osnovu podataka koje smo primili od brigada koje su izvršile ovu akciju te ista nikako ne odgovara vašim zahtevima u naređenju br. 270 od 28. 9. 1944,

[5] **Pogrešno; trebalo bi da piše: istočno.**

jer potčinjene jedinice do tog vremena još nisu primile vaše naređenje koje smo im prosledili. Ubuduće postupaće se po vašim uputstvima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zam. komandanta, major: **Kovačič Ivan**

Sef Operativnog odseka, kapetan: **Miha Avšič**

M. P.

BR. 104.

ZAPOVEST OPERATIVNOG ŠTABA 6. SLOVENACKE NOU BRIGADE »SLAVKO SLANDER« I 11. SLOVENACKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« OD 11. OKTOBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA UPORIŠTE SAVU I PRELAZAK PREKO SAVE U DOLENJSKU[1]

OPERATIVNI STAB
6. I 11. BRIGADE
Položaj, 11. X 1944.
Br. 289

ŠTABOVIMA 6. i 11. BRIGADE

položaj

Sekcija: Ljubljana, Celje 1:100.000.

Situacija: U neprijateljevim uporištima nalazi se: Litija — 250 ljudi, Sava — 200 ljudi, Mošenik — 40 ljudi, Zagorje[2] — 700 ljudi, Šmartno[3] — 80 ljudi, Polšnik — 60 ljudi i Sv. Jurij[4] — 60 ljudi.[5]

U toku ove noći naše dve brigade treba da se prebace preko Save (preko mosta na Savi). Kako se u s. Savi nalazi ne-

[1] **Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, *i.* 332 a/III.**

[2] **Sada: Zagorje ob Savi.**

[3] **Odnosi se na Šmartno pri Litiji.**

[4] **Odnosi se na Sv. Jurij pod Kumom, sada: Podkum.**

[5] **Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile u ovim uporištima.**

prijateljevo uporište, naše brigade moraju ga uništiti i tako omogućiti prelaz preko mosta.[6] Zbog toga

naređujemo:

11. SNOB neka izvrši napad na neprijateljevo uporište u Savi, čija se posada nalazi u tri zgrade pod brojem 3, 4 i 8.[7]

KZO[8] izvršiće blokadu zgrada br. 12 i 16. Radi toga Stab 11. brigade treba da odredi jedan od najboljih bataljona, koji ojačati sa 3 bacača »piat«, oba teška engleska minobacača, protivtenkovskim puškama i lakim italijanskim minobacačima. Sa obe strane mosta nalazi se straža koju treba oterati vatrom iz lakih italijanskih minobacača. Napad treba da bude energičan i odlučan. Odmah po zauzimanju uporišta brigade će zajedno preći Savu. U slučaju da još za vreme borbe ne bude smetnji za prelazak, brigade će izvršiti prelazak za to vreme kako neprijatelj ne bi došao u pomoć iz uporišta Litija. Zbog toga odredite jednu četu koja se za vreme borbe mora po svaku cenu probiti preko mosta i postaviti zasedu u pravcu Litije. Ovu zasedu trebalo bi da drži Dolenjski odred, ali u njega nismo 100°/o sigurni.

Ostale snage naših dveju brigada biće prikupljene u blizini Save i očekivati prelazak.

Bataljon koji će izvršiti napad treba u 19 časova da se približi i u 20 časova otpočne napad. Takođe i jedinica KZO.

Zbor ostalih jedinica obe brigade biće u selu Kandrše u 18.30 časova.

Marševski poredak: 11. brigada. Operativni štab i 6. brigada. ^ •"!

• Stab 4. operativne zone Slovenije izdao je 9. oktobra 1944. Operativnom štabu 6 slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« sledeće naređenje:

»Od Glavnog štaba primili smo sledeću depešu:

VI i XI B. — pod komandom Oper. štaba — treba odmah po prijemu ovog naređenja da krenu preko Save radi toga da bi učestvovali zajedno sa VII korpusom u operacijama južno od Save. Potvrdite prijem.

U vezi sa ovim naređenjem Glavnog štaba naređujemo da odmah pređete Savu i stupite u kontakt sa jedinicama VII korpusa. Prelaz odaberite sami zajedno sa Kamniško-zasavskim odredom.

Uputite odmah jednog od vaših oficira u Stab VII korpusa radi akcija.

Za ovo vreme verovatno ćete biti pod komandom VII korpusa, ipak nam, uprkos tome, šaljite izveštaje.

Krenite još u toku ove noći.«

(Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/II.)

[7] Redakcija nije pronašla skicu.

[8] Kamniško-zasavski NOP odred '

Pravac pokreta: Kandrše, Vače, Siroka Set, Tirna, Sava (most), Cešek,[9] Čebelnik,[10] Jablaniške Laze, Pusti Malen,[11] Sv. Križ,[12] gde će jedinice zauzeti odgovarajući raspored. Brigada koja kreće na čelu marševske kolone odgovorna je za pravilnu prethodnicu, potrebne pobočnice i zasede.

Štabovi brigada i bataljona odgovorni su za što veću disciplinu marša. Treba voditi računa da se održava veza te da ne dođe do dezertiranja.[13]

U cilju izvršenja ovih zadataka održaće se sastanak štabova brigada i Štaba odreda u Operativnom štabu u l i časova 11. o.m.

Prilažemo znake raspoznavanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:[14] Komandant — major:[15]

• Zaselak, 3 km jugoistočno od s. Save.

[10] Zaselak, 4 km južno od s. Save.

" Usamljena kuća, 6 km istočno od Smartna pri Litiji.

[11] Sada: Gabrovka.

" O izvršenju zadataka postavljenih ovom zapovešću vidi izveštaj Štabu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« od 28. oktobra 1944. i izveštaj Štaba 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« od 21. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/11.

[14] Politički komesar Operativnog štaba bio je tada Jože Babič Vojteh.

[15] Komandant Operativnog štaba bio je tada Jože Lepin Ris.

IZVEŠTAJ ŠTABA 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRAClC« OD 11. OKTOBRA 1944. ŠTABU 14. NO DIVIZIJE O AKCIJI U SLOVENSKOJ BISTRICI[1]

STAB
XIII SNOB »MIRKO BRAClC*
Na položaju, 11. X 1944.

ŠTABU XIV DIVIZIJE NOV i POJ

na položaju.

IZVEŠTAJ O AKCIJI

Noću 10/11. o.m. naša brigada izvršila je upad u SI. Bistricu s ciljem da izvrši rekviziciju materijala potrebnog brigadi. U ovoj akciji učestvovala je čitava brigada koja je za izvršenje zadatka krenula u 7 časova uveče sa položaja Šmartno [na Pohorju].

I bataljon imao je zadatak da postavi zasedu jačine dve čete sa 6 puškomitraljeza i 2 mitraljeza u pravcu [Slovenskih] Konjica, i to između Zafošta[2] i Vrhola,[3] a sa jednom četom zasedu u pravcu Zg. Polskave i Pragerskog, na raskrsnici kod Sv. Jožefa. Sve tri čete dobile su zadatak da naprave zaseke na drumovima i poruše telefonske stubove.

III bataljon dobio je zadatak da postavi zasedu duž druma i železničke pruge koja prolazi iz SI. Bistrice u pravcu Lokanje Vasi sa zadatkom da odbije svaku neprijateljevu intervenciju. Istovremeno treba da ruši železničku prugu i telefonsku liniju duž druma i pruge. Sa jednom četom treba da izvrši blokadu Zg. Bistrice.

II bataljon svim svojim snagama treba da izvrši upad u Slovensku Bistricu. Jedna četa treba da blokira kasarnu[4] a ostale dve čete da izvrše rekviziciju u glavnoj trafici, prodavnici cipela »Bata« i fabrici rublja.

Akcija je otpočela u 10 časova uveče. U isto vreme nalazile su se na svojim mestima i jedinice na obezbeđenju.

[1] Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/VI.
[2] Zaselak, 2,5 km jugozapadno od Slovenske Bistrice.
[5] Sada: Vrhole pri Slovenskih Konjicah.
[4] U kasarni se nalazila 1. četa Podoficirske škole 18. vojnog okruga. Ona nije imala pun formacijski sastav jer je u to vreme vršena smena pitomaca. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)

Četa II bataljona koja je imala zadatak da blokira kasarnu odmah je naišla na neprijateljevu patrolu koja je ispalila jedan metak na našu prethodnicu, nakon čega je četa uz povike: »juriš!« oterala tu patrolu kao i sve straže u kasarnu te na taj način začas blokirala kasarnu. Tom prilikom zaplenjena je jedna puška. Ostale dve čete izvršile su rekviziciju u glavnoj trafici, prodavnici cipela »Bata« (državno vlasništvo) i trgovini rubljem (državno vlasništvo). Sva akcija u varošici završena je uz slab otpor neprijateljeve posade koja je brojala 100—200 ljudi. Čete I bataljona koje su bile u zasedi u pravcu [Slovenskih] Konjica napale su neprijateljevu motorizovanu kolonu od 7 kamiona i jedne autoblinde te 200 ljudi.[5] Ova kolona naišla je iz pravca [Slovenskih] Konjica u 3.30 časova ujutro. Čete su na ovu kolonu otvorile žestoku mitraljesku vatru i posle jednočasovne borbe potpuno ju razbile. Oružje se nije moglo zapleniti jer je kolonu štitila vatra autoblinde, a u toku borbe neprijatelj je dobio i pojačanje. Četa ovog bataljona koja je bila u zasedi na pravcu [Zg.] Polskava i Pragersko nije vodila borbe.

Četa III bataljona miniranjem je srušila železničku prugu u dužini od 100 m između SI. Bistrice i Lokanje Vasi. Neprijateljeve intervencije sa tog pravca nije bilo. Jedna četa istog bataljona je bez ijednog ispaljenog metka blokirala Zg. Bistricu.

Akcija je završena u 5 časova ujutro. Akcija je uspela i zaplenjen je sledeči materijal:

262.000 cigareta,
211 kg duvana,
223 pari cipela,
4 para gumenih čizama,
400 paketića šibica,
61 bala štofa,
781 košulja,
60 pari čarapa,
3 odela,
10 gaća,
60 kalema konca,
3 pisaće mašine,
20 kg kafe,
50 kutija imalina,
1 džak pudinga.

U borbi su zaplenjene 3 puške.

Neprijatelj je u ovoj akciji imao preko 30 poginulih i velik broi ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva, 4 ranjena i 20 nestalih, koji će se vratiti.

[5] **Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana iz Slovenskih Konjica; verovatno policijske snage.**

Odmah posle završene akcije neprijatelj je otpočeo s pritiskom na nas iz SI. Bistrice u jačini od 60—100 ljudi[6] te mu je uspelo da dođe do Smartna [na Pohorju]. Zbog toga se II bataljon razvio u strelce i u jurišu naterao neprijatelja do same SI. Bistrice.

Tom prilikom neprijatelj je ponovo imao više mrtvih i ranjenih.

Zaplenjeno je nešto municije.

Borba je trajala do 12 časova nakon čega se brigada povukla na položaje Stara Glažuta,[7] kod Klančnikove vile.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant — kapetan:

BR. 106

IZVEŠTAJ ŠTABA 17. SLOVENAČKE NO BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 11. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA KRAJEM SEPTEMBRA I POČETKOM OKTOBRA[1]

STAB Op.[2]
XVII SNOB »S. GREGORČIČ«
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 11.10.44.
Br. 87/44

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ[3]
Operativni odsek.

Predmet: 15-dnevni operativni izveštaj od 25.9. do 10. 10.44.

21. 9. 44. Kao što smo već izvestili o akciji 21. 9, kada je patrola I MSV[4] pucala na stražara na mostu kod Pevme, sada smo primili tačne izveštaje da su

• To su bili delovi 1. čete Podoficirske škole 18. vojnog okruga *iz* Slovenske Bistrice (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V).
[7] Usamljena kuća, 14 km severozapadno od Slovenske Bistrice.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/11.
[a] Dopisano mastilom u Štabu 9. korpusa NOVJ.
[3] Dopisano mastilom.
[4] minersko-sabotažni vod

poginula 3 fašista. U akciji 23. 9, prilikom napada na kamion ispod Kalvarije,[5] poginula su 3 Nemca, koje su sahranili u Ločniku, a oko 5 ih je ranjeno.

22. 9. 44. Snajperi V bataljona privukli su se stražarskom mestu kod kasarni pored Kobarida. Pucali su na stražara i ubili ga". Neprijatelj nije reagovao. Utrošeno 15 metaka za pušku »mauzer«.

24. 9. 44. Snajperi V bataljona privukli su se do stražarskog mesta kod Kobarida i iz neposredne blizine pucali na neprijateljev bunker, iz kojeg je neprijatelj pobegao prema centru grada. Neprijatelj je cele noći tukao iz minobacača i iz mitraljeza. Utrošeno 18 metaka za italijansku pušku.

Dana 24.9. patrola MSV V bataljona XVII SNOB postavila je englesku minu od 5 kg u blizini Podmelca u Baškoj grapi. Oko 8 časova naišla je kolona od 8 automobila iz Sv. Lucije[6] u pravcu Podbrda. Prvo vozilo je prošlo a drugo je naišlo na minu koja ga je bacila u vazduh te se odmah zapalilo i potpuno izgorelo. Rezultat akcije: poginulo je 19 a ranjeno 18 vojnika. Kamion je potpuno izgoreo. Utrošeno eksploziva: jedna engleska nagazna mina od 5 kg. Ništa se nije moglo zapleniti jer teren nije povoljan a sa suprotne strane se nalazi neprijateljevo uporište i neprijatelj je odmah reagovao teškom artiljerijom.[1]

26. 9. 44. U Steverjan je stiglo oko 150 Nemaca sa 2 kamiona i 1 autoblindom. Oni su okružili logor našeg I MSV, koji se, pošto je bio obavešten još prošlo veče, povukao. Nemce su čekali na položajima kod Huma, ali do borbe nije došlo jer su se Nemci povukli drugim putem. U Steverjanu su pucali na našeg kurira i ranili ga u nogu, ali im je on ipak umakao.

Noću 27/28. drug komandant Režijskog bataljona sa 11 drugova minerskog voda otišao je da minira železničku prugu Videm — Trbiž. Mi-

[5] Brdo na desnoj obali r. Soče, zapadno od Gorice. Na karti 1:100.000 označeno je kao Podgora.

[8] Sada: Most na Soči.

niranje su izvršili između Resiutte i Chiusaforta. Minirali su i 2 električna stuba.
Rezultat akcije: razrušeno 70 m železničke pruge, uništena 2 električna stuba. Uništeno 6 km električnog voda. Prilikom eksplozije došlo je do kratkog spoja pa je sa svake strane od mesta miniranja izgorela žica na dužini od oko 3 km. Nemci nisu reagovali. Ispalili su samo jedan rafal iz automata. Voz koji je dolazio iz Vidma zaustavio se na stanici Resiutta. Saobraćaj je bio u prekidu 24 časa.[7]

27. 9. 44. Neprijatelj je otpočeo ofanzivu na sektoru zapadne Benečije. Njegov glavni cilj bio je da razbije italijansku diviziju »Osoppo«. Nastupao je iz tri pravca i to: iz Faedisa, iz Nimisa prema Sedilisu i^za leđa iz Platišča, odnosno od Prosnida. Do Platišča odn. do srušenog podzida između Platišča i Breginja došao je sa 35 kamiona a odatle je nastavio pešice. Pošto se naš IV bataljon nalazio u selu Platišču, poseo je položaje iznad sela i na koti 666.[8] Borba je trajala od 8 časova pa do mraka. Zbog snažne vatre iz teških minobacača i mitraljeza stigla je u pomoć i IV četa iz Monteaperta jer na taj sektor neprijatelj nije nastupao. Pred mrak položaj je postao neizdržljiv pa se bataljon u redu povukao na više položaje, i to iznad sela Brezja. Povlačenje je štitila IV četa. Pre no što se povukao, komandant je o tome obavestio Stab italijanske divizije. Rezultat borbe: 8 neprijateljevih vojnika poginulo, među njima i jedan oficir, koji je poginuo baš u momentu kada je u školi u Platišču posmatrao Titovu sliku, a ranjeno je 8. Naši gubici: Nestao je jedan drug, za koga se pretpostavlja da su ga Nemci zarobili, a jedan je dezertirao. Izgubili smo i nešto spreme. Utrošeno municije: 600 metaka za mitraljez »breda«, 200 metaka za puškomitraljeze, 300 metaka za puške. Moral drugova nije opao a ni civilnog stanovništva iako strahuje od nemačkih represalija.

II brigada Garibaldinaca koja se nalazila na sektoru Nimisa još se u priličnom redu povukla.

[7] **Ova rečenica dopisana je mastilom.**
[8] **Ova kota na karti 1:100.000 nije pronađena.**

Ostale brigade, a naročito brigada Osoppo, imale su znatne gubitke i begunce.[9]

28. 9. 44. Patrola I MSV upućena je u Furlaniju i na drumu Gorica — Gradišče[10] srela dva Nemca koji su se vozili na biciklima te jednog od njih ubila. Nisu mogli ništa da zaplene jer se neprijatelj nalazio u blizini te je odmah reagovao. Patrola se bez gubitaka povukla. Uz put je svukla jednog italijanskog vatrogasca i dala mu staro odelo.

Noću 28/29 9. drug komesar I MSV zajedno sa • 4 druga minirao je žel. prugu Gorica — Videm u blizini Ločnika. Položili su po 2 mine na svaku šinu i po jednu na dva električna stuba. Mine su uništile 48 m železničke pruge i srušile dva električna stuba elektrovoda koji služi za

[e] Italijanska partizanska divizija »Garibaldi Osoppo« je uoči neprijateljske ofanzive imala sledeči raspored: Stab divizije sa prištapskim jedinicama u rejonu Atimis — Salandri; 1. brigada »Garibaldi« (sa četiri bataljona) na liniji Subit — Faedis — Raschiacco — Colloredo — Prestento — Torreano — Canalutto; 2. brigada »Garibaldi« (sa šest bataljona) na liniji Nimis — Sedilis — Vedronza — Pradielis; 1. brigada »Osoppo« (sa četiri bataljona) na liniji Poiana — Attimis — Monte S. Giacomo. Ukupno brojno stanje divizije iznosilo je oko 3.500 ljudi.

Neprijatelj je 27. septembra 1944. u zoru otpočeo napad na desno krilo 2. brigade »Garibaldi« kod s. Sedilis. Nešto kasnije izvršio je napad i na položaje 1. brigade »Garibaldi« u pravcu s. Prestento — Faedis, koji je zauzeo u 10 časova. Istovremeno jedna neprijateljska kolona nastupala je pravcem Breginj — Platišče — Taipana a jedan njen deo u pravcu Prossenicco (Prosnid). U toku daan vođene su borbe sa svim neprijateljskim kolonama, pa je, u cilju skraćenja fronta, Stab divizije odlučio da jedinice skoncentriše u rejonu Crna voda — Na Grad — M. Carnizza (k. 863). Za to vreme neprijatelj je već zauzeo tesnac S. Antonio. Sledećeg dana neprijatelj je produžio nastupanje sa težištem dejstva S. Antonio — Faedis i Nimis — Monteprato. Pošto je neprijatelj uspeo da na ovim pravcima probije položaje, Stab divizije je naredio da se 1. brigada »Garibaldi« povuče na brdo Ivanez (Ivane, trig. 1168); 2. brigada u rejon s. Taipana, a 1. brigada »Osoppo« da se izvuče pravcem Porzus (Porčinj) — Stremiz (Grmešica) i dalje ka r. Natisone. Izvlačenje 1. 2. brigade »Garibaldi« bilo je uspešno, dok je 1. brigada »Osoppo« kasno pristupila izvršenju dobijenog naređenja te je bila po delovima okružena i razbijena. Razbijanjem 1. brigade »Osoppo«, divizija je ostala sa dve brigade, pa je od njih, iz sastava ostalih svojih jedinica, 30. oktobra 1944. formirala 3. brigadu" »Garibaldi« i preimenovala se u diviziju »Garibaldi Natisone«. Posle preimenovanja divizija je bila ovako raspoređena: 1. brigada na području zapadne Benečije a 3. brigada u području Brda. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 277/1).

[10] Na karti 1:100.000 piše: Gradiška.

pogon vozova. Saobraćaj je obustavljen 17 časova.

Utrošeno 11 kg plastika.

29. 9. 44. Patrola od 4 druga I MSV [brigade] »S. Gregorčič« čekala je u zasedi kod Soče u blizini Pevme na eventualnu grupu neprijatelja. Kako se iz kasarne nije niko pojavio, pucala je na stražara i ubila ga. Neprijatelj je reagovao vatrom teškog oružja i minobacača a u pomoć su im stigli i Nemci iz Gorice naoružani »šarcima«. Rezultat akcije: poginuo je 1 neprijateljski vojnik. Utrošeno je 15 metaka za puškomitraljez i 8 za pušku »mauzer«. Naši su se povukli bez gubitaka.

30. 9. 44. 28 drugova iz II bat. pod rukovodstvom komandanta bataljona napalo je kolonu od 3 kamiona na drumu Gorica — Kanal u blizini Kanala. Rezultat akcije: poginulo 8 neprijateljevih vojnika a veći broj je ranjen. Utrošeno je 55 metaka za puškomitraljez i 37 za puške. Neprijatelj je odmah reagovao »šarcima« i mitraljezima. Naši su se u logor vratili bez ijedne ogrebotine.

30. 9. 44. dva snajpera iz IV bat. iz zasede kod Plava u 10 časova pre pedne pucala su na kamion pun vojnika koji je išao iz Gorice prema Kanalu. Odmah nakon prvih hitaca kamion je stao a Nemci su iskočili iz njega i pobegli prema tunelu. Snajperi su dobro videli da su trojicu stavili na kamion i odvezli prema Gorici ne pruživši im prvu pomoć (verovatno su bili mrtvi). Izvestili su da je bilo 7 ranjenih. Tačno se nije moglo utvrditi, sem za onu trojicu. Pošto su na njih iz Plava odmah otvorili vatru iz mitraljeza, morali su se povući. Utrošeno je 20 metaka za italijansku pušku.

30. 9. 44. vratila se patrola V bataljona koja je 3 dana čekala neprijatelja u zasedi kod Stržišča. Neprijatelj nije naišao. Vratila se i patrola od 10 drugova istog bataljona koja je 3 dana bila u zasedi na drumu Kobarid — Tolmin. Postavili su poteznu minu, ali je zatajio štapin pa je akcija propala.

1. 10. 44. U 18 časova terenska organizacija u St. Maveru održala je miting. I MSV postavio je zasede na

drumu Pevma — Sabotin kod spomen kosturnice (Ossario)[11] u cilju osiguranja. Kad je pao mrak, u Pevmu je stigao veći broj kozaka, fašista i Nemaca. Prema Oslavlju krenulo je 10 njih u patrolu. Stigavši do okuke ispod kosturnice zaustavili su se. Naši su se pobojali da se ne vrate pa su otvorili vatru. Trojica su odmah ostala na drumu a nekolicinu su odvukli sa sobom, verovatno su bili ranjeni. Pošto se već bio spustio mrak a i padala kiša, nije se moglo utvrditi koliko ih je bilo. Rezultat akcije: 3 neprijateljska vojnika poginula i više ranjeno. Utrošeno municije: 60 metaka za puškomitraljez i 24 za automate. Neprijatelj u početku nije reagovao a vatru je otvorio tek kad se patrola vratila do glavnine. Naši su se povukli bez gubitaka.

1. 10. su snajperi V bat. srušili 4 telefonska stuba na liniji Kobarid — Cedad, između Kobarida i Robiča, te odneli i deponovali 1000 m telefonske žice.

Istoga dana vratila se i patrola od 8 drugova koja je bila u zasedi na drumu Kobarid — Tolmin. Napali su neprijateljev putnički automobil. Pošto su bombašima zatajile dve engleske bombe, putnički automobil je umakao. Ova akcija bila je bezuspešna.

0 akciji minerskog voda 28. 9. izveštavamo sledeče:

1 MSV minirao je železničku prugu i odmah nakon eksplozije Nemci iz uporišta Ločnik otpočeli su da tuku mesto miniranja i dalje duž pruge prema Moši, misleći da se naši još uvek nalaze na pruzi. Uto je iz Moše naišao oklopni voz te su granate padale pravo na voz koji se zaustavio i otvorio vatru iz topova i mitraljeza na neprijateljevo uporište. Nakon nekoliko minuta bačene su rakete iz uporišta po kojima su se prepoznali i obustavili vatru. U kasarni su 2 poginula i veći broj je ranjen. Tačan broj ranjenih nije se mogao utvrditi.

3. 10. 44. U V bataljon stigao je jedan Italijan koji je pobegao iz uporišta u Sv. Luciji. Sa sobom je do-

[11] Spomen kosturnica kod sela Oslavlje (severno od Gorice) u kojoj su sahranjeni italijanski vojnici poginuli u prvom svetskom ratu.

neo puškomitraljez, kasetu municije i jednu italijansku pušku sa municijom i svu svoju spremu. Ovaj je u uporištu rasklopio mitraljez »bredu« i delove razbacao oštetivši ga tako da se ne može upotrebiti.

4. 10. 44. Na drumu Gorica — Krmin I MSV je napao tricikl na kome se nalazilo više nemačkih vojnika. Ubijena su dva nemačka oficira a jedan vojnik je ranjen. Zaplenjena je puška »mauzer«, jedan nemački pištolj, nešto spreme, par cipela i jedan opasač. Tricikl nije mogao biti zaplenjen jer su odmah na mesto napada stigla tri kamiona nemačkih vojnika. I na ove je ispaljeno 40 metaka iz pušaka i automata pa je i ovde verovatno neko bio ranjen.

Utrošeno metaka: 40 za automat i 30 za puške. U 19 časova istoga dana patrola toga voda ubila je u Moši jednog Nemca. Bio je tenkovski podoficir. Oružje se nije moglo zapleniti jer se sve to dešavalo na nekoliko stotina metara od kasarne. Nemci su sutradan blokirali selo i zapretili da će sve poubijati zato što, navodno, po kućama sakrivaju bandite. Nisu preduzimali represalije.

5. 10. 44. 33 druga otišla su u akciju na Sabotin. Bili su naoružani: 1 mitraljezom »breda«, 3 puškomitraljeza, 1 protivtenkovskom puškom, 1 lakim minobacačem, a ostali puškama. Čekali su do 15.45 časova, kada su iz Gorice prema Kanalu naišla 4 kamiona od kojih su 2 bila puna vojnika. Naši su odmah otvorili na njih vatru. Prvi kamion je umakao izvan zone dejstva a ostala tri su bila pogođena pa su se zaustavila. Od žestoke vatre mitraljeza »breda« drugi kamion se zapalio. Upalila se i municija koja se nalazila na kamionu. Kamion je potpuno izgoreo. Od mina lakog minobacača i ostalog oružja pogođeni su 3. i 4. kamion. Nije se moglo primetiti da li se neko spasao, samo je sa poslednjeg kamiona 10 ljudi pobeglo u obližnji bunker. Sa ostala 2 kamiona nije se niko spasao pa se stoga računa da je bilo oko 40 mrtvih i ranjenih. I u grupi koja je pobegla u bunker verovatno je neko bio ranjen jer su naši celo vreme tukli put od Kamna[12] do bunkera.

" Na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nije pronađeno.

Rezultat akcije: 2 kamiona potpuno uništena, jedan slupan, uništen 1 kamion municije a oko 40 [vojnika] bilo je mrtvo i ranjeno. Utrošeno municije: 600 metaka za puškomitraljez, 169 za puške, 500 za mitraljez »breda«, 24 za protivtenkovsku pušku i 23 mine za laki minobacač te 60 metaka za automat.

8. 10. 44. I bat. krenuo je da mobilise, i to u Volče i Čiginj. Morao je da postavi zasede u pravcu Tolmina i Doblara ier se neprijatelj nalazi u blizini a patrole be-ga[13] stalno se kreću po ovim selima. Mobilisano je 15 drugova starih skrivača i dezertera.

8. 10. II bataljon otišao je u zasedu na drum Kobarid — Tolmin. Čekao je ceo dan da naiđe neki neprijateljev kamion ili patrola, ali niko nije dolazio. Ni iz uporišta Karano i Volarje niko se nije pojavio. Zbog toga su se vratili bez uspeha.

UKUPNI REZULTAT AKCIJA

Neprijateljevi gubici:	
Poginulo neprijateljskih vojnika . . .	74
Ranjeno	71
Ukupno izbačeno iz stroja	145
Uništeno automobila	3
Oštećeno automobila	2
Uništeno žel. pruge	118 m
Uništena elektr. stuba	4
„ „ žice	6000 m
Zaplenjeno telef. žice	1000 m
Uništeno telef. stubova	4
Uništen pun kamion municije	1
Uništen mitraljez »breda«.	1
Saobraćaj prekinut:	
Na pruzi Videm — Gorica časova . . .	17
Videm — Trbiž „ . . .	24
Ukupno	41

[13] **Ovde se odnosi na pripadnike SNVZ.**

Zaplenjeno:

Puškomitraljez »breda« !	1	
Italijanska puška	1	
Puška »mauzer«	1	
Pištolj	1	
Municije za puškomitr., sanduka	1	(350 metaka)
Cipela	1	par
Opasača	1	
Spreme	2	

Utrošak municijc:

za mitraljeze	metaka	1100
za puškomitraljeze	„	930
Za puške	„	461
Za automate	„	124
Protivtenkovske	„	24
Mina za laki minobacač		23

Utrošen eksploziv:

Plastika	15	kg
808	33	kg
Engleskih nagaznih mina	1	

Naši gubici:

Zarobljeno drugova	2

„„„„ **SITUACIJA:**

Za poslednjih 15 dana brigada je još uvek bila na pohodu po Benečiji. Zadatak joj je bio da Benečanima pokaže da je naša vojska bolja od ostalih, disciplinovana i organizovana. Svakog dana je po selima Benečije održavala mitinge pripremljene naročito za Benečane da bi u njima probudila nacionalnu svest koja je naročito slaba kod omladine. Na mitinzima ljudstvo je prisustvovalo u velikom broju, ali više po selima koja su bliže gradovima od onih u brdima.

Brigada se kretala: Brnas — Stara Gora, Stara Gora — Dolenji Trebil, Dolenji Trebil — Livške Ravne,[14] Ravne — Srednje.[15] Svi pokreti izvršeni su bez uznemiravanja i tačno po planu, kako je i bilo naređeno.

[14] **Odnosi se na Ravne, zaselak 3 km jugoistočno od Liveka.**
[15] **Zaselak, 7 km jugozapadno od Tolmina.**

Formiran je i III bataljon, a bivši III bataljon preimenovan je u VI bataljon. III bataljon uključen je u glavninu brigade koja sada broji 700 ljudi.

Ostali bataljoni nalaze se na sledečim sektorima: IV bataljon: Zapadna Benečija — Breginjski kot; V bataljon na Kobariškom i delu Tolminske; VI bataljon: Brda; Beneški bataljon na sektoru Šempeterske i Starogorske Benečije:[16] Rezijski bataljon u Reziji i na Bovškom. I MSV: južna Brda te ima zadatak da ometa saobraćaj na železničkoj pruzi Gorica — Videm i na drumu Gorica — Čedad te Gorica — Videm. IV bataljon vrši mobilizaciju u zapadnoj Benečiji, koja pak nije više onako uspešna kao pre ove ofanzive. Narod se plaši neprijateljevih represalija ali će se polako ponovo smiriti.

U Sempeterskoj Benečiji situacija je ista. U Reziji je mnogo bolja. Neprijatelj ne pravi ispade u Režiju i kako se ovde još nije pojavila strana propaganda, naši imaju velikog uspeha. Rezijani govore da je njihova vojska »partizanska« i već se smatraju sastavnim delom Titove Jugoslavije. Svi Rezijani sposobni za oružje odmah bi stupili u partizane ukoliko bi imali na raspolaganju dovoljno oružja. Zovemo ih pojedinačno, i to onoliko koliko prikupimo oružja na terenu ili nam ga preda kakva druga jedinica. Šaljemo im pozive i na njih se tačno u određeno vreme javljaju.

Moral: je na prilično visokom stepenu, a naročito u Režijskom bataljonu. Slabiji od ostalih bataljona je u IV bataljonu, i to zbog ofanzive i italijanskih partizana koji su svima onima koji su se nalazili blizu svojih kuća govorili da idu kućama. Govore da sada više nema smisla biti u partizanima jer su popustili Italijani koji su bili bolje naoružani od nas. A i ovo se iz dana u dan popravlja jer su starešine bataljona uložile sve snage da podignu moral, što im je i uspelo. Borbenost je dobra.

Neprijateljeva taktika:

Za ovih 15 dana nije dolazilo do sukoba između naših i neprijateljevih jedinica, sem kod IV bataljona koji je 27. 9. od 8 časova ujutro do mraka vodio borbu. Neprijatelj nije primenjivao nikakvu novu taktiku.

Naša taktika:

Sastojala se uglavnom od minersko-sabotažnih i snajperskih akcija. M.S.V. nije dat nikakav specijalni zadatak već su dejstvovali samoinicijativno. Snajperi takođe. Rezijski bataljon odn.

" Odnosi se na predeo između Sv. Petra ob Nadiži i Stare Gore.

MSV ovog bataljona primio je zadatak da stalno ometa saobraćaj na železničkoj pruzi Videm — Trbiž, što je i počeo da sprovodi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, potporučnik:
Đukić Nikola
Dukić Nikola

Za Operativni odsek, poručnik:
Perat Alfonž
Perat Alfonz

M. **P.**

Dostavljeno: Štabu XXX divizije op. odsek
IX korpusa

BR. 107

IZVEŠTAJ ŠTABA KOKRŠKOG NOP ODREDA OD 11. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O STANJU I AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA[1]

STAB
KOKRSKOG ODREDA
Na položaju, 11.10.44.
Op. broj: 481

63/44 OD[2]

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek

Predmet: 14-dnevni operativni izveštaj od 25. 9 — 10. 10. 44.

Aktivnost be-ga[3] na području Cerklja[1] pa sve do Tržiča u poslednje vreme stalno se povećava tako da su pokreti kurira i terenskih radnika bili doslovce onemogućeni. Na ovom području nalazi se naš II bataljon sa zadatkom da parališe aktivnost be-ga. Da bismo suzbili uticaj ove aktivnosti na tamošnje stanovništvo, na ovo područje uputili smo i naš novoformirani III bataljon, koji je formiran iz minerske čete.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 338/III. Broj delovodnika dopisan je mastilom.
[5] Oznake su dopisane mastilom (»63/44«) i plavom olovkom (»Op«) u Štabu 9. korpusa NOVJ.
[3] Ovde se odnosi na pripadnike Gorenjskog domobranstva.
[4] Sada: Cerklje na Gorenjskem.

Kako je stanovništvo toga područja zbog neprestanog uticaja be-ga uglavnom njima naklonjeno, a protivno našem pokretu, kretanje naših jedinica je veoma otežano zbog izdajstva odn. obav. službe koju stanovništvo vrši u korist be-ga. Bili smo, dakle, prinuđeni da na ovo područje uputimo još jedan bataljon, a u prvom redu zbog činjenice da naši bataljoni imaju skoro 1/3 nenaoružanih ljudi, ne računajući nove borce, koji čekaju na dalje transportovanje te ih je stalno veći broj u jedinicama, tako da je pokretljivost jedinica i u tom pogledu prilično ometena. Ovde treba napomenuti da je be-ga prilično snažno naoružana automatskim oružjem.

PREGLED AKCIJA

I bataljon:

22. 9. Prva četa ovog bataljona, koja je tada dejstvovala na sektoru Kranjske Gore, zajedno sa grupom Zap. koruškog odreda i članovima OK KPS za Ziljsku dolinu htela je da uhapsi nekog izdajnika kod Sv. Lenarta u Koruškoj. Verovatno je našu grupu već na pokretu otkrio neprijatelj, jer kada je stigla u selo, odmah ju je sa svih strana napao neprijatelj. U napadu je učestvovalo i civilno stanovništvo, pre svega tzv. »Landwache«, koji su vatrom dejstvovali sa svih prozora kao i iz crkvenog tornja. Iako su naši odgovarali žestokom vatrom, morali su se povući. U sukobu je jedan naš poginuo. Neprijatelj je imao veće gubitke, ali se isti nisu mogli ustanoviti.

23. 9. četiri druga minera minirali su žel. prugu između železničkih stanica Radovljice i Žirovnice. Pri tom je uništeno 30 m žel. pruge a saobraćaj je prekinut 7 časova.

1. 10. pet drugova minera miniralo ie žel. prugu između železničkih stanica Žirovnica i Javornik. Na minu je naišao teretni voz te je lokomotiva sa nekoliko vagona iskočila iz šina i bila veoma oštećena. Porušeno je 30 m pruge. Saobraćaj je prekinut za duže vremena.

2. 10. grupa od 4 druga minera minirala je prugu između železničkih stanica Žirovnice i Javornika. Još nismo mogli ustanoviti za koje vreme je prekinut saobraćaj.

3. 10. dvanaest drugova iz I bataljona postavilo je zasedu na drumu Lesca — Vrba. U 10 časova pre podne napali su neprijateljeva kola na kojima je prevoženo 5 vojnika i vozač. Posle smelog juriša ubijeni su svi vojnici kao i vozač koji je pružio otpor. Zaplenjeno je 5 pušaka »mauzer« i 25 metaka.

7. 10. dva druga minera ovog bataljona minirala su žel. prugu između železničkih stanica Žirovnice i Javornika. Uništeno je 30 m pruge, a saobraćaj je prekinut za više časova.

30. 9. prilikom ekonomske akcije u selu Vrba grupa boraca naišla je na neprijateljevu patrolu. U ovom sukobu ubijen je belogardist Smid, zam. komandanta belogardista u Lescama, a jedan je teško ranjen. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

7. 10. dva druga minirala su žel. prugu između železničkih stanica Žirovnice i Javornika. Uništeno je 30 m pruge a saobraćaj je prekinut za 20 časova.

9. 10. u 19 časova pet drugova minera nagaznim minama izbacilo je iz šina vojni pontonirski transportni voz. Lokomotiva i više vagona izbačeno je iz šina. Tom prilikom ubijeno je 25 neprijateljskih vojnika. Teretni saobraćaj je potpuno prekinut, a putnički se obavlja sa prelaženjem.

Istoga dana u 21 čas druga grupa od 5 drugova minera minirala je žel. prugu između železničkih stanica Lesce i Žirovnica. Uništeno je 50 m žel. pruge.

II bataljon

24. 9. grupa od 25 drugova ovog bataljona napala je iz zasede be-ga u selu Olševeku kod Cerklja. Be-ga su u ovom selu bili na crkvenoj slavi. Ovo selo je poznato leglo belogardista i zbog obav. službe koju obavlja stanovništvo uspeh napada nije bio takav kakav bi trebalo da bude. Na bojištu su ostala 3 poginula, dok su se ostali panično razbegli. Kako je na lice mesta odmah stigla intervencija iz okolnih uporišta, oružje se nije moglo zapleniti.

27. 9. be-ga su napali II bataljon u selu Štefanja Gora. Pošto je nekoliko be-ga bilo u partizanskim uniformama, a stanovništvo ih je provelo pored stražara, uspeli su da dođu neopaženo u selo. U sukobu su poginula 2 a ranjena su 2 druga.

11. 9. patrola je minirala električnu centralu fabrike tekstila »Glanzmann & Gassner« kod Sv. Ane[5] iznad Tržiča. Centrala je za duže vreme onesposobljena. Fabrika je uglavnom radila za okupatora.

11. 9. ista patrola minirala je drugu centralu iste firme sa istim rezultatom. Ovaj izveštaj je zakasnio zbog toga što* se izveštaj koji nam je uputio bataljon kurirskom vezom izgubio.

29. 9. grupa od 16 ljudi postavila je zasedu između Sv. Ane i Tržiča s ciljem da zaustavi kamion koji prevozi radnike iz Ljubelja u Tržič. Tom prilikom mobilisano je 96 radnika. Kamion je uništen a akumulatori zaplenjeni.

30. 9. grupa od 60 be-ga nastupala je *iz* pravca Štefanje Gore u pravcu Možjanca, na području Krvavca. Patrola II bataljona naišla je na ovu grupu na čistini i bila je napadnuta od

[5] **Sada: Podljubelj.**

neprijatelja. Tom prilikom poginuo je 1 drug kojem je neprijatelj zaplenio 1 italijansku pušku, 100 metaka i 1 ofanzivnu bombu.

Minerska četa (sada III bataljon)

25. 9. deset minera miniralo je žel. most između železničkih stanica Dovje — Mojstrana i Gozd-Martuljek. Most je dugačak 35 m i delimično je srušen, a sem toga je oštećeno 40 m pruge. Teretni saobraćaj je prekinut a putnički se obavlja <sprelaženjem.

7. 10. grupa od 20 drugova ovog bataljona sa 4 [puško]mitraljeza krenula je na čelu sa komandantom bataljona i zam. politkomesara u zasedu kod sela Gozd ispod Storžiča. Kada je izašla iz sela, naišla je na drumu na jaku grupu neprijatelja, čija se jačina zbog guste magle nije mogla ustanoviti. Kada je komandant čuo nemačku komandu »aufpasen«, odmah je naredio da se otvori vatra na koju neprijatelj nije mnogo odgovarao. Iz toga se moglo zaključiti da se sa druge strane nalazi još jedna neprijateljeva grupa pa je zbog toga komandant naredio našoj grupi da se povuče. Pozvao je u pomoć bataljon i poseo položaje sa grupom iznad sela. Na mesto sukoba došla je i grupa od 15 drugova na čelu sa komandantom II bataljona koja se nalazila u blizini. Kada se ova grupa približavala našim položajima morala je da pređe oko 500 m čistine te ju je tom prilikom napao neprijatelj. Drugovi su prihvatili borbu, razvili se u strelce i dejstvovali snažnom vatrom. Tom prilikom poginuo je komandant II bataljona drug Karlo[6] a 2 druga su ranjena. Pošto je neprijatelj nastupao i napadao naše grupe sa fronta, sa bokova i iza leđa, one su se morale povući. Poginulog druga zbog otežanog izvlačenja nismo mogli poneti sobom, niti mu se približiti da mu uzmemo oružje jer je neprijatelj bio usmeno vatru baš na njega. Neprijatelj mu je zaplenio automat MP[7] i svukao ga i izuo.

Rezultat borbe bio je sledeći: na našoj strani 1 mrtav i 2 ranjena. Neprijateljevi gubici prema do sada primljenim izveštajima: 12 mrtvih i veći broj ranjenih. Broj poginulih i ranjenih neprijateljskih vojnika sigurno je veći te ćemo o tome naknadno izvestiti. Pre nego što se neprijatelj vratio u uporište, zbog svog neuspeha zapalio je čitavo selo Gozd i na taj način iskalio se nad nevinim stanovništvom. Moral stanovništva uprkos tome jako je porastao. O neprijateljevim snagama izvestićemo naknadno kada prikupimo potrebne podatke.[8]

[6] **Stane Dobre Karlo**
[7] **Maschinenpistole**
[8] **Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.**

Od poslednjeg izveštaja mobilisali smo 188 novih boraca. Prilažemo brojno stanje ljudstva, naoružanja i municije.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Pom. politkomesara: **Janez Bohinjc**

Načelnik Štaba — kapetan: **Bor. Globočnik**[10]

M. P.

BR. 108

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD 12. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7 KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU ŽUŽEMBERKA[1]

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek
Op. br. 629
Položaj 12. X 1944.

Operativni izveštaj
za 11. okt. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
(Operativno odeljenje)

ŠTABU VII KORPUSA
(Operativni odsek)

I) POKRETI NEPRIJATELJA NA TERITORIJI DIVIZIJE

Toga dana krenule su neprijateljeve kolone iz Št. Vida[2] i Stične u pravcu položaja IV i V brigade. Ukupno se kretalo 6 četa. Tri čete su krenule iz uporišta u pravcu Sela [pri] Sumberku, odakle je jedna kolona krenula prema Orlaki a ostali deo u pravcu Kitnog vrha. Istovremeno je jedna kolona pošla iz Št.

• Zbog obimnosti knjige redakcija ove priloge ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 341/III.

[10] Boris Globočnik Damjan

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Broj delovodnika i datum dopisani su mastilom.

*** Sada: Šentvid pri Stični.**

Vida i Stične u pravcu Zagradeca i Valične Vasi. U 18 časova neprijatelj se povukao u pravcu polaznih uporišta.[3]
XV brigada izveštava: u 5 časova ujutro neprijatelj jačine 350 ljudi nalazio se u Vel. Loki i išao dalje u pravcu Trebnja.[4] Dolenjski odred izveštava: Na dan 10. o.m. stigao je iz St. Vida u Trebnje [domobranski] pokretni bataljon. Očekuje navodno bataljon iz Novog Mesta.[5]

II) BROJNO STANJE NAŠE DIVIZIJE

po spisku

Stab div.	48	Promene po spisku:
spec, jedinice div.	222	IV brig.: 2 druga u bolnici, 5 drugova u obav. vod.
pokretna bolnica	120	V brig.: 8 drugova poginulo, 14 ranjeno, 8 nestalo.
IV brigada	649	XII (brig.): 2 se vratila iz bolnice i kursa.
V brigada	624	Art. VII korpusa: 4 nestala, brisana.
XII brigada	677	
XV brigada	661	
XV divizija	3.001	
Art. VII korpusa	443	
Dolenjski odred	531	

III) TRENUTNI RASPORED NAŠE DIVIZIJE

Stab divizije sa svim svojim odsecima nalazi se u Stavčoj Vasi.

IV brigada. Veza sa Štabom brigade je u selu Mačkovcu.[6] I bat. je [na] položajima Gor. Ajdovec, patrolira u pravcu Brezove Rebri[7], Lipovca i Globodola. II bat. je na položajima Mačkov Hrib a u 9 časova krenuo je u pravcu Zalisca u pomoć napadnutoj V brigadi. Patroliše pravcima Dobrava — Dobrnič i Občine.

[3] **Iz izveštaja Organizacijskoga štaba slovenskega domobranstva vidi se da su toga dana u pravcu Žužemberka krenule sledeče snage: 15, 22. i 3. teška četa 3. bataljona iz Višnje Gore i delovi 1. bataljona slovenačkih domobranaca iz Stične. Ove snage vodile su borbe u rejonu Valična Vas — Sv. Marjeta i u rejonu Žužemberka. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283/1 — pov. br. 584.)**

[4] **Toga dana 32. četa 4. bataljona krenula je iz St. Vida (Šentvid pri Stični) u Novo Mesto radi popune. Verovatno su pokret obezbeđivali delovi 39. i Teške čete toga bataljona. Istoga dana iz Novog Mesta vraćala se 31. četa. Ove kolone su se verovatno sastale kod Trebnja, odakle je 32. četa nastavila pokret za Novo Mesto, a 31, delovi 39. i Teške čete vratili su se u St. Vid. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283 III — pov. br. 584.)**

[5] **Organizacijski štab slovenskog domobranstva u svojim izveštajima taj pokret ne pominju.**

' **Sada: Mačkovec pri Dvoru.**

' **Sada: Brezova Reber pri Dvoru.**

III bat. na položajima Vinkov Vrh a u 10 časova krenuo je na nove položaje Zafara — Cvibelj. Vezu održava sa V brigadom.

V brigada. Stab brigade na položajima kod bataljona. I bat. severno od sela Vrha,[8] i to od 6 časova pa dalje. Patrolira u pravcu Kitni Vrh — Muljava. Manja zaseda nalazi se iznad Valične Vasi, ali se povukla u 7 časova. Jedna patrola kretala se u pravcu Orlaka — Sela [pri] Šumberku. U 12 časova bat. se povukao sa Vrha i poseo položaje iznad sela Dol. Križ, odakle se zatim povukao na Cvibelj. II bat. nalazi se na Plešivici sa izvidnicom na Sv. Katerini. Ima posednute mostove kod Smihela[9] i Zagradeca. Patrolira u pravcima Ambrus — Zvirče, Građene — Lopata i Žužemberk. Održava vezu sa Art. brigadom na Smuki.

III [bataljon] povukao se na položaje iznad sela Rebra. Kada se u l i časova patrola sukobila s neprijateljem, vratio se na Cvibelj, kasnije na Zalisec pa ponovo na Cvibelj.

XII brigada: . . ,[10]

XV *brigada.* Veza sa Štabom brigade u selu Gor. Ravne. I bat. je na položajima G. Ravne a preko Dolgih Njiva[11] i Gabra patrolira u pravcu St. Vida. Kontroliše teren duž granice Brezovo,[12] Vodice[13] i Poljane.[14] Održava vezu sa VDV[15] bataljonom i DO.[16] II bat. nalazi se u pokretu na sektoru Žužemberk sa zadatkom da prati materijal i opremu za brigadu.[17] III [bataljon] je na položajima sela Okrog, a jednu četu ima u zasedi na Zaplazu. Odavde kontroliše dolinu u pravcu St. Vida [i] Gabra. Patrolira i preko Primskovog i doline Temenice.

Art. VII korpusa: . . ,[18]

Dolenjski odred: I bat. na položaju Janče gde prihvata nove borce od KZO[19] i prati ih preko granice do III bataljona. Patro-

[8] Odnosi se na Vrh pri Križu.
[9] Sada: Smihel pri Žužemberku.
[10] Redakcija je izostavila tekst o rasporedu i zadacima brigade jer je identična tekstu u dok. br. 100.
[11] Sada: Dolga Njiva pri Šentlovrencu.
[18] Na karti: 1:100.000 upisano pogrešno kao s. Brezje.
[13] Sada: Vodice pri Gabrovki.
" Sada: Poljane pri Primskovem.
[15] Vojska državne varnosti = Vojska državne bezbednosti.
" Dolenjski NOP odred
[17] Bataljon je 10. oktobra 1944. u 16.30 časova krenuo sa sektora Gornje Ravne u rejon Žužemberka sa zadatkom da primi municiju i opremu za brigadu. On je 12. oktobra 1944. ušao u sastav brigade koja se toga dana prebacila u rejon Dolnji i Gornji Ajdovec. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11.)
[18] Redakcija je izostavila tekst o rasporedu i zadacima artiljerije jer je identičan tekstu u dok. br. 100.
" Kamniško-zasavski NOP odred

lira u pravcima Mala Štanga, Jevnica, Kresniški Vrh i Golišče. II bat. je na položajima Podmilj,[20] gde od KZO prihvata nove borce i prati ih preko granice do III bataljona. U suprotnom pravcu prenosi oružje i municiju za IV oper. zonu. III bat. nalazi se na položajima Selska Gora, gde od I i II bataljona prihvata nove borce i prati ih na Dol. voj. područje. Patrolira u pravcima Mirna, Sv. Križ[21] i u pravcu granice ([ovo se odnosi] za 10. okt.)

IV) AKCIJE I BORBE DIVIZIJE

IV brigada: U 9 časova pre podne Drugi bat. krenuo je u pomoć V brigadi, koja je bila napadnuta u rejonu Reber u pravcu Vrha. Kod Zalisca uspostavio je [vezu] sa V brigadom od koje je dobio podatke o neprijatelju. Bataljon je zatim krenuo dalje u pravcu Vrha, gde su se na položajima nalazile jedinice V brigade, ali je bio napadnut [od neprijatelja] i povlačio se nazad u pravcu Rebri. Poseo je položaje na ivici šume iznad Rebri, na kojima je vodio borbu s neprijateljem oko tri četvrti časa, nakon čega se povukao na položaje grebena ispod Rebri i tu se nalazio do 16 časova. Sa ovih položaja bat. je izvršio više iznenadnih juriša na neprijatelja i sa njim vodio teške borbe. Ovde je bio ranjen komandant II bat. drug kap. Miha Pucelj, koji je otišao u pokretnu bolnicu. Neprijatelj je imao gubitaka. III bat. je sa položaja kod crkve u Zafari i Cvibelja napadao neprijatelja. Neprijatelj se nije mogao približiti Cviblju jer se tu nalazio i jedan bat. V brigade. Imali smo 2 ranjena, a 4 druga su nestala jer se još nisu vratili iz patrole. Od oružja i municije nismo ništa izgubili. Na bojištu je ostao jedan belogardist koji je prišao k nama.

V *brigada:* Patrola I bat. se u 6 časova sukobila s neprijateljem na Kitnem Vrhu. Zbog guste magle nije se mogla ustanoviti jačina neprijatelja. Stab bat. je o tome bio obavešten. Neprijatelj je prodro do Valične Vasi i izvršio juriš u samo selo, ali je selo bilo napušteno. Zaseda je iznad Valične Vasi otvorila na neprijatelja žestoku vatru ali se zbog nadmoćnosti neprijatelja morala povući u sastav bataljona. U Valičnoj Vasi neprijatelj je zarobio 2 terenca ali im je uspelo da pobegnu kada je naša zaseda otvorila vatru na neprijatelja. U 7 časova otpočela je borba. iznad sela Vrh gde se nalazio I bat. Neprijatelj je sa 4 juriša pokušao da prodre na naše položaje, ali je uvek bivao odbijen. U 12 časova neprijatelj je otvorio žestoku vatru na naše položaje i ponovo izvršio juriš. Istovremeno je neprijatelj uputio

[20] **Zaselak. 5 km istočno od Litije.**
[21] **Sada: Gabrovka.**

snažnu kolonu po grebenu Zavrh, kota 489, u pravcu G. Križa. Hteo je da spreči povlačenje I bat., ali se ovaj zbog neprijateljeve nadmoćnosti blagovremeno povukao i poseo nove položaje na ivici šume između D. Križa i Vrha, odakle je napao neprijatelja. Pošto je neprijatelj u dve kolone iz pravca Rebra preko D. Križa nastupao prema našem boku, naš bat. se povukao na Cvibelj. Neprijateljeve kolone su brojale po oko 200 do 250 ljudi sa 10 mula. U jurišu na položaje Cvibelj neprijatelju je uspelo da se dočepa prvih kuća sela Cvibelj. Kod crkve u Cviblju zaseda je sa 3 mitraljeza sprečila dalje nastupanje neprijatelja u pravcu Žužemberka. Jedan naš vod je sa severoist. pravca izvršio juriš u selo Cvibelj tako da neprijatelj nije mogao da odveze sve ranjenike. Posle završene borbe I bat. je poseo položaje Cvibelj. Jedna zaseda II bat. je iznad mosta u Zagradecu primetila neprijatelja na levoj obali Krke i odmah izvestila Stab brigade. Jedna četa je odmah krenula u pravcu Zagradeca da napadne neprijatelja, ali je za to vreme ovaj već bio krenuo u pravcu položaja I bat. Jedan vod sa mitraljezom je sa položaja iznad Dešeče Vasi štitio povlačenje naših jedinica. III bat.: U 11 časova patrola se sukobila sa neprijateljem iznad sela Rebra, gde je neprijatelj jačim snagama nastupao u pravcu naših položaja. Bat. IV brigade, koji je išao u pravcu položaja našeg bat., izazvao je pometnju među našim jedinicama jer one o tome nisu bile [obaveštene]. Jedna četa III bat. bila je na položaju od Cviblja prema Rebri, jedna četa sev.-ist. od sela Reber a teško oruđe na Cviblju. Na ovim položajima bat. je izdržao do kraja borbe. Kada je prispeo I bat., III bat. je uputio obe čete u pravcu neprijatelja sa zadatkom da ga napadnu s leđa i na taj način oteraju iz sela Reber. Prilikom neprijateljevog povlačenja pratio ga je do Zaliseca i tu se sa njim sukobio. Neprijatelj se zadržao samo toliko vremena da pokupi svoje ranjenike, dok je po našim položajima dejstvovao vatrom iz teškog minobacača. Po završenoj borbi III bat. je poseo stare položaje. Dva odeljenja naše minobacačke baterije dejstvovala su sa položaja iznad Dešeče Vasi vatrom najpre na neprijatelja iznad Velične Vasi a zatim na Vrh, dok je neprijatelj jurišao u selo.

Art. VII korpusa: Inž. četa je noću 10/11. o.m. minirala drum G. Straža — Soteska. Položeno je 6 nagaznih mina domaće izrade i 50 lažnih mina. Ceta je napravila i prokop na drumu kod Soteske.

Dol. odred: za 10. X 44. Minersko-sabotažna grupa krenula je preko granice sa zadatkom da ruši železničku prugu Ljubljana — Zidani Most.

P. S.: IV brigada izveštava da je neprijatelj imao oko 12 mrtvih i 18 ranjenih. Ove podatke dobili su kasnije u selu Reber.

V) UPOTREBA PROTIVTENKOVSKOG ORUŽJA I EKSPLOZIVA

Art. VII korpusa utrošila je oko 30 kg Nobel 808.

VI) PLANOVI DIVIZIJE ZA BUDUĆE AKCIJE

Sprečiti svako neprijateljsko dejstvo na sektorima koje kontroliše divizija sa svojim brigadama. U slučaju neprijateljevih ispada iz uporišta [kolone] povratiti.

VII) RAZNO

V brigada izveštava da je imala 8 mrtvih, 14 ranjenih i 8 nestalih. Od oružja izgubljeno je: 2 puškomitraljeza (od kojih je [jedan] pao u Krku i prilikom smanjenja vodostaja pokušaće se da se izvadi) a nedostaje 1 laki minobacač. Zaplenili smo 3 puške i pištolj. Neprijateljevi gubici koje mu je nanela V brigada nisu ustanovljeni a procenjuju se na oko 20 mrtvih i ranjenih. Dva ubijena neprijateljska vojnika pala su nama u ruke. Vojna i politička nastava održana je u brigadama koje nisu vodile borbe. Dol. odred izveštava da je primio 33 nova borca i uputio ih u D.V.P.[22] kao i 7 [ljudi] pod stražom koje je takođe uputio na isto mesto.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, poručnik:
Vesel

Sef Operat. odseka, major:
Pavel Jezeršek

" Dolenjsko vojno područje

IZVEŠTAJ ŠTABA ŠKOFJELOŠKOG NOP ODREDA OD 13. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U PRVOJ POLOVINI OKTOBRA[1]

STAB
ŠKOFJELOŠKOG ODREDA
Na položaju 13. 10. 44.
Br.: 48/44

Op. 75 a/a^{ž}
44

ŠTABU IX KORPUSA NOV i POJ
Operativni odsek

Operativni izveštaj za vreme od 1. do 15. oktobra 44.

1. 10.44. Oba bataljona su po naređenju XXXI divizije bila na sektoru Podvrh — Četena Ravan. Zasedama i patrolama kontrolisala su Selšku i Poljansku dolinu. Do sukoba sa neprijateljem nije dolazilo. Mobilisano je 5 drugova koji su uključeni u sastav naših jedinica. Toga dana I bataljon je održao propagandni miting u selu Podvrh. Minerska grupa II bataljona je minirala prugu između stanica Kranj — Radovljica. Uništeno je 60 m pruge a saobraćaj je obustavljen 4 časa. Prilikom miniranja je nastradao jedan miner na taj način što je nagazio na minu koja je pod njim eksplodirala.

2. 10. 44. Oba bataljona su se nalazila na starim položajima. Na putu Škofja Loka — Poljane,[3] kod sela Gabrk, 1. četa I bataljona postavila je zasedu neprijatelju i istovremeno minirala drum. Kad je naišla neprijateljeva patrola jačine 30 ljudi sa 4 psa, naša zaseda je na njih otvorila vatru i aktivirala minu. Neprijatelj je imao 6 mrtvih, 8 ranjenih a ubijen je i policijski pas. Neprijateljevoj patroli stigao je u pomoć tenk koji je podržavao otpor neprijatelja samo utoliko da se naša zaseda morala povući. Pri povlačenju naša je zaseda ponovo naišla na neprijateljevu grupu koju je napala i potpuno je razbila. Minerska grupa II bataljona je to veče na dva mesta minirala žel. prugu

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 227/11.
[1] Dopisano plavom olovkom »Op« a ostalo mastilom u Štabu 9. korpusa NOVJ.
[3] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.

Kranj — Radovljica i uništila 90 m pruge. Saobraćaj je prekinut za 6 časova.

3. 10. 44. Pokret odreda na novi sektor. I bataljon poseo je položaje u Breznici[4] da bi odatle kontrolisao kretanje neprijatelja. Deo toga bataljona postavio je zasedu u blizini Loga[5] u Poljanskoj dolini. Naša zaseda je napala neprijateljevu kolonu od 500 ljudi, 3 oklopna vozila i nekoliko kamiona.® Prema izveštajima neprijatelj je imao 20 mrtvih i više ranjenih. Zbog nadmoćnosti neprijatelja naša zaseda se odmah posle napada povukla. Mineri II bataljona su sa manjim uspehom rušili prugu na sektoru Radovljica — Ljubljana.

4.10. 44. Obe čete II bataljona napravile su zaseke na drumu između Škofje Loke i Gabrka u Poljanskoj dolini. Posekli su 17 telefonskih stubova i presekli svu žicu. Neprijateljeva patrola od 80 ljudi ovom prilikom je udarila našima u leđa, ubila jednog druga i zaplenila puškomitraljez »bredu«. Istoga dana patrola I bataljona od nekog belogardiste je zaplenila motocikl koji je poslat Štabu IX korpusa. Mineri I bataljona rušili su žel. prugu između Škofje Loke i Ljubljane i prekinuli saobraćaj za 6 časova.[7]

5.10. 44. Bataljoni su se nalazili na sektoru Krivo Brdo — Rovte.[8] Našu izvidnicu jačine 3 čoveka iznenada je napao neprijatelj jačine 60 ljudi. Izvidnici je odmah upućena pomoć od dva voda sa zadatkom da napadnu neprijatelja sa boka. Neprijatelj je otkrio naš manevar i velikom brzinom napustio mesto sukoba. U tom sukobu jedan od drugova bio je ranjen. Neprijatelj nije imao gubitaka. Snajperska trojka II bataljona je toga dana ispred uporišta Dolenja Vas ubila dva stražara, dok je druga snajperska trojka istog bataljona ubila jednog stražara kod bunkera u Praprotnom.

6 10. Pored druma u Selškoj dolini 1. četa I bataljona postavila je zasedu. Primetivši kolonu neprijatelja koja je nastupala prema zasedi sa vrha Lubnik, naša se zaseda podelila na dva voda, od kojih se jedan prebacio preko reke s namerom da zaobiđe neprijatelja i

[4] Sada: Breznica pod Lubnikom.
[5] Sada: Log nad Zmincem.
• Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske jedinice sačinjavale ovu kolonu.
[7] Miniranja su izvršena kod Medvoda.
" Sada: Rovte v Selški dolini.

da ga natera na zasedu koja se nalazila na položajima nešto niže. Primetivši naš manevar, neprijatelj se povukao u nepoznatom pravcu. Komandant odreda otišao je sa I bataljonom na sektor Fužine — Kladje, dok je II bataljon zbog velike udaljenosti ostao na svom starom položaju.[9]

7. *10.* I bataljon je na novoodređenom sektoru zaposeo položaje i minirao drum. Dan je prošao bez događaja. Isto veče II bataljon se približio Štabu odreda. U zajedničkoj ekonomskoj akciji između ostalog je bio zaplenjen i 1 konj nekog belogardiste. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

8. 10. I bataljon je još na starim položajima. II bataljon je s patrolama kontrolisao Selšku dolinu. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo. Uveče istog dana Stab odreda zajedno sa II bataljonom organizovao je miting u Martinj Vrhu, koji je veoma dobro uspeo. Snajperska trojka II bataljona je u toku noći od nekog belogardiste zaplenila konja.

9. 10. I bataljon izvršio je pokret na sektor Črni kal — Robidnica,[10] gde je poseo položaje. Stab odreda i II bataljon su u toku noći napustili stare položaje i krenuli na novi sektor gde bi trebalo da se pridruže I bataljonu.

10. 10.' Stab odreda i oba bataljona krenuli su na novoodređeni sektor Ravne[11] — Jesenica. I bataljon poseo je položaje iznad sela Jesenica, gde se nalazio i Stab odreda. II bataljon se razmestio u selu Ravne i poseo položaje iznad sela Zelin[12] te na taj način kontrolisao raskrsnicu puteva Zelin — Idrija, Zelin — Cerkno i Zelin — Sv. Lucija.[13] Ni na jednom od novih položaja nije se pojavio neprijatelj.

' Stab 9. korpusa NOVJ je 5. oktobra 1944. naredio Štabu Skofjeloškog NOP odreda da posedne položaje na Zirovskom vrhu u rejonu Podlesar — Kladje — Fužine najkasnije 7. oktobra 1944. do 3 časa sa zadatkom obezbeđenja pravaca Gorenja Vas — Žiri i Gorenja Vas — Lučine (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 294/11). Ovaj zadatak dat je Skofjeloškom NOP odredu u vezi sa napadom na neprijateljsko uporište Hotedršicu (vidi dok. br. 111).

[10] Stab 31. NO divizije je 8. oktobra 1944. naredio Štabu Skofjeloškog NOP odreda da se premesti u rejon Robidnica — Crni vrh sa zadatkom da obezbeđuje pravce koji izvode od Gorenje Vasi, Crnog kala i Davče (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 294a'II).

[11] Sada: Ravne pri Cerknem.

[12] Raskrsnica puteva 4,5 km jugozapadno od Cerkna.

" Sada: Most na Soči.

11.10. II bataljon ostao je na starim položajima iznad sela Zelina, gde nije došlo ni do kakvih promena. U 9 časova pre podne naši obaveštajci naišli su na neprijateljeve zasede "iznad sela Bukova a istovremeno i u selu Zakojci. Naša patrola koja se kretala u pomenutom pravcu došla je u dodir s neprijateljem i na njega otvorila vatru. Zbog guste magle cilj je bio nesiguran a nije se mogao utvrditi ni efekat niti jačina neprijateljeve patrole. Bataljon je ostao na položajima Bukovo i Zakojca, dok su članovi šireg Štaba zajedno sa vezistima-linijašima i kuririma štitili leđa bataljona. Kad se magla podigla, utvrdili smo da se neprijatelj sa našeg sektora povukao.

12.10. I bataljon i Stab odreda još uvek se nalaze na starim položajima. Jedan vod I bataljona je sa tri puškomitraljeza postavio zasedu ispod Kojce,[14] na ivici šume južno od Zakojce, sa zadatkom da napadnu neprijatelja ukoliko bi se ovaj pojavio. Desetina 2. čete ovog bataljona je sa 2 mitraljeza postavila zasedu na prevoju iznad sela Oreheka, gde je trebalo da kontroliše prelaz i da napadne neprijatelja ako bi se ovaj pojavio. II bataljon nalazio se na starim položajima bez promena. Minerska trojka drugog bataljona upućena je u Selšku dolinu sa zadatkom da minira drum i da sačeka neprijatelievo oklopno vozilo ili kamion. Snaiperska troika II bataliona ie u Baškoj grapi između Huda Južne[15] i Grahova[16] ubila stražara koji se za momenat poiavio ispred bunkera. Dan je prošao bez drugih osobenosti.

13. 10. Oba bataliona nalazila su se na položajima od prethodnog dana. Snajperska troika II bataljona upućena je u Bašku grapu te je iz blizine napala neorijateliev motocikl sa prikolicom i uništila ga. Oružje se nije moglo zapleniti jer snajperi pod snažnom nepriiatelievom vatrom nisu mogli da pređu preko železničke pruge i reke Bače. Jedna desetina I bataliona, koja se nalazila u zasedi na sedlu prema Grahovu, u poslepodnevnim časovima premestila se na položaje u neposrednu blizinu železničke stanice Grahovo i napala Nemce i Italijane koji su se tuda kretali. Prema obavešteniima primljenim naknadno ubiiena su dva neprijateljeva vojnika. Jedna desetina I bataljona je

[14] Zaselak, 3 km južno od Hudajužne.
[15] Sada: Hudajužna.
" Sada: Grahovo ob Bači.

u toku dana kontrolisala selo Kojcu. Neprijatelj se ni ovog dana nije pojavio. Na sektoru Ravne — Zelin dan je prošao bez ikakvih događaja.

14. 10. Jedan vod sa tri mitraljeza iz I bataljona otišao je na sektor Huda Južna — Podbrdo sa zadatkom da napadne neprijatelja bilo gde da se pojavi. Po naređenju Štaba IX korpusa odred je u poslepodnevnim časovima napustio ove položaje i krenuo na stari sektor Skofjeloškog odreda.

Naknadno smo primili detaljan izveštaj minerske grupe II bataljona o diverzantskim akcijama na železničkoj pruzi Radovljica — Skofja Loka.

5. *10.* Na sektoru Radovljica — Skofja Loka minerska grupa II bataljona minirala je železničku prugu kod sela Zg. Besnica. Uništeni su 120 m pruge, lokomotiva i dva vagona. Saobraćaj je bio prekinut 9 časova.

7:10. Na sektoru Radovljica — Skofja Loka minerska grupa II bataljona Skofjeloškog odreda minirala je železničku prugu kod sela Zg. Besnica. Porušeno je 60 m železničke pruge, oštećeni su lokomotiva i dva vagona. Saobraćaj je obustavljen 12 časova.

8.10. Minerska grupa II bataljona minirala je železničku prugu na istom sektoru. Saobraćaj je prekinut 6 časova.

9.10. Minerska grupa II bataljona minirala je teretni voz južno od Podnarta. Oštećeni su lokomotiva i dva vagona. Voz je bio natovaren materijalom za brodove te su prilikom eksplozije nekolicina bila ubijena i nekolicina ranjena. O šteti u ovoj sabotažnoj akciji javićemo naknadno.

Minerska grupa I bataljona koja dejstvuje na železničkoj pruzi Skofja Loka — Ljubljana zbog udaljenosti još nam nije dostavila svoje izveštaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:[17]

Komandant, kapetan:
Vrhunec Oto - Blaž
Blaž

M. P.

[17] **Politički komesar bio je u to vreme Anton Volčič Sašo.**

IZVEŠTAJ ŠTABA NOTRANJSKOG NOP ODREDA OD 13. OKTOBRA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA ODREDA NA SEKTORU NOTRANJSKE[1]

STAB
NOTRANJSKOG ODREDA
Na položaju, 13. X 44.
Br.: 702 — 707

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Na položaju

Operativni izveštaj [od] 8 — 12. o.m., vidi kartu Cerknica 1 : 100.000

a) KRETANJE NEPRIJATELJA

S o.m. krenula je iz Rakeka neprijateljeva kolona jačine oko 1.000 ljudi i podelila se u dve kolone [koje su nastupale]: jedna jačine 400 ljudi pravcem Begunje — Slivnica — Sv. Miklavž — Studenec[2] — Velike Bloke. Druga kolona jačine oko 600 ljudi sa 2 — 3 autoblinde nastupala je u pravcu Grahovo — Zerovnica, dok je u pravcu Gorenjeg Jezera nastupala kolona jačine oko 80—100 ljudi koja je zanoćila na Gorenjem Jezeru. Na Gorenjem Jezeru držala je položaje IX brigada, koja se povukla bez borbe.

8. o.m. u ranim jutarnjim časovima krenula je neprijateljeva kolona nepoznate jačine iz uporišta Velike Lašče u pravcu Lužarja. Ovde ju je napao specijalni bataljon XVIII divizije i naterao je u uporište.[3] Neprijatelj je imao gubitke u ljudstvu i materijalu.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 153/IV. Jedan primerak izveštaja dostavljen je Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 198/V.

[1] Trebalo bi da piše: Studeno; sada: Studeno na Blokah.

' Potpunije o borbama 18. NO divizije, vidi izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 26. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11. Neprijatelj je u vremenu od 7. do 14. oktobra 1944. na područje Notranjske angažovao borbenu grupu »Christi« (vidi dok. br. 115, napomena br. 2) i delove posadnih četa slovenačkih domobranaca iz Kočevja, Ribnice i Velikih Lašča. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 584 i 601.)

8. o.m. u 21.30 časova neprijateljeva kolona stigla je iz pravca Grčarica do sela Drage. U 22 časa neprijatelj je napao jedinicu VDV[4] koja se nalazila u selu. Jedinica VDV se povukla bez otpora. Naša 3. četa, koja se nalazila u selu Travi, odmah je posela položaje iznad sela i na njima ostala do 20 časova 9. o.m.[5] Zbog neprijateljevog pritiska u Lošku dolinu Stab odreda sa drugom četom premestio se iz Viševeka u selo Podgoru,[6] gde je i zanoćio.

9. X 44.

Dana 9. o.m. u 7 časova ujutro neprijatelj je otpočeo da nastupa iz Gorenjeg Jezera u pravcu Loške doline u jačini 80—100 ljudi. Naša patrola koja je kontrolisala teren u pravcu sela Dane, primetila je neprijatelja i na njega otvorila vatru a zatim se povukla. Ceta je sa Štabom odreda odmah posela položaje iznad sela Podgore i u zasedi očekivala neprijatelja. Ovde su bila na položajima i 2 bataljona IX brigade.

Neprijatelj je nastupao i iz pravca Knežjih Njiva u pravcu Markoveca. Kada je neprijatelj pokušao da nastupa dalje iz Iga Vasi u pravcu Podgore, zaseda IX brigade i četa našeg odreda u 10.30 časova otvorile su snažnu vatru na neprijatelja [nakon] čega je i neprijatelj otvorio žestoku vatru na naše položaje. U Markovecu neprijatelj je imao teški minobacač s kojim je dejstvovao vatrom po našim položajima. Naša četa držala je položaj do 14 časova, nakon čega se povukla na položaj Jermendol.[7] Naši bez gubitaka. Neprijatelj je imao nekoliko poginulih i 6 ranjenih. Kako je neprijatelj nastupao i iz drugog pravca, iz

[4] Vojske državne varnosti = Vojske državne bezbednosti.

[5] Stab Notranjskog NOP odreda naredio je 5. oktobra 1944. da se sve čete skoncentrišu 6. oktobra 1944. do 12 časova u s. Viševek gde su se nalazili Stab odreda i 3. četa. Istovremeno je 2. četa dobila zadatak da po dolasku u s. Viševek održava vezu s ajedinicama 18. NO divizije koje se nalaze na položajima kod s. Nova Vas i sa Podoficirskom školom 7. korpusa NOVJ u rejonu Loškog potoka, kao i da upućuje patrole u pravcu Mašuna radi kontrole tog mesta. Prva, 3. i 4. četa dobile su zadatak da u 13 časova pođu iz s. Viševeka pravcem Podgora pri Ložu — Prezid. Tu će se odvojiti 3. četa i poći pravcem Novi Kot — Stari Kot — Trava, sa zadatkom da patrolama osigurava sektor Trava — Grčarice — Kočevje i održava vezu sa Podoficirskom školom 7. korpusa NOVJ. Četvrta četa će ostati u rejonu Kozji vrh (2 km jugoistočno od Prezida), sa zadatkom da daje osiguranje u pravcu Babnog Polja i Bele vode (usamljene kuće 6 km jugozapadno od Prezida) te da održava vezu sa Notranjskim vojnim područjem. Prva četa posešće položaje u rejonu s. Parg kod Čabra, sa zadatkom da neposredno osigura Čabar i upućuje patrole u pravcu s. Tršće. Nakon toga će se sve čete telefonom povezati sa Štabom odreda. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 153/IV.)

*** Sada: Podgora pri Ložu.**

[7] To je usamljena kuća u rejonu s. Ige Vasi. Na karti 1:100.000 nije ucrtana.

pravca Prezida, četa se povukla iz Jermendola preko Poljana[8] u Loški potok, gde je zanoćila.

Dana 9. o.m. u 6 časova iz 3. čete, koja se nalazila na položajima kod Trave, bila je upućena [patrola] u selo Dragu sa zadatkom da izvidi da li se neprijatelj nalazi u selu. Kada je patrola stigla do sela Drage, primetila je da se iz sela Drage u pravcu sela Trave vozi na biciklu jedan be-ga oficir na koga je vođa patrole ispalio dva metka i ubio ga. Dva be-ga priskočila su u pomoć i bili su ranjeni od svojih jer je neprijatelj mislio da su to naši koji žele da uzmu oružje i svuku poginulog. Naša patrola se zatim povukla. Naši bez gubitaka. Kolona koja se nalazila u Dragi krenula je u pravcu Prezida i Kozjeg vrha, gde ju je napala naša zaseda i tako dala uzbunu jedinicama VII korpusa i civilnim vlastima. Neprijatelj je pokušavao da opkoli našu zasedu ali se ona pod zaštitom vatre povukla. Neprijatelj koji je stigao u Prezid pljačkao je namirnice, odeću i odvodio stoku i uopšte sve što mu je palo u šake.

10. X 44.

Štab odreda je sa 2. četom izvršio pokret iz Loškog potoka, iz sela Hrib,[9] u selo Travu, ka 3. četi.

Kolona koja se nalazila u Prezidu išla je preko Babnog Polja u Loški potok, gde je napala Komandu Notranjskog vojnog područja.

1. četa nalazi se u selu Parg sa zadatkom da kontroliše selo Tršće i Milanov vrh te obezbeđuje Čabar.

4. četa nalazi se na Kozjem vrhu sa zadatkom da sa patrolama kontroliše Babno Polje, Belu Vodu i Loški potok.

11.X 44.

Kolona koja je 10. o.m. stigla u Loški potok vratila se u uporište Ribnicu. 1. četa koja se nalazila u selu Parg u 17.30 časova izvršila je pokret u Babno Polje, odakle je uputila patrolu u pravcu Mašuna, ali je naišla na neprijateljevu kolonu i na nju otvorila vatru a zatim se povukla. Ova kolona je došla iz Leskove doline u Babno Polje i bila je jačine oko 250 Nemaca. Kolona se zadržala u selu do 23 časa, nakon čega je krenula u pravcu Loške doline. 1. četa se zbog nadmoćnosti neprijatelja i mraka povukla na nove položaje u selu Zbitke. Držali smo zasedu na Vražjem vrtecu, na koti 904. Druga i treća četa su se premestile iz sela Trave na nove položaje ka 4. četi na Kozjem vrhu sa zadatkom da kontrolišu Babno Polje — Novi Kot — Bele Vode — Milanov vrh i Loški potok.

[9] **Odnosi se na Dolenje Poljane.**

' **Sada: Hrib-Loški potok.**

12. X 44.

U l i časova iz Loške doline stigla je kolona koju je napala naša zaseda na Vražjem vrtecu, kota 904. Kolona je bila jačine oko 300 ljudi sa 3 motorna vozila [i išla] od Babnog Polja u pravcu Milanovog vrha. Druga kolona došla je iz Leskove doline do Babnog Polja i nastavila put u pravcu Milanovog vrha. Jačina ove kolone bila je oko 400 ljudi sa komorom i imala je nameru da napadne našu bolnicu, ali je ova još ranije bila evakuisana.

Naše patrole koje su stigle iz Loškog potoka izvestile su da se neprijatelj nalazi u Loškom potoku u većem broju ali jačina nije utvrđena. Patrola koja se vratila iz Leskove doline dvaput je pala u [neprijateljevu] zasedu između kota 888 i 1019. Neprijatelj koji se nalazio u Loškoj dolini i Loškom potoku pljačkao je hranu, odeću i odvodio stoku. Tom prilikom opljačkao je i crkvu u Starom Trgu.[10]

b) BROJNO STANJE ODREDA

Stab odreda, po spisku:	**24 druga, u rashodu:**	**2, na licu:**	**22 druga**	
Obaveštajni vod		**4**	**18**	**„**
1. četa	**, , 8 1**	**„ 33**	**48**	**„**
2. četa		**1**	**51**	**„**
3 četa		**4**	**55**	**„**
4. četa		»	**55**	**„**
	293	**44**	**249**	

Obrazloženje rashoda: 1 partijski tečaj, 2 tenkovski, 3 viši intend., 1 viši oficirski, 4 obaveštajni, 1 niži intendantski, 3 tečaj za vezu, 5 minerski, 1 podoficirski, 2 peš. oficirski tečaj, 20 u bolnici i 1 na bolovanju.

c) TRENUTNI RASPORED NAŠIH JEDINICA

Trenutno se sve naše 4 čete nalaze kod Štaba odreda u selu Parg i očekuju nov raspored. Cete sada imaju zadatak da kontrolišu patrolama pravce Trava — Draga — Loški potok, Prezid — Babno Polje — Loška dolina, Čabar i Kozji vrh te Milanov vrh i Mašun.

d) UPOTREBA PROTIVTENKOVSKOG ORUŽJA I EKSPLOZIVA

Na zalihi imamo još 100 kg eksploziva »plastika«.

[10] **Odnosi se na Stari Trg pri Ložu.**

e) NASI PLANOVI ZA BUDUĆE AKCIJE

Tačno kontrolisanje sektora koji nam je određen.

RAZNO

Zbog stalnog pokreta četa i ljudstva na položajima i u zasedama nije održana vojna i politička nastava.

S. F. — S. N.

Politkomesar: **Bedenčič Josip** M. P. Komandant, poručnik: **Anton Hitejc**

BR. 111

RELACIJA ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 14. OKTOBRA 1944. UPUĆENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE HOTEDRŠICU[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 14. okt. 1944.
Op. br. 2218

Relacija o borbama kod
Hotedršice 7.10.44.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje, operativni odsek, referent za operacije.

I) ZADATAK

Hotedršica i Ravnik[2] su uporišta koja zajedno sa Idrijom i Godovičem obrazuju predstražarske položaje odbrane Dolomita. Likvidacijom uporišta Hotedršice ova linija se prekida i iz nje ispada najjača karika. Kakav značaj pridaje be-ga ovim uporištima najbolje se vidi iz njihovog utvrđivanja i po količini oružja koje se nalazi u skladištima. Uništenje ovog uporišta je za neprijatelja od velikog značaja jer se time otvara put za prodor

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. U istom Arhivu, u f. 224/11, nalazi se kopija originala.**
[2] **Sada: Ravnik pri Hotedršici.**

u Dolomite sa jugozapadne strane, odakle se be-ga mogu zadavati odlučujući udari. Uništenjem Hotedršice mnogo bi se podigao moral naše vojske i naroda i dao novi borbeni elan našim jedinicama. Sa druge strane be-ga bi izgubila volju za pružanjem otpora i time bi se ubrzalo njihovo rasulo, a u vezi s tim i njihov konačni slom.
Do sada su naše jedinice više puta napadale Hotedršicu ali nikad sa potpunim uspehom.
U vezi s tim Stab IX korpusa postavio je sebi zadatak da sa svojim jedinicama uništi uporišta Hotedršicu i Ravnik.

II) PROCENA SITUACIJE

A) Odnos snaga neprijatelja prema našim snagama, njegova moć, raspored, naoružanje i utvrđivanje jasno su izneseni u zapovesti za napad na Hotedršicu, koju smo dostavili kao prilog našem poslednjem 15-dnevnom izveštaju.[3]

B) Prema svom geografskom položaju Hotedršica leži na jugozapadnoj strani Dolomita. Teren oko uporišta ima kraški karakter i pokriven je gustom četinarskom šumom. Uporište se nalazi na malom kraškom polju apsolutne visine oko 550 m. Sa istočne strane uzdižu se brdašca relativne visine 100—200 m obrasla šumom. Na 1 km sa zapadne strane nalaze se brežuljci relativne visine 20—100 m. Među ovim uzvišenjima dominantna tačka je Babin hrib[4] sa kojeg se pruža pogled na sva polja oko Hotedršice. Zemljište oko Hotedršice je komunikativno i sa gustom mrežom puteva i stazica. Kao takvo, zemljište je manevarskog karaktera i podesno za prikriveno podilaženje uporištu. Sa jugoistočne strane nalazi se dominantna tačka Ravnik, na kojoj je be-ga organizovala otpornu tačku koja je od velikog značaja prilikom napada na Hotedršicu jer se nalazi iza leđa jedinica koje napadaju. Za borbu oko uporišta zemljište je nepogodno jer je prilaz do zgrada i bunkera zbog čistine ispred bunkera veoma težak (brisani prostor). Sa severoistočne strane zemljište se uzdiže i dostiže relativnu visinu 300 m te je manevarskog karaktera.

Uporište ulazi u sklop graničnog pojasa Dolomita koji su isprepleteni gustom mrežom uporišta u stalnoj međusobnoj vezi patrolama i telefonom, što je veoma nepovoljno za konspirativni dolazak jedinica na obezbedenje. Obzirom na udaljenost pojedinih uporišta od Hotedršice moguća je intervencija neprijatelja iz svakog uporišta sa pešadijom za 2 — 3 časa.

[3] **Zapovest za napad na Hotedršicu vidi u dok. br. 89.**
[4] **Pogrešno; treba: Babne laze (k. 597).**

C) Napad je trebalo da se izvrši u ranim jutarnjim časovima tako da za napad preostane ceo dan, što je bilo važno zbog upotrebe artiljerije a sa druge strane bilo je i povoljno po neprijatelja jer je imao dobar pregled nad pokretom naših jedinica koje bi vršile direktan napad.

D) Vreme je bilo maglovito, kišovito i hladno, što je otežavalo upotrebu artiljerije i zamaralo naše jedinice.

III) ODLUKA

Obzirom na značaj uporišta kao i na našu brojčanu nadmoćnost u ljudstvu i naoružanju, a naročito u artiljeriji, a u cilju da se posada uporišta u potpunosti uništi, Stab korpusa je odlučio da za ovu akciju upotrebi sve svoje jedinice, te da jednim delom odlučnim napadom uništi uporište a drugim jedinicama obezbedi pravce iz obližnjih uporišta, odakle bi neprijatelj mogao priteći u pomoć.

IV) NAREĐENJE

Naređenje koje je Stab korpusa izdao za napad na be-ga uporište Hotedršicu i Ravnik dostavljeno je Glavnom štabu kao prilog poslednjeg 15-dnevnog izveštaja našeg odseka.

V) IZVRŠENJE

XXXI divizija imala je zadatak da napadne uporište.
13. SNOUB dobila je zadatak za direktan napad na uporište. Pre akcije bila je delimično dislocirana na Krasu a delimično u Vipavskoj dolini. Pokret je na vreme izvršila i rasporedila se za napad: 1. bat. napadao je uporište Ravnik (kod crkve Sv. Barbara) sa dva pravca: jugoistočnog i severozapadnog. Za napad mu je pridodat protivtenkovski top i teški minobacač. Nakon artiljerijske pripreme jurišem bi morao da zauzme crkvu u kojoj je smeštena posada.

2. bat. sa jednim protivtenkovskim i brzometnim topom trebalo je da izvrši napad desno od druma Godovič — Hotedršica, preko k. 548, 570, 621,[5] levo od potoka koji protiče kroz Hotedršicu. Njegov zadatak bio je da zajedno sa 3. bat. dokrajči rezultat dejstva artiljerije, tj. da zauzme bunkere na svom pravcu. Nakon uništenja bunkera morao bi pretražiti uporište i zapleniti vojni materijal.

3. bat. morao bi napasti uporište sa jugoistočnog pravca oslanjajući se desno na potok iznad kote 546 a levo na drum Kalce — Hotedršica.

[5] **Sve kote pomenute u ovom izveštaju uzete su sa karte 1:50.000, italijansko izdanje.**

4. bat. imao je zadatak da blokira uporište sa zapadne strane i druma Godovič — Hotedršica te da istovremeno predstavlja i zaštitu artiljerije. Položaje je zaposeo ispred k. 542, 596, 536, levo od kote 553 isključno. Bilo je predviđeno da će zaposedanje položaja biti završeno do 4 časa ujutro, a artiljerijska priprema trebalo je da otpočne u 5.45. Delovi naših bataljona određeni za napad na uporište imali su zadatak da za vreme artiljerijske pripreme podiđu bunkerima i da ih jurišem ručnim bombama očiste a zatim izbiju u selo i uništavaju sve otporne tačke.

7. 10. u ranim jutarnjim časovima bataljoni su nakon dugog marša sa Otlice stigli do određenih položaja i rasporedili se. Podilaženje i zaposedanje položaja izvršeno je u najvećem redu tako da isto neprijatelj nije primetio iako su jedinice od njega koji put bile udaljene samo 20—30 m. U toku noći promenilo se vreme. Spustila se gusta magla i počela je da pada kiša. Trebalo je da se odloži vreme određeno za početak napada jer je ceo teren zbog magle bio nepregledan. Oko 6 časova neprijatelj je otkrio prisustvo naših jedinica severno od druma Godovič — Hotedršica te je odmah reagovao jakom vatrom automatskog oružja iz bunkera kod kote 621. Vatra je pojačana i vatrom iz okolnih kuća na periferiji i dejstvom teških minobacača. Jedinice nisu odgovarale jer je bilo naređeno da niko ne sme otvarati vatru dok artiljerija ne otpočne s vatrom. Nakon približno 20 minuta grupa od oko 30 be-ga besnim povicima pokušala je da naše borce otera sa položaja. Precizna vatra naših boraca prinudila je be-ga da se povuku u uporište. Zatim su be-ga nastavili sa dejstvom automatskog oružja i teških minobacača na položaje 2. bat. Nakon propalog pokušaja juriša u 7.20 časova pokušali su jurišem na levo krilo, koji je isto tako ostao bez rezultata. Naši su ih protivjurišem odbacili u bunker. Iz uporišta je zatim otvorena snažna vatra iz teških minobacača na položaje 2. bat. U međuvremenu se podigla magla pa su ciljevi u selu već delimično bili vidni. Gusta magla je još uvek obavijala crkvu Sv. Barbare na Ravniku. Oko 9 časova stupila je u dejstvo artiljerija. Zajedno sa artiljerijom tukli su i teški minobacači dejstvujući po selu i po velikom betonskom bunkeru. Neprijateljevi minobacači iz uporišta tukli su naše minobacače nastojeći da ih ućutkaju. Za vreme artiljerijske pripreme 2. bataljon se približio određenim objektima očekujući prestanak dejstva artiljerije. Na desnom krilu uspelo mu je da se približi bunkeru na raskrsnici i da ga uništi ručnim bombama. Na levom krilu naši su zauzeli nekoliko kuća pored druma i jednu od njih zapalili. Za sve vreme neprijatelj nije prestao s vatrom na 2. bat. U 12 časova 2. četa je na levom krilu bila prinuđena da se povuče udesno, ali je kasnije ponovo zaposela stare položaje. U 15 časova artiljerija se povukla sa položaja

zbog čega se izmenio raspored brigade: 2. i 4. bat. prikupljeni su oko kote 596. Pri povlačenju 2. bat. neprijatelj je na njega usredsredio snažnu vatru i jakim snagama izvršio napad na njegovo levo krilo s namerom da ga sa desne strane okruži. Ugrožena četa se brzo povukla u pravcu kote 669, istočno od Hotedršice, tako da je od toga časa izgubila svaki dodir sa ostalim delom bataljona. Kasnije se povukla u pravcu Viteza.[6]
3. bat. je preko celog dana sa svoje strane vršio vatreni pritisak na neprijatelja. Zbog snažne vatre neprijatelja iz bunkera nije mu uspelo da se približi te da ih uništi, a naročito zbog brisanog prostora. U 17 časova grupa be-ga, koja se nakon neuspelog napada na 2. bataljon našla iza njegovih leđa, napala je bataljon s leđa. Energičnim dejstvom bataljon ih je odbio a primenom okruženja prinudio ih da se preko čistine povuku u pravcu uporišta.[7] Oko 19 časova bataljon je stigao na položaje koje je posedao zaštitni bataljon artiljerije. Ovu promenu bataljon je izvršio po naređenju komandanta brigade.
Oko 14 časova, po naređenju Štaba korpusa, brzometni top je produžio s vatrom na selo a za svoj cilj uzimao isključivo zgrade s ciljem da ih zapali. Prvi bataljon koji je imao zadatak da uništi be-ga uporište u crkvi Sv. Barbare približio se crkvi i blokirao je sa zapadne i istočne strane. Delovi koji su se približili žičanoj prepreci bili su primećeni i napadnuti ručnim bombama. Bataljon nije reagovao zbog toga što je čekao na vatru artiljerije. Zbog nejasne situacije u 7 časova bataljon se povukao prema koti 623 (blizu klisure). U 9.30 časova bataljon je ponovo zaposeo položaje. Magla je još uvek obavijala crkvu te je dolazilo samo do međusobnog puškaranja sa be-ga.
U 19.30 časova brigada se sa svim bataljonima preko Crnog Vrha povukla na Otlicu, samo je 1. bat. pokret izvršio preko Podkraja. Brigada je imala 1 mrtvog, 12 ranjenih, 3 zarobljena (ranjeni). Uništen je 1 bunker i zapaljena 1 kuća. Izgubljene 3 puške i 1 km tel. kabla. Neprijateljevi gubici nisu utvrđeni.
19. SNOB imala je zadatak da spreči intervenciju neprijateljevih snaga sa pravca Logatec, Vrhnika i Bukovje. U tom cilju svi pravci su posednuti a putevi minirani.
2. bat. poseo je položaje kota 572, trig. 693, Smoljevec;
a zadatak bataljona bio je da zatvori pravac od Vrhnike.
1. bat. poseo je položaje k. 693, 509, 675; zatvarao je prilaz iz Logateca preko Gorenje Vasi[8] i Podstrmice.

[6] Usamljena kuća, 2,5 km zapadno od Hotedršice.

[7] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je u toku dana u dva navrata opkoljena posada izvršila ispade u jačini jednog voda. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281. III i f. 283/III-pov. br. 584.)

[8] Sada: Gorenja Vas pod Režišami.

3. bat. poseo je položaje od kote 675, 504 do k. 915 jugozapadno od Kalca. Zadatak mu je bio da obezbeđuje sa pravca Rakek — Planina.

4. bat. postavio je jednu četu u zasedu na k. 827 (raskrsnica puteva Podkraj — Postojna — Kalce). Jedna četa bila je u brigadnoj rezervi.

U 6 časova primećena je neprijateljeva patrola jačine 40 ljudi u pokretu prema koti 693. Ova patrola imala je zadatak da zaposedne pomenutu kotu i da vrši bočno osiguranje glavnine koja bi se kretala drumom Logatec — Kalce — Hotedršica. Patrola je dočekana snažnom vatrom puškomitraljeza te se u neredu povukla u Gorenju Vas. Neprijatelju je pristiglo pojačanje od 60 ljudi te je ponovo izvršio pokret u istom pravcu.[9] Tom prilikom neprijatelj je bio veoma uporan i u nekoliko navrata vršio napade i protivnapade.

U 9 časova neprijateljeva prethodnica koja se kretala glavnim drumom Logatec — Kalce bila je napadnuta i odbijena od bojne patrole 1. bataljona. Neprijatelj je tukao teškim minobacačem i topom iz Logateca na položaje 1. i 2. bataljona. Neprijateljeva patrola jačine 40—50 ljudi sa 5 puškomitraljeza i 2 mitraljeza infiltrirala se između položaja 1. i 2. bataljona. Cim je bilo primećeno prisustvo neprijatelja, u 11.50 časova izvršen je juriš kojim je neprijatelj bio prinuđen da napusti naše položaje. Od tog trenutka neprijatelj nije bio aktivan te se u 17 časova povukao. U 18 časova patrola neprijatelja jačine 60 ljudi pokušavala je da sa pravca Zibrša[10] s leđa napadne 2. bataljon. Bataljon je brzim jurišem naterao neprijatelja u bekstvo. Ostala dva bataljona preko celog dana nisu došla u dodir s neprijateljem već su samo imala zadatak da osmatraju.

Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog.

Neprijatelj je imao 4 mrtva i neutvrđen veći broj ranjenih.

14. brigada imala je zadatak da sa dva bataljona zatvori pravac od Cola i Idrije.

3. bat. poseo je položaje oko Cola u pravcu Ajdovščine i na tom putu postavio minska polja. U toku celoga dana nije došao u dodir s neprijateljem.

1. bat. imao je zadatak da spreči intervenciju iz Idrije. Prva četa posela je položaje iznad serpentina i time blokirala saobra-

[9] Na pravcu Logatec — Gorenja Vas (sada: Gorenja Vas pod Režišami) — Hotedršica bili su angažovani delovi 45. posadne čete. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283/III-pov. br. 584.)

[10] Na ovom pravcu verovatno su bili angažovani delovi 44. posadne •čete slovcnačkih domobranaca iz uporišta Rovte.

-ćaj po starom i novom putu prema Godoviču, a 2. četa je posela položaje na drumu prema Čekovniku u visini 1. čete.
U 9 časova sa pravca Idrije naišao je civilni kamion sa prikolicom u službi okupatora. Na kamion je izvršen napad žestokom vatrom i on je stao. Zarobljen je šofer i 1 civil. Pomoćnik šofera je pobegao i obavestio neprijatelja. Ručnim bombama kamion je uništen.

U 11 časova na naše položaje naišla je patrola od 40 ljudi koja je napadnuta i naterana u bekstvo. Oko 12 časova prema našim položajima naišla je druga patrola od 70 ljudi podeljena u dve grupe. Leva grupa kretala se drumom, a desna izvan druma s namerom da u visini naših položaja izbije na manje uzvišenje odakle je mogla da dejstvuje na naš levi bok. Kad je leva kolona došla na dovoljno odstojanje od naših položaja, na nju je otvorena žestoka vatra tako da se ova nakon borbe od pola časa povukla u pravcu Idrije. Preko celog dana neprijatelj više nije pokušavao da interveniše ovim pravcem. Naše jedinice nisu imale gubitaka. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih (najmanje 6).

Rekapitulacija XXX divizije

Gubici neprijatelja: 7 mrtvih i neutvrđen broj mrtvih i ranjenih. Zarobljena 2 civila u službi okupatora.
Uništen bunker i zapaljena kuća. Uništen kamion.
Naši gubici: 2 mrtva, 12 ranjenih, 3 zarobljena (ranjena). Izgubljene 3 puške i 1 km kabla.[11]

Artiljerija IX korpusa

Artiljerija je angažovana sa dva diviziona (2 haubice 100 mm, brdski top 75 mm, 2 AT[12] topa 47 mm, AT top 45 mm i 2 brzometna topa 20 mm) i zaštitnim bataljonom.
Artiljerija je bila raspoređena na položajima oko kote 542, i to sledeča oruđa: 2 haubice, brdski top, AT top 47 mm, brzometni top. Ova artiljerijska grupa imala je zadatak da dejstvuje na betonske bunkere, utvrđene zgrade, centar sela, da zapali izvesne zgrade, da uništava žičane prepreke i pojedine otporne tačke te da izvrši artiljerijsku pripremu napada. Protivtenkovski top 47 mm dodeljen je bataljonu koji je napadao utvrđeno uporište Ravnik.

Protivtenkovski top 45 mm i brzometni top dodeljeni su bataljonu koji je sa severoistočne strane napadao na Hotedršicu.

[11] O dejstvu jedinica 30. NO divizije postoji i relacija divizije od 8. oktobra 1944. Nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22671. Redakcija je ne objavljuje, jer sadrži istovetne podatke koji se ovde objavljuju.
[11] protivtenkovska

Artiljerijska priprema napada zbog guste magle nije mogla otpočeti u određeno vreme. Zbog toga je ona otpočela u 9 časova kad se magla podigla. Prva haubica je nakon 5 ispaljenih granata onesposobljena za dejstvo. Druga je ispalila oko 60 granata pa je i ona onesposobljena za dalje dejstvo. (Prvoj haubici pukla je cev i kolevka, a drugoj kolevka i proširila joj se cev.) Pri gađanju artiljerijom pogođeno je više ciljeva. U 15 časova artiljerija sa teškim oruđem i protivtenkovskim topom povukla se sa položaja. Brzometni top je po naređenju Štaba korpusa bio postavljen severno od kote 596 sa zadatkom da zapali uporište. U toku same akcije artiljerija je imala 1 mrtvog i 2 ranjena (svi od mine neprijateljevog minobacača). Za dalje dejstvo onesposobljene su 2 haubice 100 mm.

Osnovni uzrok za onesposobljavanje haubica leži u tome što su od šrapnela pravljene granate koje su punjene plastikom i Nobelom. Zbog neoriginalnog upaljača i eksplozivnog punjenja iste nisu mogle da izdrže trenje u cevima kao obične granate.

XXXI divizija

Imala je zadatak da aktivno obezbeđuje sa pravca Idrije, Rovta, Veharša, Godoviča i Vrhnike. Po naređenju Štaba divizija je morala sama da odredi zadatke brigadama.

3. SNOUB

Brigada je krenula sa svojih položaja na sektoru Vrsnik — Govejek u 6,10 časova. Oko 8 časova uveče krenula je dolinom Sore pored Ravna[13] gde je pala u neprijateljevu zasedu, ali nije imala gubitaka. Nakon prvih hitaca alarmirana su uporišta u Rovtama i Veharšama, zbog čega je iz uporišta Veharše izašla skoro sva posada i posela dominantne položaje u trouglu Zavratec — Rovtne — Veharše. Brigada je krenula u pravcu Zavrateca .Kad je stigla do prvih kuća, ponovo je pala u neprijateljevu zasedu i oterala je. Pored ove, bile su još tri zasede koje je brigada odlučnim jurišem oterala sa položaja.[14] Posle ovoga bilo je jasno da je neprijatelj alarmiran i da je zaposeo sve važne tačke i prelaze kako bi sprečio brigadu da dostigne određene položaje. Brigada je krenula prema severoistoku a zatim ka severu u pravcu Ravna. Kad je stigla u blizinu Ravna, ponovo je upala u zasedu i jurišem je oterala u dolinu. Ponovo je promenila pravac prema Zakolku i prošla kroz ovo mesto. Za-

[13] Sada: Ravne pri Zireh.

[14] Zasede su bile iz sastava 15. čete SNVZ. Ova četa nastala je 5. oktobra 1944. preimenovanjem dotadašnje 17. čete SNVZ iz Veharša u 15. četu »nadporučnika Jožeta Jakoša» (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 484 i 485).

tim je prošla kroz Gantar, G. i D. Dole[15] gde se podelila u dva dela: sa dva bataljona krenula je preko G. Kališča — Peseka, odakle je jedan bataljon krenuo preko kote 829 — Kobala — Griža do Strnada.[16] Ovaj bataljon zaposeo je položaje na kotama 829, 770, 740 i 720. Da bi osigurao užu blokadu Hotedršice od eventualnog neprijateljevog ispada iz uporišta Veharše i Rovte, drugi bataljon je za vreme alarma krenuo u pravcu Slemena, odakle je bojnim patrolama prekontrolisao teren oko ovog sektora i poseo položaje. Oba bataljona su se osigurala patrolama u pravcu Veharša — Rovta — Logateca.

U toku dana neprijatelj nije vršio ispade na njihove položaje. Sa topom na koti 818 i minobacačem tukao je položaje bataljona. 3 bataljon, koji je na raskrsnici puteva Veharše — Dole skrenuo severoistočno s ciljem da blokira uporišta sa severa, zaposeo je kote 805, 860 i 825, gde je držao položaje preko celoga dana. Neprijatelj je u toku celoga dana tukao posednute položaje minobacačkom vatrom. Pošto je neprijatelj prilikom ispada prema položajima voda 7. brigade, koji je bio prinuđen na povlačenje, poseo nove položaje oba bataljona 3. brig., koja su se nalazila na sektoru Kobal — Strnad i Pesek — Sleme, po naređenju Štaba divizije povukla su se u 21 čas sa svojih položaja preka Peska — G. Kališča — Lešetnice — Tabora na Gore, gde su stigla 8. 10. u 1 čas. Isto tako se u 21 čas premestio i 3. bat., koji je sa severne strane blokirao uporište Veharše. Brigada je imala 5 ranjenih. Izgubljena je engleska puška, 260 metaka i 7 okvira za puškomitraljez »bren«.
Neprijateljevi gubici: 1 zarobljen, neutvrđen broj mrtvih i ranjenih. Zaplenjena puška, rezervna cev puškomitraljeza i kompletna oprema.

7. *SNOUB*

Po naređenju Štaba divizije brigada se 6. okt. u 8 časova premestila na nove položaje preko Ledina — Razpotja — Gore — Tabora, odakle je 3. bat. krenuo dalje na Jelični Vrh, gde je stigao 7. 10. u 2.30 časova. Ovom bataljonu priključeno je odeljenje minera iz inž. bataljona koje je postavilo nagazne mine ispod kote 673. Zadatak bataljona bio je da kontroliše drum Idrija — Jelični Vrh. Ostali deo bataljona ostao je na položajima na koti 673. Patrolama su isto tako izvršili osiguranje u pravcu G. Kališča. Zbog guste magle često su bile upućivane patrole. Na sektoru bataljona neprijatelj nije vršio pritisak. U Taboru su 1. i 2. bat. krenuli u pravcu Dole — Ve-

[15] G. i D. Dole; sada: Dole.

[18] Zakolk, Gantar, G. Kališče, Pesek, Kobal, Griže i Strnad su zaseoci severno i severoistočno od Godoviča.

harše, gde su poseli položaje u cilju blokade uporišta Veharše i Mravljišče. Prvi bataljon blokirao je južni deo uporišta tako što je zaposeo položaje od kote 805 preko južnih brdašca prema zapadu.

2. bat. blokirao je uporište sa zapada na taj način što je zaposeo položaje na kotama 846, 856 i 843.

Preko celoga dana neprijatelj je tukao položaje oba bataljona,, naročito sa kote 865, gde je imao utvrđeni bunker koji je svojom vatrom dominirao nad položajima bataljona. Oko 11 časova neprijatelj je izvršio ispad prema položajima 1. bataljona kojeg je podržavao koncentričnom vatrom mitraljeza i minobacača a pod zaštitom guste magle koja je prikrivala nastupanje. Neprijatelj je nastupao u dve kolone, koje vod na položajima zbog odlučnog juriša nije mogao zadržati pa se povukao nekoliko stotina metara i zaposeo nove položaje.[17] Na ostalim položajima preko celog dana bilo je samo puškaranja te su minobacačkom vatrom tučeni naši položaji.

U 21 čas brigada je preko Dola — Tabora — Gore — Razpotja — Ledina krenula na nove položaje kod Vodica.[18]

Brigada je imala 2 mrtva i 1 ranjenog. Neprijateljevi gubici nisu utvrđeni.

16. SNOB

je prema naređenju Štaba divizije krenula sa Otlice preko Zadloga i Crnog Vrha do Klavžara, gde je sa dva bataljona otišla prema Dolu[19] i tu ostala kao rezerva korpusa.

Jednim bataljonom krenula je do Griža, gde se podelila i blokirala uporišta Godovič sa južne i jugoistočne strane. Preko dana bataljon nije vodio borbe s neprijateljem.

Do upotrebe korpusne rezerve nije došlo.

Inž. teh. bataljon XXXI divizije bio je priključen 7. brig. Poseo je položaje na Gori. Kod crkve je postavio zasedu sa dva mitraljeza te se osigurao u pravcu Idrije. Mitraljez je postavljen na Čajni ^Vrh.[20] Patrolama je održavana veza sa DO,[21] Štabom divizije u D. Dolu i bat. 7. brig, koji se nalazio na Jeličnom Vrhu. Na sektoru ovog bataljona preko dana nije bilo borbi.

Inž. bat. dao je 1. min. vod. 3. brigadi, odeljenje pak 7. brigadi u cilju polaganja minskih polja na njihovom sektoru.

" Ove ispade vršila je 15. četa SNVZ iz Veharša. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i 283 III-pov. br. 584 i Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 5, snimak 484.)

[18] Usamljena kuća, 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

" Zaselak, 4 km zapadno od Hotedršice.

so Zaselak, 2 km severoistočno od Idrije.

" Dolomitski NOP odred

Rekapitulacija XXXI divizije

Naši gubici: 2 mrtva, 6 ranjenih. Izgubljeno 13 pušaka, 260 metaka, 7 okvira za puškomitraljez »bren«. Nestala 24 druga.
Neprijateljevi gubici u ljudstvu nisu utvrđeni. Zaplenjena puška, rez. cev za puškomitraljez, kompletna oprema, a 1 je zarobljen.[22]

Dolomitski odred

Naknadno je izdato naređenje DO da se premesti na položaje oko Razpotja i da spreči intervenciju neprijatelja iz Sp. Idrije te da kontroliše teren do Gore i održava vezu sa jedinicama XXXI divizije i Skofjeloškog odreda.[23] U toku dana na njegovom sektoru nije došlo do kontakta s neprijateljem.

Škofjeloški odred

Odred je takođe dobio naređenje da zaposedne položaje Kladje — Podlesar te da vrši obezbeđenje u pravcu Poljanske doline. Nije došlo do borbi.[24]

Rekapitulacija gubitaka

Neprijateljevi: 7 mrtvih, 1 zarobljen, 2 civilne osobe u službi okupatora zarobljene.
Neutvrđeni broj mrtvih i ranjenih.
Uništen kamion, bunker, zapaljeno više zgrada.
Zaplenjeno: puška, rez. cev za puškomitraljez, kompletna oprema.
Sopstveni: 5 mrtvih, 19 ranjenih, 3 ranjena zarobljena, 24 nestaJa.
Izgubljeno: 16 pušaka, 2 puškomitraljeza, mitraljez, 1 PIAT, protivtenkovsko postolje, postolje za mitraljez »breda«, 1 km kalila, AT puška.
Onesposobljene dve haubice.

VI) KRITIČKA OCENA AKCIJA

Jedinice našeg korpusa su do sada više puta pokušavale da napadnu na Hotedršicu, što im do sada još nijednom nije uspelo.

" O dejstvu jedinica 31. NO divizije postoji i relacija divizije od 8. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III. Redakcija je ne objavljuje jer ne sadrži nikakve nove momente.

[23] Stab 9. korpusa NOVJ postavio je Dolomitskom NOP odredu ove zadatke zapovešću od 5. oktobra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 221/III).

" Vidi dok. br. 109.

Ako objektivno pogledamo na naše operacije 7. 10. za uništenje Hotedršice možemo utvrditi da uništenje uporišta nije uspelo. Razlozi za ovo su sledeči:

a) Artiljerija nije izvršila svoj zadatak. U planu operacije najviše se očekivalo od dejstva artiljerije koja bi trebalo da svojom vatrom uništi betonske bunkere, krstila, žičane prepreke, utvrđene zgrade itd. Sem nekoliko pogodaka u kuće i nešto uništene žičane prepreke kojom je uporište okruženo, artiljerija nije ispunila zadatak. Isto tako je artiljerija nesrečnim slučajem ostala bez dve haubice, čemu je bio uzrok prerađena municija. Uspešno izvedenom artiljerijskom pripremom neustrašivost i smelost naših boraca bi sigurno doprineli uspešnom uništenju uporišta.

b) Jedinice XXXI divizije (pre svega 3. brigada) nisu uspele da u određeno vreme, pa čak ni u toku celog dana, zaposednu određene položaje jer je neprijatelj blagovremeno bio alarmiran te je zaposeo dominantne tačke na pravcu njihovog pokreta.

c) Loši vremenski uslovi (kiša i magla) odložili su početak napada i veoma otežali efikasno dejstvo naše artiljerije i ostalog teškog oruđa. Baš ovo vreme veoma je iznurilo i zamorilo naše jedinice zbog čega nisu bile sposobne da vode teže borbe.

d) Posada samog uporišta bila je nešto jača (imala je bar 150 ljudi) od predviđene jačine. Podaci obaveštajne službe nisu bili potpuno tačni.

e) Osim toga, neprijatelj je uvideo da je sama odbrana osuđena na potpuni neuspeh. Zbog toga je iz samog uporišta u više navrata i raznim pravcima vršio ispade i time s vremena na vreme delimično preuzimao inicijativu u dejstvu, što je nepovoljno uticalo na naš niži komandni kadar. Osim toga, okolna uporišta koja su blagovremeno bila alarmirana bila su delimično evakuisana te su posade zaposele dominantne tačke i tako angažovale naše jedinice u borbi još pre no što su stigle na određene položaje. Velika upotreba teškog oruđa od strane neprijatelja: iz uporišta Hotedršice dejstvovalo je 6 teških minobacača koji su svojom vatrom veoma precizno tukli položaje naših jedinica i u nekoliko slučajeva otkrivali položaje našeg teškog oruđa, čime su smanjili efikasnost njihove vatre. Neprijatelj je verovatno imao izračunate tačne elemente za teško oruđe za svaku tačku na kojoj bi se mogle pojaviti naše jedinice. Osim toga, neprijatelj je iz svojih uporišta preko celoga dana vatrom teških minobacača dejstvovao na sve položaje 3. i 7. brigade. Neprijateljev top iz Godoviča otvarao je vatru na naše položaje oko Hotedršice, ali bez uspeha.

f) Zbog loših vremenskih uslova odložen je napad, što je neprijatelj iskoristio. Primetio je prisustvo naših jedinica oko uporišta i brzo reagovao.

U ovim akcijama kod naše jedinice ispoljile su sledeče greške:

— Naši borci nisu preduzeli brzo prebacivanje, a delovi koji su ovo izvršili nisu bili dovoljno podržavani vatrom svojih jedinica koje su ovo trebale da izvrše. Neke jedinice povlačile su se sa položaja svojevoljno, bez naređenja (slučaj 2. bat. 18. brig, i artiljerije). Ovo je negativno uticalo i to moramo bezuslovno otkloniti.

— Nedovoljna budnost naših jedinica na položajima. Desilo se da borci na položajima dremaju ili pak razgovaraju, pozdravljaju svoje pretpostavljene itd., umesto da sva pažnja bude usredsređena na neprijatelja.

— Naši borci još ne znaju da pravilno odaberu zaklone niti obraćaju dovoljno pažnju na zaklone. Naročito je ovo primećeno kod jedinica 18. brigade.

— Primećena je prevelika zbijenost rasporeda naših jedinica, tj. da se na maloj prostoriji grupiše više boraca nego što je potrebno. Često je ovo slučaj i kod celih jedinica, što se veoma nepovoljno odražava u slučaju dejstva neprijateljevog teškog oruđa.

— Pojedine jedinice slabo postavljaju i koriste zasede (7. brig.).

— Pojedine jedinice slabo održavaju vezu na pokretu, što dovodi do razdvajanja i cepanja pojedinih jedinica (obe divizije). Jedna četa 18. brigade celoga dana nije imala vezu sa svojim bataljonom.

— Primećena je slaba disciplina na pokretu noću (paljenje cigareta itd.), što je smanjivalo konspiraciju pokreta naših jedinica i skrenulo pažnju neprijatelja (XXXI divizija).

— Pojedine jedinice su u pokretu na nepoznatom terenu imale nesigurne vodiče (3. brig.).

— U svim ovim akcijama naši su borci ispoljili mnogo smelosti, istrajnosti i neustrašivosti. Moral im je bio veoma visok.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, potpukovnik:
Jakopič A.

Sef odseka, poručnik:
Mitar Raičević

M. P.

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 15. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI OKTOBRA[1]

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Operativni odsek
Br.: 759
15. oktobra 1944.
Na položaju

Petnaestodnevni operativni izveštaj za prvu polovinu oktobra.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE
(Operativno odeljenje)

SITUACIJA

Zbog brzog prodora Crvene armije u Podunavlje, moral okupatora i njemu naklonjenog ljudstva znatno je opao.

Sve njegove akcije su defanzivnog karaktera a ukoliko vrši ispade iz uporišta to čini samo radi obezbeđenja uporišta i oduzimanja hrane i stoke od nemoćnog stanovništva.

Neprijatelj se sve više koristi partizanskom taktikom, naročito na teritoriji koju strogo kontrolišu naše jedinice. Tu vrši pokrete po šumama, ivicama šuma i napuštenim stazama. Na teritoriji koju čvršće drži u svojim rukama neprijatelj vrši ispade iz uporišta u udaljenije krajeve. Svoje pokrete obezbeđuje snažnim pobočnicama dok glavnina kreće drumovima podržana tenkovima, artiljerijom i drugim teškim oruđem. Drumove i železničke pruge obezbeđuje s posadama u uporištima i sa jakim zasedama.

Uporišta utvrđuje a zemljište oko njih raščišćava. Oko uporišta postavlja žičane prepreke na koje polaže mine a izgrađuje i bunkere.

Saobraćaj na drumovima smanjuje jer mu sve više nedostaje pogonskog goriva, dok se železnički saobraćaj stalno povećava. Zeleznička pruga Celje — Zidani Most je preoptere-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/1. Broj delovodnika dopisan je mastilom.**

ćena. Veliki saobraćaj odvija se na koruškoj pruzi[2] i na železničkim prugama koje vode u pravcu istoka.

[Neprijatelj] je otpočeo sa utvrđivanjima na liniji [Gornja] Radgona — Ptuj — Sutla. Ova linija se [na desnom] boku oslanja na Savu a na levom na Austriju. U vezi sa tim primećena je veća koncentracija radne snage kao i oružanih snaga u istočnim predelima Slovenije. Sem toga u planu je [izgradnja] druge odbrambene linije Hrastnik — Zidani Most — Celje — Maribor sa sledečim pojasevima:

I) pojas protivtenkovskih rovova na polaznim mestima [za tenkove],
II) pojas mitraljeskih gnezda,
III) pojas bunkera za lakše topove.

Stanje na sektorima

Koruška: Do značajnih borbi nije došlo. Neprijatelj se i na ovom sektoru sve više služi našom taktikom i vrši patroliranje ivicama šuma i napuštenim stazama. U borbu se upušta samo kada je nadmoćan. Drugih bitnih promena na tom sektoru nije bilo.

Pohorje: U podnožju Pohorja, naročito na južnom i istočnom podnožju, neprijatelj je ojačao nekoliko svojih uporišta. Ova pojačanja uglavnom služe za obezbeđenje železničke pruge Maribor — Celje i železničke pruge Maribor — Ptuj — Radgona. U ovom predelu došlo je do većih borbi sa XIV divizijom. Otežano je redovno održavanje kurirskih veza jer neprijatelj još uvek zaposeda prelaze i raskrsnice.

Kozje: Aktivnost neprijatelja na ovom sektoru ni sada nije popustila. Dovlači nove snage koje sada ne misli da upotrebi samo za ofanzivna dejstva protiv jedinica NOV već i za obezbeđenje radova na utvrđivanju, tj. linije koju neprijatelj misli da izgradi na granici Austrije, Mađarske i Hrvatske.

Moravško: Značajnih promena nema. Na ovaj sektor neprijatelj je sa belom gardom izvršio nekoliko ispada, kojom prilikom je pljačkao i palio te vršio teror nad svesnim Slovencima. U tome su mu verno pomogli domaći izdajnici. Železnička pruga koja prolazi kroz taj sektor još uvek je neupotrebljiva za saobraćaj. Neprijatelj nastoji da je osposobi za saobraćaj.

Sektor Kranj — Kamnik — Domžale: Ovaj sektor doskora nije potpadao pod kontrolu operativnog sektora IV operativne zone.[s] Uopšte su se jedinice NOV na tom sektoru malo zadrža-

[1] Odnosi se na železničku prugu Maribor — Dravograd — Celovec.

[' Naređenjem Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 7. oktobra 1944. Kokrški NOP odred 9. korpusa NOVJ prepotčinjen je Štabu 4. operativne zone Slovenije (vidi dok. br. 95).

vale, što je imalo za posledicu da se be-ga[4] baš u tom predelu najviše proširi. Neprijatelj im je čak dozvolio da uspostave neka potpuno njihova uporišta. Stab zone našao je za shodno da na taj sektor uputi dve svoje brigade (VI i XI) sa zadatkom da dejstvuju na tom području i uguše belogardistički pokret. Uspelo im je da razbiju jedan zbor be-ga, četnika i »crne ruke« sa nemačkim oficirima. Većina učesnika na ovom zboru bila je pobijena[5]. Zbog specijalnog zadatka koji su primile brigade su morale da napuste ovaj sektor.[6]

Oslobođena teritorija (Zgornja Savinjska dolina): Ovaj period je u tom delu Slovenije protekao uglavnom mirno. Nekoliko manjih upada neprijatelja na ovu teritoriju završen je pljačkom, tj. oduzimanjem životnih namirnica i samo kraćim zadržavanjem u donjem delu doline.

PLAN ŠTABA

Naše jedinice su i u ovom periodu nastavile da ruše neprijateljeve komunikacije, napadaju njegove transporte i vrše mobilizaciju.

Ojačane su jedinice na severnom sektoru i na levoj obali Drave. Dva odreda koji glavninom svojih snaga dejstvuju u ovom delu Slovenije postigla su vidne uspehe.

Formirana je takođe Vojna oblast IV operativne zone sa tri vojna područja: Kozjansko [vojno] područje, Kamniško-zasavsko [vojno] područje i [Vojno] područje za Zgornju Savinjsku dolinu. Vojna oblast je već delimično preuzela svoje zadatke i poslove koji su joj predviđeni uredbom.

DEJSTVA JEDINICA:

(Naknadno primljeni izveštaji)

Pohorski odred:[7]

19. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se nalazila na položajima Velika Kopa na Pohorju. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

[4] Bela garda, zvaničan naziv: Gorenjsko domobranstvo.

[5] Potpunije o ovim akcijama vidi dok. br. 96.

[6] Brigade su povučene sa ovog područja radi upućivanja na teritoriju 7. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 104).

[7] Redakcija je izostavila tekst o borbama i akcijama Pohorskog NOP odreda od 31. avgusta do 22. septembra 1944, jer se o tome potpunije govori u dok. br. 62, 63 i 84. Mesta gde je izostavljen tekst obeležila je sa tri tačke.

Pohorski odred

20. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se toga dana nalazila na položajima Samec i Kopnik[8], a 2 bataljona na Pesku. Postavljena su potrebna obezbedenja. Vršeno je čiščenje oružja i uređivanje spreme. Borbe nije vodila.

Minerski vod je te noči porušio 200 metara železničke pruge između Dravograda i Vuzenice. Akcija je izvršena bez borbe.

Pohorski odred

21. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se toga dana nalazila na položajima Kurja Vas[9] a dva bataljona na Stegnah[10], severno od Kurje Vasi. Zbog pokreta bio je odmor.

Pohorski odred

22. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

II SNOUB »Ljubo ***Sercer«***

Brigada se nalazila na položajima Zusem, između Podčetrteka i Pilštanja. Postavljena su potrebna obezbeđenja. Održana je vojna i politička nastava,

it

[8] Samec i Kopnik su usamljene kuće 10 km istočno od Slovenj Gradeča.

[9] Zaselak, 11 km severozapadno od Slovenske Bistrice.

[10] Nije nađeno na karti 1:100.000. Verovatno bi trebalo da piše: Stegnetova bajta.

[11] Redakcija je u daljem tekstu izostavila tekst o borbama i akcijama Kozjanskog NOP odreda od 22. septembra do 7. oktobra 1944 (jer se o tome potpunije govori u dok. br. 102; tekst o borbama i akcijama Lackovog NOP odreda od 22. septembra do 3. oktobra 1944 (jer je potpunije dat u dok. br. 99) i tekst o borbama i akcijama Kamniško-zasavskog NOP odreda od 30. septembra do 7. oktobra 1944 (jer je potpunije dat u dok. br. 97). Sva ta mesta označena su sa tri tačke.

23. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada je bila razmeštena po bataljonima: 1. bataljon nalazio se u [rejonu] Ribnice [na Pohorju], a 2. i 3. bataljon sa Štabom brigade kod Sv. Trije Kralji. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo. •

II SNOUB »Ljubo ***Sercer«***

Brigada se u toku dana nalazila na položajima Rakovec a uveče je krenula u pravcu Sladke Gore. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

24. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada je bila raspoređena u Josipdolu[12] i na Pesku. Održana je vojna i politička nastava.

II SNOUB »Ljubo ***Sercer«***

Brigada se nalazila na položajima Sladka Gora. Postavljena su potrebna obezbeđenja i održana vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

25. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se nalazila na sledečim položajima: 1. bataljon na položajima iz prethodnog dana a 2. i 3. bataljon premestili su se na Resnik, na Pohorju. Održana je vojna nastava.

Jedna četa je postavila zasedu[13] na drumu i železničkoj pruzi Maribor — Sv. Lovrenc.[14] Pre svanuća idućeg dana naišao je brzi voz — vojni transport. Lokomotiva je gurala ispred sebe dva prazna vagona. Prilikom eksplozije voz je bio oštećen i kasnije je iskočio iz šina.

Neprijatelj je imao 30 poginulih i 50 ranjenih. Uništena su lokomotiva, 2 vagona i 2 šine. Četa nije imala gubitaka.

II SNOUB »Ljubo ***Sercer«***

Brigada se premestila na položaje Drevenik, na području Boča. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

[18] Na karti 1:100.000, izdanje Gl JA iz 1948, označeno kao Jozefdol.
[w] Zasedu je postavila 2. četa 1. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 334/11).
[14] Sada: Lovrenc na Pohorju.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Nalazila se na položajima Dobje[15] — Slatina pri Dobjem[16] — Loka pri Zidanem Mostu. Održana je vojna i politička nastava.

Napravljene su zaseke i porušeni drumovi Planina[17] — Sv. Jurij[18], Gorica[19] — Bukovje[20], i od Sv. Urbana[21] u pravcu Volčjih jama. Porušen je most između Bukovja i Stopa. Na drumove je oboreno oko 100 stabala.

26. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se nalazila u rejonima Recenjak, Gril[22] i Ostruh[23] na Pohorju. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Jedna četa postavila je zasedu[24] na železničkoj pruzi Sv. Lovrenc — Sv. Ožbalt.[25] U 6 časova na minu je naišao voz. Lokomotiva je bila potpuno slupana a dva vagona bila su oštečena. Voz je bio potpuno prazan. Ostali deo voza bio je zapaljen.

II SNOUB »Ljubo Sercer«

Nalazila se na položajima Hrastovec — Sv. Marjeta, na području Boča. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Borbe niie vodila.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Nalazila se na sektoru Dobje — Slatina — Plankar, duž druma Sv. Jurij — Pilštanj. Kontakta sa neprijateljem nije bilo. Održana je vojna i politička nastava.

27. *IX 1944.*

XIV divizija: I SNOUB

Brigada je toga dana imala sledeči raspored: 1. bataljon u rejonu Koglera kod Gnedeca[26] a 2. i 3. bataljon na Resniku. Održana je vojna i politička nastava. U toku dana borbi nije bilo.

[15] Sada: Dobje pri Planini.
[16] Na karti 1:100.000 nije označeno.
[17] Sada: Planina pri Sevnici.
[18] Sada: Šentjur pri Celju.
[19] Sada: Gorica pri Slivnici.
[20] Sada: Bukovje pri Slivnici.
[51] Posle oslobođenja priključen selu Gorica pri Slivnici.
[22] Posed, 9 km severozapadno od Slovenske Bistrice.
[23] Posed, 10,5 km severno od Slovenskih Konjica.
[24] Zasedu je postavila 1. četa 1. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 334/11).
[25] Sada: Ožbalt.
[2*] Kogler i Gnedec su posedi jugozapadno od Lovrenca na Pohorju.

U toku noći 3. bataljon minirao je železničku prugu Maribor — Celje u blizini Jagra.[27] Neprijatelj je prugu na tome mestu obezbeđivao sa 16 vojnika. Posada je bila blokirana i preko dva civila pozvana da se preda. Na pregovore je došao jedan podoficir koji je kasnije predao posadu. Posada je bila zarobljena i kasnije, sem 4 čoveka, puštena. Svi su imali preko 50 godina. Zatim je na 11 mesta minirana pruga između Križnog vrha i Poljčana i uništeno 132 m pruge. Istovremeno je miniran armiranobetonski stub električkog dalekovoda. Akcija je izvedena bez borbi.

Zarobljeno je 16 žandarma koji su zbog starosti pušteni

Zaplenjeno: 2 puškomitraljeza »breda«, 19 pušaka, 1 pištolj, 5 ručnih bombi, 1.100 metaka, 12 raketa i veća količina opreme.

II SNOUB »Ljubo Sercer«

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Brigada se prikupila kod Sv. Štefana[28], južno od Smarja pri Jelšah. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

28. IX 1944.

XIV divizija: I SNOUB

Raspored brigade: 1. bataljon u Josipdolu, 2. i 3. bataljon sa Štabom brigade kod Stare Glažute[29] i Klančnikove vile. Postavljena su potrebna obezbeđenja. Borbi nije bilo.

II SNOUB »Ljubo Sercer«

Brigada se toga dana nalazila na položajima Sv. Ana[30], pored druma Rogatec — Majšperk. Bila su postavljena potrebna obezbeđenja.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Toga dana ostala je na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava.

Obaveštajna služba je izvestila da se u selu Rakitovcu, južno od Grobelna, nalaze Nemci koji prikupljaju žito. Jedan bataljon je krenuo s ciljem da napadne neprijatelja. Nemci su se razbežali. Gubitaka nije bilo ni na jednoj strani.

[17] Posed, 5 km južno od Slovenske Bistrice.
[58] Sada: Vinski Vrh pri Slivnici.
[M] Usamljena kuća, 14 km severozapadno od Slovenske Bistrice.
[so] Sada: Stari Grad.

29. IX 1944.

XIV divizija:

I SNOUB »Tone Tomšič«

Brigada se nalazila na istim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

U ranim jutarnjim časovima vermani iz Fale koji su želeli da pređu sa oružjem u NOV minirali su elektranu u Fali. Posle završene akcije priključili su se Lackovom odredu.[31]

Neprijatelj je intervenisao sa 200 policajaca koji su tragali za pobeglim vermanima.

II SNOUB »Ljubo ***Sercer«***

Brigada se nalazila na starim položajima.

U 8 časova neprijatelj jačine 250 ljudi otpočeo je napad iz pravca Makola u pravcu Sv. Ane. Borci su iznenadnom mitraljeskom vatrom napali neprijatelja i ubili veći broj neprijateljskih vojnika. Neprijatelj se zatim povukao. Ubijeno je 30 neprijateljskih vojnika a još više ih je ranjeno.

Brigada je zatim izvršila pokret i na drumu u pravcu Sv. Mohorja, istočno od Sv. Ane, bila je ponovo napadnuta od neprijatelja jačine 250 ljudi koji je nastupao iz pravca Rogateca. I ovde je neprijatelj imao gubitke. Brigada se kretala dalje u pravcu Sv. Bolfenka,[32] a dve čete su zadržavale neprijatelja i odbile napad.[33]

Neprijatelj je imao ukupno 60 poginulih i oko 60 ranjenih. Brigada je imala 2 ranjena. Utrošeno je 1.885 metaka i 3 lake mine.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Brigada se u toku noći prebacila od Sv. Štefana preko železničke pruge Grobelno — Sv. Vid[34] i Grobelno — Ponikva na nove položaje, i to: 1. bataljon na Sp. Slemena, 2. bataljon na Zg. Slemena a 3. bataljon sa Štabom brigade ka Stantetu.

Za vreme pokreta naišla je na neprijateljevu zasedu na drumu Sv. Vid — Grobelno[35]. Bila je napadnuta prethodnica.

[31] Podrobnije o akciji u Fali vidi dok. br. 99.

[3ä] Sada: Jelovice.

[33] Na dan 29. septembra 1944. Treći bataljon puka »Trek« (Treeck) dejstvovao je na pravcu Makole — Sv. Ana (Stari Grad); 2. bataljon na zaprečnoj liniji Drevenik — Brezje (3 km severno od Rogateca), dok je protivtenkovska četa bila angažovana na zatvaranju pravca Stoperce — Strmec (5 km severno od Rogateca). Borbu protiv 2. slovenačke NOU brigade vodili su delovi 3. bataljona i protivtenkovska četa (vidi dok. br. 149 i skicu u Arhivu IZDG u Ljubljani, nem. fond f. 205/V).

[34] Sada: Šentvid pri Ponikvi.

[35] Zaseda je bila iz sastava 1. bataljona puka »Trek« koji se nalazio na maršu radi zauzimanja polaznih položaja za napad na planinu Boč na liniji Krasna — Podboč — Zg. i Sp. Gabrnik. Pošto je bataljon stupio u borbu sa 13. slovenačkom NO brigadom »Mirko Bračič«, komandant puka je naredio da isti dejstvuje protiv ove brigade (vidi dok. br. 149).

Kako se na ovom mestu železnička pruga nije mogla preći, jedan bataljon ostao je u zasedi dok se brigada nešto niže prebacila preko železničke pruge i druma. Uz put je minirana pruga i prekinuta na dva mesta.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. Brigada je imala 3 mrtva i 3 ranjena.

Odmah po dolasku na nove položaje obaveštajna služba je izvestila da se približava neprijateljeva kolona nepoznate jačine.[36] Već u 12 časova 1. bataljon se sukobio sa neprijateljem. Dve čete su otišle u pravcu Hrastnika, južno od Sp. Slemena, i tu napale neprijatelja. Posle kraće borbe neprijatelj je bio razbijen i oteran do sela Dramlje, severozapadno od Ponikve. U 16 časova neprijatelj je sa dobijenim pojačanjem[37] otpočeo da dejstvuje po položajima brigade vatrom iz teških minobacača pa su se obe čete vratile na svoje ranije položaje.

Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 8 ranjenih. Među mrtvima je i jedan poručnik. Brigada je imala 2 mrtva i 5 ranjenih.

Zaplenjeno: 1 automat, 4.000 metaka »mauzer«, 1 rezervna cev za »šarac«, 1 mula, 1 konj i 1 samar.

U obe borbe utrošeno je 2.150 metaka.

30. IX 1944.

XIV divizija:

I SNOUB »Tone Tomšič«

Brigada se nalazila na položajima iz prethodnog dana. Održana je vojna i politička nastava.

Jedna četa[38] je u 7 časova napala putnički voz između železničkih stanica Brezno i Vuhred, na železničkoj pruzi Maribor — Dravograd. Zbog eksplozije mine lokomotiva je potpuno raznesena a 3 vagona iskočila su iz šina i slupala se. Pruga je na dužini od 50 metara potpuno uništena. Vojnici koji su se nalazili u vozu iskočili su u Dravu. Zbog nailaska oklopnog voza nije se mogao izvršiti pregled voza.

Neprijateljevi gubici: 3 mrtva. 5 ranjenih i 6 zarobljenih. Četa bez gubitaka.

Zaplenjeno: 1 pištolj, 40 metaka i 10 uniformi.

Utrošeno 11 kg eksploziva i 300 metaka.

Uništeno: 1 lokomotiva, 3 vagona i 50 m železničke pruge.

[36] Kolona je bila iz sastava 5. čete 2. bataljona puka »Trek« pridodata 1. bataljonu (vidi dok. br. 149).

[37] Ovo su bile snage 1. bataljona puka »Trek« (vidi dok. br. 149).

[38] Bila je to 3. četa 1. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 334/11).

Iste noći jedna četa[39] otišla je na ekonomsku akciju u Ruše i izvršila rekviziciju u trgovinama. Neprijatelj je reagovao iz fabrike i iz pravca Maribora. Započela je ulična borba u samoj varošici. Borba je trajala 1 sat. Zbog nadmoćnosti neprijatelja četa se povukla.

Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 10 ranjenih. Ceta bez gubitaka.

Zaplenjeno: 1 automat, 4 puške i 70 metaka.

Utrošeno: 570 metaka i 2 bombe.

II SNOUB »Ljubo Sercer«

U 7.30 časova brigada je prešla hrvatsku granicu na planini Macelj i razmestila se na jugoistočnim padinama Haloza. Postavljena su potrebna obezbeđenja. Borbi nije bilo.

Prilikom prelaska granice ranjen je jedan drug minom položenom kod žičane prepreke.

XIII SNOB »Mirko Bračič«

Brigada se nalazila na položajima Bukova gora, severozapadno od Zreča, ispod Pohorja. Borbe nije vodila. Ljudstvo je imalo odmor.

VI SNOUB »Slavko ***Slander«***

Brigada je toga dana posela [sa 1. bataljonom! položaje Prihova sa zadatkom obezbeđenja sa pravca Mozirja i kontrole terena Šmihel[40] — Bele Vode, sa 2. bataljonom položaje Kokarje sa zadatkom obezbeđenja sa pravca Braslovče i prelaza preko Dobrovlja a 3. bataljon poseo je položaje Šmartno ob Dreti sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Vransko, i to na pravcima Lipa, Slape[41] i Creta.

Brigada toga dana nije vodila borbe. Zbog ranije akcije[42] vojna nastava nije održana. Vršeno je čišćenje oružja i uređivana sprema.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je sa mesta gde je rušila železničku prugu i mostove[43] došla na položaje Graška Gora. Odatle je krenula dalje u pravcu Zgornje Savinjske doline, gde je stigla 1. X 1944.

Kamniško-zasavski odred

Kozjanski odred

" Ovo je bila 1. četa 2. bataljona (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 334.11).

[40] Sada: Smihel nad Mozirjem.

[41] Prevoj. Na karti piše: Slopnik.

***t j 45 potpunije o rušenju železničke pruge Šmartno ob Paki — Mislinja vidi u dok. br. 103.**

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se toga dana nalazila u Josipdolu. Postavljena su potrebna obezbeđenja. Održana je vojna i politička nastava.

II SNOUB

Brigada je ostala na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava.

XIII SNOB

Brigada se nalazila na starim položajima. Borbe nije vodila.

[44]

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se vraćala sa akcije i uz put je jedna četa porušila jedan manji železnički most. Neprijatelj nije reagovao na sve akcije.

Jedan bataljon izvršio je u Velenju ekonomsku akciju i tom prilikom zaplenio više sanitetskog materijala i instrumenata.

Brigada toga dana nije vodila borbe.

2. X 1944.

t

XIV divizija: l SNOUB

Brigada se razmestila oo bataljonima: 1. bataljon — Josipdol, 2. i 3. bataljon i Stab brigade kod Turičnika. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

II SNOUB

Brigada je ostala na starim položajima. Borbe nije vodila. Održana je vojna i politička nastava.

XIII SNOB

Brigada je ujutro krenula iz Skomarja te u 16 časova stigla na položaje Razborca. Zbog marša ljudstvo se odmaralo. Borbe nije vodila.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na pokretu u pravcu Poljana, jugoistočno od Nove Stifte. Borbe nije vodila.

[44] Redakcija je izostavila tekst o borbama 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« od 1. do 7. oktobra 1944, jer se o tome potpunije govori u dok. br. 96. Mesta gde je tekst izostavljen obeležena su sa tri tačke.

XIV divizija: I SNOUB

Brigada se nalazila na položajima Golavabuka na Pohorju, gde je imala potrebna obezbeđenja. Borbe nije vodila.

Uveče je krenula u akciju.

II SNOUB

Brigada se nalazila na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

Uveče je brigada ponovo krenula u pravcu Štajerske.[45]

Za vreme pokreta 1. bataljon je izvršio miniranje i rušenje železničke pruge duplog koloseka između stanica Celje i Sv. Jurij.[46] Po završenoj akciji jedna četa je naišla na neprijateljevu patrolu. Ceta je neprijatelja prinudila na povlačenje.

Neprijatelj je imao gubitke, ali se nije mogao ustanoviti broj ubijenih. Brigada bez gubitaka.

Porušeno je 180 m železničke pruge tako da je onesposobljena za duže vreme. Zapaljen je železnički drveni most, srušeno 10 telefonskih stubova. srušeno 300 m druma i na njega oboreno 50 stabala.

XIII SNOB

Brigada se nalazila na položajima Razborca na Pohorju. Postavljena su potrebna obezbeđenja i održana vojna nastava. Borbe nije vodila.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na položajima Nazarja. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Posle podne krenula je dalje u pravcu Poljana.

4. X 1944.

XIV divizija: I SNOUB

U toku noći brigada je izvršila napad na uporišta Dovže, Turiška Vas i Šmartno pri Slovenjem Gradcu. Napad je otpočeo u 22 časa noću 3/4. o.m.[47]

[45] Brigada je sa planine Macelj sa 2. i 3. bataljonom krenula u zaselak Varišu Vas (7,5 km severno od Rogateca), dok je 1. bataljon upućen da ruši železničku prugu Celje — Ponikva i do 20. oktobra 1944. nalazio se na području Konjiške gore dejstvujući samostalno. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/V.)

[48] Miniranje je izvršeno u neposrednoj blizini Stora (vidi dok. br. 149).

[47] i [49] Zapovest za napad na ova uporišta i rušenje železničke pruge izdao je Stab 14. NO divizije 3. oktobra 1944 (vidi dok. br. 87).

1. bataljon vršio je napad na uporište Dovže, rušio železničku prugu između Turiške Vasi i Dovža, a sa jednom grupom [boraca] železničku prugu između Slovenj Gradeča i Dravograda.

Uporište je bilo jako utvrđeno podzemnim bunkerima .koji se nisu mogli zauzeti ni angažovanjem topa. Oko uporišta nalazila su se minska polja i žičane prepreke. Zbog toga kao i činjenice da je zemljište oko uporišta pregledno i brisano te je za napad nepodesno, uporište se nije moglo zauzeti.

2. bataljon vršio je napad na uporište Turišku Vas, koje je takođe bilo snažno utvrđeno kao i Dovže. Kako je noč bila svetla, a juriš izazvao velike gubitke, uporište se nije moglo uništiti, uprkos tome što se uspelo proterati neprijatelja iz bunkera i magacina kojeg je neprijatelj sam zapalio.

3. bataljon izvršio je napad na uporište Šmartno [pri Slovenjem Gradcu]. Zauzeo je 3 bunkera ali u unutrašnjost uporišta nije mogao jer je bilo suviše snažno utvrđeno.

Dve čete koje su se nalazile u zasedi odbile su intervenciju neprijateljevog oklopnog voza.[48] Pruga je bila minirana i voz je naišao na minu. Od eksplozije bila su slupana dva vagona, dok se na lokomotivu dejstvovalo vatrom iz protivtenkovske puške. Neprijatelj je uspeo da se izvuče iz borbe. Voz se prilikom juriša naših boraca, uprkos oštećenju, vratio nazad i dejstvovao po našim položajima topovskom vatrom.

Za to vreme su mineri porušili železničku prugu između Dovža i Turiške Vasi i između Slovenj Gradeča i Dravograda.

U 6 časova brigada se povukla na položaje Graška Gora.

Uništeno: 2.100 m železničke pruge (1.500 m izvaljeno) a 600 m uništeno miniranjem na 17 mesta. Porušena su dva mosta između Dovža i Turiške Vasi, slupana i uništena su 2 vagona a 1 lokomotiva je oštećena.

Neprijateljevi gubici nisu ustanovljeni. Brigada je imala 7 mrtvih, 24 ranjena i l i nestalih.

Sa nestalima je izgubljeno 5 pušaka. Utrošeno je 13.026 metaka, 13 mina, 50 granata, 77 ručnih bombi, 11 tromblona i 74 kg eksploziva.

II SNOUB

Brigada se nalazila na položajima Variša Vas. Bilo je postavljeno potrebno obezbeđenje. Vojna nastava nije održana. Zbog dugog marša [ljudstvo] je imalo odmor. Borbi nije bilo.

XIII SNOB

. U vezi sa napadom I SNOUB na Dovže, Turišku Vas i Šmartno [pri Slovenjem Gradcu] brigada je te noći vršila napad na Mislinju.[19]

[48] Oklopni voz angažovan je iz Dravograda (vidi dok. br. 149).

Jedna četa blokirala je uporište i vršila demonstrativni napad. Posada se na poziv nije htela predati, ali nije pružala otpor, tj. nije odgovarala vatrom, te su se borci neometano kretali po Mislinji i izvršili ekonomsku akciju.

Jedna četa rušila je železničku prugu između Dovža i Mislinja, rušila je telefonske stubove i uništila železnički most.

Zaseda iznad [Zg.] Doliča napala je posadu od 30 ljudi koja je obezbeđivala Marhatov most.[50] Posada je bila naterana u bunkere, odakle je pružala snažan otpor. Marhatov most nalazi se na drumu Mislinja — Slovenj Gradec.

Minerska grupa imala je zadatak da minira tunel kod Mislinja, ali to nije izvršila jer tunel nije imao minske komore.[51]

U 7 časova brigada se povukla na Golavabuku.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. Brigada je imala 2 ranjena. Na ovoj železničkoj pruzi uništeni su 1 most, 2.500 m železničke pruge i 120 [telefonskih] stubova. Utrošeno 550 metaka, 18 mina i 40 kg eksploziva.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Nalazila se u selu Sv. Florijan.[5'- Održana je vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

5. X *1944.*

XIV divizija: Stab

Nalazio se u rejonu Razbora.

ISNOUB

Razmestila se (u rejonu) Sv. Daniela, i to kod Sajdnika, Karpičnika, a 2. bataljon između Sv. Daniela i Prevalnika.[53]

Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

II SNOB

Brigada se nalazila na položajima Smihelj.[54] Radi odmora nije održana vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

XIII SNOB

Brigada se razmestila na položajima Ribnice na Pohorju. Bila su postavljena potrebna obezbeđenja. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

[50] Železnički most preko reke Pake severno od železničke stanice Zg. Dolič.

[51] Iz izveštaja Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« od 4. oktobra 1944. vidi se da tunel nije miniran zato što u njemu nisu postojale komore, a i sama pruga na ovom odseku je ranijim miniranjima bila potpuno uništena. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/VL)

[52] Sada: Florjan pri Gornjem Gradu.

[5S] Sajdnik, Karpičnik i Prevalnik su posedi 8 km severno od Šoštanja.

[54] Pogrešno; treba: Sv. Mihael, sada: Pečica.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na svojim (starim) položajima. Borbe nije vodila.

6. X 1944.

XIV divizija: Štab

Stab divizije nalazio se na Razboru.

ISNOUB

Brigada se nalazila na položajima Sv. Daniel: 1. bataljon kod Sajdnika i Karpičnika a 2. bataljon između Sv. Daniela i Prevalnika.

U 4.30 časova neprijatelj je otpočeo topovskom vatrom da dejstvuje po položajima brigade. Vatreno dejstvo trajalo je pola časa a zatim je otpočeo da nastupa u više kolona prema položajima brigade.[55]

[55] To je bila glavnina puka »Trek« (Treeck). Njegov 1. bataljon prikupljen je u Vitanju, 5. oktobra 1944. u toku dana pročešljao područje Paškog Kozjaka i stigao na liniju Kujence — Sv. Jošt — Lesnik, gde je zanoćio, a 3. bataljon, ojačan mešovitom brdskom baterijom, prikupio se u rejonu Spodnjeg Doliča i pred veče izbio na liniju Turjak — Zg. Dolič — Pečovnik, gde je takođe zanoćio. Peta četa 2. bataljona, ojačana protivtenkovskim i biciklističkim vodom, prikupljena je u Šoštanju. U rejonu Dovže — Šmartno pri Slovenjem Gradcu prikupljena je četa protivtenkovskih lovaca. U isto vreme privučene su u Vojnik baterije teških poljskih haubica i minobacačka baterija. Ovakav raspored izvršen je na osnovu primljenih podataka da se 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« nalazi u rejonu Graške Gore, pa su pomenutim jedinicama izdata sledeča naređenja:

»Prvi i 3. bataljon otpočeće sa nastupanjem u pravcu zapada u ranim jutarnjim časovima 6. 10, tako da će dolinu reke Pake preći u 05.00 časova.

Treći bataljon glavnim snagama nastupa pravcem Tisnik — St. Vid [Šentvid - nad Valdekom — primedba redakcije] — Sv. Rupert — Sv. Helena, a jednom četom od raskrsnice puteva pri Hudoj Luknji pored Pušnika i dalje putem na Fričov vrh. Trećem bataljonu će se 5. 10. dodeliti poznavaoci terena kao vodiči do Sv. Florijana.

Prvi bataljon nastupa u dve kolone, i to: 1. kolona južnim padinama Smodivnika — Klančnik — Metulov vrh, a 2. kolona pravcem Sv. Brie [Hrastovec — prim, red.) — Skalske Cirkovce — Ljubela — Plešivec, gde se deli na dve kolone koje nastupaju na Grašku Goru sa istoka i zapada.

Delovi 1. i 3. bataljona koji budu naišli na neprijatelja moraju ga odmah napasti. Svi susedni delovi odmah stupaju u borbu napadajući neprijatelja s boka i s leđa. Neprijatelja koji se povlači treba energično goniti. Za sadejstvo odgovorni su komandanti oba bataljona. Pri nailasku na neprijateljske grupe treba težiti da se one unište energičnim napadom, a delovi koji se izvlače moraju se bez odmora goniti.

Mešovita brdska baterija kreće se sa 3. bataljonom i mora se angažovati odmah nakon stizanja u rejon St. Vida.

b) Borbena grupa Voglhuber [ojačana 5. četa — prim, red.] zatvara noću 5/6. 10, u toku 6. 10 i noću 6/7. 10. liniju: Rumel [grupa vodenica

Prva kolona napala je položaje 3. bataljona i zbog guste magle uspelo joj je da dođe do same crkve. Posle polučasovne borbe neprijatelj se morao povući uz gubitke. Odmah zatim napala je druga kolona sa pravca Pistotnika u pravcu Sv. Daniela na Graškoj Gori. Ova kolona imala je nameru da zađe za leđa 3. bataljonu, dok je istovremeno prva kolona vršila napad sa fronta. Zbog toga je angažovan u borbi 2. bataljon koji je obezbeđivao leđa 3. bataljonu. Posle jednočasovne borbe neprijatelj je morao da se povuče.

Za to vreme sa pravca Rdečnika, istočno od Sv. Daniela, nastupala je jedna kolona a druga iz pravca Suhadola, severno od Sv. Daniela, u pravcu Prevalnika. Brigada je sa priključenim Koruškim odredom izvršila pregrupisavanje svojih snaga i posela položaje k. 820 — Prevalnik — Grobelnik i Razbornik, a 3. bataljon je ostao iznad Sv. Daniela.

Oko 11 časova započela je ogorčena borba koja je trajala sve do uveče. Koristeći maglu, neprijatelj je pokušavao po svaku cenu da odbaci 3. bataljon i posedne kotu 842. Angažovao je teško oruđe i dve radio-stanice s kojima je usmeravao artiljerijsku vatru. Borci su stajali jedan prema drugom tako da je neprijatelj artiljerijskom vatrom tukao čak svoje vlastite položaje. U svim napadima bio je uz velike gubitke odbijen.[56]

U 17 časova brigada se sa Koruškim odredom prebacila preko druma i železničke pruge na Pohorje i posela položaje na Golavabuki.[57]

Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 70 ranjenih.

Zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 1 poluautomatska puška, 5 pušaka i 1.500 metaka »mauzer«.

3 km severno od Šoštanja — prim, red.] — Zavodnje — k. 604 južno od Zg. Razbora i za ovo ima posebno naređenje.

c) Lovačka protivtenkovska četa bez protivtenkovskog voda dostiže 6. 10. do 06.00 časova, prevoženjem preko Vitanja, liniju Dovže — Šmartno pri Slovenjem Gradcu i tu zatvara poznate neprijateljske prelaze. Sa 2. izviđačkim bataljonom u Slovenjem Gradcu uspostavlja vezu i traži pojačanje.

d) Baterija teških poljskih haubica i minobacačka baterija dostižu 6. 10. do 05.00 časova kamionima Šoštanj, gde zauzimaju vatrene položaje kako bi mogli dejstvovati po rejonu Sv. Duh — Graška Gora — Zg. Razbor. Pojedinosti biće saopštene kapetanu Kölz-u, koji se 5. 10. u 10.00 časova mora javiti Štabu puka »Trek«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)

[54] O dejstvu neprijateljskih snaga toga dana vidi dok. br. 149.

[57] Pošto je borbena grupa »Trek« u toku noći uspostavila dodir sa 1. slovenačkom NOU brigadom »Tone Tomšič«, a pretpostavljala je da se ova povukla u pravcu Piešiveca (Urška gora), ona je u toku 7. oktobra 1944. bezuspešno angažovana u tom rejonu. Uveče je povučena u Šoštanj i Velenje na odmor i popunu. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)

Brigada je imala 12 mrtvih, 29 ranjenih i 15 nestalih. Od oružja je izgubila 1 puškomitraljez i 19 pušaka. Nestalo je: 1 protivtenkovska puška, 8 pušaka i 460 metaka. Uništen je 1 automat (prostreljen). Utrošena su 13.023 metka i 66 ručnih bombi.

II SNOUB

Toga dana brigada se nalazila kod Sv. Marjete. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

Uveče je jedan bataljon krenuo u akciju na železničku prugu Maribor — Dravograd.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Jedan bataljon je demonstrativno napao Kamnik s ciljem da rastereti VI brigadu koja je toga dana vršila napad na Stranje. Bataljon je blokirao uporište u samom gradu te otvorio žestoku vatru na bunkere koji su već ranije bili posednuti [od neprijatelja]. Blokada je vršena sve do ujutru, nakon čega se bataljon po naređenju povukao.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. Bataljon je imao 1 mrtvog i 4 ranjena.

Ostali deo brigade nalazio se na svojim položajima.

7. *X 1944.*

XIV divizija — Štab. Nalazio se na Golavabuki na Pohorju.

I SNOUB. Toga dana nalazila se na položajima Golavabuka na Pohorju. Ljudstvo je imalo odmor. Borbi nije bilo.

II SNOUB prešla je železničku prugu Grobelno — Poljčane i razmestila se na položajima Rep.[58] Postavljena su obezbeđenja a ostalo ljudstvo imalo je odmor. Borbi nije imala.

XIII SNOB nalazila se na položajima Lehen [na Pohorju]. Postavljena su potrebna obezbeđenja. Borbi nije bilo.

2. bataljon krenuo je u akciju na železničku prugu Dravograd — Maribor. Postavio je zasedu između železničkih stanica Vuhred i Janževski Vrh. Zaseda je imala zadatak da napadne vojni transport ili putnički voz pa je radi toga bila raspoređena duž pruge na dužini od 1.500 m. Zaseda je primetila na pruzi neprijateljevu patrolu koja je upozorila dolazeći voz tako da se vratio u pravcu Dravograda. Patrola je bila delimično zarobljena a ostatak razbijen. Miniran je novoizgrađeni bunker ispred železničke stanice Janževski Vrh te dva mosta u dužini od po 7 metara.

Bataljon bez gubitaka.

[58] **Posed, 7 km severozapadno od Slovenske Bistrice.**

Zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 3 puške, 5 ručnih bombi i 200 metaka.

Utrošeno: 1.336 metaka i 80 kg eksploziva.

Uništeno: 1 bunker i 2 mosta.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se sa dva bataljona nalazila na položajima Straža a sa ostalim snagama brigade u Dupeljnem.

U pravcu položaja Straže nastupalo je 150 neprijateljskih vojnika[59] koje je zaseda brigade naterala u uporište, odakle je neprijatelj otpočeo da minobacačkom vatrom iz St. Vida[60] dejstvuje po našim položajima.

U toku noći vršena je mobilizacija i mobilisano je 35 drugova.

8. X *1944.*

XIV divizija: Štab. Toga dana nalazio se u Legenu (Hudi Kot).

I SNOUB nalazila se na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

II SNOUB nalazila se na starim položajima. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

XIII SNOB bila je razmeštena po bataljonima: 1. bataljon u selu Lepe, 2. bataljon kod Peveca[61] a 3. bataljon sa Štabom brigade u Kurjoj Vasi. Zbog dugog marša dat je odmor. Borbi nije bilo.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na istim položajima. Borbe nije vodila. Održana je vojna i politička nastava.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na istim položajima. Borbe nije vodila. Održana je vojna i politička nastava.

Kamniško-zasavski odred

Odred se nalazio na istim položajima. Po bataljonima je održana vojna i politička nastava. Borbe nije vodila.

Kozjanski odred

(Dalji izveštaji još nisu primljeni.)

[59] Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana.

[60] Sada: Šentvid pri Lukovici.

[61] Lepe i Pevec su posedi 11 km severozapadno od Slovenske Bistrice.

9. X 1944.

XIV divizija: Štab se nalazio na istim položajima kao prethodnog dana.

I SNOUB bila je po bataljonima razmeštena na Pohorju, i to: kod Proharta, Sedovnika i kcd Skralovnika.[62] Održana je vojna i politička nastava.

II SNOUB nalazila se na položajima Greh. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

XIII SNOB nalazila se u Smartnem [na Pohorju], iznad Slovenske Bistrice. Održana je vojna i politička nastava. Borbi nije bilo.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na položajima Gozd sa dva bataljona a sa jednim bataljonom u Sovinjoj Peči. Održana je vojna nastava. Borbi nije bilo.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na istim položajima. Vršene su pripreme za napad na uporišta u Blagovici i Krašnji.

Brigada je krenula na izvršenje zadatka te je rasporedila svoje snage ovako: jedan bataljon postavio je zasedu u pravcu Vranskog, u blizini Ločiče.[63] Napravio je nekoliko zaseka i minirao drum. Jedan bataljon postavio je zasedu kod Hrastnika[64] za. obezbeđenje iz pravca Zagorja, dok je jedan bataljon vršio direktan napad na uporište u Blagovici a drugi na uporište u Krašnji.

Napad je otpočeo u 23.30 časova.

U Blagovici je borcima uspelo da podiđu do samog uporišta te da miniranjem i vatrom iz Piata sruše 2 betonska bunkera i otpornu tačku koja se nalazila u mrtvačnici.

U Krašnji borci su uspeli da miniraju jednu zgradu iz sklopa neprijateljevog uporišta. Mina nije bila dovoljne jačine te nije postignut željeni efekat.

U 1 čas brigada je dobila zadatak da obustavi dalji napad pa su se jedinice povukle na nove položaje.

Neprijateljevi gubici nisu poznati. Brigada je imala 1 ranjenog.

Kamniško-zasavski odred

Odred se u toku dana nalazio na istim položajima. Zbog dejstva neprijateljeve artiljerije 1. bataljon bio je u pripravnosti. Uveče se 1. bataljon premestio u selo Vrh.[65]

[52] Posed, 7 km severoistočno od Slovenjeg Gradeča.

" Sada: Ločica pri Vranskem.

[64] Sada: Hrastnik pri Trojanah.

[65] Sada: Vrh pri Mlinšah.

Prema primljenim izveštajima da se neprijatelj kreće u pravcu Šmartna [v Tuhinju], i ovaj se bataljon prebacio u selo Zabavu.

Do borbi nije došlo.

10. X 1944.

XIV divizija: Štab se kretao samostalno i nalazio se u Langersvaldu, jugoistočno od Ribnice [na Pohorju].

I SNOUB (dalji izveštaji nisu primljeni).

II SNOUB (dalji izveštaji nisu primljeni).

XIII SNOB . . ,[66]

VI SNOUB »Slavko ***Slavder«*** (zbog pokreta na drugu stranu[67] izveštaji još nisu primljeni).

XI SNOB »Miloš Zidanšek« (zbog pokreta na drugu stranu izveštaji nisu primljeni).

00000000000000
00000000
000
0

Naknadno primljeni izveštaji

7. X *1944.*

Koruški odred

Jedna patrola ovog odreda uništila je u blizini Borovlja dve pilane na vodni pogon. Zaplenjeno je nešto kancelarijskog materijala i telefonski aparat.

Lackov odred (Četa na Pohorju)

Minerska grupa ovog odreda minirala je železničku prugu u dužini od 1 km između železničkih stanica Pragersko i Rače. Na dužini od 500 metara prekinuta je telefonska linija i presečeni stubovi.

Druga minerska grupa je iste noći minirala jednu skretnicu i 500 metara železničke pruge između železničkih stanica Hoče i Slivnica [pri Mariboru].

Saobraćaj je prekinut za 24 časa.

[69] Redakcija je izostavila tekst o akciji u Slovenskoj Bistrici jer je to potpunije izloženo u dok. br. 105.

[67] Odnosi se na prebacivanje 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« preko reke Save na teritoriju 7. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 104).

Koruški odred

Toga dana jedna patrola razoružala je seosku stražu u Ždovljama, na drumu Borovlje — Smarjeta, u Spodnjem Rožu, i zaplenila 2 puške i 40 metaka.

Lackov odred (Ceta na Pohorju)

Grupa minera minirala je železničku prugu u dužini od 500 metara između Pragerska i Rača. Saobraćaj je bio prekinut za 20 časova.

9. X 1944.

Koruški odred

Jedna patrola presekla je 12 telefonskih stubova na drumu Podljubelj — Borovlje.

USPEH NAŠIH JEDINICA:

Neprijateljevi gubici:

u ljudstvu:	mrtvih	333	čoveka
	ranjenih	291	čovek
	zarobljenih	77	ljudi
	Izbačen iz stroja oko	801[68]	čovek.
u materijalu:	*Zaplenjeno:*		
	pušaka	126	
	p.mitraljeza	6	
	pištolja	21	
	poluautomatskih pušaka	1	
	ručnih bombi	41	
	metaka	10.780	
	raketa	12	
	dvogleda	2	
	ranaca	2	
	uniformi	27	
	konja	2	
	Uništeno:		
	automobila	2	
	lokomotiva	7	
	vagona	17	
	šina	100	
	pruge	6	km
	mostova	5	

Zbir iznosi: 701.

generatora	7	
specijalnog ulja	35.000	kg
telef. stubova	160	
bunkera (betonskih)	1	
Oštećeno:		
automobila	1	
lokomotiva	1	
tenkova	1	
vozova	1	
električna centrala Fala onesposobljena za 3 meseca.		

Naši gubici

v. ljudstvu:	mrtvih	34	druga
	ranjenih	79	drugova
	zarobljenih	12	drugova
	nestalih	142	druga
u materijalu:	*Izgubljeno:*		
	pušaka	34	
	automata	3	
	puškomitraljeza	2	
	protivtenkovskih pušaka	1	
	Utrošeno:		
	eksploziva	405	kg
	raznih metaka	46.442	
	ručnih bombi	238	
	mina raznih	228	
	granata	50	
	tromblona	11	

Sem pomentog zaplenjeno je još mnogo drugog vojnog materijala.

Naša i neprijateljeva taktika.

Zbog ofanzive saveznika na svim evropskim bojištima, a naročito zbog prodora Crvene armije u Srbiju i Mađarsku, neprijateljeva aktivnost u Štajerskoj i Koruškoj opada. Događaji u Podunavlju utiču na neprijateljeve planove i opšta situacija se svakog dana menja, što ima uticaja na promene na teritoriji zone.

Okupator je u južnom predelu zone u defanzivi jer je i njegovo brojno stanje manje, dok je u severnim predelima još uvek aktivan. Protivno tome naše su brigade i odredi koji dejstvuju na prostoriji između Save na jugu, Savinje i železničke

pruge Celje — Grobelno — Rogatec na severu u ofanzivi, dok su naše jedinice koje dejstvuju severno od pomenute linije u toku poslednjih 15 dana izvodile ofanzivne i defanzivne akcije U istočnim predelima se zbog napredovanja Crvene armije otpočelo s radovima na utvrđivanju pograničnog pojasa. Prema dosadašnjim podacima na radovima utvrđivanja angažovano je oko 6.000 ljudi koji su delimično dovezeni iz Nemačke dok su ostali mobilisani meštani. Izgrađuju se streljački zakloni, postavljaju minska polja i žičane prepreke a na mestima podesnim za dejstvo tenkovskih jedinica postavljaju se protivtenkovske prepreke. Iza streljačkih zaklona izgrađuju se mitraljeska gnezda i vatreni položaji za artiljeriju. Potpunijih podataka 0 ovom utvrđivanju za sada još nemamo. Za zaštitu radne snage neprijatelj je duž granice ojačao garnizone i zaveo veću kontrolu nad stanovništvom.

Kao što je već pomenuto, okupator je u južnim predelima u defanzivi. Zadržava se u uporištima koja utvrđuje. Nekoliko puta je izvršio ispade iz uporišta u dolini Kamniške Bistrice, a ispade iz garnizona Kamnik vrši na udaljenost do 10 km. Pri ovim ispadima odvodi stanovništvu stoku, ponekada pali i kuće. vrši napade na manje jedinice i pred veče se vraća u uporište. Ispad iz uporišta Domžale, najjačeg uporišta u dolini [Kamniške] Bistrice, izvršen je nekoliko puta do St. Vida u jačini od 500 do 600 ljudi. Odavde je nastupao sa snažnom prethodnicom 1 pobočnicama u pravcu položaja naših jedinica u Dupeljnama, gde se sukobio sa XI brigadom. Posle borbe koja se po njega završila bez uspeha, neprijatelj se pred veče vratio u polazno uporište.

Naše jedinice su na ovom sektoru izvršile nekoliko ofanzivnih akcija. Prva akcija bila je napad na belo-plavu gardu koja je svoja gnezda imala širom čitavog Kamniško-kranjskog polja. Ovim napadom bela garda bila je delimično razbijena a naročit uspeh predstavlja uništenje belo-plavogardističkog štaba koji je iste noći zasedao i kovao planove za bratoubilačku borbu na Gorenjskom i Štajerskom. Posle ove borbe naše su se jedinice povukle na nove položaje, severno od Stranja, odakle su sledeče noći izvršile napad na švapsku žandarmerijsku stanicu u Stranjama, severno od Kamnika. Posle ove borbe naše su se jedinice zadržavale dva dana na položajima Dupeljno — Velika Lašna — Zlato Polje, gde su vodile dvodnevnu borbu sa Nemcima iz Domžala. Na ovim položajima bio je izrađen plan za napad na uporišta Krašnju i Blagovicu, na drumu Domžale — Trojane. Do uništenja ovih uporišta nije došlo jer su jedinice bile pozvane u Dolenjsku. U istočnom delu ovog sektora okupator vrši češće ispade iz uporišta u dolini Save i dolini Sutle. Za to vreme naše su jedinice vodile borbe sa us-

tašama koji su prešli Sutlu. Svi ovi neprijateljevi ispadi imaju za cilj, kao svugde na drugim mestima, pljačku poljoprivrednih artikala i stoke.

U predelima severno od Savinje i železničke pruge Celje — Rogatec neprijatelj raspolaže jačim snagama koje vrše pritisak na naše jedinice. Ispade iz uporišta vrši na veće udaljenosti i jačim snagama koje su redovno podržane teškim oruđem. Pri ovim ispadima često dolazi do borbi s jedinicama XIV divizije. Ljudstvo ovih švapskih jedinica uglavnom je sastavljeno od Nemaca. Borbe sa njima su teške. Redovno dolazi do juriša koji se nekoliko puta ponavlja. Takve su se borbe vodile na položajima Razbor, na položajima oko Slovenske Bistrice koje su naši borci označili kao najteže u Štajerskoj. U svim ovim borbama neprijateljevi gubici u ljudstvu bili su četiri do pet puta veći od naših.

Uporišta u podnožju Pohorja pojačava i utvrđuje. Takođe je pojačan garnizon Crna u dolini Meže. Neprijatelj je na tom malom prostoru skoncentrisao i drži stalnu posadu preko 1.000 ljudi. Svi rudnici u Mežiškoj dolini su dobro osigurani stražama.

I pored sve ove neprijateljeve aktivnosti i pritiska na brigade u severnom delu Štajerske naše su jedinice u ovom vremenu izvodile aktivna dejstva u Mislinjskoj dolini. Istovremeno je rušena i železnička pruga Dravograd — Slovenj Gradec — Mislinja — Velenje.

U Koruškoj, južno od Drave, neprijatelj je prilično aktivan otkako su se naše jedinice smanjile. Otpočeo je ponovo da preseljava svesno slovenačko stanovništvo i da vrši teror nad njim. Naše ljudstvo oseća odsustvo partizana koji su ga ranije štitili od okupatorovog terora.

Dolinu Drave neprijatelj sve jače kontroliše, naročito posle prelaska naših jedinica preko reke s Pohorja na Kozjak i iz Roža na Svinšku pl.[aninu]. Iz Maribora, Dravograda, Pliberka i Celovca stalno vrši ispade u ovu dolinu.

Na području severno od Drave naše jedinice zbog veće neprijateljeve budnosti i svog malog brojnog stanja dejstvuju na potpuno partizanski način. Diverzantskim akcijama na železničkim prugama i drumovima ometaju neprijateljev saobraćaj i vrše napade na manje neprijateljeve grupe.

Za sada još nemamo podataka za područje u Gorenjskoj između Save, stare jugoslovenske granice i Kamniške Bistrice jer je ovo područje uključeno u zonu tek pre izvesnog vremena.

Naše jedinice stalno ometaju neprijatelju saobraćaj u dolinama, na drumovima i železničkim prugama. Zeleznička pruga Dravograd — Celje veoma je porušena i za duže vremena neupotrebljiva. Na drugim železničkim prugama mineri stalno

kidaju šine, ruše potporne zidove i na taj način prekidaju saobraćaj. Na nekim drumovima su u suteskama (prošecima) izvršena rušenja i napravljene zaseke.

KRITIČKI PREGLED NAŠIH AKCIJA

Četni komandni kadar još nije u stanju da vodi veće jedinice, čiji je broj u poslednje vreme mnogo porastao. Takođe se primećuje da štabovi ne poklanjaju dovoljno pažnje razvoju specijalnih jedinica. Teško se odlučuju da stave na raspolaganje ljudstvo za jedinice veze, za inžinjerijske jedinice i druge specijalne službe. Stalnim instrukcijama i uputstvima u ovom pogledu se prilično postiglo.

U Koruškoj smo zbog preformiranja i smanjenja brojnog stanja nešto u zaostatku sa akcijama i sa svim onim što je u vezi sa akcijama, što ne bi smelo da bude.

Borbe sa belo-plavom gardom na Kranjsko-kamniškom polju nisu u potpunosti uspele. Razlog je u tome što naše jedinice već duže vremena nisu dejstvovale na tom području. Obaveštajna služba nije dala dovoljno tačnih podataka o snazi i rasporedu neprijatelja. Razbijanje belo-plavogardističkog štaba u selu Zalog[69] više se može pripisati slučaju.

Pripreme za veće operacije, koje izvodimo zbog porasta brojnog stanja, nisu dovoljne zbog čega se ponekad ne postižu željeni rezultati.

RAZNO:

Primili smo 30 avionskih pošiljki, polovinu na Kozjem **a** polovinu u Zgornjoj Savinjskoj dolini. Sa primljenim smo u prvom redu ojačali brigade a paralelno s time i odrede i [vojna] područja. Još uvek nam nedostaje »mauzer« municije, te mine za lake i teške minobacače. Zbog nestašice »mauzer« municije »mauzer« naoružanjem naoružali smo ljudstvo koje ne stupa u borbu. Eksploziva smo primili prilično, delimično je utrošen a ostatak se još nalazi u skladištima. Odeća i obuća ljudstva je nedovoljna, naročito zbog kiše i približavanja zime. Od saveznika smo primili nešto odeće, obuće i rublja. I ljudstvo je zbog dugotrajnog rata već prilično iscrpljeno.

Ishrana ljudstva je dobra i dovoljna.

Inžinjerijska služba je dobro razvijena, naročito minerstvo. Pontonirska služba je u razvoju.

Službi veze poklanja se velika pažnja. Za sada raspolažemo sa radio i kurirskim vezama. Još uvek nam nedostaju radio-stanice kao i radio-telegrafisti i radio-tehnika. Sa dobijenim ljudstvom iz Dolenjske ovo će se stanje poboljšati.

Sada: Zalog pri Cerkljah.

Obaveštajna služba uspešno se razvija, ali još ne zadovoljava u novopripojenim pograničnim krajevima. Svi neprijateljevi pokreti na železničkim prugama, drumovima i van njih su registrovani. Primečuje se da niži obaveštajni kadar često greši kod procene jačine neprijatelja.

Područje dejstva je veliko, brigade su prilično međusobno odvojene zbog čega je otežano izvođenje zajedničkih akcija. U akcijama se oseća odsustvo brigada koje su upućene u Dolenjsku.

Dolazak novih boraca je dovoljan. Sektori gde naše jedinice češće dejstvuju su već prilično iscrpljeni.

Moral ljudstva je na visini. Među našim borcima vlada svež i vedar duh.

PRILOZI:[70]

1) Brojno stanje ljudstva, naoružanja, municije, vozila, stoke i pribora te minerskog materijala.

2) Pregled materijala koji se nalazi u skladištima sa stanjem na dan 15. 10. 1944.

3) Pregled minerskog materijala koji se nalazi u skladištima sa stanjem na dan 15. 10. 1944. Vidi ref.[erat] za inžinjeriju.[71]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba — major:
Pet. Brajović

Sef Operativnog odseka,
kapetan:
Miha Avšič

M. P.

[70] **Zbog obimnosti knjige redakcija priloge ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/1.**

[71] **Ova rečenica dopisana je mastilom.**

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 15. OKTOBRA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O AKTIVNOSTI U PRVOJ POLOVINI OKTOBRA[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Operativni odsek
Na položaju 15. 10. 44.
Br. del. 431/44.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

Predmet: 15-dnevni vojni izveštaj od 1. 10. do 15. 10. 1944.

Zadaci naše divizije zbog kojih se ona premestila na ovaj sektor su i u ovom periodu bili veoma aktuelni, što se jasno vidi iz aktivnosti naših jedinica na sektoru Dolomita.

Pored manjih sukoba sa neprijateljevim patrolama na pomenutom sektoru, naša divizija je učestvovala u korpusnoj akciji. Pošto je red neprijateljevih uporišta koja su postavljena u pravom pojasu oko Dolomita za odbranu istog jedina ozbiljna prepreka našim stalnim prelazima na ovaj sektor — zbog tesne povezanosti između uporišta i mogućnosti da u vojnom pogledu pomognu jedno drugom — izvršena je akcija na be-ga uporište Hotedršicu. Pomenuto uporište je od velikog strategijskog značaja u sklopu odbrane Dolomita. Samim svojim položajem, utvrđenošću i odgovarajućom posadom, pored Idrije kontroliše ceo jugozapadni deo Dolomita a u isto vreme glavni je snabdevač svim vojnim materijalom manjih uporišta sa kojima je u tesnoj vezi.

U vezi sa ovim jedinice našeg korpusa izvršile su zajednički napad na uporište Hotedršicu na taj način što je naša divizija imala zadatak da blokira uporište Veharše, koje je neposredno povezano sa napadnutim uporištem, kao i da zasedama i patrolama spreči svaku intervenciju neprijatelja iz susednih uporišta u pravcu Hotedršice.

Za vreme ponovnog prodora u centar Dolomita opet smo uočili novu taktiku be-ga i četnika. Pošto neprijateljeva upori-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/III. Broj delovodnika dopisan je mastilom.

šta više nisu sigurna zbog naših stalnih prodora u njihovu blizinu, neprijatelj se počeo služiti četnicima i njihovim manjim udarnim grupama koje raspoređuje ü manje zasede u međuprostorima, a one služe samo radi alarmiranja susednih uporišta tako da pri svakom, pa ma i konspirativnom našem prodoru, ove budu blagovremeno obaveštene. Za vreme takvog alarma napuštaju glavnim delom svoja uporišta i odmah posedaju već unapred određene najdominantnije tačke na kojima sačekaju da mi naiđemo. Po bunkerima u uporištima ostaje samo manji deo posade čiji je cilj da privuku naše snage na sebe a snagama koje se nalaze van uporišta udaraju u bokove i leđa.

Pošto je neprijatelj, s obzirom na našu tesnu blokadu i kontrolu zapadnog dela Dolomita, bio onemogućen da pritekne u pomoć napadnutom uporištu, i to baš zbog nemogućnosti da koncentriše svoje snage, poslužio se jedinom preostalom mogućnosti — ofanzivom sa pravca Vipavske doline, Grgara i Banjške planote, što je, radi bezbednosti i održanja naše oslobođene teritorije, prinudilo naše jedinice na povlačenje na sektor na koji je prodro neprijatelj.[2]

Istovremeno su se naše jedinice premestile na nove povoljnije položaje sa kojih su bile u mogućnosti da elastično napadaju neprijateljeve snage koje bi, u slučaju da žele pružiti pomoć neprijatelju koji vrši ofanzivu na sektoru Banjšice, Trnovo,[3] Vipavske doline, nastupale prema sektoru koji posedaju naše jedinice. Uprkos našem očekivanju neprijatelj nije vršio nikakve ispade na pomenutom sektoru, već je i dalje radi sopstvenog osiguranja samo upućivao manje patrole koje naše zasede napadaju.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« je za vreme korpusne akcije na be-ga uporište Hotedršicu dobila zadatak da sa jednim bataljonom blokira neprijateljevo uporište Godovič a druga dva bataljona bila su u rezervi.

Kao što se iz 15-dnevnog izveštaja vidi, neprijatelj je počeo da nastupa sa pravca Gorice prema našoj oslobođenoj teritoriji. Na svaki način neprijatelj je morao biti obavešten da su naše jedinice angažovane u borbama te se nadao da će bez ikakvih poteškoća izbiti na našu oslobođenu teritoriju. Jedinice ove brigade su veoma brzo prebačene na određeni sektor pre no što je tamo došao neprijatelj.

[2] U vremenu od 7. do 14. oktobra 1944. neprijatelj je preduzeo akciju na područjima Trnovskog gozda i Vipavske doline. Angažovao je borbenu grupu »Berger« (delovi 136. i 137. rezervnog brdskog lovačkog puka, 83. pionirski bataljon — bez druge čete) iz sastava 188. rezervne brdske divizije i ojačao je sa 1. četom 208. tenkovskog bataljona. (Izveštaj komande 188. rezervne brdske divizije od 8. novembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 63/11.)

[3] Odnosi se na Trnovsku visoravan.

U prvim sukobima sa neprijateljem, naše su jedinice prema njemu imale posednute frontalne položaje. Ove položaje neprijatelj je napaaao manjim udarnim grupama jačine od po 30 ljudi na taj način što je zaobišao naše položaje i vršio napade s leäa ili s boka, što je za nas imalo veoma loše posledice. To su bili gubici u ljudstvu i oružju kao i panika koju je izazvao. Ovo je više puta ponavljao tako da su naši bataljoni bili više puta iznenađivani s leđa.

I sada kao i u poslednjoj ofanzivi neprijatelj se služio istom taktikom jer je bio svestan da naše položaje ne može probiti direktnim napadom ukoliko mi držimo dominantne tačke. Primetili smo da naše jedinice nisu tako uvežbane da bi se dobro i uspešno borile na pošumljenom zemljištu, a naročito kada pred sobom imaju dobro izvežbanog neprijatelja za borbu na pošumljenom zemljištu.

Na taj način neprijatelju je uspelo da u nekoliko navrata otera naše jedinice sa položaja.

Greške Vojkove brigade ispoljile su se u sledečem: bataljoni su držali stalno frontalne položaje prema neprijatelju ne upotrebljavajući odmah protivtaktiku time što bi upućivale manje jedinice koje bi zalazile neprijatelju za leđa. Time bi neprijatelju onemogućile da zađe našim jedinicama u bok ili leđa, a zatim, one bi neprijatelja više puta iznenadile i na taj način mu onemogućile brzo napredovanje i nanosile mu gubitke. Isto tako je primećeno da komandanti bataljona ne prenose naređenja svojim potčinjenim. Primer: komandir čete dobije zadatak da krene tim i tim pravcem a pri tome mu se ne objasni situacija oko položaja na kojem on kao komandir dejstvuje.

Pokazalo se i to da naše manje jedinice u malo težoj situaciji ne znaju da koriste manevar i cfa time izbegnu direktan udar neprijatelja. Do toga dolazi najviše zbog toga što u takvim slučajevima nemaju pravo bočno osiguranje tako da ih neprijatelj napada sa malog odstojanja i time im nanosi velike gubitke u ljudstvu i materijalu.

II

Na osnovu 15-dnevnih izveštaja potčinjenih jedinica dajemo kratak pregled borbi i akcija koje su izvršile jedinice XXXI divizije u vremenu od 1. 10. 1944. do 15. 10. 1944.

III SNOUB »Ivan Gradnik«

Dana 2. 10. 44. brigada se nalazila na sektoru Vrhovec — Stara Oselica. Zaseda koju je pomenuta brigada imala između kota 509 i 412. ispod

Stare Oselice, primetila je neprijateljevu kolonu jačine od oko 200 ljudi koja je nastupala pravcem Hotavlje — Gorenja Vas.[4] Zaseda je kolonu pustila na blisko odstojanje a zatim izvršila napad celokupnim naoružanjem. Kolona se odmah podelila i jedan njen deo pobegao je u pravcu Gorenje Vasi a drugi je poseo položaje na suprotnom brdašcu, na koti 427.® Odmah je otvorio snažnu vatru iz lakog i teškog oružia na naše položaje. Borba je trajala oko 20 minuta a zatim se neprijatelj povukao. Prema podacima očevidaca neprijatelj je imao 16 mrtvih a izgubio je 1 konja i 1 mulu. Sve poginule neprijatelj je izvukao pod snažnom mitraljeskom vatrom. Naših gubitaka nije bilo.

Dana 5. 10. 44. brigada se premestila, obzirom na planiranu akciju, na sektor Govejek — Vrsnik.[6]
[7]

Posle ovih akciia brigada se vratila na sektor Vrhovec — Stara Oselica, gde se smestila i osiguravala patrolama i zasedama.[8]

VII SNOUB > France Prešeren«

Ova brigada se sve do 6. 10. nalazila na sektoru Mrzli vrh[9] — Vodice[10] — Korita. Osiguravala se u pravcu Gorenja Vas — Idrija.
XI

Dana 8. 10.44. brigada se premestila na sektor Vodice — Kladnik,[12] gde je ostala sve do 12. 10, kada

[4] Redakcija nije mogla utvrditi koje su neprijateljske snage bile angažovane.

[5] Ova kota na kartama 1:100.000 i 1:25.000 nije ucrtana. Verovatno je izveštaj pisan na osnovu karte 1:50.000, italijansko izdanje.

[6] Reč je o napadu na neprijateljevo uporište Hotedršicu (vidi dok. br. 89).

[7] Redakcija je izostavila tekst o dejstvu brigade od 6. do 8. oktobra 1944. za vreme napada na Hotedršicu jer je to izneseno u dok. br. 111.

[8] Za period od 30. septembra do 13. oktobra 1944. postoji i izveštaj Štaba brigade u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226TV. Redakcija ga ne objavljuje, jer ne sadrži ništa novo.

[8] Greben, severoistočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

[10] To je usamljena kuća 500 m istočno od Praprotnog brda (trig. 1006).

[11] Redakcija je izostavila tekst o dejstvu brigade za vreme napada na uporište Hotedršicu jer se o tome govori u dok. br. 111.

[11] Zaselak, 2 km severno od Spodnje Idrije.

se, s obzirom na planiranu akciju, premestila na nove položaje na sektoru Crni kal — Martinj Vrh — Rovte.[13] U ćelom ovom periodu neprijatelj nije nastupao na njene položaje. Sve do 12. 10. brigada se nalazila na istim položajima.

Dana 12. 10. 44. u cilju planirane akcije krenula je na sektor Crni kal — Rovte — Martinj Vrh,[14] gde već prvo veče nije mogla da zaposedne položaje jer se na istim nalazio neprijatelj i napao 1. bataljon koji se kretao drumom preko Blegoša. U kraćoj borbi neprijatelj je bio oteran sa položaja koji su bili određeni da ih posedne brigada. Sve do 13. o.m. brigada je držala položaje Crni kal — Martinj Vrh — Rovte.

Dana 13. 10. 44. brigada se nalazila na sektoru Crni kal — Martinj Vrh — Rovte time što je 1. bataljon poseo položaje Rovte. 2. bataljon se nalazio na položajima Crni kal a 3. bataljon na Martinj Vrhu.[15]

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«

Dana 1.10.44 pomenuta brigada nalazila se na sektoru Planina,[16] i tu ostala sve do 2. 10. kada je krenula na sektor Otlica — Predmeja s ciljem da učestvuje u akciji na be-ga uporište Hotedršicu.

Dana 3. 10. 44.
Dana 4. 10. 44. brigada je stigla u Dol[17] kod Čepovana, odakle je krenula na Otlicu i razmestila se na sektoru Otlica — Predmeja. Na ovom sektoru zadržala se sve do 6, 10, kada se radi akcije na Hotedršicu premešta preko Zadloga — Crnog Vrha do Dola[18] gde je stigla u 1

" Sada: Rovte v Selški dolini.

[14] Ovaj pokret brigada je izvršila na osnovu naređenja Štaba 31. NO divizije od 11. oktobra 1944. U naređenju cilj i zadaci nisu postavljeni (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 294a'II). Pokret je izvršen u vezi sa predviđenim napadom na uporište Praprotno (vidi izveštaj Štaba 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« od 28. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/IV).

[15] O aktivnosti brigade u ovom periodu postoji i izveštaj njenog Štaba od 12. oktobra 1944 (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 226/IV). Redakcija ga ne objavljuje jer ne navodi nikakve nove momente.

[16] Sada: Planina pri Cerknem.

[17] Zaselak, sada priključen Cepovanu.

[18] Zaselak. 4 km zapadno od Hotedršice.

čas ujutro 7. o.m. Prvi i 2. bataljon pomenute brigade ostali su na položajima iznad Dola, dok je 3. bataljon krenuo u pravcu Godoviča, koji je blokirao. Zaseda od jednog voda postavljena je na drum Godovič — Crni Vrh. Druga zaseda u jačini jedne čete i jednog odeljenja sa mitraljezom i protivtenkovskom puškom postavljena je na drumu Godovič — Novi Svet. Preko celog dana ljudstvo se nalazilo na položajima. Neprijatelj nije preduzeo nikakav ispad, sem predveče kada je minobacačem i topom počeo da tuče naše položaje. Mi nismo imali gubitaka.

Prvi bataljon koji se sa 2. bataljonom nalazio u rezervi u Dolu, po naređenju Štaba korpusa u 13 časova krenuo je prema Hotedršici s ciljem da učestvuje u napadu. Stigao je do Novog Sveta, gde se zaustavio. U borbu nije stupio.

Preko čitavog dana brigada nije vodila borbe s neprijateljem. U 18 časova uveče brigada je po naređenju Štaba korpusa izvršila pokret na novoodređene položaje na Otlici.

Dana 8. o.m. brigada se kamionima prebacila na sektor Lokve — Trnovo, gde je posela položaje.[19]

REKAPITULACIJA:

Gubici neprijatelja:

Mrtvih: 71, ranjenih: 30, zarobljenih: 1

Naši gubici:

mrtvih: 11, ranjenih: 18

Zaplenjeno:

1 puška, 1 rezervna cev za puškomitraljez i 1 kompletna sprema.

Naši gubici u oružju:

1 mitraljez »breda«, 4 puškomitraljeza, 1 »piat«, 17 pušaka, 2 postolja za mitraljez

[19] **Redakcija je izostavila tekst o borbama brigade od 8. do 12. oktobra 1944. na području Trnovskog gozda, jer su opširnije iznete u dok. br. 119. Za period od 28. septembra do 13. oktobra 1944. postoji izveštaj Štaba brigade od 13. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 282/11, ali ni njega, iz istih razloga, redakcija ne objavljuje.**

»breda«, nogare za protivtenkovsku pušku, 45 metaka za protivtenkovsku pušku.

Nestalo:

Nestalo jedno odeljenje sa puškomitraljezom koje je ostalo za vezu kod italijanske brigade[20] a koje će se u najskorije vreme verovatno vratiti. Nedostaju i tri puškomitraljeza koji se nalaze, kako smo obavešteni, na Vojskom te će u najskorije vreme biti vraćeni. Nedostaje i jedna protivtenkovska puška i 1 drug.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba:
Petelin Stanko Vojkc
Vojko

Sef odseka, potporučnik:
Vukčević Blažo
Vukčević

M. P.

" Reč je o 14. italijanskoj brigadi »Triestina d'assalto Garibaldi« 9. korpusa NOVJ.

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD 16. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU VELIKA LOKA — TREBNJE[1]

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek
Opr. br. strogo poverljivo[2]
Položaj, 16. X 1944.[3]

Operativni izveštaj
za 15. X 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
(Operativno odeljenje), i

ŠTABU VII KORP. NOV i POJ
(Operativni odsek)

I) NEPRIJATELJEVI POKRETI NA TERITORIJI NASE DIVIZIJE

Neprijatelj se kretao iz pravca St. Vida[4] preko Medvedjeka — Št. Lovrenca[5] — Male Loke za Trebnje i dalje za Novo Mesto. Druga kolona kretala se iz Novog Mesta preko Trebnja u Gorenju Nemšku Vas, i preko Velike Loke za Št. Vid. Obe kolone su se susrele u Trebnju.[6] Neprijatelj se takođe kretao u pravcu Čateža. Ove neprijateljske snage došle su iz Št. Vida. Sa njima su vodile borbe VI i XI brigada. Tačna jačina neprijatelja nije poznata a ceni se na 700 — 800 be-ga i nekoliko Nemaca, bez motorizacije.[7]

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11.
* i ' Dopisano mastiljavom olovkom.
[4] Sada: Šentvid pri Stični.
[5] Sada: Sentlovrenc.
• Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je 15. oktobra 1944. krenula 39. četa 4. bataljona za Novo Mesto pravcem: Radohova Vas — Veliki Gaber — Mala Loka — Trebnje — Mirna Peč, ali redakcija nije pronašla izveštaje o njenim borbama. U isto vreme 32. četa istog bataljona vraćala se iz Novog Mesta u St. Vid [Šentvid pri Stični]. Ona je stigla do Trebnja bez borbi, tu je iz zasede napadnuta žestokom vatrom. Ceta je odbacila zasedu i zatim nastavila put za St. Vid, ali je i nadalje često napadana, sve do Velike Loke. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/III i f. 283/III-pov. br. 585).

[7] O borbama 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i U. slovenačke NOU brigade »Miloš Zidanšek« vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 25/11 i 333/IV.

Neprijatelj se nalazio na sektoru Brezovi Dol i u 3 časa krenuo je u pravcu Ambrusa, gde je na okolnim grebenima ostao čitav dan.[8] U 13.30 časova pojavila se neprijateljeva kolona jačine oko 100 ljudi na brdu, kota 563, kod Smuke, odakle se vratila nazad u Kočevje.[9] Zaseda od 50 ljudi nalazila se na Novoj gori[10] kod Prečne.[11]

II) BROJNO STANJE NAŠE DIVIZIJE

Stab XV div.	43	—	43	
Spec, jedinice div.	226	—	226	
Pokretna bolnica	119	—	119	
IV brigada	633	7	640	(si. odsutni)
V brigada	610	5	615	(3 bol., 2 nestala)
XII brigada	654	29	683	(si. ods. u XV div.)
XV brigada	648	9	657	(si. odsutni)
XV div.	2.933	50	2.983	
Art. VI korp.	510	20	530	(5 ambul., 2 bolov., 3 bol., 1 tečaj, 9 si. odsutno)
Dol. odred	517	15	532	(6 bol., 8 tečaj, 1 nestao)

Razlike po spisku:

IV brigada: 1 drug izbrisan
V brigada:
XII brigada: 1 drug upisan iz bolnice
Art. VII korp.: izbrisana 4 poginula i 2 dezertera.
Dol. odred: 5 izbrisanih.

[8] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je 14. oktobra 1944. veća grupa, sastavljena od delova posadnih četa, krenula iz Ribnice u dvodnevnu akciju pravcem: Mala gora — Struge — Ambrus— Brezovi Dol — Plešivica, gde se sukobila s bataljonom 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«. Odatle se 15. oktobra 1944. vratila u polazno uporište. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 601.)

[9] Kolonu su sačinjavali delovi posadnih četa slovenačkih domobranaca iz Kočevja. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III, pov. br. 601).

[10] Na karti nije označena.

[11] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je 15. oktobra 1944. preduzeta akcija većeg obima pravcem: Novo Mesto — Prečna — Brezova Reber (Brezova Reber pri Dvoru — D. i G. Ajdovec — Zafara, gde je neprijatelj prešao r. Krku a zatim se vratio istim pravcem. Na povratku kolonu je napao 1. bataljon 15. slovenačke NO brigade u rejonu Brezova Reber (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 601).

III) TRENUTNI RASPORED NASE DIVIZIJE

Štab XV divizije sa svim odsecima nalazi se u Stavčoj Vasi.
IV brigada: u toku 14. o.m. premestila se sa starih položaja Žužemberk, Mačkov Hrib, Rebeg i Zafara na nove položaje, i to: Veza sa Štabom brigade je na Občinama. I bat. na položajima duž grebena u pravcu Korenitke a patrolira u pravcu Stehanja Vas — Sela [pri] Sumberku i Medvedjek — Gaber. II bat. na položajima između Občine i Luža a patrolira u pravcu Dobrniča. Održava vezu sa XV brigadom. III bat. na položajima Občine i patrolira u pravcu Velika Loka — Mala Loka i Št. Lovrenc.

V *brigada:* Štab brigade je u selu Vrh.[12] Prvi bataljon u i oko sela Vrh na položajima severoistočno od Valične Vasi iznad Sv. Marjete, te zasedom na k. 459. Patrolira u pravcima Gabrovka,[13] Kitni Vrh — Muljava — Krka, Orlaka — Sela [pri] Sumberku i po terenu iznad sela Križa. II bat. nalazi se u selu Reber sa jednim vodom u zasedi iznad sela. Kontroliše teren u pravcu Sela [pri] Sumberku. Zaseda na Liscu održava vezu sa XV brigadom. Jedna četa i jedan vod koji su otišli u pomoć IV brigadi još se nisu vratili. III bat. u selu Plešivici ima jedan vod u zasedi kod mosta kod Šmihela.[14] Dva voda su u zasedi na grebenu zapadno od Plešivice a jedan vod kod Sv. Katarine. Patrolira u pravcima Brezovi Dol — Kamni Vrh[15] — Ambras — Zvirče i Visejec — Ratje — Hinje. Održava vezu sa Art. brigadom.

XII brigada: . . ,[16]

XV *brigada:* Veza sa Štabom brigade je u Mačkovecu.[17] I bat. na položajima oko Ajdoveca. II bat. na položajima Zafara i patroliranjem kontroliše teren u pravcima Dobrnič, Dobrava i Ajdovec. III bat. na položajima sela Vinkov Vrh sa jednom zasedom severozapadno od sela a jednom iznad drama Soteska — Dvor, odakle kontroliše dolinu reke Krke. Patrolira u pravcu Dol[enja] Straža i Brezova Reber.[18]

Art. VII korp. .. .[19]

Odnosi se na Vrh pri Križu.

[H] Sada: Gabrovka pri Zagradcu.

[11] Sada: Smihel pri Žužemberku.

[15] Sada: Kamni Vrh pri Ambrusu.

" Redakcija je izostavila tekst o rasporedu i zadacima brigade jer je identičan tekstu u dok. br. 100.

[17] Sada: Mačkovec pri Dvoru.

[18] Sada: Brezova Reber pri Dvoru.

" Redakcija je izostavila tekst o rasporedu i zadacima artiljerije jer je identičan tekstu u dok. br. 100, sem što se dodaje da se Zaštitni bataljon premestio iz Smuke u Hinje.

Dol. odred za 14. X 1944: I bat. na položajima Golišče, gde prihvata nove borce od KZO[20] i upućuje ih preko granice do III bat. Patrolira u pravcima Janče, Mala Štanga i Kresnice. II bat. na položajima Podmilja[21] gdje od KZO prihvata nove borce i upućuje ih preko granice do III bat. U obratnom pravcu dostavlja oružje i municiju za IV OPER. ZONU. Patrolira u pravcu Polšnika, Jablanice i Zeleneča.[22] III bat. na položajima Brglez, gde od I i II bat. prihvata nove borce i prati ih na Dol. voj. područje. Patrolira u pravcu Mirne, Račjeg Sela, Sv. Križa[23] i u pravcu granice.

IV) AKCIJE I BORBE NASE DIVIZIJE

Na III bat. IV brigade koji se nalazio na položajima oko Male Loke oko 5.30 časova naišao je neprijatelj. Bataljon je sa njim vodio jednoipočasovnu borbu sve dok neprijatelj nije otpočeo da nastupa jačim snagama prema položajima III bat. Tada se bataljon povukao u pravcu Čateža, gde je vodio borbu s neprijateljem zajedno sa VI i XI brigadom koje su se nalazile na tom sektoru. Do 19 časova Stab IV brigade nije imao veze sa III bataljonom kada je dobio naređenje da se vrati na stare položaje u sastav brigade. I bataljon je primetio neprijatelja kada se kretao drumom od Medvedjeka u pravcu V. Loke. Izdato je naređenje da po jedna četa iz I i II bataljona krenu u pravcu Kamnog Potoka i V. Loke sa zadatkom da napadnu neprijatelja. Čelo neprijateljeve kolone je za to vreme već stiglo do G. Nemške Vasi. Četa II bataljona je odmah krenula u pravcu Kamnog Potoka i Breze te posela greben iznad Breze, odakle je izvršila napad na neprijatelja koji se kretao prema Trebnju. Na ovu neprijateljevu kolonu dejstvovao je vatrom i teški minobacač sa položaja kod sela Občine i imao dobre pogotke. Istovremeno je neprijatelja napao i jedan vod koji se nalazio na položajima kod sela Korenitka. Ovaj vod je odmah bio upućen na položaje u pravcu sela Luža i Griča.[24] Na ovim položajima je naišao na neprijatelja koji se nalazio na drumu Trebnje — St. Lovrenc i na njega otvorio žestoku vatru i prinudio ga na bekstvo u pravcu Račjeg Sela i Luža,[25] odakle je produžio put za St. Vid.

Oko 10.30 časova prvi bataljon dobio je zadatak da sa jednom četom napadne neprijatelja koji se još zadržavao u Kamnom

[80] Kamniško-zasavski NOP odred
[51] Zaselak, 5 km istočno od Litije.
[55] Zaselak, 4 km istočno od Litije.
[25] Sada: Gabrovka.
[24] Sada: Grič pri Trebnjem.
[25] Trebalo bi da piše: Mrzla Luža.

Potoku. Četa je odmah izvršila juriš na neprijatelja i oterala ga iz sela. Neprijatelj je bežao u pravcu Vel. Loke i dalje prema St. Vidu a na položajima je ostavio mnogo opreme i municije. Četa II bat. koja je oko 11.30 časova bila upučena u pravcu Martinje Vasi, Št. Lovrenca i Male Loke sa zadatkom da napadne neprijatelja u bekstvu nije ga stigla jer se on već povlačio u samo uporište Št. Vid. Plen: 1 postolje za teški minobacač, 13 šinjela, 6 ranaca, nešto veša. 1.000 različitih metaka, 3 sanduke mina za teški minobacač i više drugih sitnica.
Vlastiti gubici: mrtvih nema, ima samo nešto lakše ranjenih.
Neprijateljevi gubici: prema potvrđenim vestima oko 20 mrtvih i 30 ranjenih.

Broj ranjenih kod III bat. nije poznat jer se bataljon još nije vratio na svoje stare položaje.

II bat. V brigade sa dve čete krenuo je u pomoć IV brigadi u pravcu Orlaka — Sela [pri] Sumberku — Babna Gora — Medvedjek — Veliki Gaber. Na Medvedjeku je naišao samo još na začelje neprijateljeve kolone i na njega otvorio vatru. Neprijatelj se razbežao i odvezao sobom 3 mrtva. Ispod Gabra neprijatelj je imao 3 automobila i jedan motocikl. Bataljon je jedan automobil oštetio ali ga nije mogao potpuno uništiti. Neprijatelj jačine oko 200 ljudi u bekstvu se povlačio preko Vel. Gabra. Prema rečima civila imao je 8 kola ranjenika a za mrtve se ne zna. Bataljon je ostao na položaju do 16.30 časova, kada se vratio na stare položaje.

Neprijateljevi gubici: 3 mrtva i 8 kola ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Kritička ocena: bataljon je došao na Medvedjek sa 1-časovnim zakašnjenjem, inače bi mogao da zarobi ranjenike i da ima veći uspeh.

III bat. XV brigade, po naređenju Štaba divizije, u 15.30 časova krenuo je sa svojih položaja u pravcu Jama[26] — Lašče — Smuka sa zadatkom da se poveže sa divizionom Art. brigade jer je neprijatelj nastupao iz Kočevja preko Starog Loga na Smuku prema položajima tog diviziona. Za ovo vreme situacija se izmenila pa se bataljon pre mraka vratio na svoje stare položaje.
Art. VII korpusa: Patrola I diviziona u 14 časova sukobila se sa neprijateljevom kolonom između Starog Loga i Kleča.[27] Patrola je o tome odmah izvestila zasedu u Starom Logu, a ova telefonom obavestila I divizion koji je smesta krenuo u pomoć zasedi u pravcu k. 563 — Stari Log. Divizion je napala neprijateljeva zaseda i tu su poginuli 2 druga i 1 drugarica. Divizion je

[26] Sada: Jama pri Dvoru.

[27] Zaselak, 3 km jugozapadno od Starog Loga.

poseo nove položaje, otvorio vatru na neprijatelja koji se otpočeo povlačiti u pravcu Kočevja. II divizion i zaštitni bataljon koji su uputili pomoć I divizionu došli su na mesto kada se neprijatelj već bio povukao.

Vlastiti gubici: 3 mrtva i 1 ranjen. Neprijateljevi gubici nisu poznati.

Dol. odred: s prvim bataljonom napao je nemačku patrolu između Kresnica i Jevnice. U 7 časova bataljon je postavio zasedu a u 14 časova naišlo je na biciklima 15 Nemaca, na koje su otvorili vatru i savladali ih. Vođa neprijateljeve patrole hteo je da se plivanjem spase ali je ubijen u Savi.
Plen: 7 pušaka, 1 puškomitraljez »zbrojovka« sa municijom, 4 bicikla, 7 pari čarapa, 9 šatorskih krila, 5 kišnih kabanica, 5 ranaca, 6 pari cipela. Neprijateljevi gubici: 8 mrtvih i 7 zarobljenih. Naši gubici: ranjen Puš Štane, koji se posebno istakao svojom hrabrošću.

V) UPOTREBA PROTIVTENKOVSKOG ORU2JA I EKSPLOZIVA

Do upotrebe istog nije došlo.

VI) PLANOVI DIVIZIJE ZA BUDUĆE

Sprečiti svako neprijateljsko dejstvo na teritoriji naše divizije. U slučaju neprijateljevih ispada iz uporišta istog povratiti.

VII) RAZNO

U brigadama je održana vojna i politička nastava ukoliko one nisu vodile borbe s neprijateljem. Članovi štabova brigada su kontrolisali rad. Dol. odred je primio 102 nova borca i uputio ih na Dol. voj. područje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, poručnik: **Vesel**

Šef Operat. odseka, major: **Pavel Jezernik**

M. P.

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. BATALJONA 9. SLOVENACKE NO BRIGADE OD 16. OKTOBRA 1944. ŠTABU BRIGADE O BORBI NA SEKTORU BRKINI[1]

STAB IV BATALJONA IX SNOB
Na položaju, dana 16-10-1944.
br. 2434/3

ŠTABU IX SNOB XVIII DIVIZIJE NOV i POJ

v *na položaju*

Operativni izveštaj za 16. 10.

Brojno stanje:

jedinica	po spisku	u rashc)du			na licu
		bolnica	kurs	ukupno	
štab	15	2		2	13
1 četa	55	4	, —	4	51
2 četa	59	4	1	5	54
3 četa	56	6	–	6	50
4 četa	60	1	—	1	59
ob. vod	21	–	—	–	21
min. vod	14	–	1	1	13
vod za vezu	25	–	1	1	24
pom. osoblje	31	–	–	–	31
Ukupno	336	17	3	20	316

2) *Pokreti neprijatelja i njegov raspored ispred naših položaja:* Na dan 14. o.m. neprijatelj je izvršio ispad na sektor Brkina, i to u jačini od oko 500 ljudi. Neprijatelj je nastupao sa dva pravca: od Prema i Janeževog Brda prema selu Pregarje, a ostali od Obrova preko Javorja takode u pravcu Pregarja.[2]

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 299/11. Broj delovodnika dopisan je mastilom.

* U vremenu od 7. do 14. oktobra 1944. preduzeo je neprijatelj akciju na prostoriju Postojna — Šapjane — Stari Trg pri Ložu. Angažovao je borbenu grupu »Christi« (delovi 138. i 139. rezervnog brdskog lovačkog puka, tri baterije 112. artiljerijskog puka i 2. četa 83. pionirskog bataljona), iz sastava 188. rezervne brdske divizije i 2. bataljon slovenačkih domobranaca. (Izveštaj komande 188. rezervne brdske divizije od 8. novembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 63/11.

3) *Raspored naših jedinica:* isti kao u našem operativnom izveštaju za dan 15. o.m.[3]

4) *Naoružanje neprijatelja:* neprijatelj je u napred pomenutom napadu, u jačini od oko 500 ljudi, bio naoružan teškim i lakim pešadijskim oružjem i većim brojem automatskog oružja.

5) *Borbe i akcije:* Na dan 14. o.m. neprijatelj jačine oko 500 ljudi izvršio je ispad na sektor Brkina. Neprijatelj, odnosno neprijateljeva kolona bila je sastavljena od ljudstva iz raznih neprijateljevih uporišta, i to iz Ilirske Bistrice i drugih uporišta duž glavnog druma Trst — Rijeka zajedno sa većim brojem ljudstva koje je stiglo iz Rijeke. Neprijatelj je nastupao u dva pravca: od Prema preko Janeževog Brda u selo Pregarje i od Obrova preko Javorja u selo Pregarje. Neprijatelj je stigao u blizinu sela Pregarja, gde su naši prihvatili borbu, i to naša 2. četa zajedno sa hrvatskim bataljonom koji se privremeno nalazio na istom sektoru.[4] Naši su borbu prihvatili na grebenu kod sela Gaberka u 17 časova. Do ovog grebena neprijatelj je stigao u jačini od oko 500 ljudi. Naši su borbu prihvatili, ali se hrvatski bataljon zbog nadmoćnosti neprijatelja povukao sa položaja pa je neprijatelj s boka napao našu četu koja se zbog toga morala povući sa položaja. Neprijatelj nije nadirao dalje za našim jedinicama već je odande otišao u selo Pregarje, udaljeno nekoliko stotina metara. U ovom selu neprijatelj je zapalio jednu kuću i napljačkao više stoke i drugih namirnica. Isto je učinio i u selu Gaberku i Hujama. U Pregarju su ubili jednog posednika zbog toga što nije ništa hteo da kaže o kretanju naših jedinica na tom sektoru. Naše druge čete nisu mogle na vreme da stignu u pomoć 2. četi koja je prihvatila borbu jer su se nalazile na položajima na drugom sektoru i osiguravale ga pošto smo i sa te strane očekivali napad neprijatelja. Neprijatelj se povukao u 22 časa.

[3] Redakcija nije mogla utvrditi tačne položaje pojedinih četa, a iz izveštaja se vidi da je ceo batalion u to vreme bio rasDoređen po četama na sektoru Brkina (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 299/11).

[4] Na dan 12. oktobra 1944. na sektor Brkina stigla je 1. brigada »Vladimir Gortan« 43. NO divizije 11. korpusa NOVJ i zauzela sledeći raspored: 1. bataljon u rejonu s. Pregarje; 2. bataljon u selu Ostrožno Brdo; 3. bataljon u s. Rjavče a 4. bataljon u s. Celje. Stab brigade sa prištapskim jedinicama nalazio se u s. Ostrožnom Brdu. U toku 14. oktobra 1944. vodili su borbu 1. i 2. bataljon ove brigade. Noću 14/15. oktobra 1944. brigada se prebacila pravcem Ostrožno Brdo — Volče — Hruševje i razmestila se u širem rejonu s. Strane kod Postojne. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 298/1.)

6) *Utrošak eksploziva u minerskim akcijama:* pošto minerske akcije nismo izvršili nije bio ni utrošen eksploziv. O utrošku municije u gore pomenutoj akciji izvestićemo naknadno.

7) *Utrošak eksploziva u minerskim akcijama:* Pošto minersko-sabotažnih akcija u toku proteklog dana nije bilo, nije bio ni utrošen eksploziv.

8) *Brojno stanje nenaoružanog ljudstva:* Broj nenaoružanih u našem bataljonu još uvek je isti kao što se vidi iz naših dosadanjih operativnih izveštaja.[5]

S) *Razno:* Moral u našoj jedinici je na visokom stepenu. Zdravstveno stanje se u poslednje vreme nešto pogoršalo pa je danas isto kao i ranije. Juče je po našim četama održana politička nastava. Drugovima je čitano iz brošure: O razgraničenju između Italije i Jugoslavije, pri čemu su drugovi pokazali veliko interesovanje te se razvila živa debata. U našoj 2. četi nije održana politička nastava jer se cela četa nalazila na položaju. Vojne vežbe su takođe održane po svim četama, sem u 2. četi, koja je bila na položaju. Komandiri četa imali su nastavu za starešine u četama. Izvođen je i pešadijski egzercir.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar: Komandant, poručnik:[6]
Kuntarič Franc M. P.

[5] Toga dana bataljon je imao 19 nenaoružanih boraca, uglavnom pomoćno osoblje (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 299/11).

" U to vreme komandant je bio Franc Centa.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 18. OKTOBRA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ DA ODLOŽI NAPAD NA VIŠNJU GORU DOK SE OFANZIVNIM DEJSTVOM NE RAZBIJU NEPRIJATELJSKE KOLONE KOJE NASTUPAJU KA OSLOBOĐENOJ TERITORIJI[1]

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
eks. br. *481*

Na položaju, dana *18. okt.* 1944.

Predmet: Naređenje za operacije

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

S obzirom na neprijateljeve pokušaje, koji već nekoliko dana s manjim kolonama stalno napada teritoriju između železničke [pruge] Vel. Lašče — Kočevje i Novo Mesto — Grosuplje i želi da pročešlja ovaj deo oslobođene teritorije ili da eventualno uspostavi saobraćaj na cesti Novo Mesto — Grosuplje, ili pak ofanzivnim operacijama da spreči mogućnost čvrste koncentracije naših snaga,

naređujemo:

1) Napad VII korpusa na Višnju Goru, koji je određen za 19. o.m., odlaže se.

2) Odmah otpočeti ofanzivne operacije protiv neprijateljskih kolona, koje nastupaju na našu teritoriju, svim snagama i sredstvima koja je imao na raspoloženju korpus za ofanzivu prema Višnjoj Gori. To znači da mi naše ofanzive ne obustavljamo već samo menjamo cilj.

3) Za izvršenje ovog dajemo sledeća taktička uputstva:

a) Za cilj vaših ofanzivnih operacija treba izabrati kolonu na liniji Novo Mesto — St. Vid,[2] jer na ovoj komunikaciji imamo najviše prikupljenih naših snaga i sredstava (prema položaju ova kolona je danas u Trebnjem).

b) Skoncentrisati velike snage koje treba baciti na jednu od najvažnijih kolona da se potpuno razbije.

c) Za osiguranje u Suhoj krajini i prema Stični — Grosuplju ostaviti dovoljne snage koje će razbijati upadajuće

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 152/IV. Broj delovodnika dopisan je mastilom. U istom Arhivu u f. 11/11, nalazi se kopija originala.

[2] Sada: Šentvid pri Stični.

neprijateljske jedinice na svojim područjima, čime će obezbedivati našu glavnu akciju, a istovremeno odbijati neprijateljske ofanzivne operacije.

4) Kada bude postignut prvi cilj naše ofanzive, to jest da se razbije neprijateljska ofanzivnost na oslobođenu teritoriju i njegove kolone nateraju u polazne položaje, prelazimo odmah u napad za likvidaciju uporišta Št. Vid — Stična — Višnja Gora, po redu kako to situacija bude najbolje pokazala.[3]

Postupajte brzo, bez kolebanja, vodite direktno jedinice koje treba da idu u pokret, uspostavite tesnu vezu sa svim divizijama.

Tenkove i artiljeriju upotrebite samo u slučaju ako se neprijatelj utvrdi u Trebnju ili nekom drugom mestu gde ćemo ga napasti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Boris Kidrič

M. P.

Komandant:
general-lajtnant
Franc Rozman

STAB
VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Položaj, dana 18. X 1944.
Br. 722 sati[4]

1

[3] O napadu na uporište St. Vid (Šentvid pri Stični) vidi izveštaj Štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« od 26. oktobra 1944. i Štaba 7. korpusa NOVJ od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani f. 21/111 i f. 153 III.

[4] Datum i broj delovodnika dopisani su mastilom.

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 18. OKTOBRA 1944. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA U REJONU TREBNJA[1]

POVERLJIVO ! ! !

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE
Br. 721

Na položaju, dana 18. X. **1944**

Z A P O V E S T
(Sekcija Novo Mesto 1 : 100.000)

Situacija:

Neprijatelj jačine 600 ljudi podržan sa tri tenka i 4 autoblinde i nešto artiljerije izvršio je ispad iz Novog Mesta u pravcu Trebnja i prema izveštajima poseo položaje oko Trebnja, u Trebnju, Grmadi i Ponikvama, gde se nalazi i artiljerija.

Jedna kolona nepoznate jačine pojavila se na sektoru Krka — Videm. Na sektoru Hinja još se nalazi neprijatelj u jačini od 300 ljudi.[2]

U vezi s novonastalom situacijom menjamo vašu zapovest br. 709 od 15. o.m.[3] i

n a r e đ u j e m o :

I) XV divizija:

ima zadatak da odmah izvrši pokret sa V SNOUB »Ivan Cankar« i XV SNOB u pravcu Trebnje — Ponikve s ciljem da obrazuje širi obruč oko Trebnja i Ponikve na liniji Občine — Dobrnič — Šmaver — Pungert — Dečja Vas — k. 260 i spreči svaki dalji ispad i povlačenje neprijatelja iz Trebnjeg u tom pravcu.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111. Na marginama dokumenta su olovkom dopisane opaske koje se odnose na formalne nedostatke izdate zapovesti.

[2] O sastavu neprijateljskih snaga vidi dok. br. 120, objašnjenje 5.

[3] Štab 7. korpusa NOVJ u ovoj zapovesti bio je naredio da 15. NO divizija izvrši napad na neprijateljsko uporište u Višnjoj Gori, 18. NO divizija da vrši obezbeđenje napada, a da 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« i 11. slovenačka NO brigada »Miloš Zidanšek« budu u korpusnoj rezervi. Napad je trebalo da otpočne 18. oktobra 1944. ujutro. Na osnovu ove zapovesti sve jedinice su 16. i 17. oktobra izdale svoje zapovesti radi izvršenja gornjih zadataka. Zbog obimnosti knjige redakcija ove zapovesti ne objavljuje, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani,, f. 21/111, f. 1887111, f. 189/III i f. 332 a/III.

IV brigada »Matija Gubec« mora izvršiti pokret u pravcu Mirne Peči sa zadatkom osiguranja iz pravca Novog Mesta a istovremeno da zatvori liniju Golobinjek — Mirna Peč — Kal — k. 366.[4]

II) Operativni štab

VI i XI brigade:

ima zadatak da sa XI brigadom »Miloš Zidanšek« izvrši pokret u pravcu Trebnja s ciljem da blokira neprijatelja sa severne strane na liniji Mrzla Luža — Hudeje — Meglenik.

Sa VI brigadom »Slavko Slander« osiguravati pravac prema St. Vidu[5] na položajima Zaplaz — Dolga Njiva — Mala Loka.[6]

III) XVIII divizija:

Sa X brigadom osigurati pravac St. Vida na položajima: Medvedjek — Strmec (k. 422).

VIII brigadu staviti u rezervu na položaje Laze[7] — Šiški vrh sa zadatkom osiguranja u pravcu Hočevja i Ambrusa. U slučaju da se neprijatelj još nalazi na sektoru Krka — Videm,

[4] Stab 15. NO divizije je potčinjenim jedinicama izdao istovetnu zapovest (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 188/III). Zbog izmenjene situacije, pošto se neprijatelj pojavio i u s. Reber, Stab divizije je naknadno izdao dopunsku zapovest u kojoj između ostalog, piše:

»IV brigada »Matija Gubec« ima zadatak da sa jednim bataljonom posedne položaje kod Sv. Ane i minira drum Novo Mesto — Trebnje; sa drugim bataljonom s. Dečju Vas a sa trećim bataljonom Jordan Kal [Jordankal], Brigada se mora osigurati s patrolama u pravcu Novo Mesto — G. i D. Ponikve — Trebnje te u pravcu Vrhtrebnje — Smaver. Brigada mora voditi računa da je neprijatelj ne iznenadi. Zbog toga treba da upućuje što više patrola sa položaja koje drži.

V brigada »Ivan Cankar« ima zadatak da izvrši napad na neprijatelja u rejonu s. Reber i da ga uništi. Zatim kreće grebenom Lisec — Krušni Vrh — Občine, a odatle desno prema Grmadi i čisti teren od neprijatelja. Do daljeg ostaje na Grmadi i uspostavlja vezu sa XV brigadom, koja se nalazi u rejonu Smavera.

XV brigada ima zadatak da čisti teren u pravcu Smavera, poseda deminirajuće tačke oko Smavera, uspostavlja vezu sa IV i V brigadom koje se nalaze u Dečjoj Vasi i Grmadi. U slučaju da je brigada već posela Vrhtrebnje i Grmadu, ostaje do daljeg na istim položajima«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 188/III).

O izvršenju ovih zadataka vidi izveštaj Štaba 15. NO divizije od 23. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11.

[5] Sada: Šentvid pri Stični.

• Operativni štab 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« je uputio 6. brigadu na položaje Mrzla Luža — Hudeje — Meglenik, a 11. brigadu na položaje Zaplaz — Dolga Njiva — Mala Loka (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 332 a/III).

[7] Sada: Laze nad Krko.

istog napadati i ne dozvoliti mu da sa tih položaja nastupa u pravcu položaja X brigade.

IX brigada ostaje na sektoru Hinja sa zadatkom da napadne neprijatelja na tom sektoru i da ga otera.[8]

IV) Dolenjski odred:

poseda i brani položaje Trebinec — Zabrđe sa zadatkom osiguranja u pravcu granice i Tržiča.

V) *Artiljerija VII* korpusa:

treba da izvrši sve pripreme i učestvovaće u napadu na Trebnje, o čemu će naknadno dobiti naređenie.

Podoficirska škola na sektoru Vel. Lašča.[9] U slučaju neprijateljskog nastupanja Podoficirska škola poseda položaje na sektoru Hinja zajedno sa IX brigadom. U tom slučaju potpada pod operativnu komandu Štaba IX brigade.

Kada se pokretom jedinica posednu svi položaji, ni na kakav način ne dozvoliti neprijatelju da pobegne. Ako bi posedanjem tih položaja jedinice došle u kontakt sa neprijateljem, preći odmah u energičan napad, i to određene brigade XV divizije sa južne strane a XI brigada sa severne strane Trebnja; neprijateljsku kolonu razbiti i uništiti. Sve ostale snage određene za osiguranje stupaju u borbu protiv event, intervencija iz pravaca Stične i Novog Mesta i iz pravca Suhe krajine.

Pokrete prema neprijatelju vršiti brzo i konspirativno. Jedinice moraju voditi sami štabovi. Uspostavite tesnu vezu između svih potčinjenih jedinica i jedinica susednih divizija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Hribar J.[10]

V. d. komandanta — potpukovnik:
Franc Poglajen

M. P.

P. S. Komandno mesto Štaba Korpusa na Dobravi, gde usmeriti organizaciju službe veze.

[8] O izvršenju toga zadatka vidi izveštaj 7. korpusa NOVJ od 15. novembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.

[9] Trebalo bi da piše samo: Lašča.

[10] Janez Hribar

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 18. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTČINJENIH JEDINICA U DRUGOJ POLOVINI SEPTEMBRA[1]

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, dana 18. X. 1944.
Op. br. 500

Most Litija
2. Štampetov most

Petnaestodnevni operativni izveštaj (od 15 — 30. IX. 1944)

I
SITUACIJA

a) Ocena pojedinih elemenata situacije:

Neprijateljske snage

Na položajima — uporištima na sektoru našeg Korpusa u periodu od 15. IX — 30. IX 1944. nije se ništa bitno promenilo. Jačina neprijatelja u ukupnom prosečnom broju iznosila je oko 57.890 ljudi, i to Nemaca, Italijana i domaćih izdajnika. Oni su razmešteni uzduž važnih putnih komunikacija i železničkih pruga kao i između nemačke i italijanske granice iz 1941. godine.[2] Odnos između Nemaca i belogardista na sektoru Ljubljana — Št. Peter[3] je 2:3; na odseku Št. Peter do Trsta odnos između Nemaca i be-ga[4] je 30 : 1; u uporištima od Trsta do Rijeke za kontrolu komunikacija i obale odnos između Nemaca i be-ga je 3 : 0. Pored nemačko-italijanske granice odnos između Nemaca i be-ga je 9:1. U uporištima sa obe strane

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11. Datum i broj delovodnika dopisani su mastilom. Reči u desnom gornjem uglu dopisane su crvenom olovkom u Glavnom štabu NOV PO Slovenije.

[2] Odnosi se na demarkacionu liniju između italijanske i nemačke okupacione zone u Sloveniji.

[3] Sada: Pivka.

[4] Zvaničan naziv za kvislinške formacije u Ljubljanskoj pokrajini bio je Slovensko domobranstvo, a u Slovenačkom primorju: Slovenski narodni varnostni zbor. I jedne i druge u dokumentima jedinica i štabova NOVJ najčešće nazivaju: belogardistima, Belom gardom (ili skraćeno: be-ga).

donjeg toka reke Krke i cestama od Save do Novog Mesta odnos između Nemaca i be-ga je 1:2. U uporištima pored ceste i železničke pruge od St. Petra do Rijeke, za kontrolu istih, odnos Nemaca i be-ga je 2 : 1. Na sektoru komunikacija Ljubljana — Škofljica — St. Vid[5] — Kočevje odnos Nemaca i be-ga u uporištima je 1 : 6. U Ljubljani i neposrednoj okolini odnos Nemaca i be-ga je 1:1. Na sektoru Trsta — obala, primećeni su i Italijani i pripadnici drugih nacionalnosti koji su svi ubrajani kao Nemci i odnos Nemaca prema be-ga je 10 : 1.

Ako saberemo broj neprijatelja na sektoru našeg Korpusa odnos između Nemaca i be-ga je 3 : 1.

Sledi kao zaključak da neprijatelj upotrebljava Nemce i Italijane za osiguranje njemu važnih saobraćajnih arterija, a be-ga za osiguranje manje važnih komunikacija, za kontrolu zemljišta na kojem operišu naše snage, kao i za vezivanje naših snaga.

U vremenu od 15 — 30. IX 1944. neprijatelj nije skoncentrisao veće snage za neke veće operacije prema našoj oslobođenoj teritoriji. Još uvek se primećuje živ saobraćaj na pruzi Ljubljana — Zidani Most, Ljubljana — Jesenice. Zbog nastupanja savezničkih snaga na italijanskom frontu neprijatelj je otpočeo da premešta svoje tehničke radionice sa sektora Benetka na sektor Postojne. Prilikom važnijih neprijateljskih vojnih transporta na pruzi Ljubljana — Trst neprijatelj iz svojih uporišta uvek vrši jedan [dan] ranije ispad kojim osigurava prevoz po pruzi i postavlja zasede našim minersko-sabotažnim grupama.

Naše snage su se u peirodu od 15. do 30. IX 1944. nalazile na sektoru Suhe krajine, između granice i reke Krke, Gorjanaca i na sektoru severne Notranjske. Sektori odreda ostali su uglavnom nepromenjeni.

b) *Zemljište:*

na kojem operiše VII korpus je sa svojim karakteristikama u pogledu konfiguracije terena već opisano u ranijim petnaestodnevnim izveštajima, i pošto se odnos neprijateljskih snaga na istome prema našim snagama nije u suštini promenio, ovde ga nećemo opisivati. Moramo podvući da su neprijateljske snage još uvek u odnosu na zemljište raspoređene na sektoru našeg Korpusa, u njegovom centra, u obliku klešta od Ljubljane do Škofljice, s jednim krakom do St. Vida, a drugim do Kočevja s ciljem kontrole zemljišta i daljeg potiskivanja naših snaga od Ljubljane i vezanja naših snaga za isto (posredno osiguranje pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst, i

[5] Sada: Šentvid pri Stični.

to jednog dela iste). U obliku klina od Novog Mesta do Brežica, s ciljem kontrole zemljišta pored komunikacija u donjem toku reke Krke i neposrednu odbranu istih, kao i za potiskivanje naših snaga od komunikacije Zidani Most — Zagreb (posredno osiguranje dela te komunikacije) i vezivanja naših snaga za istu. Ova prethodnička uloga zaštite okupatora uglavnom pripada be-ga.

Uticaj zemljišta na akcije i borbe naših jedinica na sektoru istočno od gornjeg toka reke Krke (sektor Stična — Št. Vid — Trebnje do nemačko-italijanske granice iz 1941. godine) pogodno je za nas i za neprijatelja u taktičkom smislu, jer ovde ima dosta grebena sa mnogim pogodnim položajima. Izviđanje, u cilju prikupljanja podataka o neprijatelju i njegovom kretanju, dosta je nepovoljno zbog zemljišta obraslog šumom i kulturama (misli se na izviđanje u taktičkom smislu). Posebno i s obzirom na političku nezrelost ljudi i njihovo neraspoloženje prema nama. Isto važi za uticaj zemljišta na akcije i borbe kao i izviđanje na sektoru Suhe krajine. U vezi sa izviđanjem ovde treba uzeti u obzir i odnos civilnog stanovništva prema našoj NOV. Treba podvući da je zbog toga otežana kontrola zemljišta našim manjim snagama na sektoru Suhe krajine i na sektoru istočno od gornjeg toka reke Krke. Sektor Gorjanaca je pogodniji za akcije i borbe naših jedinica jer tu već držimo u rukama dominirajuče položaje sa čistom pozadinom. Ipak je kontrola čitavog sektora do Sv. Križa[6] teška za manje jedinice zbog pokrivenosti i nepreglednosti istoga. Južni sektor našeg korpusa na odseku Kupe pogodan je kako za borbu tako i za akcije na odseku do Ozlja i za kontrolu same Kupe. Sektor Notranjske pogodan je za borbe kao i za akcije, kontrola istog u taktičkom smislu mnogo je olakšana dobrom koordinacijom obaveštajne mreže.

c) *Vreme:*

Period od 15 — 30. IX predstavlja prelaz *iz* leta u jesen, koji je počeo kišom i mrazom, što je u većoj meri otežalo kretanje i akcije i neposredno uticalo na sam tok akcija. Ovo moramo podvući posebno za akciju na Stampetov most.

Iz gornje ocene svih važnih elemenata situacije na teritoriji VII korpusa vidi se da zemljište uglavnom nije uticalo na akcije i borbe naših jedinica u tom vremenu u onolikoj meri kao što je to bilo u ostalim periodima, jer nije došlo do većih frontalnih borbi. Ovde moramo nabrojati i faktore koji su takođe u većoj meri uticali na vojnički rad naših jedinica, dakle na situaciju vremenskog perioda za koji šaljemo izveštaj, i

• Sada: Gabrovka.

to: 1) formiranje minerskih bataljona[7] u divizijama, 2) mobilizaciju i transportovanje novomobilisanih u Dopunski bataljon, 3) zaštitu aerodroma u Beloj krajini, 4) sprečavanje neprijatelja u odnošenju žita i hrane, 5) uspešno tučenje neprijateljskih upadnih kolona na oslobođenu teritoriju, 6) pomirljiv stav prema stanovništvu koje na nekim sektorima masovno pomaže okupatora i domaće izdajnike.

d) *Slučajnosti:*

Na ishod borbi i akcija uticao je uglavnom mladi kadar koji još nije u dovoljnoj meri obučen i niti je na potrebnoj borbenoj visini. Sem toga nije dovoljno samoinicijativan i nema dovoljno osećanja odgovornosti. Kadar i ljudstvo takođe još nisu dovoljno politički izgrađeni.

II

PLAN ŠTABA

U rasporedu naših i neprijateljskih snaga u vremenu od 15 — 30. IX. 1944, i na osnovu nabrojanih faktora pod tačkom situacija, vidi se i plan Štaba.

Pojačati ofanzivne zadatke, to jest akcije na sektoru prema Ljubljani s ciljem uništavanja neprijateljske železničke saobraćajne veze Ljubljana — Grosuplje; Kočevje — Ribnica; drumsku vezu Ljubljana — Velike Lašče — Kočevje kao i vršenje ekonomskih akcija na sektoru Barja.[8] Na sektoru Suhe krajine, istočno i zapadno od reke Krke, tući neprijateljske kolone i osiguravati gornji tok reke Krke od čestih neprijateljskih gerilskih napada; pojačati rušenje pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst — Št. Peter — Ilirska Bistrica; Divača — Podgorje i osigurati direktne avionske veze sa saveznicima.

Zbog prednjeg već su izdata potrebna naređenja s tim da se naše jedinice već nalaze na određenim sektorima kao i da je iz magacina VII korpusa već izdata potrebna količina eksploziva i municije.

III

HRONOLOSKI PREGLED AKCIJA DIVIZIJA I ODREDA

15. IX

IV SNOUB:[9]

I bat. krenuo je sa 1. četom na Spodnju Slivnicu na k. 379 i 327 sa zadatkom da osigurava minersku grupu pri radu na že-

[7] Nisu formirani minerski već inžinjerijski bataljoni (vidi dok. br. 76).

[9] Odnosi se na Ljubljansko barje.

[9] Brigada se toga dana zatekla na sledečim položajima: Stab brigade i 1. bataljon u s. Mali Korinj, 2. bataljon u Kuželjevcu, a 3. bata-

lezničkoj pruzi Grosuplje — Račna. Jedna četa nalazila se u blizini mosta koji je miniran. Bat. je došao na most u 22 časa i odmah otpočeo s napadom na neprijatelja koji se nalazio u bunkeru na mostu.[10] U 23 časa naišao je iz Grosunlja oklopni voz; jedinice I bat. napale su voz i bunker. Posle kraće borbe voz i posada bunkera povukli su se prema Grosuplju. Minerska grupa XV divizije potpuno je porušila železničku prugu i most kod Spodnje Slivnice. Posle detonacije neprijatelj je dejstvovao na naše položaje teškim minama i granatama iz topova. I i II bat. su se u 2 časa sastali u Lobčeku, gde je stigla i komora.[11] III bat. bio je na položajima Storovje — k. 616. Ovaj bat. demonstrativno je napao Stičnu. Pred zoru neprijatelj (crna ruka[12]) je udario bat. u leđa, nakon čega se ovaj morao povući prema Metnaju. Neprijateljska kolona jačine 30 be-ga pratila je ovaj bat. koji je odmah otvorio vatru na neprijatelja iz pravca Sela,[13] nakon čega se. neprijatelj povukao prema Stični. U tim borbama naši gubici iznose: 1 mrtav i 3 ranjena; neprijateljski gubici: 10 mrtvih i 15 ranjenih. Nestalo je 6 drugova koji su se nalazili u patroli.

V SNOUB:

Napad na neprijateljsko uporište Višnju Goru.[14] Napad je počeo na dan 15. IX u 23 časa, i to: jedan bat. napao je sa severoistočnog pravca a II bat. iz severozapadnog pravca. Četa koja je napadala stari zamak s bombašima približila se na 10 m do neprijateljskih bunkera. Uprkos snažnoj neprijateljskoj vatri iz dve teške »brede«, 3 puškomitraljeza i teškog minobacača kao i ručnim bombama 1. četa se približila neprijateljskim bun-

ljon u s. Kal kod Ambrusa. Sa ovih položaja brigada je po naređenju Štaba 7. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 32) krenula na izvršenje zadatka pravcem: Hočevje — V. i M. Ilova Gora — Na Soli, odakle su bataljoni pošli prema objektima napada (vidi izveštaj 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« od 16. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189/111).

[10] Posada u bunkeru bila je iz sastava 11. posadne čete iz Grosuplja (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[11] Za to vreme 2. bataljon je izvršio napad na neprijateljske zasede iz sastava 26. posadne čete slovenačkih domobranaca iz Grosuplja (vidi izveštaj Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva od 19. septembra 1944, u Arhivu IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 514) koje su se nalazile u selima Gatini i Spodnjem Blatu, i odbacio ih u pravcu Grosuplja (vidi: izveštaj Štaba 4. slovenačke NO brigade »Matija Gubec« od 16. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189/III).

[12] Odnosi se na kvislinšku grupu Janeza Marna koji je imao pseudonim Črtomir Mrak.

" Sada: Sela pri Višnji Gori.

[1i], [15] i [17] Svi ovi napadi izvršeni su na osnovu zapovesti Štaba 7. korpusa NOVJ od 11. septembra 1944 (vidi dok. br. 32). Redakcija nije pronašla zapovesti Štaba 15. NO divizije za izvršenje ovih zadataka.

kerima, ali joj nije uspelo da ih likvidira. II bat. je na jednom mestu presekao žicu i delimično upao preko nje. Neprijatelj je odgovorio snažnom vatrom iz lakog i teškog oružja iz uporišta i iz Stične. Napad na stari zamak ponovljen je tri puta svim raspoloživim oružjem, ali su naše snage bile svaki put odbijene. III bat. služio je kao brigadna rezerva. Minobacačka baterija izbacila je 10 teških mina na uporište. Neprijatelj je dejstvovao na položaje [vatrom] iz haubice 100 mm iz Grosuplja. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih. Neprijateljski gubici nisu poznati.

XII SNOB:

U noći 15/16. IX 1944. brigada je demonstrativno napala zasede i blokove kod Novog Mesta i polagala mine na cesti između Žabje Vasi i Cikave.[15] Zbog snažnog neprijateljskog osiguranja miniranje nije uspelo na odseku između Grma i Gotne Vasi. Jedna četa I bat. osiguravala je minere na cesti. Ceta JI bat. imala je zadatak da napadne zasedu na Grmu ali se sukobila s neprijateljem već u Gotnoj Vasi. Jedan vod je bat. osiguravao leđa iz pravca Borončevog hriba.'[6] U 5 časova četa je krenula na stare položaje a III bat. je dobio zadatak da napadne neprijateljsku zasedu na Borončovem hribu. Ceta koja je napadala ovu zasedu nije uspela da otera neprijatelja zbog snažno utvrđenih bunkera u tom uporištu.

XV *SNOB:*

U noći 15/16. IX 1944. brigada je sa dva bataljona krenula na akciju na uporište Lešnicu.[17] Bat. su krenuli iz Dečje Vasi preko tunela kod Sv. Ane, šumom iznad Hrastja[18] i Brezja i dalje preko Javornika[19] i Nove Gore prema Sv. Juriju. Jedan vod III bat. ostao je za osiguranje na sektoru Nova Gora — Runčec — Sv. Jurij. Jedno odeljenje ostalo je kod Sv. Jurija da kontroliše Tršku Goru. Jedinice II bat. koje su posele položaje prema St. Petru-'[0] sukobile su se s neprijateljem koji je izvršio ispad iz ovog uporišta. III bat. napao je uporište Lešnicu i približio se žičanoj prepreci na 100 m. Neprijatelj je otvorio snažnu vatru iz bunkera i na taj način sprečavao dalje približavanje. Neprijatelj je iskoristio brdašce iznad zapadne strane sela i napao desno krilo bat. Neprijatelj je istovremeno iz uporišta St. Peter pokušavao da zađe našim jedinicama za leđa.-[1]

" Brdašce, 2 km južno od Novog Mesta. Na karti 1:25.000 označeno je kao trig. 236.

[18] Sada: Hrastje pri Mirni Peči.

[19] Omaška. Trebalo bi: Jagodnik.

[20] Sada: Otočec.

" U uporištima Lešnici i St. Petru (Otočec) nalazili su se delovi 37. posadne čete slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 299 III).

Zbog toga je bat. bio prinuđen na povlačenje na svoje stare položaje. Bat. nedostaju 3 druga, dok su neprijateljski gubici nepoznati.

VIII SNOB:

Na sektor ove brigade[2]-' došla je u 11 časova neprijateljska patrola jačine 30 ljudi, na k. 860,[23] na položaje I bat., koji je ovu patrolu oterao u izlazno uporište.

X *SNOB:*

III bat. je demonstrativno napao uporište Pijavu Goricu i Ig.[24] Sadejstvovala je i baterija minobacača. Neprijatelj je pružao snažan otpor vatrom automatskog oružja i teškog minobacača. Gubitaka nije bilo.

17. IX 1944.

V *SNOUB:*[25]

Brigada je napala uporište Št. Vid pri Stični.[26] Napad je otpočeo u 22,15 časova, i to: I bat. napao je sa severoistočnog pravca zajedno sa II i III bat. Neprijatelj je otvorio snažnu vatru na bataljone koji su se približavali tako da je I bat. bio prinuđen da odmah juriša. Jedan vod koji je štitio leđa tome bataljonu primetio je skrivače[27] koji su napali bat. s boka. Jedna četa otišla je odmah u pomoć tome vodu i zbog toga je napad na uporište zakasnio. U 23 časa naše jedinice napale su neprijateljske bunkere na Golom Vrhu i posle kraće borbe zauzele

[82] Toga dana Štab brigade i 3. bataljon nalazili su se u selu Selo (Selo pri Robu), 1. bataljon u selu Kotel, a 2. bataljon u selu Naredi (vidi izveštaj Štaba 18. NO divizije od 16. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV).

[23] Kota nije pronađena na karti 1:100.000.

[24] U uporištu Pijava Gorica nalazili su se delovi 23. posadne čete, a u uporištu Ig 24. posadna četa slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 282/IV). U izveštajima Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva napad na Pijavu Goricu nije registrovan.

[25] Brigada se toga dana nalazila u rejonu s. Sela. Redakcija nije mogla tačno utvrditi na koje se naselje odnosi, jer severno od Stične postoje tri naselja sa tim nazivom: Sela pri Sobračah, Sela pri Višnji Gori i Selo pri Radohovi Vasi. Prema zapovesti Štaba 15. NO divizije (redakcija jejiije pronašla) brigada je krenula na izvršenje zadatka po bataljonima od 17.30 do 18.30 časova, (vidi izvpštaj 15. NO divizije od 19. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/IT).

[26] U Št. Vidu (Šentvid pri Stični) su se, zDog odiaska 4. bataljona slovenačkih domobranaca u akciju na sektor Dolomita (vidi dok. br. 51 i 52), nalazile sledeče snage: 21. četa 3. bataljona slovenačkih domobranaca iz Višnje Gore, jedan vod 27. posadne čete iz Grosuplja i 100 pripadnika 4. bataljona koji nisu bili sposobni za marš (vidi Arhiv u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[27] Verovatno je to bila patrola iz kvislinške grupe Janeza Marna.

ih. Zbog snažne neprijateljske vatre nije bilo moguće dalje nastupanje. I. bat. je držao položaje do 5 časova ujutro, nakon čega se povukao u selo Prapreče.[28] II bat. došao je na položaje kod Št. Vida u 0.30 časova, odakle je napao uporište [sa] ceste koja vodi u Stičnu. Jedan vod ojačan teškom »bredom« štitio je jedinicu koja je napadala sa grebena na Gradišču. Zbog snažne neprijateljske vatre bat. nije mogao prodreti u neprijateljsko uporište te se u 4.20 časova povukao na položaj Farški Kal, odakle je slao patrole prema Radohovoj Vasi i St. Vidu. III bat. imao je zadatak da napadne selo Češnjice. Pošto se tu neprijatelj nije nalazio, napao je St. Vid sa severoistočnog pravca. U tom napadu jedan vod I čete bio je sa mitraljezom u zasedi kod Sv. Ane, kao zaštita teškom minobacaču. Kad su se čete približile na 20 m Potoškoj Vasi[29] neprijatelj je otvorio snažnu vatru iz teških minobacača i mitraljeza i zapalio kuće, zbog čega nije bilo moguće [dalje] približavanje. Zbog toga su se čete povukle 100 m nazad i tu držale položaje do 16.30 časova a zatim zauzele položaje iznad sela Vidma,[30] odakle su kontrolisale teren prema St. Vidu pri Stični. Minobacačka baterija izbacila je na uporište Št. Vid 16 mina, od kojih je 7 zatajilo. Neprijatelj je dejstvovao na naše položaje [vatrom] iz teških minobacača i brzometnog topa. U 5 časova ujutro baterija se povukla u selo Videm.

XII SNOB:

U 6 časova ujutro došao je neprijatelj u dve kolone do položaja III bat.[31] Jačina neprijatelja: 200 ljudi.[32] Prva kolona nastupala je iz pravca Ruperč Vrha pored crkve Sv. Florijana. Druga kolona nastupala je iz pravca Skrjanča.[33]

U 5 časova ujutro neprijatelj je dejstvovao artiljerijskom vatrom po položajima I i III bat. Prva kolona napala je izvidnicu III bat. kojom prilikom su dva druga poginula, dva pobegla i nisu se još vratila. Kolona je dalje nastupala prema Mihovcu i naišla na zasedu koja se nalazila na položajima jugozapadno

[88] Sada: Praproče pri Temenici.

[29] Trebalo bi: Petrušnjoj Vasi.

[30] Sada: Videm pri Temenici.

[31] Brigada je toga dana imala sledeći raspored: Stab brigade u s. Konec, 1. bataljon iznad s. Vinje Vasi, 2. bataljon iznad s. Koroške Vasi, a 3. bataljon iznad s. Mihoveca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

[32] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da su toga dana iz Novog Mesta bile angažovane jače snage koje su nastupale u dve kolone s ciljem da se uništi 3. bataljon 2. slovenačke NO brigade, koji se prema podacima nalazio u rejonu D. i G. Lakovnice, Mihoveca i Pristave. Jedna kolona je napadala Mihovec, a druga Pristavu i zatim su se spojile u s. Stranskoj Vasi. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III-pov. br. 532).

[33] Malo i Veliko Skrjanče; sada: Skrjanče pri Novem Mestu.

od sela. Druga kolona nastupala je iz pravca Škrjanča i Rakovnika,[34] Mirne Vasi[35] i sa istočne strane prema selu Mihovec. Pomenuta zaseda sukobila se s neprijateljem u vreme kada je ovaj napao III bat. s boka i pokušavao da jurišem otera zasedu. Zaseda, kojoj je pretila opasnost da je neprijatelj napadne s leđa, i bataljon su istovremeno izvršili juriš na neprijatelja koji se u paničnom bekstvu povukao prema Lakovnicama i Jurnoj Vasi. Bataljon je gonio neprijatelja do Rakovnika. Kod Lakovnica ponovo ga je napao. U toj akciji zarobljen je 1 be-ga. Naši gubici: 2 mrtva; neprijateljski gubici: 6 mrtvih, 10 ranjenih. Neprijatelj je bio u jačini od 200 ljudi iz St. Jerneja[36] i Kostanjevice[37] pod komandom nadporučnika Mraka. Kada je otpočela borba kod III bat., II bat. se povukao i poseo položaje oko Podgrada i Pristave. Jedna četa ovog bataljona išla je u pomoć III bat. U 9 časova bat. su ponovo poseli stare položaje. II bat. imao je tri teško ranjena, od kojih je jedan podlegao ranama. Ukupni gubici iznose 3 mrtva, 2 ranjena, 2 nestala. Od zarobljenog neprijatelja oduzeta je puška i oko 1000 metaka.[38]

Belokranjski odred

III bat. demonstrativno je napao uporište Sv. Rok kod Ozlja. Sabotažna grupa napala je neprijateljsku patrolu kod Livolda, koja se posle kraće borbe povukla.

18. IX 1944.

X *SNOB:*

Iz Iga je došla patrola od 20 be-ga u Dobravu.[39] U noći 17/18. o.m. brigada je izvršila akciju na mostove i uporište Crnu Vas.[10]

[54] Sada: Rakovnik pri Birčni Vasi.

[35] Omaška; treba: Jirne Vasi.

[16] Sada: Šentjernej.

[37] Sada: Kostanjevica na Krki.

[M] O borbama jedinica 15. NO divizije 15. i 17. septembra 1944. postoje i izveštaji Štaba divizije od 16, 18. i 20. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11 i 153/1. Redakcija ove izveštaje ne objavljuje jer ne sadrže nikakve nove činjenice.

[39] Trebalo bi da piše: Dobravicu. Patrola je bila iz sastava 24. posadne čete iz Iga, jačine 40 ljudi (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[40] U uporištu Crna Vas nalazio se jedan vod 112. posadne čete jačine 32 čoveka. Uporište je predstavljalo spoljnu odbranu u odbrambenom sistemu Ljubljane. Do 9. avgusta 1944. otporne tačke u ovom odbrambenom sistemu posedale su četiri čete: 11. četa bunkere 43—64 (južni deo grada) i spoljna uporišta Crnu Vas i Lavricu; 19. četa bunkere 1—16 i 66—69 (zapadni deo grada) i uporište u s. Dobrova; 111. četa bunkere 17—28 (severni deo grada) i uporišta Ježića i Dravlje, a 112. četa bunkere 29—41 (istočni deo grada) i uporišta Vevče, Devicu Mariju u Polju (Polje), Sneberje, SV. Urh i Zalog. Jačina ovih četa iznosila je i do 250 ljudi. Po odlasku 11. čete u uporište Grosuplje, ostale tri čete su preuzele

III bat. je porušio tri mosta na cesti Črna Vas — Ljubljana. I bat. ojačan sa 20 dobrovoljaca iz II bat. napao je uporište. Odmah posle prvih hitaca stigla je pomoć iz Ljubljane s tenkovima i autoblindama, ali zbog porušenih mostova nije mogla uspešno intervenisati. Neprijateljski gubici nisu poznati; vlastiti gubici: 2 mrtva, 5 ranjenih i 5 nestalih.

Specijalni bataljon:

Izvršio je akciju kod Črne Vasi, gde je držao zasedu i ubio 7 neprijateljskih vojnika i 5 ranio, 2 su bila zarobljena, a 1 ubijen u bekstvu. Zaplenjeni su 2 puške i 4 bicikla.

20. IX 1944.

X *SNOB:*

X brigada vodila je borbu s neprijateljskom kolonom koja se kretala iz Ribnice u Velike Lašče. Dva bataljona posela su položaje kod Ortneka, gde su odmah naišla na neprijateljsku pobočnicu jačine oko 300 ljudi sa kojom su vodila borbu od 8 do 13 časova. Neprijatelj je zašao našim jedinicama za leda s tim što je poseo Sv. Gregor. Naše jedinice morale su jurišem zbaciti neprijatelja sa tih položaja.[41] Neprijatelj je artiljerijskom vatrom zapalio jednu kuću u selu Zadniki. Naši gubici: 2 mrtva, 3 ranjena. Neprijateljski gubici: 16 mrtvih i 16 ranjenih. Gubitaka u materijalu nije bilo ni na jednoj strani.

21. IX 1944.

[42]

XII SNOB:

Neprijatelj je izvršio ispad iz Novog Mesta prema položajima XII brigade, i to u 4 kolone.[43] Prvo se sa njim sukobilo odelje-

odbranu Ljubljane tako da je raspored postao sledeči: 19. četa bunkere 1—16 i 60—69 i uporište Dobrovu, 111. četa bunkere 17—34 i uporišta Ježiću, Sneberje, Devicu Mariju u Polju (Polje), Vevče i Zalog, a 112. četa bunkere 35—59 i uporišta Sv. Urh, Crnu Vas i Lavricu. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282/IV i f. 290/1, i izveštaji slovenačkih domobranaca o napadu na Crnu Vas u f. 281/11 i 283 III — pov. br. 527).

[41] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je toga dana upućena kombinovana grupa posadnih četa iz Ribnice radi osiguranja druma u pravcu Velikih Lašča. Kada se ova grupa sukobila kod Ortneka, odmah su iz Ribnice upućena pojačanja zaobilaznim putem s ciljem da udare u leđa jedinicama NOV kod Sv. Gregora. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 546).

[42] Redakcija je izostavila tekst o napadu 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« na most kod Poganeka jer se o tome potpunije govori u dok. br. 85.

[45] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je toga dana preduzeta akcija većeg obima iz Novog Mesta u

nje III bat. kod železničke stražare Birčna Vas. Ono se zatim povlačilo prema [Velikom] Podijubnu, ponovo napalo neprijatelja a zatim krenulo šumom preko Ljubna na Ruperč Vrh. Iznad Birčne Vasi krenulo je preko ceste i došlo u sastav bataljona. Ostatak III bat. se u 7 časova sukobio s neprijateljem kod Mihoveca. Neprijatelj se kretao prema Uršnim Selima. Na taj pravac bataljon je poslao 1 vod sa 2 puškomitraljeza koji se sukobio s neprijateljem u 8 časova u Uršnim Selima. Iznad Mihoveca borba je trajala do 8 sati, nakon čega je bat. krenuo u pomoć gore pomenutom vodu na Uršna Sela. U međuvremenu neprijatelj se povukao na Ljuben i pored ceste prema Birčnoj Vasi. Kod Mihoveca bat. je ostavio manju jedinicu koja je vodila borbu do 9 sati, kada se i neprijatelj povukao. Prema Uršnim Selima bila je upućena [po] jedna četa I i III bat., ali do borbi nije došlo jer se neprijatelj već bio povukao. Sa položaja u Smihelu[44] neprijatelj je dejstvovao topovskom [vatrom] po okolini Mihoveca i Uršnih Sela, po grebenu kod Pristave i k. 540. Vlastiti gubici: 3 ranjena; neprijateljski gubici: 13 mrtvih i 18 ranjenih. Neprijatelj je u Uršnim Selima rekvirirao 3 konja.

IX SNOUB

Oko 9 časova neprijatelj je nastupao iz sela Zupeno prema Koščakom, a sa druge strane prema istom selu iz pravca Begunje [pri Cerknici].[45] Nastupanje je podržavao minobacačkom

pravcu Uršnih Sela i Gorenje Sušice. U akciji su angažovani i delovi posadne čete slovenačkih domobranaca iz St. Jerneja (Šentjerneja). Posle završenih borbi snage iz St. Jerneja vraćale su se u polazno uporište preko Dolža. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/111 — pov. br. 546).

[44] Sada: Šmihel pri Novem Mestu.

«5, n i ti u cilju uništenja jedinica NOVJ na sektoru Rob — Sv. Vid (Zilce) — Golo angažovane su sledeče snage:

a) Iz Rakeka je krenuo 2. bataljon slovenačkih domobranaca 21. septembra 1944. u 5 časova pravcem: Cerknica — Begunje pri Cerknici — D. i G. Otave — Sv. Vid (Zilce). Za vreme nastupanja bataljon se u 10.15 časova sukobio sa delovima 9. slovenačke NO brigade u rejonu Koščake — Zadela (trig. 962) — Pikovnik i, posle žestoke borbe, odbacio ih i produžio nastupanje u pravcu Sv. Vida (Zilce), gde je izvršio pregrupisavanje snaga. Pošto je 47. četa na pravcu svog nastupanja Ravne — Zavrh bila zaustavljena, tražila je pomoć od nemačkih snaga, ali je nije dobila, stoga je bataljon u 18 časova poseo zaprečnu liniju: k. 836 — trig. 870 — k. 847 — k. 805 — k. 791 — k. 892 (poslednje tri kote na karti nisu pronađene). Sledećeg dana u 6 časova produžio je nastupanje: 47. četa pravcem Zavrh — Sv. Urh (trig. 856), 17. četa pravcem Zala — Osredek, a 48. četa pravcem Zakotkar — Ustje. Dostignuta mesta poseda kao zaprečnu liniju i uspostavlja vezu sa 1. bataljonom slovenačkih domobranaca iz Stične, a zatim produžava u pravcu Krvave Peči. Pošto više nije došao u dodir sa jedinicama NOVJ, bataljon se vratio u Rakek.

vatrom. Pod snažnim pritiskom I bat. je povukao svoje čete na sektor Jeršiča, k. 836; III bat. (povukao se) na zapadnu ivicu sela Sv. Vid.[46] Posle snažnog neprijateljskog napada prema Sv. Vidu III bat. se pod borbom povukao na položaje severozapadno od sela Ravne. Tu je držao položaje celu noć, a I bat. se pomakao preko Jeršiče — Strukljeva Vas na položaje Zales. Posle 24 časa I bat. je otišao na položaje Mramorovo [pri Pajkovem], U 22 časa borbe su prestale, neprijatelj je zanoćio kod Sv. Vida. II bat. bio je u rezervi. Naši gubici: 2 mrtva, 5 ranjenih: neprijateljski gubici: 8 mrtvih, 12 ranjenih.

X *SNOB*

U 9.45 časova neprijateljska kolona od 600 ljudi[47] napala je jedinice brigade koja je držala položaje: III bat. Boštetje, II bat. Vrh, dok je I bat. odmah otpočeo manevar opkoljavanja prema Sv. Ožboltu. Glavni pritisak neprijatelja bio je na položaje II bat. Neprijateljska kolona koja je posela položaje kod Sv. Ožbolta bila je jurišem I bat. oterana. II bat. morao je promeniti položaj, naročito sa k. 833, jer se jedan vod nalazio severoistočno od sela Dednika a drugi vod zapadno od k. 833. Treća četa II bat. bila je u rezervi ispred sela Selo.[48] Zbog neprijateljskog pritiska vod se bez gubitaka povukao. Najjači pritisak bio je na III bat. na koji je neprijatelj bezuspešno jurišao. Neprijatelj je u tim borbama imao 30 mrtvih i 40 ranjenih. Vlastiti gubici: 9 mrtvih, 7 ranjenih, 14 nestalih, za koje postoji nada da će se vratiti.

b) Iz St. Vida (Šentvid pri Stični) 4. bataljon (bez 39. čete), iz Stične 1. bataljon (verovatno bez jedne čete) i iz Višnje Gore 3. bataljon (bez 22. čete) angažovani su u rejonu Mokrec — Krvava Peč — Kurešček. Ovi bataljoni su obrazovali grupu »Sumaher« (Schumacher), ali redakcija nije pronašla detaljne podatke o pravcima njihovog nastupanja. Prilikom nastupanja 3. i 4. bataljon slovenačkih domobranaca nisu došli u dodir s jedinicama NOVJ.

c) Iz Velikih Lašča angažovana je borbena grupa »Smic« (Schmitz) sastavljena od delova posadnih četa iz Kočevja (105 ljudi), Ribnice (130 ljudi) i Velikih Lašča (jačina nepoznata) te delove 3. bataljona 14. SS policijskog puka. Krenula je iz Velikih Lašča 21. septembra 1944. u zoru pravcem: Velika Slevica — Poznikovo — k. 748 — Naredi. U toku dana vodila je borbe u rejonu Sv. Primož (trig. 816) — Naredi — Sv. Ožbolt (trig. 796) a zanoćila u rejonu s. Dednika. Sledećeg dana produžila je nastupanje pravcem: Selo (Selo pri Robu) — Mačkovec (trig. 905) — Krvava Peč, odakle se vratila u polazno uporište.

d) Iza borbene grupe »Sumaher« nastupali su iz Pijave Gorice delovi 23. posadne čete i iz Iga delovi 24. posadne čete sa zadatkom da vrše hapšenja civilnog stanovništva. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f 281/11 i 283/III — pov. br. 532, 546 i 557.)

[46] Sada: Zilce.

[4*] Sada: Selo pri Robu.

22. IX 1944.

IX SNOB:

Neprijatelj koji je prenoćio kod Sv. Vida[49] u 7 sati je otpočeo napad na položaj Sv. Urh, k. 856, i Zavrh. III bat. otvorio je vatru iz zasede ali se pod snažnim pritiskom morao povući na k. 828 (Storovo). Baterija je izbacila 6 mina i prinudila neprijatelja da se povuče na severnu stranu [Sv.] Urha i **ućUtkala** ga. III bat. se posle 10 sati premestio na severnu stranu Velikih Bloka, a uveče, da bi prenoćio, premestio se na Velike Bloke. I bat. prenoćio je na Gornjem Slemenu.[50] IV bat. se nalazi na sektoru Brkina i nije vodio borbe.

23. IX 1944.

V *SNOUB:*

Patrole su se kretale prema Litiji i povremeno demonstrativno napadale Litiju.[51] 21. o.m. I bat. je iz zasede celoga dana dejstvovao vatrom na neprijatelja koji se kretao levom obalom Save. Pred veče je zasedi uspelo da žestokom vatrom zaustavi i povrati neprijateljsku kolonu koja je nastupala pored železničkog nasipa prema zamku Poganeku: Patrole su povremeno pucale na neprijatelja u Litiji a ovaj je odgovarao snažnom vatrom. Minobacačko odeljenje je bilo dodeljeno I bat. i dejstvovalo je po neprijateljskoj koloni. 22. o.m. jedan vod III bat. nalazio se kao izvidnica kod Litije. U 23 časa, približio se na 300 m i otvorio mitraljesku i minobacačku vatru. Neprijatelj je odgovarao snažnom vatrom iz mitraljeza i tenka. Vod se zatim vratio na stare položaje. Minobacačka baterija je čitav dan dejstvovala po bunkerima pored mosta kod Poganeka. Pogoci su bili dobri. Mitraljesko odeljenje dejstvovalo je na neprijateljsku kolonu koja se kretala drugom obalom Save. Vlastitih gubitaka nije bilo; neprijateljski gubici nisu poznati.

XII SNOB:

Patrola XII brigade sukobila se oko 12 časova sa neprijateljskom kolonom između Rakovnika[5]-' i Stranske Vasi.[53] Patroli je bio upućen u pomoć jedan vod, ali je u međuvremenu neprijateljska kolona već bila oterana.

[50] Na karti 1:100.000, izdanje GI JNA 1949. godine, piše: G. Sleme, ali zvaničan naziv naselja jeste: Sleme.

[51] Peta slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« vršila je ove prepade da bi sa Litije vezala neprijateljske snage dok se izvodi napad na most kod Poganeka (vidi dok. br. 65 i 85).

[52] Sada: Rakovnik pri Birčni Vasi.

[55] Redakcija nije mogla utvrditi koja je neprijateljska jedinica bila angažovana.

Dolenjski odred:

III bat. je u toku noći napao uporište Presku,[54] ali se zatim morao povući jer uporište nije mogao likvidirati.

24. IX 1944.

Dolenjski odred:

Patrola I bat. poslata u pravcu Primskova bila je na Poljanama[55] napadnuta od domobranaca i pobijena do poslednjeg [čoveka], Brojala je 5 ljudi sa jednim puškomitraljezom a imala je zadatak da kontroliše sektor prema Primskovom. Domobranska patrola od 50 ljudi zarobila ih je u kući koju su be-ga opkolili i patrolu pobili bombama.[56]

25. IX 1944.

XV *SNOB:"*

III bat. imao je zadatak [da] napadne neprijateljsko uporište Svibno, u kojem se nalazilo 130—150 ljudi.[58] Bataljon je krenuo 23[59] o.m. u 20 časova sa Leskovca[60] i krivicom vodiča, došao, s velikim zakašnjenjem na sektor kod Svibnja u jedan čas ujutro. Bat. je vršio napad sa dve čete: jedna četa trebalo je da napadne uporište sa jugoistočnog pravca, preseče žičane prepreke, prodre do škole i crkve i tamo uništi neprijatelja. Druga četa imala je isti zadatak na severozapadnom pravcu. Teško oruđe bilo je postavljeno na uzvišicama južno od uporišta tako da je [vatrom] tuklo toranj crkve i neprijatenske bunkere kod

[54] Odnosi se na Veliku Presku, u kojoj se nalazila granična straža. Redakcija nije mogla ustanoviti njenu jačinu.

[55] Sada: Poljane pri Pnmskovem.

[58] Iz izveštaja Organizacijskeg štaba slovenskega domobranstva vidi se da su 23. septembra 1944. bili angažovani 1. bataljon iz Stične i 4. bataljon iz St. Vida (Šentvid pri Stični) pravcem Temenica — Mišji Dol — Poljane (Poljane pri Primskovem), verovatno s ciljem da spreče prebacivanje jedinica 15. NO divizije iz rejona Litije u pravcu Čateža. Još na putu bataljoni su dobili podatke da se divizija već povukla u pravcu Čateža (podatak nije bio tačan, vidi objašnjenje 81), pa je 4. bataljon zaposeo položaje ispod sela Poljana, dok je 1. bataljon ušao u selo, naišao na patrolu od 5 ljudi i uništio je. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[57] Toga dana brigada je imala sledeči raspored: Stab brigade u s. Osredek (Osredek pri Krmelju), 1. bataljon na položajima k. 760 — Kladje (Kladje pri Krmelju), 2. bataljon na položajima jugozapadno od crkve u s. Osredek, a 3. bataljon na položajima severozapadno od crkve u s. Osredek (vidi izveštaj Štaba 15. NO divizije od 26. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

[58] Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile u ovom uporištu.

[59] Pogrešno; treba: 24.

[80] Sada: Leskovec v Podborštu.

zamka iznad sela. Obe čete su se približile uporištu, presekle žicu i upale bez ijednog pucnja u uporište. Tek kod prvih kuća neprijatelj je otvorio snažnu vatru iz kuća i na taj način iznenadio naše borce. Očigledno je neprijatelj bio pripremljen na napad. Zbog nepovoljnog terena, to jest okomitih padina severno iznad sela, nije bilo moguće zatvoriti obruč oko uporišta. Za to vreme neprijatelj je krenuo s jednim delom svojih snaga iz uporišta u pravcu zamka, odakle je ovladao čitavim selom 1 hteo da [nas] podvrgne unakrsnoj vatri. Tim manevrom naneo bi nam velike gubitke i prinudio nas na povlačenje. Istovremeno je i svu dolinu osvetljavao raketama. Za to vreme počelo je svitati; bat. se povukao na Osredek. Vlastiti gubici: 2 ranjena, izgubljen jedan puškomitraljez »šarac«. Za vreme ove akcije intendanti su izvršili rekviziciju na imanju DAG[61] u Počakovom i kod Svibna.

II bat. je iste noći napao uporište St. Janž.[61'] Sa Leskovca je krenuo u 20 časova, napad je otpočeo u 22 časa. Bat. je napadao sa 3 pravca i brzim i energičnim napadom uporište bi se moralo likvidirati. Akcija je trajala do 3 časa ujutro. Odeljenje koje je napadalo sa zapadne strane preseklo je žicu i prodrlo u uporišta. Ostalom delu bat. ovo nije uspelo već se približio žičanoj prepreci na nekoliko metara. Neprijatelj je iz utvrđenih bunkera otvorio snažnu vatru tek kada su borci već prešli preko žice.[63] Istovremeno je čitav teren snažno osvetljavao raketama i zbog toga je na licu mesta 6 drugova ranjeno, što je uticalo na ostale da se nešto povuku. Bat. je žestokom vatrom dejstvovao na neprijateljske bunkere. Borba je trajala sve dok neprijatelj nije dobio pomoć iz uporišta Tržišča,[64] zbog čega se bat. povukao i onemogućio neprijatelju da upadne našima u leđa. Bat. je zatim krenuo na Osredek i zauzeo stare položaje.

25. IX 1944.

IX SNOB i X SNOB:

Po zapovesti štaba Korpusa[65] je divizija (XVIII) sa IX i X brigadom izvršila pokret u cilju izvršenja akcije na Stampetov most. Stab divizije krenuo je 25. IX. u 6 časova u pravcu Sv. Vid, dok su brigade krenule juče naveče i to: IX brigada u cilju posedanja položaja Padež i Kožljek, X brigada bila je skon-

[81] **Deutsche Ansiedlung Gesselschaft — nemačko društvo za naseljavanje.**

[62] **Sada: Šentjanž.**

[M] **Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile u ovom uporištu.**

[64] **U uporištu Tržišče nalazila se 35. posadna četa slovenačkih domobranaca (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 282 i 299. III).**

[65] **Vidi dok. br. 61.**

centrisana kod Sv. Vida u cilju [izvršenja] nastupnog marša. Pokret je otpočeo u 18 časova. Zbog nepovoljnih atmosferskih prilika, kiša sa snegom, i neprijateljevog patroliranja kod Pikovnika akcija se morala odložiti za idući dan (akcija bi se morala izvršiti 26. IX u 5.30 časova, a izvedena je istog dana u 17 časova).

26. IX 1944.

U 16 časova jedinice su posele odredene borbene položaje za napad odnosno obezbeđenja. Akcija je otpočela u 17 časova, pošto je III bat. IX brigade 15 min. ranije porušio prugu između Verda i Stampetovog mosta. I i II bat. IX SNOB su u [cilju] obezbeđenja akcije držali položaje kod Padeža i Stražišče — Kožljek i tamo vodili uspešne borbe s manjim neprijateljevim izviđačkim patrolama jačine 20 do 50 be-ga koje su nastupale iz pravaca Zavrh, Padež i Begunje — Kožljek — Stražišče. Istovremeno sa uspelom akcijom na desnom krilu I bat. X brigade porušio je [železničku] prugu između Logateca i Stampetovog mosta. Na taj način bio je sprečen dolazak oklopnih vozova iz oba pravca. III bat. je posle rušenja pruge demonstrativno napao Verd. Samu akciju na Stampetov most izvršili su II i III bat. X [brigade] i Specijalni bataljon XVIII divizije. Neprijatelj je imao na vojničkom drumu kod jugoslovenskog bunkera (oko 500 m ispred mosta) zasedu jačine oko 40 ljudi koju su naše nastupajuče jedinice jurišem iznenadile, naterale u bekstvo i zaplenile nešto vojne opreme. Zatim su Specijalni bataljon i III bat. u silovitom naletu, pod snažnom neprijateljskom vatrom, jurišali na sam most i pri tome proterali neprijatelja iz bunkera pored mosta. Pri tome je 50 mm protivtenkovski top punim pogocima uspešno podržavao juriš. Pri tome neprijatelj nije uspeo da odveze ispod mosta 45 mm protivtenkovski top koji su naše jedinice zaplenile. Neprijatelj se održao na uzvišicama severno i severoistočno od mosta na udaljenju oko 300 do 400 m i u bunkeru na pruzi u pravcu Verda na udaljenju oko 200 m [od mosta]. Odavde je za čitavo vreme akcije dejstvovao snažnom vatrom iz automatskog naoružanja, brzometnih topova i teških minobacača. Iz Logateca [neprijatelj] je dejstvovao po našim položajima [vatrom] topova većeg kalibra. Akcijom su neposredno rukovodili svi prisutni članovi Štaba divizije na čelu sa komandantom i u prisustvu članova Štaba korpusa. Položaji levo od mosta i kod mosta bili su čvrsto u našim rukama; ipak je pristup minerima sa eksplozivom preko kratke čistine, koja je bila pod stalnom snažnom neprijateljevom vatrom sa desnog krila, bio otežan. Ubijeno je nekoliko mula sa mulovocima ali zahvaljujući neustrašivosti naših boraca uspelo je da eksploziv stigne na određeno mesto. Nije

rušen srednji potporni stub, kao što je bilo predviđeno, jer je bio pod neprijateljevom [vatrenom] kontrolom, već drugi stub iz pravca Logateca. Otpočela je jednočasovna žestoka borba **u** kojoj je neprijatelj hteo da otera naše borce sa mosta i nastupao je u streljačkom stroju prema našem levom krilu, ali su ga naši borci energičnim protivnapadom odbili. Oko 18,30 na dati znak odstupio je centar pod zaštitom vatre sa oba krila, nakon čega je odjeknula eksplozija i stub se srušio. Po završenoj akciji jedinice su se sakupile na određenom zbornom mestu kod cisterne. Sudeći po borbi neprijatelj je imao velike gubitke čiji se broj nije mogao ustanoviti. Naši gubici: 5 mrtvih, 40 ranjenih, među kojima 4 teže. Jedinice koje su vršile napad sa zbornog mesta krenule su oko 10 časova prema Stražišču. Zbog teškog pokreta sa ranjenicima, mraka, kiše i lošeg puta, kolona je zanoćila u šumi, gde su artiljerci zakonspirisali oba topa.

27. IX 1944.

Dopunski izveštaj V SNOUB za dan 23. IX. 1944.[66]
Brigada je imala zadatak da napadne uporište Prežganje.[67] I bat. dao je osiguranje na pravcu Litija — Šmarje.[68] II bat. napao je uporište. U 21 čas poseo je položaje oko uporišta, i to sa zapadne strane 2. četa ojačana mitraljezom i PIAT-om,[69] a 1. četa sa istočne strane ojačana kao druga [četa]. Posle više neuspelih juriša u 2 časa noću otpočela je sa dejstvom iz blizine topovska baterija na uporište, ali zbog guste magle i sistema utvrđenja prilično bezuspešno. Naše jedinice imale su prilične gubitke od [dejstva] neprijateljevih minobacača. Posle 5 časova ujutro bat. se povukao na stare položaje. III bat. krenuo je sa položaja M. Stanga u zasedu iznad ceste Šmartno — Litija [u cilju] osiguranja prelaza II bat., a zatim iza sela M. Trebeljeva. Protivoklopno naoružanje bilo je dodeljeno II bat. Jedna četa I bat. vršila je osiguranje sa levog boka, a druga je kao rezerva kontrolisala cestu prema Besnici i Litiji i štitila komoru. Ujutro se bat. povukao u sastav brigade. Jedno odeljenje baterije minobacača učestvovalo je u akciji, ostali [deo] bio je u rezervi. Vlastiti gubici: 3 mrtva i 4 ranjena. Neprijateljski gubici nisu

" Toga dana brigada je imala sledeći raspored: 1. bataljon u s. Stangarske Poljane, 2. bataljon u rejonu s. Mala Stanga, a 3. bataljon u rejonu Sirmanski Hrib (vidi izveštaj Štaba 15. NO divizije od 25. septembra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

[67] Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile u ovom uporištu.

[48] Omaška. Trebalo bi: Šmartno pri Litiji.

" protivtenkovski ručni bacač engleskog porekla

poznati.[70] Na cesti Stangarske Poljane istoga dana sukobila se patrola s neprijateljem, otvorila na njega vatru a zatim se povukla. 27. IX brigada je dobila zadatak da likvidira uporište Polšnik.[71] I bat. poseo je položaje Oštrež — Ravne — Selo[72] i time osiguravao jedinice koje su vršile napad iz pravca Radeča. Vod koji se nalazio u zasedi na k. 790 primetio je neprijatelja koji je nastupao prema zasedi IV brigade koja se nalazila na sektoru Padež — Jelenje — Osredek i odmah napao neprijatelja mitraljeskom vatrom. Posle dvočasovne borbe neprijatelj je u bekstvu napustio položaje i povukao se prema Radečama.™ II bat. bio je na sektoru Jablanica[74] — Gradišče[75] i nije došao u kontakt s neprijateljem. III bat. napao je samo uporište i u 6.15 časova poseo položaje. Prva četa približila se žičanoj prepreci na 30 m i otvorila na neprijatelja žestoku vatru baš kada se ovaj spremao za polazak. Levo krilo približilo se žici, ali je ova bila minirana tako da se četa zbog toga pomakla levo do kuća, odakle je čitav dan energično napadala. Istovremeno je druga četa došla do žice i jurišem napala bunker. Zbog minirane žice odmah je ranjeno 6 drugova pa se četa morala povući 50 m nazad i držati položaje na ivici šume. [Vatra] protivoklopnog oružja bila je skoncentrisana na kuću u kojoj se nalazio neprijatelj. Ovde je bio oteran sa dva sprata u prizemlje. Takođe su bili razbijeni bunkeri u zgradi. Druga četa nije mogla tako energično napadati jer je trpela vatru teškog i lakog minobacača. U 23 časa bat. se povukao na stare položaje. Zbog neprijateljskog nastupanja iz susednih uporišta bat. se pre vremena morao povući na stare položaje prema Javorskim Lazama.[76]

[70] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je ranjeno 6 nemačkih vojnika (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[71] Posle napada na uporište Prežganje brigada se 24. septembra 1944. prebacila u rejon s. Jablaniške Laze — Dolgo brdo (trig. 801). Tu se nalazila do napada na uporišta Polšnik (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11, u kome se nalazila žandarmerijska stanica jačine 20 ljudi. Redakcija nije mogla utvrditi koje su ostale neprijateljske snage bile u ovom uporištu. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond (dalje: nem. fond), f. 102/11).

[72] Zaselak, 2 km istočno od Polšnika.

73j 8« iz priloga Ratnog dnevnika puka »Trek« (Treeck) vidi se da je u cilju pružanja pomoći napadnutim uporištima Polšnik i Preska (Velika Preska) bio angažovan 2. bataljon 13. SS policijskog puka koji se tada nalazio na prostoriji Celje — Planina (Planina pri Sevnici) — Rogatec. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nem. fond, f. 205/V.)

[74] Sada: Zgornja Jablanica.

[75] Sada: Gradišče pri Litiji.

[76] Omaška. Trebalo bi: Jablaničkim Lazama.

25.1944
IX.

IX.SNOB in X.SNOB :

Po zapovedi štaba korpusa je divizija (XVIII.) z IX. in X. brigado izvršila premik v svrho izvršenja akcije na Štampetov most. Štab divizije je kreni1 25 IX. ob 6 uri v smeri Sv.Vid, dočim so brigade kranile prejšnji večer in sicer : IX. briga v cilju posedanja položaja Padež in Kožljek, X.brigada je bila koncentrirana pri Sv.Vidu v svrho nastopnega marša. Premik se je začel ob 18 uri. Radi nepovoljnih atmosferskih prilik, dež s snegom in sovražnega patroliranja pri Pikovniku se je morala akcija odložiti na naslednji dan (akcija bi se morala izvršiti 26. IX. ob 5,30 uri, izvedla se je pa istega dne ob 17 uri)

26.1944.
IX.

Ob 16 uri so enote posedle odrejene borbene položaje za napad odnosno zavarovanja. Akcija se je začela ob 17 uri, potem ko je III. bat. IX. brigade 15 min poprej porušil progo med Verdom in Štampetovim mostom. I. in III.bat IX. SNOB sta za zavarovanje akcije držala položaje pri Padežu in Stražišču-Kožljek in tam vodila uspešne borbe z manjšimi sovražnimi izvidniškimi patrolami jačine 20 do 50 be-ga, ki so prodirale iz smeri Zavrh Padež in Begunje - Kožljek - Stražišče. Istočasno z uspelo akcijo na desnem krilu je I. bat. X.brigade zrušil progo med Logatcem in Štampetovim mostom, na ta način je bil preprečen dohod oklopnih vlakov iz obeh smeri. III. bat. je po razrušitvi proge demonstrativno napadel Verd. Sama akcija na Štampetov most so izvršili II in IIII. bat X. in specialni bataljon XVIII. divizije. Sovražnik je imel na vojaški cesti pri jugoslovanskem bunkerju (okoli 500 m pred mostom) zasedo jačine cca 40 mož, katero so naše nastopajoče edinice z jurišem presenetile, pognale v beg in zaplenile nekaj vojaške opreme. Nato sta specijalna grupa in III. bat v silnem naletu pod hudim sovražnim ognjem jurišala na sam most ter pri tem pognala sovražnika iz bunkerjev ob mostu, Pri tem je 50 mm protitankovec s polnimi pogodki uspešno podpiral juriš. Pri tem sovražnik ni utegnil odpeljati izpod mosta 45 m protitankovski top, katerega so naše enote zaplenile. Sovražnik se je pa obdržal po vzpetinah severno in severovzhodno od mostu v razdalji cca 300 do 4000 m ter v bunkerju na progi v smeri Verd v razdalji cca 200 m. Od tod je dajal ves čas akcije hud ogenj iz avtomatskega orožja in brzostrelnih topov in težkih minometov . Iz Logatca je obstreljeval naše položaje s topovi večjega kalibra. Akcija je bila pod neposrednim vodstvom vseh navzočih članov štaba divizije s komandantom na čelu, v prisotnosti članov štaba korpusa. Položaji levo od mostu in pri mostu so bili trdno v naših rokah, vendar je dohod minercev z eksplozivom preko kratke čistine, ki je bila pod stalnim močnim sovražnikovim ognjem z desnega krila zelo otežkočen. Padlo je nekaj mul z mulovodci toda neustrašenosti naših borcev je uspelo, da je prišel eksploziv na določeno mesto. Rušil se ni srednji upornik, kot je bilo predvideno, ker je bil pod sovražnikovo kontrolo, pač pa drugi steber iz smeri Logatec. Vnela se je enourna srdita borba pri kateri je sovražnik hotel prognati naše borce z mostu ter je nastopil v strelskem stroju proti našemu levemu krilu, toda naši borci so z energičnim protinapadom istega odbili. Nekako ob 18,30 je na dani znak odstopala sredina pod zaščito ognja iz obeh kril , nakar je sledila eksplozija. Steber se je porušil. Po dovršeni akciji so se edinice zbrale na določenem zbornem mestu pri cisterni. Po borbi sodeč je imel nasprotnik velike izgube , ki se pa številčno niso dale ugotoviti. Naše izgube : 5 mrtvih, 40 ranjenih, med njimi 4 težje ranjeni. Napadajoče enote so iz zbornega mesta krenile okrog 10 ure proti Stražišču.

Fotokopija desete stranice dokumenta br. 118

IX i X brigada:

Po prethodnom pregledu terena jedinice su krenule u 9 časova dalje, u Stražišču su se spojile sa jedinicama IX brigade koja je preuzela ranjenike, dok je X brigada imala ulogu zaštitnice. Ova promena izvršena je kada je stigao izveštaj o kretanju [neprijateljevih] kolona iz Rakeka i Lužarja.[77] U 17 časova jedinice su došle na Sv. Vid, dok su ranjenici pod zaštitom IX brigade ostali u Otavama.

Na Sv. Vidu su jedinice, sem onih koje su bile na položajima, večerale. Prilikom deljenja večere neprijatelj je napao jedinice koje su bile na položajima oko Sv. Vida. Za vreme našeg kretanja po danu prema St. Vidu neprijatelj je u većim kolonama išao iz Rakeka, Vel. Lašča i sa Iga i Pijave Gorice u ukupnoj jačini oko 1.500 ljudi, koji su [zatim] držali zasede [na] Gorenje Sleme, Hribarjevo, Sv. Trojica [sada: Sivče], Mramorovo, Storovo, Gradiško, Ravnik, Zakraj na rastojanju od oko 50 — 100 m u ukopanim bunkerima sa ciljem da spreče naš povratak, dok je deo neprijateljevih snaga, koristeći mrak, maglu i uglavnom veliku premorenost naših boraca, jurišao u pravcu Osredeka na sam Sv. Vid, gde su planule i duže vremena trajale ulične borbe. Zbog nadmoćnosti neprijatelja naše jedinice su se posle borbe od preko dva časa povukle; jedan deo prema Borovnici koji je hteo izmanevrisati neprijatelja preko Mokreca, a jedan deo X brigade se preko noći probio preko Slemena u Novu Vas. IX brigada je kretala u pravcu Beč — Pikovnik. Sledećeg dana, kada je neprijatelj napustio Sv. Vid, krenula je sa ranjenicima opet prema Sv. Vidu gde se spojila sa delom X brigade. Za vreme pokreta brigada je bila stalno izložena napadima 2 aviona. Pod zaštitom dve stalne jake pobočnice i snažne prethodnice i zaštitnice krenula je zatim u pravcu Cajnarji — Sv. Trojica. Na putu je dva puta veštim manevrom izbegla borbu sa nadmoćnim neprijateljem. Kod Sv. Trojice bila je prinuđena da prihvati borbu, oterala neprijatelja i napravila brešu za prolaz glavnine s ranjenicima. Bez žrtava produžila je put preko Slemena, Liseca, Velikih Bloka, Bloške Police, gde je IX brigada predala ranjenike transportu za bolnicu i otišla sa X brigadom na položaje Glina, Studeno, Nova Vas, Veliki Vrh.

Belokranjski odred:

Manja neprijateljska kolona u 8 časova pojavila se na sektoru Vivodine, i to kod crkve Sv. Duha. Odeljenje I bat. jurišem je oteralo neprijatelja nazad preko Kupe. Tom prilikom neprijatelj je imao 4 ranjena.

[77] **O angažovanim neprijateljskim snagama vidi dok. br. 144.**

Dolenjski odred:

III bat. sadejstvovao je prilikom napada V brigade na Polšnik. Imao je zadatak da zauzme položaie na grebenu iznad mosta na Savi L položaje na Maljeku i istovremeno drži zasedu između Maljeka i Brega.[78] U 7.30 časova neprijatelj je krenuo u jačini 80 ljudi iz Litije prema Polovičanu.[79] Sobom je imao 2 motocikla s prikolicom, jedan flak[80] i 4 mule te 1 kamion. Ovu kolonu smo napali i vodili s njom 4-ipočasovnu borbu. Kamion je Dio oštećen, jedan motocikl uništen. Naši gubici: 1 ranjen.

28. IX 1944

IV SNOUB:[81]

Dopunski izvestaj za 27. IX 1944.

U 6 časova ujutru I bat. je blokirao uporište [Veliku] Presku[82] i otpočeo s napadom. Prethodno je 200 m udaljena haubica, na k. 813, otpočela s dejstvom na uporište. U 8 časova došla je na greben iznad Zglavnice i druga haubica 75 mm koja je dejstvovala na neprijateljeve bunkere u Preski. Posle završene brze paljbe I bat. je jurišao, i to [:] jedna četa iz pravca Borovka[83] prema žičanoj mreži i pored ceste koja vodi iz Velike Gobe prema Preski. Jedna četa jurišala je iz pravca k. 813 prema Preski. Treća četa štitila je juriš ostalih četa i davala osiguranje haubici 100 mm. Kada su jedinice došle u blizinu uporišta, neprijatelj je na njih otvorio vatru iz lakog i teškog oružja. I za vreme samog juriša neprijatelj je stalno dejstvovao na naše borce koji nisu mogli doći do samih bunkera iako su već bili stigli do žičane prepreke. Pošto nije bilo moguće likvidirati bunkere u samom uporištu, čete su se povukle nazad na stare položaje oko Preske. Obe haubice su ponovo otpočele da dejstvuju na neprijateljske bunkere, ali bez uspeha, jer je neprijatelj bio dobro ukopan i imao bunkere povezane dubokim i pokrivenim rovovima koji su već bili dobro obrasli travom. Istovremeno je I bat. stalno napadao neprijatelja teškim minama i ostalim oružjem koje je bat. imao na raspolaganju. U 16 časova artiljerija je prestala [sa dejstvom], jer je nestalo rau-

[78] Sada: Breg pri Litiji.
Omaška. Trebalo bi Ponoviču.
so Flieger Abweh Kanone = protivavioniski brzometni top.

[81] Posle napada na Poganek i železnički most brigada se povukla na Golišče, a zatim u rejon s. Klanec (Klanec pri Gabrovki) — Moravče (Moravče pri Gabrovki), odakle je 3. bataljon 23. septembra 1944. transportovao ranjenike preko demarkacione linije i vratio se u sastav brigade 26. septembra 1944. Brigada se sve do napada na Presku (Velika Preska) nalazila u tom rejonu. (Arhiv IZDG u Ljubljani, *i.* 26/11).

"s Redakcija nije mogla utvrditi koje su se neprijateljske snage nalazile u ovom uporištu.

[83] Sada: Borovak pri Polšniku.

ničije. Padom mraka I bat. je ponovo jurišao, ali bezuspešno, zbog snažne neprijateljske vatre. Po završenom dejstvu haubice su krenule na cestu koja vodi prema Moravčama,[84] kuda su krenule u pratnji II bat. U 22 časa i I bat. se premestio na položaje Vodice.[85] III bat. bio je na položajima oko Jelenja na k. 752, 770, 778, gde je osiguravao pravac kako neprijatelj ne bi došao u pomoć napadnutom uporištu Preska. U 12 časova neprijatelj je izvršio ispad iz pravca Zavrha prema položajima III bat.[86] Najpre je naišao motocikl sa prikolicom koji je mitraljeskom [vatrom] odmah bio srušen. Vozač je ostao ležeći, a pratioci su pobegli. Zatim je naišao jedan kamion koji je iskrcao ljudstvo i vratio se prema Zavrhu. Ljudstvo je krenulo prema položajima III bat. koji je odmah otvorio žestoku vatru i neprijatelja naterao nazad ispod grebena. Još dva puta neprijatelj je pokušao da izvrši napad ali je bio odbijen. Oko 15 časova neprijatelj je ponovio ispad jačim snagama i sa jednim tenkom prema istim položajima. Posle 2-časovne borbe III bat. morao se povući na Preženjske Njive, k. 710, odakle je napao neprijatelja koji je u međuvremenu poseo položaje III bat. Odatle je neprijatelj pred veče dalje nastupao s glavninom po cesti prema Preski, gde je stigao u 21 čas. Jačina nije poznata. Vlastiti gubici: 4 mrtva, 12 ranjenih; neprijateljski gubici nisu poznati.[87]

Dana 28. 9. jedan bat. napao je neprijatelja koji je izvršio napad na V brigadu.[88] U 8 časova -ujutro četa III bat. udarila je [neprijatelju] u bok, a [prvi] bat. u leđa. Teškim minobacačem [prvi] bat. je imao dobre pogotke tako da se neprijatelj u paničnom bekstvu morao povlačiti u polazne rejone. Jedna četa istog bat. gonila je neprijatelja u pravcu Primskova, a druga je izvršila napad na neprijateljsku zaštitnicu. Oko 11 časova

[84] Sada: Moravče pri Gabrovki.

[85] Sada: Vodice pri Gabrovki.

[87] Posle napada 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i borbi oko Velike Preske brigada je posela sledeče položaje: Stab brigade sa 3. bataljonom u rejonu s. Klanec (Klanec pri Gabrovki), 1. bataljon u rejonu s. Moravče (Moravče pri Gabrovki), dok je 2. bataljon obezbeđivao transport ranjenika u bolnice. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

[88] i ·0 Noću 27. 28. septembra 1944. krenula je iz St. Vida (Šentvid pri Stični) grupa slovenačkih domobranaca sastava: 4. bataljon (bez 31. i 39. čete), 28. četa 1. bataljona i 21. četa 3. bataljona pravcem: Selo pri Radohovi Vasi) — Temenica — Stara Gora (Stara Gora pri Velikem Gabru) — Vinji Vrh — Nova Gora, a zatim duž demarkacione linije u pravcu Moravča (Moravče pri Gabrovki) i napala kolonu 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«. Razvila se žestoka borba duž demarkacione linije. Oko 8 časova 28. septembra na sektoru Moravča pojavila se i nemačka motorizovana kolona (2. bataljon 13. SS policijskog puka). Tada se brigada povukla iz borbe. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i 283/III — pov. br. 546.)

bat. se vratio na stare položaje. Ovom prilikom neprijatelj je imao 10 mrtvih i 14 ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo.

V SNOUB:

Kada se brigada kretala u pravcu Javorskog Križa,[89] neprijatelj je poseo visinske tačke na granici i tako zatvorio put preko granice.[90] Zbog nepogodnog terena, brigada se posle dvočasovne borbe morala povući. Kada se brigada htela prebaciti preko granice razvila se oštra borba na Javorskom pilu, gde je neprijatelj imao posednute visinske tačke [i] odakle je otvorio žestoku vatru. I bat. se odmah razvio u strelce i desnom stranom ceste jurišao na neprijateljske položaje i prodro do same žice. Neprijatelj je snažno odgovarao iz svih vrsta oružja, posebno [vatrom] teškog minobacača. U ovom jurišu palo je 6 drugova. Bat. je s jednim vodom poseo položaje ispod granice, a sa ostalim snagama prema desnoj strani, odakle je imao nameru da upadne neprijatelju u bok, što se zbog žičane prepreke i snažne neprijateljske vatre nije moglo izvesti. Borci i starešine pucali su na neprijatelja iz stojećeg stava i zasipali ga bombama. Vod koji je ostao u zasedi na ranije pomenutoj tački sa ostalim snagama prebacio se preko granice. Odatle se bat. premestio u Gorenju Vas.[91] II bat. je odmah po neprijateljevom napadu krenuo na levu stranu ceste u pravcu Preske i poseo položaje oko sela Javorja.[92] S jednom četom je poseo položaje prema neprijatelju a s drugom se osiguravao iz pravca Preske. Za vreme borbe neprijatelj je dejstvovao vatrom iz teškog minobacača i brzometnog topa iz Preske. Položaj se držao tako dugo da se je I i III bat. prebacio preko granice, nakon čega je poseo položaje na Vodicama,[93]- odakle se zatim bat. povukao u selo Tlaku. Jedna četa III bat. ostala je i dalje u zasedi. Kada je došla do svojih položaja primetila je neprijateljsku kolonu koja se kretala pored granice i već bila na 50 m ispred naših položaja. Posle snažne vatre neprijatelj je zaobišao ove položaje. Naša zaseda morala se povući zbog žičane prepreke, unakrsne vatre i neprijateljskog pritiska. 1. četa posela je položaje u dva stara bunkera na levoj strani ceste i otvorila na neprijatelja žestoku vatru. Zbog suviše jake vatre i visinskih tačaka, četa se povukla preko granice prema Vodicama. 2. četa nije mogla da posedne položaje jer je bila u dolini, ali je izbila na greben iznad ceste ka crkvi sa jednom teškom »bredom«. Ceta teškog oruđa i komora povukli su se levo prema Dolenjim

[88] **Odnosi se na Javorski pil, raskrsnicu puteva 1 km južno od Javorja, na karti 1:25.000 označeno kao: k. 581.**

[81] **Sada: Gorenja Vas pri Čatežu.**

[82] **Sada: Javorje pri Gabrovki.**

[83] **Sada: Vodice pri Gabrovki.**

Vodicama,[94] a zatim dalje na Gor. Ravne, gde se nalazio bat. Baterija minobacača se sa drugim bataljonom prebacila preko granice. U tim borbama brigada je imala 21 mrtvog, 29 ranjenih, 24 nestala. Neprijateljevi gubici nisu poznati, samo je ustanovljeno da je na 6 kola vozio mrtve i ranjene (20 mrtvih, 12 ranjenih).

XV SNOB:

Kolona jačine 100 be-ga iz Bele Cerkve i Kronova kretala se prema položajima III bat. na Drečjem Vrhu. Posle 13-časovne borbe neprijatelj se u panici povukao u uporište.[95] Vlastitih gubitaka nije bilo; neprijateljski gubici, koji su osetni, nisu poznati.

Specijalni bataljon:

U noći 28/29. IX 1944. napao je neprijateljsku blindu iznad Lužarja, kojom prilikom su sigurno 2 poginula a 1 je ranjen. Ostale žrtve neprijatelj je odvezao.

Artiljerija:

Baterija 100 mm iz I diviziona i baterija 75 mm iz II diviziona sa brdskom haubicom napale su neprijateljsko uporište [Veliku] Presku. U 6 časova ujutro do 12 časova haubice su dejstvovale na neprijatelja, kada su se zbog pomanjkanja municije povukle. Pogoci su bili vrlo dobri ali nedovoljno efikasni, jer je neprijatelj u uporištu snažno utvrđen betonskim podzemnim bunkerima. Položaji haubica bili su suviše blizu te je zbog toga dosta zrna rikošetiralo. Haubica 100 mm izbacila je 98 granata a haubica 75 mm 84 granate. U tim akcijama bila su ranjena 4 druga.

Notranjski odred:

Ceta koja se nalazila na položajima na Gradišču, k. 858, napala je domobransku patrolu od 20 ljudi koja je pratila dvoja kola natovarena nameštajem iz Begunja prema Cerknici. Tom prilikom neprijatelj je imao 2 mrtva i 6 ranjenih. Naših gubitaka nije bilo.

[94] **Odnosi se na zapadni deo s. Vodice (Vodice pri Gabrovki).**

[95] **Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da su toga dana delovi 37. posadne čete iz Lešnice, 51. posadne čete iz Bele Cerkve i 56. posadne čete (ta četa je bila po vodovima podeljena na uporišta Cučju Mlaku, Dobravu pri Skocjanu i Stranje pri Skocjanu — naselje na karti: 1:100.000 nije ucrtano) preduzeli akciju u tri kolone pravcima: Zabukovje (Gorenje i Dolenje), Trebelno i Cretež. Zbog nadmoćnosti jedinica NOVJ kolone su bile prinuđene na povlačenje. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 564.)**

29. IX 1944.

XV *SNOB:*[96]

Patrola XV brigade imala je sukob s neprijateljskom patrolom kod sela Brezovice.[97] Naših gubitaka nije bilo, neprijateljski nisu poznati.

IX i X SNOB:

Pošto su brigade prešle na položaje iznad Nove Vasi do Studena, kada je neprijatelj po prethodnoj zameni svojih istrošenih snaga, na svaki način hteo sprečiti povlačenje naših snaga sa ranijeg sektora, vođene su čitav dan borbe na pomenutim položajima. Posle borbe koja je trajala čitavog dana neprijatelj je bio predveče jurišem oteran do Sv. Miklavža iznad Ulake, nakon čega je odstupio prema Rakeku.[98]

IV

IZVESTAJ INZINJERIJSKIH BATALJONA I MINERSKO-SABOTAZNIH GRUPA

U divizijama su se, po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije, u tom periodu konačno počeli formirati minerski bataljoni po novoj formaciji. Dok je ovo u XV diviziji izvršeno bez većih teškoća, jer su imali već formiran takav bataljon a nije se takođe osetilo nedostajanje kadra, u XVIII diviziji do kraja septembra još se ništa nije konkretno preduzelo.

Prema naređenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije u novoformiranim bataljonima morali bi u ovom periodu otpočeti minerski i pionirsko-pontonirski tečajevi. Ovo nije izvedeno jer su instruktori odn. minerski oficiri još bili u oficirskoj školi a pionirsko-pontonirski oficiri još nisu bili dodeljeni. Da su mineri XVIII divizije u poslednja dva meseca bili preopterećeni videlo se prilikom poslednje akcije na Stampetov most, kada ih je bilo teško pripremiti da pod vatrom polože mine. Bilo je čak nekoliko dezertiranja što ie, kao što je rečeno, bilo razumljivo jer je čitav rad na sektoru divizije obavljalo 15 — 20 minera. Artiljerija ima inžinjerijsku četu od 30 drugova, od koiih ie samo 5 minera.

»» Noću 28/29. septembra 1944. 15. slovenačka NO brigada »Belokranjska« sa sektora Trebelno prebacila se u rejon s. Čateža sa sledečim rasporedom: Stab brigade sa 3. bataljonom u s. Catež, 1. bataljon u rejonu s. Zaplaz a 2. bataljon u rejonu s. Dolenja Vas (Dolenja Vas pri Čatežu). (Izveštaj Štaba 15. NO divizije od 30. septembra i 1. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11).

[97] Sada: Brezovica pri Mirni.

[98] O napadu na Stampetov most i borbama posle napada vidi relaciju Štaba 7. korpusa NOVJ od 23. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111.

U Belokranjskom odredu ponovo se formirala inžinjerijska četa [sastavljena od] samih minera.

Izvanredne uspehe imao je u toku septembra Dolenjski odred čiji su minerski vodovi pod komandom vodnika druga Fegec Marjana i druga Markelj Franca praktično za čitav mesec dana prekinuli saobraćaj na jednoj od najvažnijih [železničkih] pruga.

IV bat, IX SNOB ima minersko-sabotažnu grupu od 13 drugova.

Notranjski odred ima za minerske akcije minerski vod.

Akcije:

16. IX 1944.

Minerski bataljon XV divizije imao je zadatak da poruši obnovljenu [železničku] prugu Grosuplje — Kočevje. U noći 15/16. od 21 čas do 2.30 časova mineri su uništili most preko [potoka] Bičje, propust kod Slivnice i 2 km pruge od mosta preko Bičja do druge okuke kod Slivnice i 200 m kod stanice Predole. Ovaj deo žel. pruge neprijatelj obezbeđuje patrolama, zasedama i oklopnim vozom, a pored toga je u području vatre iz uporišta Grosuplje. Kada su se prve dve grupe približile mostu, neprijateljska patrola je na njih ispalila nekoliko metaka. Druge grupe su za to vreme postavljale mine na šine (4 grupe na sektorima po 500 m). Odmah posle prvih hitaca naišao je iz Grosuplja oklopni voz. Mineri su zapalili redom jednu za drugom od mosta prema Slivnici sve postavljene mine. Upotrebljeno je 200 kg Nobel 808. Neprijatelj ne opravlja ovu prugu.

XVIII divizija:

Minerski bataljon ove divizije položio je minsko polje, 7 mina, na cesti Pijava Gorica — Turjak. Utrošeno je 35 kg eksploziva.

Dolenjski odred:

Prva minerska grupa porušila je na pruzi Laze — Kresnice 16 šina u dužini od 96 m, druga i treća gruDa krenule su na prugu [između] Kresnica — Poganeka i tamo postavile 2 mine na rasterećenje i 1 minu na opterećenje. Utrošeno je 25 kg eksploziva.

Belokranjski odred:

Grupa minera je na 5 mesta porušila prugu između Karlovca i Draganića. Iste noći minirana je pruga Ozalj — Karlovac na 5 mesta, porušeno je ukupno 180 m pruge. Pre nego što se grupa vratila, postavila je na cesti Karlovac — Draganići minsko polje [od] 8 mina. Prema pričanju civila iz sela Vrh,[M] na ovo

[9] **Odnosi se na s. Vrh Draganićki.**

minsko polje je 28. IX u 18 časova naišao neprijateljski kamion sa 50 ustaša i domobrana. 25 [ljudi] je poginulo. Za ovu akciju utrošeno je 55 kg eksploziva.

Artiljerija:

Između Lipovca i Koblarja porušeno je 1.100 m [železničke] pruge i utrošeno 95 kg eksploziva.

Notranjski odred:

2 sabotažne grupe uništile su 520 m [železničke] pruge između Logatca i Laza, saobraćaj je bio prekinut za 16 časova. Utrošeno je 25 kg eksploziva.

18. IX 1944.

XVIII divizija:

Minerski bataljon je prilikom napada na uporište Crnu Vas porušio 3 mosta, i to prvi blizu k. 989,[100] drugi istočno od škole, treći blizu kote 289. Akcija je uspela, utrošeno je 200 kg eksploziva.

Dolenjski odred:

Minerski vod porušio je bunker na stanici Kresnice i za to utrošio 15 kg eksploziva. Istovremeno je jedna grupa minera na cesti Kresnice — Laze[101] prekinula sve telefonske i telegrafske instalacije. Na prugu su bile postavljene 4 mine i uništeno je 108 m pruge. Druga grupa uništila je na pruzi [između] Kresnice i Poganeka telefonske žice i prugu prema Litiji u dužini od 96 m. Treća grupa je na cesti Kresnice — Litija minirala most. Za sve 3 akcije bilo je utrošeno 30 kg eksploziva.

Notranjski odred:

Sabotažna grupa porušila je između Logatca i Planine 150 m pruge i za ovo utrošila 7 kg eksploziva. Saobraćaj je bio obustavljen 10 časova.

19. IX 1944.

XV divizija:

Minerski bataljon položio je na cesti Radohova Vas — Temenica — Sobrače 4 nagazne mine sopstvene izrade. Rezultat miniranja nije još poznat. Utrošeno je 20 kg eksploziva. U vezi sa demonstrativnim napadom na Grosuplje na cestu Grosuplje —• Peščenik položeno je 6 Hawkins mina. Rezultat još nije poznat.

[100] Omaška; treba: trig. 289.

[101] Sada: Laze pri Dolskem.

XV *divizija:*

Minerski bataljon minirao je veliki gvozdeni most preko Save između Kresnica i Litije. Miniranje je izvršeno pod vatrom, jedan deo u dužini od 50 — 60 m pao je u vodu, dok je uporedan deo drugog koloseka ostao viseći. Utrošeno je 460 kg eksploziva.

Istovremeno je miniran drumski most raspona oko 7 m na drumu Poganek — Litija; za ovo je utrošeno 100 kg eksploziva. Dok je miniran most kod Poganeka, porušena je pruga prema Kresnicama u dužini od 150 m. Utrošena su. 22 kg eksploziva.

Dolenjski odred:

Uništio je 2016 m pruge između Jevnice i Kresnice. Utrošeno je 70 kg eksploziva.

Notranjski odred:

Sabotažna grupa uništila je 100 m pruge između Logatca i Planine. Saobraćaj je bio prekinut 7 časova. Utrošeno je 5 kg eksploziva.

I *bat. N.V.P.:*[102]

Minerska grupa minirala je 2 mosta između Škofljice i Iga.

21. IX 1944.

XV *divizija:*

Minerski bataljon položio je 4 mine između Pluske i Grma i između Temenice i Sobrača. Utrošeno je 20 kg eksploziva.

XVIII divizija:

Sabotažna grupa IV bat. IX brigade položila je na pruzi Kozina — Rodik 2 nagazne mine Hawkins. Uništena 1 šina dužine 18 m, oštećena lokomotiva. Saobraćaj prekinut 24 časa.

23. IX 1944.

XV *divizija:*

Minerski bataljon porušio je drumski most sa desne strane mlina Beden.[103]

Na drumu Novo Mesto — Uršna Sela — Semič kod Birčne Vasi bilo je položeno minsko polje [sastavljeno odi 3 mine vlastite izrade i 2 Hawkins mine. Rezultat još nije poznat. Utrošeno je 15 kg eksploziva.

Kod Gornje Težke Vode, na cesti Novo Mesto — Podgrad položeno je minsko polje [sastavljeno od] 2 mine vlastite izrade

[102] **Notranjsko vojno područje**

[103] **Taj mlin se nalazi 2 km zapadno od Litije.**

i 2 Hawkins [mine]. Rezultat miniranja nije još poznat. Utrošeno je 10 kg eksploziva.

Dolenjski odred:

Minerski vod porušio je 3 bunkera, 4 skretnička jezgra i zapalio zgradu na stanici Kresnice. Utrošeno je 31 kg eksploziva.
Na pruzi Litija — Zagorje[104] porušen je kameni most u blizini [železničke] stanice Sava. Utrošena su 83 kg eksploziva. Vodnik II minerskog voda položio je na pruzi Sava — Mošenik 200 mina, uništio 2800 m pruge. Utrošeno je 100 kg eksploziva.

24. IX 1944.

XVIII divizija:

Minersko-sabotažna grupa IV bat. IX brigade na pruzi Ilirska Bistrica — Rijeka, kod Velike Bukovice, porušila je 75 m pruge. Utrošena su 24 kg eksploziva i 2 Hawkins mine. Saobraćaj je bio prekinut 48 časova.

25. IX 1944.

Belokranjski odred:

Na pruzi Mahično — Zorkovac porušeno je 96 m žel. pruge. Utrošena su 4 kg eksploziva. Na pruzi Draganići — Karlovac porušeno je 96 m pruge. Utrošena su 4 kg eksploziva.

Notranjski odred:

Minersko-sabotažna grupa porušila je kod stanice Logatec 250 m pruge, za to je utrošila 11 kg eksploziva. Saobraćaj je bio prekinut 10 časova.

26. IX 1944.

XV *divizija:*

Na cesti Litija — Zidani Most, na desnoj obali Save, minerski bataljon je položio minsko polje [od] 6 mina vlastite izrade. Utrošeno je 30 kg eksploziva, rezultat još nije poznat. Minsko polje predato je Dolenjskom odredu. 3 mine su položene između mosta u Maljeku i Spodnjeg Loga, a 3 [mine] između Spodnjeg Loga i mosta preko Save.

Na cesti Svibno — Radeče postavljeno je minsko polje [od] 4 mine. Utrošeno je 20 kg eksploziva, rezultat još nije poznat.

XVIII divizija:

Minerski bataljon porušio je Stampetov most. Pri tome je utrošeno ukupno 1750 kg eksploziva (za samo rušenje oko 750 kg). Za osiguranje akcije na Stampetov most porušena je pruga kod

[104] Sada: Zagorje ob Savi.

Cestara [u dužini] od 96 m, a blizu bunkera ispred žel. stanice Verd 72 m pruge. Za ovo je utrošeno 10 kg eksploziva. Na Staroj cesti[105] položene su 3 mine. Utrošeno je 15 kg [eksploziva].

Belokranjski odred:

Sabotažna grupa minirala je bunker na Spilerjevoj špici.[106] Prilikom ulaska u bunker neprijatelj je imao 1 mrtvog. Utrošeno je 5 kg eksploziva.

27. IX 1944.

Belokranjski odred:

Minerski vod porušio je na pruzi Kočevje — Ribnica, u blizini Kočevja, 120 m pruge. Utrošeno je 5 kg eksploziva.

29. IX 1944.

Belokranjski odred:

Na pruzi Karlovac — Ozalj, kod Zorkovca, porušeno je 60 m pruge.

Na pruzi Karlovac — Zagreb, kod Draganića, porušeno je takođe 60 m pruge. Utrošeno je 5 kg eksploziva.

Prilikom neprijateljskog ispada iz Novog Mesta neprijatelj je kod Birčne Vasi na dan 21. 9. uklonio minsko polje, kojom prilikom je imao 3 mrtva i 2 ranjena.

SVEGA:

Utrošeno eksploziva		3550 kg
porušene [železničke] pruge		9959 m
porušenih mostova		**11**
porušenih bunkera		**2**
uništenih kamiona		1
oštećenih lokomotiva		1
položenih mina vlastite proizvodnje		**22**
položenih Hawkins mina		14
neprijateljski gubici:	mrtvih	31
	ranjenih	5
naši gubici:	ranjenih	3
	nestalih	1

Mesečni zaključci:

U vezi sa poslednjim akcijama možemo napomenuti da se još uvek primećuje nesklad u sadejstvu minera sa operativ-

[105] Odnosi se na stari drum Logatec — Vrhnika, koji prolazi ispod Štampetovog mosta.

[106] Brdo, na karti 1:100.000 označeno kao Pirčev hrib (trig. 939), 16 km istočno od Novog Mesta.

nim jedinicama. Takode bismo podvukli da bi uspesi mogli biti mnogo veći ako bi se mineri mogli bolje pripremiti za akcije većeg obima. Isto tako primećuje se netačnost u skicama raznih objekata. Minerski bataljon XV divizije ima sada iza sebe mesec dana delovanja. Već je izvršio dve veće minerske akcije. Uspesi idu na račun stručnog osposobljavanja. Većina drugova je već bila na nekom tečaju (oficirska škola: 8 drugova, podoficirska škola: 11 drugova, diviziski tečaj: 14 drugova, diviziski pionirski tečaj: 17 drugova). Većina drugova (50) je, dakle, već pohađala neki tečaj minerske ili pionirske struke. Prilikom miniranja mosta kod Litije pokazalo se da stručno znanje nije toliko važno kao borbenost i u vezi s tim ponovo upozoravamo na činjenicu da za inžinjerijske bataljone ne dolaze u obzir samo drugovi sa stručnim predznanjem, već da pre svega moraju biti najbolji borci. Ovaj problem još do danas nije sređen, još uvek se najbolji borci zadržavaju u četama.

Nedostatak minerskih bataljona je još uvek u slabom naoružanju. Bataljon mora u slučaju potrebe nastupiti kao borbena jedinica, mora biti, dakle, i primerno naoružan.

U vrlo lošem stanju su i odeća i obuća. U vezi sa tim napominjemo sledeče: u akcijama u kojima i mineri nose lavlji deo, nikada ne dolazi do toga da i oni dobiju deo plena, što stvara, između ostalog, i neraspoloženje.

Naročite uspehe imao je u tom vremenu i Dolenjski odred, pošto je pruga Ljubljana — Zidani Most ceo mesec bila nesposobna za železnički saobraćaj.

V

SPISAK

NAORUŽANJA I MUNICIJE KOJA JE USKLADIŠTENA NA KOMANDAMA VOJNIH PODRUČJA

[107]

VI

NEPRIJATELJSKI I NASI GUBICI

U vremenu od 15. IX — 30. IX 1944. neprijatelj je imao sledeče gubitke:

Mrtvih	139
ranjenih	172
zarobljenih	77

[107] Redakcija je izostavila tekst ovog poglavlja jer ne sadrži bitne razlike u odnosu na ranije stanje izloženo u dok. br. 88.

Uništeno:

1 kamion
2 protivavionska topa
1 motocikl
1 lokomotiva
2 bunkera
2 utvrđene zgrade

Zaplenjeno:

1 motocikl
4 bicikla
3 topa
2 mitraljeza
5 puškomitraljeza
55 pušaka
4 sanduka municije
1 sanduk ručnih bombi
50 kompletnih odela
50 šinjela
2 kola opreme i životnih namirnica
1 radio-aparat
1 telefon

Naši gubici u vremenu od 15. IX — 30. IX 1944:

Mrtvih	83
ranjenih	177
zarobljenih	—
dezertera	15
nestalih	135

Izgubljeno:

1 mitraljez
10 puškomitraljeza
1 protivtenkovska puška
120 pušaka
1 pištolj
3 konja.

VII

ARTILJERIJSKE I MINOBACAČKE JEDINICE

U toku ovih petnaest dana artiljerijsko naoružanje bilo je upotrebljeno tri puta. Rezultat dejstva artiljerije bio je dobar ali nije postigao sve ono što se od nje očekivalo. Uzrok tome je što pešadijski komandanti nisu u vezi sa artiljerijskim komandantima a ne pitaju ni za savet artiljerce o upotrebi artiljerije.

Još uvek se teško artiljerijsko oruđe upotrebljava isto kao protivtenkovske puške i protivtenkovski topovi. Postavlja se na vrlo mala odstojanja, što prouzrokuje nepravilno dejstvo zrna. Za predviđene akcije ne kaže se kakvi će se ciljevi tući, već se samo izda zapovest da se oružje postavi tu i odredi količina municije. Pri napadu na jako utvrđeno uporište [Veliku] Presku nedostajalo je upaljača sa dugim usporenim dejstvom jer su jedino oni upotrebljivi za tučenje betonskih i podzemnih bunkera. Uoči svake akcije u kojoj je predviđena upotreba artiljerije potrebno je biti u tesnom kontaktu sa artiljerijskim [starešinama] i od njih tražiti savet o vrsti oružja, broju i načinu upotrebe oružja i municije.

Teški minobacači nisu bili upotrebljeni.

VIII

BROJNO STANJE

(ljudstva, naoružanja, municije i prevoznih sredstava) u prilogu.[108]

IX

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Neprijateljeva taktika se u ovom periodu nije bitno promenila. Neprijatelj još uvek primenjuje taktiku iznenađenja s tipičnim manevarskim ispadima, sa udarom u bok i u pozadinu naših položaja i time pokušava da ometa naše planove želeći da stvara nesigurnost. Pri tome se služi tehničkim sredstvima za održavanje veze i koordinaciju svih vrsta oružja (radio-stanice i optičke signalizacije kao i civilne obaveštajne službe njemu naklonjenog stanovništva). Ako u takvim trenucima naše snage nastupe energično, neprijatelj obično posle kraće borbe odstupi. Ako raspolaže tačnim podacima o smeštaju naših jedinica, pokušava da se prikriveno približi i da ih iznenadi, pri čemu mu često pomaže nedovoljna budnost naših odgovornih organa. Zbog ove neprijateljeve taktike naše jedinice primenjuju manevar da bi njime neutralizirale neprijateljevu aktivnost.

Naša taktika se uglavnom razvija u pravcu paralisanja neprijateljeve taktike koja je uspevala da postigne iznenađenje. Načelno se izbegava frontalna borba i sa manjim jedinicama vrši se manevar opkoljavanja. Takođe se posvećuje veća pa-

[108] Zbog obimnosti knjige redakcija ovaj prilog ne objavljuje, a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33.

žnja blagovremenom otkrivanju neprijateljskih ispada, služeći se pojedinim osmatračkim tačkama koje su, zbog još uvek nedovoljno organizovane mreže O.C.,[109] još nedovoljno aktivne. U toku dana postavljaju se jake zasede koje su neprijatelja odmah posle ispada iz uporišta napadale i istovremeno brzom kurirskom vezom obaveštavale štab svoje jedinice.

X

KRITIČKA OCENA NAŠIH OPERACIJA

Operacija VII korpusa u vremenu od 15. IX do 30. IX 1944. imale su karakter ofanzivnih i defanzivno-ofanzivnih akcija. Ofanzivne akcije vršne su na saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst; St. Peter — Ilirska Bistrica; Ljubljana — Grosuplje; Ribnica — Kočevje. Saobraćaj na svim ovim prugama bio je prekinut za V« vremena ovog izveštaja. Vršene su i manje akcije na pojedina uporišta, koje u većini slučajeva nisu uspele, i to zbog toga što naše manje udarne grupe nisu dovoljno elastične, energične i udarne. Vode su nedovoljno samoinicijativne te se u malo težim i kritičnim situacijama ne snalaze. Primećuje se takođe da ni sama obave^ štajna služba nije bila na svom mestu tako da izvršne jedinice nisu primile tačne podatke o neprijateljskim uporištima, o njihovoj utvrđenosti. Nadređeni štabovi nisu bili upoznati sa trenutnom situacijom svojih jedinica tako da nisu bili u stanju da utiču na dalji tok same akcije. Veza između pozadinskih i operativnih štabova nije bila tesna. I radio-predajne stanice u najvažnijim trenucima nisu funkcionisale, dok je između operativnih i pozadinskih štabova bilo suviše veliko odstojanje za uspostavljanje telefonske veze. Bilo bi potrebno poklanjati veću pažnju uspostavljanju veze tako da ona nesmetano radi i ista mora biti barem dupla. Važnost veze ne treba posebno podvlačiti, već je potrebno da se ubuduće kod procene situacije ista uzme kao najvažniji faktor. Poseban nedostatak uočava se kod signalizacije i patrolne službe. Potrebno je upozoriti komandu Oficirske škole Glavnog štaba NOV i POS da se za izvođenje praktične obuke predvidi više radnih časova jer praksa pokazuje vidan nedostatak praktičnog dela veze. Povezanost između jedinica u akcijama uopšte ne postoji, pri čemu nastaju breše i tako dolazi više puta do raznih iznenađenja a s tim u vezi do nemogućnosti izvršenja zadatka i konačno dovodi do neuspeha.

U raznim akcijama koje su brigade izvodile u tom vremenu primećuju se takođe neblagovremeni dolazak na određeno mesto; zatim se u dovoljnoj meri ne kontroliše neprijatelj

[1011] **Obaveštajnog centra**

kada vrši ispad iz uporišta, niti ga napadaju niti ga slede po završenoj akciji. Niži komandni kadar nije dorastao svojim zadacima a nedisciplinovanost ljudstva vrlo loše utiče na sam tok akcije. Bilo bi korisno da se uoči svake akcije pozovu na savetovanje sve starešine od strane operativnih oficira nadređenog štaba u vezi sa predstojećom akcijom radi davanja potrebnih uputstava i instrukcija o izvršenju same akcije. Pored toga bilo bi takođe korisno da se sa nižim starešinama održi nastava na kojoj bi im se davali zadaci za rešavanje, bilo na reljefu ili na zemljištu. Više starešine treba da imaju tešnji kontakt sa nižim [starešinama] i kod istih treba da razvijaju najveću inicijativu. Primećuje se takođe nedostatak [u] stražarskoj službi, a i tajnost kretanja na marševima, zbog čega ne izostaje ni iznenađenje. Bilo bi korisno da se pojedine jedinice povuku u pozadinu i da se sa čitavom jedinicom, celokupnim naoružanjem i komandnim kadrom izvode praktične vežbe kako bi se pri tome dosta gore pomenutih nedostataka otklonilo i postiglo jedinstvo akcije i misli.

XI

RAZNO

Plan Štaba za budući period je do krajnosti pojačati našu aktivnost na neprijateljske saobraćajne veze Zidani Most — Ljubljana — Trst i time onemogućiti neprijatelju prevoz teškog vojnog materijala ovom železničkom [prugom] kao i rušenjem ove pruge onemogućiti mu vezu sa garnizonima u zemlji i na frontu. Osiguravati oslobođenu teritoriju od neprijateljske pljačke, tući sve njegove kolone koje bi pokušavale da prodru na našu oslobođenu teritoriju.

XII

SAVEZNIČKE POŠILJKE I NAJNUŽNIJE POTREBE

Za naoružanje naših jedinica bio bi nam preko potreban saveznički materijal: naoružanje, pre svega automatsko i poluautomatsko, a također obuća i odeća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za v. d. načelnika
Štaba VII korpusa
pom. načelnika, major
Raco[110]

Načelnik Operativnog odseka
major:
Lazar Kolarac

M. P.

[110] **Radomir Božović Raco**

RELACIJA ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 18. OKTOBRA 1944. DOSTAVLJENA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA TRNOVSKOJ VISORAVNI[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Dana 18. oktobra 1944.
Br. op. 2230

Relacija borbi od
8 — 12. 10. 44.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Oper. odelj., operativni odsek, ref. za operacije

I) UVOD

Krajem proteklih meseca jedinice XXXI divizije su u dva navrata prodrle u Dolomite te svojim akcijama uznemiravale neprijatelja na tom sektoru.[2] Dana 7. o.m. sve jedinice našeg korpusa bile su angažovane u borbama kod Hotedršice. U akciji na Hotedršicu nije postignuto totalno uništenje^ [neprijatelja], ali je putem jedinica, koje su se nalazile na širem obezbeđenju, sprečena svaka neprijateljeva intervencija i naneseni mu gubici.[3] Druge jedinice i odredi na ostalim sektorima bili su samo mestimično aktivni. Neprijatelj je na svaki način hteo da za izvesno vreme smanji našu ofanzivnost pa je radi toga preduzeo ispad koji se pretvorio u ofanzivu na našu oslobođenju teritoriju. Pre početka ovog jačeg ispada iz Gorice, stigla je u Goricu 159. divizija sa italijanskog fronta na odseku Rimini, verovatno radi reorganizacije i da se zatim ponovo vrati na front. Dolaskom ove divizije na sektor Gorice bilo je u Gorici i neposrednoj okolini koncentrisano oko 10.000 neprijateljevih vojnika. Neprijatelj je želeo da ovo iskoristi: diviziju koja je stigla na reorganizovanje razmestio je u Gorici a stalnom posadom izvršio je ispad na našu oslobođenu teritoriju. Ove posade bile su iz Gorice, Vipavske doline i iz susednih uporišta kao i sa Krasa. Za ofanzivu neprijatelj je upotrebio: X SS Polizei Regiment,[4] 136. Regiment (sa 82. i 83. Pio-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. U istom Arhivu u f. 224/11, nalazi se kopija originala.
[1] O prodorima u Dolomite vidi dok. br. 29 i 73.
[1] O napadu na Hotedršicu vidi dok. br. 111.
[4] policijski puk

nir-ersatzbatalion[5]) 188. Res. Geb. Jäger ersatz divizije[6] i nešto kozaka iz 159. divizije, koja je stigla sa ital. fronta, kao i oko 200 be-ga iz sastava Slovenačkih narodnih varnostnih straža u Primorskoj.[7] Osim toga je u ofanzivi angažovano 15 tenkova (većim delom tipa PZKW 2 i 3), 2 autoblinde, nekoliko kamiona i motocikla i oko 150 konja i mula. Ukupno je u ofanzivi učestvovalo oko 3.500 ljudi.

Cilj neprijateljeve ofanzive bio je uglavnom sledeći:

a) da paljenjem vrši teror nad našim civilnim stanovništvom te da ga odvrati od nas,

b) da nas liši mogućnosti boravka po kućama na našoj oslobođenoj teritoriji,

c) da bar za izvesno vreme spreči našim jedinicama put u Vipavu,[8]

d) da smanji ofanzivnost naše vojske.

Za izvršenje ovih zadataka neprijatelj je upotrebio jedinice koje su već bile angažovane u ofanzivi jula i avgusta te su navikle na borbe s partizanima a i teren im je bio poznat. Ljudstvo 10. SS Polizei Regimenta imalo je u ovoj ofanzivi zadatak da pretresa kuće, ubija civilno stanovništvo, pali kuće i da vrši kontrolu nad nemačkom vojskom ostalih jedinica.

U) PLAN ŠTABA

Pošto je neprijatelj 8. o.m. otpočeo sa ispadom samo iz Gorice prema Trnovu i Grgaru, Stab je u ovom momentu postavio sebi kao glavni cilj:

a) Brzim manevrom sprečiti neprijatelju prodor na našu oslobođenju teritoriju. Pošto se nakon borbe prvog dana videlo da ovo nisu samo manje borbe već jači ispad iz Gorice, Stab je odlučio

b) da drskim napadima i brzim manevrima nanese neprijatelju što veće gubitke,

c) da u što većoj meri sačuva kompaktnost naših jedinica.

Osim toga Stab je poklonio veliku pažnju pravcu Sv. Lucija" i Idrija, kako naše jedinice ne bi dospele u nepovoljnu situa-

[5] Pionirski dopunski bataljon. Ovi bataljoni nisu bili u sastavu puka, već neposredno potčinjeni Štabu divizije.

[6] Rezervna brdska lovačka dopunska divizija. Ta divizija nije bila dopunska.

[7] Potpunije o dislokaciji neprijateljskih snaga vidi izveštaj Obaveštajnog odeljenja Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 52/1.

[8] Odnosi se na Vipavsku dolinu.

[9] Sada: Most na Soči.

ciju u slučaju proširenja neprijateljeve ofanzive i sa ovih pravaca.

Ako objektivno pogledamo tok neprijateljeve ofanzive i njene vojne rezultate, možemo utvrditi da je plan Štaba bio gotovo u potpunosti izvršen, a da je neprijateljeva ofanziva gotovo u celini propala.

III) TOK OFANZIVE

Posle akije na Hotedršicu naše jedinice nalazile su se noću uoči 8. o.m. u pokretu na određene sektore.

Ujutro 8. o.m. naše su jedinice posele sledeće položaje:

DK bataljon[10] sektor Lokve, 16. brig, sa sva tri bataljona koncentrisana je na Predmeji, 18. brig., 14. brig, i artiljerija zadržale su se u pokretu u Otlici, 19. brig, je zauzela položaje oko Male Gore[11] do Cola, a jednim bataljonom u Zadlogu.

Oko 7 časova Štab korpusa primio je obaveštenje da je u Grgar stiglo oko 300 Nemaca. Malo kasnije primljeno je novo obaveštenje da je preko Kromberka stiglo u Ravnicu 200 Nemaca koji nastupaju prema Trnovu. Odmah zatim Štab korpusa je izdao naređenje da se jedna četa bataljona DK kamionima prebaci do sela Nemci, odakle da u streljačkom stroju krene prema Trnovu osiguravajući se patrolama a da kod Trnova zauzme položaje u pravcu Ravnice i da zadrži neprijatelja dok ne stigne pojačanje. Istovremeno je Štab korpusa izdao naređenje da se sa Predmeje kamionima prebaci cela 16. brigada da se razmesti na položajima na sektoru Trnova.

Posle toga stigli su izveštaji da su Nemci iz Grgara krenuli prema Podlaki i da je jedna neprijateljeva patrola iz Ravnice ili Trnova stigla u Zavrh.[12] Ceta bataljona DK stigla je na položaje oko 9.30 časova, a 16. brig, zaposela je položaje u 1 i časova, i to 1. bat. je zauzeo položaje kao brigadna rezerva u selu Nemci, 2. bat. na Zavrhu, 3. bat. iznad Trnova jer su na pola časa pre dolaska brigade u Trnovo stigle prve nemačke patrole. Štab brigade smestio se u krajnjim kućama sela Lokve na drumu prema selu Nemci. Oko 12 časova Štab brigade je prešao u selo Nemce. Naknadno je stiglo obaveštenje da je u Puštale došlo 200 Nemaca, u Podgozd 150 a da neprijatelj vrši pritisak i prema Vitovlju iz Vipavske doline. Jedna četa 1. bataljona 16. brig., koji se nalazio u rezervi, odmah je upućena na Krnicu da posedne položaje i da zadrži neprijatelja do dolaska pojačanja, druga četa bat. DK upućena je iznad Puštala

[10] Odnosi se na Zaštitni bataljon 9. korpusa.

[11] Zaselak, 7 km severno od Cola.

[11] Zaselak, 4 km zapadno od Lokve.

da održava vezu sa patrolama 16. brig, na Zavrhu. Izdato je naređenje da se bataljon 18. brig, iz Otlice prebaci kamionima i posedne položaje kod Krnice. Nemačka kolona iz Grgara i deo kolone iz Puštala nastavila je pokret prema Lokovcu na Banjškoj planoti, gde se na položajima nalazio bataljon ital. 14. brig, koji nije angažovan u akciji na Hotedršicu.
3. bat. 16. brig, i četa bataljona DK, koji su se nalazili na položajima sa obe strane druma prema Trnovu, imali su kratko puškaranje koje je sa obe strane bilo bez rezultata. Zatim je 2. bat. proširio svoje levo krilo prema 3. bat. tako da je došao sa njim u neposredan dodir. Patrola 3. bat. 16. brig, pokušala je da prodre u Trnovo ali je pri tome naišla na neprijatelja pa je došlo do borbe, nakon čega se naša patrola povukla. Neprijatelj je počeo da iza ove patrole nastupa prema našim položajima te je na njima bio dočekan snažnom vatrom naših jedinica koje su držale položaje. U toku celoga dana nije bila primećena nikakva neprijateljeva aktivnost sa pravca Vitovija prema Krnici. Preko dana nije bilo veće aktivnosti na čitavom sektoru naših jedinica. Bataljon 18. brig, je u 15 časova zaposeo položaje iznad Krnice.

Na sektoru Lokoveca bataljon 14. brig, vodio je borbu sa nadmoćnijim neprijateljem od 11 — 15 časova, a zatim se povukao u Spodnji Lokovec.[13] U 20 časova stanje je bilo nepromenjeno. Neprijatelj je napustio samo Puštale. Jačina neprijatelja koji je stigao u Trnovo nije poznata. Angažovani su i tenkovi, od kojih su dva bila uništena a jedan je teže oštećen. Drum je bio miniran. Mine je položila zaštita artiljerije po naređenju Štaba korpusa. Svi uništeni i oštećeni tenkovi bili su tipa PZKW 3. U 21 čas dve čete 2. bat. i jedna četa 3. bat. te čete bataljona DK izvršile su napad na Trnovo kako bi oterali neprijatelja iz sela i zaposeli položaje ispred sela. Neprijatelj je već zaposeo dominantne tačke severozapadno i dobio pojačanje. Zbog toga je naš juriš bio odbijen. Naše jedinice su se bez gubitaka povukle na stare položaje. Neprijateljevi gubici nisu utvrđeni. U toku celodnevnih borbi poginuo je pom. političkog komesara brig, drug Perun,[14] koga je pogodila granata iz protivtenkovskog topa, a jedan je bio ranjen.

U toku noći izdato je naređenje da se četa bataljona DK priključi bataljonu, a njene položaje da posednu jedinice 16. brig. Od Otlice stigla je u toku dana na Lokve artiljerija IX korpusa koja se prebacila u Lažnu. Stab korpusa takođe je izdao naređenje da se 14. brig, prebaci na sektor Lokve, gde je stigla u 22 časa.

" G. i D. i Sr. Lokovec; sada: Lokovec.
[14] Radovan Dolenc Perun

9. 10. 1944.

Raspored naših jedinica bio je sledeči:

16. brig, sa dva bataljona na položajima u pravcu Trnova, jedan bat. u rezervi kod sela Nemci; 18. brig, sa jednim bataljonom na Krnici, a ostali bataljoni na Otlici a jedan na Krasu. 14. brig. Jedan bataljon je u 3 časa zaposeo položaje na Zavrhu, drugi bat. je upućen iznad Čepovana da blokira put Cepovan — Lokve, sa bataljonom na Lokovecu nije bilo veze pa je upućena patrola jačine 20 ljudi u cilju uspostavljanja veze i njegovog uključivanja u sastav brigade. Artiljerija sa zaštitnim bataljonom u Lažne. Bataljon DK na Lokvama, jedna četa u Puštale.

19. brig.: jedan bat. u Zadlogu, drugi u Maloj Gori, ostali na sektoru Otlica — Col. Kao prethodnog dana tako i u toku noći i dana 9. o.m. bilo je maglovito i padala je kiša. Neprijatelj, čiji su prednji delovi bili dobro uvežbani u gerilskom ratovanju i odlično poznavali teren, u toku noći sa sedam bojnih patrola jačine 60 ljudi infiltrirao se kroz raspored naših bataljona i izbio iza leđa bataljonima koji su držali položaje ispred Trnova. Na taj način su 2. i 3. bat. 16 brig, bili odsečeni od 1. bat. i Štaba brigade. Zbog toga su se bataljoni samoinicijativno premestili prema selu Nemci više puta menjajući pravac. Nekoliko puta su naišli na neprijatelja i vodili borbe. Uvek su iz borbe izlazili bez većih gubitaka. Oko 9.30 časova 1. bat., koji se nalazio kao brigadna rezerva u selu Nemci, primetio je neprijateljeve patrole južno od sela Nemci na raskrsnici puta Trnovo — Krnica. Došlo je do borbe u kojoj je neprijatelj uz gubitke odbijen. Stab korpusa je odmah po prijemu obaveštenja da su Nemci iza leđa naših bataljona izdao naređenje da se zaštitni bataljon artiljerije prebaci u pravcu sela Nemci, zauzme položaje s ciljem da odbije neprijatelja i da omogući povlačenje naših bataljona. Bataljon u rezervi uputio je bojne patrole u cilju uspostavljanja veze sa drugim i 3. bataljonom. Bojna patrola je naišla na neprijatelja te se povukla na kotu zapadno od sela Nemci, odakle je neprijatelju nanela gubitke od 4 mrtva a zatim se vratima u sastav bataljona. Zaštitni bataljon artiljerije stigao je oko 12 časova sa Lažne u Lokve. Obzirom na to da je neprijatelj već bio izbio u selo Nemci i da su njegova prednja odeljenja već stupila u borbu sa 1. bat. 16. brig, severno od sela, dobio je zadatak da zaposedne položaje severoistočno iznad sela Lokve, sa desne strane druma Lokve — Lažna. U l i časova neprijatelj je iz Lokoveca teškim minobacačem počeo da tuče položaje iznad Čepovana. Iz Lokoveca su otpočele da nastupaju prve patrole prema Cepovanu, gde se nalazio bat. 14. brig, koji je prethodnog dana vodio borbu na Lokovecu i sada se zajedno sa bataljonom koji je

držao položaje iznad Čepovana premestio na položaje 1 km severozapadno od Lokava. Kad su stigli na položaje Stab brigade primio je naređenje da rasporedi bataljone na sledeče položaje: jedan bataljon kontroliše Čepovan sa visinskih položaja zapadno od Lažne a drugi zaposeda položaje na padinama brda ispod kote 1135[15] i 1046, s tim da uspostavi vezu sa zaštitnim bataljonom artiljerije i da uputi bojnu patrolu radi uspostavljanja veze sa bataljonom na Zavrhu. Neprijatelj je nastavio prodor između drumova s. Nemci — Lokve i od kote 1034 do Poncale.[16] Oba bataljona 16. brig, su se izvukla iz neprijateljevog obruča i uspostavila vezu sa prvim bataljonom krećući se levo od druma s. Nemci — Lokve. Zajedno sa 1. bataljonom vodili su borbu sa neprijateljem koji se pojavljivao iz svih pravaca. Oko 14 časova borba je dostigla kulminaciju na položajima između sela Nemci i Lokve. Borba je trajala do 14.30 časova, kada su se 2. i 3. bat. pod zaštitom 1. bat. povukli u Lokve. Prvi bataljon ostao je na položajima i povlačio se pod borbom tako da je u Lokve stigao oko 15.30 čakova. Sva tri bataljona 16. brig, povukla su se u pravcu Male Lažne, gde su poseli položaje tako da su desnim krilom održavali vezu sa zaštitnim bataljonom artiljerije a na desnom krilu trebalo je da spreče prodor neprijatelja prema Predmeji i da drže vezu sa bat. 18. brig, na Krnici koji nije vodio borbe. Ceta bat. DK iznad Puštala se oko 13 časova sa bataljonom premestila te je bataljon poseo položaje na Maloj Lažni, tako da su 2 čete služile za obezbeđenje prema Krnici, jedna četa prema Predmeji i jedna prema Mrzloj Rupi.

U toku dana izdato je naređenje XXX diviziji da sa jedinicama 18. brig, zauzme položaje 16. brig, jer je ova bila angažovana u teškim borbama sa neprijateljem u lošim vremenskim uslovima pa je ljudstvo bilo veoma umorno.

Dva bataljona 18. brig, bila su premeštena u toku noći na Malu Lažnu, a jedan bataljon je kamionom prebačen na Predmeju. Pri poslednjem prevozu u toku noći primećeno je da je neprijatelj stigao na Čaven i da kontroliše drum Lokve — Predmeja. Zbog toga su dva bataljona 16. brig, morala doći na Predmeju preko Kozjih stena.

10. 10. 1944.

Dva bataljona 18. brig, posela su položaje na Maloj Lažni, i to: 2. bat. na k. 1114 a 1. bat. 1105. U 11 časova neprijateljevi prednji delovi podišli su našim položajima te su ih naše jedinice napale. Neprijatelj je bio prinuđen da se povuče prema

[15] Kote navedene u ovom izveštaju nisu pronađene na kartama 1:100.000 i 1:25.000, što znači da se Stab 9. korpusa pri pisanju izveštaja služio kartom 1:50.000, italijanskog izdanja.

" Zaselak, 1 km jugoistočno od Lokve.

Lokvama te je na prvim položajima sačekao pojačanje. U 12 časova brojno nadmoćnijem neprijatelju uspelo je da uz pomoć tenkova probije naš raspored. Drugi bataljon je poseo položaje od kote 1114 prema koti 1229 da bi omogućio povlačenje 1. bataljonu koji se nalazio sa druge strane druma. Ovo mu je uspelo. Pošto je neprijatelj postigao svoj cilj, nije se upuštao u dalje borbe s našim jedinicama izvan puta. Postizanjem slobodnog prolaza neprijatelj je jednu kolonu jačine 400 ljudi uputio preko Hudog polja — Male Gore — do Zadloga i preko Crnog Vrha na Col. Bila je to leva pobočnica glavne kolone koja je trebalo da pravcem Lokve — Mala Lažna — Predmeja — Otlica stigne u Col i tu se spoji s levom pobočnicom. Manja kolona kretala se od Lokava prema Krnici i odatle preko Cavena na Predmeju. Bila je to leva[17] pobočnica glavnine koja se iz Lokava kretala ka Predmeji veoma oprezno jer je na ovom putu očekivala zasede naših jedinica. Po naređenju Štaba brigade 3. bat. 18. brig, u 11 časova napustio je položaje na Krnici, prebacio se preko druma Lokve — Predmeja i spojio sa ostala dva bataljona 18. brig, na Kozjoj steni. Do 17 časova 1. bat. 19. brig, držao je zasedu na raskrsnici puteva Predmeja — Lokve — Ajdovščina. Po padini koja se spušta od kote 1015 bataljon je, ojačan četom 2. bat. 19. brig, i 2. četom 2. bat. 18. brig., izvršio pokret na nove položaje. Ojačani bataljon poseo je položaje poviše grupe kuća ispod kote 1002 s jednom četom, dok je sa ostalim snagama okrenuo frontom prema koti 1019. Jedan vod je zaposeo raskrsnicu kod kote 1061 sa zadatkom da spreči ev. dolazak neprijatelja od grupe kuća prema glavnom drumu. Zadatak ovog bataljona bio je da bez borbe propusti neprijatelja drumom prema Otlici, gde su posedale položaje jedinice 16. brig. Bataljon je imao zadatak da interveniše tek onda kada neprijatelj bude stupio u borbu s jedinicama 16. brig. Do toga vremena zadatak mu je bio da spreči povlačenje neprijatelja prema Lokvama, tj. imao je zadatak da s leđa primora neprijatelja na povlačenje padinom prema Vipavskoj dolini. 2. bat. 19. brig, poseo je položaje iznad Otlice, i to na k. 1021, 948, 1062, 941, dok je 3. bat. poseo položaje na Maloj Gori, k. 964 i 969 sa leve i desne strane puta koji preko Zadloga vodi ka Crnom Vrhu. Patrole je upućivao prema Zadlogu i Mrzloj Rupi. Zadatak mu je bio da obezbeđuje levi bok rasporeda naših jedinica u slučaju intervencije neprijatelja iz Zadloga. 4. bat. je poseo položaje na Angelskoj gori i Okroglom vrhu.[1]* Zadatak bataljona bio je da napadne neprijatelja koji bi se kretao na drumu Otlica — Col.

[17] Omaška; trebalo bi: desna, is pogrešno; treba: Oblom vrhu.

I. bat. 16. brig., koji je sa Male Lažne prebačen na Otlicu, poseo je položaje 1 km sev. od crkve na Otlici i upućivao patrole prema Colu i grebenu, kontrolišući na taj način sve staze i prilaze iz Vipavske doline. Ostala dva bataljona posela su položaje iznad druma Predmeja — Otlica u produžetku položaja 1. bataljona. Duž druma bile su postavljene zasede s protivtenkovskim puškama. Preko celoga dana jedinice nisu vodile borbe.

14. brig. Zbog nadmoćnosti neprijatelja dva bataljona su se kod Lokava prebacila u blizini Vojskog. Isto tako je i zaštitni bataljon artiljerije napustio položaje jer ih je napustila 14. brig. Povukao se u selo Gačnik[19] kod Mrzle Rune. Divizioni artiljerije nalazili su se na Kozjoj steni kod 18. brig. Neprijateljeva patrola od 150 ljudi stigla je iz Idrije na Vojsko, ali se još istoga dana vratila.

II. 10.

Prednji neprijateljevi delovi počeli su da nastupaju prema Predmeji. Mitraljez »breda« iz 1. bat. 19. brig, nakon kratkog dejstva bio je prinuđen na povlačenje. Jače neprijateljeve snage kretale su se drumom Predmeja — Otlica, obezbeđujući se sa dve pobočnice u jačini od po 100 ljudi. Zbog nadmoćnosti neprijatelja nije se mogla sprovesti ideja manevra 1. bataljona 19. brig. U 10.30 časova jedna četa 1. bataljona 19. brig, napala je nemačku patrolu od 50 ljudi. U ovom sukobu neprijatelj je imao oko 15 mrtvih i ranjenih. Otpočeli su da dejstvuju topovima neprijateljevi tenkovi. Nakon borbe od pola časa bataljon je bio prinuđen na povlačenje na više položaje iznad Predmeje, poviše druma koji vodi do Kozje stene. U 18 časova bataljon je ponovo zaposeo položaje ali zbog prisustva tenkova i guste magle nije mogao da interveniše. Oko 15 časova 2. bataljon je napao neprijateljevu kolonu koja se pod zaštitom 4 tenka kretala putem. U koloni je bilo više kola i stoke. Neprijatelj je intervenisao pobočnicom koju je uputio južnim padinama grebena iznad Vipavske doline, tako da je izgledalo kao da kolona dolazi iz Ajdovščine te je ova sa kote 1002 štitila kolonu. Zbog toga se bataljon morao povući 200 do 300 m unatrag. Obostrano puškaranje trajalo je do 19 časova. U toku noći bataljon se nalazio na istim položajima.
4. bataljon, koji se nalazio u neposrednoj blizini druma, bio je takođe primoran da se povuče 300 m zbog snažne vatre iz neprijateljevog tenka. Akcija bataljona ograničila se samo na pripucavanje na nastupajuću kolonu.

U 3 časa 3. bataljon je, prilikom prolaska neprijateljeve kolone jačine 400 — 500 ljudi putem Mala Gora — Zadlog, otvorio

[19] **Na karti nije pronađeno.**

na istu jaku vatru. Nakon kraće borbe bataljon je bio prinuđen da se povuče na nove položaje. Na stare položaje vratio se po odlasku neprijateljeve kolone. Tom prilikom neprijatelj je zaklao jednog zarobljenog druga i zaplenio 2 kola sa krompirom.

1. bataljon 16. brig, u 4 časa zaposeo je položaje levo i desno duž druma Otlica — Predmeja na visinskim tačkama. Levo krilo bataljona napao je neprijatelj koji je pokušavao da okruži naše jedinice a koji je dolazio sa Predmeje. Nakon kratke borbe Jedinice su se povukle na nove položaje gde su vodile oko 3 časa borbu. Neprijatelj je nastupao pod zaštitom guste magle i stigao je u neposrednu blizinu naših položaja. Kada su drumom naišla 4 tenka, levo krilo bataljona bilo je prinuđeno da se povuče iza zgrade Dopolavora[20] i zauzme položaje duž druma Predmeja — Otlica sa severne strane. Vatrom iz protivtenkovskih pušaka napadnut je tenk koji je bio nešto oštećen. Desno krilo koje je bilo povezano sa trećim bataljonom nešto se povuklo, dok je ostali deo bataljona ostao bez veze. Posle jednog časa uspostavili su vezu sa štabnom patrolom XXX divizije koja je posedala položaje iznad Dopolavora sa severne strane. U 15 časova bataljon je dobio naređenje da zauzme položaje iznad Otlice, severno od Dopolavora te da uspostavi vezu sa 19. brigadom. Zbog teških borbi koje je do tada vodio bataljon i zbog gubitaka dvaju mitraljeza bataljon je bio oslabljen. U toku prepodneva drumom je nastupala neprijateljeva kolona jačine 1500 ljudi, koju su naše jedinice sa dominantnih položaja stalno napadale i u više navrata razbile manje grupe ove kolone tako da su one mrtve ostavljale na terenu.

2. bataljon nije došao u dodir s nepirjateljem. 3. bataljon nalazio se na položajima nešto dublje u pozadini tako da je održavao vezu sa drugim bataljonom. Kad se neprijatelj pojavio na drumu, i taj bataljon je stupio u borbu. U 18 časova upućena je na drum u dolinu jedna četa koja je pod zaštitom magle stigla do prvih zgrada i iz 5 puškomitraljeza iz neposredne blizine otvorila žestoku vatru na neprijatelja koji se nalazio na tom sektoru. To je bila četa 3. bat. 16. brig. Neprijatelj je u prvom momentu bio iznenađen te nije reagovao. Povukao se za nekoliko stotina metara, odakle je otvorio vatru. Posle ovoga neprijateljeva zaštitnica se povukla prema Colu. Drum Predmeja — Otlica bio je slobodan. Jedinice su se zadržale na istim položajima i upućivale obaveštajne i bojne patrole da pretraže teren.

[20] **Dom za vanrednu aktivnost radnika i službenika fašističkih sindikalnih organizacija.**

Artiljerija je sa dva diviziona izvršila pokret preko Hudog polja i Mrzle Rupe u Gorenju Trebušu, gde su uspostavili vezu sa zaštitnim bataljonom.

12. 10. 1944.

2. bataljon 19. brigade napao je sa istih položaja poslednje zaštitne patrole neprijatelja koje su se povlačile prema Colu. U 13 časova dva neprijateljeva kamiona uz pratnju dva tenka kretala su se od Cola prema Otlici pored položaja 4. bataljona 19. brig, s ciljem da prikupe mrtve i ranjene. Zbog snažne vatre našeg bataljona neprijatelj je bio prinuđen da se povuče prema Colu. Bataljon je sa svojih položaja krenuo u pravcu kote 1001 — Sivo brdo,[21] gde je naišao na neprijateljevu zasedu od 40 ljudi. Energičnim jurišem odbacio je neprijatelja u pravcu Cola.[22]

IV) NASI I NEPRIJATELJEVI GUBICI

Neprijateljevi gubici:

Mrtvih 86, ranjenih 130 (prema podacima obaveštajne službe).
Uništeno: 2 tenka PZKW 3 i deo neprijateljeve komore.
Oštećeno: 2 tenka (jače i 1 lakše);
zaplenjeno: bicikl, 200 m kabla, pištolj, 750 metaka.

Sopstveni gubici:

Mrtvih 13, ranjenih 16, nestalih 17.

Izgubljeno: 3 puškomitraljeza, laki minobacač, postolje za mitraljez »breda«, 6 pušaka, 2 konja sa zaprežnim kolima, 5 konja (uginulo).

V) NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA

Neprijatelj je za ispad koji se pretvorio u ofanzivu upotrebio trupe koje su bile dislocirane na našem sektoru i navikle na gerilsko ratovanje u Poljskoj i Ukrajini te su već bile angažovane i u poslednjoj ofanzivi na naš sektor u julu i avgustu. Jedinice je podržavalo oko 15 tenkova i 2 autoblinde. Neprijatelj je svoj ofanzivni udar preduzeo iz Gorice i neposredne okoline te se prvih dana ofanzive kretao pravcem Gorica — Grgar — Lokovec — Cepovan — Gor. Trebuša — Mrzla Rupa. Druga kolona nastupala je pravcem Kromberk — Ravnica — Trnovo — Lokve, odakle je s glavninom produžila u tri kolone u prav-

[21] **Omaška; trebalo bi: Sinji vrh.**

[22] **O ovim borbama jedinica 30. NO divizije govore i izveštaji Štaba divizije od 14. i 16. oktobra 1944. Ti izveštaji se nalaze u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1, ali ih redakcija ne objavljuje jer ne sadrže nikakve nove podatke.**

cu Male Lazne — Predmeja — Otlica — Col sa levom pobočnicom preko Hudog polja — Zadloga — Crnog Vrha — Cola. a desna pobočnica od Krnice preko Cavna na Predmeju.

U prvoj fazi borbi, 8. i 9. o.m., neprijatelj je nastupao s najelitnijim trupama koje su se probijale kroz naš raspored i odlično manevrisale po svakom terenu, a naročito su dobro koristile šumu i maglu. Nadirale su bez obzira na gubitke. S obzirom na njihovu taktiku naše su jedinice često bile izolovane 1 blokirane neprijateljevim zasedama tako da je dolazilo do ogorčenih borbi na bliskom odstojanju. U svim ovim borbama neprijatelj je mnogo koristio teško pešadijsko naoružanje.

Pošto se ofanziva razvijala samo sa jednog pravca, našem Štabu bilo je olakšano rukovođenje jedinicama. Neprijatelj je svoje pokrete vršio uglavnom putevima i posle proboja blokade naših jedinica nije se spuštao u šumske predele kao što je to bio slučaj u avgustu o.g. (sem što se neprijatelj pojavio na besputnom terenu Cavna). Prilikom kretanja neprijateljeve glavnine, koja je brojala oko 1500 ljudi, 4 tenka, 2 autoblinde, kamion i 3 motocikla te 150 mula, neprijatelj je u prethodnicu uputio dobre jedinice koje su se na Predmeji ogorčeno borile a glavnina kolone je za prethodnicom nastupala bez bočnog osiguranja. U napadima naših jedinica na glavninu kolone i na komoru sa dominantnih položaja iznad druma u Otlici neprijatelj nije pružao organizovan otpor. Ovde mu nije uspelo ni da prikupi mrtve i ranjene, iz čega se može zaključiti da je nastojao da se što brže izvuče iz borbe. Kao represalije na akcije naših jedinica i na sopstvene gubitke vršio je teror nad civilnim stanovništvom, ubijao žene i decu i palio sela. Potpuno je spalio sela Lokve, Lažnu i Cepovan, sem nekoliko kuća, delimično Predmeju i Otlicu. Isto tako je u Otlici skupio više lica koja je hteo da strelja. U tom momentu naše su jedinice izvršile juriš i sprečile neprijatelja da izvrši svoju nameru. Sva zlodela vršila su policijska odeljenja.

Zbog oštećenja neprijateljevih tenkova na drumu Ravnica — Trnovo neprijatelj je sledečih dana veoma oprezno nastupao tenkovima.

Na drumu kroz Otlicu ispred tenkova je išao vojnik koji je osmatrao drum i minodetektorom tražio mine.

Naše jedinice su prvi put povećale svoju manevarsku sposobnost korišćenjem motornih vozila. S vozilima koja smo imali na raspolaganju za kratko vreme prebacili smo celu 16. brigadu sa Otlice u selo Nemce, četu bataljona DK iz Lokava u selo Nemce, bataljon 18. brig, iz Otlice na Krnicu (sve 8. 10) 2 bataljona 18. brig, iz Predmeje na Malu Lažnu i bataljon 16. brig, iz Male Lazne na Predmeju. Na taj način popunjene su

praznine koje su nastale zbog toga što su naše jedinice bile angažovane u akciji na Hotedršicu te je naša oslobođena teritorija ostala bez zaštite naših brigada. Time je u znatnoj meri otklonjeno i zamaranje naših boraca.

VI) KRITIČKI PREGLED AKCIJA

Za vreme petodnevnih borbi koje su vodile naše jedinice utvrdili smo sledeče:

a) Naše jedinice (bataljoni) osećale su se suviše ugroženim zbog toga što su kroz njihov raspored prošle neprijateljeve bojne patrole. Princip naše partizanske taktike međutim treba da je da sve naše jedinice primenjuju napadne akcije na njegove komunikacije i delove za osiguranje kao i komoru iznenadnim udarima s boka i s leđa. Za ovakve udare naše jedinice nisu imale dovoljno smelosti odn. razumevanja, te su se počele povlačiti.

b) Oko Lokava bili su bunkeri za neposrednu zaštitu sela. Na povlačenju jedinica Vojkove brigade i čete bataljona DK nijedan bunker nije bio iskorišćen za odbranu. Naši su borci napuštali bunkere pre nego što bi isti položaj napustili da njie bilo bunkera. Naši borci još nemaju poverenja u bunkere, odn. ne pridaju im veliku važnost.

c) Naše jedinice nisu održavale tesnu vezu. (Primer: 14. brig, sa artiljerijom, artiljerija sa 16. brig., 16. brig, sa bat. 14. brig, na Zavrhu i bat. 18. brig, na Krnici.) U jedinicama postoji ubeđenje da se veza održava samo između vlastitih jedinica a ne i sa susedima.

d) Pri pojavi neprijateljevih tenkova naše jedinice nisu na drumove postavile dovoljno prepreka: dobro prikrivenih minskih polja i zaseka, prokopa i slično, što bi, s obzirom na vreme koje su imale na raspolaganju miogle da učine.

e) Naše jedinice ne znaju da pravilno procene situaciju u promenjenim uslovima pa se zbog toga često suviše brzo povlače.

f) Neprijateljeva ofanziva na našu oslobođenu teritoriju nije se odvijala po planu; pretrpeo je velike gubitke uprkos tome što je koristio jedinice koje su izvežbane u gerilskom načinu ratovanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, potpukovnik:
Jakopič A.

Sef odseka, poručnik:
Mitar Raičević

M. P.

BR. 120

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD IS. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU KOZJAK — KNEZJA VAS[1]

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek
Opr. br. strogo poverljivo
Položaj 18. X 1944.

oper br. 497
22. 10.

Operativni izveštaj
za 17. X 1944.
Vreme: kišovito.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
(Operativno odeljenje)

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
(Odsek za operacije)

I. NEPRIJATELJEVI POKRETI NA TERITORIJI DIVIZIJE

IV brigada izveštava: oko 2 časa noću naša patrola je primetila neprijatelja nepoznate jačine u selu Kamenje.[2] Jedna neprijateljeva kolona krenula je u 3.30 časova ujutro u pravcu Grmade i tu napala naše jedinice koje su se povukle na nove položaje.[3] Neprijatelj je za to vreme zaposeo Vrhtrebnje. Neprijatelj se nalazio i u Ponikvama kod Trebnja sa nešto motorizacije, i to zbog toga što se prethodnog dana nije vratio u Novo Mesto. Naša patrola je primetila da je neprijatelj krenuo oko 2.30 časova iz pravca St. Vida[4] u pravcu Stehanje Vasi. Sa sobom je vodio nekoliko mula. U blizini Občina neprijatelj nije upotrebljavao motorizaciju. Stigao je u Dobrnič a pred veče se vratio u pravcu Železna i Občina, gde se prema podacima i sada nalazi. U toku dana neprijatelj je držao zasede na Grmadi i Vrhtrebnju.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Datum je dopisan mastiljavom olovkom. Oznake u desnom gornjem uglu dopisane mastilom u Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, i označavaju datum i broj delovodnika Operativnog odeljenja.

*** Odnosi se na D. i G. Kamenje. Sada: D. i G. Kamenje pri Dobrniču.**

*** Raspored jedinica 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« toga dana vidi u dok. br. 114.**

[4] Sada: Šentvid pri Stični.

V brigada izveštava: u toku dana neprijatelj je držao zasede na Kamenju, Kozjeku, Babnoj Gori i Gor. Selcama. Jačina neprijatelja: 250 — 300 ljudi sa teškim minobacačem i lakim brzometnim oruđima. Posle našeg napada u 17 časova povukao se u uporište.[5]

XV brigada izveštava isto kao i IV brigada.
[6]

III) TRENUTNI RASPORED NASE DIVIZIJE

Stab divizije sa svim odsecima nalazi se u Stavčoj Vasi.
IV brigada: Stab brigade nalazi se u Sred. Lipovcu. I bat. oko Sred. Lipovca, patrole upućuje u pravcu Brezove Rebri[7] — Vel. Lipovca, a zasedu u jačini jednog voda ima na Ajdovcu. II bat. je na Sred. Lipovcu i održava vezu sa XV brigadom. Patrole upućuje prema Podlipi i Dobravi.

V brigada: Stab brigade se u toku dana nalazio u selu Vrh pri Križu a uveče se premestio na Reber. I bat. je u selu Vrh pri Križu. Jedan vod ima u zasedi iznad Sv. Marjete. Sev. zap. od sela na položaju su dva voda ojačana sa dva mitraljeza. Patrolu

[5] Iz izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva vidi se da je u vremenu od 16. do 21. oktobra 1944. izvršena akcija većeg obima na sektoru: Čatež — Trebnje — Dobrnič — Žužemberk — Hinje — Ambrus — V. i M. Korinj — Reber. Akcija je preduzeta jer se na osnovu prikupljenih podataka i avio-izviđanjem utvrdilo da su se na tom sektoru nalazile jače snage NOVJ. Napad je izvršen iz više pravaca sledečim snagama:

— Borbena grupa »Sumaher« (Schumacher), sastavljena od 1. bataljona (16. i 28. četa) 3. bataljona (21, 22. i 3. teška četa), 4. bataljona (31. i deo 4. teške čete) i kombinovane grupe jačine 130 ljudi od posadnih četa iz Grosuplja, nastupala je opštim pravcem St. Vid (Šentvid pri Stični) — Dobrnič. Ona je 17. oktobra 1944. u rejonu Babne Gore i širem rejonu Trebnjeg vrha vodila borbe protiv 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«.

— Borbena grupa sastavljena od delova posadnih četa slovenačkih domobranaca i nemačkih snaga iz Novog Mesta nastupala je opštim pravcem Novo Mesto — Trebnje.

— 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka, koji je 16. oktobra 1944. prebačen u Grosuplje, angažovan je u pravcu Mali Korinj — Ambrus, gde je vodio borbe protiv jedinica 18. NO divizije.

— Borbena grupa »Smic« (Schmitz) sastavljena od delova posadnih četa slovenačkih domobranaca i nemačkih snaga iz Velikih Lašča, Ribnice i Kočevja, jačine jednog bataljona, angažovana je opštim pravcem Kočevje — Mala gora — Smuka. Vodila je borbe protiv jedinica 18. NO divizije (vidi dok. br. 121; Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, 280/IV, f. 281/III i 283/III — pov. br. 601 i 608).

• Redakcija je izostavila brojno stanje jer ne sadrži bitne promene u odnosu na dok. br. 114.

[1] Sada: Brezova Reber pri Dvoru.

upućuje u pravcu Zavrhe i Orlake te Sela [pri] Sumberku. Na koti 459 jedan vod drži zasedu koja upućuje patrole u pravcu Gabrovke[8] — Kitnog Vrha — Krke — Muljave. Na grebenu iznad Valične Vasi nalazi se jedan vod koji kontroliše visinske tačke iznad Zavrha. II bat. nalazi se u selu Reber. Jedna četa je na položaju iznad sela a s patrolama obezbeduje se u pravcima Sela [pri] Sumberku i Volčje Jame. Jedna četa i 2 voda krenuli su u pravcu neprijateljeve zasede sa zadatkom da je napadnu. U 21 čas bat. se vratio na stare položaje. III bat. nalazio se u selu Vrhovu[9] a u 12 časova krenuo je u napad na neprijateljeve zasede na Kozjeku, Kamenju i Babnoj Gori. U 21 čas bat. se vratio na stare položaje i odmah krenuo [u pravcu] Gradenca i Stranske Vasi.[10] Minobacački bat. nalazi se u Stranskoj Vasi. Dva odeljenja bila su na položajima na Liscu Vratila su se ka drugom bat.

li

XV brigada: Stab brigade nalazi se u selu Mačkovcu.[12] I bat. je sa jednom četom poseo položaje na Vinkovom Vrhu a zasedu drži jugoist. od sela. Patrole upućuje u pravcu Gor. Straže. Kontroliše teren na grebenima ispred sebe i održava vezu sa IV brigadom u rejonu Ajdovca. Ostale 2 čete su na Mačkovom Hribu i povezane su sa drugim bat. Patrole upućuje u pravcu Podlipe. II bat. nalazi se kod Zafare. Dva voda i mitr. vod nalaze se na Cviblju. Patrole upućuje u pravcu Dobrnič — Občine te vrši obezbedenje iz pravca Sela (pri) Sumberku i održava vezu sa Petom brigadom. III bat. je na Vinkovom Vrhu. Oko 19 časova krenuo je preko Zalisca i Volčje Jame sa zadatkom da zajedno sa V brigadom izvrši zajednički napad na selo Kamenje. Ujutro 18. o.m. bat. se vratio na položaje kod Zafare.

IV) AKCIJE I BORBE DIVIZIJE

/V *brigada:* I bat. bio je upućen da napadne neprijatelja koji se nalazio u selu Kamenje ali je neprijatelj krenuo na položaje Luža i Knežja Vas, gde se nalazio II bat. Komora I i III bat. otišla je na položaje oko Grmade. Jedno odeljenje, zaštitni vod i jedinica veze sa Štabom brigade nalazili su se na koti 350. Neprijatelj se približio pomenutoj koti. Neprijatelj je koristio naše znake raspoznavanja i odmah udario na našu zasedu i Stab brigade, prišao pom. politkom. drugu Okiju,[13] sa njim

[8] Sada: Gabrovka pri Zagradcu.
*** Sada: Vrhovo pri Žužemberku.**
[10] Sada: Stranska Vas pri Žužemberku.
[11] Redakcija je izostavila tekst o rasporedu 12. slovenačke NO brigade jer je istovetan sa tekstom u dok. br. 114.
[ls] Sada: Mačkovec pri Dvoru.
[13] Hinko Bratovž Oki.

razgovarao i ispalio mu metak u stomak. Naši borci su ga prihvatili i odneli s jakom patrolom na Čatež ka Štajerskoj brigadi.[14] Odeljenje sa Štabom brigade povuklo se na Grmadu, gde je već krenula jedna neprijateljeva kolona. Oko 6 časova ujutro neprijatelj je napao naše jedinice na Grmadi, gde se nalazila i komora. Ova se povukla u pravcu Rdečeg Kala[15] zajedno sa I bataljonom. Dve čete III bat. i neke snage drugog bat. povukle su se u istom pravcu. III bat. je izvesno vreme ostao na položajima kod Rdečeg Kala, u pravcu sela Lipovca, nakon čega se i III bat. povukao u Lipovec. Polovina drugog bataljona bila je odsečena od [ostalih] jedinica koje su se kretale u pravcu Grmade te sa njim još nemamo vezu. I sa protivoklopnim vodom III bat., kojeg je neprijatelj razbio, još nemamo vezu. I bat. je došao u 10 časova sa delom Drugog bataljona na položaje Sred. Lipovca. Tu je stigao i III bat. sa dve čete. Nestalo je 168 drgova sa zam. kom. brigade.

0 mrtvima i ranjenima još nije poznato. Teže je ranjen jedan komandir iz II bat. Nestale su 4 mule i oružje nestalih.

V brigada: U 12. 30 časova Drugi bat. izvestio je da se neprijatelj nalazi na Babnoj Gori, Selcama, Kozjeku i Kamenju. II 1 III bat. krenuli su u napad na neprijateljeve zasede. II bat.: jedno odeljenje krenulo je na zamak kod Sela [pri] Sumberku. Jedna četa demonstrativno je napala zasedu na Kozjeku a druga četa [neprijatelja] u Kamenju. III bat. vršio je napad sa južne i jugozapadne strane. U 16 časova oba bataljona izvršila su juriš u Kamenje. Neprijatelj je pobegao u uporište St. Vid. Neprijatelj iz Kozjeka hteo je da zađe našem bat. za leđa. Naše snage prihvatile su borbu. Neprijatelj je pobegao u pravcu Stehanje Vasi i zatim u St. Vid. III bat. gonio je neprijatelja u pravcu Krušnog Vrha. Borba je trajala do 17 časova. Neprijateljevi gubici: 4 mrtva. Vlastiti gubici: 2 ranjena.

XII brigada ovog dana nije vodila borbe.

V) UPOTREBA PROTIVTENKOVSKOG ORUŽJA I EKSPLOZIVA

Do upotrebe nije došlo.

VI) PLANOVI DIVIZIJE ZA BUDUĆE

Prikupiti u brigade nestale jedinice. Kontrolisati dodeljene sektore i pripremiti se za predstojeće akcije. Sprečiti neprijatelju svaku aktivnost na teritoriji divizije.

[14] Odnosi se na 6. slovenačku NOU brigadu »Slavko Slander« (vidi izveštaj Štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« od 28. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/11.

[15] Na karti 1:100.000 piše samo Kal (3 km jugoistočno od Dobrniča).

VII) RAZNO

U brigadama je održana vojna i politička nastava ukoliko to nisu ometale akcije. XII brigada zarobila je na Teškoj Vodi jednog Nemca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

za[1]" Načelnika Štaba — poručnik:
Janez[17]

za[18] Sefa Operativnog odseka — por.[19]
Vidmar M.[50]

BR. 121

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 19. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA U REJONU SMUKA — HINJE — AMBRUS[1]

STAB
XVIII DIV. NOV I POJ
Operativni odsek
Položaj, 19. X 44.
Br. 72

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

na položaju

I) Operativni izveštaj IX i X SNOB za dan 17. X 44.

1) Brojno stanje

Po spisku:	Štab div.	219	na licu:	212
	spec. bat.	111		101
	inž. bat.	134		131
	pokret, bol.	54		54
	IX SNOB	665		530
	X SNOB	799		594
(za dan 10. X)	VIII SNOB	1.051		958
	Svega:	3.033		2.580

[16] Dopisano olovkom.
" Janez Vipotnik. On je tada bio politički komesar divizije.
[18] i " Dopisano mastiljavom olovkom.
[80] Miroslav Vidmar

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 27/11.

Rashod:	bolnica	335
	kursevi	92
	nestali	26
	Svega	453

2. Pokreti neprijatelja:

Tog dana u ranim jutarnjim časovima neprijatelj je izvršio ispad iz Kočevja u pravcu Starega Loga u jačini oko 500 ljudi sa teškim minobacačima i dva topa 105 mm. Odatle se jedna kolona jačine oko 150 ljudi kretala do Smuke i, posle kraćeg zadržavanja, vratila se u Stari Log. Druga kolona nastupala je u pravcu Hinja.[2] Sa neprijateljem je kod Starog Loga vodila borbu X brigada a na Hinjama spec. bat. i zaštitni bat. XVIII div.

Na sektoru VIII SNOB stigla je iz Grosuplja do Korinja neprijateljeva kolona jačine 500 ljudi sa kojom je vodio borbu **4.** bat. Neprijatelj je bio naoružan, sem sa automatskim oružjem, i sa dva teška minobacača.[3]

3) Raspored naših jedinica:

Do početka borbe sa neprijateljem IX brig, se nalazila u selu Prevole.

Za vreme borbe sa neprijateljem X brigada bila je na položajima oko Novog Loga — Smuka. Pred veče smestila se u Laščama. VIII brigada bila je razmeštena u rejonu Ambrus — Korinj.

4) Akcije i borbe.

Jedinice X brigade ujutro u 6 časova krenule su iz Starog Loga u sledečem rasporedu: I bat. u pravcu Smuka kao prethodnica, dok su II i III bat., top i minobacačka baterija, zbog neprija-

[2] Kolonu je sačinjavala Borbena grupa »Smic« (Schmitz) sastavljena od delova posadnih četa slovenačkih domobranaca i nemačkih snaga iz Velikih Lašča, Ribnice i Kočevja. Ona je 16. oktobra 1944. krenula iz Kočevja za Malu Goru, tu se podelila na dve grupe, od kojih je prva krenula u pravcu Hinja, dok je glavnina nastupala kroz šumu, preko Starog Loga, ka Smuku. Prva grupa stigla je do Hinja u 7 časova 17. oktobra 1944. i izvršila napad na Stab 18. NO divizije, Inžinjerijski bataljon i 1. bataljon 9. slovenačke NO brigade. Druga grupa se kod Novog Loga sukobila sa 10. slovenačkom NO brigadom »Ljubljanska«. Obe grupe su se posle podne koncentrisale u rejonu s. Hinje, gde su zanoćile. (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 601).

' Kolonu je sačinjavao 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka, koji je 16. oktobra 1944. vozom prebačen u Grosuplje, odakle je nastavio put do Plešivice (Plešivica pri Žalni), gde je zanoćio. Sledećeg dana u 3 časa produžio je nastupanje pravcem: Luče — Videm (Krka) — Podbukovje — Laze (Laze nad Krko) — Mali Korinj, gde se u 9 časa sukobio sa 8. slovenačkom NO brigadom »Fran Levstik«. Na ovim položajima bataljon je zanoćio (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280/IV).

teljevih zaseda, krenuli u pravcu Novog Loga. U blizini Novog Loga II bat. naišao je na neprijatelja koji je držao zasedu duž druma Novi Log — glavni drum u pravcu Smuke. Bataljon je odmah napao neprijatelja da iznudi prelaz ostalim delovima brigade koja se takođe kretala u tom pravcu. Otpočela je oštra borba. III bat. je odmah izvršio manevar i napao neprijatelja preko k. 416, dok je I bat. dobio zadatak da napadne neprijatelja frontalno. Posle jednočasovne borbe neprijatelj je, energičnim nastupom naših jedinica, bio razbijen na više delova. Jednim delom morao se povući u pravcu Volčjih gorica a drugim delom u pravcu između oba druma severno od kote 416. Drugi bat. je odmah napao na ovaj deo neprijatelja i žestokom vatrom poterao ga ka k. 563. Time je bio uglavnom izboren prolaz jedinicama iz neprijateljevih zaseda, tako da je II bat. mogao da krene u 5 časova do Smuke, odakle je uveče stigao u Lašče. Tu se već nalazio I bat. koji se kao prethodnica prvi probio kroz neprijateljeve zasede. Posle proboja neprijateljevih zaseda III bat. i dalje je vodio borbu s neprijateljem koji se povukao na k. 563. Na ovu k.[otu] izvršen je dvaput juriš, ali se ona, zbog prevelikog broja neprijateljskih vojnika, nije mogla zauzeti. Uveče se ovaj bataljon povukao preko Smuke, Tople Rebri na Lašče u sastav brigade. Čim su ujutro jedinice naišle na neprijateljeve zasede, top 47 mm, koji je sa sobom vukla brigada, povučen je unazad i odvezen na opravku u Stare Zage. Dok je X brigada vodila borbe kod Novog Loga, deo neprijateljeve kolone, kao što smo već izvestili pod pokretima neprijatelja, napao je Hinje. Neprijatelju je zbog lošeg vremena uspelo da dođe u neposrednu blizinu naših položaja. U selu Hrib u to vreme se nalazio Stab divizije sa prištapskim jedinicama. Odmah po napadu neprijatelja na Hinje stupio je u akciju spec, bataljon. Zbog iznenadnog nastupa neprijatelja, posle kraće ali veoma ogorčene borbe morao se povući sa položaja koje je držao na Hribu i posle dva juriša na neprijatelja, koji je poseo položaje oko crkve, povući u pravcu Pleša zbog toga što je neprijatelj bio brojno nadmoćniji i njegova jačina iznosila je oko 200 — 250 ljudi. Već u samom početku, kada je neprijatelj prodro blizu Hinja i kada je otkriveno njegovo prikriveno nastupanje, jedinioe IX brigade, koje su se u to vreme nalazile u Prevolama, posele su položaje Pleš — k. 577. Za to vreme neprijatelju je, kao što smo već gore pomenuli, oko 7 časova uspelo, posle oštre borbe sa Spec, bataljonom, da zauzme Hinje i Hrib. Zbog toga nije bilo moguće privući jedinice IX brigade za odbranu dominirajuće tačke Hinje pa su iste morale voditi borbu sa neprijateljem uglavnom oko navedenih položaja, tj. Pleš i k. 577. Dve čete I bat. su naime u 14.30 časova izvršile juriš na selo Hinje koristeći ručne bombe

i automatsko oružje s ciljem da izbace neprijatelja. Uspelo im je da dođu u Hinje i oteraju neprijatelja u pravcu Hriba. Kako se neprijatelj prikupio i već ranije snažno utvrdio oko crkve i po zgradama, pružao je ogorčen otpor, zbog čega su se čete morale povući na polazne položaje. Napad je ponovljen u 22.30 časova ali i ovog puta nije bilo moguće oterati neprijatelja. Neprijatelj je u toku dana više puta pokušavao da napadne položaje jedinica IX brigade ali mu nije uspelo da potisne naše snage iz dobro branjenih položaja. Zbog toga su naši položaji u toku čitavog dana ostali nepromenjeni kao i neprijateljevi. Za vreme borbi koje su vođene u toku dana neprijatelj je dejstvovao po položajima brigade vatrom iz dva topa kal. 105 mm. * I naša minobacačka baterija IX brigade dejstvovala je sa položaja k. 574 (Vršiček) vatrom na neprijatelja u Hinjama i izbacila 24 engleske mine.

VIII brigada je toga dana vodila borbe sa neprijateljem u rejonu Ambrus — Korinj. O ovim borbama još nismo primili izveštaj, pa ćemo o tome naknadno izvestiti.[4]

5) *Gubici* (za vreme borbi tog dana)

Naši gubici:

IX brigada: 3 mrtva, 12 ranjenih,. 1 zarobljen, 3 nestala i 13 pušaka.

X brigada: 2 mrtva i 5 ranjenih.

Spec, bat.: 2 mrtva, 4 ranjena. Izgubljen je puškomitraljez jer je poginuo puškomitraljezac koji je dejstvovao na neprijatelja sa odstojanja od 10 m.

Neprijateljevi gubici: Svi neprijateljevi gubici koje su mu naše jedinice nanele u borbi iznose 45 mrtvih i oko 50 ranjenih.

6) *Raznoi*

Moral naših jedinica bio je na visini uprkos zamorenosti zbog dugačkih marševa i borci su besprekorno izvršavali naređenja pretpostavljenih. Neprijatelju je uspelo da zauzme Hinje a zatim i Hrib, gde se nalazio [Štab] divizije zbog toga što minerski bataljon, koji se u to vreme nalazio u Hinjama, zbog pomanjkanja naoružanja nije mogao da pruži dovoljan otpor. Kontrola

*** Izveštaj o ovoj borbi redakcija nije pronašla. Iz Operativnog dnevnika 7. korpusa NOVJ vidi se da je borbu vodio 4. bataljon (formiran polovinom septembra 1944. od ljudstva 3. bataljona Notranjskog NOP odreda i novih boraca iz Dopunskog bataljona), u s. Mali. Korinj. Zbog snažne unakrsne vatre bataljon nije mogao da pruži otpor u selu pa se probijao preko čistine i za to vreme je razbijen. Posle borbe brigada se skoncentrisala u rejonu s. Ambrus. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 154/1, i f. 191/III.)**

terena zbog pokreta X brigade i razmeštanja jedinica IX brigade nije bila potpuna. Zbog toga je Stab divizije bio tako reći bez posebnog obezbeđenja i neprijatelju je uspelo da gotovo neopaženo stigne do samih Hinja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za[5] načelnika Štaba
politkomesar:[6]
Colarič Lojze

M. P.

V. d. šefa odseka, potpor.:
Rožič Miroslav

BR. 122

ZAPOVEST ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 19. OKTOBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJEVA UPORIŠTA U POLJANAMA I GABRKU[1]

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju, 19. okt. 1944.
Br. 1176

STROGO POVERLJIVO

ZAPOVEST
Karta Bled 1 : 100.000
(jugoslovensko izdanje)

SITUACIJA

Škofja Loka:	2.470 ljudi. Količina naoružanja nepoznata. Imaju 5 — 6 teških minobacača i 1 tenk.
Gorenja Vas:	110 finansa, 20 žandarma i 120 be-ga Naoružanje: 7 mitraljeza, 26 puškomitraljeza, 3 teška i 6 lakih minobacača, 6 tromblona i 13 automata.
Lučine:	100 Nemaca i 45 be-ga. Naoružanje: 2 mitraljeza, 25 puškomitraljeza, 2 teška i 3 laka minobacača, 3 topa i 30 automata.

[5] i [6] Dopisano mastilom.

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 294a/II.

Suhi Dol:[2]	105 be-ga. Naoružanje: 1 mitraljez, 17 puškomitraljeza, 1 teški i 1 laki minobacač.
Črni Vrh:[3]	55 graničara i 110 be-ga. Naoružanje: 3 teška i 8 lakih minobacača, 2 topa, 6 mitraljeza i 15 puškomitraljeza.
Rovte:	120 be-ga. Naoružanje: 4 topa, 3 teška i 2 laka minobacača, 14 mitraljeza i 21 puškomitraljez.
Sv. Trije Kralji:[4]	65 be-ga. Naoružanje: 3 teška i 3 laka minobacača, 13 puškomitraljeza i 1 top.
St. Jošt:[5]	55 be-ga. Naoružanje: 3 teška i 3 laka minobacača, 13 mitraljeza i 17 puškomitraljeza.
Idrija:	450 Nemaca i 60 be-ga. Naoružanje: 2 topa, 5 teških i 1 laki minobacač, 5 mitraljeza i 15 puškomitraljeza.
Železniki:	55 Nemaca. Naoružanje: 1 teški minobacač, 3 mitraljeza, 7 puškomitraljeza i 6 automata.
Selca:	40 žandarma. Naoružanje: 1 teški i 1 laki minobacač, 1 mitraljez, 5 puškomitraljeza i 5 automata.
Dolenja Vas:	27 Nemaca. Naoružanje: 1 teški i 1 laki minobacač, 1 mitraljez i 4 puškomitraljeza.
Praprotno:[6]	Zbog napada VII SNOUB »France Prešeren« na ovo uporište[7] posada se povećala na 70 ljudi. Oko uporišta imaju zasede. Naoružanje nepoznato.
Veharše:	250 be-ga. Naoružanje: 10 mitraljeza, 40 puškomitraljeza, 3 teška i 4 laka minobacača i 8 automata.
Gabrk:	16 Nemaca. Naoružanje: 1 teški i 1 laki minobacač, 2 mitraljeza, 2 puškomitraljeza i 3 automata.
Poljane:[8]	27 Nemaca. Naoružanje: 1 teški minobacač, 1 mitraljez i 3 puškomitraljeza.[9]

[2] Zaselak, 1,5 km jugoistočno od Lučina.

*** Odnosi se na Crni Vrh iznad Polhovog Gradca.**

[4] Sada: Vrh nad Rovtami.

[5] Sada: Sentjošt nad Horjulom.

• Iz postojeće neprijateljske arhive redakcija je mogla utvrditi samo da su se u Zeleznikima, Selcama, Dolenjoj Vasi i Praprotnom nalazile žandarmerijske stanice.

[1] Napad na uporište Praprotno izvršen je 14. oktobra 1944 (vidi dok. br. 148).

[8] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.

[9] O sastavu neprijateljskih snaga u napred navedenim uporištima vidi dok. br. 58.

Moral posade u **uDorištu** Gabrk je na prilično velikom stepenu zbog nekoliko neuspelih napada na uporište, dok je moral posade u uporištu Poljane na prilično niskom stepenu.

II

NASE SNAGE

III SNOUB »Ivan Gradnik«,
VII SNOUB »France Prešeren«,
XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«,
Inžinjerijsko-tehnički bataljon XXXI divizije,
Dolomitski odred,
Škofjeloški odred,
Ruski bataljon,[10]
Bataljon XVIII SNOUB »Bazoviška«,
Deo artiljerijskog diviziona IX korpusa sa dva protivtenkovska topa i jednim brzometnim topom.

III

NASI ZADACI

Kako je našoj diviziji i ubuduće postavljen zadatak da upadne u Dolomite, potrebno je razbiti odbrambeni pojas Gorenja Vas — Skofja Loka, koji zatvara put u severoistočni [predeo] Dolomita.[11] Zbog toga je Stab divizije postavio sebi zadatak da uništi uporišta Poljane i Gabrk. Glavni zadaci naših budućih operacija su sledeči:

a) Uništenje neprijateljevih uporišta Poljane i Gabrk.

b) Uništenje druma Gorenja Vas — Skofja Loka.

c) Jakim zasedama izazvati neprijateljevu intervenciju i naneti mu u otvorenoj borbi što veće gubitke.

U cilju izvršenja ovog

naređujemo:

111 SNOUB »Ivan Gradnik« vrši obezbedenje u pravcu Škofje Loke. Dodeljuje joj se jedno minersko odeljenje iz Inžinjerijsko-tehn. bataljona i Ruski bataljon.

[10] Odnosi se na 2. bataljon 18. slovenačke NOU brigade »Bazoviška«, koji su sačinjavali pripadnici raznih nacionalnosti iz Sovjetskog Saveza.

[11] Stab 9. korpusa NOVJ naredio je 18. oktobra 31. NO diviziji da 20. oktobra 1944. izvrši napad na neprijateljska uporišta Poljane i Gabrk te onesposobi komunikaciju Skofja Loka — Gorenja Vas. U tom cilju ojačao je diviziju Dolomitskim i Škofjeloškim NOP odredom i sa dva bataljona 18. slovenačke NOU brigade »Bazoviška«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 221/1).

VII SNOUB »France Prešeren« vrši napad sa ciljem uništenja uporišta Poljane. Posle zauzimanja Poljana odmah prelazi u napad na uporište Gabrk. Dodeljuju joj se topovi i 1 minerski vod.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« treba da snažnom blokadom Gorenje Vasi spreči svaku neprijateljevu intervenciju iz tog uporišta.

Dolomitski odred vrši obezbedenje napada iz pravca Lučina. *Škofjeloški odred* treba da spreči neprijateljevu intervenciju iz Crnog Vrha.[12]

Bataljon XVIII SNOUB »Bazoviška« poseda položaje na Razpotju[13] sa zadatkom da zadrži eventualnu intervenciju neprijatelja iz Idrije. Ovom bataljonu priključuje se jedan vod Inžinjerijsko-tehničkog bataljona.

Inžinjerijsko-tehnički bataljon treba temeljito da poruši drum Gorenja Vas — Skofja Loka. Sem toga mora da uputi u III SNOUB »Ivan Gradnik« jedno minersko odeljenje, u VII SNOUB »France Prešeren« jedan minerski vod sa potrebnim materijalom, a jedan minerski vod bataljonu XVIII SNOUB »Bazoviška«.

IV

OBRAZLOŽENJE

III SNOUB »Ivan Gradnik« kreče sa svojih položaja Zetina preko Podvrha i Mlaka[14] a zatim vojnim drumom od Breznice.[15] Odatle upućuje jednu četu Ruskog bataljona preko Luše do Sv. Tomaža. Zadatak ove čete je da kontroliše drum Skofja Loka — Praprotno i da spreči svaki neprijateljev pokušaj prodora u leđa našim jedinicama u Poljanskoj dolini, preko Sv. Tomaža ili dolinom Luše. Ostale snage Ruskog bataljona rasporediti na vojnom drumu kod Podpulfrce sa zadatkom obezbeđenja levog boka naših snaga u Poljanskoj dolini. Jedan bataljon raspoređuje duž glavnog druma, i to od mesta gde se odvaja vojni drum pa do Zminca, isDod kote 580. Jedan bataljon treba uputiti preko druma i rasporediti ga na obroncima Sv. Petra hriba od Bodovlja do Seferta.[18] Zadatak ovog bataljona je da spreči even-

[12] Svojom zapovešću od 19. oktobra 1944. Stab Skofjeloškog NOP odreda rasporedio je 1. bataljon na položaje severno od Crnog Vrha na kote 862 i 912, dok je 2. bataljon rasporedio na kotu 927 i trig. 1030 (Pasja ravan) sa zadatkom da spreče ispad neprijatelja iz Crnog Vrha. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 294/III).

[13] Zaselak, 2 km istočno od Spodnje Idrije.

[14] Sada: Mlaka nad Lušo.

[15] Sada: Breznica pod Lubnikom.

[16] Posed, 3,5 km jugozapadno od Škofje Loke.

tualni pokušaj prodora neprijatelja preko Bodovija i Babnika za Poljane. Oba bataljona koja će se nalaziti u zasedi duž glavnog druma treba da energičnim napadom spreče svaku intervenciju iz pravca Škofje Loke u pravcu Poljana.

Preostali bataljon treba da se rasporedi iznad Seferta. kota 578. Ovaj bataljon ima dvojaki zadatak: kao rezerva za svaku eventualnost a svojim prisustvom pored druma i za odbijanje neprijatelja u slučaju da probije položaje bataljona [koji se nalaze pored drumova].

Brigada ima zadatak da na svom sektoru poruši i minira drum tako da ne bude upotrebljiv za motorna vozila. Naročitu pažnju treba posvetiti što tešnjoj vezi između pojedinih jedinica.

VII SNOUB »France Prešeren« sa svojih dosadašnjih položaja na Martinj Vrhu krenuće na izvršenje zadatka preko Rovta[17] i Cetene Ravni do Javorja, odakle jedan bataljon polazi preko Delnica na Gabršku Goru i dalje u pravcu Gabrka. Jedna ojačana četa ovog bataljona treba da se približi Gabrku i da na njega izvrši snažan napad za sve vreme napada na uporište Poljane, tako da posada ne mogne intervenisati [u pravcu Poljana] a s druge strane da bi se zamorila, radi olakšanja kasnijeg uništenja Gabrka. Preostali deo bataljona razmešta se kao rezerva pored kote 489, kod Sv. Volbenka.

Ostala dva bataljona sa minerskim vodom i delom diviziona sa topovima krenuće iz Javorja na Poljane preko Volča na taj način da ostavi u Volčama jedan bataljon, gde će se nalaziti i Stab divizije, kao brigadnu rezervu. Otale snage treba da rasporedi tako da se napad vrši sa svih strana. Stab brigade treba na licu mesta da odredi položaje teškog oruđa.

Upozoravamo da se sve jedinice još pre početka marša rasporede tako da ne bude nepotrebnog zastoja za vreme pokreta. Napad treba pre svega vršiti posebnim minerskim i bombaškim grupama uz podršku koncentrične vatre. Nikako se ne sme osloniti samo na podršku teškog oruđa.

Odmah posle uništenja uporišta zajedno sa topovima i minerskim vodom treba da pređe u napad radi uništenja uporišta Gabrk. Direktan napad treba da vrši bataljon koji će se nalaziti kod Sv. Volbenka.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« krenuće sa dosadašnjih položaja kod Korita sutra uveče pravcem Koprivnik — Fužine do Hotavlja. Zadatak brigade je da u određeno vreme izvrši blokadu Gorenje Vasi sa dva bataljona, sa južne i istočne strane, a s jednim bataljonom sa severne i zapadne strane. Vatru pro-

[17] **Sada: Rovte v Selški dolini.**

tivtenkovskih pušaka i minobacača treba pre svega usmeriti na glavni drum Gorenja Vas — Poljane.

Dok glavnina mora zaposesti pogodne položaje oko uporišta, manje grupe treba upućivati pred same bunkere sa zadatkom da demonstrativno vrše napad na uporište. Treba voditi računa da se ne otkriju glavni položaji. U slučaju da neprijatelj pokuša da probije blokadu, otpočeti sa dejstvom minobacačke vatre po Gorenjoj Vasi. Svaku intervenciju [neprijatelja treba veštim manevrom uništiti ili ga oterati nazad u uporište.

Bataljon XVII[18] *SNOUB »Bazoviška«.* Ovaj bataljon treba da uputi zasedu u jačini jednog voda na Gore sa zadatkom da kontroliše drum Idrija — Veharše. Drugu zasedu u jačini jednog odeljenja treba da postavi na serpentine ispod Razpotja, dok će se glavni položaji bataljona nalaziti na Razpotju. U slučaju neprijateljeve intervencije, treba ga zadržati i veštim napadima u bok i leđa sprečiti njegovo nastupanje u pravcu Žiri odnosno Fužina.

Inžinjerijsko-tehnički bataljon divizije krenuće sa sadašnjih položaja na Staroj Oselici pravcem Hotavlje — Gorenje Brdo na Volče, odakle će zaobići Poljane i odmah s početkom napada na uporište otpočeti rušenje druma Poljane — Gabrk. Cestu treba temeljito raskopati, naročito na mestima gde se nalaze potporni zidovi. Dalje treba navaljati na drum stene i poseći drveće duž druma. Sva rušenja treba izvršiti planski. Kada bude dovoljno uništen odsek druma između Poljana i Gabrka, treba isti rad nastaviti od Gabrka u pravcu Škofje Loke.
Stab divizije krenuće iz dosadašnjih položaja pravcem Robidnica — Cabrače — Gorenje Brdo u Volče, gde će se nalaziti za vreme akcije.

Sve pripreme za napad treba izvršiti u najvećoj konspiraciji tako da neprijatelj ne bude pre vremena obavešten o našim namerama. Isto važi i za pokrete na određene položaje.

Za vreme napada treba sprečiti pokrete civilnih lica po operativnom području.

Posebnu pažnju treba posvetiti pravilnom obezbeđenju od intervencija iz susednih uporišta. Sve jedinice koje imaju ovaj zadatak treba da budu što više prikupljene na putevima na kojima postoji najveća mogućnost da ih prilikom intervencije koristi neprijatelj. Sa ovih položaja treba upućivati do samih uporišta, u neposrednu blizinu bunkera, posebne trojke sa zadatkom da izveštavaju glavninu o svakom pokretu ili prikupljanju neprijatelja te da vrše napade na neprijateljeve stražare. U slučaju da primete u uporištu pripreme za ispad, dužnost

[18] **Omaška; treba: XVIII.**

je [jedinica na obezbedenju] da taj ispad neprekidnim napadima sprečavaju, te najpodesnijim manevrima i iznenadnim napadima u bok i leđa sprečavaju neprijatelja da pruži pomoć napadnutim uporištima.

Napad na uporišta izvršiće se 20. oktobra o.g. u 22 časa uveče, kada treba da su na svojim položajima jedinice koje vrše napad, dok jedinice na obezbedenju treba da zauzmu svoje položaje već u 21 čas. Upozoravamo na tačnost. Sve jedinice treba da ostanu na svojim položajima do opoziva od strane Štaba divizije.[19]

V

VEZA

Jedinice će međusobno održavati kurirsku, telefonsku i telegrafsku vezu. Odmah po dolasku na svoje položaje štabovi brigada i odreda te Stab bataljona XVIII SNOUB »Bazoviška* i Stab inžinjerijsko-tehničkog bataljona treba da upute u Stab divizije po dva kurira za vezu. Sem toga svi štabovi treba da putem kurira svaki sat redovno izveštavaju o svim promenama na svojim sektorima. Upozoravamo i na što češću vezu preko radio-stanica. Pri tome treba i posebno kontrolisati radio-telegrafiste i šifrantsko osoblje.

Kao što se vidi iz priložene skice,[20] između pojedinih jedinica uspostavićemo i telefonsku vezu. Kod samog uporišta treba preseći sve telefonske žice i izraditi naše priključke.

Takođe se moraju međusobno dobro povezati sve jedinice. Tako III SNOUB »Ivan Gradnik« mora održavati vezu sa Škofjeloškim odredom a ovaj sa Dolomitskim odredom i VII SNOUB »France Prešeren«. Dolomitski odred treba da održava vezu sa bataljonom XVIII SNOUB »Bazoviška«, a ovaj bataljon sa XVI SNOB »Janko P. Vojko«. Isto važi i za sve jedinice u samoj Poljanskoj dolini.

VI

SANITET

Divizijsko previjalište nalaziće se u Zetini, gde treba otpremiti sve ranjenike. Voditi računa da transport ranjenika bude što brži. Radi toga štabovi brigada treba da odrede posebne ekipe koje će vršiti prevoz ranjenika. Posebno treba voditi

O izvršenju zadataka postavljenih ovom zapovešću vidi relaciju Štaba 9. korpusa NOVJ od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1.

[10] Redakcija ovu skicu nije pronašla.

i'ačuna da se sa položaja evakuišu svi ranjenici, za šta su odgovorni pojedini štabovi.

Mesta brigadnih previjališta treba da odrede sami štabovi.

VII

ISHRANA

Sto se tiče ishrane, štabovi brigada dobiće od intendanta divizije naknadno detaljna uputstva na kojim mestima će se izvršiti prinudni otkupi. Odabrati posebnu grupu koja će vršiti ekonomske akcije.

Za vreme akcije komore treba postaviti na takva mesta da pojedine jedinice na položajima što redovnije mogu primati obroke hrane. Voditi računa da hrane bude dovoljno.

vili

ZNACI RASPOZNAVANJA

20 okt. — Janko — Jože
21. okt. — Pavle — Polde
22. okt. — Tine — Tone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

V. d. politkomesara:
Kuk Jože

Komandant — potpukovnik:
Klanjšek Jože

M. P.

IZVEŠTAJ ŠTABA 2. SLOVENACKE NOU BRIGADE »LJUBO ŠERCER« OD 19. OKTOBRA 1944. ŠTABU 14. NO DIVIZIJE O BORBI U REJONU TOLSTOG VRHA[1]

STAB
H SNOUB »LJUBO SERCER«
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek
Na položaju 19. 10. 44.
Br. 14

ŠTABU XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek

na položaju

Izveštaj
Štaba II SNOUB »Ljubo Šercer« za 18. 10. 44

Brojno stanje brigade:

Stab brigade:	**po spisku**	**72**	**u rashodu**	**10**	**na licu**	**62**
I bataljon (17.9)		**220**	»	**55**	*n*	**165**
II bataljon	„	**264**	t,	**38**	*li*	**226**
III bataljon	„	**228**	”	**45**	*it*	**183**
minerski vod	„	**28**	»»	**8**	*n*	**20**
Ukupno:	„	**812**	*a*	**156**	*li*	**656**

Razlika od jučerašnjeg brojnog stanja: Štab brigade: 1 drug prekomandovan u III bataljon. II bataljon: 2 druga poginula u borbi na Tolstom Vrhu. III bataljon: 1 drug novomobilisan, 1 drug prekomandovan iz Štaba brigade, 2 druga otišla na teren.

Rashod: Štab brigade: u bolnici 1, na kursu 4, u patroli 5. **I** bataljon: u bolnici 13, nestalo 27, na kursu 15. II bataljon: u bolnici 23, nestalo 5, na kursu 10. III bataljon: u bolnici 20, nestalo 18, na kursu 7. Minerski vod: u bolnici 2, nestala 3, na kursu 3.

Brigada se nalazila na Tolstom Vrhu do 2 časa, kada je otpočela borba s neprijateljem. Na Tolstom Vrhu brigada je postavila sledeče osiguranje: 3 zasede, 1 izvidnicu, 9 stražarskih mesta i 5 patrola.

Vojnički rad: II bataljon: U 2. četi održana je četna vojna nastava — o straži i patroli (teoretski i praktično).

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 336/V.**

III bataljon: U 1. i 2. četi održana je četna vojna nastava — o stražarskoj službi (teoretski i praktično). Vršeni su čišćenje i pregled oružja.

Politički rad: Zbog borbi politička nastava nije se održavala. Noću 17, 18. 10. mineri su minirali prugu duplog koloseka između žel. stanica Ponikva — Lipoglav. Pruga je bila minirana na 18 mesta sa odličnim rezultatom. Ukupno je srušeno 3 — 3,5 km pruge. Utrošeno je minerskog materijala: 42 kg eksploziva, 25 detonatora, 35 inicijalnih punjenja, 8 m detonirajućeg i 4 m sporogorećeg štapina.

Dana 18. 10. u 14. časova posle podne nastupao je neprijatelj prema položajima III i II bataljona. Nastupao je u 2 kolone.[2] Jedna kolona je bila jačine 200 do 250 policajaca i presvučenih kočevara iz Špitaliča.[3] Ova kolona je nastupala prema položajima III bataljona koji se nalazio na Markulaku. Sa ovom kolonom III bataljon vodio je borbu do 18 časova a zatim se povukao na kotu 770. Ova kolona krenula je zatim grebenom prema Čažu. Druga kolona, koja je u jačini od 100 ljudi nastupala od Pletovarja, skrenula je prema drumu Ziče — Dramlje, zatim se podelila na manje grupe i nastupala prema položajima na kojima se nalazio Štab brigade i jedna desetina Drugog bataljona. Sa ovom kolonom stupili smo u borbu. Pošto je neprijatelj odgovarao jakom vatrom teškog oruđa (minobacači), ovo odeljenje i štabna patrola bili su prinuđeni da se povuku. Zatim smo poseli položaje kod Babiča, gde se već nalazio Drugi bataljon. Ovaj bataljon vodio je borbu s kolonom koja je od druma nastupala prema Tolstom Vrhu. Borbu je vodila treća četa koja je posedala položaje na ivici šume ispod Babiča. Ova četa postigla je veoma dobar uspeh jer su došli do izraza laki minobacači i puškomitraljezi koji su tukli neprijatelja dok je nastupao brisanim prostorom. Druga četa osiguravala je pravac prema [Slovenskim] Konjicama, i to kod Caža i na sedlu Babič — Golo rebro. Zatim je neprijateljevim kolonama uspelo da se spoje i sada su zajedno prodrle na Caž. Prema izveštajima koje smo primili od naše obaveštajne službe na Slemenima se nalazilo oko 400 neprijateljevih policajaca. Osim toga naša izvidnica je javila da drumom [Slovenske] Konjice — Frankolovo kreće u našem pravcu 50 kamiona. Zbog toga smo bili prinuđeni da se osiguravamo i sa bokova pa smo na taj način razvukli bataljone. Zbog toga je neprijatelju uspelo da prodre na Caž, ali je zatim zbog naše vatre bio prinuđen da se povuče prema [Slovenskim] Konjicama.

[2] Ove snage su verovatno bile iz sastava 2. bataljona 14. SS policijskog puka.

[3] Zaselak, 3,5 km južno od Slovenskih Konjica. Na karti 1:100.000, izdanje Gl JA 1948, piše: Sv. Marija Spitalič.

Neprijatelj se veoma uporno borio jer su to bili SS-policajci i kočevari. Osim toga bili su naoružani sa 4 teška minobacača, kojima su sve vreme veoma intenzivno tukli naše položaje.

Neprijateljevi gubici: Prema izveštajima koje smo primili sa terena neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih.

Sopstveni gubici: 2 mrtva i 3 ranjena (lakše). U ovoj borbi nestalo je 7 drugova. Nedostaje i 1 puškomitraljez »šarac«. Plena nije bilo.

Utrošena je bila sledeča municija: engleska 235, za mitraljez »šaraci 40, za automate 170 i 9 mina za laki italijanski minobacač.

Brigada se noću 18/19. 10. preko državnog druma [Slovenske] Konjice — Fram prebacila na sektor južnog Pohorja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sever Franc

Komandant poručnik:
Jože Boldan

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 20. OKTOBRA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA I AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI OKTOBRA[1]

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 20. okt. 1944.
Op. br. 2230

Predmet: 15-dnevni
operativni izveštaj
od 5. 10 — 20. 10. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje

(Sekcije: Tolmin, Bled, Gorica, Vrhnika, Videm
1 : 100.000, jugoslov. izdanje)

I. SITUACIJA

U relaciji o borbama kod Hotedršice i u relaciji o borbama [prilikom] ofanzive na našu oslobođenu teritoriju izneli smo opšti pregled situacije na našem sektoru.[2]

Sem toga dodajemo i sledeče: po završenoj ofanzivi na oslobođenu teritoriju neprijatelj je sa istim jedinicama izvršio čišćenje po Vipavskoj dolini kojom prilikom je vršio pretrese u kućama, ubijao civile te palio sela ispod Cavna (Kamno,[3] Sv. Mihael[4]).

13. o.m. neprijatelj je iz Ajdovščine dejstvovao topovskom vatrom po našim položajima od Predmeje do Cola, pošto je uvideo da je njegova ofanziva na naš sektor propala. Ovo uznemiravanje, vršeno po svim pravilima vojne službe i taktike artiljerije, nije imalo efekta.

Sem toga neprijatelj je u ovom polumesečnom periodu vršio ispade s manjim patrolama iz nekih uporišta, što je bilo od sasvim lokalnog značaja. Na sektoru oko Hotedršice neko vreme

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 22/1. U istom Arhivu, u f. 224/11, nalazi se kopija originala.**

* **O borbama kod Hotedršice i na Trnovskoj visoravni vidi dok. br. 111 i 119.**

[3] **Trebalo bi da piše: Kamnje.**

[4] **Sada: Smihel.**

zadržavao se udarni bataljon be-ga.[5] U Hotedršici [posada] je ojačana za oko 70 ljudi. Na Bledu se nalazi oko 2000 nemačkih vojnika koji verovatno imaju nameru da utvrđuju odbrambenu liniju. Prema podacima prebeglog nem. potporučnika, linija bi imala sledeći pravac: Tolmin — Idrija — preko Dolomita — St. Vid n/Lj.[6] — preko Save, — Krško,[7] a zatim do Drave.

LI. PLAN ŠTABA

Plan Štaba opisan je u poslatim relacijama, od kojih poslednju prilažemo izveštaju.

Stab korpusa ima sada **u** planu likvidaciju uporišta Poljane,* be-ga i Gabrka. Na taj način biće otvoren put u Dolomite. Prilažemo zapovest za napad.[9]

III. OPERACIJE JEDINICA IX KORPUSA
10

20. 9. 1944:	Patrola komande mesta Sežana zarobila je tri vojnika org. »Todt«.
21. 9. 1944:	Obaveštajci kom. m.[esta] Sežana zaplenili su u Trstu kamion sa 700 kg brašna.
21. 9. 1944:	Mobilizacijska patrola kom. m. Sežana zarobila je kod Tržiča dva karabinijera i zaplenila dve puške i opremu.
26. 9. 1944:	Odeljenje 1. čete 2. bat. SO[11] kod raskrsnice puteva Sk. Loka — Poljane — Blegoš napalo 'je iz zasede nemački policijski motocikl sa prikolicom i ubila 2 i ranila jednog [policajca].
27. 9. 1944:	Vod 1. bat. JBO[12] zapalio je cfrveni most, dugačak 20 m, na cesti Radovna — Gorje. Cesta je služila za odvoženje drveta sa Pokljuke.

[5] Verovatno se misli na bataljon »Idrija« iz sastava SNVZ, koji su sačinjavale 10. i 15. četa sa kantonmanom u Veharšama. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimci 51, 53, 399 i 473.)

• Sada: Šentvid.

[7] Sada: Videm-Krško.

[8] Sada: Poljane nad Skofjo Loko.

• Zapovest Štaba 9. korpusa NOVJ za napad na ova uporišta redakcija ne objavljuje jer su zadaci opširnije i konkretnije izloženi u zapovesti Štaba 31. NO divizije (vidi dok. br. 122).

[10] Redakcija je izostavila, i to sa tri tačke označila, tekstove u kojima se opisuju: akcije Kokrškog NOP odreda, jer su potpunije iznesene u dok. br. 107; akcije Skofjeloškog NOP odreda, jer su potpunije iznesene u dok. br. 109; te akcije i borbe 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič«, jer su potpunije iznesene u dok. br. 106.

[11] Škofjeloški NOP odred

[11] Jeseniško-bohinjski NOP odred

27. 9. 1944: Zaseda kom. m. Sežana napala je neprijateljsku patrolu kod Nabrežine. Zarobili su oficira i dva vojnika, ostali su pobegli. Zaplenjeno: automat. 3 puške i pištolj.

29. 9. 1944: Noću uoči 30. 9. Prvi bat. JBO između stanica Hrušice i Mojstrane minirao je žel. most, dužine 12 m i visine 3 m. Most je pot.[puno] porušen.

29. 9. 1944: 2. bat. JBO minirao je most u Lepencu. Prilikom eksplozije 1 je bio ranjen.

29. 9. 1944: Patrola od 12 ljudi iz 3. bat. JBO napala je iz zasede, 130 m od uporišta u Boh. Beli, nepr. patrolu [jačine] 6 ljudi. Borba je vođena iz neposredne blizine tako da je naša zaseda kundacima pobila svu neprijateljsku patrolu. Zaplenjena je »zbrojovka«, čija je cev za vreme borbe izgubljena i 4 puške. Na našoj strani 1 je nestao.

29. 9. 1944: MSV[13] sa Sp. Kras 18. brig, minirao je kod Rubija žel. prugu Gorica — Trst. Na mine je naišao teretni voz i pri tom je uništena lokomotiva. Saobraćaj prekinut 16 časova.

29. 9. 1944: Obav. patrola kom. m. Sežana zarobila je nem. podoficira koji je vršio špijunažu među radnicima na žel. pruzi.

30. 9. 1944: Patrola od 7 ljudi iz 1. bat. JBO pala je u neprijateljsku zasedu pored Save. Trojica su ranjena, a dvojica ubijena.

30. 9. 1944: Patrola kom. m. Sežana minirala je u blizini Trsta 5 stubova el. dalekovoda.

1. 10. 1944: Neprijateljska kolona od 50 fašista, sa praznim kamionom, kretala se iz Štanjela prema selu Tupelče, gde se palazila zaseda 5. bat. 18. brigade. Zaseda je otvorila vatru na neprijateljsku kolonu koja je odmah reagovala vatrom iz automatskog oružja i prinudila našu zasedu da

" **Minersko-sabotažni vod**

se posle kraće borbe premesti. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 2 ranjena.

3. 10. 1944: JBO je uputio 11 ljudi, od kojih polovinu nenaoružanih, u prehrambenu akciju u Sp. Gorje kod Bleda. Postavili su zasedu; trojica su pošla napred ali ih je odmah napala neprijateljska zaseda. Naša zaseda je smesta pritekla u pomoć i napala neprijatelja u momentu kada je otpočeo s manevrom opkoljavanja radi zarobljavanja naše trojke. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 2 ranjena. Zaplenjeni su puška, 2 bombe, oprema. Na našoj strani 2 su ranjena.

3. 10. 1944: Patrola 18. brig, bila je u pokretu prema Prvačini napadnuta kod sela Jazbine. U borbi su poginula 2 neprijateljska vojnika, na našoj strani 1 je ranjen i izgubljen PM »bren«.

3. 10. 1944: Patrola kom. m Sežana minirala je žel. prugu između Devina i Vižovlja. Na mine je naišao vojni voz na kome su se, pored vojnika, nalazili i automobili. Uništeni su 15 vagona i lokomotiva. Na vagonima su bili automobili. Neprijatelj je imao 85 mrtvih. Saobraćaj je bio prekinut 48 časova.

4. 10. 1944: 3. bat. 18. brig, napao je na cesti Gorica — Ajdovščina kolonu od 6 oklopnih vozila, 8 motocikla i 50 kamiona. Oštećen je 1 kamion.

6. 10. 1944: Odeljenje 2. bat. JBO miniralo je žel. prugu između stanica Nomenj i Laze. Minirane su 2 šine.

3. bataljon JBO minirao je žel. prugu Jesenice — Bohinj. Mina je eksplodirala pre vremena, pre nego što je naišao voz. Saobraćaj je bio prekinut 1 sat.

7. 10. 1944: Jedinice IX korpusa napale su radi likvidacije uporište Hotedršica. Jedinice XXXI divizije izvršile su osiguranje, a jedinice XXX divizije i artiljerija IX korpusa direktan napad na uporište, koji nije potpuno uspeo zbog snažnih neprijateljskih utvrđenja i oštećenja dve naše haubice. Neprijatelj je intervenisao iz pravca Idrije i Logatca, ali je bio svugde odbijen. Iz upo-

rišta Veharše i Rovte [neprijatelj] je poseo položaje još u toku 6. 10. Sa ovim zasedama vodila je borbu 3. brig., koja je neprijatelja svugde odbacila. Ipak je zbog ovih borbi zakasnila i nije stigla na položaje u određeno vreme. Uspeh akcije: neprijatelj je imao 10 mrtvih, 15 ranjenih, 1 zarobljenog. Zarobljena su 2 civila u službi okupatora. Uništeni su 1 kamion i bunker i zapaljeno više kuća. Zaplenjene su puška, rez. cev za mitraljez i oprema. Vlastiti gubici: 5 mrtvih, 19 ranjenih, 3 ranjenika zarobljena i 24 nestala. Izgubljeno je: 16 pušaka, 2 puškomitraljeza, mitraljez, PIAT, postolje PT puške postolje teške »brede«, 1 km kabla, AT puška. Onesposobljene su dve haubice.[14]

8. 10. 1944: Odeljenje 2. bat. JBO porušilo je drumski most Gorje — Mrzli Studenec. Saobraćaj je bio prekinut.

8. 10. 1944: Zaseda 5. bat. 18. brig, kod Opatjeg Sela, na cesti Gorica — Trst, napala je kolonu od 2 kamiona i 2 putnička automobila na kojima je bilo 50 policajaca. Zaseda je vodila jednočasovnu borbu, nakon čega je neprijatelj dobio pojačanje policije u 4 autobusa sa brzometnim topom. Posle jednočasovne borbe s pojačanjem zaseda se zbog snažne neprijateljske vatre povukla na nove položaje. Neprijatelj je imao 25 mrtvih i 15 ranjenih; uništena su 2 kamiona i 2 putnička automobila. Zbog blizine neprijateljskog uporišta i intervencije nije bilo ništa zaplenjeno. Na našoj strani 3 su ranjena.

8. 10. 1944: Min. grupa SO min.firala] je kod Zg. Besnice žel. prugu Radovljica — Kranj. Pruga je oštećena i saobraćaj prekinut 6 časova.

8. 10. 1944: Neprijatelj je izvršio ispad iz Gorice u pravcima Banjške planote i Trnovskog gozda. Jedinice 14. brigade vodile su borbu na Lokovcu. Zbog neprijateljske nadmoćnosti morale su se povući na nove položaje. Sa kolonom koja je nastupala u pravcu Trnova borbu su vodile jedinice 16. brig, i zaštitni bat. DK.[15] Bataljon 18.

[14] **Potpunije o napadu na Hotedršicu vidi dok. br. 111.**
[15] **Devetog korpusa**

brig, poseo je položaje kod Krnice.[16] Borbe su nastavljene 9. 10, kada je neprijatelju u toku celodnevnih borbi uspelo da dođe do Lokvi i u toku noći uputi patrolu na Caven. Jedinice su posele položaje od M. Lažna do Predmeje i Otlice.

Jedinice su ostale 10. 10. na položajima na sektoru Predmeja — Otlica, ipak nije došlo do većih sukoba sa neprijateljem koji se zadržao na sektoru Lokve — M. Lažne. Iz Idrije je uputio na Vojsko patrolu [jačine] 150 ljudi, koja se već u toku dana vratila u uporište.

11. 10. neprijatelj je nastupao prema Predmeji, gde je bio napadnut i prinuđen na povlačenje. Ali je došlo do intervencije tenkova i neprijateljskoj koloni [jačine] 1500 ljudi uspelo je da se u toku dana probije do Otlice, gde su je napale jedinice 16. brigade i razbile pojedine delove kolone i komoru.

Kolona je nastavila put prema Colu.

Poslednje borbe s neprijateljskom zaštitnicom vodio je zaštitni bataljon DK na dan 12. 10. na stazi koja iz Ajdovščine vodi na Otlicu. Iz Cola neprijatelj je prodorom pokušavao da stigne do Otlice, da pokupi mrtve i ranjene, ah ga je u tome sprečio bat. 19. brig. Neprijatelj se vratio na polazne položaje.

U svim ovim borbama neprijatelj je imao 86 mrtvih i 130 ranjenih. Uništena su 2 tenka i deo neprijateljske komore. Oštećena su 2 tenka. Zaplenjen je bicikl, 200 m kabla, pištolj i 750 metaka.

Vlastiti gubici: 13 mrtvih, 16 ranjenih, 17 nestalih.

Izgubljeno: 3 puškomitraljeza, laki bacač, postolje za t.[ešku] »bredu«, 6 pušaka, 2 konja sa kolima, 5 konja.[17]

9. 10. 1944: Odeljenje 2 bat. JBO prekinulo je tel. vezu Bled — Gorje. Porušen je telefonski stub sa 14 žica i uništeni izolatori.

[16] **Zaselak, 5 km jugoistočno od Trnova.**
[17] **Potpunije o ovim borbama vidi dok. br. 119.**

9. 10. 1944: Mineri 3. bat. KO[18] minirali su žel. prugu između Globoka i Otoča. Saobraćaj je prekinut 6 časova.

9. 10. 1944: 3. bat. 17. brig, porušio je most na cesti Kobarid — Kamno. Zarobio je 6 radnika koji su ga opravljali.

9. 10. 1944: 1. bat. KO min.[irao] je žel. prugu između stanica Žirovnice i Javornika. Iz šina je izbačen voz. Oštećeni su lokomotiva i 5 vagona.

9. 10. 1944: Patrola 6. bat. 17. brig, napala je na žel. stanici u Krminu 4 neprijateljska vojnika i ubila ih. Zaplenila je pištolj.

10. 10. 1944: MSV ŠO minirao je na 2 mesta žel. prugu Ljubljana — Radovljica.

10. 10. 1944: Patrola SO zaplenila je konja sa opremom, vlasništvo be-ga.

10. 10. 1944: Neprijateljska kolona od 150 ljudi krenula je iz Tolmina prema Čadrgu i zarobila 1 druga iz vojne linije.

12. 10. 1944: Snajperi 2. bat. [SO] napali su i ubili stražara na žel. mostu na Bači između stanica H. Južna[19] i Grahovo.[20]

12. 10. 1944: Odeljenje 2. bat. JBO porušilo je most na cesti Gorje — M. Studenec. Vod 2. bat. je na dva mesta napravio zaseke na cesti.

7. 10 1944: Patrola 2. MSV za Sp. Kras 18. brig, minirala je na žel. stanici Prošek 12 skretnica i signalni uređaj. Saobraćaj je bio prekinut 4 časa.

10. 10. 1944: Patrola 2. MSV je u Prošeku minirala mešalicu za beton s motorom, 1 traktor, 3 el. motora te električnu turpiju.

10. 10. 1944: Vod 5. bat. 18. brig, je na cesti između Štanjela i Koprive iz zasede napao neprijateljsku patrolu jačine 12 ljudi. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i 4 ranjena.

12. 10. 1944: Patrola 2. MSV položila je minu na lokomotivu voza. Mina je eksplodirala u Grinjanu. Neprijatelj je imao 1 mrtvog a lokomotiva je uni-

[18] **Kokrški NOP odred**
Sada: Hudajužna.
[10] **Sada: Grahovo ob Bači.**

štena. Saobraćaj je bio prekinut 12 časova. Oštećeno je 40 m pruge.

12. 10. 1944: Patrola 2. MSV za Sp. Kras minirala je prugu duplog koloseka između centralne stanice u Trstu i Miramara. Na mine je naišao nemački vojni voz. Prema nepotvrđenim vestima neprijatelj je imao 350 mrtvih. Uništena je lokomotiva, 4 vagona survala su se preko nasipa i 8 vagona je izgorelo. Saobraćaj je bio prekinut 60 časova.

14. 10. 1944: Snajperi SO su iz zasede napali be-ga u blizini uporišta Skofja Loka, 1 ubili i 2 ranili.

14. 10. 1944: Min. odeljenje 2. bat. SO miniralo je žel. prugu Podnart — Zg. Besnica na 18 mesta. Oštećeno je 250 m pruge. Saobraćaj je bio prekinut nekoliko dana. Prilikom miniranja ranjen je 1 miner.

14. 10. 1944: Patrola 3. bat. JBO napala je stan gestapovca u neposrednoj blizini nepr. bunkera na Bledu. Zaplenila je 2 pištolja sa municijom te nešto opreme.

14. 10. 1944: Vod 2. bat JBO napao je kod Srednje Vasi neprijateljevu kolonu od 100 ljudi. Neprijatelj je u borbi imao 4 mrtva i više ranjenih.

14. 10. 1944: Desetinu 1. bat. JBO napalo je kod sela Krnica 80 be-ga. Ubijena su 3 druga a jedan je nestao.

14. 10. 1944: 7. brig, dobila je zadatak da likvidira neprijateljsko uporište Praprotno. Dodeljen joj je ruski bataljon. 1. bataljon dobio je zadatak direktnog napada, a ostali osiguranje pravaca iz kojih bi neprijatelj mogao intervenisati. Napad je otpočeo u 1 čas. Mineri i jurišna odeljenja uspeli su da likvidiraju manji bunker i delimično glavni, kojeg su napola srušili. Neprijatelj je u prvom momentu otvorio žestoku vatru, ali ju je posle kraćeg vremena smanjio. Pri trećem jurišu naših jedinica iz rovova je izvršio napad bombama i prinudio naše da se povuku. Prilikom napada porušili su drveni most preko Sore, dugačak 12 m. Napad je završen u 4.30 časova. Za vreme borbe naše jedinice pretrpele

su [gubitke] od 4 mrtva i 9 ranjenih. Neprijatelj je imao 5 ranjenih.[21]

14. 10. 1944: 1. bat. KO minirao je cevovod koji dovodi vodu na turbinu tvornice KID[22] na Javorniku." Rad u tvornici bio je delimično obustavljen.

15. 10. 1944: 1. bat. KO porušio je žel. most između stanica Žirovnica i Javornik. Most je bio dugačak 4 m. Saobraćaj je bio prekinut.

16. 10. 1944: MSV 7. brig, minirao je žel. prugu između stanice Otoče i žel. mosta. Pruga je bila minirana na 3 mesta. U pravcu miniranja otišla je neprijateljska patrola koju je grupa napala i 3 ubila. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

16. 10. 1944: Snajperska trojka SO napala je neprijatelja ispred bunkera u Zelezniku i 2 ubila.

Neprijateljski gubici

Mrtvih: 708, ranjenih: 221, zarobljenih: 15.

Zaplenjeno: 16 pušaka, automat, 6 pištolja, puškomitraljez, kamion, motocikl, bicikl, konj, akumulatori, 1200 m žice, životne namirnice, oprema.

Uništeno: 6 lokomotiva, 27 vagona, 23 automobila, 2 tenka, kamion municije, 12 skretnica, signalni uređaji, 4 dinamo-mašine, 6 mostova, 31 el. stub, mašine za betonske radove, deo komore.

Oštećeno: na 48 mesta žel. pruga, 4 lokomotive, 16 vagona, 2 mosta, 2 nepr. zgrade, 2 tenka, automobil, tel. linija, cesta, fabr. instalacije.

Vlastiti gubici

Mrtvih: 34, ranjenih: 58, zarobljenih: 4, nestalih: 45.

Izgubljeno: 25 pušaka, 7 puškomitraljeza, mitraljez, 1 »piat«, AT[24] puška, automat, laki minobacač, 7 konja, 3 postolja za mitraljez, 1 km kabla, kola.

Onesposobljene 2 haubice.

" O napadu na uporište Praprotno vidi i dok. br. 148.
- Kranjska industrijska družba = Kranjsko industrijsko društvo.
-[3] Naselje, posle oslobođenja priključeno Jesenicama.
[14] protivtenkovska

IV. NASA I NEPRIJATELJSKA TAKTIKA

Naša i neprijateljska taktika primenjene u ovom .polumesečnom periodu opisane su u relacijama koje smo poslali o svim borbama.

V. KRITIČKI PREGLED OPERACIJA

Iznet je u poslatim relacijama.

VI. ARTILJERIJA

Kao što je pomenuto u relaciji o borbi kod Hotedršice, u ovoj su akciji oštećene dve haubice tako da su onesposobljene za dalju upotrebu. Za ostala oruđa oseća se pomanjkanje municije.

U ovom polumesečnom periodu u artiljeriju je došlo iz jedinica (brigada i odreda) oko 30 artiljeraca. Imamo nameru da pri artiljeriji formiramo dva laka diviziona sa po dve baterije koje bismo dodelili divizijama sa svim kadrom i naoružanjem. Tako bi divizije imale po dva AT topa i po dva brzometna topa (ili protivavionska mitraljeza 15 mm). Ovu formaciju imamo nameru da što pre izvedemo jer divizije imaju velike potrebe za ovim oružjem kao i bolje mogućnosti za njihovo iskorišćavanje nego u samoj artiljeriji.

U ovoj ofanzivi artiljerija se nije istakla. Nije se znala pravilno snaći u situaciji i pravilno sadejstvovati sa divizijama. Takođe nije bilo tesne veze i sadejstva između diviziona i zaštitnog bataljona.

U poslednjem izveštaju izvestili smo da je prilikom sušenja balistita nastala eksplozija i [tom prilikom] 5 je ranjeno a 3 su poginula. Sada su ranama podlegli i ranjeni drugovi. Po završenoj ofanzivi nesrečnim slučajem ubio se iz puške vodnik telefonskog voda. Ostalo stanje u artiljeriji je nepromenjeno.

VII. ORGANIZACIJA ODSEKA

Oseća se pomanjkanje operativnih oficira; referenta za operacije i referenta za artiljeriju još nemamo. Dužnost vrši šef odseka.
U odseku bili bi još potrebni:

oficir za mobilizaciju koji bi eventualno preuzeo i organizaciju i kontrolu školstva te kontrolu nad radom jedinica kada nisu u akcijama radi podizanja njihove manevarske sposobnosti. Oficir koji bi vodio računa o organizaciji i formaciji naših jedinica te im u tome pomogao savetima i uputstvima.

Oba oficira trebalo bi da budu po našem mišljenju referenti odg. poslova u operativnom odseku, iako nisu predviđeni u formaciji (izrađeni od op. odelj. GŠS) operativnog odseka korpusa odn. zone. Juče se javio našem odseku drug Kocjan Danilo, kapetan, član referata za inžinjeriju Op.[erativnog] odelj. GŠS.[25] Otišao je odmah u XXXI diviziju, a pre toga je bio u Štabu XXX divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Načelnik Štaba, potpukovnik: **Jakopič A.**

Šef odseka, poručnik: **Mitar Raičević**

M. P.

Prilozi:

1. Brojno stanje oružja, municije i ljudstva
2. Izveštaj referenta za naoružanje
3. Izveštaj referenta za inžinjeriju
4. Izveštaj referenta za geodeziju
5. Izveštaj referenta za motorizaciju
6. Pregled pokreta jedinica IX korpusa
7. Izveštaj referenta za vezu
8. Relacija o borbama od 8. 10 — 12. 10. 44.
9. Zapovest za napad na neprijateljsko uporište Poljane.[26]

" Glavni štab NOV i PO Slovenije

" Priloge od broja 1 do broja 7 ne objavljuje zbog obimnosti knjige, a nalaze se u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 33 i f. 224; prilog broj 8 objavila je kao dok. br. 119, a prilog br. 9, koji se nalazi u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 221/1, takođe ne objavljuje zbog obimnosti knjige.

RATNI DNEVNIK TONETA VIDMARA OD 1. JUNA DO 20. OKTOBRA 1944. GODINE[1]

Juni 1944.

1. — Pokret XIII b. na St. V i d.[3]
2. — XIII B. izvodi napad na uporišta Huda luknja i Paka.
3. — Nemci — SS policija — napali XIII B na Sv. Rüpertu.[4] Naših 12 ranjenih, 1 mrtav. Ranjeni [su] komandant zone,[5] komandant XIV div.[6] i komandant XIII B.[7] U bolnici do 30. VII. Na Karaviji 1/8 do 10. VIII, na 1/1 od 10. 8. do 13. 8. Dana 13. 8. iz 1/1 na 1/4. Dana 14. 8. na putu iz 1/1 preko Kramarice. Dana 15. 8. u Ljubnu[8] i Gornjem Gradu, uveče u Štabu zone Nova Stifta. U Štabu zone do 30. 8, nakon čega idemo zajedno sa majorima Kranjcem[9] i Gedžom na Moravško ka XI B. Dana 31. 8. prelazimo Savu i idemo na Janče do bataljona Dolenjskog odreda.

Septembar 1944.

1. — Uveče dalje do OK Litija iznad Smartna.[10]
2. — Uveče preko granice do Štaba Dolenjskog odreda kod Sv. Križa.[11]
3. — Uveče preko Cateža do XV div. kod Žužemberka.
4. — Posle podne iz XV div. za Poljane.[12]

[1] Original (pisan olovkom) u Arhivu Muzeja narodnog oslobođenja u Mariboru.
[1] Deo dnevnika za period do 31. maja 1944. objavljen je u knjigama 2—13.
[3] Odnosi se na Št. Vid nad Valdekom; sada: Završe.
*** Potpunije o napadu na uporišta Huda Luknja i Paka kao i o borbama koje su usledile vidi knj. 14, dok. br. 36 i 54.**
[5] Mile Kilibarda
• Tone Vidmar Luka
[7] Franc Bobnar Gedžo
[8] Odnosi se na Ljubno ob Savinji.
[9] Franc Poglajen Kranjc
[10] Odnosi se na Šmartno pri Litiji.
[11] Sada: Gabrovka.
[18] Sada: Kočevske Poljane.

5. — U Glavnom štabu. Uveče za Črnomelj.
Na bolovanju kod Glavnog štaba do 23. septembra.
24. — Privremeni operativni oficir kod Glavnog štaba.

Oktobar 1944.

4. — Postavljen za komandanta XVIII divizije.
5. — U VIII B kod Metlike.
6. — Na auto tovarimo opremu i odvozimo se do Starog Trga[13] na Kočevskom.
7. — Preko Kupe uveče stižemo do 7. korpusa i XVIII div.
8. — Preuzimanje div. Čitav dan borbe. X B oterala 300 Nemaca kod Bloka. IX B vodi teške borbe do mraka kod Bloške Police. U tojcu noći pokret. Štab div. u Novu Vas.
9. — Ujutro stižemo u Loški potok i razmeštamo se u selima Retje — Hrib - [LoškiPotok] — Travnik. U 10 časova pre podne pokret preko Prezida — Milanovog Vrha na Tršće, gde stižemo uveče u 20 časova. U svim borbama naših 15 ranjeno. Neprijatelj je imao velike gubitke.[14]
10. — Ujutro pokret Štaba div. sa IX B. u Gerovo. X b. ostaje na Tršću. Veliki neprijateljevi pokreti preko Mašuna u Lošku dolinu iu pravcu Velikih Lašča. Kreću se 3 nemačke div.[15] Kod Draga vodi borbu 1 bat. IX B.
11- — IX B se skoncentrisala u Osilnici, X u Tršću, Štab div. u Gerovu.
12. — Na istim mestima.
13. — IX B se premešta na Travu.
14. — Pokret čitave div. preko Borovec a[16] u Muha Vas.
15. — U podne pokret za Koprivnik.
16- — Ujutro pokret preko Starog Loga za Hinje.
Na mesto dolazimo u 13 časova. X B zakasnila i doći će uveče u Stari Log.

[13] **Odnosi se na Stari Trg ob Kolpi.**

[14] **Potpunije o borbama 18. NO divizije 8. i 9. oktobra 1944. vidi izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 26. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.**

[15] **Podatak nije tačan (Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/UI i 283/III — pov. br. 585).**

" **Sada: Borovec pri Kočevski Reki.**

17. — X B napadnuta u pokretu iz Starog Loga za Hinje. Na Hinjama napadnut Stab div., pokret na Veliko Lipje. Naša 3 mrtva, 15 ranjenih. IX B vodi borbe oko Hinja i napada Hinje.

18. — VIII B u rejonu Ambrus. Napadnut Stab bataljona na Korinju;[17] IX [u] Prevalje;[18] X B [na sektoru] Sela[19] — Vrh.[20]

19. — Oštre borbe. Neprijatelj izvršio ispad iz Hinja u pravcu Lašča. Takođe i noćne borbe.

20. — Borbe kod Lašča, uveče pokret na TODIU Reber.[21]

[17] Potpunije o ovim borbama vidi dok. br. 121.
[18] Treba: Prevole.
[19] Sada: Sela pri Hinjah.
[20] Sada: Vrh pri Hinjah.
[21] Nastavak dnevnika biće objavljen u 17. knjizi.

DOKUMENTI NEMAČKIH OKUPATORA

IZVEŠTAJ KOMANDE GRUPE SLOVENAČKIH NARODNIH VARNOSTNIH STRAŽA U POSTOJNI OD 3. SEPEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA 9. KORPUSA NOVJ NA UPORIŠTE CRNI VRH[1]

Komanda grupe Slovenačkog domobranstva[2] Kantonman 3. 8.[3] 1944.
Postojna

Borbeni izveštaj o napadu bandita na Crni Vrh 1. 9. 1944.

Noću 31. 8/1. 9. 1944. primećeno je da se u prostoru Crnog Vrha prikupljaju jače grupe bandita. 15. četa slovenačkog domobranstva[4] u garnizonu Crni Vrh kod Idrije 1. 9. 1944. u 5,30 čas. bila je napadnuta od daleko nadmoćnijih neprijateljskih snaga. U akciji su učestvovale sledeče banditske jedinice: Gradnikova brigada, Prešernova brigada, delovi Gregorčičeve brigade, Vojkova brigada, XVI. italij. brigada i još jedna italij. brigada čije ime nije moglo da se ustanovi.[5] Selo je tuklo više teških minobacača, procenjeno je da ih je bilo 8. Uporište je

[1] **Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu VII, br. reg. 1—8, k. 7.**

[2] **U originalu je napisano »Gruppenkommando des Slow. Landesschützes«, što u prevodu znači: Komanda grupe Slovenskega domobranstva. Nemci su sve slovenačke kvislinške formacije nazivali Slowenischer Landschütz (Slovensko domobranstvo), pa je i u ovom izveštaju namenjenom nemačkoj komandi, upotrebljen naziv jedinica onako kako su ga upotrebljavali Nemci. Ustvari, odnosi se na Komandu grupe Slovenskih narodnih varnostnih straža (SNVS) iz sastava Slovenskega narodnega varnostnega zbora (SNVZ). Ova komanda je bila samo administrativni organ i prestala je da postoji u oktobru 1944. kada je u Slovenačkom primorju formiran 1. udarni puk SNVZ. (Mikroteka VII, Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 51.)**

[3] **Omaška; treba: 9. To se vidi iz sadržine izveštaja.**

[4] **U uporištu Crni Vrh nalazila se 15. četa SNVZ (vidi Mikroteka VII. Arhiv SUP Ljubljana, film 7, snimak 18 i 534).**

[5] **O angažovanju jedinica 9. korpusa NOVJ u tom napadu vidi knj. 15. dok. br. 139.**

izloženo dugotrajnoj vatri 2 protivtenkovska topa i 2 teške haubice kal. 15 cm. U samom napadu učestvovala je jedna brigada, dok su druge jedinice vršile obezbeđenje. Uporište je bilo opkoljeno sa 2 jaka obruča. Spoljni predstražarski položaji su se nalazili kod Kalca — Podkraja i severno od Godoviča u selu Griže u pravcu Crnog Vrha i Idrije. Bio je posednut i put od Mravljišča prema G. Logatecu. Uporište domobranaca Hotedršica[6] blokirano je artiljerijskom vatrom.

Borba je trajala do 16,00 časova po podne. Za ovo vreme selo je bilo zapaljeno artiljerijskom vatrom. Protivtenkovska oruđa su uništila sve bunkere. U borbi je teško ranjen i komandir čete potporučnik Jakoš [Jože]; bilo je i 5 poginulih, svi još u toku prepodneva. U podne su svi spoljni položaji bili izgubljeni i ostatak posade se povukao u kasarnu. Ostalo je još samo 27 ljudi koji su kao osiguranje poseli dve utvrđene seoske kuće, kojima su kasnije bande presekle odstupnicu.

Posada, čija je ukupna jačina bila 132 čoveka, po velikoj vrućini je nastavljala da pruža otpor. Ranjeni komandir čete je izdao naređenje za proboj, ali ljudstvo nije htelo da izvrši ovo naređenje, jer bi onda svoje ranjenike moralo da prepusti banditima. Banditi su u 16,00 časova prodrli u kasarnu koja je bila u plamenu i zarobila ostatak posade. Jedan deo posade se neposredno pred upad bandita u kasarnu probio kroz obadva obruča i dosada se 25 ljudi prijavilo 10. četi u Mravljišču. Pre upada bandita 30 ljudi se bilo sakrilo u jedan kanal, gde su još ranije bili smešteni ranjenici, i tamo su se ugušili od dima i vrućine. Većina ih je ranije bila ranjena. U vreme upada bandita u samoj kasarni je bilo malo preživelih, njih su banditi odmah streljali.

Gore pomenuta posada otporne tačke za obezbeđenje jačine 27 ljudi koja se nalazila u selu, posle upornog otpora je zarobljena i sledećeg jutra streljana u selu Zadlogu.

Jačina 15. čete: 132 čoveka

Sopstveni gubici: 107 ljudi

Sadašnje brojno stanje čete: 25 ljudi, koji se nalaze u Mravljišču.

Jačina neprijateljskih snaga je procenjena na 4.000 ljudi. Dosada procenjeni neprijateljski gubici: 120 — 150 ljudi — prema iskazima preživelih vojnika 15. čete i seljaka.[7]

Tražena je pomoć sa svih strana, ali nije dobijena. Udarni bataljon Slov. domobranstva iz Ljubljanske Pokrajine, garnizon Rakek, došao je samo do Kalca. Međutim, tamo je dobio naređenje da se odmah vrati, pošto su stigli do granice Pokra-

• U uporištu Hotedršici nalazila se 46. posadna četa slovenačkog domobranstva (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11).

[7] Potpunije o napadu na uporište Crni Vrh vidi u dok. br. 43.

jine. Posade domobranaca iz G. Logatca i Rovta došle su u pomoč, ali usled svoje slabe snage nisu mogle da pruže potrebnu pomoć.[8] Artiljerija iz Rovta je došla u Mravljišče, odakle je uspešno tukla prostor Crnog Vrha. 139. rezerv, brd. lovač. puk angažovan je ka Strmici, Hrušici i Bukovju, ali je tamo naišao na jake neprijateljske snage.[9] Po izvršenom napadu glavnina bandita se povukla ka Angeljskoj gori — Otlica. Danas još u toku prepodneva ustanovljeno je da je neprijatelj poseo zaprečne položaje u pravcu od Godoviča ka Idriji i Crnom Vrhu i naše snage nisu mogle doći do Crnog Vrha. Jače banditske snage se još uvek nalaze u blizini Crnog Vrha u prostoru [Mrzlog] Loga, duž brdskog puta od Crnog Vrha ka Colu. Takođe se veće grupe nalaze i u prostoru Zadloga.

Molim da se najhitnije naredi pripremanje jačih snaga radi izvršenja akcije velikih razmera u gore pomenutom prostoru s ciljem uništenja bandi. Naročito molim da učestvuje Udarni bataljon Rupnik iz Rakeka, kome se posle ovoga žaljenja dostojnog slučaja mora dati dozvola da radi borbe sa bandama u svako doba sme da pređe staru granicu Pokrajine. Takođe molim da se naredi da u vezi sa akcijom preduzetom sa istoka krenu ka zapadu odgovarajuće snage iz prostora Vipava — Ajdovščina.

J. Cesar[16]
major i komandant

[8] **Borbe na pravcu Kalce — Hotedršica vodila je 16. slovenačka NO brigada »Janko Premrl Vojko« (vidi dok. br. 5).**

[9] **U rejonu Bukovja sa ovom kolonom sukobio se 3. bataljon 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« prilikom prelaska iz rejona Kalce na nove položaje (vidi dok. br. 5).**

[10] **Julij Cesar**

IZVEŠTAJ 4. BATALJONA VERMANŠAFT-PUKA »DONJA STAJERSKA« OD 3. SEPTEMBRA 1944. O PREPADU NA PATROLU 3. ALARMNE ČETE KOD REŠTANJA I O SITUACIJI NA PODRUČJU KOZJANSKOG[1]

4. bataljon Vermanšaft-puka
»D. Štajerska«
Brežice

Brežice, 3. IX 44.

Izveštaj

Zbog događaja od 31. VIII 44, kad je u blizini jame Reštanj izvršen prepad na jednu desetinu 3. alarmne čete Brežice, sastavljenu od 1 podoficira i 10 vermana,'- prinuđen sam da više ne postavljam obezbeđenja za jame Zakel i Reštanj.

Jama Zakel udaljena je 1 1/2 sat hoda od uporišta čete. I do jame Reštanj ima sat hoda. Pored toga naselje Reštanj veoma je raštrkano a mora se i obezbeđivati. U slučaju napada neprijatelja nemoguće je dovesti pomoć desetinama kod jame Zakel i Reštanj, jer su, prvo, suviše udaljene, a drugo, banditi obezbeđuju teren na poznati način, tako da ni jaka jedinica ne može brzo pražiti pomoć, naročito noću. Pored toga, pri postojećim snagama može se pružiti pomoć sa najviše 2 desetine, a to nema svrhe. Tako su vermani kod jamskih uređaja prepušteni sami sebi i ne mogu se dugo održati protiv jače sile. Osim toga, pripadnici Vermanšafta, naročito iz Donje Štajerske, nisu potpuno pouzdani. Pouzdani vermani odbijaju da idu na te položaje i izjavljuju da rado izvršavaju svoje obaveze, ali ne žele da budu kandidati smrti. Kad u najskorije vreme bude u Vermaht pozvano 19-to godište[3] i mlađa, iz čete će otići oko 40% ljudstva, i to najbolji vermani, koje ne mogu zameniti naseljenici, tako da će brojno stanje čete iznositi u najboljem slučaju 100 ljudi. Policijska četa, 1 oficir i 110 ljudi, obezbeđuje samo jamske uređaje. Obezbeđenje naselja i rudnika Reštanj vršila je 3. alarman četa Brežice. Ako se jače snage šalju na jamske uređaje, ostaje malo za Reštanj. Pošto se kod jamskih uređaja ne nalaze nikakve smeštajne prostorije, a moja jedinica je slabo opremljena (nema šatorskih krila), taj uređaj se ne može obezbeđivati jakim snagama na duže vre-

[1] Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond. Dokumenat još nije registrovan.

[!] Prepad je izvršila posada kurirske stanice Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 81).

® Odnosi se na mladiće od 19 godina, a ne na 1919. godište.

me. Pored toga vermani ne mogu da shvate da se u Rajhenburgu[4] i Krškom[5] nalaze jedinice Vermahta, gde ne postoji nikakva opasnost, a oni na isturenim položajima moraju biti raspoređeni u mnogim uporištima. Dobija se utisak da Vermanšaft mora da štiti Vermaht.

Druga tačka je Kozje, koje je zaposela 2. alarmna četa Brežice. Ta se četa sastoji od 70% vermana iz Donje Štajerske koje je stanovništvo Kozja tako demoralisalo da ih je neophodno smeniti. Iz te čete svaki dan dezertiraju banditima vermani iz Donje Štajerske. Pouzdani ljudi strahuju da će ih u slučaju napada drugi ostaviti na cedilu ili odati.

Pošto su raspuštanjem nekoliko žandarmerijskih stanica na području sreza oslobođene žandarmerijske snage, mesto bi lako mogla držati jedna jaka žandarmerijska stanica od 70—80 ljudi. Uporište bi bilo tako dobro izgrađeno da bi mu se moglo prići samo artiljerijom, ako tu bude ljudi koji će se braniti.

Već sam pokušao da četu smenim jednom drugom četom Vermanšafta. Kad su ljudi čuli da treba da idu u Kozje, rekli su da će radije ići u Vermaht. Da ponovo ne bih izgubio najbolje ljude, odustao sam. Još dok je 2. alarmna četa išla u Kozje, dezertiralo je 26 ljudi, među kojima i "svi desetari. Oni su se dobrovoljno javili u Vermaht i odmah bili primljeni.

Molim da se hitno uzme u postupak smenjivanje te čete, jer se ona ne bi održala u slučaju napada i ponovo bi moglo doći do velikog gubljenja prestiža i materijala.

Komandant 4. bataljona
Vermanštaft-puka »D. Štajerska«:
SA — šturmbanfirer
[. . .]«

[4] **Sada: Brestanica.**
[5] **Sada: Videm-Krško.**
[6] **Redakcija nije uspela da pročita potpis.**

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 2. BATALJONA VERMANŠAFT--PUKA »DONJA ŠTAJERSKA« O PREPADU NA GRUPU PRIPADNIKA NOVJ U REJONU TRNAVCA[1]

2. bat. Vermanšaft-puka Kantonman, 7. 9. 1944.

Borbeni izveštaj

Situacija: Prema izjavi jednog bandita koji je zarobljen 6. 9. 1944. kod Mozirja, blizu jednog objekta iznad Trnavča, kod Mozirja, nalazi se logor sa oko 20 bandita.[2]

Zadatak: Svaka od 3 čete 2. bat. Vermanšaft puka, koje se nalaze u Mozirju, daje jedan vod za akciju protiv te bande. Zajednička komanda: hauptšturmfirer Fišer. Početak akcije u rano jutro 7. 9. 44, tako da dotični objekat bude opkoljen kad svane. Dodeljena su 2 vodiča koji poznaju mesto.

Tok akcije: Polazak u 2,45 časova. Do logora stigli bez smetnji. Logor okružen i sačekano da svane. Kad je svanulo, otvorena je žestoka vatra. Banditi su odmah odgovorili vatrom i kad su primetili da su opkoljeni, počeli su bežati, što im je delimično uspelo, jer je u obruču postojala breša prouzrokovana kukavičkim držanjem jednog desetara. Protiv desetara rotenfirera Lederera podnet je zahtev za kažnjavanje.

Neprijateljski gubici: najmanje 5 mrtvih i teško ranjenih, 7 zarobljenih, oslobođen 1 pripadnik Vermahta.

Naši gubici: 1 ranjen (hauptšturmfirer Fišer izgubio levo oko).

Plen: 1 konj, razne ručne bombe, 1 sedlo, razni delovi uniforme, 1 am, namirnice.
Konj je pre izvesnog vremena otet u blizini Mozirja i sada je vraćen vlasniku.

Posebna napomena: U ovoj akciji istakli su se hrabrošću vodnici Zatler Franc, 3. alarm, četa — Ptuj, i Fe-

[1] **Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 347/III.**

[!] **Redakcija nije mogla utvrditi koja je jedinica tu bila smeštena.**

konia Maks, 3. alarm, četa — Ptuj, i biće predloženi za odlikovanje.

Komandant 2. bat. Vermanšaft-puka
Volf'
(Volf, štandartenfirer)

Dostavljeno:
Vermanšaft-puku »D. Štajerska«
Operativnom štabu
u akta

Koncept[4]

Borbeni izveštaj o akciji protiv logora bandita, izvedenoj 7. 9. 1944. iznad mesta Trnavča.

Izviđačka patrola koja se 6. 9. 1944. kretala preko Smihela[5] u pravcu Belih voda sačekala je dva bandita i jednog uspela da zarobi. Ovaj je odao prenoćište jedne grupe bandita od, navodno, 20 ljudi. Zato je komandant bataljona štandartenfirer Volf naredio iznenadnu akciju sa zadatkom da se opkoli označena zgrada i da se uništi odnosno zarobi grupa bandita koja se tamo nalazila.

Akcija je bila predviđena za 7. 9. 1944, sa polaskom iz Mozirja u 3.00 časa, i trebalo je da u njoj učestvuju po 1 vod 1, 3.~i 4. alarm, čete, pod komandom komandira čete hauptšturmfirera Fišera. Na mesto određeno za akciju četu je trebalo da odvedu dva vodiča koje je odredio predsednik opštine.

U 2.45 časova prikupila su se tri voda u dvorištu parohije, odakle je počelo nastupanje.

Tamo je komandir 3. alarm, čete hauptšturmfirer Fišer opširno objasnio zadatak četi koja kreće u akciju.

Izvršen je sledeći raspored:

Vod 1. čete, ojačan jednom desetinom 3. alarm, čete, pod komandom rotenfirera Franca Zatlera iz 3. alarm, čete, preuzeo je desno obezbeđenje. Vod 4. alarm, čete, pod komandom šarfirera Ignaca Snideriča, trebalo je da preuzme levo obezbeđenje. Vod 3. alarm, čete bio je u sredini, pod komandom hauptšturmfirera Fišera, koji je rukovodio akcijom. Do logora bandita trebalo je nastupati desno od Trnavča.

Otprilike do na 500 m ispred logora nastupanje je teklo bez smetnji. Tamo je komandirima vodova još jednom obja-

[3] **U originalu: Wolf.**
[4] **Tekst koncepta priložen je izveštaju.**
[5] **Sada: Smihel nad Mozirjem.**

šnjen dalji tok akcije i sklonište bandita je opkoljeno u istom poretku kao i prilikom nastupanja. Kad je opkoljavanje bilo završeno, četa je prema naređenju čekala da svane.

Komandir voda Franc Zatler, koji je komandovao desnim krilom, stigao je sa svojim vodom u blizinu skloništa bandita koje se sastojalo od tri zgrade, jedne stambene zgrade, staje i senika. On je čuo da se neko nalazi na tavanu iznad staje i senika, jer se odatle čuo kašalj. Zatim se sa tavana spustilo niz lestve 10 bandita i, okupivši se ispred staje, zapalili su cigarete. Komandir voda Zatler iskoristio je trenutak i otvorio vatru. Video je da je jedan bandit teško ranjen, jer su ga dvojica odvukla iza kuće. Tada su banditi odgovorili vatrom, ali su pre toga ispalili dve bele rakete. Na to su banditi pojačali vatru i pucali na sve strane, jer nisu tačno znali odakle dolazi naša vatra. Kad su videli da ih je opkolila jaka jedinica, počeli su bežati prema levom krilu, gde je trebalo da se nalazi 4. alarm. četa. Bandite koji su bežali obasuo je jakom vatrom vod koji se nalazio u sredini i utvrđeno je da su četiri bandita pogođena. Oni su ipak uspeli da se gotovo sami dočepaju šume. dok su dvojici pomagali. Na odseku gde je trebalo da se nalazi 4. alarm, četa kao levo krilo morala je biti obustavljena vatra na bandite koji su bežali, da ne bi ugrozila našu jedinicu. Međutim, bilo je čudno što sa tog odseka nije otvorena vatra i tek je kasnije utvrđeno da je jedinica koja se tamo nalazila napustila položaj čim je otvorena vatra, izuzev nekoliko vermana. Tako su se banditi tu nesmetano probili i delom neopaženo pobegli, jer vod koji se nalazio u sredini nije mogao da vidi deo terena kojim su bežali.

Kad je počeo vatreni prepad, iz mesta je otvorena vatra iz automata, verovatno od strane slabije banditske grupe, na obezbeđenje voda koji se nalazio u sredini. Hauptšturmfirer Fišer je tada pretrčao na drugu stranu puta i ispalio tri hica iz tromblona u pravcu odakle je otvorena vatra, posle čega je ona prestala. Međutim, odmah posle toga je na 2 do 3 metra od hauptšturmfirera Fišera eksplodirala ručna bomba bačena iz polja sa heljdom i teško ga ranila u levo oko. Hauptšturmfirer Fišer je još stigao da skoči niz obronak, ali se tamo onesvestio, što nije dugo trajalo. Zonderfirer® ga je odmah previo. Posle toga je prestala neprijateljska vatra i više se nije videlo da banditi beže.

Iz pravca zgrade gde su se nalazili banditi kasala je jedna osedlana kobila koju je uhvatio vodnik Maks Fekonia. Prilikom pretraživanja zgrade pronađena je na tavanu senika još jedna grupa bandita. Oni su odmah podigli ruke i predali se. U samoj zgradi zaplenjeno je nekoliko ranaca punih raznih

• **Lice odgovorno za političko vaspitanje u četi.**

namirnica. Nađen je 1 am. Zbog ranjenog hauptšturmfirera Fišera napušteno je dalje pretraživanje terena da bi se eventualno pronašli ubijeni banditi. Povratak je protekao bez smetnji.

Jedinica je stigla u Mozirje u 8.30 časova, izuzev vermana koji je pobegao iz 4. alarm. čete.

BR. 129

IZVEŠTAJ DR EGONA TREKA OD 7. SEPTEMBRA 1944. O BORBI SA JEDINICAMA 14. NO DIVIZIJE U REJONU KONJIŠKE GORE[1]

Telegram

7. 9. 1944. 20.00 časova Dostavlja: Štab Trek

1. Operativnom štabu u Ljubljani
2. Preko vojne telegrafske stanice u Celju
   a) 18. vojnom okrugu, Salcburg
   b) 438. div. za naročitu upotrebu, Celovec

Dnevni izveštaj 7. 9. 1944.

1. Jaka banda za koju je utvrđeno da se nalazi u rejonu Kamna gora — Slemene podelila se noću 6/7. 9. 1944. u tri grupe[2]!, posle noćne borbe sa policijskim snagama,[3] glavnina se, verovatno Šercerova i Tomšičeva brigada, povukla u rejon severozapadno od Šmarja pri Jelšah. Druga grupa, oko 400 bandita, povukla se zapadno od Sv. Jurija pri Celju[4] u pravcu juga i danas se, noseći ranjenike, smestila u Vodruž (50 mm južno od Sv. Jurija pri Celju). Treća grupa, oko 600 ljudi, povukla se južno od Vojnika prema zapadu i rano po podne pre-

[1] Prepis depeše (pisane na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond f. 205/V. Prepis potiče iz septembra 1944. i priložen je ratnom dnevniku puka »Trek« (Treeck).

[1] Štab 14. NO divizije 6. septembra 1944. izvršio je dekoncentraciju potčinjenih brigada, pa ih divergentnim pravcima uputio sa Konjiške gore (vidi dok. br. 19).

*** Ovu borbu vodila je 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 81).**

[4] Sada: Šentjur pri Celju.

šla u neprekidnom maršu put Crne[5] — Žalec prema zapadu. Do večeras smo ih bezuspešno gonili.

2) Podoficirska škola Vojne oblasti u zapadnom delu Pohorja do sada je sprečavala svako povlačenje bandi u taj rejon. Dosadašnji rezultati u uspešnom malom ratu:

3 mrtva

8 zarobljenih, medu njima 1 kapetan i 1 partizanka.

3) U toku je naše pregrupisavanje.

Trek"

BR. 130

NAREĐENJE KOMANDANTA SS I POLICIJE U 18. VOJNOM OKRUGU OD 10. SEPTEMBRA 1944. ZA SPREČAVANJE SABOTAŽNIH AKCIJA[1]

Komandant SS i policije u XVIII vojnom okrugu — Kantonman, 10. sept. 1944.

Operativni štab za suzbijanje bandi
Ia

Specijalno naređenje za sprečavanje sabotaža

8. septembra 1944. u Gorenjskoj je po drugi put razorena žandarmerijska stanica i pobijena većina posade time što su banditi krišom stavili u stanicu paket eksploziva.[2] Prilikom tog napada banditi nisu izabrali već poznati način slanja eksploziva poštom u paketu, nego je jedan nameštenik žandarmerijske stanice, koji je već dugo bio zaposlen u stanici i smatran poverijivim, ostavio paket u zgradi i napustio je. Taj na izgled bezazlen paket sadržavao je eksplozivno punjenje sa tempirnim upaljačem. Rezultat: razorena je stanična zgrada i poginulo 11 žandarma, a 8 teško odnosno lako ranjeno.

[5] Posed, 8 km severno od Žalca.

*** U dokumentu: Treeck.**

' Dokumenat (umnožen na ciklostilu, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 138/1.

' Prvu ovakvu diverziju izvršio je Kamniško-zasavski NOP odred 6. jula 1944. na žandarmerijsku stanicu Vače (vidi knj. 14, dok. br. 124 i 150). Drugu diverziju izvršio je 8. septembra 1944. 1. bataljon 2. brigade Vojske državne varnosti (Vojske državne bezbednosti) na žandarmerijsku stanicu Selce. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 225/1 i 226/V.)

Nemačke komande i jedinice moraju računati s tim da će banditi ponavljati takve napade eksplozivom i da će birati razne načine da bi u nemačke službene zgrade postavljali pakete sa eksplozivom, sa tempirnim upaljačem.

Naređujem:

1) *Sve pakete* koji stižu nemačkim komandama poštom ili po kuriru donosilac treba lično da otvori *van* zgrade i da proveri njihovu sadržinu.

2) *Ručne torbe i razni prtljag službenika koji nisu* nemačke narodnosti treba pregledati prilikom njihovog ulaska u zgradu.

3) *Zabranjujem* da se u službenim zgradama ili stambenim prostorijama čuva iz uslužnosti razni prtljag ovdašnjih stanovnika, čak i kad se smatraju poverljivim.

Komandanti zaštitne oblasti odgovorni su mi za to da se ovo naređenje saopšti svim nemačkim jedinicama i komandama na njihovim područjima.

Za tačnost:
[...]*
SS-šturmbanfirer i
major zašt. policije

Rezener[4]
SS-obergrupenfirer i
general policije

® Redakcija nije uspela da pročita potpis.
[4] U dokumentu: Rösener.

IZVEŠTAJ DR EGONA TREKA OD 11. SEPTEMBRA 1944. O SITUACIJI I NAPADIMA JEDINICA NOVJ NA UPORIŠTA U PODCETRTEKU I KOZJU[1]

Telegram

11. septembar 1944. Dostavlja:
21.30 časova Štab Trek

1. Operativnom štabu u Ljubljani
2. preko vojne telegrafske stanice u Celju
   a) 18. vojnom okrugu, Salcburg
   b) 438. div. za naročitu upotrebu, Celovec
   c) gaulajteru dr Iberajteru, Grac
   d) rukovod. Štajer. domov, saveza Štajndlu, Maribor

Izveštaj o situaciji 11. septembra 1944.

1) Našim izviđanjem sa linije Sv. Jurij pri Celju[2] — Šmarje pri Jelšah u pravcu juga potvrđeno je da u toj oblasti potpuno gospodare bande.

   Prema potvrđenim izveštajima danas su napadnuti Podčetrtek i Kozje. Dignut je u vazduh most između Podčetrteka i Sv. Eme. Carinska granična zaštita u Podčetrteku se dobro držala, žandarmerijske stanice pretrpele velike gubitke, uporište zapaljeno.[3]

   Našom akcijom utvrđeno je da u Boču nema neprijatelja, uništene su javke na pravcima koji vode u oblast Boča.

2) Na Pohorju nema promena.
3) Podčetrtek zaposela naša četa. Pioniri osposobili most za Podčetrtek. Nastavljaju se izviđanja i male akcije.
4) Neprijateljevi gubici: 2 mrtva, 2 zarobljena — 4 pripadnika ilegalne organizacije.

Trek[4]

[1] Prepis depeše (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V. Prepis potiče iz septembra 1944. i priložen je ratnom dnevniku puka »Trek« (Treeck).

[2] Sada: Šentjur pri Celju.

[3] Napad na uporište u Podčetrteku izvršila je 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 81), a napad na uporište u Kozju 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič« (vidi dok. br. 44).

[4] U dokumentu: Treeck.

IZVEŠTAJ PUKOVNIKA DR EGONA TREKA OD 12. SEPTEMBRA 1944. O NAPADIMA JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE NA UPORIŠTA U LETUŠU, ŠMARTNOM OB PAKI I MOZIRJU[1]

Telegram

Stab Trek Dostavlja:
12. septembar 1944. Štab Trek
23.15 časova

1. Operativnom štabu u Ljubljani
2) preko vojne telegrafske stanice u Celju
   a) 18. vojnom okrugu, Salcburg
   b) 438. div. za naročitu upotrebu, Celovec
   c) gaulajteru dr Iberajteru, Grac
   d) rukovod. Stajer. dom. saveza Štajndlu, Maribor

Izveštaj o situaciji 12. septembra 1944.

1) Prošle noći i u toku današnjeg dana jake neprijateljske snage zauzele Letuš, Šmartno ob Paki i Mozirje.[?] Još se ništa ne zna o tamošnjoj situaciji (Tomšičeva, Šlanderova i verovatno delovi Pohorske brigade).[3] Naša četa odbila ponovljeni napad od Podčetrteka.
2) Na Pohorju duž grebena Planinke pronađeni su mnogi napušteni šumski logori.
3) Pošto je uporištima u Zgornjoj Savinjskoj dolini hitno potrebna podrška, preduzeto je pregrupisavanje. U međuvremenu su angažovana 2. pol. bataljona.
4) Naši gubici: 2 mrtva.
   Neprijateljevi gubici: 2 mrtva, nekoliko ranjenih, 3 zarobljena, od kojih 1 pripadnik ilegalne organizacije.

Trek[4]

[1] Prepis depeše (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V. Prepis potiče iz septembra 1944. i priložen je ratnom dnevniku puka »Trek« (Treeck).
[1] Potpunije o ovim napadima vidi dok. br. 42.
[5] Odnosi se na 11. slovenačku NO brigadu »Miloš Zidanšek«.
[4] U dokumentu: Treeck.

PREDLOG KOMANDANTA 611. LANDESŠICEN-BATALJONA OD 12. SEPTEMBRA 1944. O MERAMA ZA REGULISANJE SAOBRAĆAJA NA PRUZI CELJE — VELENJE'

611. landesšicen bataljon komandant
Br. /44

(12a) Šoštanj, 12. 9. 1944.
Tel. br. 23

Direktoru nem. drž. železnica, Beljak
gospodinu dr C e h m a n u[2]

(12/b) B e l j a k

Predmet: Zeleznički saobraćaj Celje — Velenje i obratno.

Od pre nekoliko meseci 611. landesšicen bataljon je preuzeo obezbeđenje dela železničke pruge Celje — Dravograd između Smartnog ob Paki i Otiškog Vrha. Od meseca juna u prekidu je deo pruge između Velenja i Slovenj Gradca zbog razorenog vijadukta na 50. km,[3] tako da se na njenom južnom delu odvija saobraćaj još samo između Celja i Velenja.

Deo pruge Šmartno ob Paki — Velenje obezbeđuju 2 čete 611. landesšicen-bataljona, tako što je na pruzi podignuto 7 uporišta iz kojih danju i noću polaze u neodređeno vreme patrole i idu duž pruge. Severno od Velenja obezbeđena je pruga do žel. stanice Paka i južno od Slovenj Gradca do vijadukta. Uprkos malobrojnim snagama bataljon nastoji da podigne još nekoliko uporišta između Pake i vijadukta, da bi se mogli nastaviti radovi na vijaduktu i da se tako ponovo osposobi pruga.

Do sada je bilo moguće da se pre nailaska voza koji polazi iz Velenja za Celje u 5.25 časova obiđe pruga i da se pronađu položene mine, itd. Zbog toga što noći postaju duže, što su jutra maglovita i što se početkom oktobra prelazi na zimsko vreme, neće se više moći tako brzo obići pruga pre nailaska jutarnjeg voza.

Pošto gotovo svake noći treba očekivati da će pruga biti minirana kako između Velenja i Šoštanja, tako i između So-

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 206/1.

[s] U originalu: Zechmann.

[3] Ovu akciju je noću 17/18. juna 1944. izvršila 11. slovenačka NO brigada »Miloš Zidanšek« (vidi knj. 14, dok. br. 75).

stanja i Šmartnog ob Paki, jutarnji voz bi stalno bio izložen opasnosti da naiđe na minu. To bi se moglo sprečiti samo ako on pođe iz Velenja tek kad se razdani. Možda bi taj voz trebalo postaviti zajedno sa onim koji polazi iz Velenja u 8.50 časova, s tim što bi prvi krenuo možda nešto pre 8.00 časova (pri tom treba imati u vidu dužu noć prilikom prelaska na zimsko vreme).

Bataljonu je dobro poznato da civilni sektor pridaje veliki značaj jutarnjem vozu iz Velenja, koji prevozi mnogobrojne radnike za Celje. Međutim, smatra se da će privredi, a pre svega industriji oružja, više koristiti ako voz stigne u Celje bezbedno 11/2 čas kasnije, nego da uopšte ne stigne zbog razaranja pruge na više mesta.

Bataljon moli da se razmotri njegov predlog, a bilo bi u interesu železnice i putnika ako bi se ovome izašlo u susret.

Amend
major, komandant
bataljona

BR. 134

IZVEŠTAJ PUKOVNIKA DR EGONA TREKA OD 13. SEPTEMBRA 1944. O BORBAMA U REJONU DOBROVLJA I PRODORU JEDINICA NOVJ U ŠMARTNO OB PAKI I LETUŠ[1]

Telegram

13. 9. 1944.
22.30 časova

Dostavlja:
Štab Trek

1) Operativnom štabu u Ljubljani
2) preko vojne telegrafske stanice u Celju
   a) 18. vojnom okrugu, Salcburg
   b) 438. div. za naročitu upotrebu, Celovec
   c) gaulajteru dr Iberajteru, Grac
   d) rukovod. Štajer. domov, saveza Francu Štajndlu, Maribor

[1] **Prepis depeše (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V. Prepis potiče iz septembra 1944. i priložen je ratnom dnevniku puka »Trek« (Treeck).**

Izveštaj o situaciji 13. septembra 1944.

1) Nadmoćnije neprijateljske snage zauzele su prošle noći Mozirje i Šmartno ob Paki.[2] Većina posade uporišta je pobijena, mali broj je umakao. Izviđanjem iz vazduha utvrđeno je da je Mozirje razoreno i opljačkano.
2) Noću 12/13. 9. 44. naši bataljoni su stigli vozom i kamionima i danas su u Dobrovlju nekoliko puta vodili borbe sa jačim grupama bandi.[3] Još nema izveštaja o rezultatima. Potčinjeni pol. bataljoni danas su povratili Šmartno ob Paki i Letuš i nalaze se na liniji Paška Vas — klisura Savinje, kod kote 449 (45 mm, jugoistočno od Mozirja). Naš mot. bataljon danas je stigao u ugroženi Šoštanj.
   Jedan naš bataljon[4] je ostavljen u rejonu Šmarje pri Jelšah — Podčetrtek da slobodno traga na tamošnjoj banditskoj oblasti.
3) Grupa bandita na Pohorju, razbijena u manje grupe, napustila je bazu za snabdevanje; nađeno je 20 komada engl, ambalaže za snabdevanje bačene iz aviona, zatim padobrani i municija.
4) Neprijateljski gubici: 6 mrtvih, 11 zarobljenih, od kojih 7 simpatizera bandi.

Trek[5]

[2] Potpunije o ovim napadima vidi dok. br. 42.
[5] Borbu u ovom rejonu vodili su delovi 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« (vidi dok. br. 81).
[4] To je bio 2. bataljon puka »Trek«.
[5] U dokumentu: Treeck.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE HRASTNIK OD 14. SEPTEMBRA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI U DONJOJ ŠTAJERSKOJ O SUKOBU PATROLE S PRIPADNICIMA NOVJ KOD TURJA[1]

Zandarmerijska stanica Hrastnik, srez Trbovlje, Donja Štajerska

Del. br. 2096/44. (12a) Hrastnik, 14. septembar 1944.

Predmet: Pojavljivanje bandita u Hrastniku
Komandantu policije bezbednosti i službe bezbednosti u Donjoj Štajerskoj
(12a) Maribor, Tegethofštrase 34

13. septembra 1944. u 7.00 časova krenula je patrola iz ovdašnje žandarmerijske stanice, koja se sastojala od 1 podoficira i 4 žandarma i 1 podoficira i 9 vermana, u Turje, opština Hrastnik, da bi odatle po nalogu sreskog načelnika iz Trbovlja, Zl. — L II od 12. septembra 1944, prisilno odvela porodicu bandita Rupnika Karla, sa stanom u Turju br. 68, opština Hrastnik. U neposrednoj blizini kuće porodice Rupnik patrola je naišla na grupu bandita koji su kod jednog starog mlina izvodili strojevu obuku.[1'] Između patrole i bandita došlo je do unakrsne vatre, ali se patrola morala povući u pravcu Rimskih Toplica zbog nadmoćnosti protivnika. Patrola je videla oko 25 bandita, ali procenjuje da ih se oko 80 krilo u šumi. Banditi su bili naoružani puškomitraljezima (verovatno četiri), sa 2 minobacača, puškama, automatima i pištoljima. Pošto ih je naša patrola napala, banditi su odmah otvorili vatru iz puškomitraljeza, minobacača i pušaka. Zbog nadmoćnosti bandita i zato što su presekli odstupnicu našoj patroli u pravcu Hrastnika, ona se morala povući u pravcu Rimskih Toplica, ne izvršivši zadatak. Banditi su bili mahom u crnim uniformama i u civilnom odelu.

Mi nismo imali gubitaka. Koliko se moglo primetiti, protivnik je verovatno imao trojicu teško, ako ne i smrtno ranjenih. Videlo se kako jedan bandit, kad mu je u neposrednoj blizini eksplodirala naša tromblonska bomba, diže ruke i pada na zemlju.

Patrola se vratila u 19.00 časova, pošto se prevezla u Hrastnik vozom Laško — Rimske Toplice.

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 101/III.

[2] Redakcija nije utvrdila koja je to jedinica bila.

Mesto gde se ovo dogodilo nalazi se na specijalnoj karti 1:75000, list br. 5554, 6 cm jugozapadno od crkve u Dolu.[3]

Komandno mesto u Celju izvešteno je preko Sreske žandarmerije u Celju.

Upućuje se Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju i ispostavi Gestapoa u Trbovljai.

Komandir žandarm. stanice:
zastupa
Ebner
hauptvahtmajster žandarmerije

BR. 136

OBAVEŠTAJNI PRILOG IZVEŠTAJU ŠTABA PUKA »TREK« OD 16. SEPTEMBRA 1944. KOMANDANTU 18. VOJNOG OKRUGA O POSLEDICAMA AKTIVNOSTI JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ[1]

Stab/Trek K-dno mesto, 16. septembar 1944.

I C[2] — *Prilog*

za referat, odn. izveštaj komandantu XVIII vojnog okruga I ***a***

Predmet: Smetnje u vođenju borbi u banditskoj oblasti u **Do**njoj Štajerskoj. — Ovde: dosadašnja iskustva stečena prilikom akcija borbene grupe.

1) *Izveštavanje — Izviđanje neprijatelja:* Pojedine oblasti **Do**nje Štajerske su potpuno napuštene od strane nemačke uprave. (Prostor Planina,[3] Kozje, Pilštanja; prostor Zgornja Savinjska dolina — Rečica ob Savinji, Ljubno,[4] Gornji Grad.) U ovim prostorima neometano i nekontrolisano dejstvuju i kreću se bande. Prema pronađenim naređenjima one tamo već ponovo organizuju svoju sopstvenu telefonsku mrežu.

Od stanovništva iz ovih prostora uopšte ne stižu nikakvi izveštaji.

® Odnosi se na Dol pri Hrastniku.

[1] Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V.
[2] Obaveštajni odsek
[3] Sada: Planina pri Sevnici.
' Odnosi se na Ljubno ob Savinji.

U oblasti kojom upravlja nemačka civilna uprava najvažnije podatke o radu i pokretima bandi daje žandarmerija. Ali ovi su izveštaji ipak vrlo često netačni, pošto nedostaju izvori podataka ili se mogu samo oprezno koristiti. Žandarmerija veruje svemu, ali bar izveštava dalje, naročito kad se i sama oseća ugroženom od eventualnog napada na nju. (Vidi izveštaj Borbene grupe pukovniku Keleru od 12. 9. 1944.[5]) I tako banditima lako polazi za rukom da lansiraju izveštaje i prevare žandarmeriju, odn. da stvore lažnu orijentaciju o situaciji. (Šmarje pri Jelšah.) Žandarmerija se zatvara — naročito noću — te stoga nema mogućnosti za aktivno izviđanje. Na svim izveštajima žandarmerije koji stižu noću stoji primedba da nije izveden protivudar. Primer za ovo nalazi se u izveštaju žand. stan. Oplotnica od 10. 9. 1944.

2) *Terenska organizacija bandi:*

Mreža je gusto organizovana, u njoj učestvuju svi, i žene i deca. (Saslušanje desetara 5. čete Černea od 11. 9. 1944.) Kontrolisani su svi pokreti nemačkih trupa i banditi se o ovome izveštavaju. Na »terenu« bandama se, takođe sa najvećom spremnošću, daje smeštaj, hrana, održava im se odeća u ispravnosti i obezbeđuju javke za kurirsku službu, vrše se sabotaže i »mobilizacija« (prinudno regrutovanje). Naša izviđačka odeljenja koja se izdaju za pripadnike bandi najprijateljskije bivaju primljena i ugošćena, dobijaju obaveštenja i upućuju se na druge javke. (Izveštaj kapetana Hofingera o izviđač, odeljenju na Boču od 11. 9. 1944., izviđačka akcija 5. čete.)

Prilikom svojih akcija banditi su više puta naređivali da se na majurima uvode psi u kuće da pri njihovom prolasku ne bi lajali. Za razilku od toga, lavež pasa je prilikom njihovih većih ili nepripremljenih akcija nesavladljivi objavljivač njihovih pokreta.

Takođe je ponovo primećeno da banditi kao znak uzbune upotrebljavaju zvonjenje u crkvena zvona. (Dobrič, Bele Vode.)

3) *Držanje stanovništva:*

Stanovništvo je zaplašeno i stalno u strahu, povija se prema vetru. Prijave se podnose samo sa velikim zakašnjenjem ili vrlo nepotpuno.

Svakoj alarmantnoj vesti se veruje i one se šire, a kad se ozbiljno zapitaju ljudi, uvek izjavljuju da ima najmanje 3 nedelje kako nisu viđeni partizani. Ako trupe negde do-

[5] **Redakcija ovaj izveštaj nije pronašla.**

du, onda nastaje izvesno olakšanje, a istovremeno se već oseća strah šta će se dogoditi kad trupe odu. (Izjava predsednika opštine Ponikva kapetanu Hofingeru.) U Sv. Juriju[6] su u nekoliko kuća pakovali stvari, pošto su kružile vesti o nekom navodnom napadu bandi.

4) *Veze:*

Za prenos izveštaja i naređenja u ovoj prostranoj oblasti Borbena grupa je upućena samo na *jarme telefonske linije.* Nihov broj je ograničen, a osim toga vrlo često ih bande razaraju. Na primer, veze od Celja uzvodno Savinjom dostižu samo do Polzele, a iz prostora Šoštanj — Velenje sa Celjem se može saobraćati samo radiom. Naravno, i železničke telefonske linije su većinom neupotrebljive.

Putevi: Sa malim izuzetkom putevi se mogu upotrebljavati samo uz jaku pratnju, što znatno utiče na utrošak pogonskog goriva. U svako doba treba računati sa prepadima i dodirom s neprijateljem, a u najmanju ruku sa drumskim zaprekama i zasekama na putu. Porušeni su mnogobrojni mostovi, ili bar toliko oštećeni da se ne mogu preći kamionima. O ovim oštećenjima izveštaji retko stižu blagovremeno da bi se prilikom planiranog prevoza kamionima mogli sa sigurnošću dati podaci o potrebnom vremenu. (Transport kamiona I batalj. za Prekopu 13. 9. 1944 — most kod Kaple — Tabor.)

Železnica: Isto važi i za železničke transporte. Naročito je stalno porušena pruga Celje — Dravograd. Porušeni su šine i mostovi.

12. 9. 1944. pri napadu na Šmartno ob Paki žel. stan. Polzela nije znala da je pruga Šmartno ob Paki — Velenje na mnogo mesta porušena, putnicima popodnevnog voza je saopšteno da će kod Polzele jedan deo puta morati da pređu peške, pošto je pruga oštećena, a u Šmartnu ob Paki ih očekuje voz za Velenje. Pri ovome pešačenju putnici su dospeli pod vatru bandita koji su napadali Šmartno ob Paki. Iz ovih razloga u borbama sa bandama transporti trupa vrlo često su mogući samo ako se vrše automobilima. Ali to se može ostvariti samo u vezi sa policijom, za što su uvek potrebni odgovarajući sporazumi.

Dodatak uz 1) Obaveštajna mreža žandarmerije, policije, carine, civilnih nadleštava je još uvek vrlo malo centralizovana i radi sa veoma velikim zakašnjenjem, tako da se ona često ne može koristiti.

[7]

" Sada: Šentjur pri Celju.
[7] Ostali deo izveštaja i priloge redakcija nije pronašla.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE GORJE OD 22. SEPTEMBRA 1944. SRESKOM NAČELNIKU O ODMAZDI NEMACKE VOJSKE U SREDNJOJ RADOVNI[1]

Zandarmerijska stanica Goi-je,
srez Radovljica, Gorenjska

Gorje, 22. septembar 1944.

Sreskom načelniku sreza *Radovljica*

Predmet: Akcija vojske u Srednjoj Radovni, opština Gorje.

20. septembra 1944. vojska jačine jednog bataljona, pod komandom kapetana Poimana, Vojna pošta br. 31429 A,[2] tel. 282, garnizon Bled, izvela je akciju u oblasti Srednje Radovne, do kote 695. Pri tom su pronađena odnosno uništena 2 logora bandi, a došlo je i do dodira s neprijateljem. Tada je uništeno 8 kuća sumnjivih stanovnika Srednje Radovne, uključujući kuću tamošnjeg šumara, pri čemu je, koliko je do sada poznato, stradalo 17 sumnjivih lica, uključujući omladinu i decu. Naši nisu imali gubitaka. Deo tamošnjih stanovnika je pobegao. Ovima je saopšteno da se mogu mirno vratiti u Gorje, pošto više ne postoje njihove kuće u Radovni. Kuća jednog Slovenca u Srednjoj Radovni, prijatelja Nemaca, ostala je netaknuta. U mestu Perniki, optšina Gorje, izgorela je jedna staja i jedna koliba. Stanovnici treba da se isele odnosno napuste Perniki. Vojska je oterala stoku, oko 70 grla, iz Srednje Radovne u Gorje, da bi banditima otežala ishranu. Stanovnicima Gorja je vraćena stoka koju su prepoznali. Zadržana je izvesna količina stoke, između ostalog i svinje, čiji vlasnici iz Srednje Radovne nisu poznati.

Oštar postupak vojske prema stanovnicima Radovne koji su bili simpatizeri bandi izazvao je jak utisak na ovdašnje slov. stanovništvo. Ono je obavešteno da može takođe računati sa iseljavanjem, ukoliko bude krivo za prepade na vojsku (pomaganje banditima).

Huber
majster žandarmerije

[1] **Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 1049 1.**

[1] **Verovatno 1. bataljon Nastavnog puka »Brandenburg«, koji se u to vreme nalazio na Bledu.**

IZVEŠTAJ PUKOVNIKA DR EGONA TREKA OD 23. SEPTEMBRA 1944. O SITUACIJI U REJONU GRAŠKE GORE I ANGAZOVANJU JEDINICA BORBENE GRUPE RADI ŠTO POTPUNIJE KONFISKACIJE ŽIVOTNIH NAMIRNICA NA PODRUČJU ŠOŠTANJ — VELENJE[1]

Borebna grupa Trek K-dno mesto, 23. 9. 44.
B.B.br. 532/44. pov.

1. Operativnom štabu u Ljubljani
2. 18. vojnom okrugu, Salcburg
3. 438. div. za naročitu upotrebu, Celovec
4. Komandi pukovnika Kelera, Celje
5. Pokrajinskoj upravi Štajerske, Grac
6. Upravi Štajerskog domovinskog saveza, Maribor

Izveštaj o situaciji 23. 9. 1944.

Posle povlačenja Tomšičeve brigade sa Graške Gore na Pohorje[2] utvrđeno je da u rejonu severno od Velenja — Šoštanja više nema aktivnih banditskih grupa. Nalaze se još samo manje »domaće bande« u pojedinim oblastima, npr. Lokovica i Skorno, koje se sastoje od mesnog stanovništva koje je uvek u stanju da se prikrije.

Prema izjavama zarobljenika i prebeglica sigurno je da bande nisu odustale od planiranog napada na Šoštanj, Velenje i Slovenj Gradec. One imaju znatne teškoće oko snabdevanja koje ih prisiljavaju da pre zime siđu u ravnicu, da bi tu došli do boljih mogućnosti za snabdevanje, a pre svega zauzeli mesta i imanja bogata zalihama.

Zbog toga je u saradnji sa sreskom upravom u Celju sprovedena u Velenju i Šoštanju akcija odvoženja žita koju su najenergičnije podržavale jedinice borbene grupe. Akcija je još u toku, ali će prema dosadašnjim iskustvima potpuno uspeti, kao i u rejonima Sv. Jurij pri Celju,[3] Ponikva i Šmarje pri Jelšah.

Zbog novih zadataka koji su postavljeni borbenoj grupi, morala se odložiti planirana akcija u oblasti Zgornje Savinjske

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V.

[2] Noću 17/18. septembra 1944. Prva slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« prebacila se iz rejona Graške Gore na Pohorje (vidi dok. br. 81).

*** Sada: Šentjur pri Celju.**

doline, koju su »oslobodili« banditi. Akcija je pripremljena na osnovu izviđanja.

Slobodno vreme je iskorišćeno za prebacivanje opreme i naoružanja kao i za izvođenje gore pomenute akcije.

Brojni rezultati iz dosadašnjih akcija borbene grupe su sledeči:

1. Neprijateljski gubici: izbrojano mrtvih: 55, izbrojano ranjenih: 18, zarobljeno: 62, među njima 2 politkomesara (Drago,[4] Jensterle[5]). Prebeglo: 12 (reč je pre svega o pripadnicima uporišta Vermanšafta Šmartno ob Paki i Letuš, kao i o prisilno regrutovanim). Sumnjivih i pripadnika ilegalne organizacije uhvaćeno: 27.

Prema iskazima zarobljenika i prebeglica stvarni gubici bandita su daleko veći od izbrojanih, jer su banditi svoje mrtve ili odmah pokopali ili nosili sa sobom dok ih negde neprimećeno ne pokopaju. Slično je i sa ranjenima, čiji se broj ne može ni približno navesti.

2. Zaplenjeno oružje: 8 mitraljeza (nemačkih, italijanskih i čehoslovačkih), 2 automata, 14 pušaka, 2 minobacača, oko 1000 metaka peš. municije, 30 kg. eksploziva, raznog pribora za mitraljeze i minobacače.

3. Naši gubici: 10 mrtvih, 11 ranjenih, 4 nestala.

Trek*

[4] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.
[5] Redakcija nije mogla utvrditi pravo ime i prezime.
[8] U originalu: Treeck.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE CRNA OD 26. SEPTEMBRA 1944. KOMANDANTU ZANDARMERIJSKOG ODELJENJA U PREVALJI O SITUACIJI I STANJU NA PODRUČJU STANICE U TOKU SEPTEMBRA'

Zandarmerijska stanica Crna
Srez Velikovec, pokrajina Koruška
Del. br. 1446/44 Crna, 26. 9. 1944.

Komandantu žandarmerijskog odeljenja

Prevalje

Predmet: Izveštaj o situaciji i delatnosti za mesec sept. 1944.

Veza: Naređenje Okružne žandarmerije Velikovec od 27. 6. 1943.

Prilozi: Nema.

I. *Opšta politička situacija*

S obirom na opštu vojnu situaciju raspoloženje stanovništva se nešto pogoršalo i ono je potišteno. Sada nema ni govora o veri u pobedu kakva je nekad bila. Time što su znatno potisnuti naši frontovi na Istoku, Jugu i naročito na Zapadu, vlada opšte mišljenje da Nemačka više ne može vratiti tu veliku izgubljenu teritoriju i većina stanovništva gotovo čvrsto veruje da je Nemačka već izgubila ovaj rat. Jasno se primećuje da je pretežan deo stanovništva protiv Nemačke. U poslednje vreme se naročito pojačala neprijateljska propaganda i u toku je živa ilegalna aktivnost. Poslednjih dana su, naime, rasturani leci sa neprijateljskom sadržinom i mora se pretpostaviti da na toj neprijateljskoj propagandi radi veliki broj lica. Stanici je već pošlo za rukom da uhapsi neku Tereziju Platnig iz Crne zbog posedovanja letaka i može se pretpostaviti da u pripremi tih huškačkih letaka učestvuje više lica. Stanica će verovatno primiti obaveštenje i od Gestapoa ko od ovdašnjeg stanovništva učestvuje u ovoj neprijateljskoj propagandi. Propaganda koju šire banditi svakako veoma mnogo doprinosi tome da raspoloženje stanovništva, koje se pretežno sastoji od Slovenaca, bude prilično potišteno i da u ovom času ne veruje u pobedu Nemačke.

[1] **Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 51/1.**

S obzirom da rat dugo traje, treba smatrati da su ekonomske prilike još uvek povoljne i da odgovaraju merama ratne privrede. Predsednik opštine namerava da u sledećoj raspodeli ukine karte za ishranu stanovništvu Koprivne. Od ovog se izuzimaju porodice rudara. Dokazano je, naime, da tamošnje stanovništvo naročito pomaže bandite u hrani, kao hlebu, brašnu itd., i da ne izveštava stanicu, mada je primećeno da se tamo stalno pojavljuju banditi. Međutim, ono izveštava ako mu banditi nanesu veću štetu, ako npr. oteraju stoku itd., jer je do sada na zahtev primalo od opštine odštetu. Ostaje da se vidi kako će delovati ova mera. Mnogi seljaci uopšte ne vrše isporuke nego krišom prodaju svoje proizvode izgovarajući se na bandite.

II. *Posebna situacija*

Dejstva bandita se od poslednjeg izveštaja nisu smanjila, nego su se, naprotiv, posle 10. 9. povećala prisilna regrutovanja. Utvrđeno je da se u poslednje vreme uvek pojavljuju samo male grupe bandita od 10 do 20 ljudi. Izgleda da treba strahovati da će i dalje u pojačanoj meri vršiti prisilna regrutovanja. U poslednje vreme prisilno su regrutovali pretežno rudare i polukvalifikovane rudare iz rudnika Žerjav. Banditi imaju nameru da na taj način parališu rad rudnika tako da jednog dana dođe u pitanje njegov opstanak. Zato je još ranije trebalo smestiti radnike u zajednički logor gde bi mogli lako biti čuvani i tako se moglo sprečiti prisilno regrutovanje. Do sada ni žandarmeriji ni policiji nije pošlo za rukom da spreče prisilno regrutovanje, a i ubuduće će biti teško da se uspešno spreči ta mera bandita.

Od 10. 9. 44. banditi su se 17 puta pojavljivali i pri tom oterali nekoliko grla stoke i izvršili mnogobrojna prisilna regrutovanja. Ovog puta su prisilno regrutovali i mnoge mladiće, naročito iz rudnika. Pri tom je utvrđeno da su ta regrutovana lica odvodili u drugu oblast i tamo ih, sigurno, obučavali. Treba računati s tim da će se oni kasnije ponovo pojaviti sa jačim snagama. Daje se 1 prilog o pojedinim pljačkaškim pohodima bandita.

III. *Naša delatnost od 1. do 28. 9. 1944:*

1. Dodir sa neprijateljem . .	1, zajedno sa policijom
2. Zasede	3, samo žand. patrola sa uspehom
3. Ostale patrole protiv bandita	—
4. Hapšenja	18, veza sa bandama

5. Pretresi kuća i oduzimanje lmovine	. 18,	veza sa bandama
6. Prijava	. 15	
7. Prisilna regrutovanja . . .	45	rudara
8. Dobrovoljni povratak . .	1	
9. Požari, veliki požar u Zerjavu	1	
10. Politička ubistva i krivična dela		

IV. *Ostale snage:*

U mestu Crna nalazi se 1. četa 13. SS-pol. puka iz Pliberka od 80 ljudi, pod komandom poručnika Fogta. Policiji su radi podrške pridodata 3 guseničara i 1 protivtenkovski top. Povučena su oba izviđačka oklopna automobila.

U Žerjavu, opština Crna, nalazi se 2. četa II nastav. bataljona 18. landesšicen puka od 200 ljudi.

Druge jedinice ne postoje.

V. *Naše snage:*

Stanica sada ima 8 ljudi i u slučaju neprijateljskog prepada teško se može braniti. U slučaju uzbune privodi se teritorijalna zaštita i SA-šturm. O službi obaveštavanja je opširno razgovarano prilikom poslednjeg zbora teritorijalne zaštite, 22. 9. 44. Još se radi na bunkerima stanice, ali stanici nedostaju još neki predmeti, što je sada, međutim, takođe uređeno u sporazumu sa policijom, tako da će uskoro biti završen novi bunker. Za zimu bi bile hitno potrebne dve peći za bunker, ali se one mogu nabaviti samo sa dozvolom za nabavku železa.

Komandir žand. stanice
Unger
majster žandarmerije

UPUTSTVO OPUNOMOĆENIKA KOMANDANTA SS I POLICIJE U 18. VOJNOM OKRUGU OD 27. SEPTEMBRA 1944. O MERAMA KOJE TREBA PREDUZETI ZA USPEŠNIJU ODERANU UPORIŠTA OD NAPADA JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE[1]

Opunomoćenik komandanta SS i policije u XVIII vojnom okrugu za borbu protiv bandi u Donjoj Štajerskoj
Uz delovod. br. 55/44. str. pov.

Kantonman, 27. 9. 44.

Poverljivo!

Uputstva

Za izvršenje naređenja komandanta SS i policije u XVIII vojnom okrugu — delovod. br. L 2013/44 (pov.) od 8. 7. 44. koje se odnosi na komandante borbenih grupa i komandante uporišta.

1) Uopšte:

Razvoj aktivnosti bandi u Donjoj Štajerskoj i u vezi s tim povećan broj napada na nemačke garnizone prisiljava da se postojeće snage čvršće organizuju i tako izgradi odbrambeni sistem da se onemogući gubitak odn. napuštanje mesta posednutog trupama.

Ako su, u prvom redu samo najvažnija mesta, koja su posednuta mešovitim jedinicama (vojska, trupna policija, vazduhoplovstvo, žandarmerija, Vermanšaft, carinska poštanska i železnička zaštita), stavljena pod jedinstvenu komandu jednog komandanta uporišta, onda za svako mesto i uporište u kojem se nalaze obezbeđujuće trupe važi osnovno naređenje višeg komandanta SS i policije (prilog l)[2] i ova uputstva. U ovim mestima zadatke komandanta uporišta treba da preuzme najstariji komandant i uporište hitnim utvrđivanjem i prikupljanjem snaga da osposobi za najvišu odbrambenu gotovost koju stalno održavati.

2) *Taktička i prostorna koncentracija snaga:*

Komandant uporišta je odgovoran za prikupljanje i koncentraciju svih jedinica i ustanova koje se nalaze na mestu i ovlašćen

[1] **Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 163/11.**
[8] **Redakcija ga nije pronašla.**

je da izdaje odgovarajuća naređenja. Prilikom prikupljanja voditi, ukoliko je to moguće, računa o zadacima jedinica i ustanova. Pri tome je odlučujuća celishodnost za obrazovanje i odbranu uporišta. Treba težiti da sve nemačke porodice u tome uporištu budu obuhvaćene. Ali u svakom slučaju, u svim mestima u kojima se nalaze obezbeđujuće snage sve Nemce uvrstiti u odbranu uporišta. Naoružanje civilnih delova, u sporazumu sa komandantima odseka za obezbeđenje, vršiti sa najvećom energijom.

3) Izgradnja uporišta:

I. Izbor uporišta:

Komandant uporišta načelno ne mora da celo naselje uključi u uporište. Za izbor dela naselja i veličine uporišta presudna je taktička procena zemljišta i sopstvenih snaga. U slučaju potrebe izvršiti evakuaciju i zamenu stanova sa kućama koje je vojska već zauzela. Trupe i ustanove neće obraćati pažnju na neudobnosti.

II. Izgradnja uporišta:

Uporište hitno izgraditi po načelima za kružnu odbranu. Odbranu načelno vršiti izvan kuća i odvojeno od objekata. Ove borbene položaje — bunkere — izgraditi u tolikom broju, da mogu potpuno da vladaju pretpoljem. Shodno ovome oruđa sa položenom i ubacnom putanjom rasporediti tako da ne ostane nijedan mrtvi ugao. S druge strane koncentracijom vatre mora da bude omogućeno obrazovanje težišnih tačaka. Ali se sme izgraditi samo onoliko bunkera koliko ih mogu posesti snage koje stoje na raspolaganju. Ako se zbog načina izgradnje mesta moraju i kuće da upotrebe kao bunkeri, onda ih tako izgraditi da se iz njih može pružati otpor svim oružjem za blisku borbu. Bunkeri moraju biti toliko udaljeni od kuća, skloništa i objekata da se borba može voditi i kada oni budu zapaljeni. Za slučaj da se deo odbrambenog položaja u toku borbe mora privremeno napustiti, odrediti i izgraditi međulinije koje moraju da se obema stranama naslanjaju na još postojeći sistem borbenog položaja. Pretpolje bunkera osigurati žičanom preprekom (flandrijskim plotom) najmanje na domet ručne bombe. Osim toga naročito teške delove terena minirati. Radi stvaranja pretpolja ukloniti sve prepreke kao što su kuće, drveće, živice, plotovi, iznikli usevi i žbunje. Komandant uporišta za ubrzanu izgradnju može da upotrebi sve jedinice i ustanove imajući pri tome u vidu njihove ostale zadatke. Za radove na izgradnji izdašno koristiti stanovništvo. Skrećem pažnju na to da treba graditi samo otvorene bunkere. Radi zaštite od minobacača, pored ovoga moraju se izgraditi takozvana laka sklo-

ništa. Sve bunkere sa stražnje strane osigurati od parčadi rasprsnutih zrna. Prilikom izgradnje položaja i bunkera imati u vidu da se položaj mora izgraditi tako da pri promeni godišnjeg doba i vrlo velikim snežnim padavinama gornja ivica položaja i bunkera bude iznad snežnog pokrivača. U konačnoj izgradnji kružna odbrana mora da važi kao opšti sistem položaja. Osim kao bunkere, pozadnje kuće treba izabrati i izgraditi i za dejstva oruđa koja će tući nadvišujućom vatrom.

4) *Vođenje borbe:*

Odbrambenu borbu u uporištu voditi po načelima za odbranu. Mesta mitraljeza i strelaca upotpunjuju se tako, da se svaki napad može odbiti. Za vođenje odbrambene borbe komadant uporišta sastavlja sledeče planove:

a) plan uzbune,
b) plan borbe,
c) plan vatre.

Plan za borbu mora da vodi računa o činjenici da banditi prikrivaju stvarni pravac napada. Shodno tome treba izvršiti ravnomerno posedanje kružnog položaja. Tačke težišta snaga obrazovati tek u toku odbrambene borbe kad se otkriju žarišta. U svakom slučaju komandant uporišta će držati rezervu kojom će ojačavati ugrožena mesta, zatvarati mesta upada i uništiti ili odbaciti neprijatelja koji je izvršio prodor. Borba koja će biti vođena po kućama i po ulicama zahteva strogo komandovanje trupama. Osim borbenih trupa od civilnog stanovništva moraju da budu obrazovana vatrogasna odeljenja koja će odmah moći da preduzmu gašenje nastalih požara. Ali uspešno vođenje borbe biće samo onda zajamčeno ako su trupe obučene u izvršenju radnji prilikom uzbune, u posedanju položaja i u odbrambenoj borbi. Stoga će komandant uporišta, osim obuke komandanata jedinica, vršiti i vežbe u izdavanju naređenja i vođenju borbe. Na ovim vežbama moraju da se predvide sve mogućnosti odbrambene borbe.

5) *Snabdevanje municijom:*

Za uspešno vođenje odbrambene borbe mora da stoji na raspolaganju sledeća količina municije:

za mitraljez — 4500 metaka
za puškomitraljez— 2500 "
za automat — 240
za pušku — 150 metaka
za pištolj — 64

Ručnih bombi: — po 4 na svakog čoveka posade uporišta
za srednji minobacač — 60 mina
za laki minobacač — 60 mina

Ova količina municije omogućava svakoj posadi uporišta da odbije svaki napad, odn. da uporišta drži do deblokiranja. Ukoliko ovu količinu treba upotpuniti, jedinice će službenim putem neodložno i svom energijom nastojati da se ovo izvrši.

BR. 141

NAREĐENJE KOMANDANTA SS I POLICIJE U 18. VOJNOM OKRUGU OD 27. SEPTEMBRA 1944. O RASPOREDU I ZADACIMA NEMAČKIH OFICIRA KOD JEDINICA SLOVENAČKOG DOMOBRANSTVA[1]

Komandant SS i policije u XVIII vojnom okrugu
Stab za izgradnju slov. domobranstva

Kantonman, 27. septembar 1944.

Naredba
o koriščenju nemačkih oficira u Štabu za izgradnju slov. domobranstva

I. a) Kapetan zašt. policije Kasper (Kasper), borbena grupa Sumaher (Schumacher), određuje se za najstarijeg nastavnog oficira Grupe za osiguranje objekata u Novom Mestu;[2] stupanje na dužnost odmah.

b) Kapetan zašt. policije Lindner, Grupa za osiguranje objekata, odmah će se javiti na dužnost u borbenu grupu Sumaher (garnizon Višnja Gora).
Polazak: odmah po dolasku kapetana Kaspera.

II. Oficiri koji su telegr. naređenjem načelnika Policije poretka p. 2 a (2) 56 a Br. 367/44. određeni u Stab za izgradnju slov. domobranstva raspoređuju se ovako:

a) Kapetan Zašt. pol. Domke (Domcke) radi upoznavanja u III/14. SS-pol. puka u Kočevju. Predviđeno je da kapetan Zašt. pol. Domke prilikom eventualnog izvlačenja nemačkih jedinica preuzme rukovođenje nad slov. jedinicama u uporištima
Kočevje,
Ribnica i
Velike Lašče.

[1] **Dokumenat, umnožen na ciklostilu (na nemačkom jeziku), u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 163/11.**

[a] **Ova grupa u organizaciji slovenačkog domobranstva imala je zvaničan naziv »Zaštita okraja Novo mesto« (Zaštita sreza Novo Mesto).**

Pored upoznavanja, kapet. Zašt. pol. Domke se postavlja i za najstarijeg nastavnog oficira slovenačkih jedinica u Kočevju, Ribnici i Velikim Laščama.

b) *Kapetan Zašt. pol. Š ah ub e r (Schachhuber)* u borbenu grupu Sumaher (garnizon Stična).

c) *Poručnik Zašt. pol. Š mit (Schmidt)* u borbenu grupu Sumaher (garnizon Grosuplje).

d) *Poručnik Žašt. pol. H akl (Hackl)* u borbenu grupu Sumaher (garnizon St. Vid pri Stični[3]).

e) *Kapetan Zašt. pol. Hag (Haag)* u Grupu za osiguranje objekata Novo Mesto za uporište Kandija, Grm i Novo Mesto.

f) *Kapetan Zašt. pol. Lange,* po dolasku u Grupu za osiguranje objekata Novo Mesto, za uporište Tržišče, Bela Cerkev i Lešnica.

g) *Poručnik Zašt. pol. K n a j f e l (Kneifel), po* dolasku u Grupu za osiguranje objekata u Novom Mestu, za uporišta Kostanjevica, St. Jernej[4] i Dobrava.[5]

h) *Kapetan Zašt. pol. K r an c i s* po dolasku u Grupu za osiguranje železnica (komandant grupe).

j) *Poručnik Zašt. pol. M a nk o v ski* u Grupu za osiguranje železnica (borbeni komandant Stampetovog mosta).

k) *Poručnik Zašt. pol. F r idr ih (Friedrich),* po dolasku u Grupu za osiguranje železnica, za uporišta Polhov Gradec, St. Jošt[6] i Rovte.

1) *Poručnik Zašt. pol. Bišer (Buescher),* po dolasku u Grupu za osiguranje železnica, za uporišta Rovte, Logatec i Hotedršica.

III. Kapetan Zašt. pol. fon K a m p c (Kamptz) ostaje najstariji postavljeni oficir Grupe za osiguranje železnica.

IV. Već raspoređeni oficiri su za pravilno upoznavanje sa dužnostima odgovorni novoodređenim nastavnim oficirima.

V. Ako bi neki drugi raspored po uporištima bio celishodniji nego što je to ovom naredbom predviđeno, najstariji oficir može i samostalno da ga izvrši. O ovim promenama odmah izvestiti Stab za izgradnju.

VI. O zadacima nastavnih oficira vidi Naredbu za izgradnju br. 2, tač. 6. od 15. 5. 1944.

[3] Sada: Šentvid pri Stični.
[4] Sada: Šentjernej.
[5] Sada: Dobrava pri Skocjanu.
[6] Sada: Sentjošt nad Horjulom.

VII. 14. SS-pol. puk se umoljava da naredi komandantu III/14. SS-pol. puka da preuzme uvođenje u dužnost.

Za tačnost:
[8]
SS-unterštumfirer
i ađutant

Zastupa
Kel[7]
SS-hauptšturmfirer
i kapetan Zašt. pol.

Dostavljeno u konceptu

BR. 142

ZAPOVEST ŠTABA PUKA »TREK« OD 28. SEPTEMBRA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA ZA AKCIJU NA PODRUČJU BOC — DONACKA GORA»

Stab Trek

K-dno mesto, 28. 9. 44.
Izdato u 17,00 čas.

K-dant usmeno k-dantu I i II batalj.
III batalj. (preko p. por. Smita[2])
poruč. Paumgartneru,[3] poruč.
Jegeru.[4]

1) Na osnovu više izveštaja treba računati s tim da se Sercerova i 13. brigada sada nalaze između Donačke gore i Bo-

2) Puk će 29. ov. m. sa tri strane preduzeti prodor u ovo područje, primorati brigade na borbu i uništiti ih.

3) Prvi bataljon u toku noći železnicom i pešice dostiže svoje polazne položaje[6] na liniji Krasna — Studenice — Podboč

[7] U dokumentu: Köhl.
" Redakcija nije uspela da pročita potpis.

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V.
[a] U originalu: Schmidt.
*** U originalu: Paumgartner**
[4] U originalu: Jäger.
[5] Podatak nije bio tačan. U to vreme na području Boča nalazila se samo 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer«, dok je 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič« bila na Kozjanskom (vidi dok. br. 112).
• Na ove polazne položaje bataljon je privučen iz rejona Šoštanj — Velenje (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V).

— Gabrnik — Gabrovec[7] — Žagaj" i u svanuće prelazi u koncentričan napad na Boč, na sličan način kao prilikom ranije akcije na Boč, sa zadatkom da danas osmotrene i eventualno druge bande na prostoriji Sv. Marjeta—k. 675 — Sve. Miklavž prinudi na borbu. Važno je da se ova akcija brzo izvede. Bataljon nije vremenski vezan za zadatak II i III bataljona. Linija razgraničenja između II i III batalj.: Zagaj — Glashitengraben" — Sv. Marjeta (uključ.) — k. 803 i k. 620 — put za Kral[1]" i. Kral (uključ.) — Krasna. II batalj. prodire ka severu sa linije Prevole (na istočnom obronku Donačke gore) — Rogatec — Ratanska Vas — Negonje. Polazni položaji na ovoj liniji moraju da budu zauzeti blagovremeno, da bi se u zoru moglo preduzeti nastupanje. Zadatak: napasti i uništiti bande u prostoru Sv. Florijan — Mala Kopa — Strmec — Zabnik. Jednu četu iz Prevola angažovati na Stoperce [da se spreči] prelaz bandi preko Cermožiša.

III. batalj. ojačan mešovitom brd. bater. polazi u napad ka jugu sa linije Krasna — Stopno sa zadatkom da napadne i uništi bande za koje se pretpostavlja da se nalaze kod Motanja i južno od PLeša. Za ovo treba glavninom batalj. krenuti sa linije Makole — Stopno, i to levim krilom ranije. Bataljon će nadirati do linije razgraničenja između II i III bataljona. Linija razgraničenja između II i III batalj.: k. 803 (Hrastovec) — Plešivec — Mala,Kopa — Velika Kopa — Strmec, 1 1/2 km južno od Stoperca.

Istočna granica za III batalj. je put koji vodi od Majšperka za Stoperce.

4) Pošto treba računati s tim da su neprijateljske snage koje se nalaze u ovome prostoru u toku noći izvršile dalje pokrete, važno je da svi bataljoni vode svoje snage tako da prilikom sukoba sa bandama sve jedinice pojedinih bataljona budu uvedene u borbu. Zadatak borbene grupe je da privede bataljone ako to bude potrebno za uzajamnu pomoć ili napredovanje prilikom izvlačenja delova bandi. Radi toga je, osim tekućih izveštaja o nejrijatelju, potrebno da bataljoni najmanje svaka dva časa šalju izveštaje o mestu gde se nalaze.

5) Pod komandu II batalj. stavlja se ojačana četa Jeger.

6) Bateriju teških polj. haubica i minobacačku bateriju pod komandom poručnika Paumgartnera upućuju da tesno sa-

[1] Sada: Gabrovec pri Kostrivnici.
" Sada: Zagaj pod Bočem.
® Potok, na karti 1:100.000 njegov naziv nije unet.
[10] To je posed. Na karti 1:100.000 nije označen. Nalazi se 3 km jugozapadno od Makola.

raduju sa II bataljonom. Artiljerijski osmatrač kod 7. čete koja nastupa od Rogateca. Artiler. grupa može od svanuća da otvori vatru na sve ciljeve koje je vredno tući. Zahtev za artil. podršku: izbacivanje 2 crvene rakete u pravcu neprijatelja.

7) Veza sa I, II i III batalj.: radiom.

8) Pukovsko komandno mesto u Rogaškoj Slatini."

Trek"

BR. 143

NAREĐENJE KOMANDANTA SS I POLICIJE U 18. VOJNOM OKRUGU OD 1. OKTOBRA 1944. ZA POJAČANJE ODGOVORNOSTI OFICIRSKOG SASTAVA[1]

Komandant SS i policije
u XVIII vojnom okrugu
Operativni štab za borbu protiv bandi
Ia

Prepis

Kantonman 1. oktobar 1944.

Poverljivo

Posebno naređenje

Ustanovio sam da potčinjeni mi SS- rukovodioci i policijski oficiri ne pokazuju spremnost za borbu i akciju, koja je u šestoj godini rata preduslov za konačnu pobedu. Između ostalog, nemam nimalo razumevanja za to što oficiri i rukovodioci, povodeći se za ličnim interesima, koriste svaku priliku da pod nekakvim izgovorom posećuju pretpostavljene komande i ustanove u većim mestima i gradovima.

Naređujem da nijedan SS-rukovodilac i policijski oficir ne sme da vanslužbeno napusti svoj garnizon bez naređenja odn. odobrenja svoga pretpostavljenog starešine.

[11] O izvršenju zapovesti vidi dok. br. 149.
U originalu: Treeck.

[1] Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 93/IV. Redakcija nije mogla utvrditi u kojoj je jedinici ovaj prepis izvršen. U Arhivu VII, reg. br. 16/13, k. 32-A, postoji prepis ovog naređenja zvršen u kancelariji 3. bataljona 28. SS policijskog puka »Todt«.

Dalje, ne želim da moji rukovodioci i oficiri za svoje stanove i komandna mesta koriste najbolje uređene kuće, dok im jedinica boravi pod vedrim nebom ili je samo nužno smeštena. SS-rukovodioci i oficiri u svim situacijama pripadaju svome ljudstvu i dele sa njim sve radosti i nevolje. Isto tako zabranjujem da se za oficire i ljudstvo priprema posebna hrana. Slažem se da se u okviru zakona nabavlja dodatak sledovanja svežeg povrća itd., ali ne želim da ovakve povlastice imaju samo oficiri.

Mnogo prebeglica (uglavnom pripadnika drugih rasa, kao što su Slovenci) daju povoda zaključcima o veoma nepotpunom obrazovanju kad je reč o pogledu na svet i život. Stoga naređujem da se u svako raspoloživo vreme, pa i prilikom akcija, ljudstvo, naročito ono tuđih rasa, stalno vaspitava.

Od oficira raspoređenih u Slovenačkom domobranstvu očekujem naročitu skromnost u svim ličnim potrebama. Ovi oficiri moraju dostojno da predstavljaju nacionalsocijalističkog borca, kako bi sa nama borbom povezano ljudstvo Slovenačkog domobranstva moglo u njih u svako doba da gleda s poverenjem.

Za sprovođenje ovoga naređenja činim odgovornim komandante i lično ću se uveriti da li je izvršeno.

Zastupa
Nečitko[2]
SS-brigadefirer i
general-major policije

Za tač. prep.
Rajsenberger[3]
majster Zašt. pol.

[1] **Tako i u prepisu originala.**
[2] **U dokumentu: Reissenberger.**

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 2. BATALJONA SLOVENAČKIH DOMOBRANACA OD 1. OKTOBRA 1944. O BORBAMA U REJONU CERKNICA — RAKITNA — POKOJIŠCE[1]

Borbena grupa Rupnik[2]
Pov. br. 427
Stab. 1. 10. 1944.

Borbeni izveštaj
od 27 — 30. 9. '

I — *Situacija*

Dana 26. 9. u 17.00 časova 10. brigada je izvršila uspešan napad na Stampetov most.[3]

9. brigada i Zaštitni bataljon 7. korpusa nalaze se u rejonu južno i kod Sv. Vida.[4]

Naš bataljon je bio spreman za dejstvo od 18.00 časova.

U 20.00 časova primljeno je naređenje telefonom da sledi pismeno naređenje za akciju.

II — *Zadatak*

Bataljon je 27. 9. u 03.00 časa primio naređenje da posedne liniju zaprečavanja Sv. Trojica[5] — Topol — Begunje,[6] frontom u severnom parvcu, i da se desno priključi na liniju Velike Lašče — Lužarji — Ravnik — Mramorovo,[7] koju su posele borbene grupe »Šmic« (Schmitz)[8] i »Sumaher« (Schumacher).[9]

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, AFK, f. 280/IV.

[1] Odnosi se na 2. bataljon slovenačkih domobranaca iz Rakeka. Nemci su ovaj bataljon nazivali i Borbena grupa Rupnik.

® Potpunije o napadu i rušenju Stampetovog mosta kao i o borbama koje su usledile vidi dok. br. 118.

[4] Sada: Zilce.

[5] Sada: Sivče.

[8] Odnosi se na Begunje pri Cerknici.

[7] Odnosi se na Mramorovo pri Pajkovem.

[8] Borbena grupa »Smic« (Schmitz) imala je u svom sastavu: 105 ljudi iz posadnih četa slovenačkih domobranaca iz Kočevja, 130 ljudi iz posadnih četa iz Ribnice i neustanovljen broj ljudstva iz posadnih četa iz Velikih Lašča, te delove 3. bataljona 14. SS policijskog puka. Ova borbena grupa dejstvovala je pravcem: Velike Lašče — Lepi vrh — Storovo — Sv. Trojica (Sivče) — Velike Bloke. Vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 283/III — pov. br. 584.

• Borbena grupa »Sumaher« (Schumacher) imala je u svom sastavu: 31. četu 4. bataljona, 71. četu 1. bataljona i 15. četu 3. bataljona slove-

III — a) *Nemačke snage:*

dodeljena 3 radista

b) *Slovenačke snage:*

17. četa	1/85
47. četa	**1/111**
48. četa	1/104
teška četa	1/102

IV — *Početak i izvršenje akcije*

Bataljon je krenuo 27. 9. u 04.00 časa pravcem Rakek — Begunje — Brezje — Srednja Slivnica [trig.] 1022 — Gornje Sleme[10] sa bočnim osiguranjem na Gradišče [trig.] 858 — Debela Slivnica [trig.] 1114 i odatle po delovima zaposeo liniju Sv. Trojica — Hribarjevo — Ponikve — Topol.[11] Snage koje su ostale za obezbeđenje Rakeka[12] sa prekidima su izviđale i patrolirale u rejonu Rakek — Begunje — Topol.

Istog dana posle podne uspostavljena je veza sa borbenom grupom Smic kod Mramorova.

Za vreme posedanja naređene linije ubijen je intendant 10. brigade, 1 bandit je zarobljen i zaplenjena 1 kola i 2 konja. Utvrđeno je da se banditi još uvek nalaze u rejonu severozapadno od Sv. Vida a njihova komora kod Sv. Vida.

Noću 27/28. 9. borbena grupa Šumaher napala je bandite kod Sv. Vida i tako ih razbila da su ostavili iza sebe oko 15 mrtvih. Razbijeni banditi su noću pokušavali da prođu duž cele zaprečne linije, ali su svugde bili odbijeni. Tom prilikom je poginuo 1 bandit, a po velikim tragovima krvi videlo se da je bilo mnogo ranjenih, dok su 1 žena i 3 bandita zarobljeni. Zaplenjena 2 konja i 2 mule. Naši gubici tom prilikom: 2 ranjena iz 17. čete.

Dana 28. 9. posle podne, pošto je borbena grupa Sumaher izvršila dalji prodor od Sv. Vida prema Otavama, bataljon je skrenuo desnim krilom prema severozapadu i poseo liniju Gora — Gošič — Topol — Begunje. Tom prilikom nije došlo do dodira sa neprijateljem i bataljon je preko noći ostao na navedenoj liniji, izviđajući u severnom pravcu i održavajući vezu sa Rakekom.

načkih domobranaca. Ove snage su noću 26/27. septembra 1944. skoncentrisane u Velikim Laščama i nastupale pravcem Krvava Peč — Sv. Vid (Zilce). Vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, AFK, f. 281/11 i f. 283/III — pov. br. 564.

[10] Na karti: G. Sleme. Zvaničan naziv: Sleme.

[11] Sada: Topol pri Begunjah.

[12] U Rakeku su se u to vreme nalazile i 6. i 7. posadna četa slovenačkih domobranaca.

Izvešteno je da u rejonu Gornje Otave — Stražišče — Kožijek nema neprijatelja i borbena grupa Šumaher je krenula, navodno za Logatec.

Udarna grupa, koja je bila isturena 29. 9. u zoru, utvrdila je da se neprijatelj povukao u pravcu Otave — Koščake — Sv. Vid. Jedna udarna grupa 2. voda 47. čete, pod komandom podoficira Meden Alojza (Meden Alois) naišla je u Gornjim Otavama na ceo Stab 7. korpusa. Stab je munjevito napadnut i razbijen. Tom prilikom je poginuo komandant korpusa Pero Popivoda.[13] Daki je pobegao teško ranjen.[14] Udarna grupa je donela delove njihove odeće i dokumenta, kao i nekoliko spisa 7. korpusa koje je tom prilikom pfonašla.

Zatim je bataljon krenuo dalje prema severu, na liniju Korošče — Gorenje Otave — Stražišče. Prilikom nastupanja otkrivene su samo slabije banditske snage Zaštitnog bataljona 7. korpusa koje su se povlačile prema severu. Odmah su upućena poterna odeljenja do linije Avšnik — Sleme [k.] 883 — Otavščica, koja su ustanovila da se Stab 7. korpusa prebacio preko Pikovnika i Lanišča u severnom pravcu. Tom prilikom je ubijeno nekoliko bandita, među kojima i politkomesar Lubej,[15] 1 bandit je ranjen a 12 zarobljeno. Zaplenjen je 1 puškomitraljez.

Oko podne čula se dosta jaka borba u rejonu Lisec — Ulaka — Gornje Sleme. Moglo se pretpostaviti da se vodi borba između neprijateljskih snaga koje su se povukle noću i u zoru prema Sv. Vidu i borbene grupe Majer (Meir).[16] Bataljon je odmah krenuo prema Sv. Vidu i prema Cajnarju, ali u mestima nije našao neprijatelja.

U 18.00 časova uspostavljena je veza sa četom poručnika Gruma" koja je prodrla preko Krvave Peči prema Sv. Vidu i bataljon je preko noći 29/30. 9. ostao na liniji Korošče — Koščake — Zibovnik — Zupeno — Kožljek.

Pošto nije mogla da bude uspostavljena radio-veza sa komandnim mestom, bataljon je 30. 9. rano ujutro pročešljao sa poternim odeljenjima šumoviti predeo u severnom pravcu do linije Sop [trig] 999 — Krimček [trig.] 933 — Pekel — Pokojišče — Skalčna pot, i pošto nije naišao na neprijatelja vratio se posle podne u Rakek, gde je stigao u -17,00 časova.

[15] On nije poginuo, već Josip Zornada Frenk, raniji politički komesar 7. korpusa.

[14] Podatak nije tačan, Stanko Semič Daki nije bio ranjen.

[15] Redakcija nije mogla ustanoviti ime.

[18] Redakcija nije mogla ustanoviti sastav borbene grupe »Majeri (Meier).

[17] Redakcija nije mogla ustanoviti koja je to četa bila.

V — *Završetak akcije*

30. 9. u 17,00 časova.

VI — *Rezultati*

a) Naši gubici: 2 ranjena.

b) Gubici neprijatelja: izbrojano 18 mrtvih, među njima 4 viša oficira i politkomesar Lubej; zarobljeno 15 bandita. Nije se mogao utvrditi broj ranjenih.

c) Plen: 1 puškomitraljez, 15 minobacačkih bombi 81 mm, 4 konja, 2 mazge, 2 kola sa namirnicama i priborom za kuvanje, nekoliko spisa 7. korpusa.

VII — *Posebna iskustva*

1) Prilikom posedanja linije zaprečavanja pokazalo se da je ona bila suviše duga i da je postojala opasnost da, s jedne strane, budu uništena pojedina naša odeljenja pre nego što stignu ostale snage, dok su, s druge strane, postojali tako veliki prazni prostori koji su se mogli kontrolisati samo patroliranjem da se ne bi provukla koja mala neprijateljska grupa. Treba, naime, uzeti u obzir da je bataljon morao da posedne liniju zaprečavanja dugu 8 km vazdušne linije, na teško prohodnom planinskom zemljištu.

2) Pokazalo se da je bilo vrlo teško uspostaviti vezu unutar bataljona, pošto odvojena odeljenja nisu raspolagala nikakvim sredstvima veze osim kurira, tako da je za izdavanje i izvršenje zapovesti trebalo najmanje 2 — 3 časa. Tako je bilo i sa izveštajima. To je imalo za posledieu da se nisu mogli dovoljno brzo iskoristiti dostavljeni podaci o neprijatelju.

3) Bataljon nije raspolagao avio-signalnim platnima, tako da su kod Otave otvorili na nas vatru naši avioni.

VII — *Skice*

Nemačka vojna karta 1:50.000, list 25/1, Cerknica.

Primedba

1) Prilikom identifikacije, navodno, poginulog Pere Popivode utvrđeno je da poginuli ima kestenjastu kosu, dok Popivoda ima crnu kosu. Poginuli, dakle, nije Pero Popivoda.

2) Prilikom napada na čelo Otavu 29. 9. posebno se istakla udarna grupa 2. voda 47. čete, čiju karakteristiku dostavljamo u prilogu, s molbom da im se izreče pohvala i dodeli medalja za hrabrost.

Komandant, kapetan
Rupnik Vuk

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE ZIDANI MOST OD 1. OKTOBRA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI U DONJOJ ŠTAJERSKOJ O DIVERZIJI NA ZELEZNICKOJ PRUZI KOD ŠAVNE PECI[1]

Zandarmerijska stanica
Zidani Most
Okrug Trbovlje
Delovodn. br. 1518^44.

(12a) Zidani Most, 1. oktobar 1944.

Komandantu Policije i službe bezbednosti
u Donjoj Štajerskoj
(12a) *Maribor*

Predmet: Miniranje železn.
pruge u Šavnoj Peči,
opština Zidani Most.
na dan 29. 9. 1944.

29. 9. 1944. u 0 časa i 5 minuta na železničkoj pruzi Zidani Most — Hrastnik, u Šavnoj Peči, opština Zidani Most, na 506. km miniranjem je porušen zaštitni zid u dužini od 25 m između železničke pruge i puta koji vodi iz Zidanog Mosta za Hrastnik. Ovim rušenjem prekinut je kako železnički tako i drumski saobraćaj.

Istoga dana u 3.15 h izvršeno je rušenje na sporednom koloseku. Ovim rušenjem na unutrašnjem koloseku pruge koja vodi iz Hrastnika u Zidani Most iskidan je komad šine dužine oko 50 cm. Ovim rušenjem prekinut je sav saobraćaj na ovoj pruzi.

Mesto rušenja nalazi se u Šavnoj Peči, opština Zidani Most, na 506. km, 38 mm sev.-zapadno od mosta na Savinji u Zidanom Mostu.

Navedenim rušenjem uništeni su i svi telegrafski i telefonski vodovi između Zidanog Mosta i Hrastnika, tako da je bila prekinuta telefonska veza.[2]

Železnički vozni park nije pretrpeo nikakvu štetu. Isto tako nije bilo gubitaka u ljudstvu.

' Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 101/IV.

[8] Ovo miniranje izvršila je minerska grupa Kamniško-zasavskog NOP odreda uz sadejstvo sa 3. četom 1. bataljona (vidi dok. br. 97).

Istragom je utvrđeno da su banditi koji su ova rušenja izvršila došli iz pravca Sv. Jurija [ob Turju],[3] opština Hrastnik, i da su otišli takođe u ovome pravcu.

Železnički saobraćaj je uspostavljen na jednom koloseku 29. 9. 1944. u l i časova. Pošto je pruga raskrčena, u isto vreme uspostavljen je i saobraćaj na drumu.

O navedenim rušenjima ovdašnja stanica je obaveštena telefonom 29. 9. 1944. u 4 časa. Istoga dana u 6 časova upućena je žandarmerijska patrola jačine 1 podof. i 4 žandarma, pojačana Policijom za zaštitu železnice.

Kopije dostavljene:

1) Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju i
2) Gestapou — Ispostava u Trbovlju.

Komandir žandarm. stanice
Mileder[4]
majster žandarmerije

[3] **Sada: Gore.**
[4] **U originalu: Mühleder.**

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE TRBOVLJE OD 2. OKTOBRA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI O PREPADU NA TRBOVLJE*

Zandarmerijska stanica Trbovlje
Donja Štajerska
Delovod. br. 3486

(12a) Trbovlje, 2. oktobar 1944.

Predmet: Aktivnost bandi
u Trbovlju.

Komandantu Policije i službe bezbednosti
u Donjoj Štajerskoj

Maribor
Tagethofštrase br. 34

30. 9. 1944. u 12 časova 30 bandita, naoružanih mitraljezima, automatima, puškama i ručnim bombama i u vatrogasnim uniformama i civilnim odelima, prodrli su u Trbovlje II (Sitarjeva kolonija), 10 mm severno od crkve u Trbovlju, i pokušali da pljačkaju i vrše prisilno regrutovanje.[2]

Alarmna četa Vermanšafta'[1] koja se nalazila u blizini odmah je uputila protiv bandita vod jačine 40 ljudi.

U toku borbe s banditima lako su ranjena dva pripadnika Vermanšafta.

Banditi su otišli severno od Trbovlja prema Sv. Planini.[4] Marševski cilj bandita nije poznat.

1) Komandantu policije i bezbednosti u Mariboru na Dravi.
2) Gestapou — Ispostava Trbovlje.
3) Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju.

Video:
[. . .][8]
Sreski rukovod. žand.

Volni[5]
majster žandarm.

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 101/IV.

[1] Akciju je izvršila grupa boraca 2. čete 1. bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda (vidi dok. br. 97).

[' Odnosi se na Alarmnu četu »Trbovlje« (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 349.

[4] Sada: Partizanski vrh.

[5] U originalu: Wollny.

[6] Redakcija nije uspela da pročita potpis.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA SRESKE ŽANDARMERIJE PREVALJE OD 11. OKTOBRA 1944. OKRUŽNOJ ŽANDARMERIJI VELIKOVEC O SITUACIJI NA PODRUČJU MEŽICKE DOLINE[1]

Prevalje, 11. 10. 1944.

Okružnoj žandarmeriji Velikovec

u Pliberku

Predmet: Izveštaj o situaciji za vreme od 28. 9. do 10. 10. 1944.

1) Opšta situacija:

U izveštajnom periodu situacija kod bandi u Mežiškoj dolini nije se mnogo promenila. Nije primećeno pojačano istupanje i porast prinudnih regrutovanja. Pojavljivale su se po pravilu grupe od 5 — 40 ljudi i u nekoliko slučajeva do 100 i više ljudi. Železnička pruga Celovec — Dravograd dvaput je rušena, a bilo je i nekoliko pokušaja rušenja. Nisu pričinjene veće štete, te je saobraćaj vozova bio prekidan uvek u trajanju računatom u časovima. Prema iskazu jednog bandita koji se vratio iz Crne, banditi sada gladuju i veoma oskudevaju uglavnom u hlebu, soli, šibicama, odeći i obući. Većina ni pod kakvim uslovima neće da ostane u šumi duže od dva meseca. U poslednje vreme prinudno regrutovano ljudstvo upućeno je uglavnom u Solčavu i Luče, gde treba da bude obučeno i naoružano. Među banditima se mnogo govori o zauzimanju Mežiške doline. Ali ako krenu i jačim snagama, ne treba suviše računati na borbeni moral bandi, koje se uglavnom sastoje od stanovništva ovoga kraja koji su u poslednje vreme u velikom broju prebsgli banditima. 'Te ljude, dok su bili u Teritorijalnoj zaštiti, za svaku sitnicu hvatao je tako grozan strah, da ni kod bandita neće postati mnogo hrabriji. Za svaki slučaj ja sam sve stanice još jednom upozorio da nastoje da se sav materijal koji se nalazi kod zanatlija i trgovaca, kao što su tkanine, cipele, Stavljena koža, veće količine životnih namirnica i predmeti za upotrebu, bezuslovno lageruju u centru mesta i da se u prodavnicama smeju nalaziti samo količine za jednodnevnu potrošnju.

Političko raspoloženje odgovara sadašnjoj situaciji. Svi nešto očekuju i ne veruju u pobedu Nemačke. Ali ipak već svi

[1] **Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 51/11.**

polako počinju da sumnjaju, pošto im je bilo obećano da će se rat, uz poraz Nemačke, završiti do oktobra, a dosada još nema izgleda da se ovo obećanje može ispuniti. U razgovoru sa ljudima, i to sa pravim Slovencima, oni uvek povedu razgovor o novim oružjima, da li takva zaista postoje. Mnogi već pitaju šta će biti sa stanovništvom Mežiške doline u slučaju nemačke pobede, da li će svi biti iseljeni i da li će oni koji se sada nalaze kod bandita biti streljani. Izgleda da ove vesti širi propaganda. A kad se ovim ljudima kaže da nova oružja stižu, da je pobeda naša i da će se posle rata od svakog zahtevati bezuslovna poslušnost i pokoravanje nemačkom rukovodstvu, ali da niko osim ozloglašenih voda i ubica neće biti streljan, oni onda ućute ne znajući šta da kažu.

Pirvredna situacija odgovara vremenu i može se reći da je dobra. Nabavka i raspodela životnih namirnica i potrošne robe vrši se u redu, žalbi nema. Cak i zagriženi Slovenci, sa kojima sam u poslednje vreme razgovarao, moraju da hvale i priznaju dobro stanje snabdevanja u Rajhu.

2) *Posebna situacija:*

Prinudna regrutovanja u izveštajnom periodu, u odnosu na prošli izveštaj, spala su od 82 na 27. Ali nasuprot ovome, na železničkoj pruzi Guštanj-' — Dravograd, povodom nekoliko hapšenja zbog rušenja pruge, veći broj čitavih porodica prišao je banditima. Vrlo je verovatno da su one znale za ova rušenja pa se uplašili hapšenja.

Prilikom napada bandita na patrolu železničkog osiguranja 6. 10. 1944. ubijen je jedan vojnik kopnene vojske. Intenzivnim radom nekoliko žandarma u izveštajnom periodu uspelo je da u Crnoj, Prevaljama i Guštanju zbog pomaganja bandama bude uhapšeno i predato ispostavi Gestapoa u Dravogradu 21 lice. Ovaj uspeh se već sada sasvim dobro odrazio, jer se više uopšte ne rasturaju leci i vidi se da je ilegalna organizacija ipak osetno pogođena. Naročiti značaj je imalo to što je napadač na Simensovu peć u čeličani Ravne bio tako brzo uhvaćen i onesposobljen pre nego što je uspeo da pričini veće štete.

3) *Sopstvena dejstva:*

1) Dodiri s neprijateljem 1
2) Zasede 31
3) Ostale patrole protiv bandita 28
4) Hapšenja zbog veza s bandama 21
5) Pretresi kuća zbog sumnje održavanja veza s bandama 17

[2] **Sada: Ravne na Koroškem.**

6) Potkazivanja 32
7) Prinudnih regrutovanja 27
8) Dobrovoljno se vratili od bandita 4
9) Pojavljivanje bandi 91
10) Požari, ubistva 0
11) Napadi na železničke pruge 2

4) *Ostale postojeće snage:*

11. 10. 1944. povučeno je i otišlo u svoju jedinicu u Dravograd protivavionsko odeljenje 7/VI teritorijalne protivavionske odbrane jačine 28 podoficira i vojnika,[3] koje je bilo angažovano za zaštitu čeličane Ravne (Guštanj). Zadatak ovog odeljenja istoga dana je preuzela 1. četa II bataljona 18. Landesšicen nastavnog puka iz Guštanja.

Posle opravke šumarske kuće u Mušeniku,[4] iz 2. čete II bataljona 18. Landesšicen nastavnog puka biće u Mušenik prebačen jedan njen deo koji još nije određen. O pojedinostima će se izvestiti u svoje vreme.

13. granična četa XVIII graničnog odseka iz garnizona Prevalje preuzela je zaštitu železničke stanice i otpočela izgradnju bunkera.

U izveštajnom periodu drugih promena nije bilo.

5) *Ostalo:*

Raspoloženje i volja za rad žandarma u Mežiškoj dolini su dobri. Zamerke i ukori nisu nigde učinjeni.

Saradnja između policije, vojske i žandarmerije je besprekorna i drugarska. Major Baum iz Guštanja obećao mi je svaku pomoć i podršku, a komandiri četa su orni za rad i uvek spremni da pomognu.

Sreski žand. p.por. i k-dir odeljenja

® Ova jedinica bila je iz sastava 76. protivavionskog puka teritorijalne protivavionske odbrane.

[4] Brdo, 7 km južno od Pliberka.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE ŠKOFJA LOKA OD 19. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA 7. SLOVENACKE NOU BRIGADE »FRANCE PREŠEREN« NA UPORIŠTE PRAPROTNO[1]

Škofja Loka, 19. 10. 1944.

Zaključni izveštaj

14. 10. 1944. oko 7.30 časova žand. uporište Praprotno dostavilo je ovdašnjoj stanici izveštaj iz kojeg proizilazi da su banditi u toku noći izvršili napad na uporište i da je više žandarma ranjeno.[2]

Pod rukovodstvom sreskog načelnika, koji je već stigao u Škofju Loku, u Praprotno je oko 8 časova upućen odmah sastavljeni konvoj. Posle vožnje od oko 5 minuta konvoj je morao da stane jer je put na izlasku iz naselja Vešter[3] bio miniran. Posle uklanjanja mina konvoj je u 8.15 časova stigao u uporište Praprotno. Bolničari su ponovo previli i sanitetskim kolima uputili u bolnicu u Ljubljanu ranjenog majstera Fojlnera (Feulner), rez. vahtmajst. Bezolda (Besold), rez. vahtmajst. Štera (Stöhr), rez. vahtmajst. Ruprehta (Rupprecht), rez. vahtmajst. Cajonca (Zaijonz) i rez. vahtmajst. Krišnika (Krischnig).

Prema iskazima tamo ostalih rez. obervahtmajst. Zašt. pol. Zimenta (Simeth), rez. vahtmajst. žand. Virera (Wührer) i rez. majst. Langhajnriha (Langheinrich) uporište je oko 1.15 časa napadnuto na taj način što su banditi sa svih strana otvorili vatru iz minobacača, mitraljeza, puškomitraljeza i protivtenkovskih pušaka i bacali ručne bombe. Posada uporišta jačine 9 ljudi bila je jakom neprijateljskom vatrom prisiljena da napusti bunker za stanovanje i da prede na mitralj. položaj, odn. u saobraćajnicu, odakle je otvorila vatru. Kratko vreme posle početka napada iz merzera je ispaljeno više crvenih signalnih bombi. Pošto su banditi bili prekinuli vatru iz minobacača, jedno udarno odeljenje, koristeći gustu maglu, pokušalo je da se sa jugozapada obalom Sore približi bunkeru. Napad bandita bio je otežan jakom vatrom posade bunkera. Ali i po-

[1] Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 4/VI.

[2] Napad je izvršila četa iz sastava 1. bataljona 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« (vidi dok. br. 124).

[3] Zaselak, 2 km severozapadno od Škofje Loke na ulazu u klisuru, na putu Skofja Loka — Praprotno. Na karti 1:100.000 nije označen.

red toga njima je uspelo da se obalom Sore privuku bodljikavoj žici. Zatim su bodljikavu žicu presekli svežnjem bombi i tako su mogli da priđu bliže saobraćajnici. Na iznenadno bacanje ručnih bombi posada je žestoko uzvratila pa je time sprečeno prodiranje u saobraćajnicu. Borba je trajala do gotovo 4,30 i banditi su usled jake odbrane bili primorani da se povuku. U toku borbe majster Zašt. pol. Fojlner je u 2,30 čas. teško ranjen u glavu i levu ruku pa je morao da se povuče u mitraljeski bunker. Rez. viši naredn. Bezold u 2 časa je ranjen u obraz, ali pošto je previjen nastavio je borbu. Posle otprilike 1 1/2 časa ponovo je ranjen u obraz i time onesposobljen za borbu. Oba teška ranjenika su morala da napuste mitralj. bunker i da odu u bunker za stanovanje.

Rez. žand. vahtmajst. Ster u 4,20 časa ranjen je u glavu. Rez. vahtmajst. Rupreht u 3,40 časa ranjen je u nogu. Rez. vahtmajst. Zašt. pol. Cajonc u 3,40 časa ranjen je u glavu. Rez. žand. vahmajst. Krišnik u 3,30 časa lako je ranjen u glavu.

Navedene teško i lako ranjene žandarme primio je na lečenje šef hirurškog odeljenja Pol. bolnice u Ljubljani. Viši naredn. Zašt. pol. Zimet u 2,50 časa je ranjen jakim udarcima kamenjem u grudi i glavu, a rez. vahtmajst. Virer u 2 časa je parčadima bombe ranjen u grudi. Rez. vahtmajster Langhajnrih u 3,15 časa parčadima bombe ranjen je u grudi i u glavu. Tek kada je 18. 10. 44. uporište bilo pojačano, oni su otišli na lečenje pol. lekaru u Kranj i tamo ostali.

Prilikom napada minobacačkom vatrom i svežnjevima ručnih bombi oštećen je bunker za stanovanje sa jugozapadne strane, osmatrački toranj i mitralj. bunker. Kroz porušenu žičanu prepreku jedan bandit je bio prošao i ležao je tamo oko 2 metra od saobraćajnice. Po više velikih lokvi krvi izvan bodljikave žice može se zaključiti da je veći broj bandita ubijen odn. teško ranjen. Naknadnim izviđanjem ustanovljeno je da su još 3 poginula bandita pokopana oko 1 km jugozapadno od uporišta. Na bojištu su nađene 4 puške i veća količina odeće i opreme koja je pripadala banditima. U žičanoj prepreci ležalo je 5—6 većih eksplozivnih tela engleskog porekla koja su odmah demontirana. Izviđanjem je utvrđeno da je to bila takozvana Prešernova brigada jačine 250 ljudi, koja je došla iz pravca Bukovščice a zatim se tamo i povukla.

Za vreme borbe takođe su zasečeni stubovi takozvanog mosta Luša, koji se nalazi 1 km jugozapadno od uporišta, te je tako ovaj most postao neupotrebljiv. Prema mojim izviđanjima i konstatacijama, posada uporišta jačine 9 ljudi potpuno je odbila, delimično u bliskoj borbi, napad daleko brojnije i bolje naoružane bande. Svi žandarmi, osim dvojice teško ranjenih,

izdržali su do poslednjeg, a samo tako je bilo moguće da se osujeti namera bandita da razore bunker.

Komandir stanice
Vajnrih[4]
majster žandarmerije

BK. 149

RATNI DNEVNIK PUKA »TREK« OD 28. SEPTEMBRA DO 20. OKTOBRA 1944. O DEJSTVU PUKA PROTIV JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE[1]

Ratni dnevnik

28. 9. 44.

14.00 Stab Borbene grupe pošao za Rogašku Slatinu.
16.00 Dolazak u Rogašku Slatinu. Stab Borbene grupe u zgradi Hajmatbunda.
Konferencija.
17.10 Dolazak čete Jeger (Jäger).
18.00 Izdavanje daljih naređenja za akciju na planini Boču kapet. Berndlu, kapet. Hofmanu i p.por. Smitu (Schmidt) (za 3. bataljon).
18.30 Prenos ovoga naređenja od strane p.por. S[mita] preko Poljčana za Loče[2] do 3. batalj., kapet. Zibertu (Siebert).
19.15 Dolazak u Loče, u 20.00 povratak, u 21.00 u Rogašku Slatinu.

Pukovska zapovest od 28. 9. 44. (18.00)

1) Prema mnogim izveštajima treba računati s tim da se Sercerova i 13. brig, nalaze između Donačke gore i Boča.
2) Puk će 29. 9. preduzeti sa tri strane prodor u ovo područje da bi napao i uništio brigade.

[4] **U originalu: Weinrich.**

[1] **Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205AT. Redakcija je uspela pronaći samo deo dnevnika do 25. oktobra 1944. godine. Uz opise važnijih borbi priložene su skice.**

*** Sada: Loče pri Poljčanah.**

3) Prvi batalj. će u toku noći železnicom i pešice izbiti na svoje polazne položaje na liniji Krasna — Studenice — Podboč — Gabrnik
itd. — vidi prilog.[3]

10.00 Naređenje Pion. četi za izgradnju mosta u Rečici ob Paki.

10.15 Nared. četi Jeger da dostigne prostoriju gde dejstvuje 2. batalj. kod Rogaške Slatine.

11.40 Izveštaj poruč. Tirkea (Türke) o akciji čete Podoficirske škole Voj. okruga.

21.45 Izveštaj 1. batalj.: između ostalog 1 vod kod Rakovca naišao na bande.
Batalj. krenuo u 20.30.

22.00 Izveštaj 1. batalj.: veća borbena buka iz pravca Grobelna.

22.45 Na čelo 1. batalj. (4. četa) na istočnoj ivici Grobelna oko 150 bandita otvorilo vatru iz mitraljeza i puškomitraljeza.[4] Bataljon maršuje dalje.

29. 9. 44.

1.20 Izveštaj 1. batalj.: 200 m istočno od Grobelna na batalj. otvorena vatra, neprijatelj drži visove levo i desno od puta."' Batalj. vrlo teško prodire napred. Još nema veze sa 1. četom koja se nalazi u Sv. Vidu pri Ponikvi," 3 km istočno odatle. 5. četa iskrcana u Grobelnu.

2.00 Batalj. sa 2 čete dostigao Sv. Vid pri Ponikvi i uspostavio vezu sa 1. četom.
Pretpostavlja se da je banda ponovo umakla ka jugu.
Naređenjem k-danta 1. bataljon ima da preuzme gonjenje napadnutog neprijatelja te stoga neće vršiti zajedničku akciju Boč — Donačka gora.
Polazak batalj. sa linije Grobelno — Sv. Vid pri Ponikvi ka jugu na prostor Sv. Štefana.[7]

4.00 Jedinice 1. batalj. krenule načinivši više udarnih klinova. Jedna polovina 5. čete ostaje kao batalj. rezerva 1. batalj., a druga polovina izviđa iz rejona Grobelno ka severu.
Oko 7.00 čas. izviđanjem i prema iskazima meštana ustanovljeno da su se banditi protivno svim pretpostavkama preko Ponikve povukli ka severu.

[3] **Prilog** je **objavljen kao dok. br. 142.**
[4] **i [5] Do sukoba je došlo sa 13. slovenačkom NO brigadom »Mirko Bračič« koja se prebacivala na nove položaje (vidi dok. br. 112).**
[6] **Sada: Šentvid pri Ponikvi.**
[7] **Sada: Vinski Vrh pri Slivnici.**

6.05 Izveštaj Podoficirske škole Vojnog okruga iz Maribora. Borbena grupa u 4.00 časa dostigla elektranu Fala, koju su banditi već bili napustili, itd.[8]

6.55 Izveštaj 1. batalj.[9] p.por. Lee (Letz): Prema iskazu seoskog vođe iz Završa od 23.15 do 00.30 čas. grupa bandi jačine oko 800 ljudi prošla pored Završa u pravcu Ponikve.

7.00 3. i 5. četa upućene u poteru pravcem Grobelno — Ponikve. U 8.30 čas. još nije uspostavljen dodir s neprijateljem.

9.35 Izveštaj kapet. Kelca (Kölz): Eksplozije minobacačkih granata u prostoru Sv. Florjan i Zgornje Sečovo.[10]

9.50 I dalje se čuje slaba borbena buka kod Marija Ložno — Sv. Florijan; odjekuju eksplozije granata pešad. topova i minobacača.

9.00 Izveštaj kapet. Berndla: O akciji gonjenja 1. batalj. i položaju grupe bandi koja je umakla u pravcu Ponikve.

10.22 Izveštaj kapet. Ziberta (Siebert): U 8.50 dodir sa neprijateljem kod Sv. Ane." Prebeglice izjavljuju: 600 bandita.

11.40 Treći batalj. izveštava gde se nalazi.

11.32 Izveštaj kapet. Hofmana: Borbena buka prestala pre jednog sata.

12.31 Izveštaj 3. batalj.: Neprijatelj se od Sv. Ane povukao ka istoku. Jedinica Kaufman upućena u poteru.

10.00 Trećem bataljonu: linija 2. bataljona.
Zadatak i dalje vršiti i prodirati.

12.15 Izveštaj kapet. Maanca (Maunz): O akciji Podoficirske škole Vojnog okruga odn. prepadu na elektranu Fala.

12.17 Trećem bataljonu: Napasti i uništiti neprijatelja kod Sv. Ane. Borbena grupa kod Dobenšaka[12] da energičnije nastupa ka Karovi.[1:i] Četa Jeger verovatno kod Stoperca.

13.59 Izveštaj kapet. Ziberta o nastavljanju marša batalj. preko Male Kope i dalje ka Sv. Florijanu.

[8] Napad na elektranu Fala izvršio je 1. bataljon Lackovog NOP odreda (vidi dok. br. 99).

" Sada: Završe pri Grobelnem.

[10] Borba je vođena protiv 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 112).

[11] Sada: Stari Grad.

[1S] Posed, 3 km jugozapadno od Makola. Na karti 1:100.000 nije označen.

[11] Posed. 3,5 km južno od Makola. Na karti 1:100.000 nije označen.

15.00 Izveštaj 1. batalj.: Bataljon svojom glavninom dostigao rejon Sv. Primoža.

15.04 Izveštaj čete Jeger: U 12.10 borba vatrenim oružjem sa banditima na k. 449 — Sv. Mohor; četa nadire u pravcu Sele[14] — k. 439.

15.42 Trećem bataljonu: Pošto se neprijatelj povukao, treba ga najenergičnije goniti.

16.35 Izveštaj kapet. Hofmana o uklanjanju drumske zapreke kod Strmeča. Izgleda da je neprijatelj umakao u pravcu Donačke gore.

17.06 Drugom bataljonu: Izveštaj čete Jeger od 15.04 čas.

18.00 Izveštaj čete Jeger: Treći batalj. nastupa iz Stoperca ka k. 449.

18.01 Drugom bataljonu: Ceta Jeger nadire na Sele.

17.40 Kapet. Berndl puku: Kod Sv. lija neprijateljeve jače snage. Pružaju jači otpor.[15]

18.45 Podoficirska škola Vojnog okruga: Izveštava o akciji pročešljavanja severno od Drave.

18.50 Izveštaj kapet. Berndla: 5. četu na k. 417 severno od Sv. lija napala jača banda. Bataljon je u 17.30 preduzeo protivnapad. Prvi cilj napada: zaposedanje k. 417.

18.00 Izveštaj 2. batalj.: Treći batalj. nastupa pravcem Stoperce — Šv. Mohor — k. 449.

18.00 Izveštaj od 1. batalj.: 5. četu na k. 417, severno od Sv. lija, napale jače grupe bandi. Batalj. u 17.30 čas. preduzeo protivnapad. Prvi cilj napada: zauzimanje k. 417.

18.20 Izveštaj 1. batalj.: Kod Sv. Uja jače neprijateljske snage. Pružaju jači otpor.

18.50

20.35 Izveštaj 2. batalj.: 11. četa u 19.30 u Sv. Florijanu.

23.45 K-dant kapetanu Zibertu:

Treći bataljon 30. 9. dostignuće rejon Drevenik — Rätanska Vas; polazak u 06.00 časova. Bojna komora će biti privedena od Makola preko Poljčana za Drevenik. Ukida se potčinjavanje brd. baterije. U Stab 2. batalj. [koji se nalazi] u školi u Lehnu[10] odmah uputiti poruč. Hambroša (Hambrosch) i artil. osmatrača.

[14] Zaselak, 6 km jugoistočno od Makola. Sve kote u ovom izveštaju pisane su prema karti 1:75.000, austrijsko izdanje iz 1910. godine.

[15] Borbu je vodila 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič« (vidi dok. br. 112).

[16] Zaselak. 3 km severoistočno od Rogatca.

30. 9. 44.

00.14 Izveštaj pukovskog lekara dr. . . . .[17] U 23.35 čas. došao je iz 5. čete oberjeger[18] Sindler (Schindler) u komoru 2. batalj. i izvestio da je četa kod Dramlja bila upletena u tešku borbu i da je raspršena. Vreme borbe: između 14.00 i 17.00 časova. Četa ima gubitaka, oberjeger Sindler ne može da da tačne podatke o njima. Ranjen je i četni p.poruč. (potporuč. Pirker).

00.20 Drugom bataljonu: 2. bataljon će danas napadnutu banditsku brigadu goniti i uništiti. Polazak u zoru. Zadatak samostalno izvršiti.

00.30 Od Prvog batalj.: Neprijatelj jačine oko 1000 ljudi u sumrak u rejonu Kožuh — k. 476 — Korošec. Naš napad zastao na liniji Straža'[9] — južna ivica k. 477. Grupa kuća 150 mm zapadno od k. 477 dostignuta u 18.30 časova. Zasada nema dodira sa neprijateljem. Neprijatelj je verovatno u toku noći pošao u pravcu severa ili severozapada. Neprijatelja gonimo. Gubici neprijatelja: oko 80 poginulih i veliki broj ranjenih. Naši gubici: 1 oficir, 1 podof. i 5 vojnika (p.por. Pirker).

00.31 Prvom bataljonu: Neprijatelja više ne ispuštati iz vida. Bater. teških poljskih haubica 30. 9. poseda poznati položaj. Dostaviti trebovanje za municiju.

00.48 Izveštaj majora Sela (Scheel): Izvršen napad na Šmartno ob Paki i Rečicu ob Paki.[20] Jačina napada još se ne može utvrditi. Pion. četa Trek još u Rečici ob Paki. Izveštaji važe kao orijentacija.

00.05 Brd. bateriji: Bojnu komoru 3. batalj. u Makolama 30. 9. u 6.00 čas. uputiti preko Poljčana za Zgornju Kostrivnicu. Baterija ostaje u Makolama.

00.06 Drugom bataljonu: Potčinjavaju se: četa Jeger i bater. topova. Poruč. Hambroš upućen je na vaše komandno mesto. Privesti radio-odeljenje Jeger iz Rogateca.

01.44. Drugom bataljonu: Hambruš može sa svojom baterijom uspostaviti vezu radijom preko Štaba Trek. Stab 30. 9. pre podne premešta svoje k-dno mesto u Vojnik. Radio-odeljenje 80 W biće dodeljeno 2. batalj. i do 10.00 čas. prebačeno u Rogatec.

[17] Ove tačke kao i one u daljem tekstu, nalaze se na kopiji originala.

[18] Podoficirski čin

[18] Sada: Strana na Gori.

[!0] Odnosi se na rušenje železničke pruge Šmartno ob Paki — Mislinja (vidi dok. br. 103).

02.24 Drugom bataljonu: Radio-veza sa bater. topova još samo do 7.30.

02.21 Bater. topova: Bojnu komoru 3. batalj. uputiti u Slovenske Konjice. Tamo se smestiti u žand. telef. centralu i čekati naređenje.

3.45 Od čete Jeger: Dostignut naređeni dnevni cilj: Strmec.[21] Rezultat izviđana od crkve na k. 449 u 17.45: Prema raspitivanju u rejonu Jesenica — Sela jutros je preko Loka[22] navodno prešlo ka severu ili severoistoku oko 1000 bandita koji su došli sa juga. Band, su kod crkve na k. 449 — Sv. Mohor, verovatno levo bočno osiguranje, na putu. . . . široki utaban trag. Sa banditima nema dodira od 14.30 časova.

03.35 Od čete Jeger: U 19.30 u Stopercama nema neprijatelja. Stanovnici izjavljuju da su jutros banditi sa konjima više od jednog časa prelazili sa zapada ka istoku, južno od crkve Sv. Antona.[23]

4.45 Izveštaj Pion. čete: Kod Pion. čete sada vlada potpun mir. Izviđačko odeljenje upućeno u pravcu Dobriča nije ništa osmotrilo.

6.45 Trećem bataljonu: U Rogatcu su pripremljena motorna vozila čete Jeger za transportovanje 3. bataljona. Bataljon će, transportovan motornim vozilima, dostići rejon oko Frankolova i odmah po dolasku zatvoriće poznati prelaz između zamka Tabora[24] i Stranice kojim se služe bande. Teške polj. haub. i minobacači su otišli prema Vojniku.

6.50 Drugom bataljonu: Tenkovi su upućeni na vaše komandno mesto. Ostala vozila čete Jeger upotrebljena su za transportovanje 3. bataljona.

7.01 Drugom bataljonu: Bater. topova na vatrenom položaju u Makoiama. Hambroš je lično pošao na vaše komandno mesto.

7.46 Od 1. batalj.: Potrebna municija:
9000 DUŠČ. metaka ss,[25] 1 600 sm kL,[26] 1400 za automat, 42 mine za minobacač, 40 tromblona, signalnih metaka: 20 crvenih, 50 belih; dotur u Slovenske Konjice.

9.30 Drugom bataljonu: Izvršiti gonjenje sa ograničenim ciljem do 5 km preko hrvatske granice. Brzi, kratki nak-

[51] Zaselak, 10 km severoistočno od Rogatca.
[54] Na karti nije pornadeno.
[a] Odnosi se na crkvu u selu Stoperce (k. 295).
[24] Zamak se nalazi severno od Vojnika.
[25] Schwere Spitzgeschosse = teška šiljata zrna.
[24] Spitzmunition mit Kern (leicht) = laka šiljasta municija sa čeličnim jezgrom.

nadni pritisak da se tačno ustanovi gde se nalazi banda. Viši komandant SS i policije je obavešten i on će sa ustaškim jedinicama zatvoriti granicu. Bater. topova dodeljena 1. bataljonu. Četu Jeger što je moguće pre uputiti u Celje.

Posle akcije 2. batalj. prikupiti u rejonu Rogatec — Šmarje pri Jelšah itd.

12.45 Od 2. batalj.: Dosada angažovano: 7. četa jugoistočno od Zetala zajedno sa 12 pripadnika Carinske granične zaštite i 1 grupom srednjih minobacača.

Šesta četa od Čermožiša preko Sv. Mohora — Gabernika — Grdine ka stražarnici 800 m severno od Stoperca. Zadatak: ukloniti drumske zapreke, prodirati u pravcu Majšperka i uspostaviti vezu sa brdskom baterijom. Vod lovaca tenkova sa grupom srednjih minobacača nadire putem Rogatec — Majšperk i uspostavlja vezu sa brdskim topovima. Ostatak 8. čete u Tlakama, jugozapadno od Donačke gore.

Protivtenkovska artiljerija kod Prevola,[27] Stab batalj. kod Frica.[28] Protivtenkovsku četu što pre uputiti u Celje.

12.55 Od 3- batalj.: Batalj. u 12.00 u Kamnoj gori. Neprijatelj se u više kolona povukao ka severu i verovatno je 30. 9. u zoru prešao put Slovenske Konjice — Stranice.

17.30 Od 2. batalj.: Poterna grupa vratila se u 16.30 časova. Bataljon kreće u stari rejon.

17.25 Od 1. batalj.: Batalj. u 16.45 dostigao Bukovje.[29] Nema dodira s neprijateljem. Tragovi se veoma teško pronalaze.

Brdska bater. razmestiće se u Slovenskim Konjicama. Prvi vod 12. čete još danas će stići u Stranice. Prvi batalj. dostiže rejon oko Vitanja i tu se razmešta. Bojna komora prebaciće se 1.10. iz Sv. Jurija pri Celju[30] u Vitanje. Peta četa se razmešta u blizini Stranica, a 1. 10. kreće za Ljubečnu. Prvi batalj. ima telefon žandarm. u Vitanju.

1.10.44.

0.20 Izveštaj 1. batalj.: Dostignut naređeni rejon, razmešta] izvršen, postavljena obezbeđenja.

[27] **Zaselak, 2 km juugozapadno od Zetala.**

[28] **Posed 5 km severno od Rogatca. Na karti 1:100.000 piše: Rampre**

[28] **Sada: Bukovje pri Stranicah.**

Sada: Šentjur pri Celju.

7.15 Izveštaji 3. batalj.: Kod batalj. nema naročitih događaja. Ostatak batalj. došao u 2.00.

10.15 Izveštaj 2. batalj.: Noć protekla mirno.
5. četa u Ljubečni.
6. četa u Mestinju.
7. četa u Rogatecu.
8. četa u Tržišču.
Stab u Rogaškoj Slatini.

18.50 Prvom bataljonu: Slobodne potere i zasede u rejonu jugozapadno od Vitanja, glavni pravac planina Kozjak, omiljeno boravište bandi: Brdce nad Dobrnom.

19.00 Slobodne potere i zasede u rejonu juž. i sev. od mesta u kojem se nalazi kapetan Smit. Kapetan Smit će danas ili sutra stići u svoj garnizon.

19.00 Izveštaj 3. batalj.: Patrola 9. čete u 15.00 čas. osmotrila pred Bukovom gorom neprijatelja jačine oko 120 ljudi, koji se kreće ka istoku u rejon Hribanika.
Izveštaj i skica slede.
Izveštaj 9. čete:

Patrola 9. čete je u 14.30 osmotrila smenu 2 stražara straže na grebenu Bukova gora.

15.00. Osmotrena banda u jačini 2x60 ljudi sa komandirom koji jaše na čelu (na zelenku) na putu od Bukove gore u pravcu sev. od Hribanika.

15.10. Osmotrena nepr. izviđačka patrola jačine 4 čoveka koja se kreće od Ljubnice ka Bukovoj gori. U isto vreme osmotrena je druga izviđačka patrola <u kretanju od potoka Ljubnice ka usamljenoj kući jugoistočno od Hribanika.[31]

20.15 Izveštaj komore 1. batalj.: Komora u 16.15 stigla u Arju Vas.

19.00 Trećem bataljonu: Preduzeti izviđanje ka severu i ustanoviti da li ima bandi i kuda su se povukle.

2. 10. 44.

5.30 Izveštaj 3. batalj. (p. por. Glethofer): Izviđačko odeljenje Gl. [ethofer] u 1.30 čas. naišlo na neprijatelja na južnoj ivici Zreča. Prema iskazima stanovnika reč je o oko 4.500 bandita koji su došli na jedan čas pre no što je pao mrak. Lično sam naišao na stražarsku liniju, našto sam se shodno naređenju povukao. Za put izvršenog marša vidi skicu.

[51] U ovom rejonu nalazila se 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračič« (vidi dok. br. 112).

8.20 Izveštaj 1. batalj.: Noć protekla bez događaja, neprijatelj nije osmotren. Preduzeto izviđanje ka zapadu i severozapadu.

15.55 Izveštaj bundesfirera: U rejonu Brezno — Selnica[32] — Kamnica — St. Ilj[33] — Lučane — Arvež — Remšnik operiše banda jačine najmanje 300 ljudi[34] pod komandom banditskog vođe Murata (Anton Plešnik iz Slovenj--Gradca). Gonjenje ove bande od strane pitomaca Podof. škoLe Voj. okruga prekinuto posle napada na Falu. Noću 1/2.10. Kozjačka banda izvršila napad na Brezno.[35] Odvedeni predsednik opštine i upravitelj škole. Hajmatbund i opštinska zgrada demolirani. Opljačkane sve radnje. Na municijsko-snabdevački transport Vermanšafta, koji je slučajno tuda prolazio, izvršen napad, ali je transport ipak uspeo da se probije sa jednim teško ranjenim vermanom i lakše ranjenim vozačem. Na putnički automobil fabrike VDM[36] izvršen napad. Ubijen inž. Kast. (Cast.) U ime gualajtera molim da se odmah angažovanjem pitomaca Podof. škole Voj. okruga preduzmu mere protiv Kozjačke bande.

20.06 Trećem bataljonu: Ako neka izviđačka patrola bude došla u Resnik, neka odande • povede devojku Višnar (Wischnar), 19 godina, kuća br. 7.

21.05 Komandi PVO Velenje: Očekujem izveštaj od p. por. Vitea iz Šoštanja.

23.00 Podof. škole Voj. okruga u Mariboru:
Podof. škole Voj. okruga će u saradnji sa k-dantom Policije bezbednosti odmah pripremiti i izvesti akciju protiv Kozjačke bande. Važno je da se ova banda, koja je još u formiranju, potpuno uništi. Komandovaće kapetan Maune (Maunz). Izvestiti o planu izvršenja. Akcija se neće vremenski ograničavati. Početak posle razmene pitomaca.

17.52 Izveštaj p.por. Vitea iz Šoštanja: 1000-1500 vrlo dobro naoružanih bandita od 23.00 — 5.00 čas. u Lokovici, verovatno Tomšičeva brigada: otišli u pravcu Mozirja.

23.55 P.poruč. Vite: Od odlučujućeg značaja je tačan izveštaj o boravku grupe bandi o kojoj je izvešteno. Sledeći izveštaj 3.10. do 13.00 časova.

[12] Odnosi se na Selnicu ob Dravi.
[M] Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.
[34] Na ovom području dejstvovao je Lackov NOP odred.
" U Breznu je izvršena ekonomska akcija (vidi dok. br. 99).
Kratica od Vereinigte Deutsche Motorwerke = Udružena nemačka motorna industrija.

3.10.44.

7.00 Izveštaj 1. batalj.: U 2.15 na severnoj ivici Vitanja 2 bandita otvorila vatru na jednog stražara 3. čete koji se nalazio na osiguranju. Banditi su pod zaštitom mraka pobegli. Jedan bandit ranjen, stražar ranjen u podlakticu.

9.55 Gaulajteru dr Iberajteru (Uiberreither): U sporazumu sa pukovnikom Kelerom (Köhler) Podof. školi Voj. okruga sa potčinjenom joj policijskom jedinicom izdao sam konačno naređenje za akciju protiv Kozjačke bande.

9.55 Podof. školi Voj. okruga: Za akciju protiv Kozjačke bande u dogovoru sa pukovnikom Kelerom stavlja se pod vašu komandu četa 14. SS pol. puka koja se nalazi u Selnici.

12.07 Podof. školi Voj. okruga: Manje grupe bandita jačine 10—15 ljudi prelaskom granice u srezu Ptuj i prepadima izazvale su uznemirenost stanovništva i predstavljaju opasnost za pojačano utvrđivanje položaja. Škola će prebaciti Pion. četu u Završ i okolinu sa zadatkom da slobodnim poterama i postavljanjem zaseda, naročito na graničnim prelazima, uništi ove banditske grupe. Potrebna je saradnja sa Carinskom graničnom zaštitom i ostalim snagama za akciju. Trajanje akcije zavisi od njenog uspeha. Viši k-dant SS i pol. u Zagrebu zamoljen je da preduzme iste mere na hrvatskoj teritoriji.

13.20 Izveštaj p.por. Vitea: Grupa bandi o kojoj je izvešteno verovatno u rejonu Dobrovlja. Slabije banditske grupe prošle noći u Šoštanju.

13.35 Višem k-dantu SS i pol. u Zagrebu: Manje grupe bandi... kao gore.

15.45 Izveštaj 1. batalj.: Delovi batalj. preko zamka Gutenek u 15.30 čas. dostigli Hudi mlin, Štravs[37] bez dodira s neprijateljem. U 15.30 uspostavljena veza s Hazelvanterom (Haselwanter). Nalazi se kod Sv. Jošta. Sukob sa 7 kurira, od kojih 3 poginula, 1 zarobljen. Zarobljenik i kurirska pošta na putu za puk.

20.40 Izveštaj od 1. batalj.: Povratak sa akcije, ničeg novog. Još mi nije poznato da li je već tamo borbena grupa Hazelvanter.

22.57 Trećem bataljonu: Jedna četa ojačana grupom teških minobacača učestvovaće 4.10. u akciji protiv Zgornjeg Slemena. Rukovodstvo: Fogelhuber (Vogelhuber). Marševska zapovest sledi.

[37] **Posed severno od Dobrne.**

23.54 Trećem bataljonu: Ceta ojač. grupom teških minobacača 4.10. do 4.00 časa dostići će mlin, 2 km južno od Frankolova. Hrana za 1 dan.

4.10.44.

00.20 Trećem bataljonu: Ceta ojačana grupom teških minobacača (Izv. od 3.10. u 23.54 čas.)

00.27 Izveštaj sreskog načelnika u Mariboru: Zand. stan. Slovenj-Gradec izveštava: 3.10 od 20.30 do sada vode se borbe s bandama oko Slovenjeg Gradeča. Naročito kod vojnih uporišta oko Smartna pri Slovenjem Gradcu i Turiške Vasi. Angažovan oklopni voz iz Dravograda. On je ispred Smartna pri Slovenjem Gradcu naišao na minu-Pojedinosti još nisu poznate.[38]

01.10 Telegr. kapet. Brandekeru: Odbijen napad najpre na Šmartno pri Slovenjem Gradcu i Turišku Vas, a zatim na žel. stan. Zaustavljen novi napad od Gradišča Slovenj-Gradec.

00.30 Drugom bataljonu: Fogelhuber zauzet na drugom mestu, poseta kasnije.

00.31 Trećem bataljonu: Još ove noći zatvoriti prelaze bandi koji vode od Konjiške gore ka severu. Računati sa povlačenjem grupe bandi u pravcu Skomarja.

00.56 Brd. bater.: Bater. polazi u 4.30, dostiže Vitanje i stavlja se pod komandu 1. bataljona.

07.09 Od 3. bataljona: Prelazi bandita, kao što je naređeno, zatvoreni, dosada nije bilo dodira s neprijateljem.

07.40 Od 5. čete: U 7.40 dostignut rejon sev.-ist. od k.627, dosada nije bilo dodira s neprijateljem.

8.20 Od 1. batalj.: Noć prošla mirno, bez ikakvih događaja.

11.50 Od Fogelhubera: I dalje bez dodira s neprijateljem, sledi izveštaj.

12.45 Od Fogelhubera: Minobacačka bater. zasada nepotrebna.

14.50 Borb. grupi Fogelhuber: U svim izveštajima nedostaju podaci gde se nalazite.

16.20 Garnizon Dramlje: Neprijatelj se već povukao. Molim marševski cilj. (Fogelhuber.)

17.20 Fogelhuberu: Krenuti za Ljubečnu. Delovi 3. batalj. i radio-desetina za Vojnik. Protivtenkov. vod za Celje. Izvestiti telefonom po dalasku.

[58] Borbe je vodila 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« (vidi dok. br. 112).

20.18 Drugom bataljonu: Potpuno saglasan sa akcijom. Snage za zaprečavanje ne stoje na raspolaganju.

11.00 Izveštaj žandarm. Store: 4.10. oko 100 bandita između 00.00 i 03.30 časa digli u vazduh obe šine u dužini od oko 60 m, zapalili železnički most (gašenje je bilo uspešno) i posekli tel. stubove u dužini od oko 100 m, otprilike 2 m/m istočno od Stora.[39] Odlazak u pravcu Dramlja.

12.20 Od 5. čete: U Mozirju južno od slova r u reči Kladorf (Kladjek) osmotreno 20 bandita. Još nema rezultata za Zgornje Slemene. Sa juga se čuje mitraljeska vatra.

12.37 Od Trećeg batalj.: 3. batalj. je 3.10 izviđao u sledečim rejonima: Istočna granica Oplotnice — zapadna granica Stranica — Ljubnice — Skomarja — k.1137. Severna granica k. 1137 — k. 1005 — Oblan — Fridrih.[40] Tragovi bande od 6—700 ljudi vode od Skomarja ka severu. Tragovi stopala 2—300 ljudi stari 3 dana u rejonu Oblan vode ka severopazadu na Božje, pored istočne strane k. 1005. U ostalom delu izviđačkog rejona nisu primećeni tragovi.

U 7.00, oko 2,5 km sev.-zap. od Oplotnice i 800 m juž. od k.589 osmotrena je u jednoj šupi kurirska izviđačka patrola. Prilikom napada na nju 1 bandit je pobegao, a ostali su se uporno branili; 1 borac izviđačke patrole ranjen u uvo. Izviđačko odeljenje p.por. Ferka (Pherk) odlučilo je da zapali šupu, našto je iz zapaljene šupe izašao jedan bandit sa podignutim rukama, i on je zarobljen. Drugi bandit se i dalje uporno borio te je našao smrt u plamenu.

16.45 Izveštaj Podof. škole Voj. okruga: Brd. pion. četa sada ima još samo 28 pitomaca. Premeštanje čete u rejon Zavrča mogućno je tek početkom sledeče nedelje. O načinu izvršenja akcije Kozjak mogućno je izvestiti tek po dobijanju potrebnih rezultata izviđanja Policije bezbednosti. Početkom akcije verovatno 9.10.44.

17.30. Izveštaj 2. batalj.: Delovi bandi vratili se iz Hrvatske.[41] U 11.00 odmor kod Cermožiša. Raspoređujem snage. Da li neko može da zapreči kod Krasneg i Globokog?

[39] Akciju je izvršio 1. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 112).

[40] Posed, 9 km severno od Slovenskih Konjica u rejonu zaseoka Nadgrad. Na karti 1:100.000 nije označen.

[41] Odnosi se na 2. slovenačku NOU brigadu »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 112).

5.10.44.

01.20 Izveštaj kapet. Kelcu: 1) Kapet. Kelc u 10.00 čas. ima konferenciju kod Otsb.[42] 2) Osmatrač teš. haub. bater. da se 5.10 u 11.00 časova javi poruč. Fogelhuberu. Železnička stanica Celje, marševsko sledovanje hrane za 3 dana.

01.38 Prvom i 3. batalj. i brd. bater.: Spremiti se za marš do 05.00 časova. Zapovesti slede po motociklisti.

01.45 Protivokl.: Jedna radio-desetina spremna za marš da se u 18.00 čas. javi Štabu Trek. Oprema za linijski saobraćaj. Rezervni akumulator i marševsko sledovanje hrane za 4 dana.

02.07 Drugom batalj.: 6.10. naša akcija u rejonu Graška Gora. Nameravam da angažujem 2. bataljon, ali ipak samo ako se vaša akcija blagovremeno završi.

02.16 Drugom batalj.: Jedinica Fogelhuber učestvuje 6.10.

02.35 Podof. školi Voj- okruga Maribor: Pripremiti prebacivanje Pion. čete, uputiti konačare, vršiti izviđanje i uspostaviti vezu sa ostalim angažovanim snagama. Premeštaj izvršiti što je moguće pre. Akcija Kozjak ne sme se nepotrebno odugovlačiti.

07.50 Od 2. batalj.: 1) Iz batalj. sada angažovano još: 6. četa u rejonu k. 686, Plešivec. Zadatak: Dočekati i uništiti bande koje dolaze sa istoka. Oko 00.30 čas. slab dodir s neprijateljem. Četa se još nije vratila niti od nje ima izveštaja. 1/3 8. čete u rejonu Zetale. Zadatak: Uništiti delove koji eventualno još prolaze. I dalje nema izveštaja. Odeljenje se još nije vratilo. 1/3 8. čete u rejonu Sv. Florijana.

Zadatak: Noću 4/5.10. zaseda. Osim toga, pri borbenom dodiru 6. čete odmah krenuti u pravcu borbene buke i napasti i uništiti bande. Odeljenje se još nije vratilo. Još nema izveštaja. Batalj. će verovatno, sa izuzetkom 7. čete, ako nastupanje ne bude izvršeno pre 5.10. u 22.00 časa, biti spreman za novu akciju. Municija će u toku 5.10. do 17.00 čas. biti doturena u Rogašku Slatinu, gde treba da bude i izdata.

10.06 Od akcijske bater. Zidani Most: Jedinica Vegner, odlazak u 13.00 časova iz Zidanog Mosta, pravac Celje.
K-dant p.poručniku Henigmanu (Hönigmann): Produžiti za Šmarje pri Jelšah. Tamo se smestiti, najbolje u

[42] **Redakcija nije mogla utvrditi značenje ove kratice.**

zamku. Uspostaviti vezu sa 2. bataljonom. Bater. je potčinjena 2. bataljonu. Telefonska veza poštanskim linijama.

10.28 Zand, stanica Rogatec: 4.10. u 11.00 čas. kod Cermožiša, opština Zetale, 55 m/m zapadno od Zetala, c 200, d pomeriti, e logorovati, f Hrvatska, g 4.10. u 12.30 časova, h[43] žand. patrola 1:14 žandarma osmotrila deo bande od oko 40 bandita.

10.45 Od kapet. Drakslera (Draxler): Jutros je kroz Poljčane 3/4 časa prolazila jedna banditska grupa. Pravac kretanja ka jugu prema Šmarju pri Jelšah.[44] Grupa bi se sada mogla nalaziti u Sv. Mihaelu.[45] Male banditske grupe su već 4.10. uveče bile u Poljčanama. Dolazak sa severa, odlazak prema jugoistoku.

15.00 Od radio-stanice Velenje: Jače banditske grupe noćas u rejonu Ravne, jutros oko 7.00 čas. u Zalesniku.

18.30 Od III bataljona: U 17.00 časova stiglo je u bataljon u Sv. Florijanu[46] 80 W radio-odeljenje. Saobraćaj moguć od 18.30 dalje.

20.08 Od 3. batalj.: 3. bataljon bez dodira s neprijateljem u 09.45 čas. dostigao rejon Sv. Florijan — Sv. Marjeta, veza sa 1. batalj. u 10.00 čas. preko radija.

20.17 Od III batalj.: U 12.00 časova se čelom kolone kod Pečovnika. Nema dodira s neprijateljem.

20.20 Od 3. batalj.: Naređena linija dostignuta u 15.30" časova. Nema dodira s neprijateljem.

21.26 Od 3. batalj.: 1. batalj. dostigao Javornik severozapadno od Brezna.

21.55 Od 5. čete: P. por. Kenig (König) u 18.05 čas. doveo je jednog prebeglicu kod majura Rumela.[47] On je izjavio: Bandit je u 16.00 čas. otišao iz Spodnjeg Razbora da bi prebegao. Prema njegovom iskazu *Tomšičeva brigada* se nalazi u *Spodnjem Razboru* (u jačini od 3 batalj.). U Zgornjem Razboru nalazi se Štab divizije. Tomšičeva brigada navodno namerava da nastavi pokret za Novu Štiftu. U rejonu Zgornjeg i Spodnjeg Razbora navodno se nalazi 1—2000 ljudi. Da bi se izbegao gubitak u vre-

[43] Slova c, d, e, f, g, h su verovatno tačke po kojima je žandarmerija dostavljala izveštaje o pokretima jedinica NOVJ.

[44] Ovaj pokret vršila je 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 112).

[45] Sada: Pečica.

[41] Na katri 1:100.000 piše Sentflorjan. Nalazi se 7 km severozapadno od Vitanja.

[47] Posed, 2,5 km severno od Šoštanja. Na karti nije označen.

menu odmah sam prebeglicu uputio u puk. Jačim snagama idem na prostoriju zapadno od Zalesnika. Molim da se u naređeni rejon odmah upute teške polj. haubice i minobacačka bater. i da se odmah postavi kabl za Zavodnje.

22.14 Trećem bataljonu: Da li postoji veza sa 1. bataljonom?

23.15 Od 3. batalj.: Imamo vezu sa 1. bataljonom.

23.15 Prvom i 3. bataljonu: Neprijateljska brigada u Spodnjem Razboru, Stab u Zgornjem Razboru. Odmah odgovoriti. Dogovoriti se o vremenu. Snažno nadirati. Tempo, tempo.

6.10.44.

2.15 Od 1. batalj.: Glavninom kroz potok Velunja, preko Elberta[48] na Zgornji Razbor. Predviđeno nastupanje iz sadanjeg rejona u 02.15 čas.

8.29 Kada je četa posela naređenu liniju? Gde je izvršeno zaprečavanje, uspostavljena veza sa Slovenj-Gradcem? (Protivtenkov. četi.)

8.40 Od 3. batalj.: U 8.40 čas. dostignut Strgar. Dosada nije bilo dodira s neprijateljem. Veza s 1. batalj. postoji preko radija. Nastupam dalje na Spodnji i Zgornji Razbor.

9.10 Od kapet. Kelca: U 9.10 naši nastupaju na Zgornji Razbor. Izviđački delovi dobijaju mitralj. vatru iz Zgornjeg Razbora i stražarske kuće zapadno odande. Po našem otvaranju artil. vatre neprijatelj obustavio paljbu.

9.10 Od 2. batalj.: Batalj. u 7.00 čas. prispeo u prostor Dramlje — Svetelka — Sv. Ilj, sada vrši izviđanje; o neprijatelju do 9.00 čas. ništa novo nije poznato. Noću 5/6.10. čuju se detonacije iz sev.-ist. pravca (Ponikva.[49]) Bio je obavešten bataljon Adamus.[50] Nameravam da najkasnije u 10.00 časova mešovitom borbenom grupom preduzmem pokret pravcem Slatina[51] — Pletovarje — Skedenj — Tolsti Vrh — Zorec ili Straže — Spodnje Slemene — Zgornje Slemene — Stare Slemene — ruševine [zamka] Žice. Baterija na položaju kod kapele severno od Dramlja. Loša ili mala preglednost.

[48] Posed, 7 km severozapadno od Šoštanja. Na karti nije označen.

[49] Na prostoru Konjiške gore nalazio se 1. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« koji je dejstvoväo samostalno i rušio železničku prugu Celje — Maribor (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336 V).

[50] Odnosi se na 649. landesšicen bataljon pod komandom kapetana Konrada Adamusa koji je bio raspoređen duž železničke pruge Poljčane — Celje.

[51] Zaselak, 3 km severno od Ponikve.

9.25 Od poruč. Foglhubera: U 08.55 dodir s neprijateljem u rejonu Zgornji Razbor, neprijatelj u šumi zapadno od Zgornjeg Razbora i u majurima severno od Zgornjeg Razbora. Od 08.55 čas. do 09.10 čas. borbena buka, mitraljeska vatra, pojedinačna minobacačka i puščana vatra, razorne granate.[52] Očekujem izveštaj od napadne grupe. Gde se nalaze čela naših napadnih kolona sa istoka?

9.35 Od Protivtenkov. čete: Četa Jeger u 06.15 čas. dostigla naređeni položaj. Bez dodira s neprijateljem. Drugi izviđač. batalj. zaprečava Šmartno pri Slovenjem Gradcu — Turiška Vas.

9.45 2 prebeglice iz grupe bandi kod Kaučaha[5:t] izveštavaju: Grupa bandi je 5.10. celoga dana do 6.10. u 00.10 čas. logorovala u Sladkoj Gori. Jačina grupe bandi prema iskazu prebeglica je oko 600 ljudi. To je Sercerova brigada. Došla je iz Hrvatske duž Boča do Sladke Gore. Ovde se zadržala do 6.10. u 00.10 časova. Pravac odlaska nepoznat.

9.47 Poruč. Foglhuberu: Desna grupa preko Smiklavža — potoka Suhodolnice — Steblovnika. Srednja grupa preko St. Vida[54] — Sv. Helene — Strgara. Leva grupa preko potoka Velunja a delovima verovatno preko Zalesnika. Svi su krenuli u 02.00 časa iz starog rejona prema Spodnjem i Zgornjem Razboru. Linija koja je sada dostignuta nije poznata. Ceta napadnih kolona će verovatno. biti uskoro blizu napadnog cilja.

10.10 Poruč. Formanu (Vormann): Da li ima izveštaja od 2. bataljona?

10.56 Trećem bataljonu: Foglhuber je u 11.00 časova stupio u napad sa linije Zalesnik — Radman na Zgornji Razbor i gostionicu.

10.59 Prvom bataljonu: vidi: Trećem bataljonu u 10.56 čas.

11.02 Protivtenkov. četi: Javiti osmotrene pokrete III batalj. sa naznačenjem vremena. Izveštaje ovog batalj. ubrzano prosi editi.

11.15 Protivtenkov. četi: Od 3. batalj. nema izveštaja. Trenutno nema radio-veze.

11.45 Od 3. batalj.: Prema tragovima i iskazima stanovništva veća banda (14. div.) je noću 3/4.10. krenula od Mislinja

" Borba je vođena protiv 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« (vidi dok. br. 112).

[55] Na karti nije pronađen.

[54] Sada: Završe.

prema Slovenj-Gradcu. Bez uspeha napadnuto železničko uporište Dovže. Naša posada ga napustila 4.10. Banda u 05.00 časova otišla dalje. Prema tragovima na vatrenom položaju ustanovljeno jedno protivtenkovsko ili pešad. oruđe i laki minobacač. Sest bandita 5.10. spalilo žand. uporište Dovže. Izviđanje se vrši dalje njihovim tragom.

11.55 Od 3. bataljona: Neprijatelj napadnut kod Prevalnika. Potrebna je pomoć.

12.00 Od Izviđačkog odeljenja Ster (Steer). U 11.45 čas. bez dodira s neprijateljem i ne naišavši na naše snage dostignuta Pristova. Naše snage su verovatno prošle kroz Pristovu, pošto se čuje borbena buka od Forhteneka. Ostajem u Pristovi do 16.00 časova.

12.04 Od p. por. Heleberta: Artil. osmatrač sada menja položaj i nastupa sa por. Foglhuberom. Zasada nema izveštaja, borbena buka i dalje traje. Ni sa osmatračnice Paumgartner nema više izveštaja.

12.13 Treći batalj.: Levo krilo 3. batalj. na liniji Zgornji Razbor — Prevalnik. Molim pomoć.

12.30 Poruč. Ticijanu (Tizian): Preneti 1. bataljonu sledeće: 3. batalj. napao glavninu neprijatelja kod Prevalnika. Prvi batalj. odmah da skrene ka severu u pomoć 3. bataljonu.

12.39 Štabu Celje: Kada je upućeno 60 granata za teške polj. haubice?

12.40 Od 3. batalj.: Jedinica Zibert od 11.45 čas. u borbi u šumi sev. od Zgornjeg Razbora, tačna granica desnog krila 200 m sev. od Zgornjeg Razbora, leva granica Prevalnik. Prvi batalj. (nedostaje podatak o vremenu) u nastupanju na Zgornji Razbor. Pred Elbertom jak (nedostaje). Teška borba, neprijatelj se žilavo brani.

13.05 Od čete Foglhuber: Teška borba 1. bataljona puka Trek u šumi sev.-zap. od Zgornjeg Razbora. Zgornji Razbor u našim rukama. Stab 14. banditske divizije nalazio se u Zgornjem Razboru. Od pre 1 časa Foglhuber ima vezu sa 1. bataljonom.

13.07 Pukovniku Keleru: Na Tomšičevu brigadu izvršen napad kod Zgornjeg Razbora. Od danas pre podne. Teške borbe. Treba računati s tim da će brigada preko Urške gore i St. Vida[55] umaći u Korušku. Molim da obavestite Fleknera (Fleckner).

13.15 Od 3. batalj.: Jedinica Zibert u borbi sev. od Zgornjeg Razbora — Prevalnika. Neprijatelj se žilavo brani. Zbu-

[55] Sada: Šentvid **pri Zavodnju.** »

nje otežava borbu. Jedanaesta četa uspostavila vezu sa borb. grupom Foglhuber-

13.40 Od 3. batalj.: Prvi batalj. još nije stigao. U nastupanju
" na Zgornji Razbor.

13.49 III bataljonu: Treba računati da će se neprijatelj povlačiti u pravcu Št. Vida i da će Vas zadržavati jakim zaštitnicama.

14.04. Trećem bataljonu: Artiler. podršku zahtevati odavde, a prema karti.

14.09 Trećem bataljonu: Treći batalj. i Borb. grupa Foglhuber napadaju zajedno. Upotrebiti svoje teško naoružanje. Glavnina 1. batalj. povlači se u St. Vid.

14.10 Od Foglhubera: Prvi batalj. [puka] Trek u 12.10 čas. u Elbertu, sev. od Zalesnika. Veza dosada dobra. Mesto 3. batalj.: Zgornji Razbor.

14.55 Od 3. batalj.: Nastup u 15.30 časova. Treći batalj., četa Foglhuber i borb. grupa u prostor Gornji Razbor — Prevalnik ka severu. Podrška teš. polj. haub. otežana time, što se delovi 9. čete nalaze 200 m sev.-zap. od Prevalnika. Delovi komore i ranjenici su u Kristavčniku. Pretpostavlja se da se neprijatelj povlači u pravcu Urške gore.

15.12 Od 3. batalj.: Stigao 1. bataljon. Nalazi se na oko 300 m juž. od crkve u Zgornjem Razboru. Jedna četa upućena u napad na Prevalnik.

16.00 Od Protivtenkov. čete: Bez dodira s neprijateljem. Bez veze sa 3. bataljonom. Izveštaj o situaciji kod neprijatelja saslušan.

17.05 Od 3. batalj.: Šumski predeo sev. od Zgornjeg Razbora očišćen od neprijatelja koji se povukao preko Prevalnika za Grobeljnik. Ne slati municiju u Zgornji Razbor. Molim dotur uputiti kamionima do Suhodola.

17.25 Protivtenkov. četi: Zadatak •čete završen. Ceta će još danas sa obema radio-desetinama dostići Velenje. Tamo razmeštaj. K-dir čete na k-dno mesto u Šoštanj. Zahvaljujem Izviđačkom eskadronu na pruženoj pomoći.

17.30 Od isturenog k-dnog mesta: Pošto se jedno upućeno izviđačko odeljenje nije vratilo, 3. vod 5. čete u 14.00 čas. krenuo ka St. Vidu i tamo u 15.00 čas. osmotrio više neprijateljskih grupa jačine od po 10—20 ljudi. Na povratku za majur Kep osmotrio je više neprijateljskih grupa kako se kreću u pravcu St. Vida. Majur Kep još u 16.00 držao neprijatelj. Naređena vatra za uznemiravanje na St. Vid obustavljena u 18.15 časova.

18.05 Od 3. bataljona: Neprijatelj u 15.00 čas. poseo St. Vid. Municija u 17.20 čas. otišla volovskim kolima u Zavodnje.

19.15 Od Istur. k-dnog mesta: Neprijatelj napustio Prevalnik i Grobeljnik. Ranjeno 11 (2 ranjena u trbuh). P. por. Kaufman ranjen (u trbuh). Poginulo 4. Foglhuberovo raspršeno izviđačko odeljenje još se nije vratilo.

19.28 Centru veze u Celju: Tomšičeva brigada je danas, posle danonoćnog marša naših trupa, bila iznenada napadnuta u prostoru Zgornji Razbor i prilikom napada i borbi da se spreči njen proboj, uz uspešnu podršku naše artiljerije, pretrpela teške gubitke.

19.28 Trećem bataljonu: Fogela (Vogel) i Novotnija (Novotny) razrešiti i uputiti u Zavodnje. Da se jave u župnom domu u Zavodnjama. Tovama grla biće upućena sutra. Dostaviti ime mesta u kojem se nalazite. Izvestiti o rezultatu.

20.20 Od Podoficirske škole Vojnog okruga: Kod Pion. čete 39 novih pitomaca plus 28 ponavljača. Izviđanje i obaveštavanje preduzeto kao što je naređeno. Do 6.10. u 17.00 časova u Maribor nisu više dolazili pitomci. Stoga nije moguće čišćenje Kozjaka sLedeće nedelje.

21.25 Od p. por. Sajfingera (Scheifinger), (Zandarm. srez Maribor): Zand, stanica Rdeči Breg u 21.00 čas izveštava da je pre 10 minuta na nju sa svih strana otvorena vatra iz teškog i lakog oružja. Stanica pruža otpor.[56]

21.58 Trećem bataljonu: Preduzeti gonjenje jednom ojačanom četom (borbena grupa) do St. Vida i izvestiti o tragu i pravcu. Ograničiti cilj gonjenja. Ostatak batalj. prikupiti kod Zgornjeg Razbora. Bojište pročešljati, ustanoviti gubitke neprijatelja, prebrojati plen. Bataljon će kasnije biti prebačen u Šoštanj.

22.08. Od 3. batalj. 1. bataljonu (prisluškivano): Molim da mi dostavite ime mesta gde se nalazite i situaciju. Naš bataljon se nalazi na prostoriji Sv. Duha. Da li je 1. batalj. dobio naredni zadatak?

22.12 Prvom bataljonu: Preduzeti gonjenje od St. Vida ako trag vodi preko Stakna na Smrekovec. Gonjenje završiti u Staknama i preko Belih Voda doći u Šoštanj.

22.50 Poruč. Ticijanu: 5. četa 7.10. ujutru polazi za Zavodnje. Raspršene prikupiti. O dalasku izvestiti. Protivtenkov-

[38] Noću 6/7. oktobra 1944. Drugi bataljon 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« izvršio je napad na železničku prugu Maribor — Dravograd u rejonu Janževski Vrh (vidi dok. br. 112).

ski vod 7.10. ujutru uputiti u Šoštanj. Biciklistički vod 7.10. ujutru uputiti u Šoštanj. Brdska bater. će 7.10. ujutru dostići Zavodnje. Potčinjavanje ukinuto. O dolasku izvestiti.

23.00 Od 1. batalj.: U 18.45 posednut rejon St. Vida; obezbeđenje i zasede. O neprijatelju ništa novo. K-dno mesto batalj. Radman.

23.50 Od 3. batalj.: 3. batalj. naslonjen levo na Borb. grupu Foglhuber i 1. bataljon. U daljem toku gonjenja dostiže prostoriju Sv. Duha. Posednuti položaji za osiguranje.

7.10.44.

01.23 Od 2. batalj.: Na raznim mestima nadirano dalje, prema severu bez uspeha, ka istoku slabije neprijateljske grupe. Poginuo 1 naš vojnik, a možda i više. Dvaput dodir s neprijateljem. Ponovna akcija u istom pravcu 7.10. ujutru, a takođe ponovo dalje ka severu.

05.55 Od 3. batalj.: Izveštaj o gubicima: poginulo 7, ranjeno 25; neprijateljski gubici: poginulo 10 (izbrojano), bezbroj ranjenika.

06.00 Od 3. batalj.: Jedinica Zibert otišla za Zgornji Razbor. Brdska bater. za Zavodnje.

06.40 Od 1. batalj.: Noć protekla mirno, nema dodira s neprijateljem. Tragovi neprijatelja dosada još nisu pronađeni.

08.05 Poruč. Ticijanu: Kuda vodi trag neprijatelja? Najboljeg podoficira uputiti motociklom ka St. Vidu da odredi tačan pravac traga neprijatelja. Paumgartner sa svojim ljudstvom za Šoštanj. Vezisti još ostaju. Da li je već stigla cela 6. četa ili se tamo nalaze njeni delovi? Da li je došao p. por. Kenig? Da li je pristiglo ljudstvo iz rasturene 5. čete?

08.27 Drugom bataljonu: Za 2. batalj. i brd. bater. predviđena stalna mesta boravka u rejonu Sv. Jurij pri Celju — Nova Vas[57] — Grobelno; izvršiti izviđanje. O rezultatima izvestiti. Komoru prebaciti tamo. Peta četa biće privedena danas.

08.30 Od 13. SS-pol. puka: 13. puk zaprečava u rejonu St. Vid — Urška gora.

08.35 Od 1. batalj.: Malopre, u 08.00 čas., došle dve prebeglice. Prema njihovim iskazima glavnina neprijatelja se još nalazi u rejonu Molak — Krivonog. Preduzimam gonjenje u pravcu k. 1220. Molim za naređenje.

" Sada: Nova Vas pod Rifnikom.

08.40 Poruč. Ticijanu: Preneti Berndlu sledeće: Ako naša jučerašnja sumnja nije tačna, on mora da krene grebenom od St. Vida i da prodire dalje u pravcu Plešivčnika, a glavninom od Radmana preko Molakovog vrha. Izvestiti kad dođe, mešovita baterija.

08.51 Prvom bataljonu: Ako su iskazi prebeglica provereni i neprijatelj se nije povukao ka Štaknama, onda ga u datom rejonu napasti i uništiti. Artiler. [vatru] tražiti prema karti. Čete angažovati od St. Vida preko k. 1147 — k. 1107 — Plešivčnika, a delove oko Radmana zapad, od Molakovog vrha (k. 1181).

08.50 Prvom bataljonu: Izviđačko odeljenje Langer obavestiti o situaciji. Uputiti dalje Zibertu.

09.05 Sturmbanfirer Loc (Lötz): 8- 10. ujutru avion spreman za poletanje. Molim nalog za let [dostaviti] u Maribor do Podoficirske škole. Danas sam u Ptuju.

09.40 Trećem bataljonu: Prema iskazima prebeglica u rejonu Molak — Krivonog nalazi se banda jačine 800 ljudi.[58] Berndl napada preko St. Vida — k. 1147 — k. 1107 — Plešivčnik i zapad. Molakov vrh (k. 1181). Treći bataljon takođe napada. Slediti trag neprijatelja. Obavestiti i angažovati ojačane čete. Artil. podršku zahtevati po karti. Artil. osmatrač je još kod Foglhubera. Hambroša zadržati u bataljonu.

09.45 Od 3. batalj.: Zibertovo mesto: Zgornji Razbor. Da li ojač. četa još treba da bude angažovana prema St. Vidu?

09.55 Poruč. Ticijanu: Izveštaj 3. batalj. u 09.45.

11.00 Od p. por. Henigmana: Protivtenkov. četa stigla u Celje u 07.15 časova.

11.24 Trećem bataljonu: Dostavite mi jasnu procenu situacije kod neprijatelja.

12.05 Od 3. batalj. Neprijatelj se 6.10. u 16.00 časova svojom glavninom kod Zgornjeg Razbora povukao preko Grobeljnika. Foglhuber preduzeo gonjenje ka Prevalniku. Delovi se povukli od Prevalnika ka severozapadu. Gruksner (Gruxner) ih potisnuo ka k. 971. Neprijatelj je verovatno u okolini Krivolnika,[59] zasada još nema veze sa Foglhuberom.

12.50 Podof. škole Voj. okruga u Mariboru: Nijedan pitomac nije došao. Samo je od strane 418. div., najavljeno još

[58] Podatak nije tačan. Prva slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« već 6. oktobra 1944. pred veče prebacila se na Pohorje u rejon Golavabuka (vidi dok. br. 112).

[58] Na karti nije nađeno. Verovatno se odnosi na Krivonog.

180. [ljudi.] Brd. pion. četa 8.10.44. biće prebačena u prostor Završa.

13.14 Pukovniku Flekneru (Fleckner): 6.10. raspršeni delovi Tomšičeve brigade. Pokušaće da preko koruške granice prebegnu na Uršku goru a kasnije da se prebace u Savinjsku dolinu.

13.20 Od 3. batalj.: Mesto batalj.: Zgornji Razbor. Jačina: 8 ofic., 36 podof., 372 vojnika. Nema utroška municije. Naši gubici povećani za 1 poginulog, dakle 8. Neprijateljski gubici: sa sigurnošću ubijeno 39.

13.29 Trećem bataljonu: U Molaku nema neprijatelja, u šumama mnogo raspršenih. Foglhubera sam zatvorio. Bataljon će pročešljati širokim frontom rejon između Zgornjeg Razbora i Strgara i potoka Velunja. Po izvršenju otići u Velenje gde se razmestiti. Povesti odeljenje tovarnih grla. Koliko zaprežnih vozila imate i gde se ona nalaze?

13.38 Prvom bataljonu: U Molaku i Krivonogi nema neprijatelja. Mnogo raspršenih po šumama. Zatvorio sam Foglhubera. Bataljon će se okrenuti i širokim frontom pročešljati šume do Zavodnja, a zatim otići u Šoštanj i razmestiti se. Do 7.10. uputiti komoru preko Šoštanja u Arju Vas.

21.12 Trećem bataljonu: Batalj. 8.10. kreće za Vojnik i razmešta se u rejonu Vojnik — Nova Cerkev.[60] 9.10. odmor.

21.14 Prvom bataljonu: Batalj. sa potčinjenom mešovitom bater. 8.10. kreće za Zalec i razmešta se u rejonu Gotovlje — Zalec — Arja Vas — Drešinja Vas. 9.10. dan odmora.

21.34 Podof. školi Voj. okruga: Do 8.10. saopštiti dalje šturmbanfireru Locu: Naša akcija danas završena. Tomšičeva brigada delimično raspršena, 8.10. će se verovatno povući iz rejona Urška gora u Savinjsku dolinu. Danas pre podne utvrđeno da se Šercerova brigada nalazi kod Tinskog u opštini Slovenska Bistrica. Poželjno da avijacija utvrdi pravac daljeg odstupanja.

20.35 Od Polic, radio-stanice Celje: Na konvoj pri povratku otvorena vatra 500 m od Malog Ljubelja. Pukovnik Keler teško ranjen, 1 vojnik lako ranjen. Putnički automobil uništen.[61] Ranjenici u bolnici u Celovcu.

Sada: Strmec pri Vojniku.

[81] Napad je izvršila četa iz sastava 2. bataljona Koruškog NOP odreda (vidi izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 31. oktobra 1944. u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/1).

02.15 Od polic, radio-stanice Celje: Pukovniku Keleru odsečena desna noga. Oseća se dobro.

06.37 Od 13. pol. puka: Linija "St. Vid — Urška gora je zaprečena. Molim hitno obaveštenje o situaciji.

09.31 Od Berndla: 7.10. u 23.00 čas. prispeo u Šoštanj. Konačari nisu mogli biti pronađeni, stoga raspored po stanovima samostalno izvršen. Noću 8/9.10. krećem za naređeni rejon smeštaja. Da li je bojna komora još u Vitanju?

11.56 I batalj.: Bojna komora će danas dostići Arju Vas. Konačar na starom k-dnom mestu borb. grupe imao je naređenje da bataljon primi i razmesti. Ustanoviti i uzeti na odgovornost.

15.14 Od I batalj.: Bojna komora I batalj. u 15.00 čas. prošla kroz Vojnik i putem za Vitanje otišla za Arju Vas.

15.26 Od III batalj.: III batalj. u 15.15 čas. prispeo u Vojnik.

11.10.1944.

01.30 Od komandanta garnizona Celje: Zaštita objekata iz Slovenske Bistrice izveštava da banditi vrše jak napad na vojnu kasarnu.[62] Moli za pomoć!

22.05 Od Protivtenkov. čete: Iz pravca Tremerja čuju se detonacije (prema izveštaju osmatračke stanice). Pet crvenih svetlečih zrna u pravcu Vojnika, jedno crveno svetleče zrno u pravcu Tremerja (prema izveštaju Central, stan. za vazd. osmatranje i javljanje Zaštit. policije).

23.15 Prvom, 2. i 3. batalj., Polj. haub. bater., Pion. četi, minob. bater., Brd. mešovitoj bater., Brd- top. bateriji, Stab, četi, Sanit. četi i protivtenkov. četi: Na dan 12.10.44. konferencija svih oficira Borbene grupe.

1) U 11.00 čas. 1. batalj. sa Brd. bater. i Pion. četom u Arjoj Vasi.
2) U 13.30 čas. 3. batalj. sa Teš. haub. bater. i Bater. minobacača u Vojniku.
3) U 16.00 čas. 2. batalj. sa Brd. top. bater. u Sv. Juriju pri Celju.
4) U 19.30 čas. Stab, četa, Sanit. četa, Protivtenkov. četa i Stab borbene grupe. Okružno načelstvo.

12.10.1944.

13.40 Od majora Sela (Schöll): *Sadrž.:* Ppukov. Bekner (Beckner): Od 1000 bandita stvarno ima samo 200 do 300

" Akciju u Slovenskoj Bistrici izvršila je 13. slovenačka NO brigada *Mirko Bračič« (vidi dok. br. 105).

SS-četa se jutros povukla. Jedan deo za Etendorf, drugi deo za Sabotu. Izgubljen dodir s neprijateljem. SS se još nalazi u rejonu. Od Beknera nema izveštaja.

16.50 Od Bundesfirera Stajndla (Steindl): Strumbanfirer Stage (Stage) me izveštava o uspešnom izviđanju protiv Kozjačke bande, operiše u dve grupe: 1. grupa u prostoru Radvanje — Mlake — Sabota; 2. grupa u prostoru Zgornja Kapla. Jačina grupe je po 250 dobro naoružanih ljudi. Podof. škola Voj. okruga može da stavi na raspolaganje samo 150 ljudi. Molim da za uspešnu borbu protiv Kozjačke bande, za čije uništenje iz poznatih razloga postoji naročiti interes. Vaša brigada, ako je moguće, uputi 2 čete.

22.15 Podof. školi Voj. okruga: Može se preduzeti akcija protiv Kozjačke bande sa pojačanjem od strane Brd. pion. čete i alarmnih jedinica Artil. diviziona. Izvestiti o ukupnoj jačini, formaciji i najranijem početku akcije.

13.10.1944.

20.15 Podof. školi Voj. okruga: Za akcije protiv Kozjačke brigade stoji na raspolaganju još: Polic, četa u Selnici (vidi telegram br. 268 pov. od 3. 10. 44) i jedna brdska polubaterija Artil. diviz. Maribor. U sadašnjoj situaciji izvršenje akcije hitno je potrebno i prema rezultatima izviđanja Zašt. policije obećava uspeh.

22.40 Od Sanit. čete: Završen poduhvat »Hengemate«.[6:i]

14. 10. 44.

Prvom, 2. i 3. bataljonu:
U 18.00 čas.: Konferencija komandanata.
Svim jedinicama: (9.00 časova)
Zapovest za 15. 10. 44. za akciju u rejonu Sv. Florjan[61] — Bele Vode — Stakne radi suzbijanja Tomšičeve brigade na prostoriji Graška gora — Zgornji Razbor.[65]

15. 10. 44.

Od 1. batalj.: 17.30 časova.
Izvršen smeštaj. Nema dodira s neprijateljem.
18.20 Od p.por. Mana, Rogatec: K-dir Protivtenkov.

[cJ] Šifra za akciju. Redakcija nije ustanovila na koju se akciju odnosi.

[M] Sada: Sv. Florjan pri Šoštanju.

•[5] U cilju izvršenja ovog zadatka pukovnik Trek izdao je zapovest kojom je skoncentrisao 1. bataljon u Šoštanju, 3. bataljon u Velenju a 2. bataljon u Dobrni (vidi Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V).

bater. jur. topova izveštava o izvršenoj smeni 7. čete puka Trek, koja se dosada nalazila u Rogatecu.

22.40 Preko p. poruč. Smita: 1, 2. i 3. bataljonu, Teš. polj. haub. bater. i Minobacač, bater., po kuriru: Pion. četi, Protivtenkov. četi, Sanitet, i Stabnoj četi: Zapovest za akciju.[68]

23-55 Gaulajteru dr Iberajteru:

Akcija Pohorje bila je pripremljena na osnovu razvoja situacije kod bandi i počela je 15.10, mada je zbog nepovoljnog godišnjeg doba uspeh neizvestan. Akcija protiv Kozjačke bande počinje 19. 10. 44.

16. 10. 44.

9.45 Od osmatračnice Teš. haub. bater.: Istureni artil. osmatrao izveštava da se nalazi kod mlina, 1100 m severozapadno od crkve Sv. Florjan. Kreće dalje napred. Sa osmatračkog mesta nije osmotren neprijatelj, nema borbene buke.

12.45 Od 1. batalj.: 1. batalj. oko 13.00 čas. poseo naređeni rejon. Dosada nije bilo dodira s neprijateljem.

12.30 U 12.30 čas. stajna tačka istur. artil. osmatrača nalazi se 1 km jug.-ist. od gostionice Grebenšek; nema dodira s neprijateljem. Nije ništa osmotreno osim neprijateljskih aviona. Na oko 10 km zapad, od moje stajne tačke i dalje kruži jedan avion.

13.35 Zaprečavanje zakasnilo zbog kvara na kolima. U 13.00 čas. izvršeno shodno naređenju. Uspostavljena veza sa 2. izviđač, batalj. (od Protivtenkov. [čete]).

13.50 Od p.por. Vitea (Witte): Veliko kretanje neprijatelja između Šmihela[67] i Lesjaka zapad, od Lepe Njive. (Koncentracija 40 — 50 ljudi — na osnovu izveštaja aviona koji nisko lete.) Naša stajna tačka kod Sv. Antona (k. 723).

Ovom zapovešću naređeno je da ojačani 1. bataljon dejstvuje 16. oktobra 1944. pravcem Šoštanj — Skorno i izbije na liniju Bele Vode — Stakne — Kramarica, a sledećeg dana da nastupa pravcem St. Vid (Šentvid pri Zavodnju) — Zgornji Razbor — Šmartno pri Slovenj Gradcu; 3. bataljon da 16. oktobra 1944. preko Šoštanja izbije na liniju Sv. Florjan (Sv. Florjan pri Šoštanju) — Bele Vode i zaprečava ovaj pravac; ojačani 1. bataljon da posedne liniju Pesje — Družmirje — Šoštanj, da stoji na raspolaganju komandanta puka i vrši opravku porušenih objekata na komunikacijama u tom rejonu; Protivtenkovska četa sa Protivtenkovskim vodom Stabne čete da preko Vitanja dostigne rejon Turiška Vas — Dovže i sprečava prebacivanje brigade na Pohorje; područje Huda luknja da zatvore 3. četa 611. landesšicen bataljona i Pionirska četa i da oprave porušene objekte. (Arhiv IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 205/V.)

•[7] Sada: Smihel nad Mozirjem.

14.40 Trećem bataljonu: U 14.00 čas. kod Smihela — Lesjaka jaki pokreti neprijatelja. Istur. artil. osmatrač može da otvori vatru ako osmotri neprijatelja. Još jedan osmatrač postavljen na Sv. Antonu.

14.42 Prvom bataljonu preko 3. bataljona: Pokret neprijatelja u rejonu Šmihel — Lesjak.

14.44 Majoru Snelu (Schnell): Tomšičeva brig, verovatno na prostoriji Mozirja. Primećen veliki pokret neprijatelja kod Smihela — Lesjaka.

17.15 Od Protivtenkovske čete: K-dno mesto čete u Spodnjim Dovžama.[68] Oko 16.00 čag. sa ivice šume sev. od naselja otvorena vatra iz automata. Nema gubitaka. 2. izviđ. batalj. sa 2 voda kod Turiške Vasi.

18.13 Protivtenkov. četi: Ne treba računati s prelaskom većih bandi sa jugozapada ka severoistoku. Verovatno će se kretati kuriri i manje grupe. Važno je pribavljanje zarobljenika i prebeglica.

18.23 Protivtenkov. četi: Pitanje: Da li je izvršena akcija Prevalnik? Izvestite o situaciji i rasporedu na zaprečnoj liniji.

18.57 Opunomoć. višeg k-danta SS i pol.: Tomšičeva brig, se 15.10. povukla iz rejona Bele Vode u pravcu Mozirja. Zaštitnice 16.10 kod Smihela. Molim hitno razjašnjenje situacije kod Mozirja i o ponovnom posedanju ovoga uporišta.

19.27 Od Protivtenkov. čete: Akcija Prevalnik počinje sutra. Raspored čete...

21.20 Pion. četi preko Protivtenkov. čete: Da li komora 3. batalj. može 17.10 u 15.00 časova da pređe preko mosta i drumske zapreke?

22.15 Svim jedinicama: Zapovest za akciju čišćenja rejona dolina Pake — potok Suhodolnica itd., da bi se manje banditske grupe, raspršeni i sumnjivi elementi pohvatali ili uništili.

17. 10. 44.

5.10 Od Protivtenkov. čete: (Izveštaj o raznim kvarovima motor. vozila). Noć bez dodira s neprijateljem.

6.00 Od 3. batalj.: Noć bez događaja.

7.19 Od Protivtenkov. čete: Pion. četa izvestila: Noć prošla mirno. Komora može da pređe preko mosta 17. 10. — 18. 10. od 6.00 — 13.00 časova preko mosta se ne može prelaziti. Vod lovaca tenkova: 3 ofic., 12 podof. i 146 vojnika.

[68] Spodnje i Zgornje Dovže; sada: Dovže.

9.00 Od poruč. Paumgartnera: Moja četa 1 km jug.-ist. od Zavodnja, maršuje ka juguistoku. Zatvaranje u rejonu Smihel izvršeno je kao što je naređeno. Ni tamo nije primećen neprijatelj.

10.05 Od 2. batalj.: 5. četa, bater. i Stab sa delovima u 10.00 u Klančniku. Delovi 6. čete na k. 813 jug.-ist. od Klančnika. Slab dodir s neprijateljem u blizini k. 559.

10.19 Bundesfireru Stajndlu: Akcija Pohorje bila je na osnovu situacije kod bandi ...

10.35 Od Pion. čete: Železnički most ne može biti uklonjen do 13.00 čas., stoga put nije prohodan.

11.32 Od osmatračnice teških polj. haub.: Naše trupe su u Zgornjem Razboru.

14.45 Od Pion. čete: Železnički most uklonjen u 14.45 časova.

14.50 Od 2. batalj.: Rejon gotovo pročešljan. 5. četa kod Trapo[ü9] i k. 774. Stab i topovska bater. kod k. 731. Nema nikakvih događaja.

15.00 Od čete Jeger: Vod kod mlina[70] juž. od Bibiča danas u 13.30 čas. osmotrio 2 bandita s mitraljezom na ivici šume sev. od mlina. Otvorena vatra, ali bez uspeha. Gonjenje nije moguće zbog gustog mraka.

16.10 Od centra veze: Dotur hrane itd.

17.54 Od centra veze: Iz izveštaja Podof. škole Voj. okruga može se videti da se 13. brigada nalazi u Smartnu na Pohorju. Akcija nije moguća. Major Sel moli za izveštaj o situaciji. Pozvan Maribor 2094. Palo nekoliko bombi. Stigao p.por. Kenig.

18.15 Od [Baterije] teš. polj. haub.: Izviđačko odeljenje [Baterije] teš. polj. haub. na istočnoj ivici na 200 m od položaja naišlo na banditsku zasedu.

18.25 Od 1. batalj.: Naređeni rejon dostignut u 18.25 časova. Nema dodira s neprijateljem. Molim da se pošalje vozilo radi konferencije k-danata.

19.55 Od poruč. Formana: Izveštaj majora Sela o situaciji: U akciji 2. bat. 14. SS pol. puka na Zlatkovo dosada nema dodira s neprijateljem. Neprijatelj je verovatno Sercerova brigada. 2) Pol. akcija u Mozirju: dosada poginula 2 neprijateljska borca itd., pol. jedinica nalazi se na visu južno od Mozirja.

19.57 Centar veze u Celju: Stigao kapetan Dajzenhofer sa konačarima.

«» Posed, 3 km severno od Hude luknje. Na karti nije označen.

[70] Mlin se nalazi 2 km severozapadno od Dovža. Na karti nije označen.

20.01 Od kapet. Ziberta: 3. batalj. u 18.15 čas. dostigao i poseo naređeni rejon; 9. četa u Stražama,[71] Stab i 12. četa u St. liju pod Turjakom,[72] 10. četa u Kolanderu[73] i 11. četa u Spodnjim Dovžama. 10. četa kod Sv. Helene naišla na kurirsko izviđačko odeljenje. Ubijen 1 bandit. Zaplenjen materijal i 1 puška. Inače nema dodira s neprijateljem.

21.16 Centru veze u Celju: Privremeni smeštaj bataljona Dajzenhofer u Pristavi,[74] Sv. Emi i Podčetrteku.[75] Uputstvo mora da da sreski načelnik. Stabni intendant Leze (Laese) da učestvuje u izviđanju.

22.32 Centru veze u celju: Pitati Stab Keler da li su stigle nove vesti o pokretima bandi u južnom Pohorju. Isto pitati i Policiju bezbednosti u Mariboru.

23.32 Centru veze u Celju: Za 1. batalj. sa artil. bater., za 2. batalj. sa artil. bater. marševski obrok hrane za 4 dana itd. . . .

23.55 Štabu Keler: Borb. gr. maj. Sela: Stoji na liniju Turiška Vas — Valdek — Sentflorjan — Spodnji Dolič. Front ka severu. Dosada nije bilo dodira s neprijateljem.

18. 10. 44.

7.40 Centru veze u Celju: Komoru 1. batalj. odmah uputiti u Turišku Vas.

8.55 Centru veze i pokrajinskom savetniku u Celju: Put između Velenja i Valdeka mogu da koriste vozila do 10 tona.

8.55 Od centra veze: 1) Stab Keler nema izveštaja o juž. Pohorju. 2) Još nema odgovora od Pol. bezb. u Mariboru. 3) Izveštaj o situaciji od 17. 10. prosleđen Štabu Keler. 4) Pol. snage 18. 10 ujutru nastupaju preko Mozirja do' linije Smihel — Lepa Njiva.

9.32 Centru veze: P.por. Vinklera itd. uputiti u Sentflorjan. Poneti sve karte ...

10.30 Od 1. batalj.: Prema iskazima građana, 1 brigada na Turičniku. Prema našem osmatranju 40 — 50 ljudi od raskrsnice puteva . .. otišla ka severu, a 30 — 40 u pravcu Sakeršnika. Moja stajna tačka: 300 m sev.-ist. od Sv. Magdalene. 10.55. Prema iskazu zarobljenika: 13. brig.

[71] Zaselak; posle oslobođenja priključen Šentilju pod Turjakom.

[71] Sada: Šentilj pod Turjakom.

[75] Zaselak kod Dovža. Na karti nije označen.

[74] Sada: Pristava pri Mestinju.

[75] Redakcija nije utvrdila u čijem sastavu je bio ovaj bataljon.

juče iz St. Vida[70] preko Graške gore i Hude Luknje za Turičnik. Jačina: 1000 ljudi. Namerava da danas napadne bataljon u dolini.

10.55 Od šturbanfirera Loca: Izviđanje iz vazduha bezuspešno zbog rđavog vremena i vazdušne uzbune.

11.05 Prvom bataljonu: Turičnik planšeta: Železnička stanica Straž» ...

11.25 Od Centra u Celju: Sanitet, četa pita da li je još potrebna spremnost za pokret za Slovenj Gradec.

12.00 Prvoj četi: Na Turičniku 1 brigada, 2. i 3. četa u napad. 1. četa kreće odmah duž. potoka Turičnice do k. 1071. Napad od sev., k. 1247, prema [slovu] T.

12.10 Lo (Laux) 1. bataljonu: Neprijatelj žestoko napada. Od kapet. Ziberta: . .. Izveštaj o izvršenom izviđanju ...

13.15 Protivtenkov. četi: (Prikaz situacije kod 1.,batalj.). Ovim se ukida izdato usmeno naređenje. Četa će odmah stupiti u borbu i sa 2 pešad. voda izvršiti napad od Smartna pri Slovenjem Gradcu u pravcu Valovšeka. Oba voda po dolasku su potčinjena 2. četi. Ostatak'čete ostaje u Smartnom pri Slovenjem Gradcu.

13.50 Od štabnog lekara Karsta (2. izviđač, bataljonu, konjić, kapet. Brandekeru): Još održavati spremnost za pokret. Ukidanje će uslediti preko nas.

15.20 Centru veze odeljenja za pozadinu: Odmah doturiti 30 granata A.Z.[77] za ...

17.00 Svim jedinicama: Zapovest za akciju u zapadnom delu Pohorja (Borb. grupa Hofinger sa 1. i 3. batalj.) i u rejonu Kraguljišče — Rogla — Skomarje — Sv. Kunigunda[78] sa 2. bataljonom.

17.15 Pokrajinskom savetniku u Celju: 1) Porušeni železnički most kod Hude luknje, koji je zatvarao put Velenje — Valdek, Pion. četa Borb. grupe je uklonila toliko da je put slobodan za saobraćaj.

Kolski most kod Hude luknje je osposobljen za teren- od 10 tona.

19.34 Od Borbene grupe Hofinger: Dnevni izveštaj za 18. 10: Posle prethodnog izviđanja noću 17/18. 10. jednom civilnom patrolom (prerušeni kao banditi), pod rukovodstvom SS-unteršturmbanfirera Gutmana; 2. i 3. četa preduzeće

™ Odnosi se na Šentvid pri Zavodnju.

[77] Skraćenica od Aulschlagzünder, u prevodu znači: sa udarnim upaljačem.

[78] Sv. Kunigunda (na karti: Sv. Jungert); sada: Gorenje pri Zrečah.

nastupanje 18. 10 u 9.00 čas. preko Turiške Vasi, Brda itd.

19. 10. 44.

7.05 Od 1. batalj.: Noć bez naročitih događaja. Stab batalj. sa komorom krenuo u 6.30 časova. Ostatak Boj. komore pod komandom blagajnika Hojzla (Häusel) u 7.30 časova kreće za St. lij. pod Turjakom.

8.30 Artiler. osmatrač Teš. polj. haub. baterije: Moja stajna tačka 500 m jug.-zap. od k. 1291. Nema dodira s neprijateljem. Veoma gusta magla onemogućuje vidljivost-Kroz 1 Vs čas dostići ću Črni vrh.

8.48 Od 1. batalj.: Stab u 8.45 kod Pridgera.[79]

8.55 Od majora Sela: Tomšič[eva brigada] u Mozirju, Ljubiji i visovima severno odatle. Napad s juga bez uspeha. Napad sa sev.-ist. 19. 10.

9.01 Prvom bataljonu: Artil. osmatrač 3. batalj. u 8.30 izveštava o svom mestu kod k. 1291 i računa da će u 10.00 stići na Črni vrh. Nema dodira s neprijateljem.

9.15 Od 3. batalj.: Batalj. dostigao kotu.

9.30 Od 3. batalj.: Batalj. u 9.15 dostigao Gratej, oko 40 m/m sev.-zap. od k. 1543. Dosada nije bilo dodira s neprijateljem. Izgleda da neprijatelja nema.

9.55 Protivtenkov. četi: Četa će se odmah pripremiti za marš i krenuti za Straže. Ona će još u toku ovoga dana biti upotrebijena kod Stranica za zatvaranje tamošnjeg prelaza bandi. Četa će Srajnera, pomenutog u Pregledu podataka o neprijatelju 15. 10. ...

10.50 Od p.por. Santina **(Schantin): Potčinjeni pešad. vodovi još se nisu vratili. Kod oba voda nalazi se poruč. Vendler. Noć bez naročitih događaja.**

11.00 Od 2. batalj.: Leva marševska kolona kod majura 800 m juž. od Brešarjeve planine.

12.40 Prvom i III bataljonu: Ako situacija ne zahteva neke druge mere, predlažem da se brzim udarom u više pravaca zauzmu Ribnica na Pohorju i Hudi Kot. Ovde u toku noći postaviti mnoge zasede i 20. 10. izviđati do linije Lehen[80] — Janževski Vrh — Orlica — Sv. Anton na Pohorju[81] i Planina.

13.31 Od 1. batalj.: Mala Kopa dostignuta u 12.50 časova. Hofinger na putu za bataljon. Odande poziv.

[79] Posed u rejonu s. Golavabuka.
[80] Sada: Lehen na Pohorju.
[81] Sada sa selom Planinom obrazuje istoimeno naselje.

15.00 Od 2. batalj.: Sa Pion. četom i bater. na k. 1491. I 7. četa je na grebenu. Nema nikakvih događaja.

22.30 Od Borb. grupe Hofinger: Dostignuto k-dno mesto Strden,[82] između Ribnice na Pohorju i Sv. Antona na Pohorju.

23.10 Drugom bataljonu 14. SS pol. puka: Molim da jedinica bude spremna za pokret u 6.30 časova.
Nema motor, vozila. Marševsko sledovanje hrane za 2 dana. Zapovest za akciju sledi sutra pre podne.

23.35 Drugom bataljonu, kapet. Lehneru (Lechner), Bicikl, [vodu], Protivtenkov. četi, [Bateriji] teš. polj. haub., 2. batalj. 14. SS pol. puka: 2. bataljon ojačan Pion. četom, Vodom lovaca tenkova i Brd. bater. 20. 10. krenuće sa linije Glažutska planina (k. 1287) — Kragulj išče — Rogla, temeljno pročešljati rejon Resnika i bande na koje naiđe prisiliće na borbu i uništiti. Pod komandom kapet. Lehnera, da bi se sprečilo probijanje neprijateljskih grupa ka jugu u Konjišku goru, 20. 10. biće angažovana jedna borbena grupa za zaprečavanje na liniji Malahorna — Rađana Vas — Stranice — Lipa. Za ovo se pod komandu kapet. Lehnera stavljaju: Protivtenkov. četa, koja će biti dovedena u Stranice. Bicikl, vod u Vitanje, Alarmni vod 2. batalj. u Vitanje i jedna četa 2. batalj. 14. SS-poL puka, koja će 20. 10. u 6.30 čas. biti spremna za pokret u Slovenskim Konjicama. Pokret na zaprečnu liniju ima da se vrši van glavnih drumova i puteva da ga neprijatelj ne bi primetio. Važno je da ...

20. 10. 44.

0.20 Od 2. batalj.: U 11.50 čas. borba 5. čete sa banditima kod Ostruha — Pušnika.[83] Bater. topova i bater. iz Slovenskih Konjica kao i Pion. četa pružile pomoć. Zarobljeno 25, neprijatelj imao velike gubitke koji će se naknadno ustanoviti. Posle uporne odbrane neprijatelj se povukao ka severu. Bojim se da će krenuti dalje preko Rogle — k. 1491. Manje verovatno ka istoku. U potoku Ločnikarca nalaze se samo pripadnici terenske org. iz Skomarja i Resnika koji su uhapšeni. Iste i ostale zarobljenike 21. odvesti. K-dno mesto i 6. četa u Padeškom Vrhu, oko

[82] Posed, 2,5 km severozapadno od Ribnice na Pohorju. Na karti 1:100.000 nije označen.

[83] Kod Pušnika došlo je do sukoba sa četom Vojske državne varnosti, kojoj je stigao u pomoć 2. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer«. Pošto je neprijatelj nastupao u više kolona, angažovan je i 3. bataljon. Borba je trajala sve do 15.30 časova, kada se brigada povukla na položaje Kot. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 336/V.)

2 km sev. od Boharine. U Pušniku 5. četa. Kod Sv. Kunigunde 7. četa. Baterija u Boharini. Tovarna grla posebno, jer je bater. jako oslabliena. Prtljag Pion. čete biče 21. upućen iz Boharine za Pušnik. Hofman.

1.30 Od Borb. grupe Hofinger: Borb. gr. je sa 3. bataljonom 20. 10. posela rejon Ribnicu na Pohorju — Burgraf. U Ribnici 18 — 20 bandita, 1 ustanik mrtav, zarobljeno 6. U 22.30 čas. 1. bataljonom dostignut prostor Robjank — Kovač. Postavljene zasede. Gubitaka nema.

8.46 Od Borb. gr. Hofinger: Borb. gr. preduzela izviđanje Lehen — Janževski Vrh — Orlica — Sv. Anton na Pohorju.

8.48 Podof. školi Voj. okruga: Proslediti šturmbanfireru Loču: Naše snage 20. 10. na prostoriji. ...

8.53 Borb. grupa Hofinger: Hranu za 1 dan i furaž kupiti na terenu.

9.29 Borb. grupa Hofinger: Prvo saslušavanje zarobljenika izvršiti sami. O rezultatima izvestiti. Zarobljenike povesti ili preko Vermanšaft-batalj. u Vuhredu [ili] u Marenbergu[84] predati Službi bezbednosti u Mariboru.

10.06 Borb. gr. Hofinger: Izvestiti o protekloj noći i rezultatima današnjeg izviđanja.

10.47 Od borb. gr. Hofinger. Noć protekla mirno. Rezultati izviđanja i iskazi zarobljenika dostavljače se stalno. Isto tako dostaviće se predlog za nastavljanje akcije za noć 20/21. ili 22.

12.40 Šturmbanfireru Locu: Vazdušno izviđanje Sv. Lovrenca na Pohorju[85] i padina Pohorja juž. i ist. od Velikog vrha. Mesto za bacanje: Vitanje. Naše snage 20. 10. u rejonu Ribnica — Sv. Anton na Pohorju, osim toga 1. batalj. kod Skomarja i Resnika.

12.00 Podof. školi Voj. okruga: Pukovnik Trek moli da se pripremi osigurani transport za ranjenike od 21. 10. 44. u 00.00 čas. na poziv preko Borb. grupe za Elektranu Fala, železničku stanicu. ...

11.02 Borb. grupi Hofinger: Svojim današnjim izviđanjem ustanoviti da li na zapadnom delu Pohorja ima velikih bandi.

11.31 Borb. grupi Hofinger: Vojne obveznike godišta 1910—27. ukoliko je moguće prikupiti i preko žandarm. u Vuhredu uputiti u Maribor.

[84] Sada: Radije ob Dravi.

[83] Sada: Lovrenc na Pohorju.

12.20 Od Borb. grupe Lehner: 1) Zaprečni položaj do Alarm, voda 2. batalj. u 8.15 čas. poseo Bicikl, vod, 09.15 čas. ... posednut.
2) Radi izviđanja ka severu izviđačko odeljenje upućeno u rejon. ...

12.29 Borb. grupi Hofinger: Hofman uspostavio dodir s neprijateljem ist. od Resnika. Nameravam da 21.10. iz vaše Borb. grupe angažujem 1. batalj. sa jakim desnim krilom preko Kozjakovog brega na Sv. Lovrenc, a Drugi bataljon na Planinku da spreči prelaženje od istoka ka zapadu i potom da krene u istočni deo.

12.45 Od osmatračnice baterije teških polj. haub.: 1) Baterija otvarala vatru na oko 50 bandita na majuru 600 m ist. od Pušnika. Otišli su ka severoistoku. Nema borbene buke, nisu osmotrene naše trupe. 3) U 12.00 čas. 80 — 100 bandita sasvim ist. od k. 918 prošli ka istoku; takođe otvorena vatra.

13.05 Od 2. batalj.: Sa batalj. danas odmah krećem u pravcu Sv. Kunigunde. Od Skomarja još nema vesti. Verovatno ništa.

13.05 Od 2. batalj.: 5. četa kod Kumera — Ostruha — k. 908, dodir s neprijateljem, podržana artiler. iz Slovenskih Konjica. Pion. četa i artiler. bater. u 12.30 čas.: Resnik.

13.14 Drugom bataljonu: Artiler. u 12.30 čas. otvorila vatru na nepijatelj. grupu kod Pušnika jačine 50 ljudi, koja se povukla ka severoistoku.

13.15 Od 2. batalj.: Prema izveštaju 5. čete u Sv. Kunigundi se nalazi brigada.

13.16 Drugom bataljonu: Naš zaprečni položaj je na liniji Malahorna — Rađana Vas — Stranice.

13.45 Od 2. batalj.: Artiler. tuče našu 5. četu. Produžite putanju.

13.51 Drugom bataljonu: Prema sopstvenom osmatranju neprijatelj se od Pušnika i k. 918 povukao ka istoku i severoistoku. Verovatno na područje Velikog vrha. 14.00 Od baterije teških polj- haub.: U starom rejonu pojačana vatrena dejstva.

14.15 Drugom bataljonu: Od Baterije teških polj. haub. podršku zahtevati radiom bez šifrovanja.

14.20 Od Baterije teš. polj. haub.: 1) U pravcu Skomarja pojedinačna mitralj. vatra. Odstojanje nepoznato. 2) Izvršeno gađanje Bogine. Od Baterije teš. polj. haub.: Naređeno mesto Božje treba delimično ispitati.

14.45 Hofman vodi borbu sa banditskom grupom u rejonu Skomarje — Sv. Kunigunda.

15.00 Od 2. batalj.: Štab batalj. menja položaj, kreće za Boharinu. Obavestiti Slovenske Konjice. 3000 metaka ...

15.00 Od 2. batalj.: Sa Pion. četom i bater. na k. 1491. Na liniji grebena i- 7. četa. Nema događaja.

16.03 Bor. grupi Hofinger: Izvestiti gde se nalazite i o situaciji. Čekati dalja naređenja.

17.10 Od šturmbanfirera Loca: Između 15.30 i 16.30 čas. banditi poseli seoske kuće Sv. Lovrenc — Kasjak (uniforma Vermanšafta). Napadnuti ručnim bombama. U Sv. Lovrencu 1 konjanik u ital. uniformi i sa puškom (napadnut ručnim bombama). Izgleda da se u Sv. Lovrencu nalazi neki štab. Kod Jolda[86] postavljene jake zapreke od stabala. Morali smo prinudno da sletimo zbog kvara motora. Drugi start u 16.38 časova. Kod Šmartna na Pohorju osmotreno 20 ljudi (osigur.), u Sv. Kunigundi nema nepirjatelja. Zbog mraka mora da se prekine izviđanje.

17.15 Prvom bataljonu: Dotur akumulatora moguć tek prilikom sledećeg dotura hrane.

18.09 Borb. grupa Hofinger: Majur Kasjak poseo neprijatelj. U Sv. Lovrencu na Pohorju verovatno štab. Kod prevoja Komisija[87] danonoćno prolaženje kurira.

18.24 Drugom bataljonu: Kupiti na terenu hranu i furaž za 1 dan.

18.25 Od Centra veze: Prilikom povratnog leta između Šmartna na Pohorju i Slivnice [pri Mariboru] osmotreno više banditskih grupa koje logoruju na Pohorju. Izgleda da su se bande podelile u male grupe. Loc.

18.30 Od Sanit. čete: Sanitetska vozila u Mariboru spremna za transportovanje ranjenika. . ..

18.45 Od borb. grupe Lehner: Oba izviđačka odeljenja se vratila, nisu imala dodir s neprijateljem. Izviđačko odeljenje SS-pol. javlja da ...

18.51 Borb. grupi Hofinger: Sledovanje za mašine i sledovanje hrane za 1 dan. ...

20.20 Od 2. batalj.: Batalj. u rejonu Sv. Kunigunda — Padeški Vrh.

20.25 Od 2. batalj.: Pita da li su kamioni sa municijom i za otpremu zarobljenika ...

[86] Na karti nije nađen.

[87] Nalazi se između Ostruščice i Skrivnog hribera.

20.56 Drugom bataljonu: **Ukratko izvestiti o događajima u toku dana i o rezultatu. Gde se nalazi k-dno mesto?**

21.03 **Od** majora Sela: Naša **udarna grupa posle borbe sa Tomšičevom brigadom dostigla Mozirje. Neprijateljske zaštitnice se povukle ka zapadu. Neprijatelj otišao ka zapadu odn. severu. Borba se neće nastavljati.**

21.29 **Borb. grupi Lehner: Bicikl, vod izvući u 6.30 čas. i uputiti ga za Vitanje. P. por. Vite javiće se po dolasku Štabu Borb. grupe.**

21.44 **Drugom bataljonu: Zarobljenici stigli. Upućena municija.**

21.44 **Drugom bataljonu: Dostaviti procenu neprijateljevih snaga.**

22.00 **Podof. školi Voj. okruga.: Proslediti šturmbanfireru Loču: Izviđanje iz vazduha 21. 10. u prostoru Veliki vrh i Mrzli studenec. Naše snage 21. 10. dostižu prevoj — Komisiju i Sv. Lovrenc.**

22.02 **Drugom bataljonu: Da li je pretražen potok Ločnikarca? Izvestiti o rezultatu.**

Bojnoj komori 1, 2. i 3. bataljona i potčinjenih jedinica:
1) Neprijatelj se povukao ka istoku i severu na Pohorju.
2) Borbena grupa nastavlja gonjenje sa svim bataljonima. Radi toga za prebacivanje bojne komore naređujem:
3) 21. 10. prebaciti sve komore u Slovenske Konjice i tamo se razmestiti.
4) Stanove u Slovenskim Konjicima pripremiće Borbena grupa. Za ovo će Komora II [bataljona] uputiti 1 podof. i 3 vojnika. Rukovodilac odeljenja stariji vodnik Mandl iz Štaba Bor. grupe sa 1 kurirom i 1 telefonom iz Štaba.
5) Polazak u 7.30 čas. od Štaba.
6) Kad se telefon postavi, izvestiti Stab Borb. grupe o dolasku i pozivnim brojevima.

22.09 **Borb. grupi Hofinger: Prema izveštaju Podof. škole Voj. okruga. Na Vuhred se vrši napad od 21.30 časova.**

18.34 **Borb. grupi Hofinger: Zadatak 21. 10. izvršiti po radiogramu od 12.29 časova. Desni bataljon noću 21/22. dostiže liniju grebena Vitanjska bajta, k. 1481, do Planinke, k. 1529, gde postavlja zasede. Levom bataljonu dodeliti bateriju. On takođe ima da očisti rejon Devica Marija[88]** i Cinžat. **U toku noći postaviti osiguranje ka jugu.**

[88] **Odnosi se na Devicu Mariju v Puščavi; sada: Puščava.**
** **Nastavak dnevnika biće objavljen u 17. knjizi.**

IZVOD IZ DNEVNIKA NEMACKOG ZANDARMERIJSKOG OKRUGA KRANJ O AKTIVNOSTI JEDINICA NOVJ NA TERITORIJI GORENJSKE OD 1. SEPTEMBRA DO 5. OKTOBRA 1944. GODINE[1]

1. septembar 1944.

Izveštaj Nomenj: U 11.15 časova banditi izvršili prepad na železničku patrolu, 1 čovek ranjen.

Izveštaj Otoče: U 8-30 časova razorena pruga na 613,1. km[3].

2. septembar 1944.

Izveštaj Beričevo: Pruga između Beričeva i Laza razorena lft puta.

3. septembar 1944

Izveštaj Beričevo: Pruga između Beričeva i Laza razorena 13 puta.

Izveštaj Zalog — Ljubljana: Na 609,2. km između Logatca i Planine razorena pruga.[4]

4. septembar 1944.

Izveštaj Lesce-Bled: U 10.22 časova razorena pruga na 612,9. km između Lesce-Bleda i Radovljice. Lakše oštećena lokomotiva voza 7606.

Izveštaj Zalog — Ljubljana: Razorena pruga na 144. km između Ljubljane i Škofljice. Iskočio iz šina oklopni voz II sa 3 vagona.

Izveštaj Tržič: Banditi izvršili prepad kod Križa na jedan putnički automobil i motocikl (policijski). Ranjena 2 policajca.

[1] Original (pisan mastilom, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 4/VI.

[2] Dnevnik se u nastavcima objavljuje počev s 10. knjigom.

[3] Diverziju je izvršila patrola 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 52).

[4] i [5] Diverziju je izvršila minerska grupa Notranjskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

Izveštaj Zalog — Ljubljana: Od 605,9 — 606. km između Logateca i Planine razorena pruga na 5 mesta.[5] Oštećeno je osam šina.

Na 2. km između Grosuplja i Škofljice razorena pruga na 4 mesta.[6] Iskočio iz šina oklopni voz I sa 2 vagona.

Izveštaj Tržič: Banditi obasipali vatrom stanicu Tržič od 21—22 časa. Nema gubitaka.

Izveštaj Škofja Loka: Voz 825 naišao na minu. Iskočili iz šina 3 zaštitna vagona, lokomotiva i tender.

6. septembar 1944.

Izveštaj Tržič: Banditi otvorili vatru na stanicu. Zgrada oštećena, nema gubitaka.

7. septembar 1944.

Izveštaj Jesenice: Čuvar pruge pronašao na 628,2. km između Jesenica i Javornika postavljenu Lemanovu papuču za kočenje.

Izveštaj Jesenice: U 12.10 časova otkriven pokušaj da se minira stanica Javornik.

Izveštaj Podnart — Kropa: Pruga između Podnart — Krope i Otoča razorena 5 puta.

8. septembar 1944.

Izveštaj Lesce-Bled: U 1.35 čas. razorena 3 puta pruga između Lesce-Bleda i Otoča.[7]

Naš izveštaj: Čistačica stanice Jesenice prišla banditima.

Izveštaj Lesce-Bled: Banditi ubili brata jednog pripravnika (na stanici Lesce-Bled)-

9. septembar 1944.

Izveštaj Trzin: Banditi digli u vazduh most na 6,6. km između Trzina i Domžala.

10. septembar 1944.

Izveštaj Zalog — Ljubljana: R. I. Šmidhofer (Ljubljana) pao u ruke banditima na putu za Litiju.

[6] Razaranje je izvršila minerska grupa Inžinjerijskog bataljona 15. NO divizije (vidi dok. br. 88).

[7] Razaranje su izvršili mineri 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 52).

Izveštaj Lesce-Bled: Pucnjava u mestu Vrba. Px-onađen 1 mrtav čovek na novom betonskom putu.

Izveštaj Tržič: Na 50 m od stanice banditi izvršili prepad na službenike Mertla i Buhtragera i tražili im oružje. Oduzeli 1 pištoj.

Izveštaj Podnart — Kropa: Voz 823 naišao na 600,7. km na minu. Lokomotiva lakše oštećena.

Izveštaj Lesce-Bled: Na 616,2/3. km dva puta razoren levi kolosek. Uklonjene 2 mine.

Izveštaj Zalog — Ljubljana: Na 612,5. km između Rakeka i Planine razorena oba koloseka.[8] U 4.30 časa osposobljen jedan a u 5.30 časova i drugi kolosek.

Izveštaj Bohinjska Bela: Banditi opljačkali posednika Beuana (prijateljski raspoložen prema Nemcima), oterali 2 krave i 1 tele.

12. septembar 1944.

Izveštaj Lesce-Bled: Voz 811 naišao na minu na 624,2 km između Žirovnice i Javornika.[9] Iskočili iz šina 5 zaštitnih vagona, lokomotiva sa tenderom sa svim osovinama. Nije niko povređen.

Izveštaj Bohinjska Bela: Otvorena mitraljeska vatra na kasarnu. Odgovoreno vatrom iz minobacača.

Izveštaj Podnart — Kropa: U 23.30 časa razorena na 3 mesta pruga na 607. km između Podnart — Krope i Otoča.

Izveštaj Tržič: U vremenu od 23—2 časa pojedinačni pucnji u neposrednoj blizini stanice.

13. septembar 1944.

Izveštaj Podnart — Kropa: Nestao skretničar Marki Hajnrih na putu od Podnart — Krope za Otoče.

Izveštaj Tržič: Noću razorena električna centrala tvornice Glancman.[10]

Od 9—11 borba između žandarmerije i bandita u gradu Tržiču.

Izveštaj Tržič: Banditi rasturali letke. (U 15 časova Tržič ponovo zauzet.)

[8] Miniranje je izvršila minerska grupa Notranjskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

[9] Diverziju je izvršio 1. bataljon Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 92).

[10] Razaranje je izvršila patrola 2. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 107).

Izveštaj Nomenj: Dignut u vazduh most na 23,1. km.
Izveštaj Bohinjska Bela: Rasturani leci. Otvorena vatra na kasarnu. Odgovoreno vatrom.
Izveštaj Dovje — Mojstrana: Masovna regrutovanja. Borbe na području mesta Dovje."

14. septembar 1944.

Izveštaj Bohinjska Bela: Rasturani leci. Poziv Gorenjcima.
Izveštaj Lesce-Bled: Razorena pruga kad je naišao voz 8704.[12]
Izveštaj Dovje — Mojstrana: Pruga na 6,3/4. km 3 puta razorena.[13]
Izveštaj Podnart — Kropa: Voz 8710 naišao na minu, iskočila iz šina tri zaštitna vagona.[14]
Izveštaj Tržič: Banditi opljačkali fabriku cipela »Peko«.

15. septembar 1944.

Izveštaj Sekcije za održavanje pruge: Banditi noću delimično opljačkali Sekciju za održavanje pruge.
Izveštaj Tržič: U Tržiču zabrana izlaska i preki sud.
Izveštaj Tržič: Borba između bandita i žandarmerije.

16. septembar 1944.

Izveštaj Dobrava — Vintgar: Razorena pruga između Jesenica i Dobrave.
Izveštaj Dobrava — Vintgar: Između Dobrave i Bled-Jezera razorena 2 stuba voda visokog napona.
Izveštaj Bohinjska Bela: Rasturani leci.

17. septembar 1944.

Izveštaj Kranjska Gora: Banditi tražili u stanu pogonskog radnika.
Izveštaj Podnart — Kropa: Banditi odveli otpravnika vozova Štamcara. Borba na drugoj obali Save.

[11] Napad na žandarmerijsku stanicu Dovje i mobilizaciju na tom području izvršila je 1. četa 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 92).
[12] Miniranje je izvršila patrola 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 52).
" Razaranje je izvršila minerska grupa 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 52).
[14] Diverziju je izvršio Minerski vod Skofjeloškog NOP odreda (vidi dok. br. 52).

Izveštaj Kranjska Gora: U Kranjsku Goru došla banda (oko 150 ljudi): opljačkali 3 seljaka.

18. septembar 1944.

Izveštaj Podnart — Kropa: Voz 8711 naišao na minu, iskočila iz šina 2 zaštitna vagona.

Izveštaj Bohinjska Bela: Patrola vojske zarobila 1 bandita između Bohinjske Bele i Soteske.

19. septembar 1944.

Izveštaj Lesce - Bled: Razoren levi kolosek u tunelu, 80 m južno od Radovljice.

Izveštaj Bohinjska Bela: Rasturani leci.

20. septembar 1944.

Izveštaj Tržič: Borba između bandita i egzekutive. Banditi se pojavili na području stanice.

21. septembar 1944.

Izveštaj Kranjska Gora: Na 18,9. km između Dovje — Mojstrana i Kranjske Gore razorena pruga kada je naišao voz br. 1010. Izvršen prepad na stanicu Gozd - Martuljek.
Pokušaj prepada na Pokrajinsku partijsku školu u Gozd--Martuljku.[15]

Izveštaj Bohinjska Bela: Rasturani leci.
Na kasarnu otvorena mitraljeska vatra sa desne obale Save.

22. septembar 1944.

Izveštaj Bled - Jezero: Razorena pruga na 7,7 km.

Izveštaj Dobrava — Vintgar: Razorena pruga na 4,1. km.

Izveštaj Lesce - Bled: Razorena 3 puta pruga na 625,1. km.

Naš izveštaj: Banditi izvršili prepad na Dom za starce u Jesenkama. Došlo do borbe.

Izveštaj Bohinjska Bela: U 12 časova banditi iznenadili i zarobili 2 čoveka iz straže kod tunela.

[15] Ove akcije na području Kranjske Gore izvršila je 2 .četa 1. bataljona Kokrškog NOP odreda i Minerska četa toga odreda (vidi dok. br. 92).

Izveštaj Podnart — Kropa: Razorena pruga na 609. km.

Izveštaj Medvode: Razorena 5 puta pruga na 581,4/8. km, uklonjeno 5 mina.[16]

Izveštaj Lesce - Bled: Razorena 4 puta pruga na 616,3. km.[17]

Naš izveštaj: Banditi izvršili prepad na službu bezbednosti u Jesenicama. Došlo do oružane borbe.

24. septembar 1944.

Izveštaj Kranj: U vozu 1218 između Duplja i Nakla povučena pomoćna kočnica i 1 vahtmajster žandarmerije teško ranjen metkom u glavu. Krivci pobegli. Prilikom dalje vožnje na voz otvorena vatra.

Naš izveštaj: U Hrušici banditi odveli mašinovođu stanice Jesenice (u 20.00 časova).

Izveštaj Medvode: Razorena pruga na 581,9. km sa 19 miniranja.[18]

25. septembar 1944.

Izveštaj Lesce - Bled: U 19.53 časova razorena pruga na 615,6. km, oštećena 1 rampa.

Izveštaj Kranjska Gora: U 19,50 časova dignut u vazduh most na 13,5. km. Pruga 2 puta razorena.

Izveštaj Podnart — Kropa: U 2.40 časa razorena 9 puta pruga na 600,7. km. Uklonjeno 18 minskih punjenja.

26. septembar 1944.

Izveštaj Dobrava — Vintgar: U 20.09 časova voz 8077 naišao na minu na 4,1. km. Prevrnula se 2 zaštitna vagona. Lokomotiva i 1 osovina tendera iskočile iz šina. Mašinovođa lakše povređen.

Izveštaj Ljubljana: U 19 časova banditi digli u vazduh Stampetov most.[19] *U 22 časa vazdušni napad na vijadukt kod Borovnice.* **Vijadukt pogođen.**

i« j is Miniranje je izvršio Minerski vod 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« (vidi dok. br. 92).

[17] Razaranje je izvršio Minerski vod Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 92).

[19] Potpunije o rušenju Štampetovog mosta vidi dok. br. 118.

Izveštaj Bohinjska Bela: Banditi otvorili vatru na kasarnu u 21.30 čas. Naši gubici: 3 ranjena i 1 mrtav. Banditi ostavili jednog mrtvog italijanskog potporučnika. Zarobljen 1 bandit.[20].

28. septembar 1944.

Izveštaj Šentvid — Vižmarje: U 5.40 časova voz 813 naišao'na minu. Iskočili iz šina tender i 1 vagon.

Izveštaj Bohinjska Bela: Izvršen prepad na kasarnu. 1 vojnik mrtav i 3 teško ranjena.

29. septembar 1944.

Izveštaj Šentvid — Vižmarje: U 20.40 časova voz 825 naišao na minu. Iskočila iz šina 2 zaštitna vagona.

Izveštaj Dovje — Mojstrana: U 20 časova žestoka borba između bandita i egzekutive u rejonu Dovje — Mojstrana.

Izveštaj Jesenice: Dignut u vazduh most na 7,9. km između Dovje — Mojstrana i Jesenica.[21]

Izveštaj Bohinjska Bela: Banditi otvorili mitraljesku vatru na železnički most (preko Save).

30. septembar 1944.

Izveštaj Dobrava — Vintgar: Razorena pruga između Jesenica i Dobrave — Vintgara.

1. oktobar 1944.

Izveštaj Lesce-Bled: Voz 8711 naišao na minu između Žirovnice i Javornika.[22] Iskočila iz šina 3 vagona.

Izveštaj Podnart — Kropa: Voz 813 naišao na minu.

Izveštaj Lesce-Bled: U vozu 817 pokušan napad na tunel Globoko. Eksploziv izbačen iz voza.

[20] Napad je izvršila patrola 3. bataljona Jeseniško-bohinjskog NOP odreda. U izveštaju ova akcija se pominje 29. septembra 1944 (vidi dok. br. 124).

[21] Miniranje je izvršio 1. bataljon Jeseniško-bohinjskog NOP odreda (vidi dok. br. 124).

[22] Miniranje je izvršila patrola Minerskog voda Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 107).

2. oktobar 1944.

Izveštaj Medvode: Između Škofje Loke i Medvoda 1 posada policijskog tenka. uklonila 3 minska punjenja.

Izveštaj Podnart — Kropa: Razorena pruga. Mina raznela 1 bandita.[23]

Izveštaj Lesce - Bled: Razorena pruga između Žirovnice i Javornika.

3. oktobar 1944.

Izveštaj Medvode: Razorena pruga između Šentvid—Vižmarja i Medvoda.[24]

Izveštaj Bled - Jezero: Voz 750 naišao na minu.

4. oktobar 1944.

Izveštaj Škofja Loka: Razorena pruga između Škofje Loke i Medvoda.[25]

5. oktobar 1944.

Izveštaj Kranj: Razorena pruga između **Kranja** i Zabnice (u **8.55 časova).**[26]

Izveštaj Lesce - Bled: Banditi izvršili prepad na vojsku na državnoj cesti. Poginula 3 vojnika. Poginuo 1 bandit.

[• • -][27]

° **Miniranje je izvršio Minerski vod 2. bataljona Skofjeloškog NOP odreda (vidi dok. br. 109).**

[24] **i** [25] **Razaranje je izvršila patrola Minerskog voda Skofjeloškog NOP odreda (vidi dok. br. 109).**

[28] **Razaranje je izvršila minerska grupa 2. bataljona Skofjeloškog NOP odreda (vidi dok. br. 109).**

[27] **Nastavak dnevnika redakcija nije pronašla.**

IZVOD IZ RATNOG DNEVNIKA 3. CETE 517. LANDESŠICEN-BATALJONA OD 1. SEPTEMBRA DO 18. OKTOBRA 1944.[1]

1. 9. 44.	Iz Sv. Lovrenca na Pohorju[3] (uporište Rdeči breg) sliglo u četu 5 podoficira i 25 vojnika, smešteni su u uporište Moste. Iz Frajzinga stiglo 5 vojnika. 3 vojnika proizvedena za desetare. — Krst za vojne zasluge II reda sa mačevima primili: podoficir Cons, podoficir Bertram, st. desetar Beker, st. desetar Krauze, st. desetar Mader.
2. 9. 44.	Prekomandovan potporučnik Kostomaj.
3. 9. 44.	2. četa 927. bataljona preuzela [obezbeđenje] smeštajne zgrade i uporišta. Ceta je od sada angažovana na obezbeđenju smeštaja u Žirovnici (Partijski dom) i pruge pored objekata Lesce (617,2 km pruge) do Javornika (630. km pruge), što iznosi 27,4 km. Jedan vojnik upućen na oporavak u dvorac Zovnek. Stigla 3 vojnika.
4. 9. 44.	Stariji desetar Oberladšteter iz 2. čete 927. bataljona prebegao banditima. On je pre toga objasnio komandantu uporišta položaje minskih polja. Patrola pronašla 4 neprijateljska letka i predala ih.
6. 9. 44.	Stigla 3 vojnika.
7. 9. 44.	Stiglo 6 vojnika.
8. 9. 44.	U 19.00 časova banditi izvršili prepad na 4 železnička policajca koji su večerali u Osvaldovoj gostionici u Selu:[4] 1 policajac mrtav (Rus), 1 teško ranjen (Rus), 1 lako ranjen (Nemac), 1 pobegao, jedan Rus oteo jednom banditu automat. Patrola naše čete angažovana na obezbeđenju pruge. Naši nisu imali gubitaka.

[1] Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Arhivu IZDG u Ljubljani, nemački fond, f. 214/1. Prepis je izvršen u Komandi čete u Žirovnici 7. marta 1945.

[8] Dnevnik se u nastavcima objavljuje počev sa 15. knjigom.

[3] Sada: Lovrenc na Pohorju.

[4] Sada: Selo pri Žirovnici.

9. 9. 44.	Otišlo: 1 st. vodnik, 1 podoficir, 5 vojnika. Završena izrada 28 kreveta na snrat, kao i 4 sanduka za obrok neprikosnovene rezerve. — Dovršena je izgradnja prednje strane prepreka sa 6 puškarnica od cementa. — Postavjena 2 reflektora.
10. 9. 44.	Stiglo 3 vojnika.
11. 9. 44.	U 5.30 časova otvorena vatra iz automata i pušaka na patrolu podoficira Tosta (Maaer) na 620,2. km. Naši nisu imali gubitaka. U uporištu Moste uređena kuhinja. Primljena rezerva hrane za 21 dan.
12. 9. 44.	U 5.55 časova na 624,2. km putnički voz naišao na eksplozivno punjenje; nije bilo gubitaka u ljudstvu.[5]
15. 9. 44.	Stigla 2 vojnika. Oko zgrade postavljena prepreka od bodljikave žice sa 3 krstila. Izgrađena 2 bunkera od zemlje, prozori na zgradi zazidani i napravljene puškarnice.
17—23. 9. 44.	Iskopani rovovi i saobraćajnice, utvrđeni i obloženi fašinama. Na uporištu mosta kod Vrbe počeli radovi na iskopavanju za bunker. Stigla: 3 vojnika; otišla: 4 vojnika.
23. 9. 44.	U 22.15 časa i u 22.20 časa razorena pruga na 625. i 625,1. km. Dodir sa neprijateljem; stigao oklopni voz iz Jesenica. Naši nisu imali gubitaka.
24. 9. 44.	Starijem desetaru Suu dodeljena crna značka ranjavanja. — Četi određen treći stepen dnevnog obroka hrane (dosada imala drugi).
25. 9. 44.	St. desetar Su upućen na kurs protivhemijske zaštite u Salcburg — Nojmarkt.
26. 9. 44.	U 21.30 čas. otvorena vatra iz večernjeg voza na straže i patrole uporišta na mostu kod Vrbe. kod Žirovnice i Moste. Prema podacima vinovnik je pijani slov. žel. činovnik iz Jesenica.
30. 9. 44.	Završeni streljački zakloni od cigala na balkonu i stepeništu smeštajnih prostorija. Stavljena žičana mreža na stubove mosta u uporištu

[5] Miniranje je izvršio 1. bataljon Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 92).

Moste. Završeni radovi na iskopavanju za stambeni i odbrambeni bunker na mostu kod Vrbe.

1. 10. 44. U 0.25 časova na 623,9. km teretni voz naišao na minu.[6] St. vodnik Dirnberg otišao u 2. četu 517. bataljona. Proizvedeni: Fibig za st. vodnika, Paulsen za vodnika, Gajsinger za podoficira, Fus za st. desetara.

3. 10. 44. U 19.50 časova razorena pruga na 623,9 km.

5. 10. 44. U 8.45 časova banditi otvorili vatru iz zasede na kola sa konjskom zapregom koja pripadaju četi, na novom putu, 1 km iza železničkog prelaza za Lesce. Naši gubici: 4 mrtva (st. desetar Gepart Rudolf, desetar Boshamer, borac Dolhefer Vilhelm, borac Vurm Jožef), 1 ranjen (st. desetar Zajdlhuber Rudolf), 1 civil ubijen i 2 konja koja su pripadala četi. — Banditi su zaplenili: 5 pušaka, 3 opasača sa bajonetima, 200 metaka.[7] — Neprijateljevi gubici nepoznati. Prilikom pročešljavanja terena i pretresa zgrada uhapšeno je 40 lica i predato Gestapou u Jesenicama. — Gubici: 4 vojnika.

6. 10. 44. 1 vojnik upućen na podoficirski kurs.

7. 10. 44. U 6.00 časova razorena pruga na 623,8. km.[8] U 21.40 čas. otvorena iz Sela puščana vatra na železničku policiju na železničkoj stanici Žirovnica.

8. 10. 44. U 19.35 časova razorena pruga na 619,8. km, lokomotiva prevrnuta, 4 vagona uništena.[9]

9. 10. 44. Sahranjena u Kranju 4 poginula vojnika.

10. 10. 44. U 18.50 časova vojni transportni voz koji se kretao u pravcu Jesenica naišao je na 625,2. km na minu.[10] — Iskočili iz šina: tender, 2 lok., 9 vagona (natovarenih automobilima i čamcima).

[6] Miniranje je izvršila patrola Minerskog voda Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 107).

[7] Napad je izvršilo jedno odeljenje 1. bataljona Kokrškog NOP odreda. U izveštaju se ova akcija pominje pod 3. oktobrom 1944 (vidi dok. br. 107).

[8] Razaranje su izvršila dva minera iz 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 107).

[9] i [10] Miniranje su izvršili delovi 1. bataljona Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 107).

U 21.25 čas razoren je ulazni signal pred stanicom Lesce. — Stigla 3 vojnika, dodeljen 1 vojnik.

12. 10. 44. Uređeno stražarsko mesto na zapadnom delu zgrade, završena izgradnja šupe za drva, uređena sušara. Uporište Moste: postavljena 2 krstila, popravljeni rovovi, uređena gasna komora. Stigla 4 vojnika. — St. desetar Zajdlhuber primio crnu značku ranjavanja.

13. 10. 44. Otišlo: 4 vojnika. — Na 625,4. km teretni voz naišao na minu. Lokomotiva i tender iskočili iz šina.

14. 10. 44. Između 623,9. i 624,2. km intervencijom četne patrole sprečena diverzija (zaprečavanje pruge kamenjem). — Otišao 1 vojnik. — Uporište most kod Vrbe: Završena izgradnja prizemlja stambenog i borbenog bunkera. — 2 vojnika upućena na kurs za dresuru stražarskih pasa u Salcburg.

15. 10. 44. U 5.40 časova razorena pruga na 624. km iznad prolaza, uništen vojni kabl.[11] — Otišli: kapetan Kap Anton i 2 vojnika. Izdato novo pravilo stražarske službe.

16. 10. 44. Otišla 2 vojnika; došla 4 vojnika.

18. 10. 44. Otišao 1 vojnik. Izrađuju se vojnički ormani. Postavljeni alarmni i signalni uređaji od stražarskih mesta do straže.

[11] Razaranje je izvršio 1. bataljon Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 124).

[12] Nastavak dnevnika biće objavljen u knjizi 17.

REGISTAR

A

Abram Mario — 444
Adamus Konrad — 978
Adriano — vidi Jakšetić Giorgio
Agostini Ennio — 444
Ajbisvald (Eibiswald, u Austriji) — 713
Ajdovec (D. i G., kod Žužemberka — 369, 717, 718, 759, 760, 820, 821, 882, 883
Ajdovščina — 28, 87, 103—105, 166, 167, 187, 210, 224, 225, 288, 290, 291, 321, 331, 343, 470, 472, 493, 627, 778, 875, 876, 900, 903, 905, 919
Aleksander Harold — 218
Ambrožič Lado Novijan — 90, 223, 492
Ambrus — 717, 760, 820, 821, 831, 837, 882, 885, 886, 888, 913
Amerika — vidi Sjedinjene Američke Države
Angelska gora (crkva) — 875, 919
Anhovo (Salona) — 332, 336, 346, 355, 356, 460, 468, 472, 641, 643
Arja Vas — 971, 985, 986
Arnovž (Ehrenhausen, u Austriji) — 413
Artviže (kod Materije) — 613
-Arvež — 972
Atimis —» 747
Auberšek (kod Velenja) — 541
Austrija — 46, 508, 657, 713, 787
Avbelj Viktor Rudi — 68, 90, 197, 223, 230, 315, 334, 506, 630, 637
Avšič Miha — 266, 284. 287, 393, 398, 739, 811
Avšnik (brdo) — 954

B

Babič (brdo) — 898
Babič Jože Vojteh — 115, 183, 284, 417, 741
Babna Gora (kod Žužemberka) — 370, 823, 882—884
Babne laze (k. 597, kod Hotedršice) — 774
Babni Dol (kod Medvoda) — 387
Babnik (crkva) — 893
Babno Polje (kod Prezida) — 70, 605, 770—772
Bača (r.) — 165, 221, 332, 337, 347—349, 351—353, 467, 469, 472, 767, 906
Bača pri Modreji (kod Tolmina) — 222, 336, 352
Bahovec Zlatko — 23
Bajde (kod Kresnica) — 574, 575, 578
Bajht (kod Šmartnog ob Paki) — 524
Bajštiše (kod Borovlja, u Austriji) — 23
Balbi Teodoro — 444
Balkansko poluostrvo — 230, 246, 411, 412, 418, 477
Banjšice (predeo) — 813
Banjška planota (predeo) — 84, 166, 216, 813, 872, 904
Bari (u Italiji) — 491
Baško jezero (u Austriji) — 123

Bataljoni

NOVJ:

— Beneški — 144, 753 .
— Dopunski 7. korpusa — 490, 504, 632
— Inžinjerijski 15. divizije — 202, 203
— Rezijski — 334, 473, 745, 753
— Udarni (Specijalni) 18. divizije — 10, 13, 128, 131, 204, 404
— Vojske državne bezbednosti za Korušku — 48
— Vojske državne bezbednosti za Štajersku — 48
— Zaštitni 7. korpusa — 606, 607, 718, 952, 954
— Zaštitni 9. korpusa — 635

stranih državljana u sastavu NOVJ:
— »Macini« (»Mazzini«) — 146, 342
italijanski kolaboracionistički:
— 1. alpskog puka »Taljamento« — 342, 643
— »difeza Kostijera« (»difesa Costiera«) — 221
— »Italija« — 208, 317, 336
nemački:
— 1. »Hajne (»Heine«) 139. rezervnog brdskog lovačkog puka — 593
— 1. »Kolm« (»Cholm«) 25. SS policijskog puka — 265, 522, 541
— 1. puka »Trek« — 264, 398, 586, 793, 794, 800, 980
— 1-vi 13. SS policijskog puka — 182, 261, 537
— 1-vi 14. SS policijskog puka — 370, 500, 597
— 2. policijski dobrovoljački — 467
— 2. puka »Trek« — 531, 536, 544. 794, 800
— 2. vermanšaft-puka »Donja Štajerska« — 182, 922, 923
— 2-gi 10. SS policijskog puka — 386, 624
— 2-gi 13. SS policijskog puka — 850. 855
— 2-gi 14. SS policijskog puka — 126, 253, 264, 265, 541, 723
— 3. nastavnog puka »Brandenburg« — 182, 723
— 3. puka »Trek« — 264. 397, 793, 800
— 3. vermanšaft-puka »Donja Štajerska« — 182
— 3-ći 10. SS policijskog puka — 105
— 3-ći 14. SS policijskog puka — 56, 368, 602, 952
— 3-ći 28. SS policijskog puka »Tot« — 950
— 4. nastavnog puka »Brandenburg« — 182, 723
— 4. puka »Donja Štajerska« — 517, 920, 921
— 83. pionirski — 813, 825
— 208. tenkovski — 813
— 319. dopunski — 386
— 517-ti 184. landešičen-puka — 723, 1007
— 611. landešičen — 182. 279. 930, 988
— 649. landešičen — 264, 515, 731, 978
— 928. landešičen — 386
slovenačkih domobranaca:
— 1 (majora Križa) — 50, 76, 364, 371, 462. 600, 602, 716. 759, 843, 844, 846, 855, 882
— 2 (»W«) — 29. 50, 54, 58—60, 129, 298, 335, 364, 366, 367, 462, 467, 593, 595. 598, 601, 602, 611, 825, 843. 882, 886, 952
— 3 (»M«) — 50, 76, 364, 371, 974, 462, 716. 759. 839, 844, 855, 882. 952
— 4 (»O«) — 50. 54, 298, 364, 366. 374, 462, 500, 599, 602, 716, 759, 819, 839, 844, 846, 855, 882. 952
— Rupnikov — 331, 333
SNVZ:
— Udarni »Idrija« — 624, 901
Bavec Franc Branko — 33, 215, 359
Bazovica (kod Trsta) — 337
Beč (kod Pikovnika) — 853
Beč (u Austriji) — 663
Beden (kod Litije) — 581
Bedenčič Josip — 773
Bedenj (kod Crnomelja) — 373
Begunje (sada Begunje pri Cerknici) — 60, 61, 368, 465, 601, 611, 769, 843, 848, 857, 952, 953
Begunjščica (pl.) — 100
Bela (Fela, r.) — 359
Bela (kod Motnika) — 281, 530, 540
Bela Cerkev (kod Šmarjete) — 500, 857, 947
Bela garda — 34, 80, 91, 100, 101, 195, 219, 234. 414. 446, 508, 625, 673. 677, 788
Bela krajina (predeo) — 39—41. 157, 160, 162, 195, 201. 227, 836
Bela Voda (kod Prezida) — 770. 771
Bele Alojz Tičko — 605
Bele Anton — 669
Bele Vode (kod Šoštanja) — 149, 258, 795, 923, 935, 982. 987. 988. 989
Belin Jože — 138
Beljak (u Austriji) — 16, 23, 26, 36. 123, 149, 241, 305, 306, 412, 930
Beljano (kod Tržiča) — 342, 639, 643
Benčič Dragomir — 244, 413
Benčič Vladimir Brkin — 198, 657
Benečija (predeo) — 92, 143, 215, 332. 335. 337, 359, 460. 467, 469. 472. 636, 637. 746, 747, 752. 753

Beneška Slovenija — 144. 358. 359, 635
Benetke — 646, 834
Beograd — 701
Beričevo (kod Ljubljane) — 722, 999
Beričnik Ivan — 676
Berie — vidi Brje
Bernetič Marija Marina — 444
Besarabija (predeo) — 725
Besnica (kod Ljubljane) — 310, 400, 463, 575, 579, 849
Bevc — vidi Kardelj Edvard
Bevkov vrh (brdo) — 565
Bezuljak (kod Cerknice) — 373, 404, 598
Bičje (kod Grosuplja) — 64—66
Bičje (potok) — 859
Bička gora — 603
Bidovec Ferdinand — 337
Birčna Vas (kod Novog Mesta) — 502, 843, 861, 863
Bistra (kod Solčave) — 251, 259
Bistra (kod Vrhnike) — 129
Bistrica (potok) — 123, 409
Bistrica pri Limbušu — 256, 511
Bistrica v Rožu (u Austriji) — 36, 124, 152, 306
Bitenc Boris Bojan — 189, 297
Bizeljsko (kod Krškog) — 516, 517, 519, 549, 559
Bizjak Ludvik — 115, 121
Blagovica (kod Litije) — 116. 257, 514, 702, 722, 723, 804, 808
Bianca (kod Krškog) — 529, 536, 726, 728, 732. 733
Blato (kod Grosuplja) — 594
Blaž (kod Lučina) — 421, 446, 451
Blaž Oto — 768
Bled — 98, 100. 167, 901, 905, 907, 937. 999—1006
Bled-Jezero — 1002, 1006
Blegoš (pl.) — 166, 495, 816, 901
Bločice (kod Bloške Police) — 367, 606
Bloška planota — 604
Bloška Polica (kod Cerknice) — 205, 602, 604, 853, 912
Bobnar Franc Gedžo — 911
Boč (pl.) — 231, 251, 252, 264, 546, 547, 724, 790, 791, 793, 928, 935, 948, 949, 964, 965, 979
Bočna (kod Gornjeg Grada) — 271, 526, 528, 533, 535, 669. 672
Bodovlje (kod Škofje Loke) — 892, 893
Boharina — 995, 997
Bohinc Janez — 34, 705, 758
Bohinj (predeo) — 84, 194, 334, 903
Bohinjska Bela — 902, 1001—1003, 1005
Bohor (pl.) — 263, 476, 516, 557, 559
Bojanci (kod Crnomelja) — 373
Boldan Jože — 899
Bolska (r.) — 270, 394, 396
Boričevo (kod Novog Mesta) — 52
Borončev hrib (trig. 236, kod Novog Mesta) — 370
Borovak (sada Borovak pri Polšniku) — 854
Borovec (sada Borovec pri Kočevski Reki) — 912
Borovje (predeo) — 253, 255
Borovlje (kod Pliberka, u Austriji) — 23, 24, 36, 124, 150, 152, 805, 806
Borovnica (kod Vrhnike) — 10—12, 44, 45, 56, 129—131, 154, 194, 205, 402, 404, 452, 464. 465. 596, 598, 599, 611, 616, 1004
Borovnica (potok, u Austriji) — 26
Borovniška kotlina — 130, 154, 404
Borštnar Jože — 184, 197, 244, 413
Bosiljevo (kod Vinice) — 157, 161
Bosljiva Loka (kod Kočevske Reke) — 70
Bosna — 411, 585
Boštanj (zamak, kod Grosuplja) — 67
Boštetje (kod Roba) — 844
Bovec (kod Kobarida) — 215, 217, 640
Božakovo (kod Metlike) — 595
Bočič Miroslav — 889
Božje (kod Oplotnice) — 975
Božovič Radomir — 383, 405, 868
Brajovič Petar — 198, 266, 284, 287, 393, 398, 561, 811
Braniča (sada Spodnja Braniča, kod Štanjela) — 209, 317—323, 345, 346
Braniča (r.) — 322
Branizza — vidi Braniča
Braslovče (kod Mozirja) — 182—184, 267—271, 277, 282, 283, 393—397, 507, 529, 533, 560, 735, 795
Bratina (kod Ajdovščine) — 224
Bratovž Hinko Oki — 883
Brda (predeo) — 93, 144—146, 214. 215, 332, 335, 337, 358, 467. 469, 470, 472, 747, 753
Brdce (kod Dobrne) — 971
Breg (kod Sevnice) — 547. 549, 550, 730. 731

Breg (sada Breg pri Borovnici) — 12, 44. 129, 131, 596, 615
Breg (sada Breg pri Golem brdu) — 145
Breg (sada Breg pri Litiji) — 854
Breginj (kod Kobarida) — 144. 314, 746, 747
Breginjski kot (predeo) — 753
Brelih Miloš — 490
Brener (prevoj) — 412
Brešarjeva planina — 993
Breza (kod Trebnja) — 822
Brezje (kod Cerknice) — 59, 953
Brezje 'kod Rogateca) — 793
Brezje (kod Sv. Križa) — 600
Brezje (sada Brezje nad Kamnikom) — 672, 684, 685. 687
Brezje (sada Brezje pri Grosupljem) — 52
Brezje (sada Brezje pri Lekmarju) — 532, 533
Brezni vrh (brdo) — 390
Breznica (sada Breznica pod Lubnikom) — 452, 765, 892
Breznik (kod Vača) — 118—120
Breznik (kod Žira) — 300
Brezno (kod Podvelke) — 712
Brezno (kod Vuhreda) — 413, 511, 794
Brezova Reber (sada Brezova Reber pri Dvoru) — 372, 717, 759, 820, 821, 882
Brezovac (predeo) — 270
Brezovi Dol (kod Ambrusa) — 820, 821
Brezovica (D. i G., kod Borovnice) — 154, 404, 595
Brezovica (sada Brezovica pri Ljubljani) — 129
Brezovica (sada Brezovica pri Medvodah) — 496, 645
Brezovica (sada Brezovica pri Mirni) — 858
Brežice (kod Samobora) — 41, 42, 46, 51, 188, 196, 232, 234, 251, 294, 4SI, 516, 517, 519, 549, 559, 590, 727, 730. 835, 920, 921
Brglez (kod Mirne) — 57, 603. 822
Brglez Ivan — 85

Brigade

NOV J:

— 1. artiljerijska 7. korpusa — 54, 68, 69, 71, 203, 369, 372, 374, 377, 485, 504, 612, 821, 823
— 1. artiljerijska 9. korpusa — 504
— 1. »Tone Tomšič« 14. divizije — 126—128, 170, 172, 182—184, 236. 238, 248—250, 252—256, 258—260. 263, 274. 275, 278, 279, 281, 282, 284, 479, 518, 520, 522, 524, 526, 528. 529, 531, 533, 535, 537, 539, 541. 543, 544, 554, 586—588, 788—794, 796—805, 925, 929, 938, 974, 977, 979, 980, 982, 984, 985, . 987, 988, 998
— 1. »Vladimir Gortan« 43. divizije — 826
— 1. zagorska Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa — 514
— 2. »Ljubo Sercer« 14. divizije — 126, 127, 171, 188, 236, 238, 248—250, 252—256, 258—260, 264, 294, 479, 509, 520, 522, 524, 526, 528. 529, 531, 533, 535, 538, 539, 542—544. 546—549, 789—793, 795—799, 802—805, 840, 897—899, 925, 928, 948, 964, 966. 975, 977, 990. 994
— 2. VÜV — 926
— 3. »Ivan Gradnik« 31. divizije — 27, 30, 87, 89, 102, 106, 107, 134, 136, 167, 186, 187, 193, 288, 289, 299, 303, 341, 386, 387, 390. 419—422, 447—453, 470, 493, 494, 506, 626, 636, 644. 645, 647, 780, 781, 782, 784, 785, Š14, 891. 892, 895, 904, 917, 1004
— 3. VDV za Štajersku — 48, 233, 526
— 4. »Matija Gubec« 15. divizije — 51, 68, 161, 162, 202, 310, 369, 370, 373, 374, 399, 400. 463, 480. 575—581, 592. 594, 612, 716—721, 758, 759, 761, 762, 820—823, 831, 837, 842, 850, 854. 855, 881—883
— 5. »Ivan Cankar« 15. divizije — 52, 53, 55, 60, 68, 197, 202, 310. 370, 400, 403, 575, 577, 579, 592. 597, 600, 657, 716, 717, 719, 720. 758—761, 763, 820, 821, 823, 830. 831, 837, 839, 842, 845, 849, 854—856, 882—884
— 6. »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije — 46. 48, 111, 113, 170—172, 182—184. 195, 231—233, 235, 237—243, 246, 250—255, 257—260, 263, 270, 274. 278, 281—284, 310—313, 414—416, 460, 461. 463, 478—480, 504,

521, 523, 524, 526, 528—530, 532, 533, 535, 538, 540, 542, 543, 545, 547—549, 551—554, 556, 557, 576. 578, 580, 664, 670, 681, 683, 695, 701, 702, 722, 723, 735, 736, 739—741, 788, 795, 796, 802—805, 819, 822, 829, 831, 836, 884, 929, 932

— 7. »France Prešeren« 31. divizije — 28, 88, 89, 91, 99, 101, 1G6, 134—136, 167, 185, 193, 290, 291, 299—301, 340, 341, 344. 345, 386, 389, 421, 422, 447^53, 470, 506, 562, 565, 566, 568, 625, 626, 636, 639, 646, 781, 782, 784, 785, 815, 816, 890—893, 895. 907, 908, 917, 962, 963

— 8. »Fran Levstik« 18. divizije — 10—13, 52, 53, 56, 62—67, 69, 73, 128, 130, 204, 205, 226, 227, 366. 369, 370, 373. 374, 379, 592, 602—605, 611, 831, 839, 886, 888. 912, 913

— 9-ta 18. divizije — 7—9, 11—13, 58, 61, 62—67, 69, 71, 73, 128. 130, 131, 195, 205, 366—368, 373, 403—405, 460, 461, 464, 465, 590, 593, 605—608. 612, 613, 616, 619, 769, 770, 825, 832, 843, 845, 847, 848, 850, 853. 858, 859, 861, 862. 885—889, 912, 913, 952

— 10. »Ljubljanska« 18. divizije — 11—13, 44, 45, 59—61, 69, 71, 128—132, 154, 155, 203—205, 367, 368. 377, 403, 404, 464, 465, 593, 595, 596, 598, 599, 610, 831, 832. 839, 841, 842, 844, 847, 848, 853, 858, 885—887, 889, 912, 913

— 11. »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije — 46, 111—114, 116, 170, 172, 182—184, 195, 232, 233, 235, 237—243, 246, 250—255, 257—260, 263, 274, 277, 278, 281, 282, 284. 310—313, 393, 398. 414—416, 435, 438, 463, 478—480, 504, 507, 521, 523, 525, 526, 529, 530, 532, 533, 536, 538, 540, 542, 543, 545, 547—549, 551—554, 557, 576, 578, 580, 664, 683, 695, 702, 722, 723, 735—737, 739—741, 788, 795—797, 799, 800, 802—805, 808, 819, 822, 830—832, 911, 929, 930

— 12-ta 15. divizije — 57, 69, 203, 366, 463, 500, 502, 503, 594, 597, 608, 716—718, 721, 759, 760, 820. 821, 838, 840, 842, 845. 883—885

— 13. »Mirko Bračič« 14. divizije — 127, 128, 171, 188, 234, 236, 238, 247—250, 252—255, 258—260. 264, 294, 295, 297, 509, 520, 522—524, 526, 528—530, 532, 533, 535. 538, 539, 542, 543, 545, 547—553. 586—588, 742, 791—793, 795—799. 802—805. 911, 928, 948, 964, 965. 967, 971. 982. 986

— 15. »Belokranjska« 15. divizije — 54, 58, 69, 162, 203, 227, 366. 371, 399, 463, 593, 716—718, 759. 760. 820, 821, 823, 830, 831, 838. 846, 857, 858, 882, 883

— 16. »Janko Premrl Vojko« 31. divizije — 27, 88, 89, 104, 106, 107, 134—136, 165, 193, 292, 299, 301, 303, 340, 342, 343, 346. 386—389, 420, 422, 446-^49, 451—453, 470, 471, 626, 636, 645, 646. 662, 782, 813, 814, 816, 871—877, 879, 880, 891—893, 895, 905, 917. 919

— 17. »Simon Gregorčič« 30. divizije — 32, 33, 84. 85, 88—90, 93. 103, 106, 109, 193, 194, 214, 222. 314, 315, 332, 337, 342, 343, 346. 348, 355—359, 460, 467—470, 472. 635, 636, 640, 641, 643, 644, 646. 744, 745. 748. 901, 906, 917

— 18. »Soška« 30. diviziie (kasnije »Bazoviška«) — 87, 88, 90, 103—107, 193, 194, 207—211, 224, 316. 331, 336, 337, 342. 345. 348. 467——471, 626, 627, 635, 636, 642, 643. 646—648, 775, 785, 871—876, 879, 880, 891, 892, 894, 895. 903, 904. 906

— 19. »Srečko Kosovel« 30. diviziie — 88, 90, 103, 104, 106, 193. 194, 207—211, 214, 222, 224. 331, 332, 336, 337, 343, 347. 348. 351—354, 447—450, 454, 467, 468. 470—472, 626, 627, 636. 641, 645. 777, 871, 873, 875—878, 905

— Artilierija 7. korpusa — 716, 718, 721, 759, 760. 762, 763, 779

— Voiske državne bezbeHnosti — 182 — 184. 281, 282—284

Stranih državljana u sastavu NOVJ:

— 1-va divizije »Garibaldi Natizone« — 146

— 1. »Garibaldi« divizije »Ozopo« — 747

— 1. »Ozopo« divizije »Ozopo« — 747

— 2. »Garibaldi« divizije »Ozopo« — 747
— 3. »Garibaldi« divizije »Ozopo« — 747
— »Triestina d' Assalto Garibaldi« — 168, 193, 222, 223, 332, 336, 347, 351, 352, 446, 448, 449, 626. 627, 631, 645, 646. 818, 871—873, 876. 880, 904
Briše (kod Kamnika) — 672
Brje (Berie, kod Rihemberka) — 318, 319
Brkini (predeo) — 8, 58, 195, 368, 371, 487, 593, 612, 825, 826, 845
Brložnik (kod Lučina) — 452
Brnas — 752
Brnik (kod Kamnika) — 664, 673—675, 677—681, 689
Broz Josip Tito — 155, 218—220, 417, 418, 446, 473, 583, 637, 657, 746, 753
Brv (predeo, kod Oplotnice) — 248, 253, 258
Buče (kod Kozja) — 729, 730, 733
Bugarska — 411, 412
Budganja Vas (kod Žužemberka) — 592
Buh (kod Lučina) — 452
Bukov Vrh (kod Gorenje Vasi) — 563, 566
Bukova gora — 971
Bukovec (kod Lučina) — 387, 388, 421, 448, 453, 497
Bukovica (kod Litije) — 542
Bukovje (kod Postojne) — 28—30, 86, 493, 777, 919
Bukovje (sada Bukovje pri Slivnici) — 552, 791
Bukovje (sada Bukovje pri Stranicah) — 970
Bukovo (kod Cerkna) — 166, 223, 353, 767
Bukovščica — 963
Bunc Rudolf — 295
Burgraf — 995
Butajnova (kod Horjula) — 389, 390, 426, 452, 568
Butara Mihael Aleksa — 127

C

Cajnarje (kod Begunja) — 954
Canalutto — 747
Capriva del Carso — vidi Kopriva
Celovec (u Austriji) — 15, 17, 23, 26, 36, 46, 124, 148, 149, 161, 241, 263, 305, 326, 361, 412, 428. 440, 455, 459, 479, 558, 559, 787, 809, 925, 928, 929, 931, 938, 985
Celtveg (Zeltweg) — 572
Celje — 46, 119, 126, 160, 171, 182—184, 195, 196, 231, 232, 234, 239, 246, 249; 253. 263—265, 268, 269, 274. 277—279, 283, 284, 395, 396, 412, 428, 459, 476, 477, 479, 516, 536. 540. 547, 554—557, 584, 662, 663, 671, 700, 706. 735, 736, 786, 787, 792, 797, 808, 809, 850, 925, 928—931, 934, 936, 938, 970, 974, 976, 978, 980, 982. 984—986. 990—992
Centa Franc — 827
Cerkljanski Vrh (kod Idrije) — 134, 165, 166, 301, 303, 424—427, 446. 452, 565
Cerklje (sada Cerklje na Gorenjskem) — 663, 664, 673, 674, 677, 678, 681, 682, 689, 701, 754, 756
Cerknica — 11, 54, 55, 58—61, 163. 205, 367, 378, 593, 596, 602, 603. 606. 607, 610, 611, 843, 857, 952
Cerkniška dolina — 195
Cerkniško jezero — 602
Cerkno — 84, 134, 165, 166, 190, 291, 292, 301, 332. 335, 346, 467, 471, 494. 565, 766
Cerovec (sada Cerovec pri Šmarju) — 247, 248, 597, 608, 609
Cerovo (D. i G., kod Gorice) — 214 .
Cesar Julij — 919
Cesta (Strada, kod Ajdovščine) — 210
Ceste (kod Rovta) — 299
Chiusaforta — 746
Cigajnerbirt (kod Šmarja pri Jelšah) — 530
Cikava (M. i V., kod Novog Mesta) — 203, 502, 614, 838
Cirkuše v Tuhinju — 699
Cirnik (kod Mirne) — 601
Cobbia — vidi Kobjeglava
Cobidil S. Gregorio — vidi Kobdilj
Col (kod Ajdovščine) — 29, 30, 86, 97. 103, 106, 134, 166, 167, 186, 290, 299, 303, 333, 468. 470, 493, 626, 627, 629, 778, 871, 873, 875—879. 900. 905, 919
Colarič Lojze — 13, 132, 156. 889
Colloredo — 747
»Crna ruka« — 52
Crvena armija — 411—413, 531. 533, 786
Cvibelj (kod Žužemberka) — 374, 592, 715—717, 719, 720, 760—762. 883

Cvišlerji (kod Kočevja) — 57, 59, 69. 367

C

Čabar — 605, 770—772
Cabrače (kod Gorenje Vasi) — 135, 894
Čadrg (kod Tolmina) — 32, 215, 906
Čajni Vrh (kod Idrije) — 782
Catež (kod Trebnja) — 57, 161, 203, 369, 370, 718, 819, 822, 846, 858, 882. 884, 911
Caven (pl.) — 207, 874, 875, 879, 900, 905
Caž (brdo) — 898
Cebelnik (kod Save) — 741
Cedad (u Italiji) — 140, 144, 145, 339, 470, 472, 641, 646, 749
Cekovnik (kod Idrije) — 779
Celo (k. 946) — 603
Celje (kod Prema) — 826
Cemernica (potok) — 706
Cemšenik (kod Trbovlja) — 534, 692, 693—695, 697, 698
Ceplje (kod Bočne) — 526, 600
Cepovan — 134, 166, 167, 190, 193, 194, 223, 291. 292, 494. 816, 873. 874. 878. 879
Cerčil Vinston — 218, 219
Cerin Jože Peter — 31
Cermožiše (kod Zetala) — 949, 970, 975, 977
Cerne Stanko Ceko — 689
Cervinjan (Cervignano) — 643, 646
Cesnik Marjan — 22, 23
Češek (kod Save) — 741
Češka — 364, 462
Češnjevek (kod Cerklja pri Kranju) — 674, 680
Češnjice (kod Moravča) — 701. 723

Cete

NOVJ:

— 1. ziljska — 22, 122
— Beneška — 90, 92
— Inžinjerijska 18. divizije — 12
— Koruška — 144
— Rezijanska — 90, 92
— Severna Istočnokoruškog odreda — 138, 538
— Štabna 7. brigade — 564, 565
— Ziljska — 144

nemačke:

— 1-va 208. tenkovskog bataljona — 813
— 3. alarmna »Brežice« — 517
— 3. alarmna »Ptuj« — 922, 923
— 4. alarmna — 923, 925
— 5-ta 2. bataljona puka »Trek« — 794, 800
— 11-ta 3. bataljona 14. SS policijskog puka — 368
— 13. oklopna 14. SS policijskog puka — 500
— Alarmna »Trbovlje« — 698, 958

slovenačkih domobranaca:

— 1. za obezbeđenje železničke pruge — 386
— 2. slovenačkih domobranaca — 56
— 3. teška slovenačkih domobranaca — 759
— 4. teška slovenačkih domobranaca — 882
— 6. posadna slovenačkih domobranaca — 953
— 7. posadna slovenačkih domobranaca — 105, 953
— 10. slovenačkih domobranaca — 918
— 11. posadna slovenačkih domobranaca — 63, 594, 837, 841
— 15. slovenačkih domobranaca — 27, 716, 759, 917, 918, 952
— 16. slovenačkih domobranaca — 716, 882
— 17. slovenačkih domobranaca — 366, 598, 843, 953
— 19. posadna slovenačkih domobranaca — 841, 842
— 21. slovenačkih domobranaca — 602, 855, 882
— 22. slovenačkih domobranaca — 374, 602, 716, 759, 844, 882
— 23. posadna slovenačkih domobranaca — 53, 366, 839, 844
— 24. sovenačkih domobranaca — 839, 844
— 25. slovenačkih domobranaca — 602
— 26. posadna slovenačkih domobranaca — 52, 62, 63, 594, 837
— 27. posadna slovenačkih domobranaca — 62, 63, 839
— 28. slovenačkih domobranaca — 716, 855, 882
— 29. posadna slovenačkih domobranaca — 366, 368. 602
— 31. slovenačkih domobranaca — 500. 716. 759. 855. 882. 952

— 32. slovenačkih domobranaca — 500, 716, 759, 819
— 34. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 592
— 35. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 847
— 36. posadna slovenačkih domobranaca — 500
— 37. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 838, 857
— 38. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 597
— 39. slovenačkih domobranaca — 500, 759, 819, 844, 855
— 40. posadna slovenačkih domobranaca — 369, 500, 597, 612
— 42. posadna slovenačkih domobranaca — 385
— 43. posadna slovenačkih domobranaca — 132, 185, 385
— 44. posadna slovenačkih domobranaca — 85, 385, 624, 778
— 45. slovenačkih domobranaca — 28, 386, 624, 625, 778
— 46. posadna slovenačkih domobranaca — 385, 623, 918
— 47. slovenačkih domobranaca — 54, 59, 60, 366, 598, 843
— 48. slovenačkih domobranaca — 54, 59, 60, 366, 593, 843
— 51. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 857
— 52. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 597
— 53. posadna slovenačkih domobranaca — 50, 597
— 54. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 597
— 56. posadna slovenačkih domobranaca — 500, 857
— 61. posadna slovenačkih domobranaca — 56, 602
— 62. posadna slovenačkih domobranaca — 56, 602
— 64. posadna slovenačkih domobranaca — 62, 63
— 71. slovenačkih domobranaca — 952
— 111. posadna slovenačkih domobranaca — 841, 842
— 112. posadna slovenačkih domobranaca — 841, 842
— 114. posadna slovenačkih domobranaca — 366, 368, 602
— 115. slovenačkih domobranaca – 602
— Štabna slovenačkih domobranaca — 50
— Teška slovenačkih domobranaca — 366, 500, 716, 720, 759

SNVZ:
— 3-ča — 330
— 4-ta — 624
— 5-ta — 187
— 10-ta — 85, 385, 624
— 12-ta — 624
— 15-ta — 88. 105, 624, 780
— 16-ta — 187
— 17-ta — 624, 780
— Rezervna — 624

Cetena Ravan (kod Škofje Loke) — 452, 495, 496, 764, 893
Čičarije (predeo) — 58
Ciginj (kod Tolmina) — 751
Cividale (u Italiji) — 168
Crešnjevec (kod Slovenske Bistrice) — 515
Črešnjice (kod Frankolova) — 522
Creta (kod Nazarja) — 278, 393, 396—398, 528, 533, 795
Cretež (kod Krškog) — 857
Crmošnjice (sada Crmošnjice pri Stopičah, kod Novog Mesta) — 69, 609, 718
Crna (kod Mozirja) — 20, 148, 149, 171, 182, 183, 250, 251, 255, 268, 278. 279, 537, 558, 588, 809, 940, 959, 960
Crna (kod Žalca) — 926
Crna gora (brdo) — 452
Crna Vas (kod Ljubljane) — 129, 370, 841, 842, 860
Crna voda — 747
Crnelec (prevoj, kod Kamnika) — 184, 284
Crni kal (kod Žira) — 421, 495, 566, 766, 816
Crni Potok (kod Litije) — 313, 575
Crni potok (r.) — 627
Crni Vrh (kod Ajdovščine) — 27, 29, 30, 85—89. 93, 94, 97, 103, 105—110, 166. 167, 186, 193, 287—291, 299, 303, 330. 332, 333, 335, 448, 449, 460, 467, 468, 470, 471, 474, 481, 487, 493, 624, 625, 627, 629, 636, 777, 782, 816, 817, 875, 879, 917—919
Crni Vrh (kod Polhovog Gradeča) — 133, 136, 337, 385, 390, 420, 421, 447, 451, 453, 506, 564, 568, 646, 890, 892
Crni vrh (k. 1288, kod Robidnice) — 301, 303, 454, 766
Crni Vrh v Tuhinju — 699—701

Črnice (kod Gorice) — 338, 473
Črnomelj — 195, 373, 912
Črnuče (kod Ljubljane) — 257, 258. 704, 705
Crnugelj Franc Zorko — 359
Cučja Mlaka (kod Skocjana) — 500, 857

Cušperk (kod Ilove Gore) — 66

D

Daki — vidi Semič Stanko
Dalmacija — 201, 411
Damjan Viktor — 198
Dane (kod Starog Trga) — 11, 130, 205, 593, 605, 606, 770
Davča (kod Cerkna) — 134
Davčar (kod Šentviške Gore) — 223
Debela Slivnica (trig. 1114) — 953
Debenec (kod Mirne) — 57
Dečja Vas (kod Žužemberka) — 517, 830, 831
Dedni Dol (kod Višnje Gore) — 186
Dednik (kod Roba) — 602, 604, 844
Delnice (kod Škofje Loke) — 893
Derenda Tine Darko — 92, 110, 419, 455, 437, 651
Dermastia Marjan — 196—198
Dešeča Vas (kod Žužemberka) — 762
Devica Marija (kod Ljubljane) — 841, 842
Devin (kod Trsta) — 903
Devin (trig. 786, kod Loža) — 606, 607
Divača (kod Sežane) — 8, 339, 364. 365, 377, 462, 463, 473, 485, 591, 616, 836

Divizije

NOVJ:

— 14-ta — 46, 111, 112, 114, 119, 126, 170—173, 188, 195, 196, 198, 231,233,234,236—243, 245, 247—250, 252—256, 258—260, 263—265. 294, 403, 455, 456, 460, 477—480, 504, 507, 509, 513, 518, 520, 522, 524, 526, 528, 529, 533, 535, 537. 539, 541, 543, 544, 546, 547, 549—554, 557, 586, 625, 727, 732, 733, 742, 787—794, 796, 797, 799, 800, 802—805, 897, 911, 925
— 15-ta — 51, 54, 67, 68, 71, 77, 161, 164, 176, 194, 195, 198, 202. 204, 227. 310—313, 371, 375, 376, 380, 400—402, 414, 415, 486, 500. 502. 504. 574—578, 592, 593. 598. 613, 614, 619, 632. 715—717, 758, 819—821, 830—832, 837, 839. 841, 859—862. 864, 881, 882, 911
— 18-ta — 9, 10—13. 44, 50, 51, 63, 66—69, 71, 72, 75. 128, 154. 156. 162—164, 176, 194, 195, 198, 203—205, 227, 375, 376, 378, 380, 402—405, 464, 486, 488, 504, 596, 606, 608, 613, 615, 619, 632, 633, 769, 770, 775, 825, 830, 831, 839, 847, 848, 858. 859—862. 882, 885, 886, 912
— 30-ta — 86—89, 97, 98, 103, 106. 165, 166, 193, 206, 214, 215, 221, 223, 224, 290, 315—317, 330, 331, 335, 336, 341, 351, 354, 355, 358, 359, 446. 450. 466, 467, 469—472, 474, 504, 626—631, 637, 639, 648, 754, 779, 874, 877, 878, 903, 910
— 31-va — 27, 86—88, 91, 93, 97, 98, 106, 132, 134, 165, 166. 169. 185, 193, 195, 230, 287, 288, 293, 298, 301, 330—333, 335, 341, 344, 350, 384. 389, 390, 392, 419, 421, 422, 426, 446. 447, 449, 452, 466—471, 473, 474, 493, 495, 497. 504—506, 562, 567, 568. 570, 626—628, 631, 636. 637, 639, 646, 661, 764. 780. 782—785, 812, 814, 816, 869, 889, 891, 901, 903, 910
— 43-ća — 826

nemačke:

— 71. pešadijska (»Raapke«)— 634, 638
— 94. pešadijska — 634
— 114-ta — 50
— 144-ta — 50
— 159. motorizovana — 634, 638. 869, 870
— 188. rezervna brdska — 30, 50, 101, 207. 317, 318, 336, 558, 634, 638, 813, 825, 870
— 392. legionarska — 50
— 438. za naročitu uDotrebu — 925. 928, 929, 931, 938

stranih državljana u sastavu NOVJ:

— »Garibaldi Ozopo« (»Garibaldi Osoppo«) — 90. 342, 635, 636, 746, 747
— »Garibaldi Natizone« (»Garibaldi Natisone« — 90, 140, 146, 747

Dob (kod Ljubljane) — 722
Dob (kod Radohove Vasi) — 372
Dobenšak (kod Makola) — 966

Dobje (sada Dobje pri Planini) — 515, 524, 526, 538, 539, 545, 547, 551, 791
Doblar (kod Kanala) — 332, 336, 460, 468, 472, 751
Dobova (kod Krškog) — 557
Dobovica (kod Dola pri Litiji) — 719
Dobrava (kod Žužemberka) — 54, 374, 715—717, 719, 720, 759, 821, 832, 882
Dobrava (predeo) — 270
Dobrava (sada Blejska Dobrava) — 99, 1002—1005
Dobrava (sada Mislinjska Dobrava) — 587
Dobrava pri Škocjanu — 500, 857, 947
Dobravica (kod Iga) — 841
Dobravlje (kod Ajdovščine) — 211, 321
Dobre Stane Karlo — 757
Dobrič (kod Št. Andraža pri Velenju) — 935
Dobrije (kod Slovenjeg Gradeča) — 534
Dobrna (kod Celja) — 171, 516, 973, 987
Dobrnič (kod Žužemberka) — 54, 372, 374, 715—717, 759, 821, 830. 881, 882, 883
Dobro Polje (kod Zdenske Vasi) — 614
Dobrova (kod Ljubljane) — 335, 387, 450, 467, 496, 645, 841, 842
Dobrovlje (kod Mozirja) — 268, 269. 278, 283, 393, 397. 398, 526, 528, 538. 795, 931. 932, 973
Dobrteša Vas (kod Polzele) — 283
Dobrunje (kod Ljubljane) — 310
Dol (kod Cepovana) — 816
Dol (kod Hotedršice) — 493, 628, 782, 816, 817
Dol (sada Dol pri Brezovici) — 129
Dol (sada Dol pri Ljubljani) — 257
Dol pri Hrastniku — 934
Dole (G. i D., sada Dole) — 628, 630. 781, 782
Dolenc Janez — 710
Dolenc Radovan Perun — 228, 872
Dolenja Vas (kod Cerknice) — 58, 60
Dolenja Vas (kod Ribnice) — 203
Dolenja Vas (sada Dolenja Vas pri Čatežu) — 858
Dolenjano (Dolegnano, u Italiji) — 139
Dolenje (Dolegne del Collio) — 103, 140
Dolenje Jezero (kod Cerknice) — 366
Dolenje Kališče (kod Velikih Lašča) — 602
Dolenje Poljane (kod Starog Trga) — 771
Dolenje Trebuše — 134, 166, 223, 291, 494
Dolenji Suhodol (kod Novog Mesta) — 55
Dolenji Trebil — 752
Dolenjska — 127, 161, 162, 201, 281, 309, 402, 515, 516, 518, 519. 525, 536. 571, 693, 739, 800, 811
Dolenjske Toplice (kod Novog Mesta) — 402
Dolga Gora (kod Ponikve pri Grobelnem) — 252
Dolga Njiva (kod Čateža) — 831
Dolga Njiva (sada Dolga Njiva pri Sentlovrencu) — 718, 760
Dolgo brdo (trig. 801) — 850
Dolgo Brdo (sada Dolgo Brdo pri Mlinšah) — 111
Dolinski mlin (kod Škofje Loke) — 387
Dolničar Janez Janušik — 189
Dolnje Mraševo (kod Novog Mesta) — 52
Dolnji Križ (kod Žužemberka) — 760, 762
Dolomiti (pl.) — 85, 86. 88, 89, 91, 132, 133, 148, 157, 159, 160, 190, 193—195, 228, '288, 298. 299, 329, 330, 332, 333, 335, 336, 340, 344, 384, 386, 391, 422, 423, 445—449, 454, 460, 467—469, 471, 474, 496, 505, 506, 566—568, 584, 625, 634—639, 647, 649, 650, 773, 774. 812, 813, 839, 869, 891, 901
Dolsko (kod Ljubljane) — 311, 414, 436, 701, 702, 722
Dolž (kod Novog Mesta) — 55, 56. 594. 597, 608, 718, 843
Domžale (kod Ljubljane) — 119, 120, 182, 257, 311, 399, 414, 415, 435, 476, 479, 548, 549, 662, 663. 673, 694, 701, 702, 706, 722, 723, 787. 808, 1000
Donačka gora (kod Rogateca) — 948. 949, 964, 965, 967. 970
Dornava — 413
Dornberk (Montespino, kod Gorice) — 87. 104, 105, 318. 323. 636. 647, 648
Dovje (kod Mojstrane) — 640. 1002, 1003. 1005

Dovje-Mojstrana (ž. st.) — 344. 473, 757
Dovže (Sp. i Zg., kod Velenja) — 541, 586, 587. 797—801, 980, 988—991
Draga (kod Čabra) — 770—772. 912
Draga (kod Cepovana) — 494
Draganići (kod Jastrebarskog) — 41, 402, 615, 859, 862, 863
Dragonja (r.) — 377
Dramije (kod Slovenskih Konjica) — 127, 248, 259, 520, 522, 535, 538. 539. 547, 794, 898. 968. 974, 975, 978
Drava (r.) — 16—18, 21, 35, 47, 122—124, 137, 138, 148. 149, 152, 153, 173. 174, 196, 231, 241, 246, 247, 264, 266, 305, 325—327. 362, 408, 412, 440, 455. 456, 461, 476—478, 509, 511, 512, 538. 557—559, 561, 571, 706. 710. 788. 794. 809, 901. 958. 967
Dravlje (kod Ljubljane) — 841
Dravograd — 46, 47, 148, 150, 160, 161, 173, 196, 250, 412, 413, 476, 479. 485, 527, 534, 543, 546, 552—554, 556. 557, 572, 586, 588, 663. 671, 736, 787, 789, 798. 802. 809. 930. 936. 959—961. 974. 982
Dravsko polje (predeo) — 281
Drečji Vrh (kod Novog Mesta) — 857
Drenik Vinko — 582
Drešinja Vas (kod Celja) — 985
Dreta (r.) — 268
Drevenik (kod Rogaške Slatine) — 790, 793, 937
Drežnica (kod Kobarida) — 144
Drstenica (predeo. kod Starog Trga) — 603
Družmirje — 988
Dupeljne (kod Lukovice) — 803. 808
Duplica (kod Kamnika) — 100
Dutovlje (kod Sežane) 101, 211
Dvor (kod Žužemberka) 717, 821
Dvorišče (kod Vivodine) — 41
Dvoršnikov vrh (brdo)— 712

»

Dekše (u Austriji) — 261
Đukić Nikola — 754

E

Elbert (kod Šoštanja) — 978, 980, 981
Engleska — vidi Velika Britanija
Ermanovec (kod Gorenje Vasi) — 497
Erzelj (Ersel di Monte, kod Štanjela) — 318

F

Faedis — 314, 746, 747
Fala (kod Sv. Lovrenca na Pohorju) — 256, 407. 511, 571, 709—712, 793, 966, 972
Farovški hrib (kod Šmarja) — 62
Farški Kal (kod Šentvida pri Stični) — 840
Fegec Marjan — 859
Fekonia Maks — 922—924
Ferfila Ignac — 45
Ferjan Radota — 710
Filipčič Emil — 650
Forhtenek — 980
Fortuna Vinko — 624
Frani (kod Maribora) — 256, 899
Frankolovo (kod Celja) — 126. 127, 522, 898, 969, 974
Fratnik Slavko — 86
Fric (kod Rogateca) — 970
Fričov vrh (k. 877, kod Mislinje) — 800
Fridrih (kod Slovenskih Konjica) — 975
Furlanija (predeo) — 139, 144. 314, 317, 336, 467, 635, 747
Fužinar (kod Idrije) — 627
Fužine (kod Idrije) — 291, 293, 301, 331, 345, 387, 388, 390, 423. 448, 474. 497. 499. 766. 893, 894

G

G. Kališče (kod Godoviča) — 781
G. Ležeče (kod Sežane) — 339
Gaber (M. i V., kod Trebnja) — 718, 760, 819, 821, 823
Gaberk (kod Podgrada) — 826
Gabernik (kod Ptuja) — 970
Gabrijel Fric — 24
Gabrje (Gabria, kod Štanjela) — 320
Gabrje (kod Blagovice) — 387
Gabrje (kod Novog Mesta) — 55, 60, 503, 592, 718
Gabrk (kod Škofje Loke) — 384. 447, 764, 765, 889—894, 901
Gabrnik (Sp. i Zg., kod Poljčana) — 793, 949, 965
Gabrovec (sada Gabrovec pri Dramljah) — 522
Gabrovec (sada Gabrovec pri Kostrivnici) — 949

Gabrovica pri Komnu — 101
Gabrovka (sada Gabrovka pri Zagradcu) — 371, 821, 883
Gabrsko (kod Trbovlja) — 542, 697, 698
Gabrška Gora (kod Poljanah nad Skofjo Loko) — 387, 446, 448. 566, 893
Galicija (u Austriji) — 16, 241
Galič Jovo — 227
Gantar (kod Godoviča) — 781
Gatina (kod Grosuplja) — 837
Gemona (u Italiji) — 91
Generalski Stol — 50
Gerdovič Leopold Jure — 605
Gerovo (kod Osilnice) — 912
Gestapo (Geheimnis Staatspolizei) — 91
Glažuta (kod Maribora) — 256
Glažutska planina — 994
Glisnik (kod Motnika) — 251, 253, 254
Globevnik Jože — 198
Globočnik Boris Damjan — 34, 758
Globodol (D., G. i Sr., kod Mirne Peči) — 717, 759
Globoko (kod Radovljice) — 906, 1005
Gnedec (kod Lovrenca na Pohorju) — 791
Godič (kod Kamniške Bistrice) — 683, 685
Godovič (kod Vrhnike) — 27, 86, 87, 89, 97, 106, 107, 186, 290, 386, 449. 450, 470, 471, 493, 494, 624—629, 639, 645, 773, 775, 776, 779—782, 784, 813, 817, 918, 919
Gola gorica (k. 702) — 603
Golavabuka (kod Slovenjeg Gradeča) — 587, 797, 799, 801, 802, 984, 993
Golenhofen (zamak) — 586
Goli vrh (k. 779) — 607
Goli vrh (k. 947) — 598
Goli vrh (k. 961. kod Lučina) — 388, 420, 425, 448, 497, 498
Golica (pl.) — 23
Golice (kod Kamnika) — 114, 669, 699, 700
Golišče (kod Kresnica) — 310, 312, 313, 463, 574, 575, 580, 719, 761, 822. 854
Golo (D. i G., sada Golo, kod Turjaka) — 11, 53, 56, 66, 67, 130, 204, 367, 369, 610, 611
Golo (k. 874, kod Velikih Bloka) — 367, 368, 843
Golo rebro (brdo) — 898
Golobinjek (kod Mirne Peći) — 831
Goljek (kod Medvoda) — 450, 496
Gomanjce (kod Ilirske Bistrice) — 71
Gomilsko (kod Vranskog) — 183. 270. 277, 283, 394
Gonjače (kod Kojskog) — 145
Gora (predeo) — 607
Gora (sada Gora pri Komendi) — 674. 680
Gora Oljka (brdo) — 524
Gore (kod Idrije) — 85, 135, 299, 330, 332, 344, 471, 474, 562, 564, 624, 781, 782, 894
Gorečja Vas (sada Crešnjevec ob Dravi) — 711
Gorenja Nauška Vas — 819, 822
Gorenja Trebuša — 878
Gorenja Vas (kod Škofje Loke) — 134. 135, 292, 301, 331, 342—344, 346, 384, 386—390. 423, 424, 447—449, 452, 453, 474, 495—197, 499, 506. 564. 567, 568, 636, 643. 644. 647. 766. 815, 889, 891—894
Gorenja Vas (sada Gorenja Vas pod Režišami) — 627, 777, 778
Gorenja Vas (sada Gorenja Vas pri Čatežu) — 371, 718, 856
Gorenje (kod Ajdovščine) — 28
Gorenje (kod Šoštanja) — 183. 269, 278, 735
Gorenje Blato (kod Grosuplja) — 66
Gorenje Brdo (kod Gornje Vasi) — 135, 894
Gorenje Jezero (kod Cerknice) — 11. 130, 201, 366, 405, 593, 603, 605—607. 769, 770
Gorenje Kališče (kod Velikih Lašča) — 602
Gorenje Mraševo (kod Novog Mesta) — 52
Gorenje Selce (kod Dobrniča) — 882—884
Gorenje Sušice (kod Novog Mesta) — 843
Gorenji Log (kod Litije) — 399
Gorenjska — 34, 79, 84, 91, 92, 94. 109, 157, 159, 164, 167, 190, 194, 195. 228, 229, 329—331, 333, 334, 336, 340, 467, 468, 508, 567, 634, 635, 637, 639. 661, 662, 673, 677, 681, 808, 809, 926. 937, 999
Gorenjsko domobranstvo — 34, 133. 157, 340, 384, 385, 508, 673, 683. 694. 754, 788

Gorica — 87, 89, 91, 103, 105, 106, 139, 141, 144—146, 158, 160, 156—168, 207, 210, 214, 215, 224, 225, 317, 321, 331, 332, 343, 356, 428, 459, 470, 472, 634, 644, 745, 747—751, 753, 813, 869, 870, 878, 902—904
Gorica (sada Gorica pri Slivnici) — 552, 191
Goričica (sada Goričica pod Krimom, kod Borovnice) — 45, 56, 129, 130, 131, 154, 615
Goriška Vas (kod Mirne Peči) — 612
Gorjanci (predeo) — 41, 50, 51, 55, 364, 402, 462, 501, 589, 590, 597, 598, 609, 718, 834, 835
Gorje (Spodnje i Zgornje) — 901, 903—906, 937
Gorjuše (kod Bohinjske Bistrice) — 642
Gornja Radgona — 412, 413, 572, 787
Gornje Ložine (kod Kočevja) — 377, 463
Gornje Ravne — 760, 857
Gornji Dolič (kod Mislinje) — 587, 735
Gornji Grad — 121, 171, 184, 281, 460, 553, 554, 664, 670, 683, 911, 934
Gornji Križ (kod Žužemberka) — 762
Gornji Log — 415
Gornji Suhor (sada Gornji Suhor pri Vinici) — 373
Goropeke (kod Žira) — 293, 299, 301, 302
Gospa Sveta (kod Celoveca) — 23
Gošič (kod Begunja) — 953
Gotna Vas (kod Novog Mesta) — 203, 502, 838
Gotovije — 985
Govejek (kod Idrije) — 299, 300, 345, 495, 562, 565, 780, 815
Gozd (kod Ajdovščine) — 29
Gozd (kod Kranja) — 114, 672, 685—687
Gozd-Martuljak (kod Mojstrane) — 644, 757, 1003
Grabce (brdo, kod Medvoda) — 496
Grac (u Austriji) — 46, 47, 263, 406. 412, 928, 929, 931, 938
Gradec (kod Litije) — 414—416, 435
Gradenc (kod Žužemberka) — 760, 883
Gradišče (brdo, kod Cerknice) — 60, 61, 205, 375, 378, 593, 857, 953
Gradišče (sada Gradišče nad Pijavo Gorico) — 67, 204
Gradišče (sada Gradišče pri Litiji) — 850
Gradišče (sada Gradišče pri Lukovici) — 723
Gradišče (trig. 510) — 840
Gradiška (kod Gorice) — 230, 644, 747
Gradiško (kod Velikih Bloka) — 853
Grahovo (kod Cerknice) — 602, 603, 606, 769
Grahovo (sada Grahovo ob Bači) — 103, 222, 336, 353, 354, 368, 468, 767, 906
Graška Gora (kod Šoštanja) — 539, 541, 587, 795, 798, 800, 801, 938, 976. 987, 992
Gratej — 993
Grčarice (kod Ribnice) — 40, 625, 770
Grčka — 412
Grdina (kod Stoperca) — 970
Greben (k. 785) — 602
Grebinj (u Austriji) — 261
Greh (kod Slovenske Bistrice) — 250
Grgar (kod Gorice) — 494, 813, 870—872, 878
Grič (sada Grič pri Trebnjem) — 822
Gričice (kod Novog Mesta) — 69
Gril (kod Slovenske Bistrice) — 791
Grintovec (kod Ambrusa) — 61, 592
Grinjan — 906
Griže (kod Godoviča) — 781, 782, 918
Grm (kod Novog Mesta) — 203, 502, 838. 947
Grmače (kod Moravča) — 435, 542, 543, 545, 549
Grmada (kod Trebnja) — 830, 831, 881, 883, 884
Grmek Stane — 24
Grobelno (kod Šmarja pri Jelšah) — 126, 127, 234, 253, 263, 264, 535, 536, 543, 544, 545, 547. 548, 557, 792, 793, 802. 808, 965, 966. 983
Grobeljnik — 981, 982, 984
Groblje (kod Braslovča) — 394, 396
Grosuplje — 10, 11, 13, 51, 52, 62—65, 67. 73, 160, 161, 163, 194, 201, 202, 204, 364, 365, 376, 377, 461—463, 584, 591, 594, 602, 614, 617, 621, 828, 836—839, 841, 859, 860, 867, 882, 886, 947, 1000
Grupe
nemačke:
— »Berger« — 813
— »Ruhberger« (»Buchberger«) — 602

— »Foglhuber« — 981, 983
— »Kristl« (»Christi«) — 769, 825
— »Šmic« (»Schmitz«) — 298, 299, 471, 602, 608. 611. 844, 882. 886, 952—953
— »Sumaher« (»Schuhmacher«) — 602, 603, 844. 882, 952—954
— »Trek« (»Treeck«) — 801
— »Vitek« (»Witek«) — 101

Grupe odreda

NOV i POJ:
— Gorenjska — 228, 229, 705
— Koruška — 14, 18, 19, 22, 26, 35, 121, 122, 125, 137, 138, 147—149, 152, 153, 158, 173, 182, 183, 195. 232, 233, 235, 237—240, 242, 243. 246, 250—255, 258—260, 279, 304. 305, 308. 325—327, 360—362. 439. 455, 456, 479, 504, 509, 510, 521. 523, 525, 526, 528, 530, 532, 534. 536, 538, 541—543. 546. 547. 550—554, 558

Gubno (kod Pilštanja) — 733
Gudvin Džems (James Goodwin) — 582
Guštanj (sada Ravne na Koroškem) — 150, 250, 251, 253, 479, 485, 523. 527, 538, 543, 546. 552, 553. 960. 961
Gutenek (zamak) — 973

H

Hace Matevž — 184
Haloze (predeo) — 231. 233. 542, 559, 795
Henina (crkva, kod Jurkloštra) — 518
Herman Alojz — 672
Hinje (kod Žužemberka) — 369, 371, 612, 718, 821, 830, 832. 882. 885—889, 912, 913
Hitejc Anton — 773
Hitler Adolf — 46, 158. 159, 556
Hoče (kod Maribora) — 413. 518. 572. 805
Hočevar Frido Danilo — 703
Hočevje (kod Višnje Gore) — 202. 371. 831, 837
Hodoš (kod Murske Sobote) — 413
Hohkraut Rudolf Dolf — 362, 440
Holmec (ž. st.) — 536, 546
Homovec (kod Gorenje Vasi) — 497
Horjul (kod Ljubljane) — 185, 288, 291, 332, 335, 341, 385, 388. 419. 452. 467. 498. 568, 635. 639
Hotavlje (kod Škofje Loke) — 135, 165, 190. 301, 333, 345, 497, 647, 815, 893. 894
Hotedršica (kod Vrhnike) — 27, 28, 30, 85—87, 89, 97, 106, 107, 186, 290, 385, 446, 447, 449, 450, 468, 470, 471, 493. 494, 506. 623—626, 628, 636, 639. 645, 651, 766, 773—779, 781—784, 812, 813. 815—817, 869, 871, 872, 880. 900, 901, 903, 904, 909, 918, 919, 947
Hotič (Sp. i Zg., kod Litije) — 311. 399, 414—416
Hrast Silvo — 490
Hrastnik (kod Slovenskih Konjica) — 794
Hrastnik (kod Trbovlja) — 161, 231, 414, 461, 477, 693. 696, 697, 702, 723, 787, 933, 956, 957
Hrastnik (sada Hrastnik pri Trojanah) — 804
Hrastov vrh (kod Lučina) — 421
Hrastovec (k. 803) — 949
Hrastovec (kod Velenja) — 800
Hraše (kod Medvoda) — 338
Hrib (kod Domžala) — 701
Hrib (kod Žužemberka) — 717
Hrib (sada Hrib-Loški potok) — 201, 771. 912
Hrib (sada Hrib pri Hinjah) — 887, 888
Hrib (sada Hrib pri Koprivniku) — 596
Hribar Janez — 80, 92, 197, 832
Hribarjevo (kod Velikih Bloka) — 853, 953
Hribernik (kod Braslovča) — 397
Hribernik Rudolf Svarun — 185, 291
Hruševje (kod Postojne) — 826
Hruševo (kod Dobrove pri Ljubljani) — 496
Hruška (kod Jesenica) — 344. 473, 902
Hruška (kod Hotedršice) — 28—30, 86
Hrušica (kod Novog Mesta) — 55, 718
Hrušica (kod Postojne) — 919
Hrvatska — 162, 411, 412, 557. 787. 975, 979
Huda Luknja (kod Velenja) — 541, 735, 736. 738, 800, 911, 988, 990, 992
Huda Polica (kod Grosuplja) — 64—67, 72, 73, 204
Hudajužna (kod Cerkna) — 221—223, 347, 351, 353, 354, 767, 768, 906
Hudeje (kod Trebnja) — 831

Hudi Kot (kod Slovenjeg Gradeča) — 803 993
Hudi Vrh (kod Oplotnice) — 248, 258
Hudo polje (predeo) — 875, 878. 879
Huje (kod Podgrada) — 826
Hum (kod Gorice) — 745

I

Idrija — 85—89, 93, 97, 106, 107, 134, 135, 157, 165, 166, 193, 288—291, 299, 300, 330, 333, 334, 386, 389, 390. 446—450, 453, 460, 467, 468, 470, 471, 473, 474, 494, 562, 564, 593, 611, 623 —627, 629, 637, 645, 647, 766, 773, 778—781, 815, 870, 876, 890. 892. 894. 901, 903, 905, 917—919
Idrija pri Bači — 352
Idrijca (r.) — 299
Iga Vas (kod Starog Trga) — 770
Iglenik (kod Novog Mesta) — 608
Ihan (kod Domžala) — 435, 722
Ilirska Bistrica — 8, 10, 71, 201, 218, 330, 365, 377, 383, 462, 463, 465, 474, 591, 616, 621, 826, 836, 862, 867
Ilova Gora (M. i V., kod Grosuplja) — 66, 162, 202, 837
Istra — 50, 58, 72, 196, 200, 218, 336, 363, 364, 403, 461, 469, 589
Italija — 49, 88, 155, 159, 169, 193. 194, 201, 218, 330, 412, 424. 474, 665, 827
Ivanetič Jurij Jure — 379
Ivanez (Ivanac, trig. 1168) — 747
Ivanuš Franc Milan — 117
Ivanjci (Spodnji i Gornji, kod Gornje Radgone) — 413
Ivanje Selo (kod Rakeka) — 128, 404
Izlake (kod Zagorja ob Savi) — 668

J

Jablanica (Sp. i Zg.) — 822
Jablaniške Laze (kod Šmartnog pri Litiji) — 400, 719, 741, 850
Jager (kod Slovenske Bistrice) — 792
Jajce (kod Polzele) — 524
Jakič Ivan Jerin — 491
Jakopič Albert — 92, 110, 334. 350, 785, 880. 910
Jakoš Jože — 183, 284, 439, 780, 918
Jakov Dol (kod Motnika) — 112, 115. 251, 281, 524, 538, 540
Jakšetič Giorgio Adriano — 444
Jama (sada Jama pri Dvoru) — 70, 369, 372, 595, 718, 823
Janče (kod Ljubljane) — 53, 58, 374, 579, 719, 760, 822, 911
Janeževo Brdo (kod Prema) — 825, 826
Jankovič Dragoslav — 213, 226, 324. 357
Janžekovič Ivan — 327, 361, 362
Janževski Vrh (ž. st.) — 802, 982, 993. 995
Javniče (kod Maribora) — 706
Javorč (kod Lučina) — 388, 421, 448, 452, 566, 567, 569
Javorje (k. 1168, kod Starog Trga) — 366
Javorje (kod Podgrada) — 826
Javorje (sada Javorje pri Gabrovki) — 856
Javornik (kod Bleda) — 99, 644, 755, 756, 906, 908, 1000, 1001, 1005, 1006. 1007
Javornik (pl.) — 11, 61
Javorniški Rovt (kod Jesenica) — 338
Javorski pil — 856
Jazbina (kod Gorice) — 903
Jelar Jože — 566
Jelce (kod Slivnice pri Celju) — 552
Jelenov Zleb (kod Ribnice) — 201
Jelenje (Dolenje i Gorenje, kod Litije) — 850, 855
Jelični Vrh (kod Idrije) — 781. 782
Jelovica (pl.) — 228
Jenkovo (Venco) — 103, 140
Jerin Marjan — 734
Jerman Mirko — 115, 121, 678, 691
Jermendol (kod Ige Vasi) — 770
Jermol (kod Kneže) — 352
Jeršiče — 607, 610, 844
Jesenek (kod Slovenske Bistrice) — 524, 526, 527
Jesenice (kod Bleda) — 80, 84, 91, 99, 100, 102, 158, 160, 166—168, 194, 333, 334, 473. 589, 640. 704, 766, 834. 903. 908, 1000, 1003, 1005, 1008, 1009
Jeseniški rovt (predeo) — 704
Jesenovec (kod Zeleznika) — 344
Jesenovo (kod Trbovlja) — 536, 682. 694, 697
Jesenjak (kod Velenja) — 539, 541
Jevnica (kod Litije) — 58, 71, 580, 615, 700, 761, 824, 861
Jezerce (sada Jezerce pri Dobjem) — 515
Jezernik Janko — 703
Jezernik Pavel — 824
Jezero (kod Mirne) — 57

Jezerski vrh (pl.) — 15, 16, 22, 232, 305, 440, 477, 534
Jezersko (Sp. i Zg., kod Kranja) — 24, 36, 148, 153, 246, 440, 476
Jezeršek (kod Gornje Vasi) — 497
Jezeršek Pavel — 721, 763
Ježica (kod Ljubljane) — 841, 842
Jirna Vas (kod Novog Mesta) — 841
Jordankal <kod Mirne Peči) — 831
Josipdol — 790, 792, 796
Jugorje (kod Dolža) — 60
Jurčina (kod Kneže) — 353
Jurklošter (kod Zidanog Mosta) — 234, 514, 517—519, 521, 523, 525, 547, 730, 731
Jurna Vas (kod Novog Mesta) — 597, 598, 610

K

Kačiče-Pavel (kod Divače) — 375
Kal (kod Ambrusa) — 837
Kal (kod Dobrniča) — 884
Kal (sada Kal nad Kanalom) — 166
Kalce (kod Hotedršice) — 27—31, 168, 448, 627, 775, 778, 918, 919
Kalič (brdo, kod Rakeka) — 366, 603
Kališe (kod Kranja) — 114, 250, 672
Kališnik (u Austriji) — 26
Kalobje (kod Sentjura pri Celju) — 523, 524, 543, 544
Kalvarija (brdo, kod Gorice) — 745
Kambreško (kod Tolmina) — 215
Kamenitec (vrh, kod Oplotnice) — 248
Kamenšen Jurij — 408, 411, 714
Kamenje (sada D. i G. Kamenje pri Dobrniču) — 881—884
Kamna Gora (kod Slovenskih Konjica) — 127, 925, 970
Kamna gorica (k. 561, kod Cerknice) — 61
Kamni Potok (kod Trebnja) — 822, 823
Kamni Vrh (sada Kamni Vrh pri Ambrusu) — 821
Kamnica — 972
Kamnik (kod Ljubljane) — 46, 100, 155, 171, 182, 184, 195, 228, 268, 287, 416, 663, 664, 673, 674, 679, 680. 682—686, 693, 694, 699, 700, 702, 722, 787, 802, 808
Kamnik (sada Kamnik pod Krimom, kod Borovnice) — 44, 45, 154
Kamniška Bistrica (r.) — 100, 560, 682, 683, 685, 704, 808, 809
Kamniške planine — 664
Kamno (kod Kobarida) — 342, 643, 960
Kamnje (Camigna, kod Ajdovščine) — 331, 346, 900
Kanal — 331, 356, 472, 635, 640, 748. 750
Kanalska dolina — 331, 332. 440, 472, 635
Kandija — 947
Kandrše (kod Motnika) — 116, 117, 532, 542, 666, 668, 740, 741
Kapla (kod Vranskog) — 396, 936
Kapla (Sp. i Zg., kod Maribora) — 713
Kaplja Vas (kod Prebolda) — 270
Karavanke (pl.) — 22
Kardelj Edvard Bevc — 196, 197. 584
Karlovac — 40, 42, 195, 615, 859. 962, • 863
Karlovica (brdo) — 366, 602, 603, 604, 608
Karo Stanislav — 694, 703
Karova (kod Makola) — 966
Karpičnik (kod Šoštanja) — 799, 800
Kavčič Ivan Efenka — 198
Kavšek Slavko — 490
Kern Marjan — 569, 570
Kesič Fr. Cene — 499
Kidrič Boris — 829
Kilibarda Mile — 197, 911
Kilovče (kod Prema) — 616
Kisovec (kod Zagorja ob Savi) — 544
Kitni Vrh (kod Žužemberka) — 61, 716, 720, 758, 760, 761, 821, 883
Kladje (kod Idrije) — 136, 293, 301, 303, 346, 387—390, 423, 449, 497, 499, 566, 645, 766, 783
Kladje pri Krmelju — 846
Klamfer (potok) — 55
Klanac pri Sv. Križu (sada Gabrovka) — 57
Klane (kod Litije) — 415. 525, 549, 665, 666, 693, 694
Klančnik (kod Velenja) — 800
Klanec (sada Klanec pri Gabrovki) — 57. 599, 606, 854, 855
Klanjšek Jože — 136, 392, 422, 896
Klaus Vladimir — 490
Klavže (kod Tolmina) — 222, 336, 468
Kleče (kod Starog Loga) — 823
Klečet (kod Zagradeca na Dolenjskem) — 593
Klen (kod Moravča) — 525, 543

Klenik (kod Vača) — 545, 549, 665, 666
Klešče (brdo, kod Polhovog Gradeča) — 388, 451, 452
Klinji vrh (trig. 617, kod Cerknice) — 54, 366
Klipicterl (u Austriji) — 261
Knap Matija — 675, 676
Kneške Ravne — 215
Knezdol (kod Trbovlja) — 697
Kneža (kod Tolmina) — 103, 221, 222, 336, 347, 351—354, 468
Kneža (Grafenbach, kod Velikoveca) — 260
Knežakovna (kod Litije) — 117, 257, 485
Knežević Milenko — 189
Knežja Njiva (kod Starog Trga) — 205, 602, 603—605, 607, 608, 770
Knežja Vas (kod Dobrniča) — 881, 883
Knežji vrh (k. 949) — 604
Kobal (kod Godoviča) — 781
Kobarid — 89, 140, 144, 168, 194, 332, 339, 342, 372, 640, 641, 643, 644, 745, 748, 749, 751, 906
Kobariško (predeo) — 753
Kobdilj (Cobidil S. Gregorio, kod Štanjela) — 207, 209, 210, 316, 317, 318, 323, 345
Kobiljek (kod Grosuplja) — 52, 67
Kobja Glava (sada Kobjeglava) — 316, 318, 319, 322, 330, 336, 467, 468, 472, 474
Koblarji (kod Kočevja) — 203, 860
Kocjan Danilo — 910
Kočar (kod Gorenje Vasi) — 499
Kočevje — 40, 49, 51, 53, 56, 59, 69, 70, 159, 162, 194, 202, 203, 298, 364, 365, 369, 376, 461—463, 584, 589—591, 593—595, 602, 611, 612, 614, 615, 621, 712, 716, 718, 730, 769, 770, 820. 823, 824, 828, 834, 836, 844, 859, 863, 867, 882, 886, 946, 947, 952
Kočevski rog (predeo) — 73
Kočna (kod Jesenica) — 99
Kogel (kod Horjula) — 420, 421, 498, 635, 636, 639, 647
Kogler (kod Lovrenca na Pohorju) — 791
Kojca (kod Hudajužne) — 767, 768
Kokarje (kod Mozirja) — 274, 283, 533, 535, 670, 795
Kokra (r.) — 664, 704
Kolander (kod Dovža) — 991
Kolarac Lazar — 9, 79, 383, 622, 868
Količevo (kod Domžala) — 172, 722
Kolovrat (kod Motnika) — 115, 116, 251
Komen (kod Trsta) — 101, 318, 331, 472
Komenda — 673, 674, 680
Kompoljska dolina — 612
Konec (kod Stopiča) — 609, 718, 840
Konj (kod Hotiča) — 416, 543
Konjice (kod Sv. Ruperta) — 539
Konjina (predeo) — 269
Konjiška gora (pl., kod Slovenskih Konjica) — 127, 248, 264, 520, 797, 925, 974, 994
Kopač (kod Škofje Loke) — 387, 448
Kopačnica (kod Žira) — 497
Kopačnica (r.) — 497
Koparski zaliv — 8
Koper — 8, 58
Kapnik (kod Slovenjeg Gradeča) — 789
Kopriva (Copriva del Carso, kod Sežane) — 207, 209—211, 213, 316, 318, 319, 322, 323, 331, 345. 348, 471, 472, 906
Koprivna — 941
Koprivnica (kod Pilštanja) — 476, 514
Koprivnik (kod Idrije) — 293, 423, 453, 893
Koprivnik (kod Kočevja) — 595, 596. 912
Korenitka (kod Velike Loke) — 821, 822
Koreno (sada Koreno nad Horjulom) — 340, 385, 420, 452
Korita (kod Spodnje Idrije) — 893
Korita (kod Šentviške Gore) — 223
Koritnica (kod Kneže) — 221—223, 336, 347, 351, 353, 354, 468, 641
Kornapo (Cornappo, u Italiji) — 146
Korošče — 954
Koroška Vas (kod Novog Mesta) — 598, 609, 718, 840
Korpiče (kod Beljaka, u Austriji) — 123

Korpusi

NOVJ:

— 4-ti — 160—162

— 7-mi — 7, 10, 39, 41, 42, 49, 50, 68, 77, 81, 83, 87, 93, 127, 128, 154, 157—164, 170, 175—178, 193—195, 197, 198, 200, 205, 218, 226, 227, 232, 234, 235. 251, 281,

309, 312, 313, 363—365, 372, 382, 383, 399, 402, 403, 405, 414, 415, 434, 444—446, 459—466, 478, 479, 481, 482, 484—490, 492, 504, 505, 548, 556, 557, 574, 588—591. 605, 606, 612—615, 619, 621, 631—633, 655, 657, 661, 665, 669, 715—718, 720, 724, 740, 758, 769, 771, 788, 805, 819, 821, 823, 828—830, 832—837, 848, 858, 867, 868, 872. 881, 885, 888, 912, 954
— 9-ti — 15, 20, 27, 32, 33, 79, 81. 83, 84, 86, 88, 90, 92—94, 97, 98. 109—111, 134, 139, 145, 157, 158, 160, 164, 165, 224, 228, 232, 287. 288, 298, 303, 314, 316, 329, 335, 337, 346, 347, 349—351, 354, 355, 358, 359, 361, 391, 392, 412, '417, 422, 432, 434, 444-^147, 449, 456. 459, 460, 466—469, 474. 475, 481, 482, 484—490, 492, 494. 495, 504. 505, 557, 567, 611, 623, 634, 635, 638—641, 648, 651, 655, 658, 661, 662, 703, 754, 764—766, 768, 773, 774, 783, 812, 818, 869, 871, 872, 874, 891. 895. 900. 901. 903. 910, 917
— 10-ti — 264, 514. 559
— 11-ti — 196, 826

Korte (kod Kozja) — 189
Koruška — 15, 18, 19. 37, 38, 48, 123. 125, 137, 138, 152, 173, 196, 232, 245, 259, 264, 325—327, 440, 443, 455, 456. 461, 476, 485, 508—510, 557—559, 663, 699, 706, 755, 787, 807. 809, 810, 940. 980
Kos Ivan Janez — 305
Kostanjevica — 41, 500, 841, 947
Kostrevnica (kod Litije) — 313
Košana (D. i G., kod Postojne) — 104 339, 470, 642
Koščake (kod Begunja) — 373. 599. 843, 954
Koševnik (kod Crnog Vrha) — 290
Kot (sada Kot ob Kolpi) — 70
Kot (sada Kot pri Semiču) — 70
Kotel (kod Velikih Lašča) — 839
Kotlje (kod Slovenjeg Gradeča) — 149, 150, 251, 253, 255, 256, 258, 259, 521, 526, 538
Kovači (kod Ajdovščine) — 210
Kovačič Ivan — 739
Kovačija (kod Moravča) — 545
Kozarišče (kod Starog Trga pri Ložu) — 201, 594, 603, 605, 606
Kozina (kod Sežane) — 8, 593, 861
Kozja stena (predeo) — 874—876
Kozjak (pl.) — 47, 263—264, 407, 411, 461, 511, 512, 557, 571, 572, 705. 706. 809, 881, 971, 975, 976, 982
Kozjakov breg — 996
Kozjane (kod Materije) — 612, 613
Kozjansko (predeo) — 126, 127, 232. 234, 251, 920, 948
Kozje (kod Pilštanja) — 188, 189, 234, 246, 264, 265, 294, 477, 507, 509, 514, 517, 521, 523, 527, 529, 536, 557, 730. 732, 733, 787, 810, 921, 928, 934
Kozjen (k. 1032, kod Cerknice) — 366
Kozjek (kod Žužemberka) — 370, 882—884
Kozji vrh (k. 916, kod Prezida) — 770—772
Koželj Anton — 405
Kožijek (kod Cerknice) — 129, 373, 464, 465, 598, 847, 848, 954
Kožljek (kod Horjula) — 388, 389, 425, 451, 568
Kožuh — 968
Kraberk (kod Slovenskih Konjica) — 126, 258, 259, 520
Kraguljišče — 992, 994
Krajger (Kraigher) Boris — 48, 220, 434, 459, 655, 662
Kramarica (brdo) — 171, 183, 279, 532, 911, 988
Kranj (kod Ljubljane) — 15, 46, 91, 99, 101, 102, 167, 195, 305, 334, 337. 361, 440, 473, 521, 642, 664, 673, 674, 679, 680, 682, 701, 704. 705, 764, 765. 787, 904, 963, 999, 1006, 1009
Kranjc Alojz — 377
Kranjc Janez — 124, 153
Kranjska Gora — 228, 644, 755, 1002—1004
Krapina — 234
Kras (predeo) — 84, 87, 94, 109, 194, 206, 207, 224, 317, 323, 329—331, 335—337, 342, 347, 460, 467—469. 471, 474, 482, 635, 637—639, 643, 646. 775, 869, 873, 902, 906, 907
Krasna (kod Poljčana) — 793. 948. 949, 965
Krašič (kod Ozlja) — 41, 157, 161, 402
Krašnja (kod Ljubljane) — 414, 663, 694, 700, 702, 722, 723, 804, 808
Krbulje (kod Zagorja ob Savi) — 119
Kred (kod Kobarida) — 89
Kregarjevo (kod Kamniške Bistrice) — 683

Kremen (kod Mokronoga) — 53
Kremenkar (kod Šentviške Gore) — 223
Kremžar (kod Lučina) — 387—389, 425, 448
Kresnice (kod Litije) — 310, 400, 402, 416, 463, 464, 485, 574—576, 579—583, 615, 822, 824, 859, 860—862
Kresniške Poljane (kod Ljubljane) — 53
Kresniški Vrh — 575, 761
Krešica (pl.) — 535
Krimček (trig. 933, kod Cerknice) — 130, 131, 154, 954
Kristavčnik — 981
Kriška Vas (kod Višnje Gore) — 202
Krištof Mihael — 719
Krivo Brdo — 765
Krivonog — 983—985
Križ (D. i G., kod Žužemberka) — 821
Križ Ladislav — 76
Križe (kod Tržiča) — 101
Križe (kod Zagorja ob Savi) — 695
Križman gtefan — 297
Križna gora (brdo, kod Starog Trga) — 366, 602
Križni vrh (brdo) — 792
Krka (kod Muljave) — 821, 831, 883
Krka (r.) — 41, 49, 51, 54, 160, 363—365, 369, 374, 461, 462, 589—591, 716, 762, 763, 820, 830, 834—836
Krmin (Kormons, u Italiji) — 146, 644, 750, 906
Krn (trig. 2245, kod Kobarida) — 32, 33, 85, 215, 469, 470
Krnica (kod Gorice) — 97, 468, 871, 872—875, 879, 880, 905, 907
Krnice (sada Krnice pri Novakih) — 495
Kročale (kod Sodražice) — 607, 608
Kromberk — 871, 878
Kronovo (D. i G., kod Novog. Mesta) — 203, 500, 857
Kropa (kod Bočne) — 271, 526, 535, 1000—1006
Krštenica (kod Kanala) — 140
Krško — 519
Krtina (kod Domžala) — 723
Krumperk (kod Domžala) — 722
Krušni Vrh (kod Trebnja) — 831, 884
Krvava Peč (kod Roba) — 843, 844. 953, 954
Krvavec (pl.) — 664, 756
Kucelj (kod Lučina) — 388, 389, 447. 451, 454, 568
Kujence (kod Velenja) — 800
Kuk Jože Branko — 136, 392, 422, 896
Kukmaka (kod Velikih Lašča) — 593
Kumer Franc Harkov — 668, 680, 691
Kuntarič Franc — 827
Kupa (r.) — 40, 41, 163, 194, 195, 590, 835, 853, 912
Kurešček (brdo, kod Turjaka) — 11, 56, 130, 204, 366, 369, 610, 611, 844
Kurja Vas (kod Lučina) — 388, 389, 421, 451, 568, 571, 646
Kurja Vas (kod Slovenske Bistrice) — 409, 410, 789, 803
Kurja Vas (kod Šoštanja) — 278
Kutna (kod Žužemberka) — 717
Kuzarjev Kal (kod Novog Mesta) — 612
Kuželjevec (kod Ambrusa) — 61, 612, 836
Kvasica (kod Crnomelja) — 70

L

Lačni Vrh (kod Čateža) — 718
Lačnik (trig. 1097, kod Starog Trga) — 366
Lagaj (potok) — 269
Lahovče (kod Komende) — 664, 673, 674, 678, 681, 682, 689
Lakovnice (D. i G., kod Novog Mesta) — 52, 53, 598, 609, 718, 840. 841
Langersvald (kod Ribnice na Pohorju) — 805
Lanišče — 954
Lašče (kod Žužemberka) — 372, 612, 718, 823, 832, 886, 887, 913
Lašče (M. i V.) — 11, 12, 50, 51, 53, 54, 56, 67, 69, 73, 130, 161, 194, 201, 202, 204, 298, 365, 368, 371, 377, 402, 462, 464. 465. 591, 593, 602, 603, 604, 607, 608, 610—612, 769, 828, 836, 842, 844, 853, 882, 886, 912, 946, 947, 952 953
Laško (kod Celja) — 514, 515, 521, 527, 531, 538, 539, 544, 557, 933
Lavrica (kod Ljubljane) — 64, 69, 194, 377, 463, 841, 842
Laze (kod Borovnice) — 366
Laze (kod Ljiubljane) — 71, 72, 118, 258, 615, 859, 999
Laze (sada Laze kod Krko) — 371, 612. 831, 886

Laze (sada Laze pri Dolskem) — 310, 400, 580, 860
Laze (sada Laze pri Oneku. kod Kočevja) — 56
Laze (sada Laze pri Vačah) — 542
Laze pri Gorenjem Jezeru — 366
Lebanov hrib (brdo, kod Crnog Vrha) — 29
Lebar Franc Juda — 674, 676, 682. 688
Lebenice (kod Trojana) — 113
Ledine (kod Idrije) — 135, 299, 300. 335, 389. 426, 467. 563, 565, 611. 781. 782
Legen (predeo) — 803
Lehen na Pohorju — 802. 993, 995
Lehno (kod Rogateca) — 967
Lekmarje (kod Slivnice pri Celju) — 127, 258, 524, 526, 528, 547, 725
Lemberk (sada Lemberg pri Šmarju) — 546
Lepe (kod Slovenske Bistrice) — 803
Lepe Njive — 988, 991
Lepen — 253
Lepence — 902
Lepi vrh — 952
Lepin Jože Ris — 183. 284, 417, 664, 741
Lesce (kod Radovljice) — 98—102, 341, 344, 473, 640, 641, 755. 756. 999—1006, 1009, 1010
Lesično (kod Pilštanja) — 247, 539, 730, 731
Lesjak — 989
Lesjak Jurij — 20
Leskov hrib (k. 931) — 603
Leskova Dolina (kod Starog Trga) — 71, 771. 772
Leskovec v Podborštu — 846
Leskovica (kod Cerkna) — 495
Lesnik (kod Velenja) — 800
Lešće (kod Generalskog Stola) — 40
Lešetnica (kod Idrije) — 781
Lešnica (kod Trške Gore) — 203, 500, 857, 947
Lešnica (sada Hrastje pri Mirni Peči) — 838
Letuš (kod Mozirja) — 172, 182—184, 246, 265, 267—271, 274—276, 283. 284, 393, 396, 397, 461, 507, 510. 529. 533, 557, 929, 931, 932, 939
Liberga (kod Šmartnog pri Litiji) — 600
Limbarška gora (brdo) — 415
Limbuš (kod Maribora) — 256, 413, 511, 513
Limovce (kod Motnika) — 113
Lipa (kod Cešnjica) — 701
Lipa (prevoj) — 535
Lipljene (Male i Velike, kod Grosuplja) — 11, 62—65, 72, 602
Lipnica (Leibnitz) — 413
Lipoglav (kod Grosuplja) — 65
Lipoglav (kod Slovenskih Konjica) — 126, 252, 520, 898
Lipovec (kod Kočevja) — 377, 463, 860
Lipsenj (kod Cerknice) — 603, 606
Lisca (brdo) — 731
Lisec (kod Žužemberka) — 821, 883
Lisec (trig. 872, kod Velikih Bloka) — 367, 853, 954
Lisičje (zamak, kod Škofljice) — 63, 64
Lisjaki (Lisiachi, kod Štanjela) — 321
Litija (kod Ljubljane) — 58, 117, 255, 257, 309—311, 313, 399—403, 416, 435, 436, 461—464. 479, 485, 508, 525. 527, 532, 542, 543, 545. 548, 549, 556. 557, 559, 574—577, 579, 581, 583, 592, 615, 662, 663—665. 667, 689. 693, 694, 700—702, 722, 723, 739, 740, 761, 822, 833, 845, 846, 849, 854. 860—862, 864, 911, 1000
Livek (kod Kobarida) — 144. 146
Livoid (kod Kočevja) — 59, 70, 841
Livške Ravne — 752
Lobček (kod Grosuplja) — 161, 837
Lobnik — 253
Locavizza — vidi Lukovec
Loče (sada Loče pri Poljčanah) — 126, 964
Ločica (sada Ločica pri Vranskem) 112, 113, 118. 119. 804
Ločnica (kod Medvoda) — 390
Ločnik (kod Krmina, u Italiji) — 140, 745, 747, 749
Ločnik (M. i V., kod Turjaka) — 204
Log (kod Žira) — 302, 343
Log (sada Log nad Skofjo Loko) — 387, 448
Log (sada Log nad Zmincem) — 765
Log (sada Log pri Brezovici) — 129
Log (u Italiji) — 641
Logarska dolina (kod Solčave) — 149, 158, 476
Logaršče (kod Mosta na Soči) — 222. 352
Logatec (D. i G., kod Vrhnike) — 27—29, 44, 103, 106, 107, 128. 155, 168, 205, 290, 299. 331, 333, 335, 386.

403—405, 449, 450, 467, 470, 471, 474, 611, 616, 617, 624—627, 629, 777, 778, 781, 848, 849, 860, 861. 863. 903. 916. 947. 954. 999, 1000
Loka (M. i V., kod Višnje Gore — 162
Loka pri Zidanem Mostu — 549. 551, 729. 730. 791
Loka pri Zusmu — 255, 258
Lokanja Vas (kod Slovenske Bistrice) — 742, 743
Lokavec (kod Rimskih Toplica) — 728
Loke (sada Loke pri Mozirju) — 268
Loke (sada Loke pri Zagorju) — 696
Lokovec (kod Cepovana) — 166, 167, 215, 872, 873, 878, 904
Lokovica (kod Šoštanja) — 938, 972
Lokve (kod Cepovana) — 91, 97, 166. 167, 193, 467, 817, 871, 873—876. 878—880, 905
Lome (kod Hotedršice) — 28
Lomovec (kod Lučina) — 390. 453
Lopata (Kod Hinja) — 760
Loščar (kod Lučina) — 421
Loška dolina (predeo) — 11, 163, 589. 602, 603—605, 607, 770, 772, 912
Loški grič (k. 681, kod Cerknice) — 404
Loški potok — 604. 605. 607. 770—772, 912
Lovše Franc — 297
Loza (trig. 875, kod Velikih Bloka) — 367. 602
Lož — 602, 604, 606
Ložice (kod Plava) — 216, 332, 336. 342, 460, 468, 472
Lubnik (trig. 1024) — 647, 765
Lučane (u Austriji) — 408, 413
Luče (kod Gornjeg Grada) — 114. 149. 161, 171, 460, 672, 959
Luče (kod Višnje Gore) — 886
Lučine (kod Idrije) — 133—135, 291, 292, 301, 340, 344, 384, 388—390, 420, 421, 423, 447, 448, 451—453, 497. 498, 499, 506, 564, 566, 568, 636. 766. 889, 890, 892
Lukovec (Locavizza. kod Štanjela) — 317, 319—322
Lukovica (kod Ljubljane) — 257, 414, 722
Lukovica (trig. 745, kod Materije) — 612
Luša (potok) — 892, 963
Luša (Sp. i Zg., kod Selaca nad Skofjo Loko) — 892
Lušin (kod Kneže) — 222
Lutrje (kod Ponikve pri Grobelnem) — 520
Luža (kod Dobrniča) — 821, 822. 883
Lužarji (kod Grosuplja) — 12, 130. 465. 602. 769, 952
Luže (kod Šenčurja pri Kranju) — 704

Lj

Ljubečna — 971, 974
Ljubela (pl., kod Velenja) — 800
Ljubelj (prevoj, kod Tržiča) — 23. 24, 36, 99, 150, 305, 306, 440, 477. 534, 559, 704, 756
Ljuben (brdo) — 843
Ljubinj (kod Tolmina) — 222
Ljubljana — 10—13, 46, 49—51, 63—65, 71, 77, 85, 102, 129, 131, 154, 155. 158—161, 163, 168, 194, 195, 232, 246, 263, 310, 311, 341, 363—365. 370. 383, 402, 403, 415, 428, 446, 459—463, 465, 473, 477—479, 485, 508, 532. 545, 549, 556, 560, 574, 575. 583. 584. 589—592, 594. 615, 621, 622, 625. 663, 665, 666, 676, 702, 703, 762, 765. 768, 833, 834, 836, 841, 842, 864, 867. 868, 906, 925, 928, 929, 931. 938, 962. 963, 999, 1000, 1004
Ljubljanski vrh (trig. 813, kod Logateca) — 405
Ljubljansko barje — 11, 53, 365, 370. 376. 591, 836
Ljubnica (potok) — 971, 975
Ljubno ob Savinji (kod Gornjeg Grada) — 149, 171, 184, 282, 460. 669. 694, 695, 702, 704, 911, 934
Ljutomer — 413

M

M. Carnizza (k. 863) — 747
Macelj (pl.) — 795, 797
Mački (kod Roba) — 368
Mačkov Hrib (kod Žužemberka) — 51, 374, 715, 717, 720, 759, 821, 883
Mačkovec (kod Dvora pri Žužemberku) — 203, 372, 717, 759, 821. 883
Mačkovec (kod Vača) — 117, 525, 545. 666, 694
Mačkovec (sada Mačkovec pod Trško Goro) — 500
Mačkovec (trig. 905) — 844
Mađarska — 46, 264, 411—413, 508. 556, 787, 807

Mahično — 862
Mahnič Franc Boj — 138
Majcen Dušan Nedeljko — 492
Majnik Ivo Dženis — 706
Majšperk (kod Ptuja) — 792, 949, 970
Makole (kod Ptuja) — 514, 793, 949 966—969
Makoše (kod Ribnice) — 203
Mala Dolga Noga (kod Kresnica) — 719
Mala Gora (kod Ajdovščine) — 28, 291, 871, 873, 875, 876
Mala Gora (kod Kočevja) — 203, 593, 595, 718, 882, 886
Mala Gora (pl.) — 820
Mala Kopa (brdo) — 949, 993
Mala lažna (predeo, kod Ajdovščine) — 97, 166, 468, 874—876, 879, 905
Mala Loka (kod Žužemberka) — 718, 819, 822, 823, 831
Mala planina (pl.) — 112, 114—116, 118
Mala Raven (kod Motnika) — 115, 251, 524, 668, 698
Mala Slevica (kod Velikih Lašča) — 602
Mala Slivnica (brdo, kod V. Bloka) — 59, 368
Mala Stanga (kod Litije) — 579, 596, 719, 761, 822, 849
Malahorna — 994, 996
Male Braslovče — 270
Male Brusnice (kod Novog Mesta) — 592
Male Zabije (kod Ajdovščine) — 346
Mali Ivan — 573
Mali Korinj (kod Ambrusa) — 612, 836, 882, 886, 888, 913
Mali Lipovec (kod Žužemberka) — 369
Mali Vrh (kod Polhovog Gradeča) — 388
Mali Vrh (sada Mali Vrh pri Smarju) — 62, 65, 67, 73, 163
Malič Jože — 228
Malnarič Jože — 79, 206, 227
Malo Mlačevo (kod Grosuplja) — 594
Maljek — 854, 862
Mamolj — 596
Marenberg (sada Radije ob Dravi) — 512, 513, 712, 713, 995
Maribor — 46, 47, 126, 127, 158, 160, 161, 173, 196, 231, 239, 246, 247, 263, 406^—408, 412, 413, 428, 459, 476, 477, 512, 513, 540, 557, 572, 583, 588, 663, 706. 707, 711—713, 736, 787, 790, 792, 794,795,802,809, 928, 929, 931, 933, 938, 956, 958, 972. 974, 976, 978, 982, 984, 987, 991, 995, 997
Mariborska koča (kod Maribora) — 126, 173, 460, 478, 479, 518, 529
Marija Ložno — 966
Marija Reka (kod Prebolda) — 696
Marinko Miha — 90
Markelj Franc — 859
Markovec (kod Starog Trga) — 59, 61, 162, 602, 607, 770
Markovščina (kod Materije) — 368
Marn Janez Črtomir Mrak — 837, 839
Marof (kod Planine pri Sevnici) — 523
Marof (zamak, kod Srebrniča) — 52
Martinj Hrib (kod Logateca) — 625
Martinj Vrh (kod Žira) — 302, 333, 344, 421, 566, 766, 816, 893
Martinja Vas (kod Velike Loke) — 823
Martinjak (kod Cerknice) — 54. 55, 58, 60, 602, 606
Martinji hrib (brdo) — 390, 448
Marušič Franja — 337
Mašun (kod Starog Trga) — 71, 201, 605, 770—772, 912
Matejka Evgen Pemc — 86, 228, 230, 314
Materija — 593, 612
Mavrin Ivan Miloš — 125. 308, 439
Mazej Ivan — 115
Meden Alojz — 954
Medvedjek — 819, 821—823, 831
Medvode (kod Ljubljane) — 386, 387, 390, 447, 448, 450. 452, 495. 496, 505. 639, 645, 646, 765, 1004. 1006
Meglenik (kod Trebnja) — 831
Mekinje (kod Kamnika) 683, 685
Mencin Anton — 151, 326, 362, 440, 443
Mengeš (kod Ljubljane) — 673. 722
Meničanin Dušan — 76
Meniška Vas (kod Novog Mesta) — 251, 516
Mereče (kod Ilirske Bistrice) — 616
Mestinja — 971
Metlika — 718, 912
Metlovo (kod Pliberka) — 258
Metnaj (kod Stične) — 203, 837
Metulov vrh (k. 813, kod Velenja) — 541, 800
Metulje (kod Nove Vasi pri Rakeku) — 603

Meža (r.) — 809
Mežakla (pl.) — 228
Mežica (kod Dravograda) — 15, 182, 547
Mežička dolina — 148, 809, 959, 961
Migavec (k. 1885, kod Tolmina) — 32
Mihailović Draža — 676, 681
Mihovec (kod Novog Mesta) — 502. 610, 718, 840, 841, 843
Milanov Vrh (kod Prezida) — 771, 772, 912
Miloš Zvonimir — 337
Miramar (kod Trsta) — 907
Mirna (kod Mokronoga) — 57, 719, 761, 822
Mirna Peč (kod Novog Mesta) — 69, 203, 377, 615, 819, 831
Mislinja — 436, 541, 586, 587, 706. 735—738, 795, 799, 809, 968
Mislinjska dolina — 148, 809
Mislinjsko-šaleška dolina — 171, 735
Mišica Lado — 183, 284, 588
Mišji Do (kod Velikog Gabra) — 846
Mlaka (sada Mlaka nad Lušo) — 495, 566, 892
Mlinše (kod Sv. Gore) — 416
Močilnikar Jožef — 504
Mojstrana — 640, 902, 1002, 1003, 1005
Mokrec (trig. 1058, kod Turjaka) — 366, 611, 844, 853
Mokronog (kod Novog Mesta) — 53
Molak — 983—985
Molakov vrh (k. 1181) — 984
Monte S. Giacomo — 747
Moravče (kod Ljubljane) — 46, 111, 117, 172, 259, 415, 435, 476, 509, 521. 523. 525, 532, 539, 542, 696, 699, 702. 723
Moravče (sada Moravče pri Gabrovki) — 69, 719, 854, 855
Moravška dolina — 231, 250, 475, 662, 663, 670, 672
Moravška Gora (kod Ljubljane) — 596, 719
Moravško (predeo) — 701, 787, 911
Moste (kod Komende) — 674, 679, 1007—1010
Moša — 749
Mošenik (kod Zagorja ob Savi) — 118, 119, 254, 259, 479, 601, 739, 862
Motanje — 949
Motnik — 113, 115, 250, 251, 253, 281, 524, 538, 540, 668, 692, 695, 698, 699
Mozelj (kod Kočevja) — 595, 596
Mozirje — 171, 182—184, 246, 265, 267—269, 271, 272, 274, 275, 283, 284. 393, 397, 461, 507, 510, 526, 529, 533. 535, 557, 670, 737, 795, 922, 925, 929. 932, 972, 975, 989, 990. 993. 998
Mozirnica (potok) — 268
Mozirske pl. — 231, 268, 281
Možjanca (kod Preddvora) — 756
Mrak (kod Lučina) — 390
Mramorovo pri Pajkovem (kod Rakeka) — 131, 844, 853, 952
Mraševo (D. i G., kod Novog Mesta) — 501, 718
Mravljišče (kod Rovta) — 782, 918. 919
Mrutni (trig. 891, kod Idrije) — 299
Mrzla Luža (kod Velike Loke) — 831
Mrzla Planina (kod Krškog) — 726
Mrzli Log (kod Crnog Vrha) — 919
Mrzli log (predeo. u Austriji) — 24. 26
Mrzli Studenec — 904, 906
Mrzli vrh (brdo, kod Idrije) — 291. 448. 453, 563, 565, 815
Mrzli Vrh (kod Žira) — 389. 568
Mrzli vrh (trig. 1360, kod Tolmina) — 32, 33
Muha Vas (kod Mozlja) — 912
Muljava (kod Višnje Gore) — 202, 760, 821, 883
Mura (r.) — 196, 264, 266, 461
Mureck (Cmurek) — 413
Murovica (brdo) — 415, 416, 435
Murska Sobota — 46, 47, 413
Mustafa Franc Hadži — 413
Mušenik (brdo, kod Pliberka) — 961
Mušić Ignac — 408
Muta (kod Marenberga) — 713

N

Na Brdu (kod Kneže) — 222
Na Grad — 747
Na Gurah (pl., u Austriji) — 153, 455
Na Soli — 837
Na Veharš (kod Cerkna) — 301, 303, 565
Nabrežina (kod Trsta) — 167, 339, 473, 643, 647, 902
Nadgrad (kod Slovenskih Konjica) — 975
Nadiža (r.) — 90, 91, 330. 359, 474, 646, 747
Nadlesek (kod Starog Trga) — 366
Naklo — 337
Nardin Karel Jakec — 566

Naredi (kod Roba) — 602. 604. 839, 844
Nazarje (kod Šoštanja) — 184. 272. 398, 797
Necmeskal Gracija — 650
Negonje (Spodnje i Zgornje, kod Rogaške Slatine) — 949
Nemačka — 46, 49, 125, 556, 559, 635, 940, 959, 960
Nemci (kod Gorice) — 97. 468. 871, 873, 874, 879
Nemška Vas (sada Nemška Vas na Blokah) — 602
Nenezić Ljubo — 427, 650
Nimis (kod Tarčenta, u Italiji) — 140, 142, 470, 746, 747
Nojmarkt — 1008
Nomenj (kod Bohinjske Bistrice) — 98, 903, 999, 1002
Notranje Gorice (kod Borovnice) — 56, 69. 71, 129
Notranjska — 11, 50, 87, 201, 309, 364. 402, 403, 460, 462, 589—591. 602, 603. 769, 834, 835
Notranjska gora — 608
Nova Cerkev (sada Strmec pri Vojniku) — 985
Nova Gora (kod Gabrovke) — 600
Nova Oselica (kod Cerkna) — 565, 568
Nova Reber (kod Motnika) — 281, 540
Nova Štifta (kod Gornjeg Grada) — 114, 115, 250, 796, 911, 977
Nova Vas (kod Cerknice) — 11, 12, 603, 604, 607, 608, 770, 853. 858. 912
Nova Vas (kod Višnje Gore) — 202, 602
Nova Vas (sada Nova Vas pod Rifnikom) — 983
Nova Vas (sada Nova Vas pri Zireh) — 497
Novaki (D. i G., kod Cerkna) — 91, 134, 166, 291, 494—496
Novi Kot (kod Cabra) — 770, 771
Novi Log (kod Kočevja) — 886, 887
Novi Svet (kod Hotedršice) — 27—29. 493, 817
Novo Mesto — 49, 51, 55, 56, 69, 159. 162, 194, 195, 201, 203, 363, 364, 369. 370, 372, 377, 402, 461, 464, 500, 502. 504. 589, 590, 594. 595, 597, 601, 609. 610, 612. 614, 615, 716, 718, 759. 819. 820. 828, 830—832, 834. 835, 838. 840. 842, 863, 881, 882, 946. 947

O

Občine (kod Žužemberka) — 374, 759, 821, 822, 830, 831, 881, 883
Obir (pl.) — 534
Obirsko (Sp. i Zg., kod Železne Kaple) — 22, 26
Oblakov Vrh (kod Idrije) —.84, 165, 166
Oblan — 975
Obli vrh (brdo) — 875
Obramlje — 269, 270
Obrov (kod Podgrada) — 826

Odredi

NOV I POJ:

— Belokranjski — 39, 53, 56, 59, 68, 69, 71, 163, 195, 227, 367, 373, 376, 377, 504, 593, 595, 613, 615, 619, 841, 853, 859, 862, 863
— Briško-beneški — 85, 88—91, 103, 123, 139, 141, 142, 146, 168, 194, 214—216, 314, 326, 337, 339, 341, 358, 469, 470, 472
— Dolenjski — 53, 57, 58, 68, 71, 77, 103—106, 195, 309, 310, 342—345, 370, 373, 374, 377, 400, 504, 580, 592. 596, 599. 601, 603, 610. 613, 615, 619, 716, 717, 719, 721, 740, 759, 760, 762, 763, 782, 820, 822, 824, 832, 846, 854, 859—862. 864, 911
— Dolomitski — 88—91, 102, 135, 136, 167, 194, 228, 293. 299, 301, 303, 333, 338, 386, 388, 389, 392. 446—449, 451, 452, 454, 473, 487, 504, 567, 636, 637, 639, 645, 646. 782, 783. 891, 892, 895
— Gorenjski — 15, 33, 37, 88, 90, 91, 94, 98—102, 122, 158, 167, 337, 473, 690
— Idrijsko-tolminski — 32, 84, 85, 88—91, 93, 94, 103, 194, 214—216, 314, 336—338, 467, 469, 472
— Istarski — 7—9, 11, 58, 68, 72, 195, 368, 371, 375, 376, 589, 590
— Istočnokoruški — 14, 15, 17—21, 122, 137, 147—149, 151, 170, 173, 232, 233, 240, 245, 250—255, 258—260. 279, 325—327, 360—362, 377, 440, 455, 456, 477, 504, 521, 525, 526, 528, 530, 532, 536, 538, 541—543, 546, 547, 550—553
— Jeseniško-bohinjski — 79. 80, 88, 91, 92, 104, 228, 333, 473, 504. 637. 642. 661, 901—907. 1005

Južnoprimorski — 8, 88. 90, 91, 101, 102—105, 158, 167, 194. 336. 338—341, 469, 472, 473, 534. 635
Kamniško-zasavski — 58. 112, 127, 231, 232, 234, 235, 237—243. 246, 250—254, 256—260, 263, 310. 312, 415. 416, 461, 477, 479, 504. 521, 523—528, 531, 532, 534, 536. 539, 541, 542, 544, 546—554, 557. 665, 668, 669, 672, 692—701, 719, 722, 723, 728. 729, 740, 760, 761. 789, 795, 803. 804. 822. 826, 956. 958
Kokrški — 33, 34, 79, 80, 91, 194. 228, 333, 337—341, 344, 473, 504. 635. 640—642, 658, 690. 703, 705. 754, 787, 901, 906, 908, 999—1005. 1008. 1009
Koruški — 233, 360, 362, 439. 440, 456, 509, 557, 559, 637. 801. 805, 806, 985
Ko2janski — 127, 158, 188, 196. 232. 234, 235, 237—244, 247, 251—256. 294, 476—479, 504, 510, 514—517, 519, 521, 523, 525, 527, 528, 531, 532, 534, 536, 539, 541. 542. 544, 546. 547—550, 557, 559, 656. 698. 724, 729, 789. 795, 803. 920
Lackov — 47, 196, 264, 406, 409. 411. 413, 557, 559, 570—572, 705. 706, 709, 715. 789, 793, 805. 806. 966. 972
Notranjski — 8, 10—12, 44, 54. 58—61, 68, 72, 75, 128, 129, 131. 155, 163, 195. 205, 226, 227, 366. 368. 374, 376. 378, 402, 404, 405, 504. 592, 594, 596, 601, 603, 605. 607. 608. 610. 611, 613, 616, 620. 857. 859—862, 888, 999, 1001
Pohorski — 47, 196, 232, 234. 236—244, 247—250, 252—256, 264, 407—411, 478, 504, 510, 511, 513, 515, 516, 518—520, 522. 524, 526, 527, 529. 531. 533, 534, 536. 571. 706. 788, 789
Škofjeloški — 33, 79, 80, 91, 92. 194, 228, 333, 337—339, 340, 342—344, 346, 386, 387, 390—392, 417, 446—448, 450, 473, 504, 636. 637, 639, 642. 647, 661, 764. 766, 768. 783. 891, 892, 895. 901." 904. 906—908, 1002, 1006
Zapadnokoruški — 14—24, 35, 37, 121, 122, 148—152, 173. 232, 233, 240. 250—254, 256, 258. 259. 304, 305, 325—327, 360—362, 439, 455, 456, 504, 521, 523, 525, 527, 528, 530, 532, 534. 536, 538, 541, 542, 544, 547, 755

Četnički:

— Gorenjski — 85, 133, 386, 419, 420, 447, 451
— Notranjski — 85, 128, 133, 419, 420, 506
— Soški — 85, 133

Ogulin — 50, 195
Okrogar Anton Nestl — 26, 38, 123, 125
Olševek (kod Kranja) — 704
Opatje Selo — 904
Općine (kod Trsta) — 167, 207, 317, 338, 340, 342, 641, 642
Openski hrib (brdo) — 338

Operativne zone

NOV i POJ:

— 4. Slovenije — 14, 20, 21, 46—48, 81, 83, 111, 112, 147, 149, 157, 158, 160, 161, 170, 171, 173, 174, 176. 177, 179, 182—184, 195, 197, 198, 231—234, 244, 245, 267, 270, 274. 278, 283, 284, 309, 325, 326, 328. 360, 362, 392, 398, 402, 406, 409, 411, 412, 414, 418, 435, 438, 440, 445, 456, 459—464, 475, 477, 478. 480-482, 484—487, 489, 490, 492, 504, 507. 510, 556, 558, 570, 571, 632, 633, 655—658, 661, 662, 670, 672, 673, 681, 687, 692, 699, 703, 705, 706, 715, 719, 724, 732, 735, 740, 761, 786—788, 822, 929, 943. 964, 985

Oplotnica — 975
Orehek (M. i V., kod Novog Mesta) — 55. 608
Orehek pri Materiji — 612
Orehovica (kod Novog Mesta) — 501
Orehovo (kod Sevnice) — 549, 551
Orlaka (kod Žužemberka) — 758, 760, 821, 823, 883
Orlica — 993, 995
Ormož (kod Ptuja) — 412, 413
Ortnek (kod Velikih Lašča) — 842
Osek (kod Gorice) — 105, 210, 224, 225, 316, 332, 338, 343, 470
Osilnica (kod Kočevske Reke) — 70, 912
Osilnik (kod Medvoda) — 450
Oslavje (kod Gorice) — 341, 472, 749

Osolnik (kod Medvoda) — 387, 495, 496
Osredek (kod Save) — 416, 850
Osredek (kod Roba) — 368, 610, 843, 853
Osredek pri Krmelju — 846, 847
Ostrež (brdo) — 850
Ostri vrh (k. 319, kod Žužemberka) — 372
Ostri vrh (M. Acuto, k. 421, kod Štanjela) — 320, 321
Ostrožnik (kod Mokronoga) — 57
Ostrožno Brdo (kod Prema) — 826
Ostruh (kod Slovenskih Konjica) — 791, 994, 996
Otave (Dolenje i Gorenje, kod Cerknice) — 9, 11, 12, 44, 45, 373, 595, 598, 599, 611, 843, 853, 953—955
Otavice (kod Ribnice) — 203
Otavščica (potok) — 954
Otiški Vrh (kod Dravograda) — 586, 930
Otlica (kod Ajdovščine) — 91, 291, 776, 777, 782, 816, 817, 871, 872, 873, 875—879, 905, 919
Otoče (kod Radovljice) — 339, 340. 473, 485, 906, 999—1001
Otok (kod Bočne) — 271, 526
Otok (kod Cerknice) — 366, 607
Otok (Zgornji i Spodnji, kod Jesenica) — 640
Ozalj — 41, 402, 590, 615, 841, 859, 863

Ozeljan (kod Gorice) — 106

P

Padeški Vrh (kod Zreča) — 994, 997
Padež (kod Borovnice) — 404. 847, 848
Padež (predeo) — 52
Paka (r.) — 267, 269, 541, 671, 706. 737, 738, 799, 989
Paka (sada Paka pri Velenju) — 586, 735, 736, 738, 911
Pako (kod Borovnice) — 130, 154
Palčje (kod Pivke) — 59
Paneče (kod Jurkloštra) — 724, 730, 731
Paniqua — vidi Ponikve
Pasja ravan (brdo, kod Lučina) —
Parg (kod Cabra) — 770, 772
Parižlje (kod Braslovča) — 275
Pasja Ravan (brdo, kod Lučina) — 453, 563, 892
Paška Vas (kod Mozirja) — 554, 736, 737, 932
Paški Kozjak (pl.) — 127, 522, 800
Patrahalcev Nikolaj — 585
Paulus Stane — 84
Peca (pl.) — 253, 530
Pece (M. i V., kod Radohove Vasi) — 162
Peče (kod Moravča) — 668
Pečine (kod Tolmina) — 215, 223, 353
Pečovnik (k. 793, kod Vitanja) — 800, 977
Pečovnik (kod Celja) — 540
Pekel (brdo) — 954
Penkovo Selo (kod Pilštanja) — 189
Perat Alfons — 147, 754
Pernice (k. 1060) — 714
Perniki (kod Bleda) — 937
Pesek (kod Godoviča).— 781
Pesek (predeo. kod Oplotnice) — 248, 789, 790
Pes je — 988
Pesnica (r.) — 557
Peščenik (kod Višnje Gore) — 202, 860
Petane (kod Novog Mesta) — 52
Petek Jurij — 117
Petelin Stanko Vojko — 31. 187, 293, 303, 818
Petje Janez Ivan — 672
Petrov vrh (brdo) — 706
Petrovo Brdo (kod Podbrda) — 495
Petruša Ivo Tijoka — 569, 570
Petrušnja Vas (kod Šentvida pri Stični) — 840
Pevec (kod Slovenske Bistrice) — 803
Pevma (kod Gorice) — 139, 141, 644, 744, 748, 749
Pieris (u Italiji) — 639
Pijava Gorica (kod Grosuplja) — 11, 53, 56, 64, 67, 69, 130, 204, 366, 377, 602, 610, 611, 839, 844, 853, 859
Pikovnik (kod Cerknice) — 11, 12, 44, 45, 595, 598, 599, 843, 848, 853, 954
Pilštanj — 189, 247, 514, 517, 519, 526, 528, 536, 539, 730, 733, 789. 791, 934
Pipan Tone — 228
Piran — 50, 364, 589
Pirčev hrib (trig. 939) — 863
Pistotnik — 801
Pišece (kod Krškog) — 725—727, 730
Pivk (kod Žira) — 566
Pivka (kod Postojne) — 8, 49, 104. 105, 194, 195, 201, 218, 319. 339, 363. 365. 377, 383, 461—463. 465. 473, 589,

591, 602, 616, 621, 634, 635, 642, 834, 836, 867
Pivka (predeo) — 8, 104, 642
Planica (brdo, kod Kobarida) — 469
Planina (D. i G., kod Postojne) — 28, 29, 102, 103, 105, 128, 155, 167. 205, 338, 364, 462, 473, 485, 616, 617, 627. 628, 778, 860, 861, 999, 1000, 1001
Planina (kod Lučina) — 390, 451, 452, 453, 646
Planina (sada Planina pri Cerknem) — 166, 344, 816
Planina (sada Planina pri Sevnici) — 234, 251, 476, 514—516, 519, 523. 526, 533, 535, 536, 538, 539, 541, 546. 547, 552, 724—728, 731, 732. 791, 850, 934
Planinka (greben) — 929, 996, 998
Planinska Vas (kod Planine pri Sevnici) — 731, 732
Planinšek (kod Lučina) — 387. 388, 390, 448, 449, 497
Plankar (kod Pilštanja) — 791
Platišče — 746, 747
Platnig Terezija — 940
Plave (kod Kanala) — 141, 145, 215, 332, 336, 338, 460. 468. 470, 472. 641. 643, 748
Plestenica (kod Idrije) — 299
Pleš (kod Hinja) — 887
Plešič (vrh, kod Sv. Lovrenca na Pohorju) — 248
Plešivec (kod Velenja) — 541, 800, 801
Plešivica (kod Žužemberka) — 717, 760, 820, 821
Plešivica (sada Plešivica pri Žalni) — 161. 162, 886
Plešnik Anton — 972
Pletovarje (kod Dramlja) — 978
Pliberk (u Austriji) — 150, 196, 258, 259, 525, 547, 557, 809, 942, 961
Pluska (kod Trebnja) — 861
Podboč (kod Poljčana) — 793. 948, 965
Podbrdo (kod Cerkna) — 86, 89, 102, 157, 158, 190, 194, 221, 222. 332. 353, 472, 745, 768
Podbrdo (kod Moravča) — 532
Podbukovje (kod Ilove Gore) — 886
Podbukovje (sada Podbukovje pri Vačah) — 117
Podcerkev (kod Starog Trga) — 605
Podčetrtek (kod Pilštanja) — 188. 246. 264. 265, 294, 295, 477, 507. 523. 525, 529—531, 536, 557, 560, 725, 727, 789, 928, 929, 932, 991
Podgora (Piedimonte) — 140, 141
Podgora (sada Podgora pri Ložu) — 605, 770
Podgorje (kod Materije) — 365, 462. 591, 836
Podgorje (kod Slovenjeg Gradeča) — 586
Podgorje (sada Podgorje pri Letušu) — 269, 276, 284
Podgozd (kod Gorice) — 871
Podgozd (kod Žužemberka) — 369, 372
Podgrad (kod Ilirske Bistrice) — 593
Podgrad (kod Novog Mesta) — 370, 501, 594, 597, 598, 609, 718, 841, 861
Podhom (kod Bleda) — 100
Podjasen (kod Planine pri Sevnici) — 732
Podjunska dolina (predeo) — 148, 245, 440, 476, 550, 559
Podklošter (u Austriji) — 152
Podkožlješki mlin (kod Horjula) — 388
Podkraj (kod Vipave) — 86, 134, 290, 299, 303, 333, 493, 627, 777, 778, 918
Podlaka — 871
Podlipa (kod Horjula) — 420
Podlipa (kod Žužemberka) — 882, 883
Podlog (kod Vranskog) — 397
Podljubelj (kod Borovlja. u Austriji) — 36, 806
Podmelec (kod Tolmina) — 222, 352, 745
Podmilj (kod Litije) — 761, 822
Podnart (kod Radovljice) — 100, 343, 346, 473, 497, 768, 907, 1000—1006
Podpeč (kod Borovnice) — 44, 45, 56, 71, 129
Podpulfrca (kod Škofje Loke) — 390, 892
Podraga (kod Vipave) — 644
Podraje (kod Šmartnog pri Litiji) — 400
Podrošca (u Austriji) — 36, 149, 305
Podsinja Vas — 307
Podskrajnik (kod Cerknice) — 61, 610
Podslivnica (kod Cerknice) — 54, 59
Podsreda (kod Pilštanja) — 188, 189, 296. 476. 515. 525, 528. 529, 531, 532. 729, 730
Podšentjur (kod Zagorja ob Savi) — 250, 476. 668. 693

Podunavlje — 786, 807
Podvin (sada Podvin pri Polzeli) — 274, 275, 283
Podvine (kod Planine pri Sevnici) — 732, 733
Podvrh (kod Poljana nad Skofjo Loko) — 892
Pogača (k. 882) — 604
Pogance (kod Novog Mesta) — 501, 718
Poganek (kod Litije) — 309, 310. 311, 399, 401, 402, 415, 435, 463, 464, 478. 488, 507, 508. 556. 559, 574—583, 615, 694. 842, 845, 854, 859, 860, 861
Poglajen Franc Kranjc — 197, 313. 401, 622, 832, 911
Pohorje (pl.) — 126, 127, 158, 161, 173, 232, 245—250, 253, 255—258, 263, 265, 409, 460, 476—479, 509, 511. 518, 543, 557, 588. 706. 787, 788, 790, 791, 795, 797, 801, 802, 804—806, 809, 899, 926, 928', 932, 938, 984, 988, 992, 995. 997
Poina — 747
Poierje (kod Jurkloštra) — 517, 519, 730
Pojman (kod Slovenskih Konjica) — 520
Pokljuka (pl.) — 91, 194, 228, 901
Pokojišče (kod Borovnice) — 952, 954
Pokojnik (kod Zabukja nad Sevnico) — 546
Polana (kod Jurkloštra) — 521
Polhov Gradec — 133. 337, 385. 387—389, 420, 447, 448, 450—452, 496, 506, 645, 947
Polom (kod Kočevja) — 716, 718
Polšnik — 592, 601, 716, 719. 721, 739, 822, 850. 854
Polzela (kod Mozirja) — 182, 183, 268—270, 274, 275, 277, 283, 394, 555. 936
Polžanska Gora (kod Šmarja pri Jelšah) — 520
Poljane (kod Moravča) — 545, 549
Poljane (kod Nove Štifte) — 796, 797
Poljane (sada Kočevske Poljane) — 911
Poljane (sada Poljane nad Škofjo Loko) — 135, 166. 292, 343, 384, 387, 390, 497, 764. 889—894, 901
Poljane (sada Poljane pri Primskovem) — 760, 846
Poljanska dolina — 158, 160, 165, 194. 387, 424, 452, 469, 495, 637, 764, 765, 892, 895
Poljčane (Sp. i Zg., kod Slovenskih Konjica) — 264. 546. 792, 802. 964. 967. 968, 977, 978
Polje (kod Ljubljane) — 841, 842
Polje ob Sotli — 188, 189, 294, 296
Poljška planina (pl.) — 100
Poljubinj (kod Tolmina) — 222
Poncala (kod Lokava) — 874
Ponikva (kod Celja) — 171, 253, 264, 520, 543, 544, 793, 794, 797, 898. 936, 938, 965, 966, 978
Ponikva (Sp. i Zg., sada Ponikva pri Žalcu) — 522
Ponikve (Dolenje i Gorenje, kod Trebnja) — 830, 831, 881
Ponikve (Poniqua, kod Štanjela) — 317—319, 322, 345
Ponikve (kod Tolmina) — 223, 352, 354
Ponova Vas (kod Grosuplja) — 66
Ponoviče (kod Litije) — 117. 416, 543, 854
Ponteba (u Italiji) — 91
Popivoda Pero — 9, 43, 206, 227, 954, 955
Poreber (kod Paneča) — 730
Porzus (Porčinj) — 747
Postojna — 10, 30, 72, 91, 97, 102. 104, 105, 167, 168,. 193,'201, 207, 290. 330. 340, 341, 364, 462, 474, 485. 589, 634, 778, 825, 826. 834. 917
Postrak Alojz — 734
Potočar Stane Lazar — 80, 92, 197, 223, 315, 334, 506, 630, 637
Potok (kod Štanjela) — 321, 346
Potok (sada Potok pri Gorenji Straži, kod Novog Mesta) — 52
Poznikovo (kod Velikih Lašča) — 844
Poženik (kod Cerklja pri Kranju) — 674
Pradielis — 747
Pragersko (kod Maribora) — 413, 515. 526, 706, 742, 743, 805, 806
Prapetno (kod Tolmina) — 223
Prapreče (sada Prapreče pri Gorenji Straži) — 52
Prapreče (sada Prapreče pri Temenici) — 840
Prapretno (kod Planine pri Sevnici) — 541, 544, 546, 729, 730
Prapretno (kod Trbovlja) — 518
Praprotno (kod Kranja) — 497, 765, 962

Praprotno brdo (trig. 1006, kod Idrije) — 291, 299, 300, 389, 448, 506, 563, 782, 815, 890, 892
Prečna (kod Novog Mesta) — 372. 594, 595, 601, 820
Preddvor (kod Kranja) — 704
Predmeja (kod Ajdovščine) — 86, 166, 167, 206, 292, 816, 871, 874—877, 879, 900, 905
Predole (kod Račne) — 617, 859
Prede (kod Postojne) — 91
Pregarje (kod Podgrada) — 825, 826
Preis Franci — 359
Prek Lovro — 24
Prekomurje — 47, 196. 236. 263—265, 413, 461, 510, 557, 559, 571, 572, 706
Prekopa (kod Vranskog) — 283, 936
Prelasko (kod Buča) — 530, 730
Prelesie (kod Lučina) — 390
Prem (kod Postoine) — 825, 826
Presečnik (kod Škofie Loke) — 387
Preserve (kod Ljublianet — 11, 12, 44, 56. 69. 71, 129—131, 154, 201, 596, 615, 616
Preska (sada Preska nad Kostrevnico) — 310
Prestento — 747
Prestranek (kod Postoine) — 105
Preškar (kod Gorenje Vasi) — 497
Pretovče (kod Tolmina) — 469
Prevalnik (kod Šoštanja) — 799, 800, 980—982, 984, 989
Prevalje (kod Dravograda) — 150, 256, 259, 523, 536, 546, 940, 959—961
Prevalje (sada Prevalje pod Krimom, kod Borovnice) — 44, 45, 154
Prevoie (sada Prevoje pri Šentvidu) — 722
Prevoie (kod Hinia) — 886, 887, 913
Prezid — 770—772, 912
Preženjske njive (k. 170) — 855
Prežganje (kod Litiie) — 58, 310, 399—401, 463, 579, 849, 850
Prhovec (kod Zagorja ob Savi) — 693
Pridger (kod Golavabuke) — 993
Prihova (kod Rečice ob Savinji) — 554
Prihova (kod Šoštanja) — 268, 274, 284. 671. 795
Primorska — 50, 84, 85, 87—89, 91, 92, 97, 157, 159. 176, 193, 194, 330, 468, 474, 634, 639
Primožič Franc Marko — 21, 151
Primskovo (kod Kranja) — 399, 415. 575, 600
Primskovo (kod Velikog Gabera) — 718. 760. 846, 855
Prinčič Stane Silvo — 124
Pristava (kod Crne) — 149
Pirstava (kod Novog Mesta) — 718, 840. 841, 843
Pristava (sada Pristava pri Lesičnem) — 247
Pristava (sada Pristava pri Mestinju) — 530, 727, 991
Pristova (kod Šoštanja) — 537, 980
Prosek (kod Trsta) — 906
Prosnid — 746, 747
Prtovče (pl.) — 341, 342
Prvačina (kod Gorice) — 104, 636, 648, 903
Ptuj — 46, 231, 412, 413, 428, 459, 559. 787, 922, 923, 973, 984
Ptujsko polje — 231, 233, 706
Puc Boris — 198
Pucelj Miha — 761
Pucihar (kod Sapa) — 64, 73
Pudob (kod Starog Trga) — 602, 605

Pukovi

italijanski:

— »Taljamento« — (»Tagliamento«) — 221, 342, 643

nemački:

— 10. SS policijski — 105, 317, 386, 624, 869, 870
— 13. SS policijski — 150, 182, 260, 261, 537, 850, 855, 942
— 14. SS policijski — 56, 126, 253, 264, 265, 275, 368, 370, 500. 541, 597, 602. 723, 844, 898, 946, 948. 952
— 18. landesšicen — 942
— 25. SS policijski — 265, 395, 522. 541
— 28. SS policijski »Tot« — 950
— 112. artiljerijski — 825
— 136. rezervni brdski lovački 188. rezervne brdske divizije — 317, 336, 813
— 137. rezervni brdski lovački 188. rezervne brdske divizije — 50, 101, 207, 318, 813
— 138. rezervni brdski lovački 188. rezervne brdske divizije — 558, 825

— 139. rezervni brdski lovački 188. rezervne brdske divizije — 30, 593, 825, 919
— 184. landesšicen — 723
— »Brandenburg« — 298, 301, 344, 424, 495, 567, 723, 937
— »Donja Štajerska« — 182, 517, 920—923
— »Trenk« (»Treeck«) — 126, 150, 245, 264, 265, 275, 397, 398, 531, 533, 535—537, 541, 544, 558, 586. 713, 793, 794, 800. 850, 934. 948. 964, 980, 988
Pula — 364, 462
Pungert (kod Trebnja) — 830
Purkače (kod Roba) — 368, 608, 610. 611
Pusti Malen (kod Šmartna pri Litiji) — 741
Pusti Vrh (kod Lučina) — 452
Pusto Polje (kod Šmartnog ob Dreti) — 671
Puša (predeo) — 270
Pušnik (kod Mislinje) — 800, 944—996
Puštal (kod Škofje Loke) — 390
Puštale — 871—874

R

Rabeljsko jezero (u Italiji) — 440
Raco Gliša — 45
Rače (kod Maribora) — 805, 806
Rače-Fram (ž. st.) — 516, 526
Račje Selo (kod Trebnja) — 57, 822
Račna (M. i V., kod Višnje Gore) — 202, 837
Rađana Vas — 994, 996
Radeče (kod Zidanog Mosta) — 522, 550, 551, 730, 731, 850, 862
Radlek (kod V. Bloka) — 59, 60, 367
Radman — 979, 984
Radohova Vas — 374, 819, 840, 860
Radovljica — 339—341, 473, 485, 704, 755, 764, 765, 768, 904, 906, 937, 999. 1003
Radovna (kod Mojstrane) — 901, 937
Radovna (r.) — 342
Radvanje (kod Mute) — 714, 987
Raičević Mitar — 350, 419. 455. 630, 651, 785, 880, 910
Rainer Franc — 350
Rajh — vidi Nemačka
Rajhenau (kod Kočevja) — 595
Rajhenburg (sada Brestanica, kod Krškog) — 188, 294, 476, 726, 728. 732, 921
Rajner Franc — 650
Rakek — 8, 10—12, 29, 49, 50, 54, 58—61, 88, 97, 102, 105, 128, 129, 131, 162, 163, 168, 193—195, 201, 205, 218, 299, 331, 333, 335, 338, 363, 364, 366—368, 373, 375, 404, 405, 460, 461—465, 467, 471, 473, 474, 485, 593, 596. 598, 599, 601—604, 606, 610, 611, 627, 769, 778, 843, 853, 858, 882, 886. 918. 919, 953, 954, 1001
Rakitna (kod Cerknice) — 12, 40, 45, 129—131, 154, 373, 404, 595, 599, 611, 952
Rakitnica (kod Ribnice) — 201
Rakitovec (kod Šmarja pri Jelšah) — 792
Rakitovec (Mali i Veliki, kod Trebnja) — 701
Rakovec (kod Šmarja pri Jelšah) — 253, 790
Rakovica (kod Kranja) — 100
Rakovlje (kod Braslovča) — 270
Rakovnik (sada Rakovnik pri Birčni Vasi) — 597. 841, 845
Ramšak (kod Mozirja) — 397
Raschiacco — 747
Rasica (kod V. Lašča) — 69, 377, 602
Ratanska Vas (kod Rogaške Slatine) — 949, 967
Ratež (kod Brusnica) — 614
Ratje (kod Žužemberka) — 612, 821
Ravberkomanda (kod Postojne) — 97
Ravne (kod Kobarida) — 144, 146
Ravne (kod Šoštanja) — 535, 537, 977
Ravne (sada Ravne pri Cerknem) — 766, 768, 843
Ravne (sada Ravne pri Mlinšah) — 542, 667, 668
Ravne (sada Ravne pri Zirah) — 780
Ravnica (kod Gorice) — 871, 878, 879
Ravnik (kod Velikih Bloka) — 465, 853, 952
Ravnik (sada Ravnik pri Hotedršici) — 385, 623, 625—627, 639, 773—776, 779
Ravno Cerje (kod Rogaške Slatine) — 544
Razbor (Sp. i Zg., kod Slovenjeg Gradeča) — 809
Razborca (kod Slovenjeg Gradeča) — 587, 796, 797
Razbore (kod Velike Loke) — 718
Razdrto (kod Grosuplja) — 63, 65, 66. 73

Razdrto (kod Postojne) — 103, 473
Razpotje (kod Idrije) — 135, 299, 300, 345. 562, 564, 565, 781—783. 892, 894
Rdeči Breg — 982, 1007
Rdeči rob (kod Kobarida) — 32, 33
Rebec Drago Kovač — 33
Reber (kod Trbovlja) — 669, 696
Reber (kod Žužemberka) — 372, 715—717. 720, 760—762, 821, 831. 882, 883
Reberca (u Austriji) — 259, 550
Rebolj Jože — 705
Recenjak (kod Lovrenca na Pohorju) — 791
Rečica (Sp. i Zg., sada Rečica) — 536
Rečica ob Paki — 269, 275, 965, 968
Rečica ob Savinji — 283. 554, 671, 672, 934
Redipulja — 339
Reka (kod Cerkna) — 166, 494
Reka (potok) — 627, 664
Remec Egon Borut — 26, 38, 297
Remih Anton — 408, 411, 573, 714
Remškar Tine — 147
Remšnik (u Austriji) — 706, 712
Renče (kod Gorice) — 105
Renke (kod Zagorja ob Savi) — 118—120, 257, 667
Rep (kod Slovenske Bistrice) — 249, 802
Repentabor (kod Trsta) — 101, 341
Repnje (kod Ljubljane) — 100
Resevna (brdo, kod Slovenskih Konjica) — 127
Resiutta — 746
Resnik — 972
Resnik Franc — 408
Resica (potok) — 608
Reštanj (kod Senova) — 920
Reteče (kod Škofje Loke) — 338. 473, 485
Retje — 602, 604, 605, 912
Rezija (predeo) — 92, 143, 144, 215, 217, 314, 334, 358, 359, 473, 753
Ribenska planina — 91
Ribič Ivan Stojan — 17. 18. 21, 137, 361, 362, 439
Ribičič Ciril — 139
Ribnica — 40, 194, 195, 201, 203, 298. 365, 376, 461—463, 465, 591, 602, 604. 605. 607, 611, 614, 615, 621, 769, 771, 805, 820, 836. 842, 844. 863, 867, 882. 886. 946, 947, 952
Ribnica (kod Novog Mesta) — 52
Ribnica (kod Slovenjeg Gradeča) — 126, 173, 248, 413, 460, 478, 479, 513, 558, 790, 799, 993—995
Riharjevec (kod Šmartnog pri Litiji) — 575
Rihemberk (sada Branik, kod Gorice) — 167, 207, 317, 318, 320, 323, 346
Rihpovec (kod Mokronoga) — 57
Rijeka — 8, 49, 105, 167, 195, 363, 377, 461, 463, 589, 612, 616, 826, 833. 834. 862
Rimini (u Italiji) — 638, 869
Rimske Toplice — 514, 517, 525, 527, 531, 532, 535, 729, 933
Rjavče (kod Materije) — 612, 826
Rob (kod V. Lašča) — 12, 368. 402, 610. 611, 843
Robič — 749
Robidišče — 314
Robidnica (kod Cerkna) — 134, 301, 303, 454, 494, 495, 568, 569, 644. 766, 894
Robidnik (brdo, kod Kresnica) — 574
Ročinj (kod Tolmina) — 643
Rodik (kod Sežane) — 861
Rogaška Slatina — 188, 196, 231, 294, 535, 539, 542, 544, 559,'950, 964. 965, 976
Rogatec — 232, 263, 476, 535, 557, 792. 793, 797, 808, 809, 850, 949, 950, 967—971, 977, 987, 988
Rogatec (sada Gornji Rogatec, kod Grosuplja) — 56
Rogla (trig. 1517, kod Oplotnice) — 126, 248, 992, 994
Rojšek Franci — 213, 324, 355, 357
Ronke (kod Gorice) — 342, 639. 643, 646
Rosalnice (kod Metlike) — 56
Rovte (kod Vrhnike) — 85, 89, 132, 133, 299, 300, 385, 506, 562, 624, 626. 627, 629, 778, 780, 781, 904, 919, 947
Rovte (sada Rovte v Selški dolini) — 452, 496, 566, 765, 816, 890, 893
Rozman Franc Stane — 48, 220, 434, 459, 655, 662, 829
Rožank (kod Slovenjeg Gradeča) — 150
Rožek (u Austriji) — 16, 36, 241
Rožna dolina — 16, 20, 122—124, 153, 241, 328, 361, 443, 534, 809
Rožnik (kod Grosuplja) — 52, 63, 64, 72, 73
Rubije — 902
Rudenca (pl.) — 251, 544, 547, 724

Rudenik (k. 897) — 517—519, 731
Rudnica (kod Podčetrteka) — 729
Rudolf Janko — 226
Rumelj (kod Šoštanja) — 800, 977
Rumunija — 411, 556
Ruperč Vrh (kod Novog Mesta) — 52, 501, 608, 609, 718, 840, 843
Rupnik Karlo — 933
Rupnik Lev — 85, 298
Rupnik Vuk — 335, 467, 602, 955
Rustja Franjo Canči — 217, 359
Rustji (Rusti, kod Ajdovščine) — 321
Ruše (kod Maribora) — 256, 413, 511, 513, 572, 795
Rute (kod Bistrice v Rožu) — 306
Rute (predeo, kod Velikih Bloka) — 204, 205, 402

S

S. Antonio (tesnac) — 747
S. Daniele del Carso — vidi Štanjel
Sabotin (trig. 609, kod Gorice) — 141, 749, 750
Sadewsky Tadek Tomo — 228
Sadinja Vas (sada Sadinja Vas pri Dvoru, kod Žužemberka) — 54, 372. 382, 718
Sadovec (kod Rogaške Slatine) — 535
Salandri — 747
Salcburg (u Austriji) — 925. 928, 929, 931, 938, 1008
Salona — vidi Anhovo
Samarica — vidi Šmarje
Samec (kod Slovenjeg Gradeča) — 789
Samotorica (kod Butajnove) — 386, 388, 389, 420—422, 425, 446, 451, 505 506, 635, 636, 639, 645, 650
San Kvirino (San Quirino, kod Čedada) — 141, 330, 474, 646
Sava (kod Litije) — 117, 120, 257, 260, 485, 527, 534, 551, 664—667, 698, 700, 739—741
Sava (r.) — 49, 71, 92, 118, 194, 201, 228, 232, 234, 251, 255, 263, 309—312, 363, 373, 377. 399, 401, 414—416, 435, 436, 462—464, 467, 478—480, 515. 518, 519, 532, 549, 559—561, 574—578, 580—582, 589, 601, 603, 637, 658, 661, 662, 668, 704, 706, 724, 726, 727, 730, 734, 739—741, 787, 805, 807—809, 834, 845, 854, 861, 862, 901, 902, 911, 1002, 1005
Sava Dolinka (r.) — 228, 704
Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika — 217, 218, 585, 891
Savinska dolina (predeo) — 397, 461, 476, 663, 693, 703, 985
Savinja (r.) — 172, 184, 232, 267—270, 272—276, 281, 283, 394, 476. 534, 539, 557, 559, 561, 706, 728, 729. 807. 809, 932, 936, 956
Sečovlje (Secciole) — 377
Sedilis — 747
Seidi Stanislav Karel — 138
Sekirišče (kod Roba) — 611
Sekirnik Janko Simon — 128
Sela (sada Sela pri Hinjah) — 913
Sela (sada Sela pri Višnjoj Gori) — 837
Sela (sada Sela pri Volčah) — 140
Sela pri Ajdovcu — 601
Sela pri Cerkvi (sada Sela pri Fari, u Austriji) — 24, 26, 36
Sela pri Sobračah (kod Stične) — 839
Sela pri Šumberku — 372, 715, 716, 758, 760. 821, 823, 883, 884
Sela pri Višnji Gori — 839
Sele (kod Makola) — 967
Sele v Zgornjem Kotu — 24
Selnica ob Dravi (kod Maribora) — 407, 972, 973, 987
Selo (kod Polšnika) — 850
Selo (sada Selo pri Robu) — 602, 604, 839, 844
Selo pri Radohovi Vasi — 839, 855
Selo pri Žirovnici — 1007, 1009
Selska Gora (kod Mirne) — 719, 761
Selška dolina (kod Škofje Loke) — 160, 387, 452, 568, 637, 764—767
Selška dolina (u Austriii! — 26, 495
Seljak (kod Lučina) — 388, 389, 449. 567
Seljan (kod Ribnice) — 203
Semič (kod Birčne Vasi) — 861
Semič Stanko Daki — 13, 132, 156, 954
Senovo (kod Podsrede) — 188. 189, 294, 525, 527—529, 532, 544, 547
Senožeče (kod Sežane) — 103, 473
Senožeti (kod Ljubljane) — 415, 416, 532, 543, 673, 674, 682, 683
Sever Franc Fronta — 137, 360, 899
Sevnica (kod Zidanog Mosta) — 188, 294, 399, 514, 518, 519, 531, 536, 541, 544, 547, 551, 559, 730, 731, 733
Sevniščica (r.) — 514

Sežana — 209, 211, 318, 319, 339, 473, 485, 641, 642, 901—903
Sidraž (kod Cerklja pri Kranju) — 673
Silovec (kod Sromlja) — 727, 728
Simončić Vinko Gašper — 21, 362
Sinča Ves (u Austriji) — 36, 550
Sinji vrh (trig. 1001) — 878
Sitarjevec (brdo, kod Litije) — 401
Sjedinjene Američke Države — 217
Skalčna pot (predeo) — 954
Skolica (brdo) — 516, 519, 731
Skolj (Monte Scol, trig. 418, kod Štanjela) — 320, 321
Skomarje (kod Vitanja) — 796, 974, 975, 992, 994, 995—997
Skorno (kod Šoštanja) — 276, 533, 938, 988
Skrilje (Skrilla, kod Ajdovščine) — 321
Skrobotnik (k. 780, kod Cerknice) — 131
Slaba Gorica (kod Kočevja) — 596
Slabe (kod Cerkna) — 301, 303, 565
Sladka Gora (kod Rogaške Slatine) — 252, 520, 539, 542, 544, 546, 790, 979
Slap (sada Slap ob Idrijci) — 222, 223
Slape (kod Smartna ob Dreti) — 533, 535
Slatina (kod Kamnika) — 673, 674
Slatina (kod Ponikve) — 978
Slatnik (M. i V., kod Novog Mesta) — 501
Slavetič (kod Jastrebarskog) — 402
Sleme (brdo, kod Tolmina) — 469
Sleme (k. 883, kod Rakitne) — 373, 598
Sleme (kod Cerknice) — 12, 61, 130, 205, 367, 594, 605, 607, 610, 953, 954
Sleme (pl.) — 33
Slivna (Sp. i Zg., sada Slivna) — 545, 549, 666
Slivnica (pl.) — 54, 58, 61, 366, 367, 610. 769
Slivnica pri Mariboru — 511, 805, 997
Slopnik (kod Motnika) — 251, 253, 254
Slovenačko primorje — 86. 157, 218, 329, 412, 833, 917
Slovenija — 20, 49, 158, 201, 207, 218, 219, 309, 359, 411, 412, 418, 443, 457, 461, 482, 487, 561, 583, 589, 693, 787. 788. 833
Slovenska Bistrica — 126, 158, 173, 250, 253, 255, 256, 409, 413, 515, 524, 742—744, 789, 791, 792, 802—805, 809, 985. 986
Slovenske Gorice — 196, 263, 264, 281, 413, 461, 557, 572, 706
Slovenske Konjice — 126, 253, 258, 264, 520, 706, 742, 743, 791, 898, 899, 969, 970, 975, 994, 996—998
' Slovenski narodni varnostni zbor (SNVZ) — 27, 157, 299, 330, 833, 870, 901, 917
Slovensko domobranstvo — 85, 157, 370, 372, 452, 602, 609, 759, 777, 819, 820, 833, 840, 842, 846, 850, 857, 882, 946, 951
Slovenj Gradec — 126, 148, 182, 184, 256, 263, 268, 479, 521, 557, 558, 586, 587, 789, 798, 799, 801, 804, 809, 930, 938, 972, 974, 978, 980, 992
Smlednik (kod Kranja) — 673
Smodivnik (trig. 923, kod Velenja — 738, 800
Smogavec (kod Slovenske Bistrice) — 520, 522
Smoljevec (trig. 693)'— 777
Smrečje (kod Lučina) — 420
Smrekovec (k. 569, kod Crne) — 149, 255, 256
Smrekovec (predeo, kod Rakitne) — 130, 131, 154
Smrjene (kod Grosuplja) — 52, 67
Smuka (kod Žužemberka) — 54, 369, 612, 760, 820, 821, 823, 882, 885—887
Sneberje (kod Ljubljane) — 841, 842
Snežnik (zamak) — 603
Sobočevo (kod Borovnice) — 44, 154
Sobrače (kod Šentvida pri Stični) — 575, 860, 861
Soča (kod Kobarida) — 215, 748
Soča (r.) — 33, 89, 140, 141, 215, 216, 230, 331, 336, 342, 346, 348, 356, 358, 359, 460, 468, 472, 634, 635, 640, 643, 745
Sodražica (kod Ribnice) — 204, 602
Sojek (kod Slovenskih Konjica) — 127
Solčava — 149, 258, 456, 959
Solkan (kod Gorice) — 86
Sora (kod Medvoda) — 387, 390, 448
Sora (r.) — 780, 907, 963
Sorica (Sp. i Zg., kod Cerkna) — 495
Soška dolina — 166
Sotensko (sada Sotensko pri Šmarju) — 522

Soteska (kod Mozirja) — 283, 737
Soteska (kod Nomenja) — 98, 1003
Soteska (kod Žužemberka) — 70, 615, 717, 718, 762, 821
Sovinja Peč (kod Ljubljane) — 685, 805
Sovodenj (kod Idrije) — 134, 299, 301, 344, 345, 388, 422, 423, 453, 497, 568
Spodnja Idrija — 300, 345. 389. 562, 624, 783, 815
Spodnja Savinjska dolina — 112, 114, 231, 237, 263, 265—268, 662
Spodnja Slivnica (kod Grosuplja) — 67, 376. 463, 614. 836, 837, 859
Spodnje Blato (kod Grosuplja) — 837
Spodnje Gorče (kod Braslovča) — 270
Spodnje Slemene (kod Slovenskih Konjica) — 248, 249. 538. 793, 794, 898
Spodnji Dolič (kod Vitanja) — 800. 991
Spodnji Hotič — 548
Spodnji Log (kod Save) — 596. 601, 862
Spodnji Razbor (kod Slovenjeg Gradeča) — 977—979
Spodnji Rož (predeo) — 806
Srbija — 230, 411, 585, 807
Srebrniče (kod Novog Mesta) — 52, 718
Srednja Slivnica (trig. 1022) — 953
Srednja Vas (sada Srednja Vas--Goriče) — 704
Srednja Vas (sada Srednja Vas pri Šenčurju) — 674, 680
Srednja Vas v Bohinju — 907
Srednje (kod Tolmina) — 752
Srednje Brdo (kod Gorenje Vasi) — 135
Srednji Lipovec (kod Žužemberka) — 601, 718, 882, 884
Sromlje (kod Krškog) — 727
St. Margareten (u Austriji) — 261
Stahovica (kod Kamniške Bistrice) — 683. 685, 686
Stane — vidi Potočar Stane
Stanišče (kod Škofje Loke) — 387
Stanovnik (trig. 985. kod Cerknice) — 366
Stante Peter Skala — 230
Stara Cerkev (kod Kočevja) — 377, 614
Stara Glažuta (kod Pilštanja) — 526, 528, 744
Stara Oselica (kod Žira) — 135, 292. 299, 332, 333, 345, 389, 421, 425, 426, 446, 448, 453, 471, 497. 565—567, 814, 815, 894
Stara Vas (kod Postojne) — 72
Stare Zage (kod Dolenjskih Toplica) — 887
Stari grad (zamak, kod Višnje Gore) — 202
Stari grad (zamak, kod Vranskog) — 394—397
Stari Kot (kod Čabra) — 770
Stari Log (kod Kočevja) — 718, 823. 886, 912, 913
Stari Trg ob Kolpi — 70, 912
Stari Trg pri Ložu — 70, 201, 367, 602, 604—607, 772, 825
Staro Selo (kod Kobarida) — 640
Stavča Vas (kod Žužemberka) — 372, 717, 759, 821, 882
Steblovnik — 979
Stegovci (Stegozzi. kod Štanjela) — 321
Stehanja Vas (kod Velikog Gabra) — 821, 881. 884
Stična (kod Višnje Gore) — 54, 61, 67, 194, 195, 201—203, 364, 366, 369, 371, 461—463. 584, 590, 597, 600, 602. 758, 759, 828, 829, 832, 835. 837, 838. 840. 843, 846, 947
Stojdraga (kod Samobora) — 41
Stol (pl.) — 100
Stopa (kod Slivnice) — 552
Stoperce (kod Rogateca) — 793, 949, 966, 969, 970
Stopnik (kod Vranskog) — 283
Stopno (kod Makola) — 949
Storžič (pl.) — 757
Strahinj (kod Kranja) — 642
Strahomer (kod Studenec-Iga) — 370
Strane (kod Hruševja) — 826
Stranice (kod Slovenskih Konjica) — 126, 969, 970, 975, 994, 996
Stranska Vas (sada Stranska Vas pri Žužemberku) — 54, 503, 592, 718, 719, 840. 883
Stranje (Spodnje i Zgornje, kod Kamnika) — 682—684, 687, 726, 727, 802, 808
Stranje pri Skocjanu — 500, 857
Straža (D. i G., kod Novog Mesta) — 372, 615, 762, 821, 883
Straža (kod Lukovice) — 803
Straža (sada Straža na Gori) — 259, 520, 522. 968

Stražišče (kod Begunja) — 205, 373, 598, 599, 848, 849, 853, 954
Stražnik (k. 645) — 366, 603
Strden (kod Ribnice na Pohorju) — 994
Stremiz (Grmešica) — 747
Strgar (kod Šoštanja) — 541, 978, 979
Strletje (kod Roba) — 368
Strma Njiva (kod Trojana) — 115, 116, 251
Strmec (k. 422) — 831
Strmec (kod Rogateca) — 793, 949, 967
Strmica (kod Postojne) — 104, 919
Strnad (kod Braslovča) — 394, 396
Strnad (kod Godoviča) — 781
Struge (predeo) — 718, 820
Stržišče (kod Hudajužne) — 748
Studenec (sada Studenec na Blokah) — 12, 130, 593, 604
Studenec-Ig (sada Ig) — 11, 50, 53, 56, 129, 130, 204, 366, 610, 839, 844, 853, 861
Studenice (kod Poljčana) — 948, 965
Studeno (sada Studeno na Blokah) — 367, 605, 610, 769, 853, 858
Stupica (u Italiji) — 641
Subit — 747
Suha krajina — 11, 50, 51, 64—66, 160, 364, 365, 462, 589—591, 828, 832, 834—836
Suhi Dol (kod Lučina) — 133, 134, 136, 291, 340, 341, 384, 388—390, 420, 447, 448, 451, 452, 498, 636, 646, 890
Suhodolnica (potok) — 979, 989
Sutla (r.) — 232, 476, 559, 700, 706. 730, 734, 787, 808, 809
Sv. Ana (sada Podljubelj) — 704, 756
Sv. Ana (sada Stari Grad) — 792, 793, 966
Sv. Andraž (sada Andraž nad Polzelom) — 524
Sv. Andrej (sada Andrej nad Zmincem) — 452
Sv. Anton (crkva) — 278, 281, 533, 593
Sv. Anton (sada Zirovski Vrh nad Gorenjo Vasjo) — 499
Sv. Areh (crkva, kod Slovenske Bistrice) — 413
Sv. Barbara (crkva, kod Hotedršice) — 775—777
Sv. Bolfenk (sada Jelovice) — 793
Sv. Brie (kod Velenja) — 800
Sv. Danijel (crkva) — 799—801
Sv. Duh (crkva) — 407, 408, 537, 573. 706, 709, 712, 713, 853
Sv. Ema (kod Podčetrteka) — 928, 991
Sv. Florijan (crkva, kod Kamnika) — 673, 674
Sv. Florijan (sada Florjan pri Gornjem Gradu) — 799
Sv. Florjan (crkva, kod Novog Mesta) — 52, 598
Sv. Florjan (sada Sv. Florjan pri Šoštanju) — 278, 281, 987, 988
Sv. Gora (kod Litije) — 311, 416, 668, 693
Sv. Gregor (kod Velikih Lašča) — 602, 842
Sv. Helena (crkva) — 253, 530
Sv. Jakob (crkva) — 278
Sv. Jakob (kod Maribora) — 406
Sv. Janez in Pavel (kod Mozirja) — 397, 398
Sv. Jernej (crkva) — 713
Sv. Jošt (crkva) — 278, 393, 528, 535
Sv. Jošt (kod Velenja) — 800
Sv. Jošt (sada Jošt nad Kranjem) — 343, 346, 473
Sv. Jošt (sada Sentjošt nad Horjulom) — 385, 388
Sv. Jožef (crkva) — 700, 742
Sv. Jurij (sada Jurski Vrh) — 707
Sv. Jurij (sada Podkum) — 739
Sv. Jurij (sada Šentjur pri Celju) — 170, 188, 264, 294, 515, 522, 523, 535, 536, 538, 540, 545, 552, 559, 733, 791, 797, 925, 928, 936, 938, 983, 986
Sv. Jurij ob Pesnici (sada Jurški Vrh) — 407, 408
Sv. Jurij ob Taboru (sada Tabor) — 696, 697, 702
Sv. Jurij ob Turju (sada Gore) — 957
Sv. Katarina (crkva, kod Žužemberka) — 717, 760, 821
Sv. Katarina (kod Medvoda) — 387, 390, 447, 448, 452, 496, 505, 639
Sv. Katarina (sada Ostenk) — 479
Sv. Koloman (crkva) — 549
Sv. Križ (kod Trsta) — 340, 643, 647
Sv. Križ (sada Gabrovka) — 590, 599, 741, 761, 822, 835, 911
Sv. Križ (sada Podbočje, kod Kostanjevice) — 41
Sv. Kunigunda (sada Gorenje pri Zrečah) — 992, 995—997
Sv. Lenart (sada Lenart nad Lušo) — 496

Sv. Lenart (sada Lenart v Slovenskih Goricah) — 413
Sv. Lenart (sada Vrh nad Laškim) — 519, 521, 525, 532, 534, 539, 547
Sv. Lenart (sada Vrhe) — 696. 698
Sv. Lovrenc (sada Lovrenc na Pohorju) — 126, 173, 413, 478, 479, 513, 558, 571, 709. 712, 713, 790. 791, 995—998. 1007
Sv. Lovrenc (u Austriji) — 713
Sv. Lucija (sada Most na Soči, kod Tolmina) — 89, 91, 106. 140, 145, 146, 190, 194, 221. 338, 352—354. 745. 749, 766, 870
Sv. Marjeta (crkva) — 543. 544. 791, 802, 821, 882
Sv. Mihael (sada Pečice) — 977
Sv. Mihael (sada Smihel) — 900
Sv. Miklavž (crkva) — 274, 546, 769
Sv. Miklavž (sada Miklavž pri Taboru) — 697
Sv. Mohor (crkva) — 387, 452. 793
Sv. Ožbalt (sada Ožbalt, kod Maribora) — 406, 791
Sv. Ožbolt (crkva) — 844
Sv. Ožbolt (sada Ožbolt nad Zmincem) — 387, 448, 476
Sv. Pankracije (crkva) — 513
Sv. Pavel (sada Prebold) — 696
Sv. Peter (crkva, kod Laškog) — 538
Sv. Peter (sada Bistrica ob Sotli) — 188, 294—296, 514, 529, 531, 725
Sv. Petra hrib (brdo) — 892
Sv. planina (brdo) — 696. 958
Sv. Primož (crkva) — 602, 967
Sv. Primož (trig. 816) — 844
Sv. Radegunda (sada Radegunda) — 672, 673
Sv. Rok (crkva, kod Ozlja) — 841
Sv. Rupert (kod Mislinje) — 800. 911
Sv. Rupert (sada Breze) — 514, 534, 539, 542, 547
Sv. Stefan (crkva, kod Šmarja pri Jelšah) — 127
Sv. Stefan (sada Vinski Vrh pri Slivnici) — 533, 792, 793, 965
Sv. Tomaž (crkva) — 892
Sv. Trije Kralji (crkva, kod Slovenske Bistrice) — 249, 250, 410
Sv. Trije Kralji (sada Vrh nad Rovtami) — 85, 132, 133, 136, 302, 343, 344, 385, 388, 419, 448, 450, 506, 890
Sv. Trojica (sada Gradišče v Slovenskih Goricah) — 413
Sv. Trojica (sada Sivče, kod Cerknice) — 13, 131, 368. 465. 853, 952. 953
Sv. Trojica (sada Trojica) — 311, 415, 435, 543, 545
Sv. Urban (crkva, kod Ajdovščine) — 103
Sv. Urban (crkva, kod Mozirja) — 283, 397, 530
Sv. Urban (sada Zirovski Vrh nad Zalo) — 421
Sv. Urh (crkva, kod Slovenske Bistrice) — 249
Sv. Urh (trig. 856) — 843, 845
Sv. Uršula (crkva) — 529, 534
Sv. Valentin (crkva) — 253, 530, 531. 548
Sv. Vid (sada Šentvid pri Planini) — 522, 528, 531, 532, 534, 541, 543, 730, 731
Sv. Vid (sada Šentvid pri Ponikvi) — 793, 965
Sv. Vid (sada Zilce, kod Cerknice) — 12, 130. 205, 373, 402, 594, 595, 598, 605, 843. 844, 845. 847, 848, 952—954
Sv. Volbenk (crkva) — 387, 448, 566, 893
Svečina (kod Zgornje Kungote) — 707
Svetelka (kod Slovenskih Konjica) — 248, 259, 520, 522, 978
Svetina (kod Celja) — 539
Svibno (kod Radeča pri Zidanem Mostu) — 399, 846, 847, 862
Svino — vidi Zavino
Svinška pl. — 138, 196, 261, 264, 326, 461, 538, 559, 809
Svoboda Velimir — 355

Š

Sajdnik (kod Šoštanja) — 799, 800
Sajdnik (prevoj, kod Obirskog, u Austriji) — 36
Šalek (kod Velenja) — 586
Šepjane (kod Ilirske Bistrice) — 593, 825
Savna Peč (kod Hrastnika) — 697, 956
Sebrelj (D., G. i Sr., kod Cerkna) — 166
Sefert (kod Škofje Loke) — 892, 893
Segedin Jože — 198
Sempas (kod Gorice) — 225, 338. 473
Sempolaj (kod Trsta) — 101

Šenčur (kod Kranja) — 674, 680, 704
Šentjurska Gora — 664, 682, 683
Šentvid nad Valdekom — 800
Šink Danilo — 427
Širmanski Hrib (kod Litije) — 400, 463, 719, 849
Široka Set (kod Vača) — 741
Šiški vrh (brdo) — 831
Skale (kod Velenja) — 541
Skalske Cirkovce (kod Velenja) — 800
Skedenj (kod Slovenskih Konjica) — 126, 978
Škilje (k. 732, kod Rakeka) — 404
Skodovnik (kod Kresnica) — 579
Skofce (kod Rimskih Toplica) — 539. 541
Škofija (kod Rogaške Slatine) — 535
Skofja Loka — 91, 338, 340. 386, 387, 390, 447, 448, 450, 452, 473, 485. 495—497, 505, 506, 642, 645, 646, 764. 765, 768, 891—894, 901, 907. 962, 1000, 1006
Skofja Vas (kod Celja) — 249, 339, 342
Škofljica (kod Ljubljane) — 11, 49, 51, 62—65, 67, 69, 73, 163, 194, 204. 364, 377, 463, 589, 590, 592, 611, 615. 834. 861, 999. 1000

Škole NOVJ:

— Oficirska Glavnog štaba NOV i PO Slovenije — 434, 459, 484, 486. 487, 489, 490, 492, 504, 655, 867
— Podoficirska Štaba 4. operativne zone — 284, 456, 487, 560, 655
— Podoficirska Štaba 7. korpusa — 655, 770

Skrbinek (kod Lučina) — 387—389, 421, 425, 448, 451, 646
Skrbnik (kod Rogaške Slatine) — 535
Skrilje (kod Pijave Gorice) — 53, 67. 611
Škrjanče (M. i V., sada Skrjanče pri Novem Mestu) — 718, 840, 841
Smaraški vrh (trig. 647, kod Starog Trga) — 603, 606
Šmarata (kod Starog Trga) — 603. 606
Šmarje (kod Grosuplja) — 50, 62, 63, 65—67, 69, 72, 77, 163, 194, 377, 614
Šmarje (Samaria, kod Štanjela) — 318, 320—322, 331, 472
Šmarje pri Jelšah (kod Rogaške Slatine) — 188, 247, 253, 264, 294, 520, 522, 524, 530, 535, 539. 544. 548, 559. 792. 925, 928, 932, 935, 938, 970, 976, 977
Šmarjeta (kod Rimskih Toplica) — 729
Šmarjeta (u Austriji) — 806
Šmarski hrib (kod Šmarja) — 62
Šmartno na Pohorju — 256, 257, 263, 410, 479, 744, 804, 990. 997
Šmartno ob Dreti — 268, 398. 533, 669, 671, 672, 795
Šmartno ob Paki — 171, 172, 183, 246, 265, 267—270, 274—276, 283, 284, 392, 460, 461, 507, 510, 524, 529. 557, 662—665, 671, 689, 735—737, 795. 929—932. 936, 939, 968
Šmartno pri Litiji — 310, 374. 401, 579, 581, 739, 742, 849, 911
Šmartno pri Slovenjem Gradcu — 586, 587, 797, 798, 800. 801, 974, 979. 988, 992
Šmartno v Tuhinju — 182, 268. 700. 722, 805
Šmaver (kod Trebnja) — 830, 831
Šmihel (sada Šmihel nad Mozirjem) — 268, 795, 923
Šmihel (sada Šmihel pri Novem Mestu) — 500, 501, 843
Šmihel (sada Šmihel pri Žužemberku) — 717, 760, 821
Sniderič Ignac — 923
Sop (trig. 999. kod Cerknice) — 130. 154, 954

Šoštanj — 148, 171, 182—184, 196. 268, 278, 279, 283, 535, 537, 541, 554. 558, 588, 662. 663, 664. 671, 689, 706. 735—737, 799—801, 930, 932, 936. 938, 948, 972, 973, 977. 978. 981—983, 985, 986, 988
Španhajm (Spanheim, u Austriji) — 261
Špilfeld (Spielfeld) — 413, 572
Špilje (u Austriji) — 413
Špitalič (kod Motnika) — 281, 540. 701
Špitalič (kod Slovenskih Konjica) — 126, 898
St. Ilj (sada Laze) — 524
Št. Ilj (sada Šentilj pod Turjakom) — 587, 991, 993
Št. Ilj (sada Šentilj v Slovenskih goricah) — 406, 413, 572, 707, 972
Št. Janž — 306

St. Janž (kod Rečice ob Savinji) — 554, 671
Št. Janž (sada Šentjanž pri Dravogradu) — 586
St. Jernej (sada Šentjernej, kod Novog Mesta) — 41, 55, 60, 500, 501, 592, 597, 614, 843, 947
Št. Jošt (sada Sentjošt nad Horjulom) — 132, 135, 343, 389, 419, 421, 448. 451, 452, 890, 947
St. Jurij (sada Podšentjur) — 310
Št. Jurij (sada Podtabor pri Grosupljem) — 11, 64—66, 72, 602
Št. Lovrenc (sada Šentlovrenc) — 718, 819, 821—823
Št. Maver — 748
Št. Pavel (sada Šentpavel pri Domžalah) — 414
St. Pavle (sada Prebold) — 395
St. Peter (sada Otočec) — 500, 838
Št. Peter na Krasu — vidi Pivka
Št. Peter ob Nadiži (u Italiji) — 89, 140, 141, 144, 470, 753
St. Rupert (sada Šentrupert, kod Novog Mesta) — 270
Št. Rupert (sada Šentrupert, kod Polzele) — 394—396
Št. Vid (sada Podnanos) — 644
Št. Vid (sada Šentvid pri Grobelnem) — 253
Št. Vid (sada Šentvid pri Lukovici) — 414, 415, 694, 701, 722, 803, 808
Št. Vid (sada Šentvid pri Stični) — 49—51, 57, 162, 203, 364, 366, 369, 372, 374, 399, 461—463, 500, 589, 590, 599, 602, 716, 758—760, 819, 822, 823, 828, 829, 831, 834, 835, 840, 846. 855, 881, 882, 884, 947
Št. Vid (sada Šentvid pri Zavodnju) — 980—984, 986, 988, 992
Št. Vid (sada Zilce) — 465
St. Vid nad Valdekom (sada Završe) — 911, 979
Št. Viška Gora (sada šentviška Gora) — 165, 223

Štabovi NOVJ:

— Glavni NOV i PO Slovenije — 16, 23, 33, 39, 43, 46—49, 68, 70, 79—81, 84, 88, 93, 94, 156, 160. 190, 196—200, 202, 217, 218, 221, 223, 226, 228, 231—234, 245, 247, 266, 267, 309, 315, 316, 329, 335, 336, 363, 375, 383, 393. 399, 402, 403, 414, 418, 428, 432,' 436—438, 444—446, 456—459, 483—486, 488—490, 492, 504, 505, 507, 510, 528, 558—560, 574, 582, 583, 585, 588, 620, 623, 631—634, 638. 650, 652, 655, 656, 658, 666. 695. 699, 700, 715, 720, 735, 740, 769, 773, 775, 786, 787, 819, 828, 833, 858, 869, 870, 881, 885, 900. 910. 912
— Operativni za Istru — 8
— Vrhovni NOV i PO Jugoslavije — 156, 190, 326, 428, 432, 457, 459, 483, 490, 504, 655

Štajerska — 46, 48, 112, 159, 161. 176, 177, 195, 237, 245, 246, 264, 412. 461. 473, 477, 489, 491, 516, 548, 572, 657. 682, 725, 797, 807—809, 884. 920. 921. 933, 934. 943, 956, 958
Štajndl Franc — 931
Štajner Milan Kamnar — 666
Stakna — 982, 984, 987, 988
Stampetov most — 402, 403—405. 446, 462, 464—466, 485, 488, 505, 583, 584, 833, 835, 847, 848, 858, 862. 947, 952, 1004
Štanga (k. 638, kod Brezovice) — 595
Stanga (M. i V., kod Prežganja) — 313. 400, 531
Štangarske Poljane (kod Prežganja) — 400, 601, 849, 850
Štanjel (kod Ajdovščine) — 101, 206—212, 224, 316—319, 321, 322, 330, 331, 336, 341, 345, 346, 348, 467. 468, 472, 474, 902, 906
Šteberk (kod Bloške Police) — 367
Štefan (sada Vinski Vrh pri Slivnici) — 258
Štefanja Gora (kod Cerklja) — 756
Steverjan (kod Gorice) — 341, 472, 745
Štomaž (kod Ajdovščine) — 210
Store (kod Celja) — 535, 538, 797, 975
Štorovo (kod Velikih Bloka) — 845, 853, 952
Stravs (kod Dobrne) — 973
Štrukelj Tomaž — 349, 650
Štrukljeva Vas (kod Begunja) — 844
Šubašič Ivan — 218, 657
Šuligoj Ciril — 439
Šumberk (D. i G. Podšumberk) — 718
Švajger Anton — 54
Švara Dušan Dule — 228

T

Tabor (kod Celja) — 936, 969
Tabor (kod Idrije) — 299, 627, 781, 782

Tajpana (Tepan, kod Tarčenta, u Italiji) — 142, 144, 146, 470, 747
Tanča Gora (kod Crnomelja) — 70
Tarčento (u Italiji) — 91, 314, 355, 641
Tatre (kod Materije) — 593, 612, 613
Tavčar Franc Rok — 197
Teharje (kod Celja) — 264
Temenica (r.) — 760
Temenica (kod Višnje Gore) — 203. 846, 855, 860, 861
Temeniška dolina — 718
Tešova (kod Vranskog) — 394
Težka Voda (Dolnja i Gornja, kod Novog Mesta) — 594. 595, 609. 718. 861, 885
Tihaboj (kod Trebnja) — 57. 600
Tinje (M. i V., kod Slovenske Bistrice) — 249
Tinjska Gora (kod Slovenske Bistrice) — 249
Tirna (kod Senožeta) — 741
Tisnik (brdo, kod Velenja) — 800
Tisovec (brdo) — 559
Tlačnica (kod Blagovice) — 116—120
Tlaka (kod Čateža) — 58, 856
Tlake (kod Rogateca) — 970
Tlake (kod Smarja) — 62. 64—66. 69, 72, 73
Todraž (kod Lučina) — 389
Tolčane (kod Žužemberka) — 61, 371
Tolmin — 84, 89, 91, 103, 105, 108, 109, 157, 168, 194, 332. 335. 336, 356, 460, 467, 468, 472, 641, 643, 748. 749," 751. 752, 901, 906
Tolminka (r.) — 32, 469
Tolminske Ravne — 32
Tolsti vrh (k. 802, kod Logateca) — 405
Tolsti Vrh (kod Novog Mesta) — 501
Tolsti Vrh (kod Slovenskih Konjica) — 126, 258, 259, 520, 897, 898. 978
Tomadio — vidi Tomaj
Tomaj (kod Dutovlja) — 211, 318
Toman (kod Nove Stifte) — 115, 116. 118, 121
Tomišelj (kod Studenec-Iga) — 370
Topla Reber (D. i G., kod Smuke) — 887, 913
Topol (kod Begunja) — 952, 953
Topol (sada Topol pri Medvodah) — 450, 496, 601
Topole (kod Ilirske Bistrice) — 616
Topolovo (kod Zagorja pri Pilštanju) — 189, 296, 528, 731
Topolšica (kod Šoštanja) — 183, 278, 279, 535
Torlano (Torlano di sotto. u Italiji) — 140
Torreano — 747
Tot Fric (Fritz Todt) — 207
Trata (kod Gorenje Vasi) — 497
Trata (sada Trata pri Velesovem) — 674
Trate (kod Planine) — 628
Trava (kod Cabra) — 770—772, 912
Travnik (kod Loškog potoka) — 912
Trbinc (kod Mirne) — 518, 522, 523
Trbiž (u Italiji) — 15, 36, 145, 146, 149, 232, 305, 440, 635, 745. 751, 754
Trboje (kod Kranja) — 704
Trbovlje — 161, 231, 461, 477, 479, 516. 524, 536, 539, 542, 669, 693, 696. 697, 702, 933, 934, 956—958
Trebča Vas (kod Žužemberka) — 51, 372, 382
Trebelno (kod Mokronoga) — 57, 857, 858
Trebeljevo (M. i V., kod Prežganja) — 310, 400, 581, 849
Trebija (kod Idrije) — 497
Trebnik (potok) — 270
Trebnje — 203, 590, 716, 718, 759, 819, 822. 828—832, 835, 881, 882
Trebnji vrh — 882
Trek Egon — 928, 929, 931, 932, 938, 939, 987
Tremerje — 986
Trnava (potok) — 268
Trnovče (kod Mozirja) — 922, 923
Trnovec (kod Kočevja) — 718
Trnovo (kod Gorice) — 166, 817, 870, 871—873, 878, 879, 904, 905
Trnovo (sada Trnovo ob Soči, kod Kobarida) — 91, 140
Trnovski gozd — 84, 813, 817, 904
Trnjava (kod Krašnje) — 723
Trnje (kod Pivke) — 306
Trojane (kod Motnika) — 112, 113, 115, 117, 251, 257, 394, 476, 479, 808
Trst — 8, 10, 12, 13, 49—51, 58, 77, 90, 103—105, 158, 160. 165, 167, 168, 193, 195—197, 207, 209, 299, 317, 330, 336, 337. 339, 340, 342, 363—365. 383, 403, 438. 446, 459—462, 465. 467. 469, 470, 472—474, 583, 584, 589—591, 612. 621, 622, 624, 634, 641. 642, 700, 826. 833. 834, 836, 867. 868. 901. 902, 904. 907
Tršće (kod Cabra) — 770, 771, 912

Trska Gora (kod Novog Mesta) — 838
Trzin (kod Domžala) — 1000
Tržački zaliv — 196
Tržič — 23, 36, 84. 98. 99, 158, 167, 168, 193, 207, 305, 334, 338, 340, 361. 440, 473. 646, 704, 754. 756, 901, 999—1002
Tržišče (kod Mokronoga) — 832, 847, 947, 971
Tržišče (kod Krškog) — 500
Tržiška Bistrica — 704
Tuji Grm (kod Ljubljane) — 57. 601, 719
Tunjščica (potok) — 674, 680
Tupelče — 902
Turičnica (potok) — 992
Turičnik (brdo) — 796, 991, 992
Turiška Vas (kod Slovenjeg Gradeča) — 586. 587, 797, 798, 974. 979. 988, 989, 991, 993
Turjak — 53, 67, 69, 130. 204, 366, 377, 602, 610, 625, 859
Turjak (k. 793, kod Vitanja) — 800

U

Učakovec (kod Vinice) — 41, 56
Ukrajina — 878
Ulaka (k. 682, kod Starog Trga) — 605
Ulaka (kod V. Bloka) — 59, 858, 954
Ulčar Jože Mirko — 17, 138
Unec (kod Rakeka) — 128
Urbas Tone — 306
Uršič Franc Joško — 84, 216
Urška gora — 980, 983, 986
Uršna Sela (kod Dolenjskih Toplica) — 501, 502, 843, 861
Uskovnica (pl.) — 91
Ustje (kod Rakitne) — 370
Ušive (kod Novog Mesta) — 52

V

Vače (kod Litije) — 116—120, 250. 311. 542, 543, 545, 549, 665—668. 694. 696, 701, 702, 741, 926
Vahta (prevoj) — 609, 718
Vajsenbah (Weissenbach, u Austriji) — 261
Valdek — 991, 992
Valenčič Alojz — 337
Valerišče (kod Gorice) — 214
Velična Vas (kod Žužemberka) — 717, 759—762, 821, 883
Valovšček — 992
Varaždin — 412
Variša Vas (kod Rogaške Slatine) — 542, 797, 798
Vedrijan (kod Kojskog) — 145
Vedronza — 747
Veharše (kod Vrhnike) — 89, 134, 291, 299, 3C0. 303, 330, 335, 385, 450. 467, 611, 624. 626, 627, 645, 780, 781, 782, 812, 890. 894, 901, 904
Velenje — 182, 268, 436, 539, 541, 555, 556. 586. 587, 735—738. 796, 801, 809. 930. 931, 936, 938. 948. 972, 977, 981. 985, 987, 991, 992
Velesovo (kod Cerklja pri Kranju) — 674, 680
Velika Britanija — 217, 218
Velika Bukovica (kod Ilirske Bistrice) — 377, 862
Velika Goba (kod Litije) — 854
Velika Kopa (vrh) — 543, 949
Velika Lašna (kod Kamnika) — 723, 808
Velika Loka (kod Žužemberka) — 371, 716, 717, 759, 819, 821—823
Velika planina (pl.) — 338, 694, 702
Velika Preska (kod Polšnika) — 846. 850, 854, 855, 866
Velika Ravan (kod Trojana) — 698
Velika Slevica (kod Velikih Lašča) — 844
'Velika Stanga (kod Ljubljane) — 58. 575
Velike Bloke — 769, 845, 853, 912, 952
Velike Brusnice (kod Novog Mesta) — 592
Velike Zabije (Sable, kod Ajdovščine) — 321
Veliki babnik (brdo) — 387, 390, 447, 448
Veliki Gaber (kod Trebnja) — 374
Veliki Kamen (kod Senova) — 525, 527, 529, 547
Veliki Korinj (kod Ambrusa) — 882
Veliki Lipovec (kod Žužemberka) — 372, 601, 717
Veliki Otok (kod Postojne) — 104, 106
Veliki Podljuben (kod Novog Mesta) — 52, 843
Veliki vrh (brdo, kod Polhovog Gradeča) — 388, 451
Veliki vrh (brdo, kod Šoštanja) — 541

Veliki Vrh (kod Velikih Bloka) — 604. 853
Veliki Vrh (sada Veliki Vrh pri Litiji) — 719
Veliko Lipje (kod Žužemberka) — 913
Veliko Mlačevo (kod Grosuplja) — 594
Velikovec (u Austriji) — 15, 16. 36. 232, 260, 261. 305, 361. 440. 521, 940. 959
Velunja (r.) — 541. 978, 979. 985
Venecija — 589
Verd (kod Vrhnike) — 205. 617, 625. 848, 863
Vertazzi — vidi Vrtovče
Vesel Peter — 582, 763, 824
Vešter (kod Škofje Loke) — 962
Veternik (predeo) — 529
Vetrnik (kod Kozja) — 730
Vevče (kod Ljubljane) — 841, 842
Vičar Ivan — 408
Videm (kod Ilove Gore) — 830. 831, 886
Videm (sada Videm pri Temenici) — 840
Videm (Udine, u Italiji) — 89, 91, 139. 144—146, 168, 472, 634, 635. 639. 745—747, 751, 753. 754
Videm-Krško (ž. st.) — 188. 294. 730. 901, 921
Vidic Marija Marja — 631
Vidmar Miroslav — 885
Vidmar Tone — 911
Vilson Henri — 218, 220
Vinica (kod Ogulina) — 39, 41, 373
Vinkov Vrh (kod Žužemberka) — 369, 372, 717, 760, 821, 883
Vintarjevec (kod Smartnog pri Litiji) — 400
Vintgar (kod Bleda) — 99, 1002—1005
Vinja Vas (kod Novog Mesta) — 53, 597, 609. 718, 840
Vinji Vrh (kod Litije) — 313
Vinji Vrh (trig. 984, kod Begunja) — 373, 598
Vipava (kod Ajdovščine) — 87, 94, 104. 158. 167. 187, 207, 317, 321, 331. 337. 460, 472, 636, 637, 644
Vipavska dolina (predeo) — 86, 87, 166. 193, 206. 207, 291, 333, 335, 467—169, 634. 638. 775. 813. 869. 871. 875, 876, 900
Vipotnik Janez — 721, 885
Virštanj (kod Podčetrteka) — 727
Visejec (kod Hinja) — 821
Visoče (kod Planine pri Sevnici) — 727
Visočnik Valentin — 530
Visoko (kod Turjaka) — 366, 594, 610, 611
. Visoko (sada Visoko pri Poljanah) — 566
Viševek — 602, 770
Viškorša (Monteaperta) 314, 746, 747
Višnja Gora — 50, 65, 161, 162, 200, 202. 364, 366, 371, 461—463, 602, 716, 759. 828—830, 837, 839, 844, 946
Višnjevik (kod Kojskog) — 145
Vitanje — 126, 127, 586—588, 800. 801, 970. 971. 973, 974, 977, 986, 994. 995
Vitez (kod Hotedršice) — 27, 493, 777
Vitovlie (kod Dornberka) — 224, 343, 871, 872
Vitra (u Austriji) — 261
Vivodina — 41, 853
Vizjak Savo — 327
Vižovlje (kod Trsta) — 903
Vlajšević Dušan — 362
Vnanje Gorice (kod Ljubljane) — 71, 129
Vodice (kod Hotedršice) — 28, 426
Vodice (kod Ljubljane) — 100
Vodice (sada Vodice nad Kamnikom) —672—674, 679, 683
Vodice (sada Vodice pri Gabrovki) — 600, 760, 855—857
Vodruž (kod Šentjurja pri Celju) — 925
Vogrsko (kod Gorice) — 105

Vojna područja

NOVJ:

— 1. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 2. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 3. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 4. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 5. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 6. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 7. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 8. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706
— 9. Štaba 4. operativne zone Slovenije — 706

— Belokrajinsko — 68, 70, 77, 78. 504, 618
— Dolenjsko — 68, 70, 73, 77, 78, 504, 618, 620, 719, 761, 763, 822, 824
— Istarsko — 68, 70, 489, 504, 619, 632
— Kamniško-zasavsko — 788
— Kozjansko — 510, 560, 728-, 731, 788
— Moravško — 504
— Notranjsko — 68. 70, 78, 504. 594, 617, 619, 620, 769—771, 861
— Zgornjosavinjske doline — 504. 788

Vojne oblasti

NOVJ:
— 4. operativne zone — 788
— 7. korpusa — 633
— 9. korpusa — 504
Vojnik (kod Celja) — 249, 522, 800, 925, 968, 969, 974, 985
Vojska državne bezbednosti — 48, 112, 120, 123, 215, 235, 263, 278, 279, 504, 557, 604, 608. 669, 760, 770
Vojsko (kod Idrije) — 166, 876, 905
Voklo (kod Kranja) — 673, 674, 680, 689, 704
Volarje (kod Tolmina) — 215, 751
Volavče (sada Potok, kod Novog Mesta) — 52
Volča (kod Škofje Loke) — 893. 894
Volče (kod Košane) — 826
Volče (kod Tolmina) — 751
Volčič Anton Saša — 768
Volčja Draga (kod Gorice) — 104
Volčja gorica (predeo) — 887
Volčja Jama (kod Litije) — 313, 552, 575
Volčja Jama (kod Žužemberka) — 716, 720, 883
Volčja jama (predeo) — 791
Volčje Njive (kod Mirne) — 57
Volfsberg (Wolfsberg, u Austriji) — 261
Volkar Hinko — 695, 696
Voluš (kod Jurkloštra) — 547
Vovk Marjan — 454, 636
Vovše (kod Zagorja ob Savi) — 693
Vransko (kod Mozirja) — 112, 113, 182, 183, 268, 277, 283, 394, 396, 397, 415, 416, 525, 663, 699, 722, 723, 795. 804
Vrata (kod Tolmina) — 223, 494
Vratenski hrib (k. 1059) — 603
Vražji vrtec (brdo, kod Prezida) — 771, 772
Vrba (kod Žirovnice) — 101, 755. 756
Vrbičje (kod Grosuplja) — 52
Vrbsko jezero (u Austriji) — 251
Vrčice (kod Semiča) — 70
Vrh (kod Roba) — 602, 604
Vrh (sada Vrh pri Hinjah) — 913
Vrh (sada Vrh pri Ljubnu) — 52
Vrh (sada Vrh pri Mlinšah) — 111, 116—121, 804
Vrh Draganički — 859
Vrh pri Križu — 717, 760—762, 821, 882
Vrhe (kod Trbovlja) — 697
Vrhe pri Dolžu — 53, 503, 595, 597, 608
Vrhi (M. i V., kod Višnje Gore) — 162
Vrhnika — 29, 129, 332, 403, 404, 452, 467, 626, 627, 629, 777, 780, 863
Vrhnika (sada Vrhnika pri Ložu) — 205, 605
Vrhole (sada Vrhole pri Slovenskih Konjicah) — 742
Vrhovec (k. 1047, kod Cerkna) — 301, 303, 346, 565, 814, 815
Vrhovlje (sada Vrhovlje pri Kojskem) — 145, 470
Vrhovo (sada Vrhovo pri Žužemberku) — 883
Vrhtrebnje (kod Trebnja) — 831, 881
Vrhunec Oto Blaž — 499, 768
Vrsnik (G. i Sp., kod Idrije) — 299, 300, 332, 345, 471, 564. 565, 780, 815
Vrtovče (Vertazzi, kod Štanjela) — 318, 320—322, 346
Vrtovin (kod Rihemberka) — 103
Vrzdenec (kod Horjula) — 451
Vuhred (kod Slovenjeg Gradeča) — 413, 513, 712, 794, 802, 995, 998
Vukčevič Blažo — 187. 293, 303, 818
Vukovci (kod Crnomelja) — 373
Vuzenica (kod Slovenjeg Gradeča) — 554, 789

Z

Za Vrhom — 306
Zabava (kod Mlinša) — 805
Zabrđe (kod Mirne) — 832
Zabukovje (kod Mokronoga) — 53, 57, 600. 857
Zabukovje (sada Zabukovje nad Sevnico) — 534, 546. 549, 725, 731
Zadela (trig. 962. kod Begunja) — 373, 374, 598. 599. 843

r

Zadlog (kod Ajdovščine) — 105. 186. 782, 816. 871, 873, 875, 876. 879. 918. 919
Zadniki (kod Sv. Gregora) — 842
Zadobije (kod Lučina) — 452
Zafara (kod Žužemberka) — 54, 372. 374, 382, 592. 715—720, 760. 761. 820. 821. 883
Zafošt (kod Slovenske Bistrice) — 742
Zagaj (sada Zagaj pod Bočem) — 949
Zagorica pri Velikem Gabru — 372
Zagorje (kod Pilštanja) — 527, 733
Zagorje (sada Zagorje ob Savi) — 112, 117—120, 161, 170, 231, 250, 255, 257, 311, 377. 414, 416, 461, 463, 476. 477. 485, 516, 521, 532, 534, 544, 662. 664. 667. 668. 682, 692—696, 698. 700, 702, 721—723, 739, 804. 862
Zagradec (kod Žužemberka) — 61. 371, 716, 717, 759, 760, 762
Zagreb — 50. 51, 161, 403. 412, 590. 835, 863, 973
Zajasovnik (kod Motnika) — 119
Zajčji Vrh (sada Zajčji Vrh pri Stopičah, kod Novog Mesta) — 55. 594. 608. 718
Zajšček Franc — 297
Zakojca — 767
Zakolk (kod Godoviča) — 780
Zakraj (kod Velikih Bloka) — 853
Zala (kod Begunja) — 843
Zalaznik Franc — 115
Zales (kod Velikih Bloka) — 844
Zalesnik (kod Šoštanja) — 541. 977—979, 981
Zali Log — 337, 470
Zalisec (kod Žužemberka) — 716. 719, 720, 759, 760, 762, 883
Zalog (kod Ljubljane) — 841, 842. 999—1001
Zalog (sada Zalog pri Cerkljah) — 675. 678. 679. 682, 689, 810
Zalog (sada Zalog pri Škofljici) — 63. 64. 67. 575, 615
Zaplaz (kod Čateža) — 831, 858
Zapotok (kod Turjaka) — 67. 130, 204, 205, 366. 610
Zapreval (kod Škofje Loke) — 452, 495—497
Zasavje (predeo)— 663, 689, 699—701
Zasavnik Franc Božič — 677
Zasip (kod Bleda) — 99, 101, 337, 470
Zatler Franc — 922—924
Zavino (Svino. kod Rihemberka) — 318. 320. 321
Zavodice (kod Mozirja) — 283
Zavodnje (kod Šoštanja) — 278, 537, 801, 978, 982, 983, 985, 990
Zavratec (kod Idrije) — 780
Zavrč — 973, 975, 985
Zavrh (kod Lokava) — 871—874, 880
Zavrh (kod Stične) — 600, 762
Zavrh (kod V. Bloka) — 13, 402, 843, 845, 848
Završe pri Grobelnem — 966
Zavrtače (kod Višnje Gore) — 202
Zbitke (kod Prezida) — 771
Zdenska Vas (kod Višnje Gore) — 162, 371, 593, 614
Zdole (kod Krškog) — 728
Zduša (kod Kamnika) — 683
Zelenec (kod Litije) — 822
Zglavnica — 854
Zgornja Besnica (kod Kranja) — 497, 768, 904, 907
Zgornja Bistrica — 742
Zgornja Draga (kod Višnje Gore) — 202
Zgornja Kapla (kod Maribora) — 987
Zgornja Kungota (kod Maribora) — 413, 557, 571, 706—709
Zgornja Polskava — 742, 743
Zgornja Savinjska dolina — 19, 158, 161, 171, 182, 184, 231, 238, 246, 265, 267—269, 273, 282, 460, 476—478. 508, 522, 525, 535, 552, 553, 558, 560. 662, 663, 665, 670, 672, 683. 788. 795. 810, 929, 934, 938
Zgornje Gorče (kod Braslovča) — 270
Zgornje Pohance — 724, 729
Zgornje Sečovo (kod Rogaške Slatine) — 966
Zgornje Sleme (kod Slovenskih Konjica) — 127
Zgornje Slemene (kod Dramlja) — 127. 520, 522, 793
Zgornji Dolič — 738, 799, 800
Zgornji Hotič — 548
Zgornji Motnik — 112, 115. 281, 524, 540. 668
Zgornji Prekar (kod Moravča) — 542
Zgornji Razbor — 801, 978—985. 987. 988, 990
Zgornji Tuhinj (kod Kamnika) — 114, 669. 692. 699
Zibovnik (kod Begunja) — 373
Zidani Most — 46, 51, 71, 77, 127, 160. 161, 173, 196. 232, 234, 246, 263, 309. 364, 365. 383, 402, 412. 461, 462, 465. 477—479. 485. 508. 509, 517. 524, 525.

527, 532, 544, 551, 556, 557, 574, 575, 583, 589—591, 621, 622, 663. 665, 666, 693, 697, 700—702, 706. 731. 736, 762, 787, 834—836, 862, 864. 867, 868, 956, 976
Zilja (r., u Austriji) — 15, 16, 20
Zilje (D„ G. i Sr., kod Vinice) — 41
Ziljska dolina — 123, 124, 144, 196, 232, 241, 264, 326, 327, 361. 443. 461, 476, 755
Zlatkovo — 990
Zlato Polje (kod Lukovice) — 723. 808
Zminec (kod Škofje Loke) 892
Zoreč — 978
Zorkovac — 862, 863
Zornada Josip Frenk — 9. 43, 954
Zreče — 795. 971

2

Žabja Vas (kod Novog Mesta) — 203, 502. 838
Zabnica (kod Kranja) — 337, 342
Zabnik — 949
Zaga Mokrec (pilana) — 130. 610, 611
Zalec (kod Celja) — 182, 268. 926, 985
Žalna (M. i V.. kod Višnje Gore) — 161
Žalostna gora (crkva, kod Borovnice) — 44, 154
Zamark (kod Pilštanja) — 247
Zažar (kod Horjula) — 343, 420, 421, 498, 499, 506, 635, 639, 647
Zdovlje — 806
Zegar — 732, 733
Železna Kapla (u Austriji) — 26. 36, 171, 182, 196, 232, 259, 268, 476, 485, 530, 550
Železniki — 337, 344, 470, 496, 890, 908
Železno (kod Dobrniča) — 881
Železno (kod Podsrede) — 532, 729
Zelimeljščica (potok) — 366
Zelin (kod Cerkna) — 134. 135, 494. 766—768
Zerjav — 941, 942,
Zerovnica (kod Cerknice) — 11, 130, 205, 593, 605, 769
Zetale — 970, 976, 977
Zetina (D. i G., kod Poljana nad Skofjo Loko) — 292, 342, 892, 895
Žibovnik (kod Begunja) — 954
Zibrše (kod Hotedršice) — 133. 134, 185, 186, 341, 627, 778
Ziče (kod Slovenskih Konjica) — 126, 898, 978
Zig Voduška — 198
Zigrski Vrh (kod Senova) — 523
Zimarice (kod Sadražice) — 204
Žiri (kod Idrije) — 88, 91, 133, 135, 193, 291, 300—302, 343, 388, 389, 423. 448, 499, 506, 637, 647, 766, 894
Žirovnica (kod Bleda) — 98—102, 344, 473, 640. 641, 644, 704, 755, 756. 906. 908. 1001, 1005, 1006—1009
Zirovski vrh (predeo) — 134, 136, 293, 298, 299, 301, 332, 335, 388, 421^127, 446, 448, 452—454, 467, 471, 497. 498, 506. 565, 566—568. 647, 766
Žitara Ves — 526
Zlabor (kod Šoštanja) — 268. 283
Zleb (k. 842) — 603
Zlebič (kod Ribnice) — 204
Znidaršič Janez — 650
Znidaršič Tone Stefan — 264, 559
Zokalj Alojz Džidži — 128, 588
Zovnek (zamak, kod Braslovča) — 183, 277, 394—396, 1007
Zumberak (predeo) — 41. 157, 160, 162
Zupeno (kod Begunja) — 373, 374. 843, 954
Zusem (predeo) — 253, 530—532, 546. 789
Žužemberk — 51, 54, 58, 372, 374, 382, 715—717, 719, 720, 758—760, 762, 821, 882. 911
Zvirče (kod Ribnice) — 69, 612. 717. 718, 760, 821

SADRŽAJ

BORBE U SLOVENIJI 1944. GODINE

— 1. septembar — 20. oktobar

I

Dokumenta jedinica Narodnooslobod'lačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

Strana

Naređenje Štaba 7. korpusa NOVJ od 1. septembra 1944. Štabu Istarskog NOP odreda za preformiranje Odreda u 4. bataljon 9. slovenačke NO brigade — — — —• — — — 7

Zapovest Štaba 18. NO divizije od 1. septembra 1944. potčinjenim jedinicama da onemoguće noćni saobraćaj na prugama koje od Ljubljane vode za Trst i za Grosuplje — — — — — 10

Izveštaj Štaba Koruške grupe NOP odreda od 1. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o stanju, planovima i problemima potčinjenih jedinica — — — — — — — 14

Izveštaj Štaba Zapadnokoruškog NOP odreda od 1. septembra 1944. Štabu Koruške grupe NOP odreda o stanju i akcijama potčinjenih jedinica — — — — — — — — — — — — 22

Izveštaj Štaba 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« od 2. septembra 1944. Štabu 31. NO divizije o borbama prilikom obezbedenja napada na Crni Vrh — — — — — 27

Izveštaj Štaba Idrijsko-tolminskog NOP odreda od 2. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o napadu neprijatelja na 17. slovenačku NO brigadu »Simon Gregorčič« u rejonu planine Krna — — — — — — — — — — — — — 32

Izveštaj Kokrškog NOP odreda od 2: septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o stanju i jačini Odreda — — — — — — 33

Naređenje Štaba Zapadnokoruškog NOP odreda od 2. septembra 1944. potčinjenim jedinicama o operativnim sektorima i osnovnim zadacima — — — — — — — — — — — 35

Naređenje Štaba 7. korpusa NOVJ od 3. septembra 1944. Štabu Belokranjskog NOP odreda za novi raspored snaga u cilju što uspešnije odbrane slobodne teritorije Bele krajine i formiranje 4. bataljona — — — — — — — — — — 39

Zapovest Štaba 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska« od 3. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za rušenje železničke pruge Borovnica — Preserje — — — — — — 44

Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 4. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije da pojačanom aktivnošću na komunikacijama sprečava povlačenje neprijatelja preko teritorije Štajerske i da preduzme mere bezbednosti 46

Izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 4. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u prvoj polovini avgusta — — — — — — — — — 49

Naređenje Štaba 9. korpusa NOVJ od 4. septembra 1944. Štabu Jeseniško-bohinjskog NOP odreda o osnovnim zadacima Odreda — — — — — — — — — — 79
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 5. septembra 1944. za formiranje inžinjerijskih bataljona u divizijama — 81
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 5. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o stanju potčinjenih jedinica — 84
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 5. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u drugoj polovini avgusta — — — — — — — — 93
Izveštaj Štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Šlander« od 5. septembra 1944. Operativnom štabu 6. i 11. brigade o aktivnosti krajem avgusta i početkom septembra — — — — 111
Izveštaj Štaba Zapadnokoruškog NOP odreda od 5. septembra 1944. Štabu Koruške grupe NOP odreda o stanju na teritoriji i u jedinicama Odreda — — — — — — — - — — 121
Naređenje Štaba 14. NO divizije od 6. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za novi raspored snaga u vezi s predviđenim akcijama na području Kozjansko — — — — — — — 126
Zapovest Štaba 18. NO divizije od 6. septembra 1944. štabovima 10. slovenačke NO brigade »Ljubljanska«, Notranjskom NOP odredu i Udarnom bataljonu za rušenje železničke pruge Preserje — Rakek — — — — — — — — — 128
Zapovest Štaba 31. NO divizije od 6. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljska uporišta u Dolomitima 132
Direktiva Štaba Koruške grupe NOP odreda od 6. septembra 1944. Štabu Istočnokoruškog NOP odreda za pojačanu mobilizaciju i povećanje broja jedinica u Koruškoj severno od Drave 137
Izveštaj Štaba Briško-beneškog NOP odreda od 6. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbama i akcijama u drugoj polovini avgusta — — — — — — — — — — — 139
Izveštaj Štaba Koruške grupe NOP odreda od 7. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o situaciji i aktivnosti potčinjenih jedinica — — — — — — — — — — 147
Naređenje Štaba Koruške grupe NOP odreda od 7. septembra 1944. Štabu Zapadnokoruškog NOP odreda za prodiranje u rejone industrijskih centara, energično rušenje komunikacija i povećavanje jedinica severno od Drave — — — — — 152
Izveštaj Štaba 18. NO divizije od 8. septembra 1944. Štabu 7. korpusa NOVJ o rušenju železničke pruge između Preserja i Goričice pod Krimom — — — — — — — — — — 154
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 10. septembra 1944. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o stanju i borbama potčinjenih jedinica u julu i avgustu — — — — — — 156
Zapovest Štaba 4. operativne zone Slovenije od 10. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljska uporišta Mozirje, Letuš i Braslovče — — — — — — — — 182
Izveštaj Štaba 31. NO divizije od 10. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o napadu na neprijateljeva uporišta u Horjulu i Zibršama — — — — — — — — — — — — 185
Zapovest Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« od 10. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljsko uporište Kozje — — — — — — — — — — 188
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 11. septembra 1944. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o aktivnosti, stanju i budućim zadacima potčinjenih jedinica — — — — 190

Zapovest Štaba 7. korpusa NOVJ od 11. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na Višnju Goru i za novi raspored snaga — — — — — — — — — — — — 200
Izveštaj Štaba 30. NO divizije od 11. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbama kod Štanjela — — — — — — 206
Izveštaj načelnika Štaba 30. NO divizije od 12. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o reorganizaciji Briško-beneškog i Idrijsko-tolminskog NOP odreda — — — — — —• — 214
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 13. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za pojačanu političku i vojničku aktivnost — — — — — — — — — — — 217
Zapovest Štaba 9. korpusa NOVJ od 13. septembra 1944. Štabu 30. NO divizije za napad na neprijateljska uporišta Hudajužnu, Koritnicu i Knežu — — — — — — — — 221
Izveštaj Štaba 30. NO divizije od 14. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o napadu na neprijateljsku auto-kolonu na drumu Gorica — Ajdovščina — — — — — — — — 224
Naređenje Štaba 7. korpusa NOVJ od 15. septembra 1944. za reorganizaciju Notranjskog NOP odreda — — — — — 226
Naređenje Štaba 9. korpusa NOVJ od 15. septembra 1944. štabovima potčinjenih NOP odreda da sistematskije rade na mobilizaciji ljudstva za svoje odrede i na organizaciji veze sa Štabom Korpusa — — — — — — — — — — — 228
Izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 15. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o stanju i problemima potčinjenih jedinica i o planovima za budući rad — — — 231
Izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 15. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o situaciji i o dejstvu potčinjenih jedinica u prvoj polovini septembra — — — 245
Relacija Štaba 4. operativne zone Slovenije od 15. septembra 1944. dostavljena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o napadu na uporišta Mozirje, Letuš i Šmartno ob Paki — — — 267
Izveštaj Štaba 31. NO divizije od 15. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbama i akcijama potčinjenih jedinica u prvoj polovini septembra — — — — — — — — 287
Relacija Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« od 15. septembra 1944. o napadu na neprijateljevo uporište Kozje 294
Izveštaj Štaba 31. NO divizije od 16. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbama u širem rejonu Zirovskog vrha 298
Izveštaj Štaba Zapadnokoruškog NOP odreda od 16. septembra 1944. Štabu Koruške grupe NOP odreda o situaciji i akcijama potčinjenih jedinica u prvoj polovini septembra — 304
Zapovest Štaba 7. korpusa NOVJ od 17. septembra 1944. štabovima potčinjenih jedinica za napad na uporište Poganek i rušenje mosta preko Save — — — — — — — — — — 309
Naređenje Štaba 9. korpusa NOVJ od 19. septembra 1944. Štabu 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« o zadacima i operativnom području Brigade— — — — — — — — 314
Izveštaj Štaba 30. NO divizije od 19. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbi koju je vodila 18. slovenačka NOU brigada »Bazoviška« u rejonu Štanjela — — — — — 316
Izveštaj Štaba Koruške grupe NOP odreda od 19. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o zadacima i problemima potčinjenih jedinica — — — — — — — — — 325
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 20. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o stanju i zadacima potčinjenih jedinica _ _ _ _ — — _ — — _ _ — — 329

Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 20. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama i akcijama potčinjenih jedinica u prvoj polovini septembra — — — — — 335
Izveštaj Štaba 30. NO divizije od 20. septembra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o napadu na neprijateljeva uporišta u Kneži, Koritnici i Hudajužni — — — — — — — — — 351
Izveštaj Štaba 30. NO divizije od 20. septembra 1944. Štabu 9. korpusa o akciji 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« u uporištu Anhovo — — — — — — — — 355
Izveštaj Štaba 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« od 20. septembra 1944. štabovima 9. korpusa NOVJ i 30. NO divizije o rasformiranju 2. bataljona Briško-beneškog NOP odreda i odlasku Brigade na teritoriju Beneške Slovenije i Rezije — — — — — — — — —" — — — — 358
Naređenje Štaba Koruške grupe odreda od 20. septembra 1944. potčinjenim jedinicama o njihovim zadacima posle formiranja Koruškog NOP odreda — — — — — — — — — 360
Izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 21. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u drugoj polovini avgusta — — — — — — — — — 363
Zapovest Štaba 31. NO divizije od 21. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljska uporišta u Dolomitima 384
Relacija Štaba 4. operativne zone Slovenije od 22. septembra 1944. dostavljena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o napadu 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« na neprijateljevo uporište u Braslovčama — — — — — — — — 393
Izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 23. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o situaciji kod Litije posle rušenja mosta kod Poganeka i napada na uporište Prežganje 399
Zapovest Štaba 7. korpusa NOVJ od 24. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za napad i rušenje Štampetovog mosta — 402
Izveštaj Štaba Lackovog NOP odreda od 24. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o akcijama 3. bataljona u prvoj polovini septembra — —• — — — — — — — 406
Izveštaj Štaba Lackovog NOP odreda od 25. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o borbi Pohorskog NOP odreda u rejonu Kurje Vasi — — — — — — — — 409
Naređenje Štaba 4. operativne zone Slovenije od 26. septembra 1944. potčinjenim jedinicama da pojačaju aktivnost na komunikacijama — — — — — — — — — — — 411
Izveštaj Operativnog štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« od 26. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o napadu na most Poganek kod Litije — — — — — — 414
Naređenje Štaba 9. korpusa NOVJ od 27. septembra 1944. potčinjenim jedinicama da u duhu naredbe Vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita maksimalno razviju inicijativu i ofanzivni polet u borbi protiv okupatora — — — — — — — — —• — — — 417
Zapovest Štaba 31. NO divizije od 27. septembra 1944. Štabu 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« za napad na Notranjski i Gorenjski četnički odred — — — — — — — 419
Izveštaj Štaba 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« od 27. septembra 1944. Štabu 31. NO divizije o borbama i akcijama u drugoj polovini septembra — — — — — — 422

(Jputstva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 28. septembra 1944. o organizovanju vojnih teritorijalnih organa i o njihovim zadacima — — — — — — — — — — — 428
i Izveštaj Štaba 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« od 28. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o aktivnosti Brigade u drugoj polovini septembra — — — — — 435
Uputstyo Štabu Koruške grupe NOP odreda od 28. septembra 1944. Štabu Koruškog NOP odreda za budući rad — — — — 439
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 29. septembra 1944. da se radi rešavanja vojnih i političkih pitanja italijanskih partizanskih jedinica u sastavu NOV i PO Slovenije formira italijanski referat pri Glavnom štabu i politodeli pri štabovima korpusa — — — — — — — — — — — — 444
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 29. septembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o dejstvu potčinjenih jedinica u Dolomitima u drugoj polovini septembra — — — — 445
Izveštaj Štaba Koruške grupe NOP odreda od 29. septembra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o podeli ljudstva rasformirane Grupe — — — — — — — — — — — — — 455
Uputstvo Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 30. septembra 1944. o organizaciji zonske i korpusnih vojnih oblasti — — 457
Izveštaj Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 30. septembra 1944. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o aktivnosti potčinjenih jedinica u septembru — — — — — — — — — 459
Izveštaj Štaba 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« od 30. septembra 1944. Štabu 31. NO divizije o borbama i akcijama u drugoj polovini septembra — — — — — — — — — 493
Izveštaj Štaba 12. slovenačke NO brigade od 30. septembra 1944. Štabu 15. NO divizije o aktivnosti u drugoj polovini septembra _ _ _ _ _ _ — _ _ _ _ _ _ _ 500
Pregled brojnog stanja ljudstva, oružja, municije i stoke u jedinicama i ustanovama NOV i PO Slovenije od 1. oktobra 1944. godine _ — _ _ _ — — — — — — 504—505
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 1. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o akcijama u Dolomitima — — — 505
Izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 1. oktobra 1944. Glavnom Štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u septembru — — — — — — — — — — — 507
Izveštaj Štaba 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« od 1. oktobra 1944. Štabu 31. NO divizije o borbama i akcijama u drugoj polovini septembra — — — — — — — — — 562
Izveštaj Štaba Dolomitskog NOP odreda od 1. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o aktivnosti Odreda u drugoj polovini septembra — — — — — — — — — — — — — — 567
Izveštaj Štaba Lackovog NOP odreda od 1. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o formiranju i zadacima Odreda 570
Relacija Štaba 15. NO divizije od 2. oktobra 1944. upućena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o uništenju uporišta u zamku Poganek i o rušenju železničkog mosta preko Save— — — — — — — — — — — 574
Izveštaj Glavnog štaba Slovenije od 3. oktobra 1944. Vrhovnom komandantu NOV i POJ maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu o velikoj oskudici u naoružanju i municiji i odrazu toga na izvođenje krupnijih operacija — — — — — — 583

Zapovest Štaba 14. NO divizije od 3. oktobra 1944. štabovima 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« i 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« za rušenje pruge na odseku Slovenj Gradec — Mislinja — — — — — — — — 586
Izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 4. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama i akcijama potčinjenih jedinica u prvoj polovini septembra— — — — — — — 588
Zapovest Štaba 9. korpusa NOVJ od 4. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljevo uporište u Hotedršici 623
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 5. oktobra 1944. za preformiranje Artiljerijske brigade u Artiljeriju 7. korpusa NOVJ 631
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 5. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o pojačanoj aktivnosti jedinica u Dolomitima — — — — — — — — — — — — — 634
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 5. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti jedinica Korpusa u drugoj polovini septembra — — — — — — — — — — — 638
Uredba Glavnog štaba Slovenije od 6. oktobra 1944. o organizaciji službe veze u jedinicama NOV i PO u Sloveniji — — 652
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 7. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije za uspešniji budući rad 656
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 7. oktobra 1944. o prepotčinjavanju Kokrškog NOP odreda — — — — — 658
Izveštaj Štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Šlander« od 7. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o borbama Brigade krajem septembra i početkom oktobra — — — 662
Izveštaj Štaba Kamniško-zasavskog NOP odreda od 8. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica krajem septembra i početkom oktobra — 692
Izveštaj Štaba Kokrškog NOP odreda od 8. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o organizacionom stanju i operativnim područjima potčinjenih jedinica — — — — — — — 703
Izveštaj Štaba Lackovog NOP odreda od 8. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o borbama i akcijama na području Kozjaka — — — — — — — — — — — — 705
Izveštaj Štaba 15. NO divizije od 9. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Žužemberka — — — — — — — — — — — 715
Zapovest Operativnog štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Šlander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Židanšek« od 9. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljeva uporišta u Krašnji i Blagovici — — — — — 722
Izveštaj Štaba Kozjanskog NOP odreda od 9. oktobra 1944. Štabu 4. operativne zone Slovenije o aktivnosti Odreda krajem septembra i početkom oktobra — — — — — — — 724
Relacija Štaba 4. operativne zone Slovenije od 10. oktobra 1944. upućena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o rušenju železničke pruge Šmartno ob Paki — Mislinja — — — — 735
Zapovest Operativnog štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Šlander« i 11. slovenačke NO brigade »Miloš Židanšek« od 11. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na uporište Savu i prelazak preko Save u Dolenjsku — — — 739
Izveštaj Štaba 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračič« od 11. oktobra 1944. Štabu 14. NO divizije o akciji u Slovenskoj Bistrici — — — — — — — — — — — — 742

Izveštaj Štaba 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« od 11. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o aktivnosti potčinjenih jedinica krajem septembra i početkom oktobra — 744
Izveštaj Štaba Kokrškog NOP odreda od 11. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o stanju i akcijama potčinjenih jedinica 754
Izveštaj Štaba 15. NO divizije od 12. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Žužemberka — — — — — — — — — — 758
Izveštaj Štaba škofjeloškog NOP odreda od 13. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o borbama u prvoj polovini oktobra — 764
Izveštaj Štaba Notranjskog NOP odreda od 13. oktobra 1944. Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama Odreda na sektoru Notranjske - - - - 769
Relacija Štaba 9. korpusa NOVJ od 14. oktobra 1944. upućena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o napadu na neprijateljsko uporište Hotedršicu — — — — — — — — — — 773
Izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 15. oktobra 1944. Glavnom štabu Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u prvoj polovini oktobra — — — — — — — — — 786
Izveštaj Štaba 31. NO divizije od 15. oktobra 1944. Štabu 9. korpusa NOVJ o aktivnosti u prvoj polovini oktobra — — — 812
Izveštaj Štaba 15. NO divizije od 16. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Velika Loka — Trebnje — — — — — — — 819
Izveštaj Štaba 4. bataljona 9. slovenačke NO brigade od 16. oktobra 1944. Štabu Brigade o borbi na sektoru Brkini — — 825
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 18. oktobra 1944. Štabu 7. korpusa NOVJ da odloži napad na Višnju Goru dok se ofanzivnim dejstvom ne razbiju neprijateljske kolone koje nastupaju ka oslobođenoj teritoriji — — — — — — 828
Zapovest Štaba 7. korpusa NOVJ od 18. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijatelja u rejonu Trebnja 830
Izveštaj Štaba 7. korpusa NOVJ od 18. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o aktivnosti potčinjenih jedinica u drugoj polovini septembra — — — — — — — — 833
Relacija Štaba 9. korpusa NOVJ od 18. oktobra 1944. dostavljena Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama na Trnovskoj visoravni — — — — — — — — — — — — 869
Izveštaj Štaba 15. NO divizije od 18. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Kozjak — Knežja Vas — — — — — — — — 881
Izveštaj Štaba 18. NO divizije od 19. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije i Štabu 7. korpusa NOVJ o borbama u rejonu Smuka — Hinje — Ambrus — — — — — — 885
Zapovest Štaba 31. NO divizije od 19. oktobra 1944. potčinjenim jedinicama za napad na neprijateljeva uporišta u Poljanama i Gabrku — — — — — — — — — — — — 889
Izveštaj Štaba 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer« od 19. oktobra 1944. Štabu 14. NO divizije o borbi u rejonu Tolstog vrha — — — — — — — — — — — — — 897
Izveštaj Štaba 9. korpusa NOVJ od 20. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije o borbama i akcijama potčinjenih jedinica u prvoj polovini oktobra — — — — — — — 900
Ratni dnevnik Toneta Vidmara od 1. juna do 20. oktobra 1944. godine — — — — — — — — — — — — — 911

DOKUMENTI NEMAČKIH OKUPATORA

Strana

Izveštaj Komande grupe Slovenačkih narodnih varnostnih straža U Postojni od 3. septembra 1944. o napadu jedinica 9. korpusa NOVJ na uporište Crni Vrh — — — — — — — 917

Izveštaj 4. bataljona Vermanšaft-puka »Donja Štajerska« od 3. septembra 1944. o prepadu na patrolu 3. alarmne čete kod Reštanja i o situaciji na području Kozjanskog — — — 920

Izveštaj komandanta 2. bataljona Vermanšaft-puka »Donja Štajerska« o prepadu na grupu pripadnika NOVJ u rejonu Trnavča 922

Izveštaj dr Egona Treka od 7. septembra 1944. o borbi sa jedinicama 14. NO divizije u rejonu Konjiške gore — — — — 925

Naređenje komandanta SS i policije u 18. vojnom okrugu od 10. septembra 1944. za sprečavanje sabotažnih akcija — — — 926

Izveštaj dr Egona Treka od 11. septembra 1944. o situaciji i napadima jedinica NOVJ na uporišta u Podčetrteku i Kozju 928

Izveštaj pukovnika dr Egona Treka od 12. septembra 1944. o napadima jedinica 4. operativne zone na uporišta u Letušu, Smartnom ob Paki i Mozirju — — — — — — — — 929

Predlog komandanta 611. landesšicen-bataljona od 12. septembra 1944. o merama za regulisanje saobraćaja na pruzi Celje — Velenje — — — — — — — — — — — 930

Izveštaj pukovnika dr Egona Treka od 13. septembra 1944. o borbama u rejonu Dobrovlja i prodoru jedinica NOVJ u Smartno ob Paki i Letuš — — — — — — — — — — 931

Izveštaj komandira Zandarmerijske stanice Hrastnik od 14. septembra 1944. komandantu Policije i službe bezbednosti u Donjoj Štajerskoj o sukobu patrole s pripadnicima NOVJ kod Turja— — — — — — — — — — — — — 933

Obaveštajni prilog izveštaju Štaba puka »Trek« od 16. septembra 1944. komandantu 18. vojnog okruga o posledicama aktivnosti jedinica 4. operativne zone Slovenije u Donjoj Štajerskoj — — — — — — — — — — — — — — 934

Izveštaj komandira Zandarmerijske stanice Gorje od 22. septembra 1944. sreskom načelniku o odmazdi nemačke vojske u Srednjoj Radovni — — — — — — — — — — — — 937

Izveštaj pukovnika dr Egona Treka od 23. septembra 1944. o situaciji u rejonu Graške Gore i angažovanju jedinica borbene grupe radi što potpunije konfiskacije životnih namirnica na području Šoštanj — Velenje — — — — — — — — 938

Izveštaj komandira Zandarmerijske stanice Crna od 26. septembra 1944. komandantu Zandarmerijskog odeljenja u Prevalji o situaciji i stanju na području stanice u toku septembra 940

Uputstvo opunomoćenika komandanta SS i policije u 18. vojnom okrugu od 27. septembra 1944. o merama koje treba preduzeti za uspešniju odbranu uporišta od napada jedinica 4. operativne zone Slovenije — — — — — — — — — — 943

Naređenje komandanta SS i policije u 18. vojnom okrugu od 27. septembra 1944. o rasporedu i zadacima nemačkih oficira kod jedinica slovenačkog domobranstva — — — — — — 946

Zapovest Štaba puka »Trek« od 28. septembra 1944. potčinjenim jedinicama za akciju na području Boč — Donačka gora — 948

Naređenje komandanta SS i policije u 18. vojnom okrugu od 1. oktobra 1944. za pojačanje odgovornosti oficirskog sastava 950

Izveštaj komandanta 2. bataljona slovenačkih domobranaca od 1. oktobra 1944. o borbama u rejonu Cerknica — Rakitna — Pokojišče — — — — — — — — — — — — — 952
Izveštaj komandira Zandarmerijske stanice Zidani Most od 1. oktobra 1944. komandantu Policije i službe bezbednosti u Donjoj Štajerskoj o diverziji na železničkoj pruzi kod Savne Peči — — — — — — — — — — — — — 956
Izveštaj komandira Zandarmerijske stanice Trbovlje od 2. oktobra 1944. komandantu Policije i službe bezbednosti o prepadu na Trbovlje — — — — — — — — — — — — 953
Izveštaj komandanta Sreske žandarmerije Prevalje od 11. oktobra 1944. Okružnoj žandarmeriji Velikovec o situaciji na području Mežičke doline — — — — — — — — — — — 959
Ižveštaj komandira Zandarmerijske stanice Skofja Loka od 19. oktobra 1944. o napadu jedinica 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« na uporište Praprotno — — — — — 962
Ratni dnevnik Puka »Trek« od 23. septembra do 20. oktobra 1944. o dejstvu Puka protiv jedinica 4. operativne zone Slovenije 964
Izvod iz dnevnika nemačkog žandarmerijskog okruga Kranj o aktivnosti jedinica NOVJ na teritoriji Gorenjske od 1. septembra do 5. oktobra 1944. godine — — — — — — — 999
Izvod iz ratnog dnevnika 3. čete 517. landešicen-bataljona od 1. septembra do 18. oktobra 1944. — — — — — — — 1007
Registar — — — — — — — — — — — — — — 1011